
M. II.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΝΟΜΩΝ

Ἢ

ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ, ΠΑΡΑΦΡΑΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΝ, ΣΧΟΛΙΩΝ, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΒΑΘΜΩΝ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ, ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΑ, ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ, ΚΑΙ.

ΥΠΟ

Ν. ΧΑΡΙΣΙΑΔΟΥ.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ.

Ἄδεια τοῦ Α. Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὑπ' ἀριθ. 862.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡ. ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΕΦΑΛΙΔΩΝ.

Γ. ΣΕΪΤΑΝΙΔΗΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ.

1885.

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Κου Ν. Χαρισιάδου.

Χαρισιάδ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἀπὸ πέντε περίπου αἰώνων τὸ εὐσύνοπτον ἀλλὰ ἐκλεκτὸν τοῦτο τῶν Νόμων ἀπάνθισμα τὸ λεγόμενον **Πρόχειρον Νόμων** ἢ **Ἑξάβιβλος Ἀρμενοπούλου** διέπει καὶ κανονίζει τὰς ἐννόμους σχέσεις τοῦ Ἡμετέρου Γένους ταῖς ἐν αὐτῷ περιεχομέναις διατάξεσι τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ἀκολουθεῖ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἐφαρμόζει αὐτὰς πρὸς ῥύθμισιν τῶν εἰς τὴν ἀναφαίρετον καὶ ἀποκλειστικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν περὶ μνηστείας, γάμου, βαθμῶν συγγενείας, διαζυγίου, υἱοθεσίας, κληρονομίας ἐκ Διαθήκης κλπ. ὑπαγομένων ἐννόμων σχέσεων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν· ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι διὰ νόμου τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 ἐκηρύχθη ἡ **Ἑξάβιβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου** ὡς ὁ Πολιτικὸς (Ἀστυκὸς) τοῦ Κράτους Κώδιξ.

Τοιαύτης ἐξαιρετικῆς καὶ ὑπερόχου μοίρας τυχούσης τῆς **Ἑξαβίβλου** ἐπόμενον ἦτο ν' ἀναφανῶσι διάφοροι αὐτῆς ἐκδόσεις ἐν Βενετίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ἑλλάδι κλπ. Ἐργασθέντες δὲ ἐπὶ τῆς τελευταίας τῶν Ἀθηνῶν ἐκδόσεως, ἥτις ἤδη καὶ ἐξηντλήθη, καὶ φιλοτιμούμενοι τό γε ἐφ' ἡμῖν ν' ἀναφανῶμεν χρήσιμοι καὶ τοῖς ἐν Ἑλλάδι καὶ τοῖς ἐν Τουρκίᾳ, ἐπιχειρήσαμεν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις τῶν μελλόντων νὰ συμβουλευθῶσιν αὐτὴν ἀφορῶντες. Διὸ γινώσκοντες ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ κειμένου τυγχάνει πολλοῖς δυσνόητος καὶ δύσληπτος, τούτου ἕνεκεν παρεθέσαμεν ἀπέναντι τοῦ πρωτοτύπου κειμένου πλήρη εἰς τὴν ὁμιλουμένην παράφρασιν, ἐν ᾗ ἐτηρήθη πιστῶς καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα αὐτοῦ καθὸ νομίζοντες ὅτι προκειμένου

περὶ παραφράσεως νόμων ἡ ἐλαχίστη ἀλλοίωσις διαστρέφει αὐτοὺς, προστάτας τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν πολιτῶν ὄντας. Ἀσμένως δὲ ὁμολογοῦμεν ὅτι τὰ μάλιστα πρὸς τοῦτο ἐβοηθήθημεν ὑπὸ τῶν ἔργων τοῦ ἀοιδήμου νομομαθοῦς καὶ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου Κου Κ. Κλονάρη, ᾧ καὶ ἠκολουθήσαμεν ἐν τοῖς σχολίοις.

Πρὸς διευκόλυνσιν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ προσδράμωσιν εἰς τὰς πηγὰς καὶ συμβουλευθῶσι τὰς εὐρυτέρας τῶν Νόμων Συλλογὰς, ἀφ' ὧν καὶ ἡ τῆς **Ἑξαβίβλου** ἀπάνθισις ἐγένετο, ἐποιήσαμεν ἀνὰ πᾶν σχεδὸν ἄρθρον τὴν προσήκουσαν εἰς τὰ **Βασιλικὰ** παραπομπὴν κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Heimbach.

Χάριν δ' εὐχερεστέρας ἀνευρέσεως τῶν βαθμῶν τῆς συγγενείας εἴτε ἐπὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου εἴτε ἐπὶ τῶν τάξεων τῶν κληρονόμων προσεθέσαμεν τὸ Διάγραμμα ἢ τὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καλούμενον **στέμμα.** Διὰ δὲ τῶν ἐν τῇ **Ἑξαβίβλῳ** ὑπαρχουσῶν σαφῶν καὶ ἱκανῶς ἐπεξηγηματικῶν διατάξεων καὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ διαγράμματος τούτου δύναταί τις πᾶσαν αὐτοῦ ἀπορίαν ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῆς συγγενείας νὰ λύσῃ χωρὶς νὰ προσφύγῃ εἰς βοηθήματα οὐδὲν νομοθετικὸν κῦρος ἔχοντα πλὴν τῆς ἥκιστα πιθανῶς αὐθεντικῆς τοῦ γράφοντος γνώμης· ἄλλως τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀντικείμενον συγγραμμάτων, ὡς τὰ τῶν ἡμετέρων νομομαθῶν Κων Καλλιγᾶ, Παπαρρηγοπούλου, Κρασσᾶ, κλπ. οὐχὶ δὲ ἐκδόσεως συλλογῆς Νόμων, ἐν ᾗ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προστεθῇ τι μὴ φέρον κῦρος νομοθετικόν.

Ἐν τέλει προσηρτήθη ἐκτενὴς ἀναλυτικὸς πίναξ, δι' οὗ νομίζομεν ὅτι τὰ μάλιστα ὁ ἀναγνώστης διευκολυνθήσεται εἰς ἀνεύρεσιν πασῶν τῶν σχετικῶν διατάξεων.

ΠΙΝΑΞ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ.

Κριτῶν προκατάστασις ἢ περὶ δικαιοσύνης. . . . . Σελ. 2
Προθεωρία . . . . . » 10

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως, ἔτι τε περὶ ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ νόμων . . . . . » 16
» Β'. Περὶ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου. . . . » 28
» Γ'. Περὶ ἀγωγῶν καὶ χρόνων . . . . . » 46
» Δ'. Περὶ δικαστικῆς ψήφου καὶ ἀποφάσεως . » 68
» Ε'. Περὶ μηνυτῶν . . . . . » 92
» ΣΤ'. Περὶ μαρτύρων . . . . . » 92
» Ζ'. Περὶ ὅρκου . . . . . » 106
» Η'. Περὶ συμβολαίων. . . . . » 110
» Θ'. Περὶ συμφώνων . . . . . » 114
» Ι'. Περὶ διαλύσεως . . . . . » 124
» ΙΑ'. Περὶ ἀνάγκης καὶ βίας. . . . . » 130
» ΙΒ'. Περὶ ἀνήβων καὶ ἀφηλίκων, ἐν ᾧ καὶ περὶ
» ἀποκαταστάσεως . . . . . » 132
» ΙΓ'. Περὶ γυναικῶν. . . . . » 148
» ΙΔ'. Περὶ δούλων . . . . . » 158
» ΙΕ'. Περὶ ἀσαφοῦς καὶ ἀμφιβόλου. . . . . » 164
» ΙΣΤ'. Περὶ στρατιωτῶν. . . . . » 168
» ΙΖ'. Περὶ λύσεως ὑπεξουσιότητος. . . . . » 172
» ΙΗ'. Περὶ ἐλευθεριῶν . . . . . » 178

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ δικῶν διαφόρων καὶ καινοτομιῶν.

ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ νομῆς καὶ δεσποτείας . . . . . Σελ. 192
» Β'. Περὶ ἀναργυρίας . . . . . » 212
» Γ'. Περὶ ἀπαιτήσεως καὶ ἀπωλείας . . . » 218
» Δ'. Περὶ καινοτομιῶν . . . . . » 222
» Ε'. Περὶ λειτουργιῶν, τελῶν καὶ κομμερκίου. » 294
» ΣΤ'. Περὶ μερίδων ἐν ᾧ καὶ περὶ εὑρέσεως θη-
» σαυροῦ . . . . . » 298
» Ζ'. Περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ῥιπτομένων καὶ περὶ
» δικαίου ὑποστροφῆς . . . . . » 300
» Η'. Περὶ υἱοθεσίας . . . . . » 302
» Θ'. Περὶ τῶν προσφευγόντων . . . . . » 304
» Ι'. Περὶ χρήσεως . . . . . » 306
» ΙΑ'. Περὶ ναυτικῶν . . . . . » 310

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ ἐκποιήσεως, δανείου τε καὶ κοινωνίας.

» Α'. Περὶ δωρεῶν . . . . . » 320
» Β'. Περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν . . . . . » 326
» Γ'. Περὶ πράσεως καὶ ἀγορᾶς ἐν ᾧ καὶ περὶ
» προτιμήσεως . . . . . » 326
» Δ'. Περὶ ἐμφυτεύσεως . . . . . » 363
» Ε'. Περὶ δανείου καὶ ἐνεχύρου . . . . . » 372
» ΣΤ'. Περὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν . . . » 402
» Ζ'. Περὶ τόκου . . . . . » 410
» Η'. Περὶ μισθώσεως ἐν ᾧ περὶ ἐργολάβων . . » 416
» Θ'. Περὶ παρακαταθήκης . . . . . » 430
» Ι'. Περὶ κοινωνίας . . . . . » 436
» ΙΑ'. Περὶ λύσεως κοινωνίας . . . . . » 442

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ μνηστείας καὶ γάμων.

ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ συναινέσεως μνηστείας . . . . . Σελ. 444
» Β'. Περὶ ἀῤῥαβώνων μνηστείας . . . . . » 452
» Γ'. Περὶ δωρεῶν μνηστείας . . . . . » 458
» Δ'. Περὶ ὅρου καὶ διαθέσεως γάμου . . . . » 462
» Ε'. Περὶ ἀκριβείας γάμου . . . . . » 470
» ΣΤ'. Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς . . . . . » 470
» Ζ'. Περὶ γάμων κεκωλυμένων . . . . . » 474
» Η'. Περὶ συναφείας γάμων καὶ βαθμῶν συγγενείας » 488
» Θ'. Περὶ δευτερογαμούντων . . . . . » 496
» Ι'. Περὶ δικαίου προικός . . . . . » 514
» ΙΑ'. Περὶ ἐκδικήσεως προικὸς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς » 536
» ΙΒ'. Περὶ ἐξωπροίκων . . . . . » 542
» ΙΓ'. Περὶ ὑποβόλου . . . . . » 544
» ΙΔ'. Περὶ δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. » 548
» ΙΕ'. Περὶ λύσεως γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτῆς » 552

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ Διαθηκῶν καὶ Ἐπιτρόπων.

» Α'. Περὶ διαθήκης αὐτεξουσίων . . . . . » 568
» Β'. Περὶ διαθήκης ὑπεξουσίων . . . . . » 584
» Γ'. Περὶ διαθήκης ἀπελευθέρων . . . . . » 586
» Δ'. Περὶ διαθήκης ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν . » 590
» Ε'. Περὶ ἀνατροπῆς διαθήκης . . . . . » 592
» ΣΤ'. Περὶ μέμψεως καὶ ἐναντιώσεως διαθήκης . » 598
» Ζ'. Περὶ κωδικέλλου . . . . . » 600
» Η'. Περὶ κληρονόμων . . . . . » 602
» Θ'. Περὶ φαλκιδίου . . . . . » 642
» Ι'. Περὶ ἀποκλήρων . . . . . » 656
» ΙΑ'. Περὶ ληγάτου . . . . . » 674
» ΙΒ'. Περὶ ἐπιτρόπων, κουρατόρων καὶ διοικητῶν » 688

ΤΙΤΛ. ΙΓ. Περὶ τοῦ πότε δεῖ ἐνάγειν τοὺς δανειστὰς
» κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ τελευτήσαντος Σελ. 702

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

» Α΄. Περὶ ζημίας . . . . . » 704
» Β΄. Περὶ μοιχῶν . . . . . » 708
» Γ΄. Περὶ πορνῶν καὶ τῶν ἐκβιαζόντων παρθένους » 718
» Δ΄. Περὶ αἱμομικτῶν, ἀσελγῶν καὶ ἀλογευομένων » 722
» Ε΄. Περὶ κλεπτῶν, ἁπελατῶν, τυμβωρύχων καὶ
» ἱεροσύλων . . . . . » 724
» ΣΤ΄. Περὶ φονέων καὶ λῃστῶν . . . . . » 728
» Ζ΄. Περὶ τῶν ἁρπαζόντων . . . . . » 734
» Η΄. Περὶ αὐτομόλων καὶ ἀνδραποδιστῶν . . . » 738
» Θ΄. Περὶ συκοφαντῶν καὶ τῶν φλυαρίαν εὑρι-
» σκόντων . . . . . » 740
» Ι΄. Περὶ φαρμακῶν, γοητῶν καὶ μάντεων . . » 742
» ΙΑ΄. Περὶ Ἰουδαίων, Ἑλληνιζόντων καὶ Αἱρετικῶν » 744
» ΙΒ΄. Περὶ δούλων καὶ τῶν ἐμπρησμοὺς ποιούντων » 746
» ΙΓ΄. Περὶ τῶν ἀλλοτρίους ὑποδεχομένων δούλους
» καὶ τῶν ἐκποιούντων ἐλευθέρους . . » 748
» ΙΔ΄. Περὶ διαφόρων ποινῶν. . . . . » 748
» ΙΕ΄. Περὶ τοῦ τίνες ἀτιμοῦνται. . . . . » 754

ΕΤΕΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ.

» Α΄. Περὶ ἀξιωμάτων. . . . . » 756
» Β΄. Περὶ κανόνων διαφόρων . . . . . » 758
» Γ΄. Περὶ σημασίας ὀνομάτων. . . . . » 772
» Δ΄. Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων » 784
Διάγραμμα βαθμῶν συγγενείας. . . . . » 472
Ἀναλυτικὸς Πίναξ. . . . . » 801

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΝΟΜΩΝ

ΤΟ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ Η ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ

ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΘΕΝ ΠΑΝΤΟΘΕΝ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ

ΟΥΤΩ ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΥ

ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΟΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΥΡΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ.

ΚΡΙΤΩΝ ΠΡΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ(α)

Ἢ

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

Ὁ κρίνειν λαχὼν καὶ κριτὴς εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, εἴγε βούλοιτο τὴν καλλίστην ταύτην προσηγορίαν μὴ καταισχῦναι, ἣν καὶ Θεὸς αὐτὸς καλεῖσθαι προσίεται, καὶ τὸν ὄντως ὄντα κριτὴν ἕλεων ἐν τῇ φοβερᾷ τῆς κρίσεως εὑρεῖν ἡμέρᾳ, τὸν ἀδέκαστον, τὸν ἀπροσωπόληπτον, τὸν ἀπαραλόγιστον, τὸν μόνον δίκαιον, καὶ δίκαια ἑκάστῳ παρέξοντα κατ' ἀξίαν τῶν ἐνταῦθα βεβιωμένων· ἐκεῖνο πρότερον ἐντεθυμημένος ἔστω, ὡς δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ δικαιοσύνης ἐπιμέλεσθαι καὶ τὰ δίκαια παρέχειν ἑκάστῳ, προκάθηται· ἀποσοβεῖν τε τὴν ἀδικίαν, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀποπέμπειν ταύτην ὡς πορρωτάτω, καὶ τοὺς ταύτῃ κακῶς προσανέχοντας ὡς οἷόν τε τιμωρεῖν, ὡς οὐ λήσων Θεόν, οὕτως ἢ ἑτέρως πολιτευόμενος· Θεὸν γὰρ ἄνθρωπος λανθάνειν οὐ δύναται, μὴ ὅτι γε ἀδικῶν, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος. Δικαιοσύνη δέ ἐστιν, ἣν ὁ Θεὸς δίκαιος ὢν διαφερόντως ἠσπάσατο, καὶ ᾗπερ, ὡς οὐδενὶ τῶν ἄλλων, αὐτὸς θεραπεύεται· ἥτις καὶ ἐξ οὐρανοῦ διακύψαι λέγεται, καὶ ἐνώπιον Θεοῦ προπορεύεσθαι, καὶ ἣν ὑψοῦν

(α) Καὶ ἡ προκατάστασις αὕτη ἐγράφη ἀπὸ τὸν συντάξαντα τὸ βιβλίον.

ΚΡΙΤΩΝ ΠΡΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ἢ

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

Ὁ διορισθεὶς νὰ δικάζῃ καὶ νὰ ἦναι καὶ νὰ ὀνομάζηται κριτής, ἐὰν θέλῃ νὰ μὴ καταισχύνῃ τὴν καλλίστην ταύτην προσηγορίαν, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀποδέχεται, καὶ νὰ εὕρῃ εὐμενῆ κατὰ τὴν φοβερὰν τῆς κρίσεως ἡμέραν τὸν ἀληθῆ κριτήν, τὸν ἀδέκαστον, τὸν ἀπροσωπόληπτον, τὸν ἀπαραλόγιστον, τὸν μόνον δίκαιον, καὶ δίκαια μέλλοντα νὰ ἀποδώσῃ εἰς ἕκαστον κατ' ἀξίαν τῶν ἐνταῦθα πράξεων του· ἐκεῖνο πρὸ παντὸς ὀφείλει νὰ ἐνθυμῆται, ὅτι δι' οὐδὲν ἄλλο κάθηται ἐπὶ τῆς δικαστικῆς ἕδρας, εἰ μὴ διὰ νὰ ἐπιμελῆται τὴν δικαιοσύνην καὶ ν' ἀποδίδῃ εἰς ἕκαστον τὰ δίκαια· τὴν δὲ ἀδικίαν νὰ ἀπωθῇ, καὶ ἀποδιώκῃ μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ τιμωρῇ κατὰ τὸ πρέπον τοὺς παρανομοῦντας, ὡς μὴ δυνάμενος ν' ἀπατήσῃ τὸν Θεόν, οὕτως ἢ ἄλλως φερόμενος· διότι ἀδύνατον ἄνθρωπος νὰ λανθάνῃ τὸν Θεόν, οὐ μόνον ἀδικῶν, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος. Δικαιοσύνη δὲ εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ὡς δίκαιος κατ' ἐξοχὴν ἠγάπησε, καὶ τὴν ὁποίαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπιμελεῖται· ἥτις καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν λέγεται

καὶ ἔθνη καὶ ἀκούομεν καὶ πιστεύομεν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ποιεῖν αὐτὴν ἀπαιτούμεθα, ὡς ὑψοποιὸν καὶ θεοφιλῆ καὶ σωτήριον. Εἴθ' οὕτω καὶ τάδε διανοείσθω καὶ τοῖς λογισμοῖς περιστρεφέτω, πρὸς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰρημένα, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ δικαίου τῶν ὅλων κριτοῦ. «*Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε*» καὶ «*Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται*·» εἴτε τὴν ἐνταῦθα βούλει τροφὴν τὴν ἐπίκηρον καὶ μὴ παραμένουσαν, εἴτε τὴν μέλλουσαν τρυφὴν μᾶλλον εἰπεῖν ἡ τροφήν, τὴν ἡδίστην τε καὶ ἀδάπανον, ἣν καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς αἱ οὐράνιαι πᾶσαι τρυφῶσι δυνάμεις. Τούτων οὕτω παρὰ τοῦ Σωτῆρος εἰρημένων, ὧν καὶ μεμνῆσθαι χρεὼν ἑκάστοτε τὸν κριτήν, καὶ ἃ τοῖς λογισμοῖς περιστρέφειν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ὁ μύστης καὶ μυσταγωγὸς τῶν τοιούτων, τὸν μέγαν λέγω Βασίλειον, τούτοις ἑπόμενος, οὕτω δήπου καὶ αὐτός φησιν· «*Ὁ τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην μὴ ἔχων προεναποκειμένην αὐτοῦ τῇ ψυχῇ ἀλλ' ἢ χρήμασι διεφθαρμένος, ἢ φιλίᾳ χαριζόμενος, ἢ ἔχθρᾳ ἀμυνόμενος, ἢ δυναστείαν δυσωπούμενος, τὸ κρίμα κατευθύνειν οὐ δύναται*·» καί τις τῶν παλαιῶν οὕτως εἰσηγούμενος λέγει· «*εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογουμένων ἐπιγίνωσκε· ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν.*» Σολωμὼν δὲ ὁ θαυμάσιος τῆς πλεονεξίας ἀπείργων ἡμᾶς, καὶ τῶν μὴ καθηκόντων κερδῶν, «*κρεῖσσων, φησίν, ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας*·» ὅτι *χρήματα ἀδίκων*, ὥς φησι Σιράχ, *ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται καὶ ὡς βροντὴ ἐν ὑετῷ ἠχήσει*». Διατί; ὅτι πᾶς ἀδικούμενος, ὥς φησι Κύριλλος, «*καταφλέγεται μὲν ὑπὸ λύπης, ἀμύνασθαι δὲ οὐκ ἔχων, ἢ διὰ τῶν ἴσων ἐλθεῖν, ἐσθ' ὅτε διὰ τὸ ἡττᾶσθαι τῆς τοῦ ἀντιδίκου χειρός, τῆς ἄνωθεν μισοπονηρίας τὸ κέντρον καλεῖ πρὸς ἐπικουρίαν*». Τί οὖν ἐντεῦθεν συμβαίνει; τοῦ Σωτῆρος καὶ πάντα καιρὸν ὀφείλομεν ν' ἀσκῶμεν αὐτὴν, ὡς ὑψωτικὴν καὶ θεοφιλῆ καὶ σωτήριον. Ἔπειτα ὀφείλει νὰ συλλογίζηται καὶ νὰ περιστρέφῃ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ δίκαιος τῶν ὅλων κριτής. «*Μὴ δικάζετε φιλοπροσώπως, ἀλλὰ κρίνετε δικαίως*». καὶ «*Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ θέλουσι χορτάσει*»· εἴτε τὴν ἐνταῦθα τροφήν, τὴν πρόσκαιρον καὶ μὴ διαμένουσαν θέλεις νὰ εἴπῃς, εἴτε τὴν μέλλουσαν τρυφὴν μᾶλλον παρὰ τροφήν, τὴν γλυκυτάτην καὶ ἀδάπανον, τὴν ὁποίαν καὶ τώρα τρυφῶσιν ὅλαι αἱ οὐράνιοι δυνάμεις. Ταῦτα ἀφοῦ οὕτω εἶπεν ὁ Σωτήρ, τὰ ὁποῖα καὶ νὰ ἐνθυμῆται ἑκάστοτε ὀφείλει ὁ δικαστής, καὶ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ νὰ περιστρέφῃ, ὡς προεῖπον, ὁ μύστης καὶ μυσταγωγὸς τῶν τοιούτων, ὁ μέγας λέγω Βασίλειος, ταῦτα ἀκολουθῶν, οὕτω καὶ αὐτὸς λέγει που· «*Ὅστις δὲν ἔχει τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην προεναποκειμένην εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἢ διὰ χρημάτων διεφθάρη ἢ εἰς φιλίαν χαρίζηται, ἢ ἔχθραν ἐκδικεῖται, ἢ δυναστείαν φοβεῖται, δὲν δύναται τὰ κρίνῃ δικαίως*»· καί τις τῶν παλαιῶν γνωμοδοτῶν λέγει οὕτω. «*Ἐὰν θέλῃς νὰ κάμνῃς τὰς κρίσεις δικαίας, μὴ λάβῃς ὑπ' ὄψιν κανένα ἐκ τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογουμένων, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν*»· Σολομὼν δ' ὁ θαυμάσιος ἀποτρέπων ἡμᾶς ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν καὶ τ' ἄδικον κέρδος «*προτιμοτέρα λέγει ὀλίγη ἀπολαυὴ μετὰ δικαιασύνης, παρὰ πολλὰ ἀποκτήματα μετὰ ἀδικίας.*» «*ὅτι χρήματα ἀδίκων, ὡς λέγει Σιράχ, θέλουσι ξηρανθῆ ὡς ποταμοί, καὶ θέλουσιν ἠχήσει ὡς βροντὴ ἐν καιρῷ βροχῆς.*» Διατί; ὅτι πᾶς ἀδικούμενος, κατὰ Κύριλλον, «*καταφλέγεται μὲν ὑπὸ λύπης, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ὑπερασπισθῇ ἢ νὰ ἀντεπεξέλθῃ διὰ τῶν ἴσων, ὡς ἀδυνατώτερος τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, καλεῖ εἰς βοήθειαν τὸ κέντρον τῆς ἄνωθεν μισοπονηρίας*». Τί λοιπὸν συμ-

ὅτι προέβαλε, καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι προπορεύεται, καὶ ἥτις καὶ ἔθνη καὶ ἀκούομεν καὶ πιστεύομεν ὅτι ἀνυψοῖ. Διὸ καὶ εἰς πάντα καιρὸν ὀφείλομεν ν' ἀσκῶμεν αὐτὴν, ὡς ὑψωτικὴν καὶ θεοφιλῆ καὶ σωτήριον. Ἔπειτα ὀφείλει νὰ συλλογίζηται καὶ νὰ περιστρέφῃ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ δίκαιος τῶν ὅλων κριτής. «*Μὴ δικάζετε φιλοπροσώπως, ἀλλὰ κρίνετε δικαίως*». καὶ «*Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ θέλουσι χορτάσει*»· εἴτε τὴν ἐνταῦθα τροφήν, τὴν πρόσκαιρον καὶ μὴ διαμένουσαν θέλεις νὰ εἴπῃς, εἴτε τὴν μέλλουσαν τρυφὴν μᾶλλον παρὰ τροφήν, τὴν γλυκυτάτην καὶ ἀδάπανον, τὴν ὁποίαν καὶ τώρα τρυφῶσιν ὅλαι αἱ οὐράνιοι δυνάμεις. Ταῦτα ἀφοῦ οὕτω εἶπεν ὁ Σωτήρ, τὰ ὁποῖα καὶ νὰ ἐνθυμῆται ἑκάστοτε ὀφείλει ὁ δικαστής, καὶ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ νὰ περιστρέφῃ, ὡς προεῖπον, ὁ μύστης καὶ μυσταγωγὸς τῶν τοιούτων, ὁ μέγας λέγω Βασίλειος, ταῦτα ἀκολουθῶν, οὕτω καὶ αὐτὸς λέγει που· «*Ὅστις δὲν ἔχει τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην προεναποκειμένην εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἢ διὰ χρημάτων διεφθάρη ἢ εἰς φιλίαν χαρίζηται, ἢ ἔχθραν ἐκδικεῖται, ἢ δυναστείαν φοβεῖται, δὲν δύναται τὰ κρίνῃ δικαίως*»· καί τις τῶν παλαιῶν γνωμοδοτῶν λέγει οὕτω. «*Ἐὰν θέλῃς νὰ κάμνῃς τὰς κρίσεις δικαίας, μὴ λάβῃς ὑπ' ὄψιν κανένα ἐκ τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογουμένων, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν*»· Σολομὼν δ' ὁ θαυμάσιος ἀποτρέπων ἡμᾶς ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν καὶ τ' ἄδικον κέρδος «*προτιμοτέρα λέγει ὀλίγη ἀπολαυὴ μετὰ δικαιασύνης, παρὰ πολλὰ ἀποκτήματα μετὰ ἀδικίας.*» «*ὅτι χρήματα ἀδίκων, ὡς λέγει Σιράχ, θέλουσι ξηρανθῆ ὡς ποταμοί, καὶ θέλουσιν ἠχήσει ὡς βροντὴ ἐν καιρῷ βροχῆς.*» Διατί; ὅτι πᾶς ἀδικούμενος, κατὰ Κύριλλον, «*καταφλέγεται μὲν ὑπὸ λύπης, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ὑπερασπισθῇ ἢ νὰ ἀντεπεξέλθῃ διὰ τῶν ἴσων, ὡς ἀδυνατώτερος τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, καλεῖ εἰς βοήθειαν τὸ κέντρον τῆς ἄνωθεν μισοπονηρίας*». Τί λοιπὸν συμ-

λιν ἀκούσωμεν λέγοντος, «ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται »ὑμῖν»· τούτῳ δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἑπόμενος, «ἡ τοῦ »Θεοῦ, φησὶ, δικαιοκρισία ταῖς ἡμετέραις διαθέσεσιν ἐξο»μοιοῦται, καὶ οἷά περ ἂν τὰ παρ' ἡμῶν ᾖ, τοιαῦτα ἡμῖν ἐκ »τῶν ὁμοίων παρέχεται». Πλὴν οὔτε πάντας ἀπαιτεῖ ἐνταῦθα δίκην ὁ Θεός, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησὶν Ἰωάννης, ἵνα μὴ ἀπογνῷς τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἀπελπίσῃς τὴν κρίσιν, ὡς πάντων ἐνταῦθα διδόντων λόγον· οὔτε πάντας ἀφίησιν ἀτιμωρητὶ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ πάλιν ἀπρονόητα εἶναι τὰ πάντα νοήσῃς. Εἶεν, ἀκούσωμεν δὲ καὶ ὅ,τι Πλάτων φησὶν ὁ φιλόσοφος· φησὶ δέ· «τίμιος μὲν καὶ ὁ μηδένα ἀδικῶν· ὁ δὲ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀνάξιος ἕτερος»· περὶ τῶν δυναμένων πάντως, εἴτε ἄρχοντες εἶεν εἴτε κριταί, ταῦτα λέγων τε καὶ ἀποφαινόμενος. Καὶ τούτους δὲ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων, φησὶ Δημοσθένης, «οἳ μηδεμίαν ὠφέλειαν προαιροῦνται τοῦ δικαίου· »χρήματα μὲν γάρ ἐστι κτήσασθαι, δόξαν δὲ χρημάτων οὐ ῥᾴδιον πρίασθαι.» Οὕτω δὲ ἔχων ὁ τούτοις ἑπόμενος, καὶ ταύτῃ πολιτευόμενος, πεποιθέτω μὲν καὶ ὡς λέων, ἴστω δ' ὅτι καὶ «ὥσπερ εὖ»θὺς ζυγός, οὔτε πρὸς ἀλήθειαν εὐθύνεται ζυγοῦ, οὐθ' ὑπὸ ψευ»δοῦς κρίνεται· οὕτω καὶ δίκαιος κριτὴς οὐθ' ὑπὸ δικαίων κρί»νεται, οὔτε παρ' ἀδίκων δικάζεται,» φησὶν Ἐπίκτητος. «Ἄ»μεινον δὲ καὶ δικαίως κρίνανται πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀ»δίκως μεμφθῆναι, ἢ ἀδίκως κρίνανται παρὰ τοῦ καταδικασθέν»τος δικαίως ᾠήσεσθαι». Μακαρισθήσεται γὰρ πρὸς τοῦ Σωτῆρος καὶ τότε, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐπαγγελθήσεται λήψεσθαι· «μακάριοι γάρ, φησὶν, οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δι»καιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν». Δίκαιος δὲ ὢν καὶ καὶ δικαιοσύνης φροντίζων τίνων τεύξεται, καὶ τίνα κληρονομήσει, ὅλην τὴν ἡμέραν αὐτὸς μὲν ἐλεῶν καὶ δανείζων; εἰς εὐλογίαν δὲ ἔσται τούτου τὸ σπέρμα, ἀνθήσει τε ὡσεὶ φοινιξ, καὶ ὡσεὶ κέδρος πληθυνθήσεται· τούτου οὔτε ἡ ἐλπὶς

βαίνει ἐκ τούτου; καὶ πάλιν ἀκούσωμεν τοῦ Σωτῆρος λέγοντος, «Μὲ ὅ,τι μέτρῳ μετρεῖτε, θέλετε ἀντιμετρηθῆ καὶ ὑμεῖς;» Τοῦτο ἀκολουθῶν καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος «ἡ τοῦ Θεοῦ, λέγει, δικαιοκρισία ἐξομοιοῦται μὲ τὰς διαθέσεις ἡμῶν, καὶ ὁποῖα εἶναι τὰ παρ' ἡμῶν πραττόμενα, τοιαῦτα μᾶς ἀποδίδει ἐκ τῶν ὁμοίων.» Πλὴν δὲν τιμωρεῖ ὁ Θεὸς ἐνταῦθα ὅλους, ὡς λέγει ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν προσδοκίαν τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀπελπίσῃς τὴν κρίσιν, ὡς ὅλων διδόντων ἐνταῦθα λόγον· οὐδὲ ὅλους ἀφίνει ν' ἀπέρχωνται ἀτιμώρητοι, ἵνα μὴ πάλιν θεωρήσῃς ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἀπρονόητα. Ἔστω, ἀκούσωμεν δὲ καὶ ὅ,τι λέγει Πλάτων ὁ φιλόσοφος. «Τίμιος μὲν εἶναι καὶ ὁ μὴ ἀδικῶν κανένα· ὁ δὲ μὴ ἐπιτρέπων εἰς τοὺς ἀδικοῦντας νὰ ἀδικῶσιν, εἶναι ἄξιος διπλασίας τιμῆς· διότι ὁ μὲν εἶναι ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἄλλων ἀνάξιος». Ταῦτα βεβαίως λέγει καὶ ἀποραίνεται περὶ τῶν δυνατῶν εἴτε ἄρχοντες εἶναι, εἴτε δικασταί. Καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἄξιον νὰ ἐπαινῶμεν, λέγει ὁ Δημοσθένης, «οἵτινες προτιμῶσι τὸν δίκαιον ἀπὸ πᾶσαν ὠφέλειαν· διότι χρήματα μὲν δυνατὸν ν' ἀποκτήσωμεν, δόξαν δὲ διὰ χρημάτων δὲν εἶναι εὔκολον ν' ἀγοράσωμεν.» Οὕτω δὲ ἔχων ὁ τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀκολουθῶν, καὶ οὕτω πολιτευόμενος, ἂς ἔχῃ πεποίθησιν ὡς λέων, καὶ ἂς μάθῃ ὅτι «καθὼς εὐθὺς ζυγὸς οὔτε ἀπὸ ἀληθῆ ζυγὸν εὐθύνεται, οὔτε ἀπὸ ψευδῆ κρίνεται· οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς οὔτε ἀπὸ δικαίους κρίνεται, οὔτε ἀπὸ ἀδίκους δικάζεται» λέγει ὁ Ἐπίκτητος. «Προτιμότερον δὲ δικαίως δικάσας νὰ κατακρίνηται παρὰ τοῦ δικαίως καταδικασθέντος, παρὰ ἀδίκως δικάσας νὰ κατηγορῆται δικαίως πατὰ τοῦ καταδικασθέντος». Καὶ τότε θέλει μακαρισθῆ ἀπὸ τὸν Σωτῆρα, καὶ θέλει ἐλπίσει ν' ἀπολαύσῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Διότι «μακάριοι, λέγει, οἱ διωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Δίκαιος δὲ ὢν καὶ φροντίζων περὶ τῆς δικαιοσύνης, τίνα θὰ ἀπολαύσῃ, καὶ τίνα θὰ κληρονομήσῃ, αὐτὸς ὅλην τὴν ἡμέραν

ὀλεῖται, οὔτε τὸ σπέρμα ζητοῦν ἄρτον ὀρθήσεται. Οὗτος κληρονήσει μὲν τὴν γῆν, κληρονομήσει δὲ καὶ, ἃ ὁ Θεὸς ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, ὅτι τὴν δικαιοσύνην μᾶλλον ἢ τὴν ἀγαθωσύνην ἠγάπησεν. «*Ἔστι δὲ ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη*»· οὕτως ὑπὲρ τὰ ὧδε καὶ τῶν αἰσθητῶν ἐκεῖνα πάντων ὑπέρκειται. Ταῦτα τοίνυν πάντα καθ' ἕκαστον οὕτω διανοούμενος, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀναπεμπαζόμενος, ἱκανά μοι δοκεῖν ὄντα πρὸς δικαιοσύνην ἐπαλεῖψαι καὶ γνώμην ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδη· τοιαύτη γὰρ ἡ φιλάδικος, καὶ οὕτως ἐγὼ ταύτην κατονομάζω· τήν τε θείαν ὁ κρίνων ἀντίληψιν ἐπικαλείσθω, καὶ τοὺς τε νόμους ἀεὶ μελετάτω, τὴν διάνοιαν τούτων, μὴ τὰ ῥήματα μόνον, εἰδέναι σπουδάζων. Ὧν τὰ κάλλιστα ἡμεῖς, ὥς γε μοι φαίνεται, χρειώδη τε καὶ ἀναγκαιότατα συντεμόντες ἐν τῷ προχείρῳ τούτῳ βιβλίῳ συντετάχαμεν πάντοθεν συναγηοχότες ὥσπερ ἂν εἴ τις εἰσιὼν εἰς εὐανθεῖς λειμῶνας τὰ χαριέστατα δρέψαιτο τῶν ἀνθέων, καὶ εἰς μίαν ταῦτα καλλονὴν καὶ τερπνότητα συναγάγῃ. Ἀναγνοὺς δὲ καὶ τὴν ἐκτεθεῖσαν εἰς τοὺς κριτὰς κατάκρισιν, ὑπὸ τῶν πανευσεβῶν βασιλέων Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου (δεῖ γὰρ καὶ ταύτην εἰδέναι τὸν κρίνειν ἀνθρώπους μέλλοντα) οὕτω δήπου μὴ μόνος ψῆφον κατ' οὐδενὸς ἐπενεγκεῖν θαρρεῖτω, κἂν εἰ τὴν ἐλάχιστον δίκην δικάζῃ· οὐαὶ γάρ, φησί, τῷ μόνῳ· ὅταν πέσῃ, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; ἀλλά τοιγε καὶ μεθ' ἑτέρων, οἳ καὶ γνώμην καὶ γνῶσιν ἐν νόμοις τελοῦσιν ἐλλόγιμοι. Οὕτω γὰρ ἂν ποιῶν πρός τε σοφῶν μακάρων, πρός τε θνητῶν ἀνθρώπων, οἶμαι δὲ ὅτι καὶ πρὸς Θεοῦ παντοκράτορος, ἄμεμπτος εἴη καὶ ἀνεπιλήπτος.

ἐλεῶν καὶ δανείζων; ἡ γενεὰ αὐτοῦ θὰ εὐλογῆται, καὶ ὡς φοίνιξ θὰ ἀνθῇ, καὶ ὡς κέδρος θὰ πληθυνθῇ. Τούτου οὔτε ἡ ἐλπὶς χάνεται, οὔτε ἡ γενεὰ αὐτοῦ θὰ φανῇ ζητοῦσα ἄρτον. Οὗτος θέλει κληρονομήσει μὲν τὴν γῆν, θέλει δὲ κληρονομήσει καὶ ὅσα ὁ Θεὸς ἡτοίμασεν εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, ὅτι τὴν δικαιοσύνην μᾶλλον ἢ τὰ πλούτη ἠγάπησεν. «*Εἶναι δὲ ὅσα ὀφθαλμὸς δὲν εἶδεν, οὐδὲ οὖς ἤκουσεν, οὐδὲ ἀπὸ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου διῆλθον*»· οὕτως ἐκεῖνα εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ τὰ ἐνταῦθα καὶ ἀπὸ τὰ αἰσθητά. Ταῦτα λοιπὸν ὅλα οὕτω καθ' ἑαυτὸν διανοούμενος, καὶ εἰς τὸν νοῦν περιστρέφων, νομίζω ὅτι εἶναι ἱκανὰ νὰ μεταβάλωσι πρὸς δικαιοσύνην καὶ γνώμην ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδη· τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ φιλάδικος, καὶ οὕτως ἐγὼ τὴν ὀνομάζω· καὶ τὴν θείαν ἀντίληψιν ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἐπικαλῆται, καὶ τοὺς νόμους πάντοτε νὰ μελετᾷ, καταγινόμενος νὰ ἐννοήσῃ οὐ μόνον τὰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν. Ἡμεῖς ἐκ τῶν νόμων τούτων τὰ κάλλιστα, ὡς νομίζω, καὶ χρησιμότερα καὶ ἀναγκαιότατα συντεμόντες ἀπηρτίσαμεν τὸ πρόχειρον τοῦτο βιβλίον συναθροίσαντες αὐτοὺς πάντοθεν, καθὼς ὅταν ἐμβαίνῃ τις εἰς εὐανθεῖς λειμῶνας κόπτει τὰ χαριέστατα τῶν ἀνθέων καὶ συνάπτει ταῦτα εἰς μίαν καλλονὴν καὶ τερπνότητα. Ἀναγνώσας δὲ καὶ τὴν εἰς τοὺς δικαστὰς ἐκτεθεῖσαν κατάκρισιν, παρὰ τῶν πανευσεβῶν βασιλέων Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου (διότι ὁ μέλλων νὰ δικάσῃ ἀνθρώπους ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ καὶ ταύτην) οὕτω λοιπὸν ἂς μὴ τολμᾷ μόνος νὰ ἐκδίδῃ ἀπόφασιν κατ' οὐδενός, καὶ τὴν παραμικρὰν δίκην ἐὰν δικάζῃ· διότι ἀλοίμονον, λέγει, εἰς τὸν μόνον· ὅταν πέσῃ, τίς θὰ τὸν σηκώσῃ; ἀλλὰ μετ' ἄλλων, οἵτινες εἶναι νουνεχεῖς καὶ ἔμπειροι εἰς τοὺς νόμους. Οὕτω δὲ πράττων θὰ ἦναι ἄμεμπτος καὶ ἀνεπίληπτος καὶ ἐνώπιον τῶν μακαρίων σορῶν καὶ τῶν θνητῶν ἀνθρώπων, νομίζω δὲ ὅτι καὶ ἐνώπιον τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ.

Κατάκρισις ἐκτεθεῖσα εἰς τοὺς Κριτὰς παρὰ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων.

Οἶμαι δὲ τῶν κρίνειν λαχόντων οὐδένα ποτὲ πρὸς τοσαύτην ἀποκλῖναι σκαιότητα, ὥστε παρὰ τοὺς ἐγκειμένους νόμους δοκιμάσαι καὶ τὰς ψήφους ἐκφέρειν. Εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον τῆς ματαιότητος ὀλισθήσει, ἄλους μὲν τὴν ἐν νόμοις κειμένην ἀποίσεται δίκην· ἡμᾶς δὲ λαθών, ἥκιστα λήσεται τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμόν. Ὅμως καὶ ἀρᾳτὶς ἐμπεδῶσαι τοῦτο, λίαν ἀσφαλὲς εἶναι ᾠήθημεν. Εὔροι θεὸν μαχόμενον οὗτος, καὶ τὰς οὐρανίους καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις πολεμούσας αὐτῷ. Ἐκπέσοι ἀώρως καὶ τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ προσζημιωθήσεται καὶ τὴν μέλλουσαν. Πῦρ καταφάγεται θεμέλια οἴκων αὐτοῦ· καὶ ἔσται δι' αἰῶνος ἠτιμωμένον τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ζητοῦν ἄρτους, ἀνθ' ὧν τὴν τῶν νόμων ἐλευθερίαν δούλην παραπεποιημένων κρίσεων ἀπειργάσατο.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

Βιβλίον νόμων πάλαι πεποίηται τοῖς περὶ τὸν Βασίλειον καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Λέοντα τοὺς εὐσεβεστάτους βασιλέας, Πρόχειρον οὕτω καλούμενον, ἐν ἐπιτομῇ τὰ τῶν νόμων διεξιὸν, ᾧπερ νῦν ἡμεῖς ἐντυχόντες πολλὰ μὲν ἐκ τῆς ὑποσχέσεως ἐτεθήπειμεν, πρὶν ἢ τοῦτο διεξιέναι· ἐξ ἑκάστου γάρ φησι τῶν νόμων βιβλίου τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρειώδη καὶ συχνῶς ζητούμενα ἀναλέξασθαι, καὶ ταῦτα κεφαλαιωδῶς ἐν τῷδε τῷ προχείρῳ τῶν νόμων ἐγγράψασθαι, καὶ μηδὲν σχεδὸν παραλιπεῖν, ὅσα τοῖς πολλοῖς ἐν γνώσει καθίστασθαι δίκαιον. Οὕτω πως ἐν προοιμίοις λέγει, καὶ τοιαῦτα καθυπισχνεῖται· πολλοῦ δέ γε καὶ δεῖν τοῦ σκοποῦ κεκρίκαμεν καὶ τῆς ὑποσχέσεως, τοῦτο διεξιόντες, τά τε γὰρ ἀναγκαιότερα παραλέλειπται τούτῳ, καὶ ὅσα τούτων ἐνδεῶς εἴρηται, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω τρόπον ἕτερον τοῦ σκοποῦ τοῦτο

Κατάκρισις ἐκτεθεῖσα εἰς τοὺς Κριτὰς παρὰ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων.

Νομίζω δὲ ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς διορισθέντας νὰ δικάζωσι δὲν θὰ παρεκκλίνῃ εἰς τοσαύτην σκαιότητα, ὥστε νὰ δοκιμάσῃ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν παρὰ τοὺς κειμένους νόμους· εἰ δὲ παρεκτραπῇ εἰς τόσην ματαιότητα, φωραθεὶς μὲν θέλει τιμωρηθῇ κατὰ τοὺς νόμους· διαφυγὼν δὲ ἡμᾶς, ποσῶς δὲν θέλει ἀπατήσει τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμόν. Ἐνομίσαμεν ὅμως ὅτι εἶναι ἀσφαλέστερον νὰ στηρίξωμεν τοῦτο καὶ μὲ ἀράς. Ὁ δικαστὴς οὗτος νὰ εὕρῃ τὸν Θεὸν πολέμιον, καὶ τὰς οὐρανίους καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις ἐναντίας. Νὰ ἐκπέσῃ ἀώρως καὶ ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν, καὶ τὴν μέλλουσαν ν' ἀπολέσῃ. Πῦρ νὰ καταφάγῃ τὰ θεμέλια τῶν οἴκων αὐτοῦ, καὶ ἡ γενεὰ αὐτοῦ θὰ ἦναι ἀτιμωμένη αἰωνίως, καὶ θὰ ψωμοζητῇ, δι' ὅσα διέπραξεν ὅπως καταστήσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν νόμων δούλην νόθων ἀποράσεων.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

Οἱ εὐσεβέστατοι βασιλεῖς Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος καὶ Λέων εἶχον συντάξει πρὸ πολλοῦ βιβλίον νόμων, λεγόμενον οὕτω Πρόχειρον, περιέχον κατ' ἐπιτομὴν τὰς διατάξεις τῶν νόμων, τὸ ὁποῖον εὑρόντες ἐσχάτως, πρὶν ἢ τὸ ἀναγνώσωμεν, πολὺ ἐξεθαμβήθημεν ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσίν του· διότι λέγει ὅτι ἀπὸ ἕκαστον βιβλίον τῶν νόμων συνελέχθησαν τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρειώδη καὶ συχνῶς ζητούμενα, καὶ ταῦτα ἐνεγράφησαν κεφαλαιωδῶς εἰς τὸ πρόχειρον τοῦτο τῶν νόμων, καὶ σχεδὸν τίποτε δὲν παρελείφθη ἀπὸ ὅσα εἶναι δίκαιον νὰ εἰξεύρωσιν οἱ πολλοί. Οὕτω πως λέγει εἰς τὸ προοίμιον καὶ τοιαῦτα ὑπόσχεται· διεξελθόντες ὅμως τὸ βιβλίον ἐκρίναμεν ὅτι ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ὑπόσχεσίν του, διότι παρελείφθησαν ἐξ αὐτοῦ τὰ ἀναγκαιότερα, ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτω θαυμάσαντες καὶ ὅσα εἴτε ἐλλιπῶς, εἴτε καὶ ἐκ-

καὶ τῆς συνθήκης, εὖ μάλα θαυμάσαντες, δεῖν ᾠήθημεν ἀνταναπληρῶσαι τούτῳ τὰ δέοντα, καὶ προσθεῖναι τὰ ὑστερήματα, καὶ τέλειον κατ' ἐπιτομὴν ἀπεργάσασθαι. Ταῦτ' ἄρα καὶ τῷ πλάτει τῶν νόμων ἐγκύψαντες, ὅσοι τε ἀνέκαθέν εἰσι τεταγμένοι, καὶ ὅσοι πρὸς τῶν θειοτάτων ὕστερον βασιλέων ἐπινενόηνται, οὓς καὶ Νεαρὰς σύνηθες ὀνομάζειν, μεθ' ὧν εἰσι καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ τοῦ Μαγίστρου λεγόμενα, καὶ τὰ Ἐπαρχικά τε καὶ τῶν Προχείρων τὰ κάλλιστα, καὶ τὰ πάντων ἐκεῖθεν ἀναλεξάμενοι, κάλλιστά τε ὁμοῦ καὶ ἀναγκαιότατα, καὶ τοῖς τοῦ προχείρου ταῦτα συμπλέξαντες καὶ συνθέντες, τὰ μὲν ἀναμίξ, τὰ δὲ ἰδίᾳ, ὡς ἄρα ἕκαστον ἔδει τε καὶ καθῆκεν· ἐπεὶ τὸ τοῦ Προχείρου βιβλίον ἐν τεσσαράκοντα ὂν τίτλοις ἐτύγχανεν, ἑτέρους ἡμεῖς τοσούτους ἢ καὶ πλείους ἐπισυνάψαντες, σαφηνείας τε χάριν, καὶ τοῦ μή τι δοκεῖν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεῖν ἓν μὲν τὸ ὅλον ἀπειργασάμεθα, ἐν ἓξ δὲ βιβλίοις τὴν ὅλην τῶν ἑξήκοντα τῶν νόμων βιβλίων πραγματείαν συντεμόντες διείλομεν, καὶ τῶν Νεαρῶν, τῶν Ῥωμαϊκῶν τε καὶ τῶν Ἐπαρχικῶν καὶ τῶν Προχείρων· *Πρόχειρον ἢ Ἐξάβιβλος* οὕτω προσαγορεύσαντες.

Ἐπιγέγραπται δὲ καὶ τῶν βιβλίων ἕκαστον, οὕτως·

ά. Τὸ μὲν πρῶτον, περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως· ἔτι τε περὶ ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

β'. Περὶ δικῶν δὲ διαφόρων καὶ καινοτομιῶν τὸ δεύτερον.

γ'. Τὸ δέ γε τρίτον περὶ ἐκποιήσεως, δανείου τε καὶ κοινωνίας.

δ'. Περὶ μνηστείας δὲ καὶ γάμων τὸ τέταρτον.

έ. Τὸ μέντοι πέμπτον περὶ διαθηκῶν καὶ ἐπιτρόπων.

ς'. Τὸ τελευταῖον δὲ καὶ ἕκτον περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

Τὸ μὲν οὖν ὅλον, ὡς ἔρθην εἰπών, ἐν ἓξ βιβλίοις διήρηται, *Πρόχειρον ἢ Ἐξάβιβλος* οὕτως ὀνομασθέν. Οἱ δὲ παρ' ἡμῶν τοῖς προτέροις προστεθέντες τίτλοις, τεσσαράκοντα ὄντες ἢ καὶ πλείους, ὡς καὶ τοῦτ' ἔφην, τυγχάνουσι. Προσθεῖναι δὲ κἀκεῖνο τοῖς εἰρημένοις ἄξιον, ὡς πολλὰ μὲν ἐν τοῖς παλαιοῖς τίτλοις παρ' ἡμῶν εἰσι προστεθειμένα κεφάλαια, τὰ κάλλιστά μοι δοκεῖν

τὸς τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ προκειμένου λόγου ἐλέχθησαν, ἐνομίσαμεν ὅτι εἶναι καλὸν ν' ἀναπληρώσωμεν τὰ εἰς τοῦτο ἀναγκαῖα, καὶ νὰ προσθέσωμεν τὰ ἐλλείποντα, καὶ τέλειον κατ' ἐπιτομὴν νὰ καταρτίσωμεν. Διὰ ταῦτα ἐγκύψαντες καὶ εἰς τὸ πλάτος τῶν νόμων, ὅσοι ἀνέκαθεν εἶναι διατεταγμένοι, καὶ ὅσοι μετὰ ταῦτα ἐπενοήθησαν παρὰ τῶν θειοτάτων βασιλέων, τοὺς ὁποίους καὶ Νεαρὰς συνήθως ὀνομάζομεν, εἰς τοὺς ὁποίους τάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα Ρωμαϊκὰ τοῦ Μαγίστρου καὶ τὰ Ἐπαρχικὰ καὶ τὰ κάλλιστα τῶν Προχείρων, καὶ ἐξ ὅλων τούτων συλλέξαντες τὰ κάλλιστα καὶ ἀναγκαιότατα, καὶ ταῦτα ἑνώσαντες καὶ συνθέσαντες μετὰ τοῦ προχείρου, ἄλλα μὲν ἀναμίξ, ἄλλα δὲ ἰδιαιτέρως, ὅπως ἕκαστον ἔπρεπε καὶ ἥρμοζεν· ἐπειδὴ τὸ βιβλίον τοῦ Προχείρου ἀπηρτίζετο ἐκ τεσσαράκοντα τίτλων, ἡμεῖς προσθέσαντες ἄλλους τόσους ἢ καὶ πλειοτέρους, καὶ χάριν σαφηνείας, καὶ διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὅτι λείπει τι ἀπὸ τ' ἀναγκαῖα ἀπηρτίσαμεν ἓν ὅλον, τὴν ὅλην δὲ πραγματείαν τῶν ἑξήκοντα τῶν νόμων βιβλίων καὶ τῶν Νεαρῶν, καὶ τῶν Ρωμαϊκῶν καὶ τῶν Ἐπαρχικῶν καὶ τῶν Προχείρων συντεμόντες διηρέσαμεν εἰς ἓξ βιβλία· ὀνομάσαντες αὐτὴν Πρόχειρον ἢ Ἑξάβιβλος.

Ἕκαστον δὲ βιβλίον φέρει τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν.

ά. Τὸ μὲν πρῶτον, περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως· καὶ προσέτι περὶ ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

β'. Τὸ δὲ δεύτερον περὶ διαφόρων δικῶν καὶ καινοτομιῶν.

γ'. Τὸ δὲ τρίτον περὶ ἐκποιήσεως, δανείου καὶ συντροφίας.

δ'. Τὸ δὲ τέταρτον περὶ μνηστείας καὶ γάμου.

έ. Τὸ δὲ πέμπτον περὶ διαθηκῶν καὶ ἐπιτρόπων.

ς'. Τὸ δὲ ἕκτον καὶ τελευταῖον περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

Τὸ ὅλον λοιπόν, ὡς εἶπον, διηρέθη εἰς ἓξ βιβλία, ὀνομασθὲν οὕτω πρόχειρον ἢ ἑξάβιβλος. Οἱ δὲ παρ' ἡμῶν προστεθέντες εἰς τοὺς προτέρους τίτλους εἶναι, ὡς καὶ τοῦτο εἶπον, τεσσαράκοντα ἢ καὶ πλειότεροι. Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νὰ σημειώσωμεν πρὸς τούτοις, ὅτι εἰς τοὺς παλαιοὺς τίτλους ἐπροσθέσαμεν πολλὰ

καὶ ἀναγκαιότατα· εἰσὶ δὲ καί τινα τῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ τοῖς ἡμετέροις τίτλοις προσκείμενα. Ἵνα τοίνυν δῆλα ταῦτα τε ὦσι κἀκεῖνα, τοῖς μὲν παρ' ἡμῶν προστεθεῖσι τίτλοις καὶ κεφαλαίοις, κἂν ὅπου ἄρα καὶ τελῶσιν εὑρισκόμενα, τὸ ἡλιακὸν ἔξω σημεῖον ἐγγέγραπται, τὸ χρονικὸν δὲ παλαιοῖς· καὶ οὕτω δῆλα τοῖς ἐντυγχάνουσι πᾶσι καθίσταται, εἴγε δήπου καὶ τοῦτο εἰδέναι βούλοιντο, τίνα τέ εἰσιν ἐν τῷ Προχείρῳ τούτῳ τὰ παλαιὰ, καὶ τίνα τὰ νέα, εἴτε τίτλοι λέγω, εἴτε κεφάλαια. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις. Ἐν ἑκάστῳ δὲ πάλιν τῶν κεφαλαίων δηλοῦται διὰ τὸ ἀδιάβλητον, ὅθεν ταῦτα παρεξεβλήθη, καὶ ὅ γε βουλόμενος εἰς τὰ πρωτότυπα τούτων ἀνατρεχέτω βιβλία, κἀκεῖθεν τ' ἀληθὲς ἢ καὶ τὴν τούτων δήλωσιν σαφέστερον μανθανέτω.

Οἱ δὲ τῶν βιβλίων τίτλοι καθ' ἕκαστον οὕτως εἰσὶν ἔχοντες, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ δείκνυται καταγραφῇ.

κεφάλαια, ὅσα ἐνομίσαμεν κάλλιστα καὶ ἀναγκαιότατα· πρόσκεινται δὲ καί τινα ἀπὸ τὰ παλαιὰ εἰς τοὺς ἡμετέρους τίτλους. Διὰ νὰ ἦναι δὲ καὶ ταῦτα καὶ ἐκεῖνα φανερά, εἰς μὲν τοὺς παρ' ἡμῶν προστεθέντας τίτλους καὶ κεφάλαια, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκωνται, προσεγράφη ἔξω τὸ ἡλιακὸν σημεῖον, εἰς δὲ τὰ παλαιὰ τὸ χρονικόν· καὶ οὕτω γίνονται φανερὰ εἰς ὅλους τοὺς ἀναγνώστας, ἐὰν τυχὸν θέλωσι νὰ εἰξεύρωσι καὶ τοῦτο, τίνα εἰς τὸ Πρόχειρον τοῦτο εἶναι τὰ παλαιά, καὶ τίνα τὰ νέα, εἴτε τίτλοι λέγω, εἴτε κεφάλαια. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. Εἰς ἕκαστον δὲ πάλιν τῶν κεφαλαίων σημειοῦται διὰ τὸ ἀδιάβλητον, πόθεν ταῦτα ἐξήχθησαν, καὶ ὁ θέλων δύναται νὰ προστρέχῃ εἰς τὰ πρωτότυπα τούτων βιβλία, καὶ ἐκεῖθεν νὰ μανθάνῃ σαφέστερον τὴν ἀλήθειαν ἢ καὶ τὴν διασάφησιν τούτων.

Οἱ δὲ τίτλοι τῶν βιβλίων καθ' ἕκαστον εἶναι ὡς εἰς τὸν ἐν ἀρχῇ πίνακα φαίνονται.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ, ΕΤΙ ΤΕ ΠΕΡΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ Νόμων.

1. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους οὔτε μοναρχίαι ἦσαν βασιλικαί, ἀλλὰ δι' ὑπάτων τὰ τῶν Ρωμαίων διεθύνοντο πράγματα· προεβάλλοντο γὰρ καθ' ἕκαστον χρόνον ὕπατοι δύο, καὶ ἀνεδέχοντο πάντα τὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικά. Καὶ ἵνα σαφέστερον καὶ συντομώτερον εἴπωμεν· οὔτε νόμοι ἀκμὴν, οὔτε βασιλεῖς ἦσαν, οὔτε ἔγγραφοι νόμοι ἐν βιβλίοις τεταγμένοις ἀναγραφόμενοι.

2. Πρῶτος δὲ Ἄππιος Κλαύδιος μετὰ ἑτέρων ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν δέκα τὸν ἀριθμὸν, συναγαγὼν εἴτι νόμιμον ἦν παρὰ Ρωμαίοις, ἢ ἀγράφως φερόμενον, ἢ ἐγγράφως μὲν, ἀσυντάκτως δὲ καὶ σποράδην κείμενον· (ἦσαν γάρ τινα καὶ ἀτάκτως, καὶ οὐκ ἐν ὡρισμένοις τεθειμένα βιβλίοις) μετακομίσας καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ Σόλωνος, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄλλους τινὰς, καὶ ἐκ πάντων ἐκλογὴν ποιησάμενος, τὸ δωδεκάδελτον, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν δωδεκάβιβλον, ἀπετέλεσεν.

3. Εἶτα ἐλθόντες ἄνδρες σοφοὶ, ὧν ἦρχε Γάϊος, νομοθεσίας ἑτέρας καὶ διαιρέσεις τῶν ἀγωγῶν προστεθείκασι. Καὶ μετὰ τούτους διάφοροι βασιλεῖς διατάξεις, ὡς συμφέρον ἐνόμιζον, συνεγράψαντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ Νόμων.

1. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους δὲν ἦσαν βασιλικαὶ μοναρχίαι, ἀλλὰ δι' ὑπάτων ἐδιοικοῦντο τὰ πράγματα τῶν Ῥωμαίων· ἀνηγορεύοντο δὲ κατ' ἔτος δύο ὕπατοι, καὶ ἀνεδέχοντο ὅλα τὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικά. Καὶ διὰ νὰ εἴπωμεν σαφέστερον καὶ συντομώτερον, οὔτε νόμοι πρὸς τοῦτο ὑπῆρχον, οὔτε βασιλεῖς ἦσαν, οὔτε νόμοι γραπτοὶ εἰς ὡρισμένα βιβλία.

2. Πρῶτος δὲ ὁ Ἄππιος Κλαύδιος μετὰ δέκα ἄλλων ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν, συλλέξας ὅτι νόμιμον ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοις ἢ ἀγράφως ἢ ἐγγράφως μέν, ἀσυντάκτως δὲ καὶ σποραδικῶς κείμενον· (διότι ἦσαν τινὰ καὶ ἀτάκτως καὶ μὴ ἐκτεθειμένα εἰς ὡρισμένα βιβλία) μετακομίσας καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ Σόλωνος, καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη ἄλλους τινάς, καὶ ἀπὸ ὅλους τούτους ἀπανθίσας, κατήρτισε τὸ δωδεκάδελτον, ἤτοι τὴν δωδεκάβιβλον.

3. Ἔπειτα ἐλθόντος ἄνδρες σοφοί, ὧν πρῶτος ἦτο ὁ Γάϊος, προσέθεσαν ἄλλους νόμους καὶ διαιρέσεις τῶν ἀγωγῶν. Καὶ μετὰ τούτους διάφοροι βασιλεῖς συνέγραψαν διατάξεις, ὡς ἐνόμιζον συμφέρον.

4. Ὕστερον δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὰς πολλὰς ἐκθέσεις τῶν νόμων ἐν πεντήκοντα βιβλίοις διὰ σοφῶν ἀνδρῶν σπουδαίως συνήγαγεν· ἃ καὶ Δίγεστα ἤτοι Πανδέκτην, ὡς πάντων δεκτικὰ τῶν νόμων, ἐκάλεσεν. Οὗτος ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τοὺς τρεῖς ἐξέθετο κώδικας, τόν τε Γρηγοριανὸν, τὸν Ἑρμογενιανὸν καὶ τὸν Θεοδοσιανόν· καὶ τοὺς τοιούτους κώδικας τοῖς νόμοις τοῖς διὰ Θαλελαίου, καὶ Ἀνατολίου, καὶ Ἰσιδώρου συνάψας, ἕτερον δωδεκάδελτον (ταὐτὸν δ' εἰπεῖν δωδεκάβιβλον) καὶ αὐτὸς ἀπεπλήρωσε.

5. Τινὲς δὲ τοὺς λεχθέντας κώδικας εἶναι μέν φασι πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, πλὴν ἀλλὰ καὶ συγκεχυμένους καὶ διεσπαρμένους· παρ' αὐτοῦ δὲ ἐπισυναχθῆναι καὶ τεθῆναι εἰς τὸ δωδεκάδελτον. Αὐτὸς καὶ τὰ Ἰνστιτοῦτα, τοὐτέστι τὴν τῶν νόμων εἰσαγωγὴν, ὡς πρῶτα στοιχεῖα τοῖς τοὺς νόμους παιδευομένοις, ἐξέδοτο. Ὁ αὐτὸς καὶ Νεαρὰς ἐν ἰδιάζοντι βιβλίῳ συνέταξεν· εἰσὶ δὲ Νεαραὶ αἱ παρὰ τῶν κατὰ νόμους βασιλέων νέαι διατάξεις πρὸς τὰς ἀνακυπτούσας ὑποθέσεις γινόμεναι.

6. Ὑπηρέτει δὲ τῷ Ἰουστινιανῷ, εἰς ἃς εἴπομεν Νεαράς, ὁ Τριβουνιανὸς ἐκεῖνος, ὃν καὶ εἰς φύσεως δεξιότητα καὶ εἰς φιλοχρηματίαν δαιμόνιον περιῴδουσιν· ὅστις ἐν τῷ συγγράφειν τὰς Νεαρὰς παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθέσεις δεχόμενος χρήματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ θέλημα τῶν διδόντων ἐνήλλαττε, τὰ δὲ ἀσαφῆ καὶ δυσνόητα καὶ πρὸς ἐννοίας ῥέποντα διττὰς ἐσχεδίαζεν, ὡς ἃ νοῖ ἀναγινώσκοντες ἐμπίπτωσιν εἰς διχόνοιαν.

7. Τελευταῖος δὲ καὶ ὕστερος πάντων Λέων ὁ σοφὸς, ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος τὰ Δίγεστα καὶ τοὺς Κώδικας καὶ τῶν Ἰνστιτούτων πολλὰ καὶ τὰς νεαρὰς αὐτὰς εἰς ἓν πάντα συναγαγὼν ὁμοῦ καὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν ἐν βιβλίοις συμπληρώσας ἑξήκοντα τὴν λεγομένην Ἑξηκοντάβιβλον τελείως ἀπήρτισεν, ἣν καὶ εἰς τεύχη ἓξ διεμέρισε, τεῦχος ὀνομάσας ἕκαστον τῶν μειζόνων τμημάτων, ὃ καὶ πολλῶν βιβλίων ἐστὶ περιεκτικόν.

8. Καὶ μετὰ τοῦτον πολλοὶ τῶν βασιλέων καθολικοὺς μέν οὐκ

4. Ὕστερον δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὰς πολλὰς ἐκθέσεις τῶν νόμων συνήθροισε σπουδαίως διὰ σοφῶν ἀνδρῶν εἰς πεντήκοντα βιβλία· τὰ ὁποῖα καὶ Δίγεστα ἤτοι Πανδέκτην ὠνόμασεν, ὡς πάντων τῶν νόμων δεκτικά. Ὁ Ἰουστινιανὸς οὗτος ἐξέδωκε καὶ τοὺς τρεῖς κώδικας, τὸν Γρηγοριανόν, τὸν Ἑρμογενιανὸν καὶ τὸν Θεοδοσιανόν· καὶ τοὺς τοιούτους κώδικας συνάψας διὰ τοῦ Θαλελαίου, καὶ Ἀνατολίου, καὶ Ἰσιδώρου μὲ τοὺς νόμους, ἀπετέλεσε καὶ αὐτὸς ἑτέραν δωδεκάβιβλον.

5. Τινὲς λέγουσιν ὅτι οἱ προλεχθέντες κώδικες ἦσαν μὲν πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλὰ συγκεχυμένοι καὶ διεσπαρμένοι· αὐτὸς δὲ συνήθροισε καὶ κατέταξεν αὐτοὺς εἰς τὴν Δωδεκάβιβλον. Οὗτος ἐξέδωκε καὶ τὰς Εἰσηγήσεις (Ἰνστιτοῦτα), ὡς πρῶτα στοιχεῖα διὰ τοὺς σπουδάζοντας τὰ νομικά. Ὁ αὐτὸς συνέταξε καὶ Νεαρὰς εἰς ἰδιαίτερον βιβλίον· νεαραὶ δὲ λέγονται τῶν νομίμων βασιλέων αἱ νέαι διατάξεις τὰς ὁποίας ἐξέδιδον πρὸς τὰς συμπιπτούσας ὑποθέσεις.

6. Ὑπηρέτει δὲ τὸν Ἰουστινιανὸν εἰς τὰς λεχθείσας νεαρὰς ὁ Τριβουνιανός, τὸν ὁποῖον φημίζουσι διὰ τὴν φυσικήν του δεξιότητα καὶ τὴν φιλοχρηματίαν του· οὗτος κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν νεαρῶν λαμβάνων χρήματα παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθέσεις, τὰ μὲν μετέβαλλε κατὰ τὸ θέλημα αὐτῶν, τὰ δὲ ἀσαφῆ καὶ δυσνόητα καὶ διττῶς ἐννοούμενα ἐσχεδίαζεν, ὥστε οἱ ἀναγινώσκοντες νὰ διχογνωμονῶσι.

7. Τελευταῖος δὲ καὶ ὕστερος ὅλων Λέων ὁ σορός, ὁ τῶν βασιλέων ἀοίδιμος συλλέξας εἰς ἓν τοὺς Πανδέκτας καὶ τοὺς Κώδικας καὶ τῶν Εἰσηγήσεων πολλὰ καὶ τὰς νεαρὰς αὐτὰς καὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν συμπληρώσας εἰς ἑξήκοντα βιβλία ἀπήρτισε τὴν λεγομένην Ἑξηκοντάβιβλον, τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τεύχη ἓξ διήρεσε, τεῦχος ὀνομάσας ἕκαστον μέγα τμῆμα, περιεκτικὸν πολλῶν βιβλίων.

8. Καὶ μετὰ τοῦτον πολλοὶ τῶν βασιλέων γενικοὺς μὲν νόμους δὲν

ἐξέθεντο νόμους, Νεαρὰς δὲ καὶ προστάξεις ἀλλοίας καὶ χρυσοβούλλους λόγους, εἰς ἃ δέον ἡγήσαντο, πεποιήκασιν.

9. Ὁ *Νόμος* (*) ἢ φυσικός ἐστιν ἢ ἐθνικὸς ἢ πολιτικός· καὶ φυσικὸς μὲν νόμος, ᾧ τινι κατὰ φύσιν χρῶνται πάντα τὰ ζῶα, καὶ τὰ λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα· οἷον τὸ τὰς μητέρας στέργειν τὰ γενόμενα ἐξ αὐτῶν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. (Β. Π. 2. 3)

10 Ἐθνικὸς δὲ νόμος ἐστίν, ᾧ τινι ἔθνος ἢν ἡ ἔθνη χρῶνταί τινα· οἷον τὸ μὴ μίγνυσθαι ταῖς μητράσι παρὰ Σκύθαις καὶ Ἕλλησι· καὶ τὸ ἐναντίον τὸ μίγνυσθαι ταύταις παρὰ Πέρσαις. (Β. Π. 2. 2)

11. Πολιτικὸς δὲ νόμος ἐστίν, ᾧ τινι μία πόλις μόνη κέχρηται διὰ τὸ συμφέρειν αὐτῇ· ἄλλη δὲ εἰ χρήσασθαι βουληθῇ, ἐπιζήμιον ἔσται ταύτῃ καὶ βλάβης πρόξενον· ὡς, εἴτις ἐν πόλει ὤν, ἥτις σῖτον ἀφ' ἑαυτῆς οὐ δύναται γεωργεῖν, νομοθετήσῃ ἐλευθέρους εἶναι καὶ μηδὲν διδόναι τῷ δημοσίῳ τοὺς βουλομένους ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν σῖτον· τοῦτο γὰρ τῇ μὲν πόλει ἐκείνῃ ἴσως συμφέρει, διὰ τὸ μὴ ἔχειν σῖτον ταύτην ἀφ' ἑαυτῆς, ταῖς δὲ ἑτέραις πόλεσιν, αἵτινες εὔποροί εἰσιν, ἀσύμφορον πάντως ἔσται καὶ οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ζημίαν αὐταῖς προξενοῦν. (Β. Π. 1. 6—9)

12. Πᾶς νόμος ἢ ἀπὸ συνκινέσεως ἐτέθη, ἢ ἀνάγκης, ἢ ἀπὸ συνηθείας ἐβεβαιώθη. (Β. Π. 1. 48)

13. Νόμος ἐστὶ τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου· κοινὸν παράγγελμα, φρονίμων ἀνδρῶν δόγμα· ἑκουσίων τε καὶ ἀκουσίων

(*) Οἱ νόμοι ἐσυντάχθησαν καὶ ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς καὶ ἀπὸ τοὺς πραίτωρας· καὶ οἱ μὲν τῶν βασιλέων λέγονται διατάξεις, οἱ δὲ τῶν πραιτώρων δόγματα· καὶ εἶναι κατὰ τὴν φύσιν ταυτόχρονοι. Δόγματα ὅμως πραιτώρων εἶναι ὀλίγα, ἅτινα εἶναι διηνεκῆ καὶ ἀρμόζουσι πάντοτε· καθὼς ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή, καὶ αἱ ἀγωγαὶ αἵτινες δίδονται εἰς τοὺς κληρονόμους· διότι ὁ κατέχων τὸ κλαπέν, ἐκεῖνος κατὰ τὸν νόμον τὸ ἀποδίδει καὶ τὸ ἀποκαθιστᾷ, εἰ μὲν εἶναι φανερὸς κλέπτης, εἰς τὸ τετραπλάσιον, εἰ δὲ ἀφανής, εἰς τὸ διπλάσιον· διότι οὕτω ἐκανονίσθη ὑπὸ τῶν νομι-

ἐξέδωκαν, ἔγραψαν ὅμως νεαρὰς καὶ διαφόρους διατάξεις καὶ χρυσόβουλλα, εἰς ὅσα ἐνόμιζον ἀναγκαῖον.

9. Ὁ Νόμος εἶναι ἢ φυσικὸς ἢ ἐθνικὸς ἢ πολιτικός. Καὶ φυσικὸς μὲν νόμος λέγεται ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον κατὰ φύσιν μεταχειρίζονται ὅλα τὰ ζῶα, καὶ τὰ λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα· λ. χ. αἱ μητέρες νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων των, καὶ τὰ τοιαῦτα.

10. Ἐθνικὸς δὲ νόμος εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται ἔθνος ἢ ἔθνη· λ. χ. εἰς τοὺς Σκύθας καὶ τοὺς Ἕλληνας νὰ μὴ συνευρίσκωνται μὲ τὰς μητέρας· καὶ τὸ ἐναντίον εἰς τοὺς Πέρσας νὰ συνευρίσκωνται μὲ αὐτάς.

11. Πολιτικὸς δὲ νόμος εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται μία μόνη πόλις ὡς συμφέροντα εἰς αὐτήν· ἄλλη δὲ ἐὰν θελήσῃ νὰ τὸν μεταχειρισθῇ, γίνεται ἐπιζήμιος εἰς αὐτὴν καὶ προξενεῖ βλάβην· καθὼς, ἐὰν κατοικῶν τις εἰς πολιτείαν ἥτις ἀφ' ἑαυτῆς σῖτον δὲν παράγει, νομοθετήσῃ ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι καὶ τίποτε δὲν δίδουσιν εἰς τὸ δημόσιον οἱ θέλοντες ν' ἀγοράζωσι καὶ νὰ πωλῶσι σῖτον· τοῦτο εἰς μὲν τὴν πόλιν ταύτην ἐνδέχεται νὰ συμφέρῃ, ὡς μὴ παράγουσαν σῖτον ἀφ' ἑαυτῆς, εἰς δὲ τὰς ἄλλας πόλεις, αἵτινες εἶναι εὔποροι, ἡ τοιαύτη ἄδεια εἶναι ἐντελῶς ἀσύμφορος καὶ ἀνωφελὴς, καὶ μᾶλλον προξενεῖ ζημίαν.

12. Πᾶς νόμος ἢ ἀπὸ συναίνεσιν ἐτέθη, ἢ ἀπὸ ἀνάγκην, ἢ ἀπὸ συνηθειαν ἐκυρώθη.

13. Νόμος εἶναι τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου, κοινὸν παράγγελμα, δόγμα φρονίμων ἀνδρῶν· σωφρονισμὸς ἑκουσίων καὶ ἀ-

κωτέρων. Αἱ δὲ ποινικαὶ λεγόμενοι ἀγωγαὶ μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν, ὄχι ὅμως κατὰ τῶν κληρονόμων. Διότι ἐνάγονται αὐτοὶ οἱ κλέπται, οἱ ἅρπαγες, καὶ οἱ τὴν ζημίαν προξενήσαντες κατὰ τὸν Ἀκουίλιον, ἐκτὸς ἐὰν γείνῃ ἀγωγὴ εἰς δικαστήριον ζῶντος τοῦ αὐτουργοῦ· καθόσον τότε δίδεται ἀγωγὴ εἰς αὐτοὺς καὶ κατ' αὐτῶν δι' ὅσον ὠφελήθησαν ἀπὸ τὸ ἔγκλημα.

ἁμαρτημάτων σωφρονισμός, πόλεως συνθήκη κοινή· ἔστι δὲ καὶ θεῖον εὕρημα. (Β. ΙΙ. 1. 1)

14. Παράγγελμα τοῦ νόμου, τὸ κοσμίως ζῆν, ἄλλον μὴ βλάπτειν, ἑκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν. Σοφία δὲ νόμου τὸ εἰδέναι τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον (Β. ΙΙ. 1. 10)

15. Εἰδέναι δὲ νόμους ἐστὶν οὐ τὸ γινώσκειν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν. (Β. ΙΙ. 1. 27)

16. Ἀρετὴ νόμου τὸ κελεύειν, τὸ κωλύειν, τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖσθαι· καὶ κελεύειν μέν ἐστι τὸ προστάσσειν τόδε τι ποιεῖν· κωλύειν δὲ τὸ ἀπείργειν τι ἀπό τινος· ἐπιτρέπειν δὲ τὸ μήτε κωλύειν, μήτε προτρέπειν· τιμωρεῖσθαι δὲ τὸ ἀναγκαίως ἀπείργειν ἀπό τινος. (Β. ΙΙ. 1. 18)

17. Ὁ νόμος διαιρεῖται εἰς δύο· εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν.

18. Νόμος οὐδεὶς δύναται βεβαιοῦν τὸ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κεκωλυμένον. (Β. ΙΙ. 3. 188. LII. 1. 26)

19. Τὰ περὶ ὧν οὐ κεῖται νόμος ἐκ τῶν ὁμοίων τέμνεσθαι καὶ λύεσθαι δεῖ. (Β. ΙΙ. 1. 23)

20. Τότε κεχρήμεθα τῇ συνηθείᾳ, ὅτε δοκιμασθεῖσα ἐν δικαστηρίῳ ἐβεβαιώθη. (Β. ΙΙ. 1. 43)

21. Οἱ εἰδικοὶ τῶν γενικῶν ἐπικρατέστεροι νόμων. (Β. ΙΙ. 1. 80)

22. Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἀναιρεῖται. (*)

23. Τοὺς νόμους τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων, οὐμὴν τῶν σπανίως, εἰσάγεσθαι δεῖ· οὐδὲ ἀπὸ τῶν δυναμένων ἐνὶ συμβῆναι θέματι· παραβαίνουσι γὰρ οἱ νομοθέται τὸ ἅπαξ ἢ τὸ δὶς γενόμενον. (Β. ΙΙ. 1. 15—17)

(*) Οἷον ὑπάρχει νόμος διατάττων τοὺς γονεῖς νὰ γράφωσι τὰ τέκνα των κληρονόμους, ὁμοίως καὶ τὰ τέκνα νὰ γράφωσι τοὺς γονεῖς· ἀλλ' οὗτος ἀνῃρέθη ἀπὸ ἄλλον νόμον, ὅστις λέγει, τὰ τέκνα ἢ οἱ γονεῖς δὲν ἀναγκάζονται ἐὰν φανῶσιν ἀχάριστοι. Καὶ ἄλλος νόμος ὑπάρχει ἐπιτρέπων εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐλευθέρους καὶ αὐτεξουσίους, νὰ διαθέτωσι· καὶ ἄλλος προσέτι εἰσήχθη νόμος ἀπαγορεύων νὰ διαθέτωσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπέφερον ἕνοπλον βίαν ἢ κατὰ τοῦ βασιλέως συνώμοσαν, καὶ ἄλλοι τινές. Κεῖται νόμος ἐμποδίζων τὰς γυναῖκας νὰ μετέρχωνται ἔργα ἀνδρῶν, οἷον νὰ συνηγορῶσι, νὰ ἐπιτροπεύωσιν· ἀλλ' εἰσήχθη ἄλλος, ἐπιτρέπων εἰς τὴν μάμμην καὶ τὴν μητέρα, ἐὰν παραιτῶσι τὸ Βελλιάνειον δόγμα, καὶ ὁμολογῶσιν ὅτι δὲν ἔρχονται εἰς δεύτερον γάμον, νὰ ἐπιτροπεύωσι τῶν ἰδίων τέκνων καὶ τῶν ἐγγόνων.

κουσίων πταισμάτων, κοινὴ συνθήκη πολιτείας· εἶναι δὲ καὶ θεῖον εὕρημα.

14. Παράγγελμα τοῦ νόμου εἶναι τὸ νὰ ζῇ τις ἐντίμως, ἄλλον νὰ μὴ βλάπτῃ, καὶ εἰς ἕκαστον ν' ἀποδίδῃ τὸ ἴδιον. Σοφία δὲ νόμου τὸ γινώσκειν τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον.

15. Ἡ δὲ γνῶσις τῶν νόμων συνίσταται εἰς τὸ νὰ εἰξεύρῃ τις ὄχι τὰς λέξεις, ἀλλὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν.

16. Ἀρετὴ τοῦ νόμου εἶναι τὸ νὰ προστάζῃ, ν' ἀπαγορεύῃ, νὰ ἐπιτρέπῃ, νὰ τιμωρῇ· καὶ νὰ προστάζῃ μὲν εἶναι τὸ νὰ διατάττῃ τί ὀφείλει ἕκαστος νὰ πράττῃ· ν' ἀπαγορεύῃ δὲ τὸ νὰ ἐμποδίζῃ ἀπό τι· νὰ ἐπιτρέπῃ δέ, τὸ μήτε νὰ ἐμποδίζῃ, μήτε νὰ προτρέπῃ· νὰ τιμωρῇ δὲ τὸ νὰ ἐμποδίζῃ ἀναγκαίως ἀπό τι.

17. Ὁ νόμος διαιρεῖται εἰς δύο· εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν.

18. Οὐδεὶς νόμος δύναται νὰ κυρώνῃ ὅ,τι ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων.

19. Περὶ ὅσων δὲν ὑπάρχει νόμος, ταῦτα ἀποφασίζονται καὶ λύονται ἀπὸ τὰ ὅμοια.

20. Τότε ἀκολουθοῦμεν τὴν συνήθειαν, ὅταν δοκιμασθεῖσα εἰς δικαστήριον ἐκυρώθη.

21. Οἱ εἰδικοὶ νόμοι εἶναι ἐπικρατέστεροι ἀπὸ τοὺς γενικούς.

22. Τὰ διὰ νόμου συνιστάμενα ἀναιροῦνται ἀπὸ ἄλλον ἐναντίον νόμον.

23. Οἱ νόμοι πρέπει νὰ εἰσάγωνται ἀπὸ τὰ συχνάκις συμβαίνοντα καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ σπάνια· οὐδὲ ἀπὸ τὰ δυνάμενα νὰ συμβῶσιν εἰς μίαν περίστασιν· διότι τὸ ἅπαξ ἢ δὶς γινόμενον παρατρέχουσιν οἱ νομοθέται.

24. Ὅτε νόμος ἀντίκειταί τινι πράγματι, κἂν πάνυ δικαιότατόν ἐστι τὸ γινόμενον, ἀπρόσδεκόν ἐστι τοῖς δικαστηρίοις· οἷον νόμος ἐστὶ μὴ διδοσθαι πράγματα τῷ μὴ ὑπὲρ τὸν κέ. χρόνον ἀφήλικι. Εἰ οὖν ὁ ἐπίτροπος χειρίσῃ πράγματα κατὰ τὴν κδ'. ἡμέραν τοῦ ιϐ'. μηνὸς τοῦ κέ. χρόνου, καὶ δαπανήσῃ ταῦτα ὁ ἀφῆλιξ, ἔχει ἐπὶ τούτοις ἀποκατάστασιν· καίτοι γε οὐκ εἰκὸς τὸν ἀφήλικα διὰ τῶν λειπομένων ἐξ ἡμερῶν τοῦ τελείου αὐτοῦ χρόνου, φρονιμώτατον γενέσθαι. Πανταχοῦ τοίνυν, ἔνθα νόμος ὡρισμένος ἐστίν, ἐκεῖνον δεῖ φυλάττειν· καὶ οὐ κρατεῖ τὸ παρὰ τοῦτον γινόμενον, κἂν πάνυ δικαιότατόν ἐστιν. (Β. Ι. 6. 10)

25. Φιλαγάθως δεῖ τοὺς νόμους ἑρμηνεύειν ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις.

26. Οὐ δυνατὸν πάντων τῶν νόμων τὸν λογισμὸν ἀποδιδόναι.

27. Ὅταν ἑτερόν τι τὸ νόμιμον βούληται, ἕτερον δὲ τὸ δίκαιον, μόνος ὁ βασιλεὺς τὴν περὶ τούτου τέμνει ζήτησιν, ἐπειδὴ αὐτῷ πρέπει μόνῳ τὰ τοιαῦτα τέμνειν. (*) (Β. Ι. 6. 6)

28. Ὅπερ ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, νόμος ἐστίν, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἐνυπογράφου ὁρίσῃ, ἢ διαγινώσκων ψηρίσηται, ἢ ὁπωσδηποτε· καὶ λέγεται ταῦτα διατάξεις. Τινὰ δὲ τούτων προσωπικά ἐστι, καὶ οὐχ ἑλκεται πρὸς ὑπόδειγμα, εἴτε πρὸς φιλοτιμίαν, εἴτε πρὸς ποινήν τινα ἐτέθησαν. (Β. Ι. 6. 2)

29. Ἡ μεταξὺ δύο τινῶν βασιλέως ἀπόφασις καὶ ἐπὶ τῶν παραπλησίων κρατείτω.

30. Ἐρρώσθω παράνομος ἀντιγραφὴ βασιλέως, ἐξ ὧν ἕτερον οὐκ ἀδικεῖ· ἢ ἐὰν ἐγκλήματος χαρίσηται παραχώρησιν.

Ἀντιγραφὴ δὲ λέγεται ἡ βασιλικὴ πρόσταξις διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ προηγουμένων ἀναφορῶν γίνεσθαι τὰς βασιλικὰς προσταγάς. (Β. Ι. 5. 7)

31. Αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυρότεραι τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσι. (Β. Ι. 6. 5)

(*) Ὑποχρεοῦται ὁ βασιλεὺς νὰ διεκδικῇ καὶ νὰ διατηρῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπιμελῶς, πρῶτον μὲν ὅλα τὰ γεγραμμένα εἰς τὴν θείαν γραφήν, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ παρὰ τῶν ἑπτὰ ἁγίων Συνόδων δογματισθέντα, προσέτι δὲ καὶ τοὺς ὑπάρχοντας Ῥωμαϊκοὺς νόμους.

24. Ὅταν νόμος ἀντίκηται εἰς πρᾶγμά τι, καὶ δικαιότατον ἐὰν ἦναι τὸ γινόμενον, εἰς τὰ δικαστήρια εἶναι ἀπαράδεκτον. Νόμος λ. χ. ὑπάρχει ἀπαγορεύων νὰ δίδωνται πράγματα εἰς τὸν μὴ συμπληρώσαντα τὸ κέ. ἔτος ἀνήλικον. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἐπίτροπος ἐγχειρίσῃ πράγματα κατὰ τὴν κδ'. ἡμέραν τοῦ ιϐ'. μηνὸς τοῦ κέ. ἔτους, καὶ δαπανήσῃ ταῦτα ὁ ἀνήλικος, ἔχει τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν· ἂν καὶ δὲν φαίνεται ὅτι ὁ ἀνήλικος θὰ ἐγίνετο φρονιμώτερος εἰς τὰς ἐπιλοίπους ἓξ ἡμέρας τοῦ τελείου χρόνου· πανταχοῦ λοιπόν, ὅπου εἶναι νόμος ὡρισμένος, ἂν γὰ νὰ φυλάττεται· καὶ τὸ γινόμενον παρὰ τοῦτον δὲν ἰσχύει καὶ ἐὰν ἦναι δικαιότατον.

25. Οἱ νόμοι πρέπει νὰ ἑρμηνεύωνται εἰς τὰ ἀμφίβολα φιλαγάθως.

26. Δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδίδεται ὁ λόγος ὅλων τῶν νόμων.

27. Ὅταν ἄλλο τι θέλῃ ὁ νόμος, ἄλλο δὲ τὸ δίκαιον, μόνος ὁ βασιλεὺς λύει τὴν περὶ τούτου ζητησιν, διότι αὐτὸς μόνος ἔχει ἐξουσίαν ν' ἀποφασίζῃ τὰ τοιαῦτα.

28. Ὅ,τι ἀρέσῃ τὸν βασιλέα, εἶναι νόμος, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἐνυπογράφου διατάξῃ, ἢ κατὰ διάγνωσιν ψηρίσῃ ἢ ὁπωσδήποτε· καὶ λέγονται ταῦτα διατάξεις. Τινὰ ὅμως τούτων εἶναι προσωπικὰ καὶ δὲν λαμβάνονται ὡς παράδειγμα, εἴτε πρὸς χάριν, εἴτε πρὸς ποινὴν διετάχθησαν.

29. Ἡ μεταξὺ δύο τινῶν ἀπόφασις βασιλέως ἰσχύει καὶ εἰς τὰ ὅμοια.

30. Ἡ παράνομος ἀντιγραφὴ βασιλέως ἰσχύει, ὅταν δὲν ἀδικῇ ἄλλον· ἢ ἐὰν συγχωρῇ ἔγκλημα. Ἀντιγραφὴ δὲ λέγεται ἡ βασιλικὴ προσταγὴ διότι συνήθως γίνεται ἀπὸ προηγουμένας ἀναφοράς.

31. Αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις εἶναι ἐπικρατέστεραι ἀπὸ τὰς πρὸ αὐτῶν.

32. Καὶ κατὰ βασιλέως οἱ γενικοὶ κρατείτωταν νόμοι· καὶ πᾶσα παράνομος ἐκβαλλέσθω παραγραφή. (Β. Η. 6. 9)

33. Παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος καὶ τὴν συνήθειαν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐκλείπει, ἀκολουθεῖν δεῖ τοῖς πλησιάζουσι καὶ ἐοικόσι τῷ ζητουμένῳ· εἰ δὲ μηδὲ ταῦτα εὑρίσκηται, τότε τὸ νόμιμον, ᾧ τινι Ῥώμη κέχρηται, παραφυλάττειν δεῖ. (Β. Η. 1. 41)

34. Ἡ παλαιὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου φυλάττεται, καὶ ὥσπερ ἡ σύνθεσις τοῦ νόμου ἢ ἔγγραφός ἐστιν ἢ ἄγραφος, οὕτω καὶ ἡ ἀναίρεσις αὐτοῦ ἢ δι' ἐγγράφου γίνεται νόμου, ἢ δι' ἀγράφου, τοὐτέστιν ἀχρησίας. (Β. Η. 1. 41)

35. Ὁ ἄρχων, ὃ ἂν εὕροι συχνάζον ἐν τῇ πόλει ἐπί τινος πράγματος, φυλάξει αὐτό· καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ἡ προλαβοῦσα καὶ ὁ λογισμὸς ὁ εἰσάγων αὐτὴν φυλακτέα ἐστί, καὶ οὐκ ἐάσει τι παρὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν γίνεσθαι. (*) (Β. Η. 1. 50)

36. Παρήγγειλεν ὁ Μάγιστρος οὕτω προσέχειν, ὅτε διάφοροι νόμοι περὶ τοῦ αὐτοῦ λέγουσι πράγματος καὶ τυποῦσι, μή, εἴπερ ἕτερόν τι ἓν νόμιμον εὑρεθῇ ἴσως ἐναντιοφανές· αὐτῷ μόνῳ προσέχειν ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν νομίμων ἔννοιαν ἑρμηνεύειν καὶ τὴν τοῦ ἑνός.

37. Τὸ μὴ μετὰ τοῦ λογισμοῦ εἰσενεχθέν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν κρατῆσαν οὐ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις. (**)

(*) Ἐπεκράτησε σήμερον καὶ πολιτεύεται εἰς ὅλα τὰ δικαστήρια καὶ ἀκολουθεῖται ὥστε νὰ ἀρκῶσι δύο μάρτυρες ἐπὶ ἀπαιτήσει μιᾶς λίτρας. Τοῦτο λοιπὸν τὸ ἔθιμον ὀφείλει πᾶς προϊστάμενος δικαστηρίου νὰ φυλάττῃ καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ νὰ γίνηταί τι παρὰ τὴν συνήθειαν ταύτην. Ὡσαύτως ἀπὸ πολυχρόνιον συνήθειαν καθιερώθη καὶ τὸ νὰ μὴ ὁμνύωσιν οἱ ἡγούμενοι ἢ οἱ μητροπολῖται ὅταν ἡ μονὴ ἢ ἡ μητρόπολις μὴ ἔχουσα ἀπόδειξιν καταντήσῃ εἰς ὅρκους· ἀλλὰ τρεῖς τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν, ὅταν τὰ μοναστήρια ὦνται πολυάνθρωπα· ἤ δύο τὸ ἐλάχιστον, τῆς ἐκλογῆς φυλαττομένης ἄχρι καὶ τῶν τελευταίων. Ὑπάρχει καὶ νόμος λέγων νὰ μὴ ὁμνύωσιν οἱ μάρτυρες, μηδὲ ἀπὸ τοὺς τόπους τῆς κατοικίας των νὰ μεταβιβάζωνται εἰς ἄλλον διὰ μαρτυρίαν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ δικαστὴς εὕρῃ συνήθειαν νὰ μετακαλῇ αὐτοὺς καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· εὑρίσκων λοιπὸν ὁ δικαστὴς τοιαύτην συνήθειαν εἴς τινα τόπον, ὀφείλει νὰ τὴν φυλάττῃ καὶ νὰ μὴ τὴν παραβλέπῃ.

32. Οἱ γενικοὶ νόμοι ἰσχύουσι καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως. Καὶ πᾶσα παράνομος ἐξαίρεσις ἀπορρίπτεται.

33. Πρέπει νὰ τηρῶνται τὰ ἔθιμα καὶ ἡ συνήθεια· ἐλλείψει δὲ αὐτῶν πρέπει ν' ἀκολουθῶμεν τὰ πλησιάζοντα καὶ τὰ ὁμοιάζοντα μὲ τὸ ζητούμενον· ἐὰν δὲ μηδὲ τοιαῦτα εὑρίσκωνται, τότε τὸ νόμιμον τὸ εἰς τὴν Ρώμην εὔχρηστον πρέπει νὰ ἀκολουθῶμεν.

34. Ἡ παλαιὰ συνήθεια φυλάττεται ἀντὶ νόμου, καὶ καθὼς ἡ σύνθεσις τοῦ νόμου εἶναι ἢ ἔγγραφος ἢ ἄγραφος, οὕτω καὶ ἡ ἀναίρεσις αὐτοῦ γίνεται διὰ νόμου ἢ ἐγγράφου ἢ ἀγράφου, τουτέστι τῆς ἀχρησίας.

35. Ὅ,τι εὕρῃ ὁ δικαστὴς συχνὰ γινόμενον εἰς πόλιν τινὰ ἐπί τινος πράγματος, τὸ φυλάττει· διότι καὶ ἡ προλαβοῦσα συνήθεια καὶ ὁ εἰσαγαγὼν αὐτὴν λόγος εἶναι φυλακτέα, καὶ δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνεταί τι παρὰ τὴν πολυχρόνιον συνήθειαν

36. Ὅτε διάφοροι νόμοι ἀποφαίνωνται περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ τὸ κανονίζωσιν, ὁ Μάγιστρος παρήγγειλεν, ὥστε, ἐὰν τυχὸν εὑρεθῇ ἄλλος νόμος ἐναντιοφανής, νὰ μὴ προσέχῃ ὁ δικαστὴς εἰς μόνον τοῦτον, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν πολλῶν νόμων νὰ ἑρμηνεύεται καὶ ἡ τοῦ ἑνός.

37. Ὅ,τι δὲν εἰσήχθη μετὰ λόγου, ἀλλ' ἐπεκράτησε κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν δὲν ἰσχύει εἰς τὰ ὅμοια.

(**) Λέγει ὅτι ἐκεῖνο τὸ ἔθιμον κρατεῖ καὶ φυλάττεται εἰς τὰ ὅμοια, καὶ ἐκείνη ἡ συνήθεια ἀνάγκη νὰ τηρῆται, ὅταν νόμος γραπτὸς δὲν ὑπάρχῃ, ἡ εὔλογος καὶ μετὰ λόγου ἰσχυροῦ ἐπικρατήσασα, καὶ δοκιμασθεῖσα ἀπὸ ἀξιολόγους ἄνδρας καὶ εὐρεθεῖσα ἔννομος καὶ δικαία. Διότι ἡ συνήθεια καὶ τὸ ἔθιμον, ὅπερ πολλάκις εἰσήχθη καὶ ἐπράχθη εἰς δικαστήριον παρὰ τὴν ἐνδεχομένην ὅμως διάκρισιν καὶ παρὰ τὸν πρέποντα λόγον, τουτέστι τὸ ἀλογίστως εἰσαχθὲν ἔθιμον, καὶ κατὰ πλάνην κρατῆσαν, καὶ συνειθισθὲν νὰ γίνηται, δὲν ἀκολουθεῖται εἰς τὰ ὅμοια, οὐδὲ ἰσχύει διὰ τοῦτο, ἢ λογίζεται νόμος διότι ἡ συνήθεια παρέλαβε νὰ κάμνῃ τοῦτο ἀλογίστως, ἀλλ' ἐξετάζεται ὁ λόγος καὶ ὁ σκοπὸς τούτου, καὶ εἰ μὲν εὑρεθῇ ὅτι εἰσήχθη εὐλόγως καὶ δικαίως, ἰσχύει καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτό, καὶ ὡς εὔλογον καὶ δοκιμασθέν, καὶ εἰς τὰ ὅμοια ἀκολουθεῖται καὶ ὡς νόμος λογίζεται.

38 Ὅτι τὰ κοινὰ καὶ ἐν γένει καὶ ἐπὶ τῇ πάντων ὠφελείᾳ νενομοθετημένα μᾶλλον κρατεῖν χρή, ἢ τὰ ἔκ τινων σπουδῆς ἐπὶ παραφθορᾷ τῶν κοινῶν γενόμενα νόμων.

39. Ὁ βασιλεὺς νόμοις οὐχ ὑπόκειται, ἡ Αὐγούστα δὲ ὑπόκειται· δίδωσι δὲ αὐτῇ ὁ βασιλεὺς τὰ ἑαυτοῦ προνόμια.

40. Ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια τοὺς μὲν ἀπαιτοῦντας τὰ ἴδια οὐ βλάπτει· ἐπὶ δὲ κέρδει οὐ συμβάλλεται. (Β. Ι. 4. 7)

41. Ἡ τοῦ φάκτου (*) ἄγνοια καὶ ἀδράσι καὶ γυναιξὶ βοηθεῖ ἐπὶ κέρδους καὶ ζημίας. (Ρ. Ι. 4. 8)

42. Ἡ δὲ τοῦ νόμου ἄγνοια οὔτε γυναιξὶ βοηθεῖ ἐπὶ κέρδους· ἐπὶ δὲ ζημίας οὐδένα βλάπτει θέλοντα τὸ ἴδιον ἀπαιτῆσαι. (*)

43. Ἡ μὲν τοῦ φάκτου ἄγνοια οὐδένα βλάπτει· ἡ δὲ τοῦ νόμου πάντας βλάπτει, πλὴν τῶν ἀρηλίκων, καὶ ἔν τισι τῶν γυναικῶν, ἔνθα μὴ ἐστὶν ἁμάρτημα, ἀλλὰ νόμου ἄγνοια. (Β. Ι. 4. 9)

44. Μηδεὶς οὖν ἀγνοείτω ἢ ἀποπροσποιείσθω διατάξεις βασιλικάς. (Β. Ι. 4. 21)

ΤΙΤΛ Β'.— Περὶ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου

1. Τὸν ἐνάγοντα ἀκολουθεῖν δεῖ τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγομένου. Φόρος δέ ἐστιν, ἔνθα νῦν ἔχει τὴν κατοίκησιν, ἢ ὅπου εἶχεν ἐν καιρῷ τοῦ συναλλάγματος. (**) (Β. VII. 3. 38)

(*) Φάκτον (πρᾶγμα ἢ γεγονὸς) εἶναι τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑποθέσεως· οὐδένα λοιπὸν βλάπτει τὸ νὰ μὴ γνωρίζῃ γεγονός τι καὶ δια τοῦτο νὰ μὴ ἐνάγῃ περὶ αὐτοῦ.

(**) Ἐπεξήγησις τοῦ νόμου τούτου. Κανονικῶς εἴξευρε, ὁ ἐνάγων ἀκολουθεῖ τὸν φόρον (δωσιδικίαν) τοῦ εναγομένου· φόρος δὲ εἶναι, ἢ ὅπου τὴν σήμερον κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος, ἢ ὅπου ἐκατοικοῦσεν εἰς καιρὸν τοῦ συναλλάγματος· καθὼς ὁ Πέτρος ἔχων τὴν ἰδίαν του κατοικίαν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην πόλιν καὶ διατρίβων εἰς αὐτὴν ἐδανείσθη ἐδῶ ἀπό τινα Θεσσαλονικέα νομίσματα ἑκατόν, ἔπειτα ἐξελθὼν τῆς πόλεως καὶ ὑπάγων εἰς Ἄταλα, διήρχετο ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην· εὗρεν αὐτὸν ὁ Θεσσαλονικεὺς δανειστής του

38. Τὰ κοινὰ καὶ γενικὰ καὶ τὰ νομοθετημένα πρὸς ὠφέλειαν ὅλων εἶναι ἐπικρατέστερα· παρὰ τὰ γινόμενα κατὰ χάριν τινῶν πρὸς παραφθορὰν τῶν κοινῶν νόμων.

39. Ὁ βασιλεὺς δὲν ὑπόκειται εἰς νόμους, ἡ δὲ βασίλισσα ὑπόκειται· τὴν δίδει δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ ἴδια ἑαυτοῦ προνόμια.

40. Ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου τοὺς μὲν ἀπαιτοῦντας τὰ ἴδια δὲν βλάπτει· δὲν συντείνει ὅμως καὶ πρὸς κέρδος.

41. Ἡ ἄγνοια τοῦ πράγματος βοηθεῖ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας εἰς κέρδος καὶ ζημίαν.

42. Ἡ δὲ ἄγνοια τοῦ νόμου δὲν βοηθεῖ οὐδὲ γυναῖκας πρὸς κέρδος· ἐπὶ δὲ ζημίας δὲν βλάπτει κανένα θέλοντα ν' ἀπαιτήσῃ τὸ ἴδιον.

43. Ἡ ἄγνοια τοῦ μὲν πράγματος δὲν βλάπτει κανένα· ἡ δὲ τοῦ νόμου βλάπτει ὅλους, ἐκτὸς τῶν ἀνηλίκων καὶ τῶν γυναικῶν εἰς τινα, ὅπου δὲν εἶναι ἔγκλημα, ἀλλὰ ἄγνοια νόμου.

44. Κανεὶς λοιπὸν δὲν πρέπει ν' ἀγνοῇ ἢ νὰ προσποιῆται ἄγνοιαν τῶν βασιλικῶν διατάξεων.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου.

1. Ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀκολουθῇ τὴν δωσιδικίαν τοῦ ἐναγομένου. Δωσιδικία δὲ εἶναι, ὅπου σήμερον ἔχει τὴν κατοικίαν, ἢ ὅπου εἶχεν εἰς καιρὸν τοῦ συναλλάγματος.

καὶ ἤθελε νὰ ἐνάξῃ αὐτὸν εἰς τὸν δικαστὴν τῆς Θεσσαλονίκης· οὗτος δὲ ἀντέτεινε καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν δανειστήν· καὶ ἀγωγὴν ἐὰν ἔχῃς κατ' ἐμοῦ, δὲν δύνασαι νὰ τὴν κινῇς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου παρευρέθην κατὰ τύχην, ἀλλ' εἰς τὴν πόλιν. Ἀνάβα λοιπὸν ἐκεῖ, καὶ κίνησον τὴν κατ' ἐμοῦ ἀγωγήν, ὡς ἀκολουθῶν τὸν φόρον μου καὶ ὡς ὀφείλων νὰ κινήσῃς αὐτὴν ἐκεῖ, ὅπου καὶ ἐγὼ κατοικῶ, καὶ ὅπου ἔγεινε τὸ συνάλλαγμα. Ὁ Θεσσαλονικεὺς δὲν συγκατατίθετο εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἐναγομένου· καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἀμφιβολία, ἀνεφέρθη ἡ διαφορὰ εἰς τὸν βασιλέα, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντιγράφει εἰς τὸν Θεσσαλονικέα· τὴν τάξιν τοῦ νόμου ζητεῖς νὰ ἀνατρέψῃς; οὔ-

2. Ὁ κληθεὶς εἰς δικαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα στρατευσάμενος ἢ ἄλλου φόρου γεγονὼς οὐ δύναται περὶ τῆς αὐτῆς δίκης ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἴδιον φόρον. (Β. VII. 5. 7)

3. Θεσπίζομεν, τὸν ἐνάγοντα τὸ προαρχθὲν πρᾶγμα μέχρι πέρατος τῆς δίκης ἐγγυμνάζειν· εἰ δὲ ὑπερτίθεται, καλεῖσθαι παρὰ τοῦ δικαστοῦ καὶ δὶς καὶ τρὶς, ἑκάστης κλήσεως οὐκ ἔλαττον τριάκοντα ἡμερῶν διαστήματι περικλειομένης· καὶ ἐὰν μηδὲ οὕτω παραγένηται, ἢ ἐντολέα πέμψῃ, δίδοσθαι αὐτῷ ἑτέρου ἐναυτοῦ προθεσμίαν, ἧς ἐντὸς εἰ μὴ τῇ ἰδίᾳ ἐπεξέλθῃ ἐναγωγῇ, τὸν δικαστὴν, καὶ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου, τὰς τοῦ προσεδρεύοντος δικαιολογίας ἐξετάζειν, καὶ τῆς ἀληθείας ἀκριβῶς ζητουμένης, νόμιμον προφέρειν ψῆφον. Εἰ δὲ ἐντὸς τοῦ εἰρημένου ἐναυτοῦ παραγένηται, καὶ τὰς ἰδίας ἐναγωγὰς ἐγγυμνάσαι βουληθῇ, πρὸ πάντων ἀπαιτεῖσθαι παρὰ τοῦ δικαστοῦ τὰ δαπανήματα, ἅπερ διὰ τὴν δίκην ὁ ἐναχθεὶς προτεδρεύων τῷ δικαστηρίῳ ὑπέμεινε, καὶ τῷ αἰτιαθέντι ταῦτα παρασχεῖν, καὶ οὕτω τὸν ἐνάγοντα προσεδρεῦσαι, μέχρις ὅτου τὸ πρᾶγμα περατωθῇ· εἰ δὲ μηδὲ οὕτω προσεδρεύει, κελεύομεν αὐτὸν μετὰ τὰς εἰρημένας τῶν προγραμμάτων καὶ τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου διαστήματος παρατηρήσεις πάσης ἀγωγῆς ἐκπίπτειν, ἣν ἁρμόζειν αὐτῷ κατὰ τοῦ ἐναχθέντος ὑπελάμβανεν. (Β. VII. 4. 2)

4. Ἡ δὲ δ'. (*) Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος, τοὺς καταμνυθέντας ἐκ τρίτου, καὶ μὴ ἀπαντήσαντας εἰς τὸ δικαστήριον, (οὔτε δι' ἑαυτῶν οὔτε δι' ἑτέρου προσώπου, καὶ μηδεμιᾶς εὐλόγου

τος θέλει ὁ ἐνάγων νὰ ἀκολουθῇ τὸν φόρον τοῦ ἐναγομένου, καὶ ὄχι ὁ ἐναγόμενος τὸν τοῦ ἐνάγοντος. Ταῦτα λοιπὸν ὀφείλεις νὰ ἐννοῇς, ὅταν καὶ τὸ συνάλλαγμα ἔγεινεν εἰς τὸν τόπον ὅπου τὴν σήμερον κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος· εἰ δὲ ἄλλαχοῦ μὲν εἶχεν ὁ Πέτρος τὴν κατοικίαν, ὅταν ἐδανείσθη, καθὼς εἰς τὴν πόλιν, ἀλλαχοῦ δὲ τὴν σήμερον διαμένει, εἰς τὴν Ῥαιδεστὸν λόγ. χ., καὶ εὑρέθη κατὰ τύχην διερχόμενος ἀπὸ τήν Θεσσαλονίκην, καὶ οὗτος ὁ Θεσσαλονικεὺς ἢ εἰς τὴν πόλιν ὀφείλει νὰ ἀναβαίνῃ, καὶ ἐκεῖ νὰ κινῇ κατὰ τοῦ Πέτρου, ἢ εἰς τὴν Ῥαιδεστόν.

Γνωστὸν ἔστω, ὅτι δύο διάφορα δικαστήρια εἶναι μόνον· καὶ τὸ μὲν ἐν

2. Ὁ κληθεὶς εἰς δικαστήριον καὶ μετὰ ταῦτα ἐκστρατεύσας ἢ ἀλλάξας δωσιδικίαν δὲν δύναται νὰ ἐπικαλῆται περὶ τῆς αὐτῆς δίκης τὴν ἰδίαν δωσιδικίαν.

3. Διατάσσομεν ἵνα ὁ ἐνάγων ἐπιδιώκῃ τὴν ἀρξαμένην διαφορὰν μέχρι τέλους τῆς δίκης· εἰ δὲ ἀναβάλλει, καλεῖται ἀπὸ τὸν δικαστὴν καὶ δὶς καὶ τρὶς, ἑκάστη δὲ κλῆσις περικλείεται εἰς διάστημα ὄχι ὀλιγώτερον τῶν τριάκοντα ἡμερῶν· καὶ ἐὰν μηδὲ οὕτω ἐμφανισθῇ ἢ δὲν στείλῃ ἐπίτροπον, τὸν δίδεται ἄλλου ἐνὸς ἔτους προθεσμία, καὶ ἐὰν ἐντὸς αὐτῆς δὲν κινήσῃ τὴν ἀγωγήν του, ὁ δικαστής, καὶ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου, ἐξετάζει τὰς δικαιολογίας τοῦ προσελθόντος, καὶ μετ' ἀκριβῆ ζήτησιν τῆς ἀληθείας ἀπαγγέλλει νόμιμον ἀπόφασιν. Εἰ δὲ ἐντος τοῦ προλεχθέντος χρόνου ἐμφανισθῇ, καὶ θέλῃ νὰ ὑποβάλλῃ τὰς ἀγωγάς του, πρὸ παντὸς ὁ δικαστὴς ἀπαιτεῖ τὰ ἔξοδα, ὅσα διὰ τὴν δίκην ἔκαμεν ὁ ἐναγόμενος ἐμφανισθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τὰ ἐγχειρίζει εἰς αὐτόν, καὶ οὕτως ὁ ἐνάγων προκάθεται, μέχρις ὅτου λάβῃ τέλος ἡ διαφορά. Ἐὰν ὅμως μήτε οὕτω προσέλθῃ, διατάσσομεν μετὰ τὰς προλεχθείσας παρατηρήσεις τῶν διαταγμάτων καὶ τοῦ ἐτησίου διαστήματος νὰ ἐκπίπτῃ ἀπὸ πᾶσαν ἀγωγήν, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ὅτι ἤρμοζε κατὰ τοῦ ἐναγομένου.

4. Ἡ δὲ δ'. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος διατάσσει ὥστε ὅσοι ἐκλήθησανἐκ τρίτου καὶ δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ δικαστήριον (οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε δι' ἄλλου προσώπου, ἐνῷ καμμία εὔλογος πρόφα-

δικάζει κατὰ νόμους, τὸ δὲ ἄλλο κατὰ ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας. Ὑπάρχει δὲ καὶ τρίτον συνιστάμενον ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα, δικάζον κατὰ τοὺς νόμους δηλ. καὶ τοὺς κανόνας.

Ἕκαστον δὲ δικαστήριον συνίσταται ἀπὸ δικαστὰς καὶ παρέδρους καὶ ἀπὸ τοὺς ἐμφανιζομένους καὶ δικαζομένους, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ δι' ἐπιτρόπων, εἰς ὅσους ὁ νόμος δίδει τὴν ἐξουσίαν.

(*) Ὁ μακαριώτατος βασιλεὺς Λέων ἐξέδωκε πολλὰς νεαράς· δὲν ἐπεκράτησαν ὅμως, εἰ μὴ μόνον ὅσαι ἐγράφησαν εἰς ἔλλειψιν ἄλλων προϋπαρχόντων νόμων, ἢ εἰς προσθήκην τῶν παραλειφθέντων εἰς τὰς νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

προφάσεως τὴν ἀπάντησιν κωλυούσης), εὐθύνεσθαι καὶ καταψηφίζεσθαι κελεύει.

5. Ὁ διδόμενος χρόνος τοῖς ἐναγομένοις τοῦ εὐτρεπισμοῦ τριμηνιαῖός ἐστιν. (Β. VII. 17. 11)

6. Ὁ λέγων, οὐ μὴν ὁ ἀρνούμενος δεικνύει. (Β. XXII. 1. 2)

7. Ὁ ἐναγόμενος ἐν ταῖς παραγραφαῖς ἐνάγων ἐστὶ καὶ ὑπόκειται ταῖς ἀποδείξεσιν. (Ll. 1. 1)

8. Ὁ γραφὴν κατηγορίας ἀποτιθέμενος ὀφείλει σαφηνίζειν καὶ τὸ ἁμάρτημα καὶ τὸν χρόνον, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡμαρτήθη τυχὸν ἡ μοιχεία, καὶ μετὰ ποίου προσώπου· τὴν ἡμέραν δὲ ἢ τὴν ὥραν οὐκ ἀναγκάζεται λέγειν. (Β. LX. 34. 3)

9. Ἐάν τις ἀπόθηται κατά τινος ἔγκλημα, ἐκεῖνος δὲ βαρύτερον ἔγκλημα ἀντεπαγάγῃ αὐτῷ, χρὴ πρότερον τὸ βαρύτερον ἔγκλημα τὸ ἀντεπενεχθὲν γυμνασθῆναι.

10. Ὁ κατήγορος οὐ δύναται τὸν κατηγορούμενον ἀναγκάζειν προφέρειν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος τὸν ἐνάγοντα. (Β. VII. 18. 17)

11. Οὐδεὶς ὀφείλει ἐξ ἀλλοτρίων δικαιωμάτων ἀγωνίζεσθαι.

12. Ἀπὸ τῶν δύο διατάξεων τοῦτο συνάγεται, ὅτι κἂν ἰδιώτης, κἂν πόλις, κἂν ὁ δημόσιος λόγος ἐνάγῃ τινὶ περί τινος, μὴ ἀποδοθέντος ἢ παραδοθέντος, δύναται ὁ ἐναγόμενος, μὴ ἔχων ἑτέρωθεν ἀποδεῖξαι, ἢ τὸ χρέος ἀποδοῦναι, ἢ τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ μὴ παραδοθῆναι, καλῶς ἐπιζητεῖν καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ δανειστοῦ τοὺς λόγους προενεχθῆναι, καὶ τοὺς πολιτικοὺς ἢ δημοσίους λόγους, ἵνα ἐκ τούτων ἀποδειχθῇ, πόσον καταβέβληται. (Β. VII. 18. 19)

13. Ὅτι οἱ μὲν ἐνάγοντες οὐ δύνανται ἐπιζητεῖν τὰ τῶν ἐναγομένων συμβόλαια· οἱ δὲ ἐναγόμενοι δύνανται. (Β. VII. 18. 21)

14. Οὔτε ἀντίδικός μου δύναταί με ἀναγκάζειν προφέρειν τὰ ὠφελοῦντα αὐτὸν δικαιώματά μου, οὔτε παιδευτὴς τὰ βιβλία μου, ἐφ' ᾧ διὰ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν ὠφεληθῆναι. (Β. XV. 4. 19)

σις δὲν ἐμπόδιζε τὴν ἐμφάνησιν αὐτῶν), γίνονται ὑπεύθυνοι καὶ καταδικάζονται.

5. Ὁ διδόμενος εἰς τοὺς ἐναγομένους πρὸς παρασκευὴν χρόνος, εἶναι τριμηνιαῖος.

6. Ὁ λέγων ἀποδεικνύει καὶ ὄχι ὁ ἀρνούμενος.

7. Ὁ ἐναγόμενος γίνεται εἰς τὰς ἐνστάσεις ἐνάγων καὶ ὑπόκειται εἰς τὰς ἀποδείξεις.

8. Ὁ ἐγκαλῶν ὀφείλει νὰ σαφηνίζῃ καὶ τὸ ἔγκλημα καὶ τὸ ἔτος, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον ὅπου ἐπράχθη λ. χ. ἡ μοιχεία, καὶ μὲ ποῖον πρόσωπον· δὲν ἀνάγκάζεται ὅμως νὰ λέγῃ τὴν ἡμέραν ἢ τὴν ὥραν.

9. Ἐάν τις ἐγκαλέσῃ τινά, οὗτος δὲ ἀντεγκαλέσῃ ἐκεῖνον δι' ἔγκλημα βαρύτερον, ἐξετάζεται πρ τερον τὸ προταθὲν βαρύτερον ἔγκλημα.

10. Ὁ κατήγορος δὲν δύναται ν' ἀναγκάζῃ τὸν κατηγορούμενον νὰ ἐμφανίζῃ τὰς ἀποδείξεις του, ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος τὸν ἐνάγοντα.

11. Κανεὶς δὲν πρέπει ν' ἀγωνίζηται μὲ ἀλλότρια ἔγγραφα.

12. Ἀπὸ τὰς δύο διατάξεις τοῦτο συνάγεται, ὅτι εἴτε ἰδιώτης, εἴτε πόλις, εἴτε τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐνάγει τινὰ περί τινος, μὴ ἀποδοθέντος ἢ μὴ παραδοθέντος, ὁ ἐναγόμενος ὅταν ἀλλοθεν δὲν δύναται ν' ἀποδείξῃ, ἢ ὅτι τὸ χρέος ἀπέδωκε, ἢ ὅτι ἡ παρακαταθήκη δὲν τὸν παρεδόθη, δύναται καλῶς νὰ ἐπιζητῇ νὰ προσαχθῶσι καὶ τοῦ ἰδιώτου δανειστοῦ οἱ λογαριασμοί, καὶ οἱ πολιτικοὶ ἢ δημόσιοι λογαριασμοί, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἐκ τούτων πόσον κατεβλήθη.

13. Οἱ μὲν ἐνάγοντες δὲν δύνανται νὰ ἐπιζητῶσι τὰ ἔγγραφα τῶν ἐναγομένων, οἱ δὲ ἐναγόμενοι δύνανται.

14. Οὔτε ὁ ἀντίδικός μου δύναται νὰ μὲ ἀναγκάζῃ νὰ ἐμφανίζω τὰ ὠφελοῦντα αὐτὸν ἔγγραφά μου· οὔτε διδάσκαλος τὰ βιβλία μου, διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσίν των.

15. Ἐάν τις διάφορα ὑπὲρ αὐτοῦ προφέρῃ δικαιώματα, μάχωνται δὲ ἀλλήλοις, ταῦτα ἀνίσχυρα αὐτῷ ἔσται καὶ ἀνωφελῆ. (B. XXII. 1. 73)

16. Τότε καθ' ἑτέρου ἀναγκάζεταί τις προκομίσαι δικαιώματα, ἑτέρῳ τινὶ συμβαλλόμενα, ὅτε μὴ βλάπτεται αὐτὸς προκομίζων· καθ' ἑαυτοῦ δὲ οὐδαμῶς. (B. XX. 1. 31)

17. Τότε δικαιώματά τις καθ' ἑαυτοῦ προκομίζειν ἀναγκάζεται, ὅτε χρηματικὸν καὶ μὴ ἐγκληματικόν ἐστι τὸ κινούμενον.

18. Ἔστι δὲ χρηματικὸν μὲν τὸ ζημίαν χρημάτων προξενοῦν· ἐγκληματικὸν δὲ τὸ βαρυτέραν ἔχον τιμωρίαν.

19. Καθ' ὧν προσώπων ἄκων τις οὐ μαρτυρεῖ, κατὰ τούτων οὐδὲ προκομίζειν πυκτὰς ἢ δικαιώματα ἢ ἑτερόν τι τοιοῦτον ἀναγκάζεται. (B. XX. 1. 80)

20. Οὐδεὶς οὐδὲ χρηματικὴν δίκην κινεῖν, οὐδὲ ἔγκλημα γυμνάζειν κατά τινος ἀναγκάζεται μὴ βουλόμενος. (B. VII. 19. 4.)

21. Ὁ προπετῶς εἰς δίκην τινὰ καλῶν, καὶ τὰ τῆς ὁδοῦ καὶ τὰ τῆς δίκης δίδωσιν αὐτῷ δαπανήματα. (B. VII. 5. 72.)

22. Ὁ κατηγορηθεὶς ἀντικατηγορεῖν οὐ δύναται, πρὶν ἐλευθερωθῇ. (B. LX. 33. 5.)

23. Ἡ διάταξις κελεύει τὸν συγκλητικὸν εἴτε ἐπὶ χρηματικῇ αἰτίᾳ εἴτε ἐπὶ ἐγκληματικῇ ἐναγόμενον ἐγγύας μὴ ἀπαιτεῖσθαι, ἀλλὰ μόνον ἐξωμοσίᾳ καταπιστεύεσθαι. (*) (B. VI. 1. 33)

24. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πάτρωνες, εἰ καὶ διὰ ἐντολέων ἀγωνίζονται, ὅμως οὐκ ἐνάγονται τῇ περὶ δόλου ἢ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ ἀτιμοῦνται διὰ ἐντολέως ἀγωνιζόμενοι, οὔτε τῇ περὶ ὕβρεως ἐνάγονται. (**)

(*) Χρηματικαὶ ὑποθέσεις εἶναι, ὅσαι προξενοῦσι ζημίαν χρημάτων εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτάς· ἐγκληματικαὶ δὲ ὅσαι ἔχουσι βαρυτέραν τιμωρίαν. Ἐξωμοσία λέγεται ἡ ἔνορκος παραίτησις καὶ ἐξομνύω τὸ ἐνόρκως παραιτοῦμαι. Καὶ πάλιν ἐξωμοσία λέγεται, ὅταν τις ἐγκαλούμενος ἢ περὶ

15. Ἐάν τις διάφορα περὶ αὐτοῦ ἐμφανίζῃ ἔγγραφα, ἀντιφάσκουσι δὲ πρὸς ἄλληλα, ταῦτα μένουσιν εἰς αὐτὸν ἀνίσχυρα καὶ ἀνωφελῆ.

16. Τότε ἀναγκάζεταί τις νὰ ἐμφανίσῃ κατ' ἄλλου ἔγγραφα, συμφέροντα εἰς ἄλλον τινά, ὅταν ἐμφανίζων ταῦτα δὲν βλάπτηται· καθ' ἑαυτοῦ ὅμως οὐδέποτε.

17. Τότε ἀναγκάζεταί τις νὰ ἐμφανίζῃ ἔγγραφα καθ' ἑαυτοῦ, ὅταν ἐνάγηται περὶ χρημάτων καὶ οὐχὶ περὶ ἐγκλήματος.

18. Καὶ χρηματικὸν μὲν εἶναι ὅ,τι προξενεῖ ζημίαν χρημάτων, ἐγκληματικὸν δὲ ὅ,τι ἔχει βαρυτέραν τιμωρίαν.

19. Καθ' ὅσων προσώπων ἀκουσίως δὲν μαρτυρεῖ τις, κατὰ τούτων οὐδὲ ἔγγραφα ἢ συμφωνητικὰ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἀναγκάζεται νὰ ἐμφανίζῃ.

20. Οὐδεὶς ἀναγκάζεται ἀκουσίως νὰ κινῇ κατά τινος χρηματικὴν δίκην, οὐδὲ νὰ ἐγκαλῇ δι' ἔγκλημα.

21. Ὁ προπετῶς ἐνάγων τινὰ δίδει εἰς αὐτὸν καὶ τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς δίκης τὰ ἔξοδα.

22. Ὁ κατηγορηθεὶς δὲν δύναται ν' ἀντικατηγορῇ, πρὶν ἐλευθερωθῇ.

23. Ἡ διάταξις προστάζει ὁ συγκλητικὸς εἴτε διὰ χρηματικὴν εἴτε διὰ ἐγκληματικὴν αἰτίαν ἐνάγεται νὰ μὴ ἀπαιτῆται ἐγγύησιν, ἀλλὰ εἰς μόνην ἐξωμοσίαν νὰ πιστεύηται.

24. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πάτρωνες, ἂν καὶ ἀγωνίζωνται δι' ἐπιτρόπων, δὲν ἐνάγονται ὅμως εἰς τὴν περὶ δόλου ἢ εἰς τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγήν· εἰ καὶ ποσῶς δὲν ἀτιμοῦνται ἀγωνιζόμενοι δι' ἐπιτρόπου, οὔτε εἰς τὴν περὶ ὕβρεως ἐνάγονται.

ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἄλλου λέγῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κινῆται δίκη· ἔπειτα ἐπιφέρῃ καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἡ δίκη δὲν εἶναι κινητέα. Ἂν ἐφαίνετο ὅτι ἠξίου τοῦτο εὐλόγως, ἐσυγχωρεῖτο νὰ ἐξομόσῃ· καὶ οὕτως ἀπηγορεύετο ἡ δίκη.

(**) Ἐντολεὺς εἶναι ὁ ἀναλαμβάνων ξένην ὑπόθεσιν καὶ δικαζόμενος.

25. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου καλεῖται (ἢ ἔλκεται) εἰς δικαστήριον· ἑκάστῳ γὰρ ὁ ἴδιος οἶκος ἀσφαλές ἐστι καταφύγιον, καὶ ὁ καλῶν αὐτὸν βίαν ἐπιφέρει· εἰ δὲ πρὸς ἑαυτὸν δίδωσιν εἴσοδον, ἢ θεωρεῖται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καλεῖται. (B. VII. 8. 18)

26. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐσθ' ὅτε τις ἀπὸ τοῦ οἴκου καλεῖται, ὅμως οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ οἴκου ἕλκεται. (B. VII. 8. 21)

27. Πρὸς μόνην ἀπόδειξιν ἀρκεῖ ἡ τοῦ ἐρωτωμένου ἀπόκρισις, ἔν τε ταῖς κληρονομίαις, ἔν τε τοῖς ἄλλοις πράγμασιν.

28. Ἔξεστι τῷ ἀποκρινομένῳ μεταμέλεσθαι, εἰ μὴ ἐντεῦθεν ὁ ἐνάγων ζημιοῦται· καὶ μάλιστα, εἰ μετὰ ταῦτά τις ἔγνω ἐκ διαιωμάτων ἢ ἐπιστολῶν περὶ τοῦ ἰδίου δικαίου. (B. XLII. 4. 11)

29. Ὅπερ δίκαιόν τις ἢ εἶποι κατά τινος ἢ λεχθῆναι παρασκευάσαι, τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸς ὑπόκειται. (*) (B VII. 3. 23)

30. Ἐν τοῖς ἐγγληματικοῖς δικαστηρίοις οὔτε κατηγορεῖν, οὔτε κατηγορεῖσθαι διὰ ἐντολέως δυνατόν. (**) (B. LX. 33. 13)

31. Σβέννυνται τὰ ἐγκλήματα τῇ τελευτῇ τοῦ κατηγορουμένου, χωρὶς τοῦ περὶ καθοσιώσεως, ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τῆς προδοσίας, καὶ τῆς κατὰ τοῦ βασιλέως ἐπιβουλῆς· ἐπὶ τούτων γὰρ ἐὰν μὴ καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν κληρονόμων, δημεύεται ἡ κληρονομία. (Ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τῇ τελευτῇ σβέννυται τὸ ἔγκλημα). (B. LX. 36. 12)

(*) Καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ἐκίνησέ τις κατά τινος περὶ δανείου προσωπικὴν ἀγωγήν, ἥτις ἀποκλείεται μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα ἐτῶν· διότι καὶ τὸ δάνειον προσωπικὸν εἶναι, ὡς ὑποχρεόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισθέντος· καὶ ὁ ἐναγόμενος ἀντέτεινεν, ὅτι σοῦ ἐκλείσθη, ὦ ἀντίδικε, ἡ ἀγωγή, ὡς παρελθόντων τριάκοντα ἐτῶν, καὶ σοῦ μὴ κινηθέντος· καὶ ἡ παραγραφὴ ἦτον ἰσχυρὰ καὶ παραδεκτὴ ἀπὸ τὸν νόμον. Ἀλλ' ὁ ἐνάγων ἔπεισε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ δεχθῇ τὴν παραγραφὴν καὶ νὰ ἀποφασίσῃ, ὅτι καὶ μετὰ παρέλευσιν τῆς τριακονταετίας δὲν βλάπτεται ὁ ἐνάγων, καὶ κατεδίκασε τὸν ἐναγόμενον νὰ ἀποδώσῃ τὸ χρέος. Ἐὰν λοιπὸν μετὰ ταῦτα ὁ δικαστὴς αὐτὸς ἐνάγηται ἀπό τινα, ὅτι ἐδανείσθη ἑκατὸν λόγ. χ. νομίσματα, καὶ προβάλλῃ τὴν τοιαύτην παραγραφὴν λέ-

25. Οὐδεὶς καλεῖται ἀπὸ τὴν οἰκίαν του ἢ σύρεται εἰς τὸ δικαστήριον· διότι εἰς ἕκαστον ἡ οἰκία του εἶναι ἀσφαλὲς καταφύγιον, καὶ ὁ καλῶν αὐτὸν ἐπάγει βίαν· ἐὰν ὅμως ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν του εἴσοδον, ἢ φαίνηται ἀπὸ τὴν ἀγοράν, καλεῖται.

26. Εἰ καὶ ἐνίοτε καλεῖταί τις ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, οὐδεὶς ὅμως σύρεται ἀπὸ τὸ οἴκημά του.

27. Πρὸς ψιλὴν ἀπόδειξιν ἀρκεῖ ἡ τοῦ ἐρωτωμένου ἀπόκρισις, καὶ εἰς τὰς κληρονομίας, καὶ εἰς τὰ ἄλλα πράγματα.

28. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἀποκρινόμενον νὰ μεταμελῇ, ἐὰν ὁ ἐνάγων δὲν ζημιοῦται ἐκ τούτου· καὶ μάλιστα, ἐὰν μετὰ ταῦτα ἐπληροφορήθη ἀπὸ ἔγγραφα ἢ ἐπιστολὰς περὶ τοῦ δικαίου του.

29. Ὅ,τι δικαίωμα ἢ εἴπῃ τις κατά τινος ἢ προετοιμάσῃ νὰ λεχθῇ, εἰς τὸ αὐτὸ ὑπόκειται καὶ αὐτός.

30. Εἰς τὰ ἐγκληματικὰ δικαστήρια δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κατηγορῇ τις, οὔτε νὰ κατηγορῆται δι' ἐπιτρόπου.

31. Τὰ ἐγκλήματα σβύνονται μὲ τὸν θάνατον τοῦ κατηγορουμένου, ἐκτὸς τοῦ περὶ καθοσιώσεως, ἀπὸ τὸ κεφάλαιον τῆς προδοσίας, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς κατα τοῦ βασιλέως· διότι ἐπὶ τούτων ἐὰν δὲν καθαρισθῇ ἀπὸ τοὺς κληρονόμους, δημεύεται ἡ κληρονομία. Ἀπὸ δὲ τὰ λοιπὰ τοῦ νόμου κεφάλαια τὸ ἔγκλημα σβύνεται διὰ τοῦ θανάτου.

γων· ὅτι παρῆλθεν ἡ τριακονταετία, καὶ δὲν ἐκίνησες καὶ ἀπεκλείσθης, δὲν εἰσακούεται, ἂν καὶ ἡ δικαιολογία ἦναι ἔννομος, ἀλλὰ καταδικάζεται, καὶ ὁ δικαστὴς λέγει πρὸς αὐτόν, ὅτι καὶ ἔννομος ἐὰν ἦναι ἡ προτεινομένη ἀπὸ σὲ παραγραφή, ὅμως ὀφείλεις νὰ καταδικασθῇς, διότι καὶ σὺ δικάζων παρομοίαν ὑπόθεσιν, τὴν τοιαύτην παραγραφὴν προβληθεῖσαν δὲν παρεδέχθης καὶ ὅ,τι δικαίωμα ἐπρόλαβες νὰ εἰπῇς κατά τινος, εἰς τὸ αὐτὸ ὀφείλεις νὰ ὑποπέσῃς καὶ σύ. Τιμωρεῖται λοιπὸν ὁ δικαστὴς κατὰ ταὐτοπάθειαν, ὅταν ἀπεφάσισεν, ὄχι ὅμως ὅταν ἠθέλησε, καὶ μετανοήσας δὲν ἀπεφάσισε· διότι τότε συγχωρεῖται, ὡς μὴ βλάψας τινά.

(**) Ἐγκληματικὸν δικαστήριον εἶναι, ὅπου ἐγκαλοῦνται ἐγκλήματα, τουτέστι φόνοι, ἀνασχυντίαι, ἁρμοί, καὶ τὰ ὅμοια.

32. Ὁ κατηγορήσας τινὸς ἐγκληματικῶς, εἴσω διετίας ὀφείλει πληροῦν τὴν ἰδίαν κατηγορίαν. Εἰ δὲ μὴ, εἰς τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας τιμωρεῖται, γινόμενος καὶ ἄτιμος. (Β. LX. 65. 1—3.)

33. Ἡ δὲ νγ'. Νεαρὰ (*) τοῦ κυροῦ Λέοντος καὶ ἐγγράφεσθαί φησι τοὺς εἰσάγοντας δίκην ἐγκλήματος.

34. Ὅτι ἐπὶ τῶν χρηματικῶν ἀγωγῶν οὐκ ἀπαιτεῖται ἐγγραφὴν ὁ ταύτην κινῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐγκληματικῶν ἀπαιτεῖται. (Β. LX. 11 3.)

35. Γυνὴ κεφαλικὸν ἔγκλημα οὐ κινεῖ· πλὴν ἐπὶ ἀναιρέσει γονέων, ἢ παίδων, ἢ πατρώνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζεται. Κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρώων ἀπελευθέρων καὶ τῶν μητρώων. (Β. LX. 34. 1 καὶ 2.)

36. Δύναται ἡ γυνὴ κινῆσαι κατὰ τοῦ ἰδίου παιδὸς δημόσιον ἔγκλημα. (Β. LX. 34. 36.)

37. Χωρὶς τῶν κεκωλυμένων οἱ ἄλλοι δύνανται κινεῖν τὰ δημόσια. Κωλύονται δέ τινες διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ ἄνηβος· ἄλλοι, ὡς ἐνόπλως στρατευόμενοι· ἄλλοι, ὡς ἄρχοντες· ἄλλοι ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερδεῖς· ἄλλοι δι' ὑποψίαν συκοφαντίας· ἄλλοι διὰ πενίαν. Οὗτοι δὲ πάντες ἐγκλήματα ἴδια καὶ φόνον τῶν συγγενῶν ἐκδικεῖν δύνανται. (Β. LX. 34. 8—11)

38. Ἐάν τις λέγηται κατέχειν πράγματα τοῦ δημοσίου, ὀφείλει ἐνάγεσθαι, καὶ ἐλεγχόμενος ἀποδιδόναι εἰς διπλοῦν τὸ κατεχόμενον. Πρὸ δὲ ἐλέγχων οὐ χρὴ τοῦτον στερεῖσθαι τῶν ἰδίων ἢ ἀποκλείεσθαι. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν ἄρχων, οἷος ἂν καὶ ᾖ, δημεύεται καὶ περιορίζεται. (**)

(*) Λέοντος νεαρὰ περὶ τῆς ἐγγραφῆς ἐκείνων, οἵτινες κινοῦν κατηγορίαν ἐγκλήματος, ὥστε οὗτοι πρὶν ἔλθωσιν εἰς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος, νὰ διαβεβαιῶσιν ἐγγράφως τὸν δικαστὴν περὶ τῆς ἰδίας των προαιρέσεως, ὅτι οὔτε ἀπὸ δολιότητα παρενοχλοῦσι, οὔτε προλαβόντως κατεδικάσθησαν ἐγκληματικῶς, οὔτε ἐπὶ τοῦ παρόντος ἠξεύρουν ὅτι εἶναι ἐγκλεσμένος,

32. Ὁ κατηγορήσας τινὰ ἐγκληματικῶς, ὀφείλει ἐντὸς διετίας νὰ ἀποπερατώσῃ τὴν κατηγορίαν. Εἰ δὲ μή, καταδικάζεται εἰς τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας, καὶ ἀτιμοῦται.

33. Ἡ δὲ νγ'. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι οἱ εἰσάγοντες ἐγκληματικὴν κατηγορίαν ὀφείλουσι νὰ ἐγγράφωνται.

34. Εἰς τὰς χρηματικὰς ἀγωγὰς ὁ ἐνάγων δὲν ἀπαιτεῖται ἐγγραφήν· εἰς δὲ τὰς ἐγκληματικὰς ἀπαιτεῖται.

35. Γυνὴ κεφαλικὸν ἔγκλημα δὲν κινεῖ, ἐκτὸς διὰ φόνον γονέων, ἢ τέκνων, ἢ πατρώνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὅσων ἄκουσα δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρῇ. Κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρικῶν καὶ μητρικῶν ἀπελευθέρων.

36. Δύναται ἡ γυνὴ νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ τέκνου της δημόσιον ἔγκλημα.

37. Ἐκτὸς τῶν ἐμποδισμένων οἱ ἄλλοι δύνανται νὰ κινῶσι τὰ δημόσια. Ἐμποδίζονται δέ τινες διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ ἄνηβος· ἄλλοι ὡς ἐνόπλως στρατευόμενοι· ἄλλοι, ὡς δικασταί· ἄλλοι ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερδεῖς· ἄλλοι δι' ὑποψίαν συκοφαντίας· ἄλλοι διὰ πενίαν. Ὅλοι δὲ οὗτοι δύνανται νὰ διεκδικῶσιν ἐγκλήματα ἴδια καὶ φόνον τῶν συγγενῶν

38. Ἐάν τις λέγεται ὅτι κατέχει πράγματα τοῦ δημοσίου, ὀφείλει νὰ ἐνάγηται, καὶ ἐξελεγχόμενος ν' ἀποδίδῃ διπλασίως τὸ καταπρατούμενον· πρὸ τῆς ἀποδείξεως ὅμως δὲν πρέπει νὰ στερῆται οὗτος τῶν ἰδίων ἢ ν' ἀποκλείηται. Ὁ δὲ παραβαίνων ταῦτα δικαστής, ὅποιος κ' ἐάν ἦναι, δημεύεται καὶ περιορίζεται.

οὔτε ἐπιχειροῦσι τοῦτο κακοβούλως, οὐδὲ θὰ πασχίσωσι νὰ διαστρέψωσι ψευδῶς τὴν ἀλήθειαν.

(**) Εἰς τὴν παλαιὰν Ῥώμην ἐχρημάτισέ τις βασιλεὺς ἀνδρειότατος, ὅστις κυριεύσας ὅλην τὴν γῆν ἐμοίρασε τὰς ἐπαρχίας, καὶ τινὰς μὲν ἐκράτησε δι' ἑαυτόν, ἄλλας δὲ ἐξεχώρησε εἰς τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων, ὥστε τὰ συναζόμενα καὶ φορολογούμενα ἀπὸ αὐτὰς νὰ ἐξοδεύῃ εἰς ἰδίας

39. Ὅτι τὰ ἐγκληματικὰ εἰκοσαετίᾳ σβέννυνται. (B. LX. 41. 47.)

40. Ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ κινήσας δημόσιον ἔγκλημα ἐξορίᾳ ὑπόκειται. (B. LX. 34. 35.)

41. Ὁ διάγων ἐν οἴκῳ τινὸς, οὐ δύναται κατ' αὐτοῦ ἔγκλημα κινῆσαι· εἰ δέ τι χρηματικὸν κεχρεώστηται, καλῶς κινεῖ περὶ τούτου. (B. LX. 34. 39)

42. Δύναταί τις κινῆσαι καὶ κατὰ ἀδελφῆς ἐλαφρὸν ἔγκλημα. (B. LX. 34. 40.)

43. Ἐὰν ὁ κατήγορος ἀποθάνῃ, καὶ διεξελθεῖν ἐμποδισθῇ τῇ κατηγορίᾳ, ἀπαλείφεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐναγομένου ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ἄλλος δὲ ἐντὸς τριάκοντα συναπτῶν ἡμερῶν δύναται ἐξαρχῆς κατηγορῆσαι αὐτοῦ. (B. LX. 34. 3. Σχολ.)

44. Ἐὰν τῶν ἐγκλημάτων δημοσία ἀπόλυσις γένηται, δι' ἑπτὰ σημων ἡμέραν, ἢ διὰ δημοσίαν ἱλαρίαν ἢ διὰ πρᾶγμα αἴσιον ἀπαντῆσαν τῇ πόλει, τρέκοντα συναπταὶ ἡμέραι δίδονται τῷ κατηγόρῳ εἰς τὸ δύνασθαι ἀνανεῶσαι τὴν κατηγορίαν, μετὰ τὴν περαίωσιν δηλαδὴ τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, δι' ἃς ἡ ἄφεσι, γέγονεν. (B. LX. 20 1.)

45. Ἕκαστος ἐνάγων ὀφείλει περιποιεῖν ἑαυτῷ τὴν νίκην ἐκ τῶν προσόντων αὐτῷ· οἷον εἰ φαίνεται τόνδε τὸν ἀγρὸν εἶναι τῆς ἐμῆς δεσποτείας, οὐ μὴν ὀφείλει λέγειν· εἰ φαίνεται τόνδε τὸν ἀγρὸν μὴ εἶναι τῆς τοῦ ἀντιδίκου δεσποτείας· εἰ γὰρ οὕτως εἰσέλθοι

του χρείας καὶ τέρψεις. Ταῦτα δὲ τὰ ἀποχωρισθέντα δι' ὅλου τὸν Ῥωμαϊκὸν δῆμον ἐλέγοντο κυρίως καὶ κατ' ἀκρίβειαν δημόσια, καὶ ἀνῆκον κατὰ κυριότητα εἰς τὸν δῆμον, καὶ οὗτος ἀπελλοτρίονε ταῦτα κατὰ πάντα τρόπον ἐκποιήσεως. Εἶχεν ὡσαύτως τὸ παλαιὸν καὶ ἑκάστη πόλις ἴδια ἑαυτῆς πράγματα· καθὼς ἀποθνήσκων τις ἄφησεν εἰς τὴν δεῖνα πόλιν χίλια νομίσματα, διὰ νὰ κτισθῇ λουτρόν, καὶ τὸ εἰσόδημα τούτου νὰ καρποῦται ἡ πόλις πρὸς ἴδιά της ἔξοδα, ἢ ἐδώρησέ τις εἰς τὴν πόλιν ἐξαιρέτους ἀγρούς καὶ εἶχον αὐτοὺς πάντες οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως. Εἶχον ὡσαύτως

39. Τὰ ἐγκλήματα σβύνονται μὲ τὴν εἰκοσαετίαν.

40. Ἀδελφὸς κινήσας δημόσιον ἔγκλημα κατ' ἀδελφοῦ ὑπόκειται εἰς ἐξορίαν.

41. Ὁ διάγων εἰς οἰκίαν τινός, δὲν δύναται νὰ κινήσῃ κατ' αὐτοῦ ἔγκλημα· εἰ δὲ χρηματικόν τι χρεωστεῖται, καλῶς κινεῖ περὶ τούτου.

42. Δύναταί τις νὰ κινῇ καὶ κατ' ἀδελφῆς ἐλαφρὸν ἔγκλημα.

43. Ἐὰν ὁ κατήγορος ἀποθάνῃ καὶ ἐμποδισθῇ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ κατηγορία, ἀπαλείφεται τὸ ὄνομα τοῦ κατηγορουμένου ἀπὸ τὰ ἔγγραφα· ἄλλος δὲ ἐντὸς τριάκοντα συναπτῶν ἡμερῶν δύναται νὰ κατηγορήσῃ αὐτὸν ἐξ ὑπαρχῆς.

44. Ἐὰν γείνῃ δημοσία ἀπολυσις τῶν ἐγκληματιῶν, δι' ἑπτὰ σημον ἡμέραν, ἢ διὰ δημοσίαν χαρὰν, ἢ διὰ πρᾶγμα αἴσιον ἐπελθὸν εἰς τὴν πόλιν, δίδονται εἰς τὸν κατήγορον τριάκοντα συναπταὶ ἡμέραι διὰ νὰ ἀνανεώσῃ τὴν κατηγορίαν, μετὰ τὴν παρέλευσιν δηλαδὴ τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἔγεινεν ἡ ἀπόλυσις.

45. Ἕκαστος ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν νίκην διὰ τῶν ἰδίων του δικαιωμάτων· λ. χ. λέγων, ἐὰν φαίνηται ὅτι ὁ ἀγρὸς οὗτος εἶναι τῆς κυριότητός μου· δὲν πρέπει ὅμως νὰ λέγῃ, ἐὰν φαίνηται ὅτι ὁ ἀγρὸς οὗτος δὲν εἶναι τῆς κυριότητος τοῦ ἀντι-

---

καὶ δοῦλους, τοὺς ὁποίους ἄφησέ τις εἰς τὴν πόλιν, καὶ οἱ δοῦλοι οὗτοι εἶχον καὶ χρημάτιον. Καὶ ὁ ἄρχων κατέστηνε τὸν ἱκανὸν νὰ διοικῇ τὰ πράγματα τῆς πόλεως, καὶ οὗτος ἐδιοικοῦσε τὰ ἀστυκὰ πράγματα καὶ ἐκποιοῦσεν ὅσα ἐνόμιζεν συμφέρον, ὡς ἀνήκοντα κατὰ κυριότητα εἰς τὴν πόλιν, καὶ δυνάμενα νὰ ἐκποιηθῶσιν· ὠνομάζοντο δὲ καὶ ταῦτα δημόσια, πλὴν ὄχι κυρίως, οὐδὲ κατ' ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· διότι μόνα κυρίως δημόσια εἶναι τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν δῆμον.

Δημόσιον λέγεται τὸ κοινὸν ἢ βασιλικόν· διότι δημόσια εἶναι τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν δῆμον. Δημεύεται ὅταν ἀποστερῆται τὴν περιουσίαν ἀπὸ τὸν δῆμον· καὶ δήμευσις ἡ παρὰ τοῦ δήμου ἀφαίρεσις.

κινῶν, ἐρεῖ αὐτῷ ὁ ἀντίδικος· πρῶτον μὲν ἐμός ἐστιν ὁ ἀγρός· εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἐμός, ὡς σὺ λέγεις, οὐ παρὰ τοῦτο σός, ἀλλ' ἄλλου ἐστίν· οὐ γὰρ πάντως τὸ μὴ ἐμὸν ἤδη σόν ἐστιν. Εἰ δὲ μήτε ἐμός, μήτε σός ἐστιν ὁ ἀγρός, ὀφείλω σὲ νικᾶν ἐν τῷ παρόντι δικαστηρίῳ κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα. «*Ἐν ἴσῃ αἰτίᾳ κρείσσων ἡ αἵρεσις τοῦ νεμομένου.*»

46. Εἴκοσι μίλια καθ' ἡμέραν λογίζεται τῷ ὀφείλοντι παραστῆναι, ὑπεξῃρημένης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὡμολόγησε, καὶ καθ' ἣν αὐτὸν παραστῆναι χρή. (B. VII. 16. 1.)

47. Πᾶς τῶν ἐναγόντων καὶ ἄρρενες καὶ γυναῖκες πρὸ τῆς ὡρισμένης προθεσμίας τῶν χρεῶν ἐνάγοντες καὶ κατὰ τοῦτο τὸν ἐναγόμενον βλάπτοντες, ἄλλον τοσοῦτον περιμενέτωσαν χρόνον, μηδένα τόκον ἐν τῷ μέσῳ λαμβάνοντες, ὅσον αὐτοὶ προφθάσαι τὴν προθεσμίαν ἐπεχείρησαν. Καὶ τοῦ χρόνου δὲ τούτου παρατρίχοντος μὴ ἄλλως ἐναγέτωσαν, εἰ μὴ τὰ δαπανήματα τῆς πρώτης εἰσόδου, τὰ ὑπὲρ τῆς μεθοδείας συμβάντα, τῷ διαδίκῳ καταβάλλουσι· φησὶ γὰρ καὶ ὁ κανών «*Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων δύναται καταβάλεσθαι, οὐδὲ πρὶν ἢ παρέλθοι ὁ ἐπὶ τῇ καταβολῇ ὁρισθεὶς καιρός.*» (B. VII. 6. 21.)

48. Οἱ ἁμαρτηκότες καθοσίωσιν καὶ μετὰ τελευτὴν ἐνάγονται, καὶ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτῶν. (B. LX. 36. 19.)

49. Ὁ προβαλλόμενος προεστῶτα ἐργαστηρίου ἐνάγεται μὲν παρὰ τῶν συναλλαξάντων αὐτῷ· οὐκ ἐνάγει δὲ αὐτοῖς, εἰ μὴ δοῦλος αὐτοῦ ἐστιν ὁ προεστὼς τοῦ ἐργαστηρίου. (B. XVIII. 1. 1.)

50. Καὶ γυνὴ, ἐὰν προστήσῃ ἢ προσταθῇ, ἐνέχεται· καὶ ἄνηβος ὁμοίως, εἰ σὺν αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου. (B. XVIII. 1. 7. καὶ 9)

51. Ἀντὶ ἐλεγχθέντος ἐστὶν ὁ τὸν κατήγορον ὑποφθείρας χωρὶς τῶν δι' αἵματος ἐχόντων καταδίκην. (B. LX. 26. 7.)

52. Ἡ ποινὴ τῶν μὴ πειθαρχούντων, εἴτε ἐνάγων ἐστὶν εἴτε

δίκου μου· διότι ἐὰν οὕτω αἰτήσῃ τὴν δίκην, ὁ ἀντίδικος τοῦ λέγει· πρῶτον μὲν ὁ ἀγρὸς εἶναι ἰδικός μου· εἰ δὲ, καθὼς σὺ λέγεις, δὲν εἶναι ἰδικός μου, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἰδικός σου, ἀλλ' ἄλλου· διότι ὅ,τι ἤδη δὲν εἶναι ἰδικόν μου ἐξάπαντος εἶναι ἰδικόν σου. Εἰ δὲ ὁ ἀγρὸς δὲν εἶναι μήτε ἰδικός μου, μήτε ἰδικός σου, σὲ νικῶ εἰς τὴν παροῦσαν δίκην κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· Εἰς ἴσην αἰτίαν ἡ θέσις τοῦ νεμομένου εἶναι ἐπικρατεστέρα.

46. Εἰς τὸν ὀφείλοντα νὰ ἐμφανισθῇ εἴκοσι μίλια προσλογίζονται καθ' ἑκάστην, ἐκτὸς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὑπεσχέθη καὶ καθ' ἣν πρέπει νὰ ἐμφανισθῇ.

47. Ὁστισδήποτε τῶν ἐναγόντων καὶ ἄρρενες καὶ γυναῖκες ἐνάγοντες πρὸ τῆς ὡρισμένης τῶν χρεῶν προθεσμίας καὶ μὲ τοῦτο βλάπτοντες τὸν ἐναγόμενον, ἄλλον τόσον καιρὸν πρέπει νὰ περιμένωσιν ὅσον αὐτοὶ ἐπεχείρησαν νὰ προλάβωσι τὴν προθεσμίαν, χωρὶς εἰς τὸν διάμεσον χρόνον νὰ λαμβάνωσι κανένα τόκον. Καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου δὲν ἐνάγουσιν ἄλλως, εἰ μὴ καταβάλλουσιν εἰς τὸν διάδικον τὰ ἔξοδα τῆς πρώτης ἀγωγῆς, τὰ γινόμενα διὰ τὴν δίκην· διότι λέγει καὶ ὁ κανών. Οὐδὲν δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων δύναται νὰ καταβάλληται, οὐδὲ πρὶν ἡ παρέλθῃ ὁ διὰ τὴν καταβολὴν ὁρισθεὶς καιρός.

48. Οἱ ἐνεχόμενοι διὰ καθοσίωσιν καὶ μετὰ θάνατον ἐνάγονται καὶ ἡ περιουσία αὐτῶν δημεύεται.

49. Ὁ διορίσας προϊστάμενον ἐργαστηρίου ἐνάγεται μὲν ἀπὸ τοὺς συναλλάξαντας μὲ αὐτόν, δὲν ἐνάγει ὅμως αὐτούς, ἐκτὸς ἐὰν ὁ προεστὼς τοῦ ἐργαστηρίου εἶναι δοῦλος αὐτοῦ.

50. Καὶ γυνὴ ἐὰν προστήσῃ ἢ προσταθῇ, ἐνέχεται· καὶ ἄνηβος ὁμοίως, ἐὰν μὲ ἄδειαν τοῦ ἐπιτρόπου.

51. Ὁ δωροδοκήσας τὸν κατήγορον θεωρεῖται ὡς ἐξελεγχθείς, ἐκτὸς τῶν καταδικαζομένων εἰς θάνατον.

52. Ἡ ποινὴ τῶν ἀπειθούντων, εἴτε ἐνάγων εἴτε ἐναγόμενος εἶ-

ἐναγόμενος, οὐκ εἰς τὸ διαφέρον, ἀλλ' εἰς τὸ ἀληθὲς ποσὸν ἁρμόζει· ἡ δὲ ἀγωγὴ οὔτε μετ' ἐναυτὸν, οὔτε κληρονόμοις δίδοται. (B. VII. 7. 1.)

53. Ἐὰν προσωπικὴ ἀγωγὴ κινῆται, δίδοται μετὰ προκάταρξιν τὰ πράγματα καὶ οἱ μετὰ ταῦτα ληφθέντες καρποὶ καὶ ὁ τοκετός· οἷον γὰρ ἐν τῇ προκατάρξει τὸ πρᾶγμα ἦν, τοιοῦτον ὀφείλει δίδοσθαι. (B. XXIII. 3. 2)

54. Δύο περὶ κέρδους ἀγωνιζομένων χείρων ἐστὶν ἡ τοῦ ἐνάγοντος αἵρεσις. (B. II. 3. 33.) (*)

55. Διὰ τῆς προκατάρξεως ὡς ἐπίπαν κρείττων ἡ αἵρεσις γίνεται τοῦ ἐνάγοντος· λοιπὸν γὰρ ἁρμόζει κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (B. II. 3. 86)

56. Ἓν ἴσῳ ἁμαρτήματι χείρων ἐστὶν ἡ αἵρεσις τοῦ ἐνάγοντος (**). (B. II. 3. 154)

57. Θάλπονται μᾶλλον οἱ ἐναγόμενοι, ἢπερ οἱ ἐνάγοντες (***).

(*) Καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Δύο τινὲς ἐδάνεισαν πρός τινα ἰδιαιτέρως, ἀνὰ δέκα λόγ. χ. νομίσματα, καὶ ἐσυμφώνησαν μὲ αὐτὸν ὅσους τόκους ἠθέλησαν· μαθόντες δὲ μετὰ ταῦτα, ὅτι ὁ χρεώστης αὐτῶν περιῆλθεν εἰς ἀπορίαν, ἐρρόντισαν καὶ ἔλαβον τὰ κεφάλαια. Ὁ εἷς ὅμως τούτων ἐπιμείνας πλειότερον, ἀπῄτησε παντοιοτρόπως καὶ ὅσους τόκους ἐσυμφώνησεν· ὁ δὲ ἄλλος δανειστὴς μὴ δυνάμενος νὰ λάβῃ τοὺς τόκους ἀπὸ τὸν χρεώστην ὡς ἀπορουῦντα, ἐκινήθη κατὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ, καὶ ᾔτησε διὰ τοὺς ἐπωφελουμένους εἰς αὐτὸν τόκους νὰ συμμοιρασθῇ καὶ αὐτὸς τὴν ληφθεῖσαν ἀπὸ τὸν δανειστὴν ποσότητα, κατ' ἀναλογίαν τῶν συμφωνηθέντων τόκων. Ὁ δὲ ἐναγόμενος ἀντέτεινεν, ὅτι δὲν ὀφείλει νὰ δώσῃ τίποτε πρὸς τὸν ἐνάγοντα, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν παρόντα νόμον, ὅστις λέγει· ὅταν περὶ κέρδους, τόκων λόγ. χ., διαφέρωνται δύο τινές, ὁ προφθάσας νὰ ἀπαιτήσῃ τι καὶ τοῦτο νεμόμενος, νικᾷ τὸν ἐνάγοντα. Καὶ ἄλλως δέ, ἐὰν θέλῃς, παραδειγμάτισε τοῦτο, καὶ εἰπὲ ὅτι κατεῖχον ἐγὼ ἀλλότριον ἀγρόν, καὶ ἀνεφάνη τις κινῶν κατ' ἐμοῦ, καὶ αἰτῶν αὐτόν, καὶ πασχίζων νὰ τὸν κερδήσῃ ὡς ἀλλότριον· δὲν εἰσακούεται νὰ λάβῃ ἀπὸ ἐμὲ τὸν ἀγρόν· διότι ὅταν συναγωνίζωνται δύο νὰ κερδήσωσι τὸν ἀλλότριον ἀγρόν, ὁ νόμος δίδει τὴν νίκην εἰς ἐμὲ τὸν νεμόμενον καὶ ἐναγόμενον.

(**) Καθὼς, κατεῖχον ἐγὼ ἀγρὸν λόγ. χ., καὶ ἀνεφάνη τις κινῶν κατ' ἐμοῦ καὶ αἰτῶν αὐτόν, δικαιολογούμενος ὅτι ὁ ἀγρὸς εἶναι ἀλλότριος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν μὲ ἀνήκει. Ἀντέταξον ἐγὼ τὸ δικαιολόγημα τοῦτο, ὅτι ὁ αἰτούμενος ἀπὸ σὲ ἀγρὸς ὡς ἀλλότριος δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς ἐσὲ, οὔτε εἰς ἐμέ· καὶ ἰδικός μου ἐὰν δὲν ᾖναι, παρὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἰδικός σου· ἐγὼ δὲ νεμόμενος τοῦτον νικῶ ἐσὲ τὸν ἐνάγοντα. Δεχόμενος λοιπὸν ὁ νόμος τὰς ἐνστάσεις μου λέγει, ὅτι ὅταν τὸ διαφιλονεικούμενον πρᾶγμα ᾖναι ἀλλότριον, καὶ δὲν ἀνήκῃ εἰς κανένα τῶν δικαζομένων, ὁ νεμόμενος αὐτὸ εἶναι καλλίτερος ἀπὸ τὸν ἐνάγοντα, καὶ αἰτοῦντα νὰ τὸ λάβῃ. Καὶ ἄλλως δὲ ἐὰν θέλῃς, παραδειγμάτισον τοῦτο καὶ εἰπὲ· ὅτι μὲ ἔδωσέ τις δέκα λόγ. χ. νομίσματα, νὰ τὰ κερδήσω, ἐὰν κλέψω, ἢ μοιχεύσω, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο πράξω· ἐγὼ λαβὼν τὰ δέκα νομίσματα καὶ ἀναλαβὼν νὰ πράξω τὸ συμφωνηθέν, δὲν ἐξετέλεσα τοιοῦτό τι. Ἐὰν λοιπὸν ὁ δώσας τὰ δέκα νομίσματα κινηθῇ κατ' ἐμοῦ καὶ αἰτῇ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὰ ἀπὸ ἐμέ, ὡς μὴ ἐκτελέσαντα τὴν ὑπόσχεσίν μου, δὲν λαμβάνει τίποτε· διότι ὁ παρὼν νόμος διατάττει· ὅτι, ἐὰν καὶ εἰς τὸν δόσαντα καὶ εἰς τὸν λαβόντα ἡ αἰτία ᾖναι ἐπίσης αἰσχρά, νικᾷ ὁ λαβὼν τὰ νομίσματα καὶ κατέχων αὐτά, καὶ τίποτε ἂν δὲν ἐξετέλεσεν ἀπὸ τὰ συμφωνηθέντα.

(***) Πολλαχῶς δύνασαι νὰ παραδειματίσῃς τοῦτο καὶ νὰ εἰπῇς· ὅτι, ὅταν δύο τινὲς διαφέρωνται περὶ χρέους λόγ. χ., νικᾷ ὁ ἐναγόμενος, ὡς βοηθούμενος ἀπὸ τὸν νόμον. Καὶ ἐὰν μέλλῃ τις νὰ τιμωρηθῇ κεφαλικῶς, καὶ ἡ κεφαλικὴ ποινὴ ᾖναι ἀσαφής, ὀφείλομεν νὰ τὸν ἐπιβάλωμεν τὴν ἐλα-

ναι, δὲν ἁρμόζει εἰς τὸ διαφέρον, ἀλλ' εἰς τὴν ἀληθῆ ποσότητα· ἡ δὲ ἀγωγὴ δὲν δίδεται οὔτε μετὰ ἔτος, οὔτε εἰς κληρονόμους.

53. Ἐὰν κινῆται προσωπικὴ ἀγωγή, δίδονται μετὰ τὴν προκάταρξιν τὰ πράγματα καὶ οἱ μετὰ ταῦτα συναχθέντες καρποὶ καὶ ἡ γονή· ὁποῖον δὲ τὸ πρᾶγμα ἦτο κατὰ τὴν προκάταρξιν, τοιοῦτον ὀφείλει νὰ δίδεται.

54. Ὅταν ἀγωνίζωνται δύο περὶ κέρδους, ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος εἶναι χειροτέρα.

55. Διὰ τῆς προκατάρξεως ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλλιτέρα· διότι εἰς τὸ ἑξῆς ἁρμόζει εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

56. Εἰς ἴσον ἔγκλημα ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος εἶναι χειροτέρα.

57. Οἱ ἐναγόμενοι βοηθοῦνται πλειότερον παρὰ οἱ ἐνάγοντες.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ ἀγωγῶν καὶ χρόνων.

1. Αἱ ἀγωγαὶ (*) ἤγουν αἱ κινήσεις τῶν ὑποθέσεων, οὐκ ἀθάνατοι· τουτέστιν οὐκ ἀεὶ καὶ μέχρι τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως κινεῖσθαι καὶ αὐταὶ δύνανται, ἀλλ' ἔχουσι τῆς κινήσεως ὡρισμένον καιρὸν, καὶ μετὰ τὴν τούτου παρέλευσιν οὐκέτι κινοῦνται. Ὡρισται γοῦν χρόνος ταῖς ἀγωγαῖς, καὶ ὁ ὡρισμένος χρόνος τοιοῦτός ἐστιν.

2. Ὅταν δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου σαφέστερα εἴη, οὕτω λεκτέον· ἐὰν ἀπολέσῃ τις τὸ οἰκεῖον, καὶ γένηται τοῦτο ὑπὸ δεσποτείαν ἄλλου καὶ κυριότητα, δύναται ὁ ἀπολέσας ἀνακκλεῖσθαι αὐτό, καὶ ἐνδίδοται τούτῳ τὴν περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος κινεῖν ἀγωγήν· πλὴν οὐκ ἀεὶ ἔχει ἐνδεδομένον ἐγκαλεῖν ὑπὲρ τοῦ πράγματος, οὗ ἀπώλεσε, καὶ ἀγωγὰς ὑπὲρ τούτου κινεῖν, ἀλλ' ἐπί τινων μὲν πραγμάτων δίδοται τούτῳ δεκαετία, ἵνα μέχρι τῆς συμπληρωσεως τῶν δέκα χρόνων ἀνακαλέσηται τὸ οἰκεῖον· ἐπί τινων δὲ καὶ ἕως εἴκοσι χρόνων ζητεῖν αὐτὸ οὐ κεκώλυται· ἐπί τινων δὲ καὶ μέχρι τῶν τριάκοντα χρόνων ἡ ζήτησις ἐπεκτείνεται.

3. Καί τινες μὲν τὴν δεκαετίαν, τὴν εἰκοσαετίαν καὶ τὴν τριακονταετίαν ἐπὶ τῶν ἐνδημούντων καὶ τῶν ἀποδημούντων καὶ τῶν αἰχμαλώτων ὑπολαμβάνουσι τάττεσθαι.

4. Ἐνδημοῦντας μὲν λέγοντες τοὺς ὄντας ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐστι καὶ τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ μέλλουσιν ἐγκαλεῖν, καὶ δέκα χρόνους διδόντες αὐτοῖς, ἵνα ἐντὸς τούτων ἐγκλητεύσωσι, καὶ εὕρωσιν ὅπερ ἔχουσι δίκαιον. (B. L. 11. 12)

5. Ἀποδημοῦντας δὲ τοὺς ὄντας μακρὰν ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τὸ πρᾶγμά ἐστι, καὶ τούτοις πάλιν διὰ τὴν ἀποδημίαν περισσότεραν ποιεῖν. Καί, ἐάν τις ἐνάγηται παρά τινος ἀπὸ συμφωνίαν, καὶ ἡ συμφωνία ᾖναι ἀσαφής, ἀνάγκη νὰ ἑρμηνεύηται αὕτη ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου καὶ κατὰ τοῦ ἐνάγοντος. Καὶ ἄλλας δὲ θὰ εὕρῃς εἰς διάφορα βιβλία

Τίτλ. Γ'. Περὶ ἀγωγῶν καὶ χρόνων.

1. Αἱ ἀγωγαὶ ἤγουν αἱ κινήσεις τῶν ὑποθέσεων δὲν εἶναι ἀθάνατοι· τουτέστι δὲν δύνανται νὰ κινῶνται πάντοτε καὶ ἕως ὅτου ὑπάρχει ὁ κόσμος, ἀλλ' ἔχουσιν ὡρισμένον καιρὸν τῆς κινήσεως, καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τούτου δὲν κινοῦνται πλέον. Ὡρίσθη λοιπὸν χρόνος εἰς τὰς ἀγωγάς, καὶ ὁ ὡρισμένος χρόνος εἶναι τοιοῦτος.

2. Διὰ νὰ σαφηνίσωμεν δὲ ἀκριβέστερον καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου, λέγομεν τὰ ἑξῆς. Ἐὰν ἀπολέσῃ τις τὸ ἰδικόν του καὶ τοῦτο περιέλθῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἄλλου, δύναται ὁ ἀπολέσας νὰ τὸ ἀναλάβῃ, καὶ δίδεται εἰς αὐτὸν δικαίωμα νὰ κινῇ ἀγωγὴν περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος· πλὴν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν πάντοτε νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον ἀπώλεσεν καὶ νὰ κινῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωγάς, ἀλλ' εἴς τινα μὲν πράγματα τοῦ δίδεται δεκαετία, διὰ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὸ ἰδικόν του μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα ἐτῶν· εἰς ἄλλα δὲ δὲν ἐμποδίζεται νὰ αἰτῇ τοῦτο καὶ ἕως τὰ εἴκοσιν ἔτη. Εἰς ἄλλα δὲ ἐπεκτείνεται ἡ ζήτησις καὶ μέχρι τῶν τριάκοντα ἐτῶν.

3. Καί τινες μὲν νομίζουσιν ὅτι ἡ δεκαετία, ἡ εἰκοσαετία καὶ ἡ τριακονταετία τάττονται εἰς τοὺς ἐνδημοῦντας καὶ τοὺς ἀποδημοῦντας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους.

4. Ἐνδημοῦντας μὲν λέγοντες τοὺς παρόντας εἰς τὸν τόπον, ὅπου εἶναι καὶ τὸ πρᾶγμα, περὶ τοῦ ὁποίου μέλλουσι νὰ ἐνάγωσι, καὶ διδοντες εἰς αὐτοὺς δέκα ἔτη διὰ νὰ κλητεύσωσιν ἐντὸς αὐτῶν καὶ εὕρωσι τὸ δικαιόν των.

5. Ἀποδημοῦντας δὲ τοὺς ὄντας μακρὰν ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου εὑρίσκεται τὸ πρᾶγμα, καὶ εἰς τούτους πάλιν διδοντες περισσό-

πολλὰς περιστάσεις, αἵτινες συμπίπτουσι μὲ τοῦ παρόντος κεφαλαίου τὸν θεματισμόν, ἤτοι τοῦ πράγματος τὸν ὁρισμόν.

(*) Ἀγωγαὶ καλοῦνται ἀπὸ τοῦ ἄγειν τοὺς ἀγνώμονας εἰς τὸ Δικαστήριον.

τερον δίδοντες καιρὸν, καὶ εἴκοσι τάττοντες χρόνους, ἐπὶ τῷ ἐντὸς αὐτῶν δύνασθαι τούτους ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ κέκτηνται δίκαιον·

6. Αἰχμαλώτους δὲ καλοῦντες τοὺς ὑπὸ τῶν πολεμίων καταχεθέντας, οἷς καὶ διὰ τὴν τῆς τύχης μεταβολὴν, καὶ διὰ τὸ εἰς δουλείαν ὑπὸ ἀλλογενῶν ταχθῆναι ἀνδρῶν, τριάκοντα χρόνους ἀποδιδόασιν, ὡσὰν δι' αὐτῶν, ἤγουν μέχρι τῆς αὐτῶν συμπληρώσεως, τὸ ἴδιον δίκαιον ἀνακαλεῖσθαι ἰσχύωσι. Καί τινες μὲν οὕτω τὴν δεκαετίαν, καὶ τὴν εἰκοσιετίαν, καὶ τὴν τριακονταετίαν ὡρισμένην εἶναι νομίζουσιν.

7. Ἄλλοι δὲ πάλιν οὕτω λέγουσι περὶ τούτων· ὁ νεμόμενος ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἐνδημεῖ καὶ διάγει ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ κατὰ δίκαιον λόγον ὀφείλων τοῦτο ἔχειν ἐστὶν, ἢ ἀποδημεῖ, καὶ μακρὰν ὢν κατέχει τὸ πρᾶγμα· καὶ πάλιν ὁ ἀλλότριον πρᾶγμα νεμόμενος, ἢ καλῇ πίστει τοῦτο κατέχει τουτέστιν οὐκ εἰδὼς ὅτι ἀλλότριον τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπατώμενος καὶ νομίζων δικαίως κατέχειν αὐτό, ἢ κακῇ πίστει, τουτέστι ξένον εἶναι γινώσκων τὸ πρᾶγμα καὶ φανερῶς ἀδικῶν τε καὶ βιαζόμενος.

8. Ὅταν οὖν ὁ τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα νεμόμενος, καὶ καλῇ πίστει νέμηται τοῦτο, καὶ ἐνδημῇ, δέκα χρόνοι μόνοι δίδονται τῷ βουλομένῳ ἀνακαλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ κατέχοντος· καὶ ὡς οἰκεῖον μετάγειν πρὸς ἑαυτὸν, καὶ μέχρι μὲν τοῦ συμπληρωθῆναι τοὺς δέκα χρόνους ἄδειαν ἔχει ὁ στερηθεὶς τούτου ζητεῖν αὐτό· μετὰ δὲ τὴν τούτων συμπλήρωσιν οὐκέτι δύναται ἀνακαλεῖσθαι αὐτὸ, οὐδὲ ἀγωγὴν τὴν περὶ τούτου κινεῖν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκβάλλεται τελείως τῆς δεσποτείας τοῦ πράγματος, ὁ δὲ κατέχων αὐτὸ δεσπότης κύριος γίνεται, καὶ οὐκέτι ἐγκαλεῖσθαι φοβεῖται, καὶ εἰς δικαστήριον ἕλκεσθαι· καὶ τέτακται τοῦτο παρὰ τοῦ νόμου, διὰ τὸ καλῇ πίστει κατέχειν τὸν νεμόμενον ἀλλότριον, καὶ διὰ τὸ ἐνδημεῖν τοῦτον, καὶ δυνατὸν εἶναι τῷ στερουμένῳ καὶ εὐχερὲς ἔγκλησιν ποιεῖσθαι, καὶ εἰς τὸ οἰκεῖον ἀποκαθίστασθαι δίκαιον.

9. Ὅταν δὲ πάλιν ὁ ἀλλοτρίου δεσπόζων πράγματος ἀποδημῇ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν στερούμενον κατὰ τοῦ ἀποδημοῦντος διεγ-

τερον καιρὸν διὰ τὴν ἀποδημίαν, καὶ τάττοντες εἴκοσιν ἔτη, ὥστε ἐντὸς αὐτῶν νὰ δύνανται ν' ἀνακαλῶσιν ὅ,τι ἔχουσι δίκαιον.

6. Αἰχμαλώτους δὲ ὀνομάζοντες τοὺς συλληφθέντας ἐκ τῶν πολεμίων, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης καὶ διὰ τὴν ὑπὸ ἀλλογενῶν ὑποδούλωσιν δίδουσι τριάκοντα ἔτη, ὥστε νὰ δύνανται μέχρι τῆς συμπληρώσεως αὐτῶν ν' ἀνακαλῶσι τὸ δικαιόν των. Καί τινες μὲν νομίζουσιν ὅτι οὕτω εἶναι ὡρισμένη ἡ δεκαετία καὶ ἡ εἰκοσαετία καὶ ἡ τριακονταετία.

7. Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσιν περὶ τούτων ὡς ἑξῆς. Ὁ νεμόμενος ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἐνδημεῖ καὶ διατρίβει εἰς τὸν τόπον ὅπου καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ ὀφείλων νὰ ἔχῃ τοῦτο κατὰ δίκαιον λόγον, ἢ ἀποδημῶν, καὶ μακρὰν εὑρισκόμενος κατέχει τὸ πρᾶγμα· καὶ πάλιν ὁ νεμόμενος ἀλλότριον πρᾶγμα, ἢ κατέχεε τοῦτο κατὰ καλὴν πίστιν, τουτέστι μὴ γνωρίζων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀλλότριον, ἀλλ' ἀπατώμενος καὶ νομίζων ὅτι δικαίως κατέχει αὐτό, ἢ κατὰ κακὴν πίστιν, τουτέσι γνωρίζων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ξένον καὶ φανερῶς ἀδικῶν καὶ καταδυναστεύων.

8. Ὅταν λοιπὸν ὁ νεμόμενος τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα, καὶ νέμηται αὐτὸ κατὰ καλὴν πίστιν καὶ ἐνδημῇ, δέκα μόνον ἔτη δίδονται εἰς τὸν θέλοντα νὰ τὸ ἀνακαλέσῃ ἀπὸ τὸν κάτοχον, καὶ ὡς ἴδιον νὰ τὸ ἀνακτήσῃ, καὶ μέχρι μὲν τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα ἐτῶν ἄδειαν ἔχει ὁ στερηθεὶς νὰ ζητῇ αὐτό· μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν δὲν δύναται πλέον νὰ τὸ ἀνακαλέσῃ, οὐδὲ νὰ κινῇ τὴν περὶ τούτου ἀγωγήν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκπίπτει ἐντελῶς ἀπὸ τὴν κυριότητα τοῦ πράγματος, ὁ δὲ κατέχων αὐτὸ γίνεται τέλειος κύριος, καὶ δὲν φοβεῖται πλέον νὰ ἐναχθῇ καὶ συρθῇ εἰς δικαστήριον. Καὶ διετάχθη τοῦτο ἀπὸ τὸν νόμον, διότι ὁ νεμόμενος κατέχει τὸ ἀλλότριον κατὰ καλὴν πίστιν, καὶ διότι αὐτὸς ἐνδημεῖ, καὶ δύναται ὁ στερούμενος νὰ ἐνάξῃ εὐκόλως καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὸ ἴδιόν του δίκαιον.

9. Ὅταν δὲ πάλιν ὁ νεμόμενος ἀλλότριον πρᾶγμα ἀποδημῇ, ἐπειδὴ δὲν δύναται ὁ στερούμενος νὰ ἐνάγῃ τὸν ἀποδημοῦντα,

καλεῖν (οὐδεὶς γὰρ κατὰ τοῦ ἀπόντος κινεῖ) δίδονται εἴκοσι χρόνοι τῷ τὸ οἰκεῖον ἀπολέσαντι πρᾶγμα· εἰκὸς γὰρ ἕως τοῦ πληρωθῆναι τοὺς εἴκοσι χρόνους ἐπιδημῆσαι τῷ τόπῳ τὸν τὸ πρᾶγμα κατέχοντα καὶ δυνηθῆναι τὸν ἀφαιρεθέντα αὐτὸ ἀντικριθῆναι τῷ ἀδικοῦντι, καὶ εἰς ὅπερ ἠδικεῖτο δικαιωθῆναι.

10. Ὅταν δὲ πάλιν τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κακῇ πίστει νέμηταί τις, τριάκοντα δίδονται χρόνοι τῷ τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος ὑπομείναντι, ἵνα ἐντὸς τούτων ἀνακαλῆται τὸ ἴδιον δίκαιον· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον, ἢ τὸ τῆς γνώμης ἁρπακτικὸν καὶ φιλάδικον.

11. Δεῖ δὲ γινώσκειν καὶ τοῦτο, ὅταν χρόνοι δέκα, ἢ εἴκοσιν, ἢ τριάκοντα, ἢ πλείονες ἢ ἐλάττονες δοθῶσί τινι, ὡσὰν ἐντὸς τούτων ποιήσῃ τι, καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τούτων οὐκέτι τὸ αὐτὸ ποιεῖν δύνηται, τότε, εἴπερ ὁ τοὺς χρόνους λαβὼν βλέπει συμπληρουμένους ἤδη καὶ πρὸς τέλος ἐρχομένους αὐτοὺς, καὶ φοβεῖται μὴ παρελθόντων τῶν χρόνων ἀπολέσῃ τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον, ἔχει ἐπ' ἀδείας τῷ δικαστῇ ἢ τῷ τοῦ δημοσίου ἄρχοντι προσιέναι, ἢ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, ἢ τοῖς ἐκκρίτοις τῶν πολιτῶν, καὶ λέγειν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν περὶ τοῦ πράγματος οὐ κινεῖ, καὶ παριστᾷν φανερῶς, ὅτι ἕτοιμος ἦν, ἐὰν μὴ ὑπό τινος εὐλόγου ἀφορμῆς ἐμποδισμὸν εὑρισκεν, ἐγκλητεῦσαι, καὶ ἀποδεῖξαι, ὅτι ἀδικεῖται εἰς τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ βούλεται ἐγκαλεῖν, διὰ δὲ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοῦτο ἀρίσῃ. Καὶ γίνεται τὸ τοιοῦτο, ἐφ' οἷς ἂν εἴποι παρασημείωσις, καὶ ἄρχεται πάλιν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου τοὺς δεδομένους ἀριθμεῖν χρόνους, καὶ ἔξεστι τοῦτο ἕως τρίτου ποιεῖν. (B. L. 15. 2).

12. Καὶ καλεῖται ῥῆξις τοῦ χρόνου, ἤγουν τομὴ καὶ διακοπή· διὰ τὸ μὴ ἐᾶν ἀριθμεῖσθαι τοὺς χρόνους κατὰ συνέχειαν, καὶ εἰς τὴν ὡρισμένην συμπληροῦσθαι ποσότητα, ἀλλὰ τέμνειν καὶ διακόπτειν αὐτοὺς, δι' ἧς εἴπομεν προσελεύσεως, καὶ τῷ ἀριθμῷ τούτῳ διδόναι ἄλλην ἀρχήν.

ὡς μὴ κινουμένης ἀγωγῆς κατ' ἀπόντος, δίδονται εἴκοσιν ἔτη εἰς τὸν ἀπολέσαντα τὸ ἴδιον πρᾶγμα· διότι εἶναι πιθανὸν ὅτι ἕως τὴν συμπλήρωσιν τῶν εἴκοσιν ἐτῶν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον ὁ κατέχων τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς αὐτὸ νὰ δυνηθῇ νὰ δικασθῇ μὲ τὸν ἀδικοῦντα καὶ εἰς ὅ,τι ἠδικεῖτο νὰ δικαιωθῇ.

10. Ὅταν δὲ πάλιν νέμηταί τις τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κατὰ κακὴν πίστιν, δίδονται τριάκοντα ἔτη εἰς τὸν ὑποστάντα τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος, ἵνα ἐντὸς τούτων ἀνακαλῇ τὸ δίκαιόν του· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον, καὶ διὰ τὴν ἁρπακτικὴν καὶ φιλόδικον αὐτοῦ προαίρεσιν.

11. Γνωστὸν δὲ ἔστω καὶ τοῦτο, ὅτι ὅταν δοθῶσιν εἴς τινα δέκα ἢ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα ἢ πλειότερα ἢ ὀλιγώτερα ἔτη, ἵνα ἐντὸς τούτων κάμῃ τι, καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν δὲν δύναται πλέον νὰ κάμῃ τὸ αὐτό, τότε, ἐὰν ὁ λαβὼν τοὺς χρόνους βλέπῃ ὅτι τὰ ἔτη συμπληροῦνται ἤδη καὶ πλησιάζουσι πρὸς τὸ τέλος, καὶ φοβεῖται μήπως παρελθόντων τῶν χρόνων ἀπολέσῃ τὸ δίκαιόν του, ἔχει ἄδειαν νὰ ἐμφανίζηται εἰς τὸν δικαστὴν ἢ τὸν ἄρχοντα τοῦ δημοσίου ἢ τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἢ τοὺς προκρίτους τῶν πολιτῶν, καὶ νὰ λέγῃ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐνάγει περὶ τοῦ πράγματος, καὶ νὰ παριστᾷ φανερῶς ὅτι ἦτον ἕτοιμος. ἐὰν δὲν ἠμποδίζετο ὑπό τινος εὐλόγου ἀφορμῆς, νὰ ἐνάξῃ καὶ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἀδικεῖται εἰς τὸ πρᾶγμα, περὶ τοῦ ὁποίου θέλει νὰ δικασθῇ, διὰ δὲ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τὸ ἀναβάλλει. Καί γίνεται σημείωσις περὶ ὅσων εἴπῃ, καὶ ἀρχίζει πάλιν ἀπὸ τὸν χρόνον τοῦτον νὰ ἀριθμῇ τὰ διδόμενα ἔτη, καὶ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἕως τρίτου.

12. Καὶ ὀνομάζεται ῥῆξις τοῦ χρόνου ἤγουν τομὴ καὶ διακοπή· διότι δὲν συγχωρεῖται νὰ ἀριθμῶνται τὰ ἔτη κατὰ συνέχειαν καὶ νὰ συμπληροῦται ἡ ὡρισμένη αὐτῶν ποσότης, ἀλλὰ τὰ διακόπτει διὰ τῆς προλεχθείσης ἐμφανίσεως, καὶ δίδει εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἄλλην ἀρχήν.

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων καὶ κοσμικῶν. Τινὰ δὲ τῶν κινητῶν πραγμάτων καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίσταται· ὅταν γὰρ καλῇ πίστει ὁ νεμόμενος αὐτὸ νέμηται, τρεῖς χρόνοι δίδονται μόνοι τῷ κυρίῳ τοῦ πράγματος, ἵνα ἐντὸς αὐτῶν ἐγκαλῇ καὶ τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἀνακαλῆται. Εἰ δὲ κινητὸν μὲν εἴη τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ κατέχων τοῦτο κακῇ πίστει νέμεται, μέχρι τριακονταετίας ἡ περὶ αὐτοῦ κίνησις ἐπεκτείνεται. (Β. L. 10. 4).

14. Τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ὅταν μὲν ἐκκλησία πρὸς κοσμικὸν πρόσωπον διαμάχηται, ἐνδέδοται κινεῖν τὰ τῆς ὑποθέσεως μέχρι καὶ τριάκοντα χρόνων καὶ τεσσαράκοντα· ἐὰν δὲ ἐκκλησία πρὸς ἐκκλησίαν ἑτέραν περί τινος ἀμφιβαλλομένου πράγματος διαμάχηται, εἰς τριακονταετίαν μόνην ἡ κίνησις ταῖς ἐκκλησίαις ὁρίζεται· σήμερον δὲ καθολικῷ λόγῳ διὰ μ'. χρόνων τὰ ἐκκλησιαστικὰ πάντα τέμνονται. (Β. V. 3. 7).

15. Ἀφηλίκων, τῶν καὶ ἀνηλίκων παρὰ τοῖς κοινοῖς λεγομένων, κατέχεται μὲν τὰ πράγματα πολλάκις παρ' ἑτέρων τινῶν· κατέχεται δὲ ποτὲ μὲν καλῇ πίστει, ποτὲ δὲ κακῇ. Καὶ δίδονται τοῖς ἀφήλιξι χρόνοι, ἵνα ἐντὸς τούτων τὰ οἰκεῖα δυνηθεῖεν ἀνακαλέσασθαι.

16. Δίδονται δὲ, ὅταν μὲν καλῇ πίστει νέμηται ὁ κατέχων αὐτὰ, δέκα χρόνοι εἰς τὸ κινεῖν τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσιν· καὶ ψηφίζεται ἡ τοιαύτη δεκαετία ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τοῦ χρόνου τῶν ἀφηλίκων, καὶ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἀφήλικες, ἀφοῦ εἰκοσιπέντε γένωνται χρόνων, ἕως οὗ διαβιβασθῶσιν ἕτεροι δέκα χρόνοι, ἐγκαλεῖν περὶ τῶν οἰκείων πραγμάτων, καὶ ἀνακαλεῖσθαι αὐτά.

17. Ὅταν δὲ κακῇ πίστει τῶν ἀφηλίκων πρᾶγμα νέμηταί τις, δίδονται τοῖς ἀφήλιξι χρόνοι λ'. εἰς τὸ ἀνακαλεῖσθαι τὸ οἰκεῖον· Ψηφίζονται δὲ οἱ τριάκοντα χρόνοι, ἀφοῦ ἔφηβοι γένωνται, ἤγουν μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου χρόνου τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἵστ' ἂν ἕτεροι χρόνοι πληρωθῶσι τριάκοντα, καὶ τότε δύνανται κινεῖν καὶ ἀνακαλεῖσθαι τὸ οἰκεῖον πρᾶγμα, κακῇ πίστει παρά τινος κατεχόμενον. (Β. L. 14. 5).

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων καὶ κοσμικῶν· τινὰ δὲ τῶν κινητῶν πραγμάτων καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίστανται· διότι ὅταν ὁ νεμόμενος αὐτὸ νέμεται κατὰ καλὴν πίστιν, τρία μόνον ἔτη δίδονται εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος, διὰ νὰ ἐνάξῃ ἐντὸς αὐτῶν καὶ ν' ἀναλάβῃ τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα εἶναι κινητόν, ὁ δὲ κατέχων τοῦτο νέμεται κατὰ κακὴν πίστιν, ἡ περὶ αὐτοῦ ἀγωγὴ ἐκτείνεται μέχρι τριακονταετίας.

14. Τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ὅταν μὲν ἐκκλησία διαφέρηται πρὸς κοσμικὸν πρόσωπον, ἐπιτρέπεται νὰ ἐνάγῃ μέχρι τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν. Ἐὰν δὲ ἐκκλησία διαφέρεται πρὸς ἄλλην ἐκκλησίαν περί τινος ἀμφιβαλλομένου πράγματος, ἡ ἀγωγὴ ὁρίζεται εἰς μόνην τριακονταετίαν· σήμερον ὅμως ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ γενικῶς ἀπορασίζονται διὰ τεσσαρακονταετίας.

15. Πολλάκις κατέχονται ἀπό τινας καὶ ἀνηλίκων πράγματα, ποτὲ μὲν κατὰ καλὴν πίστιν, ποτὲ δὲ κατὰ κακήν. Καὶ δίδονται εἰς τοὺς ἀνηλίκους ἔτη διὰ νὰ δυνηθῶσιν ἐντὸς τούτων ν' ἀνακαλέσωσιν τὰ ἰδιά των πράγματα.

16. Δίδονται δὲ ὅταν μὲν κατὰ καλὴν πίστιν νέμεται ὁ κατέχων αὐτά, δέκα χρόνοι διὰ νὰ κινῇ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἀγωγήν· καὶ λογίζεται ἡ τοιαύτη δεκαετία ἀπὸ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας τῶν ἀνηλίκων, καὶ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἀνήλικοι, ἀφοῦ γείνωσιν εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ἕως ὅτου παρέλθωσιν ἄλλα δέκα ἔτη, νὰ ἐνάγωσι περὶ τῶν ἰδίων των πραγμάτων, καὶ νὰ τὰ ἀναλαμβάνωσι.

17. Ὅταν δὲ νέμεταί τις πρᾶγμα τῶν ἀνηλίκων κατὰ κακὴν πίστιν, δίδονται εἰς τοὺς ἀνηλίκους ἔτη τριάκοντα διὰ νὰ ἀναλάβωσι τὸ ἴδιον. Λογίζονται δὲ τὰ τριάκοντα, ἀφότου γείνωσιν ἔφηβοι, ἤγουν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας των, ἕως ὅτου συμπληρωθῶσιν ἄλλα τριάκοντα ἔτη, καὶ τότε δύνανται νὰ κινῶσι καὶ ν' ἀναλαμβάνωσι τὸ ἴδιον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον κατὰ κακὴν πίστιν κατέχεται παρά τινος.

18. Ὁ δὲ ἀφήλιξ, ἐὰν εἰς πρᾶγμά τι περιγραφῇ, ἤγουν ἀπατηθῇ καὶ ζημιωθῇ ἐπὶ πωλήσει ἢ ἐξωνήσει ἢ ἀνταλλαγῇ τινος πράγματος (τὴν γὰρ ἐξ ἀπάτης ζημίαν τὴν ἐν τοῖς συναλλάγμασι γινομένην ἡ περιγραφὴ παρὰ τῷ νόμῳ δηλοῖ), δύναται μετὰ τὸ εἰκοσιπέντε χρόνων γενέσθαι, ἐπὶ ἄλλοις τέσσαρσι χρόνοις ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ ἐζημιώθη, καὶ περιποιεῖσθαι αὐτῷ τὸ ἀζήμιον. Μετὰ γὰρ καὶ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον χρόνον ἕτεροι τέσσαρες χρόνοι δίδονται τοῖς ἀφήλιξιν, ἵνα ἑαυτοῖς ἐπιδιορθῶνται εἴτι φθάσαντες ἔσφαλον, καὶ ἀνακαλῶνται ἅπερ ἐπώλησαν οἱ ἀφήλικες. Ὁπόταν δὲ πληρωθῶσι καὶ οἱ τέσσαρες χρόνοι, οὐκέτι ἔχουσιν ἄδειαν κινεῖν περί τινος πράγματος, εἰς ὃ αὐτοὶ συνάλλαγμα πεποιήκασιν.

19. Εἴπερ δὲ ὁ ἐλάττων τὸν ἐνήλικον διαδέξεται, οὐ πλέον ἐκείνου προνόμιον ἔχει, ἀλλὰ μόνους τοὺς προσβοηθοῦντας τῷ ἀπελθόντι χρόνους· καὶ ἀνεπιφωνήτων τῶν χρόνων τρεχόντων, ἀποκλείεται τῆς κινήσεως, καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς οὐδὲν αὐτῷ συμβάλλεται.

20. Αἱ ἀγωγαὶ κατὰ διαφόρους τρόπους γινόμεναι καὶ διαφόρως ὀνομάζονται· τινὲς μὲν αὐτῶν καὶ περὶ ὑραιρέσεως λέγονται, ἕτεραι δὲ καὶ περὶ κλοπῆς. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἀπό τινος κρυφίως καὶ μετὰ δολιότητος πρᾶγμα λαβών, ἁπλοῦν τε καὶ χωρὶς προσθήκης τινὸς ἀποδιδόναι καὶ ἀντιστρέφειν ἀναγκάζεται, καλεῖται τοῦτο περὶ ὑραιρέσεως ἀγωγή. Ὅταν δὲ εἰς τὸ διπλάσιον ἀπαιτῆται, ὃ ἔλαβε, τότε καλοῦσι τοῦτο περὶ κλοπῆς ἀγωγήν.

21. Εἰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ὑραιρεῖσθαι πρὸς τὸ κλέπτειν οὐκ ἔχει διαφοράν, ἀλλ' ὁ νόμος ἄλλο τι γινώσκει τὸ κλέπτειν, καὶ τὸ ὑραιρεῖσθαι πάλιν ἕτερον τίθεται· καὶ τὸ μὲν κλέπτειν ἐπὶ ξένων καὶ ἀλλοτρίων, καὶ καθ' ὧν ἐξεστί τινι ἄτιμον κινεῖν ἀγωγήν· καὶ ἔστι κλέπτων μὲν ὁ τὰ τῶν ἀλλοτρίων προσώπων ὑραιρούμενος πράγματα, ὑραιρούμενος δὲ ὁ κλέπτων τὰ τῶν οἰκείων, ἤγουν τὰ τοῦ πατρὸς παῖς, καὶ τὰ τοῦ συζύγου γυνή, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἀδελφός.

18. Ὁ δὲ ἀνήλικος, ἐὰν εἰς πρᾶγμά τι ἀπατηθῇ καὶ ζημιωθῇ εἰς πώλησιν ἢ ἀγορὰν ἢ ἀνταλλαγὴν πράγματός τινος, δύναται ἀφοῦ γείνῃ εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ν' ἀνακαλῇ εἰς ἄλλα τέσσαρα ἔτη ὅ,τι ἐζημιώθη, καὶ νὰ ἐπανορθοῖ τὴν γενομένην ζημίαν. Διότι καὶ μετὰ τὸ 25 ἔτος δίδονται ἄλλα τέσσαρα ἔτη εἰς τοὺς ἀνηλίκους, διὰ νὰ ἐπιδιορθώνωσιν ὅσα προλαβόντως ἔτυχε νὰ κάμωσι κατὰ πλάνην, καὶ ν' ἀνακαλῶσιν ὅσα ἐπώλησαν. Ὅταν ὅμως συμπληρωθῶσι καὶ τὰ τέσσαρα ἔτη, δὲν ἔχουσι πλέον ἄδειαν νὰ κινῶσιν ἀγωγὴν περί τινος πράγματος, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτοὶ συνηλλάγησαν.

19. Εἰ δὲ ὁ ἀνήλικος κληρονομήσῃ τὸν ἐνήλικον, δὲν ἔχει περισσότερον τούτου προνόμιον, ἀλλὰ μόνον τὰ ὑπολειπόμενα εἰς τὸν ἀποθανόντα ἔτη· καὶ ἐὰν ταῦτα παρέλθωσιν ἀνεπιφωνήτως, ἀποκλείεται τῆς ἀγωγῆς, καὶ ποσῶς δὲν τὸν ὠφελεῖ ἡ ἀτέλεια τῆς ἡλικίας.

20. Αἱ ἀγωγαὶ ἀπὸ διαφόρους αἰτίας γινόμεναι καὶ διαφόρως ὀνομάζονται· καί τινες μὲν αὐτῶν λέγονται περὶ ὑραιρέσεως, ἄλλαι δὲ καὶ περὶ κλοπῆς. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἀπό τινος κρυφίως καὶ μετὰ δολιότητος πρᾶγμα λαβών, ἀναγκάζεται νὰ τὸ ἀποδίδῃ καὶ νὰ τὸ ἐπιστρέφῃ ἁπλοῦν καὶ χωρὶς προσθήκην τινά, τοῦτο ὀνομάζεται ἀγωγὴ περὶ ὑραιρέσεως· ὅταν δὲ ἀπαιτῆται νὰ ἐπιστρέφῃ τὸ διπλάσιον, τότε ὀνομάζουσι τοῦτο ἀγωγὴν περὶ κλοπῆς.

21. Διότι ἂν καὶ κατὰ τἄλλα ἡ ὑραίρεσις δὲν διαφέρῃ ἀπὸ τὴν κλοπήν, ἀλλ' ὁ νόμος ἄλλο τι θεωρεῖ τὴν κλοπὴν καὶ ἄλλο πάλιν τὴν ὑραίρεσιν· καὶ κλοπὴ μὲν γίνεται εἰς τὰ ξένα καὶ ἀλλότρια καὶ καθ' ὅσον συγχωρεῖται νὰ κινῇ τις ἀτιμωτικὴν ἀγωγήν· καὶ κλέπτης μὲν εἶναι ὁ ἀποστερῶν τὰ πράγματα ἐξωτικῶν προσώπων, ὑραιρέτης δὲ ὁ κλέπτων τὰ τῶν συγγενῶν, ἤγουν τέκνον τὰ τοῦ πατρός, καὶ γυνὴ τὰ τοῦ συζύγου, καὶ ἀδελφὸς τὰ τοῦ ἀδελφοῦ.

22. Τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν εἰσὶ πραγματικαὶ, αἱ δὲ προσωπικαί. Πραγματικαὶ αἱ ἀπαίτησιν ἔχουσαι πράγματος ἰδίου, αἵτινες ἀεὶ κατὰ νομέως ἁρμόζουσι. Προσωπικαὶ αἱ κινούμεναι κατὰ ἐνεχομένων εἰς τὸ ποιῆσαί τι ἢ δοῦναι. (B. LII. 1. 24.)

23. Καὶ πάλιν τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν τίκτονται ἀπὸ συναλλάγματος, αἱ δὲ ἀπὸ φάκτου, αἱ δέ εἰσιν ἐν αποτελέσματι. Πᾶσαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ ἢ πολιτικαί εἰσιν ἢ πραιτώριαι. (B. αὐτόθι) (*).

24. Αἱ ποινάλιαι πᾶσαι μετὰ προκάταρξιν κατὰ κληρονόμων παραπέμπονται. (B. XXII. 125.)

25. Ἐὰν δύο ἀγωγαὶ πρόκεινται, ἡ μὲν ποσότητα μείζονα ἔχουσα, ἡ δὲ ἀτιμοποιὸς, προτιμᾶται ἡ ἀτιμοποιός· εἰ δὲ δύο ἀτιμοποιοὶ εἰσι, κἂν διάφορον ἔχωτι ποσὸν, ἴσαι νομίζονται. (B. II. 3. 104.)

26. Πολλῶν ἀγωγῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ συντρεχουσῶν, τὴν μείζονά τις κινεῖν ὀφείλει. (B. II. 3. 43.)

27. Ἡ κατὰ τῶν ὑφελομένων δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα κατα-δίκη, τουτέστιν ὁ περιορισμὸς μετὰ πενταετίαν τοῦ ἁμαρτηθῆναι οὐ κινεῖται. (B. LX. 45. 8.)

28. Ὅτι ἐπὶ ἁρπαγῇ γυναικὸς καὶ ἐξωτικὸς κατηγορεῖ, καὶ οὐκ ἀντίκειται ἡ τῆς πενταετίας παραγραφή. (B. LX. 18. 5)

29. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, ἐὰν εως συμπληρώσεως χρόνου σιωπηθῇ καὶ οὐ κινηθῇ, σβέννυται καὶ οὐκέτι δύναται κινεῖσθαι. (B. LX. 21. 48.)

30. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ καὶ αἱ ἐξ ἁμαρτήματος ἐνοχαὶ τῇ κεφαλῇ ἕπονται. (B. LXIII. 2. 6.)

31. Δικαιοχή (**) ἐστι δίκαιον τοῦ ἕξειν κρατεῖν τὴν οὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος. Κινεῖται δὲ παρὰ μὲν τῶν ἐκ

(*) Πᾶς ἄνθρωπος ἢ πολιτικῶς χρεωστεῖ, ἢ πραιτωρίως· καὶ πολιτικῶς μὲν ἀπὸ τὰ συναλλάγματα ὅλα, καθὼς πώλησιν, μίσθωσιν, ἀντλλαγὴν, καὶ τὰ ὅμοια· πραιτωρίως δὲ ὁ χρεωστῶν ἀπὸ νόμον, τὸν ὁποῖον εἰσῆξεν ὁ πραίτωρ· τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ ὑβρίσας τινὰ καὶ χρεωστῶν τῆς ὕβρεως τὸ

22. Τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν εἶναι πραγματικαί, αἱ δὲ προσωπικαί. Καὶ πραγματικαὶ μὲν λέγονται ὅσαι ἀπαιτοῦσιν ἴδιον πρᾶγμα, αἵτινες ἁρμόζουσι πάντοτε κατὰ τοῦ νομέως· προσωπικαὶ δὲ ὅσαι κινοῦνται κατὰ ὑποχρεουμένων νὰ πράξωσιν ἢ νὰ δώσωσι τι.

23. Καὶ πάλιν τῶν ἀγωγῶν τινὲς μὲν γεννῶνται ἀπὸ συνάλλαγμα, τινὲς δὲ ἀπὸ πρᾶγμα, τινὲς δὲ εἶναι εἰς ἀποτέλεσμα. Ὅλαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ εἶναι ἢ πολιτικαὶ ἢ πραιτώριαι.

24. Πᾶσαι αἱ ποινικαὶ μετὰ τὴν προκάταρξιν παραπέμπονται κατὰ κληρονόμων.

25. Ἐὰν πρόκεινται δύο ἀγωγαί, ἡ μὲν μεγαλειτέρα ποσότητος, ἡ δὲ ἀτιμωτική, προτιμᾶται ἡ ἀτιμωτική· εἰ δὲ εἶναι δύο ἀτιμωτικαί, καὶ ἐὰν ἦναι διαφόρου ποσότητος, θεωροῦνται ἴσαι.

26. Ὅταν συντρέχωσι πολλαὶ ἀγωγαὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ὀφείλει τις νὰ κινῇ τὴν μεγαλειτέραν.

27. Ἡ ποινή, τουτέστιν ὁ περιορισμὸς ἐκείνων οἵτινες ἁφῄρεσαν δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα δὲν κινεῖται μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος.

28. Δι' ἁρπαγὴν γυναικὸς κατηγορεῖ καὶ ἐξωτικὸς καὶ δὲν ἀντίκειται ἡ παραγραφὴ τῆς πενταετίας.

29. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, ἐὰν σιωπηθῇ ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ δὲν κινηθῇ, σβένεται καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ κινηθῇ.

30. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ καὶ αἱ ἐξ ἐγκλήματος ἐνοχαὶ ἀκολουθοῦσι τὸ πρόσωπον.

31. Διακατοχὴ εἶναι δικαίωμα δυνάμει τοῦ ὁποίου ἀποκτᾷ τις τὴν περιουσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος· Κινεῖται δὲ

πρόστιμον· καὶ ὁ ἁρπάσας, ἢ δυναστικῶς ἀποστερήσας πρᾶγμα ὁποιονδήποτε, καὶ χρεωστῶν νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτό· διότι ταῦτα εἰσῆξεν ὁ πραιτώριος νόμος.

(**) Διακατοχὴ εἶναι, ὅταν μ' ἀφήσῃ τις κληρονομίαν, καὶ ἐμφανιζόμενος εἰς τὸν πραίτωρα αἰτῶ νὰ πεμφθῶ εἰς τὴν κατοχὴν, τουτέστι νὰ μὲ καταστήσῃ κληρονόμον, καὶ νὰ μὲ παραδώσῃ τὰ πράγματα.

πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, παρὰ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἐνιαυτοῦ. (Β. LX. 1. 3.)

32. Οὐ περικλείεται τῇ πεντετίᾳ ἡ κατὰ βίαν γενομένη φθορὰ ἀνδρὶ ἢ γυναικί· ἀπροσδιορίστως γὰρ κινεῖται, ἐπειδὴ καὶ δημοσία βία πλημμελεῖται. (Β. LX. 37. 30.)

33. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον.

34. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ κινουμένη, ἐὰν μὴ ἀποδοθῇ τῷ τὴν βίαν ὑπομείναντι τὸ πρᾶγμα, τὸ τετραπλάσιον ἀπολήψεται, ἀναδιδοὺς δηλονότι τὸ τίμημα, ὅπερ ἔλαβε· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν δοθήσεται αὐτῷ. (Β. X. 2. 27.)

35. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς χρόνου κινεῖσθαι δύναται. (Β. αὐτόθι.)

36. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖται.

37. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγὴ διηνεκεῖς εἰσιν ἁρμόζουσαι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (Β. XXVII. 7. 41.)

38. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν ἀπὸ ὑπερθέσεως χρεωστεῖται τόκος. (Β. XXIII. 3. 32.)

39. Ὅτι ἡ τὰ ἴδια ἐκδικοῦσα ἀγωγὴ οὐ κινεῖται κατὰ τοῦ ἀλλότριον πεπρακότος, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου τὸ πρᾶγμα· ἐναγόμενος δὲ ὁ ἀγοραστὴς οὐ καλῶς ἀπαιτεῖ τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος κινῆσαι κατὰ τοῦ πράτου τὴν τὰ ἴδια ἐκδικοῦσαν ἀγωγήν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ νεμόμενος, οὐχ ὁ πράτης. (Β VII. 5. 81)

40. Ἡ ἐπὶ τῇ ἀντιρρωνήσει ἀγωγὴ οὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν σῶν διηνεκῶς ἁρμόζει. (Β. XXVI. 3. 1.)

41. Ὅτι τὰ ἐγκλήματα εἰκοσαετίᾳ σβέννυνται. (Β. LX. 41. 47)

42. Ὅτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐὰν ἔσχατος δανειστὴς ἀπολάβῃ τὸ δάνειον, καὶ παρελθὼν τριετία σιωπηρὰ καὶ [οὐ] γνώσκῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, οὐ μετακινεῖ τὸν προλαβόντα.

43. Ἡ διάταξις βούλεται τῇ περὶ τῶν ὅρων ζητήσει μήτε τὴν

ἀπὸ μὲν τοὺς ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, ἀπὸ δὲ τοὺς κατιόντας ἐντὸς ἔτους.

32. Ἡ κατὰ βίαν γενομένη φθορὰ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς δὲν περικλείεται εἰς τὴν πενταετίαν, ἀλλὰ κινεῖται ἀγωγὴ ἀορίστως, ἐπειδὴ διαπράττεται καὶ δημοσία βία.

33. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον.

34. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ἐντὸς μὲν ἔτους κινουμένη, ἐὰν δὲν ἀποδοθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν βιασθέντα, λαμβάνει τὸ τετραπλάσιον, λογιζομένου εἰς τοῦτο καὶ τοῦ τιμήματος, τὸ ὁποῖον ἔλαβε· μετὰ δὲ τὸ ἔτος δίδεται τὸ πρᾶγμα ἁπλοῦν.

35. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς ἔτους δύναται νὰ κινηθῇ.

36. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ τὸ διπλάσιον.

37. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγὴ εἶναι διηνεκεῖς ἁρμόζουσαι εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

38. Εἰς τὰς καλῆς πίστεως ἀγωγὰς χρεωστεῖται τόκος ἀπὸ ὑπερημερίαν.

39. Ἡ τῶν ἰδίων διεκδικητικὴ ἀγωγὴ δὲν κινεῖται κατὰ τοῦ πωλήσαντος τὸ ἀλλότριον, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου τὸ πρᾶγμα· ἐναγόμενος δὲ ὁ ἀγοραστὴς δὲν ἀπαιτεῖ καλῶς, ὥστε ὁ κύριος τοῦ πράγματος νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν διεκδικητικὴν τῶν ἰδίων ἀγωγήν· διότι αὐτὸς εἶναι ὁ νομεύς, καὶ ὄχι ὁ πωλητής.

40. Ἡ περὶ ἀντιφωνήσεως ἀγωγὴ ἁρμόζει διηνεκῶς ὄχι μόνον κάτὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων σου.

41. Τὰ ἐγκλήματα σβύνονται μὲ τὴν εἰκοσαετίαν.

42. Εἰς τὰς προσωπικὰς ἀγωγάς, ἐὰν ὁ τελευταῖος δανειστὴς ἀναλαμβάνει τὸ δάνειον, καὶ παρέλθῃ τριετία σιωπηρὰ καὶ γνωρίζει τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, δὲν μετακινεῖ οὗτος τὸν προλαβόντα.

43. Ἡ διάταξις θέλει ὥστε εἰς τὴν περὶ συνόρων ζήτησιν νὰ

τῆς τριετίας μήτε τὴν τῆς δεκαετίας παραγραφὴν ἀντικεῖσθαι, ἀλλὰ μόνον τῶν τριάκοντα ἐναυτῶν.

44. Ἐν ταῖς περὶ ὅρων ζητήσεσι δεῖ τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἢ τοῖς ὑπομνήμασιν ἢ τῇ δημοσίᾳ ἀπογραφῇ τῇ πρὸ τῆς προκατάρξεως συστάσῃ· εἰ μὴ ἄρα τῇ ποικίλῃ τῶν κτητόρων διαδοχῇ καὶ τῇ κρίσει τῶν κατὰ καιροὺς νεμομένων ἀλλαγέντες οἱ ὅροι ἀποδειχθῶσι· τότε γὰρ τούτοις τοῖς ὅροις προσεκτέον, τοῖς ὑπὸ τῶν κτητόρων ὁρισθεῖσι, καὶ οὐχὶ τοῖς παλαιοτέροις.

45. Πᾶσα ἀγωγὴ προσήκουσα σεπτῷ οἴκῳ (*), εἴτε προσωπικὴ εἴτε ὑποθηκαρία ἐστὶν, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ τεσσαράκοντα

(*) Ὁ νομοθέτης θέλων νὰ χαρίσῃ καὶ νὰ δώσῃ πλειοτέραν βοήθειαν εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ ἱερὰ καταστήματα, διέταξεν, ὥστε πᾶσα ἀγωγὴ ἁρμόζουσα εἰς αὐτὰ, εἴτε ἐνυπόθηκος εἶναι, εἴτε πραγματικὴ (καθὼς ἐδάνεισεν ἐκκλησία εἰς πρόσωπόν τι καὶ ἔλαβεν εἰς ὑποθήκην ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ δανεισθέντος) εἴτε προσωπικὴ, (καθὼς εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν δανείσασα δὲν ἔλαβεν εἰς ὑποθήκην ἀκίνητον, καὶ ἔχει τὸν δανεισθέντα ὑπόχρεων εἰς μόνην τὴν προσωπικὴν ἀγωγὴν, ἤτοι τὴν δανειακὴν ὁμολογίαν) ἀποκλείεται ἀπὸ μόνην τὴν τεσσαρακονταετίαν, ἂν καὶ εἰς τὰ πρόσωπα πᾶσα προσωπικὴ ἀγωγὴ σβύνεται μὲ τὴν τριακονταετίαν. Κινοῦσα λοιπὸν ἐκκλησία, ἢ ἱερὸν κατάστημα κατά τινος προσώπου, κατέχοντος τὸ ὑποθηκευμένον εἰς αὐτὰ ἀκίνητον, πραγματικὴν ἐνυπόθηκον, ἢ προσωπικήν τινα ἀγωγὴν κατὰ προσώπου, δὲν ἀποκλείεται μὲ παραγραφὴν δεκαετίας ἢ εἰκοσαετίας ἢ τριακονταετίας, ἀλλὰ μὲ τὴν τεσσαρακονταετίαν καὶ μόνην. Ἐναγομένη δὲ ἀπὸ πρόσωπόν τι ἡ ἐκκλησία ἢ τὸ ἱερὸν κατάστημα, ἀντιτάσσει εἰς τὸν ἐνάγοντα τὴν παραγραφὴν τῆς δεκαετίας, καὶ εἰκοσαετίας καὶ τριακονταετίας, καὶ τὰς λοιπὰς προσκαίρους παραγραφάς. Διότι καθὼς ὁ νομοθέτης ἐξέτεινε τὸν χρόνον τῶν ἀγωγῶν εἰς τὰ ἱερὰ καταστήματα ἐνάγοντα, διὰ νὰ μὴ βλάπτωνται μὲ τὴν συστολὴν καὶ χάνωσι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, οὕτω ἐναγόμενα αὐτὰ συνέστειλε τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς τοῦ κινοῦντος, ὥστε μὲ τὴν ἀντίθεσιν τῆς δεκαετίας, ἢ εἰκοσαετίας, ἢ τριακονταετίας, καὶ μὲ τὰς λοιπὰς προσκαίρους παραγραφὰς νὰ ἀντικρούωσι τὸν ἐνάγοντα, καὶ τὴν ἀγωγὴν νὰ ἐκβάλλωσι, καὶ ἀσφαλῶς νὰ διατηρῶσιν ὅσα κατέχουσι· διότι τοῦτο σημαίνει ὁ νόμος λέ-

μὴν ἀντίκειται μήτε ἡ τριετὴς, μήτε ἡ δεκαετὴς παραγραφὴ, ἀλλὰ μόνον ἡ τῆς τριακονταετίας.

44. Εἰς τὰς περὶ συνόρων ζητήσεις ὀφείλει ὁ δικαστὴς ν' ἀκολουθῇ ἢ τὰ ὑπομνήματα ἢ τὴν δημοσίαν ἀπογραφὴν τὴν γενομένην πρὸ τῆς προκατάρξεως· ἐκτὸς ἐὰν εἰς τὴν ποικίλην διαδοχὴν τῶν κτητόρων καὶ ἀπὸ προαίρεσιν τῶν κατὰ καιροὺς νεμομένων ἀποδειχθῶσιν ὅτι ἠλλάγησαν τὰ σύνορα· διότι τότε πρέπει νὰ προσέξῃ εἰς τὰ σύνορα τὰ ὁρισθέντα ὑπὸ τῶν κτητόρων καὶ ὄχι εἰς τὰ παλαιότερα.

45. Πᾶσα ἀγωγὴ ἁρμόζουσα εἰς ἱερὸν κατάστημα, εἴτε προσωπικὴ εἴτε ἐνυπόθηκος εἶναι, δὲν ὑπερβαίνει τὰ τεσσαράκοντα ἔτη· αἱ πρόσκαιροι ὅμως παραγραφαὶ ὅσαι ἁρμόζουσιν εἰς ἕκαστον τοιοῦτο κατάστημα φυλάττουσι τοὺς ἰδίους των χρόνους.

45ά. Ὁ ἐνάγων τινὰ περὶ ἀκινήτου πράγματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνεμήθη ἀπὸ δικαίαν αἰτίαν, καὶ δὲν ἀπεκλείσθη ἀκόμη ἀπὸ

γων· αἱ πρόσκαιροι ὅμως παραγραφαὶ, ὅσαι ἁρμόζουσι εἰς ἕκαστον τοιοῦτο κατάστημα φυλάττουσι τοὺς ἰδίους των χρόνους. Οὕτω λοιπὸν ἑρμηνεύουσι τινὲς τὴν παροῦσαν νεαρὰν, καὶ νομίζω, ὅτι τὴν ἑρμηνεύουσι καλῶς. Ἄλλοι δὲ λαμβάνοντες τὰς λέξεις, αἵτινες μνημονεύουσι τὰς προσκαίρους παραγραφὰς λέγουσι, ὅτι προσκαίρους παραγραφὰς ἐννοεῖ ἡ νεαρὰ τὰς ἐντὸς τῆς δεκαετίας· καθὼς τῆς ἀναρχυρίας, ἥτις προβάλλεται ἐντὸς διετίας καὶ μόνης, τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος, ἥτις προβάλλεται ἐντὸς τριετίας, καὶ τὰς λοιπὰς ὁμοίας· καὶ διϊσχυρίζονται, ὅτι αἱ τοιαῦται παραγραφαὶ, εἴτε ἀπὸ τὰ ἱερὰ καταστήματα εἰσάγονται κατὰ τῶν ἐναγόντων αὐτὰ, εἴτε ἀπὸ πρόσωπα εἰς δίκην κλωμένα πρὸ τῶν ἱερῶν καταστημάτων ἀντιτάττονται πρὸς τὰ αὐτὰ ἱερὰ καταστήματα, φυλάττουσι τοὺς ἰδίους χρόνους, καὶ δὲν ἐκτείνονται εἰς τεσσαρακονταετίαν. Καὶ νομίζω, ὅτι αὐτοὶ δὲν ἐκλαμβάνουσι τοῦτο καλῶς ὡς πρὸς τὰ εἰς δίκην κλωμένα ἀπὸ τὸ ἱερὸν κατάστημα πρόσωπα. Σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἢ τὸ ἱερὸν κατάστημα, ὅταν κινῇ κατὰ ἐκκλησίας, ἢ ἱεροῦ καταστήματος, ἀποκλείεται κατὰ τὸν κανόνα μὲ τὴν τριακονταετίαν.

ἔτη τῶν ἁρμοζουσῶν ἑκάστῳ τοιούτῳ εὐαγεῖ οἴκῳ προσκαίρων παραγραφῶν φυλαττουσῶν μέντοιγε τοὺς οἰκείους χρόνους.

45α. Ὁ ἐνάγων τινὶ περὶ ἀκινήτου πράγματος, μὴ ἀπὸ δικαίας αἰτίας νεμηθέντος, καὶ μηδέπω ἀποκλεισθεὶς τῇ τριακονταετίᾳ, μηδὲ ἀπολέσας τὴν ἰδίαν ἐναγωγὴν, εἰς τὸ ἴδιον δίκαιον ἀποκαθίσταται.

46. Ἡ μὴ τριακονταετίᾳ ἀναιρουμένη ἀγωγὴ τῇ τεσσαρακονταετίᾳ σβέννυται. (B. L. 14. 6).

47. Οὔτε περὶ καταστάσεως μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη τις ἐνάγεται.

48. Περὶ παρελθόντων δημοσίων ἤτοι ὀπισθοτελείων οὐκ ἐνάγεταί τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

49. Ὁ χρόνος οὔτε τὸν δημόσιον ἀποκλείει κανόνα, οὔτε τὴν περισσοπραξίαν βεβαιοῖ. (B. L. 14. 7.)

50. Ὁ μετὰ ἐναγωγὴν ἡσυχάσας τεσσαράκοντα ἔτη οὐκέτι δύναται κινεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. (B. L. 14. 10)

51. Ἡ περὶ τοῦ τιμήματος τοῦ πραθέντος καὶ ἡ τοῦ χρέους ἀγωγὴ τῇ τριακονταετίᾳ σβέννυται.

52. Ὅτι ἐπὶ τῶν λαμβανόντων δημόσια χρήματα ὁ χρόνος οὐ σβέννυσι τὴν ἀγωγήν· εἰ γὰρ παρακατάσχωσί τι τῶν δημοσίων, οὐκ ἔχουσι χρόνον βοηθὸν, ἢ ἀποκλείουσι τοὺς ἐνάγοντας· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐὰν τελευτήσωσιν, οἱ παῖδες τούτων, κἂν μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἐκέρδησαν ἢ εἰς κλῆρον ἔλαβον, κρατούμενοι ἀπολογοῦνται τοῖς ἐνάγουσιν.

53. Ἡ περὶ δανείου ἀγωγὴ, εἰ προσωπικῶς τὴν ἀρχὴν χρηματισθῇ, τῇ παραγραφῇ τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν σβέννυται.

54. Ἡ ὑποθηκαρία ἀγωγὴ τοῦ χρεώστου νεμομένου τὸ πρᾶγμα τῇ τεσσαρακονταετίᾳ σβέννυται· εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστὴς κινήσῃ κατὰ τοῦ προγενεστέρου, τῇ τεσσαρακονταετίᾳ κέχρηται, ἐρόσον ζῇ χρόνον ὁ χρεώστης· εἰ δὲ τελευτήσῃ, τότε ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖ, καὶ ἀποκλείεται τῇ δεκαετίᾳ καὶ εἰκοσαετίᾳ. (B. L. 14. 8.)

τὴν τριακονταετίαν, καὶ δὲν παρέλειψε τὴν ἰδίαν ἀγωγήν, ἀποκαθίσταται εἰς τὸ δίκαιόν του.

46. Ἡ ἀγωγὴ ἡ μὴ ἀναιρουμένη διὰ τῆς τριακονταετίας, σβύνεται διὰ τῆς τεσσαρακονταετίας.

47. Μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη οὔτε περὶ καταστάσεως ἐνάγεταί τις.

48. Περὶ φόρων καθυστερουμένων δὲν ἐνάγεταί τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

49. Ὁ χρόνος οὔτε τὸν δημόσιον κανόνα ἀποκλείει, οὔτε τὴν περισσοπραξίαν κυρόνει.

50. Ὁ μετὰ ἀγωγὴν ἡσυχάσας τεσσαράκοντα ἔτη, δὲν δύναται πλέον νὰ κινῇ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ κληρονόμος του.

51. Ἡ ἀγωγὴ περὶ τοῦ τιμήματος τοῦ πωληθέντος καὶ περὶ τοῦ χρέους σβύνονται μετὰ τριακονταετίαν.

52. Ἐπὶ τῶν λαμβανόντων δημόσια χρήματα ὁ χρόνος δὲν σβύνει τὴν ἀγωγήν. Διότι ἐὰν παρακρατήσωσί τι δημόσιον, ὁ χρόνος δὲν τοὺς βοηθεῖ, οὐδὲ ἀποκλείουσι τοὺς ἐνάγοντας· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐὰν ἀποθάνωσι τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ ἐὰν δὲν ἐκέρδησαν τίποτε ἐξ αὐτῶν ἢ δὲν ἔλαβον κληρονομίαν ἀναγκάζονται ν' ἀπολογηθῶσιν εἰς τοὺς ἐνάγοντας.

53. Ἡ περὶ δανείου ἀγωγὴ, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς συμφωνηθῇ προσωπικὴ, σβύνεται διὰ τῆς τριακονταετοῦς παραγραφῆς.

54. Ἡ ἐνυπόθηκος ἀγωγὴ ὅταν ὁ χρεώστης νέμεται τὸ πρᾶγμα σβύνεται διὰ τῆς τεσσαρακονταετίας· εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστὴς κινήσῃ κατὰ τοῦ προγενεστέρου, ποιεῖται χρῆσιν τῆς τεσσαρακονταετίας, ἐρόσον χρόνον ζῇ ὁ χρεώστης· εἰ δὲ ἀποθάνῃ, τότε κινεῖ εἰς τὸ ἰδιόν του ὄνομα, καὶ ἀποκλείεται διὰ τῆς δεκαετίας καὶ εἰκοσαετίας.

55. Ὁ τὸν οἱονδήποτε ἀγρὸν νεμηθεὶς τεσσαράκοντα ἔτη οὐκέτι ἐνάγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ δοῦναι τὸν κανόνα. (Β. L. 14. 7).

56. Ἐάν τις ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινήσῃ μετὰ τὸ μετατεθῆναι τὸ κτῆμα ἀπ' αὐτοῦ, καὶ παραδοθῆναι ἑτέρῳ, ἀναλαμβάνων τὴν κτῆσιν δικάζεται· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, μενούσης τῆς ἐπὶ νομῇ παραδόσεως, ἐπὶ σχήματος δικάζεται. (Β. L. 14. 9).

57. Τὸ κωλῦσαί τινα τὸν δεσπότην ἐρχόμενον ἐπὶ ξύλα τοῦ ἰδίου ὄρους, ἅπαξ ἢ πολλάκις διακεκομμένα, οὐκ ἀφαιρεῖται τὴν νομήν· ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τριακονταετίᾳ συναπτῇ τοῦτο ποιῆσαι.

58. Οἱ καρποὶ τῶν δοθέντων κτημάτων ἐπὶ νομῇ προστάξει δικαστοῦ οὐκ ἀπαιτοῦνται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινήσῃ ἐκεῖνος, ὅστις δι' ἀπείθειαν κληθεὶς εἰς δίκην ἀφαίρεσιν τοῦ κτήματος ὑπέστη, παραδοθήσεται τῷ ἐγκαλοῦντι ἐπὶ νομὴν, καὶ ἀπολαμβάνων τὸ οἰκεῖον ἀγωνίζεται καὶ ἐπαναγκάζεται κινῶν δεικνύειν. Εἰ δὲ μετὰ ἐνιαυτὸν κινήσῃ, ἡ μὲν νομὴ αὐτῷ οὐκ ἀποκαθίσταται, ἐγγυμνάζει δὲ τοὺς οἰκείους ἀγῶνας. Περὶ δὲ χρόνου τοῦ μετασχηματίζοντος τὴν ἐπὶ νομῇ παράδοσιν εἰς δεσποτείαν ὁ νόμος ῥητῶς οὐκ εἶπε. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατρίκιος ἔλεγε φιλαγάθως, τὸν δινεκῆ χρόνον ἀρκεῖν, τουτέστι τὴν τριακονταετίαν, πλὴν ἐὰν δι' ὑπέρθεσιν ἢ ἑτέραν τινὰ αἰτίαν πεμφθῇ τις εἰς νομὴν, καὶ τοὺς καρποὺς ἀντιστρέφει, καὶ οὐδὲ τρέφεται ἐξ αὐτῶν.

59. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ ἐντὸς πέντε ἐνιαυτῶν κινεῖται.

60. Τὸ συνεζευγμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον οὐ σβέννυται τῇ πενταετίᾳ. (Β. LX. 37. 39).

61. Εἴσω δύο ἐνιαυτῶν κινεῖται ἡ περὶ δόλου ἀγωγή (*). (Β. X. 3. 48.)

62. Ἡ τοῦ δόλου παραγραφὴ δινεκής ἐστι, καὶ οὐχ ὡς ἐπὶ τῆς δόλου ἀγωγῆς χρόνῳ περικλείεται. (Β. LI. 4. 6.)

(*) Ἡ περὶ δόλου εἶναι τοιαύτη· καθὼς μὲ ἐδελέασες μεθύσας μὲ λόγ. χ· ἢ ἄλλως πως ἀπατήσας, καὶ μὲ κατέφερες νὰ σοὶ παραδώσω τὸ ἰδικόν μου· τελευταῖον συνελθὼν ἐγὼ εἰς ἐμαυτὸν καὶ αἰσθανθεὶς τὸ πρᾶγμα

55. Ὁ νεμηθεὶς οἱονδήποτε ἀγρὸν τεσσαράκοντα ἔτη δὲν ἐνάγεται πλέον εἰ μὴ διὰ νὰ δώσῃ τὸν κανόνα.

56. Ἐάν τις κινήσῃ ἀγωγὴν ἐντὸς ἔτους ἀφοῦ μετατεθῇ τὸ κτῆμα ἀπὸ αὐτὸν καὶ παραδοθῇ εἰς ἄλλον, ἀναλαμβάνων τὴν νομὴν δικάζεται· μετὰ δὲ τὸ ἔτος μενούσης τῆς περὶ παραδόσεως τῆς νομῆς, δικάζεται περὶ τοῦ πρὸς ἀνάληψιν δικαιώματος.

57. Ἐάν τις ἐμποδίσῃ τὸν κύριον νὰ κόψῃ ξύλα ἀπὸ τὸ δάσος του, ὅπου ἅπαξ ἢ πολλάκις ἔκοψε, δὲν τοῦ ἀφαιρεῖ τὴν νομήν· ἐκτὸς ἐὰν κάμῃ τοῦτο εἰς τριάκοντα συναπτὰ ἔτη.

58. Οἱ καρποὶ τῶν κατὰ προσταγὴν δικαστοῦ δοθέντων κτημάτων δὲν ἀπαιτοῦνται· ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐντὸς ἔτους κινήσῃ ἐκεῖνος ὅστις κληθεὶς εἰς δικαστήριον δι' ἀπείθειαν τοῦ ἀφῃρέθη τὸ κτῆμα, παραδίδεται εἰς τὸν ἐνάγοντα πρὸς νομήν, καὶ ἀναλαμβάνων τὸ ἰδικόν του ἀγωνίζεται καὶ ἀναγκάζεται κινῶν ν' ἀποδεικνύῃ· εἰ δὲ κινήσῃ ἀγωγὴν μετὰ παρελευσιν ἔτους, ἡ μὲν νομὴ δὲν ἀποδίδεται εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἐξακολουθῇ τοὺς ἀγῶνάς του. Περὶ δὲ τοῦ χρόνου, ὅστις μετασχηματίζει τὴν πρὸς νομὴν παράδοσιν εἰς κυριότητα ὁ νόμος δὲν εἶπε τίποτε ῥητῶς. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατρίκιος ἔλεγε φιλαγάθως, ὅτι ἀρκεῖ ὁ δινεκὴς χρόνος, τουτέστιν ἡ τριακονταετία, πλὴν ἐὰν διὰ ὑπερημερίαν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν πεμφθῇ τις εἰς νομήν, καὶ τοὺς καρποὺς ἀποδίδει καὶ οὐδὲ τρέφεται ἐξ αὐτῶν.

59. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς πέντε ἐτῶν.

60. Τὸ συνενωμένον μὲ τὴν μοιχείαν ἀθέμιτον δὲν σβύνεται μὲ τὴν πενταετίαν.

61. Ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς δύο ἐτῶν.

62. Ἡ ἔνστασις τοῦ δόλου εἶναι δινεκὴς καὶ δὲν περικλείεται εἰς χρόνον καθὼς εἰς τὴν περὶ δόλου ἀγωγήν.

κινῶ κατὰ σοῦ τὴν περὶ δόλου καὶ ἐὰν μοῦ ἀποκαταστήσῃς τὸ πρᾶγμα πρὸ τῆς καταδίκης, ἀποφεύγεις τὴν καταδίκην καὶ τὴν ἐπιφερομένην ἐκ τούτου ἀτιμίαν.

63. Ἡ διάταξις κελεύει καὶ ἄρχεσθαι καὶ περαιοῦσθαι τὸ περὶ δόλου δικαστήριον εἴσω δύο συναπτῶν ἐνιαυτῶν, ἐξ ὅτου γέγονεν ὁ δόλος, εἴτε πάρεστιν ὁ τὸν δόλον ὑπομείνας εἴτε ἄπεστιν. (Β. Χ. 3. 48.)

64. Ἡ διάταξις κελεύει πᾶσαν ἀγωγὴν μὴ σβεννυμένην τῇ τριακονταετίᾳ, ἀλλὰ παρεμμηνευομένην τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παρατρεχόντων ἀπόλλυσθαι, μηδενὸς προσώπου ταύτης τῆς παραγραφῆς ὑπεξαιρουμένου, εἴτε ἰδιωτικοῦ εἴτε δημοσίου· ἄνευ μέντοι τῶν δημοσίων συντελειῶν, αἷς οὐδεμία χρόνου παραγραφὴ ἀντίκειται. (Β. L. 14. 6.)

65. Ἡ δὲ νεαρὰ νομοθεσία τοῦ Καίσαρος Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀνατρέπει τὴν τεσσαρακονταετίαν ἐν τούτοις· μηδὲν ὠφελεῖσθαι τοὺς δυνατοὺς ἀδικοῦντας καὶ πλεονεκτοῦντας τοὺς πένητας τῇ τεσσαρακονταετίᾳ· μηδὲ τοὺς πένητας ὑπὸ τούτων τῶν δυνατῶν ἀδικουμένους ἀποκλείεσθαι τῇ τεσαρακονταετίᾳ· Μηδὲ ἰσχύειν τοὺς περιορισμοὺς, εἰ καὶ χρυσοβούλλων ἐντός εἰσιν, ἀδίκως καὶ πλεονεκτικῶς γεγενημένους. Μηδὲ τὸ δημόσιον ἀποκλείεσθαι χρόνῳ, ἀλλὰ ἀνακαλεῖσθαι τὸ ἴδιον δίκαιον ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, καὶ δικαιοῦσθαι περὶ τὴν τούτου ἀνάληψιν.

66. Οὐκ ἀπρεπὲς καὶ τοῦτο ἔδοξεν ἡμῖν διορίσασθαι, ἵνα οἱ ἐπὶ ἐγκλήματι περιοριζόμενοι καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ μὴ περιγράφωνται χρόνῳ.

67. Ἀλλὰ μηδὲ τοῖς διὰ δουλείαν (*) βασιλικὴν ἀπολιμπα-

(*) Ὁ σκοπὸς τοῦ παρόντος κεφαλαίου εἶναι σαφής. Θέλει ὁ ἀποδημῶν διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν, πρεσβεύων λόγ. χ. ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων, νὰ μὴ ζημιοῦται, μηδὲ νὰ χάνῃ τὸ ἁρμόζον εἰς αὐτὸν δίκαιον· οὐδὲ πάλιν οἱ ἔχοντες κατ' αὐτοῦ ἀγωγὰς, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ τὸν κινῶσι, νὰ ζημιῶνται διὰ τὴν ἀπουσίαν του καὶ νὰ τὰς χάνωσιν· Ἀλλ' ὅταν ὁ πρέσβυς κατακρατῇ πρᾶγμα ἀλλότριον, καὶ τοῦτο νεμόμενος ἀποδημῇ, ὁ ἀληθὴς κύριος αὐτοῦ δὲν τὸ χάνει, καὶ πολὺς καιρὸς ἐὰν παρέλθῃ, ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ἐνάξῃ εἰς δικαστήριον τὸν κατακρατοῦντα αὐτὸ πρέσβυν, ὅστις ἀποδημεῖ, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τοὺς νόμους. Εἰ δὲ πάλιν κατακρατήσῃ τις τὸν ἀγρὸν τοῦ ἀπόντος πρέσβεως, οὗτος ἀποδημῶν δὲν βλάπτεται εἰς τίποτε, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του, καὶ τὰ δικαιώματα, ὅσα αὐτὸς ἔχει κατ' ἄλλου, καὶ ὅσα ἄλλοι κατ' αὐτοῦ, ἀκέραια φυλατόμενα, ἐξετάζονται καὶ ἀποφασίζονται. Ἐκεῖνος δὲ λέγεται ὅτι ἀποδημεῖ διὰ ὑπόθεσιν δημοσίαν ὁ σταλεὶς εἰς πρεσβείαν ἢ πρὸς κτίσιν φρουρίου καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁ δὲ δικαστὴς, οἱ διοικηταὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ διαχειριζόμενοι τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, δὲν ὑπολαμβάνονται ὅτι ἀποδημοῦσι διὰ τὸ δημόσιον, οὐδὲ ὠφελοῦνται πρὸς ἀπόκτησιν νομῆς, ἢ πρὸς ἀπώλειαν· διότι ὅλοι οὗτοι μετέρχονται τὰς ὑπηρεσίας ταύτας ἑκουσίως προσφέροντες καί τινα.

63. Ἡ διάταξις προστάζει ὥστε ἡ περὶ δόλου δίκη ν' ἀρχίζῃ καὶ τελειώνῃ ἐντὸς δύο συναπτῶν ἐτῶν, ἀφότου ἔγεινεν ὁ δόλος, εἴτε παρὼν εἴτε ἀπὼν εἶναι ὁ παθὼν τὸν δόλον.

64. Ἡ διάταξις προστάζει πᾶσα ἀγωγὴ ἥτις δὲν σβύνεται μὲ τὴν τριακονταετίαν, ἀλλὰ παρεμμηνεύεται, σβύνεται μὲ τὴν τεσσαρακονταετίαν, καὶ δὲν ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὴν παραγραφὴν ταύτην κἀνὲν πρόσωπον, εἴτε ἰδιωτικὸν εἴτε δημόσιον· ἐκτὸς τῶν δημοσίων φόρων, εἰς τοὺς ὁποίους καμμία παραγραφὴ χρόνου δὲν ἀντίκειται.

65. Ἡ δὲ νεαρὰ νομοθεσία τοῦ καίσαρος Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀνατρέπει τὴν τεσσαρακονταετίαν εἰς τὰ ἑξῆς: τοὺς δυνατοὺς ὅσοι ἀπὸ πλεονεξίαν ἀδικοῦσι τοὺς πτωχοὺς δὲν ὠφελεῖ ἡ τεσσαρακονταετία· μηδὲ οἱ πτωχοὶ ἀδικούμενοι ἀπὸ τοὺς δυνατούς ἀποκλείονται μὲ τὴν τεσσαρακονταετίαν. Δὲν ἰσχύουσιν οἱ περιορισμοί, ἂν καὶ περιέχωνται εἰς χρυσόβουλλα, ἐὰν ἔγεινον ἀδίκως καὶ πλεονεκτικῶς. Μηδὲ τὸ δημόσιον ταμεῖον ἀποκλείεται μὲ χρόνον, ἀλλ' ἀνακαλεῖ τὸ δίκαιόν του ἀπὸ τὸν Αὔγουστον Καίσαρα, καὶ δικαιοῦται εἰς τὴν ἀνάληψιν αὐτοῦ.

66. Εὔλογον ἐφάνη ἡμῖν νὰ διατάξωμεν καὶ τοῦτο, ὥστε οἱ δι' ἔγκλημα περιοριζόμενοι καὶ εἰς τὴν ἰδίαν των οἰκίαν νὰ μὴ βλάπτωνται ἀπὸ τὸν χρόνον.

67. Ἀλλὰ μηδὲ εἰς τοὺς ἀπουσιάζοντας διὰ ὑπηρεσίαν βασιλι-

νομένοις συμψηφιζέσθω χρόνος, ἐφ' ὅσον διάγουσιν ἐν τῷ τόπῳ τῆς λειτουργίας, μέχρις ὅτου ὑποστρέψωσι· φησὶ γὰρ καὶ ὁ κανών. Ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος οὔτε αὐτῷ οὔτε ἄλλῳ γίνεται ἐπιζήμιος.

68. Ὁ κωφὸς, ὁ ἄλαλος, ὁ μαινόμενος, ὁ ἄρρων, καὶ ὁ αἰχμάλωτος, οὐ περιγράφονται χρόνῳ. Τότε δὲ ὁ χρόνος αὐτοῖς ἄρχεται τρέχειν, ὅτε ὁ μὲν ἐπανέλθοι, οἱ δὲ τοῦ πάθους ἀπαλλαγῶσιν.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ Δικαστικῆς ψήφου καὶ ἀποφάσεως.

1. Οὐ δύναται δικαστὴς εἶναι ὁ μήτε δικαιοδοσίαν ἔχων, μήτε ἀπὸ βασιλέως ἐξουσίαν λαβὼν, μήτε δοθεὶς ἀπὸ τοῦ δυναμένου δοῦναι δικαστὴν, μήτε ἀπὸ νόμου βεβαιούμενος, μήτε αἱρετὸς ὤν. (Β. VII. 5. 74.)

2. Μηδεὶς ἑαυτῷ δικαζέτω (*) ἢ δικαιοδοτείτω· τοῦτο γὰρ ἄδικόν ἐστιν. (Β. VII. 3. 32.)

3. Ὁ ἥττων τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν οὐ δύναται δικάσαι.

4. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θέρους καὶ τῆς τρύγης οὐδεὶς ἀναγκάζεται δικάσασθαι. (Β. VII. 17. 1).

5. Ἐν τῇ κυριακῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἑορταῖς καὶ οἱ δικασταὶ καὶ πάντες ἀργείτωσαν, πλὴν τῶν γεωργῶν.

6. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος σχολάζειν κατὰ τὴν κυριακὴν καὶ τοὺς γεωργοὺς διορίζεται.

(*) Καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ἐκίνησα κατὰ τοῦ Πέτρου καὶ διεκδίκουν τὴν παρακρατουμένην ἀπὸ αὐτὸν οἰκίαν, τὴν ἀνήκουσαν εἰς ἐμέ· ἀπέθανεν ὁ Πέτρος πρὶν διαλυθῇ ἡ διαφορὰ, καὶ ἔγραψε κληρονόμον τὸν δικαστὴν, ὅστις ἐδίκαζε τὴν ὑπόθεσιν. Ηὐξει ὁ δικαστὴς νὰ κρίνῃ περαιτέρω τὴν διαφοράν· διότι ἔγειναν ἀντίδικός μου, καὶ δὲν ὀφείλει νὰ δικάζῃ αὐτὸς ἑαυτόν· καὶ δίδεται ἄλλος καὶ κρίνει ἐμὲ καὶ τὸν δικαστήν· καὶ τοῦτο σημαίνει τὸ, κανεὶς δὲν δικάζει ἑαυτόν· Τὸ δὲ δὲν δικαιοῦται ἀφ' ἑαυτοῦ, εἶναι τοιοῦτο. Ὁ αὐτὸς δικαστὴς, ὁ δικάζων ἐμὲ καὶ τὸν Πέτρον, ἐγράφη κληρονόμος ἀπὸ τὸν Πέτρον ἀποθανόντα· καὶ πρὶν ἔμβῃ εἰς

κὴν ὑπολογίζηται χρόνος, ἐφόσον διαμένουσιν εἰς τὸν τόπον τῆς ὑπηρεσίας, ἕως ὅτου ἐπανέλθωσι· διότι καὶ ὁ κανὼν λέγει· ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος δὲν γίνεται ἐπιζήμιος οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς ἄλλον.

68. Ὁ κωφὸς, ὁ ἄλαλος, ὁ τρελὸς, ὁ ἄφρων καὶ ὁ αἰχμάλωτος δὲν παραγράφονται μὲ χρόνον. Τότε δὲ ὁ χρόνος ἀρχίζῃ νὰ τρέχῃ δι' αὐτούς, ὅταν ὁ μὲν ἐπανέλθῃ, οἱ δὲ ἀπαλλαγῶσι τοῦ πάθους.

Τίτλ. Δ'. Περὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ δεδικασμένου.

1. Δὲν δύναται νὰ ἦναι δικαστὴς ὁ μήτε δικαιοδοσίαν ἔχων, μήτε ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν βασιλέα λαβών, μήτε δοθεὶς ἀπὸ τὸν δυνάμενον νὰ καταστήσῃ δικαστήν, μήτε κυρούμενος ἀπὸ τὸν νόμον, μήτε ἀπὸ τοὺς δικαδίκους ἐκλεγείς.

2. Κανεὶς δὲν δικάζει ἑαυτόν, οὐδὲ δικαιοῦται ἀφ' ἑαυτοῦ· διότι τοῦτο εἶναι ἄδικον.

3. Ὁ μικρότερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δὲν γίνεται δικαστής.

4. Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους καὶ τοῦ τρυγητοῦ οὐδεὶς ἀναγκάζεται νὰ δικάζηται.

5. Τὴν κυριακὴν καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς καὶ οἱ δικασταὶ καὶ πάντες, ἐκτὸς τῶν γεωργῶν, δὲν ἐργάζονται.

6. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος διατάσσει νὰ σχολάζωσι κατὰ τὴν κυριακὴν καὶ οἱ γεωργοί.

τὴν κληρονομίαν καὶ παραλάβῃ τὴν νομὴν τῶν πραγμάτων αὐτῆς, ἐπρόλαβέ τις συγγενὴς λόγ. χ. τοῦ Πέτρου, καὶ κατεκράτησεν αὐτά. Δὲν ὀφείλει ὁ δικαστὴς αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἐξόνῃ ἀπὸ τὴν νομὴν τὸν κατέχοντα τὴν κληρονομίαν, καὶ νὰ ἐμβαίνῃ αὐτὸς, καὶ νὰ πέμπηται εἰς τὴν κατοχὴν τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων· διότι κανεὶς δὲν δικαιοδοτεῖ ἑαυτόν· καὶ τῆς κατοχῆς δὲ ἡ δόσις ἀνάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν. Ὀφείλει λοιπὸν νὰ ἐμφανίζηται εἰς ἄλλον δικαστὴν, καὶ τοῦ πράγματος ἐξεταζομένου, ἀπὸ τοῦτον νὰ πέμπηται εἰς κατοχήν.

7. Ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ Πάσχα μηδεμία παντελῶς ἐγκληματικὴ δίκη γυμνάζέσθω παρὰ μηδενὶ ἄρχοντι.

8. Ἡ διάταξις βούλεται τοὺς λῃστὰς καὶ τοὺς Ἰσαύρους καὶ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ καὶ ἐν οἱᾳδήποτε ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ἐξετάζεσθαι, καὶ βασάνοις ὑποβάλλεσθαι.

9. Τῇ πρώτῃ τῶν πασχαλίων ἡμερῶν, καὶ βασιλικῆς ἐπὶ τούτῳ μὴ καταλαβούσης κελεύσεως, πάντες οἱ ἐν φυλακῇ ἀπολυέσθωσαν· εἰ μὴ ἄρα ἱερόσυλός τίς ἐστιν, ἢ μοιχὸς, ἢ παρθένων ἅρπαξ, ἢ τυμβωρύχος, ἢ γόης, ἢ φαρμακὸς, ἢ φονεὺς, ἢ πατροκτόνος, ἢ κατὰ βασιλέως ἢ πόλεως εὑρέθη μηχανησάμενος.

10. Πρὸ μιᾶς ἡμέρας ὀφείλει προλέγειν ὁ μέλλων περί τινος ποιῆσαι ἐξέτασιν, ὅτι ἔσται ἐξέτασις, ἵνα μὴ οἱ κατηγορούμενοι τῷ αἰφνιδίῳ εἰς φόβον καὶ θόρυβον ἐμβάλλωνται. (B. XL. 50. 17.)

11. Ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἔδικτον ἤτοι παράγγελμα ἄρχοντος προτίθεσθαι ὀφείλει κατὰ τοῦ προπετῶς μετὰ προκάταρξιν ἀπολιμπανομένου ἕως τρίτου. Ἡ δὲ μετὰ τὸν κώδικα Νεαρὰ τριάκοντα ἡμέρας παρέχει ἑκάστῳ ἐδίκτῳ ἤτοι παραγγέλματι ἕως τρίτου.

12. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμέρας ἔχει προθεσμίαν. (B. XXVI. 7. 21.)

13. Πᾶσα δίκη προγυμναζομένη κατὰ τῶν διαδεχθέντων ἀρχόντων, εἴτε ἐγκληματικὴ, εἴτε χρηματικὴ, ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ὀφείλει πληροῦσθαι, ἀφ' οὗ προκατήρξατο, εἰ δὲ ῥαθυμήσει ὁ ἄρχων τοῦ τεμεῖν αὐτὴν, αὐτὸς μὲν ζημιοῦται, ἡ δὲ δίκη σβέννυται.

14. Πᾶσα χρηματικὴ δίκη, ὑπεξαιρουμένων τῶν εἰς δημοσίαν αἰτίαν ἀνηκουσῶν, περαιτέρω τριῶν ἐτῶν οὐκ ὀφείλει μηκύνεσθαι. (B. VII. 6. 13).

15. Ἄρχων δοὺς δικαστὴν τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἐκβιβαζέτω (*). (B. IX. 3. 15.)

(*) Καθὼς, ὁ μέγας Δρουγγάριος, ἢ ἄλλος τις ἔχων δικαιοδοσίαν καὶ ἐξουσίαν, κατέστησε δικαστὴν νὰ κρίνῃ δύο τινάς· ἔκρινεν ὁ δικαστὴς καὶ

7. Κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα εἰς κανένα δικαστὴν δὲν κινεῖται μηδεμία παντελῶς ἐγκληματικὴ δίκη.

8. Ἡ διάταξις θέλει οἱ λῃσταὶ καὶ οἱ Ἴσαυροι νὰ ἐξετάζωνται καὶ τὴν τεσσαρακοστὴν καὶ ὁποιανδήποτε ἡμέραν τοῦ Πάσχα, καὶ εἰς βασάνους νὰ ὑποβάλλωνται.

9. Τὴν πρώτην τῶν πασχαλίων ἡμέραν, καὶ χωρὶς βασιλικὴν ἐπίτηδες προσταγὴν, ἀπολύονται ὅλοι οἱ φυλακωμένοι ἐκτὸς ἐὰν τύχῃ τις ἱερόσυλος, ἢ μοιχός, ἢ παρθένων ἅρπαξ, ἢ τυμβωρύχος, ἢ λαοπλάνος, ἢ φαρμακεύς, ἢ φονεύς, ἢ πατροκτόνος, ἢ ἐπεβουλεύθη κατὰ τοῦ βασιλέως ἢ τῆς πόλεως.

10. Ὁ μέλλων νὰ ἐξετάσῃ περί τινος ὀφείλει πρὸ μιᾶς ἡμέρας νὰ προλέγῃ ὅτι θὰ γείνῃ ἐξέτασις, διὰ νὰ μὴ φοβίζῃ καὶ ταράττῃ τοὺς κατηγορουμένους τὸ αἰφνίδιον.

11. Ἡ προσταγὴ ἤτοι τὸ ἔνταλμα τοῦ δικαστοῦ κατὰ τοῦ προπετῶς ἀπουσιάζοντος μετὰ τὴν προκάταρξιν προβάλλεται ἀνὰ δέκα ἡμέρας ἕως τρίτου. Ἡ δὲ μετὰ τὸν κώδικα νεαρὰ δίδει εἰς ἕκαστον ἔνταλμα ἡμέρας τριάκοντα ἕως τρίτου.

12. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις ἔχει δέκα ἡμερῶν προθεσμίαν.

13. Πᾶσα δίκη εἴτε ἐγκληματικὴ εἴτε χρηματικὴ κινουμένη κατὰ τῶν διαδεχθέντων δικαστῶν, ὀφείλει νὰ τελειώνῃ ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προκατάρξεως· εἰ δὲ ὁ δικαστὴς ἀμελήσῃ ν' ἀποφασίσῃ, αὐτὸς μὲν ζημιοῦται, ἡ δὲ δίκη σβύνεται.

14. Πᾶσα δίκη χρηματικὴ, ἐκτὸς τῶν ἀνηκουσῶν εἰς δημοσίαν αἰτίαν, δὲν ἐκτείνεται περαιτέρω τῶν τριῶν ἐτῶν.

15. Ἄρχων δώσας δικαστὴν ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ τὴν ἀπόφασίν του.

ἀπεφάσισε, καταδικάσας τὸ ἓν τῶν μερῶν, εἰς νομίσματα λόγ. χ. πεντακόσια. Νὰ ἐκτελέσῃ ἤτοι νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ τοιαῦτα νομίσματα ὀφείλει ὁ ἄρχων, ὁ καταστήσας τὸν δικαστήν.

16. Ὅσα παρὰ τῶν δικαζομένων ἢ τῶν συνηγόρων παραλιμπάνεται, ταῦτα παρὰ τῶν δικαζόντων ἀναπληρούσθωσαν (*).

17. Οὐ δεῖ τοὺς δικαστὰς ἢ κωλύειν ἢ ὑβρίζειν τοὺς ἐκκαλουμένους· εἰ γάρ τι τοιοῦτον γένηται, προσέρχονται τῷ βασιλεῖ (**). (Β· ΙΧ. 1. 24.)

18. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες δικάζωσι τοῖς στρατιώταις ἐπὶ μόνων τῶν στρατιωτικῶν αἰτιῶν, ἤγουν τῶν στρατιωτικῶν ὑποθέσεων· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ζητημάτων οἱ κατὰ τόπους τὰ τοῦ δημοσίου διενεργοῦντες, ἢ ἄλλως τινῶν τόπων ἄρχοντες καὶ τοῖς στρατιώταις δικάζουσιν.

19. Ὅτι καὶ πρὸ πέρατος τῆς δίκης χρὴ τὰς καταδίκας ἐκφέρεσθαι, ὅτε ἀποδιδράσκων τὴν δίκην ὁ ἐναγόμενος διατελεῖ.

20. Οὐ μέντοιγε ἁπλῶς κατεδίκαζεν ὁ Μάγιστρος τὸν μὴ βουλόμενον ἐπελθεῖν μέχρι πέρατος τῆς δίκης, ἀλλ' ὅρον ἐδίδου τῆς παραστάσεως, καθ' ὃν εἰ μὴ ἀπῆντα, αὐτοτελῶς τὴν καταδίκην ἐπήνεγκεν· κρίνας γάρ τινα, καὶ εἰς τέλος ἀγαγὼν τὴν αὐτοῦ δίκην, εἶτα τοῦ καταδικασθέντος ἀποχωροῦντος ἀσυντάκτως, ἐσημειώσατο οὕτως· δεδικαίωται ὁ Πρωτοσπαθάριος Νικηφόρος κατὰ νομῆς λόγον ἀπολαβεῖν κτῆμα τόδε. Ἵνα δὴ τῷ τρόπῳ τούτῳ μαθὼν ὁ ἀντίδικος, ὡς οὐδὲν ὤνησεν αὐτὸν ἡ ἀναχώρησις, ἀποχωρήσαντα τοῦ δικαστηρίου ἀσυντάκτως, ἢ ταχέως ἀπαντήσῃ, μεθ' ὧν ἔχει δικαιω-

(*) Σαφὴς εἶναι ὁ παρὼν νόμος. Διατάττει ὁ δικαστὴς νὰ ἀναπληροῖ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἀντιδίκων καὶ τῶν συνηγόρων· καὶ ἀνίσως τὸ ἓν μέρος τῶν διαφερομένων παραλείψῃ τὸν βοηθοῦντα αὐτὸ νόμον, ὀφείλει ὁ δικαστὴς νὰ τὸν λέγῃ, καὶ νὰ ἀναπληροῖ τοῦ δικαζομένου τὴν ἔλλειψιν· πρᾶξιν ὅμως οὐχὶ διότι δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἠξεύρῃ ὁ δικαστὴς, ὅσα πράττουσι καθ' ἑαυτοὺς οἱ διαφερόμενοι. Καὶ ἀνίσως δικαζόμενος ὁ Πέτρος μὲ τὸν Παῦλον εἰς δικαστὴν τὸν Μάρκον διελύσατο, περὶ βιβλίου ἔπειτα μετὰ καιρὸν ὁ αὐτὸς Πέτρος ἐνίχθη ἀπὸ τὸν Παῦλον περὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου εἰς δικαστὴν τὸν Ἰωάννην, καὶ δὲν προέτεινεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Παῦλον τῆς διαλύσεως τὸν λόγον, δὲν ἀπαιτεῖται ὁ δικαστὴς νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλ-

16. Ὅσα παραλείπονται ὑπὸ τῶν διαδίκων ἢ τῶν συνηγόρων, ταῦτα ἀναπληροῦσιν οἱ δικασταί.

17. Δὲν πρέπει οἱ δικασταὶ ἢ νὰ ἐμποδίζωσιν ἢ νὰ ὑβρίζωσι τοὺς ἐκκαλοῦντας τὴν ἀπόφασιν· διότι ἐὰν γείνῃ τοιοῦτόν τι, προσέρχονται εἰς τὸν βασιλέα.

18. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες δικάζουσι τοὺς στρατιώτας εἰς μόνας τὰς στρατιωτικὰς ὑποθέσεις· εἰς δὲ τὰ ἄλλα ζητήματα δικάζουσι καὶ τοὺς στρατιώτας οἱ κατὰ τόπους διαχειριζόμενοι τὰ δημόσια, ἢ ἄλλως οἱ τῶν τόπων ἄρχοντες.

19. Καὶ πρὸ τοῦ τέλους τῆς δίκης ἀνάγκη νὰ ἐπιφέρηται καταδίκη, ὅταν ὁ ἐναγόμενος φυγοδικῇ.

20. Ὁ δὲ Μάγιστρος δὲν καταδίκαζεν ἁπλῶς τὸν μὴ θέλοντα νὰ παραστῇ μέχρι τέλους τῆς δίκης, ἀλλ' ἔδιδε χρόνον πρὸς ἐμφάνισιν, καθ' ὃν ἐὰν δὲν παρίστατο, ἐπέφερε τελείαν καταδίκην· διότι δικάσας τινὰ καὶ τελειώσας τὴν δίκην, ἔπειτα τοῦ καταδικασθέντος ἀποχωροῦντος ἀσυντάκτως, ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς. Ἐδικαιώθη ὁ πρωτοσπαθάριος Νικηφόρος κατὰ λόγον νομῆς νὰ λάβῃ τὸ κτῆμα τοῦτο. Ἵνα διὰ τοῦ τρόπου τούτου μαθὼν ὁ ἀντίδικος ὅτι δὲν τὸν ὠφέλησεν ἡ ἀναχώρησις, ἀποχωρήσαντα ἀπὸ τὸ δικαστήριον ἀσυντάκτως, ἢ ταχέως ἀπαντήσῃ μὲ ὅσας ἔχει ἀπο-

λειψιν τοῦ δικαζομένου, καὶ νὰ εἰπῇ· ὅτι ἀλλὰ διέλυσες, ὦ Παῦλε· διότι νόμους ἀναγκάζεται νὰ ἠξεύρῃ ὁ δικαστὴς, καὶ ὄχι πράγματα.

(**) Ὁ παρὼν νόμος εἶναι σαφής. Προστάζει τοὺς δικαστὰς νὰ δέχωνται τὰς ἐκκλήσεις ἡμέρως καὶ χωρὶς ἐμπόδιον, καὶ νὰ μὴ ὑβρίζωσι τοὺς ἐκκαλουμένους· εἰ δὲ πράξωσί τι τοιοῦτο, δίδει ἄδειαν εἰς τοὺς ἐμποδισθέντας νὰ αἰτῶσι τὴν ἔκκλησιν ἢ καὶ εἰς τοὺς ὑβρισθέντας νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὸν βασιλέα, καὶ νὰ ἀνενφέρωσι τοῦτο· οὗτος δὲ μανθάνων τὰ γενόμενα, τιμωρεῖ τοὺς πράξαντας ταῦτα δικαστάς· Οἱ δὲ ὑβρίζοντες τοὺς ἐκκαλουμένους δικασταὶ ὑπόκεινται καὶ εἰς τὸ δημόσιον περὶ βίας ἔγκλημα· καὶ ἀφαιρούμενοι ἀπὸ τὸ δημόσιον ὅλα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ἀτιμοῦνται.

μάτων, μηνῶν ἄχρι τεσσάρων μετὰ τὴν ἐπὶ νομὴν παράδοσιν, καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων τύχῃ δικασάμενος· ἢ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀπειθείας μένων, καὶ ὅρους τεταγμένους ὑπερεκπίπτων, τελείαν δέξηται καταδίκην, κατὰ μίαν μοῖραν τῆς ὑποθέσεως δικαζομένης, ὥσπερ τοῖς περὶ τῶν τοιούτων διηγόρευται νόμοις.

21. Ἀπών τις οὐ κατεδικάζεται μεγάλῳ ἐγκλήματι, ἀλλὰ γίνεται ἀναζητούμενος διὰ γραμμάτων· ἀφ' οὗ δὲ γνῷ, τὸν ἐνιαυτὸν ἔχει πρὸς τὸ ἑαυτὸν καθάραι· καὶ ἐὰν εἴσω τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀσφαλίσηται ἡ ἀποθάνῃ, οὐ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῖς κληρονόμοις ἁρμόζει. Εἰ δὲ εἴσω ἐνιαυτοῦ διαστήματος μὴ βουληθῇ παραγενέσθαι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ δημεύεται, καὶ αὐτὸς εὑρεθεὶς αὐστηροτέρᾳ ἀποφάσει ὑποβάλλεται. Εἰ δὲ καὶ ἐλέγχοις φανεροῖς καὶ ἀποδείξει διαγεῖ τὴν ἀθώωσιν τὴν ἰδίαν καθάραι σπουδάσει, μηδὲν ἧττον αἱ ὑποστάσεις αὐτοῦ παρὰ τῷ δημοσίῳ μενέτωσαν. (Β LX. 49. 1.)

22. Οὔτε ἐξ ὑπονοίας, οὔτε ἀπών τις καταδικάζεται· εἰμὴ ὁ μετὰ πολλὰς ὑπομνήσεις καὶ προθέματα μὴ παραγενόμενος, καὶ αὐτὸς δὲ μέχρι χρηματικῆς ποινῆς, ἡ ἀτιμίας, ἢ ἐξορίας· ὁ δὲ κατήγορος ἀπὼν καταδικάζεται, καὶ πλέον ἔσθ' ὅτε, ἥπερ ἀπαιτεῖ τὸ συκοφαντῶν δόγμα. (Β. LX. 51. 5. Σχολ.)

23. Οὐ χρὴ τὸν ἄρχοντα ταῖς τῶν δημοτῶν ἐκβοήσεσι πείθεσθαι, ὅτι βούλονται ἢ τὸν ὑπεύθυνον ἀπολυθῆναι, ἢ τὸν ἀνεύθυνον τιμωρηθῆναι.

24. Μὴ προχείρως ὁ ἄρχων κεφαλικὴν τιμωρίαν φερέτω, εἰ μὴ πρότερον ὁ ἐναγόμενος διὰ τῆς οἰκείας ὁμολογίας, ἢ τῆς τῶν μαρτύρων ἐρωτήσεως, ἢ τῶν βασάνων οὕτως ἐλεγχθῇ, ὥστε σχεδὸν μηδὲ ἑαυτῷ δύνασθαι ἐναντιοῦσθαι.

25. Ὁ αὐθαιρέτως ὁμολογήσας περὶ ἁμαρτήματος, οὐκ εὐχερῶς πιστεύεται· πολλάκις γὰρ ἢ διὰ φόβον ἢ δι' αἰτίαν ἄλλην τινὰ καθ' ἑαυτοῦ ψεύδεται. (Β. LX. 50. 1).

26. Ἡ διάταξις κελεύει ὥστε πάντα δικαστὴν ἐν τῇ ἀποφά-

σεῖξεις, ἄχρι τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν παράδοσιν πρὸς νομήν, καὶ δικαζόμενος κατὰ τοὺς νόμους λάβῃ τὰ δίκαιά του· ἢ ἐπιμένων εἰς τὴν ἀπείθειαν καὶ ἐκπίπτων τῆς ὡρισμένης προθεσμίας, θέλει ἐντελῶς καταδικασθῇ, δικαζομένης τῆς ὑποθέσεως μονομερῶς, καθὼς διατάττουσιν οἱ περὶ τῶν τοιούτων νόμοι.

21. Ἀπών τις δὲν καταδικάζεται εἰς μέγα ἔγκλημα, ἀλλ' ἀναζητεῖται διὰ γραμμάτων· ἀφότου δὲ μάθῃ τοῦτο, ἔχει ἓν ἔτος διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ· καὶ ἐὰν ἐντὸς τοῦ ἔτους ἔλθῃ καὶ ἀσφαλισθῇ ἢ ἀποθάνῃ, δὲν δημεύεται ἡ περιουσία του, ἀλλ' ἁρμόζει εἰς τοὺς κληρονόμους. Ἐὰν δὲ ἐντὸς ἔτους δὲν θελήσῃ νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ δημεύονται, καὶ αὐτὸς συλληφθεὶς ὑποβάλλεται εἰς αὐστηροτέραν καταδίκην· εἰ δὲ καὶ προσπαθήσῃ νὰ ἀθωωθῇ δυνάμει φανερῶν τεκμηρίων καὶ σαφῶν ἀποδείξεων, οὐχ ἧττον τὰ ὑπάρχοντά του μένουσιν εἰς τὸ δημόσιον.

22. Οὔτε ἀπὸ ὑπόνοιαν, οὔτε ἀπών τις καταδικάζεται, ἐκτὸς ἐὰν μετὰ πολλὰς ὑπομνήσεις καὶ προσταγὰς δὲν ἐμφανίζεται, ἀλλὰ καὶ τότε μέχρι χρηματικῆς ποινῆς, ἢ ἀτιμίας, ἢ ἐξορίας· ὁ δὲ κατήγορος ἀπὼν καταδικάζεται, καὶ πλέον ἐνίοτε παρ' ὅ,τι ἀπαιτεῖ τὸ κατὰ συκοφαντῶν δόγμα.

23. Ὁ δικαστὴς δὲν ὀφείλει νὰ πείθηται εἰς τῶν δημοτῶν τὰς καταβοήσεις, ἐὰν αὐτοὶ θέλωσιν ἢ ὁ ὑπεύθυνος ν' ἀπολυθῇ ἢ ὁ ἀνεύθυνος νὰ τιμωρηθῇ.

24. Δὲν πρέπει ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ προχείρως κεφαλικὴν ποινήν, ἐὰν πρότερον ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐξελεγχθῇ διὰ τῆς ἰδίας του ὁμολογίας, ἢ τῆς ἐρωτήσεως τῶν μαρτύρων, ἢ τῶν βασάνων οὕτως, ὥστε σχεδὸν μηδὲ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν νὰ δύναται νὰ ἀντιλέγῃ.

25. Ὁ αὐθαιρέτως ὁμολογήσας περὶ ἐγκλήματος, δὲν πιστεύεται εὐχερῶς· διότι πολλάκις ψεύδεται καθ' ἑαυτὸν διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν·

26. Ἡ διάταξις προστάζει ὥστε πᾶς δικαστὴς νὰ διατάσσῃ

σει αὐτοῦ κελεύειν τὸν ἡττηθέντα διδόναι πάντα τὰ δαπανήματα τὰ ἐν τῷ δικαστηρίῳ γενόμενα. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσει ὁ δικαστής, αὐτὸς τὴν ζημίαν ταύτην ἀναγκάζεται θεραπεῦσαι τῷ νενικηκότι μέρει. (Β. ΙΧ. 3. 69).

27. Ἔξεστι τῷ δικαστῇ τῷ ἡττωμένῳ ἐκ τῶν ἀντικρινομένων μερῶν τὰ δαπανήματα, τὰ εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως καταβληθέντα ἐπιτιθέναι, καὶ αὐτὸν ἀναγκάζειν ἀποδιδόναι αὐτὰ, καὶ ὑπὲρ τὰ δαπανηθέντα δὲ καταβαρύνειν αὐτὸν, ἕως καὶ τῆς δεκάτης μοίρας τῶν δαπανημάτων. Ταῦτα δὲ τὰ ἐπέκεινα τῶν δαπανημάτων ἀποδίδονται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ δημοσίῳ, σπανίως δὲ, εἴπερ ὁ δικαστὴς βούλοιτο, καὶ τῷ νικήσαντι μέρει, ἀνθ' ὧν κατετρίβη ἀδίκως, ἀπὸ τούτων δίδοται, πρὸς ὃ ἂν διακρίνοι ὁ δικαστής.

28. Τὰ μεταξὺ ἄλλων κριθέντα οὔτε ὠφέλειαν οὔτε βλάβην ἐπιφέρει τῷ μὴ παρόντι. Τοῦτο κρατεῖ καὶ ἐπὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ κληρονομιῶν. (Β. ΙΧ. 3. 92.)

29. Ἐάν τις βούληται καταδίκην ἀναψηλαφῆσαι (*) προφάσει ἀναλογαριασμοῦ, οὐ δύναται. (Β. ΙΧ. 3. 72)

30. Ἐπὶ προσχήματι καινῶν συμβολαίων (**) μετὰ ταῦτα εὑρεθέντων τὰς ἀποφάσεις ἀνανεοῦσθαι εἰ, ὑπόδειγμα βαρύ ἐστιν.

(*) Δικαστης τις δικάζων τὸν Πέτρον λόγ. χ. καὶ Παῦλον, ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, καὶ ἓν κεφάλαιον ἀπὸ τὰ προβληθέντα διάφορα, περὶ λίθων ἢ μαργαριτῶν, διατιμώμενον διακόσια νομίσματα, αὐτὸς τὸ ἐξετίμησε διὰ ἑκατὸν· καὶ νομίσας μετὰ τὴν ἀπόφασιν ὅτι κακῶς ἐξετίμησεν εἰς τοσαύτην ποσότητα τὸ κεφάλαιον, θέλει νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν ἰδίαν του ἀπόφασιν. Λέγει λοιπὸν ἡ διάταξις, ὅτι ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο· διότι ἐὰν δοθῇ τοῦτο, αἱ δίκαι δὲν τελειόνουσι ποτὲ, τοῦ δικαστοῦ δυναμένου νὰ λέγῃ, ὅτι κακῶς ἀπεφάσισα, καὶ ὀφείλω νὰ ἀναθεωρήσω τὴν ἀπόφασιν μου. Ἢ οὕτως εἰπὲ, ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ ἐνάγων ἀπαιτεῖ ἑκατὸν νομίσματα, χρεωστούμενος καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν ἐνάγοντα τὴν ἴσην ποσότητα, ὅταν κατεδικάζετο δὲν εἶπεν, ὅτι μὲ χρεωστεῖς καὶ σὺ ἑκατὸν νομίσματα, καὶ ἐπιλόγισέ τα, καὶ ἐλευθεροῦμαι ἀπὸ τὴν ἀγωγήν,

εἰς τὴν ἀπόφασίν του νὰ καταβάλλῃ ὁ νικηθεὶς ὅλα τὰ ἔξοδα ὅσα ἔγειναν εἰς τὸ δικαστήριον· εἰ δὲ ὁ δικαστὴς δὲν κάμῃ τοῦτο, ἀναγκάζεται αὐτὸς νὰ ἱκανοποιήσῃ διὰ τὴν ζημίαν ταύτην τὸν νικήσαντα.

27. Δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν νικηθέντα ἐκ τῶν ἀντιδίκων μερῶν τὰ εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως καταβληθέντα, καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ τὰ ἀποδώσῃ, καὶ νὰ τὸν καταβαρύνῃ μὲ πλειότερα, ἕως τὸ δέκατον μέρος τῶν ἐξοδευθέντων. Τὰ δὲ ἐπέκεινα τῶν ἐξόδων ἀποδίδονται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, σπανίως δέ, ἐὰν ὁ δικαστὴς κρίνῃ εὔλογον, δίδεται ἀπὸ αὐτὰ καὶ εἰς τὸν νικήσαντα, δι' ὅσα ἀδίκως ἔπαθεν, ὅσον μέρος διατάξῃ ὁ δικαστής.

28. Τὰ μεταξὺ ἄλλων δικασθέντα οὔτε ὠφέλειαν οὔτε βλάβην ἐπιφέρουσιν εἰς τὸν ἀπόντα· τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐπὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ κληρονομιῶν.

29. Ἐάν τις θέλῃ ν' ἀναψηλαφήσῃ ἀπόφασιν προφάσει ἀναλογαριασμοῦ, δὲν δύναται.

30. Προφάσει νέων ἐγγράφων εὑρεθέντων μετὰ ταῦτα εἶναι βαρὺ παράδειγμα ν' ἀναθεωρῶνται αἱ ἀποφάσεις.

ἀλλ' ἐφησύχασε καὶ κατεδικάσθη· καὶ μετὰ ταῦτα διανοηθεὶς, ὅτι ὤφειλε νὰ εἰσάξῃ συμψηφισμὸν, ἤθελε νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν ἀπόφασιν, διὰ νὰ συμψηφίσῃ ταῦτα. Λέγει λοιπὸν ἡ διάταξις, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν, διὰ νὰ μὴν παραμένωσιν ἐκ τούτου αἱ εἰς τὰ δικαστήρια διαφοραὶ ἀδιάλυτοι· ἀλλὰ δίδει μὲν τὰ ἑκατὸν, εἰς τὰ ὁποῖα κατεδικάσθη, κινεῖ δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ ταῦτα περὶ τῶν χρεωστουμένων ἑκατὸν, καὶ ἀπολαύει τὸ δίκαιόν του.

(**) Πέτρος τις ἐκίνησε κατὰ Μάρκου ἀγωγὴν, διεκδικῶν ἀπὸ αὐτὸν οἰκίαν, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ οἰκία τὸν ἀνήκει, καὶ ὁ δικαστὴς ἀπεφάσισε προσκυρόνων τὴν οἰκίαν εἰς τὸν Πέτρον· μετὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν εὑρεν ὁ Μάρκος διάλυσιν τοῦ Πέτρου γενομένην πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Μάρκου αὐτοῦ, ἥτις ἀνῆρει πᾶν δικαίωμα τοῦ Πέτρου περὶ τῆς τοιαύτης οἰκίας· καὶ ταύτην ἐμφανίζων ἠξίου νὰ ἀναιρεθῇ ἡ ἀπόφασις. Ἀνεφέρθη τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν βασιλέα, καὶ οὗτος ἀντέγραψεν, ὅτι ἡ διάλυσις δὲν πρέπει νὰ γείνῃ

31. Ἐὰν ὁ νικήσας ἐν τῇ ἀποράσει καὶ λαβὼν πράγματα, ὡς ἐν τάξει ἐνεχύρου, μὴ εὑρίσκῃ ἀγοραστὴν ἀπὸ σπουδῆς τοῦ ἐναγομένου, πέμπεται αὐτὸς ἐπὶ νομὴν τῶν πραγμάτων, ἵνα δεσπόζῃ αὐτῶν (*).

32. Ὁ τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀπολύσεως ἀφιστάμενος τιμωρεῖται· οἷα γὰρ ἂν ἐπενεχθῇ κατηγορία, τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ δικαστοῦ, οὐ μὴν τῇ βουλήσει τοῦ κατηγόρου ὀφείλει ἀπαλείφεσθαι. (Β. LX. 1. 10.)

33. Ἡ διάταξις κελεύει, μηκέτι τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἑτέρᾳ ψήφῳ γεγενημένῃ· ἀλλὰ σκοπεῖν, τὶ κατὰ τοὺς νόμους ἀκόλουθον, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι. (Β. IX. 1. 79)

34. Ἐὰν ἀπόφασις λεχθῇ μόνον, μὴ μέντοι γραφεῖσα πρότερον ἀναγνωσθῇ, ἀνίσχυρος ἔστω. (Β. IX. 1. 65)

35. Ἡ παρὰ τὸν τύπον τῶν δικαστηρίων ἐξενεχθεῖσα ἀπόφασις ἀνίσχυρος ἔστω. (Β. IX. 1. 70)

36. Τὸ ἔξω τῆς δικαιοδοσίας ἐκ τοῦ δικαστοῦ γινόμενον οὐκ ἐρρῶται. (Β. Π. 3. 170.)

37. Αἱ ἐφεῖσεις αἱ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων δύο μηνῶν ἔχουσι προθεσμίαν πρὸς τὴν κυρίαν.

38. Μετὰ διετίαν κυροῦται ἡ ψῆφος, ἐκκλήτου μὴ παρακολουθησάσης· εἰ μὴ φανερῶς ἐστι παράνομος.

39. Μετὰ ψῆφον, ἤγουν ἀπόφασιν τοῦ κριτοῦ καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν οὐδεὶς παραδέχεται καινά τινα καὶ νέα πειρώμενος

δεκτὴ, οὐδὲ ἡ ἀπόφασις νὰ ἀνατραπῇ, διότι μετὰ ταῦτα εὑρέθη νέον ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον εἰς ὅλην τὴν πρώτην διαδικασίαν δὲν ἐνεφανίσθη· νομίσας, ὅτι εἶναι βαρὺ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς καταδικαζομένους νὰ ἀνατρέπωσι τὰς ἀποφάσεις κατὰ πρόφασιν εὑρέσεως νέων ἐγγράφων.

(*) Ἤξευρε, ὅτι εἰς πάντα καταδικαζόμενον αἰτοῦντα καιρὸν πρὸς καταβολὴν τῶν ἀπὸ τῆς καταδίκης ὀφειλομένων, δίδεται τετράμηνος, πολλάκις δὲ καὶ μεγαλειτέρα προθεσμία· καὶ ἐὰν μετὰ παρέλευσιν τῆς προθεσμίας ἀγνωμονῇ ἀκόμη, καὶ δὲν δίδῃ τὰ ἀπὸ τὴν καταδίκην, κατὰ ἄδειαν τοῦ δικαστοῦ λαμβάνονται ἀπὸ τὴν περιουσίαν του ἐνέχυρα, καὶ

31. Ἐὰν ὁ νικήσας τὴν δίκην καὶ λαβὼν πράγματα ὡς ἐνέχυρα, δὲν εὑρίσκῃ ἀγοραστὴν ἀπὸ σκευωρίαν τοῦ ἐναγομένου, πέμπεται αὐτὸς εἰς νομὴν τῶν πραγμάτων, διὰ νὰ γείνῃ κύριος αὐτῶν.

32. Ὁ ἀποσυρόμενος τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀπόλυσιν τιμωρεῖται· διότι οἱαδήποτε κ' ἐὰν ἦναι ἡ κατηγορία, ὀφείλει νὰ ἐξαλείφεται τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ δικαστοῦ, καὶ ὄχι κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ κατηγόρου.

33. Ἡ διάταξις προστάζει, ὁ δικαστὴς νὰ μὴ ἀκολουθῇ ἄλλην προγενομένην ἀπόφασιν· ἀλλὰ νὰ ἐξετάζῃ, τί εἶναι σύμφωνον μὲ τοὺς νόμους, καὶ οὕτω ν' ἀποφασίζῃ.

34. Ἐὰν ἀπόφασις ἀπαγγελθῇ μόνον, μὴ γραφεῖσα ὅμως πρότερον ἀναγνωσθῇ, εἶναι ἀνίσχυρος.

35. Ἡ παρὰ τὸν τύπον τοῦ δικαστηρίου γινομένη ἀπόφασις εἶναι ἀνίσχυρος.

36. Ὅ,τι ὁ δικαστὴς πράττει ὑπὲρ τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας του, δὲν ἰσχύει.

37. Αἱ ἀπὸ τὰ δικαστήρια ἐφέσεις ἔχουσι δύο μηνῶν προθεσμίαν πρὸς τὴν κυρίαν.

38. Μετὰ διετίαν κυροῦται ἡ ἀπόφασις, ἐὰν δὲν ἀκολουθήσῃ ἔφεσις· ἐκτὸς ἐὰν ἦναι φανερῶς ἄδικος.

39. Μετ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν κανεὶς δὲν εἶναι δεκτὸς προσπαθῶν νὰ προβάλλῃ καινά τινα καὶ

δίδονται εἰς τὸν νικήσαντα. Καὶ ἐὰν ἐντὸς δύο μηνῶν μετὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ἐνεχύρων οἱ καταδικασθέντες δὲν δώσωσι τὰ τῆς καταδίκης, πωλοῦνται τὰ ἐνέχυρα, καὶ ἀπὸ τὸ τίμημα τούτων λαμβάνουσι τὸ χρέος οἱ νικήσαντες. Ἐὰν λοιπὸν ὁ νικήσας καὶ λαβὼν τὰ ἐνέχυρα δὲν εὑρίσκῃ ἀγοραστὴν ἀπὸ σκευωρίαν τοῦ καταδικασθέντος, διότι ἐνδέχεται νὰ περιφέρηται οὗτος πρὸς ὅλους, καὶ νὰ ὀργανίζῃ νὰ μὴ ἀγορασθῶσι τὰ ἐνέχυρα, ἡ παροῦσα διάταξις λέγει, ὅτι ταῦτα προσκυροῦνται κατὰ κυριότητα εἰς τὸν νικήσαντα.

προβάλλεσθαι δικαιώματα, ὡς τότε μὲν οὐκ ἔχων τινὰ, ὕστερον δὲ ἐφευρών, ἀλλ' ὁ τοῦτο βουλόμενος ποιεῖν παντελῶς ἐστιν ἀπρόσδεκτος· χωρὶς τῶν ἐπὶ δημοσίου πράγματος θελόντων τοῦτο ποιεῖν· τούτους γὰρ σπανίως ὁ νόμος κελεύει τοῖς δικασταῖς παραδέχεσθαι. (Β. IX. 3. 35.)

40. Οἱ μέχρις εὐπορίας καταδικαζόμενοι, οὐκ ἀπαιτοῦνται πᾶν ὅσον ἔχουσιν, ἵνα μὴ πτωχεύσωσιν. (Β. Η. 3. 173.)

41. Ἐν τοῖς πολιτικοῖς λογοθεσίοις ἡ περὶ τὴν ψῆφον πλάνη καλῶς ἀναψηλαφᾶται μετὰ δέκα καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτούς.

42. Ὅτι κατὰ ψήφου παντὸς δικαστοῦ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτης ἔκκλητος δίδοται ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ δὲ ψήφου Βασιλέως ἢ συγκλήτου οὐ δίδοται ἔκκλητος. (Β. IX. 2. 2.)

43. Οὐ δοκεῖ κατακεκρίσθαι ὁ ἐκκαλεσάμενος· οὔτε ὁ καταδικασθεὶς ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δίκαιον καταδικάζειν. (Β. LX. 51. 2.)

44. Ἐὰν ἐξενεχθῇ ἀπόφασις κατά τινος ἀπόντος, ὁ δὲ γνοὺς μὴ ἐκκαλέσηται, οὐκέτι δύναται προφάσει τῆς ἰδίας ἀπουσίας τὴν ἀπόφασιν ἀνατρέπειν. (Β. IX. 1. 57.)

45. Θεσπίζομεν, μηδένα τῶν πολιτικῶν δικαστῶν μὴ ὑπὲρ οἱασδηποτοῦν ἀφορμῆς τι λαμβάνειν, ἀλλὰ καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας, καὶ παντὸς χρυσίου ὑπερφρονεῖν. (Β. LX. 43. 6)

46. Κελεύομεν τοὺς θεματικοὺς κριτὰς ἐφ' ἑκάστῃ τοῦ χρυσίου λίτρᾳ μὴ περαιτέρω τριῶν νομισμάτων λαμβάνειν, δηλονότι ἐπὶ τῶν εὐπορούντων, ὑπέρ τε νοταρίων καὶ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῖς, καὶ μηδὲν ἕτερον. Μὴ ὑπερβαινέτω δὲ ἡ ἀπαίτησις τῶν ἐκταγιατικῶν τὰ ρ'. νομίσματα, ὅση ἂν ἡ ἀπαιτηθεῖσα περιουσία τυγχάνοι, εἴγε καὶ ἑκατὸν λιτρῶν οὖσα τυγχάνει, καὶ περαιτέρω· εἰ μὴ καθ' ὅσον ὑπὲρ τροφῆς καὶ ὁδοιπορίας ἐπιξενούμενος ὁ ἐκβιβαστὴς ἐδαπάνησεν.

νέα δικαιώματα, ὡς τότε μὲν μὴ ἔχων τινὰ, ὕστερον δὲ εὑρών, ἀλλ' ὁ θέλων νὰ κάμῃ τοῦτο εἶναι παντελῶς ἀπαράδεκτος· ἐκτὸς τῶν θελόντων νὰ πράξωσι τοῦτο ἐπὶ δημοσίου πράγματος· διότι ὁ νόμος διατάσσει τοὺς δικαστὰς σπανίως νὰ παραδέχωνται τούτους.

40. Οἱ καταδικαζόμενοι μέχρι εὐπορίας δὲν ἀπαιτοῦνται πᾶν ὅ,τι ἔχουσιν, διὰ νὰ μὴ πτωχεύσωσιν.

41. Εἰς τοὺς πολιτικοὺς λογαριασμοὺς ἡ περὶ τὸν ἀριθμὸν πλάνη καλῶς ἀναψηλαφᾶται μετὰ δέκα καὶ εἴκοσιν ἔτη.

42. Κατὰ πάσης δικαστικῆς ἀποράσεως μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς δίδεται ἔφεσις ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ δὲ ἀποράσεως βασιλέως ἢ συγκλήτου ἔφεσις δὲν δίδεται.

43. Ὁ ἐκκαλέσας δὲν λογίζεται καταδικασμένος· οὔτε ὁ καταδικασθεὶς ἀπὸ τὸν μὴ ἔχοντα δικαίωμα νὰ καταδικάζῃ.

44. Ἐὰν ἐκδοθῇ ἀπόφασις κατά τινος ἀπόντος, ὁ δὲ μαθὼν τοῦτο δὲν ἐκκαλέσῃ, δὲν δύναται πλέον προφάσει τῆς ἰδίας ἀπουσίας ν' ἀνατρέψῃ τὴν ἀπόφασιν.

45. Διατάσσομεν κανεὶς τῶν πολιτικῶν δικαστῶν νὰ μὴ λαμβάνῃ τίποτε δι' οἱανδήποτε αἰτίαν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ τὰς χεῖρας καθαρὰς καὶ νὰ καταφρονῇ τὰ χρήματα.

46. Διατάσσομεν οἱ ἐπαρχιακοὶ δικασταὶ εἰς ἑκάστην λίτραν χρυσίου νὰ μὴ λαμβάνωσι πλειότερον ἀπὸ τρία νομίσματα, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῶν εὐπόρων, διὰ τοὺς μνήμονας καὶ ὑπηρέτας αὐτῶν, καὶ τίποτε ἄλλο. Ἡ δὲ ἀπαίτησις τῶν κατ' ἀνάθεσιν δικαστῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ ρ'. νομίσματα, ὅση κ' ἐὰν ἦναι ἡ ἀπαιτηθεῖσα περιουσία, καὶ ἐὰν ἀναβαίνῃ εἰς ἑκατὸν λίτρας, καὶ ἐπέκεινα· ἐκτὸς τῶν ὅσα ἐξώδευσε πρὸς τροφὴν καὶ ὁδοιπορίαν ὁ ταξειδεύων ἐκτελεστής.

47. Εἴτε δικαία εἴτε ἄδικός ἐστιν ἡ τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις, ἐμμένειν (*) αὐτῇ δεῖ. (Β. VII. 2. 27)

48. Οἱ αἱρετοῖς κριταῖς δικασθέντες μὴ ἐκκαλείσθωσαν. (Β. VII. 3. 53)

49. Κἂν πλανηθῇ ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ἐν τῷ ψηφίζεσθαι, οὐ διορθοῦται (**)· ψηφισάμενος γὰρ πέπαυται εἶναι δικαστής. (Β. VII. 2. 20)

50. Ὁ καταλιπὼν τὸν αἱρετὸν καὶ ἐνάγων ἐνορδίνως ὑποπίπτει τῇ ποινῇ, τῆς δίκης κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν παρὰ τῷ δικαστῇ κινουμένης. (***) (Β. VII. 2. 30)

51. Αἱρετὸς δικαστής ἐστιν ὁ δικαστοῦ τάξιν ἀναδεξάμενος, καὶ ἐπαγγειλάμενος ψήφῳ τεμεῖν τὸ φιλονεικούμενον· οὐ μὴν ὁ παρεμβαλὼν συμβουλῇ, ἐρ' ᾧ τὴν δίκην ἀπαλλάξαι. (Β. VII. 2. 13)

52. Ὁ αἱρετὸς δικαστὴς καὶ δι' ἀγγέλλου, ἤτοι τινὸς τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτῷ, καὶ δι' ἐπιστολῆς ἤτοι πιττακίου δύναται κελεύειν τοὺς δικαζομένους, παρ' αὐτῷ κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν παραφυλάξαι, ἤτοι σενελθεῖν καὶ δικασθῆναι. (Β. VII. 2. 49)

(*) Οἱ καταστήσαντες αἱρετὸν κριτὴν ἀναγκάζονται νὰ ἐμμένωσιν εἰς τὴν ἀπόφασιν τούτου, εἴτε δικαία, εἴτε ἄδικος εἶναι· ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἀπαιτεῖται τὸ πρόστιμον, καὶ μέμφεται ἑαυτόν, διότι ἔκλεξε τοιοῦτον διαγνώστην. Τοῦτο λοιπὸν ὀφείλεις νὰ ἐννοῇς, ὅταν ὁ αἱρετὸς κριτὴς ἐπέφερε κατ' ἄγνοιαν τὴν ἄδικον ἀπόφασιν, ὡς ἄπειρος τῶν νόμων· διότι ἂν ἤξευρε νόμους, καὶ ἀποβλέπων πρὸς χάριν ἑνὸς τῶν ἀντιδίκων, ἢ διαφθορεὶς μὲ δῶρα ἀπεφάσισε κατὰ γνῶσιν, καὶ ἂν δὲν ἐμμένῃ ὁ καταδικασθεὶς δὲν ἀπαιτεῖται τὸ πρόστιμον, ὡς καταδικασμένος διὰ χάριν σου, ἢ διὰ τὰ δῶρά σου.

(**) Ὁ αἱρετὸς κριτὴς, ἐὰν προφθάσῃ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, ὅτι ὁ Πέτρος ἐφάνη ὅτι χρεωστεῖ εἰς τὸν Παῦλον νομίσματα, καὶ ἀποφαίνομαι νὰ δώσῃ ταῦτα εἰς τὸν Παῦλον· δὲν δύναται ἔκτοτε ἢ νὰ ἀλλάξῃ ἢ νὰ διορθώσῃ τὴν ἀπόφασίν του· καὶ ἂν ἐπλανήθη, καὶ μὴ ὀφείλων νὰ καταδικάσῃ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ νὰ τὸν δικαιώσῃ, κατεδίκασεν αὐτόν· διότι ἀποφασίσας ἅπαξ, ἔπαυσε νὰ ἦναι δικαστής.

47. Εἴτε δικαία, εἴτε ἄδικος εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ αἱρετοῦ (διαιτητοῦ) δικαστοῦ, πρέπει νὰ φυλλάττηται.

48. Οἱ δικασθέντες ἀπὸ αἱρετοὺς κριτὰς δὲν ἐκκαλοῦσι τὴν ἀπόφασιν.

49. Καὶ ἐὰν πλανηθῇ ὁ αἱρετὸς δικαστὴς εἰς τὴν ἀπόφασιν, δὲν διορθόνει αὐτήν· διότι μετὰ τὴν ἀπόφασιν παύει νὰ ἦναι δικαστής.

50. Ὁ ἀφήσας τὸν αἱρετὸν κριτὴν καὶ ἐνάγων δικαστικῶς ὑποπίπτει εἰς πρόστιμον, ἡ δὲ δίκη κινεῖται κατὰ τὴν ἰδίαν της τάξιν εἰς τὸ δικαστήριον.

51. Αἱρετὸς δικαστὴς εἶναι ὁ ἀναδεχθεὶς τάξιν δικαστοῦ, καὶ ὑποσχεθεὶς νὰ διαλύσῃ τὴν φελονεικίαν δι' ἀποράσεώς του· καὶ ὄχι ὁ συμβουλεύων πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δίκης.

52. Ὁ αἱρετὸς δικαστὴς δύναται νὰ προσκαλέσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του τοὺς δικαζομένους καθ' ἡμέραν τακτὴν διὰ κλητῆρος ἤ τινος τῶν ὑπηρετῶν του, καὶ δι' ἐπιστολῆς, διὰ νὰ κριθῶσι.

(***) Ὁ Πέτρος καὶ Παῦλος ἔχοντες ἀγωγὰς κατ' ἀλλήλων ἔκλεξαν αἱρετὸν κριτὴν τὸν Μάρκον, καὶ συνεφώνησαν νὰ τῷ καθυποβάλλωσι ταύτας καὶ νὰ τὰς διαλύσωσιν, ὁμολογήσαντες πρὸς ἀλλήλους καὶ πρόστιμον, ἐάν τις αὐτῶν δὲν ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Μάρκου, ἢ ἀθετήσῃ τι ἀπὸ τὰ συμπεφωνημένα. Κατὰ τὴν τοιαύτην συμφωνίαν ἐμφανίζονται εἰς τὸν Μάρκον, καὶ ἀρχίζουσι νὰ δικάζωνται ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ πρὶν ἀκόμη διαλυθῶσιν αἱ ἀμφιβολίαι, ὁ εἷς τούτων, ὁ Πέτρος, παραιτηθεὶς νὰ δικάζηται εἰς τὸν αἱρετὸν κριτὴν, μετέβη εἰς τακτικὸν καὶ κύριον δικαστήριον, εἰς τὸ τοῦ δικαιοδότου λόγ. χ. ἢ τοῦ Δρουγγαρίου, καὶ ἐνεχείρισεν ἐκεῖ ἀναφορὰν περὶ τῶν αὐτῶν ἀγωγῶν, τὰς ὁποίας ἐδίκαζε καὶ ὁ αἱρετὸς κριτής. Ἀπαιτεῖται οὖτος τὸ πρόστιμον, ὡς ἀθετήσας τὴν ἰδίαν του συμφωνίαν, καὶ μὴ ἐμμείνας εἰς τὸν πρῶτον κριτὴν, διὰ νὰ διαλυθῶσιν αἱ ἀμφιβολίαι· καὶ παύει μὲν ὁ αἱρετὸς κριτὴς νὰ δικάζῃ, ὡς τοῦ προστίμου ἤδη ἀπαιτηθέντος· αἱ δὲ ὑποθέσεις ἐξετάζονται ἀπὸ τὸ τακτικὸν δικαστήριον, κατὰ τὴν ἰδίαν των τάξιν, ἤγουν κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν, καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν νόμων, καὶ διαλύονται ὁλοτελῶς, καὶ δέχονται ἀπόφασιν ἔννομον.

53. Τὸ αἱρετὸν δικαστήριον ἐκκλήτῳ οὐχ' ὑπόκειται· οὐδ' ἀναψηλαφᾶται ὑφ' ἑτέρου, οὐδ' ἐπανακρίνεται ὑφ' ἑαυτοῦ· ψηφισάμενος γὰρ ὁ αἱρετὸς δικαστὴς πέπαυται τοῦ εἶναι δικαστής, καὶ οὐ διορθοῦται τὴν ψῆφον, εἰ καὶ πλανηθῇ.

54. Τὸ αἱρετὸν δικαστήριον (*) ἔοικε κυρίῳ δικαστηρίῳ, καὶ ἀνήκει πρὸς τὸ περατοῦσθαι τὰς δίκας· οὐχ ἁρμόζει δὲ ἐξ αὐτοῦ παραγραφὴ, ἀλλὰ ποινῆς ἀπαίτησις. (Β. VII. 2. 1)

55. Ὁ αἱρετὸς δικαστὴς τὸ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖ τὴν ψῆφον ὁ πραίτωρ. (Β. VII. 2. 19)

56. Ἡ τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις οὐδὲ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς ἀναιρεῖται.

57. Ἡ προφανῶς γενομένη παράνομος ψῆφος ἤτοι ἀπόφασις καὶ χωρὶς ἐκκλήτου ἄκυρός ἐστι· καὶ ἐντὸς τριακονταετίας καὶ οὕτως εὑρισκομένη ἀκυροῦται καὶ οὐ κρατεῖ· ἡ δὲ τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις οὐκ ἔχει ἔκκλητον, εἴτε δικαία εἴτε ἄδικός ἐστιν, ἀλλ' ἐμμένειν αὐτῇ δεῖ. (Β. IX. 1. 44.)

58. Μὴ χρείαν ἐχέτω ἐκκλήτου ἡ τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις. (Β. VII. 2. 53)

59. Ἐὰν δύο ὦσιν οἱ αἱρετοὶ δικασταὶ καὶ διχόνοῶσιν, ἀναγκάζονται καὶ τρίτον τινὰ ἐπιλέξασθαι, καὶ τῇ αὐτοῦ ἐμμεῖναι δοκιμασίᾳ. Τριῶν ὄντων αἱρετῶν δικαστῶν, ἀρκοῦσιν οἱ δύο συναινοῦντες, εἴγε καὶ ὁ ἄλλος πάρεστιν· εἰ γὰρ ἄπεστι μακρὰν εἰπεῖν ὁ εἷς, οὐκ ἔρρωται τὸ παρὰ τῶν δύο ψηφιζόμενον· τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ ἐπὶ δικαστῶν ἐστι. Καὶ τότε τὸ παρὰ τοῦ πλείονος μέρους ψηφιζόμενον ἐπικρατεῖ, ὅτε πάντες ψηφίζονται. (Β. VII. 2. 17. Σχολ.)

(*) Ὁ παρὼν τίτλος διδάσκει περὶ αἱρετῶν κριτῶν. Αἱρετὸς δὲ κριτής εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις οὔτε δικαστήριον προεδρεύει, οὔτε δικαιοδοσίαν ἔχει, ἀλλ' εἶναι ἁπλῶς ἰδιώτης, ἢ καὶ συγκλητικὸς, ἢ καὶ λόγιος. Διδάσκει δὲ καὶ περὶ μεσιτευόντων· καὶ μεσιτεύοντας λέγουσι τινὲς τοὺς αἱρετοὺς κριτὰς, διότι μεσολαβοῦσι καὶ ἐμβαίνουσιν εἰς τὸ μέσον δύο τινῶν, ἢ καὶ πλειοτέρων διαφερομένων, καὶ ὑπόσχονται νὰ διαλύσωσι κατὰ διάγνωσιν τὰς διαφορὰς αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἑρμηνεύουσιν οὕτω, περὶ δοκιμασίας μεσιτευόντων, ἤτοι αἱρετῶν κριτῶν, τὸ ἢ τ ο ι ἀντὶ τοῦ κ α ὶ ἐκλαμβάνοντες. Τινὲς δὲ διαστέλλουσιν αὐτοὺς, καὶ μεσιτεύοντας λέγουσι τοὺς δοκιμαστάς· καθὼς, ὅταν συμφωνήσωσι δύο τινὲς νὰ συντροφεύσωσιν ἢ νὰ οἰκοδομήσωσι κατὰ δοκιμασίαν τοῦ Πέτρου. Διαφέρουσι δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ δοκιμασταὶ καὶ οἱ αἱρετοὶ κριταί· διότι εἰς μὲν τὰ ἀποφασιζόμενα ἀπὸ τοὺς μεσιτεύοντας ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐμμένωμεν, ὅταν δοκιμάσωσιν ὡς τίμιοι ἄνθρωποι· εἰς δὲ τῶν αἱρετῶν κριτῶν τὰς ἀποφάσεις ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐμμένωμεν ἀδιαστίκτως, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ δώσωμεν τὸ πρόστιμον.

53. Ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις δὲν ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν, οὐδὲ ἀναψηλαφᾶται ἀπὸ ἄλλον, οὐδὲ ὑπ' αὐτοῦ ἐπανακρίνεται· διὸ ὁ αἱρετὸς δικαστὴς μετὰ τὴν ἀπόφασίν του παύει νὰ ἦναι δικαστής, καὶ δὲν διορθόνει τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἂν πλανηθῇ.

54. Τὸ αἱρετὸν δικαστήριον ἐπέχει τόπον κυρίου δικαστηρίου, καὶ δικαιοῦται ν' ἀποπερατόνῃ τὰς δίκας· ἐξ αὐτοῦ ὅμως δὲν ἁρμόζει ἔνστασις, ἀλλὰ ἀπαίτησις ποινῆς.

55. Ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ἀποφασίζει ὅπως αὐτῷ δόξῃ, καὶ τὴν ἀπόφασίν του δὲν ἐξετάζει ὁ πραίτωρ.

56. Ἡ ἀπόφασις τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ δὲν ἀναιρεῖται οὐδὲ ἀπὸ βασιλικὴν ἀντιγραφήν.

57. Ἡ προφανῶς παράνομος ἀπόφασις εἶναι ἄκυρος καὶ χωρὶς ἔφεσιν· καὶ ἐντὸς τριακονταετίας εὑρισκομένη τοιαύτη ἀκυροῦται καὶ δὲν ἰσχύει· ἡ δὲ ἀπόφασις τοῦ διαιτητοῦ δὲν ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν, εἴτε δικαία εἴτε ἄδικος εἶναι, ἀλλὰ πρέπει νὰ φυλάττηται.

58. Ἡ ἀπόφασις τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ δὲν ἐπιδέχεται ἔφεσιν.

59. Ἐὰν δύο εἶναι οἱ αἱρετοὶ δικασταὶ καὶ διχογνωμοῦσιν, ἀναγκάζονται νὰ ἐκλέξωσι καὶ τρίτον, καὶ νὰ ἐμμείνωσιν εἰς τὴν δοκιμασίαν αὐτοῦ. Τριῶν ὄντων αἱρετῶν δικαστῶν, ἀρκοῦσιν οἱ δύο ὁμογνωμονοῦντες, ἐὰν καὶ ὁ ἄλλος ἦναι παρών· διότι ἐὰν ὁ εἷς ἀπουσιάζῃ, δὲν ἰσχύει ἡ ἀπόφασις τῶν δύο· τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν δικαστῶν. Καὶ τότε ὑπερισχύει ἡ ἀπόφασις τῶν πλειοτέρων, ὅταν ὅλοι συνδικάζωσι.

60. Εἰ μὴ ἔγκειται ποινὴ τῷ αἱρετῷ δικαστηρίῳ, ὁμολογήσῃ δέ τις ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἐνάγεται ἀορίστως. (Β. VII. 2. 27).

61. Πληρέστατον δέ ἐστι τὸ μνημονεῦον τοῦ κεφαλαίου τοῦ δόλου. (Β. VII. 2. 31)

62. Οὐ γίνεται αἱρετὸς δικαστὴς μετὰ τῆς ἐξ ὅρκων ἀσφαλείας, ἀλλὰ μετὰ ποινῆς αὐτοὺς οἱ δικαζόμενοι ἐπιλεγέσθωσαν, καὶ ἀνάγκην ἐχέτωσαν ἢ ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἢ τὸ πρόστιμον διδόναι, ὁπόσον ἂν τὰ μέρη ἀμφότερα συμφωνήσωσι.

63. Κριτὴν αἱρετὸν ἐπὶ ἀτιμοποιῷ ἐξ ἁμαρτήματος μὴ ψηφίζεσθαι ἀγωγῇ, ἢ περὶ καταστάσεως ἐλευθερίας καὶ εὐγενείας, καὶ ἔτι καὶ ἐκ περιουσίας περὶ ὀρφανικῆς ἀγωγῆς. (Β. VII. 2. 32. ἑπ.)

64. Τοῖς εἰσάπαξ ἐκκληθεῖσι καὶ ἐν οἱῳδήποτε ἐρετικῷ δικαστηρίῳ ἄκυρος εἰς τὸ ἑξῆς παντὸς δικαστοῦ καὶ ἡ αὐτοῦ τοῦ αἱρετοῦ ψῆφος. (Β. IX. 1. 43)

65. Ἔσθ' ὅτε οὐκ ἀναγκάζεται ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ψηφίσασθαι· τυχὸν, ἐὰν ἠτιμάσθη (*) παρὰ τῶν δικαζομένων, ἢ ἔχθραν κεφαλικὴν ἔσχε πρός τινα αὐτῶν, ἢ ἐγήρασεν, ἢ ἐνόσησε μετὰ ταῦτα, ἢ πράγμασιν οἰκείοις ἐνασχολεῖται, ἢ μέλλει ἀποδημεῖν ἢ δημοσίᾳ λειτουργεῖν. (Β. VII. 2. 15).

66. Δυνατὸν καὶ χωρὶς ἀντεναγωγῆς (**) ἐπὶ μόνῃ ἐναγωγῇ αἱρετὸν δικαστήριον ποιεῖν. (Β. VII. 2. 13)

(*) Εἴπομεν, ὅτι ὁ αἱρετὸς κριτὴς ἀναδεχθεὶς ἅπαξ καὶ ὑποσχεθεὶς νὰ διαλύσῃ κατ' ἰδίαν του διάγνωσιν τὰς μεταξὺ δύο τινῶν διαφοράς, δὲν δύναται ἔκτοτε νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' ἀναγκάζεται ἀπὸ τὸν ἄρχοντα, ἤτοι τὸν ἔχοντα δικαιοδοσίαν καὶ πρόεδρον δικαστηρίου, νὰ δικάσῃ τὰ μέρη, καὶ νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας. Ἀνίσως δὲ οἱ δικαζόμενοι τὸν ὥρισαν πικρὰς ὕβρεις, ἢ εἰς τούτων ἔλαβε πρὸς αὐτὸν ἔχθραν κεφαλικήν, (ἐκίνησε λόγ. χ. κατὰ τοῦ αἱρετοῦ κριτοῦ ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον ἐπιφέρει ἀτιμίαν·) ἢ ἐγήρασεν, ἢ εἰς ἀσθένειαν ὑπέπεσεν, ἢ ἀπὸ πλούσιόν τινα καὶ ἔνδοξον ἐγράφη κληρονόμος, καὶ ἐνασχολεῖται εἰς διοίκησιν τῶν πραγμάτων τῆς κληρονομίας, ἢ μέλλει νὰ ταξιδεύσῃ, ἢ νὰ στραλῇ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν, (καθὼς εἰς ἀγορὰν

60. Ἐὰν εἰς τὸ διαιτητικὸν συνυποσχετικὸν δὲν ἀναφέρεται ποινή, ἀλλ' ὁμολογήσῃ τις ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν ἀπόφασιν, ἐνάγεται ἀορίστως.

61. Πληρέστατον δὲ εἶναι τὸ μνημονεῦον τὸ κεφάλαιον τοῦ δόλου.

62. Δὲν γίνεται αἱρετὸς δικαστὴς μὲ ἀσφάλειαν ὅρκου, ἀλλ' οἱ δικαζόμενοι ἐκλέγουσιν αὐτοὺς μὲ ποινήν, καὶ ἀναγκάζονται ἢ εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐμμένωσιν ἢ νὰ δίδωσι τὸ πρόστιμον, ὅσον ἀμφότερα τὰ μέρη συμφωνήσωσι.

63. Διαιτητὴς δὲν ἀποφασίζει εἰς ἀτιμωτικὴν ἀπὸ ἔγκλημα ἀγωγήν, ἢ περὶ καταστάσεως ἐλευθερίας καὶ εὐγενείας, καὶ προσέτι καὶ ἐκ περιουσίας περὶ ὀρφανικῆς ἀγωγῆς.

64. Εἰς τοὺς ἅπαξ ἐφεσιβληθέντας πρὸς οἱονδήποτε δικαστήριον ἐρετῶν, εἰς τὸ ἑξῆς ἡ ἀπόφασις παντὸς δικαστοῦ καὶ τοῦ αἱρετοῦ αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος.

65. Ἐνίοτε δὲν ἀναγκάζεται ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ν' ἀποφασίσῃ· ἐὰν τυχὸν ἠτιμάσθη ἀπὸ τοὺς δικαζομένους, ἢ ἔχθρα κεφαλικὴ συνέπεσε πρός τινα αὐτῶν, ἢ ἐγήρασεν, ἢ ἐνόσησε μετὰ ταῦτα, ἢ ἀπασχολεῖται εἰς ἴδιά του πράγματα ἢ μέλλει νὰ ταξιδεύσῃ ἢ νὰ λάβῃ δημόσιον ὑπηρεσίαν.

66. Καὶ χωρὶς ἀνταγωγὴν δύναται νὰ συστηθῇ αἱρετὸν δικαστήριον διὰ μόνην ἀγωγήν.

σίτου πρὸς τροφὴν στρατιωτῶν·) δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν διάλυσιν τῶν διαφορῶν, ἀλλὰ συγχωρεῖται.

(**) Καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Εἶχον κατὰ σοῦ ἀγωγὴν περὶ δανείου, καὶ σὺ κατ' ἐμοῦ περὶ παρακαταθήκης· δυνάμεθα νὰ συμφωνήσωμεν, ὥστε νὰ ἐμφανισθῶμεν εἰς τὸν Πέτρον, διὰ νὰ ἐξετάσῃ μόνην τὴν κατὰ σοῦ κινουμένην ἀπ' ἐμὲ ἀγωγὴν περὶ δανείου, καὶ νὰ ὁμολογήσωμεν πρόστιμον, ἐὰν τις ἡμῶν δὲν ἐμμείνῃ εἰς τὰ ἀποφασισθησόμενα· καὶ ἡ τοιαύτη συμφωνία ἰσχύει. Καὶ ἐὰν ὁ αἱρετὸς κριτὴς δικαιώσῃ νὰ λάβω ἐγὼ τὸ δάνειον, σὺ δὲ εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ δὲν ἐμμένῃς, ἀλλὰ φιλονει-

67. Δύναται προστιμᾶν (*) τὸν κατὰ προπέτειαν ἀπολειφθέντα τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ· οὐ μέντοι τὸν μὴ πειθαρχήσαντα αὐτῷ περὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν ὀνομάτων τῶν μαρτύρων. (B. VII. 2. 39)

68. Ἡ περὶ τῆς ἀποπληρώσεως τῆς καταδίκης ἱκανοδοσία παραχρῆμα μὲν τοῦ ψηρισθῆναι βεβαιοῦται, ἔχει δὲ πρὸς ὑπόδειγμα τοῦ ἐναγομένου τὴν τετράμηνον εἰς ὑπέρθεσιν. (B. IX. 10. 1).

69. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγε· τότε δεῖ διδόναι τῷ χρεώστῃ τὸ τετράμηνον πρὸς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος, ὅτε ἐστὶν εὔπορος τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, ἵνα ταῦτα ἐπ' ἀδείας καὶ μὴ καταπειγόμενος πωλήσῃ, καὶ ἡ τυχὸν ἐνεχυριάσας, ἐπισωρεύσῃ τὸ χρυσίον. Ὅτε δὲ ὁ χρεώστης τῶν ἀπόρων ἐστὶν οὐ χρὴ διδόσθαι τετράμηνον· οὐδεμία γὰρ οὔτε τῷ χρεώστῃ, οὔτε τῷ ὀφειλέτῃ ὠφέλεια, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βλάβη, ὡς δαπανῶντος τοῦ ἀπαιτουμένου, ἅπερ νῦν ἔχει. Μικρὰν ἔλεγε χρῆναι διδόσθαι τὴν προθεσμίαν, καὶ τέμνεσθαι τὴν δίκην, ἵνα μὴ καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἐπ' ἀνοήτων γίγνοιτο, καὶ ἡ τῆς δίκης ὑπέρθεσις ἐπὶ πλέον ἐκτείνοιτο. (B. IX. 3. 2).

70. Οἱ εἰς μέταλλον ἀποδιδόμενοι εἰ καὶ κατὰ ἀπειρίαν τοῦ δικαστοῦ οὐχ ὡρίσθη ὁ χρόνος ἐν αὐτοῖς, δέκα ἐνιαυτοὺς δοκοῦσιν ὁρίζεσθαι τῇ καταδίκῃ αὐτῶν. (B. LX. 51. 22).

κῆς καὶ ἐμφανίζησαι εἰς τακτικὸν δικαστήριον, καὶ αἰτῆς νὰ δικασθῇ ἡ διαφορὰ ἐξ ὑπαρχῆς, ἀπαιτεῖσαι πρόστιμον, καὶ δὲν σοι ἀρκεῖ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπαιτήσεως τὸ ὅτι δὲν ἐκρίθη καὶ ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀνταγωγή σου· διότι δύναται νὰ συστηθῇ αἰρετὸν κριτήριον καὶ διὰ μόνην ἀγωγήν.

(*) Δίδουσιν οἱ νόμοι ἄδειαν εἰς τὸν αἰρετὸν κριτὴν νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον εἰς τὸν φυγοδικοῦντα καὶ μὴ ἐμφανιζόμενον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ νὰ κριθῇ, καὶ νὰ ἀπαιτῇ τοῦτο καὶ νὰ τὸ ἀποδίδῃ εἰς τὸν προσελθόντα ἀντίδικον. Τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ νομοθέτης, διὰ νὰ μὴ βραδύνωσιν οἱ δικαζόμενοι, καὶ νὰ ἐμποδίζηται ἐκ τούτου ὁ αἰρετὸς κριτὴς εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς

67. Δύναται ὁ διαιτητὴς νὰ καταδικάζῃ τὸν ἀναιτίως μὴ ἐμφανιζόμενον εἰς πρόστιμον πρὸς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ· ὄχι ὅμως τὸν ἀπειθοῦντα νὰ φανερώσῃ τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων.

68. Ἡ περὶ τῆς ἀποπληρώσεως τῆς καταδίκης ἱκανοδοσία κυροῦται ἀμέσως μὲ τὴν ἀπόφασιν, ὁ δὲ ἐναγόμενος ἔχει τετράμηνον ὑπέρθεσιν πρὸς καταβολήν.

69. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγε· τότε πρέπει νὰ δίδεται εἰς τὸν χρεώστην τετραμηνία πρὸς καταβολὴν τοῦ χρέους, ὅταν ἦναι εὔπορος εἰς κτήματα καὶ πράγματα, διὰ νὰ τὰ πωλήσῃ ἐν ἀνέσει καὶ ὄχι κατεπειγόμενος, καὶ ἡ τυχὸν ἐνεχυριάσας αὐτὰ, διὰ νὰ συνάξῃ τὰ χρήματα. Ὅταν ὅμως ὁ χρεώστης ἦναι ἄπορος, δὲν δίδεται ἡ τετραμηνία· διότι οὐδεμία ὠφέλεια ἐπέρχεται οὔτε εἰς τὸν χρεώστην, οὔτε εἰς τὸν δανειστήν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βλάβη, ὡς ἐξοδεύοντος τοῦ ὀφειλέτου, ὅσα τώρα ἔχει. Μικρὰ λοιπὸν ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ δίδεται προθεσμία, καὶ νὰ διαλύηται ἡ διαφορά, διὰ νὰ μὴ συμβαίνωσι καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἀνωφελεῖς, καὶ τῆς δίκης ἡ ὑπέρθεσις ἐκτείνεται ἐπὶ πλέον.

70. Οἱ ἀποστελλόμενοι εἰς τὰ μεταλλεῖα, ἐὰν κατ' ἀπειρίαν τοῦ δικαστοῦ δὲν ὡρίσθη ὁ εἰς αὐτὰ χρόνος, θεωροῦνται ὅτι καταδικάζονται εἰς δέκα ἔτη.

διαφορᾶς. Ἀνίσως ὅμως ὁ αἱρετὸς κριτὴς ἐπροσκάλεσε καί τινα τῶν δικαζομένων, ὅστις προβάλλει ἔγγραφον εἰς σύστασιν τῆς ἀγωγῆς του, καὶ παρεκίνησε νὰ φανερώσῃ τὰ ὀνόματα τῶν ὑπογραψάντων τοῦτο μαρτύρων, καὶ οὗτος δὲν ὑπήκουσε, διαμένει ἀζήμιος· κ' ἐὰν καταδικασθῇ ἀπὸ τὸν αἱρετὸν κριτὴν εἰς προστίμου καταβολήν, δὲν ἀπαιτεῖται τοῦτο· διότι ὁ νόμος δὲν καταναγκάζει τινὰ νὰ φανερώσῃ ἢ τὸν χρόνον τῆς ποιήσεως τῶν ἰδίων του ἐγγράφων, ἢ τῶν μαρτύρων τὰ ὀνόματα, μήπως μάθῃ ταῦτα ὁ ἀντίδικος καὶ κακουργήσῃ τι· διαφθείρῃ λόγ. χ. τοὺς μάρτυρας, ἢ κάμῃ μεταγενέστερον ἔγγραφον ἀνατρεπτικὸν τοῦ πρώτου.

71. Ἡ διάταξις (*) κελεύει καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτῶν, τὸν πλέον τῆς τετραμήνου ὑπερθέμενον τόκον ἑκατοστιαῖον τῆς καταδίκης καταβαλεῖν· ψηφίζεσθαι δὲ τὴν τετράμηνον μετὰ τὴν ἀπόφασιν, ἢ ἐὰν ἔκκλητος ἐπεδόθη, μεθὸ ἡ ἔκκλητος ἐβεβαιώθη. (Β. IX 3. 87).

72. Ὁ κατακριθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται μὲν πρὸ τῆς τετραμήνου (**)· εἰ δὲ βούλεται, καὶ πρὸ ταύτης ἐλευθεροῦται· ὑπὲρ αὐτοῦ γάρ ἐστιν ὁ χρόνος. (Β. IX. 3. 7).

73. Τὸν πρὸς καταβολὴν ὑπέρθεσιν ζητοῦντα, ἐφησυχάζειν τῇ (***) ἀπορᾶσει φανερῶς ἀποδεικνύεται· ὥσπερ ἐκεῖνον ὅστις οἱῳδήποτε τρόπῳ τῇ ἀποφάσει ἐφησύχασεν, οὐδὲ γὰρ ἀνακαινίζεσθαι τὰ ἀποφανθέντα ἡ τῶν διατάξεων ἀνέχεται αὐθεντία.

(*) Διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις, ὅτι τὸ νὰ ἀπαιτῆται ἀπὸ τὸ δημόσιον μετὰ τὴν τετραμηνίαν τῆς καταδίκης τόκος ἑκατοστιαῖος, ἤτοι νομίσματα δώδεκα, ὡς ὁ νομοθέτης ἐδίδαξεν, εἶναι προνόμιον τοῦ δημοσίου καὶ μόνου, ἐπέφερεν εὐθύς, ὅτι καὶ ὁ ἰδιώτης ἀπαιτεῖ τὸν τοιοῦτον τόκον ἀπὸ τὸν ἀντίδικόν του, ἐὰν οὗτος ἀναβάλῃ τὴν πληρωμὴν ἐπέκεινα τῆς τετραμηνίας. Σαφηνίζει δὲ καὶ, ἀπὸ τίνα καιρὸν λογίζεται ὅτι τρέχει ἡ τετραμηνία· καὶ λέγει, ὅτι μετὰ τὴν τελείαν ἀπόφασιν, ἢ ἐὰν αἰτηθῇ ἔκκλησις, καὶ τοιουτοτρόπως ἀναρτηθῇ ἡ ἀπόφασις, ἀφοῦ ἐπικυρωθῇ ἡ ἐκκαλεσθεῖσα ἀπόφασις.

(**) Εἰς πάντα καταδικαζόμενον δίδει πρὸς περίθαλψιν ὁ νόμος τετραμηνίαν πρὸς ἀναπνοὴν καὶ ἀνάρτησιν τῆς ἀπαιτήσεως, ὥστε νὰ φροντίσῃ εἰς τὸν τοιοῦτον χρόνον νὰ εὕρῃ χρήματα καὶ νὰ ἀποπληρώσῃ τὸ χρέος. Τοῦτο δὲ ἐπενοήθη πρὸς ὄφελος τῶν καταδικαζομένων, διὰ νὰ μὴ ὑποχρεῶνται ἐκ τούτου, καὶ ἀναγκαζόμενοι νὰ δώσωσι τὰ τῆς καταδίκης νὰ ζημιῶνται, πωλοῦντες τὰ πολύτιμα δι' ὀλίγον. Εἰ δὲ τύχῃ καὶ ὁ καταδικασθεὶς νὰ εὐπορῇ εἰς χρήματα, καὶ θέλῃ καὶ προθυμῆται νὰ δώσῃ τὸ χρέος, εἰς τὸ ὁποῖον κατεδικάσθη, καὶ ἐντὸς τῆς τετραμηνίας πασχίζῃ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ χρέος, δὲν δύναται ὁ νικήσας νὰ λέγῃ, ὅτι δὲν λαμβάνω τὰ προσφερόμενα, ἐὰν δὲν παρέλθῃ ἡ τετραμηνία· διότι ἡ προθεσμία αὕτη δὲν ἐπενοήθη ὑπὲρ τοῦ νικήσαντος, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος, καὶ ἔχει ἄδειαν ἕκαστος νὰ καταφρονῇ τὰ ὅσα εἰσήχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ.

71. Ἡ διάταξις προστάζει καὶ ἐπὶ ἰδιωτῶν, ὁ ἀναβάλλων τὴν πληρωμὴν ἐπέκεινα τῆς τετραμηνίας καταβάλλει τόκον ἑκατοστιαῖον τῆς καταδίκης· λογίζεται δὲ ἡ τετραμηνία μετὰ τὴν ἀπόφασιν, ἢ ἐὰν γείνῃ ἔφεσις, μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἀποφάσεως.

72. Ὁ καταδικασθεὶς δὲν ἀπαιτεῖται πρὸ τῆς τετραμηνίας· ἐὰν ὅμως θελήσῃ, ἐλευθεροῦται καὶ πρὸ ταύτης· διότι ὁ χρόνος τάττεται ὑπὲρ αὐτοῦ.

73. Ὁ αἰτῶν ὑπέρθεσιν πρὸς καταβολήν, ἀποδεικνύεται φανερῶς ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἀπόφασιν· καθὼς καὶ ἐκεῖνος ὅστις καθ' οἱανδήποτε τρόπον ἐφησύχασεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, καθόσον κατὰ τὰς διατάξεις τὰ ἀποφασισθέντα δὲν ἀνακινοῦνται.

(***) Ἐδηλώθη εἰς διάφορα κεφάλαια, ὅτι πᾶς καταδικαζόμενος καὶ νομίζων, ὅτι ἠδικήθη ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν, δύναται νὰ αἰτῇ ἔκκλησιν, καὶ δι' αὐτῆς νὰ ἀναρτᾷ καὶ τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἀπαίτησιν τῆς καταδίκης, ἂν ᾔτησε τὴν ἔκκλησιν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Λέγει λοιπὸν ἡ παροῦσα διάταξις, ὅτι ἂν τις καταδικασθεὶς δὲν ᾔτησεν ἔκκλησιν, ἢ ᾔτησε μὲν, μετὰ δὲ ταῦτα ἀπήτησε τὴν διδομένην εἰς τοὺς καταδικαζομένους ὑπέρθεσιν, ἤτοι τὴν τετραμηνίαν, πρὸς καταβολὴν τῶν ἀπὸ τὴν καταδίκην ὀφειλομένων, ὑπολαμβάνεται ὅτι στέργει τὴν ἀπόφασιν, καὶ δὲν αἰτεῖ ἔκκλησιν, ἤτοι ὀκνιμασίαν αὐτῆς. Καὶ ἔκτοτε, ἤγουν μετὰ τὴν αἴτησιν τῆς τετραμηνίας καὶ τὴν παρέλευσιν, ἀπαιτεῖται τὰ ἀπὸ τὴν καταδίκην, καὶ δὲν εἰσακούεται θέλων νὰ ἐκκαλέσῃ· διότι ἐφάνη ὅτι ἀπεδέχθη τὴν ἀπόφασιν, καὶ τὴν ἐνόμισε δικαίαν ἐξ αἰτίας τοῦ πρὸς καταβολὴν αἰτηθέντος καιροῦ. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ εἰς τοὺς καταδικαζομένους καὶ δίδοντας ἐνέχυρα ἢ ἐγγυητὰς καὶ ὁμολογοῦντας ὅτι θὰ δώσωσι τὰ ἀπὸ τὴν καταδίκην ὀφειλόμενα· διότι ἀπαιτοῦνται καὶ οὗτοι, καὶ καταφεύγοντες εἰς τὴν βοήθειαν τῆς ἐκκλήσεως εἶναι ἀπρᾶδεκτοι, ὡς φανέντες μὲ τὴν δόσιν τῶν ἐνεχύρων ἢ τῶν ἐγγυητῶν ὅτι ἀπεδέχθησαν τὴν ἀπόφασιν ὡς δικαίαν. Ὅσα λοιπὸν ἐκύρωσαν μὲ τὴν ἀποδοχὴν τῆς αἰτήσεως τῆς τετραμηνίας, ἢ μὲ τὴν δόσιν τῶν ἐνεχύρων ἢ τῶν ἐγγυητῶν, ταῦτα νὰ μεταβάλλωσι καὶ νὰ ἀνατρέπωσιν ἀποποιοῦνται αἱ διατάξεις.

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ Μηνυτῶν.

1. Μηνυτὴς λέγεται ὁ ἀρχηγὸς καὶ αἴτιος γνωρισμοῦ τινος ὑποθέσεως ἢ πράγματος, ἀγνοουμένου μὲν πρότερον, μηνυομένου δὲ ὕστερον παρ' αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται δὲ ἐξ ἀνάγκης ὁ μηνυτὴς ἀποδεῖξαι, ἅπερ ἐποίησεν ὁ καταμηνυτὴς δηλονότι. Μανδάτωρ δὲ λέγεται ὁ τῷ μηνυτῇ ὑπουργήσας εἰς τὴν τοῦ πράγματος καταμήνυσιν. (B. LVI. 3. 22).

2. Γυνὴ οὐ καταμηνύει, οὐδὲ οἱ λαμπρότατοι, οὔτε οἱ κατακριθέντες μετὰ τὸ κατακριθῆναι, καὶ ἀπεστρατευμένοι καὶ στρατιῶται κωλύονται καταμηνύειν, οὔτε οἱ γενόμενοι ἐπίτροποί τινων ἢ κουράτορες ἢ διοικηταὶ πραγμάτων καταμηνύουσιν αὐτούς, (ἀλλὰ τούτων ἐγχειροῦντες, ἢ ἑτέρῳ ἐντελλόμενοι καταμηνῦσαι, τιμωροῦνται· ἐρωτᾶσθαι δὲ ὁ προκουράτωρ κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων οὐ κεκώλυται). Καὶ ὁ πωλῶν πρᾶγμα, οὐ καταμηνύει αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ μέσου, ἀλλὰ ποινὴν ὁρίσταται ἀξίαν τοῦ ἰδίου προσώπου.

3. Ὁ Μηνυτὴς βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσι καὶ οὐχ ὁ καταμηνυόμενος, πόθεν ἔχει.

4. Οἱ Μηνυταὶ ἐὰν ἐξελέγξωσι τὰ μηνυθέντα, τὴν ὀγδόην μοῖραν τῶν προσαγγελθέντων λαμβάνουσι. (B. LVI. 7. 8).

5. Πᾶς καταμηνύσας καὶ μὴ ἀποδείξας διὰ τοῦ ἄρχοντος σιδήρῳ κολαζέσθω.

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ Μαρτύρων.

1. Ἀξιόπιστοι ἔστωσαν οἱ μάρτυρες, καὶ μή τινες ἐπιδίφριοι μηδὲ χαμερπεῖς, μηδὲ παντοίως ἄσημοι, [ἀλλ' εὐυπολήπτους εἶναι διὰ τὴν ἀξίαν ἢ στρατείαν ἢ εὐπορίαν ἢ ἐπιτήδευσιν· τοὺς γὰρ ἀγνῶτας καὶ ἀφανεῖς βούλεται ἡ διάταξις βασάνοις ὑποβάλλεσθαι παρὰ

ΤΙΤΛ. Ε'. Περὶ καταμηνυτῶν.

1. Καταμηνυτὴς λέγεται ὁ ἀρχηγὸς καὶ αἴτιος γνωρισμοῦ τινος ὑποθέσεως ἢ πράγματος, τὸ ὁποῖον ἠγνοεῖτο πρότερον καὶ ἐμηνύθη ὕστερον ἀπὸ αὐτόν. Ἀπαιτεῖται δὲ ἐξ ἀνάγκης ὁ καταμηνυτὴς ν' ἀποδείξῃ ὅσα ἔπραξεν ὁ καταμηνυόμενος. Καταδότης δὲ λέγεται ὁ συνεργήσας τὸν καταμηνυτὴν εἰς τὴν καταμήνυσιν τοῦ πράγματος.

2. Γυνὴ δὲν καταμηνύει, οὐδὲ οἱ λαμπρότατοι, οὔτε μετὰ τὴν καταδίκην οἱ καταδικασθέντες, κωλύονται νὰ καταμηνύωσι καὶ ἀπόστρατοι καὶ στρατιῶται, οὔτε οἱ γενόμενοι ἐπίτροποί τινων ἢ κηδεμόνες ἢ διοικηταὶ πραγμάτων δὲν καταμηνύουσι τούτους, (ἀλλ' οἱ ἐπιχειροῦντες τοῦτο, ἢ παραγγέλλοντες ἄλλον νὰ καταμηνύσῃ, τιμωροῦνται· δὲν ἐμποδίζεται ὅμως νὰ ἐρωτᾶται ὁ ἐπίτροπος κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων). Καὶ ὁ πωλῶν πρᾶγμα δὲν τὸ καταμηνύει δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἄλλου, ἀλλὰ ὑποβάλλεται εἰς ποινὴν ἀξίαν τοῦ προσώπου του.

3. Αἱ ἀποδείξεις ἐπιβαρύνουσι τὸν καταμηνυτὴν καὶ ὄχι τὸν καταμηνυόμενον, πόθεν ἔχει.

4. Οἱ καταμηνυταὶ ἐὰν ἀποδείξωσιν ὅσα καταμηνύωσι, λαμβάνουσι τὸ ὄγδοον μέρος τῶν καταμηνυθέντων.

5. Ὁ καταμηνύσας καὶ μὴ ἀποδείξας τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν δικαστὴν μὲ μάχαιραν.

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. Περὶ μαρτύρων.

1. Οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ ἦναι ἀξιόπιστοι καὶ ὄχι σκηνικοί, μήτε χαμερπεῖς, μήτε πάντῃ ἄσημοι, [ἀλλὰ νὰ ἦναι εὐυπόληπτοι διὰ τὴν ἀξίαν ἢ στρατείαν ἢ εὐπορίαν ἢ τὸ ἐπάγγελμα· διότι τοὺς ἀγνώστους καὶ ἀφανεῖς ἡ διάταξις θέλει νὰ ὑποβάλλωνται εἰς

τοῦ ἄρχοντος, ὑρ' ᾧ μαρτυροῦσιν]. Οἱ ἄγνωστοι τῶν μαρτύρων καὶ βασανιζέσθωσαν, εἰ δεήσει. (Β. XXI. 1. 20).

2. Οἱ μαρτυροῦντες ἐπὶ χρεῶν ἐγγράφων, εἰπάτωσαν ὡς τῇ καταβολῇ παρῆσαν, ἢ ἐπ' αὐτοῖς νομίμως κατέθετο· ἐπὶ τούτῳ μόνῳ προσκληθέντες δηλονότι, ἐὰν ὦσι πέντε τὸν ἀριθμόν. (Β. XXI. 1. 42).

3. Ὅτε οἱ μάρτυρες ἢ ἑαυτοῖς ἐναντιοῦνται, ἢ ἄλλοις μάρτυσι, τότε δεχέσθω ὁ δικαστὴς τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀξιωτέρους, καὶ κολαζέσθω τοὺς ὑπόπτους, εἴπερ ἐξ ἐπίτηδες φανεῖεν κακουργοῦντες.

4. Δυνατὸν καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐκ διαλαλιᾶς ὁ δικαστὴς στεῖλαι τὰς μαρτυρίας· πραττομένων μέντοιγε κατὰ νόμους, ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῷ ἄρχοντι, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῖς θείοις δικασταῖς. (Β. XXII. 1. 77).

5. Ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀνάγκη πάντως παραχθῆναι τοὺς μάρτυρας καὶ μὴ τὰς φωνὰς αὐτῶν.

6. Ἐπὶ τῶν μαρτύρων ζητεῖται ἡ ἀξία καὶ ἡ πίστις καὶ τὰ ἤθη καὶ ἡ στερρότης· διόπερ οὐκ ἀκούονται οἱ ἐναντιούμενοι τοῖς ἐν ἐκμαρτυρίῳ ὑρ' ἑαυτῶν εἰρημένοις. (Β. XXI. 1. 2).

7. Ἐπὶ ἑκάστου μάρτυρος ὀφείλει ζητεῖσθαι, πότερον τίμιος καὶ ἄμεμπτός ἐστιν, ἢ ἄτιμος καὶ ἐπίψογος, εὔπορος ἢ ἐνδεής, ὥστε διὰ κέρδος τι πλημμελῆσαι, φίλος τοῦ παράγοντος ἢ ἐχθρὸς τοῦ καθ' οὗ παράγεται· ὅταν γὰρ ὑποψίας ἐστέρηται, μαρτυρεῖ. Τὰ δὲ περὶ τούτου διακρίνει ὁ δικαστής, εἰ ἁπλῶς μαρτυροῦσιν, ἢ μίαν μεμελετημένην ὁμιλίαν προφέρουσι, καὶ εἰ πρὸς τὰς πεύσεις πιθανῶς ἀποκρίνονται, καὶ ποῖα τεκμήρια ὀφείλει προσδέχεσθαι. (Β. XXI. 1. 3).

8. Ἐπὶ μὲν πράσεως καὶ ἀγορασίας καὶ λοιπῶν συμφώνων ἀγαθῇ πίστει συνισταμένων καὶ μελέτῃ ζητεῖται ἡ τῶν μαρτύρων πίστις καὶ ὑπόληψις· καὶ ἐλεγχομένων τῶν μαρτύρων ὡς μὴ δεκτῶν ἀσθενεῖ τὸ ἔγγραφον· ἐπὶ δὲ μαρτύρων ἐπὶ βίας μαρτυροῦντων, ἢ ὕβρεως, καὶ τῶν ἄλλων περιστατικῶν, ὡς ἐπίπαν οὐ

βασάνους ἀπὸ τὸν δικαστὴν ἐνώπιον τοῦ ὑποίου μαρτυροῦσι]. Οἱ ἄγνωστοι μάρτυρες καὶ βασανίζονται χρείας τυχούσης.

2. Οἱ μαρτυροῦντες περὶ χρεῶν ἐγγράφων, ὀφείλουσι νὰ εἴπωσιν ὅτι ἦσαν παρόντες εἰς τὴν καταβολὴν ἢ ἐνώπιόν των νομίμως ὡμολόγησε· προσκληθέντες δηλονότι ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ἐὰν ἦναι πέντε τὸν ἀριθμόν.

3. Ὅταν οἱ μάρτυρες ἀντιφάσκωσιν ἢ εἰς ἑαυτοὺς ἢ εἰς ἄλλους μάρτυρας, τότε ὁ δικαστὴς ἀποδέχεται τὴν ὁμολογίαν τῶν μᾶλλον ἀξιοπίστων ἐξ αὐτῶν, καὶ τιμωρεῖ τοὺς ὑπόπτους, ἐὰν φανῶσιν ὅτι ἐξεπίτηδες κακουργοῦσι.

4. Δυνατὸν ὁ δικαστὴς καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν νὰ στείλῃ τὰς μαρτυρίας κατ' ἐρωταπόκρισιν· γίνονται δὲ αὗται κατὰ νόμους, εἰς μὲν τὰς ἐπαρχίας ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ, εἰς δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐνώπιον τῶν βασιλικῶν δικαστῶν.

5. Εἰς τὰ ἐγκλήματα ἀνάγκη ἐξάπαντος νὰ ἐμφανίζωνται οἱ μάρτυρες καὶ ὄχι αἱ καταθέσεις αὐτῶν.

6. Ἐπὶ τῶν μαρτύρων ζητεῖται ἡ ἀξία καὶ ἡ πίστις καὶ τὰ ἤθη καὶ ἡ σταθερότης· διὸ δὲν εἰσακούονται οἱ ἀντιφάσκοντες πρὸς ὅσα κατέθεσαν εἰς ἐκμαρτύριον.

7. Ἐπὶ ἑκάστου μάρτυρος πρέπει νὰ ζητῆται, ἐὰν ἦναι τίμιος καὶ ἄμεμπτος, ἢ ἄτιμος καὶ μεμπτὸς, εὔπορος ἢ ἄπορος, ὥστε διὰ κέρδος τι νὰ ἀδικήσῃ, φίλος τοῦ προσάγοντος αὐτὸν ἢ ἐχθρὸς τοῦ καθ' οὗ προσάγεται· διότι ὅταν ἦναι ἐκτὸς ὑποψίας, μαρτυρεῖ. Τὰ δὲ περὶ τούτου διακρίνει ὁ δικαστὴς, ἐὰν ἁπλῶς μαρτυροῦσιν, ἢ μίαν προμελετημένην ὁμιλίαν προφέρουσι, καὶ ἐὰν πιθανῶς ἀποκρίνεται πρὸς τὰς ἐρωτήσεις, καὶ ποῖα τεκμήρια ὀφείλει ν' ἀποδέχηται.

8. Ἐπὶ μὲν πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς καὶ λοιπῶν συμφώνων τῶν συνισταμένων κατὰ καλὴν πίστιν καὶ αὐτοπροαιρέτως ζητεῖται ἡ τῶν μαρτύρων πίστις καὶ ὑπόληψις, καὶ τῶν μαρτύρων ἐξελεγχομένων ὡς μὴ δεκτῶν τὰ ἔγγραφα εἶναι ἀνίσχυρα. Ἐπὶ δὲ μαρτύρων μαρτυρούντων περὶ βίας, ἢ ὕβρεως, καὶ τῶν ἄλλων περιστα-

ζητεῖται ὁ τρόπος τῶν μαρτύρων καὶ ὁ βίος, ὡς ὁ Μάγιστρος ἔλεγεν.

9. Οἱ μίμοι καὶ οἱ θηριομάχοι καὶ οἱ ὀρχησταὶ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς θυμέλης ἀναστρεφόμενοι καὶ οἱ κατακριθέντες ὡς συκοφάνται, ἢ μοιχοὶ ἢ κλέπται, ἢ ἕτερον ἀτόπημα ἐργασάμενοι, καὶ οἱ πάνυ πένητες, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ οἱ ἄνηθοι ἀπείργονται μαρτυρεῖν· αἱ δὲ γυναῖκες μαρτυροῦσιν ἔνθα ἡ τῶν ἀνδρῶν θέα ἀπείργεται. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερά τινα πρόσωπα, ἃ ἐκουσίως μὲν δύνανται μαρτυρεῖν, ἀκουσίως δὲ οὐχ ἑλκονται, οἷον ὁ Πρωτοσπαθάριος καὶ οἱ ἐπάνω τούτου καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἀσχολούμενοι· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, οὔτε ἑκόντες, οὔτε ἄκοντες μαρτυροῦσιν, ἀλλ' εἴπερ δεηθεῖεν ὅλως τῆς αὐτῶν μαρτυρίας, προκειμένων τῶν θείων λογίων, οἷκοι ἐρωτῶνται. (Β. XXI. 1. 3).

10. Αἱρετικὸς ἢ Ἑβραῖος κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου οὐ μαρτυρεῖ· κατ' ἀλλήλων δὲ μαρτυροῦσιν.

11. Ὁ μισθωτὸς εἰς μαρτυρίαν ἐρχόμενος τοῦ μισθωσαμένου ἀπεδλήθη, καὶ ὁ δικαστὴς ἔφη, καθαρεύειν ὑποψίας τοὺς μάρτυρας δεῖ· ὁ φίλος δέ, οὐ καθαρὸς ὑποψίας· μεστὸς ἄρα ταύτης ὁ μισθωτὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπόδλητος.

12. Πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ πρὸς βασιλέα φερομένῃ καθοσιώσει, τοῦ πράγματος ἀπαιτοῦντος, βασανίζονται καὶ οἱ ἥττονες τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν καὶ οἱ μείζονες. (Β. LX. 50. 10).

13. Περὶ ὅρων ζητήσεως καὶ καινοτομίας κτίσματος καὶ ἐξ ἀκοῆς μαρτυροῦντας δεχόμεθα μάρτυρας. (Β. XXII. 1. 28).

14. Τοῖς μάρτυσι καὶ οὐ τοῖς ἐκμαρτυρίοις πιστευτέον, αὐτοπροσώπως γὰρ ἐρωτῶνται παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπὶ τῶν ἐγκληματικῶν· καὶ ὁ μὴ δεικνὺς τὸ παρ' αὐτοῦ προτεθὲν ἐξορίζεται. (Β. XXI. 1. 3).

15. Κῆνσος, ἤγουν ἡ ἐξέτασις τοῦ ῥωμαϊκοῦ πλήθους, καὶ τὰ δημόσια ὑπομνήματα, ἐπικρατέστερα τῶν μαρτύρων εἰσίν.

16. Ἄλλη ἐστὶν αὐθεντία τῶν παρόντων μαρτύρων, καὶ ἄλλη

τικῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὸν Μάγιστρον δὲν ζητεῖται τὸ ἦθος καὶ ὁ βίος τῶν μαρτύρων.

9. Οἱ μίμοι καὶ οἱ θηριομάχοι καὶ οἱ ὀρχησταὶ καὶ οἱ σκηνικοὶ καὶ οἱ καταδικασθέντες ὡς συκοφάνται ἢ μοιχοὶ ἢ κλέπται, ἢ αὐτουργοὶ ἄλλου ἀτοπήματος, καὶ οἱ ἐντελῶς πένητες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνηθοι ἀπαγορεύονται νὰ μαρτυρῶσιν· αἱ δὲ γυναῖκες μαρτυροῦσιν ὅπου ἐμποδίζεται ἡ τῶν ἀνδρῶν θέα. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα τινὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἑκουσίως μὲν δύνανται νὰ μαρτυρῶσιν, ἀκουσίως δὲ δὲν προσάγονται, καθὼς ὁ πρωτοσπαθάριος καὶ οἱ ἀνωτέρω τούτου καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἀσχολούμενοι· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, οὔτε ἑκουσίως, οὔτε ἀκουσίως μαρτυροῦσιν, ἀλλ' ἐὰν ἀναποφεύκτως λάθωσι χρείαν τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, ἐξετάζονται κατ' οἶκον προκειμένων τῶν θείων γραφῶν.

10. Αἱρετικὸς ἢ Ἑβραῖος δὲν μαρτυρεῖ κατ' ὀρθοδόξου· κατ' ἀλλήλων ὅμως μαρτυροῦσιν.

11. Ὁ μισθωτὸς ἐλθὼν εἰς μαρτυρίαν τοῦ μισθώσαντος ἀπεδλήθη, καὶ ὁ δικαστὴς εἶπεν ὅτι οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ ἦναι ἐκτὸς πάσης ὑποψίας· ὁ δὲ φίλος δὲν εἶναι καθαρὸς ὑποψίας, πλήρης δὲ ταύτης εἶναι ὁ μισθωτὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπόδλητος.

12. Πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν εἰς τὴν κατὰ βασιλέως καθοσίωσιν, ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, βασανίζονται, καὶ οἱ μικρότεροι καὶ οἱ μεγαλείτεροι τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν.

13. Περὶ ζητήσεως συνόρων καὶ ἀνακαινίσεως κτιρίου δεχόμεθα μάρτυρας καὶ ἐξ ἀκοῆς μαρτυροῦντας.

14. Οἱ μάρτυρες πιστεύονται καὶ ὄχι τὰ ἐκμαρτύρια· διότι εἰς τὰ ἐγκληματικὰ ἐρωτῶνται αὐτοπροσώπως παρὰ τῶν δικαστῶν καὶ ὁ μὴ ἀποδεικνύων ὅσα ἐπρότεινεν ἐξορίζεται.

15. Ἡ ἀπογραφὴ τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ τὰ δημόσια ὑπομνήματα εἶναι ἐπικρατέστερα τῶν μαρτύρων.

16. Ἄλλο εἶναι τὸ κῦρος τῶν παρόντων μαρτύρων καὶ ἄλλο

ἢ τῶν ἀναγινωσκομένων ἐκμαρτυρίων. Ὁ γοῦν θέλων ἐπισχεῖν μάρτυρας δαπάνας αὐτοῖς διδότω. (Β. XXI. 1. 43)

17. Οἱ μάρτυρες δεκαπέντε μόνον ἡμέρας ἀναγκάζονται παραμένειν τῷ δικαστηρίῳ ἐν ταῖς χρηματικαῖς δίκαις.

18. Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος, καὶ δύο ἀδελφοὶ συνυπεξούσιοι, δύνανται μαρτυρεῖν ἐν πράγματι· οὐδὲν γὰρ βλάπτει ἐξ ἑνὸς οἴκου πολοὺς ἐν ἀλλοτρίῳ πράγματι μαρτυρεῖν.

19. Ἐὰν τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, ὥστε δέξασθαι μαρτυροῦντα κυνηγὸν, ἢ τοὺς ὁμοίους, χωρὶς βασάνων οὐ πιστεύονται.

20. Ἐὰν πάντες οἱ μάρτυρες τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ὦσι, καὶ ἐναντιῶνται ἀλλήλοις, οὐ πάντως τὸ μεῖζον μέρος πιστεύεται, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον τῇ φύσει τοῦ πράγματος, καὶ ὑπονοίας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐστερημένον, καὶ βεβαιούμενον τῆς ψυχῆς τοῦ δικαστοῦ καὶ τεκμηρίων· οὔτε γὰρ τῷ πλήθει δεῖ πιστεύειν, ἀλλὰ τῇ πίστει καὶ τῇ ἀκεραιότητι τῶν μαρτύρων. (Β. XXI. 1. 20.)

21. Δεῖ τοὺς μάρτυρας πρότερον ὀμνύναι, πρὶν ἢ μαρτυρήσουσι. Δεῖ δὲ τοῖς τιμιωτέροις μᾶλλον πιστεύειν. Ἑνὸς δὲ μαρτυρία οὐκ ἐστι δεκτὴ ἐν οἱᾳδήποτε δίκῃ, κἂν συγκλητικὸς εἴη. (Β. XXI. 1. 33.)

22. Ἐπὶ τριάκοντα χρυσίου λίτρας καὶ δύο ἀρκοῦσι πρὸς μαρτυρίαν, καὶ μέχρι δὲ πεντήκοντα τρεῖς ἀρκοῦσιν.

23. Ἰστέον ὅτι ἀρκεῖ μόνος ὁ ταβελλίων ὁ γράψας τὸ συμβόλαιον πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ συγκρίσει τῶν προφερομένων συμβολαίων. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζιτικῶν λόγων ἀρκεῖ ὁ γράψας, καίτοιγε εἷς νοεῖται· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμφυτεύσεων καὶ εἷς μόνος μάρτυς δεκτός ἐστιν. (Β. XXII 1. 75.)

24. Ὁ προάγων μάρτυρας ἔν τινι δίκῃ, ἐὰν ὕστερον ἐν ἑτέρᾳ δίκῃ κατ' αὐτοῦ φέροιντο, μὴ ἐχέτω ἐξουσίαν παραιτήσασθαι αὐτοὺς, τυχὸν ὡς εὐτελεῖς, ἢ τι τοιοῦτον· εἰ μέντοιγε δείκνυσιν ἐν τῷ μεταξὺ ἢ ἔχθραν γεγενημένην αὐτῷ δεκτὴν τοῖς νόμοις καὶ πιοῦσαν ὑπόπτους τοὺς μάρτυρας, ἢ πολλάκις ἐλεγχθῇ φανερῶς

τῶν ἀναγινωσκομένων ἐκμαρτυρίων. Ὁ θέλων λοιπὸν νὰ κρατῇ τοὺς μάρτυρας τοὺς δίδει τὰ ἔξοδα.

17. Οἱ μάρτυρες εἰς τὰς χρηματικὰς δίκας ἀναγκάζονται νὰ παραμένωσιν εἰς τὸ δικαστήριον δεκαπέντε μόνον ἡμέρας.

18. Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος καὶ δύο ἀδελφοὶ συνυπεξούσιοι δύνανται νὰ μαρτυρῶσιν εἰς πρᾶγμα· διότι ποσῶς δὲν βλάπτει νὰ μαρτυρῶσι πολλοὶ ἀπὸ μίαν οἰκίαν εἰς ἀλλότριον πρᾶγμα.

19. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἦναι τοιοῦτον ὥστε νὰ παραδέχωνται ὡς μάρτυρας κυνηγὸν, ἢ τοὺς ὁμοίους, οὗτοι χωρὶς βασάνους δὲν πιστεύονται.

20. Ἐὰν ὅλοι οἱ μάρτυρες ἦναι τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, καὶ ἀντιράσκωσι πρὸς ἀλλήλους, δὲν πιστεύονται ἐξάπαντος οἱ περισσότεροι, ἀλλ' ὅ,τι συμφωνεῖ μὲ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, καὶ στερεῖται ἔχθρας ἢ φιλίας, καὶ βεβαιοῦται ἀπὸ τὴν συνείδησιν τοῦ δικαστοῦ καὶ τὰ τεκμήρια· διότι δὲν πρέπει νὰ πιστεύῃ ὁ δικαστὴς τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῶν μαρτύρων.

21. Οἱ μάρτυρες πρέπει πρὶν ἢ μαρτυρήσωσι νὰ ὀμόσωσι. Πρέπει ὅμως μᾶλλον νὰ πιστεύωνται οἱ τιμιώτεροι. Ἑνὸς δὲ μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτὴ εἰς καμμίαν δίκην, καὶ ἐὰν ἦναι συγκλητικός.

22. Εἰς τριάκοντα λίτρας χρυσοῦ ἀρκοῦσι καὶ δύο πρὸς μαρτυρίαν, καὶ μέχρι δὲ πεντήκοντα ἀρκοῦσι τρεῖς.

23. Γνωστὸν ἔστω ὅτι εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν προσβαλλομένων συμβολαίων ἀρκεῖ πρὸς μαρτυρίαν μόνος ὁ γράψας τὸ συμβόλαιον. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζιτικῶν λογαριασμῶν ἀρκεῖ ὁ γράψας, καὶ εἷς ἐὰν λογίζηται. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμφυτεύσεων καὶ εἷς μόνος μάρτυς εἶναι δεκτός.

24. Ὁ προσάγων μάρτυρας εἴς τινα δίκην, ἐὰν ὕστερον εἰς ἄλλην δίκην προβάλλωνται κατ' αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ τοὺς ἐξαιρῇ ὡς ὄντας εὐτελεῖς, ἤ τι τοιοῦτον. Ἐὰν ὅμως δείξῃ ὅτι εἰς τὸ μεταξὺ ἡ ἔχθρα ἐπῆλθε πρὸς αὐτὸν δεκτὴ ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ καθιστῶσα ὑπόπτους τοὺς μάρτυρας, ἢ πολλάκις ἐξελεγχθῇ φα-

ἐπὶ λήμματι γενομένην τὴν μαρτυρίαν, ἐξέστω αὐτῷ παραιτεῖσθαι τοὺς μάρτυρας· εἰ δὲ καὶ δύναται ψευδῆ τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα δεῖξαι, καὶ τοῦτο ποιείτω. (Β XXI. 1. 41.)

25. Ὁ τρίτον παραγαγὼν μάρτυρας, οὐκέτι προφέρει μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν παραγραφῶν. Ἐὰν δὲ μὴ ἐξέλαβε, μήτε ἐνέτυχε δι' ἑαυτοῦ ἢ διὰ τοῦ ἰδίου συνηγόρου ταῖς μαρτυρίαις, τότε δύναται πρὸ ἐκδόσεως τῶν παραγραφῶν καὶ μαρτυρίαν τετάρτην προσαγαγεῖν, ὁμνύων, ὅτι οὐ κατὰ δόλον ζητεῖ τὴν τῶν μαρτύρων παραγωγήν.

26. Τὰς ματαίας καὶ ἐκ τοῦ παρήκοντος γινομένας μαρτυρίας, μηδενὶ παντάπασι λόγῳ κρατεῖν βουλόμεθα· καὶ τοιαύτας τινὰς πλάττειν μαρτυρίας, ὡς δι' ἄλλην τινὰ χρείαν παρατυχὼν ἀκούσοι τόδε λέγοντος, εἰληφέναι παρὰ τοῦδε χρυσίον, ἢ ὀφείλειν τόδε· αὗται γὰρ σαφῶς ἡμῖν ὕποπτοι καθεστᾶσι, καὶ οὐδενὸς ἄξιαι λόγου.

27. Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ γεγονότος καὶ ὁ μὴ προσκεκλημένος ὢν μαρτυρεῖ· τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ συμφώνου φησὶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων καὶ περιστατικῶν. (Β. XXI. 1. 10.)

28. Ὁ ἅπαξ ἢ δὶς παραγαγὼν μάρτυρας, ἐὰν ἀποτάξηται καὶ διασκέψηται διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν παραγραφῶν τῶν μαρτύρων, καὶ μάθῃ τὰς μαρτυρίας, οὐ δύναται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἄλλους παράγειν μάρτυρας.

29. Ἐὰν δι' ἀπείθειαν οὐ παραγένηται τις εἰς τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῷ ἀκοῦσαι τῶν μαρτύρων, καὶ μονομερῶς δέχονται οἱ μάρτυρες, ὕστερον δὲ ἔχει πάσας τὰς παραγραφὰς ἃς ἔμελλεν ἔχειν κατ' αὐτῶν, εἰ παρὼν ἐτύγχανεν· πρὸς τοῦτο δὲ μόνον ἥττᾶται τὸ μὴ ἀπαιτεῖν πάλιν ἐλθεῖν τοὺς μάρτυρας, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ μαρτυρεῖν.

30. Ὁ μαρτυρῶν περί τινος ὀφείλει προέχειν τοῦ πράγματος, εἰ μὲν ἐγκληματικὸν εἴη, εἴκοσι χρόνους, εἰ δὲ χρηματικὸν, χρόνους δέκα κατ· οὐ γὰρ πιστευτέον τῷ μαρτυροῦντι ἐλάττονι ὄντι τῶν ὡρισμένων καιρῶν, ἀτελεῖ γε ὄντι τὴν φρόνησιν, καὶ

νερῶς ὅτι δωροδοκηθεὶς ἐμαρτύρησε, δύναται νὰ ἐξαιρῇ τοὺς μάρτυρας· εἰ δὲ καὶ ψευδῆ δύναται νὰ δείξῃ τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα, καὶ τοῦτο πράττει.

25. Ὁ προσαγαγὼν τὸ τρίτον μάρτυρας δὲν τοὺς προβάλλει πλέον μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐξαιρέσεων. Ἐὰν ὅμως δὲν ἔκαμεν ἔνστασιν, μήτε παρευρέθη αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ συνηγόρου του εἰς τὰς μαρτυρίας, τότε δύναται πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐξαιρέσεων νὰ προσαγάγῃ καὶ τετάρτην μαρτυρίαν, ὁμνύων, ὅτι δὲν ζητεῖ κατὰ δόλον τὴν προσαγωγὴν τῶν μαρτύρων.

26. Αἱ μάταιοι καὶ ἐν παρόδῳ γινόμεναι μαρτυρίαι κατ' οὐδένα λόγον θέλομεν νὰ ἰσχύωσι, μηδὲ νὰ πλάττωνται τοιαῦταί τινες μαρτυρίαι, ὅτι δι' ἄλλην τινὰ ὑπόθεσιν παρατυχὼν ἤκουσε τοῦ δεῖνος λέγοντος, ὅτι ἔλαβε χρήματα ἀπὸ τὸν δεῖνα ἢ χρεωστεῖ εἰς τοῦτον· διότι αὗται καθίστανται σαφῶς ὕποπτοι καὶ δὲν εἶναι οὐδενὸς λόγου ἄξιαι.

27. Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ γεγονότος μαρτυρεῖ καὶ ὁ μὴ προσκληθείς· τοῦτο δὲ λέγεται ὄχι εἰς τὰ συμφωνητικὰ, ἀλλ' εἰς τὰ συμβεβηκότα καὶ περιστατικά.

28. Ὁ προσαγαγὼν ἅπαξ ἢ δὶς μάρτυρας, ἐὰν παραιτηθῇ καὶ ἐξετάσῃ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐξαιρέσεων τῶν μαρτύρων, καὶ μάθῃ τὰς μαρτυρίας, δὲν δύναται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς νὰ προσαγάγῃ ἄλλους μάρτυρας.

29. Ἐὰν δι' ἀπείθειαν δὲν ἐμφανισθῇ τις εἰς τὸ δικαστήριον διὰ νὰ ἀκούσῃ τοὺς μάρτυρας, καὶ μονομερῶς γίνονται δεκτοὶ οἱ μάρτυρες, ὕστερον ὅμως ἔχει ὅλας τὰς ἐξαιρέσεις ὅσας ἔμελλε νὰ ἔχῃ κατ' αὐτῶν, ἐὰν ἦτο παρών· κατὰ τοῦτο δὲ μόνον χάνει ὅτι δὲν δύναται ν' ἀπαιτῇ πάλιν τὴν προσέλευσιν τῶν μαρτύρων διὰ νὰ μαρτυρήσωσι καὶ ἐνώπιόν του.

30. Ὁ μαρτυρῶν περί τινος ὀφείλει πρὸ τῆς ἀντιδικίας, εἰ μὲν εἶναι ἐγκληματικὸν νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ εἴκοσιν ἔτη, εἰ δὲ χρηματικὸν τὰ δεκαοκτώ· διότι δὲν πιστεύεται ὁ μάρτυς ὁ μικρότερος τῶν ὡρισμένων χρόνων, ὡς ἀτελὴς τὴν φρόνησιν καὶ μὴ δυνάμε-

μηδὲ τῶν αὐτοῦ ῥᾴδίως τυχὸν συνιέναι δυναμένῳ, μήτοιγε μὴν τῶν πέλας. (Β. XXI. 1. 19.)

31. Ὁ ἐγκληματικῶς τινος κατηγορήσας οὐ δύναται αὖθις μαρτυρεῖν κατ' αὐτοῦ· οὐ γὰρ χρηματικῶς τινὰ αἰτιασάμενος οὐ κωλύεται μὲν μαρτυρεῖν κατ' αὐτοῦ, πλὴν ὑπούσης εὐλόγου αἰτίας κωλύεται.

32. Ὁ μεσάσας τισὶν ἐν πράγματι, οὐ μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει, δηλονότι παρ' ἄλλῳ δικαστῇ, εἰ μὴ ἄρα συναινέσουσι τὰ μέρη τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ.

33. Οἱ πένητες οὐ μαρτυροῦσι· πένης δέ ἐστιν ὁ μὴ ἔχων πεντήκοντα νομισμάτων περιουσίαν. (Β. LX. 34. 10.)

34. Οὐ μαρτυρεῖ ἀπελεύθερος κατὰ πάτρωνος ἢ παίδων αὐτοῦ.

35. Οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες κατ' ἀλλήλων οὔτε βουλόμενοι δύνανται μαρτυρῆσαι. (Β. XXI. 1. 4)

36. Οὐ μαρτυρεῖ ὁ ἥττων τῶν κ'. ἐτῶν· οὔτε ὁ ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθεὶς καὶ μὴ ἀποκαταστάς· ἢ ἐν δεσμοῖς ἢ ἐν δημοσίᾳ φρουρᾷ βληθεὶς οὔτε ὁ ἐλεγχθεὶς λαβεῖν χρήματα ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι ἢ μὴ μαρτυρῆται. (Β. XXI. 1. 19)

37. Οὐκ ἐστιν ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ κελεύεσθαι δυνάμενος ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι. (Β. XXI. 1. 6)

38. Ὁ καταδικασθεὶς περὶ μοιχείας οὐ μαρτυρεῖ.

39. Ἑρμαφρόδιτος (*), εἰ τὰ ἀῤῥένων ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῷ, μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ. (Β. XXI. 1. 14)

40. Υἱὸς πατρί, ἢ πατὴρ υἱῷ, οὐ μαρτυρεῖ· οὔτε οἱοσδήποτε ἐν ἰδίῳ πράγματι. (Β. XXI. 1. 8.)

41. Δοῦλος οὐ μαρτυρεῖ.

42. Γυνὴ οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ἐν ἄλλοις δὲ μαρτυρίας νέμει, ἐν οἷς ἄνδρες οὐ προσκαλοῦνται. (Β. XXXV. 1. 21.)

(*) Ἑρμαφρόδιτος εἶναι ὁ ἔχων καὶ τὰ δύο μόρια ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν· ἢ ὁ ἐνεργῶν καὶ πάσχων αἰσχρῶς.

νος ἴσως νὰ γνωρίζῃ εὐκόλως τὰ ἴδιά του, πολὺ δὲ μᾶλλον τὰ ἀλλότρια.

31. Ὁ κατηγορήσας τινὰ ἐγκληματικῶς δὲν δύναται πάλιν νὰ μαρτυρῇ κατ' αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐνάξας τινὰ χρηματικῶς δὲν ἐμποδίζεται μὲν νὰ μαρτυρῇ κατ' αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ εὔλογος αἰτία.

32. Ὁ μεσάσας μεταξύ τινων περὶ διαφορᾶς, δὲν μαρτυρεῖ περὶ αὐτῶν εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἐνώπιον ἄλλου δηλονότι δικαστοῦ, ἐκτὸς ἐὰν καὶ τὰ δύο μέρη συναινέσωσιν εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ.

33. Οἱ πτωχοὶ δὲν μαρτυροῦσι. Πτωχὸς δὲ εἶναι ὁ μὴ ἔχων πεντήκοντα νομισμάτων περιουσίαν.

34. Ἀπελεύθερος δὲν μαρτυρεῖ κατὰ πάτρωνος ἢ τέκνων αὐτοῦ.

35. Οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες οὔτε θέλοντες δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι κατ' ἀλλήλων.

36. Ὁ νεώτερος τῶν 20 ἐτῶν δὲν μαρτυρεῖ· οὐδὲ ὁ καταδικασθεὶς εἰς δημόσιον δικαστήριον καὶ μὴ ἀποκατασταθεὶς ἢ βληθεὶς εἰς δεσμωτήριον ἢ φυλακήν· οὐδὲ ὁ ἐξελεγχθεὶς ὅτι ἔλαβε χρήματα διὰ νὰ μαρτυρήσῃ ἢ νὰ μὴ μαρτυρήσῃ.

37. Δὲν εἶναι ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ δυνάμενος νὰ διαταχθῇ πρὸς μαρτυρίαν.

38. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ δὲν μαρτυρεῖ.

39. Ἑρμαφρόδιτος, ἐὰν ἦναι ἐπικρατέστερα τὰ ἀνδρικὰ μέλη, μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην.

40. Δὲν μαρτυρεῖ υἱὸς ὑπὲρ πατρὸς ἢ πατὴρ ὑπὲρ υἱοῦ· οὔτε οἱοσδήποτε διὰ ἴδιόν του πρᾶγμα.

41. Δοῦλος δὲν μαρτυρεῖ.

42. Γυνὴ δὲν μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην, εἰς ὅσα ὅμως ἄνδρες δὲν προσκαλοῦνται, μαρτυρεῖ.

43. Αἱ γυναῖκες κἂν ἐπὶ σεμνότητι καὶ εὐσεβείᾳ γνωρίζωνται, ἐπὶ μὲν ἄλλοις κεφαλαίοις οὐ μαρτυροῦσιν, αἷς ἀπείρηται μηδὲ διδάσκειν, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀκροωμένων τάξει καθεστάναι· ἐπὶ μέντοιγε τοκετοῦ αἱ τὸν εἰρημένον τῆς σεμνότητος τρόπον φιλάττουσαι δύνανται μαρτυρεῖν· οἱ δέ γε παλαιοὶ νόμοι τὰς γυναῖκας ἐν μὲν ταῖς συστατικαῖς μαρτυρίαις μὴ μαρτυρεῖν αὐτὰς ἀποφαίνονται, ἐν δὲ ταῖς ἀποδεικτικαῖς καλῶς μαρτυρεῖν· συστατικὰς μὲν λέγοντες διαθήκην, κωδίκελλον, δωρεὰν αἰτίᾳ θανάτου· ἀποδεικτικὰς δὲ τὰς λοιπάς.

44. Ὅτι ἐπὶ τῆς καθοσιώσεως, καὶ ἀνὴρ κατὰ γυναικὸς καὶ γυνὴ κατὰ ἀνδρὸς καὶ δοῦλος κατὰ δεσπότου, καὶ υἱὸς κατὰ πατρὸς μαρτυρεῖ· καὶ ὁ τῆς ὑπεξουσιότητος ἐνταῦθα οὐ προσίσταται λόγος, ὅτι πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως κράτος οὐδέν ἐστιν ὁ τῆς φαμιλίας πατήρ· ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπεξούσιοι τούτου συνυπεξούσιοι αὐτῷ εἰσιν. (B. LX. 36. 19.)

45. Ὁ κατά τινος ἤδη μαρτυρήσας, οὐ μαρτυρεῖ πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ. (B. XXI. 1. 22.)

46. Ὁ συνηγορήσας ἢ ἐκβιβάσας ἐν ὑποθέσει οὐ μαρτυρεῖ ἐν αὐτῇ. (B. XXI. 1. 24.)

47. Οὐδὲὶς ἀπαιτεῖται καθ' ἑαυτοῦ μάρτυρας παραγαγεῖν· ἀλλὰ χρὴ τὸν ἐνάγοντα, ὡς βούλεται, συστῆσαι τὰς ἰδίας δικαιολογίας. (B. XXI. 1. 31.)

48. Αἱ οἰκιακαὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμάζονται· ὅταν δηλονότι μέλλῃ τι κτᾶσθαι ὁ τὴν μαρτυρίαν προφέρων.

49. Κωλύεται ἐν διαθήκῃ μαρτυρεῖν ὁ ἐν διαθήκῃ τινὸς ὑπογράφας, καὶ μὴ ἀνασχόμενος μαρτυρῆσαι, ὃς οὐδὲ ἀναγκάζεται παρὰ τοῦ νόμου μαρτυρῆσαι· κωλύεται δὲ ἐν ἑτέρᾳ διαθήκῃ μαρτυρῆσαι, ἀλλὰ καὶ διαθέσθαι, καὶ ἐξ ἑτέρας διαθήκης κερδᾶναι· οὐ μαρτυρεῖ ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ τῷ ποιῆσαι ταραχώδη φλυαρίαν.

50. Κοινωνὸς ὑπὲρ κοινωνοῦ μαρτυρῶν οὐκ ἐδέχθη, ἕως οὗ ἡ κοινοπραξία ἐλύθη.

43. Αἱ γυναῖκες, καὶ ἐὰν ἦναι γνωσταὶ διὰ σεμνότητα καὶ εὐσέβειαν, εἰς μὲν τὰ ἄλλα δὲν μαρτυροῦσιν, εἰς τὰς ὁποίας δὲν συγχωρεῖται μηδὲ νὰ διδάσκωσιν, ἀλλὰ νὰ κάθωνται εἰς τῶν ἀκροατῶν τὴν τάξιν. Ἐπὶ τοκετοῦ ὅμως αἱ τὸν εἰρημένον τῆς σεμνότητος τρόπον φυλάττουσαι δύνανται νὰ μαρτυρῶσιν. Οἱ δὲ παλαιοὶ νόμοι ἀποφαίνονται ὅτι αἱ γυναῖκες εἰς μὲν τὰς συστατικὰς μαρτυρίας δὲν μαρτυροῦσιν, εἰς δὲ τὰς ἀποδεικτικὰς καλῶς μαρτυροῦσι, συστατικαὶ μὲν λέγοντες τὴν διαθήκην, τὸν κωδίκελλον, τὴν δωρεὰν αἰτίᾳ θανάτου· ἀποδεικτικαὶ δὲ τὰς λοιπάς.

44. Ἐπὶ καθοσιώσεως μαρτυρεῖ καὶ ἀνὴρ κατὰ γυναικὸς καὶ γυνὴ κατ' ἀνδρὸς, καὶ δοῦλος κατὰ δεσπότου, καὶ υἱὸς κατὰ πατρός· καὶ ὁ λόγος τῆς ὑπεξουσιότητος ἐνταῦθα δὲν κρατεῖ, καθόσον ὡς πρὸς τὸ κράτος τσῦ βασιλέως ὁ πατὴρ τῆς οἰκογενείας λογίζεται μεδέν· ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπεξούσιοι τούτου εἶναι συνυπεξούσιοί του.

45. Ὁ μαρτυρήσας ἤδη κατά τινος δὲν μαρτυρεῖ πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

46. Ὁ συνήγορος ἢ ἐκτελεστὴς ὑποθέσεώς τινος δὲν μαρτυρεῖ εἰς αὐτήν.

47. Οὐδὲὶς ἀπαιτεῖται νὰ προσαγάγῃ μάρτυρας καθ' ἑαυτοῦ· ἀλλὰ πρέπει ὁ ἐνάγων, ὅπως θέλει, νὰ ὑποστηρίζῃ τὰς δικαιολογίας του.

48. Αἱ οἰκιακαὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμάζονται· ὅταν δήλονότι ὁ προβάλλων τὴν μαρτυρίαν μέλλῃ νὰ κερδήσῃ τι.

49. Ἀπαγορεύεται νὰ μαρτυρήσῃ εἰς διαθήκην ὁ ὑπογράψας εἰς διαθήκην τινός, καὶ μὴ τολμήσας νὰ μαρτυρήσῃ, οὗτος οὐδὲ παρὰ τοῦ νόμου ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ· ἐμποδίζεται δὲ νὰ γείνῃ μάρτυς εἰς ἄλλην διαθήκην, ἀλλὰ καὶ νὰ διαθέσῃ, καὶ νὰ κερδήσῃ ἀπὸ ἄλλην διαθήκην.

Ὁ καταδικασθεὶς διά λίβελλον δὲν μαρτυρεῖ.

50. Ὁ σύντροφος μαρτυρῶν ὑπὲρ συντρόφου δὲν ἐγένετο δεκτὸς, ἕως οὗ διελύθη ἡ κοινοπραξία.

51. Κωλύεται μαρτυρεῖν ἄνηβος, καὶ κωφὸς, οἰκέτης, ἄλαλος, μαινόμενος, ἄσωτος, υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρ' ἄλλου γραφῇ κληρονόμος.

52. Καὶ ὁ συνυπεξούσιος ὑπὲρ τοῦ γραφέντος ἐν διαθήκῃ κληρονόμου.

53. Καὶ ὁ συνυπεξούσιος διατιθεμένου τοῦ ὑπεξουσίου, εἰς τὰ ἰδιόκτητα αὐτοῦ πράγματα.

54. Δυνατὸς κατὰ πενήτων ἐξ ἀγράφου μαρτυρίας δεικνύειν οὐ συγχωρεῖται.

55. Ἐάν τις ἑνὸς ἀνθρώπου κατάθεσιν ἐν ἐκσφραγίσματι προφέρῃ, οὐκ ἐστι δεκτὴ ἡ τοιαύτη μαρτυρία. (Β. XXI. 1. 33.)

56. Τὸ ἄγραφον διὰ μαρτύρων γινόμενον, ἰσχύει ὥσπερ τὸ ἔγγραφον καὶ οὐδὲν δύναται ἧττον. (Β. XXII. 1. 33.)

57. Ἄγραφος μαρτυρία κατὰ ἐγγράφου μαρτυρίας ἰσχύειν οὐ δύναται· τοῦτο δὲ νόει ἐπὶ συμβολαίου καὶ ἀγράφου μαρτυρίας. (Β. XXI. 1. 25.)

58. Ὅταν ἕτερον μὲν ἡ παράθεσις τῶν γραμμάτων εἴπῃ, ἕτερον δὲ αἱ μαρτυρίαι, τηνικαῦτα ἡμεῖς μὲν οἰόμεθα τὰ παρὰ ζώσης λεγόμενα φωνῆς καὶ μεθ' ὅρκων, ταῦτα ἀξιοπιστότερα τῆς γραφῆς αὐτῆς καθ' αὐτὰ τυγχάνειν· πλὴν ἄλλα ἔστω τοῦτο τῆς τοῦ δικάζοντος ἀγχινοίας τε καὶ θεοφιλίας τὸ τοῖς ἀληθέσι μᾶλλον ἀντὶ τῶν ὑπόπτων πιστεῦσαι.

59. Οἱ πλαστῶς ἢ ἐναντίως ἑαυτοῖς, ἢ ὑπὲρ τῶν δύο μερῶν μαρτυρήσαντες ὑπὸ τῶν προσφόρων ἀρχόντων τιμωροῦνται. (Β. XXI. 1. 15.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ ὅρκου.

1. Ὁ ὅρκος ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀποδείξεων παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπιφέρεται· καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν, αἵτινες οὐκ ἔχουσι δήλην ἄλλοθεν τὴν ἀλήθειαν (*). (Β. XXII. 5. 45.)

(*) Ὁ ἔνδικος ὅρκος εἶναι τοιοῦτος. Ὅταν ἐξελεγχθῇ τις ὅτι δυναστικῶς

51. Ἀπαγορεύεται νὰ μαρτυρῇ ἄνηβος καὶ κωφὸς, ὑπηρέτης, ἄλαλος, τρελὸς, ἄσωτος, υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅταν ὁ πατήρ του γραφῇ παρ' ἄλλου κληρονόμος.

52. Καὶ ὁ συνυπεξούσιος ὑπὲρ τοῦ γράφοντος κληρονόμου εἰς διαθήκην.

53. Καὶ ὁ συνυπεξούσιος ὅταν ὁ ὑπεξούσιος διαθέτῃ εἰς τὰ ἰδιόκτητα αὐτοῦ πράγματα.

54. Δυνατὸς δὲν συγχωρεῖται ν' ἀποδεικνύῃ κατὰ πτωχῶν ἐξ ἀγράφου μαρτυρίας.

55. Ἐάν τις προσάγῃ ἑνὸς ἀνθρώπου κατάθεσιν ἐν ἐκσφραγίσματι, ἡ τοιαύτη μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτή.

56. Τὸ ἄγραφον γινόμενον διὰ μαρτύρων ἰσχύει ὡς τὸ ἔγγραφον καὶ κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται αὐτοῦ.

57. Ἄγγραφος μαρτυρία δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ κατ' ἐγγράφου μαρτυρίας· τοῦτο δὲ ἐννόει ἐπὶ συμφωνητικοῦ καὶ ἀγράφου μαρτυρίας.

58. Ὅταν ἄλλο μὲν λέγῃ ἡ παράθεσις τῶν ἐγγράφων, ἄλλο δὲ αἱ μρτυρίαι, τότε ἡμεῖς μὲν νομίζομεν ὅτι τὰ λεγόμενα διὰ ζώσης φωνῆς καὶ μεθ' ὅρκου εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἀξιοπιστότερα ἀπὸ τὴν γραφὴν αὐτήν· πλὴν τοῦτο ἀπόκειται εἰς τὴν ἀγχίνοιαν καὶ θεοφιλίαν τοῦ δικαστοῦ νὰ πιστεύσῃ τὰ ἀληθῆ μᾶλλον παρὰ τὰ ὕποπτα.

59. Οἱ μαρτυρήσαντες πλαστῶς ἢ ἀντιφατικῶς πρὸς ἑαυτοὺς, ἢ ὑπὲρ τῶν δύο μερῶν, τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων δικαστῶν.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ ὅρκου.

1. Ὁ ὅρκος ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸν δικαστὴν εἰς ἔλλειψιν ἀποδείξεων· καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσιν ἄλλοθεν πρόδηλον τὴν ἀλήθειαν.

ἥρπασε πράγματα, ἢ ἐφώρμησεν εἰς οἰκίαν τινά, ἢ ἔκλεψεν, ἢ ἐζημίωσεν ἀδίκως, τότε ὁμνύει ὁ ἀντίδικος, ὅτι τόσα ἐζημιώθην, καὶ ἔχασα εἰς τὴν

2. Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις εἴωθεν ὁ δικαστὴς ὅρκον ἐπιφέρειν, καὶ οὕτω ψηφίζεσθαι· ἐὰν οὖν ὁ καταδικασθεὶς εὑρηκέναι λέγῃ μετὰ ταῦτα δικαιώματα, καὶ μόνοις αὐτοῖς θέλῃ χρήσασθαι, ἄνωθεν κινεῖ· εἰ δὲ ὁ ἀντίδικος ἐπαγάγοι τὸν ὅρκον, οὐκ ἀναψηλαφᾶται ἡ ὑπόθεσις. (Β. XXII. 5. 31. Σχολ.)

3. Ὁ ὅρκος ἐπιφερόμενος, εἴτε παρὰ τοῦ ἀντιδίκου, εἴτε παρὰ τοῦ δικαστοῦ, τέμνει τὴν ἀμφισβήτησιν· ἔοικε γὰρ διαλύσει, καὶ μείζων ἐστὶ ψήφου.

4. Ὁ ἐξ ἐπιφορᾶς ἐμῆς ὀμνύμενος ὅρκος οὐκ ἀναψηλαφᾶται, εἰ καὶ προφανὴς ἐπιορκία δείκνυται, ὅτι ὁ ὅρκος λύσιν φυσικῆς ἐνοχῆς καὶ διάλυσιν μιμεῖται. (Β. XXII. 5. 43.)

5. Ὁ μηδενὸς ἐπάγοντος ὀμνὺς οὐκ ὠφελεῖται.

6. Ἐπενεχθέντος τοῦ ὅρκου, ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος ἢ ὀμόσαι, ἢ καταβαλεῖν ἢ ἀντεπαγαγεῖν, εἰ μὴ ἄρα ὁ ἐνάγων ἐμποδίζει, μὴ ἀνεχόμενος αὐτὸς τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον παρασχεῖν· χρὴ γὰρ πρότερον ἐπιφέροντα τὸν ὅρκον, αὐτὸν ὀμόσαι τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον, ὅτι οὐχ' ὡς συκοφαντῶν σε βούλομαι λαβεῖν παρὰ σοῦ τὸν ὅρκον, ἀλλ' ὡς νομίζων δικαίως ἐνάγειν. (Β. XXII. 5. 51.

7. Ἐάν τις τῶν δικαζομένων ὀμόσῃ μὴ δεδωκέναι ἢ ἐπαγγείλασθαι, ἢ ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὸ προσενεχθῆναι τὴν ψῆφον ἀριθμουμένων δειχθῇ δεδομένον ἢ ὑποσχεθέν, τριπλοῦν ἀπαιτεῖται· μετὰ δὲ τοὺς τέσσαρας μῆνας οὐκέτι τοιοῦτόν τι ζητεῖται. (Β. VII. 4. 5.)

8. Ἐάν τις ἐπαγαγὼν ὅρκον τινὶ, πρὶν ὀμοθῆναι τὸν ὅρκον, μεταμεληθεὶς μηκέτι βουληθείη δοθεῖναι τὸν ὅρκον, ὡς εὑπορήσας ἑτέρων ἀποδείξεων, μηκέτι ἐξέστω αὐτῷ ἐκ δευτέρου ἐπιφέρειν τὸν ὅρκον, ἐπειδὴ ἅπαξ ἀπηγόρευσε, καὶ οὐκ ἐστι δίκαιον, ἀπο-

γενομένην κατ' ἐμοῦ ἔρδον, ἢ βίαν, ἢ κλοπὴν, ἢ ἄδικον ζημίαν, καὶ ἀναλαμβάνει ταῦτα ἁπλᾶ ἀπὸ τὸν ἀντίδικον. Πλὴν δὲν λαμβάνει ἀνεξετάστως

2. Εἰς τὰ ἀμφίβολα εἴθισται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ ὅρκον, καὶ οὕτω; ἀποφασίζει· ἐὰν λοιπὸν ὁ καταδικασθεὶς λέγῃ ὅτι εὗρῆκε μετὰ ταῦτα ἔγγραφα, καὶ θέλῃ αὐτὰ μόνα νὰ μεταχειρισθῇ, κινεῖ ἐξ ἀρχῆς· εἰ δὲ ὁ ἀντίδικος ἐπάγει τὸν ὅρκον, ἡ ὑπόθεσις δὲν ἀναψηλαφᾶται.

3. Ὁ ὅρκος ἐπαγόμενος, εἴτε ἀπὸ τὸν ἀντίδικον, εἴτε ἀπὸ τὸν δικαστὴν, διαλύει τὴν ἀμφισβήτησιν· διότι ὁμοιάζει μὲ διάλυσιν (συμβιβασμὸν) καὶ εἶναι ἀνώτερος ἀποφάσεως.

4. Ὁ κατ' ἐπαγωγὴν ὀμνυόμενος ὅρκος δὲν ἀναψηλαφᾶται, καὶ ἐὰν ἀποδεικνύεται προφανὴς ἐπιορκία, διότι ὁ ὅρκος μιμεῖται λύσιν φυσικῆς ἐνοχῆς καὶ διάλυσιν.

5. Ὁ ὀμνύων χωρὶς κανεὶς νὰ ἐπάγῃ δὲν ὠφελεῖται.

6. Μετὰ τήν ἐπαγωγὴν τοῦ ὅρκου ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος ἢ νὰ ὀμόσῃ, ἢ νὰ καταβάλῃ, ἢ νὰ ἀντεπαγάγῃ, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἐνάγων ἐμποδίζῃ, μὴ τολμῶν αὐτὸς νὰ κάμῃ τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον· διότι ὁ ἐπάγων τὸν ὅρκον ὀφείλει πρότερον νά ὀμόσῃ αὐτὸς τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον, ὅτι δὲν θέλω ὡς συκοφαντῶν νὰ λάβω ἀπὸ σὲ τὸν ὅρκον· ἀλλ' ὡς νομίζων ὅτι ἐνάγω δικαίως.

7. Ἐάν τις τῶν δικαζομένων ὀμόσῃ ὅτι δὲν ἔδωκεν ἢ ὑπεσχέθῃ, ἐὰν ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν λογιζομένων μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως δειχθῇ ὅτι ἐδόθη ἢ ὑπεσχέθη τι, ἀπαιτεῖται τὸ τριπλοῦν· μετὰ δὲ τοὺς τέσσαρας μῆνας δὲν ζητεῖται πλέον τοιοῦτόν τι.

8. Ἐάν τις ἐπαγαγὼν ὅρκον, πρὶν ὀμοθῇ ὁ ὅρκος, μεταμεληθεὶς δὲν θελήσῃ νὰ δοθῇ ὁ ὅρκος, ὡς ἐπιτυχὼν ἄλλων ἀποδείξεων, δὲν δύναται πλέον ἐκ δευτέρου νὰ ἐπαγάγῃ τὸν ὅρκον, ἀφοῦ ἅ-

ὅλα, δι' ὅσα ὀμόσῃ, ἀλλὰ κατὰ δικαίαν διατίμησιν· διότι τάττει ὁ δικαστὴς καὶ προσδιορίζει τὴν ζημίαν τοῦ ἐνάγοντος, καὶ τὸν τόπον, ὅπου ἔγεινεν ἡ ἀπώλεια καὶ κατὰ ταῦτα ἀναλογίζει τὴν ποσότητα καὶ τότε τὸν προτρέπει νὰ ὀμόσῃ, ὅτι δὲν ἔχασεν ὀλιγώτερα ἀπὸ τὴν ποσότητα ταύτην.

τυχίᾳ τῶν ἄλλων ἀποδείξεων πάλιν εἰς τὸν ὅρκον ὑποστρέφειν. (Β. XXII. 5. 53.)

9. Ὁ ἐπάγων πρῶτον ὄμνυσι τὸν περὶ συκοφαντίας. (Β. XXII. 5. 34.)

10. Ὁ ἐπαγαγὼν ὅρκον καὶ μὴ ὀμνὺς τὸν τῆς συκοφαντίας, ἔοικε τῷ παραχωροῦντι τὸν ὅρκον, καὶ ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς.

11. Ἄνηβος παραχωρεῖν ὅρκον οὐ δύναται. (Β. XXII. 5. 32.)

12. Ὅρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνήβῳ· οὔτε συνήγορος οὔτε διοικητὴς ἀναγκάζεται ὀμόσαι.

13. Ὁ ἄσωτος καὶ οἱ ἑοικότες αὐτῷ οὐκ ἐπάγουσιν ὅρκον· μόνοι δὲ ἐπάγουσιν οἱ δυνάμενοι συμφωνεῖν ἢ καταβάλλειν ἢ δικάζεσθαι. (Β. XXII. 5. 35.)

14. Εἰ ἐξ οἱασδήποτε ἡλικίας ἢ φύσεως εἴη ὁ ὀμόσας, ἐρρῶται· δοκεῖ δὲ μὴ ἐπιορκεῖν ὁ ἄνηβος· ἐπειδὴ ἐν εἰδήσει οὐ δοκεῖ ἀπατᾶν. (Β. XXII. 5. 26.)

15. Ἐὰν ὀμόσω χρεωστεῖσθαι ἐξ ἀγωγῆς διπλασιαζομένης τῇ ἀρνήσει, τὸ ἁπλοῦν μόνον ἐκ τοῦ ὅρκου ἀπαιτῶ.

16. Ὁ ὀμόσας μὴ χρεωστεῖν, εἰ καταβάλλει, ἀναλαμβάνει.

17. Οὐδεὶς κατὰ τοῦ Θεοῦ ὀμόσας κινδυνεύει. Ἱκανῶς γὰρ ὁ ὅρκος ἔχει τιμωρὸν τὸ θεῖον, εἰ κατὰ τοῦ Θεοῦ γέγονεν· εἰ δὲ κατὰ βασιλέως κατά τινα θερμότητα ὤμοσέ τις, συγχωρεῖται. (Β. XXII. 5. 44.)

18. Ὁ ἐπὶ χρήμασι κατὰ βασιλέως ὀμόσας καὶ ἐπιορκήσας ῥοπαλίζεται. (Β. XXII. 5. 13.)

19. Ὁ ἐκ δικαστικῆς ψήφου, ἢ ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀντιδίκου ὅρκων ἐπέχων ἐπ' ἐκκλησίας, τῶν ἀχράντων ἐραπτόμενος εὐαγγελίων, ἐπιορκεῖν δὲ μετὰ ταῦτα ἐλεγχθείς, γλωσσοκοπείσθω. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Η'. Περὶ Συμβολαίων.

1. Συμβόλαιόν ἐστιν ὑπόμνημα ἤτοι καταγραφὴ τῶν συμφω-

νῶν τὸν ἠμπόδισε, καὶ δὲν εἶναι δίκαιον, δι' ἀποτυχίαν τῶν ἄλλων ἀποδείξεων νὰ ἐπανέρχηται πάλιν εἰς τὸν ὅρκον.

9. Ὁ ἐπάγων ὀμνύει πρῶτον τὸν περὶ συκοφαντίας.

10. Ὁ ἐπαγαγὼν ὅρκον καὶ μὴ ὀμνύων τὸν τῆς συκοφαντίας ὁμοιάζει μὲ τὸν ἀποσύροντα τὸν ὅρκον, καὶ ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς.

11. Ὁ ἄνηβος δὲν δύναται ν' ἀπαλλάττῃ ἀπὸ ὅρκον.

12. Ὅρκος δὲν ἐπάγεται εἰς ἄνηβον. Οὔτε συνήγορος οὔτε διοικητὴς ἀναγκάζεται νὰ ὀμόσῃ.

13. Ὁ ἄσωτος καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ δὲν ἐπάγουσιν ὅρκον· μόνοι δὲ ἐπάγουσιν οἱ δυνάμενοι νὰ συμφωνῶσιν ἢ νὰ καταβάλλωσιν ἢ νὰ δικάζωνται.

14. Οἱασδήποτε ἡλικίας ἢ φύσεως κ' ἐὰν ἦναι ὁ ὀμόσας, ἰσχύει· ὁ δὲ ἄνηβος δὲν θεωρεῖται ὅτι ἐπιορκεῖ, διότι δὲν λογίζεται ὅτι ἀπατᾷ ἐν γνώσει.

15. Ἐὰν ὀμόσω ὅτι μὲ χρεωστεῖται ἀπὸ ἀγωγὴν διπλασιαζομένην μὲ τὴν ἄρνησιν, τὸ ἁπλοῦν μόνον ἀπαιτῶ ἀπὸ τὸν ὅρκον.

16. Ὁ ὀμόσας ὅτι δὲν χρεωστεῖ, ἐὰν καταβάλλῃ, ἀναλαμβάνει.

17. Οὐδεὶς ὀμόσας πρὸς τὸν Θεὸν κινδυνεύει· διότι ἱκανῶς ὁ ὅρκος ἔχει τιμωρὸν τὸν Θεόν, ἐὰν ἔγεινεν εἰς ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ κατά τινα ἔξαψιν ὤμοσέ τις εἰς ὄνομα τοῦ βασιλέως, συγχωρεῖται.

18. Ὁ ὀμόσας διὰ χρήματα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως καὶ ἐπιορκίσας ῥοπαλίζεται.

19. Ὁ κατ' ἀπόφασιν δικαστικὴν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀντιδίκου ὁρκιζόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπιθέτων τὴν χεῖρα εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἐξελεγχθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι ἐπιόρκησε γλωσσοκοπεῖται. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ συμβολαίων.

1. Συμβόλαιον εἶναι ὑπόμνημα ἤτοι καταγραφὴ τῶν συμφωνη-

νηθέντων καὶ στοιχηθέντων μεταξὺ ἑκατέρων τῶν συμφωνούντων καὶ συμβαλλόντων. Τὸ γὰρ μίγμα τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν συμβαλλόντων προσώπων συμβολὴ καλεῖται· καὶ τὸ ἀπὸ ταύτης ἔγγραφον σύνταγμα συμβόλαιον ὀνομάζεται. (Β. XXII. 1. 30.)

2. Ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια σκοπείσθω μᾶλλον, ἤπερ τὸ ἔγγραφον. (*) (Β. XXII. 1. 8.)

3. Τῷ συμβολαίῳ δεῖ καὶ μάρτυρας τρεῖς παρεῖναι, ἵνα τὸ πιστὸν ἔχῃ καὶ πάσης εἴη ἀντιλογίας ἐκτὸς καὶ δικβολῆς.

4. Ἐπὶ παντὸς συμβολαίου ζητοῦμεν πρότερον τὰς ἀποδείξεις ἐκ τοῦ προσενεγκόντος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ λέγοντος πλαστὸν εἶναι τὸ συμβόλαιον. (Β. LX. 41. 58.)

5. Εἴπερ τις ἔν τινι συμβολαίῳ ἑτέρου ποιήσεται μνήμην συμβολαίου, μηδεμίαν ἐκ ταύτης τῆς μνήμης ἀπαίτησιν γίνεσθαι· πλὴν εἰ μὴ καὶ τὸ ἕτερον συμβόλαιον, οὗτινος μνήμη κατὰ τὸ δεύτερον γέγονε, προκομισθείη, ἢ ἑτέρα παρασχεθείη κατὰ νόμους ἀπόδειξις, ὅτι περ καὶ ἡ ποσότης, ἧς μνήμη γέγονε, ταῖς ἀληθείαις ἐπορείλεται. (Β. XXII. 1. 31.)

6. Ὁ ἐν ὑπομνήμασιν ὁμολογήσας μὴ κεχρῆσθαι συμβολαίῳ, οὐκέτι αὐτῷ χρῆται. (Β. XXII. 1. 62.)

7. Ἡ τῶν συμβολαίων ἀπώλεια, οὐκ ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγὰς, ἐν ᾧ δυνατόν ἐστιν ἑτέρως δειχθῆναι τὸ ἀληθές. (Β. XXII. 1. 60.)

8. Οὐδεὶς ἀπὸ τῶν οἰκείων συμβολαίων ἢ τῆς ἑαυτοῦ ὑπομνήσεως ἀξιόπιστον ποιεῖ τοῦ χρέους μαρτυρίαν. (Β. XXII. 1. 39.)

9. Οὔτε ὁ δημόσιος, οὔτε ἰδιώτης ἐκ τῶν ἰδίων ὑποσημειώσεων δύναται ποιεῖσθαι χρέους ἀπόδειξιν κατά τινος, οἷον τὸ γράψαι ἐν δημοσίοις χάρταις, ὅτι ὁ δεῖνα χρεωστεῖ τόσα νομισμ. ἢ ἀπὸ τὸν ἰδιώτην ἐντάξαι ἐν τοῖς ἰδίοις λόγοις, ὅτι ὁ δεῖνα μοὶ χρεωστεῖ. (Β. XXII. 1. 41.)

10. Ἐξ ἰδιοχείρων μηδεμίαν γίνεσθαι σύγκρισιν (εἰμὴ ἄρα τριῶν ὑπογραφὴν μαρτύρων ἔχουσι τὰ χειρόγραφα, καὶ αὐτοὶ οἱ μάρτυρες συνομολογήσουσιν, ὅτι ὑπέγραψαν· ἢ ἀρνούμενοι περὶ τῆς

θέντων καὶ συναινεθέντων μεταξὺ δύο τινῶν συμφωνούντων καὶ συμβιβαζομένων. Διότι ἡ σύμβασις τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν συμφωνούντων προσώπων καλεῖται συμβολή· καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἔγγραφος σύνταξις ὀνομάζεται συμβόλαιον.

2. Εἰς τὰ συναλλάγματα ἀνάγκη νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν μᾶλλον ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων παρὰ τὸ ἔγγραφον.

3. Εἰς τὸ συμβόλαιον ἀνάγκη νὰ προσγράφωνται καὶ τρεῖς μάρτυρες διὰ νὰ ἔχῃ πίστιν, καὶ νὰ ἦναι ἐκτὸς πάσης ἀντιλογίας καὶ διαβολῆς.

4. Εἰς πᾶν συμβόλαιον ζητοῦμεν πρότερον τὰς ἀποδείξεις ἀπὸ τὸν προσάγοντα, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τὸν λέγοντα ὅτι τὸ συμβόλαιον εἶναι πλαστόν.

5. Ἐάν τις εἰς συμβόλαιόν τι μνημονεύσῃ ἄλλο συμβόλαιον, ἐκ τῆς μνημείας ταύτης μηδεμία ἀπάντησις πηγάζει, ἐκτὸς ἐὰν ἐμφανισθῇ καὶ τὸ ἄλλο συμβόλαιον οὗτινος ἐγένετο μνεία εἰς τὸ δεύτερον, ἢ δοθῇ ἄλλη κατὰ νόμους ἀπόδειξις ὅτι καὶ ἡ μνημονευθεῖσα ποσότης τῳόντι χρεωστεῖται.

6. Ὁ ὁμολογήσας εἰς ὑπομνήματα ὅτι δὲν θέλει μεταχειρισθῇ συμβόλαιον, δὲν ποιεῖται πλέον χρῆσιν αὐτοῦ.

7. Ἡ ἀπώλεια τῶν συμβολαίων δὲν ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγὰς, ὅπου εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδειχθῇ ἄλλως ἡ ἀλήθεια.

8. Οὐδεὶς ἀπὸ τὰ ἰδιά του ἔγγραφα ἢ ὑπομνήματα καθιστᾷ ἀξιόπιστον τὴν μαρτυρίαν τοῦ χρέους.

9. Οὔτε τὸ δημόσιον, οὔτε ἰδιώτης δύναται διὰ τῶν ἰδίων του σημειώσεων νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὕπαρξιν χρέους κατά τινος, καθὼς ἐὰν γράψῃ εἰς δημόσια ἔγγραφα ὅτι ὁ δεῖνα χρεωστεῖ τόσα νομίσματα ἢ ἐὰν ὁ ἰδιώτης γράψῃ εἰς τὰ κατάστιχά του ὅτι ὁ δεῖνα μοὶ χρεωστεῖ.

10. Ἀπὸ ἰδιόχειρα δὲν γίνεται καμμία σύγκρισις (ἐκτὸς ἐὰν τὰ χειρόγραφα ἔχωσι τριῶν μαρτύρων ὑπογραφὴν καὶ αὐτοὶ οἱ μάρτυρες συνομολογήσωσιν ὅτι ὑπέγραψαν· ἢ ἀρνούμενοι τὴν ὑ-

ἰδίας χειρὸς, ἀπὸ συγκρίσεως τῶν ἰδίων γραμμάτων ἐλεγχθῶσιν), ἀλλ' ἐκ μόνων τῶν ἀγοραίων· εἰ δὲ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ τὸ ἐναντίον μέρος προκομίσειε γράμματα, τότε μὴ διαβάλλεσθαι· ᾧ γὰρ ὁ ἐναντίος πιστεύει, καὶ ὁ προκεκόμικε, καὶ ἐξ οὗ τὰ οἰκεῖα ἐπιῤῥώννυσι, τοῦτο οὐκ ἂν διαβάλλοι. Καὶ τὸ ἐκ τῶν δημοσίων προκομιζόμενον, καὶ δημοσίαν ἔχον μαρτυρίαν αὐτόχειρον, καὶ τοῦτο δεκτὸν εἶναι πρὸς τὰς συγκρίσεις τίθεμεν.

11. Ὅτι καὶ μὴ παρόντων μαρτύρων ἐξ ὅρκων πιστοῦται τὰ αὐτόχειρα.

12. Ὁπόσα ἄν τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ φήσειεν ἢ γράψειε διαθήκῃ, ταῦτα μηδὲν ὠφελεῖν αὐτὸν, μήτε τοῖς δανεισταῖς προκρίνειν, ἀλλ' ἐκείνοις ἄδεια ἔστω πάντα ἐρευνᾶν, ὃν ἂν βούλοιντο τρόπον.

13. Ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγράφων συναλλαγμάτων ἢ τὴν διὰ μαρτύρων ἢ τὴν δι' ὅρκου δεχόμεθα πίστιν· τοῦ μὲν ἐνάγοντος τοὺς μάρτυρας παράγοντος, τοῦ φεύγοντος δὲ ὀμνύντος ἢ καὶ ἀντεπάγοντος, καθάπερ ἂν ὁ δικαστὴς τὴν ὑπόθεσιν τάξειεν.

14. Ὁ τὴν ἰδίαν συγγραφὴν ἢ τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην καταβολὴν ἀρνούμενος τὸ διπλάσιον μετ' ἐλέγχου καταθέσει· ὁ δὲ παρ' αὐτὰ τοῦ ἀρνήσασθαι ἐξ ἐπιφορᾶς ὅρκου τὴν ἀλήθειαν φανερῶν, ἐκφεύξεται τὴν καταδίκην τοῦ διπλασίονος, βραδέως δὲ ὁμολογῶν καταθήσει τὰς δαπάνας τῆς δίκης ὅρκῳ τοῦ ἀντιδίκου.

15. Ἐν ταῖς γυμναζομέναις δίκαις τὴν αὐτὴν ἔχουσι δύναμιν ἥ τε πίστις τῶν συμβολαίων καὶ αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ Συμφώνων.

1. Σύμφωνόν ἐστι δύο τινῶν ἢ καὶ περισσοτέρων ἀρέσκεια, καὶ εἰς ταὐτὸ συγκατάθεσις, ἐπὶ τῷ συστῆναι ἤγουν γενέσθαι, ἢ διαλυθῆναί τι. Εἰσὶ δὲ σύμφωνα καὶ ἴδια καὶ δημόσια. Ἴδια μὲν τὰ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ἄνθρωπον γενόμενα. Δημόσια δὲ τὰ παρὰ

παγραφὴν των, ἐξελεγχθῶσιν διὰ συγκρίσεως τῶν ἰδίων γραμμάτων), ἀλλ' ἀπὸ μόνα τὰ ἀγορατα. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐναντίον μέρος ἐμφανίσῃ τῆς αὐτῆς χειρὸς γράμματα, τότε δὲν ἀποδοκιμάζονται· διότι ὅ,τι πιστεύει ὁ ἐναντίος καὶ ὅ,τι ἐμφανίζει, καὶ ἐξ οὗ ἐνισχύει τὰ ἴδια, τοῦτο δὲν δύναται ν' ἀποδοκιμάζῃ. Καὶ ὅ,τι ἐμφανίζεται ἀπὸ τὰ δημόσια καὶ ἔχει δημοσίαν αὐτόχειρον μαρτυρίαν, διατάσσομεν καὶ τοῦτο νὰ ἦναι δεκτὸν εἰς τὰς συγκρίσεις.

11. Ἐλλείψει μαρτύρων τὰ ἰδιόχειρα πιστοῦνται δι' ὅρκου.

12. Ὅσα εἴπῃ ἢ γράψῃ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰς ἰδίαν του διαθήκην, ταῦτα ποσῶς δὲν τὸν ὠφελοῦσι, μήτε τοὺς δανειστὰς βλάπτουσιν, ἀλλ' οὗτοι ἔχουσιν ἄδειαν νὰ ἐρευνῶσι πάντα καθ' ὃν τρόπον θελήσωσιν.

13. Εἰς τὰ ἄγραφα συναλλάγματα δεχόμεθα ἢ τὴν διὰ μαρτύρων ἢ τὴν δι' ὅρκου πίστιν· καὶ ὁ μεν ἐνάγων φέρει τοὺς μάρτυρας, ὁ δὲ ἐναγόμενος ὀμνύει καὶ ἀντεπάγει, ὅπως ὁ δικαστὴς διατάξῃ περὶ τούτου.

14. Ὁ ἀρνούμενος τὴν ἰδίαν του ἐγγύησιν ἢ τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην καταβολὴν ἐξελεγχόμενος καταβάλλει τὸ διπλάσιον· ὁ δὲ ἀπὸ ἐπαγωγὴν ὅρκου ὁμολογῶν τὴν ἀλήθειαν εὐθὺς μετὰ τὴν ἄρνησιν, ἀποφεύγει τὴν καταδίκην τοῦ διπλασίου, βραδέως δὲ ὁμολογῶν καταβάλλει τὰ ἔξοδα τῆς δίκης κατὰ τὸν ὅρκον τοῦ ἀντιδίκου.

15. Εἰς τὰς ἀμφισβητουμένας ὑποθέσεις τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσι καὶ ἡ πίστις τῶν συμβολαίων καὶ αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ συμφώνων.

1. Σύμφωνον εἶναι δύο τινῶν ἢ καὶ περισσοτέρων ἀρέσκεια, ἡ εἰς τὸ αὐτὸ συγκατάθεσις διὰ νὰ συστηθῇ ἤγουν νὰ γείνῃ ἢ νὰ διαλυθῇ τι. Εἶναι δὲ σύμφωνα καὶ ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια. Ἰδιωτικὰ μὲν εἶναι τὰ γινόμενα μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν· δημόσια δὲ τὰ

ἐξουσιαστῶν καὶ ἡγεμόνων ἐθνῶν, πρὸς εἰρήνην τυχὸν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. (Β. XI. 1. 1.)

2. Σύμφωνόν ἐστιν ὁμολογουμένου χρέους συγχώρησις· διάλυσις δὲ ἀμφιβαλλομένου χρέους συμβιβασμός.

3. Συμφωνεῖ τις καὶ ἀπὼν καὶ παρὼν, καὶ διὰ ἐπιστολῆς καὶ δι' ἀγγέλου, καὶ σιωπηρῶς ὅταν ἀποδῷ τῷ χρεώστῃ τὸ γραμματεῖον· ἔχει γὰρ ἐπὶ τῷ χρέει τὴν παραγραφήν. (Β. XI. 1. 2.)

4. Δύνατα συμφωνία καὶ ἀγράφως καὶ ἐγγράφως συνίστασθαι. (Β. XI. 1. 78.)

5. Οὐ δυνατὸν συμφωνεῖν οὕτως, ὡσὰν ἀπὸ τῶν δύο μερῶν τῶν ποιούτων τὰς συμφωνίας τὸ μὲν μόνον τὸ κέρδος ἔχῃ, τὸ δὲ τὴν συμφωνίαν μόνην. (Β. XII. 1. 29.)

6. Τῶν συμφώνων ὅσα μὲν ἔχουσι πρόστιμα καὶ ἀνάγκην τοῦ πληροῦσθαι, ταῦτα κρατοῦσι καὶ ψηφίζεται ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ποιήσεως τοῦ συμφώνου· ὅσα δὲ οὐκ ἔχει πρόστιμον οὐδὲ ἀνάγκην τοῦ πληρωθῆναι, τούτων οὐδὲ ὁ χρόνος τῆς ποιήσεως ψηφίζεται.

7. Τὸ ψιλὸν σύμφωνον ἀγωγὴν οὐ τίκτει, ἀλλὰ παραγραφήν· ψιλὸν δὲ σύμφωνόν ἐστιν, ἡνίκα μὴ προηγήσηται δόσις, ἀλλὰ μόνον συστῇ ἐπὶ δόσει· ἐν ἀρχῇ δὲ γινόμενον τυποῖ τὴν ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει δικαστηρίων· εἰ δὲ μετὰ χρόνον συμφωνηθῇ τι, τῷ μὲν ἐνάγοντι οὐ συμβάλλεται, τῷ δὲ ἐναγομένῳ τίκτει παραγραφήν. Ἡ δὲ τριακοστὴ ὀγδόη νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτω φησί. Θεσπίζομεν οὖν ἐν παντὶ συμφώνῳ, ἐν ᾧ ἂν τὸ ἐκ τῶν θείων σιναντιλήψεων ἐχέγγυον πρὸς τὴν ἀξιοπιστίαν προσῇ, τὴν ἰσχὺν παρεῖναι κραταιάν τε καὶ ἄλυτον, κἂν μηδεὶς λόγος προστιμήσεως συνεγέγραπτο. (Β XI. 1. 7.)

8. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑπεξουσίου σύμφωνον οὐ συνίσταται. (Β. XIX. 1. 2.)

9. Τὸ παρὰ φύσιν τοῦ συναλλάγματος, εἰ μὴ σύγχρονόν ἐστι συμφωνούμενον οὐ συμβάλλεται τῷ ἐνάγοντι· τῷ δὲ ἐναγομένῳ τίκτει παραγραφήν· ὅσα δὲ κατὰ φύσιν τοῦ συναλλάγματος πρά-

γμένα ἀπὸ ἐξουσιαστὰς καὶ ἡγεμόνας ἐθνῶν, πρὸς εἰρήνην λ. χ. ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον.

2. Σύμφωνον εἶναι ὁμολογουμένου χρέους συγχώρησις. Διάλυσις δὲ ἀμφιβαλλομένου χρέους συμβιβασμός.

3. Συμφωνεῖ τις καὶ ἀπὼν καὶ παρὼν καὶ δι' ἐπιστολῆς καὶ διὰ τρίτου προσώπου, καὶ σιωπηρῶς ὅταν ἀποδώσῃ τὸ ἔγγραφον εἰς τὸν χρεώστην, διότι ἔχει τὴν ἔνστασιν τοῦ χρέους.

4. Συμφωνία δύναται νὰ συνίσταται καὶ ἀγράφως καὶ ἐγγράφως.

5. Δὲν συγχωρεῖται συμφωνία καθ' ἣν ἀπὸ τῶν δύο συμφωνούντων μερῶν τὸ μὲν ἓν νὰ ἔχῃ τὸ κέρδος μόνον, τὸ δὲ ἄλλο μόνην τὴν ζημίαν.

6. Τῶν συμφώνων ὅσα μὲν ἔχουσι πρόστιμον καὶ ἀνάγκην πρὸς ἐκτέλεσιν, ταῦτα ἰσχύουσι καὶ ὁ χρόνος λογίζεται ἀπὸ τὴν ποίησιν τοῦ συμφωνητικοῦ· ὅσα δὲ πρόστιμον καὶ ἀνάγκην πρὸς ἐκτέλεσιν δὲν ἔχουσι, τούτων οὐδὲ ὁ χρόνος τῆς ποιήσεως λογίζεται.

7. Τὸ ψιλὸν σύμφωνον ἀγωγὴν δὲν γεννᾷ, ἀλλ' ἔνστασιν· ψιλὸν δὲ σύμφωνον εἶναι, ὅταν δὲν προηγηθῇ δόσις, ἀλλὰ μόνον συστῇ πρὸς δόσιν· γινόμενον δὲ ἐξ ἀρχῆς σχηματίζει τὴν ἀγωγὴν, καθὼς εἰς τὰς καλῆς πίστεως δίκας· εἰ δὲ μετὰ καιρὸν συμφωνηθῇ τι, τὸν μὲν ἐνάγοντα δὲν ὠφελεῖ, εἰς δὲ τὸν ἐναγόμενον γεννᾷ ἔνστασιν. Ἡ δὲ τριακοστὴ ὀγδόη Νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει ταῦτα. Διατάσσομεν ὥστε πᾶν σύμφωνον, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ ἐγγύγυον τῆς ἀξιοπιστίας ἀπὸ τὴν βασιλικὴν συνδρομὴν, νὰ φέρῃ εἰς ἑαυτὸ κῦρος ἰσχυρὸν καὶ ἄλυτον, καὶ ἐὰν κανεὶς λόγος προστίμου δὲν ἦναι γεγραμμένος.

8. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὑπεξουσίου σύμφωνον δὲν συνίσταται.

9. Ὅ,τι συμφωνεῖται παρὰ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος, ἐὰν δὲν ἦναι σύγχρονον, δὲν ὠφελεῖ τὸν ἐνάγοντα. Εἰς δὲ τὸν ἐναγόμενον παρέχει ἔνστασιν· ὅσα δὲ συμφωνοῦνται κατὰ τὴν φύσιν τοῦ

ματος μὴ τυχόντος συμφωνεῖται, ταῦτα τῷ ἐνάγοντι καὶ τῷ ἐναγομένῳ ὡς ἐνόντα συμβάλλεται. (Β. XI. 1. 7.)

10. Παρὰ τὰ κοινὰ νόμιμα συμφωνεῖν οὐκ ἔξεστιν, οὐδὲ λεγατεύειν· καὶ ἐάν τις ὁμόσῃ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις μὴ ἐνάγειν, οὐκ ἐξόρωται· τοῦ δὲ συμφώνου παρανόμου ὄντος, οὔτε ἐπερώτησις γενομένη κρατεῖ. (Β. XI 1. 7.)

11. Διὰ ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν νόμιμον οὐκ ἐναλλάσσεται. (Β. XI. 1. 38.)

12. Ὅσα σύμφωνα γένηται ἢ ὑπεναντία νόμων ἢ ὑπεναντία τῶν καλῶν τρόπων, ταῦτα μηδεμίαν ἔχειν ἰσχὺν ἀναμφιβόλου νομίμου ἐστίν. (Β. XI. 1. 67.)

13. Οὐ δύναταί τις πρόστιμον ἐπερωτᾶν ὑπὲρ τὴν τῶν νομίμων τόκων ποσότητα. (Β. XXIII. 3. 63.)

14. Ἀπὸ ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν νόμιμον οὐκ ἐναλλάσσεται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατ' ἀρχὰς αἱ ἀγωγαὶ ἀπὸ συμφώνου ἐναλλάσσονται τῷ αὐτῷ δικαίῳ ἢ διὰ παραγραφῆς. (*)

(*) Σκοπὸς τοῦ νομοθέτου εἶναι ὥστε τὸ δημόσιον δίκαιον, τουτέστιν οἱ κοινῶς καὶ πρὸς πάντας χρησίμως εἰσαχθέντες νόμοι, νὰ μὴ ἀνατρέπωνται ἀπὸ ἰδιωτῶν συμφωνητικὰ ἤγουν ἀπὸ τὰς κατὰ μέρος ἀρεσκείας. Δημόσιον παρ. χ. δίκαιον εἶναι, ὥστε ἀποθνήσκων ἕκαστος νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν νὰ γράψῃ, ὁποιον βούλεται κληρονόμον, καὶ νὰ μοιράζῃ τὴν κληρονομίαν κατὰ τὴν θέλησίν του, καὶ νὰ ἀφίνῃ κληροδοτήματα εἰς ὅσους θέλει, καὶ τοῦτο συμφέρει ὅλους. Ἐὰν λοιπὸν κατὰ συναίνεσίν μου συμφωνῶ μέ τινα, ὅτι ἐξάπαντος ἀποθνήσκων, θά σὲ γράψω κληρονόμον, καὶ δὲν θὰ ἔχω ἐξουσίαν νὰ γράψω ἄλλον τινὰ κληρονόμον εἰμὶ ἐσέ, καὶ ἐὰν δὲν γράψω ἐσὲ κληρονόμον, ὀφείλω νά σὲ δίδω ἐγὼ ἢ ὁ κληρονόμος μου τόσα νομίσματα, ἢ νὰ γείνῃ τοῦτο· ἀποθνήσκων ὅμως δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ τοιοῦτο συμφωνητικόν νὰ γράψῃ ὁποιον θέλει κληρονόμον, καὶ νὰ διαμοιράσῃ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἰδίαν του θέλησιν. Καὶ ἐὰν ὁ λαβὼν τὸ συμφωνητικὸν προβάλλει ὅτι εἶμαι ἐγὼ κληρονόμος ἀπὸ τὸ συμφωνητικόν, θέλει ἀκούσει, ὅτι τὸ τοιοῦτον συμφωτικὸν δὲν ἰσχύει· διότι δημόσιον καὶ κοινωφελὲς δίκαιον δὲν ἀναιρεῖται ἀπὸ ἰδιώτου συμφωνητικόν. Καὶ πάλιν ὁ νόμος λέγει, ὅτι τοῦ γάμου συνεστῶτος, ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται

συναλλάγματος πράγματος μὴ ὑπάρχοντος, ταῦτα ὠφελοῦσι τὸν ἐνάγοντα καὶ τὸν ἐναγόμενον ὡς ἐὰν ἐνυπῆρχον.

10. Σύμφωνον ἢ κληροδότημα παρὰ τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν ἐπιτρέπεται· καὶ ἐάν τις ὁμόσῃ νὰ μὴ ἐνάξῃ περὶ τῶν τοιούτων, δὲν ἰσχύει. Ὅταν δὲ τὸ σύμφωνον ἦναι παράνομον, οὔτε συνομολόγησις ἐὰν γείνῃ ἰσχύει.

11. Διὰ ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν μεταβάλλεται.

12. Ὅσα σύμφωνα γείνωσιν ἢ ἐναντία τῶν νόμων ἢ ἐναντία τῶν καλῶν ἠθῶν, ταῦτα δὲν ἔχουσι καμμίαν ἰσχὺν καθὸ ἀναμφιβόλου δικαίου.

13. Δὲν δύναταί τις νὰ συνομολογῇ πρόστιμον ὑπὲρ τὴν ποσότητα τῶν νομίμων τόκων.

14. Ἀπὸ ἰδιωτικὸν σύμφωνον τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν μεταβάλλεται, ἂν καὶ τὰ μάλιστα κατ' ἀρχὰς αἱ ἀγωγαὶ διὰ συμφώνου μεταβάλλονται αὐτοδικαίως ἢ δι' ἐνστάσεως.

νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν γυναῖκα, ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα· καὶ τοῦτο εἶναι κοινὸν καὶ χρήσιμον πρὸς ὅλους. Ἐὰν λοιπὸν ὁ εἷς τούτων συμφωνήσῃ νὰ δωρήσῃ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἐὰν δὲν δωρήσῃ, νὰ δίδῃ πρόστιμον, δὲν καταβόνει τίποτε· διότι τὸ τοιοῦτο συμφωνητικόν, ὡς εἴπομεν, εἶναι ἀνίσχυρον, καὶ τὸ δημόσιον δίκαιον δὲν μεταβάλλεται ἀπὸ συμφωνητικόν. Αἱ δὲ ἀγωγαὶ μεταβάλλονται ἀπὸ συμφωνητικά, καὶ ἐνῷ ὁ νόμος λέγει τὴν ἀγωγὴν ταύτην τοιαύτην, οἱ συναλλάττοντες δύνανται νὰ τὴν μεταβάλλωσι μὲ συμφωνητικόν. Ὁ νόμος παραδ. χ. λέγει, ὅτι εἰς τὴν πώλησιν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ ἡ διπλασία, τουτέστι νὰ συμφωνῇ ὁ πωλῶν, ὅτι ἐὰν ἐνικηθῇ τὸ πρᾶγμα, νὰ δώσω τὸ τίμημα διπλάσιον. Ἐὰν λοιπὸν πωλῶ πρᾶγμα, δύναμαι νὰ μεταβάλλω καταρχὰς τὴν ἀγωγὴν καὶ νὰ λέγω ταῦτα εἰς τὴν πώλησιν, πωλῶ τὸ πρᾶγμα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ὑποχρεοῦμαι ἐκ τούτου καὶ νὰ μὴ ἀναγκάζωμαι νὰ τὸ διεκδικήσω, ἢ ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἐνικηθῇ, νὰ μὴ δώσω τίποτε διπλάσιον ἢ ἁπλοῦν. Ἀνίσως δὲ ὁ νόμος λέγῃ ὅτι αἱ πωλήσεις γίνονται τοιουτοτρόπως, καὶ ἔχουσιν αὗται ἀγωγὴν ἀναγκάζουσαν τὸν πωλητὴν νὰ διεκδικῇ καὶ νὰ συμφωνῆται ἡ διπλασία, τὸ συμφωνητικὸν μετέβαλε ταῦτα κ' εἰς τοῦτο κρατεῖ ἡ μετατύπωσις καὶ

15. Οὐδεὶς συμφωνῶν ἢ ἐπερωτῶν ἀσφάλειαν ἕτερῳ περιποιεῖ. (*). (Β. Ιι. 3. 73).

16. Τὸ ἀσαφὲς καὶ ἀμφίβολον σύμφωνον κατὰ τοῦ πράτου καὶ τοῦ μισθώσαντός ἐστιν· ἡ δὲ ἀμφίβολος ἐναγωγὴ τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος οὐ καταβλάπτει. (Β. Ιι. 3. 172.)

ἡ μεταβολή. Καλῶς δὲ τὸ κεφάλαιον εἶπε τὸ καταρχὰς καὶ οὕτως ἀπαιτεῖ ἡ ἀκρίβεια· διότι εἰ μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν διατύπωσιν τῆς ἀγωγῆς συμφωνηθῇ τι, τὸ τοιοῦτο μετατυπόνει τὴν ἀγωγήν· καθὼς ἐὰν πωλῇ τις πρᾶγμα, ὡς εἶπον ἀναγκάζεται ἀπὸ τὸν νόμον καὶ τὴν φύσιν τῆς ἀγωγῆς νὰ ὁμολογῇ τὴν διπλασίασιν, ὄχι ὅμως νὰ δίδῃ καὶ ἐγγυητήν· εἰ δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν θελήσῃ καὶ δώσῃ ἐγγυητὴν, ἰσχύει τὸ συμφωνητικὸν καὶ ὑποχρεοῦται ὁ ἐγγυητής. Καὶ τοῦτο δὲν κρατεῖ εἰς μόνην τὴν πώλησιν, ἀλλ' εἰς πᾶσαν καλῆς πίστεως ἀγωγήν. Καθὼς, ἐὰν δώσω εἰς χρῆσιν εἴς τινα πρᾶγμα, ἢ εἰς παρακαταθήκην, ὁ νόμος ἀπὸ τὸν δέκτην τῆς παρακαταθήκης δὲν ἀπαιτεῖ μεγάλην ἐπιμέλειαν, οὐδὲ λέγει, ὅτι τὰ τυχηρὰ πίπτουσιν εἰς βάρος τοῦ λαβόντος πρὸς χρῆσιν· ἀλλ' ἐὰν εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅταν δίδω εἰς χρῆσιν τὸ πρᾶγμα, συμφωνήσῃ αὐτὸς ὅτι ἀναδέχεται εἰς βάρος του τὰ τυχηρὰ, κινδυνεύει· διότι ἰσχύει τὸ συμφωνητικὸν, καὶ μετασχηματίζει τὴν ἀγωγήν, ὡς τῶν ἀπ' ἀρχῆς συμφωνουμένων μεταβαλλόντων δικαιωματικῶς τὴν ἀγωγὴν, αὐτοῦ δηλ. τοῦ νόμου ἀποδεχομένου τὸν μετασχηματισμὸν, τὸ ὁποῖον ῥωμαϊκῶς λέγεται κατὰ τὸ δίκαιον αὐτό. Ὅταν δὲ τὸ συμφωνητικὸν δὲν γείνῃ εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ συμφωνήσωσιν ὕστερον, τότε τὸ συμφωνητικὸν μεταβάλλει τὴν ἀγωγὴν, πλὴν τὸν μὲν ἐνάγοντα δὲν ὠφελεῖ, εἰς δὲ τὸν ἐναγόμενον γεννᾷ ἔνστασιν· καθὼς εἶναι ὁ νόμος, τὰ κινητὰ τῆς προικὸς νὰ δίδωνται μετὰ ἔτος· εἰ μὲν μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν συμφωνήσῃ ἡ γυνὴ νὰ λάβῃ τὰ κινητὰ εὐθὺς, τὸ τοιοῦτο συμφωνητικὸν δὲν τὴν ὠφελεῖ ποσῶς, ὡς μὴ γενόμενον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον συμφωνήσῃ ἡ γυνὴ νὰ λάβῃ καὶ τὰ ἀκίνητα μετὰ ἔτος, τοῦτο ὠφελεῖ τὸν ἄνδρα καὶ μεταβάλλει τὴν περὶ προικὸς ἀγωγήν, ὡς συμφωνηθεῖσαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μετασχηματίσασαν τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος. Καὶ μήπως ὁ καιρὸς τοῦ γάμου δὲν εἶναι τάχα ἀρχὴ τοῦ συναλλάγματος; Καὶ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος ἐὰν ἡ γυνὴ κινῇ τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν, καὶ ἀπαιτῇ τὰ ἀκίνητα εὐθὺς μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου, ἡ ἀπαίτησις δὲν εἶναι δεκτή· διότι λέγει ὁ ἀνὴρ, ἀλλ' ἂν δὲν συνερώνησες, ὦ γύναι, νὰ ἀπαιτήσῃς καὶ τὰ ἀκίνητα μετὰ ἔτος. Οὕτω

15. Οὐδεὶς συμφωνῶν ἢ συνομολογῶν ἀσφαλίζει ἄλλον.

16. Τὸ ἀσαφὲς καὶ ἀμφίβολον σύμφωνον ἑρμηνεύεται κατὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἐκμισθωτοῦ. Ἡ δὲ ἀμφίβολος ἐναγωγὴ δὲν βλάπτει τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος.

λοιπὸν μεταβάλλονται αἱ ἀγωγαὶ αὐτοδικαίως, ἢ δι' ἐξαιρέσεως, τουτέστιν, εἰ μὲν ἡ μεταβολὴ γείνῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος, ἀποδέχεται ταύτην ὁ νόμος, καὶ ὠφελεῖ αὕτη καὶ τὸν ἐνάγοντα καὶ τὸν ἐναγόμενον· ὡς μεταβαλλομένης τῆς ἀγωγῆς δικαιωματικῶς, καὶ ὠφελούσης ἀμφοτέρους· εἰ δὲ γείνῃ τι μετὰ ταῦτα, τὸν μὲν ἐνάγοντα δὲν ὠφελεῖ, εἰς δὲ τὸν ἐναγόμενον γεννᾷ ἔνστασιν, κ' εἰς τοῦτο μεταβάλλεται ἡ ἀγωγὴ δι' ἐνστάσεως.

(*) Εἴξευρε ὡς εἰς προθεωρίαν, ὅτι ὅταν ἡ σκέπη τῆς οἰκίας μου χύνῃ τοὺς σταλαγμοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ γείτονος, ἢ ἔχω παράθυρον ἀποβλέπον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ γείτονος, λέγεται ὅτι ἔχω δουλείαν κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος· τοῦτο εἰξεύρων ἰδὲ τὸ προκείμενον. Πέτρος τις εἶχε δύο οἰκίας, τῶν ὁποίων ἡ μία ἔχυνε τοὺς σταλαγμοὺς εἰς τὴν ἄλλην καὶ παράθυρα εἶχεν ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἄλλην· καὶ εἰς τὴν πώλησιν ἔγραψε ταῦτα· οἱ σταλαγμοὶ τῆς σκέπης καὶ τὰ παράθυρα μένουσιν, ὡς εὑρίσκονται τὴν σήμερον· παρέδωσε τὴν πωληθεῖσαν οἰκίαν, καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνοίξῃ τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας, τὴν ὁποίαν ἐκράτησεν αὐτὸς, καὶ νὰ βλέπῃ εἰς τὴν ἰδικήν μου· ἐγὼ δὲ τὸν ἐμποδίζω. Καὶ κινεῖ κατ' ἐμοῦ ὁ πωλητής, καὶ αἰτεῖ νὰ τὸν παραχωρηθῇ ἀπὸ τὸ δικαστήριον νὰ ἀνοίξῃ τὰ παράθυρά του, προτείνων εἰς βοήθειάν του τοὺς λεχθέντας εἰς τὴν πώλησιν λόγους, τὰ παράθυρα καὶ οἱ σταλαγμοὶ τῆς σκέπης μένουσι, καθὼς εἶναι τὴν σήμερον. Ἐναντιοῦμαι ἐγὼ λέγων, ὅτι ὁ πωλητὴς καταδικάζεται μᾶλλον ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς πωλήσεως· διότι εἶναι ἀμφίβολοι, καὶ δὲν σαφηνίζουσε περὶ τίνων παραθύρων καὶ σταλαγμῶν ἐσυμφώνησε ταῦτα· περὶ τῶν παραθύρων ἀρά γε τῆς κρατηθείσης ἀπὸ τὸν πωλητὴν οἰκίας, ἢ τῆς πωληθείσης πρὸς ἐμέ; Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ζήτησις εἶναι τοιαύτη καὶ οἱ λόγοι ἀμφίβολοι, ὁ νομοθέτης λύει τὸ ζήτημα, λέγων, ὅτι τὰ ἀμφίβολα συμφωνητικὰ ἑνοῦνται καὶ ἑρμηνεύονται κατὰ τοῦ πωλητοῦ, καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποφράξῃ τὰ παράθυρά του, ἐνῷ τὰ ἰδικά μου μένουσιν ἀνοικτά· διότι ἐδύνατο αὐτὸς, ἂν δὲν ἀπέβλεπε πρὸς ἀπάτην τοῦ ἀγοραστοῦ, νὰ συμφωνήσῃ καὶ νὰ εἴπῃ καθαρῶς ὅτι ὀφείλεται καὶ τῆς κρατηθείσης ἀπὸ ἐμὲ οἰκίας τὰ παράθυρα νὰ μένωσιν ἀνοικτά· καὶ ἦτον κύριος τοῦ νὰ μὴ ἀπαλ-

17. Ἐὰν ὑποβληθῇ τῷ συμφώνῳ ποινὴ, ἐπιλογὴν ἔχει ὁ ἐπερωτήσας ἢ τῇ ἐπερωτήσει χρήσασθαι, ἢ τῇ παραγραφῇ, καὶ ποιῆσαι τῆς ποινῆς ἀποχήν. (Β. XI. 1. 10.)

18. Τὰ παράνομα σύμφωνα οὐκ ἔρρωται (*)· ὡς ὅταν ὁ ἄνηβος χωρὶς τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου συγχωρῇ χρέος· οὔτε γὰρ αὐτῷ χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου καλῶς καταβάλλεται. (Β. XI. 1. 28).

19. Ἐὰν συμφωνήσωσί τινες, ὥστε τὸν προτελευτῶντα τῷ ἑτέρῳ διδόναι τὴν οὐσίαν, ἄχρηστον τὸ γεγονὸς κατὰ τῶν καλῶν τρόπων ὄν· οὔτε γὰρ σύμφωνον, οὔτε ἐπερώτησις οὕτω γενομένη ἰσχύει. (Β. XLIII. 6. 4.)

20. Εἰ καὶ ἰδιῶται περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀνισχύρως συμφωνουσι, καὶ οὐδὲ θανάτου αἰτίᾳ δωρεὰν εἰσάγει τὸ σύμφωνον· στρατιῶται ὅμως ἐπὶ παράταξιν ἐξιόντες ἰσχυρῶς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦσιν. (Β. XI. 1. 80).

21. Ἐὰν συμφωνηθῇ ἐξ ἀπαιδίας τὸν ἄνδρα κερδᾶναι τὴν προῖκα, καὶ ναυαγήσῃ ἡ γυνὴ μετὰ ἐναυσίου παιδίου, δοκεῖ προτελευτᾶν ὁ πατὴρ τῆς μητρὸς, καὶ κερδαίνει ὁ ἀνήρ· φησὶ γὰρ ὁ νόμος· εἰ μὲν ἔρηβος ὑπῆρχεν ὁ πατὴρ, τὴν μητέρα νομίζειν προτελευτήσασαν· εἰ δὲ ἄνηβος, τὸν πατέρα κρίνειν πρὸ τῆς μητρὸς τελευτήσαντα. (Β. XXIX. 5. 24).

λοτριώσῃ τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν οἰκίαν. Τὸ ἀσαφὲς λοιπὸν συμφωνητικὸν ἑρμηνεύεται κατὰ τοῦ πωλητοῦ· ὡσαύτως καὶ κατὰ τοῦ ἐκμισθώσαντος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Εἰς δὲ τὴν ἀγωγὴν, ἐὰν συμπέσῃ ἀμφιβολία, λέγομεν τοὐναντίον· καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Εἶχέ τις δύο δούλους Πέτρους, τὸν μὲν ἕνα ἰατρὸν, τὸν δὲ ἄλλον ἀνεπιστήμονα· ἐκίνησα κατ' αὐτοῦ αἰτῶν δοῦλον Πέτρον, καὶ ἐκινδύνευεν αὐτὸς νὰ καταδικασθῇ. Λέτοῦσα λοιπὸν νὰ λάβω τὸν ἰατρὸν, ὁ δὲ ἐναγόμενος ἔδιδε τὸν ἄλλον, καὶ ἦτον ἀνιμέσον ἡμῶν ἀμφιβολία, διότι ἐγὼ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἐκίνησα περὶ ἰατροῦ καὶ αὐτὸν εἶχον κατὰ νοῦν, ὁ δὲ ἐναγόμενος ἐπρότεινε τοὺς λόγους τῆς ἀγωγῆς, οἵτινες εἶναι ἁπλοῖ καὶ δὲν μνημονεύουσιν τὸν ἰατρόν. Λύει λοιπὸν ὁ νομοθέτης τὴν φιλονεικίαν, καὶ λέγει, ὅτι ἡ ἀμφίβολος ἀγωγὴ δὲν βλάπτει τὸν ἐνάγοντα, ἀλλ' ἐννοεῖται μᾶλλον ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ οὕτω

17. Ἐὰν εἰς τὸ συμφωνητικὸν προσδιορισθῇ ποινὴ, ὁ συμφωνήσας ἔχει ἐπιλογὴν, ἢ τὴν συμφωνίαν νὰ μεταχειρισθῇ, ἢ τὴν ἔνστασιν, καὶ ν' ἀποστῇ τῆς ποινῆς.

18. Τὰ παράνομα σύμφωνα δὲν ἰσχύουσι· καθὼς ὅταν ὁ ἄνηβος χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ἐπιτρόπου συγχωρήσῃ χρέος· διότι οὐδὲ εἰς αὐτὸν χωρὶς τὸν ἐπίτροπον γίνεται καλῶς ἡ καταβολή.

19. Ἐὰν συμφωνήσωσί τινες, ὥστε ὁ προαποθνήσκων ν' ἀφίνῃ εἰς τὸν ἄλλον τὴν περιουσίαν του, τὸ τοιοῦτον εἶναι ἄχρηστον ὡς γινόμενον ἐναντίον τῶν καλῶν ἠθῶν· διότι οὔτε σύμφωνον, οὔτε συνομολόγησις οὕτω γενομένη ἰσχύει.

20. Ἂν καὶ ἰδιῶται δὲν συμφωνῶσιν ἰσχυρῶς περὶ τῆς ἀλλήλων κληρονομίας, καὶ τὸ σύμφωνον οὐδὲ αἰτίᾳ θανάτου εἰσάγει δωρεάν· στρατιῶται ὅμως ἐξερχόμενοι εἰς παράταξιν ἰσχυρῶς συμφωνοῦσι τὸ τοιοῦτον.

21. Ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ κερδαίνῃ ὁ ἀνὴρ δι' ἀτεκνίαν τὴν προῖκα, καὶ ναυαγήσῃ ἡ γυνὴ μὲ μονοετὲς τέκνον, θεωρεῖται ὅτι τὸ τέκνον προαποθνήσκει τῆς μητρὸς, καὶ κερδαίνει ὁ ἀνὴρ· διότι ὁ νόμος λέγει· εἰ μὲν ὁ υἱὸς ἦτον ἔρηβος, λογίζεται ὅτι ἡ μήτηρ προαπέθανεν· εἰ δὲ ἄνηβος, ὁ υἱὸς λογίζεται ὅτι προαποθνήσκει τῆς μητρός.

παραδέχεται καὶ τὸ δικαστήριον, καθὼς καὶ ἑρμηνεύεται παρ' αὐτοῦ· διότι καὶ εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον λέγονται ῥητῶς ταῦτα· ἡ ἀμφίβολος ἀγωγὴ καὶ διήγησις ἑρμηνεύεται ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτήν. Τὴν δὲ ἀμφίβολον ἐναγωγὴν εὐλόγως ἀποδεχόμεθα νὰ ἑρμηνεύηται ἀπὸ τὸν ἐνάγοντα, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ συστηθῇ ἡ δίκη· διότι ἐὰν παραδεχθῶμεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τὸν ἐναγόμενον, οὗτος διὰ νὰ μὴ καταδικασθῇ, ἀναμφιβόλως θὰ ἔλεγεν, ὅτι δὲν διενοήθη ὅ,τι ὁ ἐνάγων αἰτεῖ· καὶ ἐπειδὴ οὗτος εἰσάγει ἄλλο παρ' ὅ,τι ὁ ἐνάγων αἰτεῖ, ἡ δίκη θὰ ἐκαταντοῦσεν εἰς τίποτε· διότι ὁ ἐνάγων δὲν λαμβάνει ὅ,τι ὁ ἐναγόμενος προσφέρει, οὐδὲ ὁ ἐναγόμενος δίδει ὅ,τι αἰτεῖ ὁ ἐνάγων.

(*) Τὰ αἰσχρὰ, τὰ ἀθέμιτα, καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν συμφωνητικὰ ἀκυρόνει ὁ νόμος, λέγων, τὰ παράνομα συμφωνητικὰ δὲν ἰσχύουσιν.

22. Ἐὰν γυνὴ κατ' ἀψιμαχίαν λαβοῦσα τοὺς παῖδας ὑπαναχωρήσῃ τοῦ ἀνδρός· ὁ δὲ ὥσπερ ἀγοράζων τὴν φιλίαν αὐτῆς, συμφωνήσῃ μὴ ἀπαιτῆσαι τὴν προῖκα, εἴγε πρὸς αὐτὸν ὑποστρέψει, οὐκ ἔρρωται τὸ σύμφωνον. (Β. XXIX. 5. 25.)

23. Ἐάν τις συνεφώνησει πρὸς τὸν πενθερὸν, ἵνα ἐὰν συμβῇ αὐτὸν ἐν τῷ γάμῳ τελευτῆσαι παίδων ὑπόντων, τὸ ἥμισυ τῆς προικὸς μόνον ἀποδοθῇ, ἄχρηστόν ἐστι τὸ σύμφωνον.

24. Ἐὰν ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἵνα τελευτῶσαν αὐτὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον τοῦτο ἄχρηστόν ἐστιν· οὐ γὰρ δυνατὸν διὰ συμφώνου τυποῦσθαι τὰς περὶ τῆς ἡμετέρας κληρονομίας· ἐξωτικὸς γὰρ ἄνθρωπος διαθήκης χωρὶς ἕτερον οὐ δύναται κληρονομῆσαι· ἡ γὰρ κληρονομία τοῖς ἐξωτικοῖς ἐν διαθήκῃ δίδοται. (Β. XXIX. 5. 35).

25. Ἐὰν γένηται σύμφωνον, ἵνα προτελευτώσης τῆς γυναικὸς, ἡ προῖξ ἀπομείνῃ παρὰ τῷ ἀνδρὶ, ἐὰν παρὰ τοῦ πατρὸς δεδομένη ἐστὶν ἡ προῖξ, ἔρρωται τὸ σύμφωνον, καὶ ἀποκλείεται ὁ πατήρ· δυνατὸν γὰρ βλάπτεσθαι ἀπὸ συμφώνου τὴν προῖκα, ὅτε μόνος ὁ πατὴρ μέλλει περὶ αὐτῆς ἐνάγειν. (Β. XXIX. 5. 36).

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ Διαλύσεως.

1. Πᾶσα διάλυσις ἢ δοθῆναι τίποτε ζητεῖ τῷ διαλυσαμένῳ ἢ παρακατασχεθῆναι τίποτε παρ' αὐτοῦ ἢ ἐπαγγελθῆναι τίποτε αὐτῷ, καὶ εἰ μηδὲν τούτων γένηται, οὐκ ἔστι διάλυσις· διάλυσις γὰρ οὐδενὸς δοθέντος ἢ παρακατασχεθέντος ἢ ὁμολογηθέντος ἤτοι ἐπαγγελθέντος οὐδαμῶς προβαίνει. (Β. XI. 2. 55.)

2. Καὶ ἐν ὑπομνήμασι καὶ χωρὶς ὑπομνημάτων καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως γενομένη διάλυσις βεβαία ἐστίν. (Β. XI. 2. 45.)

3. Εἰς μὲν τὰ δι' αἵματος ἐπιφέροντα τὴν τιμωρίαν καλῶς διαλυόμεθα, ὑπεξῃρημένου τοῦ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος· ὅσα δὲ μὴ ἔχει δι' αἵματος τὴν τιμωρίαν, ἐπὶ τούτοις οὐκ ἔρρωται ἡ διάλυσις χωρὶς τοῦ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματος.

22. Ἐὰν γυνὴ λαβοῦσα κατ' ἀψιμαχίαν τὰ παιδία ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα· οὗτος δὲ ὡς ἀγοράζων τὴν φιλίαν αὐτῆς, συμφωνήσῃ νὰ μὴ ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα, ἐὰν ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτὸν, τὸ σύμφωνον δὲν ἰσχύει.

23. Ἐάν τις συνεφώνησε μὲ τὸν πενθερὸν, ὥστε συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐὰν συμβῇ ν' ἀποθάνῃ αὐτὸς καὶ ὑπάρχωσι τέκνα, τὸ ἥμυσι μόνον τῆς προικὸς ν' ἀποδοθῇ, ἡ συμφωνία εἶναι ἄχρηστος.

24. Ἐὰν ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα νὰ ἦναι κληρονόμος αὐτῆς μετὰ θάνατον, τὸ σύμφωνον τοῦτο εἶναι ἄχρηστον· διότι δὲν εἶναι δυνατὸν αἱ κληρονομίαι νὰ ῥυθμίζωνται διὰ συμφώνου· διότι ἐξωτικὸς δὲν δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἄλλον χωρὶς διαθήκην, καθόσον εἰς τοὺς ἐξωτικοὺς δίδεται ἡ κληρονομία διὰ διαθήκης.

25. Ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ ἀπομείνῃ μετὰ θάνατον ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα, ἐὰν ἡ προῖξ ἐδόθη ἀπὸ τὸν πατέρα, ἰσχύει τὸ σύμφωνον, καὶ ἀποκλείεται ὁ πατήρ· διότι δυνατὸν νὰ βλάπτηται ἡ προῖξ ἀπὸ σύμφωνον, ὅταν μόνος ὁ πατὴρ μέλλῃ νὰ ἐνάγῃ περὶ αὐτῆς.

ΤΙΤΛ. Ι. Περὶ Διαλύσεως (συμβιβασμοῦ).

1. Πᾶσα διάλυσις ζητεῖ ἢ νὰ δοθῇ τι εἰς τὸν συμβιβασθέντα ἢ νὰ παρακρατηθῇ τι ἀπὸ αὐτὸν ἢ νὰ ὑποσχεθῇ τι εἰς αὐτόν, καὶ ἐὰν δὲν γείνῃ κανὲν τούτων, διάλυσις δὲν ὑπάρχει· διότι ἐὰν δὲν δοθῇ τι ἢ παρακρατηθῇ ἢ ὁμολογηθῇ ἤτοι γείνῃ ὑπόσχεσίς τινος συμβιβασμὸς δὲν συνίσταται.

2. Διάλυσις γενομένη καὶ εἰς ὑπομνήματα καὶ χωρὶς ὑπομνήματα καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἰσχύει.

3. Εἰς μὲν τὰ ἐπιφέροντα αἵματος τιμωρίαν καλῶς διαλυόμεθα, ἐκτὸς τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας· ὅσα δὲ δὲν ἐπιφέρουσι τιμωρίαν αἵματος, εἰς ταῦτα ἡ διάλυσις δεν ἰσχύει ἐκτὸς τοῦ ἐγκλήματος τῆς πλαστογραφίας.

4. Ὁ διαλυσάμενος τὸ ἰσχυρὸν αὐτόθεν ἔχει· εἰ οὖν διαλύσεταί τις ἐγγράφως, ὅτι ἐπείπερ εἴχομεν ἀμφιβολίαν, διαλύομαι σήμερον καὶ ὁμολογῶ σοι χρεωσπεῖν ἑκατὸν νομ. καὶ γένηται διάλυσις· εἶτα μετὰ χρόνον γένηται καὶ ἑτέρα διάλυσις διεξιοῦσα ὁμοίως, καὶ ὅτι οὐδὲ τὰ ἑκατὸν νομ. χρεωστῶ σοι· ἡ δευτέρα διάλυσις ἀντ' οὐδενὸς τῷ νόμῳ λελόγισται, ἀλλ' ἀνατρέπεται ἐρχομένη πρὸς δικαστήριον· ὅτι μετὰ ψῆφον ἐῤῥωμένην οὐκ ἰσχυρῶς τις διαλύεται, καὶ ὅτι ἡ διάλυσις ἀμφιβαλλομένου πράγματός ἐστι τομὴ καὶ μείζων ἐστὶ ψήφου, πῶς δύναταί τις διαλύεσθαι μετὰ ψῆφον ἐῤῥωμένην (*) καὶ βεβαίαν;

5. Ὅτι καὶ μετὰ προστίμου, καὶ χωρὶς προστίμου διὰ συμφώνου μόνου γίνεται διάλυσις. (Β. XI. 2. 15).

6. Οὔτε μετὰ διάλυσιν, οὔτε μετὰ δευτέραν ὁμολογίαν ἐξέσται τινὶ μεταβάλλειν τὴν ἤδη ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν, εἰ καὶ κατ' ἀπάτην δηλονότι ψευδῶς τὴν ἀρχὴν ἔρθασε γενομένη. (Β. XI. 2. 47).

7. Εἰ μετὰ ἐλευθέρων διαλύσεταί τις ἐν τῷ εἶναι μείζων τῶν κε'. ἐνιαυτῶν ἐπί τῳ τινα λαβεῖν παρ' αὐτῶν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μήπω δεδώκασιν οἱ διαλυσάμενοι τὰ ἐπαγγελθέντα, ἀλλ' οὐδὲ νῦν ἐναγόμενοι προσφέρουσιν αὐτῷ ταῦτα, ὅμως καλῶς κέχρηνται τῇ τοῦ συμφώνου παραγραφῇ τῇ ἀπὸ τῆς διαλύσεως αὐτοῖς ἁρμοσάσῃ. (Β. XI. 2. 53.)

8. Ὁ ἐπὶ χρήμασι διαλυσάμενος ἐπὶ ὕβρεως ἀγωγῇ ἀτιμοῦται· δοκεῖ γὰρ ἑκ τοῦ συνειδέναι ἑαυτῷ ἁμαρτήσαντι παρασχεῖν τὰ χρήματα. (Β. XXI. 3. 17).

9. Ὅτι τὸ διαλύσασθαι γυναῖκα μετὰ ἀνδρὸς καὶ εἰπεῖν ὅτι ἐμοιχεύθη καὶ διὰ τοῦτο διαζεύγνυμι, οὐδέν ἐστι τῷ νόμῳ.

10. Τὰς ὑποθέσεις αὐτὰς ἤτοι τὰς δίκας τὰς διαλύσεσι νο-

(*) Ἀπόφασιν κυρωμένην λέγει τὴν ἐπικυρωθεῖσαν μετὰ ἔκκλησιν ἢ τὴν μὴ ἐκκλητέαν ὡς παρελθόντος τοῦ χρόνου τῆς ἐκκλήσεως, τουτέστι τῆς διετίας. Τοιοῦτον συμβιβασμόν, ὅστις ἔγεινε μετὰ κυρωμένην ἀπόφα-

4. Ὁ διαλύσας ἀσφαλίζεται ἀπὸ αὐτὸν τὸν συμβιβασμόν· εἰ δὲ διαλύσῃ τις ἐγγράφως, ὅτι ἐπειδὴ εἴχομεν ἀμφιβολίαν, διαλύομαι σήμερον, καὶ ὁμολογῶ ὅτι σοὶ χρεωστῶ ἑκατὸν νομίσματα, καὶ γείνῃ διάλυσις· ἔπειτα μετὰ καιρὸν γείνῃ καὶ ἄλλη διάλυσις διαλαμβάνουσα ὁμοίως, καὶ ὅτι δέν σοι χρεωστῶ τὰ ἑκατὸν νομίσματα· ἡ δευτέρα διάλυσις οὐδόλως λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐρχομένη εἰς δικαστήριον ἀνατρέπεται· διότι μετ' ἀπόφασιν ἰσχυρὰν δὲν συμβιβάζεταί τις ἰσχυρῶς, ἡ δὲ διάλυσις εἶνε ἀμφιβαλλομένου πράγματος διακανόνισις καὶ ἐπικρατεστέρα ἀποφάσεως, πῶς δύναταί τις νὰ συμβιβασθῇ μετ' ἀπόφασιν κυρωμένην καὶ ἰσχυράν;

5. Διάλυσις γίνεται μόνον διὰ συμφώνου καὶ μετὰ προστίμου καὶ χωρὶς προστίμου.

6. Οὔτε μετὰ διάλυσιν, οὔτε μετὰ δευτέραν ὁμολογίαν δύναταί τις νὰ μεταβάλῃ τὴν ἤδη ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν· ἂν καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἔτυχε νὰ γείνῃ κατ' ἀπάτην, δηλ. ψευδῶς.

7. Ἐὰν συμβιβασθῇ τις μετὰ ἐλευθέρων ὡς ἐνήλικος διὰ νὰ λάβῃ τινὰ παρ' αὐτῶν, ἂν καὶ οἱ διαλύσαντες δὲν ἔδωκαν ποσῶς τὰ ὑποσχεθέντα, οὐδὲ τώρα ἐναγόμενοι προσφέρουσιν εἰς αὐτὸν ταῦτα, καλῶς ὅμως μεταχειρίζονται τὴν τοῦ συμφώνου ἔνστασιν, ἥτις τοὺς ἁρμόζει ἀπὸ τὴν διάλυσιν.

8. Ὁ συμβιβασθεὶς μὲ χρήματα εἰς ἀγωγὴν ὕβρεως ἀτιμοῦται· διότι θεωρεῖται ὅτι ἔδωκε τὰ χρήματα ὡς συναισθανόμενος ἑαυτὸν ἔνοχον.

9. Ὁ συμβιβασμὸς γυναικὸς μετ' ἀνδρὸς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐμοιχεύθη καὶ διὰ τοῦτο τὴν χωρίζομαι, λογίζεται οὐδὲν κατὰ τὸν νόμον.

10. Αἱ ὑποθέσεις ἤτοι αἱ δίκαι αἵτινες ἐπεραιώθησαν μὲ νο-

σιν, ἀνέτρεψεν ὁ Μάγιστρος, καταδικάσας τὸν μητροπολίτην Ἀγκύρας· διότι μετὰ κυρωμένην ἀπόφασιν σανεδιβάσθη εἰς διαφοράν τινά.

μίμοις περαιωθείσας, οὐ δὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀνατρέπεσθαι χρή. (Β. XI. 2. 33).

11. Ὅτι ὁ τὰ σύμφωνα καὶ τὴν διάλυσιν ἀνατρέπειν πειρώμενος, εἴπερ ἐκουσίως πεποίηκε, μὴ μόνον ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ πάσης ἁρμοζούσης αὐτῷ ἀγωγῆς ἀποστερεῖται, καὶ δίδωσι καὶ τὸ πρόστιμον ὅπερ ἐν τοῖς συμφώνοις ἢ ταῖς διαλύσεσιν ἔγκειται, καὶ ἐκπίπτει καὶ τῆς δεσποτείας τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ἅτινα προφάσει τοῦ συμφώνου ἢ τῆς διαλύσεως ἐκέρδησε· τὸ δὲ ἕτερον μέρος ταῦτα κερδαίνει. (Β. XI. 2. 58).

12. Οὐκ ἀνατρέπει τις ἣν ἐποίησε διάλυσιν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν τὰ ἴδια δικαιώματα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ποιήσεως αὐτῆς, εἰ μὴ ἄρα ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἢ ἄλλος δι' ἐκείνου αὐτὰ παρεκράτησεν. (Β. XI. 2. 36.)

13. Οὐκ ἀνατρέπει τις τὴν ἔμπροσθεν φίλων γενομένην διάλυσιν διὰ τὸ λέγειν αὐτὸν κατὰ βίαν ταύτην ποιῆσαι. Ὅτι ὅπου φιλία ἐστὶν, οὐ βία τρακταίζεται. (Β. XI. 2. 52).

14. Ὁ διαλυσάμενος ὡσανεὶ περὶ πράγματος ἀμφιβόλου καὶ δίκης ἀδήλου καὶ ἀπληρώτου διαλύεται· ὁ δὲ συμφωνῶν κατὰ δωρεὰν, πρᾶγμα δῆλον καὶ ἀναμφίβολον συγχωρεῖ. (Β. XI. 2. 1).

15. Ὅτι ὁ μείζων διαλυσάμενος, εἰ καὶ παραχρῆμα περὶ δόλου διαμαρτύρεται, εἰς ἀνατροπὴν αὐτῷ τῆς διαλύσεως ἡ περὶ δολου διαμαρτυρία οὐκ ἐξαρκεῖ. (Β. XI. 2. 39.)

16. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐκεῖνον τὸ συμφωνήσαντα παραχρῆμα μετάμελος εἰσέλθοι, ὅμως ἡ διάλυσις ἀνασχισθῆναι καὶ ἡ δίκη ἀνανεωθῆναι οὐ δύναται.

17. Ὁ μείζων τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν εἴτε διαλύεται πρός τινα, εἴτε τὰ χρεωστούμενα αὐτῷ δωρήσεται δίχα τινὸς αἱρέσεως, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα λέγειν, ὅτι ἐλπίδι τοῦ μέλλειν σε κληρονομεῖν διελυσάμην ἢ ἐδωρησάμην σοι.

18. Ὁ περὶ μιᾶς αἰτίας ἐνάγων καὶ διαλυόμενος, εἰ καὶ ῥητῶς ἐπαγάγοι, μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖν, καὶ μηδὲ προσθήσει τὸ ταύτης ἕνεκεν τῆς αἰτίας, ὅμως ἐρρωμένας ἔχει τὰς ἐξ ἄλλων αἰτιῶν

μίμους διαλύσεις, δὲν ἀνατρέπονται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς.

11. Ὁ ἐπιχειρῶν ν' ἀνατρέψῃ τὰ συμφωνητικὰ καὶ τὴν διάλυσιν, ἂν τὸ ἔκαμεν ἑκουσίως, ὄχι μόνον ἀτιμοῦται, ἀλλ' ἀποστερεῖται καὶ πᾶσαν εἰς αὐτὸν ἁρμόζουσαν ἀγωγὴν, καὶ δίδει καὶ ὅ, τι πρόστιμον διαλαμβάνεται εἰς τὰ συμφωνητικὰ ἢ τὰς διαλύσεις, καὶ ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν κυριότητα τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ἅτινα ἐκέρδησε προφάσει τοῦ συμφώνου ἢ τῆς διαλύσεως· κερδαίνει δὲ ταῦτα τὸ ἐναντίον μέρος.

12. Δὲν ἀνατρέπει τις τὸν γενόμενον συμβιβασμὸν διότι εἰς τὸν καιρὸν τῆς ποιήσεως αὐτοῦ δὲν εἶχε τὰ ἴδιά του ἔγγραφα, ἐκτὸς ἐὰν τὰ παρεκράτησεν ὁ ἀντίδικός του ἢ ἄλλος δι' ἐκεῖνον.

13. Δὲν ἀνατρέπει τις τὴν ἐνώπιον φίλων γενομένην διάλυσιν λέγων ὅτι τὸν ἔκαμε βιασθείς. Διότι ὅπου ὑπάρχει φιλία, βία δὲν ὑφίσταται.

14. Ὁ διαλύσας ὡς περὶ πράγματος ἀμφιβόλου καὶ δίκης ἀδήλου καὶ ἀτελειώτου συμβιβάζεται· ὁ δὲ συμφωνῶν κατὰ δωρεὰν, παραχωρεῖ πρᾶγμα δῆλον καὶ ἀναμφίβολον.

15. Ὁ ἐνήλικος διαλύσας, εἰ καὶ παραχρῆμα περὶ δόλου διαμαρτύρεται, ἡ περὶ δόλου διαμαρτυρία δὲν ἐξαρκεῖ εἰς ἀνατροπὴν τῆς διαλύσεως.

16. Ὁ συμφωνήσας ἂν καὶ ἀμέσως μεταμεληθῇ, ἡ διάλυσις δὲν ἀνατρέπεται καὶ ἡ δίκη δὲν ἀνανεοῦται.

17. Ὁ ἐνήλικος εἴτε διαλύεται πρός τινα, εἴτε τὰ χρεωστούμενα δωρεῖ χωρὶς τινα ὅρον, δὲν δύναται νὰ λέγῃ μετὰ ταῦτα ὅτι διέλυσα ἢ σὲ ἐδώρησα μὲ ἐλπίδα ὅτι θὰ σὲ κληρονομήσω.

18. Ὁ ἐνάγων περὶ ὑποθέσεώς τινος καὶ συμβιβαζόμενος, ἂν καὶ ῥητῶς ἐπιφέρῃ ὅτι δὲν ἀπαιτεῖ πλέον τίποτε, καὶ δὲν προσθέσῃ διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, διατηρεῖ ὅμως ἰσχυρὰς τὰς ἐξ ἄλλων

ἁρμοζούσας αὐτῷ κατ' ἐκείνου, πρὸς ὃν διελύσατο, ἀγωγάς· τί γὰρ ὅτι περὶ παρακαταθήκης διελύσατο, εἶχε δὲ περὶ δανείου ἀγωγήν; (Β. XI. 2. 48.)

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. Περὶ ἀνάγκης καὶ βίας.

1. Βία ἐστὶ μεγάλου πράγματος ἐπέλευσις, ἣν οὐ δύναταί τις ἀπωθεῖσθαι, ἤγουν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀποδιώκειν καὶ ἀποτρέπειν. (Β. X. 2. 2.)

2. Βία ἐστὶν οὐ μόνον τὸ στρεβλῶσαι καὶ ἐγκλεῖσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ παρὰ γνώμην τινὰ, ὅτε μάλιστα κύριος θελήματος οὐκ ἐστι διὰ τὸ ἀνήλικον, πρὸς συνάλλαγμα προτρέψαι. (Β. X. 2. 22.)

3. Ὅτι τὸ βίᾳ καὶ φόβῳ γινόμενον οὐκ ἔῤῥωται.

4. Ἐάν τις πρᾶγμά τινος δίχα δικαστικῆς κελεύσεως βίᾳ ἀφέληται, ἐὰν μὲν δεσπότης ἐστὶν, ἐκπίπτει τοῦ πράγματος· εἰ δὲ ἀλλότριον ᾖ, οὐ μόνον αὐτὸ ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ τῷ τὴν ἁρπαγὴν ὑπομείναντι. (Β. X. 3. 55.)

5. Ὁ ἀναρχίαν πλημμελήσας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κατακρινόμενος τὸ ἐπιτίμιον μόνον δίδωσιν, οὐ μὴν καὶ τοὺς καρποὺς, κἂν χρόνοι τινὲς ἀπὸ τῆς κινήσεως μέχρι τῆς καταδίκης δράμωσιν.

6. Ὅτι ὁ βίᾳ καὶ ἁρπαγῇ τὴν ἀρχὴν λαβών τι, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐξωνήσεται τοῦτο παρὰ τοῦ δεσπότου, ἢ δωρεᾶς τρόπῳ ἢ ἀνταλλαγῆς λήψεται τοῦτο, οὐδὲν ὠφελεῖται, οὐδὲ ἡ πρᾶξις ἔῤῥωται· δοκεῖ γὰρ ὁ δεσπότης τούτου ἔτι βιάζεσθαι καὶ ἀποτυχίᾳ τοῦ ἰδίου πράγματος καὶ ἀτονίᾳ πρὸς τὸ συνάλλαγμα ἔρχεσθαι.

7. Καὶ ὁ καλῇ πίστει ἀγοράσας παρὰ τοῦ βιασαμένου ἢ κατὰ δωρεὰν ἢ ληγάτον λαβὼν ἐνέχεται· καὶ ὁ ποιήσας τὴν βίαν ἀναγκάζεται ἀποκαταστῆσαι, εἰ καὶ ἕτερος ἔχει τὸ πρᾶγμα· καὶ ὁ τὸ ἀφαιρεθὲν βιαίως ἔχων ἀποκαθίστησι, κἂν ἕτερος τὸν φόβον ἐπήγαγε, καὶ τὸ διαφέρον τετραπλασιάζεται, τουτέστι μετὰ καρπῶν καὶ πάσης αἰτίας. (Β. X. 2. 14.)

αἰτιῶν ἁρμοζούσας εἰς αὐτὸν ἀγωγὰς κατ' ἐκείνου, μὲ τὸν ὁποῖον διέλυσε. Καὶ τί ἐὰν συνεβιβάσθη περὶ παρακαταθήκης, εἶχε δὲ ἀγωγὴν περὶ δανείου;

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. Περὶ ἀνάγκης καὶ βίας.

1. Βία εἶναι μεγάλου πράγματος ἀπόλαυσις, τὴν ὁποίαν δύναταί τις ν' ἀποκρούσῃ, ἤγουν ν' ἀποδιώξῃ καὶ ἀποτρέψῃ ἀφ' ἑαυτοῦ.

2. Βία εἶναι ὄχι μόνον ἡ στρέβλωσις καὶ ἔγκλεισις, ἀλλὰ καὶ ἡ παρακίνησις πρὸς συνάλλαγμα παρὰ γνώμην τινὸς, ὅταν μάλιστα διὰ τὸ ἀνήλικον δὲν εἶναι κύριός θελήσεως.

3. Τὸ ἀπὸ βίαν καὶ φόβον γενόμενον δὲν ἰσχύει.

4. Ὅταν τις ἀφαιρέσῃ πρᾶγμά τινος ἄνευ δικαστικῆς διαταγῆς, ἐὰν μὲν εἶναι κύριος, ἐκπίπτει τοῦ πράγματος· εἰ δὲ εἶναι ἀλλότριον, ὄχι μόνον αὐτὸ ἀποδίδει, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ εἰς τὸν βιασθέντα.

5. Ὁ ἀπὸ ἀπείθειαν μὴ ἐμφανιζόμενος ἐντὸς ἔτους καταδικαζόμενος δίδει μόνον τὸ πρόστιμον, ὄχι ὅμως καὶ τοὺς καρποὺς, καὶ ἐὰν χρόνοι τινὲς ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς μέχρι τῆς καταδίκης παρέλθωσιν.

6. Ὁ λαβών τι ἐξ ἀρχῆς μὲ βίαν καὶ ἁρπαγὴν, καὶ ἐὰν μετὰ ταῦτα τὸ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸν κύριον, ἢ ὡς δωρεὰν ἢ κατ' ἀνταλλαγὴν τὸ λάβῃ, ποσῶς δὲν ὠφελεῖται, οὐδὲ ἡ πρᾶξις ἰσχύει. Διότι θεωρεῖται ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ βιάζεται ἀκόμη καὶ συγκατατίθεται εἰς τὸ συνάλλαγμα ἀπὸ ἀποτυχίαν καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἰδίου του πράγματος.

7. Καὶ ὁ ἀγοράσας καλῇ πίστει ἀπὸ τὸν βιάσαντα ἢ κατὰ δωρεὰν ἢ κληροδότημα λαβὼν ἐνέχεται· καὶ ὁ βιάσας ἀναγκάζεται ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα, εἰ καὶ ἄλλος ἔχει τὸ πρᾶγμα· καὶ ὁ ἔχων τὸ βιαίως ἀφαιρεθὲν τὸ ἀποκαθιστᾷ, καὶ ἂν ἄλλος ἐπέφερε τὸν φόβον, καὶ τὸ διαφέρον τετραπλασιάζεται, τουτέστι μὲ καρποὺς καὶ πᾶσαν αἰτίαν.

8. Ὁ βίᾳ ἐκβληθεὶς νομῆς, διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀναλαμβάνει αὐτήν· κατὰ δὲ κληρονόμων οὐ κινεῖται, εἰ μὴ μόνον εἰς τὸ περιελθὸν εἰς αὐτούς. (B. L. 3. 49.)

9. Οὐδὲ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς τὴν βιαίως ληφθεῖσαν παρ' αὐτοῦ νομὴν βεβαιοῖ τις. (B. L. 3. 50.)

10. Ὅτι καὶ ὁ ἀπόντος πρᾶγμα κατασχὼν τῷ περὶ βίας ἐνάγεται, εἰ μὴ τριακονταετία παρῆλθεν, ἐξ οὗ τῆς νομῆς ἐπελάβετο. (B. L. 3. 59).

11. Ὅτι ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κινεῖται.

12. Τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινουμένης, δίδοται ἡ ποινὴ ἤγουν εἰς τὸ διπλάσιον· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

13. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον.

14. Ὁ ποιήσας τὴν βίαν, ἢ τῷ περὶ βίας δημοσίας, ἢ τῷ περὶ βίας ἰδιωτικῆς ὑποπίπτει νόμῳ· ἔστι δὲ ἡ καταδίκη τοῦ περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήματος ἡ διηνεκὴς εἰς μέταλλον ἐξορία (B. II. 3. 152.)

15. Ἔξεστι βίᾳ τὴν βίαν ἐξωθεῖν καὶ ὅπλα ὅπλοις.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. Περὶ ἀνήβων καὶ ἀφηλίκων, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀποκαταστάσεως.

1. Οἱ ἄνηβοι μέχρι τῶν δεκατεσσάρων χρόνων εἰσὶν ἐπὶ ἀῤῥένων, ἐπὶ γὰρ τῶν θηλειῶν μέχρι τῶν ιβ'.. καὶ ἕως τότε ὑπὸ ἐπιτρόπους τελοῦσιν· οἱ δὲ ἀφήλικες ἀπὸ τότε μέχρι τῶν κέ. χρόνων εἰσὶ, καὶ ἕως τότε τελοῦσιν ὑπὸ κουράτωρας, καὶ εἴ τι πράξουσιν ἐντὸς τούτων, ἄδειαν ἔχουσι μετὰ ταῦτα ἀνατρέπειν, καὶ πρὸς τὸ ἑαυτῶν συμφέρον μεταποιεῖν, καὶ δίκας ἀνακαλεῖσθαι καὶ μοιρασίας καὶ πράτσεις, καὶ ὅσα τούτοις παρόμοια. Τὸ αὐτὸ δὲ τούτοις ποιοῦσι, καὶ τὸ αὐτὸ προνόμιον ἔχουσι, καὶ ὅσοι κατὰ φό-

8. Ὁ ἐξωσθεὶς μὲ βίαν ἀπὸ νομὴν ἀναλαμβάνει αὐτὴν ἐντὸς ἔτους διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς· κατὰ δὲ κληρονόμων δὲν κινεῖται, εἰ μὴ μόνον εἰς τὸ περιελθὸν εἰς αὐτούς.

9. Οὐδὲ μὲ βασιλικὴν ἀντιγραφὴν κυρόνει τις νομὴν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε βιαίως.

10. Ὁ κατακρατῶν πρᾶγμα ἀπόντος ἐνάγεται περὶ βίας, ἐκτὸς ἐὰν παρῆλθε τριακονταετία ἀφότου ἐπελήφθη τῆς νομῆς.

11. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κινεῖται ἐντὸς ἔτους.

12. Ὅταν ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς ἔτους, ἡ ποινὴ δίδεται ἤγουν εἰς τὸ διπλάσιον· μετὰ δὲ τὸ ἔτος τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

13. Ἡ περὶ βίας ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ τετραπλοῦν τὸ διαφέρον.

14. Ὁ βιάσας ὑπόκειται εἰς τὸν περὶ δημοσίας βίας ἢ εἰς τὸν περὶ ἰδιωτικῆς βίας νόμον. Ἡ δὲ καταδίκη τοῦ περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήματος εἶναι ἡ εἰς μεταλλεῖον διηνεκὴς ἐξορία.

15. Συγχωρεῖται ἡ βία ν' ἀποκρούεται μὲ βίαν καὶ τὰ ὅπλα μὲ ὅπλα.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἀνήβων καὶ ἀνηλίκων καὶ περὶ ἀποκαταστάσεως.

1. Ἄνηβοι εἶναι ἐπὶ ἀρρένων μέχρι τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν, ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν μέχρι τῶν ιβ'., καὶ ἕως τότε διατελοῦσιν ὑπὸ ἐπιτρόπους· ἀνήλικοι δὲ ἀπὸ τότε μέχρι τοῦ κέ. ἔτους, καὶ ἕως τότε διατελοῦσιν ὑπὸ κηδεμόνας, καὶ ὅ,τι πράξουσιν ἐντὸς τούτων, ἔχουσιν ἄδειαν νὰ τὸ ἀνατρέπωσι μετὰ ταῦτα, καὶ νὰ τὸ μεταστρέφωσι πρὸς τὸ συμφέρον των, καὶ δίκην ν' ἀνακαλῶσι καὶ μοιρασίας καὶ πωλήσεις καὶ τὰ παρόμοια τούτων. Τὸ αὐτὸ δὲ μὲ τούτους πράττουσι καὶ τὸ αὐτὸ προνόμιον ἔχουσι καὶ ὅσοι

βον ἢ βίαν πράξουσί τι, καὶ ὅσοι κατὰ πλάνην ἢ ἀποδημίαν πάθωσιν ἢ ἐργάσονταί τι.

2. Ὁ ἄνηβος κελεύων χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου οὐκ ἐνέχεται. (Β. XVIII. 8. 1.)

3. Ἐάν τις χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου διοικήσῃ τὰ τοῦ ἀνήβου πράγματα, ἔναχον αὐτῷ τὸν ἄνηβον ποιεῖ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως εἰς ὅσον γέγονεν ἐκ τούτου πλουσιώτερος. (Β. XVII. 1. 4.)

4. Ἐὰν καταβληθῇ ἀνήβῳ χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου, καί ἐστιν ἐν καιρῷ προκατάρξεως πλουσιώτερος, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, κἂν ἀπόλληται πρὸ τῆς προκατάρξεως τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἀναγκαίως ἠγόρασεν. (Β. XXVI. 5. 47.)

5. Ἐὰν ἀνήβῳ χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου καταβληθῇ χρέος ἁρμόζει κατ' αὐτοῦ παραγραφὴ, εἰς ὃ γέγονε πλουσιώτερος· τὸ αὐτὸ, κἂν δανείσηται, ἢ ἄλλως πως συναλλάξῃ, καὶ ἐπὶ πάντων δὲ οἷς οὐκ ὀρθῶς καταβάλλεται, τὸ αὐτὸ κρατεῖ. (Β LI. 4. 4.)

6. Ἐὰν ἀνηβοι τὴν πατρῴαν διέλωνται κληρονομίαν συναινοῦντος τοῦ ἐπιτρόπου, ἔρρωται, κἂν μὴ ὑπογράψῃ τῇ διανεμήσει. (Β. XXXVIII. 8. 20.)

7. Ὁ νέος κατὰ συναίνεσιν τοῦ κουράτωρος καλῶς ἐνάγεται. (Β. XXXVII. 7. 1.)

8. Ὁ νέος δανεισάμενος καὶ ἀπολέσας οὐκ ἐνέχεται,

9. Οἱ ἄνηβοι χωρὶς τῶν ἐπιτρόπων πράττοντες οὐδὲν δοκοῦσι δύνασθαι ἢ γινώσκειν.

10. Ὅτι ὁ ἀφήλιξ ἄῤῥην μετὰ τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον ἐνιαυτὸν διαθήκην ποιεῖ, καὶ βεβαία ἐστί. Καὶ μετὰ τὸν δωδέκατον ἐνιαυτὸν ἐλευθεροῖ· καὶ οὐκ ἀνατρέπεται ἡ ἐλευθερία· καὶ ἐὰν ἀφήλιξ γάμον εἰς ἑαυτὸν ποιήσῃ καὶ περιγραφῇ, σκοπεῖται καὶ θεραπεύεται ἢ παρὰ τοῦ κουράτωρος ἐὰν εὐπορῇ, ἢ παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· καὶ οὕτως ὁ μὲν ἀφήλιξ τὸ ἱκανὸν λαμβάνει, ὁ δὲ γάμος οὐ διαῤῥήγνυται.

11. Ὅταν χωρὶς δεκρέτου τὰ τῶν ἀφηλίκων ἀκίνητα ἐκ-

κατὰ φόβον ἢ βίαν πράξουσί τι καὶ ὅσοι κατὰ πλάνην ἢ ἀποδημίαν πάθωσιν ἢ ἐνεργήσωσί τι.

2. Ὁ ἄνηβος διατάττων χωρὶς ἄδειαν τοῦ ἐπιτρόπου δὲν ἐνέχεται.

3. Ἐάν τις χωρὶς ἄδειαν τοῦ ἐπιτρόπου διοικήσῃ τὰ πράγματα τοῦ ἀνήβου, ὑποχρεόνει τὸν ἄνηβον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως εἰς ὅσον κατέστη ἐκ τούτου πλουσιώτερος.

4. Ἐὰν καταβληθῇ τι εἰς ἄνηβον χωρὶς ἄδειαν ἐπιτρόπου, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως εἶναι πλουσιώτερος, ἐκβάλλεται δι' ἐνστάσεως, καὶ ἐὰν τὸ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀναγκαίως ἠγόρασε χαθῇ πρὸ τῆς προκατάρξεως.

5. Ἐὰν καταβληθῇ χρέος εἰς ἄνηβον χωρὶς ἄδειαν ἐπιτρόπου, ἁρμόζει κατ' αὐτοῦ ἔνστασις, εἰς ὅ,τι ἔγεινε πλουσιώτερος. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐὰν δανεισθῇ ἢ ἄλλως πως συναλλάξῃ, καὶ εἰς πάντα εἰς ὅσα κακῶς καταβάλλεται, τὸ αὐτὸ ἰσχύει.

6. Ἐὰν ἄνηβοι μοιράσωσι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν συναινοῦντος τοῦ ἐπιτρόπου, ἰσχύει, καὶ ἐὰν δὲν ὑπογράψῃ εἰς τὴν διανομήν.

7. Ὁ ἄνηβος κατὰ συναίνεσιν τοῦ κηδεμόνος καλῶς ἐνάγεται.

8. Ὁ ἀνήλικος δανεισθεὶς καὶ ἀπολέσας δὲν ἐνέχεται.

9. Οἱ ἄνηβοι ἐνεργοῦντες ἄνευ ἐπιτρόπων θεωροῦνται ὅτι δὲν δύνανται τίποτε ἢ δὲν γνωρίζουσι.

10. Ὁ ἄῤῥην ἀνήλικος μετὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος κάμνει διαθήκην καὶ ἰσχύει. Καὶ μετὰ τὸ δωδέκατον ἔτος ἐλευθερόνει· καὶ δὲν ἀνατρέπεται ἡ ἐλευθερία. Καὶ ἐὰν ἀνήλικος συναφθῇ εἰς γάμον καὶ ἀπατηθῇ, ἡ μὲν ἀπάτη ἐξετάζεται καὶ θεραπεύεται ἢ παρὰ τοῦ κηδεμόνος ἐὰν εὐπορῇ, ἢ παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· καὶ οὕτως ὁ μὲν ἀνήλικος λαμβάνει τὸ ἱκανὸν, ὁ δὲ γάμος δὲν διαλύεται.

11. Ὅταν ἐκποιῶνται τὰ ἀκίνητα τῶν ἀνηλίκων χωρὶς δια-

ποιῶνται, οὐδὲ οἱ προσλαμβανόμενοι ἐγγυηταὶ εὐθύνονται, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀποκαταστατικοῦ δικαίου οἱ ἀφήλικες βοηθοῦνται. (Β. XXVI. 1. 46.)

12. Τὸ τοῦ ἀφήλικος ἀκίνητον πρᾶγμα καλῶς πωλεῖται, διὰ ἰδικὸν αὐτοῦ χρέος ἢ διὰ πατρῷον ἢ δημόσιον, δηλονότι ἐπὶ φανερᾶς κριτοῦ ἀποράσεως.

13. Καλῶς ἀνατρέπουσιν οἱ ἥττονες, ἅπερ κατὰ δόλον κακῶς ἐπώλησαν οἱ αὐτῶν κηδεμόνες. (Β. X. 10. 2.)

14. Ὅτι ἐὰν ἀνήβου πρᾶγμα πωληθῇ, καὶ ὁ ἀφήλιξ μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν πέντε ἐνιαυτοὺς συναπτοὺς παραδράμῃ καὶ μὴ μέμψηται ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἡ πρᾶσις ἰσχύει· ἐὰν δὲ αὐτὸς δωρήσηταί τινι μὴ ἐρρῶσθαι τὴν δωρεάν, εἰ μὴ μετὰ τοὺς εἰκοσιπέντε ἐνιαυτοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὶ παραδράμωσι, καὶ ζῶντος αὐτοῦ καὶ τελευτήσαντος. (Β. X. 4. 66.)

15. Ὁ ἥττων συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας δύναται ἀνατρέπειν, ὃ κακῶς ἐπώλησεν, εἴσω ἐνιαυτοῦ μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη· ὡσαύτως δὲ καὶ ὃ κακῶς ἠγόρασεν ἢ ἐνήλλαξε, δύναται καὶ αὐτὸ ἀνατρέψαι, τὸ καταβληθὲν ἀναλαμβάνων τίμημα εἴσω τοῦ εἰρημένου χρόνου. Τοῦτο δὲ τὸ προνόμιον καὶ κληρονόμοις αὐτοῦ παραπέμπεται.

16. Ἐὰν δὲ χαρίσηταί τι ἀφήλιξ τινὶ πρᾶγμα αὐτοῦ, δύναται μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ εἰκοσιπέντε ἔτη ἐντὸς τετραετίας ἀγωγὴν ποιεῖσθαι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἀπολαμβάνειν πρᾶγμα.

17. Ἐὰν ἀφήλιξ συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας δωρήσηταί τινι, οὐκ ἔρρωται ἡ δωρεά, εἰ μὴ ἄρα μετὰ τοὺς εἰκοσιπέντε ἐνιαυτοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὶ παραδράμωσι. (Β. X. 27. 2.)

18. Γίνεται δὲ ἡ αἴτησις τῆς συγγνώμης τῆς ἡλικίας τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἀπὸ εἰκοστοῦ χρόνου ἕως εἰκοστοῦ πέμπτου· ταῖς δὲ θηλείαις ἀπὸ δωδεκαετοῦς μέχρι τοῦ κέ. χρόνου, αἰτούμεναι βασιλέα ἀπώσασθαι τοὺς κουράτωρας αὐτῶν, ὡς αὐταὶ μόναι τῶν ἰδίων πραγμάτων ποιεῖσθαι φροντίδα δυνάμεναι, ὑπολήψεως ἀγαθῆς δηλονότι μαρτυρούμεναι· καὶ τηνικαῦτα δὲ μετὰ τὴν αἴτησιν ἐ-

ταγὴν, οὐδὲ οἱ προσλαμβανόμενοι ἐγγυηταὶ εὐθύνονται, ἀλλὰ οἱ ἀνήλικοι βοηθοῦνται καὶ χωρὶς δικαίωμα ἀποκαταστάσεως.

12. Τὸ ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ ἀνηλίκου καλῶς πωλεῖται, διὰ ἰδικὸν αὐτοῦ χρέος ἢ διὰ πατρικὸν ἢ δημόσιον, διὰ φανερᾶς δηλονότι ἀποράσεως δικαστοῦ.

13. Οἱ ἀνήλικοι καλῶς ἀνατρέπουσιν, ὅσα κατὰ δόλον κακῶς ἐπώλησαν οἱ κηδεμόνες αὐτῶν.

14. Ἐὰν πωληθῇ πρᾶγμα ἀνήβου, καὶ ὁ ἀνήλικος μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν ἀφήσῃ νὰ παρέλθωσι πέντε ἔτη καὶ δὲν ἐνάξῃ ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἡ πώλησις ἰσχύει· ἐὰν δὲ αὐτὸς δωρήσῃ εἴς τινα ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει, ἐκτὸς ἐὰν μετὰ τὸ 25 ἔτος παρέλθωσι δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, καὶ ζῶντος αὐτοῦ καὶ ἀποθανόντος.

15. Ὁ ἀνήλικος αἰτήσας συγγνώμην ἡλικίας δύναται ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως ν' ἀνατρέψῃ ὅ,τι κακῶς ἐπώλησεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὅ,τι κακῶς ἠγόρασεν ἢ ἐνήλλαξε, δύναται καὶ αὐτὸ ν' ἀνατρέψῃ, ἐντὸς τοῦ εἰρημένου χρόνου ἀναλαμβάνων τὸ καταβληθὲν τίμημα· τὸ προνόμιον δὲ τοῦτο παραπέμπεται καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ.

16. Ἐὰν ἀνήλικος χαρίσηται εἴς τινα πρᾶγμά τι αὐτοῦ, δύναται μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν ἐντὸς τετραετίας καὶ ν' ἀναλαμβάνῃ τὸ ἴδιόν του πρᾶγμα.

17. Ἐὰν ἀνήλικος αἰτήσας συγγνώμην ἡλικίας δωρήσῃ εἴς τινα, ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει, ἐκτὸς ἐὰν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν παρέλθωσι δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη.

18. Αἰτοῦσι δὲ τὴν συγγνώμην τῆς ἡλικίας οἱ μὲν ἄρρενες ἀπὸ τὸ εἰκοστὸν ἔτος ἕως τὸ εἰκοστὸν πέμπτον· αἱ δὲ θήλειαι ἀπὸ τὸ δέκατον ὄγδοον μέχρι τοῦ κέ. ἔτους, παρακαλοῦντες τὸν βασιλέα ν' ἀποπέμψωσι τοὺς κηδεμόνας των, ὡς δυνάμενοι αὐτοὶ μόνοι νὰ φροντίσωσι περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, καὶ πρὸς πίστωσιν φέρουσι τὴν καλὴν αὐτῶν ὑπόληψιν· καὶ τότε μετὰ τὴν αἴτησιν ἐ-

τησιν πράττουσι τὰ τῶν τελείων, οὐ μέντοιγε χωρὶς δεκρέτου ἐκποιοῦνταί τι τῶν αὐτοῖς προσηκόντων. (Β. Χ. 27. 2.)

19. Μόνος ὁ βασιλεὺς σπανίως, οὐ μὴν ὕπατοι ἢ ἄρχοντες, ἐπιτρέπει τοῖς ἀφήλιξι τὰ ἴδια διοικεῖν. (Β. Χ. 4. 3.)

20. Ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν οὐ βοηθοῦνται οἱ ἀφήλικες, οἷον δόλον ποιοῦντες ἐν τῷ πράγματι ἢ κλοπὴν ἢ ζημίαν.

21. Καὶ ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν, εἰ μὴ ἐκ πονηρᾶς ψυχῆς καὶ προαιρέσεως γένηται τὸ ἁμάρτημα, βοηθοῦνται οἱ ἀφήλικες. (Β. Χ. 17. 1.)

22. Τὸ δωρηθὲν παρὰ πατρὸς αὐτεξουσίῳ ἀφήλικι οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ ἀφήλικος δύναται ὁ πατὴρ ἑτέρῳ δωρεῖσθαι.

23. Ὁ χρόνος τοῖς ἐλάττοσιν οὐ τρέχει, εἰ μὴ πληρώσουσι τὸν εἰκοστὸν πέμπτον χρόνον. (Β. Χ. 34. 5.)

24. Ὁ ἥττων τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν οὐχ ὑρίσταται ἐμβάσανον ζήτησιν. (Β. LX. 50. 10.)

25. Ὁ ἄνηβος παραχωρεῖν ὅρκον οὐ δύναται. (Β. XXII. 5. 32.)

26. Ὅρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνήβῳ. (Β. XXII. 5. 34).

27. Ἀνήβος συγχωρεῖται τὴν στέρησιν τοῦ διαπραθέντος πράγματος αὐτοῦ παρὰ δημοσίου ἀπαιτητοῦ, ἐὰν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλῃ τὸ τέλεσμα.

28. Εἴτε ἀνήβου εἴτε ἀφήλικος ἢ κουρατωρευομένου ἢ αἰτήσαντος ἤδη συγγνώμην ἡλικίας πρᾶγμα ἐξεποιήθη, κἀκεῖνος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐσιώπησε, βεβαιοῦται μὲν ἡ πρᾶξις δηλονότι, ὁρίζει δὲ χρόνον ἡ διάταξις, ὃν σιωπήσας ὁ ἀφήλιξ μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν βεβαιοῖ τὴν πρᾶσιν ἤτοι τὴν ὑποθήκην· κελεύει γὰρ ἵνα ἐὰν πέντε ἐνιαυτοὺς συναπτοὺς μετὰ κε'. ἐνιαυτοὺς μὴ μέμψηται ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἰσχύει. Ἐπειδὴ δὲ δωρεῖσθαι οὐδὲ μετὰ ἀποράσεως ἔξεστι τοῖς ἐλάττοσιν, εἰ μὴ ἄρα προγαμιαίαν δωρεὰν νομοθετεῖ. Ἐὰν ὁ ἐλάττων συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας ἤδη δωρήσηται τινι, μὴ ἐρρῶσθαι τὴν δωρεάν, εἰ μὴ μετὰ τοὺς κέ. ἐνιαυτοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὶ διαδράμωσιν· εἰ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀφήλιξ τελευτήσῃ, ζητοῦμεν, ἵνα τὸ λεῖπον τοῦ

νεργοῦσιν ὡς ἐνήλικοι, δὲν ἐκποιοῦσιν ὅμως τίποτε ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά των ἄνευ ἀδείας δικαστικῆς.

19. Μόνος ὁ βασιλεὺς σπανίως, καὶ ὄχι ὕπατοι ἢ δικασταὶ, ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ἀνηλίκους νὰ διοικῶσι τὰ ἴδιά των πράγματα.

20. Εἰς τὰ ἐγκλήματα δὲν βοηθοῦνται οἱ ἀνήλικοι, λ. χ. ποιοῦντες δόλον εἰς τὸ πρᾶγμα ἢ κλοπὴν ἢ ζημίαν.

21. Καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα βοηθοῦνται οἱ ἀνήλικοι, ἐκτὸς ἐὰν πταίσωσιν ἀπὸ πονηρὸν λογισμὸν καὶ προαίρεσιν.

22. Τὸ δωρηθὲν ἀπὸ πατέρα εἰς ἀνήλικον αὐτεξούσιον οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ ἀνηλίκου δύναται ὁ πατὴρ νὰ δωρήσῃ εἰς ἄλλον.

23. Ὁ χρόνος δὲν τρέχει διὰ τοὺς ἀνηλίκους, ἐὰν δὲν συμπληρώσωσι τὸ κε'. ἔτος.

24. Ὁ ἄνηβος δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἐμβάσανον ἐξέτασιν.

25. Ὁ ἄνηβος δὲν δύναται νὰ παραχωρῇ ὅρκον.

26. Ὅρκος εἰς ἄνηβον δὲν ἐπάγεται.

27. Ἄνηβος συγχωρεῖται ν' ἀναλάβῃ τὸ πωληθὲν ἀπὸ δημόσιον εἰσπράκτορα πρᾶγμα αὐτοῦ, ἐὰν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλῃ τὸν φόρον.

28. Εἴτε ἀνήβου εἴτε ἀνηλίκου ἢ κηδεμονευομένου ἢ αἰτήσαντος ἤδη συγγνώμην ἡλικίας ἐξεποιήθη πρᾶγμα, καὶ οὗτος ἐσιώπησε πολὺν καιρὸν, ἡ πρᾶξις κυροῦται μὲν, ἡ διάταξις ὅμως ὁρίζει χρόνον, καθ' ὃν ὁ ἀνήλικος σιωπήσας μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν κυρόνει τὴν πώλησιν εἴτε τὴν ὑποθήκην· διότι διατάττει ἐὰν εἰς πέντε συναπτὰ ἔτη μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν δὲν ἐνάξῃ ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος του, νὰ ἰσχύῃ· ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἀνηλίκους οὐδὲ μετ' ἀπόφασιν νὰ δωρῶσιν, ἐκτὸς ἐὰν συνιστᾷ προγαμιαίαν δωρεάν. Ἐὰν ὁ ἀνήλικος αἰτήσας ἤδη συγγνώμην ἡλικίας δωρήσῃ εἴς τινα, ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει, ἐὰν δὲν παρέλθωσι μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη· εἰ δὲ εἰς τὸ μεταξὺ ὁ

χρόνου διάστημα δράμῃ, τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ σιωπῶντος. (B. X. 4. 68.)

29. Ἐπιτροπευόμενοι καὶ κουρατωρευόμενοι ἀφήλικες καὶ αὐτοὶ ἐν οἷς περιγραφῶσιν, εἰ καὶ παρόντων τῶν ἐπιτρόπων καὶ κουρατόρων αὐτῶν ἔπραξαν, ἀποκαθίστανται. (B. X. 7. 2).

30. Ἐὰν ὁ ἐλάττων πωλήσας ἀγρὸν λάβῃ τίμημα, καὶ ὡς περιγραφεὶς αἰτήσῃ ἀποκατάστασιν καὶ λάβῃ τὸν ἀγρόν, οὐκ ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα, εἰ μὴ ὠφελήθη ἐξ αὐτοῦ, ἢ ὁ τὴν ἀποκατάστασιν διδοὺς ἐψηφίσατό τι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἴ τι πλουσιώτερος γέγονεν ὁ ἥττων ἀπὸ τῆς πράσεως, ἀναδίδωσι τῷ ἀγοραστῇ. Καὶ ἐπὶ τοῦ χρέους ὁ δανείσας ἀναγκάζεται δεῖξαι τὸν νέον γενόμενον πλουσιώτερον.

31. Ἐὰν χωρὶς συναινέσεως τοῦ κουράτωρος αὐτοῦ ὁ ἀφήλιξ ἐκποιήσηται, οὐδὲν δοκεῖ ποιεῖν· ὥστε ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνήβου ἐκποιησαμένου χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου χρεία πρὸς τὸ ἀποκλεισθῆναι τοῦτον καὶ μὴ εἰσακούεσθαι κινοῦντα τριάκοντα ἐνιαυτῶν μετὰ τὴν ἥβην παραδραμόντων· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀφήλικος τοῦ ἐκποιησαμένου χωρὶς συναινέσεως τοῦ κουράτωρος αὐτοῦ τοσούτους χρόνους διελθεῖν σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐκποιήσεως, οὗ μετὰ τὴν ἐντελῆ ἡλικίαν. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ διαλύσεως τούτων. (B. X. 4. 58.)

32. Ἐὰν πατὴρ ἢ μήτηρ ἐκποιήσας τι ἔχων παῖδα καὶ τελευτήσῃ, εἰ μὲν ἄνηβος εἴη ὁ παῖς, ἔχει τριάκοντα χρόνους μετὰ τὴν ἥβην· εἰ δὲ οὐκ ἦν ἄνηβος, ἔχει δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν μετὰ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον εἰς παρασκευήν. Εἰς ταῦτα δὲ κινεῖ ὁ παῖς, ἐφ' οἷς διαφέρει αὐτῷ, τυχὸν τῆς μητρὸς πωλησάσης τὸ πατρῷον τοῦ υἱοῦ, ἢ τοῦ πατρὸς πωλήσαντος τὸ μητρῷον.

33. Ὁ ἥττων τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν εἰς φροντίδα οὐ καλεῖται. (B. XXXVII. 5. 9.

34. Ὁ ἥττων τῶν κέ. ἐτῶν διοικῶν λόγους οὐκ ἀπαιτεῖται καὶ μετὰ τὸν κέ. ἐνιαυτόν. (B. II. 3. 111.)

35. Ὁ πλησιάζων τῇ ἥβῃ καὶ κλοπῆς καὶ ὕβρεώς ἐστι δεκτικός. (B. II. 3. 189).

ἀνήλικος ἀποθάνῃ, ζητοῦμεν, ἵνα παρέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον χρονικὸν διάστημα, σιωπῶντος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

29. Ἐπιτροπευόμενοι καὶ κηδεμονευόμενοι ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται καὶ αὐτοὶ εἰς ὅσα ἠπατήθησαν, εἰ καὶ συνηλλάγησαν ἐνώπιον τῶν ἐπιτρόπων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν.

30. Ἐὰν ὁ ἀνήλικος πωλήσας ἀγρὸν λάβῃ τίμημα, καὶ ὡς ἀπατηθεὶς ζητήσῃ ἀποκατάστασιν καὶ λάβῃ τὸν ἀγρόν, δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα, ἐκτὸς ἐὰν ὠφελήθη ἀπὸ αὐτό, ἢ ὁ δίδων τὴν ἀποκατάστασιν ἀπεφάσισέ τι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅσον ὁ ἀνήλικος ἔγεινε πλουσιώτερος ἀπὸ τὴν πώλησιν, τοῦτο ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἀγοραστήν. Καὶ εἰς τὸ χρέος ὁ δανειστὴς ἀναγκάζεται νὰ δείξῃ ὅτι ὁ ἀνήλικος ἔγεινε πλουσιώτερος.

31. Ἐὰν ὁ ἀνήλικος ἐκποιήσῃ χωρὶς συναίνεσιν τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ, ἡ πρᾶξις λογίζεται οὐδέν. Ὥστε ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνήβου ἐκποιήσαντος χωρὶς ἐπίτροπον ἀνάγκη διὰ νὰ ἀποκλεισθῇ αὐτὸς καὶ νὰ μὴ εἰσακούεται ἐνάγων νὰ παρέλθωσι τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἥβην· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνηλίκου τοῦ ἐκποιήσαντος χωρὶς συναίνεσιν τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ νὰ παρέλθωσι τόσα ἔτη σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἐκποιήσεως, καὶ ὄχι μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ διαλύσεως τούτων ἰσχύουσι.

32. Ἐὰν πατὴρ ἢ μήτηρ ἔχων τέκνα ἐκποιήσῃ τι καὶ ἀποθάνῃ, εἰ μὲν τὸ τέκνον εἶναι ἄνηβον, ἔχει τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἥβην· εἰ δὲ δὲν εἶναι ἄνηβον, ἔχει δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν εἰς παρασκευήν. Εἰς ταῦτα δὲ κινεῖ τὸ τέκνον δι' ὅσα τὸ ἀνήκουσιν, ἐὰν δηλ. ἡ μήτηρ ἐπώλησε τὸ πατρικὸν τοῦ υἱοῦ, ἢ ὁ πατὴρ ἐπώλησε τὸ μητρικόν.

33. Ὁ ἀνήλικος δὲν καλεῖται εἰς κηδεμονίαν.

34. Ὁ ἀνήλικος διοικῶν δὲν ἀπαιτεῖται λογαριασμοὺς οὐδὲ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν.

35. Ὁ πλησιάζων εἰς τὴν ἥβην ἐνέχεται καὶ διὰ κλοπὴν καὶ διὰ ὕβριν.

36. Οὔτε θέλειν οὔτε μὴ θέλειν ὁ ἄνηβος ἄνευ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου πιστεύεται. (Β. Χ. 12. 1.)

37. Ἐάν τινα πράγματα πρὸ τῶν γάμων μετὰ τῆς πρεπούσης συμμετρίας ὁ ἐλάττων τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας, παρόντος αὐτῷ τοῦ κουράτωρος, τῇ μνηστῇ ἐδωρήσατο, οὐκ ἀνακαλεῖται. (Β. Χ. 19. 1—3.)

38. Ὅτι καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου ἀποκαθίστανται οἱ ἀφήλικες. (Β. Χ. 9. 1.)

39. Ὅτι καὶ κατὰ ἀποράσεως δικαστοῦ ἀποκατάστασις τοῖς ἀφήλιξι δίδοται. Ἐκ δευτέρου δὲ τὴν τῆς ἀποκαταστάσεως δίκην μὴ πράττεσθαι, εἰ μὴ καιναὶ προφέρονται δικαιολογίαι.

40. Ἀποκαθίστανται οἱ ἥττονες τῶν κέ. ἐτῶν κατὰ τῶν πραθέντων αὐτῶν ἐνεχύρων παρὰ τῶν ἰδίων δανειστῶν, εἰ μὴ ἄρα ὁ τούτων πατὴρ τὰ ἐνέχυρα τοῖς δανεισταῖς ἔδωκε, καὶ οὐκ αὐτοί. (Β. Χ. 11. 1.)

41. Καὶ εἰς διατίμησιν προικὸς περιγραφεῖς ἀφήλιξ βοηθεῖται.

42. Οὐκ ἐν πᾶσιν οἱ νέοι ἀποκαθίστανται, ἀλλ' ἐν οἷς ὑφ' ἑαυτῶν ἢ ὑφ' ἑτέρων περιεγράφησαν ἀπολέσαντες, ἢ μὴ κτησάμενοι ἢ ἐνοχοποιηθέντες. (Β. Χ. 4. 44.)

43. Ἡ ἁρμόζουσά τινι ἀποκατάστασις παραπέμπεται καὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους (Β. Χ. 4. 18).

44. Ἐὰν εἴπῃ ἑαυτὸν μείζονα ὁ ἥττων κατὰ πλάνην, οὐδὲν ἧττον ἀποκαθίσταται. (Β. Χ. 25. 1.)

45. Ὅτι ἐὰν διὰ τῆς οἰκείας θέας ἀφήλιξ ἠπάτησέ τινα, μείζονα ἑαυτὸν διαβεβαιωσάμενος, οὐκ ἀποκαθίσταται· ὡσαύτως καὶ ἐὰν σωματικῶς αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ἐπομόσηται μείζονα ἑαυτὸν εἶναι, οὐκ ἀποκαθίσταται. Ἐὰν δὲ ἐν συμβολαίῳ μείζονα ἑαυτὸν εἶναι μετὰ ὅρκου βεβαιώσηται, καὶ οὕτως οὐκ ἀποκαθίσταται, εἰ μὴ φανερῶς καὶ προδήλως δι' ἐγγράφων συμβολαίων παρ' αὐτοῦ φερομένων, οὐ μὴν διὰ μαρτύρων καταθέσεως ἑαυτὸν ἐλάττονα εἶναι ἀποδείξῃ. (Β. Χ. 25. 2.)

36. Ὁ ἄνηβος χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ἐπιτρόπου δὲν πιστεύεται οὔτε ὅτι θέλει, οὔτε ὅτι δὲν θέλει.

37. Ἐὰν ὁ ἀνήλικος κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας ἐδώρησεν εἰς τὴν μνηστὴν πράγματά τινα κατὰ τὴν πρέπουσαν συμμετρίαν, παρόντος τοῦ κηδεμόνος, δὲν τὰ ἀνακαλεῖ.

38. Οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου.

39. Ἀποκατάστασις δίδεται εἰς τοὺς ἀνηλίκους καὶ κατὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως· Ἐκ δευτέρου δὲ ἡ δίκη τῆς ἀποκαταστάσεως δὲν κινεῖται, ἐκτὸς ἐὰν προβάλλωνται νέαι δικαιολογίαι.

40. Οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται εἰς τὰ ἐνέχυρα τὰ ὑπὸ τῶν δανειστῶν των πωληθέντα, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ἐνέχυρα ἔδωκεν εἰς τοὺς δανειστὰς ὁ πατὴρ τούτων, καὶ ὄχι αὐτοί.

41. Καὶ εἰς ἐκτίμησιν προικὸς ἀπατηθεὶς ἀνήλικος βοηθεῖται.

42. Οἱ ἀνήλικοι δὲν ἀποκαθίστανται εἰς ὅλα, ἀλλ' εἰς ὅσα ὑφ' ἑαυτῶν ἢ ὑπ' ἄλλων ἠπατήθησαν ἀπολέσαντες, ἢ μὴ ἀποκτήσαντες ἢ ἐνοχοποιηθέντες.

43. Ἡ ἁρμόζουσα εἴς τινα ἀποκατάστασις παραπέμπεται καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους του.

44. Ἐὰν ὁ ἀνήλικος κατὰ πλάνην εἴπῃ ἑαυτὸν ἐνήλικον, οὐδὲν ἧττον ἀποκαθίσταται.

45. Ἐὰν διὰ τῆς θέας του ὁ ἀνήλικος ἠπάτησέ τινα, διαβεβαιώσας ὅτι εἶναι ἐνήλικος, δὲν ἀποκαθίσταται. Ὡσαύτως καὶ ἐὰν σωματικῶς ὀμόσῃ ὅτι εἶναι τῳόντι ἐνήλικος, δὲν ἀποκαθίσαται. Ἐὰν δὲ εἰς συμβόλαιον μεθ' ὅρκου βεβαιώσῃ ὅτι εἶναι ἐνήλικος, καὶ οὕτως δὲν ἀποκαθίσταται, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδείξῃ φανερῶς καὶ προδήλως δι' ἐγγράφων συμβολαίων παρ' αὐτοῦ φερομένων, καὶ ὄχι διὰ καταθέσεως μαρτύρων ὅτι εἶναι ἀνήλικος.

46. Οὐ μόνον ἐπὶ τῷ μὴ ζημιωθῆναι ὁ ἀφήλιξ ἀποκαθίσταται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ μὴ δίκαις καὶ δαπάναις σκύλλεσθαι. (Β. Χ. 4. 6.)

47. Ἐὰν ἀφήλιξ ἀφήλικι παράσχῃ, καὶ ὁ λαβὼν ἀπολέσῃ, κρείττων ἐστὶν ὁ λαβών. Εἰ δὲ δανείσῃ ἀφήλιξ ὑπεξουσίῳ μείζονι παρὰ τὸ δόγμα, ἀποκαθίσταται. (Β. Χ. 4. 11).

48. Οὐ πάντα τὰ παρὰ τῶν νέων γινόμενα ἀνατρέπεται, ἀλλ' ὅτε δόλος ἐστὶ προφανὴς ἢ ῥαθυμία αὐτῶν μεγάλη. (Β. Χ. 4. 24.)

49. Παλαιός ἐστιν ὁ τῆς διατάξεως ταύτης κανὼν λέγων, μὴ δοκεῖν τὸν ἐλάττονα περιγράφεσθαι ἐν ἐκείνοις, ἐν οἷς τῷ κοινῷ νομίμῳ κέχρηται. (Β. Χ. 4. 59.)

50. Τοῖς ἐλάττοσιν ἡ ἡλικία ἐν ταῖς ζημίαις συντρέχειν, οὐ μὴν ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς αἰσίως διοικηθεῖσιν ἀντίκεισθαι εἴωθεν. (*).

51. Τῶν ἀφηλίκων ἀποκαθισταμένων ἐνέχονται οἱ αὐτοὺς ἐγγυησάμενοι. (Β. Χ. 6. 1.)

52. Κατὰ τῆς ἰδίας πράσεως, εἰ καὶ ὅρκον ἐπαγάγωσιν, οἱ ἀφήλικες ἀποκαθίστανται. (Β. XXII. 5. 9.)

53. Οὐκ ἀποκαθίστανται οἱ ἀφήλικες, ἐὰν ἐπιμελεῖς οἰκοδεσπόται ἐγένοντο, καὶ μάλιστα ἐν δημοσίαις διοικήσεσιν, ἢ ἐὰν κατὰ πατρὸς ἢ πάτρωνος τὴν μέμψιν κινῶσι. (Β. Χ. 24. 1).

54. Καὶ διὰ ἐντολέως δύνανται ὁ νέος ἀποκατάστασιν αἰτεῖν. (Β. Χ. 31. 1.)

55. Ὁ κατὰ βίαν ἢ φόβον θανάτου τι πεποιηκὼς ἀποκαθίσταται, καὶ τὸ πραχθὲν ἀνίσχυρόν ἐστιν.

56. Εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ πανουργίαν, εἴτε κατ' ἀπουσίαν περιγραφῇ τις, βοηθεῖται, εἴτε διὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς καταστάσεως, ἤγουν διὰ τὸ ἐξορισθῆναι ἢ περιορισθῆναι ἢ εἰς θέσιν ἐλθεῖν ἢ ἐξ αὐτεξουσίου εἰς ὑπεξούσιον γενέσθαι· λυθείσης γὰρ τῆς θέσεως ἀποκαθίσταται. Ἔτι βοηθεῖται

(*) Τουτέστιν εἰς τὴν τύχην καὶ τὰ ἐπισυμβαίνοντα, καθὼς θάνατον, πυρκαϊάν, καταποντισμόν· διότι ἐὰν ὁ ἐπίτροπος μεταχειρισθῇ καλῶς ὅλα

46. Ὁ ἀνήλικος ἀποκαθίσταται οὐχὶ μόνον διὰ νὰ μὴ ζημιοῦται, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μὴ βλάπτεται ἀπὸ δίκας καὶ ἔξοδα.

47. Ἐὰν ἀνήλικος δώσῃ εἰς ἀνήλικον καὶ ὁ λαβὼν ἀπολέσῃ, ὁ λαβὼν προτιμᾶται. Εἰ δὲ ἀνήλικος δανείσῃ ὑπεξούσιον ἀνήλικον παρὰ τὸ δόγμα, ἀποκαθίσταται.

48. Δὲν ἀνατρέπονται ὅλα ὅσα οἱ ἀνήλικοι πράττουσιν, ἀλλ' ὅταν ἦναι δόλος προφανὴς ἢ ἀμέλεια αὐτῶν μεγάλη.

49. Παλαιὸς εἶναι ὁ κανὼν τῆς διατάξεως ταύτης ὁ λέγων, ὁ ἀνήλικος δὲν θεωρεῖται ὅτι ἀπατᾶται εἰς ὅσα μεταχειρίζεται τὸ κοινὸν δίκαιον.

50. Ἡ ἡλικία βοηθεῖ τοὺς ἀνηλίκους εἰς τὰς ζημίας, εἰς δὲ τὰ πράγματα ὅσα ἐδιοικήθησαν εὐτυχῶς, δὲν ἀντίκειται.

51. Ὅταν οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται, οἱ ἐγγυηταὶ αὐτῶν ἐνέχονται.

52 Κατὰ τῆς ἰδίας των πωλήσεως, καὶ ὅρκον ἐὰν ἐπαγάγωσιν, οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται.

53. Δὲν ἀποκαθίστανται οἱ ἀνήλικοι, ἐὰν ὑπῆρξαν ἐπιμελεῖς οἰκοδεσπόται, καὶ μάλιστα εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἢ ἐὰν κινῶσι τὴν ἀγωγὴν κατὰ πατρὸς ἢ πάτρωνος.

54. Ὁ ἀνήλικος δύναται νὰ αἰτῇ ἀποκατάστασιν καὶ δι' ἐπιτρόπου.

55. Ὁ πράξας τι κατὰ βίαν ἢ φόβον θανάτου ἀποκαθίσταται, καὶ ἡ πρᾶξις μένει ἀνίσχυρος.

56. Εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ πανουργίαν, εἴτε κατ' ἀπουσίαν ἀπατηθῇ τις, βοηθεῖται, εἴτε διὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς καταστάσεως, ἤγουν δι' ἐξορίαν ἢ περιορισμὸν ἢ υἱοθεσίαν ἢ μεταβολὴν ἐξ αὐτεξουσίου εἰς ὑπεξούσιον· διότι ἅμα

τοῦ ἀνηλίκου τὰ πράγματα, ἐπισυμβῇ δὲ εἰς αὐτὰ καὶ τυχηρόν τι, ὁ ἐπίτροπος δὲν ἐνέχεται.

καὶ ὁ περιγραφεὶς διὰ δικαίαν πλάνην ἤτοι τὴν περὶ φάκτου πλάνην. (Β. Χ. 11).

57. Ἐὰν δέ τις διὰ κατηγορίαν ἢ γενομένην παρά τινος αὐτῷ, ἢ ἀπειλουμένην γενήσεσθαι, ἐξεποίησέ τι τῷ κατηγόρῳ, ἢ ἐπερωτήθη αὐτῷ, οὐ δύναται ταῦτα ἀνατρέπειν ὡς φόβῳ γενόμενα· ἀλλὰ καὶ ἀναίσχυντόν τι ποιεῖν δοκεῖ ταῦτα ἐπιχειρῶν ἀνατρέψαι. (Β. Χ. 2. 33.)

58. Πάντες γενικῶς οἱ ἐξ ἀνάγκης ἀπολιμπανόμενοι ἀποκαθίστανται οὐ μόνον ἐφ' οἷς ζημιοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἷς οὐ κερδαίνουσιν. (Β. Χ. 1, 7).

59. Ὁ κληθεὶς καὶ μὴ ὑπακούσας καὶ ἐκ τούτου καταδικασθεὶς, ἐὰν παραυτίκα προκαθημένῳ τῷ ἄρχοντι προσέλθῃ, ἀποκαθίσταται· δοκεῖ γὰρ μὴ κατὰ προπέτειαν ἀπολειφθῆναι ἀλλ' ὡς μὴ ἀκούσας τοῦ κήρυκος. (Β. Χ. 35. 26. καὶ 27).

60. Ὅτι ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῶν τῷ πατρὶ τὰ προσποριζόμενα μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα οὐκ ἀποκαθίσταται. Προσποριζόμενα δὲ εἰσὶ τὰ ἐξ ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς τυχὸν προσγινόμενα τῷ υἱῷ.

61. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων καὶ τοὺς μείζονας βοηθεῖσθαι. (Β. Χ. 36. 3.)

62. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι κατά τινος πράγματος οὔτε ζημιοῦσθαι οὔτε κερδαίνειν ἐξ αὐτοῦ ὀφείλουσιν. (Β. Χ. 30. 1).

63. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγὴ διηνεκεῖς εἰσιν ἁρμόζουσαι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων (Β. XVIII. 1. 15).

64. Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι καὶ καρποὶ περιέχονται, κἂν μὴ τοῦτο ῥητῶς ἐκφωνηθῇ (Β. XXIII. 3. 38.)

65. Ἀποκαθιστᾷν δοκεῖ ὁ μὴ μόνον τὸ σῶμα τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην διδούς· πᾶσα γὰρ ἀποκατάστασις οὐ μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου ἐστίν. (Β. Π. 2. 237.)

66. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὁ διδοὺς οὕτω τῷ ἐνάγοντι, ὡς ἔμελλεν αὐτὸ ἔχειν ἐν καιρῷ προκατάρξεως. (Β. Π. 2. 33).

διαλυθῇ ἡ υἱοθεσία ἀποκαθίσταται. Προσέτι βοηθεῖται καὶ ὁ ἀπατηθεὶς διὰ δικαίαν πλάνην ἤτοι τὴν περὶ πράγματος πλάνην.

57. Ἐάν τις διὰ κατηγορίαν ἢ γενομένην εἰς αὐτὸν παρά τινος, ἢ ἀπειλουμένην νὰ γείνῃ, ἐξεποίησέ τι πρὸς τὸν κατήγορον, ἢ ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν, δὲν δύναται ν' ἀνατρέπῃ ταῦτα ὡς γενόμενα ἀπὸ φόβον· ἀλλὰ καὶ ἐπιχειρῶν νὰ τὰ ἀνατρέψῃ θεωρεῖται ὅτι ἀναισχυντεῖ.

58. Ὅλοι γενικῶς οἱ ἐξ ἀνάγκης ἀποδημοῦντες ἀποκαθίστανται ὄχι μόνον δι' ὅσα ζημιοῦνται, ἀλλὰ καὶ δι' ὅτα δὲν κερδαίνουσιν.

59. Ὁ κληθεὶς καὶ μὴ ὑπακούσας καὶ ἐκ τούτου καταδικασθεὶς, ἐὰν εὐθὺς ἐμφανισθῇ εἰς τὸν δικαστὴν προκαθήμενον, ἀποκαθίσταται· διότι θεωρεῖται ὅτι δὲν ἔλειψε κατὰ προπέτειαν, ἀλλ' ὡς μὴ ἀκούσας τὸν κήρυκα.

60. Ἐὰν ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῇ μὲ τὸν πατέρα τὰ προσποριζόμενα μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα δὲν ἀποκαθίσταται. Προσποριζόμενα δὲ εἶναι ὅσα ἀπὸ περιουσίαν τοῦ πατρὸς τυχὸν ἀποκτᾷ ὁ υἱός.

61. Εἰς τὰ καλῆς πίστεως συναλλάγματα βοηθοῦνται καὶ οἱ ἐνήλικοι.

62. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι εἴς τι πρᾶγμα δὲν ὀφείλουσιν οὔτε νὰ ζημιῶνται οὔτε νὰ κερδαίνωσιν ἐξ αὐτοῦ.

63. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγὴ καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος εἶναι διηνεκεῖς ἁρμόζουσαι εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

64. Εἰς τὴν λέξιν ἀποκατάστασις περιέχονται καὶ καρποὶ, καὶ ἐὰν τοῦτο δὲν ἀπαγγελθῇ ῥητῶς.

65. Θεωρεῖται ὅτι ἀποκαθιστᾷ ὁ δίδων ὄχι μόνον τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην. Διότι πᾶσα ἀποκατάστασις δὲν εἶναι μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαιώματος.

66. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὅστις δίδει οὕτω πρὸς τὸν ἐνάγοντα, ὡς ἔμελλε νὰ ἔχῃ αὐτὸ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως.

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. Περὶ γυναικῶν.

1. Αἱ γυναῖκες πάντων τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δημοσίων ὀρφικίων κωλύονται καὶ οὐ δικάζουσιν, οὐκ ἄρχουσιν, οὐ συνηγοροῦσιν, οὐ παρεμβάλλουσιν ὑπὲρ ἄλλων, οὐ γίνονται φροντισταί. (*).

2. Γυνὴ οὐ δύναται κινεῖν ἔγκλημα, εἰ μὴ ἐπὶ ἰδίᾳ αἰτίᾳ. (B. LX. 44. 44.)

3. Γυνὴ κεφαλικὸν ἔγκλημα οὐ κινεῖ, πλὴν ἐπὶ ἀναιρέσει γονέων, ἢ παίδων, ἢ πατρώνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζεται· κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρῴων ἀπελευθέρων καὶ τῶν μητρῴων. (B. LX. 34 1. καὶ 2.)

4. Τὸν νόμον τὸν περὶ μοιχείας οὐ δύναται κινεῖν γυνὴ οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ λέγηται ἡμαρτῆσθαι, τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἡ βουλομένη κινεῖν τὴν ὑπόθεσιν λέγῃ ἐν ἑαυτῇ γενομένην τὴν ἁμαρτίαν, καὶ αὐτὴν εἶναι, μεθ' ἧς τὸ τῆς ἁμαρτίας πταῖσμα τετέλεσται. (B. LX. 37. 46.)

5. Δύναται ἡ γυνὴ καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου παιδὸς κινῆσαι δημόσιον ἔγκλημα. (B. LX. 34. 36).

6. Αἱ θήλειαι ὑπεξουσίους οὐκ ἔχουσι. (B. XLV. 1. 23.)

(*) Τὰς γυναῖκας ὡς ἐχούσας ὀλισθηρὸν καὶ εὐαπάτητον φρόνημα ὁ νόμος ἀπέκλεισεν ἀπὸ τὰ πολιτικὰ καὶ δημόσια· καὶ ὄχι μόνον διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἀνάξιον νὰ ἐμφανίζωνται αἱ γυναῖκες εἰς τὸ κοινὸν καὶ εἰς δικαστήρια νὰ προσκάθωνται καὶ μὲ ἄνδρας νὰ ἀνακατόνωνται καὶ νὰ μετέρχωνται ἀνδρῶν ἔργα καὶ διὰ τοῦτο διέταξε νὰ μὴ διαχειρίζωνται αὐταὶ μήτε πολιτικὸν μήτε δημόσιον ὑπούργημα. Καὶ πολιτικὸν μὲν ὑπούργημα εἶναι τὸ νὰ δικάζῃ· δημόσιον δὲ τὸ νὰ συνηγορῇ καὶ τὰ ὅμοια, ὅσα ἡ παροῦσα διάταξις ἀπαριθμεῖ. Ὅθεν δὲν δύνανται αἱ γυναῖκες νὰ δικάζωσιν ὡς δικασταί, δὲν συνηγοροῦσιν ὡς συνήγοροι, οὐδὲ ἀρχήν τινα διαχειρίζονται, ἤγουν δὲν ἀντιφωνοῦσί τινα διὰ οἱονδήποτε χρέος ἢ ἄλλο τι· οὔτε μαρτυροῦσιν, ἢ ἐπιτροπεύουσιν, οὔτε ὑπερασπίζουσί τινα ἐναγόμενον καὶ ἀπόντα, οὐδὲ τὴν κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν ὑποδέχονται μὲ ἀσφάλειαν, οὐδὲ ἀγωνίζονται εἰς δικαστήριον, ἢ τὰ πράγματα αὐτῶν διοικοῦσιν ὡς κηδεμόνες καὶ ἐπίτροποι, οὐδὲ πράττουσιν αὐταί, ὅσα ἐκεῖνος παρὼν ὤφειλε νὰ πράττῃ εἰς τὰ ἰδιά του πράγματα· διότι ὅλα ταῦτα ἁρμόζουσιν εἰς τοὺς ἄνδρας, καὶ οὗτοι συνήθως τὰ ἐκτελοῦσι Σὺ δὲ εἴξευρε, ὅτι ἐνίοτε καὶ μαρτυροῦσι γυναῖκες· κωθὼς, ἀνίσως λούωνται εἰς τὸ λουτρὸν γυναῖκες, καί τις αὐτῶν ἰδῇ γυναῖκά τινα ὑβριζομένην ἀπὸ ἄλλην, τότε δύναται νὰ μαρτυρῇ· διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν δὲν δύναται νὰ παρευρεθῇ ἀνὴρ καὶ νὰ ἰδῇ τὰ γινόμενα. Καὶ ἐπιτροπεύουσι δὲ ἐνίοτε· διότι ἐὰν γυνὴ ἔχῃ τέκνα, καὶ ἀποθάνῃ ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἐπιτροπεύει αὕτη τὰ τέκνα της, ἐκτὸς ἐὰν δευτερογαμβρεύθῃ. Καὶ ἄλλα τινὰ πράττουσιν αἱ γυναῖκες ἀνατρεπτικὰ τοῦ παρόντος κανόνος, τὰ ὁποῖα γίνονται γνωστὰ ἀπὸ τὰ κατὰ μέρος κεφάλαια· διότι πᾶς νομικὸς κανὼν εἶναι σαθρὸς, ὡς εὐκόλως ἀνατρεπόμενος

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. Περὶ Γυναικῶν.

1. Αἱ γυναῖκες ἀποκλείονται ἀπὸ ὅλα τὰ πολιτικὰ καὶ δημόσια ἀξιώματα καὶ δὲν γίνονται δικασταὶ, οὔτε διοικηταὶ, οὔτε συνήγοροι, οὔτε ἐπίτροποι, οὔτε μεσολαβοῦσιν ὑπὲρ ἄλλων.

2. Γυνὴ δὲν δύναται νὰ κινῇ ἔγκλημα, εἰ μὴ δι' ἰδίαν αὐτῆς αἰτίαν.

3. Γυνὴ κεφαλικὸν ἔγκλημα δὲν κινεῖ, ἐκτὸς διὰ φόνον γονέων, ἢ τέκνων, ἢ πατρώνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρῇ. Κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρικῶν καὶ μητρικῶν ἀπελευθέρων.

4. Τὸν περὶ μοιχείας νόμον δὲν δύναται νὰ κινῇ γυνὴ οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ λέγῃ ὅτι ἔπταισε, τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἡ θέλουσα νὰ κινήσῃ τὴν ὑπόθεσιν λέγῃ ὅτι τὸ ἔγκλημα ἔγεινεν εἰς ἑαυτὴν, καὶ εἶναι αὐτὴ, καθ' ἧς ἐξετελέσθη τὸ ἔγκλημα.

5. Γυνὴ δύναται νὰ κινῇ δημόσιον ἔγκλημα καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου της τέκνου.

6. Αἱ θήλειαι δὲν ἔχουσιν ὑπεξουσίους.

Digitized by Google

7. Γυνὴ ἐν διαθήκῃ οὐ μαρτυρεῖ, ἐν ἄλλοις δὲ μαρτυρίαν νέμει, ἐν οἷς ἄνδρες οὐ προσκαλοῦνται. (B. XXXV. 1. 21.)

8. Οὐδεμίαν γυναῖκα ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας, δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς, ἢ ὑπὲρ ἐγκλήματος οἱουδήποτε ἢ εἰς φρουρὰν ἐμβάλλεσθαι συγχωροῦμεν ἢ δι' ἀνδρῶν φυλάττεσθαι.

9. Γυνὴ δυναμένη αἰσχρὰν ἔχειν ὑποψίαν οὐδὲ ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς διαθήκης δύναταί τι λαβεῖν. (B. XXXV. 21. 34).

10. Οὐ κατέχεται ἡ γυνὴ ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς συναλλαγμάτων, κἂν ἐγγυήσηται αὐτὸν ὡς ἐκ τοῦ Βελλιανείου δόγματος βοηθουμένη. (B. XXIII. 4. 1.)

11. Ἡ πρωτοτύπως χρεωστοῦσα γυνὴ καὶ μὴ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς ἔνοχος γινομένη οὐκ ἔχει τὴν τοῦ Βελλιανείου παραγραφήν· ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου δανειστοῦ ἔνοχος γινομένη πάλιν οὐκ ἔχει τὴν παραγραφήν· τότε γὰρ μόνον χώρα τῷ δόγματι, ὅτε μηδὲν χρεωστοῦσα ὑπὲρ ἀλλοτρίας ἐνοχῆς ἑαυτὴν παρενέβαλε· τουτέστιν οὔτε κατὰ τοῦ ἰδίου δανειστοῦ τὴν παραγραφὴν ἔχει, ὡς πρωτοτύπως αὐτῷ χρεωστήσασα, ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐκείνου, ᾧ ἐδόθη ὡς ὑπὲρ δανειστοῦ δοθεῖσα. (B. XXVI. 7. 66.)

12. Ὅτι γυνὴ χρυσίον λαβοῦσα παρά τινος ἐπὶ τῷ δοῦναι τοῦτο, ὥστε ἀπολυθῆναι τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἐνέχεται καὶ οὐ βοηθεῖται, ἐγγύην προβαλλομένη ἢ ὑπεξουσιότητα.

13. Ἡ γυνὴ κἂν πολλάκις μετὰ οἱονδήποτε χρόνον ἐπερωτηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται.

14. Εἴτις γυνὴ ἐν δανειακῷ γραμματείῳ συναινέσει τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ ἢ ὑπογράψει, καὶ τὴν οἰκείαν περιουσίαν ἢ καὶ αὐτὴν ἐνοχοποιήσῃ, οὐδὲν τοιοῦτον ἰσχύει ἢ κρατεῖ· εἴτε ἅπαξ, εἴτε πολλάκις τὸ τοιοῦτον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται, εἴτε ἰδικὸν, εἴτε δημόσιον εἴη τὸ χρέος· ἀλλ' οὕτως εἶναι, ὡσὰν εἰ μηδὲ γεγραμμένον ἦν, εἰ μὴ φανερῶς ἀποδειχθῇ, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἰδίας αὐτῆς γυναικὸς χρείας ἐδανείσθησαν.

15. Ἐὰν γυνὴ διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐνοχὴν παρενέβαλεν ἑαυτὴν ἐν τῷ δεσμῷ τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος, καὶ διὰ τῆς

7. Γυνὴ δὲν μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην, εἰς ὅσα δὲ ἄνδρες δὲν προσκαλοῦνται, δίδει μαρτυρίαν

8. Δὲν συγχωροῦμεν καμμία γυνὴ νὰ φυλακόνηται ἢ ἀπὸ ἄνδρας νὰ φυλάττεται δι' αἰτίαν χρηματικὴν, δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ἢ δι' οἱονδήποτε ἔγκλημα.

9. Γυνὴ δυναμένη νὰ ἦναι ὕποπτος δι' αἰσχρότητα, δὲν δύναται νὰ λάβῃ τι οὐδὲ ἀπὸ στρατιωτικὴν διαθήκην.

10. Ἡ γυνὴ δὲν ὑποχρεοῦται ἀπὸ τὰ συναλλάγματα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἐὰν ἐγγυηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς βοηθουμένη ἀπὸ τὸ Βελλιάνειον δόγμα.

11. Ἡ πρωτοτύπως χρεωστοῦσα γυνὴ καὶ μὴ ὑπόχρεως δι' ἄλλον τινὰ δὲν ἔχει τὴν ἔνστασιν τοῦ Βελλιανείου· ὁμοίως δὲ ὑποχρεουμένη ὑπὲρ τοῦ ἰδίου της δανειστοῦ πάλιν δὲν ἔχει ἔνστασιν. Διότι τότε μόνον ἔχει χάραν τὸ δόγμα, ὅταν μὴ χρεωστοῦσα τίποτε παρενέβη δι' ἀλλοτρίαν ὑποχρέωσιν· τουτέστι δὲν ἔχει τὴν ἔνστασιν κατὰ τοῦ ἰδίου της δανειστοῦ, ὡς πρωτοτύπως χρεωστοῦσα, ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐκείνου εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη ὡς ὑπὲρ δανειστοῦ δοθεῖσα.

12. Γυνὴ λαβοῦσα χρυσίον ἀπό τινα ἵνα δώσῃ τοῦτο πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἐνέχεται καὶ δὲν βοηθεῖται, προτείνουσα ἐγγύησιν ἢ ὑπεξουσιότητα.

13. Ἡ γυνὴ καὶ ἐὰν πολλάκις μετὰ οἱονδήποτε χρόνον ὑποσχεθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός της, ὡς ἐγγυωμένη ὑπὲρ ἄλλου βοηθεῖται.

14. Ἐὰν γυνή τις εἰς δανειακὸν ὁμόλογον συναινέσῃ μὲ τὸν ἄνδρα της, ἢ ὑπογράψῃ, καὶ τὴν ἰδίαν της περιουσίαν ὑποχρεώσῃ ἢ καὶ ἑαυτὴν, οὐδὲν τοιοῦτον ἰσχύει ἢ κρατεῖ· εἴτε ἅπαξ, εἴτε πολλάκις γείνῃ τὸ τοιοῦτον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, εἴτε ἰδιωτικὸν, εἴτε δημόσιον εἶναι τὸ χρέος· ἀλλὰ θεωρεῖται ὡσεὰν ἦτον ἄγραφον, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ φανερῶς ὅτι τὰ χρήματα ἐλήφθησαν δι' ἰδίας τῆς γυναικὸς χρείας.

15. Ἐὰν γυνὴ παρενέβαλεν ἑαυτὴν εἰς τὸν δεσμὸν τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος διὰ τὴν ἐνοχὴν τοῦ ἀνδρός της, καὶ διὰ τῆς

ἰδίας ὑποστάσεως τοῦτον ἀπαλλάξαι τῆς ἐνοχῆς ἐμελέτησεν· εἰ μὲν ὑποσχομένη μὴ κατέβαλεν, οὐδὲ καταβαλεῖν ἔτι ἀπαιτηθήσεται· εἰ δὲ κατέβαλε, διεκδικεῖν τὸ καταβληθὲν οὐ δύναται, δηλονότι τῶν ἐντελῶν οὖσα. (Β. XXVI. 7. 68.)

16. Εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ παρὰ γνώμην τῆς ἰδίας γυναικὸς ὑπόθηται τὰ πράγματα αὐτῆς, οὐκ ἐρρῶσται ἡ ὑποθήκη· ἐὰν δὲ συναινούσης αὐτῆς ὑπόθηται, πάλιν ἐμποδίζει τὸ δόγμα, ἐὰν ᾖδει ὁ πρὸς τὸν ἄνδρα συναλλάξας· εἰ δὲ ἡ γυνὴ ὁρῶσα τὸν ἄνδρα τὰ ἴδια ὑποτιθέμενον ἐσιώπησεν ἐπίτηδες, ὡς ἀπατῆσαι βουλομένη τὸν συναλλάσσοντα τῷ ἀνδρί, τότε οὐ βοηθεῖται· ταῖς γὰρ ἀπατωμέναις γυναιξὶ βοηθεῖ τὸ δόγμα, οὐ ταῖς πανούργοις. (Β. XXVI. 7. 69).

17. Γυνὴ τὸ ἴδιον ἀγνοήσασα δίκαιον βοηθεῖται, καὶ [οὐκ] ἀποκαθίσταται εἰς αὐτὸ μηδὲν βλαπτομένη, ἀλλὰ συγγινωσκομένη διὰ τὸ μὴ γινώσκειν αὐτό.

18. Ἔνθα φύσει καὶ νόμῳ μεμισημένον ἁμαρτάνει τις, ὁμοίως ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ τιμωρεῖται· εἰ δὲ τῷ νόμῳ μόνῳ κεκώλυται, συγγινώσκεται ἡ γυνή· καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε καὶ οἱ ἄνδρες ἀθεμίτως μιγνύμενοι πρότερον ἥπερ οἱ μοιχοὶ τιμωροῦνται. (Β. LX. 37. 39.)

19. Γυνὴ προῖκα ἐπαγγειλαμένη οὐ βοηθεῖται, ἀλλ' ἀναγκάζεται ἀποδιδόναι αὐτήν. (Β. XXVI. 7. 76)

20. Ἐὰν ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ γυνὴ πωλήσῃ τι, κἂν σωματικὸς ὅρκος προβῇ, κἂν εἴτι γένηται, ἄκυρον τὸ πραχθὲν καὶ ἀναστρέφεται πάλιν τὸ πραθέν· εἰ δὲ βελτιώσεις τινὰς ἐν αὐτῷ ποήσῃ ὁ ἀγοραστὴς καταδικαζόμενος καὶ ἀντιστρέφων ἐπιλογὴν ἔχει, ἢ τὴν ἀποτίμησιν τῆς βελτιώσεως ἀπολαβεῖν, ἢ αὐτὰ τὰ βελτιωθέντα, κατ' οὐδὲν ἐλαττῶν τὸ πρωτότυπον.

21. Ὅσα παρακατάσχεται ἑαυτῇ ἡ γυνὴ, καὶ μὴ ἀπογράψηται εἰς προῖκα, ἢ καὶ τὰ περιεχόμενα αὐτῇ συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ παρακρατούμενα, ἐκποιούμενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰδυίας καὶ τῆς γυναικὸς καὶ συναινούσης ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνὴ

περιουσίας της διενοήθη νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως· εἰ μὲν ὑποσχεθεῖσα δὲν κατέβαλεν, οὐδὲ ἀπαιτεῖται πλέον νὰ καταβάλῃ· εἰ δὲ κατέβαλε, δὲν δύναται νὰ διεκδικῇ τὸ καταβληθὲν, ἐὰν δηλ. ἦναι ἐνήλικος.

16. Ἐὰν μὲν ὁ ἀνὴρ παρὰ γνώμην τῆς γυναικός του ὑποθηκεύσῃ τὰ πράγματά της, ἡ ὑποθήκη δὲν ἰσχύει. Ἐὰν δὲ συναινούσης αὐτῆς ὑποθηκεύσῃ, πάλιν ἐμποδίζει τὸ δόγμα, ἐὰν εἴξευρε τοῦτο ὁ συναλλάξας μὲ τὸν ἄνδρα· εἰ δὲ ἡ γυνὴ βλέπουσα ὅτι ὁ ἀνὴρ ὑποθηκεύει τὰ πράγματά της ἐπίτηδες ἐσιώπησε, θέλουσα ν' ἀπατήσῃ τὸν συναλλάσσοντα μὲ τὸν ἄνδρα, τότε δὲν βοηθεῖται. Διότι τὸ δόγμα βοηθεῖ τὰς ἀπατωμένας γυναῖκας, καὶ ὄχι τὰς πανούργους.

17. Γυνὴ ἀγνοήσασα τὸ ἰδιόν της δικαίωμα βοηθεῖται, καὶ ἀποκαθίσταται εἰς αὐτὸ μηδὲν βλαπτομένη, ἀλλὰ συγγινωσκομένη ὡς μὴ γνωρίζουσα αὐτό.

18. Ὅπου πράττει τις ἔγκλημα ἀπαγορευόμενον ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὸν νόμον, τιμωρεῖται ἡ γυνὴ ὁμοίως μὲ τὸν ἄνδρα· εἰ δὲ ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὸν νόμον, συγχωρεῖται ἡ γυνή. Καὶ οἱ ἄνδρες ἐνίοτε συνευρισκόμενοι ἀθεμίτως τιμωροῦνται πρότερον τῶν μοιχῶν.

19. Γυνὴ ὑποσχεθεῖσα προῖκα δὲν βοηθεῖται, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ τὴν δώσῃ.

20. Ἐὰν τοῦ γάμου συνεστῶτος γυνὴ πωλήσῃ τι, καὶ σωματικὸς ὅρκος ἐὰν ἐπαχθῇ, ἢ ὅ,τι ἄλλο γείνῃ, ἡ πρᾶξις εἶναι ἄκυρος καὶ τὸ πωληθὲν ἀναστρέφεται. Εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς κάμῃ βελτιώσεις τινὰς εἰς αὐτὸ καταδικαζόμενος καὶ ἐπιστρέφων ἔχει ἐπιλογὴν, ἢ τῆς βελτιώσεως τὸ τίμημα ν' ἀναλάβῃ, ἢ αὐτὰ τὰ βελτιωθέντα χωρὶς ποσῶς νὰ ἐλαττώσῃ τὸ πρωτότυπον.

21. Ὅσα κρατήσῃ δι' ἑαυτὴν ἡ γυνὴ, καὶ δὲν τὰ ἀπογράψῃ εἰς προῖκα, ἢ καὶ τὰ περιερχόμενα εἰς αὐτὴν συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ παρακρατούμενα, ἐκποιούμενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐν γνώσει καὶ συναινέσει τῆς γυναικὸς ἐγγράφως, δὲν δύναται ἡ γυνὴ μετὰ

μετὰ λύσιν τοῦ γάμου ἐπιζητῆσαι ἢ προβάλλεσθαι τὸ τῆς ὑπεξουσιότητος δίκαιον.

22. Γυνὴ κατηγορίας ἀφισταμένη ἤγουν ἀφιεῖσα τὴν κατηγορίαν μετὰ τὸ κινῆσαι αὐτὴν ἡ ἀστοχοῦσα τουτέστι νικωμένη εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἣν ἐκίνησεν, οὐκ ἐνέχεται τῷ περὶ συκοφαντίας νόμῳ, οὐδὲ ταῖς τῆς συκοφαντίας ὑποπίπτει ποιναῖς· ἄνδρες δὲ καὶ ἀφιστάμενοι τῆς κατηγορίας καὶ ἀστοχοῦντες ὡς συκοφάνται καταδικάζονται. (Β. LX. 1. 10.)

23. Ταῖς δωρουμέναις γυναιξὶν οὐ βοηθεῖ τὸ Βελλιάνειον δόγμα, ἀλλὰ ταῖς γινομέναις ἐνόχοις. (Β. XXVI. 7. 35.)

24. Πᾶσα γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπροίκοις καὶ τοῖς ἄλλοις χωρὶς τῆς προικὸς δύναται καὶ συναλλάσσειν καὶ χαρίζειν καὶ δωρεῖσθαι καὶ ἐρώτασθαι πάντα. (Β. XXIX. 5. 38.)

25. Ἡ γυνὴ προτιμάσθω περὶ τὴν προῖκα τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός. (Β. XXIX. 1. 117.)

26. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος ἔλθῃ ὁ χρεώστης ἐπιφωνούμενος τῇ γυναικί, ὡς ὁ ἀνὴρ χρεωστεῖ, ἢ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὑπόκειται αὐτῷ, ἢ ἑτέραν ἐνοχὴν ἔχῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἐν γνώσει τοῦ πράγματος τοὺς συναλλάσοντας, οὐκ ἔχουσιν ὕστερον τὸ δίκαιον τῆς προικὸς κατὰ τοῦ προφωνησαμένου· ἐν γνώσει γὰρ γεγόνασι καὶ ἠδύναντο μὴ συναλλάσσειν.

27. Οὐ προτιμᾶται ἡ γυνὴ τῶν προτέρων δανειστῶν περὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν. (Β. XXV. 5. 39.)

28. Ἡ γυνὴ προτιμᾶται περὶ τὴν προῖκα τοῦ δημοσίου χρέους, εἰ μὴ προγενέστερον ὑπῆρξεν. (Β. IX. 9. 2.)

29. Ὅτι καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀντιφωνοῦσα γυνὴ κέχρηται τῇ παραγραφῇ· προῖκα δὲ ἐπαγγειλαμένη οὐ βοηθεῖται.

30. Ἐὰν γυνὴ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν χρεωστοῦντι τῷ ἀνδρὶ ποιήσῃ ἀποχὴν (*) ὀνόματι προικὸς, ὅλον τὸ χρέος ἀπαιτεῖται ὁ

(*) Διαφέρει ἀποχὴ ἀπὸ ἀθώωσιν, ὅτι ἡ μὲν ἀποχὴ δὲν ἐλευθερόνει καθαρῶς οὐδὲ ἀδιαστάτως, ἡ δὲ ἀθώωσις ἐλευθερόνει ὁλοτελῶς καὶ ἀδιαστάτως. Καὶ πάλιν διαφέρει ἀθώωσις ἀπὸ ἐποχὴν, ὅτι ἡ μὲν ἀθώωσις ἐλευθερόνει ἐξάπαντος, ἡ δὲ ἀποχὴ μόνον ἐὰν καταβληθῶσι τὰ χρήματα.

Ὑπόθεσις. Γυνή τις εἶχε διαφόρους δανειστὰς, ἐχρεωστεῖτο δὲ καὶ

τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου νὰ τὰ ἀναζητήσῃ ἢ νὰ προβάλλῃ τὸ δικαίωμα τῆς ὑπεξουσιότητος.

22. Γυνὴ παραιτοῦσα κατηγορίαν ἀφοῦ τὴν ἐκίνησεν ἢ ἀστοχοῦσα τουτέστι νικωμένη εἰς τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποίαν ἐκίνησε, δὲν ἐνέχεται εἰς τὸν περὶ συκοφαντίας νόμον, οὐδὲ ὑποπίπτει εἰς τὰς ποινὰς τῆς συκοφαντίας. Ἄνδρες ὅμως καὶ παραιτοῦντες τὴν κατηγορίαν καὶ ἀστοχοῦντες καταδικάζονται ὡς συκοφάνται.

23. Τὸ Βελλιάνειον δόγμα δὲν βοηθεῖ τὰς δωρούσας γυναῖκας, ἀλλὰ τὰς ὑποχρεουμένας.

24. Πᾶσα γυνὴ εἰς τὰ ἐξώπροικα καὶ εἰς τ' ἄλλα ἐκτὸς τῆς προικὸς δύναται καὶ νὰ συναλλάττῃ καὶ νὰ χαρίζῃ καὶ νὰ δωρῇ καὶ ὅλα ἰσχύουσιν.

25. Ἡ γυνὴ προτιμᾶται εἰς τὴν προῖκα τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός.

26. Ἐὰν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ προικοσυμφώνου ἔλθῃ ὁ δανειστὴς καὶ λέγῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ὅτι ὁ ἀνὴρ χρεωστεῖ ἢ ὁ οἶκος αὐτοῦ εἶναι ἐνυπόθηκος, ἢ ἄλλην ἐνοχὴν ἔχῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ εἰδοποιήσῃ τοὺς συνάπτοντας τὸν γάμον, δὲν ἔχουσιν ὕστερον τὸ δικαίωμα τῆς προικὸς κατὰ τοῦ προειδοποιήσαντος· διότι ἐγνώριζον καὶ ἠδύναντο νὰ μὴ συναλλαχθῶσιν.

27. Ἡ γυνὴ δὲν προτιμᾶται εἰς τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν τῶν προτέρων δανειστῶν.

28. Ἡ γυνὴ προτιμᾶται εἰς τὴν προῖκα ἀπὸ τὸ δημόσιον χρέος ἐκτὸς ἐὰν ἦτο προγενέστερον.

29. Καὶ ὑπὲρ του τέκνου ἀντιφωνοῦσα γυνὴ μεταχειρίζεται τὴν ἔνστασιν· προῖκα δὲ ὑποσχεθεῖσα δὲν βοηθεῖται.

30. Ἐὰν γυνὴ πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστῶν μεταβάλῃ τὸ πρὸς αὐτὴν χρέος τοῦ ἀνδρὸς εἰς προῖκα, ὁ ἀνὴρ ἀπαιτεῖται ὅλον τὸ

ἀνὴρ καὶ σβέννυται ἡ προίξ· οὐδὲ γὰρ συνίσταται προὶξ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν. (Β. IX. 8. 14.)

31. Ταῖς γυναιξὶν εἰς τὸ διεκδικηθῆναι συντρέχομεν, οὐ μὴν συκοφαντούσαις.

32. Ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τελευτήσαντος, οὐκ αἰτοῦσα ἐπίτροπον τοῖς τέκνοις αὐτῆς, ἀτελὴς μήτηρ γίνεται, τουτέστιν, οὐ δύναται ἔχειν τῶν μητέρων τὰ δίκαια. (Β. XXXVII. 6. 2.)

33. Μὴ ἀπογραψαμένη γυνὴ, ἐκπίπτει τῶν μὴ φαινομένων προικιμαίων εἰδῶν, ἤγουν ἀπαίτησιν τούτων οὐκ ἔχει, καὶ οὐκ ἔστι νόμος περὶ τούτου διαλαμβάνων, ἀλλ' οὕτως ἐκράτησεν ἡ συνήθεια· εἰ μέντοι γυνὴ καταλειφθεῖσα ἐπίτροπος τοῦ ἀνδρὸς ἢ καὶ χειρίσασα τοῖς πράγμασι τούτου καὶ κατασχοῦσα ταῦτα μὴ ἀπογράψηται, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ ἀνδρὸς κατασπαταλήσῃ, τὰ δὲ οἰκεῖα ἤτοι τὰ τῆς προικὸς συντηρήσῃ, καὶ ἀπαιτουμένη παρὰ τοῦ παιδὸς τὰ πατρῷα μηδὲν ἔχειν λέγοι, ταύτην μὴ μόνον ἔχειν [οὐκ] ἀγωγὴν ὁ Μάγιστρος ἔλεγε περὶ τῶν μὴ φαινομένων εἰδῶν τῶν προικιμαίων, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅρκον τοῦ υἱοῦ προτιμᾶσθαι· τὸν γὰρ υἱὸν ἔφασκε χρῆναι ὀμνύειν, τί ἄρα ὁ πατὴρ ἐν τῇ τελευτῇ ἐκέκτητο, καὶ ταῦτα τὴν μητέρα ζημιοῦσθαι καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας προικός.

34. Καὶ ἡ ἑκατοστὴ δεκάτη νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος περὶ

αὐτὴ ἀπὸ Πέτρον τὸν σύζυγόν της νομίσματα τετρακόσια. Θέλουσα λοιπὸν νὰ ἀπατήσῃ τοὺς δανειστὰς αὐτῆς καὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἰδίαν της περιουσίαν καὶ νὰ προσθέσῃ εἰς τοὺς δανειστὰς καὶ ἄλλον δανειστήν, ἀνεκάλυψε τὴν σκευωρίαν εἰς τὸν Πέτρον τὸν ἴδιόν της χρεώστην καὶ σύζυγον, καὶ τὸν ἔκαμεν ἀποχὴν, ἤτοι τὴν ἐλευθέρωσιν ἀπὸ τὸ χρέος τῶν τετρακοσίων νομισμάτων, γράψασα, ὅτι τὰ τετρακόσια νομίσματα, τὰ ὁποῖα μὲ ἐχρεώστεις, ὦ Πέτρε, ἀπὸ δάνειον, τὰ ἔλαβον ἀπὸ ἐσέ, καὶ θέλω νὰ τὰ διαφυλάττῃς ὡς προῖκα· ἔπραξε δὲ τοῦτο, ὥστε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς νὰ μὴν ἦναι πλέον χρεώστης, ἀλλὰ δανειστὴς καὶ χρεωστούμενος προῖκα, καὶ τὰ τετρακόσια ληφθέντα νομίσματα νὰ λογίζωνται ὡς χρέος διὰ τὴν προῖκα. Καὶ ἐὰν κινῶσιν ἀγωγὴν οἱ ἄλλοι δανειστὰι, νικᾷ αὐτὸς καὶ τοὺς ἐκ-

χρέος καὶ σβύνεται ἡ προίξ· διότι προὶξ δὲν συνίσταται πρὸς ἀπάτην δανειστῶν.

31. Συντρέχομεν τὰς γυναῖκας πρὸς διεκδίκησιν, καὶ ὄχι συκοφαντούσας.

32. Ἡ γυνὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρός της, ἐὰν δὲν ζητήσῃ ἐπίτροπον τῶν τέκνων της, γίνεται ἀτελὴς μήτηρ, τουτέστιν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὰ μητρικὰ δικαιώματα.

33. Ἐὰν ἡ γυνὴ δὲν κάμῃ ἀπογραφὴν ἐκπίπτει τῶν μὴ φαινομένων προικιμαίων εἰδῶν, ἤγουν δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ταῦτα, καὶ περὶ τούτου νόμος ῥητὸς δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' οὕτως ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια· εἰ δὲ γυνὴ ἀφεθεῖσα ἐπίτροπος τοῦ ἀνδρὸς ἢ καὶ διοικήσασα τὰ πράγματα αὐτοῦ καὶ κατέχουσα ταῦτα δὲν κάμῃ ἀπογραφὴν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ ἀνδρὸς κατασπαταλήσῃ, τὰ δὲ ἰδικά της ἤτοι τὰ τῆς προικὸς συντηρήσῃ, καὶ ὅταν τὸ τέκνον ἀπαιτῇ τὰ πατρικὰ αὐτὴ λέγει ὅτι δὲν ἔχει τίποτε, αὐτὴ ὄχι μόνον δὲν ἔχει ἀγωγὴν ἔλεγεν ὁ Μάγιστρος περὶ τῶν φαινομένων εἰδῶν τῶν προικιμαίων, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ ὁ ὅρκος προτιμᾶται· διότι ὁ υἱὸς ἔλεγεν ὀφείλει νὰ ὀμνύῃ, τί ἄρα ὁ πατὴρ εἶχε κατὰ τὸν θάνατόν του, καὶ ἡ μήτηρ ἀναπληροῖ ταῦτα καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν της προῖκα.

34. Καὶ ἡ ρί. (110) νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει ὅτι ἡ

βάλλει κενοὺς, λέγων, πλὴν εἶμαι καὶ ἐγὼ δανειστὴς χρεωστούμενος προῖκα, καὶ σᾶς νικῶ, ὡς φροντίσας καὶ λαβὼν τὸ χρεωστούμενον εἰς ἐμὲ, καὶ ὡς ἔχων δυνατώτερα δικαιώματα. Λέγει λοιπὸν ὁ νομοθέτης, ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἀνὴρ εἵξευρε τὴν ἀπάτην, ὡς συμμέτοχος τοῦ δόλου τῆς γυναικὸς, δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τὸν ἴδιόν του δόλον, ἀλλ' ἡ μὲν ἀποχὴ λογίζεται ὡς οὐδὲν, ἡ δὲ προὶξ δὲν συνίσταται διὰ τὴν ἀπάτην καὶ τὸν δόλον· (διότι προὶξ δὲν συνίσταται πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστῶν), ὁ ἀνὴρ μένει πάλιν χρεώστης, καὶ ἀπαιτεῖται ὅλα τὰ τετρακόσια νομίσματα μὴ δυνάμενος νὰ λέγῃ, ὅτι εἶμαι ἀνὴρ καὶ χρεωστῶ προῖκα, καὶ ὀφείλω νὰ καταδικάζωμαι ἕως εὐπορίαν, καὶ νὰ μὴ ἀπαιτῶμαι τὸ ὁλόκληρον.

γυναικὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τελευτήσαντος, φησὶν, ὡς αὐτὴν εἶσω τριῶν μηνῶν ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι (*) τῆς τε οἰκείας προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ τῆς ἄλλης πάσης ἀνδρῴας περιουσίας, καὶ τῇ προενέξει τῆς ἀπογραφῆς ἐπιζητεῖν, εἴ τινα λέγοι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ὑποστῆναι καινοτομίαν εἰς τὰ ἀνήκοντα αὐτῇ· χωρὶς δὲ ἀπογραφῆς εἴτε ἐναργοῦς ἀποδείξεως μηδὲν ζητεῖν, μηδὲ ζητοῦσαν ἀπολαμβάνειν.

35. Ὅτι εἰ μὲν ἐντὸς πόλεως ἡ γυνή ἐστιν, ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὀφείλει τὴν ἀπογραφὴν ποιεῖν, καὶ τοὺς δανειστὰς παραγράφεσθαι τοῦ ἀνδρός· εἰ δὲ ἐκτὸς ἐπὶ θέματος ἐντὸς δώδεκα μηνῶν· εἰ δὲ ἔνδεντον οὐ ποιήσῃ ἐμπροσθέσμως, βοηθοῦνται οἱ δανεισταί.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. *Περὶ Δούλων.*

1. Δοῦλος οὐκ ἐνέχεται, οὔτε ἐνοχοποιεῖται. (B. II. 3. 22.)
2. Δοῦλος οὐκ ἐνάγεται οἱαδήποτε ἀγωγῇ. (B. II 3. 107.)
3. Ὁ ἐν δουλείᾳ ὢν οὐ διὰ τοῦ χρῆσθαι δεσπόζει, ἐπειδὴ νέμεσθαι οὐ δοκεῖ.
4. Διὰ τῶν δούλων κρείττων ἡ αἵρεσις τῶν δεσποτῶν γίνεται, οὐ μὴν χείρων. (B. II. 3. 133.)
5. Ἐπὶ τοῖς τραχέσιν ἢ μυσαροῖς ἁμαρτήμασι συγγινώσκονται οἱ δοῦλοι πειθαρχοῦντες τοῖς δεσπόταις ἢ τοῖς ἐν τάξει δεσποτῶν, οἷον ἐπιτρόποις καὶ κουράτωρσιν. (B. LII. 1. 19.)
6. Ἡ δουλεία σχεδὸν ἔοικε θανάτῳ. (B. II. 3. 209.)
7. Οἰκέτης μὴ δικαζέσθω, μηδὲ ἐρρώσθω κατ' αὐτοῦ δίκη. (B. VII. 6. 6.)

(*) Γυνὴ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἱκανοποιηθεῖσα ἀκόμη εἰς τὴν προῖκα κατέβαλεν εἰς τοὺς δανειστὰς δι' ἄγνοιαν ὅτι προτιμᾶται ἀπὸ αὐτούς. Ἐὰν αὖτη ἀπαιτῇ μετέπειτα τὰ ἰδικά της, ἀξιοῦται συγγνώμης. Εἰ δὲ τὸ ἀπαιτούμενον ἀπὸ αὐτὴν μετὰ τὴν καταβολὴν ἦτον κέρδος, ἂν καὶ προγενέστερον δανείου, δωρεὰ λόγ. χ. ἢ ὑπόβολον, δὲν εὑρίσκει συγγνώμην.

γυνὴ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της κάμνει ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπογραφὴν τῆς ἰδίας της προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ὅλης τῆς ἄλλης ἀνδρικῆς περιουσίας, καὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς ἀπογραφῆς ἐπιζητεῖ, ἐὰν λέγῃ ὅτι ὑπέστη παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καινοτομίαν τινὰ εἰς τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτήν· χωρὶς δὲ ἀπογραφὴν εἴτε ἐναργῆ ἀπόδειξιν δὲν ζητεῖ τίποτε, μηδὲ ζητοῦσα λαμβάνῃ.

35. Ἡ γυνὴ ἐὰν μὲν ἦναι ἐντὸς πόλεως, ὀφείλει ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ κάμῃ ἀπογραφὴν, καὶ ἀντιτάσσει εἰς τοὺς δανειστὰς τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἔνστασιν· ἐὰν δὲ ἐκτὸς εἰς ἐπαρχίαν ἐντὸς δώδεκα μηνῶν· ἐὰν δὲ δὲν κάμῃ ἀπογραφὴν ἐμπροθέσμως, βοηθοῦνται οἱ δανεισταί.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. *Περὶ Δούλων.*

1. Δοῦλος δὲν ἐνέχεται, οὔτε ὑποχρεοῦται.
2. Δοῦλος δὲν ἐνάγεται μὲ οἱανδήποτε ἀγωγήν.
3. Ὁ διατελῶν δοῦλος δὲν ἀποκτᾷ κυριότητα διὰ τῆς χρήσεως, διότι δὲν θεωρεῖται ὅτι νέμεται.
4. Διὰ τῶν δούλων ἡ θέσις τῶν δεσποτῶν γίνεται καλλιτέρα, ὄχι ὅμως καὶ χειροτέρα.
5. Εἰς τὰ μὴ τραχέα ἢ μυσαρὰ ἐγκλήματα οἱ δοῦλοι ἀξιοῦνται συγγνώμης, ὅταν πείθωνται εἰς τοὺς δεσπότας ἢ εἰς τοὺς ἐπέχοντας τόπον δεσποτῶν, καθὼς ἐπιτρόπους καὶ κηδεμόνας.
6. Ἡ δουλεία σχεδὸν ὁμοιάζει μὲ θάνατον.
7. Δοῦλος δὲν δικάζεται, μηδὲ ἰσχύῃ ἡ κατ' αὐτοῦ δίκη.

Ὅθεν ἀγωνιζομένη ἡ γυνὴ περὶ ἰδίων της πραγμάτων, καὶ ἐμπροθέσμως ἂν δὲν ἔκαμε τὴν ἀπογραφὴν, ἔχει εἰς βοήθειαν τοῦ νόμου τὴν ἄγνοιαν· διότι γυνὴ, λέγει, νόμον ἀγνοήσασα, ἀξιοῦται συγγνώμην· περὶ δὲ κέρδους ποτέ· ὥστε καὶ εἰς τὸ παρὸν περὶ μὲν προικὸς κατεξοδευθείσης ἀπὸ τὸν ἄνδρα, δικαιοῦται ἐξάπαντος μετὰ τὸν ὅρκον τῆς ἀποκρυβῆς· περὶ δὲ προγαμιαίας δωρεᾶς δὲν γίνεται τὸ αὐτό· διότι τοῦτο εἶναι κέρδος.

8. Δοῦλος εἴτε ἐπερωτήσῃ, εἴτε ἐπερωτηθῇ παράστασιν ἐπὶ τῷ αὐτὸν δικάσασθαι, οὐ βεβαιοῦται, οὔτε οἱ ἐγγυηταὶ ἐνέχονται· δοῦλος γὰρ οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται. (Β. VII. 16. 13.)

9. Δοῦλος διοικῶν τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα οὐδὲ κινητὸν οὐδὲ ἀκίνητον πρᾶγμα τῆς τοῦ δεσπότου περιουσίας δύναται ἐκποιεῖν παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου· εἰ δὲ εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου τὸ τίμημα παρεχώρησεν, ἀποκαθίσταται τὸ τίμημα τῷ ἀγοραστῇ. (*) (Β. VIII. 2. 93.)

10. Δοῦλος οὐ δύναται τῷ δεσπότῃ δικάσασθαι· οὔτε γὰρ τῷ νόμῳ ὁρίζεται· καλῶς δὲ λόγῳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ κατηγορεῖ, λέγων αὐτοῦ ἀποκρύψαι τὴν διαθήκην, ἐν ᾗ ἐλευθερία αὐτῷ κατελείφθη. (Β. LX. 41. 7.)

11. Δοῦλος κατὰ τοῦ δεσπότου οὐ βασανίζεται, εἰ μὴ μόνον, ὅτε περὶ μοιχείας ἐστὶν ἡ ζήτησις καὶ περὶ καθοσιώσεως. (Β. LX. 50. 23.)

12. Δοῦλος ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ οὐ δύναται δοθῆναι. (Β. XXXVII. 5. 36.)

13. Δοῦλος κἂν αὐθαιρέτως λέγῃ κατὰ δεσπότου, οὐ πιστεύεται·

14. Δοῦλος τὸν δεσπότην καταμηνύων εἰς ὑπόδειγμα πάντων τῶν διδομένων αὐστηροτάτῃ ἀποράσει τιμωρείσθω, κἂν ἀποδείξῃ, ὑπεξῃρημένου τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως. (Β. LVI. 7. 6.)

15. Κατὰ νόμον οὔτε χρεωστεῖ δοῦλος, οὔτε χρεωστεῖται· τά τε γὰρ αὐτῷ χρεωστούμενα ὁ δεσπότης ἀπαιτεῖ· περὶ δὲ τῶν παρ' αὐτοῦ χρεωστουμένων ἐνάγεται τῇ περὶ τοῦ Πεκουλίου ἀγωγῇ, ἢ τῇ περὶ δαπανημάτων τῶν γενομένων εἰς τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα. (Β. XVIII. 5. 32.)

16. Ἀπὸ ἐγγύης τοῦ δούλου οὐκ ἐνάγεται ὁ δεσπότης, εἰ μὴ εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ Πεκουλίου ἐνεγγυήσατο.

(*) Δοῦλος συμφωνῶν μὲν, προσποριζει τὴν ἀγωγὴν εἰς τὸν δεσπότην,

8. Δοῦλος εἴτε συμφωνήσῃ, εἴτε ὑποσχεθῇ ἐμφάνισιν διὰ νὰ δικασθῇ, δὲν ἔχει κῦρος, οὔτε οἱ ἐγγυηταὶ ἐνέχονται· διότι δοῦλος οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται.

9. Δοῦλος διοικῶν τὰ πράγματα τοῦ δεσπότου δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ οὔτε κινητὸν οὔτε ἀκίνητον πρᾶγμα τῆς περιουσίας τοῦ δεσπότου παρὰ γνώμην αὐτοῦ· εἰ δὲ κατέβαλε τὸ τίμημα εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου, ἀποδίδεται τὸ τίμημα εἰς τὸν ἀγοραστήν.

10. Δοῦλος δὲν δύναται νὰ δικάζηται μὲ τὸν δεσπότην· διότι οὔτε ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγνωρίζεται. Καλῶς δὲ κατηγορεῖ λόγῳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, λέγων ὅτι οὗτος ἀπέκρυψε τὴν διαθήκην εἰς τὴν ὁποίαν ἐλευθεροῦτο.

11. Δοῦλος δὲν βασανίζεται νὰ μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ δεσπότου, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἡ ζήτησις ἦναι περὶ μοιχείας καὶ περὶ καθοσιώσεως.

12. Δοῦλος δὲν δύναται νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος ἢ κηδεμών.

13. Δοῦλος καὶ ἐὰν αὐθαιρέτως λέγῃ κατὰ τοῦ δεσπότου, δὲν πιστεύεται.

14. Δοῦλος καταμηνύων τὸν δεσπότην τιμωρεῖται αὐστηρότατα πρὸς παράδειγμα ὅλων τῶν προδοτῶν, καὶ ἂν ἀποδείξῃ, ἐξαιρέσει τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως.

15. Κατὰ νόμον δοῦλος οὔτε χρεωστεῖ, οὔτε χρεωστεῖται· διότι τὰ εἰς αὐτὸν χρεωστούμενα ἀπαιτεῖ ὁ δεσπότης· εἰς ὅσα δὲ αὐτὸς χρεωστεῖ ἐνάγεται διὰ τῆς περὶ χρηματίου ἀγωγῆς, ἢ διὰ τῆς περὶ δαπανημάτων τῶν γενομένων εἰς τὰ πράγματα τοῦ δεσπότου.

16. Ἀπὸ ἐγγύησιν τοῦ δούλου δὲν ἐνάγεται ὁ δεσπότης, ἐκτὸς ἐὰν ἐγγυήθη εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ χρηματίου.

ὑποσχόμενος δὲ, τὸν δεσπότην αὐτοῦ δὲν ὑποχρεόνει· διότι καλλιτέραν δύναται νὰ κάμῃ τὴν κατάστασιν τοῦ δεσπότου, χειροτέραν δὲ ποσῶς.

17. Τὸν κληρωθέντα δοῦλον ἔξεστι τῷ δεσπότῃ εἶσω ἐνιαυτοῦ μόνου τὴν τύχην ἀποδεικνύναι, καὶ τοῦτον ἀναλαμβάνειν.

18. Μετὰ τὸ προσκαρτερῆσαι τὸν δοῦλον ἔν τινι μοναστηρίῳ, ἐφ' ᾧ γενέσθαι μοναχὸν ἐπὶ τριετίαν καὶ λαβεῖν τὸ ἅγιον σχῆμα, μηκέτι δύνασθαι τὸν δεσπότην αὐτοῦ πρὸς δουλείαν αὐτὸν ἕλκειν, εἰ μήτοιγε πειρασθείη ὁ ἅπαξ μονάσας τὸ μοναστήριον καταλιπεῖν καὶ ἑτέρου βίου σχῆμα μεταδιώκειν.

19. Τὸν ἱερωθέντα δοῦλον ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου, εἰ καὶ ἐπίσκοπος γένοιτο, εἰς τὴν προτέραν τῆς δουλείας ἀποκαθίστασθαι τάξιν, ἀπογυμνωθέντα τῆς ἐκεῖθεν λαμπρότητος· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν μονάσαντα δοῦλον ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου ἀποδύεσθαι τὸ σχῆμα καὶ ὑπὸ τὴν δουλικὴν ἐξουσίαν αὐτὸν τάττεσθαι.

20. Ὁ ἀγοράζων δοῦλον αἰχμάλωτον, κἂν οἶδε τὴν αὐτοῦ κατάστασιν, γίνεται αὐτοῦ δεσπότης· διδοὺς δὲ ὁ πρώην αὐτοῦ δεσπότης τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δοθὲν λαμβάνει αὐτὸν, εἰ μὴ ἄρα παρῆλθεν ὁ τῆς ἐν τῷ χρῆσθαι δεσποτείας χρόνος· εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς αὐτὸν ἐλευθερώσῃ ἢ ἕτερος καλῇ πίστει παρ' αὐτοῦ ἀγοράσας, οὐκέτι δύναται ὁ πρώην δεσπότης ἀναλαβεῖν αὐτόν.

21. Ἐὰν δοῦλος ἔχων συγγενῆ ἐλεύθερον, ἀδιάθετον τελευτήσαντα, καὶ κεκτημένον πολλὴν ὕπαρξιν, ἐπιχειρῇ κληρονομεῖν τούτου, οὐκ ἀκούεται, κἂν ἀδελφὸς εἴη, ἢ πατὴρ ἢ μήτηρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου ἔχει τινὰ ἀγωγὴν κατὰ τῶν πραγμάτων τοῦ ἐλευθέρου.

22. Ὅτι εὐγενὴς γυνὴ, ὅ ἐστιν ἐλευθέρα, οὐ δουλοῦται ἀνδρὶ δούλῳ συζευχθεῖσα εἴτε ἑκοῦσα, εἴτε ἄκουσα, εἴτε ἀγνοοῦσα τὴν τοῦ ἀνδρὸς τύχην εἴτε εἰδυῖα, ὡς ἡ διάταξις λέγει. (B. XLVIII. 25. 1.)

17. Τὸν δοῦλον τὸν γενόμενον κληρικὸν ὁ δεσπότης δύναται ἐντὸς ἔτους μόνον ν' ἀναλαμβάνῃ ἀποδεικνύων τὴν κατάστασίν του.

18. Ἀφοῦ ὁ δοῦλος προσκαρτερήσῃ εἰς μοναστήριον τρία ἔτη, διὰ νὰ γείνῃ μοναχὸς, καὶ λάβῃ τὸ ἱερὸν σχῆμα, δὲν δύναται πλέον ὁ δεσπότης αὐτοῦ νὰ τὸν σύρῃ εἰς δουλείαν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἅπαξ μονάσας δοκιμάσῃ ν' ἀφήσῃ τὸ μοναστήριον καὶ λάβῃ ἑτέρου βίου σχῆμα.

19. Ὁ ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου ἱερωθεὶς δοῦλος καὶ ἐπίσκοπος ἐὰν γείνῃ, ἀποκαθίσταται εἰς τὴν προτέραν τῆς δουλείας τάξιν, ἀφοῦ ἀπογυμνωθῇ τῆς ἐντεῦθεν λαμπρότητος· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου μονάσας δοῦλος ἀποδύεται τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν δουλικὴν ἐξουσίαν.

20. Ὁ ἀγοράζων δοῦλον αἰχμάλωτον, καὶ ἐὰν εἰξεύρῃ τὴν κατάστασίν του, γίνεται δεσπότης αὐτοῦ· ἀποδίδων δὲ ὁ πρώην δεσπότης του τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δοθὲν λαμβάνει αὐτὸν, ἐκτὸς ἐὰν παρῆλθεν ὁ χρόνος τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος. Εἰ δὲ ἐλευθερώσῃ αὐτὸν ὁ ἀγοραστὴς ἢ ἄλλος καλῇ πίστει ἀγοράσας ἀπὸ αὐτὸν, ὁ πρώην δεσπότης δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν ἀναλάβῃ.

21. Ἐὰν δοῦλος ἔχων συγγενῆ ἐλεύθερον, ἀποθανόντα ἀδιάθετον, καὶ ἔχοντα πολλὴν περιουσίαν, ἐπιχειρῇ νὰ κληρονομῇ αὐτὸν, δὲν εἰσακούεται, καὶ ἐὰν ἦναι ἀδελφὸς ἢ πατὴρ ἢ μήτηρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου ἔχει ἀγωγὴν τινα περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἐλευθέρου.

22. Εὐγενὴς γυνὴ, ἤτοι ἐλευθέρα, ὑπανδρευθεῖσα δοῦλον δὲν δουλοῦται εἴτε ἑκοῦσα εἴτε ἄκουσα, εἴτε ἀγνοοῦσα τὴν κατάστασιν τοῦ ἀνδρὸς εἴτε εἰξεύρουσα, καθὼς λέγει ἡ διάταξις.

ΤΙΤΛ. ΙΕ'. Περὶ Ἀσαφοῦς καὶ Ἀμφιβόλου.

1. Ἐὰν ἀμφίβολος εὑρεθῇ φράσις ἐν ἐπερωτήσει, ἐκεῖνο δεχόμεθα, ὅπερ τὸ πρᾶγμα περὶ ὃ ἐστιν ἡ ζήτησις, ἀσφαλίζεται.

2. Τὴν ἀσφάλειαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὲρ τοῦ ὁμολογήσαντος ἑρμηνεύομεν. (B. XLIII. 1. 96.)

3. Ἡ ἀμφίβολος ἀγωγὴ καὶ ἀφήγησις ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἑρμηνεύομεν. (*) (B. VII. 5. 61.)

4. Ἡ ἀμφίβολος ἐπερώτησις κατὰ τοῦ ἐπερωτήσαντός ἐστιν. (B. XLIV. 18. 35.)

5. Τὰ ἀσαφῶς γεγραμμένα, ὡς μὴ νοεῖσθαι τὴν ἔννοιαν αὐτῶν, ἀντὶ μὴ γεγραμμένων ἐστί, τὰ δὲ λοιπὰ ἰσχύει. (B. XLIV. 19. 38.)

6. Ἐπὶ τῶν ἀσαφῶν τὸ ἧττον ἐπιλεγόμεθα. (B. II. 3. 9)

7. Ἐπὶ τοῦ ἀσαφοῦς πράγματος κρεῖττόν ἐστιν εὐνοεῖν τῇ ἀπαιτήσει ἥπερ τῷ ἐπεισάκτῳ κέρδει (**). (B. II. 3. 41)

(*) Καθὼς ἐκίνησα κατὰ τοῦ Πέτρου, ἐὰν φαίνηται, ὅτι κατεβλήθησαν ἑκατὸν νομίσματα, καταδίκασον, ὦ δικαστά· καὶ εἶναι ἀμφίβολον, εἴτε ἐγὼ κατέβαλον πρὸς τὸν Πέτρον, εἴτε αὐτὸς πρὸς ἐμέ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐναγωγὴ εἶναι ἀμφίβολος, συγχωρεῖται εἰς ἐμὲ τὸν ἐνάγοντα νὰ τὴν ἑρμηνεύω ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ νὰ λέγω ὅτι οὕτως ἐγὼ ἐνόουν τὴν ἐναγωγήν μου, ὅτι ἐγὼ κατέβαλον τὰ ἑκατὸν νομίσματα καὶ μὲ ἀποδέχεται καὶ τὸ δικαστήριον. Ἡ πολλάκις διηγούμενος εἰς τὸ δικαστήριον εἶπον ταῦτα. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἦλθεν ὁ Πέτρος πρός με, καὶ ἐκινήθη λόγος περὶ δανείου, καὶ ἠριθμήσαμεν τὰ διακόσια νομίσματα· διότι καὶ εἰς τὸ παρὸν εἶναι ἄδηλον, εἴτε πρὸς τὸν Πέτρον ἠριθμήθησαν ἀπὸ ἐμὲ τὰ διακόσια νομίσματα, εἴτε πρὸς ἐμὲ ἀπὸ αὐτόν· καὶ ἑρμηνεύων τὴν ἀσαφῆ μου διήγησιν, καὶ λέγων, ὅτι ἐγὼ ἠρίθμησα τὰ νομίσματα πρὸς τὸν Πέτρον, εἰσακούομαι διὰ τὸν παρόντα νόμον· καὶ εὐλόγως, διότι μὴ εἰπὼν προδήλως τίποτε ἐννοούμενον κατ' ἐμοῦ, εἶμαι δεκτὸς νὰ σαφηνίσω τὰ διανοήματά μου. Τὸ δὲ ἀσαφὲς συμφωνητικὸν ἐννοεῖται κατὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἐκμισθώσαντος.

(**) Καθὼς, σὲ ἐδάνεισα ἑκατὸν νομίσματα συμφωνήσας νὰ τὰ λάβω με-

ΤΙΤΛ. ΙΕ'. Περὶ ἀσαφοῦς καὶ ἀμφιβόλου.

1. Ἐὰν εἰς συμφωνητικὸν εὑρεθῇ ἀμφίβολος φράσις, ἐκεῖνο δεχόμεθα, τὸ ὁποῖον ἀσφαλίζει τὸ πρᾶγμα περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ζήτησις.

2. Τὴν ἀσάφειαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑρμηνεύομεν ὑπὲρ τοῦ ὑποσχεθέντος.

3. Ἡ ἀμφίβολος ἀγωγὴ καὶ διήγησις ἑρμηνεύεται ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτήν.

4. Ἡ ἀμφίβολος συμφωνία ἐννοεῖται κατὰ τοῦ συνομολογήσαντος.

5. Τὰ ἀσαφῶς γραμμένα, ὥστε νὰ μὴ νοῆται ἡ ἔννοια αὐτῶν, λογίζονται ὡς ἄγραφα, τὰ δὲ λοιπὰ ἰσχύουσιν.

6. Εἰς τὰ ἀσαφῆ ἐκλέγομεν τὸ ὀλιγώτερον.

7. Εἰς τὸ ἀσαφὲς πρᾶγμα προτιμᾶται μᾶλλον ἡ ἀπαίτησις παρὰ τὸ ἐπείσακτον κέρδος.

τὰ ἓν ἔτος ὁμοῦ μὲ τοὺς συνομολογηθέντας τόκους, χωρὶς νὰ προσθέσω καὶ τῶν τόκων τὴν ποσότητα· μετὰ τὸ ἔτος σὺ μὲν ἀπέδωσας τὰ ἑκατὸν νομίσματα, ἐγὼ δὲ ἀπήτουν καὶ τόκον, λέγων, ὅτι συνωμολογήσαμεν μεταξύ μας νὰ δοθῶσι καὶ τόκοι. Ἐπιστηριζόμενος σὺ εἰς τὴν ἀσάφειαν τῆς συμφωνίας, ἐπρόβαλλες, ὅτι τὸ συμφωνητικὸν εἶναι ἀνίσχυρον, ὡς μὴ σαφηνίσαν καὶ τῶν τόκων τὴν ποσότητα. Λέγει λοιπὸν ὁ νομοθέτης ὅτι εἰς τὴν ἀσαφῆ ταύτην συμφωνίαν, τὴν περὶ τῶν τόκων, εἶναι καλλίτερον νὰ ὑνοῆται ἡ ἀπαίτησις, ἤτοι νὰ βοηθῆται καὶ νὰ δίδηται ἀγωγὴ ἰσχυρὰ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς δανεισθείσης ποσότητος, παρὰ νὰ βοηθῆται ἡ λῆψις τοῦ ἐπεισάκτου κέρδους, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ τόκος· διότι οὗτος ἐπεισέρχεται ἀπὸ ἔξω. Ἢ καὶ ἄλλως· Πέτρος τις μὲ ἐχρεωστοῦσεν ἑκατὸν νομίσματα ἀπὸ δάνειον, ὑποχρεούμενος πρός με ἀπὸ μόνην τὴν προσωπικὴν τοῦ δανείου ἀγωγήν· ὁ αὐτὸς ἐχρεωστοῦσε καὶ εἰς Παῦλόν τινα πεντήκοντα νομίσματα ἀπὸ τόκους. Κινούμεθα οἱ δύο κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ ἐπροσπαθοῦσεν ὁ Παῦλος νὰ λάβῃ πρῶτος τὰ χρεωστούμενα ἀπὸ τόκους, δικαιολογούμενος, ὅτι καὶ προτίμησις ἐὰν δὲν ἦναι εἰς τὰς προσωπικὰς ἀγωγὰς,

8. Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ φιλάνθρωπον κρατεῖ.(*) (Β. ΙΙ. 3. 56.)

9. Ἐὰν ἡ αὐτὴ φράσις διχῶς νοῆται, ἡ ἁρμόζουσα τῷ δικαίῳ καὶ κινουμένῳ πράγματι ἐπικρατεῖ. (Β. ΙΙ. 3. 67)

10. Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τὸ καλοθελὲς δεχόμεθα.

11. Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις ὑπὲρ τῆς προικὸς ἀποκρινόμεθα (**).

12. Ἐν ταῖς ἀμφιβόλοις ἀρηγήσεσι τῇ διανοίᾳ δεῖ προσέχειν τοῦ ἀρηγησαμένου. (Β. ΙΙ. 2. 36.)

13. Ἐν τοῖς ἀσαφέσι τὸ πιθανὸν ἢ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γινόμενον δεῖ σκοπεῖν. (Β. ΙΙ. 3. 114.)

ἐπειδὴ ὅμως ἐπρόλαβον πρῶτος ἐγὼ νὰ κινήσω κατὰ τοῦ Πέτρου καὶ νὰ ἱκανοποιηθῶ εἰς τοὺς τόκους, ἔχω πλειότερον ἀπὸ σὲ δικαίωμα, καὶ ὀφείλω πρῶτος νὰ λάβω ὅσα μὲ χρεωστοῦνται· διότι δὲν ἠμέλησα, ἀλλ' ἐπρόλαβον νὰ δικαιωθῶ. Ἐναντιοῦμαι ἐγὼ καὶ ἀπηρνούμην τὴν προγενεστέραν τοῦ Παύλου δικαίωσιν· αὐτὸς δὲ ἐπρότεινε δικαστικὴν ἀπόφασιν, λόγ. χ. Ν. γ'. ἀντέτασσον καὶ ἐγὼ ἀπόφασιν διὰ τὸ αἰτούμενον χρέος, φέρουσαν Ν. δ'. καὶ προσέτι τὸ ἔτος ἦρξε. Ἐφιλονεικούσαμεν λοιπὸν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς προγενεσίας τῆς ἀποφάσεως· καὶ ὁ μὲν Παῦλος ἐπάσχιζε νὰ ὑποστήσῃ τὴν προγενεσίαν ἀπὸ τὴν Ν. λέγων, ὅτι ἡ γ'. εἶναι προγενεστέρα ἀπὸ τὴν δ'. ἐγὼ δὲ ἐπελάμβανον τὴν ἀσάφειαν, καὶ ἐπειδὴ ἔτος δὲν ἐπροσγράφετο εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ἔλεγον, ὅτι γ'. Νουμηνία εἶναι ἡ μετὰ ταῦτα. Ὑπόθεσε δὲ ὅτι ὁ κατὰ τὴν προγενεστέραν γ'. δικαστὴς διαμένει ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος πάλιν καὶ εἰς τὴν μεταγενεστέραν γ'. Λέγει λοιπὸν ὁ νομοθέτης, ὅτι ἐπειδὴ μεσολαβεῖ ἀσάφεια, καὶ ὁ μὲν αἰτεῖ νὰ λάβῃ ὅ,τι ἔδωσε, καὶ ὅ,τι ἀπηλλοτρίωσεν ἀπὸ τὴν ἰδίαν του περιουσίαν, ὁ δὲ ἄλλος ἀγωνίζεται νὰ λάβῃ κέρδος, εἶναι καλλίτερον νὰ βοηθῆται ἡ ἀπαίτησις, ἤγουν τὸ χρέος παρὰ τὸ κέρδος· διότι κέρδος ἐπείσακτον εἶναι ὁ τόκος, ὡς ἐπεισερχόμενος ἀπὸ ἔξω καὶ προτιμᾶται ὁ αἰτῶν τὸ χρέος, καὶ δικαιοῦται εἰς ὅσα ἐδάνεισε· καὶ μετ' αὐτὸν ἱκανοποιεῖται ὁ ἀπαιτῶν τοὺς τόκους, ἐὰν εὑπορῇ ὁ ἐναγόμενος· εἰδὲ μὴ ἀναμένει, ἕως ὅτου εὐπορήσῃ.

(*) Διέθεσέ τις ἐγγράφως, καὶ ἐγκατέστησε κληρονόμους τρεῖς ἢ τέσσαρας, ἀφήσας καὶ κληροδοσίας εἰς διάφορα πρόσωπα· μετὰ ταῦτα πειραχθεὶς κατὰ ἑνὸς τῶν κληρονόμων ἔδωσε τὴν διαθήκην καὶ προσέγραψεν ὅτι διὰ μέσος πρὸς ἕνα τῶν κληρονόμων ἔδωσα τὴν διαθήκην. Εὑρέθη ἡ διαθήκη ἐσφραγισμένη, καὶ ἐκόπη τὸ σχοινίον, καὶ ἀνοίχθη· εἰ μὲν αὐτοῦ

8. Εἰς τὰ ἀμφίβολα ἐπικρατεῖ τὸ φιλάνθρωπον.

9. Ἐὰν ἡ αὐτὴ φράσις νοῆται διττῶς, ἐπικρατεῖ ἡ ἁρμόζουσα εἰς τὸ δίκαιον καὶ κινούμενον πρᾶγμα.

10. Εἰς τὰ ἀμφίβολα ἀποδεχόμεθα τὸ καλοθελές.

11. Εἰς τὰ ἀμφίβολα ἀποκρινόμεθα ὑπὲρ τῆς προικός.

12. Εἰς τὰς ἀμφιβόλους διηγήσεις πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ διηγουμένου.

13. Εἰς τὰ ἀσαφῆ πρέπει νὰ θεωρῆται τὸ πιθανὸν ἢ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γινόμενον.

μόνου τοῦ κληρονόμου τόνομα ἐσβύσθη, δίδονται καὶ αἱ κληροδοσίαι καὶ τῶν λοιπῶν κληρονόμων αἱ ἐγκαταστάσεις ἰσχύουσιν· εἰ δὲ ἐσβύσθησαν καὶ τῶν λοιπῶν κληρονόμων τὰ ὀνόματα, τότε ζητεῖται, ἂν αὐτὸν μόνον ἠθέλησε νὰ ζημιώσῃ καὶ νὰ ἐξώσῃ ἀπὸ τὴν ἰδίαν του κληρονομίαν, ἢ καὶ τοὺς ἐπιλοίπους δι' αὐτόν· καὶ ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἦναι ἀμφίβολον, ἰσχύουσι καὶ αἱ κληροδοσίαι καὶ τῶν λοιπῶν αἱ ἐγκαταστάσεις διὰ τὸ φιλάνθρωπον· διότι εἰς τὰ ἀμφίβολα τὸ φιλάνθρωπον ἐπικρατεῖ.

(**) Ὁ νομοθέτης λαμβάνει μεγάλην πρόνοιαν περὶ τῆς συστάσεως τῆς προικὸς καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τοῦ νόμου τὴν ἀκρίβειαν θὰ εὕρῃς, ὅτι πολλὰ ἐπικρατοῦσιν εἰς τὴν προῖκα· καὶ τοῦτο ἀποφαίνονται ῥητῶς οἱ νόμοι διότι ἐὰν συνίστανται προῖκες, θὰ ἦναι καὶ συνοικέσια· εἰ δὲ ὑπάρχουσι συνοικέσια, ἐπακολουθεῖ καὶ πλῆθος καὶ αὔξησις ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον καὶ θέλει καὶ βούλεται ὁ νομοθέτης. Σκέψου δὲ τί ἐννοεῖ τὸ, εἰς τὰ ἀμφίβολα ἀποκρινόμεθα ὑπὲρ τῆς προικός. Ὅταν ἦναί τι ἀμφίβολον ἀναμέσον προικὸς καὶ ἄλλου, ἡ προῖξ προτιμᾶται· καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Γυνὴ νεωτέρα τῶν δώδεκα ἐτῶν νομιζομένη ἢ μεγαλειτέρα, ὑπανδρεύθη καὶ ἔδωσεν εἰς τὸν ἄνδρα προῖκα· μετὰ ταῦτα ἠπόρησεν ὁ ἀνὴρ, ἔχων καὶ ἄλλους δανειστάς· καὶ ἡ μὲν γυνὴ ὡς ἔχουσα προῖκα ἐζήτει νὰ προτιμηθῇ ἀπὸ τοὺς ἄλλους δανειστάς· οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι προῖκα δὲν ἔχεις, διότι οὐδὲ γάμος ἐσυστήθη, ὡς σοῦ μὴ οὔσης δώδεκα ἐτῶν. Καὶ ἀμφιβάλλετο, ἂν τὰ δοθέντα ἀπὸ τὴν γυναῖκα πράγματα ἦτον προῖξ, ἢ ὄχι· καὶ λέγει τὸ κε. κεφάλαιον, ὅτι ὅταν ὑπάρχῃ ἀμφιβολία, ἀποκρινόμεθα ὑπὲρ τῆς προικός. Προτιμᾶται λοιπὸν ἀπὸ ὅσους ἄλλους δανειστὰς ἔχει προτίμησιν ἡ νόμιμος γυνή· διότι ὅταν ἀμφιβάλληται, ἐὰν ἦναι προῖξ ἢ ὄχι, λέγομεν ὅτι ὑπάρχει προῖξ.

14. Ἐν τοῖς ἀσαφέσι τὸ φιλάγαθον ἑρμηνεύομεν.

15. Τὸ ἀμφίβολον σύμφωνον κατὰ τοῦ πράτου ἐστίν. Ἡ δὲ ἀμφίβολος ἀγωγὴ τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος οὐ καταβλάπτει. (Β. Ιι. 3. 172.)

ΤΙΤΛ. ΙΣΤ'. Περὶ Στρατιωτῶν.

1. Ὁ τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι ἢ ἑτέρῳ δημοσίῳ καταδικασθεὶς οὐ δύναται στρατιώτης εἶναι. (Β. LVII. 1. 12.)

2. Πατὴς τοὺς γονεῖς εἰπὼν γόητας ἀνάξιος εἶναι στρατείας κρίνεται.

3. Στρατιώτης οὐ δύναται γενέσθαι οὔτε μισθωτὸς ἐγγυητὴς οὔτε διοικητὴς μισθωτοῦ. (Β. XX. 1. 192.)

4. Ἡ διάταξις βούλεται, μηδένα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔχειν δύο στρατείας, ἢ δύο ἀξιώματα· καὶ μὴ ἐξεῖναι διπλῆν στρατείαν μετελθεῖν ἢ συμμίξαι τῇ στρατείᾳ ἀξίωμα· τοὺς δὲ θελήσαντας ἐπιχειρῆσαι δέκα λιτρῶν χρυσοῦ ποινὴν καταβάλλειν μετὰ τοῦ μηδὲν ὠφελεῖσθαι. (Β. LVII. 1. 42.)

5. Οὐδὲ ἡ διὰ χρήσεως κυριότης προβαίνουσα, οὐδὲ ὁ τῆς τοῦ μικροῦ χρόνου παραγραφῆς περαιούμενος χρόνος βλάπτει τὸν στρατιώτην ἢ τὸν διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπανόμενον, ἐὰν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὡρισμένου μετὰ τοῦ παύσασθαι τῆς ἐκδημίας ἐνάγῃ περὶ αὐτοῦ. (Β. X. 33. 2.)

6. Εἰ καὶ ἰδιῶται περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀνισχύρως συμφωνοῦσι, καὶ οὐδὲ θανάτου αἰτίᾳ δωρεὰν εἰσάγει τὸ σύμφωνον, στρατιῶται ὅμως ἐπὶ παράταξιν ἐξιόντες ἰσχυρῶς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦσι.

7. Θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι τοῖς στρατιώταις τὰ ἐξ ὧν αἱ στρατεῖαι ὑπηρετοῦνται κτήματα διαπωλεῖν· συντηρεῖσθαι δὲ εἰς ἑκάστην στρατείαν ἱππέων μὲν ἀκίνητον κτῆσιν τεσσάρων λιτρῶν ὕπαρξιν ἀριθμεῖσθαι κελεύομεν . . . πλοίμων δὲ λιτρῶν δύο.

14. Τ' ἀσαφῆ ἑρμηνεύονται φιλαγάθως.

15. Τὸ ἀμφίβολον σύμφωνον ἐννοεῖται κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Ἡ δὲ ἀμφίβολος ἀγωγὴ δὲν παραβλάπτει τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος.

ΤΙΤΛ. ΙΣΤ'. — Περὶ Στρατιωτῶν.

1. Ὁ καταδικασθεὶς εἰς τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα ἢ εἰς ἄλλο δημόσιον δὲν δύναται νὰ ἦναι στρατιώτης.

2. Γὶὸς εἰπὼν τοὺς γονεῖς γόητας θεωρεῖται ἀνάξιος νὰ ἦναι στρατιώτης.

3. Στρατιώτης δὲν δύναται νὰ γείνῃ οὔτε πάροικος οὔτε ἐγγυητὴς οὔτε διοικητὴς παροίκου.

4. Ἡ διάταξις θέλει νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς ταυτοχρόνως δύο στρατείας, ἢ δύο ἀξιώματα· καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ μετέλθῃ διπλῆν στρατείαν ἢ νὰ ἑνώσῃ εἰς τὴν στρατείαν ἀξίωμα· οἱ δὲ θέλοντες νὰ ἐπιχειρήσωσι τοῦτο καταβάλλουσι πρόστιμον δέκα λίτρας χρυσίου χωρὶς ποσῶς νὰ ὠφελῶνται.

5. Οὔτε ἡ διὰ χρησικτησίας κυριότης οὔτε ἡ διὰ τριακονταετίας παραγραφὴ συμπληρωθεῖσα βλάπτει τὸν στρατιώτην ἢ τὸν ἀποδημοῦντα διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἐὰν μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐνάγῃ περὶ αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ ὡρισμένου ἔτους.

6. Ἂν καὶ ἰδιῶται ἀνισχύρως συμφωνῶσι περὶ τῆς ἀλλήλων κληρονομίας, καὶ οὐδὲ τὴν αἰτίᾳ θανάτου δωρεὰν κυρόνει τὸ συμφωνητικὸν, στρατιῶται ὅμως ἐκστρατεύοντες ἰσχυρῶς συμφωνοῦσι τὸ τοιοῦτον.

7. Διατάσσομεν νὰ μὴ συγχωρῆται εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ πωλῶσι τὰ κτήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὑπηρετοῦνται αἱ στρατεῖαι· ἀλλὰ διατάττομεν νὰ διαφυλάττηται εἰς ἑκάστην στρατείαν ἱππέων μὲν ἀκίνητος κτῆσις τεσσάρων λιτρῶν, ναυτικῶν δὲ λιτρῶν δύο.

8. Μηδὲ ἄλλως κυριεύεσθαι τὰ στρατιωτικὰ τοῖς ταῦτα οἱῳδήτινι τρόπῳ κτωμένοις, εἰ μὴ ὁ τῆς τεσσαρακονταετίας ἀνεπιφώντος διαῤῥεύσει χρόνος· σχεδὸν γὰρ τοῖς κακῇ πίστει νεμομένοις ἠρίθμει τούτους καὶ πάλαι ἡ συνήθεια· πλὴν ὅσον οἱ μὲν ἐκ συναλλάγματος νεμηθέντες τὴν τῶν καρπῶν ζημίαν διέφυγον· οἱ δὲ πίστει κακῇ νεμόμενοι καὶ καρποὺς καὶ προσόδους καὶ πᾶσαν βλάβην κατετίθεντο, ὃ καὶ ἡμῖν ἀρέσκει.

9. Εἴ τις στρατιώτην ἐν παροίκου λόγῳ εὑρεθείη κατέχων, εἴ μὲν αὐτὸς ἐκεῖνος καὶ τὰ ἐξ ὧν ἡ στρατεία ὑπηρετεῖται, ἁρπάσας κτήματα ἔχει, λς'. χρυσοῦ νόμισμα ποινῆς ἕνεκεν ἀποτίσει, ἐξ ὧν ὁ στρατιώτης μὲν τὰ ἡμίση λήψεται, πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, τὰ δὲ ἡμίση λήψεται ὁ δημόσιος, ἧς χάριν ἐστερήθη δουλείας· εἰ δ' οὐχ ἁρπάσας, ἀλλ' ἀγοράσας εὑρεθῇ τὰ στρατιωτικὰ, πρὸς μὲν τὸν δημόσιον κδ'. χρυσοῦ νομ. καταθήσει, πρὸς δὲ τὸν στρατιώτην ἀγωγὴν ὑπὲρ τοῦ τιμήματος οὐχ ἕξει· εἰ δ' ἑτέρων αὐτοὺς ἐξελασάντων ἐκ τῶν οἰκείων ἢ αὐτῶν ἐκείνων ἐκστασίῳ χρησαμένων ἄλλοι τούτους κατοικιτείραντες ἐδέξαντο, εἴτε παροικεῖν, εἴτε θητεύειν, ἀνεύθυνοι ἔστωσαν· ὅσοι δὲ στρατιώτας ἱκανοὺς εἰς ἰδίας ὑπηρεσίας κατετόλμησαν ἔχειν τῶν φωσάτων τούτους ἀποστερήσαντες, εἰς ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ χρόνῳ ἓξ νομίσματα ὁ ἐξκουσσεύσας εἰσπραχθήσεται, καὶ ταῦτα ὁ δημόσιος οἰκειώσεται· εἰ μήπου ἀπὸ στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τούτους ἔτυχον δεδεγμένοι, καὶ οὗτοι ἐκ τῶν ἀποτεταγμένων εἰς ὑπηρεσίαν τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων καθειστήκεισαν· εἰ γὰρ ἐκ τῶν ἐξωθεν καὶ τῆς κοινότητός εἰσιν, οὐκ ἀθωωθήσεται ὁ τούτους ἔχων, εἰ καὶ δεικνύειν ἑτοίμως ἔχει παρὰ τοῦ στρατηγοῦ ἢ ἄρχοντος ἐπιτραπῆναι κεχρῆσθαι αὐτοῖς.

10. Ἐάν τινες μερίδας τινὰς ἀπὸ στρατιωτικῶν κατέχωσι τόπων, εἰ μὲν καλῇ πίστει, τοὐτέστιν ἀγορασίας ἢ δωρεᾶς ἢ ἀνταλ-

8. Μηδὲ ἀποκτῶσιν ἄλλως τὴν κυριότητα τῶν στρατιωτῶν οἱ καθ' οἱονδήποτε τρόπον λαβόντες αὐτὰ, ἐὰν δὲν παρέλθῃ ἀνεπιφώνητος ὁ χρόνος τῆς τεσσαρακονταετίας· διότι καὶ ἡ παλαιὰ συνήθεια ταύτην σχεδὸν ἠρίθμει διὰ τοὺς κακῆς πίστεως νομεῖς· ἐκτὸς μόνον ὅτι οἱ νεμηθέντες ἀπὸ συνάλλαγμα διέφυγον τὴν ζημίαν τῶν καρπῶν, οἱ δὲ κατὰ κακὴν πίστιν νεμόμενοι κατέβαλλον καὶ τοὺς καρποὺς καὶ εἰσοδήματα καὶ πᾶσαν βλάβην, τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς καθιεροῦμεν.

9. Ἐὰν εὑρεθῇ τις κατέχων στρατιώτην κατὰ λόγον παροίκου, εἰ μὲν αὐτὸς οὗτος καὶ τὰ κτήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὑπηρετεῖται ἡ στρατεία, ἁρπάσας κατακρατεῖ, καταβάλλει λόγῳ ποινῆς 36 νομίσματα χρυσίου, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἡμίση λαμβάνει ὁ στρατιώτης πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, τὰ δὲ ἡμίση λαμβάνει τὸ δημόσιον ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐστερήθη ὑπηρεσίας· εἰ δὲ εὑρεθῇ ὅτι δὲν ἥρπασεν, ἀλλ' ἠγόρασε τὰ στρατιωτικὰ, εἰς μὲν τὸ δημόσιον θέλει καταβάλλει 25 χρυσίου νομίσματα, κατὰ δὲ τοῦ στρατιώτου δὲν ἔχει ἀγωγὴν διὰ τὸ τίμημα. Εἰ δὲ ἄλλοι ἔξωσαν αὐτοὺς ἀπὸ τὰ κτήματά των ἢ αὐτοὶ οὗτοι τὰ παρεχώρησαν καὶ τούτους ἄλλοι ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν ὑπεδέχθσαν, εἴτε νὰ παροικῶσιν εἴτε νὰ θητεύωσιν, εἶναι ἀνεύθυνοι· ὅσοι δὲ ἐτόλμησαν νὰ κρατήσωσιν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας των ὑπηρεσίας στρατιώτας ἱκανοὺς ἀποστερήσαντες αὐτοὺς ἀπὸ τὰ στρατόπεδά των, δι' ἕκαστον τούτων θέλει καταβάλλει ὁ κατακρατῶν ἐτησίως ἓξ νομίσματα, καὶ ταῦτα λαμβάνει τὸ δημόσιον· ἐκτὸς ἐὰν ἔτυχον νὰ δεχθῶσιν αὐτοὺς ἀπὸ στρατηγοὺς ἢ ἄλλους ἄρχοντας, καὶ οὗτοι ὑπῆρχον ἀπὸ τοὺς τεταγμένους εἰς ὑπηρεσίαν τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων· διότι ἐὰν ἦναι ἐξωτικοὶ καὶ τῆς κοινότητος, δὲν ἀθωοῦται ὁ κατακρατῶν αὐτοὺς, ἂν καὶ δύναται εὐκόλως ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ στρατηγὸς ἢ ὁ ἄρχων ἐπέτρεψε νὰ τοὺς μεταχειρίζηται.

10. Ἐάν τινες κατέχωσι μερίδας τινὰς ἀπό στρατιωτικοὺς τόπους, εἰ μὲν ἀπέκτησαν ταύτας καλῇ πίστει, τουτέστιν ἀπὸ ἀ-

λαγῆς ἢ ἀντιλήψεως τρόπῳ, ταύτας ἐκτήσαντο, καὶ οὐδεμίαν ἀπὸ τοῦ χρόνου βοήθειαν ἔχουσιν ἐκ τῶν τοιούτων, τοὺς μὲν τόπους μόνους ἀφαιρεῖσθαι καὶ τοῖς ἐγκαλοῦσι στρατιώταις ἀναργύρως ἀποδιδόναι, ζημίαν δὲ μηδεμίαν τῷ κατασχόντι προσφέρειν· εἰ δὲ ἐξ ἁρπαγῆς στρατιωτικοῦ τινες δεσπόζουσι τόπους, τότε κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ κατεχομένου τόπου καὶ τὴν ζημίαν τῷ καθαρπάσαντι ἐπιφέρεσθαι.

11. Ὁ στρατιώτης, ἔνθα στρατεύεται, οὐκ ἀγοράζει χωρίον, εἰ μὴ πατρῷον παρὰ τοῦ δημοσίου.

12. Ὁ υἱὸς στρατιώτου τελευτῶντος ὁ μείζων παραχρῆμα ὑπεισέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τὰς αὐτὰς ἀννώνας λαμβάνει. (B. LVII. 7. 8)

13. Ἐὰν στρατιώτης καταδικασθῇ, οὐ χρὴ τὰς ἀννώνας αὐτοῦ δοθῆναι τῷ ἐνάγοντι. (B. IX. 3. 80.)

14. Ὁ κλέψας ἀλλότριον ἅρμα τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατείας ἐξωθεῖται. (B. VLII. 1. 8.)

15. Ὁ τὸ χαράκωμα παρεξιὼν ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸ κάστρον εἰσιὼν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν, ἀποστρατεύεται.

16. Ὁ τραχεῖαν ἐρεθίζων στρατιωτῶν στάσιν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· εἰ δὲ μέχρι φωνῆς ἢ ψιλῆς μέμψεως ἡ στάσις ἐστὶ, τοῦ βαθμοῦ ἐκβάλλεται. (B. LVII. 1. 9.)

17. Ὁ ἀπόφυγος γενόμενος ἐν καιρῷ πολέμου κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν, ἐκβάλλεται τὸν βαθμὸν, πεζὸς δὲ γενόμενος, ἐκβάλλεται τῆς στρατείας.

18. Πᾶσα προπέτεια κατὰ δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου κεφαλικὴν ἐπάγει τιμωρίαν. (B. LVII. 1. 14.)

ΤΙΤΛ. ΙΖ'. Περὶ Λύσεως ὑπεξουσιότητος.

1. Ἔγνωμεν, ὅτι τὴν ἐξουσίαν ἔχομεν κατὰ τῶν ὑμετέρων οἰκετῶν καὶ κατὰ τῶν ἡμετέρων παίδων τοῦτο μὲν φυσικῶν, τοῦ-

γοραν ἢ δωρεὰν ἢ ἀνταλλαγὴν ἢ ἀντίληψιν, καὶ δὲν ἔχουσι καμμίαν βοήθειαν παραγραφῆς ἀπὸ τὰ τοιαῦτα, ἀποστεροῦνται μόνον τοὺς τόπους καὶ τοὺς ἀποδίδωσιν ἀναργύρως εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας στρατιώτας, ζημία δὲ δὲν ἐπιβάλλεται καμμία εἰς τὸν κατέχοντα. Εἰ δὲ κατέχουσί τινες στρατιωτικὸν τόπον ἐξ ἁρπαγῆς, τότε ἀναλόγως τοῦ κατεχομένου τόπου ἐπιβάλλεται καὶ ἡ ζημία εἰς τὸν ἅρπαγα.

11. Ὁ στρατιώτης, ὅπου στρατεύει, δὲν ἀγοράζει τόπον, ἐκτὸς πατρικὸν ἀπὸ τὸ δημόσιον.

12. Ὁ μεγαλείτερος υἱὸς τοῦ ἀποθανόντος στρατιώτου ὑπεισέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρός του καὶ λαμβάνει τὰ αὐτὰ σιτηρέσια.

13. Ἐὰν στρατιώτης καταδικασθῇ, τὰ σιτηρέσια αὐτοῦ δὲν δίδονται εἰς τὸν κατήγορον.

14. Ὁ κλέψας ἀλλότριον ὅπλον, καθαιρεῖται τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ.

15. Ὁ τὸ χαράκωμα ὑπερπηδῶν ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰσερχόμενος εἰς φρούριον τιμωρεῖται κεφαλικῶς· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν, ἀποπέμπεται τοῦ στρατοῦ.

16. Ὁ ὑποκινῶν σπουδαίαν τῶν στρατιωτῶν στάσιν τιμωρεῖται κεφαλικῶς· εἰ δὲ ἡ στάσις περιορίζεται μέχρι φωνῆς ἢ ψιλῆς λογομαχίας, ἐκπίπτει τοῦ βαθμοῦ.

17. Ὁ ἐν καιρῷ πολέμου λειποτάκτης τιμωρεῖται κεφαλικῶς· ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν ἐκπίπτει ἀπὸ τὸν βαθμὸν, πεζὸς δὲ ἀποπέμπεται τῆς στρατιᾶς.

18. Πᾶσα τοῦ στρατιώτου αὐθάδεια κατὰ στρατάρχου ἢ ἄρχοντος ἐπάγει κεφαλικὴν τιμωρίαν.

ΤΙΤΛ. ΙΖ'. — Περὶ Λύσεως ὑπεξουσιότητος.

1. Γνωρίζομεν ὅτι ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν κατὰ τῶν ἡμετέρων δούλων καὶ κατὰ τῶν ἡμετέρων τέκνων εἴτε φυσικῶν εἴτε θετῶν.

το δὲ καὶ θετῶν· νῦν δὲ σκοπήσωμεν, τίνι διαλύεται τρόπῳ ἡ ὑπεξουσιότης· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν οἰκετῶν μαθησόμεθα ἐν τῷ περὶ ἐλευθερίας τίτλῳ, περὶ δὲ τῶν παίδων ἐντεῦθεν.

2. Λύεται τῆς ὑπεξουσιότητος ὁ πατὴρ θανάτῳ τοῦ πατρὸς, οὐκ ἀεὶ δέ· εἰ μὲν γὰρ πατήρ ἐστιν ὁ τελευτήσας, ἀμάχως οἱ πατδες αὐτεξούσιοι γίνονται· τελευτήσαντος δὲ τοῦ πάππου οὐ πάντως ἔκγονοι αὐτεξούσιοι γίνονται· δεῖ γὰρ σκοπεῖν τὸν καιρὸν τῆς τοῦ πάππου τελευτῆς· καὶ εἰ μὲν εὑρεθῇ τὸ μέσον πρόσωπον, τοῦτέστιν ὁ υἱὸς ὑπεξούσιος, οἱ δὲ ἔκγονοι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὑπεξούσιοι τῷ πάππῳ, καθ' ὃν τελευτᾷ, ἔσονται ὑπεξούσιοι τῷ πατρὶ τελευτήσαντος τοῦ πάππου οἱ ἔκγονοι· μεταπεσοῦνται γὰρ εἰς τὴν τοῦ οἰκείου πατρὸς ὑπεξουσιότητα· εἰ δὲ ὁ μέσος ἢ προετελεύτησε τοῦ πατρὸς ἢ τῆς ὑπεξουσιότητος αὐτοῦ ἠλευθερώθη, τότε οἱ ἔκγονοι, ἐπειδὴ οὐ μεταπίπτουσιν εἰς ἑτέραν ὑπεξουσιότητα, αὐτεξούσιοι γίνονται.

3. Ἐὰν καταδικασθῇ τις θανάτῳ, ἅμα τῇ ἀποφάσει γίνονται οἱ παῖδες αὐτοῦ αὐτεξούσιοι.

4. Ἐὰν γένηται πατρίκιος ὁ ὑπεξούσιος, ἅμα τῷ δέξασθαι τοὺς κωδικέλλους τῆς πατρικιότητος τῆς τοῦ πατρὸς ὑπεξουσιότητος ἀπαλλάσσεται.

5. Τὸν ἐμὸν πατέρα συνέβη γενέσθαι αἰχμάλωτον, ἐν τῷ μεταξὺ ἀνηρτημένα ἔσται τὰ τῆς ὑπεξουσιότητος· καὶ εἰ μὲν ὑποστρέψῃ ὁ πατὴρ, ἔσομαι αὐτῷ ὑπεξούσιος, εἰ δὲ τελευτήσῃ, γενήσομαι αὐτεξούσιος. Ζητοῦμεν δὲ ἐκ ποίου χρόνου δοκῶ τῆς ὑπεξουσιότητος ἀπαλλάττεσθαι, ἐξ οὗ ἐλήφθη ὁ πατὴρ ἢ ἐξ οὗ ἐτελεύτησε παρὰ τοῖς πολεμίοις· ἔστι γὰρ ὅλως τις διαφορὰ καὶ πάνυ.

6. Ὑπόθου γὰρ ἔχειν τινὰ δύο παῖδας καὶ δισχιλίων νομισμάτων περιουσίαν, ληφθῆναί τε ὑπὸ τῶν πολεμίων· τούτων ὁ μὲν ἦν σπουδαῖος καὶ λαβὼν νομ. δύο ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς περιουσίας, ἐξ οἰκείων καμάτων ἠδυνήθη χίλια νομίσματα ἐμπορευσάμενος κερδᾶναι· ὁ δὲ ἕτερος ῥάθυμος ὢν οὐδὲν προσεκτήσατο· μετὰ χρόνον τινὰ ἀπηγγέλθη, ὅτι παρὰ τοῖς πολεμίοις ἐτελεύτησεν αὐτῶν ὁ

Τώρα δὲ θὰ ἐξετάσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον διαλύεται ἡ ὑπεξουσιότης· πλὴν περὶ μὲν τῶν δούλων δηλοῦται εἰς τὸν περὶ ἐλευθεριῶν τίτλον, περὶ δὲ τῶν τέκνων ἐντεῦθεν.

2. Λύεται ὁ υἱὸς τῆς ὑπεξουσιότητος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς, ὄχι ὅμως πάντοτε· διότι εἰ μὲν ὁ ἀποθανὼν εἶναι πατὴρ, ἀναντιῤῥήτως τὰ τέκνα γίνονται αὐτεξούσια· ἀποθανόντος δὲ τοῦ πάππου δὲν γίνονται οἱ ἔγγονοι ἐξάπαντος αὐτεξούσιοι· διότι πρέπει νὰ ἐξετάζηται ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου τοῦ πάππου· καὶ εἰ μὲν εὑρεθῇ τὸ μέσον πρόσωπον, τουτέστιν ὁ υἱὸς ὑπεξούσιος, οἱ δὲ ἔγγονοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου ὑπεξούσιοι τοῦ πάππου, οἱ ἔγγονοι γίνονται ὑπεξούσιοι τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος τοῦ πάππου, ὡς μεταπίπτοντες εἰς τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ ἰδίου των πατρός. Εἰ δὲ ὁ μέσος ἢ ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς ἢ ἠλευθερώθη τῆς ὑπεξουσιότητος αὐτοῦ, τότε οἱ ἔγγονοι, ἐπειδὴ δὲν μεταπίπτουσιν εἰς ἄλλην ὑπεξουσιότητα, γίνονται αὐτεξούσιοι.

3. Ἐάν τις καταδικασθῇ εἰς θάνατον, ἅμα τῇ ἀποφάσει τὰ τέκνα αὐτοῦ γίνονται αὐτεξούσια.

4. Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος γείνῃ πατρίκιος, ἅμα δεχθῇ τὰ γράμματα τῆς πατρικιότητος ἀπαλλάσσεται τῆς ὑπεξουσιότητος τοῦ πατρός.

5. Συνέβη νὰ αἰχμαλωτισθῇ ὁ πατήρ μου, ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ὑπεξουσιότης ἀργεῖ· καὶ εἰ μὲν ὁ πατὴρ ὑποστρέψῃ, γίνομαι ὑπεξούσιος αὐτοῦ, εἰ δὲ ἀποθάνῃ, γίνομαι αὐτεξούσιος. Ζητοῦμεν δὲ ἀπὸ ποῖον καιρὸν λογίζομαι ἐλεύθερος τῆς ὑπεξουσιότητος, ἀφότου συνελήφθη ὁ πατὴρ ἢ ἀφότου ἀπέθανεν εἰς τοὺς πολεμίους; διότι εἶναι διαφορά τις καὶ σπουδαία.

6. Ὑπόθεσον ὅτι ἔχων τις δύο τέκνα καὶ περιουσίαν δισχιλίων νομισμάτων, ἠχμαλωτίσθη. Τούτων τὸ ἓν ἦτο ἐπιμελὴς καὶ λαβὼν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς δύο νομίσματα, ἠδυνήθη ἐμπορευόμενον νὰ κερδήσῃ μὲ τοὺς κόπους του χίλια νομίσματα· τὸν δὲ ἄλλο ὡς ὀκνηρὸν οὐδὲν προσαπέκτησε. Μετά τινα καιρὸν ἀνηγγέλθη ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀπέθανεν εἰς τοὺς πολεμίους. Ἤθελο

πατήρ· ἐβούλοντο μερίσασθαι τὸν πατρῷον κλῆρον, καὶ ὁ μὲν ῥᾴθυμος ἔλεγε· νῦν, ὅτε τῇ ἀληθείᾳ ὁ πατὴρ ἐτελεύτησε, γεγόναμεν αὐτεξούσιοι· οὐκοῦν ὅσα ἐκτήσω σὺ ὁ σπουδαῖος, τοῦ πατρός ἐστι καὶ δεῖ ἡμᾶς τὰ τρισχίλια μερίσασθαι, τουτέστι λαβεῖν ἀνὰ χιλίων πεντακοσίων· ὁ δὲ σπουδαῖος ἔλεγεν· ἐξ ἐκείνου, ἐξ οὗ συνέβη ληρθῆναι τὸν πατέρα, γεγενῆσθαι ἡμᾶς αὐτεξουσίους· δοκεῖ γὰρ ὁ μὴ ὑποστρέψας κατ' ἐκεῖνον τεθνᾶναι τὸν καιρόν· οὐκοῦν ὡς αὐτεξούσιος, ὅσα ἂν ἐκτησάμην, ἐμαυτῷ καὶ οὐχ ἑτέρῳ προσεπόρισα. Καὶ μᾶλλον ταύτῃ πειθόμεθα τῇ γνώμῃ.

7. Ὁ μέλλων αὐτεξούσιον τὸν παῖδα αὐτοῦ ποιῆσαι, προσίτω τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ, καὶ λεγέτω αὐτῷ, ὅτι τόνδε ποιῶ αὐτεξούσιον, καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ἀφίημι χειρός· ὥστε εἰ συμβῇ τὸν παῖδα ἄτεκνον ὄντα διαθέσθαι, ἐρρῶσθαι τὴν ἐκείνου διαθήκην, φυλάττοντος δηλονότι τὴν νόμιμον μοῖραν τῷ πατρί.

8. Ἡ δὲ ις'. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτω φησίν· ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις τρόποις καὶ οὗτος ἐδείκνυε τὸν παῖδα αὐτεξούσιον, εἴγε ὁ τὴν ἐπιτροπὴν ἐγχειρισμένος, εἴτε πατὴρ εἴτε πρωπάτωρ, τὸ ἀπόλυτον αὐτῷ οἰκείῳ στόματι ἐδωρεῖτο, ἡμεῖς καὶ τοῦτο προσεπισυνάπτομεν· ὡς εἰ πρὸς διαγωγὴν ἰδιογνωμοῦσαν ὀρθείη μόνον ὁ παῖς καταστὰς ἄν τε γλῶσσα μὲν οὐ παρέσχε τοῦτο, ἄλλως δὲ γνώμη σιωπῶσα καὶ ἰδίως ῥυθμιζομένῳ τῷ παιδὶ οὐκ ἐναντιουμένη, ἀλλὰ παραχωρήσασα καθ' ἑαυτὸν διάγειν κἂν ᾖ γαμικῆς ἡλικίας ἔξω, εἶναι καὶ αὐτῷ κεκυρωμένον τὸ ὑπεξούσιον.

9. Δύναταί τις τὸν μὲν υἱὸν ποιεῖν αὐτεξούσιον, τὸν δὲ ἔκγονον κρατεῖν ὑπεξούσιον· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, τὸν ἔκγονον ποιεῖν αὐτεξούσιον, κατέχειν δὲ ὑπεξούσιον τὸν υἱόν· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ προεκγόνων.

10. Εἶχέ τις υἱὸν ὑπεξούσιον, ᾧ εἶχε γαμετὴν ἐγκύμονα· τὸν υἱὸν ἐποίησεν αὐτεξούσιον ἢ εἰς θέσιν αὐτὸν ἄλλῳ δέδωκεν. Ἐτοῦ πάππου, ἐπειδὴ σκοποῦμεν ἐπὶ τῶν ἐννόμων γάμων τὸν καιρὸν μοιράσωσι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, καὶ τὸ μὲν ὀκνηρὸν ἔλεγε· σήμερον, ὅτε πράγματι ἀπέθανεν ὁ πατήρ, ἐγείναμεν αὐτεξούσιοι· λοιπὸν ὅσα ἀπέκτησες σὺ ὁ ἐπιμελὴς, εἶναι τοῦ πατρὸς καὶ πρέπει νὰ μοιρασθῶμεν τὰ τρισχίλια, τουτέστι νὰ λάβῃ ἕκαστος ἀνὰ χίλια πεντακόσια. Ὁ δὲ ἐπιμελὴς ἔλεγεν· ὑμεῖς ἐγείναμεν αὐτεξούσιοι ἀφότου ἠχμαλωτίσθη ὁ πατήρ· διότι ὁ μὴ ὑποστρέψας λογίζεται ὅτι ἀπέθανε κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν· ὡς αὐτεξούσιος λοιπὸν, ὅσα ἀπέκτησα, ἀνήκουσιν εἰς ἐμὲ καὶ ὄχι εἰς ἄλλον. Καὶ ἀποδεχόμεθα περισσότερον τὴν γνώμην ταύτην.

7. Ὁ μέλλων νὰ κάμῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ αὐτεξούσιον, προσέρχεται εἰς τὸν ἁρμόδιον δικαστὴν, καὶ λέγει ὅτι κάμνω τοῦτον αὐτεξούσιον καὶ τὸν χειραφετῶ· ὥστε ἐὰν συμβῇ νὰ διαθέσῃ τὸ τέκνον ἄτεκνον ὄν, ἰσχύει ἡ διαθήκη του, φυλάττοντος δηλ. τὴν νόμιμον μοῖραν εἰς τὸν πατέρα.

8. Ἡ δὲ ις'. νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω λέγει· ἐπειδὴ πρὸς τοὺς ἄλλους τρόπους καὶ οὗτος ἀπεδείκνυε τὸ τέκνον αὐτεξούσιον, ἐὰν δηλ. ὁ ἐπιτροπεύων, εἴτε πατὴρ, εἴτε προπάτωρ, ἐχάριζε τὴν αὐτεξουσιότητα διὰ τοῦ ἰδίου του στόματος, ἡμεῖς καὶ τοῦτο προσθέτομεν. Ἐὰν ὁ νέος φανῇ ὅτι πολιτεύεται ἰδιογνωμόνως καὶ ἂν ῥητῶς δὲν ὁμολόγησε τοῦτο, ἄλλως δὲ κατὰ σιωπηρὰν συναίνεσιν δὲν ἠναντιώθη εἰς τὴν ἰδιογνωμονοῦσαν τοῦ τέκνου διαγωγὴν, ἀλλὰ παρεχώρησε νὰ διάγῃ μόνον καὶ ἐὰν δὲν ἔρθασεν εἰς ἡλικίαν γάμου, κυροῦται καὶ εἰς αὐτὸ τὸ αὐτεξούσιον.

9. Δύναταί τις τὸν μὲν υἱὸν νὰ κάμῃ αὐτεξούσιον, τὸν δὲ ἔγγονον νὰ κρατῇ ὑπεξούσιον· καὶ τοὐναντίον, τὸν ἔγγονον νὰ κάμῃ αὐτεξούσιον, τὸν δὲ υἱὸν νὰ κρατῇ ὑπεξούσιον· τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ προεγγόνων.

10. Εἶχέ τις υἱὸν ὑπεξούσιον, τοῦ ὁποίου ἡ γυνὴ ἦτον ἔγκυος· ἔκαμε τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, ἢ τὸν ἔδωκεν ὡς θετὸν πρὸς ἄλλον. Ἐγεννήθη μετὰ ταῦτα ἔγγονος· λέγομεν ὅτι αὐτὸς γίνεται ὑπεξούσιος τοῦ πάππου, διότι εἰς τὸν ἔννομον γάμον λαμβάνομεν ὑπ'

ρὸν τῆς συλλήψεως· ὅτε δὲ ἡ σύλληψις γέγονεν, ὑπεξούσιος ἦν ὁ υἱὸς ὁ τοῦτον σπείρας.

11. Ἡ ἔμπρακτος ἐπαρχαιότης ἢ στρατηγία ἢ ἐπισκοπὴ λύει τὴν ὑπεξουσιότητα.

ΤΙΤΛ. ΙΗ'. — *Περὶ Ἐλευθεριῶν.*

1. Τῶν προσώπων ἄκρα διαίρεσίς ἐστιν αὕτη· ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσὶν ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δοῦλοι.

2. Καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν, ἐξ ἧς ἡ τῶν ἐλευθέρων ἐπινενόηται προσηγορία, οὕτως ὁρίζεσθαι χρή· ἐλευθερία ἐστὶν εὐχέρεια φυσικὴ ἑκάστῳ συγχωροῦσα πράττειν, ἃ βούλεται, εἰ μὴ νόμος ἢ βία κωλύσῃ· βία μὲν ἐπειδὴ βουλόμενόν με ἔσθ' ὅτε τι πράξαι, ὃ τοῖς νόμοις οὐκ ἀπηγόρευται, διακωλύει τις ἰσχύϊ μείζονι βιασάμενος· νόμῳ δὲ, ὅτι τιμωριῶν ἀπειλαῖς εἴργομαι πράττειν ἃ βούλομαι· οἰκέτῃ γὰρ ποιεῖν τι κατὰ γνώμην καὶ δεσπότου δέος ἐμποδίζει.

3. Δουλεία ἐστὶν ἐθνικοῦ νόμου διατύπωσις, ἐξ ἧς τις ὑποβάλλεται τῇ ἑτέρου δεσποτείᾳ, ὑπεναντίον φυσικοῦ νόμου· ἡ γὰρ φύσις ἐλευθέρους πάντας προήγαγεν, ἡ δὲ τῶν πολεμίων ἐπίνοια τὴν δουλείαν ἐφεῦρεν· ὁ γὰρ τοῦ πολέμου νόμος, κτῆμα τῶν κρατούντων θέλει τοὺς νενικημένους εἶναι.

4. Οἱ δοῦλοι ἢ τίκτονται ἢ γίνονται· τίκτονται οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἡμῖν προσγινόμενοι θεραπαινῶν· γίνονται οἱ ἐκ τῶν ἐθνικῶν νομίμων, τουτέστιν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας.

5. Καὶ ἡ μὲν τῶν δούλων τύχη οὐδεμίαν ἐπιδέχεται διαίρεσιν· οὐ γάρ ἐστιν εἰπεῖν ἐπ' αὐτῶν, μᾶλλον ἢ ἧττον δοῦλος· ἐστὶν οὖν ἄτομος ἡ δουλεία· ἐπὶ δὲ τῶν ἐλευθέρων πολλὰς εὑρίσκομεν διαφοράς· ἢ γὰρ εὐγενεῖς εἰσιν ἢ ἀπελεύθεροι.

6. Οἱ ἐλεύθεροι εἰς δύο διαιροῦνται, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθέρους· καὶ εὐγενής ἐστιν ὁ εὐθέως ἅμα τῷ τεχθῆναι ἐλεύθερος ὢν

ὄψιν τὸν καιρὸν τῆς συλλήψεως· ὅταν δὲ ἔγεινεν ἡ σύλληψις, ὁ σπείρας αὐτὸν υἱὸς ἦτον ὑπεξούσιος.

11. Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπάρχου ἢ ἡ στρατηγία ἢ ἡ ἐπισκοπὴ λύει τὴν ὑπεξουσιότητα.

ΤΙΤΛ. ΙΗ'. *Περὶ Ἐλευθεριῶν.*

1. Τῶν προσώπων ἄκρα διαίρεσις εἶναι αὕτη· ὅτι τῶν ἀνθρώπων τινὲς μὲν εἶναι ἐλεύθεροι, τινὲς δὲ δοῦλοι.

2. Καὶ ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπενοήθη ἡ ὀνομασία τῶν ἐλευθέρων, ὁρίζεται οὕτως. Ἐλευθερία εἶναι φυσικὴ εὐχέρεια συγχωροῦσα εἰς ἕκαστον νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, ἐκτὸς ἐὰν ἐμποδίζῃ νόμος ἢ βία· βία μὲν, διότι θέλων νὰ πράξω ἐνίοτέ τι τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι, μὲ ἐμποδίζει τις ἐπιφέρων βίαν μεγαλειτέρας δυνάμεως· νόμος δὲ, ὅταν ἀπὸ ἀπειλὰς τιμωριῶν ἐμποδίζομαι νὰ κάμω ὅ,τι θέλω· διότι τοῦ δεσπότου ὁ φόβος ἐμποδίζει καὶ τὸν δοῦλον νὰ κάμῃ τι κατ' ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην.

3. Ἡ δουλεία εἶναι σύστασις τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑποβάλλεταί τις εἰς τὴν δεσποτείαν ἄλλου, ἐναντίον τοῦ φυσικοῦ δικαίου. Διότι ἡ φύσις παρήγαγεν ὅλους ἐλευθέρους, ἡ δὲ ἐπίνοια τῶν πολεμίων ἐφεῦρε τὴν δουλείαν· καθόσον ὁ νόμος τοῦ πολέμου, θέλει τοὺς νικημένους νὰ ἦναι κτῆμα τῶν νικητῶν.

4. Οἱ δοῦλοι ἢ γεννῶνται ἢ γίνονται· γεννῶνται οἱ ἀπὸ τὰς δούλας ἡμῶν προσαποκτώμενοι· γίνονται οἱ κατὰ τὸ διεθνὲς δίκαιον αἰχμαλωτιζόμενοι.

5. Καὶ ἡ μὲν κατάστασις τῶν δούλων καμμίαν δὲν ἐπιδέχεται διαίρεσιν· διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις ἐπ' αὐτῶν πλέον ἢ ἔλαττον δοῦλος· ἡ δουλεία λοιπὸν εἶναι ἀδιαίρετος· ἐπὶ δὲ τῶν ἐλευθέρων πολλὰς εὑρίσκομεν διαφοράς· διότι εἶναι ἢ εὐγενεῖς ἢ ἀπελεύθεροι.

6. Οἱ ἐλεύθεροι διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθέρους. Καὶ εὐγενὴς εἶναι ὁ εὐθὺς ἀπὸ γενετῆς ἐλεύθερος ὢν καὶ μὴ

καὶ μήπω τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας γευσάμενος, εἴτε ἐκ συνοικεσίου εὐγενῶν τεχθῇ, εἴτε ἐκ δύο ἀπελευθέρων· εἴτε τὸ ἓν πρόσωπόν ἐστιν εὐγενὲς, τὸ δὲ ἕτερον ἀπελεύθερον.

7. Εἰ δὲ καί τις ἐξ ἐλευθέρας τεχθῇ μητρὸς, δούλου δὲ πατρὸς, εὐγενὴς ὁμοίως ἔσται· ὥσπερ ὁ ἐξ ἐλευθέρας μητρὸς καὶ ἀδήλου πατρὸς, τουτέστιν ἀπὸ πορνείας τεχθείς· οὐδὲ γὰρ βλάπτει τὴν τοῦ παιδὸς εὐγένειαν τὸ ἐκ πορνείας γενέσθαι τὴν σύλληψιν· ἀρκεῖ γὰρ ἐλευθέραν εἶναι τὴν μητέρα κατὰ τὸν χρόνον τοῦ τοκετοῦ, εἰ καὶ ὁ τῆς συλλήψεως καιρὸς οἶδεν αὐτὴν δοῦλην.

8. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἰ ἐλευθέρα συλλάβῃ, καταδουλωθεῖσα δὲ κατά τινας αἰτίας νόμῳ ἐγνωσμένας τέξῃ, ἐλεύθερον ἔσται τὸ τεχθέν· ὁ γὰρ κυοφορούμενος οὐ βλάπτεται ἐκ τῆς συμφορᾶς τῆς περιστάσης τὴν μητέρα.

9. Ἐάν τις δοῦλη οὖσα κατὰ τὸν καιρὸν συνελαβε τῆς δουλείας καὶ ἠλευθερώθη, ὀλίγου δὲ χρόνου παραδραμόντος πάλιν κατεδουλώθη, εἶτα τέτοκε μετὰ τὴν καταδούλωσιν, κελεύομεν ἐλεύθερον εἶναι τὸ τικτόμενον· ἀρκεῖ γὰρ τῷ ὄντι ἐν τῇ γαστρὶ τὸ κατὰ τὸν μέσον καιρὸν ἐλεύθεραν εἶναι τὴν μητέρα.

10. Δύνατάί τις ἐλευθεροῦν τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ἢ ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἢ ἐπὶ ἄρχοντος ἢ ἐπὶ φίλων ἢ δι' ἐπιστολῆς ἢ ἐν διαθήκῃ ἢ ἐν οἱᾳδήποτε τελευταίᾳ βουλήσει.

11. Ἡ ἐλευθερία πρᾶγμά ἐστιν ἀδιατίμητον (*) (Β. Η. 3. 106)

(*) Ἐάν τις πληγώσῃ ἢ ὁλοτελῶς φονεύσῃ τὸν δοῦλόν μου, μὲ δίδεται κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ, τουτέστιν ὁ Ἀκουίλιος· καὶ κινῶν αὐτὴν λαμβάνω τὸ τίμημα τοῦ πληγωθέντος δούλου μου, ὅταν ἡ πληγὴ ἦναι μεγάλη καὶ ἀνίατος· ὅταν δὲ φονευθῇ καὶ χαθῇ ὁλοτελῶς, λαμβάνω τὸ ὅλον τῆς ἐκτιμήσεώς του· διότι ἐκτιμᾶται ὡς δοῦλος καὶ μὲ δίδεται ὅλον αὐτοῦ τὸ ἐκτίμημα. Εἰ δέ τις πληγώσῃ τὸν ὑπεξούσιόν μου υἱὸν, δὲν ἐνάγεται μὲ τὸν ἀκουίλιον, ὡς ὁ πληγώσας τὸν δοῦλόν μου· διότι ὁ Ἀκουίλιος ἀπαιτεῖ καὶ τοῦ πράγματος τὸ ἐκτίμημα, καὶ πᾶσαν ἄλλην ζημίαν, ἥτις ἀπὸ τοῦ πράγματος τὸν χαμὸν καὶ τὸν σκοτωμὸν ἐπῆλθεν εἰς τὸν ζημιωθέντα. Ἐνέχεται ὅμως

γευθεὶς ποτε τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, εἴτε ἀπὸ συνοικέσιον εὐγενῶν γεννηθῇ, εἴτε ἀπὸ δύο ἀπελευθέρων· εἴτε τὸ ἓν πρόσωπον εἶναι εὐγενὲς, τὸ δὲ ἄλλο ἀπελεύθερον.

7. Εἰ δὲ καὶ γεννηθῇ τις ἀπὸ μητέρα ἀπελευθέραν, πατέρα δὲ δοῦλον, εἶναι ὁμοίως εὐγενὴς, καθὼς ὁ ἐξ ἐλευθέρας μητρὸς καὶ ἀδήλου πατρὸς γεννηθεὶς, τουτέστιν ἀπὸ πορνείαν· διότι δὲν βλάπτει τὴν εὐγένειαν τοῦ τέκνου γενομένης τῆς συλλήψεως ἐκ πορνείας· καθόσον ἀρκεῖ κατὰ τὴν γέννησιν νὰ ἦναι ἡ μήτηρ ἐλευθέρα, ἂν καὶ κατὰ τὴν σύλληψιν ἦτο δούλη.

8. Καὶ τοὐναντίον, ἐὰν ἐλευθέρα συλλάβῃ, γεννήσῃ δὲ εἰς δουλασύνην κατά τινας αἰτίας ὁριζομένας ἀπὸ τὸν νόμον, τὸ γεννηθὲν εἶναι ἐλεύθερον· διότι τὸ κυοφορούμενον δὲν βλάπτεται ἀπὸ τὴν ἐπελθοῦσαν εἰς τὴν μητέρα συμφοράν.

9. Ἐάν τις οὖσα δούλη συνέλαβε κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δουλείας καὶ ἠλευθερώθη, καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον κατεδουλώθη, ἔπειτα μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν ἐγέννησε, διατάσσομεν τὸ γεννηθὲν νὰ ἦναι ἐλεύθερον· διότι ἀρκεῖ εἰς τὸ κυοφορούμενον νὰ ἦναι ἡ μήτηρ ἐλευθέρα κατὰ τὸν μέσον καιρόν.

10. Δύναταί τις νὰ ἐλευθερόνῃ τὸν δοῦλόν του ἢ εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας ἢ ἐνώπιον δικαστοῦ ἢ φίλων ἢ δι' ἐπιστολῆς ἢ εἰς διαθήκην ἢ εἰς οἱανδήποτε τελευταίαν βούλησιν.

11. Ἡ ἐλευθερία εἶναι πρᾶγμα ἀδιατίμητον.

εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ἰατρείας, καὶ τὰ καταβάλλει, ὄχι ὡς τῆς πληγῆς ἐκτίμησιν, ἀλλ' ὡς ποινὴν ἐπιβαλλομένην εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοὺς νόμους· διότι ἡ ἐλευθερία εἶναι πρᾶγμα ἀνεκτίμητον, καὶ τίμημα αὐτῆς δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορισωμεν. Ὁ δὲ πληγώσας δὲν μὲ δίδει μόνα τῆς ἰατρείας τὰ ἔξοδα, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ἄλλο μὲ διαφέρει· διότι ἀνίσως ὁ ὑπεξούσιός μου υἱὸς μετήρχετο καθ' ἑκάστην τέχνην τινὰ, καὶ ἀπὸ ταύτην μὲ ἐπροσπόριζε δέκα, ἢ καὶ πλειότερα νομίσματα, διὰ δὲ τὸ πλήγωμα ἐστερήθην ἐγὼ ταῦτα, λαμβάνω καὶ ταῦτα ἀπὸ τὸν πληγώσαντα, λογιζομένων τῶν ἡμερῶν τῆς ἀργίας καὶ τῶν κερδῶν, ὅσα καθ' ἑκάστην ὤφειλεν ὡς μισθὸν νὰ κερδίζῃ.

12. Πλεῖον παντὸς πράγματος θάλπομεν τὴν ἐλευθερίαν. (Β. Π. 3. 122.)

13. Ἀδήλου τῆς γνώμης οὔσης τοῦ ἐλευθεροῦντος ἡ ἐλευθερία θάλπεται. (Β. Π. 3. 179.)

14. Ἡ διάταξις κελεύει περὶ πάσης ἐλευθερίας, εἴτε παρὰ στρατιώτου, εἴτε παρὰ ἰδιώτου, εἴτε ζῶν ἐλευθερώσῃ τις τὸν ἐπίκοινον οἰκέτην, εἴτε τελευτῶν, εἴτε ἥμισυ, εἴτε τρίτον, εἴτε ὁσονδήποτε μέρος ἔχει τοῦ οἰκέτου, εἴτε δύο, εἴτε πλείονές εἰσι κοινωνοί, ἀνάγκην αὐτοὺς ἔχειν τὰ ἴδια μέρη πιπράσκειν, ἢ αὐτῷ τῷ βουλομένῳ κοινωνῷ ἐλευθερῶσαι, ἢ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ· ἐξέστω δὲ καὶ αὐτὸν τὸν οἰκέτην σὺν ἐλευθερίᾳ γράφειν κληρονόμον, ἵνα αὐτῷ δώσῃ τὸ ἴδιον τίμημα. (Β. XLVII. 14. 4. καὶ 5.)

15. Εἰ δὲ παραιτήσονται οἱ κοινωνοὶ πωλῆσαι τὸ ἴδιον μέρος καὶ λαβεῖν τὸ τίμημα, γενέσθω ἐκεῖνος ἐλεύθερος, μηδὲ τοῦ τιμήματος διδομένου.

16. Τὸ δὲ πεκούλιον αὐτοῦ πάντες οἱ κοινωνοὶ ἐχέτωσαν κατὰ μέρος τῆς δεσποτείας, ἐξουσίαν ἔχοντος τοῦ ἐλευθεροῦντος τὸ ἴδιον μέρος τοῦ πεκουλίου παραχωρῆσαι τῷ ἐλευθερουμένῳ, τῶν πατρωνικῶν δικαίων ἁρμοζόντων ἐκείνῳ μόνῳ τῷ ἐλευθερώσαντι· ἐὰν δὲ ὁ δοῦλος λογοθεσίοις ὑπόκειται, ὁ ἄρχων ὁριζέτω χρόνον, οὗτινος ἐντὸς καὶ τὰ λογοθέσια ὀφείλει ὁ δοῦλος ὑποστῆναι καὶ παρασχεῖν, εἴ τι χρεωστεῖ, καὶ ἐλευθερωθῆναι.

17. Ἔστω δὲ τὸ τίμημα τοῦ δούλου, εἰ μὲν ἀτέχνης ἐστὶν εἴκοσι νομισμάτων, ἐὰν ᾖ ὑπὲρ τοὺς δώδεκα ἐνιαυτούς· εἰ δὲ ἐλάττων ἐστί, δέκα νομισμάτων· εἰ δὲ τέχνην ἐπίσταται χωρὶς νοταρίου καὶ ἰατροῦ, λ'. νομισμάτων· ἐὰν δὲ νοτάριός ἐστιν ἢ ἰατρὸς, ὁ μὲν νοτάριος ἕως πεντήκοντα νομισμάτων, ὁ δὲ ἰατρὸς ἕως ἑξήκοντα· ἐὰν δὲ εὐνοῦχοι ὦσιν οἱ δοῦλοι μείζονες τῶν δέκα ἐνιαυτῶν χωρὶς τέχνης, πεντήκοντα νομισμάτων· ἐὰν δὲ τέχνην ἴσασιν, ἑβδομήκοντα· ἐὰν δὲ τῶν δέκα ἐνιαυτῶν ἥττονές εἰσιν, λ'. νομισμάτων. Εἰ δὲ οἱ κοινωνοὶ παραιτήσονται τὸ τίμημα λαβεῖν, λέ-

12. Πλειότερον παντὸς πράγματος εὐνοοῦμεν τὴν ἐλευθερίαν.

13. Ὅταν ἡ γνώμη τοῦ ἐλευθερωτοῦ εἶναι ἄδηλος, εὐνοεῖται ἡ ἐλευθερία.

14. Ἡ διάταξις προστάζει περὶ πάσης ἐλευθερίας, εἴτε ἀπὸ στρατιώτην, εἴτε ἀπὸ ἰδιώτην, εἴτε ζῶν ἐλευθερώσῃ τις τὸν κοινὸν δοῦλον, εἴτε θνήσκων, εἴτε τὸ ἥμισυ, εἴτε τὸ τρίτον, εἴτε ὁσονδήποτε μέρος τοῦ δούλου ἔχει, εἴτε δύο, εἴτε πλειότεροι σύντροφοι εἶναι, ὥστε ν' ἀναγκάζωνται νὰ πωλῶσι τὰ ἴδιά των μέρη, ἢ εἰς τὸν σύντροφον τὸν θέλοντα νὰ ἐλευθερώσῃ, ἢ εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ. Συγχωρεῖται δὲ καὶ τὸν δοῦλον αὐτὸν ἐλευθερόνων νὰ γράφῃ κληρονόμον διὰ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ ἴδιόν του τίμημα.

15. Εἰ δὲ οἱ σύντροφοι ἀποποιηθῶσι νὰ πωλήσωσι τὸ ἴδιόν των μέρη καὶ νὰ λάβωσι τὸ τίμημα, γίνεται ὁ δοῦλος ἐλεύθερος, χωρὶς μηδὲ τὸ τίμημα νὰ δίδηται.

16. Τὸ δὲ χρημάτιον αὐτοῦ ἔχουσι πάντες οἱ σύντροφοι κατὰ τὸ μέρος τῆς δεσποτείας, ὁ δὲ ἐλευθερωτὴς ἔχει ἐξουσίαν νὰ παραχωρήσῃ τὸ ἴδιόν του μέρος τοῦ χρηματίου πρὸς τὸν ἐλευθερούμενον, τὰ δὲ πατρωνικὰ δικαιώματα ἁρμόζουσιν εἰς μόνον τὸν ἐλευθερωτήν. Ἐὰν δὲ ὁ δοῦλος ὑπόκειται εἰς λογοδοσίαν, ὁ δικαστὴς ὁρίζει χρόνον ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ τὴν λογοδοσίαν ὁ δοῦλος ὀφείλει νὰ ὑποστῇ καὶ παράσχῃ ὅ,τι χρεωστεῖ, καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ.

17. Τὸ δὲ τίμημα τοῦ δούλου ἔστω, εἰ μὲν εἶναι ἄτεχνος, εἴκοσι νομισμάτων, ἐὰν ὑπερβαίνῃ τὰ δώδεκα ἔτη, ἐὰν δὲ εἶναι νεώτερος, δέκα νομισμάτων. Εἰ δὲ εἶναι τεχνίτης ἐκτὸς συμβολαιογράφου καὶ ἰατροῦ, λ'. νομισμάτων· ἐὰν δὲ ἦναι συμβολαιογράφος ἢ ἰατρὸς, ὁ μὲν συμβολαιογράφος ἕως πεντήκοντα νομισμάτων, ὁ δὲ ἰατρὸς ἕως ἑξήκοντα· ἐὰν δὲ οἱ μεγαλείτεροι τῶν δέκα ἐτῶν δοῦλοι ἦναι εὐνοῦχοι ἄτεχνοι, πεντήκοντα νομισμάτων, ἐὰν δὲ ἦναι τεχνῖται, ἑβδομήκοντα· ἐὰν δὲ ἦναι νεώτεροι τῶν δέκα ἐτῶν, λ'. νομίσματα. Εἰ δὲ οἱ σύντροφοι ἀποποιηθῶσι νὰ λάβωσι τὸ τίμημα, λέ-

γοντες ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐλευθερῶσαι βούλονται, πάντες ἅμα ἐλευθερώσουσι, τοῦ πεκουλίου παρ' αὐτοῖς μένοντος κατὰ τὸ μέρος τῆς δεσποτείας, τῶν δικαίων τῶν πατρωνικῶν πᾶσι τοῖς ἐλευθεροῦσιν ὁμοίως ἁρμοζόντων.

18. Ἐάν τις τελευτῶν ἀξιώσῃ τὸν κληρονόμον ἕνα ἐκ τῶν παίδων τῆσδε τῆς δούλης ἐλευθερῶσαι, ὃν ἂν ἐπιλέξηται ἐκεῖνος, καὶ τελευτήσῃ μηδένα ἐπιλεξάμενος, πάντες ἅμα γίνονται ἐλεύθεροι. (Β. XLVIII. 13. 14.)

19. Ὁ ἅπαξ δοῦλον ἐλευθερώσας οὐ δύναται τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἀνατρέψαι, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστίας. (Β. XLVIII. 20. 20.)

20. Ὅτι τοῖς διαθεμένοις νέοις καὶ τοὺς ἰδίους οἰκέτας ἐλευθεροῦν ἄδεια δίδοται τελευταίαις βουλήσεσι, σχολάζοντος τοῦ νόμου τοῦ πρώην κωλύοντος.

21. Ἐκ τῶν ἐν δουλείᾳ συναλλαγμάτων μετὰ τὴν ἐλευθερίαν οὐδεὶς κατέχεται· ἐκ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνάγεται, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὰ πταίσματα τῇ κεφαλῇ ἀκολουθεῖ.

22. Ἐπὶ τῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἐχόντων καὶ [μὴ] πατδας ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι· καὶ οὐ δύναται ὁ κληρονόμος ἢ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενὴς ἕλκειν τούτους εἰς δουλείαν· δίδοται καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως εἰς ψυχικὸν ἐκ συνηθείας, καὶ τὸ τίμημα δὲ τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

23. Ὁ κλέψας ἄλλοτα πράγματα, καὶ διὰ τῶν τοιούτων κλοπιμαίων πραγμάτων νομισμ. συναγαγὼν, καὶ δοὺς ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ἐλευθερίας, ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ νομ. κλέψας οὐ δύναται δοῦναι ταῦτα καὶ ἐλευθερωθῆναι, ἀλλὰ δοῦλος μένει καὶ τούτων ἀφαιρουμένων ἀπ' αὐτοῦ. (Β. XLVIII. 5. 4.)

24. Ἡράσθη τις δούλης ἀλλοτρίας καὶ συνεφώνησε πρὸς τὸν δεσπότην αὐτῆς ἄλλο ἀνδράπεδον ὑπὲρ αὐτῆς δοῦναι, ἐὰν ἐλευθερώσῃ αὐτὴν, ἢ αὐτῷ παραχωρήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι παρ' αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῆς θεραπαίνης ἢ ἠλευθέρωσεν αὐτὴν, ἢ παρέδωκεν αὐτὴν τῷ ἐρῶντι αὐτῆς· λαβὼν δὲ ἐκεῖνος

γοντες ὅτι καὶ αὐτοὶ θέλουσι νὰ ἐλευθερώσωσι, τὸν ἐλευθερόνουσιν ὅλοι ὁμοῦ, μένοντος εἰς αὐτοὺς τοῦ χρηματίου κατὰ λόγον τῆς δεσποτείας, καὶ τῶν πατρωνικῶν δικαιωμάτων ἁρμοζόντων εἰς ὅλους ὁμοίως τοὺς ἐλευθερωτάς.

18. Ἐάν τις ἀποθνήσκων ἀξιώσῃ ἵνα ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐλευθερώσῃ ἓν ἀπὸ τὰ παιδία τῆς δούλης ταύτης, ὅποιον αὐτὸς ἐκλέξῃ, καὶ ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ ἐκλέξῃ κανὲν, γίνονται ὅλα ὁμοῦ ἐλεύθερα.

19. Ὁ ἅπαξ ἐλευθερώσας δοῦλον δὲν δύναται ν' ἀνατρέψῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ἐκτὸς ἀπὸ ἀχαριστίαν.

20. Πρὸς τοὺς διαθέτοντας ἀνηλίκους δίδεται ἄδεια νὰ ἐλευθερόνωσι διὰ τελευταίας βουλήσεως καὶ τοὺς ἰδίους των δούλους, ἀργοῦντος τοῦ νόμου τοῦ πρώην ἐμποδίζοντος.

21. Ἀπὸ τὰ εἰς δουλείαν συναλλάγματα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν οὐδεὶς ὑποχρεοῦται· ἀπὸ δὲ τὰ ἐγκλήματα καταδιώκεται, κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὰ πταίσματα ἀκολουθοῦσι τὸ πρόσωπον.

22. Οἱ δοῦλοι τῶν ἀποθνησκόντων ἀδιαθέτως οἵτινες ἔχουσι συγγενεῖς ἐκ πλαγίου καὶ ὄχι τέκνα ἐλευθεροῦνται· καὶ δὲν δύναται ὁ κληρονόμος ἢ ὁ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενὴς νὰ τοὺς σύρῃ εἰς δουλείαν· καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας δίδεται κατὰ συνήθειαν εἰς ψυχικὸν, καὶ τὸ τίμημα δὲ τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

23. Ὁ κλέψας ἀλλότρια πράγματα, καὶ διὰ τῶν τοιούτων κλοπιμαίων πραγμάτων συναθροίσας νομίσματα καὶ δώσας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του, ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ κλέψας νομίσματα, δὲν δύναται νὰ δώσῃ ταῦτα καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ, ἀλλὰ μένει δοῦλος ἀφαιρουμένων καὶ τούτων ἀπ' αὐτοῦ.

24. Ἡράσθη τις ἀλλοτρίαν δούλην καὶ συνεφώνησε πρὸς τὸν δεσπότην αὐτῆς νὰ δώσῃ ἀντ' αὐτῆς ἄλλον δοῦλον, ἐὰν τὴν ἐλευθερώσῃ, ἢ τὴν παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν πρὸς ἐλευθέρωσιν· καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῆς δούλης ἢ ἠλευθέρωσεν αὐτὴν, ἢ τὴν παρέδωκεν

τὴν θεράπαιναν καὶ συναφθεὶς αὐτῇ παῖδας ἔσχεν ἐξ αὐτῆς, οὐκ ἔδωκε δὲ εὐγνωμόνως τὸ ἀντὶ αὐτῆς ἀνδράποδον· ὅθεν προσῆλθεν ὁ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς ποτε δεσπότης, καὶ ἀντιγέγραπται πρὸς αὐτὸν ἡ διάταξις λέγουσα. (Β. Χ. 3. 44.)

25. Ὁπότε θεμάτιζεις μεταξὺ σοῦ καὶ ἐκείνου, ὅντινα εἰς συνάφειαν τὴν θεράπαιναν τὴν σὴν συζεῦξαι ἑαυτῷ μνημονεύεις, ἀρέσαι καὶ συμφωνῆσαι, ἵνα σοι ὑπὲρ αὐτῆς δώσῃ ἀνδράποδον· ὀφείλεις εἰδέναι ὅτι ἐὰν ἠλευθέρωσας, ἢ ἐκείνῳ παρέδωκας καὶ αὐτὸς ἠλευθέρωσεν, ἀνακλητέας τῆς ἐλευθερίας ἐξουσίαν οὐκ ἔχεις· ἀλλὰ μόνον, εἰ μήπω παρῆλθεν ὁ ὡρισμένος τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς χρόνος τοῦτέστιν ἡ διετία, καὶ τὴν πίστιν τοῦ συμφωνηθέντος ῥήγνυσιν, ἐπιζητῆσαι ὀφείλεις τὴν περὶ δόλου δοθῆναί σοι ἀγωγήν. Ἐὰν δὲ παρὰ σοὶ ἡ δεσποτεία τῆς θεραπαίνης ταύτης ἀπέμεινε, προσελθὼν τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντων δύνασαι ἀναλαβεῖν αὐτὴν, εἰ μή τις κινηθείη περὶ τῆς τύχης αὐτῆς ζήτησις. (Β. Χ. 3. 44.)

26. Ἐὰν ἐξέδωκεν ὡς ἐλευθέραν τὴν ἑαυτοῦ θεράπαιναν ὁ δεσπότης, ὁ δὲ ἐλεύθερος ὢν καὶ πιστεύσας τῷ διδόντι ταύτην ἔλαβεν, ἴσως καὶ προικῴων γινομένων συμβολαίων, ἢ μὴ γινομένων μὲν, τῆς δὲ αὐτοῦ γνώμης τὸ πρᾶγμα διοικησαμένης, οὐκ ἂν εἴη δίκαιον, τὸν τοιοῦτον μὴ συνεστάναι γάμον, ἀλλὰ σιωπηρὰν ἐλευθερίαν ἀκολουθεῖν, εἴτε τῷ ἀνδρὶ, εἴτε τῇ γυναικί· τοιούτου τινὸς παρὰ τοῦ δεσπότου γεγονότος θεσπίζομεν ἀναρπάζεσθαί τε τὸν τοιοῦτον ἢ τὴν τοιαύτην εἰς εὐγένειαν καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐπ' ἐλευθέροις τε καὶ εὐγενέσι κρίνεσθαι.

27. Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν οὐ συναρμόσειε τὸν γάμον ὁ θατέρου τῶν προσώπων δεσπότης, εἰδείη δὲ τὸ γινόμενον καὶ ἐξεπίτηδες ἀποκρύπτοι, ἵνα ὕστερον πρᾶγμα ῥάψειε τῶν συναφθέντων θατέρῳ, τιμωρούμεθα τὴν τοιαύτην, εἴγε σαφῶς ἀποδειχθείη, κακουργίαν, καὶ ἀφαιρούμεθα τὴν δεσποτείαν παρὰ τῶν τοιούτων πονηρῶς βεβουλευμένων, καὶ ἔστω πάλιν τοῦτο γάμος, ὥσπερ ἂν εἰ συνήνεσεν ὁ κεκτημένος τὴν ἀρχήν· καὶ ὁ μὲν ἐκπιπτέτω τῆς δεσποτείας τὸν ἐραστήν της. Λαβὼν δὲ οὗτος τὴν δούλην καὶ νυμφευθεὶς αὐτὴν ἐτεκνοποίησεν ἐξ αὐτῆς, δὲν ἀπέδωκεν ὅμως εὐγνωμόνως τὸν ἀντ' αὐτῆς δοῦλον· ὅθεν ἐνεφανίσθη ὁ ποτὲ δεσπότης τῆς δούλης, καὶ ἐξεδόθη πρὸς αὐτὸν ἡ ἐξῆς διάταξις.

25. Ὁπότε ἀναφέρεις ὅτι κατ' ἀρέσκειαν συνεφώνησες μὲ τὸν νυμφευθέντα τὴν δούλην σου, διὰ νὰ σὲ δώσῃ ἀντ' αὐτῆς δοῦλον, ὀφείλεις νὰ εἰξεύρῃς, ὅτι ἐὰν ἠλευθέρωσας ἢ εἰς αὐτὸν παρέδωκας καὶ τὴν ἠλευθέρωσε, δὲν δύνασαι ν' ἀνακαλέσῃς τὴν ἐλευθερίαν· ἀλλὰ μόνον, ἐὰν δὲν παρῆλθεν ἀκόμη ὁ ὡρισμένος τῆς περὶ δούλου ἀγωγῆς χρόνος, τουτέστιν ἡ διετία, καὶ ἀθετῇ τὴν πίστιν τῶν συμφωνηθέντων, ὀφείλεις νὰ ἐπιζητήσῃς νὰ σοὶ δοθῇ ἡ περὶ δούλου ἀγωγή. Ἐὰν δὲ ἡ δεσποτεία τῆς δούλης ταύτης ἔμεινεν εἰς σὲ, ἐμφανιζόμενος εἰς τὸν δικαστὴν τῆς ἐπαρχίας, δύνασαι νὰ τὴν ἀναλάβῃς μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντων, ἐκτὸς ἐὰν κινηθῇ ζήτησίς τις περὶ τῆς τύχης αὐτῆς.

26. Ἐὰν ὁ δεσπότης ὑπάνδρευσε τὴν δούλην του ὡς ἐλευθέραν, ὁ δὲ ἐλεύθερος ὢν καὶ πιστεύσας εἰς τὸν διδόντα ἔλαβεν αὐτὴν, ἴσως γινομένου καὶ προικοσυμφώνου, ἢ μὴ γινομένου μὲν, αὐτοῦ δὲ διανοουμένου τὸ τοιοῦτο, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ μὴ συνίσταται ὁ τοιοῦτος γάμος, ἀλλὰ ἀκολουθεῖ εἴτε τὸν ἄνδρα εἴτε τὴν γυναῖκα σιωπηρὰ ἐλευθερία· ἐὰν ὁ δεσπότης ἔπραξέ τι τοιοῦτο διατάσσομεν ὁ δοῦλος ἢ ἡ δούλη νὰ γίνεται εὐγενὴς καὶ τὸ πρᾶγμα νὰ λογίζηται ὡς μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ εὐγενῶν.

27. Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν ὁ δεσπότης τοῦ ἑνὸς τῶν προσώπων δὲν συνήρμοσε τὸν γάμον, γνωρίζει ὅμως τὸ γεγονὸς καὶ σιωπᾷ ἐξεπίτηδες, διὰ νὰ βλάψῃ ὕστερον τὸν ἕνα τῶν συζύγων, τὴν τοιαύτην κακουργίαν, ἐὰν ἀποδειχθῇ σαφῶς, τιμωροῦμεν καὶ ἀφαιροῦμεν τὴν δεσποτείαν ἀπὸ τοὺς τοιούτους κακοβούλους, καὶ ἔστω πάλιν νόμιμος γάμος, ὡς νὰ συγκατάνευσεν ὁ δεσπότης ἀπ' ἀρχῆς· καὶ ὁ μὲν ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν δεσποτείαν, τὸ δὲ δοῦλον πρά-

τείας, αὖθις δὲ εἰς εὐγένειαν ἀναρπαζέσθω τὸ δοῦλον πρόσωπον· τοιούτου συμβαίνοντος ἀποτελέσματος, εἴπερ συνήνεσεν, ἢ εἴπερ ἐκακούργησεν ὁ κεκτημένος· πρόδηλον οὖν, ὡς καὶ οἱ παῖδες ἐκ τῶν τοιούτων γάμων ἐλεύθεροί τε καὶ εὐγενεῖς ἔσονται.

28. Ἡ διάταξις λέγει, ὅτι αὐτῷ τῷ γραφῆναι κληρονόμος ὁ δοῦλος, εἰ καὶ μὴ προσετέθη αὐτῷ ἡ ἐλευθερία, σιωπηρῶς αὐτὴν ἔχει, εἰ μέντοι ληγάτον ἢ φιδεικόμμισον δίχα ἐλευθερίας καταλειφθῇ, οὐ δοκεῖ σιωπηρῶς μετὰ τοῦ ληγάτου καὶ ἡ ἐλευθερία δίδοσθαι τῷ οἰκέτῃ. (Β. XXXV. 13. 39.)

29. Ἐάν τις τὸν ἴδιον οἰκέτην εἰς θέσιν λαβεῖν βουληθῇ, ἡ μὲν θέσις οὐκ ἰσχύει, ἐλευθερία δὲ σιωπηρὰ τῷ οἰκέτῃ δίδοται· ἐντεῦθεν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁρμηθεὶς εἰσελθόντος τινὸς ἐν δικαστηρίῳ καὶ εἰπόντος ἐν ὑπομνήσει περὶ οἰκέτου, ὅτι οὗτος υἱός μού ἐστιν, ἐθέσπισεν ἐκ τῶν τοιούτων ῥημάτων τὸν μὲν οἰκέτην υἱὸν μὴ γίνεσθαι, παύεσθαι δὲ τοῦ εἶναι δοῦλον.

30. Θεσπίζομεν ὅσοι ἐν ἐκκλησίαις, ἢ ἐν ῥύμαις, ἢ ἄλλοις τόποις ἀποῤῥιφέντες δεχθῶσι, τούτους πᾶσι τρόποις ἐλευθέρους εἶναι παρακελευόμεθα· καὶ εἰ ἀκριβής τις ἀπόδειξις ὑπάρχει τῷ ἐνάγοντι εἰς τὸ δεῖξαι τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τῆ αὐτοῦ διαφέρον δεσποτείᾳ· καὶ τοὺς νοσοῦντας οἰκέτας καὶ παρὰ τῶν δεσποτῶν καταλειφθέντας, καὶ ὡς τῆς αὐτῶν ὑγείας ἀπελπισθείσης ἐκ τῶν κεκλημένων ἐπιμελείας μὴ ἀξιουμένους εἰς ἐλευθερίαν ἁρπάζεσθαι.

31. Ὁ αἰχμάλωτος πέντε ἔτη δουλεύσας τῷ ἀναῤῥυσαμένῳ ἐλευθεροῦται. (Β. XXXIV. 2. 18.)

32. Δοῦλος στρατευόμενος εἰδήσει τοῦ οἰκείου δεσπότου ἐλευθεροῦται. (Β. LVII. 43. 44.)

33. Ὁ μηνύων τὸν φόνον τοῦ ἰδίου δεσπότου τὴν ἐλευθερίαν ἐχέτω ἔπαθλον. (R. XLVIII. 18. 1.)

34. Ὁ ἀπρονόητος δοῦλος ἐλευθεροῦται· Ὁ ἀπρονόητος δέ ἐστιν ἢ ὁ μηδένα τὸν προνοούμενον ἔχων αὐτοῦ ἢ ὁ μὴ δυνάμενος ἑαυτοῦ προνοεῖσθαι· ὁποῖός ἐστιν ὁ παράφρων καὶ ὁ μαινόμενος.

35. Ἐάν τις εὐγενῆ γυναῖκα παρὰ τῶν πολεμίων ἀγοράσῃ καὶ

σωπον ἐλευθεροῦται. Τὸ τοιοῦτον γίνεται ἐὰν ὁ δεσπότης συνήνεσεν ἢ ἐκακούργησε· φανερὸν λοιπὸν ὅτι καὶ τὰ τέκνα τῶν τοιούτων εἶναι ἐλεύθερα καὶ εὐγενῆ.

28. Ἡ διάταξις λέγει ὅτι δι' αὐτῆς τῆς ἐγγραφῆς τοῦ δούλου κληρονόμου, καὶ ἐὰν δὲν τὸν προσετέθη ἡ ἐλευθερία, τὴν ἔχει σιωπηρῶς, εἰ δὲ χωρὶς ἐλευθερίαν ἀφεθῇ κληροδότημα ἢ καταπίστευμα, δὲν θεωρεῖται ὅτι μετὰ τοῦ κληροδοτήματος δίδεται σιωπηρῶς εἰς τὸν δοῦλον καὶ ἡ ἐλευθερία.

29. Ἐάν τις θελήσῃ νὰ υἱοθετήσῃ τὸν δοῦλόν του, ἡ μὲν υἱοθεσία δὲν ἰσχύει, δίδεται ὅμως σιωπηρὰ ἐλευθερία εἰς τὸν δοῦλον. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁρμηθεὶς ὅτε ἐνεφανίσθη τις εἰς δικαστήριον καὶ εἶπεν ἐν ὑπομνήσει περὶ δούλου, ὅτι οὗτος εἶναι υἱός μου, ἐκ τῶν τοιούτων λόγων διέταξεν ὁ μὲν δοῦλος νὰ μὴ γείνῃ υἱὸς, παύει δὲ τοῦ νὰ ἦναι δοῦλος.

30. Διατάσσομεν ὅσοι ἀποδειχθῶσιν ὅτι ἐῤῥίφθησαν εἰς ἐκκλησίας ἢ εἰς δρόμους ἢ εἰς ἄλλους τόπους, οὗτοι ἐξάπαντος νὰ ἦναι ἐλεύθεροι· καὶ ἐὰν ὁ ἐνάγων ἀποδεικνύῃ ἀκριβῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον πρόσωπον ἀνήκει εἰς τὴν δεσποτείαν του· καὶ οἱ ἀσθενοῦντες δοῦλοι καὶ ἐγκαταλειφθέντες παρὰ τῶν δεσποτῶν των καὶ ὡς ἀπελπισθείσης τῆς ὑγείας των μὴ ἀξιούμενοι ἐπιμέλειάν τινα, ἐλευθεροῦνται.

31. Ὁ αἰχμάλωτος δουλεύσας πέντε ἔτη εἰς τὸν λυτρωτήν του ἐλευθεροῦται.

32. Δοῦλος ἐκστρατεύων ἐν γνώσει τοῦ δεσπότου του ἐλευθεροῦται.

33. Ὁ μηνύων τὸν φόνον τοῦ δεσπότου του λαμβάνει βραβεῖον τὴν ἐλευθερίαν.

34. Ὁ ἀπρονόητος δοῦλος ἐλευθεροῦται. Ἀπρονόητος δὲ εἶναι ἢ ὁ μὴ ἔχων κανένα νὰ προνοῇ περὶ αὐτοῦ ἢ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ προνοῇ περὶ ἑαυτοῦ· ὁποῖος εἶναι ὁ παράφρων καὶ ὁ τρελός.

35. Ἐάν τις ἀγοράσῃ ἀπὸ πολεμίους εὐγενῆ γυναῖκα καὶ συν-

συναφθῇ αὐτῇ ἐπὶ παιδοποιΐᾳ, παραυτίκα τὸ ἐν αὐτῇ δίκαιον τοῦ ἐνεχύρου λύει καὶ εὐγενεῖς τίκτει. (Β. XXIV 2. 11.)

36. Ἡ ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀγορασθεῖσα οὐκ ἐστι δούλη, ἀλλ' ἐνεχύρου λόγῳ κρατεῖται. (Β. XXXIV. 2. 1).

37. Ὁ ἀγορασθεὶς αἰχμάλωτος, εἰ μὲν εὔπορος εἴη, ἐκπληρούτω τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμάς· ἀπορῶν δὲ τριετίαν δουλευέτῳ τῷ ἀγοράσαντι καὶ οὕτως ἀπολυέσθω.

38. Κελεύομεν, εἴ τις παρ' ἡμῖν εὐνουχισθῇ δοῦλος, αὐτίκα τούτῳ τὴν ἐλευθερίαν δίδοσθαι, κἂν διὰ νόσον εὐνουχισθῇ. (Β. LX. 51. 64.)

39. Ἴσμεν ἤδη τινὰ τῶν παλαιῶν διάταξιν παρακελευομένην, τὰς τῶν τελευτώντων ἀδιαθέτως περιουσίας, οἷς κατὰ νόμους οὐχ ὕπεστιν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος, ἐπὶ τὸ θεῖον ἡμῶν εἰσκομίζεσθαι ταμεῖον, ἐν ᾧ πολλάκις καὶ οἰκετικὰ πρόσωπα συναπενήνεκται· ὡς ἐντεῦθεν ἀδιάλυτον τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν αὐτοῖς γνωρίζεσθαι. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ἔλεῳ τε καὶ συμπαθεῖ ὄμματι ἀπὸ τοῦ δεῦρο παρακελεύεται, πᾶν οἰκετικὸν πρόσωπον ἀνῆκον ὡς ἐξ ἀδιαθέτου τῷ θείῳ ἡμῶν ταμείῳ, ἐν πάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφίεσθαί τε καὶ ἀναγκάζεσθαι καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων κατὰ νόμους αὐτοὺς διαπράττειν ἐν ἅπασι· κἂν ἐν μόνοις οἰκετικοῖς προσώποις ἡ οὐσία πᾶσα καθειστήκει· ὡς εἴ τις γε τὴν τοιαύτην νομοθεσίαν παραβλέψειε, μὴ τύχοι ἐλευθερίας τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ.

ἀφθῇ μὲ αὐτὴν πρὸς τεκνοποίαν, εὐθὺς λύει τὸ εἰς αὐτὴν δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου καὶ γεννᾷ εὐγενεῖς.

36. Ἡ ἀγορασθεῖσα ἀπὸ τοὺς πολεμίους δὲν εἶναι δούλη, ἀλλὰ κρατεῖται λόγῳ ἐνεχύρου.

37. Ὁ ἀγορασθεὶς αἰχμάλωτος, ἐὰν μὲν ἦναι εὔπορος, καταβάλλει τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ τίμημα· ἐὰν δὲ ἦναι ἄπορος, δουλεύει τρία ἔτη εἰς τὸν ἀγοραστὴν καὶ οὕτως ἀπολύεται.

38. Διατάσσομεν, ἐὰν δοῦλός τις εὐνουχισθῇ, εὐθὺς λαμβάνει τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ ἐὰν διὰ νόσον εὐνουχισθῇ.

39. Κατά τινα παλαιὰν διάταξιν αἱ περιουσίαι τῶν ἀποθνησκόντων ἀδιαθέτως καὶ μὴ ἐχόντων κατὰ νόμους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμον, προσκυροῦνται εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον πολλάκις καὶ δουλικὰ πρόσωπα συνεισῆχθησαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας καθίσταται εἰς αὐτοὺς ἀδιάλυτος. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ἀπὸ εὐμένειαν καὶ συμπάθειαν διατάττει ἀπὸ σήμερον, πᾶν δουλικὸν πρόσωπον ἀνῆκον ὡς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον, ν' ἀφίνηται ἐλεύθερον καθ' ὅλον τὸ ἡμέτερον κράτος καὶ ἀναγκαίως νὰ πολιτεύηται εἰς ὅλα κατὰ νόμους ὡς Ῥωμαῖος· καὶ ἐὰν εἰς δουλικὰ μόνα πρόσωπα συνίσταται ἡ ὅλη περιουσία· ὅστις δὲ τολμήσῃ νὰ παραβλέψῃ τὴν τοιαύτην νομοθεσίαν, νὰ μὴ τύχῃ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων του.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ Νομῆς καὶ Δεσποτείας.

1. Νομή ἐστι φυσικὴ κατοχὴ καὶ προηγεῖται δεσποτείας. Καὶ ἡ δεσποτεία ἐξ αὐτῆς ἔλαβε τὴν ἀρχήν· ὅτι δὲ ἡ νομὴ πρώτη παρὰ τὴν δεσποτείαν ἐστὶ καὶ ὅτι τὸ δεσπόζειν τινὸς ἐκ τῆς νομῆς γίνεται, δῆλον ἐντεῦθεν· ὅσα ἐκ τοῦ πολέμου λαμβάνομεν, ὅσα ἐν τῇ χέρσῳ εὑρίσκομεν, ὅσους τόπους ἀοικήτους οἰκήσομεν, ὅσας νήσους παρὰ μηδενὸς δεσποζομένας κατάσχομεν, ὅσα τοιαῦτά τινα ποιήσομεν, τὸν πρώτως δραξάμενον τῆς νομῆς τῶν πραγμάτων, ὡς νεμηθῇ, δεσπότην ἡγούμεθα. (B. L. 2. 61.)

2. Ἡ νομὴ γίνεται πολλάκις καὶ κατὰ μίσθωσιν καὶ καλεῖται μισθωτικὴ ἡ τοιαύτη νομή· γίνεται δὲ καὶ κατὰ τελείαν δεσποτείαν, καὶ τότε λέγεται κατὰ ψυχὴν καὶ ψυχῇ νομὴ, καὶ ὁ νεμόμενος τὸ πρᾶγμα ψυχῇ νεμόμενος. Καὶ ὁ μὲν ψυχῇ νεμόμενος πολλάκις διὰ πολυχρονίου νομῆς γίνεται δεσπότης τοῦ πράγματος· ὁ δὲ μισθωτικῶς νεμόμενος οὐδέποτε διὰ πολυχρονίου νομῆς δύναται δεσπόσαι τοῦ πράγματος. Νομή ἐστι ψυχῇ δεσπόζοντος κατοχή. (B. XV. 4. 3. Σχόλ.)

3. Νέμεταί τις τὰ σωματικά. Δράττεται δὲ νομῆς ψυχῇ καὶ σώματι, οὐ μὴν θατέρῳ μόνῳ. Ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν τοῦ ὅλου ἀγροῦ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ νομῆς καὶ κυριότητος.

1. Νομὴ εἶναι φυσικὴ κατοχὴ καὶ προηγεῖται τῆς κυριότητος· καὶ ἡ κυριότης ἀπὸ αὐτὴν ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Ὅτι δὲ ἡ νομὴ εἶναι ἀρχαιοτέρα ἀπὸ τὴν κυριότητα καὶ ὅτι ἡ κυριότης προέρχεται ἀπὸ τὴν νομὴν, γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὰ ἑξῆς· ὅσα λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν πόλεμον, ὅσα εὑρίσκομεν εἰς τὴν ξηράν, ὅσους ἀκατοικήτους τόπους κατοικήσωμεν, ὅσας νήσους ἀκυριεύτους κατάσχωμεν, καὶ ὅσα τοιαῦτα κάμωμεν, τῶν πραγμάτων τούτων κύριος ὑπολαμβάνεται ὁ πρῶτος ἐπιλαβὼν τὴν νομὴν, διὰ νὰ τὰ νέμηται.

2. Ἡ νομὴ γίνεται πολλάκις καὶ κατὰ μίσθωσιν καὶ ἡ τοιαύτη νομὴ λέγεται μισθωτή· γίνεται δὲ καὶ κατὰ τελείαν κυριότητα, καὶ τότε λέγεται κατὰ προαίρεσιν ἢ ψυχῇ νομὴ, καὶ ὁ νεμόμενος τὸ πρᾶγμα κατὰ προαίρεσιν νομεύς. Καὶ ὁ μὲν κατὰ προαίρεσιν νομεὺς διὰ πολυχρονίου νομῆς γίνεται πολλάκις κύριος τοῦ πράγματος· ὁ δὲ κατὰ μίσθωσιν νεμόμενος διὰ πολυχρονίου νομῆς δὲν δύναταί ποτε νὰ κυριεύσῃ τὸ πρᾶγμα. Νομὴ εἶναι κατὰ προαίρεσιν κυριεύοντος κατοχή.

3. Νέμεταί τις τὰ σωματικά· ἐπιλαμβάνει δὲ τὴν νομὴν προαιρετικῶς καὶ σωματικῶς, καὶ ὄχι κατὰ τὸν ἕνα μόνον τρόπον·

νομὴν καὶ τὸ εἰς μέρος ἐπιδῆναι. Διαθέσει ἀπόλλυται νομὴ ἅμα θελήσει τις ἀποστῆναι τοῦ ἀγροῦ· ψυχῇ γὰρ μόνῃ ἀπόλλυμεν, οὐ μὴν κτώμεθα νομήν· εἰ δὲ τὸν ἀγρόν, ὃν ἐγὼ ψυχῇ νέμομαι, σὺ κρατεῖς, ἔτι ἐγὼ νέμομαι (*). (B. L. 2. 2.)

4. Ψυχῇ κτήσασθαι νομὴν οὐ δυνάμεθα, τὴν δὲ προσκτηθεῖσαν νομὴν δυνάμεθα ψυχῇ φυλάττειν. (B. L. 2. 55.)

5. Ἐάν τις ἀναισχύντως ἄρξηται νέμεσθαι τὸ ἀλλότριον, οὐ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν. (B. L. 2. 57.)

6. Ὁ τὸν ἀλλότριον οἶκον κακῇ πίστει νεμηθεὶς ἀποδίδωσι μὲν αὐτὸν μετὰ τῶν στεγανομίων καὶ παντὸς ἑτέρου· τὰ δὲ δαπανήματα οὐ λαμβάνει, εἰ μὴ ἄρα ἀναγκαῖά εἰσι· τὰ δὲ ἐπωφελῆ δύναται μὴ βλάπτων τὴν ἀρχαίαν ὄψιν ἀφελέσθαι. (B. XV. 1. 85.)

7. Ἡ χρονία νομὴ συμβάλλεται τοῖς κακῇ πίστει νεμηθεῖσιν. (B. L. 11. 2.)

8. Ὁ καλῇ πίστει περὶ ὧν ἐδαπάνησεν, ἀγωγὴν οὐκ ἔχει,

(*) Ὅσα πράγματα ἀποκτῶμεν, καὶ νεμόμενοι τὰ κυριεύομεν, ὁ νόμος διατάττει νὰ ἐπιλαμβάνωμεν τὴν νομὴν αὐτῶν οὕτως, ὥστε νὰ τὰ παραλαμβάνωμεν σωματικῶς, καὶ κατὰ προαίρεσιν νὰ ἐπιγινώσκωμεν, ὅτε τὰ λαμβάνομεν ὡς ἰδικά μας καὶ τὰ κατέχομεν· διότι ἐὰν ἡ σωματικῶς μόνον ἢ κατὰ μόνην προαίρεσιν παραλάβω πρᾶγμα ἀπό τινα, ὅστις ἴσως μὲ τὸ ὥρεῖ, δὲν δύναμαι νὰ ἀποκτήσω τὴν νομὴν τούτου, καὶ νὰ τὸ κυριεύσω. Καὶ τί, ἂν τὶς με ἐδώρησε τὸν ἰδιόν του ἀγρόν, καὶ δὲν μὲ τὸν παρέδωσεν, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τὸν ἐνέμετο σωματικῶς, ἐγὼ δὲ μὲ ψιλὸν μόνον λογισμὸν ἐνόμιζον ὅτι ἔχω τοῦτον καὶ τὸν νέμομαι; Δὲν δύναμαι λοιπὸν νὰ ἀποκτήσω ποτὲ τὴν νομὴν αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν κυριεύσω, διότι τὸν ἐπέλαβον κατὰ προαίρεσιν μόνην καὶ ὄχι σωματικῶς. Καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἐὰν με δίδῃ τις πρᾶγμα κατὰ δωρεὰν λόγ. χ, ἐγὼ δὲ τὸ παραλαμβάνω ἀπὸ αὐτὸν σωματικῶς, νομίζων ὅτι μὲ δίδεται ὡς παρακαταθήκη, δὲν δύναμαι διὰ τοῦ νομίμου χρόνου νὰ τὸ κυριεύσω· διότι ὅταν ἐλάμβανον αὐτὸ σωματικῶς, δὲν τὸ εἶχον κατὰ προαίρεσιν, διὰ νὰ ἀποκτήσω τὴν νομὴν αὐτοῦ εἰς ὄνομά μου· ἀλλὰ παρελάμβανον μὲν τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὸν δίδοντα, κατὰ

ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν νομὴν τοῦ ὅλου ἀγροῦ καὶ νὰ ἐπιβῇ τις εἰς μέρος. Ἡ νομὴ χάνεται κατὰ προαίρεσιν, καθὼς θελήσῃ τις νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸν ἀγρόν· διότι κατὰ προαίρεσιν μόνην χάνομεν τὴν νομήν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἀποκτῶμεν. Εἰ δὲ ὅποιον ἀγρὸν κατὰ προαίρεσιν νέμομαι ἐγὼ, κρατεῖς σὺ, ἐγὼ τὸν νέμομαι ἀκόμη.

4. Κατὰ προαίρεσιν νὰ ἀποκτήσωμεν νομὴν δὲν δυνάμεθα, τὴν δὲ ἀποκτηθεῖσαν ἤδη δυνάμεθα κατὰ προαίρεσιν νὰ φυλάττωμεν.

5. Ἐάν τις αὐθαδῶς ἀρχίσῃ νὰ νέμηται τὰ ἀλλότρια πράγματα, διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς δὲν δύναται νὰ τὰ κυριεύσῃ.

6. Ὁ κατὰ κακὴν πίστιν νεμηθεὶς τὴν ἀλλοτρίαν οἰκίαν τὴν ἀποδίδει μὲ τὸ ἐνοίκιον καὶ πᾶν ἄλλο· καὶ δὲν λαμβάνει τὰ δι' αὐτὴν ἔξοδα, ἐκτὸς ἂν ἦσαν ἀναγκαῖα· τὰ δὲ ἐπωφελῆ δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ, ἐὰν δὲν βλάπτῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τῆς οἰκίας.

7. Ἡ πολυχρόνιος νομὴ συμβάλλει τοὺς νεμηθέντας κατὰ καλὴν πίστιν.

8. Ὁ καλῆς πίστεως νομεὺς ἀγωγὴν περὶ τῶν ἐξόδων του δὲν

δὲ προαίρεσιν ἐνόμιζον, ὅτι κύριος τοῦ διδομένου εἶναι ἐκεῖνος, καὶ ἐγὼ μόνον φύλαξ τούτου. Διὰ νὰ δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἀποκτῶμεν πράγματα ἀπαιτεῖται νὰ συντρέχωσιν ἐξαρχῆς δύο, ἡ σωματικὴ αὐτῶν καὶ ἡ προαιρετικὴ κατάσχεσις ὡς προελέχθη. Καὶ τὴν μὲν κτῆσιν τῶν πραγμάτων οὕτως ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν· τὴν δὲ ἀπώλειαν αὐτῶν ὁ νόμος διατυπόνει εὐκολώτερον καὶ ἁπλούστερον· ἀφότου λόγ. χ. κατὰ τὸν νόμον ἀποκτήσῃ τις ἰσχυρῶς νομήν τινος πράγματος σωματικῶς καὶ προαιρετικῶς, δύναται νὰ φυλάττῃ τοῦτο καὶ κατὰ μόνην προαίρεσιν· διότι τὰ χειμαδιὰ καὶ τοὺς θερινοὺς βοσκοτόπους καὶ πρὸς καιρόν τινα ἐὰν τοὺς ἀφήσωμεν καὶ ἀποχωρήσωμεν, τοὺς νεμόμεθα μὲ μόνον τὸν λογισμόν. Καὶ ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἀποχωρήσωμεν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς παραχωρήσωμεν εἴς τινα, καὶ μὲ μόνον τὸν λογισμὸν παύομεν εὐθὺς νὰ ἔχωμεν τὴν νομὴν αὐτῶν, καὶ ὁ παραλαβὼν αὐτοὺς ἀπὸ ἡμᾶς νὰ τοὺς ἔχῃ, τοὺς ἀποκτᾷ ἀσφαλῶς, καὶ σωματικῶς ἂν δὲν τοὺς παρεδώσαμεν εἰς αὐτόν. Καλῶς λοιπὸν πρόκειται τὸ σχεδὸν εἰς τὴν παροῦσαν διάταξιν· διότι καθ' ὅντινα τρόπον, ὡς προελέχθη, δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν νομήν τινος πράγματος, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀναμφιβόλως δὲν χάνομεν αὐτήν.

ἀλλὰ παρακατάσχεσιν, ἐφ' οἷς ὁ ἀγρὸς κρείττων ἐγένετο· ψηφιζομένων τῶν πρὸ τῆς προκατάξεως ληφθέντων καρπῶν. (Β. XV. 1. 48).

9. Βούλεται ἡ διάταξις, ὅτε τοῖς ἀγαθῇ πίστει νεμηθεῖσι παρέχεταί τι τίμημα βελτιώσεως, εἰ μὲν ὀλίγα τις ἀναλωκὼς πολλοῦ τιμώμενον, ἀμπελῶνα ἢ ἐλαιῶνα ἤ τι ἄλλο κατέστησε, μόνον δίδοσθαι τὸ ἀνάλωμα· ὅτε δέ τις πολλὰ δεδαπανηκὼς ὀλίγα ἐβελτίωσε, τοῦ βελτιωθέντος βραχέος μόνον τὸ τίμημα δίδοσθαι· ἐγκαλεῖται γὰρ ἄγνοιαν ὁ καμὼν ὡς οὐ λελογισμένως καταναλώσας χρυσίον, ἐν γῇ τυχὸν λιτῇ καὶ ἀπόρῳ καὶ μὴ δυναμένῃ καλῶς φυλάττειν τὰ πιστευόμενα ταύτῃ. (Β. XV. 1. 38.)

10. Ὥσπερ τὸ γάλα καὶ αἱ τρίχες καὶ τὸ ἔριον, οὕτω καὶ ἡ γονὴ τῶν θρεμμάτων καρπὸς αὐτῶν ἐστι, καὶ δεσπόζει αὐτῶν ὁ καλῇ πίστει νομεὺς καὶ ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων· ὁ δὲ τοκετὸς τῆς δούλης οὐκ αὐτοῖς, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ διαφέρει· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι καρπός, ὡς τῆς φύσεως δι' αὐτὸν εὐτρεπισάσης τοὺς καρποὺς. (Β. XXIII. 3. 28.)

11. Ὁ καλῇ πίστει νομεὺς τοὺς καρποὺς λαμβάνων δεσπόζει αὐτῶν, κἂν ἄλλος αὐτοὺς ἔσπειρεν· ἐοίκασι γὰρ τοῖς ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ δούλου προσποριζομένοις, καὶ οἱ ὁπωσοῦν ληφθέντες καρποὶ τοῦ καλῇ πίστει εἰσίν. (Β. XXIII. 3. 25.)

12. Ἐὰν μετὰ τὸ σπεῖραι καὶ μὴ λαβεῖν τοὺς καρποὺς γνῷ ἀλλότριον τὸν ἀγρὸν ὁ καλῇ πίστει νομεὺς τῇ λήψει, δεσπόζει αὐτῶν· ὅσον γὰρ ἦκεν εἰς τὴν λῆψιν τῶν καρπῶν, ἕως οὗ ἐνικηθῇ ὁ ἀγρός, καλῇ πίστει ἀγοραστής ἐστιν. (Β. XXXIII. 3. 25).

13. Ὁ κακῇ πίστει νομεὺς οὐ μόνον τὸ πρᾶγμα ἀποδίδωσι καὶ τοὺς καρποὺς οὓς ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ οὓς ἠδύνατο λαβεῖν καρποὺς, καὶ δίδωσι τοὺς μετὰ προκάταρξιν· ἐπὶ δὲ τῆς ἀπαιτήσεως τῆς κληρονομίας καὶ οἱ πρὸ τῆς προκατάρξεως καρποὶ καταφέρονται.

14. Ὅταν τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κακῇ πείστει νέμηταί τις ἢ

ἔχει, ἀλλὰ παρακράτησιν ἐκείνων, καθ' ὅσα ὁ ἀγρὸς ἔγεινε καλλίτερος· ὑπολογιζομένων τῶν καρπῶν ὅσους ἔλαβε πρὸ τῆς ἀντιδικίας.

9. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὅταν δίδηται βελτιώσεως τίμημα εἰς τοὺς νεμηθέντας κατὰ καλὴν πίστιν, εἰ μέν τις μὲ ὀλίγα ἔξοδα ἔκαμεν ἀμπελῶνα ἢ ἐλαιῶνα ἢ ἄλλό τι τοιοῦτο, πολλοῦ τιμήματος ἄξιον, δίδονται μόνον τὰ ἔξοδα· εἰ δὲ μὲ πολλὰ ἔξοδα ἐβελτίωσεν ὀλίγον τὸ κτῆμα, δίδεται μόνον τὸ τίμημα τῆς μικρᾶς βελτιώσεως· διότι ὁ κοπιάσας κατακρίνεται ὡς ἄπειρος ἐξοδεύσας χρήματα ἀλογίστως, εἰς γῆν ἴσως ζηρὰν καὶ ἄφορον καὶ μὴ δυναμένην νὰ τρέφῃ καλῶς τὰ ἐμπιστευόμενα εἰς αὐτήν.

10. Καθὼς τὸ γάλα καὶ αἱ τρίχες καὶ τὸ μαλλίον, οὕτω καὶ ἡ γονὴ τῶν ζώων εἶναι καρπὸς αὐτῶν, καὶ κυριεύει αὐτὰ ὁ καλῆς πίστεως νομεὺς καὶ ὁ καρπούμενος. Ἡ δὲ γονὴ τῆς δούλης δὲν ἀνήκει εἰς αὐτούς, ἀλλὰ εἰς τὸν δεσπότην· διότι ὁ ἄνθρωπος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ φύσις ἑτοίμασε τοὺς καρποὺς, δὲν εἶναι καρπός.

11. Ὁ καλῆς πίστεως νομεὺς τοὺς καρποὺς συνάγων τοὺς κυριεύει, καὶ ἄλλος ἂν τοὺς ἔσπειρε· διότι ὁμοιάζουσι μὲ τὰ προσποριζόμενα ἀπὸ τὰς ἐργασίας τοῦ δούλου, καὶ οἱ καθ' οἱονδήποτε τρόπον συναχθέντες καρποὶ εἶναι τοῦ κατὰ καλὴν πίστιν νομέως.

12. Ἐὰν ὁ καλῆς πίστεως νομεὺς, ἀφοῦ σπείρῃ καὶ πρὶν συνάξῃ τοὺς καρποὺς, γνωρίσῃ ὅτι τὸ χωράφιον εἶναι ἀλλότριον, κυριεύει αὐτοὺς μὲ τὴν σύναξιν· διότι καθόσον ἀνάγεται εἰς τὴν σύναξιν τῶν καρπῶν, ἕως ὅτου ἐκνικηθῇ τὸ χωράφιον, εἶναι κατὰ καλὴν πίστιν νομεύς.

13. Ὁ κακῆς πίστεως νομεὺς δὲν ἀποδίδει μόνον τὸ πρᾶγμα καὶ ὅσους καρποὺς ἐσύναξεν, ἀλλὰ καὶ ὅσους ἐδύνατο νὰ συνάξῃ· δίδει ἀκόμη καὶ τοὺς μετὰ τὴν ἀντιδικίαν. Εἰς δὲ τῆς κληρονομίας τὴν ἀπαίτησιν καταβάλλονται καὶ οἱ πρὸ τῆς ἀντιδικίας καρποί.

14. Ὅταν τις κατὰ κακὴν πίστιν νέμηται τὸ ἀλλότριον πρᾶγ-

ὡς ἀρελόμενος βίᾳ ἢ δυναστείᾳ χρησάμενος ἢ δόλον ποιήσας ἢ γινώσκων ἀλλότριον εἶναι καὶ ἀγαράσας ἢ ἄλλο τοιοῦτον διαπραξάμενος, τριάκοντα δίδονται χρόνοι τῷ τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος ὑπομείναντι, ἵνα ἐντὸς τούτων ἀνακαλῆται τὸ ἴδιον δίκαιον· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον καὶ τὴν πονηρίαν τούτου καὶ τὴν σκαιότητα, ἢ τὸ τῆς γνώμης ἁρπακτικὸν καὶ φιλάδικον. Καὶ τοῦτο μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων. Τινὰ δὲ τῶν κινητῶν καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίστανται, ὅταν καλῇ πίστει ὁ νεμόμενος ταῦτα νέμηται· εἰ δὲ κινητὸν μὲν εἴη τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ κατέχων κακῇ πίστει νέμηται, μέχρι τριακονταετίας καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ κίνησις ἐπεκτείνεται.

15. Εἴ τις κακῇ πίστει πράγματα νεμόμενος ἢ κατὰ πρᾶσιν ἢ κατὰ δωρεὰν ἢ ἄλλως ταῦτα ἐκποιήσῃ, ὁ δὲ νομίζων τὰ αὐτὰ πράγματα προσήκειν αὐτῷ τοῦτο γινώσκων ἐντὸς δέκα ἐνιαυτῶν μεταξὺ τῶν παρόντων καὶ εἴκοσι τῶν ἀπόντων, μὴ διαμαρτύρηται κατὰ νόμους τὸν ἀγοραστὴν ἢ τὸν δωρεὰν δεχόμενον ἢ ἐκεῖνον, εἰς ὃν τὰ πράγματα ἄλλῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ μετενεχθείη, τὸν τὰ τοιαῦτα πράγματα κομιζόμενον βεβαίως ταῦτα ἔχειν, μετὰ τὴν τῆς δεκαετίας δηλονότι ἐπὶ τῶν παρόντων καὶ τῆς εἰκοσαετίας ἐπὶ τῶν ἀπόντων παραδρομήν· εἰ δὲ ἀγνοεῖ ὁ ἀληθὴς τῶν ἐκποιηθέντων πραγμάτων δεσπότης, ὅτι τὰ πράγματα αὐτῷ προσήκει, καὶ ὅτι γέγονεν ἐκποίησις, κελεύομεν μὴ ἄλλως τοῦτον ἀποκλείεσθαι, πλὴν εἰ μὴ διὰ τῆς παραγραφῆς τῆς τριακονταετίας, μὴ δυναμένου λέγειν τοῦ τὰ πράγματα τούτῳ τῷ τρόπῳ νεμομένου, ὅτι αὐτὸς καλῇ πίστει νέμεται, ὁπότε παρὰ τοῦ κακῇ πίστει νεμηθέντος ταῦτα ἐκωμίσατο. Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας ταῦτα διατυπῶσαι συνείδομεν, ὥστε εἴποτέ τις ἐν τῇ εἰρημένῃ τῆς δεκαετίας χρονικῇ παραγραφῇ ἐπί τινας μὲν ἀπῶν, ἐπί τινας δὲ παρὼν εἴη, ἄλλους τοσούτους αὐτῷ ἐνιαυτοὺς πρὸς τῇ δεκαετίᾳ προστεθῆναι, ὅσους ἐξ αὐτῆς τῆς δεκαετίας ἀπῶν γέγονε.

16. Πάντα τὰ ἄγρια ζῶα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, καὶ τὰ ἐ-

μα ἢ ὡς ἀφαιρέσας αὐτὸ μὲ βίαν ἢ μεταχειρισθεὶς δυναστείαν ἢ δολιευθεὶς ἢ ἠξεύρων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀλλότριον καὶ ἀγοράσας ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο πράξας, δίδονται τριάκοντα ἔτη εἰς τὸν ἀποστερηθέντα τὸ πρᾶγμα, διὰ νὰ ἀνακαλέσῃ ἐντὸς τούτων τὸ δίκαιόν του. Γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα καὶ διὰ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ καὶ τὴν σκαιότητα, ἢ διὰ τὴν ἁρπακτικὴν καὶ φιλάδικον προαίρεσίν του. Καὶ τοῦτο μὲν διατυποῦται περὶ τῶν ἀκινήτων πραγμάτων. Τινὰ δὲ τῶν κινητῶν ἀποκατασταίνονται καὶ ἕως τριετίαν ὅταν ὁ νομεὺς τὰ νέμηται κατὰ καλὴν πίστιν· εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα εἶναι κινητὸν, ὁ δὲ κατέχων τὸ νέμεται κατὰ κακὴν πίστιν, ἡ περὶ τούτου ἀγωγὴ ἐκτείνεται ἕως τριακονταετίαν.

15. Ἐάν τις νεμόμενος πράγματα κατὰ κακὴν πίστιν τὰ ἐκποιήσῃ ἢ κατὰ πώλησιν ἢ κατὰ δωρεὰν ἢ ἄλλως πως, ὁ δὲ νομίζων ὅτι τὰ αὐτὰ πράγματα τὸν ἀνήκουσιν, εἰξεύρων τὴν πρᾶξιν ταύτην, δὲν διαμαρτύρηται κατὰ νόμους ἐντὸς δέκα ἐτῶν, μεταξὺ παρόντων καὶ ἐντὸς εἴκοσι μεταξὺ ἀπόντων, ἐναντίον τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ τοῦ δεχομένου τὴν δωρεὰν ἢ ἐκείνου, πρὸς τὸν ὁποῖον μετεβιβάσθησαν τὰ πράγματα καθ' οἱονδήποτε ἄλλον τρόπον, ὁ παραλαβὼν τὰ τοιαῦτα πράγματα, μετὰ παρέλευσιν τῆς δεκαετίας εἰς παρόντας καὶ εἰκοσαετίας εἰς ἀπόντας, τὰ κυριεύει ἰσχυρῶς. Εἰ δὲ ὁ ἀληθὴς κύριος τῶν ἐκποιηθέντων πραγμάτων ἀγνοεῖ, ὅτι αὐτὰ τὸν ἀνήκουσι, καὶ ὅτι ἔγεινεν ἐκποίησις, οὗτος δὲν ἀποκλείεται ἄλλως, εἰμὴ μὲ τῆς τριακονταετίας τὴν παραγραφὴν, χωρὶς ὁ νεμόμενος οὕτω τὰ πράγματα νὰ δύναται νὰ λέγῃ, ὅτι αὐτὸς τὰ νέμεται κατὰ καλὴν πίστιν, ὅταν παρέλαβε ταῦτα ἀπὸ τὸν νεμηθέντα κατὰ κακὴν πίστιν. Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας διατυποῦμεν τὰ ἑξῆς· ἐάν τις εἰς τὴν προλεχθεῖσαν τῆς δεκαετίας παραγραφὴν τινὰ μὲν ἔτη ἀπεδήμει, τινὰ δὲ ἐνδημοῦσε, προσθέτονται ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὴν δεκαετίαν ἄλλα τόσα ἔτη, ὅσα κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἀπεδήμει.

16. Ὅλα τὰ ἄγρια ζῶα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἐναέ-

ναέρια τῶν λαμβανόντων γίνονται μετὰ καὶ ὧν τίκτουσι· τὸ γὰρ μηδενὸς ὂν τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. (B. L. 1. 1—3.)

17. Ἡ τῶν μελισσῶν φύσις ἀγρία ἐστίν· ἀμέλει τοι αἱ ἐν τῷ σῷ δένδρῳ καθεσθεῖσαι μέλισσαι τῆς σῆς οὐ γίνονται δεσποτείας, πρὶν αὐτὰς τοῖς σίμβλοις ἐναποκλείσῃς· ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὄρνεα, ἅτινα ἐν τῷ σῷ δένδρῳ νεοττίαν κατεσκεύασε, πρὶν ἐξευθῇ, τῆς σῆς οὐκ εἰσι δεσποτείας, ἀλλὰ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνονται· καὶ τὰς μελικηρίδας εἴ τινας ὑπὸ τῶν μελισσῶν γενέσθαι συμβῇ, ὁ βουλόμενος ἐξελέσθαι δύναται, εἰ καὶ κατὰ τὸν σὸν ἀγρὸν αὗται γεγόνασιν. (B. L. 1. 4.)

18. Ὁ τῶν μελισσῶν ἐσμὸς, ἐὰν τοὺς σοὺς σίμβλους καταλιπὼν ἀποπτῇ, μέχρι τοσούτου τῆς σῆς εἶναι νοεῖται δεσποτείας, ἄχρις οὗ τοῖς σοῖς ὑποπέπτωκεν ὀφθαλμοῖς, καὶ ἡ τούτων κατάληψις οὐκ ἐστι δυσχερής· εἰ γὰρ δυσχερής ἐστιν ἡ τούτων κατάληψις, ἢ τὴν σὴν διέφυγε θέαν, τοῦ καταλαβόντος γίνεται. Καὶ ἡ τῶν ταώνων καὶ τῶν περιστερῶν φύσις ἀγρία ἐστί.

19. Τοιοῦτος δὲ ἡμῖν ἰσχυρότατος κανὼν παραδέδοται, οἷον ἐπὶ μελισσῶν, περιστερῶν, ταώνων καὶ ἐλάφων· λέγομεν γὰρ μέχρι τούτου τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, ἕως οὗ λογισμὸν ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὑποστρέφειν· εἰ δὲ παύσονται τοιαύτην ἔχειν διάνοιαν, παύσονται τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, καὶ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται· δῆλη δὲ ἡ τούτων γίνεται διάνοια ἐκ τῆς συνηθείας, ἣν ἔχουσι περὶ τὴν ὑποστροφὴν αὐτῶν.

20. Τὰ ἥμερα ὄρνιθια εἰ ἔκ τινος τύχης ταραχθέντα ἀποπτῇ καὶ τὴν σὴν διαφύγῃ θέαν, ἐν οἱῳδήποτε εὑρεθέντα τόπῳ τῆς σῆς οὐδὲν ἧττόν εἰσι δεσποτείας. (B. L. 1. 4.)

21. Τὸ τρωθὲν παρά τινος ἄγριον ζῶον, καὶ διαφυγὸν μὲν τὰς ἐκείνου χεῖρας, παρ' ἑτέρου δὲ μετὰ ταῦτα καταληφθὲν οὐ γίνεται τῆς τοῦ τρώσαντος δεσποτείας, ἀλλὰ τοῦ καταλαβόντος· μὴ ἑτέρωσε γὰρ τὸν τρώσαντα γενέσθαι δεσπότην τοῦ θηρίου, εἰ μὴ καὶ τούτου δράξεται. Πολλὰ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ συμβῆναι δύναται, ἅτινα οὐκ ἐᾷ τοῦτον τὸ εἰρημένον θηρᾶσαι ζῶον.

ρια καὶ ἡ γονὴ αὐτῶν γίνονται τῶν ἐπιλαμβανόντων· διότι τὸ ἀκυρίευτον γίνεται τοῦ προκαταλαμβάνοντος.

17. Ἡ φύσις τῶν μελισσῶν εἶναι ἀγρία· ὅθεν ὅσαι μέλισσαι ἐκάθισαν εἰς τὸ δένδρον σου δὲν γίνονται τῆς κυριότητός σου, πρὶν τὰς ἐγκλείσῃς εἰς τὰ κωφίνια· καθὼς οὐδὲ τὰ πτηνὰ, ὅσα κατεσκεύασαν φωλεὰν εἰς τὸ δένδρον σου, πρὶν τὰ κατάσχῃς, δὲν εἶναι τῆς κυριότητός σου, ἀλλὰ γίνονται τοῦ ἐπιλαμβάνοντος. Καὶ τὰς κηρήθρας τοῦ μέλιτος ἐὰν συμβῇ νὰ κάμωσί τινας αἱ μέλισσαι, δύναται νὰ πάρῃ ὁ βουλόμενος, καὶ εἰς τὸν ἀγρόν σου ἐὰν ἦναι.

18. Τὸ σμῆνος τῶν μελισσῶν, ἐὰν ἀφήσῃ τὰ κωφινιά σου καὶ πετάξῃ, ἕως τότε λογίζεται ὅτι εἶναι τῆς κυριότητός σου, ἕως ὅτου ὑποπίπτει εἰς τὴν ὅρασίν σου, καὶ ἡ κατάληψις αὐτῶν δὲν εἶναι δύσκολος· διότι ἐὰν ἦναι δύσκολον νὰ τὰς καταρθήσῃς, ἢ διέφυγον τὴν ὅρασίν σου, γίνεται τοῦ ἐπιλαμβάνοντος. Καὶ τῶν ταώνων καὶ περιστερῶν ἡ φύσις εἶναι ἀγρία.

19. Εἰς μέλισσας, περιζερὰς, ταῶνας καὶ ἐλάφους μᾶς παρεδόθη κανὼν ἰσχυρότατος· καὶ λέγομεν ὅτι ἕως τότε εἶναι τῆς κυριότητός μας, ἕως ὅτου ἔχουσι προαίρεσιν νὰ ἐπιστρέφωσι πρὸς ἡμᾶς· εἰ δὲ παύσωσι νὰ ἔχωσι τὴν τοιαύτην προαίρεσιν, παύουσι νὰ ἦναι τῆς κυριότητος ἡμῶν, καὶ γίνονται τοῦ ἐπιλαμβάνοντος. Ἡ δὲ προαίρεσις αὐτῶν δηλοῦται ἀπὸ τὴν συνήθειαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν εἰς τὴν ἐπιστροφήν των.

20. Τὰ ἥμερα ὀρνίθια ἐὰν ταραχθῶσιν ἀπὸ αἰτίαν τινὰ καὶ πετάξωσι καὶ διαφύγωσι τὴν ὅρασίν σου, εἰς οἱονδήποτε τόπον κ' ἐὰν εὑρεθῶσιν εἶναι ἐπίσης τῆς κυριότητός σου.

21. Τὸ πληγωθὲν παρά τινος ἄγριον ζῶον, ἂν διέφυγε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ κατελήφθη ἔπειτα ἀπὸ ἄλλον, δὲν γίνεται τῆς κυριότητος τοῦ πληγώσαντος αὐτὸ, ἀλλὰ τοῦ ἐπιλαβόντος· διότι ὁ πληγώσας δὲν γίνεται ἄλλως κύριος τοῦ ζώου, εἰμὴ καὶ ἐὰν τὸ συλλάβῃ· διότι ἐνδεχόμενον νὰ συμβῶσιν εἰς τὸ μεταξὺ πολλὰ, τὰ ὁποῖα τὸν ἐμποδίζουσι νὰ κυνηγήσῃ τὸ προλεχθὲν ζῶον.

22. Ὅταν ἐξ ἀλλοτρίας ὕλης εἰς εἶδος παρά τινος ἀμειφθῇ τι, εἰ τὸ κατασκευασθὲν εἶδος ἀναλυθῆναι δύναται εἰς τὴν πελαιὰ ὕλην, ἐξ ἧς γέγονεν, ὁ τῆς ὕλης δεσπότης καὶ τοῦ εἴδους ἔσται δεσπότης· εἰ δὲ τὸ εἶδος ἀναδραμεῖν εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην οὐ δύναται, τὸν κατασκευάσαντα τὸ εἶδος εἶναι τοῦ γινομένου δεσπότην. Οἷον ὡς ἐπὶ θέματος· ἀπὸ βώλου χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ τὸ κατασκευασθὲν σκεῦος δύναται χωνευθὲν τὴν ἀρχαίαν ἀποτελέσαι βῶλον χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ· ὁ δὲ οἶνος ἢ τὸ ἔλαιον ἢ ὁ σῖτος εἰς σταφυλὰς ἢ ἐλαίας ἢ στάχυας ὑποστρέφειν οὐ δύναται, ἀλλ' οὐδὲ τὸ οἰνόμελι εἰς οἶνον καὶ μέλι διαλύεσθαι.

23. Ταῦτα μὲν ἐν ᾧ πᾶσα ἡ ὕλη ἀλλοτρία ἦν. Εἰ δὲ ἐξ ἐμῆς καὶ σῆς ὕλης ἐποίησά τι εἶδος· οἷον ἐξ ἐμοῦ καὶ σοῦ οἴνου καὶ μέλιτος οἰνόμελι, ἢ ἐξ ἐμοῦ καὶ σοῦ ἐρίου ἐσθῆτα, ἀναμφίβολον ἐπὶ τούτων τῶν θεμάτων τοῦ κατασκευασθέντος εἶναί με δεσπότην· οὐ γὰρ μόνον οἰκείαν ἐργασίαν ἐδαπάνησα περὶ τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ μέρος παρέσχον τῆς ὕλης. Ἰστέον δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων εἰ μὲν καλῇ πίστει εἰς τι εἶδος ὕλη μετεσκευάσθη, δύναται ζητεῖν ὁ κατασκευάσας τὰς δαπάνας· εἰ δὲ κακῇ πίστει, ζητεῖν ταύτας οὐ δύναται.

24. Εἰ δὲ δύο ὕλαι τινῶν κατὰ γνώμην ἐμίγησαν τῶν δεσποτῶν, τὸ ἐκ τῆς μίξεως ἀποτελούμενον σῶμα ἑκατέρων ἔσται κοινόν. Εἰ δὲ ἐκ τύχης καὶ οὐ κατὰ προαίρεσιν τῶν δεσποτῶν συνεχύθησαν αἱ ὕλαι ἢ ἑτερογενεῖς ἢ ὁμογενεῖς, τὸ αὐτὸ γενήσεται.

25. Ὅσα ἀπὸ τῶν πολεμίων εἰλήφαμεν, ἡμέτερα παραχρῆμα γίνονται.

26. Ἐάν τις ἐν τῷ ἰδίῳ ἐδάφει οἰκο· κατασκευάσῃ ἐξ ἀλλοτρίων ὑλῶν, δεσπότης γίνεται τοῦ κατασκευασθέντος· οὐ γὰρ ἐποικοδομηθὲν εἶκει τῷ ἐδάφει· ἐκείνου ὄντος δήλου, ὅτι ὁ τῆς ὕλης δεσπότης τῆς δεσποτείας οὐκ ἐκπίπτει τῆς ὕλης.

22. Ὅταν τις ἀπὸ ἀλλοτρίαν ὕλην μεταπλάσσῃ τι εἰς νέον εἶδος, ἐὰν τὸ κατασκευασθὲν εἶδος δύναται νὰ ἀναλυθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπλάσθη, ὁ κύριος τῆς ὕλης εἶναι καὶ τοῦ εἴδους· εἰ δὲ τὸ εἶδος δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην, ὁ κατασκευάσας τὸ εἶδος εἶναι τοῦ γινομένου κύριος. Καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην· τὸ κατασκευασθὲν σκεῦος ἀπὸ βῶλον χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσίου δύναται νὰ χωνευθῇ καὶ νὰ ἀποτελέσῃ τὸν ἀρχαῖον βῶλον χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσίου· ὁ δὲ οἶνος ἢ τὸ ἔλαιον ἢ ὁ σῖτος δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς σταφυλὰς ἢ ἐλαίας ἢ στάχυα, οὐδὲ τὸ οἰνόμελι νὰ διαλύηται εἰς οἶνον καὶ μέλι.

23. Καὶ ταῦτα μὲν κρατοῦσιν ὅπου ἡ ὕλη ὅλη ἦτον ἀλλοτρία· εἰδὲ ἀπὸ ἰδικήν μου καὶ ἰδικήν σου ὕλην κατεσκεύασα εἶδός τι· καθὼς ἀπὸ ἰδικόν μου καὶ ἰδικόν σου οἶνον καὶ μέλι, οἰνόμελι, ἢ ἀπὸ ἰδικόν μου καὶ ἰδικόν σου μαλλίον, φόρεμα, ἀμφιβολίαν δὲν ἐπιδέχεται ὅτι εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας εἶμαι κύριος τοῦ κατασκευασθέντος εἴδους· διότι δὲν κατέβαλον μόνον τὴν ἰδίαν μου ἐργασίαν εἰς τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ μέρος τῆς ὕλης. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα ἂν ἡ ὕλη μετεπλάσθη εἰς εἶδός τι κατὰ καλὴν πίζιν, ὁ κατασκευάσας δύναται νὰ αἰτῇ τὰ ἔξοδα· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἔγεινε κατὰ κακὴν πίστιν, δὲν δύναται νὰ τὰ αἰτῇ.

24. Καὶ εἰ μὲν δύο ὕλαι τινῶν ἐσμίχθησαν κατὰ γνώμην τῶν κυρίων, τὸ ἀποτελούμενον σῶμα ἀπὸ τὴν μίξιν εἶναι κοινὸν ἀμφοτέρων· εἰ δὲ αἱ ὕλαι ἐσμίχθησαν ἀπὸ τύχης καὶ ὄχι κατὰ γνώμην τῶν κυρίων, εἴτε ὁμογενεῖς εἴτε ἑτερογενεῖς εἶναι αὗται, τὸ αὐτὸ γίνεται.

25. Ὅσα ἐλάβομεν ἀπὸ τοὺς πολεμίους, γίνονται, εὐθὺς ἰδικά μας.

26. Ἐάν τις ἀπὸ ἀλλοτρίας ὕλας κατασκευάσῃ οἰκίαν εἰς τὴν ἰδίαν του γῆν, γίνεται κύριος τοῦ κατασκευασθέντος· διότι τὸ ἐπικτισθὲν ὑπήκει εἰς τὸ ἔδαφος· εἶναι ὅμως φανερὸν, ὅτι ὁ κύριος τῆς ὕλης δὲν ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν κυριότητα αὐτῆς.

27. Ἐάν τις ἐπικτίσῃ τοῖς ἐμοῖς οἰκήμασιν ἀνώγεα, ἐγὼ τούτων γίνομαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, εἶκειν τὰ ἐπικείμενα τοῖς ὑποκειμένοις. Εἰ δὲ ἐν τῷ ἐμῷ ἐδάφει κτίσῃ τις, δεσπότης γίνομαι τοῦ οἰκήματος, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει μένει τὸ οἴκημα· ἐὰν γὰρ καταλυθῇ, δύναται ὁ οἰκοδομήσας ἐκδικῆσαι τὰς ὕλας, εἴτε καλῇ πίστει εἴτε κακῇ πίστει ᾠκοδόμησεν. (B. XV. 1. 82.)

28. Ὁ ἐν αἰγιαλῷ κτίζων δεσπόζει τοῦ κτισθέντος· ὁ δὲ ἐν ὄχθῃ ποταμοῦ κτίζων οὐ δεσπόζει αὐτοῦ. Αἰγιαλὸς δέ ἐστι τόπος μέχρις οὗ τὸ χειμέριον κῦμα ἔξεισιν· ὥστε οὖν κἂν τῷ θέρει μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων τὸν αἰγιαλὸν ὁριζόμεθα. (B. L. 1. 13.)

29. Ἐάν τινες ὁπουδήποτε διὰ προσχώσεως κτήσωνται γῆν, δεσπόται αὐτῆς γίνονται. (B. L. 16. 3.)

30. Νῆσος ἐν θαλάσσῃ φυομένῃ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. Νῆσος ποταμία εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ φυῇ, τοῖς ἐν ἑκατέρᾳ ὄχθῃ κειμένοις κατὰ μέρος τῆς πλατύτητος διοίσει· εἰ δὲ τῷ ἑνὶ πλησιάσει μέρει, τοῦ πλησιασθέντος μέρους ἔσται.

31. Ἐὰν ποταμὸς μέσον δύο ἀγρῶν ῥέῃ τουτέστι τοῦ σοῦ καὶ ἐμοῦ, εἶτα κατὰ βραχὺ καὶ ἀνεπαισθήτως προσθήσει γῆν τῇ ἐμῇ γῇ, ὡς μὴ δύνασθαί τινα νοῆσαι πόσον, καὶ ἐν ποίῳ χρόνῳ τῆς ἡμετέρας ἔστη δεσποτείας, τὸ προστιθέμενον τοῦτο, ἐμὸν γίνεται· εἰ δὲ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καὶ ὁρμὴ μέρος τι τοῦ σοῦ ἀγροῦ ἀφείλετο καὶ ἐν τῷ ἐμῷ προσήγαγεν ἀγρῷ, δῆλόν ἐστιν ὅτι τὸ προστεθὲν τῆς σῆς μένει δεσποτείας· οὐδὲ γὰρ ἀνεπαισθήτως τοῦτο γέγονεν.

32. Ἐμὰς μεμβράνας ἢ ἐμοὺς χάρτας λαβών τις ἐνέγραψέ τι ἐν αὐταῖς, καὶ βιβλίον κατεσκεύασε, κἀνταῦθα κατὰ μίμησιν τοῦ ἐδάφους εἶκει τὰ ἐπικείμενα τοῖς ὑποκειμένοις, εἰ καὶ τὰ μάλιστα χρυσᾶ ἐστι τὰ ἐπιτιθέντα γράμματα, κἀγὼ γίνομαι τοῦ βιβλίου δεσπότης. Τοὐναντίον δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος γίνεται· εἶκει γὰρ ἡ ξένη σανὶς τῇ γραφῇ καὶ γίνεται καὶ τῆς ἀλλοτρίας σανίδος δεσπότης ὁ τὴν γραφὴν ἐν αὐτῇ κατασκευάσας. (B. L. 1. 8.)

27. Ἐάν τις ἐπικτίσῃ εἰς τὰ οἰκήματά μου ἀνώγεα, τούτων κύριος γίνομαι ἐγὼ διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ ἐπικείμενα ὑπείκουσιν εἰς τὰ ὑποκείμενα. Εἰ δέ τις κτίσῃ εἰς τὸ ἔδαφός μου, γίνομαι κύριος τοῦ οἰκήματος, ἕως ὅτου τὸ οἴκημα μένει εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν. Εἰ δὲ χαλάσῃ αὐτό, δύναται ὁ οἰκοδομήσας νὰ ἀναλάβῃ τὰς ὕλας, εἴτε κατὰ καλὴν εἴτε κατὰ κακὴν πίζιν ἔκτισεν.

28. Ὁ κτίζων εἰς αἰγιαλὸν κυριεύει τὸ κτισθέν· ὁ δὲ κτίζων εἰς ὄχθην ποταμοῦ δὲν γίνεται κύριος τοῦ κτιρίου. Αἰγιαλὸς δὲ εἶναι τόπος ἕως ὅτου ἐκχειλίζει τὸ κῦμα τοῦ χειμῶνος· ὥστε καὶ τὸ θέρος ἕως τοὺς τόπους τούτους ὁρίζεται ὁ αἰγιαλός.

29. Ἐάν τινες ὁπουδήποτε ἀποκτήσωσι γῆν ἀπὸ πρόσχωσιν, γίνονται κύριοι αὐτῆς.

30. Νῆσος ἀναφαινομένη εἰς θάλασσαν γίνεται τοῦ ἐπιλαμβάνοντος. Νῆσος ποταμία, ἐὰν ἀναφανῇ εἰς τὴν μέσην τοῦ ποταμοῦ, ἀνήκει εἰς τοὺς παρακειμένους ἐπὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην ὄχθην κατὰ τὸ μέρος τῆς πλατύτητος· εἰ δὲ πλησιάσει εἰς τὸ μέρος τοῦ ἑνὸς εἶναι τοῦ πλησιεστέρου.

31. Ἐὰν μέσον δύο ἀγρῶν τρέχῃ ποταμὸς, τοῦ ἰδικοῦ μου λογ. καὶ ἰδικοῦ σου, ἔπειτα κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήτως προσθέσῃ χῶμα εἰς τὴν γῆν μου, ὥστε νὰ μὴ δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ πόσον, καὶ εἰς ποῖον χρόνον ὑπῆρχε τῆς κυριότητος ἑκάστου ἡμῶν, τὸ προσθετόμενον τοῦτο γίνεται ἰδικόν μου. Εἰ δὲ ἡ βία καὶ ὁρμὴ τοῦ ποταμοῦ ἀποκόψῃ μέρος τι ἀπὸ τὸν ἀγρόν σου καὶ τὸ προσθέσῃ εἰς τὸν ἰδικόν μου, εἶναι φανερὸν ὅτι τὸ προστεθὲν τοῦτο μένει τῆς κυριότητός σου· διότι τοῦτο δὲν ἔγεινεν ἀνεπαισθήτως.

32. Λαβών τις μεμβράνας ἢ χαρτία μου ἔγραψέ τι εἰς αὐτὰ, καὶ ἀπήρτισε βιβλίον, καὶ εἰς τὸ παρὸν κατὰ μίμησιν τοῦ ἐδάφους τὰ ἐπικείμενα ὑπείκουσιν εἰς τὰ ὑποκείμενα, καὶ χρυσᾶ μάλιστα ἐὰν ἦναι τὰ ἐπιτεθέντα γράμματα, ἐγὼ γίνομαι κύριος τοῦ βιβλίου. Εἰς δὲ τὴν εἰκόνα γίνεται τοὐναντίον· διότι ἡ ἀλλοτρία σανὶς ὑπείκει εἰς τὴν ζωγραφίαν καὶ ὁ ζωγράφος γίνεται κύριος καὶ τῆς ἀλλοτρίας σανίδος.

33. Ὅτι εἰ μὲν ἐκκλησιαστικὸν μέρος τι κατάσχω διὰ τεσσαρακονταετίας, δεσπόζω αὐτοῦ· εἰ δὲ τὸ μοναστήριον σχῶ ὅλον, οὐδέποτε δύναμαι κτήσασθαι, οὐδὲ βοηθεῖ μοι χρόνος οὐδεὶς διὰ τὸ τὸν νόμον ῥητῶς ἀποφαίνεσθαι, τὰ ῥελιγιῶσα καὶ τὰ σάκρα μὴ διὰ χρόνου δεσπόζεσθαι· εἰ μέντοι ἐπίσκοπος ἐκκλησίαν ἢ μοναστήριον ἑτέρου ἐπισκόπου κατάσχοι, διὰ τριακονταετίας ἀναμφιβόλως τούτου δεσπόσει· ὡσανεὶ γὰρ ἀπὸ ἱερέως εἰς ἱερέα μετήχθη τὸν δυνάμενον καὶ αὐτὸν ἐφορᾶν. (B. V. 3. 7.)

34. Ὁ κληρονόμος τοῦ κακῇ πίστει νεμηθέντος κἂν αὐτὸς καλῇ πίστει νεμηθῇ, οὐ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν· τὰ γὰρ ἐλαττώματα τοῦ τελευτήσαντος διαβαίνουσιν ἐπὶ τὸν κληρονόμον. (B. Ll. 1. 10.)

35. Ὁ κακῇ πίστει ξένον οἶκον κρατῶν καὶ νεμηθεὶς ἀποδίδωσι τῷ κυρίῳ τούτου αὐτὸν μετὰ πάντων, ὧν εἰς βελτίωσιν τοῦ οἴκου ποιήσῃ, τὰς δὲ ἐπ' αὐτῷ ἐξόδους οὐ λαμβάνει.

36. Ὅτι τότε κτᾶται τὴν νομὴν ὅτε μηδεὶς αὐτῷ ἐνοχλῇ νεμομένῳ. (B. L. 2. 61.)

37. Τὸ κλοπιμαῖον οὐ δεσπόζεται διὰ τῆς χρήσεως.

38. Ὁ ἀγοράσας ἀγρὸν καὶ εἰδὼς μέρος αὐτοῦ ἀλλότριον, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ποῖον, οὐδὲν κτᾶται τοῦ ἀγροῦ· εἰ δὲ οἶδε, τὰ λοιπὰ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. (B. L. 4. 3.)

39. Τὰ ἐλαττώματα τοῦ τελευτήσαντος διαβαίνουσιν ἐπὶ τὸν κληρονόμον, καὶ ἐπὶ κληρονομίας διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσποτείᾳ οὖκ ἐστιν· οὐδὲ δύναταί τις εἰπεῖν, ὡς τῆς κληρονομίας ὑπάρχον τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρήσεως ἐδέσποσα· ἐπειδὴ δοκεῖ αὐτὸς καλῇ πίστει νέμεσθαι.

40. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πραγμάτων οὐκ ἀναγκάζεται ὁ τὸ πρᾶγμα νεμόμενος δεικνύειν, πόθεν ἴσχε τὴν ἀρχὴν τῆς νομῆς, οὐδὲ βιάζει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τούτου ὁ τὸ πρᾶγμα ἀνακαλούμενος· ὅταν δέ τις ἀνακαλῆται τι, ὡς κατὰ κληρονομίαν διαφέρον

33. Ἐὰν τεσσαράκοντα ἔτη νεμηθῶ μέρος τι ἐκκλησιαστικόν, τὸ κυριεύω· εἰ δὲ κατακρατήσω τὸ μοναστήριον ὁλόκληρον, δὲν δύναμαί ποτε νὰ τὸ ἀποκτήσω, οὐδὲ μὲ βοηθεῖ κανεὶς χρόνος· διότι ὁ νόμος ἀποφαίνεται ῥητῶς, ὅτι τὰ ὅσια καὶ ἱερὰ δὲν κυριεύονται μὲ τὸν χρόνον. Εἰ δὲ ἐπίσκοπος κατακρατήσῃ μοναστήριον ἢ ἐκκλησίαν ἄλλου ἐπισκόπου, γίνεται ἀναμφιβόλως κύριος αὐτοῦ μὲ τὴν τριακονταετίαν· διότι μετέβη ὡς ἀπὸ ἱερέως εἰς ἱερέα ὅστις δύναται καὶ αὐτὸς νὰ διοικῇ ταῦτα.

34. Ὁ κληρονόμος τοῦ κατὰ κακὴν πίστιν νομέως καὶ αὐτὸς ἐὰν νεμηθῇ κατὰ καλὴν πίστιν, δὲν δύναται νὰ κυριεύσῃ διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς· διότι τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀποθανόντος διαβαίνουσιν εἰς τὸν κληρονόμον.

35. Ὁ κατὰ κακὴν πίστιν κρατῶν καὶ νεμηθεὶς ἀλλοτρίαν οἰκίαν τὴν ἀποδίδει εἰς τὸν κύριον αὐτῆς μὲ ὅλα, ὅσα κατασκευάσῃ πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκίας, καὶ δὲν λαμβάνει τὰ πρὸς τοῦτο ἔξοδα.

36. Τότε ἀποκτᾷ τις τὴν νομὴν ὅταν κανεὶς δὲν τὸν ἐνοχλῇ νεμόμενον.

37. Τὸ κλοπιματον διὰ τῆς χρήσεως δὲν κυριεύεται.

38. Ὁ ἀγοράσας ἀγρὸν καὶ εἰξεύρων ὅτι μέρος αὐτοῦ εἶναι ἀλλότριον, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ποῖον εἶναι τοῦτο, δὲν ἀποκτᾷ κἀνὲν μέρος τοῦ ἀγροῦ· εἰ δὲ εἰξεύρει, τὰ λοιπὰ κυριεύει διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς.

39. Τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀποθανόντος διαβαίνουσιν εἰς τὸν κληρονόμον, καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν κυριότης διὰ τῆς χρήσεως δὲν ὑπάρχει· οὔτε δυναταί τις νὰ εἰπῇ, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτον τῆς κληρονομίας καὶ τὸ ἐκυρίευσα διὰ τῆς χρήσεως· διότι αὐτὸς ὑπολαμβάνεται ὅτι τὸ νέμεται κατὰ κακὴν πίστιν.

40. Εἰς τὰ ἄλλα πράγματα δὲν ἀναγκάζεται ὁ νομεὺς νὰ δεικνύῃ, πόθεν ἔλαβε τῆς νομῆς τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ βιάζει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τούτου ὁ ἀνακαλῶν τὸ πρᾶγμα. Ὅταν δέ τις ἀνακαλῇ πρᾶγμα, ὡς ἀνῆκον εἰς αὐτὸν κατὰ κληρονομίαν, ἔχει τὴν ἀ-

αὐτῷ, ἐπ' ἀδείας ἔχει ἀπαιτεῖν τὸν νεμόμενον, ἵνα δείξῃ, τίνι τρόπῳ ἐνεμήθη αὐτό. (B. XLII. 1. 69.)

41. Ὁ λαβὼν οὐ μὴν ὁ ὑπονοῶν δωρεὰν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. (B. L. 6. 1.)

42. Τὸ δωρηθέν μοι παρὰ τοῦ πατρὸς οὐδὲ τελευτῶντος διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· οὐδὲ γὰρ ἔῤῥωται ἡ δωρεὰ διὰ τὴν ὑπεξουσιότητα. (B. L. 5. 2.)

43. Ἡ διάταξις κελεύει πάντα τὰ πράγματα, εἰ μὲν κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα εἴησαν, διὰ τριετίας τῇ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζεσθαι· εἰ δὲ ἀκίνητα, διὰ δέκα καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτούς· δέκα μὲν ὅτε πάρεστιν ὁ δεσπότης, εἴκοσι δὲ ὅτε ἄπεστιν. (B. L. 10. 4.)

44. Ἐάν τις ἐπίκοινον πρᾶγμα ἔχων νεμηθῇ ἐξ ὁλοκλήρου ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτούς, οὐκ ἔχει μακροῦ χρόνου παραγραφήν· τῇ τριακονταετίᾳ γὰρ μόνῃ κατακλείεται. (B. L. 12. 3.)

45. Ὁ εἰδὼς σὺν ἑτέρῳ κοινὸν ἔχειν ἀγρὸν καὶ τοὺς καρποὺς ἄκοντος ἢ ἀγνοοῦντος τοῦ κοινωνοῦ λαμβάνων οὐ δεσπόζει αὐτῶν, εἰ μὴ κατὰ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος, ὁστισδήποτε ἔσπειρεν αὐτούς· οἱ γὰρ καρποὶ οὐ τῷ σπόρῳ, ἀλλὰ τῇ γῇ ἕπονται· καὶ ὁ κακῇ πίστει νομεὺς τῶν ὁπωσοῦν σπαρέντων καρπῶν οὐ δεσπόζει. (B. XXIII. 3. 25.)

46. Ὁ παρὰ κακῇ πίστει νομέως ἀγοράσας καλῇ πίστει δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ χρήσεως δεσπόσαι.

47. Ἐάν τις νεμηθῇ πρᾶγμα δημόσιον ἐπὶ τέσσαρας ἐνιαυτούς, ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου τὴν τῆς τετραετίας παραγραφήν.

48. Οὐ δύνανται ὁ νομεὺς ἐκδικουμένου τοῦ ἀγροῦ, ὃν ἐγεώργησε καὶ ἔσπειρε, τὸν σπόρον ἐπᾶραι.

49. Τὸ ἀπὸ ναυαγίου ἢ ἀποβολῆς διὰ χρονίας χρήσεως οὐ δεσπόζεται· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἀδέσποτον. (B. LIII. 3. 22).

50. Ὁ ἐξ ἄλλου λαβὼν κἂν βίᾳ ἢ λάθρᾳ ἢ παρακλήσει νικᾷ σε ἐνάγοντα· οὐ μὴν εἰ ἀπὸ σοῦ ἔλαβε, παρὰ σοῦ γὰρ νέμεται· πρὸς ἄλλους δὲ εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως νέμεται, πλέον ἔχει τοῦ μὴ νεμομένου. (B. LVIII. 17. 1.)

θειαν νὰ ἀπαιτῇ τὸν νομέα νὰ ἀποδείξῃ, κατὰ τίνα τρόπον ἔλαβε τὴν νομὴν αὐτοῦ.

41. Ὁ λαβὼν καὶ ὄχι ὁ ὑπονοῶν ὅτι ἔλαβε δωρεὰν κυριεύει διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς.

42. Τὸ δωρηθὲν πρός με ἀπὸ τὸν πατέρα οὐδὲ μετὰ θάνατον αὐτοῦ δὲν κυριεύω διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς· διότι ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει διὰ τὴν ὑπεξουσιότητα.

43. Κατὰ τὴν διάταξιν ὅλα τὰ πράγματα, εἰ μὲν εἶναι κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα, κυριεύονται διὰ τῆς τριετοῦς νομῆς· εἰ δὲ ἀκίνητα, διὰ τῶν δέκα καὶ εἴκοσι ἐτῶν· δέκα μὲν ὅταν ἐνδημῇ ὁ κύριος, εἴκοσι δὲ ὅταν ἀποδημῇ.

44. Ἐάν τις κρατῶν κοινὸν πρᾶγμα τὸ νεμηθῇ ἐξ ὁλοκλήρου δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, δὲν ἔχει χρείαν τῆς πολυχρονίου παραγραφῆς· διότι ἀποκλείει μὲ μόνην τὴν τριακονταετίαν.

45. Ὁ εἰξεύρων ὅτι ἔχει κοινὸν ἀγρὸν μὲ ἄλλον καὶ λαμβάνων τοὺς καρποὺς ἀκουσίως ἢ κατ' ἄγνοιαν τοῦ συντρόφου τούτων κύριος δὲν γίνεται, εἰμὴ κατὰ τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος, ὁποιοδήποτε καὶ ἂν τοὺς ἔσπειρε· διότι οἱ καρποὶ δὲν ἀκολουθοῦσι τὸν σπόρον, ἀλλὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ κακῆς πίστεως νομεὺς δὲν κυριεύει τοὺς καρποὺς μὲ οἱονδήποτε τρόπον καὶ ἂν ἐσπάρησαν.

46. Ὁ ἀγοράσας κατὰ καλὴν πίστιν ἀπὸ κακῆς πίστεως νομέα δύναται νὰ κυριεύσῃ διὰ χρήσεως τὸ πρᾶγμα.

47. Ἐάν τις νεμηθῇ τέσσαρα ἔτη δημόσιον πρᾶγμα, ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου τῆς τετραετίας τὴν παραγραφήν.

48. Ὅταν τὸ γεωργηθὲν καὶ σπαρὲν χωράφιον ἐκνικᾶται, δὲν δύναται ὁ νομεὺς αὐτοῦ νὰ πάρῃ τὸν σπόρον.

49. Τὸ εὑρισκόμενον πρᾶγμα ἀπὸ ναυάγιον ἢ χύσιν πλοίου δὲν κυριεύεται διὰ χρονίας χρησεως· διότι δὲν εἶναι ἀδέσποτον.

50. Ὁ λαβὼν ἀπὸ ἄλλον πρᾶγμα εἴτε μὲ βίαν εἴτε κρυφίως εἴτε κατὰ παράκλησιν νικᾷ σε ἐνάγοντα· ὄχι ὅμως καὶ ἂν ἔλαβε τοῦτο παρὰ σοῦ, διότι τὸ νέμεται ἀπὸ σέ. Ὡς πρὸς ἄλλους δέ, εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως νέμεται, προτιμᾶται ἀπὸ τὸν μὴ νεμόμενον.

51. Ἐὰν ὁ γείτων τὸν σαθρωθέντα οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀπειλοῦντα πτῶσιν, μὴ ἀνανεοῖ, μηδὲ ἀσφαλίζηταί με, τοῦ μή τινα καινοτομίαν παθεῖν ἐξ αὐτοῦ, πέμπομαι εἰς νομήν.

52. Ὁ ἀκληρονόμητα πράγματα νεμηθεὶς ἐπὶ τέσσαρας ἐνιαυτοὺς ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου παραγραφήν.

53. Ὁ τὸν οἱονδήποτε ἀγρὸν νεμηθεὶς τεσσαράκοντα ἔτη οὐκέτι ἐνάγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ δοῦναι τὸν κανόνα. (Β. L. 14. 7.)

54. Περὶ προθύρων θκλαττίων ἡ τριακοστὴ Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντός φησιν ὥστε δεσπόζειν ἕκαστον τοῦ παρακειμένου αὐτῷ· καὶ κύριον εἶναι τοῦ εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας ἐκδιώκειν.

55. Ὁ κατὰ παράδοσιν λαβὼν παρὰ τοῦ δεσπότου ἐξ εὐλόγου αἰτίας, καὶ μὴ διὰ χρήσεως δεσπόσας ἔχει τὴν πουβλικιανήν· ὁ γὰρ διὰ χρήσεως δεσπόσας ἔχει τὴν πολιτικήν (*).

56. Τῷ κατ' εὔλογον αἰτίαν λαβόντι πρᾶγμα καὶ ἐκπεσόντι δίδοται ἡ πουβλικιανή (**). (Β. XV. 2. 1.)

57. Ἐὰν ἀπὸ προικὸς λάβῃ τις ἀλλότριον πρᾶγμα, δύναται αὐτὸ διὰ χρήσεως δεσπόζειν· ταῦτα δὲ ἐπὶ τῶν κινητῶν δηλονότι, ἐπειδήπερ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων οὐκ εὐχερῶς τὸ ἐλάττωμα διαβαίνει διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτοῖς κλοπήν. (Β. L. 8. 3.)

58. Πουβλικιανή ἐστιν, ἡ ἀνακαλουμένη τὴν νομὴν τῷ μήπω διὰ κυριότητα δεσπόσαντι καλῇ πίστει νομεῖ.

59. Ἡ πουβλικιανὴ μίμησιν ἔχει δεσποτείας καὶ οὐ ψιλῆς νομῆς. (Β. XV. 2. 7.)

(*) Καθὼς ἀπὸ ἀγορασίαν, κληροδοσίαν, ἢ δωρεὰν κατὰ λόγον θανάτου, ἀπὸ προῖκα, κρίσιν, καταβολὴν γενομένην ἔξω δικαστηρίου, ἀπὸ κακωτικὴν αἰτίαν, ἀπὸ τὴν παράδοσιν τοῦ δικαστοῦ, ἀπὸ συμβιβαστικὴν τῆς διαφορᾶς ἐκτίμησιν· καὶ ἁπλῶς, ἀπὸ ὅσας αἰτίας ἡ κυριότης τοῦ πράγματος μεταβαίνει εὐθὺς ἀπὸ τὸν πρώην κύριον εἰς τὸν λαβόντα. Εἰ δὲ ὁ κατέχων πρότερον τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον ἀληθὴς κύριος, ὁ λαβὼν ἐκπίπτων ἀπὸ τὴν κυριότητα τούτου κινεῖ τὴν πουβλικιανὴν ἀγωγήν.

51. Ἐὰν ὁ γείτων δὲν ἀνακαινίζῃ τὴν σαθρὰν καὶ κινδυνεύουσαν νὰ πέσῃ οἰκίαν του, οὐδὲ μὲ ἀσφαλίζῃ, μήπως ἀπὸ τὴν πτῶσιν της πάθω καινοτομίαν τινὰ, πέμπομαι εἰς νομήν.

52. Ὁ νεμηθεὶς τέσσαρα ἔτη ἀκληρονόμητα πράγματα ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου παραγραφήν.

53. Ὁ νεμηθεὶς τεσσαράκοντα ἔτη ὁποιονδήποτε ἀγρὸν δὲν ἐνάγεται πλέον, εἰ μὴ διὰ νὰ δώσῃ τὸν κανόνα.

54. Περὶ θαλασσίων προθύρων ἡ τοῦ Καίσαρος Λέοντος λ'. νεαρὰ λέγει ὅτι κυριεύει ἕκαστος τὸν παρακείμενον τόπον εἰς τὰ πρόθυρά του· καὶ εἶναι κύριος νὰ ἀποδιώκῃ τοὺς θέλοντας χωρὶς τὴν ἄδειάν του νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ αὐτά.

55. Ὁ εὐλόγως λαβὼν κατὰ παράδοσιν ἀπὸ ἄνθρωπον ὅστις δὲν εἶναι κύριος, καὶ μὴ κυριεύσας διὰ χρήσεως ἔχει τὴν δημοτικὴν ἀγωγήν· διότι ὁ κυριεύσας διὰ χρήσεως ἔχει τὴν πολιτικήν.

56. Ἡ δημοτικὴ ἀγωγὴ δίδεται εἰς τὸν λαβόντα εὐλόγως πρᾶγμα καὶ ἐκπεσόντα ἀπὸ τὴν κυριότητα αὐτοῦ.

57. Ἐὰν ἀπὸ προῖκα λάβῃ τις ἀλλότριον πρᾶγμα, δύναται νὰ τὸ κυριεύσῃ διὰ χρήσεως· ταῦτα δὲ κρατοῦσιν εἰς τὰ κινητὰ, διότι εἰς τὰ ἀκίνητα τὸ ἐλάττωμα δὲν διαβαίνει εὐκόλως ὡς κλοπῆς μὴ γινομένης εἰς αὐτά.

58. Δημοτικὴ ἀγωγὴ εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἀνακαλεῖ τὴν νομὴν εἰς τὸν καλῆς πίστεως νομέα ὅστις δὲν εἶναι ἀκόμη τέλειος κύριος.

59. Ἡ δημοτικὴ ἀγωγὴ ἔχει μίμησιν κυριότητος καὶ ὄχι ψιλῆς νομῆς.

(**) Εἰς τὴν παροῦσαν ἀγωγὴν, ἐπειδὴ ἡ κυριότης δὲν ἀρμόζει ἐξαρχῆς εἰς τὸν νομέα, ἀλλὰ προσαποκτᾶται μὲ τὴν χρονίαν νομὴν, ἀνάγκη ἡ νομὴ νὰ ἦναι ἀδιάκοπος· διότι καὶ μίαν ἡμέραν ἐὰν δὲν νεμηθῇ, ἡ νομὴ λογίζεται ὅτι μεταβαίνει εἰς τὸν ἀληθῆ κύριον καὶ μὲ τὴν διακοπὴν ἀνανεόνει τὴν κυριότητα.

60. Ἐπὶ τῆς χρονίας νομῆς καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκτήτορος συμψηφίζεται. (B. L. 11. 11.)

61. Οἱ τῶν ἱερῶν ναῶν τόποι, καὶ κατενεχθέντων τῶν ναῶν, οὐδὲν ἧττόν εἰσιν ἱεροὶ καὶ ἀδέσποτοι· ὁ γὰρ ἅπαξ γενόμενος ἱερὸς τόπος οὐδενὶ τρόπῳ παύεται τοῦ ἱερὸς εἶναι. (B. XLVI. 3. 5.)

62. Ἐπὶ τῶν τάφων οὐ συμβάλλεται χρονία νομὴ τῷ μὴ ἔχοντι δίκαιον. (B. LIX. 2. 4.)

63. Οὐκ ἐστι κακῇ πίστει νομεὺς ὁ δεδωκὼς τὸ τίμημα.

64. Ὁ κατὰ κέλευσιν ἀρχοντικὴν ἀγοράσας καλῇ πίστει νομεύς ἐστιν. (B. II. 3. 137.)

65. Ἐν ἴσῃ αἰτίᾳ κρείσσων ἐστὶν ὁ νεμόμενος. (B. II 3. 128.)

66. Ὁ ὅλῳ παυσάμενος νέμεσθαι, ὡς νεμόμενος καταδικάζεται. (B. II. 3. 131.)

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ ἀναργυρίας.

1. Ἀναργυρία λέγεται, ὅταν τις γράψας οἰκειοχείρως καὶ ὁμολογήσας λαβεῖν ἀργύριον ἢ νομίσματα ἢ οὐδὲ ὅλως ἔλαβεν, ἅπερ λαβεῖν ἐγγράφως καθωμολόγησεν, ἢ ἔλαβε μὲν μέρος, οὐ μὴν τόσα, ὅσα λαβεῖν αὐτὸς διὰ ἰδίου γράμματος ὡμολόγησεν.

2. Οὐ μόνον ὁ μηδὲν λαβὼν ἐξ ὧν ἐχειρογράφησεν, ἀντιτίθησιν ἀναργυρίαν, ἀλλὰ καὶ ὁ πλείονα, ὧν ἔλαβε, χειρογραφήσας. (B. XXIII. 1. 64.)

3. Ὁ ἐπιγνοὺς τὴν τοῦ γραμματείου πίστιν καὶ ἅπαξ ἀξιάμενος καταβάλλειν δακεῖ ἐπιγινώσκειν τὴν ἀπαρίθμησιν καὶ οὐκ ἔχει τὴν τῆς ἀναργυρίας παραγραφήν. (B. XXIII. 1. 66.)

4. Ὁ λέγων ὅτι οὐ γέγονεν ἀρίθμησις, εἰ μὴ ἐντὸς διετίας ἢ ἐναχθῇ ἢ διαμαρτύρηται περὶ τούτου, οὐδεμίαν ἔχει δικαιολογίαν. (B. XXIII. 1. 72.)

5. Ἐὰν ἐγράφη μὲν ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ ποσότης προικὸς μὴ ἀπεδόθη δὲ, ἔξεστι καὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ καὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς πατρὶ, εἰ συνυπεδέξατο τὴν προῖκα, καὶ

60. Εἰς τὴν χρονίαν νομὴν προσλογίζεται καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκτήτορος.

61. Οἱ τόποι τῶν ἱερῶν ναῶν, καὶ ἀφοῦ πέσωσιν οἱ ναοὶ, μένουσιν ἐπίσης ἱεροὶ καὶ ἀκυρίευτοι· διότι ὁ γενόμενος ἅπαξ ἱερὸς τόπος δὲν παύει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἦναι ἱερός.

62. Εἰς τοὺς τάφους ἡ χρονία νομὴ δὲν συμβάλλει τὸν μὴ ἔχοντα δικαίωμα.

63. Ὁ δώσας τὸ τίμημα δὲν εἶναι κακῆς πίστεως νομεύς.

64. Ὁ ἀγοράσας κατὰ δικαστικὴν προσταγὴν εἶναι καλῆς πίστεως νομεύς.

65. Εἰς ἴσην αἰτίαν προτιμᾶται ὁ νομεύς.

66. Ὁ κατὰ δόλον παύσας νὰ νέμηται καταδικάζεται ὡς νομεύς.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ ἀναργυρίας.

1. Ἀναργυρία λέγεται, ὅταν γράψας τις ἰδιοχείρως καὶ ὁμολογήσας παραλαβὴν ἀργυρίου ἢ νομισμάτων ἢ δὲν ἔλαβε ποσῶς, ὅσων τὴν παραλαβὴν ἐγγράφως ὡμολόγησεν, ἢ ἔλαβε μὲν μέρος, ὄχι ὅμως τόσα, ὅσα διὰ τοῦ ἐγγράφου του ὡμολόγησεν ὅτι ἔλαβεν.

2. Ἀντιθέτει ἀναργυρίαν, ὄχι μόνον ὁ μὴ λαβὼν τίποτε, ἀπὸ ὅσα ἰδιοχείρως ἔγραψεν, ἀλλὰ καὶ ὁ γράψας πλειότερα ἀπὸ ὅσα ἔλαβεν.

3. Ὁ γνωρίσας τὴν πίστιν τῆς ὁμολογίας καὶ ἀρχίσας ἅπαξ νὰ καταβάλλῃ φαίνεται ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν παραλαβὴν τῶν νομισμάτων καὶ δὲν ἔχει τῆς ἀναργυρίας τὴν παραγραφήν.

4. Ὁ λέγων ὅτι δὲν ἔγεινεν ἀρίθμησις, ἐὰν ἐντὸς διετίας ἢ δὲν ἐνάξῃ ἢ δὲν διαμαρτυρηθῇ περὶ τούτου, δὲν ἔχει καμμίαν δικαιολογίαν.

5. Ἐὰν ἐγράφη εἰς τὸ προικοσύμφωνον ποσότης προικὸς δὲν ἐδόθη ὅμως, δύναται καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ἀνδρὸς, ἂν συναπεδέχθη τὴν προῖκα, καὶ οἱ κληρονό-

τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ καὶ ἁπλῶς παντὶ προσώπῳ τὴν προῖκα αἰτουμένῳ ἀντιτιθέναι τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς αὐτῆς κληρονόμοις ἀναργυρίαν εἴσω ἐνιαυτοῦ, ἀριθμουμένου συναπτῶς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου.

6. Τῆς προικὸς μὴ ἐπιδοθείσης ἐν συνεστῶσι τῷ γάμῳ, εἰ μὲν πρὸ τῆς τριετίας τελευτήσῃ ὁ ἀνήρ, οὐδεμίαν μέμψιν ἔχει μὴ ἐπιζητήσας τὴν προῖκα· εἰ δὲ ἐπέζησεν ἐν τῷ γάμῳ ἀνήλικος ὢν ἕως δεκαετίας, αὐτὸς ὑπόκειται ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ὅθεν δύναται πληροῦν τῇ γυναικὶ τὴν προῖκα· εἰ δὲ ἀνήλικος ἦν ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ, μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα ἐχέτω δεκαετίαν· εἰ δὲ μηδὲ τότε ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα, πάλιν αὐτὸς ὑποκείσθω τῇ γυναικί. Εἰ δὲ μήτε κατὰ δεκαετίαν ἀπαιτήσῃ, ἐν ὅλῃ συστάσει τοῦ γάμου ἐνήλικος ὢν ἢ μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα καὶ τὴν προσθήκην τῆς δεκαετίας μηδὲν ἀπαιτήσας τελευτήσῃ, πρὸς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ ἔστω ἡ ζημία· εἰ δὲ ἐλλιποῦς τοῦ χρόνου ὄντος τῆς δεκαετίας, εἴτε τοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ γάμου, ἐνηλίκου ὄντος, εἴτε τοῦ ἀπὸ τῆς ἐνηλικιότητος προκόψαντος εἰς τὸν ἐνήλικον χρόνον, συμπληρούσθωσαν μετὰ θάνατον αὐτοῦ οἱ εἰρημένοι χρόνοι· καὶ τότε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, εἰ μὲν ἐνήλικοί εἰσι, τριμήνου διάσκεψιν λαμβάνοντες, καταβαλλέτωσαν τῇ γυναικὶ τὴν προῖκα. Εἰ δὲ ἀνήλικοι ὑπάρχουσι, τελειούμενοι καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐχέτωσαν πρὸς διάσκεψιν διετίας χρόνον, καὶ εἶθ' οὕτω χρεῶσται καὶ ὑποκείμενοι διδόναι τὴν προῖκα τῇ γυναικὶ καταλογιζέσθωσαν. Ἐὰν δὲ οὐ βούλωνται τοὺς ὑποσχομένους τὴν προῖκα ἀπαιτεῖν, κἀκεῖθεν ἀποκαθιστᾷν τὸ δίκαιον τοῖς χρεωστουμένοις, ἄρα ἔχουσιν ἐξουσίαν.

7. Ἡ διαφορὰ τοῦ μηδὲ ὅλως κινεῖσθαι τὴν περὶ προικὸς ἀναργυρίαν μετὰ τὴν ἀποληπτικὴν ἀπόδειξιν καὶ τοῦ ἐντὸς δέκα ἐνιαυτῶν κινεῖσθαι, αὕτη ἐστίν· ὅτε μὲν γὰρ τὸ κατ' εἶδος τῆς προικὸς ῥητῶς ἐμφέρεται τῇ ἀποδείξει, παρευθὺς ἀποκέκλεισται τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἡ περὶ τῆς ἀναργυρίας παραγραφή·

μοι αὐτοῦ καὶ ἁπλῶς πᾶν πρόσωπον ἀπαιτούμενον τὴν προῖκα νὰ ἀντιθέτῃ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς ἀναργυρίαν ἐντὸς ἔτους, λογίζεται δὲ τὸ ἔτος συναπτῶς μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου.

6. Ὅταν τοῦ γάμου συνεστῶτος δὲν ἐπιδοθῇ ἡ προῖξ, εἰ μὲν πρὸ τριετίας ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, δὲν ἐνοχοποιεῖται, διότι δὲν ἐπεζήτησε τὴν προῖκα· εἰ δὲ ἐνήλικος ὢν ἐπέζησεν εἰς τὸν γάμον ἕως δέκα ἔτη, αὐτὸς ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὴν προῖκα ἀπὸ τὰ ἰδικά του καὶ ὅθεν ἠμπορεῖ· εἰ δὲ τοῦ γάμου συνεστῶτος ἦτον ἀνήλικος, ἔχει τὴν δεκαετίαν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν· ἐὰν ὅμως οὐδὲ τότε ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα, ὑποχρεοῦται πάλιν αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα. Εἰ δὲ εἰς ὁλόκληρον τοῦ γάμου τὴν σύστασιν εἶναι ἐνήλικος, καὶ οὐδὲ κατὰ τὴν δεκαετίαν ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα ἢ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν καὶ τὴν προσθήκην τῆς δεκαετίας ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ ἀπαιτήσῃ τίποτε, ζημιοῦνται οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ χρόνος τῆς δεκαετίας εἶναι ἐλλειπὴς, εἴτε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ γάμου, ὅταν ὁ ἀνὴρ ἦναι ἐνήλικος, εἴτε ἀφοῦ μεταβῇ ἀπὸ τὴν ἐνηλικιότητα εἰς τῆς ἐνηλικιότητος τὸν χρόνον, τὰ προλεχθέντα ἔτη συμπληροῦνται μετὰ θάνατον αὐτοῦ· καὶ τότε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, ἐὰν ἦναι ἐνήλικοι, λαμβάνοντες τριμηνίαν πρὸς διάσκεψιν, καταβάλλουσιν εἰς τὴν γυναῖκα τὴν προῖκα· εἰ δὲ εἶναι ἀνήλικοι, μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν ἔχουσι καὶ αὐτοὶ διετίας χρόνον πρὸς διάσκεψιν, καὶ μετὰ ταῦτα λογίζονται χρεῶσται καὶ ὑπόχρεοι νὰ καταβάλωσι τὴν προῖκα εἰς τὴν γυναῖκα. Ἐὰν ὅμως δὲν θέλωσι νὰ ἀπαιτήσωσι τοὺς ὑποσχεθέντας τὴν προῖκα, καὶ ἀπὸ αὐτὴν νὰ ἀποδώσωσι τὸ δίκαιον εἰς τοὺς χρεωστουμένους, ἔχουσιν ἀναμφιβόλως ἐξουσίαν τοῦ τοιούτου.

7. Ἡ διαφορὰ τοῦ νὰ μὴ κινῆται ποσῶς ἡ περὶ τῆς προικὸς ἀναργυρία μετὰ τῆς παραλαβῆς τὴν ἀπόδειξιν καὶ τοῦ νὰ κινῆται ἐντὸς δεκαετίας, εἶναι αὕτη. Ὅταν τὸ εἶδος τῆς προικὸς περιέχηται ῥητῶς εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ἀποκλείεται εὐθὺς εἰς τὸν ἄνδρα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ τῆς ἀναργυρίας ἡ παραγρα-

ὅτε δὲ καθ' ὁμάδα δηλοῦται ἐν ταύτῃ, ὡς τὴν προῖκα πᾶσαν εἴη λαβεῖν, τὰς δέκα τυχὸν ἢ εἴκοσι λίτρας, τότε ἡ δεκαετία ταύτοις εἰς παραγραφὴν τῆς ἀναργυρίας ἐφήπλωται.

8. Ἡ διάταξις κελεύει ἐν τοῖς συναλλάγμασιν, ἐν οἷς χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα ἀριθμηθέντα συνεγράφησαν, εἶσω δύο ἐνιαυτῶν συναπτῶν τὴν τῆς ἀναργυρίας ἀντιτιθέναι διαμαρτυρίαν· ὅσοι δὲ πρότερον ἐβοηθοῦντο διά τινας αἰτίας ἰδικῶς τοῖς νόμοις ἐκπερωνημένας τῆς πενταετίας παραδραμούσης, τούτους καὶ νῦν βούλεται βοηθεῖσθαι. Κελεύει δὲ κατὰ ὁμολογίας, ἐν ᾗ τις κατέθετο παρακαταθήκην εἰληφέναι, ἢ ἀποδείξεως περὶ δημοσίων γενομένης, ἢ κατὰ ὁμολογίας ἀποληπτικῆς ἐπὶ προικὶ συντελεσθείσης, ἀναργυρίαν μὴ εἶναι· κατὰ δὲ πάσης ἄλλης ἀποδείξεως τὴν ἀναργυρίαν ἀντιτιθέναι· ἐν οἷς δὲ οὐκ ἔστιν ἀναργυρίαν ἀντιτιθέναι ἢ ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν μόνον ἀντιτιθέναι, μηδὲ ὅρκος ἐπιφερέσθω (*). (Β. XXIII. 1. 76).

9. Εἶσω μὲν διετίας τοῦ γάμου διαλυθέντος, εἴτε θανάτῳ εἴτε διαζυγίῳ, καὶ αὐτῷ τῷ ἀνδρὶ τὰ τῆς ἀναργυρίας ἔξεστι μέμφεσθαι, καὶ τῷ γε αὐτοῦ κληρονόμῳ εἶσω ἑτέρου ἐνιαυτοῦ. Εἰ δὲ ὑπὲρ διετίαν ἄχρι δέκα ἐνιαυτῶν ὁ γάμος ἐκταθείη, τῷ ἀνδρὶ δίδομεν τὴν μέμψιν καὶ τῷ γε αὐτοῦ κληρονόμῳ μηνῶν εἶσω τριῶν· Εἰ δὲ παραδράμῃ ἡ δεκαετία, οὐδὲ τῷ ἀνδρὶ οὐδὲ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ τὰ τῆς μέμψεως ἔσται, εἰ μὴ ἀφήλιξ ἦν ὁ ἀνήρ· τότε γὰρ δωδεκαετία δίδοται αὐτῷ ἐκ τοῦ καιροῦ τῶν γάμων· καὶ εἰ συμβῇ τελευτῆσαι αὐτὸν ἐντὸς τῆς δωδεκαετίας, τοῖς κληρονόμοις ἔχειν τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὴν μέμψιν· εἰ δὲ καὶ οὗτοι ἀφήλικές εἰσι, πενταετία αὐτοῖς δίδοται μετὰ τὴν λύσιν τῶν γάμων.

10. Αἱ γινόμεναι ἀμεριμνίαι παρὰ τῶν δανειστῶν περὶ χρεῶν καθολικαὶ ἢ ἐκ μέρους, ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου ἢ ἀπὸ τοῦ τόκου ἢ ἄλλου οἱουδήποτε συναλλάγματος ἕνεκεν, ἐν ᾧ ἀριθμησις χρη-

(*) Σημείωσαι, ὅτι ὁσάκις ὁ ἐναγίμενος ἀρνεῖται ὅλον τὸ χρέος, τότε ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀρίθμησιν τοῦ χρέους ὁ δανειστής· ὅταν δὲ λέγῃ ὅτι ὁ δανειστὴς μέρος ἔλαβε καὶ μέρος χρεωστεῖται, τότε τὸ βάρος τῆς ἀ-

φῆ· ὅταν δὲ δηλοποιῆται εἰς αὐτὴν γενικῶς, ὅτι ἔλαβε τὴν προῖκα ὅλην, δέκα λόγ. χ. ἢ εἴκοσι λίτρας, τότε δίδεται εἰς τούτους ἡ δεκαετία πρὸς παραγραφὴν τῆς ἀναργυρίας.

8. Κατὰ τὴν διάταξιν εἰς ὅσα συναλλάγματα γράφεται, ὅτι ἠριθμήθησαν χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα, τῆς ἀναργυρίας ἡ διαμαρτύρησις ἀντιθέτεται ἐντὸς δύο συναπτῶν ἐτῶν. Ὅσοι δὲ πρότερον δι' αἰτίας τινὰς ὡρισμένας εἰδικῶς ἀπὸ τοὺς νόμους ἐβοηθοῦντο καὶ μετὰ παρέλευσιν τῆς πενταετίας, οὗτοι βοηθοῦνται καὶ τὴν σήμερον. Κατὰ δὲ ὁμολογίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφη ὅτι ἔλαβέ τις παρακαταθήκην, ἢ κατὰ ἀποδεικτικοῦ γενομένου περὶ δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἢ κατὰ ἀποδείξεως παραλαβῆς διὰ προῖκα, ἀναργυρία δὲν ὑπάρχει· κατὰ παντὸς δὲ ἄλλου ἀποδεικτικοῦ ἀντιθέτεται ἡ ἀναργυρία. Εἰς ὅσα ὅμως ἀναργυρία δὲν ἀντιθέτεται ἢ ἀντιθέτεται μόνον ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν, δὲν ἐπιφέρεται οὐδὲ ὅρκος.

9. Ἐὰν ἐντὸς διετίας διαλυθῇ ὁ γάμος, εἴτε ἀπὸ θάνατον, εἴτε μὲ διαζύγιον, περὶ ἀναργυρίας δύναται νὰ μέμφηται καὶ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐντὸς ἄλλου ἑνὸς ἔτους. Εἰ δὲ ὁ γάμος ἐκταθῇ ὑπὲρ τὴν διετίαν ἕως δέκα ἔτη, ἡ μέμψις δίδεται εἰς τὸν ἄνδρα καὶ εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν. Εἰ δὲ παρέλθῃ ἡ δεκαετία, δὲν δύναται νὰ μέμφηται οὔτε ὁ ἀνὴρ, οὔτε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ὁ ἀνὴρ ἦτον ἀνήλικος· διότι τότε δίδονται εἰς αὐτὸν δώδεκα ἔτη ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ γάμου· καὶ ἐὰν ἐντὸς τῆς δωδεκαετίας συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ αὐτὸς, ἔχουσι τὸν χρόνον πρὸς μέμψιν οἱ κληρονόμοι· εἰ δὲ καὶ οὗτοι εἶναι ἀνήλικοι, δίδεται εἰς αὐτοὺς πενταετία μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν.

10. Αἱ περὶ χρεῶν ἀμεριμνίαι ὅσας κάμνουσιν οἱ δανεισταὶ εἰς τὸ ὅλον ἢ εἰς μέρος, διὰ τὸ κεφάλαιον ἢ διὰ τὸν τόκον ἢ δι' ὁποιονδήποτε ἄλλο συνάλλαγμα, εἰς τὸ ὁποῖον γράφεται ἀρίθμησις

ποδείξεως πίπτει εἰς τὸν χρεώστην αὐτόν· καὶ τοῦτο πολλὰ δικαίως, διότι ἀγωνίζεται μὲ πρόληψιν, ὡς ἤδη γράψας ἰδιοχείρως ὅτι χρεωστεῖ.

μάτων ἢ δόσεως ῥητῶν εἰδῶν γέγραπται, εἴσω τριάκοντα ἡμερῶν μόνον μετὰ τὴν τῆς τοιαύτης ἀμερημνίας ἔκθεσιν ἀριθμουμένων τὴν παραγραφὴν τῆς ἀναργυρίας δύναται ἀντιτιθέναι· μετὰ γὰρ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν παύεται τοιαύτη παραγραφὴ, καὶ οὐδὲ ὅρκος ἐν τούτοις μετὰ τὸν τοιοῦτον χρόνον ἐπιφέρεται. (B. XXIII. 1. 66.)

11. Οὐ δύναται ὁ δημοσιεύων ἀναργυρίαν ἀντιτιθέναι κατὰ τῆς γενομένης παρ' αὐτοῦ ἀποδείξεως καὶ νῦν προφερομένης. (B. LVI. 8. 30.) (*)

ΤΙΤΛ. Γ'. Περὶ Ἀπαιτήσεως καὶ Ἀπωλείας.

1. Πᾶν διδόμενον ἢ διὰ πρᾶγμα δίδοται, ἢ δι' αἰτίαν· τὸ δὲ δι' αἰτίαν, ἢ σεμνὴν, ἢ αἰσχράν· καὶ ἡ αἰσχρότης ἢ τοῦ δίδοντος μόνον ἐστὶν, ἢ τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ἑκατέρων. Τὸ μὲν οὖν ἐπὶ σεμνῷ πράγματι δοθὲν τότε ἀναλαμβάνεται, ὅτε μὴ γένηται· οἷον δέδωκέ τίς τινι νομίσματα ἵνα ἐλευθερώσῃ δοῦλον ἴδιον, ἢ ἵνα παραιτήσηται κληρονομίαν ἢ ληγάτα· καὶ ἐὰν μὲν μὴ πληρώσῃ ταῦτα, ἀπαιτεῖται ἃ ἔλαβεν· εἰ δὲ ἡ αἰσχρότης ἐστὶ τοῦ λαμβάνοντος, κἂν ἐποίησε τὸ πρᾶγμα ἐφ' ᾧ ἔλαβεν, ἀποδίδωσιν· ὡς ἔνθα τις λάβοι ἐπὶ τῷ μὴ φονεῦσαι, ἢ ἱεροσυλῆσαι ἢ ἐπὶ τῷ δοῦναι παρακαταθήκην ἢ δικαίωμα· τότε γὰρ εἰ καὶ τάχα ἐποίησε, καθὰ συνεφώνησεν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ὃ ἔλαβε, διὰ τὸ ἐπ' ἀδίκῳ καὶ αἰσχρῶς τοῦτο λαβεῖν. Εἰ δὲ καλὴν δίκην ἔχων παράσχω τῷ δικαστῇ ἐπὶ τῷ ὑπὲρ ἐμοῦ ψηφίσασθαι, οὐκ ἀναλαμβάνω· ἔγκλημα γὰρ πλημμελῶ τὸν δικαστὴν ὑποφθείρων καὶ ἐκπίπτω τῆς δίκης. (R. XXIV. 2. f.)

(*) Ἐκ τούτων ἕπεται, ὅτι ἡ ἀναργυρία κινεῖται εἰς μὲν τὰ συναλλάγματα ἐντὸς δύο ἐτῶν, εἰς δὲ ἀμεριμνίας, τὰς ὁποίας κάμνουσιν οἱ δανεισταὶ εἰς βάρος τῶν χρεωστῶν, ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν, εἰς δὲ ἀποδείξεις παρακαταθήκης ἢ δημοσίων ἀναργυρία δὲν ὑπάρχει. Δὲν δύναται ὡσαύτως

χρημάτων ἢ δόσεως ῥητῶν εἰδῶν, δύνανται νὰ ἀντιθέτωσιν τῆς ἀναργυρίας τὴν παραγραφὴν ἐντὸς τριάκοντα μόνον ἡμερῶν λογιζομένων μετὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς τοιαύτης ἀμεριμνίας· διότι μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν παύει ἡ τοιαύτη παραγραφὴ, καὶ οὐδὲ ὅρκος ἐπιφέρεται εἰς αὐτοὺς μετὰ τὸν τοιοῦτον χρόνον.

11. Ὁ ὑπουργῶν εἰς τὰ δημόσια δὲν δύναται νὰ ἀντιθέτῃ ἀναργυρίαν κατὰ τῆς ἀποδείξεως τὴν ὁποίαν ἔκαμε καὶ σήμερον προβάλλει.

ΤΙΤΛ. Γ'. Περὶ ἀπαιτήσεως καὶ ἀπωλείας.

1. Πᾶν διδόμενον ἢ διὰ πρᾶγμα δίδεται, ἢ διὰ αἰτίαν· καὶ τοῦτο δι' αἰτίαν, ἢ σεμνὴν, ἢ αἰσχράν· ἡ δὲ αἰσχρότης εἶναι ἢ τοῦ δίδοντος, ἢ τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ἀμφοτέρων. Ὅ,τι λοιπὸν δίδεται διὰ σεμνὸν πρᾶγμα, τότε ἀναλαμβάνεται, ὅταν αὐτὸ δὲν γείνῃ· καθὼς ἐδόθησαν εἴς τινα νομίσματα διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἰδιόν του δοῦλον, ἢ διὰ νὰ παραιτήσῃ κληρονομίαν ἢ κληροδοσίας· καὶ ἐὰν δὲν ἐκπληρώσῃ ταῦτα, ἀπαιτεῖται ὅσα ἔλαβεν· εἰ δὲ ἡ αἰσχρότης εἶναι τοῦ λαμβάνοντος, ἀποδίδει τὰ ληφθέντα, καὶ ἂν ἔκαμε τὸ πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον ἔλαβε· καθὼς, ἐὰν λάβῃ τις διὰ νὰ μὴ φονεύσῃ, ἢ νὰ μὴ κλέψῃ τὰ ἱερὰ, ἢ νὰ ἀποδώσῃ παρακαταθήκην ἢ ἔγγραφον· διότι καὶ ἀνίσως ἐξετέλεσε τὰ συμφωνηθέντα, ὅμως ἀπαιτεῖται ὅ,τι ἔλαβεν, ὡς ληφθὲν δι' ἄδικον πρᾶξιν καὶ αἰσχρῶς. Εἰ δὲ ἔχω δικαίαν δίκην καὶ προσφέρω χρήματα εἰς τὸν δικαστὴν διὰ νὰ ἀποφασίσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ, ταῦτα δὲν ἀναλαμβάνω· διότι πράττω ἔγκλημα διαφθείρων τὸν δικαστὴν καὶ χάνω τὴν δίκην.

νὰ κινῆται ἀναργυρία οὐδὲ εἰς ἀπόδειξιν γενομένην διὰ προῖκα, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἀπόδειξις διαλαμβάνῃ τὴν προῖκα ταύτην κατ' εἶδος· εἰ δὲ ὁλικῶς, τότε δύναται νὰ κινῆται ἡ περὶ ταύτης ἀναργυρία ἐντὸς δέκα ἐτῶν.

2. Τὰ ὑπὲρ εὐσεβείας διδόμενα, κἂν κατὰ πλάνην δοθῇ, οὐ μεπετιτεύεται. (B. XXIV. 6. 32).

3. Ὁ δι' εὐσέβειαν ἀποθρέψας τὴν οἰκείαν ἀδελφόπαιδα οὐκ ἔχει ἀπαίτησιν. (B XVII. 1. 27.)

4. Ἡ ἀπαίτησις τῆς καταδίκης καὶ διηνεκής ἐστι καὶ πράγματος ἀπαίτησιν ἔχει καὶ κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων δίδοται (*). (B. IX. 3. 6).

5. Ὅτι ἡ μήτηρ εἴ τι μὲν πρὸς τροφὴν τῶν παίδων αὐτῆς ἀνάλωσεν, ἀπαιτεῖν οὐ συγχωρεῖται· εἴ τι δὲ εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν χρησίμως ἀνάλωσε, τοῦτο διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς ἀπαιτῆσαι δύναται. (B. XVII. 2. 11).

6. Καὶ ὁ ἀνὴρ, ἅτινα μὲν εἰς τὴν γαμετὴν αὐτοῦ ἀνάλωσε νοσοῦσαν, οὐκ ἀπὸ τοῦ πενθεροῦ ἀπαιτεῖ ταῦτα· ὅσα δὲ εἰς ταφὴν αὐτῆς ἀνάλωσεν, τὸν πατέρα πρὸς ὃν ἡ προῖξ ἐπανῆλθε, νομίμως μεθοδεύει. (B. XVII. 2. 13).

7. Οὐ λαμβάνει ὁ ἀνὴρ εἴ τι ἐδαπάνησεν εἰς τοὺς τεχθέντας ἐκ τῶν προικιμαίων δούλων, ἃ δέδωκεν εἰς μάθησιν αὐτῶν ἢ εἰς τροφάς· τῇ γὰρ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν κέχρηται. Τὸ δὲ δοθὲν ταῖς τροφαῖς αὐτῶν λαμβάνει, ὡς ἐπὶ σωτηρίᾳ δοθέν· ὃν τρόπον, εἰ παρὰ λῃστῶν τοὺς προικιμαίους ἀναβύσηται δούλους.

8. Ἡ τῆς κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκβάλλεται διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς (B. XLII. 1. 65).

9. Ἐπὶ παρανόμων γάμων οὐ τρακταΐζεται ἀπαίτησις· οὐδὲ ἐπὶ αἰσχρᾷς τοῦ δεδωκότος αἰτίας. (B. XXIV. 8. 5).

10. Ὁ ἐνταλθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται, ἅπερ ἐληστεύθη ἢ ναυαγίῳ ἀπώλεσεν, ἢ περὶ τὴν ἰδίαν ἢ τὴν τῶν ἰδίων νόσον ἐδαπάνησε· ταῦτα γὰρ κατὰ τύχην, οὐ μὴν ἐκ τῆς ἐντολῆς συνέβη. (B. XIV. 1. 26).

(*) Ἀφοῦ καταδικασθῇ τις, ἐνέχεται εἰς τὴν ἀπαιτοῦσαν τὰ ἀπὸ καταδίκην ἕξδα· καὶ ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις δὲν εἶναι πρόσκαιρος, ἀλλὰ διηνεκὴς, ἁρμόζουσα δηλ. ἕως τριακονταετίαν· διότι δὲν ἀπαιτεῖ ποινὴν, ἀλλὰ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔλειψεν ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ νικήσαντος, καὶ τὴν ἐ-

2. Ὅσα δίδονται πρὸς εὐσέβειαν, καὶ κατὰ πλάνην ἐὰν δοθῶσι, δὲν ἀναλαμβάνονται.

3. Ὁ ἀναθρέψας τὴν ἀπὸ ἀδελφὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ δι' εὐσέβειαν δὲν ἔχει ἀπαίτησιν.

4. Ἡ ἀπαίτησις τῆς καταδίκης καὶ διηνεκὴς εἶναι καὶ πράγματος ἀπαίτησιν ἔχει καὶ δίδεται εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

5. Ἡ μήτηρ δὲν συγχωρεῖται νὰ ἀπαιτῇ ὅ,τι ἐξώδευσε πρὸς τροφὴν τῶν τέκνων της· ὅ,τι ὅμως ἐξώδευσε χρησίμως εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν, τοῦτο δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ μὲ τὴν περὶ διοικήσεως ἀγωγήν.

6. Καὶ ὁ ἀνὴρ, ὅσα ἐξώδευσεν εἰς ἀσθενείας τῆς συζύγου αὐτοῦ, δὲν τὰ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν πενθερόν· ὅσα δὲ ἐξώδευσεν εἰς ἐνταφιασμὸν αὐτῆς, τὰ αἰτεῖ νομίμως ἀπὸ τὸν πατέρα πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπιστρέφει ἡ προῖξ.

7. Δὲν λαμβάνει ὁ ἀνὴρ ὅ,τι ἔτυχε νὰ ἐξοδεύσῃ εἰς τὰ παιδία τὰ γεννηθέντα ἀπὸ προικιμαίους δούλους, ἃ ἔδωσεν εἰς μάθησιν αὐτῶν ἢ εἰς τροφάς· διότι μεταχειρίζεται τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν· ὅ,τι δὲ ἐδόθη εἰς τὰς τροφὰς αὐτῶν τὸ ἀναλαμβάνει, ὡς καταβληθὲν πρὸς σωτηρίαν. Ὡσαύτως καὶ ἐὰν ἀπολυτρώσῃ τοὺς προικιμαίους δούλους ἀπὸ λῃστάς.

8. Ἡ ἀπαίτησις τῆς κληρονομίας δὲν ἀναιρεῖται διὰ τῆς παλοχρονίου παραγραφῆς.

9. Εἰς παράνομον γάμον ἀπαίτησις δὲν ἔχει χώραν, οὐδὲ δι' αἰσχρὰν αἰτίαν τοῦ δώσαντος.

10. Ὁ ἐνταλθεὶς δὲν ἀπαιτεῖ, ὅσα τὸν ἀπεστέρησαν λῃσταὶ ἢ ἔχασεν εἰς ναυάγιον, ἢ ἐξώδευσεν εἰς ἰδίαν αὐτοῦ ἢ τῶν ἰδικῶν του ἀσθένειαν· διότι ταῦτα εἶναι τυχηρὰ, καὶ δὲν συνέβησαν ἀπὸ τὴν ἐντολήν.

λάττωσε, τοῦ δὲ καταδικασθέντος τὴν περιουσίαν ηὔξησε· καὶ διὰ τοῦτο δίδεται καὶ εἰς κληρονόμους τοῦ νικήσαντος καὶ κατὰ κληρονόμων τοῦ καταδικασθέντος ἁρμόζει.

11. Ἐὰν παράσχω σοι διατετιμημένον πρᾶγμα, ἐρ' ᾧ ἡ αὐτὸ ἀγαγεῖν μοι ἢ τὸ τίμημα, καὶ ἀπώληται πρὶν ἢ πραθῇ, εἰ μὲν ἐγώ σε παρεκάλεσα λαβεῖν, ἐμός ἐστιν ὁ κίνδυνος· εἰ δὲ σὺ παρεκάλεσας, σός· εἰ δὲ μηδέτερος, δόλον καὶ ἀμέλειαν χρεωστεῖς.

12. Ἐὰν βουλουμένου σοῦ σκεῦος ἀγοράσαι ὁ τεχνίτης ἀγαγὼν ἐάσῃ παρὰ σοὶ καὶ ἀπαρεσθεὶς πέμψῃς διὰ δούλου σοῦ καὶ ἀπώληται ἄνευ ἀμελείας καὶ δόλου σου, ὁ τεχνίτης ζημιοῦται· καὶ αὐτοῦ γὰρ χάριν ἐπέμφθη. Ἐνέχῃ δὲ καὶ ἀπὸ ἀμελείας τῶν λαβόντων αὐτὸ παρὰ σοῦ φυλάξαι ἢ διακομίσαι. Ἁρμόζει γοῦν ἡ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἀγωγή. (B. XX. 4. 20).

13. Τὸν δακτύλιόν σου ἔλαβον ἐπὶ τῷ ἰδεῖν καὶ ἐξέπεσεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐνέχομαι τῇ ἀγωγῇ (B. XX. 4. 23).

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ Καινοτομιῶν.

1. Καινὸν πρᾶγμα ποιεῖ τις ἢ διὰ τὸ οἰκοδομεῖν ἢ διὰ τὸ καταλύειν τίποτε καὶ τὴν προτέραν ὄψιν ἐναλλάσσειν.

2. Εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως κτίζει τις, κωλύειν αὐτὸν ἔξεστι· τὸ δὲ περὶ καινοτομίας παράγγελμα ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἔργοις ἁρμόζει. (B. LVIII. 10. 1).

3. Καὶ χωρὶς ἄρχοντος παραγγέλλει τις, καὶ οἰκείῳ ὀνόματι καὶ ἀλλοτρίῳ καὶ πάντοτε καὶ πᾶσι καὶ ἀποῦσι καὶ ἀγνοοῦσι καὶ ἄκουσιν (B. LVIII. 10. 1).

4. Ὁ παραγγέλλων γίνεται ἐνάγων· καὶ ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς κτίσῃ χωρὶς προτροπῆς, διὰ νομίμου παραγγελίας καταλύει τὸ ἔργον.

5. Ἔνθα γίνεται τὸ ἔργον, ὀφείλει τις παραγγέλλειν, εἴτε τις οἰκοδομεῖ, εἴτε ἄρχεται, κἂν μὴ τῷ δεσπότῃ παραγγείλῃ· παντὶ γὰρ ἐν τῷ ἔργῳ παρόντι καλῶς παραγγέλλεται, εἴτε διὰ τὸ ἔργον πάρεστιν, εἴτε διὰ τὸν δεσπότην· καὶ οὐ διαφερόμεθα, τίς καὶ ποίας αἱρέσεώς ἐστιν ὁ παραγγελθείς, εἰ δοῦλος ἢ γυνὴ ἢ παῖς ἢ

11. Ἐὰν σὲ ἐγχειρίσω πρᾶγμα ἐκτιμημένον, διὰ νά με ἐπιστρέψῃς ἢ αὐτὸ ἢ τὸ τίμημα αὐτοῦ, καὶ χαθῇ πρὸ τῆς πωλήσεως, εἰ μέν σε παρεκάλεσα ἐγὼ διὰ νὰ τὸ λάβῃς, ὁ κίνδυνος εἶναι εἰς βάρος μου· εἰδὲ παρεκάλεσες σὺ, εἰς βάρος σου· Ἂν ὅμως κανεὶς δὲν παρεκάλεσεν, εὐθύνεσαι εἰς δόλον καὶ ἀμέλειαν.

12. Ἐὰν θέλῃς νὰ ἀγοράσῃς ἀγγεῖον καὶ ὁ τεχνίτης τὸ φέρῃ καὶ τὸ ἀφήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν σου, σὺ δὲ μὴ εὑρίσκων αὐτὸ τῆς ἀρεσκείας σου τὸ ἀποστείλῃς μὲ τὸν δοῦλόν σου καὶ χαθῇ χωρὶς ἀμέλειαν καὶ δόλον σου, ζημιοῦται ὁ τεχνίτης· διότι δι' αὐτὸν ἐστάλη. Ἐνέχεσαι δὲ καὶ ἀπὸ ἀμέλειαν τῶν λαβόντων ἀπὸ σὲ διὰ νὰ τὸ φυλάξωσιν ἢ νὰ τὸ μετακομίσωσιν. Ἁρμόζει λοιπὸν ἡ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἀγωγή.

13. Ἔλαβον τὸ δακτυλίδιόν σου νὰ τὸ ἰδῶ καὶ ἔπεσεν εἰς ποταμόν, ἐνέχομαι εἰς τὴν περὶ πράγματος ἀγωγήν.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ καινοτομιῶν.

1. Καινοτομεῖ τις ἢ κτίζων ἢ κατεδαφίζων κτίριον· ἐνίοτε καὶ ἀλλάττων τὴν προτέραν αὐτοῦ ὄψιν.

2. Εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως κτίζει τις, συγχωρεῖται νὰ ἐμποδίζηται· τὸ δὲ περὶ καινοτομίας παράγγελμα ἁρμόζει εἰς μέλλοντα ἔργα.

3. Παραγγέλλει τις καὶ χωρὶς δικαστοῦ προσταγὴν, καὶ εἰς ἴδιόν του καὶ εἰς ἄλλου ὄνομα καὶ πάντοτε καὶ πρὸς ὅλους καὶ ἀπόντας καὶ ἀγνοοῦντας καὶ ἄκοντας.

4. Ὁ παραγγέλλων γίνεται ἐνάγων· καὶ ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς κτίσῃ χωρὶς ἄδειαν, κατεδαφίζει τὸ ἔργον μὲ ἔννομον παραγγελίαν.

5. Ὅπου γίνεται τὸ ἔργον, ἐκεῖ ὀφείλει τις νὰ παραγγέλλῃ, εἴτε κτίζει τις, εἴτε ἀρχίζει, καὶ πρὸς τὸν κύριον ἐὰν δὲν παραγγέλλῃ· διότι καλῶς παραγγέλλεται πρὸς ἕκαστον παρόντα εἰς τὸ ἔργον, εἴτε διὰ τὸ ἔργον εἶναι παρὼν, εἴτε διὰ τὸν κύριον· καὶ δὲν ἐξετάζομεν, τίς καὶ ποίας καταστάσεως εἶναι ὁ παραγγελθείς,

κόρη. Πᾶσι γὰρ τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς παραγγέλλεται, ἵνα μέντοι δύνηται ἀπαγγελθῆναι τῷ δεσπότῃ. Εἰ δὲ ἔξωθεν τοῦ ἔργου παραγγέλλῃ τις τῷ δεσπότῃ, οὐκ ἐρρῶται· ἐν αὐτῷ γὰρ δεῖ τῷ ἔργῳ παραγγέλλειν, ἵνα εὐθέως ὁ παραγγελθεὶς ἀναχωρήσῃ. Ἐπείτοιγε συμβαίνει, ἐν ὅσῳ ἔρχεται πρὸς τὸ ἔργον, τὸ κατὰ ἄγνοιαν αὐτοῦ γινόμενον παρὰ τὸ παράγγελμα γίνεσθαι. (Β. LVIII. 10. 4).

6. Ἐάν τις μετὰ τὸ παραγγελθῆναι ἐποικοδομήσῃ, μὴ αἰτήσας συγχώρησιν ἢ μὴ δεδωκὼς ἱκανὰ, τὸ μετὰ τὴν παραγγελίαν γεγονὸς ἔργον καταλύει, κἂν εἶχε δίκαιον τοῦ κτίζειν.

7. Ὁ κτίζων εἰ ἐγκαλεῖται καινοτομεῖν, εἴσω τριῶν μηνῶν ὀφείλει λέγειν τὴν δίκην· μετὰ δὲ ταῦτα ἀσφαλίζεσθαι, ὅτι ἐὰν ὀρθῇ κακῶς οἰκοδομήσας, καταστρέφει αὐτὰ, ἃ κτίζει, ἰδίοις ἀναλώμασιν.

8. Ἐὰν ἡ τοῦ ἀπολιμπανομένου κατασκευασθεῖσα παρὰ διοικητοῦ οἰκία βλάπτῃ τὸν παρόντα γείτονα, ὀφείλει ὁ διοικητὴς διὰ τετραμήνου καταμηνύειν καὶ παριστᾶν τὸ πρωτότυπον· εἰ δὲ καταμηνυθεὶς οὐ παραστῇ, τότε αὐτὸς ὁ φροντιστὴς δικαιολογούμενος, εἰ καταδικασθῇ, πᾶσαν καινοτομίαν εὐπορῶν ἀποδίδωσι, μὴ εὐπορῶν δὲ, ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπόντος ἀπαιτεῖται.

9. Ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς πωλήσῃ τὸν οἶκον καὶ ὁ ἀγοράσας κτίσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται· οὐ γὰρ προσώπῳ, ἀλλὰ πράγματι γίνεται ἡ παραγγελία· διὸ παραγγελίας γενομένης, ὁ νεμόμενος ἐνέχεται. (Β. LVIII. 10. 25.)

10. Τῷ δούλῳ κτίζοντι καλῶς παραγγέλλει τις περὶ καινοτομίας· δοῦλος δὲ ἑτέρῳ κτίζοντι παραγγέλλειν οὐ δύναται.

11. Ἐὰν πολλῶν τινων εἴη τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γίνεται τὸ ἔργον, εἰ καὶ ἑνὶ μόνῳ παραγγελθῇ, ὀρθῶς γίνεται ἡ παραγγελία, καὶ δοκεῖ πρὸς πάντας γεγονέναι τοὺς δεσπότας· εἰ δὲ εἷς ἐκ τῶν δεσποτῶν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐποικοδομεῖ, οὐκ ἐνάγονται περὶ τούτου τοῦ ἔργου οἱ ἄλλοι· οὐδὲ γὰρ χρὴ τὰ παρ' ἑτέρου γινόμενα καταβλάπτειν τοὺς μηδὲν πεποιηκότας.

ἐὰν τύχῃ δοῦλος ἢ γυνὴ ἢ παιδίον ἢ κόρη· διότι καλῶς παραγγέλλεται πρὸς ὅλους τοὺς παρόντας, διὰ νὰ εἰδοποιηθῇ ὅμως πρὸς τὸν κύριον. Εἰ δὲ παραγγέλλῃ τις τὸν κύριον μακρὰν ἀπὸ τὸ ἔργον, τοῦτο δὲν ἰσχύει· διότι ὀφείλει νὰ παραγγέλλῃ εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ, διὰ νὰ ἀποχωρήσῃ εὐθὺς ὁ παραγγελθείς. Ἄλλως καθ' ὅσον ἐργάζεται, τὸ παρ' αὐτοῦ ἀγνοούμενον συμβαίνει νὰ ἦναι παρὰ τὸ παράγγελμα.

6. Ἐάν τις μετὰ τὸ παράγγελμα ἐπικτίσῃ, χωρὶς νὰ αἰτήσῃ ἄδειαν ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίαν, κατεδαφίζει τὸ κτισθὲν μετὰ τὴν παραγγελίαν, καὶ δικαίωμα ἂν εἶχε νὰ κτίζῃ.

7. Ὁ κτίζων ἐὰν ἐγκαλῆται ὡς καινοτομῶν, ὀφείλει ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ δικάζηται· μετὰ δὲ ταῦτα ἀσφαλίζεται ὅτι ἐὰν φανῇ, ὅτι ἔκτισε κακῶς, καταβαφίζει μὲ ἴδιά του ἔξοδα, ὅσα κτίζει.

8. Ἐὰν τοῦ ἀπόντος ἡ οἰκία κατασκευασθεῖσα ἀπὸ τὸν διοικητὴν βλάπτῃ τὸν παρόντα γείτονα, ὀφείλει ὁ διοικητὴς εἰς τέσσαρας μῆνας νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ νὰ παραστήσῃ τὸ πρωτότυπον πρόσωπον· εἰ δὲ μετὰ τὴν εἰδοποίησιν δὲν παρασταθῇ ὁ κύριος, τότε δικαιολογούμενος αὐτὸς, ἐὰν καταδικασθῇ, εὐπορῶν μὲν ἀποδίδει τὴν καινοτομίαν ὅλην, ἀπορῶν δὲ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀπόντος.

9. Ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς πωλήσῃ τὴν οἰκίαν καὶ ὁ ἀγοράσας αὐτὴν κτίσῃ, οὗτος ἐνέχεται· διότι ἡ παραγγελία δὲν γίνεται εἰς πρόσωπον, ἀλλ' εἰς πρᾶγμα· ὅθεν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐνέχεται ὁ νεμόμενος.

10. Τὸν κτίζοντα δοῦλον καλῶς παραγγέλλει τις περὶ καινοτομίας· ὁ δὲ δοῦλος δὲν δύναται νὰ παραγγέλῃ ἄλλον κτίζοντα.

11. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται τὸ ἔργον, ἀνήκῃ εἰς πολλοὺς, καὶ εἰς ἕνα μόνον ἐὰν παραγγελθῇ, καλῶς γίνεται ἡ παραγγελία, καὶ νομίζεται ὅτι ἔγεινε πρὸς ὅλους τοὺς κυρίους· εἰ δὲ μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐπικτίσῃ εἷς ἀπὸ τοὺς κυρίους, περὶ τοῦ ἔργου τούτου δὲν ἐνάγονται οἱ ἄλλοι· διότι τὰ γινόμενα ἀπὸ ἄλλον, δὲν πρέπει νὰ βλάπτωσι τοὺς μὴ πράξαντας τίποτε.

12. ΕΠΑΡΧΙΚΑ *ἀπὸ τῶν τοῦ Ἀσκαλωνίτου Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀρχιτέκτονος ἐκ τῶν νόμων ἤτοι ἐθῶν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ· πρῶτον περὶ μέτρων.*

Ὅτι ὁ δάκτυλος πρῶτός ἐστιν· ὥσπερ καὶ ἡ μονὰς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν.

Ἡ παλαιστὴ ἔχει δακτύλους δ'. Ὁ πῆχυς ἔχει πόδας ιη''. ἤτοι παλαιστὰς ς'. Τὸ βῆμα ἔχει πήχεις β'. ἤτοι πόδας γ'. παλαιστὰς ιβ'.

Ἡ ὀργυιὰ ἔχει βήματα β'. ἤτοι πήχεις δ'. ἤτοι πόδας ς'. ἤγουν σπιθαμὰς θ'. δακτ. σ'. Ἡ ἄκαινα ἔχει ὀργ. αἠ'' ἤτοι πήχεις ς'. ἤτοι πόδας θ'. παλαιστὰς λς'. Τὸ πλέθρον ἔχει ἀκαίνας ι'. ἤτοι ὀργίας ιέ. ἤτοι βήματα λ'. πήχεις ξ'. καὶ πόδας ή'.

Τὸ στάδιον ἔχει πλέθρα ς'. ἤτοι ἀκαίνας ξ'. ἤτοι ὀργίας ρ'. βήματα σμ'. πήχεις ύ. πόδας χ'.

Τὸ μίλιον κατὰ μὲν Ἐρατοσθένην καὶ Στράβωνα τοὺς γεωγράφους ἔχει σταδίους ή. καὶ γ'., ἤτοι ὀργίας ωλς'. κατὰ δὲ τὸ νῦν κρατοῦν ἔθος στάδια μὲν ἔχει ζη''. ἤτοι ὀργίας ψν'. ἤτοι βήματα αρ'. πήχεις ,ς.

Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὡς τὸ νῦν μίλιον, ἤτοι τῶν ζη''. σταδίων, ὀργίας μὲν γεωμετρικὰς, ὡς ἔρημεν, ἔχει ψν'. ἁπλᾶς δὲ ωμ'. αἱ γὰρ ρ'. ὀργῖαι γεωμετρικαὶ ριβ'. ἀποτελοῦσιν ἁπλᾶς ὀργίας.

13. *Περὶ βαλανείου.* Χρὴ τὸν ἐπιχειροῦντα κτίζειν ἰδιωτικὸν βαλανεῖον ἀριστῄντοῦ γείτονος τὰς καμίνους· εἰ μὲν νοτιώτερον εἴη τὸ γινόμενον βαλανεῖον ἢ δυσικώτερον τοῦ γείτονος, ἔχοντος δευτέραν ἢ τρίτην θέσιν καὶ θυρίδας ἀποβλεπούσας εἰς τὸ αὐτὸ βαλανεῖον,

Σημ. Τὸ ἡ ἐτέθη ἵνα παρεστήσῃ τὸ ἥμισυ.

12. ΕΠΑΡΧΙΚΑ *συλλεχθέντα παρὰ Ἰουλιανοῦ Ἀσκαλωνίτου τοῦ Ἀρχιτέκτονος ἀπὸ τοὺς νόμους ἤτοι τὰ ἔθιμα τῆς Παλαιστίνης. Πρῶτον περὶ μέτρων.*

Ὁ δάκτυλος εἶναι πρῶτος· καθὼς καὶ ἡ μονὰς εἰς τοὺς ἀριθμούς.

Ἡ παλάμη ἔχει δακτύλους τέσσαρας. Ὁ πῆχυς ἔχει πόδα ἕνα ἥμισυν, ἤτοι παλάμας ἕξ. Τὸ βῆμα ἔχει πήχεις δύο, ἤτοι πόδας τρεῖς παλάμας δώδεκα.

Ἡ ὀργυιὰ ἔχει βήματα δύο, ἤτοι πήχεις τέσσαρας, ἤτοι πόδας ἕξ, ἤγουν σπιθαμὰς ἐννέα, δακτύλους ἐννενηκονταέξ. Ἡ ἄκαινα ἔχει ὀργυιὰν μίαν καὶ ἡμίσειαν, ἤτοι πήχεις ἕξ, ἤτοι πόδας ἐννέα, παλάμας τριακονταέξ. Τὸ πλέθρον ἔχει ἀκαίνας δέκα, ἤτοι ὀργυιὰς δεκαπέντε, ἤτοι βήματα τριάκοντα, πήχεις ἑξήκοντα, πόδας ἐνενήκοντα.

Τὸ στάδιον ἔχει πλέθρα ἕξ, ἤτοι ἀκαίνας ἑξήκοντα, ἤτοι ὀργυιὰς ἑκατὸν, βήματα διακόσια τεσσαράκοντα, πήχεις τριακοσίας, πόδας ἑξακοσίους.

Τὸ μίλιον κατὰ μὲν Ἐρατοσθένην καὶ Στράβωνα τοὺς γεωγράφους ἔχει στάδια ὀκτὼ καὶ τριτημόριον, ἤτοι ὀργυιὰς ὀκτακοσίας τριάκοντα· κατὰ δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν σήμερον συνήθειαν ἔχει στάδια ἑπτὰ καὶ ἥμισυ, ἤτοι ὀργυιὰς ἑπτακοσίας πεντήκοντα, ἤτοι βήματα χίλια πεντακόσια, πήχεις χιλιάδας τρεῖς.

Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι τὸ σήμερον μίλιον, ἤτοι τῶν ἑπτὰ καὶ ἡμίσεως σταδίων, ὀργυιὰς γεωμετρικὰς μὲν, ὡς προελέχθη, ἔχει ἑπτακοσίας πεντήκοντα, ἁπλᾶς δὲ ὀκτακοσίας τεσσαράκοντα· διότι αἱ ἑκατὸν γεωμετρικαὶ ὀργυιαὶ ἀποτελοῦσιν ἑκατὸν δώδεκα ἁπλᾶς ὀργυιάς.

13. *Περὶ λουτροῦ.* Ὁ ἐπιχειρῶν νὰ κτίζῃ ἰδιωτικὸν λουτρὸν, εἰ μὲν τὸ γινόμενον λουτρὸν εἶναι νοτιώτερον ἢ δυτικώτερον ἀπὸ δίπατον ἢ τρίπατον οἰκίαν γείτονος καὶ ἀπὸ παράθυρα ἀποβλέποντα πρὸς αὐτὸ, ὀφείλει νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς καμίνους εἴκοσι πήχεις ἀπὸ

πήχεις κ'. χειμερινῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀνέμων, οὐ συνεχῶς μὲν αἱ τοῦ γείτονος ἀνοιγήσονται θυρίδες, διασκορπισθήσεται δὲ καὶ ἀναλωθήσεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀνέμου ἡ τοῦ πυρὸς ἀκμή. Εἰ δὲ βορειότερον ἢ ἀνατολικώτερον εἴη τοῦ γείτονος τὸ πριβάτον, δευτέρας ἢ τρίτης θέσεως οὔσης τοῦ γειτνιῶντος καὶ θυρίδων ὑπανεῳγμένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ πριβάτον, τηνικαῦτα ἀφιστᾷν τὸν κτίζοντα τὸ εἰρημένον πριβάτον πήχεις οὐκ ἐλάττους τῶν λ'. Θερινῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀνέμων, καὶ τῶν θυρίδων συνεχῶς ἀνοιγομένων, βλάβη τις προσγενήσεται τῷ τὴν οἰκίαν ἔχοντι· φρακτῶν δὲ ὄντων τῶν τοίχων τῶν ἀποβλεπόντων πρὸς αὐτὸ τὸ πριβάτον, τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ τρίτον διδόσθω τῷ κτίζοντι· εἰ δὲ μονόστεγοι τυγχάνουσιν ἐπίπεδοί εἰσιν οἱ οἶκοι, θύρας ἢ θυρίδας ἔχοντες ἀποβλεπούσας, ὡς εἴρηται, τὸ αὐτὸ τοῖς φρακτοῖς δεδόσθω. Εἰ δὲ φρακτοί εἰσιν οἱ τοῖχοι τῶν τοιούτων ἐπιπέδων, τῶν ἐπὶ τῶν ὑπερῴων μέτρων διδόσθω τὸ ἕκτον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλει· ἐν δὲ χωρίοις τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ.

14. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Ἀρτοκοπείου.* Τὸν ἐκ νέου κατασκευάζοντα ἀρτοκοπεῖον ἐν μὲν πόλει χρὴ ἀφιστᾷν τοῦ γείτονος τὸν τοῦ φούρνου οἶκον εἰς ὑψηλὸν ὑπαιθρον τόπον πήχεις ξ', εἰ τοῦ γείτονος εἴη τὰ οἰκήματα ἐπίπεδα μόνον. Αὕτη δὲ δίδοται ἡ τοῦ ὑπαίθρου τόπου ἀπόστασις διὰ τὰς γινομένας ἀπὸ τῶν τοιούτων ταῖς οἰκίαις καύσεις. Εἰ δὲ δευτέραν ἢ τρίτην ἢ καὶ ἑτέρας θέσεις ἔχει ὁ γείτων, τηνικαῦτα τὸν ἀρτοκοπεῖον ποιοῦντα ἀφιστᾷν τὸν τοῦ κλιβάνου οἶκον τοῦ γείτονος τὸ μὲν αὐτὸ τοῦ ὑπαίθρου διάστημα τὸ εἰρημένον· ἕνεκα δὲ τοῦ μὴ καπνίζεσθαι στοιχείτωσαν τῷ δημοίρῳ μέρει τῶν ἐπὶ τοῖς πριβάτοις εἰρημένων, ἡ μὲν γὰρ τοῦ πριβάτου συνεχὴς καὶ ἄπαυστος καῦσις, ἡ δὲ τοῦ κλιβάνου μερική, ἥτις ἐστὶ τῷ πλείονι μέρει ἐν

τὴν γειτονικὴν οἰκίαν, διότι ἐπικρατούντων τῶν ἀνέμων τοῦ χειμῶνος, δὲν θὰ ἀνοίγωνται συχνὰ τὰ παράθυρα τοῦ γείτονος καὶ τοῦ πυρὸς ἡ ἀκμὴ θὰ διαλύηται καὶ θὰ φθείρηται ἀπὸ τὸν ὑγρὸν ἄνεμον. Εἰ δὲ τὸ λουτρὸν εἶναι βορειότερον ἢ ἀνατολικώτερον, ἀπὸ δίπατον ἢ τρίπατον οἰκίαν γείτονος καὶ ἀπὸ παράθυρα ἀνοιγόμενα κατ' ὄψιν αὐτῆς, τότε τὸ κτιζόμενον λουτρὸν ἀνάγκη νὰ ἀπέχῃ πήχεις ὄχι ὀλιγωτέρας τῶν τριάκοντα· διότι ἀπὸ τοὺς ἐπικρατοῦντας θερινοὺς ἀνέμους καὶ τὰ συχνὰ ἀνοίγματα τῶν παραθύρων βλάπτεται ὁ γείτων οἰκοκύριος. Ἐὰν ὅμως οἱ ἀποβλέποντες πρὸς τὸ λουτρὸν τοῖχοι ἦναι φρακτοί, δίδεται εἰς τὸν κτίζοντα τὸ τρίτον τῶν προλεχθέντων μέτρων. Εἰ δὲ αἱ οἰκίαι εἶναι μονόροφοι ἤτοι χαμηλαί, καὶ αἱ θύραι ἢ τὰ παράθυρα ἀποβλέπουσι πρὸς τὸ λουτρὸν, δίδεται τὸ αὐτὸ μέτρον μὲ τῶν φρακτῶν τοίχων· εἰ δὲ οἱ τοῖχοι τῶν τοιούτων χαμηλῶν οἰκημάτων εἶναι φρακτοί, δίδεται τὸ ἕκτον τῶν μέτρων τῶν λογιζομένων διὰ τὰ πολυόροφα. Καὶ ταῦτα μὲν κρατοῦσιν εἰς πόλιν· εἰς δὲ τὰ χωρία λογίζεται τὸ ἥμισυ τῶν προλεχθέντων μέτρων.

14. *Περὶ ἀρτοποιείου.* Ὁ κατασκευάζων ἀρτοποιεῖον, εἰ μὲν τοῦ γείτονος τὰ οἰκήματα εἶναι μόνον χαμηλὰ, εἰς μὲν πόλιν ὀφείλει νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ κτίριον τοῦ φούρνου εἰς τόπον ὑψηλὸν καὶ ἀνοικτὸν, πήχεις ξ' ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος. Δίδεται δὲ ἡ ἀπόστασις αὕτη τοῦ ἀνοικτοῦ τόπου διὰ τὰς ἐπισυμβαινούσας εἰς τὰς οἰκίας ἀπὸ τὰ τοιαῦτα πυρκαϊάς. Εἰ δὲ ὁ γείτων ἔχει δίπατον ἢ τρίπατον ἢ καὶ ὑψηλοτέραν οἰκίαν, τότε ὁ κατασκευάζων ἀρτοποιεῖον ἀπομακρύνει τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κλιβάνου ἀπό τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος κατὰ τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν τοῦ ἀνοικτοῦ τόπου· πλὴν διὰ νὰ μὴ καπνίζηται ἡ οἰκία λογίζεται τὸ ἥμισυ μέτρον ἀπὸ τὰ τεταγμένα διὰ τὰ λουτρά· διότι τοῦ λουτροῦ ἡ καῦσις εἶναι συνεχὴς καὶ ἄπαυστος, ἡ δὲ τοῦ κλιβάνου πρόσκαιρος, καὶ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν νύκτα.

νυκτὶ γινομένη. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλει, ἐν δὲ κώμαις ἡ προαστείοις τῶν εἰρημένων τὸ ἥμισυ (*).

15. *Ἐπαρχικόν. Περὶ φούρνου κεραμεικοῦ.* Τὸν κατασκευάζοντα ἐν κώμῃ φοῦρνον κεραμεικὸν χρὴ ἀφιστᾶν τοῦτον τοῦ γείτονος, εἴτε θέσις εἴη δευτέρα καὶ γ'. ἡ περαιτέρω, καὶ εἰ μὲν βορειότερος εἴη ἡ ἀνατολικώτερος ὁ φοῦρνος, τῆς οἰκήσεως θύρας ἢ θυρίδας αὐτῆς ἐχούσης ἀποβλεπούσας πρὸς αὐτὸν τὸν φοῦρνον πήχεις εἴκοσιν· ἡ γὰρ τῆς κεραμεικῆς χρεία καὶ ἐργασία ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν εἰρημένων ἀνέμων προσβολῆς γίνεται· εἰ δὲ νοτιώτερος ἢ δυσικώτερος εἴη ὁ φοῦρνος τῆς τοῦ γείτονος οἰκήσεως καὶ αὐτῆς ἐχούσης θύρας ἢ θυρίδας, ἀφιστᾶν αὐτὸν πήχεις δεκαδύο, χειμερινῶν ὄντων τῶν ἀνέμων, καὶ τῆς ἐργασίας τὸ τηνικαῦτα μὴ οὔσης· εἰ δὲ φρακτοὶ ἢ ἐπίπεδοι εἶησαν οἱ οἶκοι, τότε ἀφιστᾶν αὐτὸν τῶν εἰρημένων πήχεων τὸ τρίτον. Προτέρας δὲ κεραμεικῆς οὔσης καὶ ἑτέρου γείτονος ἄλλην βουλουμένου πρὸς αὐτὴν κατασκευάσαι, τῆς τοῦ γείτονος παλαιᾶς καλυβώσεως χρὴ αὐτὸν τὸν κατασκευάζοντα, εἰ μὲν ἀνατολικωτέρα ἢ βορειοτέρα εἴη ἡ καλύβωσις, ἀφιστᾶν τοὺς φούρνους πήχεις ιέ. εἰ δὲ δυτικωτέρα ἢ νοτιωτέρα εἴη τῶν μελλόντων φούρνων γίνεσθαι ἡ καλύβωσις, πήχεις λ'. Τὰ αὐτὰ δὲ φυλαχθήτωσαν μέτρα τοῖς ἀνέμοις καὶ ἐπὶ τῶν ἁλωνίων.

(*) Ἤγουν, ἐὰν τὸ κτιζόμενον ἀρτοποιεῖον ᾖναι νοτιώτερον ἢ δυτικώτερον ἀπὸ δίπατον ἢ τρίπατον οἰκίαν τοῦ γείτονος καὶ ἀπὸ παράθυρα ἀποβλέπεντα εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον, ἀνάγκη νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος πήχεις δεκατρεῖς καὶ τριτημόριον μόνον· εἰδὲ τὸ ἀρτοποιεῖον εἶναι βορειότερον ἢ ἀνατολικώτερον ἀπὸ δίπατον ἢ τρίπατον οἰκίαν γείτονος, καὶ ἀπὸ παράθυρα ἀνοιγόμενα πρὸς αὐτό, τότε ὁ κτίζων ἀπομακρύνει τὸ προλεχθὲν ἀρτοποιεῖον πήχεις ὄχι ὀλιγωτέρας ἀπὸ τὰς εἴκοσι. Εἰδὲ οἱ τοῖχοι εἶναι φρακτοὶ καὶ ἀποβλέπουσι πρὸς τὸ ἀρτοποιεῖον, δίδεται εἰς τὸν κτίζοντα τὸ τρίτον τῶν προλεχθέντων μέτρων. Εἰ δὲ αἱ οἰκίαι εἶναι μονόροφοι, ἤτοι χαμηλαί, καὶ ἔχουσι θύρας καὶ παράθυρα, ἀνοιγόμενα, ὡς προελέχθη, πρὸς τὸ ἀρτοποιεῖον, δίδεται τὸ αὐτὸ μέτρον μὲ τῶν φρακτῶν οἰ-

Καὶ ταῦτα μὲν κρατοῦσιν εἰς πόλιν, εἰς δὲ κώμας ἡ προάστεια λογίζεται τὸ ἥμισυ τῶν προλεχθέντων μέτρων.

15. *Περὶ κεραμοψείου.* Ὁ κατασκευάζων εἰς κώμην κεραμοψεῖον ὀφείλει νὰ ἀπομακρύνῃ τοῦτο πήχεις εἴκοσι ἀπὸ δίπατον, τρίπατον καὶ ὑψηλοτέραν οἰκίαν γείτονος, καὶ βορειότερον ἢ ἀνατολικώτερον ἐὰν ἦναι τὸ κεραμοψεῖον, καὶ ἡ οἰκία ἔχῃ θύρας καὶ παράθυρα ἀποβλέποντα πρὸς αὐτό· διότι ἡ χρῆσις καὶ ἐργασία τῆς κεραμευτικῆς γίνεται, ὅταν φυσῶσιν οἱ προλεχθέντες ἄνεμοι. Εἰ δὲ τὸ κεραμοψεῖον εἶναι νοτιώτερον ἢ δυτικώτερον ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος καὶ αὕτη ἔχει θύρας ἢ παράθυρα, ἐπὶ τούτου αὐτὸς ἀπομακρύνει τὸ κτιζόμενον πήχεις δώδεκα, ὡς ἐπικρατούντων τῶν χειμερινῶν ἀνέμων, καὶ τῆς ἐργασίας μὴ γινομένης τότε. Εἰ δὲ αἱ οἰκίαι εἶναι φρακτοὶ ἢ μονόροφοι, τότε ἀπομακρύνει αὐτὸς τὸ κτίριον τὸ τρίτον ἀπὸ τὰς προλεχθείσας πήχεις. Εἰ δὲ προϋπῆρχε κεραμοψεῖον καὶ γείτων τις θέλει νὰ κατασκευάσῃ εἰς τὸ πλάγι ἄλλο, ὀφείλει ὁ κτίζων, ἐὰν ἡ παλαιὰ καλύβη τοῦ γείτονος ἦναι ἀνατολικωτέρα ἢ βορειοτέρα, νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ αὐτὴν τὸ κεραμοψεῖον πήχεις δεκαπέντε· εἰ δὲ ἡ καλύβη εἶναι δυτικωτέρα ἢ νοτιωτέρα ἀπὸ τὰ μέλλοντα νὰ γείνωσι κεραμοψεῖα, πήχεις τριάκοντα. Τὰ αὐτὰ μέτρα τῶν ἀνέμων φυλάττονται καὶ εἰς τὰ ἁλώνια.

κιῶν. Εἰ δὲ ὁ τοῖχος τῶν τοιούτων μονορόφων εἶναι φρακτός, δίδεται τὸ ἕκτον μέτρον τὸ λογιζόμενον διὰ τὰ πολυόροφα. Καὶ ταῦτα κρατοῦσι λέγει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διότι ὁ νότος εἶναι χειμερινός, τὸν δὲ χειμῶνα δὲν ἀνοίγονται συχνὰ τοῦ γείτονος τὰ παράθυρα· ὁ δὲ βορρᾶς εἶναι θερινός, καὶ τὸ θέρος ἀνοίγονται συχνὰ τοῦ γείτονος τὰ παράθυρα, καὶ βλάπτεται ἐκ τούτου ἡ οἰκία αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν Θεσσαλονίκην, ἐπειδὴ συμβαίνουν τἀναντία, ὁ νότος νὰ ἦναι θερινὸς ἄνεμος, ὁ δὲ βορέας χειμερινός, ἐὰν εἰς ταύτην δοθῶσι τἀναντία τούτων, ἤγουν εἰς τὸ νοτιώτερον κτίριον πλειοτέρα ἀπόστασις ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος, εἰς δὲ τὸ βορειότερον ὀλιγωτέρα, ἴσως τοῦτο δὲν γίνεται ἐκτὸς λόγου.

16. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Γυψαρείου.* Εἴ τι γυψαρεῖον ἤτοι γυψοκοπεῖον βουληθῇ κατασκευάσαι ἐν κώμαις ἢ ἐν πόλει, χρὴ αὐτὸν ἀφιστᾷν τοῦ γείτονος τὴν τοῦ γύψου κάμινον· καὶ εἰ μὲν μονόστεγα εἴη τοῦ γείτονος καὶ θυρίδας ἀποβλεπούσας ἔχει εἰς τὸν τῆς καμίνου τόπον, ψιλοῦ ὄντος καὶ ἀζέγου τοῦ τῆς καμίνου τόπου· εἰ μὲν ἀνατολικώτερος ἢ βορειότερος εἴη οὗτος ὁ τόπος τῆς καμίνου, ἀφιστᾷν χρὴ πήχεις ἡ. εἰ δὲ δυτικώτερος ἢ νοτιώτερος, ἐπιπέδων ὄντων τῶν τοῦ γείτονος οἴκων καὶ θύρας ἐχόντων, πήχεις δ'. Εἰ δὲ ὁ τῆς καμίνου τόπος ἐστεγασμένος εἴη, θυρίδων οὐσῶν τῷ γείτονι πρὸς αὐτῇ τῇ καμίνῳ, στοὰν μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ ἐν ταύτῃ κατασκευάζειν· πνιγμὸς γὰρ γενήσεται ἀπὸ τῆς τοῦ καπνοῦ προσβολῆς διὰ τῶν θυρίδων τῷ γείτονι. Εἰ δὲ δευτέραν ἢ τρίτην ἢ καὶ παιρετέρω θέσιν ἔχει, θυρίδων οὐσῶν βλεπουσῶν πρὸς αὐτὸ τὸ γυψαρεῖον, ἀφιστᾷν τὴν κάμινον ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος πήχεις κδ'· ῥακτοῦ δι' ὅντος τοῦ τοίχου, καὶ μήτε θυρίδων, μήτε θυρῶν οὐσῶν ἐν αὐτῷ, τότε ἐξεῖναι τῷ τὸ γυψαρεῖον ἔχοντι ἀφιστᾷν τοῦ τοίχου πήχεις δύο μόνους, τοῦτο δὲ ποιεῖν διὰ τὴν τῷ τοίχῳ ἀπὸ τοῦ πυρὸς γινομένην σάθρωσιν· κρούειν δὲ ἢ κόπτειν τὸν γύψον μὴ ἐξεῖναι πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, ἀλλ' ἀφίστασθαι ἐν ταῖς κοπαῖς τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πήχεις ς'. οἶδε γὰρ καὶ ἡ τῶν κοπῶν προσβολὴ τοῦ τοίχους διακλύειν.

17. *Ἐπαρχικόν. Περὶ φούρνου τῆς ἀσβέστου.* Τὸν ἐθέλοντα φοῦρνον τῆς ἀσβέστου κατασκευάζειν χρὴ ἀφίστασθαι πάσης οἰκήσεως δευτέρας ἢ τρίτης θέσεως ἢ καὶ τῶν ἐρεξῆς παραιτέρω καὶ λοιπῶν, πήχεις ἑκατὸν ἀπὸ παντὸς κλίματος ἀνέμου· δριμυτέρα γὰρ καὶ λοιμώδης σρόδρα ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀτμίς· ἄλωνος δὲ ἀφίστασθαι ταύτην τὴν κάμινον πήχεις ν'.

18. *Ἐπαρχικόν. Περὶ θερμοβρόχων καὶ βαφέων.* Ἡ τῶν θερμοβρόχων καὶ βαφέων ἐργασία διὰ πυρὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ συνεχὴς οὖσα τοὺς ἐπικειμένους οἴκους λυμαίνεται· οὗ χρὴ οὖν, εἴπερ ἐπίπεδος ὁ ἑτέρου οἰκός ἐστιν ὁ ἑτέρου δὲ ἐπικείμενος, τὴν καῦσιν γίνεσθαι ὑπ' αὐτούς· καθὼς γὰρ εἴρηται,

16. *Περὶ γυψοποιείου.* Ἐάν τις θελήσῃ νὰ κατασκευάσῃ εἰς κώμας ἢ πόλιν γυψοποιεῖον, ὀφείλει νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν κάμινον τοῦ γύψου ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος· καὶ εἰ μὲν ἡ θέσις τῆς καμίνου εἶναι ἀνατολικωτέρα ἢ βορειοτέρα, τὰ δὲ οἰκήματα τοῦ γείτονος μονόροφα καὶ ἔχοντα παράθυρα ἀνοικτὰ πρὸς ψιλὸν καὶ ἀνόροφον τὸν τόπον τῆς καμίνου, ἀπομακρύνει πήχεις ὀκτώ. Εἰ δὲ ἡ θέσις εἶναι δυτικωτέρα ἢ νοτιωτέρα, καὶ τοῦ γείτονος αἱ οἰκίαι μονόροφοι καὶ μὲ θύρας, πήχεις τέσσαρας. Εἰ δὲ ὁ τόπος τῆς καμίνου εἶναι σκεπασμένος, καὶ ὁ γείτων ἔχει παράθυρα πρὸς αὐτὴν, δὲν τὸν συγχωρεῖται νὰ κατασκευάζῃ θόλον εἰς αὐτήν· διότι ἡ προσβολὴ τοῦ καπνοῦ προξενεῖ εἰς τὸν γείτονα πνιγμὸν ἀπὸ τὰ παράθυρα. Εἰ δὲ ὑπάρχει δίπατος ἢ τρίπατος καὶ ὑψηλοτέρα οἰκία, καὶ παράθυρα ἀποβλέποντα πρὸς τὸ γυψοποιεῖον, ἀπομακρύνεται ἡ κάμινος ἀπὸ τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος πήχεις εἰκοσιτέσσαρας. Εἰ δὲ ὁ τοῖχος εἶναι ῥακτὸς, καὶ δὲν ἔχει παράθυρα οὐδὲ θύρας, τότε δύναται ὁ κατασκευάζων τὸ γυψοποιεῖον νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸ ἀπὸ τὸν τοῖχον μόνον δύο πήχεις, γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν ἐπισυμβαίνουσαν εἰς τὸν τοῖχον σάθρωσιν ἀπὸ τὸ πῦρ· δὲν συγχωρεῖται ὅμως νὰ κρούῃ ἢ νὰ κόπτῃ τὸν γύψον εἰς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος, ἀλλὰ κόπτων ἀπέχει ἀπὸ αὐτὸν πήχεις ἓξ· διότι καὶ τῶν κοπῶν ἡ προσβολὴ δύναται νὰ διαλύῃ τοὺς τοίχους.

17. *Περὶ ἀσβεστουργείου.* Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἀσβεστουργεῖον ὀφείλει νὰ ἀπομακρύνηται ἀπὸ πᾶν οἴκημα δίπατον ἢ τρίπατον ἢ καὶ ὑψηλότερον καὶ λοιπὰ, ἑκατὸν πήχεις καθ' ἑκάστην κλίσιν ἀνέμου· διότι ὁ καπνὸς τῆς ἀσβέστου εἶναι δριμύτερος καὶ πολλὰ φθοροποιός. Ἀπὸ δὲ ἀλώνιον ἀνάγκη νὰ ἀπέχῃ ἡ κάμινος αὕτη πήχεις πεντήκοντα.

18. *Περὶ θερμοβρόχων καὶ βαφέων.* Ἡ ἐργασία τῶν θερμοβρόχων καὶ βαφέων ὡς γινομένη διὰ τοῦ πυρὸς καὶ ἀκαταπαύστως βλάπτει τὰ ἐπικείμενα οἰκήματα· ὅθεν πρέπει, ἐὰν τοῦ ἑνὸς ἡ οἰκία ἦναι μονόροφος, τοῦ δὲ ἄλλου ἐπίκηται, νὰ μὴ γίνηται ἡ καῦσις ὑποκάτω· διότι ὡς πολλὴ καὶ συνεχὴς ἡ καῦσις, κατὰ

πολλή τε καὶ συνεχὴς οὖσα ἡ καῦσις οὐ μόνον λοιμὸν τοῖς ἐπικειμένοις τίκτει, ἀλλὰ καὶ κίνδυνον αὐταῖς ταῖς οἰκίαις ἀπὸ τοῦ πυρὸς προστίθησι· χρὴ οὖν μὴ μόνον τούτους μὴ εἶναι ὑπὸ τοὺς ἀλλοτρίους οἴκους, ἀλλὰ καὶ τῶν παρ' ἑκάτερα ὑπερῴων οἴκων ἀφίστασθαι πήχεις ς'. καὶ δίμοιρον, διαχυθήσεται δὲ ὁ καπνὸς πρὸ τῶν ς'. καὶ δίμοιρου πηχῶν.

19. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ὑελουργῶν καὶ σιδηρουργῶν.* Ὑελουργοὺς καὶ σιδηρουργοὺς τοὺς ἐργαζομένους τὰς ἀξίνας καὶ τὰς ἅμας καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ὄργανα, καὶ ἀνδριαντοπλάστας οὐ χρὴ ἐν αὐταῖς ταῖς πόλεσι τὰ τοιαῦτα ἐργάζεσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη τις γένηται τούτους κατοικεῖν τὰς πόλεις καὶ τὰς τούτων ἐργασίας ἐν αὐταῖς γίνεσθαι, εἰς τοὺς ἀπῳκισμένους καὶ ἰδιάζοντας τῶν πόλεων τόπους δεῖν ταύτας ἐργάζεσθαι· πολὺς γὰρ ὁ ἀπὸ τοῦ πυρὸς πέλων κίνδυνος τοῖς οἰκήμασι καὶ τοῖς σώμασι συνεχὴς λοιμὸς γίνεται.

20. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Ἀμμυδαρίων καὶ Καπηλείων.* Ἡ τῶν ἀμμυδαρίων καὶ ἡ τῶν καπηλείων τέχνη οὐ μόνον τὴν ἀπὸ πυρὸς ἔχει λύμην, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου ἀτμὶς βλάβην ἐπάγει τοῖς σώμασιν· ὅθεν χρὴ μὴ ὑποκεῖσθαι τούτους ἀλλοτρίαις οἰκίαις. Ἐν πόλει δὲ φημὶ ἵνα μὴ ἡ τούτων ἀτμὶς ταῖς ἐπικειμέναις προσβάλλουσα οἰκίαις τοῖς ἐνοικοῦσι τὰς εἰρημένας βλάβας παρέχῃ· καὶ τῶν παρ' ἑκάτερα δὲ παρακειμένων χρὴ ἀφιστάναι τὰς τούτων θύρας πήχεις τρεῖς καὶ τρίτον.

21. *Ἐπαρχικόν. Περὶ σχοινοπλόκων καὶ ἐριοπλυτῶν.* Αἱ τῶν σχοινοπλόκων καὶ ἐριοπλυτῶν τέχναι τοῖς πολλοῖς οὐδὲ νομίζονται λυμαίνεσθαι· ἔστι δὲ ἀπὸ τούτων οὐκ ὀλίγη βλάβη καὶ κίνδυνος· θυμιῶσι γὰρ πολλάκις τὸ θεῖον· καὶ πρῶτον μὲν ἡ τούτων ὀδμὴ ἀηδὴς οὖσα πολλὴν δυσωδίαν τοῖς ἐνοικοῦσι παρέχει· πολλάκις δὲ καὶ θυμιῶντες ἐνῶσιν ὑπὸ τοὺς σχοίνους ἢ τὴν ἐρέαν τὸ πῦρ καὶ τὸ θεῖον, καὶ ἀπὸ τούτων συνεχὴς καῦσις προσγίνεται τοῖς οἰκήμασι τοῖς παρακειμένοις· μάθησις δὲ τούτων ἡ πεῖρα· πολλάκις γὰρ καῦσις ἐγένετο τοῖς τοιούτοις οἰκήμασιν· ὅθεν

τὰ προλεχθέντα, δὲν φθείρει μόνον τὰ ἐπικείμενα, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πῦρ κινδυνεύουσι καὶ τὰ οἰκήματα αὐτά. Ἀνάγκη λοιπὸν ὄχι μόνον αὐτοὶ νὰ μὴ εἶναι ὑπὸ τὰς ἀλλοτρίας οἰκίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς πανταχόθεν πολυορόφους πήχεις ἓξ καὶ δίμοιρον, ὡς τοῦ καπνοῦ διαλυομένου εἰς τὴν ἀπόστασιν ταύτην.

19. *Περὶ ὑελουργῶν καὶ σιδηρουργῶν.* Οἱ ὑελουργοὶ καὶ σιδηρουργοὶ οἱ ἐργαζόμενοι τὰς ἀξίνας καὶ τὰ δρεπάνια καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ἐργαλεῖα, καὶ οἱ ἀνδριαντοποιοὶ δὲν συμβάλλει νὰ ἐργάζωνται τὰ τοιαῦτα εἰς τὰς πόλεις αὐτάς· εἰ δὲ ἀνάγκη πᾶσα νὰ κατοικῶσιν αὐτοὶ τὰς πόλεις καὶ τούτων αἱ ἐργασίαι νὰ γίνωνται εἰς αὐτὰς, πρέπει νὰ ἐργάζωνται εἰς ἀποικισμένους καὶ μεμονωμένους τόπους τῶν πόλεων· διότι ἀπὸ τὸ πῦρ εἶναι μέγας ὁ κίνδυνος διὰ τὰ οἰκήματα καὶ ἡ φθορὰ εἰς τὰ σώματα γίνεται συνεχής.

20. *Περὶ ἀμοργείων καὶ ἐλαιοτριβείων.* Ἡ τέχνη τῶν ἀμοργέων καὶ ἐλαιοτριβῶν δὲν ἔχει μόνον τὴν ἀπὸ τὸ πῦρ βλάβην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σώματα ἐπιφέρει φθορὰν ὁ ἀπὸ τὸ ἔλαιον αὐτὸ ἀτμός· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ ὑπόκηνται οὗτοι εἰς ἀλλοτρίας οἰκίας. Λέγω δὲ τοῦτο περὶ πόλεως ἵνα μὴ ὁ ἀτμὸς τούτων προσβάλλων τὰς ἐπικειμένας οἰκίας προξενῇ εἰς τοὺς ἐνοίκους τὰς προλεχθείσας βλάβας. Ὅθεν ἀνάγκη αἱ θύραι τούτων νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰ πανταχόθεν παρακείμενα οἰκήματα πήχεις τρεῖς καὶ τρίτον.

21. *Περὶ σχοινοπλόκων καὶ μαλλιοπλυτῶν.* Τὰς τέχνας τῶν σχοινοπλόκων καὶ μαλλιοπλυτῶν οἱ πλειότεροι δὲν τὰς νομίζουσιν ἐπιβλαβεῖς· προέρχεται ὅμως ἀπὸ αὐτὰς ὄχι ὀλίγη βλάβη καὶ κίνδυνος· διότι πολλάκις οὗτοι καπνίζουσι μὲ τὸ θειάφι. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ ὀσμὴ αὐτοῦ ὡς ἀηδὴς προξενεῖ μεγάλην δυσωδίαν εἰς τοὺς ἐνοίκους· συχνάκις δὲ καπνίζοντες ἐνώνουσιν ὑπὸ τὰ σχοινία ἢ τὰ μαλλία τὸ πῦρ καὶ τὸ θειάφι, καὶ ἀπὸ ταῦτα πολλάκις ἀκολουθεῖ πυρκαϊὰ εἰς τὰς γειτονικὰς οἰκίας. Μάθημα δὲ τούτων εἶναι ἡ πεῖρα· διότι πολλάκις συνέβη

χρὴ μονάζειν τοὺς τοιούτους οἴκους καὶ μὴ ἑτέροις ἐπισυνάπτεσθαι. Εἰ δὲ ἀνάγκη τις γίνεται καὶ τούτους κατοικεῖσθαι καὶ ἐπισυνάπτεσθαι ἑτέραις οἰκίαις, χρὴ τὸν τούτων δεσπότην ἐγγράφως ποιεῖν τοῖς παρακειμένοις, ὡς οὐ θυμιάσει ἐμπύρῳ κέχρηται ἐν τοῖς ἔχουσιν οἴκοις σχοινούς.

22. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Γαρεψῶν.* Ἡ τέχνη τῶν γαρεψῶν καὶ ἡ τῶν τυροποιῶν οὐ τὴν τυχοῦσαν ποιεῖ τοῖς παρακειμένοις βλάβην· πολλὴ γὰρ ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀτμὶς δυσώδης τε ἀμέτρως ἐστὶ καὶ ἐπιβλαβὴς ἐπὶ πολὺ διάστημα. Ὅθεν χρὴ τοὺς τοιούτους παντάπασι μὲν πόλιν μὴ οἰκεῖν μηδὲ κώμην· εἰ δὲ χρεία τούτων εἴη πρὸς τὰς χρήσεις τῶν πόλεων καὶ τῶν κωμῶν, ἀφεστᾶναι στάδια τούτους δεῖ τρία. Εἰδέναι δὲ χρὴ ὡς ταῦτα πάντα τὰ προειρημένα ἐπὶ τῶν ἐκ νέου κατασκευαζόντων εἴρηται· εἰ δὲ χάρται εἰσὶ παλαιοὶ ἢ καὶ δουλεία τις προλαβοῦσα, κεχρῆσθαι δεῖ τοῖς ἐξ ἀρχῆς περὶ αὐτῶν συμπεφωνημένοις.

23. *Ἐπαρχικόν. Περὶ οἰκοδομῆς οἴκων.* Τοὺς κατασκευάζοντας καὶ οἰκοδομοῦντας ἐκ νέου οἴκους ἐν μὲν ἐπιπέδοις ἐν ταῖς πόλεσι χρὴ ἀφίστασθαι τοῦ γείτονος ἢ τῶν γειτόνων πόδας δέκα καὶ ποιεῖν θυρίδας, ὡς ἂν βουληθῶσιν ἐν αὐταῖς· θυρίδας δὲ εἰ μὲν οἶκος εἴη ἀποθήκης, ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀνοίγειν, ὡς ἂν βουληθεῖεν· ἅπαξ γὰρ καὶ οὐ συνεχῶς ὀχλήσουσιν, ὡς ἀποθήκης οὔσης τοῦ εἰρημένου οἴκου. (B. LVIII. 11. 9.)

24. Εἴ τις κτίζει ἐν στενωπῷ πλεῖον ἔχοντι τῶν ιϐ'. ποδῶν, μηδὲν ἐκεῖθεν ἀφαιρείσθω, ἵνα μὴ στενοτ τὴν δημοσίαν ὁδόν. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν κτιζόντων πλησίον περιγραφῆς ἡ ἐδάφους ἀλλοτρίου ὁ νόμος οὐ διεσάφησεν, ἐκράτησεν ἔθος ἐν τῷ κοιαιστωρίῳ, ἀπὸ περιγραφῆς καὶ ἐξ ἀέρος τοῦ γείτονος ἀποφεύγειν τὸν μέλλοντα κτίζειν διάστημα ποδῶν ἓξ.

25. *Ἐπαρχικόν. Περὶ σταύλου.* Εἰ δὲ σταῦλον εἴη τὸ γινόμενον οἴκημα, ἐν παραλλαγῇ ἀνοίγειν τὴν θύραν τῆς τοῦ γείτονος θύρας καὶ μὴ καταντικρὺ καὶ ἐπ' εὐθείας αὐτῆς.

πυρκαϊὰ εἰς τὰ τοιαῦτα οἰκήματα. Ὅθεν πρέπει τὰ τοιαῦτα καταστήματα νὰ ἦναι μεμονωμένα καὶ νὰ μὴ συνέχωνται μὲ ἄλλας οἰκίας· εἰ δὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ εὑρίσκωνται καὶ ταῦτα μεταξὺ τῶν οἰκιῶν καὶ νὰ συνέχωνται μὲ ἄλλα οἰκήματα, τούτων ὁ κύριος ὀφείλει νὰ συμφωνῇ ἐγγράφως μὲ τοὺς γείτονας, ὅτι δὲν θὰ μεταχειρίζηται καπνισμὸν μὲ πῦρ εἰς ὅσα οἰκήματα ἔχουσι σχοινία.

22. *Περὶ γαρεψῶν.* Ἡ τέχνη τῶν γαρεψῶν καὶ τυροποιῶν προξενεῖ μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς γείτονας· διότι ἡ πολλὴ ἀπὸ αὐτὴν ἀποφορὰ εἶναι ἀμέτρως δυσώδης καὶ ἐπιβλαβὴς εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ὅθεν πρέπει οἱ τοιοῦτοι νὰ μὴ κατοικῶσι ποσῶς εἰς πόλιν μηδὲ εἰς κώμην· εἰ δὲ οὗτοι εἶναι ἀναγκαῖοι διὰ τὰς χρήσεις τῶν πόλεων καὶ κωμῶν, ὀφείλουσι νὰ ἀπέχωσι τρία στάδια. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ὅλα τὰ προλεχθέντα ταῦτα κρατοῦσιν εἰς τοὺς κατασκευάζοντας ἀπὸ καινουργῆς τοιαῦτα καταστήματα· εἰ δὲ ὑπάρχουσι παλαιὰ ἔγγραφα ἢ καὶ προλαβοῦσα δουλεία, ἀνάγκη νὰ μεταχειρίζωνται τὰ ἐξαρχῆς περὶ τούτων συμφωνημένα.

23. *Περὶ οἰκοδομῆς.* Ὅσοι κατασκευάζουσι καὶ κτίζουσιν ἐκ νέου οἰκίας ὀφείλουσιν εἰς τὰς πόλεις νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τοῦ γείτονος ἢ τῶν γειτόνων τὰ οἰκήματα δέκα πόδας διὰ τὰς μονορόφους καὶ νὰ κατασκευάζωσι εἰς αὐτὰς παράθυρα, ὅπως θέλωσι· παράθυρα δὲ, ἐὰν τὸ κτίριον ἦναι ἀποθήκη, δύνανται νὰ ἀνοίγωσι κατὰ τὴν θέλησίν των· διότι ἡ ἐνόχλησις θὰ γείνῃ ἅπαξ καὶ ὄχι συνεχῶς, ὅταν τὸ προλεχθὲν κτίριον ἦναι ἀποθήκη.

24. Ἐάν τις κτίζῃ εἰς στενωπὸν πλατύτερον τῶν δώδεκα ποδῶν, δὲν ἀφαιρεῖ τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὸ διάστημα τοῦτο, διὰ νὰ μὴ στενεύῃ τὸν δημόσιον δρόμον. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῶν κτιζόντων πλησίον περιοχῆς ἢ ἀλλοτρίου τόπου ὁ νόμος δὲν διεσαφήνισεν, ἐπεκράτησε συνήθεια εἰς τὸ ταμεῖον, ὥστε ὁ μέλλων νὰ κτίζῃ νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ περιοχὴν καὶ ἀέρα τοῦ γείτονος ἀπόστασιν ποδῶν ἓξ.

25. *Περὶ σταύλου.* Εἰ δὲ τὸ κτίριον εἶναι σταῦλος, ἡ θύρα ἀνοίγεται κατὰ παραλλαγὴν τῆς θύρας τοῦ γείτονος καὶ ὄχι καταντικρὺ καὶ κατ' εὐθεῖαν αὐτῆς.

26. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Καπηλείου.* Εἰ δὲ καπηλεῖον ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον εἴη ἐργαστήριον, ὁμοίως ἐν παραλλαγῇ ποιεῖσθαι τὴν τῆς θύρας κατασκευήν· μὴ ἐξεῖναι δὲ τὸν τὸν οἶκον ποιοῦντα ἐκ νέου καλύβην ποιεῖν ἢ στιβάδας ἢ ψιάθια πρὸς τὸ τοῖς πίνειν ἐθέλουσι διδόναι ἐν τῇ ῥύμῃ ἢ τῇ ἀγορᾷ, ἀλλὰ μόνον ἔσω ἐν τῷ οἴκῳ τὴν τοῦ καπηλείου χρῆσιν ποιεῖν. Μήτε μὴν ζῶον ἱστᾶν μήτε φάτνην κατασκευάζειν πρὸς τῷ γινομένῳ ἐκ νέου οἴκῳ διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ζώων ἐπομένην ἀεὶ λύμην τοῖς παριοῦσιν· εἰ δὲ ὁ πρότερος τὴν οἰκίαν ἔχων τὰ προειρημένα αἴτια τοῦ σταύλου καὶ τοῦ καπηλείου καὶ τῶν τοιούτων ἐξ ἀρχῆς ἔχει, μὴ κωλύεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐκ νέας κατασκευάζοντος τοιαῦτα ποιεῖν, ἤδη καταδουλωθέντος τοῦ τόπου ἢ τῶν τόπων· εἰ δὲ παλαιαὶ μέν εἰσι τῶν ἀμφοτέρων αἱ οἰκίαι, ὁ ἕτερος δὲ αὐτῶν πρὸ τοῦ γείτονος τὴν χρῆσιν ἔσχε τοῦ τε σταύλου καὶ τῆς ἔξω φάτνης καὶ τῆς τῶν ζώων ἔξω στάσεως καὶ τῆς ἔξω τοῦ καπηλείου χρήσεως, τουτέστι καλύβης, τοῦ δι' ἐναντίας παρόντος καὶ μὴ παραγγελίᾳ χρησαμένου ἐπὶ δεκαετίᾳ ἢ καὶ κατὰ ἀπουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ εἰκοσαετίᾳ· τηνικαῦτα μὴ ἐξεῖναι τῷ θέλοντι ἐκ νέου ταῦτα ποιεῖν· ἤδη γὰρ κατεδουλώθη τῷ ἐξ ἀρχῆς ἔχοντι τὴν νομὴν ἐν τῷ τοιούτῳ διαστήματι, καὶ οὐ χρὴ δύο φάτνας ἢ στάσεις ζώων ἢ καπηλεῖα γίνεσθαι.

27. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ἑταιρείου.* Ἑταιρεῖον δὲ μὴ ἐξεῖναι ὁποτέρῳ αὐτῶν κατασκευάζειν διὰ τὴν τῆς ἑτέρας οἰκίας ὕβριν· καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλεσιν, ἐν δὲ ταῖς κώμαις περί τε τῶν καπηλείων καὶ τῶν τοιούτων χρήσονται ἰδίοις ἀνκλόγοις· δεῖ γὰρ εἰ μὲν βοῶν στάσεις εἶησαν τηνικαῦτα ἀρίστασθαι τῶν προειρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ καπηλεῖα, τὸ διπλάσιον οὐ μόνον διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους βλάβας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν τῶν παρόντων ἀπὸ τῶν ζώων κίνδυνον. Εἰδέναι μέντοι χρὴ ὡς οὐδὲ ἐν στοαῖς δημοσίαις ἢ ἐν πλατείαις ἢ ἀγοραῖς φάτνην δεῖ κατασκευάζειν τῶν

26. *Περὶ καπηλείου.* Εἰ δὲ τύχῃ καπηλεῖον ἢ ἄλλο τοιοῦτο ἐργαστήριον, ἡ κατασκευὴ τῆς θύρας γίνεται ὡσαύτως κατὰ παραλλαγήν· ὁ δὲ κατασκευάζων ἀπὸ καινουργῆς οἰκίαν δὲν συγχωρεῖται νὰ κτίζῃ πρὸς τὸν δρόμον ἢ τὴν ἀγορὰν καλύβην ἢ χαμαικοίτας ἢ ψάθα νὰ στρόνῃ διὰ νὰ κάθωνται ὅσοι θέλουσι νὰ πίνωσιν, ἀλλὰ τοῦ καπηλείου ἡ χρῆσις νὰ γίνηται μόνον ἔσωθεν τοῦ οἰκήματος. Οὔτε ζῶον δὲ γίνεται νὰ ἵσταται οὔτε παχνὶ νὰ κατασκευάζηται εἰς τὸ νεόκτιστον οἴκημα διὰ τὴν ἐπισυμβαίνουσαν πάντοτε ἀπὸ τὰ ζῶα βλάβην πρὸς τοὺς διαβαίνοντας. Εἰ δὲ ὁ παλαιὸς κύριος τοῦ οἰκήματος ἔχει ἐξαρχῆς τὰ προλεχθέντα αἴτια τῆς ἐπαύλεως καὶ τοῦ καπηλείου καὶ τῶν τοιούτων, δὲν ἐμποδίζεται αὐτὸς παρὰ τοῦ κτίζοντος ἀπὸ καινουργῆς νὰ κατασκευάζῃ τοιαῦτα, ὡς ὑποκειμένου ἤδη τοῦ τόπου ἢ τῶν τόπων εἰς τὴν δουλείαν. Εἰ δὲ ἀμροτέρων αἱ οἰκίαι εἶναι παλαιαί, ὁ δὲ εἷς αὐτῶν ἔλαβε πρὸ τοῦ γείτονος τὴν χρῆσιν καὶ τῆς ἐπαύλεως καὶ τοῦ ἔξω παχνίου καὶ τῆς ἔξω στάσεως τῶν ζώων καὶ τῆς ἔξω χρήσεως τοῦ καπηλείου, τουτέστι τῆς καλύβης, ὁ δὲ ἐναντίος ἐνδημῶν δὲν παρήγγειλεν εἰς δέκα ἔτη ἢ ἀποδημῶν εἰς εἴκοσι· τότε ὁ θέλων δὲν συγχωρεῖται νὰ κατασκευάσῃ ταῦτα ἀπὸ καινουργῆς· διότι κατὰ τὴν τοιαύτην ἀπόστασιν κατεδουλώθησαν ἤδη εἰς τὸν ἐξαρχῆς νομέα, καὶ δὲν δύναται νὰ γείνωσι δύο παχνία ἢ στάσεις ζώων ἢ καπηλεῖα.

27. *Περὶ Πορνοστασίου.* Πορνοστάσιον δὲ νὰ κατασκευάζῃ δὲν συγχωρεῖται κανεὶς τῶν γειτόνων διὰ τὴν προξενουμένην ἀτιμίαν εἰς τὴν ἄλλην οἰκίαν. Καὶ ταῦτα μὲν κρατοῦσιν εἰς τὰς πόλεις, εἰς δὲ τὰς κώμας μεταχειρίζονται συνηθείας ἀναλόγους μὲ ταῦτα περὶ τῶν καπηλείων καὶ τῶν τοιούτων· διότι ἀνάγκη ἂν ὑπῆρχον βουστάσια νὰ ἀπέχωσι τότε τὸ ἥμισυ ἀπὸ τὰ προλεχθέντα μέτρα· εἰ δὲ καπηλεῖα, τὸ διπλάσιον· καὶ τοῦτο κρατεῖ ὄχι μόνον διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους βλάβας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἀπὸ τὰ ζῶα κίνδυνον πρὸς τοὺς διαβαίνοντας. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι παχνὶ ζώων δὲν κατασκευάζεται οὔτε εἰς δημοσίας στοὰς ἢ εἰς πλα-

ζώων διὰ τὸν τῶν παριόντων κίνδυνον ἢ ἐν ἐπικοίνοις τῶν πόλεων παρόδοις.

28. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ὑψωμάτων οἴκων.* Εἰ δὲ δευτέρας οὔσης στέγης ἐξ ἀρχαίου τῷ ἑνὶ καὶ ὁ ἕτερος δευτέραν ἐπιθεῖναι βουληθείη στέγην τοῖς αὐτοῦ μὴ ἐξ ἀρχῆς ἔχων, ἐξεῖναι αὐτῷ τὸ δεκάποδον ἐῶντι τοῦτο ποιεῖν, εἴγε ἀνάλογοι ἀλλήλαις εἰσὶν αἱ οἰκίαι καὶ μὴ ὑπέρογκοι ἐξ ἀρχῆς ἦσαν· οὐ γὰρ δίκαιον εὐτελοῦς γινομένης οἰκίας ἀξιόλογον βλάπτεσθαι οἰκίαν ἀπὸ τῆς τοιαύτης κατασκευῆς, ἀλλὰ τηνικαῦτα ἀρίστασθαι αὐτὸν τοῦ δεκαπόδου τὸ διπλάσιον· καὶ οὕτω τὸν οἶκον κατασκευάζειν καὶ θυρίδας ποιεῖν, εἴτε θυρίδας ἔχει εἴτε μὴ ὁ ἐξ ἀρχῆς οἶκος, καταντικρὺ οὖσας τοῦ γινομένου οἴκου. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ στέγῃ καὶ τὰς ἐρεξῆς ἐν πόλεσιν, ἐν δὲ κώμαις στοιχήσουσι τῷ δεκαπόδῳ μέτρῳ ἐπὶ πάσαις ταῖς θέσεσιν.

29. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ἀνοιγομένης θύρας ἢ θυρίδος ἀλλοτρίου οἴκου ἐπικειμένου.* Θύρας δὲ οὔσης ἐν οἴκῳ ἢ θυρίδος μικρᾶς καὶ ἐπικειμένου τοίχου ταύτῃ, εἰ βουληθείη ὁ τὴν μικρὰν ἔχων θυρίδα ἢ θύραν ταύτας ὑπανοῖξαι ἢ μηκῦναι, μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν διὰ τὰ ἐπικείμενα τοῦ γείτονος βάρη· εἰ δὲ μικρᾶς οὔσης τῆς ὑποκειμένης ἢ ῥακτοῦ ὄντος τοῦ τοίχου τοῦ ὑποκειμένου, ἐπίκειται θύρα ἢ θηρὶς, χρὴ τηνικαῦτα τὸν ὑποκείμενον βουληθέντα ὑπανοῖξαι θύραν ἢ θυρίδα, οὐχ ὡς ἂν θέλῃ, τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ὑπανοίγειν μὲν πλὴν μὴ ποιεῖν τοσοῦτον πλάτος ἔχουσαν, ὅσον καὶ ἡ ἐπικειμένη· ἀλλ' ἔᾳ παρ' ἑκάτερα τῆς ὑπανοιγομένης ἀντικρὺ τῆς ἐπικειμένης θύρας ἢ θυρίδος ἀνὰ δακτύλους ς'. Τοῦτο δὲ ποιεῖν ἐγγράφως ἀσφαλιζόμενον πρὸς τὸν ἐπικείμενον, ὡς εἰ πάθοι τι ὁ τοῖχος ἐν τῷ ὑπανοίγεσθαι μηνῶν ἐντὸς δύο, ὑποκείσεται αὐτὸς τῇ βλάβῃ· ἱματωμάτων μέχρι τοσούτων ἤτοι ὑπερθύρων παρεχομένων παρὰ τοῦ ὑπανοίγοντος. Ὁ δὲ ἐν ἀλλοτρίῳ τοίχῳ ἀνοίξας θυρίδα οἰκείοις δαπανήμασιν αὐτὴν ἀναφράττει.

30. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Ἐναλλαγῆς Πισσοῦ καὶ Κίονος.* Εἰ

τείας ἢ εἰς ἀγορὰς ἢ εἰς κοινὰς διόδους τῶν πόλεων, διὰ τὸν κίνδυνον πρὸς τοὺς διαβαίνοντας.

28. *Περὶ ὑψωμάτων οἰκιῶν.* Εἰ δὲ ὁ εἷς ἔχει οἰκίαν ἐξαρχῆς διόροφον καὶ ὁ ἄλλος θελήσῃ νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ οἰκημά του δεύτερον ὄροφον τὸν ὁποῖον δὲν εἶχεν ἐξαρχῆς, τὸν συγχωρεῖται νὰ κάμῃ τοῦτο ἀρίνων εἰς τὸ μεταξὺ δέκα ποδῶν ἀπόστασιν, ἐὰν αἱ οἰκίαι ἔχωσιν ἀναλογίαν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἡ μία δὲν ἦτον ἐξαρχῆς πολυτιμοτέρα· διότι δὲν εἶναι δίκαιον διὰ ποταπὸν κτιζόμενον οἴκημα νὰ βλάπτηται ἀπὸ τὴν τοιαύτην κατασκευὴν ἀξιόλογος οἰκία, ἀλλὰ τότε ἀπομακρύνεται ὁ κτίζων τὸ διπλάσιον ἀπὸ τὸ δεκάποδον μέτρον· καὶ οὕτω κατασκευάζει τὴν οἰκίαν καὶ παράθυρα, εἴτε εἶχεν ἐξαρχῆς, εἴτε δὲν εἶχεν ἡ οἰκία παράθυρα, καταντικρύζοντα τὸ νεόκτιστον οἴκημα. Καὶ ταῦτα μὲν κρατοῦσιν εἰς τὰς πόλεις ἐπὶ δευτέρου καὶ τρίτου καὶ λοιπῶν, εἰς δὲ τὰς κώμας φυλάττεται τὸ δεκάποδον μέτρον δι' ὅλα τὰ πατώματα.

29. *Περὶ θύρας ἢ παραθύρου ἀνοιγομένων ὅπου ἐπίκειται ἀλλοτρία οἰκία.* Ὅταν ὑπάρχῃ θύρα ἢ μικρὸν παράθυρον εἰς οἰκίαν κ' εἰς ταύτην ἐπίκηται τοῖχος, ἐὰν ὁ ἔχων τὸ μικρὸν παράθυρον ἢ τὴν θύραν θελήσῃ νὰ ὑπανοίξῃ αὐτὰ ἢ νὰ τὰ μακρύνῃ, δὲν τὸν συγχωρεῖται νὰ κάμῃ τοῦτο διὰ τὰ ἐπικείμενα βάρη τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ ὑπόκειται μικρὸν παράθυρον ἢ ὁ ὑποκείμενος τοῖχος εἶναι ῥακτὸς, ἐπίκειται δὲ θύρα ἢ παράθυρον, τότε ὁ ὑποκείμενος θέλων νὰ ὑπανοίξῃ θύραν ἢ παράθυρον, δὲν κάμνει τοῦτο κατὰ θέλησίν του, ἀλλὰ τὰ ἀνοίγει μὲν, δὲν τὰ δίδει ὅμως τόσον πλάτος, ὅσον ἔχει τὸ ἐπικείμενον· ἀλλ' ἀφίνει ἀνὰ ἓξ δακτύλους ἀπὸ τὰ πλάγια τοῦ ἀνοιγομένου κατ' εὐθεῖαν τῆς ἐπικειμένης θύρας ἢ τοῦ παραθύρου. Κάμνει τοῦτο ἐγγράφως πρὸς ἀσφάλισιν τοῦ ἐπικειμένου, ὥστε ἐὰν ὁ τοῖχος ἀνοιγόμενος πάθῃ τι ἐντὸς δύο μηνῶν, ἐνέχεται αὐτὸς εἰς τὴν βλάβην. Καὶ ἕως τόσον ὁ ὑπανοίγων ὑποχρεοῦται εἰς τὰ παράθυρα ἤτοι δέματα. Ὁ δὲ ἀνοίξας παράθυρον εἰς ἀλλότριον τοῖχον τὸ ἀποφράττει μὲ ἔξοδά του.

30. *Περὶ ἀλλαγῆς πισσοῦ καὶ κίονος.* Εἰ δὲ εἰς τὸ ὑποκεί-

δὲ πινσὸς εἴη τῷ ὑποκειμένῳ, φέρων τὰ βάρη τοῦ ἐπικειμένου, βουληθῇ δὲ ὁ ὑποκείμενος καὶ τὸν πινσὸν ἔχων ἀντὶ τούτου κίονα στῆσαι, δεδόσθω αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν παρέχοντι ἀντ' αὐτοῦ τὸν κίονα, οὗ ἡ διάμετρος ἔστω ἔχουσα ἥμισυ μέρος τοῦ πλάτους τοῦ καταλυομένου πινσοῦ· οἷον, εἰ ὁ πινσὸς ἔχει πόδας δύο, ἐχέτω ἡ διάμετρος τοῦ ἀντ' αὐτοῦ ἀνισταμένου κίονος πῆχυν ἕνα. Εἰ δὲ ὁ ἐπικείμενος πινσὸν ἔχει, βουληθῇ δὲ ἀντὶ πινσοῦ ἐπιθεῖναι κίονα, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὑποτιθέντι τῷ κίονι ἱμάντωμα οὐκ ἔλαττον τὸ πάχος δακτύλων ἡ. τοῦτο γὰρ ἀσφαλές ἐστιν ἔργον.

31. *Ἐπαρχικόν. Περὶ θύρας ἀνοιγομένης ἐν ἐπικοίνῳ αὐλῇ.* Θύρας δὲ οὔσης ἐν οἴκῳ βαλλούσης εἰς μίαν αὐλήν, εἰ βουληθῇ ὁ τοῦ τοιούτου οἴκου δεσπότης διὰ ταύτης τῆς αὐλῆς πρὸς ἄλλην ἐπίκοινον αὐλήν, ἐν ᾗ θύραν ἔχει, ποιῆσαι καὶ ἑτέραν θύραν, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν, πρότερον φράττοντι τὴν ἐξ ἀρχῆς· ὁμοίως καὶ ἀποθήκης οὔσης ἐν ἐπικοίνῳ αὐλῇ καὶ μίαν ἐχούσης θύραν, εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ, εἴτε ἐντὸς τῆς αὐλῆς, εἰ βουληθῇ ἑτέραν ὑπανοῖξαι θύραν, ἐξεῖναι τοῦτο ποιεῖν φράττοντι πρότερον τὴν ἐξ ἀρχῆς· οὐ γὰρ δίκαιον, ἢ ἀρ' ἑτέρας αὐλῆς τῇ ἑτέρᾳ ἐπιβουλὴν διὰ τῆς αὐτῆς γίνεσθαι οἰκίας, ἢ ἀπὸ τῆς ἀποθήκης ἢ τοῦ ἐργαστηρίου τῇ ἐπικοίνῳ αὐλῇ ἐπιβουλὴν γίνεσθαι διὰ τῆς ἐπανοιγομένης θύρας. Ὁ ποιῶν τι πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος τὸ εἶδος καὶ τὴν κατάστασιν τὴν ἀρχαίαν φυλάττειν ὀφείλει.

32. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Ἐξώστου.* Εἰ δὲ ἐν πόλει τις ἐκ παλαιῶν χρόνων πρὸς ἀγορᾶς πλατείαν ἡ ἀγορᾶς ἐκτὸς ἐκπεπετασμένον ἐξώστην, βουληθῇ δὲ καὶ ὁ γείτων ἐξώστην νέον ἐκπετάσαι, εἴγε θυρίδας ἐκεῖνος ἔχει πρὸς τῷ γινομένῳ ἐξώστῃ παρακυπτικὰς, τηνικαῦτα ἐξεῖναι αὐτῷ τὸν ἐξώστην ποιεῖν, ἀφισταμένῳ τοῦ ἑτέρου τοῦ δεκαπόδου τὸ μέτρον. (B. LVIII. 11. 9.)

33. *Ἐπαρχικόν. Περὶ θυρίδων ἀνοιγομένων ἐν τυφλῷ τοίχῳ.* Εἰ δὲ τυφλὸς εἴη τοῖχος καταντικρὺ ἑτέρου τοίχου θυρίδας ἔχοντος παρακυπτικὰς, βουληθείη δὲ καὶ ὁ τὸν τυφλὸν ἔχων θυ-

μενον οἴκημα εἶναι πισσὸς, βαστῶν τῆς ἐπικειμένης οἰκίας τὰ βάρη, καὶ ὁ ὑποκείμενος τοῦ πισσοῦ κύριος θελήσῃ νὰ ἀντικαταστήσῃ κίονα, τὸν συγχωρεῖται νὰ κάμῃ τοῦτο ἀναγείρων τὸν κίονα, τούτου δὲ ἡ διάμετρος ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τὸ ἥμισυ πλάτος τοῦ κρημνιζομένου πισσοῦ· καθὼς, ἐὰν ὁ πισσὸς ἔχῃ δύο πήχεις, ἡ διάμετρος τοῦ ἀντικαταστασινομένου κίονος ἀνάγκη νὰ ἦναι ἑνὸς πήχεως. Εἰ δὲ ὁ ἐπικείμενος ἔχει πισσὸν, καὶ θελήσῃ ἀντ' αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ κίονα, δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο ὑποβάλλων εἰς τὸν κίονα δέμα ὀκτὼ δακτύλων πλάτος τοὐλάχιστον· διότι τοῦτο εἶναι ἀσφαλὲς ἔργον.

31. *Περὶ θύρας ἀνοιγομένης εἰς κοινὴν αὐλήν.* Ὅταν οἰκία ἔχῃ θύραν φέρουσαν εἰς αὐλὴν, ἐὰν ὁ οἰκοκύριος διὰ τῆς αὐλῆς ταύτης θελήσῃ νὰ κατασκευάσῃ καὶ ἄλλην θύραν φέρουσαν εἰς ἄλλην κοινὴν αὐλὴν, ὅπου ὑπάρχει θύρα, δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο φράττων τὴν προτέραν. Ὡσαύτως καὶ ὅταν ἀποθήκη ἦναι εἰς κοινὴν αὐλὴν καὶ ἔχῃ θύραν, εἴτε πρὸς τὴν ἀγορὰν, εἴτε πρὸς τὰ ἔσω τῆς αὐλῆς, ἐὰν θελήσῃ νὰ ἀνοίξῃ ἄλλην θύραν, τὸν συγχωρεῖται νὰ κάμῃ τοῦτο φράττων τὴν προτέραν· διότι δὲν εἶναι δίκαιον, ἢ ἀπὸ μίαν αὐλὴν εἰς τὴν ἄλλην νὰ γίνηται ἐπιβουλὴ διὰ τῆς αὐτῆς οἰκίας, ἢ ἀπὸ τὴν ἀποθήκην ἢ τὸ ἐργαστήριον νὰ γίνηται ἐπιβουλὴ εἰς τὴν κοινὴν αὐλὴν διὰ τῆς ἐπανοιγομένης θύρας. Ὁ δὲ κατασκευάζων τι πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος ὀφείλει νὰ φυλάττῃ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν.

32. *Περὶ ἐξώστου.* Εἰ δὲ παλαιόθεν ἔχει τις εἰς πόλιν ἐξώστην ἐκπεταγμένον πρὸς πλατείαν ἀγορᾶς ἢ ἔξω τῆς ἀγορᾶς θελήσῃ δὲ καὶ ὁ γείτων νὰ ἐκπετάξῃ νέον ἐξώστην, ἐὰν οὗτος ἔχῃ παράθυρα παρακυπτικὰ πρὸς τὸν ὑπάρχοντα ἐξώστην, δύναται τότε νὰ τὸν κατασκευάσῃ, ἀπέχων ἀπὸ τὸν ἄλλον τὸ δεκάποδον μέτρον.

33. *Περὶ παραθύρων ἀνοιγομένων εἰς τυφλὸν τοῖχον.* Εἰ δὲ εἶναι τυφλὸς τοῖχος κατάντικρυ ἄλλου τοίχου, ἔχοντος παράθυρα παρακυπτικὰ, καὶ τοῦ τυφλοῦ τοίχου ὁ κύριος θελή-

ρίδας ἀνοῖξαι φωταγωγούς, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν, τουτέστι μετὰ πήχεις τρεῖς καὶ ἡμίσειαν τοῦ πατήματος τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου. Εἰ δὲ παρακυπτικὰς βουληθείη ὑπανοῖξαι, ἀφισταμένου τοῦ δι' ἐναντίας πόδας κ'. τοῦτο ποιείτω· οὕτω γὰρ ἔσται ἡ ἀπόστασις ἱκανὴ πρὸς τὸ μὴ ἀλλήλους διὰ λόγων ἐπιβουλεύειν καὶ ὑπονοθεύειν ἀλλήλων τοὺς ἐνοικοῦντας.

34. *Ἐπαρχικόν. Περὶ οἰκημάτων πλησίον ἀλλοτρίου τοίχου ἐν νέου γενομένων ἐν τόπῳ ψιλῷ.* Εἰ δὲ αὐλὴ ἐξ ἀρχῆς εἴη, παράκειται δὲ καὶ συνῆπται ἑτέρου τινὸς ψιλὸς τόπος, βουληθῇ δὲ οὗτος ἐπισυνάψαι τῷ ἐξ ἀρχῆς τοίχῳ οἶκον ἐπίπεδον ἢ καὶ ὑπερῷον, εἴγε τυφλὸς εἴη ὁ ἐξ ἀρχῆς τοῖχος, ἐξεῖναι τῷ τὸν ψιλὸν ἔχοντι τόπον ἐφ' ὅσον ἂν βούληται ὕψος ἀναγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα παρέχοντι, εἴπερ ἐπιθείη, τὸ ἥμισυ τοῦ τοίχου μέρος. Εἰ δὲ μὴ στέγην ἢ στέγας ἔχων ἢ ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἐπερείσει μόνον, ὁ δὲ ἐξ ἀρχαίου κτίσας ἔχει τὰς στέγας, τηνικαῦτα τὸν ψιλὸν τόπον κεκτημένον παρέχειν τὸ τοῦ τοίχου τρίτον μέρος, ὡσὰν τότε διατιμηθῇ ὑπὸ τῶν εἰδημόνων τὸ τούτου ἀνάλωμα.

35. Εἰ δὲ τοξικὰς ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχει τοῖχος, τῶν οἴκων μηδαμῶς ἕτερα ἐχόντων φῶτα καὶ τῶν τοξικῶν ἐχουσῶν δεκαετῆ χρόνον, τηνικαῦτα τὸν ἐθέλοντα ἐκ νέου οἰκοδομῆσαι ἀφίστασθαι τοῦ εἰρημένου πήχεις τρεῖς καὶ τρίτον. Εἰ δὲ φῶτα ἔχοιεν τὰ οἰκήματα καὶ ἄνευ τῶν τοξικῶν ἐξ ἑτέρου μέρους τηνικαῦτα τὰς τοξικὰς νομὴν μὴ ἔχειν, ἀλλ' ἐνσυνάπτεσθαι τῷ οἴκῳ τὴν τοῦτον ψιλὸν τόπον οἰκίαν ἔχοντος.

36. Εἰ δὲ κρουνοὶ ἐξ ἀρχῆς ῥέουσιν εἰς τὸν εἰρημένον ψιλὸν τόπον, μήτε θυρίδας μήτε τοξικὰς ἔχοντος τοῦ τοίχου, βουληθῇ δὲ ὁ τοῦ ψιλοῦ κύριος τόπου οἰκοδομῆσαι, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὑποδεχομένῳ τὰ ὕδατα κατὰ τῶν ἑαυτοῦ δικαίων, μηκυνομένων τῶν κρουνῶν διὰ τὴν τοῦ τοίχου βλάβην. Εἰ δὲ θυρίδες ἦσαν ἀπο-

σῃ νὰ ἀνοίξῃ φωταγωγὰ παράθυρα, δύναται αὐτὸς νὰ τὰ ἀνοίξῃ, τρεῖς ὅμως καὶ ἡμίσειαν πήχεις ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ πάτωμα τοῦ ἰδίου του οἰκήματος. Εἰ δὲ θελήσῃ νὰ ἀνοίξῃ παρακυπτικὰ, κάμνει τοῦτο ἀπέχων εἴκοσι πόδας ἀπὸ τὴν γειτονικὴν οἰκίαν· διότι οὕτως ἡ ἀπόστασις εἶναι ἱκανὴ ὥστε νὰ ἀποφεύγωσι τὰς διὰ λόγων ἐπιβουλὰς πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ μὴ διαφθείρωσιν ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τοὺς ἐνοίκους.

34. *Περὶ οἰκημάτων κτιζομένων ἀπὸ καινουργῆς εἰς ψιλὸν τόπον πλησίον ἀλλοτρίου τοίχου.* Εἰ δὲ ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς αὐλὴ, καὶ εἰς αὐτὴν παράκειται καὶ συνέχεται ψιλὸς τόπος ἄλλου, οὗτος δὲ θελήσῃ νὰ ἑνώσῃ μὲ τὸν ἐξ ἀρχῆς τοῖχον οἰκίαν μονόροφον ἢ καὶ πολυόροφον, ἐὰν ὁ ἐξαρχῆς τοῖχος ἦναι τυφλὸς, συγχωρεῖται εἰς τὸν κύριον τοῦ ψιλοῦ τόπου νὰ ὑψόνῃ τὰ οἰκήματά του εἰς ὅσον θέλει, καταβάλλων τὸ ἥμισυ τίμημα τοῦ τοίχου, ὅταν ἐπιθέτῃ εἰς αὐτὸν. Εἰ δὲ ὄροφον δὲν ἔχει εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἐπιστηρίζει μόνον τὴν σκέπην, τοὺς δὲ ὀρόφους ἔχει ὁ ἐξαρχῆς κτίσας, εἰς τοῦτο ὁ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου καταβάλλει τὸ τρίτον μέρος τοῦ τοίχου, καθὼς τότε ἐκτιμηθῇ ἀπὸ τοὺς εἰδήμονας ἡ ἀξία του.

35. Εἰ δὲ ὁ τοῖχος ἔχει ἐξαρχῆς τοξικὰ παράθυρα, τὰ δὲ οἰκήματα δὲν φωτίζονται ἄλλοθεν καὶ τὰ τοξικὰ ὑπάρχουσι πρὸ δέκα ἤδη ἐτῶν, τότε ὁ θέλων νὰ κτίσῃ ἀπὸ καινουργῆς ἀπέχει ἀπὸ τὸ προλεχθὲν κτίριον πήχεις τρεῖς καὶ τρίτον. Εἰ δὲ τὰ οἰκήματα φωτίζονται ἀπὸ ἄλλο μέρος καὶ χωρὶς τὰ τοξικὰ παράθυρα, τότε αὐτὰ δὲν ἐπιδέχονται νομῆς δικαίωμα, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου προσκολλᾷ τὴν οἰκίαν του εἰς τὸν τοῖχον.

36. Εἰ δὲ εἰς τὸν προλεχθέντα ψιλὸν τόπον τρέχουσιν ἐξαρχῆς κρουνοὶ σταλαγματιῶν, χωρὶς ὁ τοῖχος νὰ ἔχῃ οὔτε ἁπλᾶ οὔτε τοξικὰ παράθυρα, ὁ δὲ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου θελήσῃ νὰ κτίσῃ, δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο παραδεχόμενος τὰ νερὰ εἰς τὴν σκέπην τῆς οἰκίας του, καὶ μακρύνων τοὺς κρουνοὺς μὴ βλαφθῇ ὁ τοῖχος. Εἰ δὲ ὑπῆρχον παράθυρα ἀποβλέποντα ἐξαρχῆς εἰς τὸν ψι-

βλέπουσαι ἐξ ἀρχαίων εἰς τὸν εἰρημένον ψιλὸν τόπον, τηνικαῦτα κεχρῆσθαι αὐτοὺς τοῖς προειρημένοις ἐπὶ τῶν θυρίδων νόμοις.

37. Εἰ δὲ ὁ τοῦ ψιλοῦ τόπου δεσπότης ἐπιφθάσει τὰ τοῦ γείτονος δώματα ἐν τῇ οἰκοδομίᾳ καὶ ἐγγίσει αὐτοῖς, εἰ μὲν ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχων τὰ οἰκήματα καθημερινὴν ἔχει ἐπὶ τὰ δώματα ἄνοδον, τηνικαῦτα μὴ ἐξεῖναι τῷ ἐκ νέου οἰκοδομοῦντι καθημερινὴν ποιεῖν ἄνοδον εἰς τὰ ἑαυτοῦ, διὰ τὴν εἰς ἀλλήλους ἐπιβουλήν. Εἰ δὲ βουληθείη καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ νέου κατασκευάζων ἄνοδον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιεῖν δώμασιν, ὑπεραίρειν τοῦ γείτονος πήχεις δ'. καὶ ἡμίσειαν· ἱκανὸν γὰρ τὸ ὕψος πρὸς κώλυσιν τῆς εἰς ἀλλήλους ἐπιβουλῆς.

38. Εἰ δὲ ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχων τὴν οἰκίαν μὴ ἔχει καθημερινὴν εἰς τὰ δώματα ἄνοδον, ἐπισυνάψει δὲ ὁ τοῦ ψιλοῦ τόπου κύριος ἐν τῷ οἰκοδομεῖν τοῖς τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἔχοντος δώμασιν, ἐξεῖναι αὐτῷ καθημερινὴν ποιοῦντι αὐτοῦ ἄνοδον θωράκιον ἤτοι τειχίον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κατασκευάζειν τὸ ὕψος πήχεων τριῶν μεταξὺ τῶν μερῶν διὰ τὴν τῶν τοῦ ἑτέρου δωμάτων ἀνοχλησίαν. Τηνικαῦτα δὲ ἐξεῖναι καὶ τῷ ἑτέρῳ, εἰ βουληθῇ καθημερινὴν εἰς τὰ ἑαυτοῦ δώματα ποιεῖν ἄνοδον, παρέχοντι τῆς δαπάνης τοῦ θωρακίου τὸ ἥμισυ μέρος.

39. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ δωματουργίᾳ, καθὼς κέχρηνται, εἰ μὲν εἰς ἁπλωσιν μόνον ἱματίων καὶ ψύξιν ἄρτων, συνδιδότωσαν τῷ τοῦ δώματος δεσπότῃ τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀναλώματος· εἰ δὲ ἐν καλύβαις ἢ καὶ ἐκτὸς καλυβῶν ἐν θέρει ἐν αὐτῷ καθεύδουσι, τὸ ἥμισυ παρεχέτωσαν μέρος τῆς δωματουργίας. Εἰ δὲ δωματικαί εἰσι στέγαι τινὸς ὑποκειμένου, ἄλλος δὲ τὴν τούτων χρῆσιν ἔχει, θυρίδων ἀνεῳγμένων ἐπ' αὐτῷ τῷ δώματι, χρὴ τὸν τὴν χρῆσιν τοῦ δώματος ἔχοντα τοῦ ἀναλώματος δύο παρέχειν μοίρας, τοῦ τὸν ὑποκείμενον ἔχοντος οἶκον τὴν λοιπὴν τριτὴν παρέχοντος μοῖραν ἐν ταῖς δωματουργίαις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ τῆς σανίδος ἀλλαγῇ, τοῦ ὑποκειμένου καὶ τὴν στέγην ἔχοντος τὴν δόκωσιν καὶ τὰ λοιπὰ παρέχοντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ τῷ ἐπικειμένῳ, καὶ μάλιστα τὸν χειμῶνα, νὰ

λὸν τόπον, τότε μεταχειρίζονται αὐτοὶ τοὺς προλεχθέντας νόμους περὶ παραθύρων.

37. Εἰ δὲ ὁ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου ἐπιφθάσῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τὰ δώματα τοῦ γείτονος καὶ τὰ ἐγγίσῃ, εἰ μὲν ὁ ἀρχαῖος κύριος τῶν οἰκημάτων ἀναβαίνει καθ' ἑκάστην εἰς τὰ δώματα, τότε δὲν συγχωρεῖται εἰς τὸν οἰκοδομοῦντα ἀπὸ καινουργῆς νὰ ἀναβαίνῃ καθ' ἑκάστην εἰς τὰ δώματα διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλήν. Εἰ δὲ θελήσῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπὸ καινουργῆς κτίζων νὰ ἀναβαίνῃ εἰς τὰ ἰδικά του, ὑψόνει τὰ δώματα πήχεις τέσσαρας καὶ ἡμίσειαν· διότι τὸ ὕψος τοῦτο ἀρκεῖ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλήν.

38. Εἰ δὲ ὁ ἀρχαῖος κύριος τῆς οἰκίας δὲν ἀναβαίνει καθ' ἑκάστην εἰς τὰ δώματα, ὁ δὲ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου ἐπιφθάσῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τὰ δώματα τοῦ ἀρχαίου, τὸν συγχωρεῖται νὰ ἀναβαίνῃ καθ' ἑκάστην κτίζων μεσόφραγμα ἢ τοιχίσκον μεταξὺ τῶν δωμάτων τρεῖς πήχεις τὸ ὕψος διὰ τὸ ἀνενόχλητον τῶν δωμάτων τοῦ ἄλλου. Τότε δέ, ἐὰν θελήσῃ, δύναται καὶ ὁ ἄλλος νὰ ἀναβαίνῃ καθ' ἑκάστην εἰς τὰ ἰδιά του δώματα, καταβάλλων τὸ ἥμισυ τίμημα τοῦ μεσοφράγματος.

39. Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὴν χρῆσιν ἀναλογοῦνται τὰ ἔξοδα καὶ εἰς τὴν δωματουργίαν, κ' εἰ μὲν αὐτὴ χρησιμεύει εἰς ἅπλωσιν φορεμάτων καὶ ξήρανσιν ἄρτων, συγκαταβάλλουσιν εἰς τὸν κύριον τοῦ δώματος τὸ τρίτον μέρος τῶν ἐξόδων· εἰ δὲ τὸ θέρος κοιμοῦνται ἐπὶ τὸ δῶμα εἰς καλύβας ἢ ἐκτὸς καλυβῶν, καταβάλλουσι τὸ ἥμισυ μέρος τῆς δωματουργίας. Εἰ δὲ ὑπάρχουσι δωματικοὶ ὄροφοί τινος ἐνοικοῦντος εἰς τὰ κάτω, καὶ ἄλλος ἔχει τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἐὰν ἀνοίγωνται πρὸς τὸ δῶμα παράθυρα, ὁ μεταχειριζόμενος τὸ δῶμα ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὰ δύο μέρη τῶν ἐξόδων εἰς τὴν δωματουργίαν, ὁ δὲ ἐνοικῶν εἰς τὰ κάτω τὸ ἐπίλοιπον τρίτον. Ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς σανίδος, ὁ ἐνοικῶν εἰς τὰ κάτω καὶ ἔχων τὴν σκεπαστὴν καταβάλλει τὴν δόκωσιν καὶ τὰ λοιπά· ὁ δὲ ἐπικείμενος δὲν δύναται, καὶ μάλιστα τὸν χειμῶνα, νὰ

λιστα ἐν χειμῶνι, βάρη ἐπιτιθέναι τινὰ πρὸς λύμην τῆς δοκώσεως. Εἰ δὲ ψήφωσις ἐν τῷ δωματικῷ τόπῳ γενήσεσθαι μέλλει, τηνικαῦτα τὸν ἐπικείμενον καὶ ψηφῶσαι ἐθέλοντα ἢ καὶ μαρμαρῶσαι ἀσφαλίζεσθαι τὰς δοκοὺς ἢ μιτριδίοις ἢ καὶ διατόνοις τισὶ καὶ οὕτως ἰδίοις ἀναλώμασι τοῦτο ποιεῖν.

40. *Ἐπαρχικόν. Περὶ Ἀνοικοδομῆς ἐπικοίνου αὐλῆς τοίχων καὶ ὅπως ἀναλίσκειν ἐν αὐτοῖς δεῖ τοὺς ἐπικειμένους.* Εἰ ἐπίκοινος εἴη αὐλὴ διαφόρων ἀνδρῶν καὶ δεηθῇ τοῖχος λύσεως καὶ οἰκοδομήσεως θέσεων διαφόρων δύο ἢ καὶ τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων, πάντες οἱ ἐπικείμενοι τῶν θεμελίων ὅ,τε τῆς πρώτης καὶ τῶν ἑρεξῆς ἐπικοινωνείτωσαν τῷ τοῦ θεμελίου ἀναλώματι ἀναλόγως τοῖς ὕψεσι τῶν θέσεων· ἐπισυναπτομένων γὰρ πάντων εὑρεθήσονται οἱ τοῖχοι πήχεων κ'. καὶ οὕτως ἀναλόγως παρέξουσιν, οἷον εἰ τὸ τῆς πρώτης θέσεως ὕψος εἴη πήχεων δ'. τῆς δὲ δευτέρας πήχεων ς'. τῆς δὲ τρίτης πήχεων ι'. διδόναι χρὴ ἐν τῷ τῶν θεμελίων ἀναλώματι τὸν μὲν τῆς πρώτης τὸ πέμπτον μέρος ἐχούσης ὕψος πήχεις δ'., τὸν δὲ τῆς δευτέρας ἐχούσης ὕψος πήχεις ς'. μέρος τριτον καὶ δέκατον, τὸν δὲ τῆς τρίτης θέσεως ἐχούσης ὕψος πήχεις ι'. μέρος τὸ ἥμισυ. Εἰ δὲ ἀντὶ χώματος ὄντος ἐν βάθει ὑπὸ γῆν εἴη ὁ τῆς πρώτης θέσεως τοῖχος οἷα πολλάκις γίνεται, ὑπεξαιρουμένου εἰς λόγον τῶν θεμελίων πήχεως ἑνὸς ἡμίσεως αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐπικειμένοις, καθὼς προείρηται, τὸ λοιπὸν τὸν τῆς ἐπιπέδου θέσεως ποιεῖν, ἕκαστος δὲ ἄχρι τῶν δοκῶν τῶν ἐπικειμένων τῷ αὐτῷ ποιείτω οἴκῳ καὶ οἰκοδμείτω, τοῦ ἐπικειμένου τὴν ἐπίσφιγξιν ποιοῦντος. Εἰ δὲ ὁ τῆς πρώτης δεηθείη τοῖχος λύσεως, αἱ δὲ ἐπικείμεναι ἄλλαι θέσεις μὴ δεηθῶσι, τηνικαῦτα χρὴ ἕκαστον τῶν ἐπικειμένων τὸν αὐτοῦ κρεμᾷν τοῖχον, τοῦ τῆς πρώτης θέσεως λύοντος καὶ οἰκοδομοῦντος πάλιν, ἄχρι τῆς δοκώσεως ἀπὸ τῆς πρώτης θέσεως ἐπιγινώσκοντος τοῦ ἐπικειμένου τὸν τῆς ἐπιπέδου θέσεως τοῖχον, ἕως ἂν ἐπιθέτῃ βάρη τινὰ πρὸς βλάβην τῶν δοκῶν. Εἰ δὲ εἰς τὸν δωματικὸν τόπον μέλλει νὰ γείνῃ πάτωσις, τότε ὁ ἐπικείμενος καὶ θέλων νὰ πατώσῃ μὲ ἄμμον ἢ μάρμαρον ἀσφαλίζει τὰς δοκοὺς μὲ δέματα ἢ καὶ κρίκους τινὰς καὶ οὕτω κάμνει τοῦτο μὲ ἰδιά του ἔξοδα.

40. *Περὶ ἀνακτίσεως τοίχων κοινῆς αὐλῆς καὶ πῶς ὀφείλουσι νὰ ἐξοδεύωσιν εἰς αὐτοὺς οἱ ἐπικείμενοι.* Ἐὰν ὑπάρχῃ κοινὴ αὐλὴ διαφόρων ἀνθρώπων καὶ ὁ τοῖχος χρειασθῇ χάλασιν καὶ ἀνάκτισιν διαφόρων πατωμάτων δύο καὶ τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων, πάντες οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὰ θεμέλια καὶ τοῦ πρώτου ὁ ἕνοικος καὶ οἱ τῶν λοιπῶν πατωμάτων συνεισφέρουσιν εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ θεμελίου ἀναλόγως μὲ τὰ ὕψη τῶν πατωμάτων· διότι εἰς τὴν συνυποχρέωσιν ὅλων τούτων, ἐὰν οἱ τοῖχοι εὑρίσκωνται εἴκοσι πηχῶν συνεισφέρουσι κατ' ἀναλογίαν, καθὼς ἐὰν τὸ ὕψος τοῦ μὲν πρώτου πατώματος ἦναι τεσσάρων πηχῶν, τοῦ δὲ δευτέρου ἓξ, καὶ τοῦ τρίτου δέκα, ἀνάγκη νὰ καταβάλλωσιν εἰς τὰ ἔξοδα τῶν θεμελίων ὁ μὲν κύριος τοῦ πρώτου πατώματος ὑψηλοῦ πήχεις τέσσαρας τὸ πέμπτον μέρος, ὁ δὲ τοῦ δευτέρου ὑψηλοῦ πήχεις ἓξ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον, καὶ ὁ τοῦ τρίτου ὑψηλοῦ πήχεις δέκα τὸ ἥμισυ μέρος. Εἰ δὲ ὁ τοῖχος τοῦ πρώτου πατώματος χόνεται βαθέως εἰς τὴν γῆν, καθὼς πολλάκις γίνεται, ἐξαιροῦσι κατ' ἀναλογίαν τῶν θεμελίων πῆχυν ἕνα καὶ ἥμισυ αὐτὸς καὶ οἱ ἐπικείμενοι, ὡς προελέχθη, καὶ τὸ λοιπὸν κάμνει ὁ ἕνοικος τοῦ ἐπιπέδου πατώματος, ἕκαστος δὲ κατασκευάζει καὶ κτίζει ἕως τὰς δοκοὺς τὰς ἐπικειμένας εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, καὶ τὴν ἐπίσφιγξιν ἀποτελεῖ ὁ ἐπικείμενος. Εἰ δὲ τοῦ πρώτου πατώματος ὁ τοῖχος ἔχει χρείαν χαλάσεως, τὰ δὲ ἐπικείμενα πατώματα δὲν λάβωσι τούτου χρείαν, τότε ἕκαστος τῶν ἐπικειμένων ὀφείλει νὰ κρεμᾷ τὸν τοῖχον αὐτοῦ, ἑνόσῳ ὁ ἕνοικος τοῦ πρώτου πατώματος χαλᾷ καὶ ἀνακτίζει, ἕως τὴν δόκωσιν ἀπὸ τὸ πρῶτον πάτωμα, τὸν δὲ τόπον τῶν ζωστήρων καὶ τῆς περισφίγξεως τῶν δοκῶν παραχωρεῖ ὁ ἐ-

μένου τὸν τόπον τῶν ζωστήρων καὶ τῆς τῶν δοκῶν περισφίγξεως. Εἰ δὲ ὁ πᾶς τοῖχος πασῶν τῶν θέσεων δεηθείη λύσεως, δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον στέγην ἀποκρεμᾷν.

41. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ἀνοικοδομῆς τοίχου πυλῶνος.* Οὐ δύναται τὸν κοινὸν τοῖχον ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν καταλύειν ἢ ἀνανεοῦν· εἰ δὲ πυλῶνος εἴη τοῖχος ἢ ἐπικειμένου παροδικοῦ, τηνικαῦτα χρὴ τὸν συνημμένον τῷ πυλῶνι οἶκον παρέχειν μέρος ἥμισυ, παρέχειν δὲ καὶ τοὺς τῷ πυλῶνι κεχρημένους κατὰ ἀναλογίαν τῶν τε ἐνοικίων καὶ τῆς τῶν οἴκων ὀχλήσεως. (Β. LVIII. 2. 8.)

42. *Ἐπαρχικόν. Περὶ οἰκοδομῆς ἐν ψιλῷ τόπῳ καὶ περὶ τῶν ἐν αὐταῖς στεγῶν, ὅπως χρὴ τὴν ἀρχὴν γίνεσθαι καὶ διορθοῦσθαι.* Εἰ ψιλοῦ ὄντος τοῦ ἐπικειμένου τόπου βουληθεῖεν οἱ τούτου δεσπόται οἰκοδομῆσαί τε καὶ ἐποικοδομῆσαι (οἷον εἰ τῆς κάτω θέσεως δεσπόζει τις, τῆς δὲ δευτέρας θέσεως ἕτερος, τῆς δὲ τρίτης θέσεως καὶ τῶν ἑξῆς ἄλλος) εἴτε ἀπὸ πτώσεως, εἴτε οὕτως αὐτῶν ἀγορασάντων· χρὴ μὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐξακολουθεῖν τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας· περὶ δὲ τῶν στεγῶν, εἰ μὲν (καθὼς εἴρηται) νεουργεῖς εἶησαν αἱ στέγαι καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς γενόμεναι, ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ ποιεῖν στέγην ἄχρι τῆς χαρακώσεως. Εἰ δὲ συνισταμένων τῶν στεγῶν ἡ τῆς πρώτης θέσεως δεηθείη διορθώσεως, ἐν μὲν τῇ Καισαρείᾳ ἔθος τι διέδραμεν, ὥστε ποιεῖν ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ στέγην, καθὼς προείρηται, ἐν δὲ Ἀσκάλωνι ἐξ ἡμισείας μοίρας τόν τε ἐπικείμενον καὶ τὸν ὑποκείμενον ποιεῖν· ἡμεῖς δὲ τὸ μέσον συνιδόντες καὶ τὸ ἀκόλουθον, τὸν μὲν ὑποκείμενον δύο μοίρας φαμὲν ἐν τῇ στέγῃ δεῖ παρέχειν, τὸν δὲ ἐπικείμενον μίαν ὥστε εἶναι δίμοιρον καὶ τρίτον· εἰ δὲ ἡ ἀνωτάτω δεηθείη στέγη ἡ πρὸς τοῖς δώμασι, δεῖ τὸν ὑπερκείμενον ποιεῖν πᾶσαν τὴν στέγην, συνδιδόντων αὐτῷ πάντων ὁμοῦ τῶν τοῖς δώμασι κεχρημένων, ἐν τῇ σανίδι καὶ τῇ ταύτης καθηλώσει, κατ' ἀναλογίαν τῶν ἑαυτοῦ οἰκημάτων. Εἰ δὲ ἐν ταῖς στέγαις οἶνους ἢ ὄσπρια ἢ τι τοιοῦτον ἐν ὡρείοις ἀποτιθέσι, τῆς δοκώσεως διδόναι τοὺς ὑπερκειμένους τὸ

πικείμενος. Εἰδὲ λάβῃ χρείαν χαλάσεως ὁ τοῖχος τῶν πατωμάτων ὅλων, ὀφείλει ἕκαστος νὰ ἀνακρεμᾷ τὸν ἰδιόν του ὄροφον.

41. *Περὶ ἀνακτίσεως τοίχου προαυλίου.* Δὲν δύναται ὁ εἷς τῶν συντρόφων νὰ χαλᾷ ἢ νὰ ἀνακαινίζῃ τὸν κοινὸν τοῖχον· εἰ δὲ εἶναι τοῖχος προαυλίου ἢ παρακειμένης διόδου, τότε ἡ συνεχομένη μὲ τὸ προαύλιον οἰκία συνεισφέρει τὸ ἥμισυ μέρος, συνεισφέρουσι δὲ καὶ ὅσοι μεταχειρίζονται τὸ προαύλιον κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐνοικίων καὶ τῆς ἐνοχλήσεως τῶν οἰκιῶν.

42. *Περὶ οἰκοδομῆς καὶ ἐποικοδομῆς εἰς ψιλὸν τόπον καὶ περὶ ὀρόφων, πῶς πρέπει νὰ γίνωνται ἀπ' ἀρχῆς καὶ πῶς νὰ διορθόνωνται.* Ἐὰν ὁ ἐπικείμενος τόπος ἦναι ψιλὸς καὶ οἱ κύριοι τούτου θελήσωσι νὰ οἰκοδομήσωσι καὶ νὰ ἐποικοδομήσωσι, (καθὼς ἐὰν κυριεύῃ τις τὸ κάτω πάτωμα, τὸ δὲ δεύτερον ἄλλος, καὶ τὸ τρίτον καὶ καθεξῆς ἄλλος·) εἴτε ἐξ αἰτίας πτώσεως, εἴτε διότι οὕτω τὸν ἠγόρασαν· ὀφείλουσιν εἰς μὲν τὴν οἰκοδομὴν νὰ ἀκολουθῶσι τὰ δικαιώματα τῆς οἰκίας· περὶ δὲ τῶν ὀρόφων, ἐὰν οὗτοι ἦναι νεόκτισοι καὶ δὲν ἔγινον ἀπ' ἀρχῆς, ἕκαστος κατασκευάζει τὸν ἰδιόν του ὄροφον ἕως τὴν χαράκωσιν. Εἰ δὲ ὑπάρχουσιν οἱ ὄροφοι καὶ τοῦ πρώτου πατώματος χρειασθῇ διόρθωσις, εἰς μὲν τὴν Καισάρειαν ἐπικρατεῖ συνήθεια νὰ κατασκευάζῃ ἕκαστος τὸν ἰδιόν του ὄροφον, ὡς προελέχθη, εἰς δὲ τὴν Ἀσκάλωνα νὰ κατασκευάζωσιν ὁ ἐπικείμενος καὶ ὁ ὑποκείμενος ἐξ ἡμισείας· ἡμεῖς δὲ ἐπιλογιζόμενοι τὸ μέσον καὶ εὔλογον, λέγομεν, ὅτι ὁ μὲν ὑποκείμενος ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ διὰ τὸν ὄροφον δύο μέρη, ὁ δὲ ἐπικείμενος ἕν, ὥστε νὰ ἦναι δίμοιρον καὶ τρίτον· εἰ δὲ λάβῃ χρείαν διορθώσεως ὁ ἀνωτάτω πρὸς τὰ δώματα ὄροφος, τὸ ὅλον τοῦ ὀρόφου κατασκευάζει ὁ ὑπερκείμενος, καὶ συνεισφέρουσιν ὅλοι ὁμοῦ ὅσοι μεταχειρίζονται τὰ δώματα διὰ τὴν σανίδα καὶ τὴν κάρφωσιν αὐτῆς κατ' ἀναλογίαν τῶν ἰδίων των οἰκημάτων. Εἰ δὲ ἀποθέτουσιν εἰς τοὺς ὀρόφους οἶνους ἢ ὄσπρια ἢ ἄλλο τοιοῦτο εἰς ἀποθήκας, οἱ ἐναποθέτοντες οὗτοι ὑπερκείμενοι καταβάλουσι τὸ

δίμοιρον μέρος τοῦ ὑποκειμένου παρέχοντος τὸ λοιπὸν τρίτον· κεχρῆσθαι δὲ ἕκαστον ἓν τε δημοσίαις στοαῖς καὶ ἰδιωτικαῖς καὶ παραδρομήσει τῷ προβεβλημένῳ αὐτοῦ οἴκῳ, ἄχρι τοῦ ἡμίσεως τῶν διοριζόντων τοίχων τὰ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ γείτονος.

43. *Ἐπαρχικόν. Περὶ διορθώσεως δημοσίων στοῶν, αἷς ἰδιωτικοὶ οἶκοι ἐπίκεινται καὶ παράκεινται.* Εἰ δὲ στοαῖς παράκεινται ἰδιωτικοὶ οἶκοι ἐπίπεδοί τε καὶ ὑπερῷοι, εἰ δεηθείη δημοσία στοὰ περιποιήσεως καὶ διορθώσεως, ἐπιγινώσκειν χρὴ ἐν μὲν τῇ προβολῇ καὶ τῇ τῶν κιόνων στάσει καὶ τῇ τοῦ ἐπιστύλου κατασκευῇ τὰ μὲν ἐργαστήρια τὰ ἐν τῇ στοᾷ μέρος ἥμισυ διὰ τὴν χρῆσιν, ἣν ἔχουσιν ἐν αὐτῇ· τὸ πολὺ γὰρ τῆς χρήσεως τὸ ἐργαστήριον ἔχει ἐν τῇ στοᾷ· τοὺς δὲ τῇ στοᾷ ἐπικειμένους μέρος ἥμισυ διὰ τὰ ἐπικείμενα τῇ στοᾷ βάρη. Ἀζήμιος δὲ ἔστω ὁ τοῖς ἐπιπέδοις ἐπικείμενος καὶ ἀφορῶν εἰς τὴν εἰρημένην στοὰν ὡς μηδεμιᾶς ὀχλήσεως παρ' αὐτοῦ ἢ ὠφελείας αὐτῷ γινομένης, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ σκοτιζομένου αὐτοῦ ὑπὸ τῆς στοᾶς. Εἰ δὲ τὰ τῆς εἰρημένης στοᾶς στέγη διορθώσεως δεηθείη, τηνικαῦτα χρὴ τὸ μὲν ἐργαστήριον ἐπιγινώσκειν τὸ ἥμισυ τοῦ ἀναλώματος μέρος, τὸν δὲ τούτῳ ὑποκείμενον καὶ εἰς στοὰν ἀφορῶντα μέρος ἕκτον· τὸν δὲ ἐπικείμενον ἢ τοὺς ἐπικειμένους τῇ στοᾷ τὸ λοιπὸν τρίτον μέρος. Ἥμισυ γὰρ μέρος ὁ τὸ ἐργαστήριον ἔχων διὰ τοῦτο ἐπιγινώσκει διὰ τὴν τῆς στοᾶς χρῆσιν· ὁ δὲ τούτῳ ὑποκείμενος ἕκτον μέρος δίδωσι διὰ τὸ ἄβροχον· ὁ δὲ τῇ στοᾷ ἐπικείμενος ἢ ἐπικείμενοι τὸ τρίτον μέρος παρέχουσι διὰ τὴν τῆς στοᾶς ὄχλησιν. Εἰδέναι μέντοι χρὴ ὡς εἰ πάθοι κίων δημοσίας στοᾶς ἢ κεφαλὴ ἢ βάσις, ἢ οἰκοδομὴ ἕως πινσοῦ, ὁ δημόσιος ὀφείλει ταῦτα ποιεῖν.

44. *Ἐπαρχικόν. Περὶ μεσαύλου.* Εἰ μέσαυλον εἴη αὐλῆς τριπλεύρου, τῆς μιᾶς τῶν τριῶν περιλαμβανούσης τὸ μέσαυλον, τῆς δὲ ἑτέρας οὔσης αὐλῆς, καὶ τῆς τὴν μίαν πλευρὰν ἐχούσης

δίμοιρον τῆς δοκώσεως καὶ ὁ ὑποκείμενος τὸ λοιπὸν τρίτον· μεταχειρίζεται δὲ ἕκαστος τὴν προκειμένην οἰκοδομὴν καὶ εἰς δημοσίας καὶ εἰς ἰδιωτικὰς στοὰς καὶ εἰς περιδρομίδας, ἕως τὸ ἥμισυ τῶν τοίχων, οἵτινες χωρίζουσι τὰ ἴδια αὐτοῦ οἰκήματα ἀπὸ τοῦ γείτονος.

43. *Περὶ διορθώσεως δημοσίων στοῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπίκεινται καὶ παράκεινται ἰδιωτικαὶ οἰκίαι.* Εἰ δὲ ἐπίκεινται καὶ παράκεινται εἰς στοὰς ἰδιωτικαὶ οἰκίαι μονόροφοι καὶ πολυόροφοι, ἐὰν δημοσία στοὰ λάβῃ χρείαν ἀνακαινίσεως καὶ διορθώσεως, εἰς μὲν τὸ ἥμισυ μέρος τῶν ἐξόδων διὰ τὴν προβολὴν καὶ τὴν στάσιν τῶν κιόνων καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐπιστυλίου ὑποβάλλονται τὰ ὑπὸ τὴν στοὰν ἐργαστήρια διὰ τὴν εἰς αὐτὴν χρῆσιν αὐτῶν· διότι τὴν πλειοτέραν χρῆσιν εἰς τὴν στοὰν ἔχει τὸ ἐργαστήριον· εἰς δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὑποβάλλονται οἱ ἐνοικοῦντες τὰ ἀνώγεα τῆς στοᾶς διὰ τὰ ἐπικείμενα εἰς αὐτὴν βάρη. Ὁ δὲ ἐνοικῶν εἰς τὰ μονόροφα οἰκήματα καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν προλεχθεῖσαν στοὰν μένει ἀζήμιος, διότι αὐτὸς δὲν προξενεῖ καμμίαν ἐνόχλησιν οὐδὲ ὠφελειάν τινα ἔχει, ἀλλὰ μᾶλλον πείραξιν ὡς σκοτιζόμενος ἀπὸ τὴν στοάν. Εἰ δὲ οἱ ὄροφοι τῆς προλεχθείσης στοᾶς λάβωσι χρείαν διορθώσεως, τότε τὸ μὲν ἐργαστήριον συνεισφέρει τὸ ἥμισυ μέρος τῶν ἐξόδων, ὁ δὲ ὑποκείμενος εἰς τοῦτο καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν στοὰν τὸ ἕκτον μέρος· ὁ δὲ ἐπικείμενος ἢ οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὴν στοὰν τὸ λοιπὸν τρίτον μέρος. Συνεισφέρει δὲ τὸ ἥμισυ μέρος ὁ ἔχων τὸ ἐργαστήριον διὰ τὴν χρῆσιν τῆς στοᾶς, ὁ δὲ ὑποκείμενος δίδει τὸ ἕκτον μέρος διὰ τὸ ἄβροχον· ὁ δὲ ἐπικείμενος ἢ οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὴν στοὰν τὸ τρίτον μέρος διὰ τὴν βλάβην. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ἐὰν πάθῃ τι κίων τῆς δημοσίας στοᾶς, ἢ κεφαλὴ ἢ βάσις, ἢ οἰκοδομὴ ἕως τὸν πισσόν, ταῦτα ὀφείλει νὰ κατασκευάζῃ τὸ δημόσιον ταμεῖον.

44. *Περὶ μεσαυλίου.* Ἐὰν ὑπάρχῃ μεσαύλιον τριπλεύρου αὐλῆς, καὶ ἡ μία ἀπὸ τὰς τρεῖς πλευρὰς περιλαμβάνῃ τὸ μεσαύλιον, ἡ δὲ ἄλλη ἀνήκῃ εἰς ἄλλην αὐλήν, καὶ ἡ ἔχουσα τὴν μίαν

αὐλῆς μὴ χρῆσιν κεκτημένης ἐν τῷ μεσαύλῳ, δεηθείη δὲ τὸ μέσαυλον καθάρσεως ἢ ἑτέρου τινὸς, ἀζήμιος ἔστω ἡ μὴ κεχρημένη. Εἰ δὲ δεηθείη ὁ πᾶς τῆς μὴ κεχρημένης αὐλῆς τοῖχος λύσεως καὶ οἰκοδομῆς, πολλῶν οὐσῶν τῶν θέσεων, οὐ χρὴ διδόναι τὸν τὴν χρῆσιν τοῦ μεσαύλου ἔχοντα τῷ παντὶ τῶν θέσεων ἀναλώματι, ἀλλὰ μόνῳ τῷ θεμελίῳ, καὶ ἄχρι πήχεων δ'. τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ περικλειομένου ἕνεκεν καὶ περιοριζομένου. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαύλεων· εἰ γὰρ ἔπαυλις εἴη γυμνὴ, οἰκήματα δὲ συνημμένα ταύτῃ διορίζοιεν τήν τε ἔπαυλιν καὶ τὴν τοῦ ἑτέρου αὐλὴν, τηνικαῦτα χρὴ πάντα τὸν τοῖχον τὸν ἑαυτοῦ κατασκευάζειν τὸν τῆς αὐλῆς δεσπότην, συνδιδόντος καὶ τοῦ τῆς ἐπαύλεως δεσπότου εἰς τὴν κτίσιν τὴν ὑπὲρ τοὺς θεμελίους, ἄχρι πήχεων δ'. τὸ ἥμισυ· θριγγοῦ γὰρ ἤτοι φραγμοῦ λόγον ἔχει τὸ τοιοῦτον.

45. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ἀνανεώσεως οἴκου παλαιοῦ.* Προστάττομεν, ὁ τὸν παλαιὸν οἶκον ἀνανεῶν παρὰ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μὴ παρεξίτω, μήτε ἀφαιρείτω τὰ φῶτα ἢ τὴν ἄποψιν τῶν γειτόνων, εἰ μὴ ἄρα δουλείαν ἔχει τοιαύτην κατὰ σύμφωνον ἢ ἐπερώτησιν παραχωρηθεῖσαν αὐτῷ ἢ ἐπιτρέπουσαν, ὡς βούλεται, τὸ παλαιὸν ἐναμείβειν σχῆμα· ὁ γὰρ τοιαύτην ἔχων δουλείαν ἀκωλύτως, ἃ βούλεται, οἰκοδομείτω, εἰ καὶ βλάπτει τοὺς γείτονας, ἐπειδὴ τοῦτο κατὰ σύμφωνον ἢ ἐπερώτησιν αὐτῷ ἐπιτέτραπται. Ἡνίκα δὲ οἶκοι δύο ἀντικρὺ ἀλλήλων εἰσὶ, χρὴ μεταξὺ αὐτῶν δώδεκα πόδας εἶναι, ἀρχομένους ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου τοῖς θεμελίοις οἰκοδομήματος καὶ μέχρι παντὸς τοῦ ὕψους φυλαττομένους· τούτου γὰρ τοῦ διαστήματος φυλαττομένου ἔξεστιν ἑκάστῳ εἰς ἄπειρον ὕψος τὸν ἴδιον ἐγείρειν οἶκον, καὶ θυρίδας ἐν αὐτῷ παρακυπτικὰς παρασκευάζειν· εἴτε νέον οἰκοδομεῖν εἴτε παλαιὸν οἶκον ἀνασκευάζειν εἴτε τὸν ἐκ πυρὸς διαφθαρέντα θέλει.

46. *Περὶ ἀπόψεως.* Ἐν ταύτῃ τῇ εὐδαίμονι πόλει ἀπόψει τοῦ γείτονος δώδεκα μόνους ἀπαιτῶν πόδας μὴ ἀφαιρείσθω ἐξ εὐ-

πλευρὰν αὐλὴ δὲν μεταχειρίζηται τὸ μεσαύλιον, χρειασθῇ δὲ τοῦτο κάθαρσιν ἢ ἄλλο τι, ἡ μὴ ἔχουσα χρῆσιν αὐλὴ μένει ἀζήμιος. Εἰ δὲ ὅλος ὁ τοῖχος τῆς αὐλῆς τῆς μὴ ἐχούσης χρῆσιν εἰς τὸ μεσαύλιον λάβῃ χρείαν χαλάσεως καὶ ἀνακτίσεως, καὶ οὗτος τύχῃ πολύπατος, ὁ μεταχειριζόμενος τὸ μεσαύλιον δὲν συνεισφέρει εἰς ὅλα τὰ ἔξοδα τῶν πατωμάτων, ἀλλ' εἰς μόνον τὸ θεμέλιον καὶ ἕως τέσσαρας πήχεις τὸ ἥμισυ μέρος καὶ τοῦτο διὰ τὸν περικλεισμὸν καὶ τὴν περιοχήν. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς ἐπαύλεις· ἐὰν ὑπάρχῃ ἔπαυλις γυμνὴ, καὶ συνεχόμενα μὲ ταύτην οἰκήματα διαχωρίζωσι τὴν ἔπαυλιν καὶ τοῦ ἄλλου τὴν αὐλὴν, τότε ὀφείλει ὁ κύριος τῆς αὐλῆς νὰ κατασκευάζῃ ὅλον τὸν τοῖχόν του, ὁ δὲ κύριος τῆς ἐπαύλεως συνεισφέρει εἰς τὴν κτίσιν τῶν θεμελίων καὶ ἕως τέσσαρας πήχεις τὸ ἥμισυ μέρος· διότι τὸ τοιοῦτον ἀναλογεῖ μὲ φραγμόν.

45. *Περὶ ἀνακαινίσεως παλαιᾶς οἰκίας.* Ὁ ἀνακαινίζων παλαιὰν οἰκίαν δὲν δύναται, κατὰ τὴν διάταξιν, νὰ παραλλάξῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα, μηδὲ νὰ ἀφαιρῇ τὰ φῶτα ἢ τὴν ἄποψιν τῶν γειτόνων, ἐκτὸς ἐὰν ἔχῃ τοιαύτην δουλείαν κατὰ συνομολόγησιν ἢ συμφωνίαν παραχωρηθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἢ ἐπιτρέπουσαν νὰ ἀλλάξῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα κατὰ τὴν ἰδίαν του θέλησιν· διότι ὁ ἔχων τοιαύτην δουλείαν ἀνεμποδίστως κτίζει ὅσας οἰκοδομὰς θέλει, ὡς τούτου διδομένου εἰς αὐτὸν κατὰ συνομολόγησιν ἢ συμφωνίαν. Ὅταν δὲ ὑπάρχωσι δύο οἰκίαι ἀντικρὺ ἡ μία τῆς ἄλλης, ἀνάγκη μεταξὺ αὐτῶν νὰ ἦναι δώδεκα πόδες, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν ἐπικειμένην εἰς τὰ θεμέλια οἰκοδομὴν καὶ φυλλατόμενοι εἰς ὅλον τὸ ὕψος· διότι φυλαττομένης τῆς ἀποστάσεως ταύτης δύναται ἕκαστος νὰ ὑψόνῃ τὴν οἰκίαν του ἐπ' ἄπειρον, καὶ νὰ κατασκευάζῃ εἰς αὐτὴν παρακυπτικὰ παράθυρα, εἴτε ἀπὸ καινουργῆς θέλει νὰ οἰκοδομῇ, εἴτε παλαιὰν ἢ πυρπολῆθεῖσαν οἰκίαν νὰ ἀνακαινίζῃ.

46. *Περὶ ἀπόψεως.* Εἰς τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν, ἐάν τις ἀπαιτῇ ἀπὸ τὸν γείτονα δώδεκα μόνον πόδας πρὸς ἄποψιν, δὲν

θείας ὁρᾷν τὴν θάλασσαν, ἑστὼς ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἢ καθήμενος ἐν αὐτοῖς καὶ μὴ ἀναγκαζόμενος παρατρέπειν ἑαυτὸν εἰς πλάγιον, ἐρῷ ἷδετν θάλασσαν· ἐὰν δὲ ἑκατὸν ποδῶν ἐν μέσῳ τῶν δύο οἴκων εἴη διάστημα, ἐξέστω ἀκωλύτως κτίζειν τῷ βουλομένῳ καὶ τὴν ἐπὶ θάλασσαν ἄποψιν ἀφαιρεῖν τοῦ γείτονος. Εἰ δέ τις ἀπὸ μαγειρείου ἢ ἀπὸ ἀφεδρῶνος ἢ κλιμακῶνος ἢ ἀπὸ βαστερνίων ἤγουν τῶν λεγομένων παρόδων ἤτοι διαβατῶν ἄποψιν ἔχει ἐπὶ θάλασσαν, τὴν τοιαύτην ἄποψιν καὶ ὁ ἑκατὸν ποδῶν ἐντὸς οἰκοδομῶν ἀκωλύτως ἀφαιρεῖται, εἰ μόνον δώδεκα πόδες εἰσὶ μεταξὺ τῶν οἴκων. Εἰ δὲ καὶ σύμφωνόν ἐστιν ἐπιτρέπον τινὶ τὴν οἰκοδομὴν, κρατείτω τὸ σύμφωνον, εἰ καὶ βλάπτει τὸν γείτονα περὶ θαλάσσης ἄποψιν, εἴτε αὐτὸς ὁ νῦν δεσπόζων τοῦ οἴκου συνερώνησεν, εἴτε οἱ προκτησάμενοι αὐτοῦ τὸν οἶκον· οὐδὲ γὰρ προσήκει τὰς ὑπαρχούσας τινὶ δουλείας διὰ τῶν γενικῶν νόμων ἀναιρεῖσθαι. Ἡ ἐπὶ θάλασσαν ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν οὖσα ἄποψις οὐ μόνον κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλαγίου ὀφείλει εἶναι ἀκαινοτόμητος· τοῦτο γὰρ προστίθησιν ὁ παρὼν τύπος φυλάττων τὴν Ζήνωνος διάταξιν καὶ τὴν νεαρὰν ἑρμηνεύων. (B. LVIII. 11. 10.)

47. Ἡ ὁρατικὴ δύναμις, πασῶν τῶν αἰσθήσεων ὀξυτάτη οὖσα, ἀπὸ πλείστου διαστήματος τὴν ἐνέργειαν ἔχει, ὅθεν οὐ χρὴ ἁπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχε περὶ ταύτης ἀποραίνεσθαι, ἀλλ' ἐνθέντας μέτρα τούτοις στοιχεῖν. Φασὶ μὲν γὰρ νόμους τρεῖς εἶναι ἀπόψεως θαλάσσης, κήπων, γραφῆς δημοσίας· πάντας δὲ ἀορίστως τιθέντες τοῖς κτίσουσι . . . . τίκτουσιν· ὁρᾶται μὲν γὰρ ἡ θάλασσα ἀπὸ μιλίων πολλάκις τεσσαράκοντα, καὶ παραιτέρω· ὁρᾶται δὲ κῆπος καὶ φυτὰ καὶ ἄλση ἀπὸ μιλίων εἴκοσιν· ὁρᾶται δὲ καὶ δημοσία γραφὴ ἀπὸ πήχεων οὐχ' ἧττον διακοσίων, καὶ εἰ ταύταις ἐστοιχοῦμεν ταῖς ἀπόψεσιν, οὐκ' ἂν οἰκία ἢ κώμη ἢ πόλις ἐκτίζετο. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι ἀπόψεις οὐ κατ' εὐθεῖαν ὁρῶσαι, ἀλλὰ πλάγιαι καὶ βεβιασμέναι καὶ ταύτας ἀπόψεις οὐ φημί. Χρὴ οὖν τὸν θαλάσσης ἀπόψει ἐν τῷ οἰκοδομεῖν ἐπιπροσθοῦντα, κατ' εὐθεῖαν οὖσῃ καὶ μὴ πλαγίαν ἐχούσῃ τὴν θέσιν, ἀφεστᾶναι τοῦ τὴν ἔποψιν κατ'

ἀφαιρεῖται νὰ βλέπῃ κατ' εὐθεῖαν τὴν θάλασσαν, ὄρθιος ἢ καθήμενος εἰς τὰ ἴδιά του οἰκήματα χωρὶς νὰ ἀναγκάζηται νὰ στρέφῃ εἰς τὸ πλάγιον διὰ νὰ βλέπῃ τὴν θάλασσαν· εἰ δὲ μεταξὺ τῶν δύο οἰκιῶν ὑπάρχει ἑκατὸν ποδῶν διάστημα, κτίζει ἀνεμποδίσως ὁ βουλόμενος καὶ ἀφαιρεῖ τὴν ἄποψιν τοῦ γείτονος. Εἰ δέ τις ἔχει ἄποψιν εἰς θάλασσαν ἀπὸ μαγειρεῖον, ἢ ἀπόπατον, ἢ κλιμακῶνα, ἢ πάροδον, τὴν τοιούτην ἄποψιν ἀφαιρεῖ ἀνεμποδίστως καὶ ὁ κτίζων ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι μεταξὺ τῶν οἰκιῶν δώδεκα πόδες. Εἰ δὲ ὑπάρχει καὶ συμφωνία ἐπιτρέπουσα εἴς τινα τὴν οἰκοδόμησιν, ἰσχύει ἡ συμφωνία, ἂν καὶ βλάπτῃ τὸν γείτονα εἰς ἄποψιν θαλάσσης, εἴτε ὁ σήμερον κύριος τῆς οἰκίας ἔκαμεν αὐτὴν, εἴτε οἱ πρὸ αὐτοῦ κτήτορες· διότι αἱ προϋπάρχουσαι δουλεῖαι δὲν πρέπει νὰ ἀναιρῶνται ἀπὸ τοὺς γενικοὺς νόμους. Ἡ δὲ ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν ἄποψις πρὸς θάλασσαν ὄχι μόνον κατ' εὐθεῖαν ἐὰν ἦναι, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλαγίου δὲν δύναται νὰ καινοτομηθῇ· διότι τοῦτο προσθέτει ἡ παροῦσα διατύπωσις φυλάττουσα τοῦ Ζήνωνος τὴν διάταξιν καὶ ἑρμηνεύουσα τὴν νεαράν.

47. Ἡ δύναμις τῆς ὁράσεως, ὡς ὀξυτάτη ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις ὅλας, ἔχει τὴν ἐνέργειαν ἀπὸ μεγάλην ἀπόστασιν, ὅθεν δὲν ἀποφαινόμεθα περὶ αὐτῆς ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ θέτοντες ὅρια ὀφείλομεν νὰ τὰ φυλάττωμεν. Ἀπόψεως νόμοι εἶναι τρεῖς, λέγουσι, θαλάσσης, κήπων καὶ δημοσίας ζωγραφίας· τάττοντες δὲ ὅλους ἀορίστως προξενοῦσι μεγάλας ἐνοχλήσεις εἰς τοὺς κτίζοντας· διότι ἡ θάλασσα φαίνεται πολλάκις ἀπὸ τεσσαράκοντα μίλια καὶ ἐπέκεινα· ὁ δὲ κῆπος καὶ τὰ φυτὰ καὶ δάση φαίνονται ἀπὸ εἴκοσι μίλια· καὶ ἡ δημοσία ζωγραφία φαίνεται τὸ πολὺ ἀπὸ διακοσίας πήχεις, καὶ ἂν ἀκολουθούσαμεν τὰς ἀπόψεις ταύτας, δὲν θὰ ἐκτίζετο οἰκία ἢ κώμη ἢ πόλις. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλαι ἀπόψεις μὴ ἀποβλέπουσαι κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ πλάγιαι καὶ βεβιασμέναι καὶ ταύτας ἀπόψεις δὲν λέγω. Πρέπει λοιπὸν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὁ ἐπιπροσθῶν θαλάσσης ἄποψιν, ἥτις πίπτει κατ' εὐθεῖαν καὶ δὲν

εὐθεῖαν ἔχοντος καὶ μὴ πλαγίαν καὶ βεβιασμένην. Εἰ μὲν ὁρᾷ λιμένα καὶ αἰγιαλὸν κἂν ἁπλῶς τῇ κώμῃ, ἢ πόλει, ἢ στάσει πλοίων τέλειον μὴ ἐχούσῃ λιμένα, τὸ παράπαν μὴ κωλύειν, μήτε ἀφαιρεῖν τὴν τοιαύτην ἄποψιν· ἱκανὴ γὰρ ἡ ἀπὸ τούτων ψυχαγωγία τοῖς ὁρῶσιν. Εἰ δὲ ἀπωτέρω καὶ πελάγη ὁρᾷ, ταύτην οὐδεμίαν λογιζόμεθα ἄποψιν· καθὼς γὰρ εἴρηται, καὶ ἀπὸ τεσσαράκοντα μιλίων τὸ τῆς θαλάσσης ὁρᾶται μέγεθος, καὶ οὐ δίκαιον ἀπὸ τοσούτου ἐμποδίζεσθαι τοὺς οἰκοδομεῖν ἐθέλοντας διαστήματος.

48. Καὶ τὸ τῶν κήπων καὶ τῶν φυτῶν χωρίον ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος ὁρᾶται διαστήματος καὶ οὐ πάντως ἀπὸ τοσούτου χρὴ τοὺς οἰκοδομεῖν ἐθέλοντας ἐμποδίζεσθαι· ἀλλὰ δεῖ τὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀπόψεως κωλύοντα κωλύειν οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἀπὸ ποδῶν πεντήκοντα.

49. Ἐπὶ τοσοῦτον ἀφεστάναι χρὴ τὸν κτίσαι βουλόμενον καὶ δημοσίας γραφῆς ἄποψιν ἀπὸ τοῦ γείτονος λαβεῖν ἐφ' ὅσον τι τῶν ἐγγεγραμμένων τῇ ἱστορίᾳ γνώριμον ὁρᾶται· οἷον εἴ τις αὐτὴν θεωρῶν τὴν γραφὴν ἐπιγινώσκει καὶ ὁρᾷ τοὺς ἐγγεγραμμένους ἀπὸ τῆς αὐτοῦ οἰκίας Ἀχιλλέα ἢ Αἴαντα ἢ τοιοῦτόν τινα· τότε γὰρ χρὴ αὐτὸν κωλύειν τὸν ἀφαιρεῖν βουλόμενον ταύτην τὴν γραφὴν τῆς ἀπόψεως· εἰ δὲ μήτε γνώριμόν τι τῶν ἐγγεγραμμένων εἴη, μήτε μὴν αὐτὴν ὁρᾷ τὴν ἱστορίαν, τίς καὶ ποίαν ἔχει ἀπὸ ταύτης τέρψιν ὁ τὸν οἰκοδομοῦντα κωλύων;

50. *Ἐπαρχικόν. Περὶ κατοπτείας.* Τινὲς τῶν φιλοπραγμόνων καὶ φθονερῶν κωλύειν ἐπιχειροῦσι τοὺς οἴκους κατασκευάζοντας καὶ μέλλοντας κατοπτείαν ἀπὸ τούτου ποιεῖσθαι τοῖς γείτοσιν· οὔτε τοῖς νόμοις εἴρηται, οὔτε μὴν ἀπὸ τῶν παλαιῶν οἰκημάτων ὁρῶμεν, ὡς οἱ παλαιοὶ ταύτην ἀδικίαν ἐλογίζοντο· βλέπομεν γὰρ πάσας σχεδὸν εἰπεῖν τὰς οἰκίας ἀλλήλας κατοπτευούσας, καὶ οὐδὲ εἷς φθόνος τοὺς παλαιοὺς κατεῖχεν· ὅθεν καὶ

ἔχει τὴν θέσιν πλαγίαν, νὰ ἀπέχῃ ἑκατὸν πόδας ἀπὸ τὸν ἔχοντα τὴν ἄποψιν κατ' εὐθεῖαν, ὄχι ὅμως καὶ ἀπὸ τὸν ἔχοντα αὐτὴν πλαγίαν καὶ βεβιασμένην. Ἐάν τις βλέπῃ λιμένα καὶ αἰγιαλόν, εἴτε εἰς κώμην τύχῃ, εἴτε εἰς πόλιν, εἴτε εἰς ναύσταθμον μὴ ἔχοντα τέλειον λιμένα, οὗτος δὲν δύναται ποσῶς νὰ ἐμποδίζῃ, μηδὲ νὰ ἀφαιρῇ τὴν τοιαύτην ἄποψιν· διότι οἱ θεωροῦντες εὐαρεστοῦνται μεγάλως ἀπὸ ταῦτα. Εἰ δὲ βλέπει μακρύτερα καὶ εἰς πελάγη, ταύτην δὲν λογίζομεν ποσῶς ἄποψιν· διότι, ὡς προελέχθη, ἡ θάλασσα φαίνεται καὶ ἀπὸ τεσσαράκοντα μιλίων ἀπόστασιν καὶ δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τόσον διάστημα οἱ θέλοντες νὰ κτίζωσι.

48. Καὶ τῶν κήπων καὶ τῶν φυτῶν ὁ τόπος φαίνεται ἀπὸ τὴν προλεχθεῖσαν ἀπόστασιν καὶ ἀπὸ τοσαύτην δὲν συμβάλλει βέβαια νὰ ἐμποδίζωνται οἱ θέλοντες νὰ κτίζωσιν· ὅθεν ὁ ἐμποδίζων ἀπὸ τὴν ἄποψιν ταύτην δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζῃ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἀπὸ πεντήκοντα πόδας.

49. Τόσον ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ ὁ θέλων νὰ κτίσῃ καὶ ἀπὸ τὸν γειτονα νὰ ἀφαιρέσῃ δημοσίας ζωγραφίας ἄποψιν, καθ' ὅσον διακρίνεται τι ἀπὸ τὰ ἐξεικονισμένα εἰς τὴν ζωγραφίαν· καθὼς ἐάν τις θεωρῶν τὴν ζωγραφίαν ταύτην διακρίνῃ καὶ βλέπῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του ζωγραφισμένον Ἀχιλλέα ἢ Αἴαντα ἢ τοιοῦτόν τινα· διότι τότε αὐτὸς ἐμποδίζει τὸν θέλοντα νὰ ἀφαιρέσῃ τῆς ζωγραφίας ταύτης τὴν ἄποψιν· εἰ δὲ ἀπὸ τὰ ζωγραφισμένα δὲν διακρίνεταί τι, οὐδὲ βλέπει τὴν ζωγραφίαν αὐτὴν, ὁποίαν εὐχαρίστησιν ἔχει ἀπὸ ταύτην ὁ ἐμποδίζων τὸν κτίζοντα;

50. *Περὶ κατοπτείας.* Φιλοπράγμονές τινες καὶ φθονεροὶ ἐπιχειροῦσι νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς κατασκευάζοντας οἰκίας καὶ μέλλοντας ἐκ τούτων νὰ κατοπτεύωσι τοὺς γείτονας· πλὴν οὔτε οἱ νόμοι διαλαμβάνουσι τι τοιοῦτο, οὔτε ἀπὸ τὰ παλαιὰ οἰκήματα φαίνεται, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ὑπελάμβανον τοῦτο ἀδικίαν· διότι βλέπομεν ὅτι ὅλαι σχεδὸν αἱ οἰκίαι κατοπτεύουσιν ἀλλήλας, καὶ τοῦτο δὲν ἐπείραζε ποσῶς τοὺς ἀρχαίους· ὅθεν καὶ ἡμεῖς δὲν λογίζομεν

ἡμεῖς τὴν τῆς κατοπτείας οὐ λογιζόμεθα βλάβην. Ἕκαστος οὖν τῶν νομιζόντων ταύτην εἶναι βλάβην, συγχωρείτω μὲν τῷ κτίζοντι, αὐτὸς δὲ τὰ ἑαυτοῦ ἀσφαλιζέτω οἰκήματα, καὶ ἀθεώρητα φυλαττέτω, εἴτε διὰ τῶν ἀνοικτῶν καλουμένων καγγέλων, εἴτε διὰ τῶν συρτῶν ἢ ὡσὰν αὐτὸς βουληθείη· οὐ γὰρ δίκαιον δι' ἑτέρου βλάβην τὰ ἑαυτοῦ τινα ἀσφαλίζεσθαι.

51. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ἀπόψεως ὁρῶν.* Τὴν ἐπὶ τὰ ὄρη ἄποψιν οὐ δύναταί τις κωλύειν, ὡς εἶπεν ὁ Παπιανὸς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῶν κοιαιστιώνων ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ τίτλου κοιαιστιῶνι. Ἡ δὲ διάταξις Ζήνωνος ἔχει, ὅτι ἐὰν ἑκατὸν πόδας ἀπέχῃ ὁ γείτων, οὐ κωλύεται βουλόμενος οἰκοδομεῖν, διὰ τὸ ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἄποψιν τὴν ἐπὶ θάλασσαν· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ ὄρους ἔλκειν δυνάμεθα, ἐπειδὴ τερπνή τις ἡ θέα τοῦ ὄρους, ὥσπερ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια τέμνειν δεῖ· καὶ ταῦτα μὲν πάντα ὑπομνήσεως ἕνεκα συνῆκται· εἰ δέ τι παρεμπέσοι παρὰ τὰ εἰρημένα, ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια σκοπεῖν. Βλάβας μέντοι ὡμολογημένας καὶ μὴ κατὰ φθόνον μεμηχανημένας δεῖ ἀναιρεῖν σκοποῦντας, εἰ δι' αὐτὸ βλάπτεταί τι τὸ δι' ἐναντίας μέρος, καὶ οὕτω κριθήσεται ταῦτα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις.

52. *Ἐπαρχικόν. Περὶ ἡλιακοῦ ἤτοι ἐξώστου.* Ἡλιακὸν τὸν παρά τινων ἐξώστην καλούμενον, ὅστις ἂν βουληθῇ ποιῆσαι, εἰ μὲν ἔχει πλησίον ἰδιωτικὰ κτίσματα, ἀναγκάζεται ποιεῖν τὸν ἡλιακὸν δέκα πόδας τῶν ἰδιωτικῶν κτισμάτων ἀπέχοντα· εἰ δὲ δημόσια τούτῳ πλησιάζουσι κτίσματα, ἑ. πόδας ἀπεχέτω τῶν κτισμάτων ὁ γινόμενος παρὰ τούτων ἡλιακός· (εἰ δὲ παραβαίνῃ τις, καὶ τὸ ἔργον καταλυθήσεται, καὶ ὁ οἶκος τῷ ἡμετέρῳ ταμείῳ προσκυρωθήσεται).

53. *Ἐπαρχικόν. Περὶ φραγμῶν ἀμπελώνων, περιβολίων καὶ τοπίων ἀρέτων.* Οἱ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν περιβολίων φραγμοὶ καὶ τὰ ἀλλότρια ἐδάφη, ἐν οἷς οὐκ εἰσιν οἰκίαι καὶ τὰ τῶν γειτόνων ἐξαίρα, ἓξ μόνον πόδας ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς πλησίον κτίζειν βουλομένους ἀποδιώκουσιν.

τὴν κατοπτείαν βλάβην· Ὁ νομίζων λοιπὸν ὅτι αὕτη εἶναι βλάβη ὀφείλει νὰ συγχωρῇ τὸν κτίζοντα, αὐτὸς δὲ νὰ ἀσφαλίζῃ τὰ ἰδιά του οἰκήματα, καὶ νὰ τὰ φυλλάττῃ ἀθεώρητα εἴτε μὲ τὰ λεγόμετα ἀνοικτὰ κάγκελα, εἴτε μὲ τοὺς σύρτας, εἴτε ὅπως θέλει· διότι δὲν εἶναι δίκαιον διὰ βλάβην ἄλλου νὰ φράττῃ τις τὰ ἰδιά του παράθυρα.

51. *Περὶ ἀπόψεως βουνῶν.* Τὴν ἄποψιν εἰς τὰ βουνὰ δὲν δύναταί τις νὰ ἐμποδίσῃ, καθὼς εἶπεν ὁ Παπιανὸς εἰς τὸ τρίτον βιβλίον τῶν Ζητημάτων τίτλον τῆς τελευταίας ζητήσεως. Κατὰ δὲ τοῦ Ζήνωνος τὴν διάταξιν, ἐὰν ὁ γείτων ἀπέχῃ ἑκατὸν πόδας, θέλων νὰ κτίσῃ δὲν ἐμποδίζεται, ὡς ἀφαιρῶν τὴν ἄποψιν πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ μεταφέρωμεν κ' εἰς τὸ βουνόν, διότι ἡ θέα τοῦ βουνοῦ εἶναι εὐάρεστος, καθὼς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀνάγκη τὰ ὅμοια νὰ λύωνται ἀπὸ τὰ ὅμοια. Καὶ ταῦτα πάντα ἐπροστέθησαν πρὸς ὑπόμνησιν· εἰ δὲ συμπέσῃ τι παρὰ τὰ λεχθέντα, τὰ ὅμοια θεωροῦνται ἀπὸ τὰ ὅμοια. Ὀφείλομεν δὲ νὰ ἀναιρῶμεν βλάβας ὡμολογημένας καὶ μὴ κατὰ φθόνον μηχανευμένας, ἐξετάζοντες, ἐὰν διὰ τοῦτο βλάπτηταί τι τὸ ἐναντίον μέρος, καὶ οὕτως ἀποφασίζονται ταῦτα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

52. *Περὶ Ἡλιακοῦ.* Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἡλιακὸν, ἐὰν ἔχῃ πλησίον ἰδιωτικὰ κτίρια, ἀναγκάζεται νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ αὐτὰ δέκα πόδας· εἰ δὲ πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸν δημόσια κτίρια, ὁ κτιζόμενος ἡλιακὸς ἀνάγκη νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ αὐτὰ δεκαπέντε πόδας· [εἰ δὲ παραβαίνῃ τις ταῦτα, καὶ τὸ ἔργον χαλᾶται, καὶ τὸ οἴκημα προσκυροῦται εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον.]

53. *Περὶ φραγμῶν Ἀμπελώνων, Περιβολίων καὶ ἀρεμήτων τόπων.* Οἱ φραγμοὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν περιβολίων καὶ τὰ ἀλλότρια ἐδάφη, ὅπου δὲν εἶναι οἰκίαι, καὶ τῶν γειτόνων τὰ ἐξαίρα, ἀπομακρύνουσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἓξ πόδας μόνον τοὺς θέλοντας νὰ κτίζωσι πλησίον.

54. Ὅτε μέσου ὄντος στενωποῦ ἡ πλατείας οἰκοδομεῖ τις τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, εἰ καὶ πλέον ἔχει τῶν δώδεκα ποδῶν τὸ τοῦ στενωποῦ ἡ τῆς πλατείας μέτρον, μὴ ἀφαιρείσθω τὸ περιττὸν καὶ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ προστιθέσθω· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δημοσίου τοὺς δώδεκα πόδας ὥρισεν ἡ διάταξις, ἀλλ' ὥστε μὴ στενώτερόν τῶν δώδεκα ποδῶν εἶναι τὸν μεταξὺ τῶν οἴκων ἀέρα· ὅτε δὲ πλέον τὸ τῆς ῥύμης εὑρεθῇ ἢ τῆς πλατείας μέτρον, μηδὲν ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλὰ τῇ πόλει σώζεσθαι τὰ οἰκεῖα. (B. LVIII. 7. 6.)

55. *Ἐπαρχικόν. Περὶ φωταγωγῶν θυρίδων γεομέτρων ἐν διαστήματι δέκα ποδῶν.* Ἐὰν δὲ παλαιῶν ὄντων τῶν οἴκων εὑρεθῇ μεταξὺ αὐτῶν καθαρὸς ἀὴρ στενώτερος ὢν τῶν δώδεκα ποδῶν, μηδενὶ αὐτῶν ἐξέστω παρὰ τὸ παλαιὸν σχῆμα ὑψοῦν τὸν ἴδιον οἶκον ἢ θυρίδας ποιεῖν. Εἰ μέντοι δέκα πόδες εἴησαν ἐν μέσῳ καὶ μὴ ἐλάττονες, τότε παρακυπτικὰς μὲν μὴ ἐξέστω τῷ κτίζοντι ποιεῖν, εἰ μὴ πρότερον εἶχεν αὐτάς, φωταγωγοὺς δὲ ἐξέστω αὐτῷ ποιεῖν ἀπὸ ἓξ ποδῶν τοῦ πάτου ἀνοιγομένας· μηδενὸς δυναμένου ποιεῖν ψευδοπάτιον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ καὶ διὰ τοῦτο τὴν φωταγωγὸν θυρίδα παρασκευάζειν παρακυπτικήν.

56. *Ἐπαρχικόν. Περὶ σωλαρίων ἤτοι ἐξωστῶν ἐν τῇ ὁδῷ γεομέτρων.* Εἰ δέκα ποδῶν ὁ στενωπὸς εἴη μόνον, μηδεὶς ποιείτω σωλάρια· τὰ δὲ γενόμενα δεκαπέντε πόδας ἀπεχέτω τοῦ ἐδάφους καὶ μὴ ἐχέτωσαν κίονας κάτωθεν λιθίνους ἢ ξυλίνους ἢ τοίχους, ὥστε ἢ τὸν ἀέρα ἀπορράττεσθαι ἢ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀδικεῖσθαι· μήτε κλίμακες γινέσθωσαν εἰς τὸν στενωπὸν ἀνάγουσαι ἐπὶ τὰ σωλάρια· ἐντεῦθεν γὰρ ἧττον ἐπικείσεται τοῦ πυρὸς ἡ συμφορά. (*)

(*) Τοῦτο φαίνεται ἐναντίον τοῦ προτέρου νόμου [§ 45.] διατάττοντος, ὅτι ὁ ἀνακαινίζων παλαιὰν οἰκίαν δὲν δύναται νὰ παραλάττῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα· διότι ἕκαστος κτίζων ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ δώδεκα πόδας καὶ οἰκοδομεῖ εἰς ὅσον ὕψος θέλει, καὶ παράθυρα κατασκευάζει. Τὰ δύο ταῦτα κεφάλαια ἀντίκεινται. Ὅθεν συμπεραίνω, ὅτι τὸ μὲν, κάνεις θέλων νὰ ὑψώσῃ, δὲν ἐμποδίζεται, λέγεται περὶ στενωποῦ, ὅπου ὁ νόμος διατάττει νὰ

54. Ὅταν κτίζῃ τις τὴν οἰκίαν του εἰς στενωπὸν ἢ πλατείαν, καὶ τὸ μέτρον αὐτῶν ἐὰν προσλογίζῃ πλειοτέρους ἀπὸ δώδεκα πόδας, δὲν ἀφαιρεῖ τὸ περισσεῦον, οὐδὲ τὸ προσθέτει εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκίαν· διότι ἡ διάταξις δὲν διετύπωσε τοὺς δώδεκα πόδας πρὸς βλάβην τοῦ δημοσίου, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ συστέλληται ὁ μεταξὺ τῶν οἰκιῶν ἀὴρ εἰς μέρος στενώτερον ἀπὸ δώδεκα πόδας· ὅταν δὲ τὸ μέτρον τοῦ στενωποῦ ἢ τῆς πλατείας εὑρεθῇ πλατύτερον, δὲν ἀφαιρεῖται ἀπὸ αὐτὸ τίποτε, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα διαφυλάττονται εἰς τὴν πόλιν ὡς ἰδιά της.

55. *Περὶ φωταγωγῶν παραθύρων γεομέτρων εἰς ἀπόστασιν δέκα ποδῶν.* Εἰ δὲ τὰ οἰκήματα εἶναι παλαιὰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν εὑρεθῇ δίοδος καθαροῦ ἀέρος στενωτέρα ἀπὸ τοὺς δώδεκα πόδας, κανεὶς τῶν κυρίων δὲν δύναται νὰ παραλλάξῃ τὸ παλαιὸν σχῆμα τοῦ ὕψους τῆς ἰδίας του οἰκίας μηδὲ νὰ κατασκευάσῃ παράθυρα. Εἰ δὲ εἶναι εἰς τὸ μεταξὺ δέκα πόδες καὶ ὄχι ὀλιγώτεροι, τότε παρακυπτικὰ παράθυρα δὲν δύναται ὁ κτίζων νὰ κατασκευάζῃ, ἐκτὸς ἂν εἶχεν αὐτὰ καὶ πρότερον, κάμνει ὅμως φωταγωγὰ ἀνοιγόμενα ἓξ πόδας ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ πάτωμα. Ψευδοπάτωμα δὲ κανεὶς δὲν δύναται νὰ κατασκευάσῃ εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκίαν, ὡς μὲ τοῦτο μεταβάλλων τὸ φωταγωγὸν παράθυρον εἰς παρακυπτικόν.

56. *Περὶ ἡλιακῶν γεομέτρων εἰς τὸν δρόμον.* Ἐὰν ὁ στενωπὸς ἔχῃ μόνον δέκα ποδῶν πλάτος, κανεὶς δὲν κατασκευάζει εἰς αὐτὸν ἡλιακόν· ὅσοι δὲ ὑπάρχουσιν, ἀνάγκη νὰ ὑψοῦνται ἀπὸ τὸ ἔδαφος πόδας δεκαπέντε, καὶ νὰ μὴ ἔχωσιν ὑποκάτω λιθίνους, ἢ ξυλίνους κίονας ἢ τοίχους, ὥστε ἢ ὁ ἀὴρ νὰ ἀπορράττηται, ἢ ὁ δημόσιος δρόμος νὰ ἀδικῆται· εἰς τὸν στενωπὸν δὲν κατασκευάζονται οὐδὲ κλίμακες φέρουσαι εἰς τὸν ἡλιακόν· διότι οὕτως ὑπόκειται ὀλιγώτερον εἰς τῆς πυρκαϊᾶς τὸν κίνδυνον.

ἀπέχῃ ὁ κτίζων δέκα πόδας καὶ τότε νὰ ἀνυψώνῃ· τὸ δὲ ἄλλο, νὰ ἀπέχῃ πόδας δώδεκα, ἁρμόζει ὅταν ὁ δρόμος εἶναι δημόσιος, καὶ οὕτω συμβιβάζονται τὰ ἐναντιοφανῆ.

57. Οὐδεὶς κωλύεται βουλόμενος ὑψῶσαι, εἰ μὴ ἄρα ἐβάρησεν ἑαυτὸν δουλείᾳ τοῦ μὴ ὑψοῦν. (Β. LVIII. 7. 6).

58. Δουλείαν ἐπιτιθέναι τοῖς ἐπικοίνοις οἰκήμασι ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν παρὰ γνώμην τοῦ ἑτέρου οὐ δύναται.

59. Κατὰ δένδρων μέντοι καὶ κήπων δουλείᾳ ἀπόψεως οὐ φυλάττεται. (Β. LVIII. 10. 10).

60. Ἀπὸ γυμνοῦ τόπου οὐκ ἐστι κώλυσις ὑψοῦν.

61. Ἐὰν πεσόντα οἶκον ἀνανεῶν βούληται ὑψῶσαι καὶ ἐμποδίσῃ τις τοῖς τοῦ γείτονος φωσὶν ἢ ἕτερόν τι ποιήσῃ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος, ἀναγκάζεται καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κατάστασιν τῶν πρώην οἰκημάτων καὶ τὸ παλαιὸν σχῆμα φυλάττειν.

62. Οὗτινος τὰ οἰκήματα δικαίῳ δουλείας ὑπέρκειται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τούτου ἐστὶν ἐπ' ἄπειρον ταῦτα ὑψοῦν, ἐν ᾧ μέντοι τὰ ὑποκείμενα τοῦ γείτονος μὴ βαρύνειν δουλείᾳ, παρ' ἣν φέρειν ὀφείλουσιν. (Β. LVIII. 2. 24).

63. Οὐ καλῶς τις κωλύει τὸν γείτονα αὐτοῦ ἀνοίγοντα πυλῶνα κατὰ τῆς δημοσίας ἐντὸς τοῦ ἀπὸ τῶν κεράμων αὐτοῦ σταλαγμοῦ, ἐν ᾧ μὴ βλάπτει τὴν πάροδον. (Β. LVIII. 2. 38).

64. Τὰ ἰδιωτικὰ κτίσματα δεκαπέντε πόδας ἀπεχέτωσαν τῶν δημοσίων, ὥστε μήτε τὸ δημόσιον κινδυνεύειν, μήτε αὐτὰ ἔτι δεδιέναι τοῦ λοιποῦ. (Β. LVIII. 11. 7).

65. Ὁ κτίσας ἐν τῷ δημοσίῳ τόπῳ καὶ βλάπτων τὴν πόλιν καταβαλέτω αὐτὸ μὴ ἔχων χρόνου παραγραφὴν, μηδὲ εἰ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν αὐτῷ κτίσαι. (Β. LVIII. 12. 6).

66. Ὁ μὴ ἔχων δίκαιον φωταγωγῶν θυρίδων οὐ δύναται τυφλὸν τοῖχον ἀνοίγειν καὶ ποιεῖν θυρίδας. (Β. LVIII. 2. 37).

67. Ἐάν τις ἐπικτίσῃ τοῖς ἐμοῖς οἰκήμασιν ἀνώγεα, ἐγὼ τούτων γίνομαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, εἶκειν τὰ ἐπικείμενα τοῖς ὑποκειμένοις. Εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ ἐμῷ ἐδάφει κτίσῃ τις, δεσπότης γίνομαι τοῦ οἰκήματος, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει μένει τὸ οἴκημα· ἐὰν γὰρ καταλυθῇ, δύναται ὁ οἰκοδομήσας ἐκδικῆσαι τὰς ὕλας, εἴτε καλῇ πίστει εἴτε κακῇ ᾠκοδόμησεν.

57. Κανεὶς θέλων νὰ ὑψώσῃ δὲν ἐμποδίζεται, ἐκτὸς ἐὰν ὑπόκηται εἰς δουλείαν τοῦ νὰ μὴ ὑψόνῃ.

58. Ὁ εἷς τῶν συντρόφων δὲν δύναται παρὰ γνώμην τοῦ ἄλλου νὰ ἐπιβάλλῃ δουλείαν εἰς κοινὰ οἰκήματα.

59. Δουλεία ἀπόψεως εἰς δένδρα καὶ κήπους δὲν φυλάττεται.

60. Ἀπὸ ψιλὸν τόπον ἐμπόδιον ὑψώσεως δὲν ὑπάρχει.

61. Ἐάν τις ἀνακαινίζων πεσοῦσαν οἰκίαν θέλῃ νὰ ὑψώσῃ καὶ σκοτίζῃ τὰ φῶτα τοῦ γείτονος ἢ κάμνει ἄλλο τι πρὸς βλάβην αὐτοῦ, ἀναγκάζεται νὰ φυλλάττῃ καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κατάστασιν τῶν προτέρων οἰκημάτων καὶ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα.

62. Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὰ οἰκήματα δὲν ὑπόκεινται εἰς τῆς δουλείας τὸ δικαίωμα, ἔχει ἐξουσίαν νὰ τὰ ὑψόνῃ ἐπ' ἄπειρον, χωρὶς ὅμως νὰ καταθλίβῃ τὴν ὑποκειμένην οἰκίαν τοῦ γείτονος μὲ δουλείαν βαρυτέραν παρ' ὅ,τι ὀφείλει αὐτη νὰ ὑποφέρῃ.

63. Δὲν ἐμποδίζει τις καλῶς τὸν γείτονα ἀπὸ τὸ νὰ ἀνοίγῃ πύλην πρὸς τὸν δημόσιον ἐντὸς τῶν σταλαγματιῶν τῆς σκέπης του, ὅταν δὲν βλάπτῃ τὴν πάροδον.

64. Τὰ ἰδιωτικὰ κτίρια ὀφείλουσι νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰ δημόσια πόδας δεκαπέντε, ὥστε μήτε τὸ δημόσιον νὰ κινδυνεύῃ, μήτε αὐτὰ νὰ ἔχωσιν εἰς τὸ ἑξῆς φόβον.

65. Ὁ κτίσας εἰς δημόσιον τόπον καὶ βλάπτων τὴν πόλιν καταβαρίζει τὸ κτίριον, ἐὰν δὲν ἔχῃ χρόνου παραγραφὴν, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἂν τὸν ἔδωσεν ἄδειαν νὰ κτίσῃ.

66. Ὁ μὴ ἔχων δικαίωμα φωταγωγῶν παραθύρων, δὲν δύναται νὰ ἀνοίγῃ τυφλὸν τοῖχον καὶ νὰ κατασκευάζῃ παράθυρα.

67. Ἐὰν κτίσῃ τις ἀνώγεα εἰς τὰ οἰκήματά μου, ἐγὼ τούτων γίνομαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ ἐπικείμενα ὑπήκουσιν εἰς τὰ ὑποκείμενα. Εἰ δὲ καὶ εἰς τὸ ἔδαφός μου κτίσῃ τις, γίνομαι κύριος τοῦ κτιρίου, ἕως ὅτου αὐτὸ μένει εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν· διότι ἐὰν χαλάσῃ, δύναται ὁ κτίσας νὰ ἀναλάβῃ τὰς ὕλας, εἴτε κατὰ καλὴν εἴτε κατὰ κακὴν πίστιν ἔκτισεν

68. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεα, τοῖς ἰδίοις ἐπικτίζει ὅσον θέλει, μὴ βαρῶν μέντοι τὰ κατώγεα ὑπὲρ δύναμιν. (Β. LVIII. 2. 24).

69. Εἰ ὁ γείτων μου ἐν τῷ τοίχῳ μου κονιάματα ἤτοι ζωγραφίας ἔχει, καλῶς κινῶ, ἵνα ταῦτα ἀφέληται.

70. Οὔτε φοῦρνον οὔτε ἐστίαν δύναταί τις ἐν τῷ ἐπ' κοίνῳ τοίχῳ ποιεῖν, ἐν ᾧ τὸν ἐπίκοινον τοῖχον τὸ πῦρ καταβλάπτει. (Β. LVIII. 2. 13).

71. Ἐάν τις ποιήσῃ τυρεψεῖον ἐξ οὗ καπνὸς ἐκπεμπόμενος καταβλάπτει τοὺς ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἰκοῦντας, δύνανται κατὰ νόμους οἱ βλαπτόμενοι κωλύειν αὐτὸν τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνόν· εἰ μὴ ἄρα τι δίκαιον παρεχώρησεν αὐτὸν τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνόν· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάπαλιν, εἰ ἐν ταῖς ὑψηλοτέραις στέγαις ὕδωρ ῥίπτουσιν ἢ κόπρον καὶ βλάπτουσι τοὺς ἐν τοῖς χθαμαλωτέροις οἰκοῦντας, κωλύονται τοῦτο ποιεῖν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἔξεστι ποιεῖν τι ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, ἐφ' ὅσον ἕτερον μὴ καταβλάπτειν· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ δυσωδίας. (Β. LVIII. 5. 8).

72. Ἐὰν ὁ τοῖχός σου κατὰ τοῦ οἴκου μου κλίνῃ ἥμισυ ποδός, ἀναγκάζω σε ἀνορθοῦν αὐτόν.

73. Ἐάν τις κατὰ ἀλλοτρίου οἴκου κατὰ βίαν θυρίδα ποιήσῃ, ἀναγκάζεται οἰκείοις ἀναλώμασι τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστῆσαι σχῆμα. (Β. LVIII. 7. 8.)

74. Κλίμακα τοῦ κοινοῦ τοίχου πλησίον δύναμαι στῆσαι· οὐδεμία γὰρ ἐντεῦθεν προσγίνεται βλάβη διὰ τὸ καὶ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτοῦ εὔκολον εἶναι. (Β. LVIII. 2. 19).

75. Νομὴ κρουνῶν νενόμισται ἐπὶ ὁμβρίων ὑδάτων, ἐξ ἀρχῆς ὄντων κρουνῶν καὶ εἰς ψιλὸν ἑτέρου τόπον τὰ ὕδατα χαλώντων, ἄχρι πήχεων τριῶν καὶ τρίτου· τοσαύτη γὰρ νενόμισται ἡ τῶν κρουνῶν ἔκστασις· ἡ δὲ περὶ τοξικῆς καὶ θυρίδων εἴρηται. Εἰδέναι μέντοι χρὴ, ὡς οὐ δεσπόζει τοῦ τοιούτου τοιχισμοῦ ὁ τοὺς κρουνοὺς

68. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεα ἐπικτίζει εἰς τὰ ἴδιά του οἰκήματα, καθ' ὅσον ὕψος θέλει, χωρὶς ὅμως νὰ βαρύνῃ τὰ κατώγεα ὑπὲρ δύναμιν.

69. Ἐὰν ὁ γείτων ἔχῃ εἰς τὸν τοῖχόν μου κονιάματα ἤτοι ζωγραφίας, καλῶς κινῶ διὰ νὰ τὰ ἀφαιρέσῃ.

70. Οὔτε φοῦρνον οὔτε ἐστίαν δύναταί τις νὰ κατασκευάσῃ εἰς κοινὸν τοῖχον, εἰς ὅσην ἀπόστασιν τὸ πῦρ βλάπτει τὸν κοινὸν τοῖχον.

71. Ἐάν τις κατασκευάσῃ τυρεῖον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξερχόμενος ὁ καπνὸς βλάπτει τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ ὑψηλότερα, δύνανται κατὰ νόμους οἱ βλαπτόμενοι νὰ τὸν ἐμποδίζωσι νὰ εἰσπέμπῃ τὸν καπνὸν, ἐκτὸς ἂν τὸν παρεχώρησαν εἰσπομπῆς δικαίωμα. Καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἐὰν οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὰ ὑψηλότερα χύνωσι νερὸν ἢ κόπρον καὶ βλάπτωσι τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ χαμηλότερα, ἐμποδίζονται νὰ κάμωσι τοῦτο· διότι εἰς τοσοῦτον συγχωρεῖται νὰ κατασκευάσωσί τι εἰς τὰ ἴδιά των οἰκήματα, καθ' ὅσον δὲν βλάπτουσιν ἄλλον. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ εἰς δυσωδίαν.

72. Ἐὰν ὁ τοῖχός σου κλίνῃ πρὸς τὴν οἰκίαν μου ἥμισυ πόδα, σὲ ἀναγκάζω νὰ τὸν διορθώσῃς.

73. Ἐάν τις κατὰ βίαν κατασκευάσῃ παράθυρον εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν, ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μὲ ἴδιά του ἔξοδα.

74. Κλίμακα (σκάλαν) πλησίον κοινοῦ τοίχου δύναμαι νὰ στήσω· διότι ἐκ τούτου δὲν προξενεῖται καμμία βλάβη, ὡς εὔκολον καὶ νὰ ἀφαιρεθῇ αὕτη.

75. Εἰς βρόχινα νερὰ, ὅταν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχωσι κρουνοὶ χύνοντες τὰ νερὰ εἰς ψιλὸν τόπον ἄλλου, ἡ νομὴ τῶν κρουνῶν λογίζεται ἕως πήχες τρεῖς καὶ τρίτον· διότι τόση νομίζεται ἡ ἀπόστασις τῶν κρουνῶν· περὶ δὲ τοξικῶν παραθύρων καὶ ἄλλων προε-

ἢ τὰς θυρίδας ἢ τὰς τοξικὰς ἔχων, οὔτε χρὴ αὐτὸν εἰσιέναι εἰς τὸν παρακείμενον ψιλὸν τόπον, εἰ μὴ μόνον τῷ κυρίῳ τῆς τοῦ τοίχου διορθώσεως, οὔτε μὴν τὸν τοῦ ψιλοῦ τόπου δεσπότην χρὴ ἀρδεύειν πρὸς τῷ τοίχῳ ἢ καταρυτεύειν, ἀλλὰ στοιχεῖν τοῖς εἰς τὰ περὶ φυτῶν μέτροις εἰρημένα· ἡ δὲ τῶν ὑδάτων λύμη τοῖς γειτνιῶσιν οὐκ ὀλίγην ἐπιφέρει βλάβην, ὅθεν καὶ περὶ τούτων ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα ἐκ μέρους τὰ ἐμπίπτοντα εἰπεῖν.

76. Τὸν ἐθέλοντα ὀλκὸν ἢ ἀγωγὸν ἢ εὕριπον κήπου ἢ ἑτέρου τινὸς κατασκευάσαι χρὴ ἀποστάντα τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πῆχυν ἕνα τοῦτο ποιεῖν διὰ τὴν τῆς παραῤῥοίας σῆψιν· εἰ δὲ μὴ τοῖχος εἴη γειτνιῶν ἀλλὰ χωρίον, ἐξεῖναι αὐτῷ, καθὼς βούλεται εἰς τὰ ἑαυτοῦ ποιεῖν.

77. Ὁ θέλων λάκκον εἰς τὰ ἑαυτοῦ κατασκευάσαι ἀποστὰς τοῦ τοῦ γείτονος θεμελίου πήχεις ἓξ καὶ δίμοιρον, τοῦτο ποιείτω· ἱκανὸν γὰρ τὸ διάστημα πρὸς τὸ μὴ συγχωσθῆναι τὸ ὕδωρ καὶ κατενεχθῆναι εἰς τὸν τοῦ γείτονος τοῖχον.

78. Τὸν κοπροδοχεῖον βουλόμενον ἢ λίμνην κατασκευάσαι ἐκ νέου ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, εἰ μὲν οἰκοδομητὸς εἴη ὁ τοῦ κοπροδοχείου τοῖχος ὁ προσεγγίζων τῷ γείτονι, χρὴ ἀφίστασθαι τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πήχεις τρεῖς καὶ οὕτως οἰκοδομεῖν τὸν τοῖχον, ἐγχώρησιν μέντοι καὶ οὐκ ἐλάττονα τὸ πάχος πήχεως ἑνός· πλακοῦν δὲ ἢ χαλκοῦν τὸ τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης τέλμα τὸ πρὸς αὐτῷ τῷ γενομένῳ τοίχῳ, ἄχρι τῆς ἡμισείας πήχεως· τὸ δὲ πλάτος τριῶν καὶ τρίτον, διὰ τὴν τῶν σκαπτόντων ὄρυξιν καὶ τὴν τοῦ ὕδατος παραῤῥοιάν. Εἰ δὲ ὀρυκτὸς εἴη ὁ τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης τόπος, τοίχου μὴ γενομένου, τηνικαῦτα χρὴ ἀφιστᾶν αὐτὸν τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου τὴν τοῦ κοπρῶνος πλευρὰν τὴν πρὸς τῷ γείτονι πήχεις ἓξ καὶ δίμοιρον· καὶ οὕτω τὴν ὄρυξιν ποιεῖν. Εἰ δὲ τῷ χρόνῳ ὑπορυσσομένης τῆς γῆς ἐπικαταλάβοι

λέχθη. Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι τὸν τοιοῦτον τοιχισμὸν δὲν κυριεύει ὁ ἔχων τοὺς κρουνοὺς ἢ τὰ τοξικὰ ἢ ἄλλα παράθυρα, οὐδὲ πρέπει νὰ ἐμβαίνῃ αὐτὸς εἰς τὸν παρακείμενον ψιλὸν τόπον, ἀλλὰ μόνον ὁ κύριος πρὸς διόρθωσιν τοῦ τοίχου, πλὴν οὐδὲ τοῦ ψιλοῦ τόπου ὁ κύριος δὲν πρέπει νὰ ποτίζῃ ἢ νὰ φυτεύῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ τοίχου, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθῇ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὰ περὶ φυτῶν μέτρα· διότι τῶν νερῶν ἡ ἐνόχλησις ἐπιφέρει μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς γείτονας· ὅθεν ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τούτων κατὰ μέρος ὅσα ἐνδέχεται νὰ συμβῶσιν.

76. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ εἰς κῆπον ἢ ἄλλον τόπον ὑδραγωγεῖον ἢ αὐλάκι ἢ εὔριπον ὀφείλει νὰ κάμῃ τοῦτο ἀπέχων ἀπὸ τοῦ γείτονος τὸν τοῖχον ἕνα πῆχυν διὰ τὴν ἐκ τῆς παραῤῥοίας τοῦ νεροῦ σῆψιν· εἰ δὲ τοῖχος γειτονικὸς δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ τόπος, δύναται νὰ κατασκευάζῃ ταῦτα εἰς τὴν ἰδίαν του γῆν, ὅπως θέλει.

77. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ λάκκον εἰς τὴν ἰδίαν του γῆν, κάμνει τοῦτο, ἀπέχων ἀπὸ τοῦ γείτονος τὸ θεμέλιον πήχεις ἓξ καὶ δίμοιρον· διότι ἡ ἀπόστασις αὕτη ἀρκεῖ διὰ νὰ μὴ καταποθῇ τὸ νερὸν καὶ περάσῃ εἰς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος.

78. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἀπὸ καινουργῆς εἰς τὴν ἰδίαν του γῆν κοπροδοχεῖον ἢ λίμνην, εἰ μὲν ὁ προσεγγίζων εἰς τὸν γείτονα τοῖχος τοῦ κοπροδοχείου εἶναι κτιστὸς, ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὸν γειτονικὸν τοῖχον πήχεις τρεῖς καὶ οὕτω νὰ κτίζῃ τὸν τοῖχον, ἀσθεστωτὸν ὅμως καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ ἕνα πῆχυν τὸ πάχος, τὸν δὲ πρὸς τὸν ὑπάρχοντα τοῖχον κρατῆρα τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης πλάκινον ἢ χάλκινον, ἕως ἕνα πῆχυν, τὸ δὲ πλάτος τριῶν πηχῶν καὶ τρίτον, διὰ τὴν ἐργασίαν τῶν σκαπτόντων καὶ τοῦ νεροῦ τὴν παράῤῥοιαν. Εἰ δὲ ὁ τόπος τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς λίμνης εἶναι σκαπτὸς καὶ ἀτοίχιστος, τότε ὀφείλει ὁ κατασκευάζων νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν πρὸς τὸν γείτονα πλευρὰν τοῦ κοπροδοχείου ἀπὸ τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος πήχεις ἓξ καὶ δίμοιρον καὶ οὕτω νὰ σκάπτῃ τὰ θεμέλια. Εἰ δὲ μὲ τὸν

τῷ προειρημένῳ τῶν τριῶν πήχεων καὶ τρίτου, τηνικαῦτα καταναγκάζεσθαι αὐτὸν τὸν προειρημένον τοῖχον ποιεῖν· καὶ ταῦτα μὲν ἐν οἷς παράκεινται οἰκήματα. Εἰ δὲ ψιλοὶ τόποι εἰσὶν οἱ τοῦ γείτονος, τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ ἀμφοτέρων εἶησαν τῶν μερῶν κοπρῶνες, ἀφιέντες πήχεις ἀλλήλων μεταξὺ δύο, τοῦτο ποιείτωσαν. (B. LVIII. 5. 18).

79. Τὸν μὴ ἔχοντα ἐν αὐλῇ χριστήρια, βουλόμενον δὲ κατασκευάσαι πρὸς τῷ ἐπικοίνῳ τοῦ γείτονος τοίχῳ, χρὴ ποιεῖν εἰς τὰ ἑαυτοῦ μέρη τοῦ ἐπικοίνου τοίχου πρὸς τοῖς γινομένοις χριστηρίοις τοῖχον ἐγχώρηγον, οὗ τὸ πάχος οὐκ ἔλαττον πήχεως καὶ διμοίρου· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπονόμων εἰρήσθω· οὕτω γὰρ ἄρθρος διαμενεῖ ὁ ἐπίκοινος τοῖχος.

80. Χρὴ δὲ ἐν τῇ τῶν ὑπονόμων κατασκευῇ καὶ διορθώσει δέχεσθαι τὴν κατασκευὴν ἀπαλλήλων εἰς τὰς αὐλὰς εἰς τοὺς οἴκους· οἷον εἰ ἀπὸ αὐλῆς ἐξίασιν ὑπόνομοι, χρὴ τὸν ταύτης δεσπότην ἀποκαθιστᾶν καὶ ποιεῖν τὸ ἀνάλωμα, ἄχρις οὗ ἐπικαταλάβοι ἑτέρας αὐλῆς ἄρεσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐρεξῆς ἄχρι τοῦ δημοσίου ὀλκοῦ. Εἰ δὲ ὁ δημόσιος ὀλκὸς πολὺ ἀφέστηκε τῆς τελευταίας αὐλῆς, χρὴ αὐτὴν μὲν τὴν τελευταίαν αὐλὴν παρέχειν κατὰ ἀναλογίαν τῶν πρὸ αὐτῆς· τὸ δὲ λοιπὸν μερίζεσθαι καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ἑαυτοῦ μεγέθους.

81. Τοὺς ὑπονομιαίους καράβους οὕτω δεῖ καθαίρειν καὶ ἐπανορθοῦν ἀρχόμενος ἕκαστος ἀπὸ τῶν ἰδίων τόπων, μέχρις ἂν φθάσῃ ἑτέρων δεσποτῶν τόπον. Εἰ δὲ κῆπον παρέρχεται ὁ αὐτὸς ὑπονομιαῖος κάραβος, τὸν κύριον τοῦ κήπου ὀρύσσειν τὴν ἀρδευομένην γῆν καὶ ἀνακαθάραι τοὺς νεμομένους, τῆς μυροποιήσεως ὀφειλούσης γενέσθαι ἐκ τοῦ νεμομένου τὸν τοιοῦτον κῆπον, τῆς σαπρίας ῥιπτομένης ἔξω τοῦ τοιούτου κήπου. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐάν τις γένηται χρεία ὑπαλλαγῆς ὀστράκων καὶ σωληναρίων τῶν καθεδρίων, ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἰδίου καθεδρίου ἀρχόμενος διορθούσθω, μέχρις ἂν φθάσῃ ἑτέρου γείτονος καθεδρίαν.

καιρὸν ὑποτρώγεται ἡ γῆ καὶ ὁ κρατὴρ χόνεται εἰς τὸ προλεχθὲν μέτρον τῶν τριῶν πηχῶν καὶ τρίτου τότε, ἀναγκάζεται αὐτὸς νὰ κατασκευάζῃ τὸν προλεχθέντα τοῖχον. Καὶ ταῦτα κρατοῦσιν ὅπου παράκεινται οἰκήματα. Εἰ δὲ οἱ τόποι τοῦ γείτονος εἶναι ψιλοί, φυλάττεται τῶν προλεχθέντων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ ὑπάρχουσι καὶ τῶν δύο μερῶν κοπροδοχεῖα, ἀφίνουσιν ἀναμέσον αὐτῶν δύο πήχεις καὶ κατασκευάζουσιν.

79. Ὁ μὴ ἔχων εἰς τὴν αὐλὴν νεροχύτας, καὶ θέλων νὰ κατασκευάσῃ εἰς κοινὸν μὲ τὸν γείτονα τοῖχον, ὀφείλει εἰς τοὺς γινομένους νεροχύτας νὰ κατασκευάζῃ ἀπὸ τὰ ἴδιά του μέρη τοῖχον ἀσβεστωτὸν, τὸ πλάτος ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ ἕνα πῆχυν καὶ δίμοιρον. Τὰ αὐτὰ λέγονται καὶ περὶ ὑπονόμων· διότι οὕτω διαμένει ὁ κοινὸς τοῖχος ἄρθρος.

80. Εἰς δὲ τὴν κατασκευὴν καὶ διόρθωσιν τῶν ὑπονόμων ἀνάγκη νὰ παραδέχηται τὴν ἐργασίαν ὁ εἷς ἀπὸ τὸν ἄλλον εἰς τὰς αὐλὰς καὶ τὰς οἰκίας· καθὼς, ἐὰν αἱ ὑπόνομοι περῶσιν ἀπὸ αὐλὴν, ταύτης ὁ κύριος ὀφείλει νὰ τὰς κατασκευάζῃ μὲ ἴδιά του ἔξοδα, ἕως ὅτου ἀποπερατωθῶσιν εἰς ἄλλην αὐλήν· καὶ ἐρεξῆς τὸ αὐτὸ γίνεται ἕως τὸ δημόσιον ὑδραγωγεῖον. Εἰ δὲ τὸ δημόσιον ὑδραγωγεῖον ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν τελευταίαν αὐλὴν, συνεισφέρει αὐτὴ εἰς τὰ ἔξοδα κατ' ἀναλογίαν τῶν πρὸ αὐτῆς· ἡ δὲ ἐπίλοιπος ἐργασία μοιράζεται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς αὐλὰς κατ' ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους.

81. Τὰς δὲ ὑπονόμους ὀφείλει ἕκαστος νὰ καθαρίζῃ καὶ νὰ διορθόνῃ ἀρχίζων ἀπὸ τὴν ἰδίαν του γῆν, ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς τόπον ἄλλης κυριότητος· εἰ δὲ ἡ ὑπόνομος περᾷ κῆπον, ὁ κύριος αὐτοῦ σκάπτει τὴν ποτιζομένην γῆν καὶ οἱ νομεῖς ἀνακαθαρίζουσι τὴν ὑπόνομον, διότι ὁ νεμόμενος τὸν τοιοῦτον κῆπον ὀφείλει νὰ κάμῃ τὴν μυροποίησιν, καὶ νὰ ῥίπτῃ τὴν σαπρίαν ἔξω τοῦ κήπου. Ὡσαύτως καὶ ἐὰν χρειασθῇ νὰ ἀλλαχθῶσι τὰ κεραμίδια καὶ οἱ σωλῆνες τῶν ἐξεδρῶν, ἀρχίζων ἕκαστος ἀπὸ τὴν ἰδίαν του ἐξέδραν, διορθόνει ἕως ὅτου φθάσῃ ἄλλου γείτονος ἐξέδραν.

82. Τὸν θέλοντα ἀπὸ ὑπερῴου χριστηρίου χαλαστὴν ὑπόνομον ἐπίπεδον ποιῆσαι, χρὴ μὲν εἰς τὰ ἑαυτοῦ κατασκευάζειν καὶ μὴ ἐπικοινωνεῖν ἑτέροις τοίχοις· εἰ δὲ προκατάληψις γένηται καὶ δουλεία καὶ φθορὰ τῷ τοίχῳ τις ἀπὸ ταύτης συμβῇ, τηνικαῦτα τὸν τῆς χαλαστῆς τὴν χρῆσιν ἔχοντα εἰς τὸ τοῦ τοίχου ἀνάλωμα ἐπιγνῶναι τὸ διπλάσιον. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς τῶν εἰς λάκκους χαλώντων ὄμβρια ὕδατα κατασκευῆς εἰρήσθω. Ἐνὶ δὲ λόγῳ πᾶς κρουνὸς ἢ χαλαστὴρ ῥυπαρῶν ὑδάτων μὴ χαλάτω ἀπὸ οἰκίας εἰς πλατεῖαν ἢ ἀγορὰν ἢ στοὰν δημοσίαν ἢ ῥύμην ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν εἰς κοινὴν πάροδον ἔν τε πόλει καὶ κώμῃ διὰ τὰς γινομένας ἀπὸ τούτων βλάβας τοῖς παριοῦσιν.

83. Τῷ ἐν χωρίῳ ἢ ψιλῷ τόπῳ ἢ ἐπαύλει τινὶ βουλομένῳ ὄρυγμα ἢ ἕτερόν τι ποιεῖν πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, τὰ χώματα ῥίπτειν οὐ δεῖ παρὰ τὸν τοῖχον, ἵνα μὴ βλάβῃ τῷ τὴν οἰκίαν ἔχοντι ἀπὸ τούτου συμβῇ· λόφου γὰρ καὶ ἐπαναστήματος γενομένου εὐάλωτος ἔσται ἡ τοῦ γείτονος οἰκία· ὑγρότητος δὲ οὔσης ἐν τῇ τοῦ ἐπαναστήματος γῇ ἢ καὶ ὁμβριμαίων ὑδάτων ἐπιγινομένων εὔφαρτος γενήσεται ὁ τοῦ γείτονος τοῖχος. Εἰ οὖν ἀνάγκη τις γένηται καὶ τῷ ὀρύγματι παραχωρηθείη τοῦτο ποιῆσαι πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, μὴ ἐᾶσθαι ἐκεῖ τὴν ἐκτὸς ὀρύξεως γῆν πρὸς καιρὸν πολύν, ἀλλ' ἄχρις ἡμερῶν ὀλίγων· οὔτε γὰρ σῆψις ἀπὸ τῶν τοσούτων ἡμερῶν γενήσεται, φυλάξει δὲ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὁ γείτων ὀλίγων οὐσῶν τῶν ἡμερῶν. Εἰ δὲ λόφος τις εἰς βοήθειαν εἴη τοῦ τοίχου τοῦ τὴν οἰκίαν ἔχοντος, μὴ ἐξεῖναι τῷ γείτονι τῷ τὸν ψιλὸν ἔχοντι τόπον ἀφαιρεῖν τοῦτον.

84. Οὐδεὶς δύναται κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου ἔχειν, εἰ μὴ τοιαύτην δουλείαν ἔχει. (B. LVIII. 5. 18.)

85. Ὀρύττειν γῆν οὐ χρή τινα ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος πρὸς τοῖς αὐτοῦ θεμελίοις· ἀπὸ γὰρ τούτου οὐκ ὀλίγοι κίνδυνοι τοῖς οἰκήμασι τίκτονται· ἀλλ' ἀποστάντα τὰ εἰρημένα μέτρα ἐπί τε λιμνῶν καὶ κοπροδοχείων καὶ λάκκων οὕτω ποιεῖν τὴν ὄρυξιν. Εἰ δὲ καὶ τῷ τοῦ γείτονος θεμελίῳ ἐπισυνάψαι βουληθείη ἐκ νέου ἕ-

82. Ὁ θέλων ἀπὸ ἀνώγεα νὰ κάμῃ ὀχετὸν νεροχύτου φέροντα εἰς τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, ὀφείλει νὰ κατασκευάζῃ εἰς τοὺς ἰδίους του τοίχους καὶ νὰ μὴ προσεγγίζῃ τοὺς ἀλλοτρίους· εἰ δὲ τύχῃ προκατάληψις καὶ δουλεία καὶ ἀπὸ αὐτὴν συμβῇ φθορὰ εἰς τὸν τοῖχον, τότε ὁ μεταχειριζόμενος τὸν ὀχετὸν συνεισφέρει τὸ διπλάσιον εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ τοίχου. Τὰ αὐτὰ λέγονται καὶ περὶ κατασκευῆς τῶν καταιβαζόντων τὰ βρόχινα νερὰ εἰς λάκκους. Συντόμως δὲ πᾶς κρουνὸς ἢ ἀκαθάρτων νερῶν σωλὴν δὲν συγχωρεῖται ἀπὸ οἰκίαν νὰ χύνηται εἰς πλατείαν ἢ ἀγορὰν ἢ στοὰν δημοσίαν ἢ δρόμον ἢ ἁπλῶς εἰς κοινὴν πάροδον ἐντὸς πόλεως καὶ κώμης διὰ τὰς γινομένας ἐκ τούτων βλάβας εἰς τοὺς διαβαίνοντας.

83. Ὁ θέλων νὰ κάμῃ τάφρον ἢ ἄλλο τι πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος εἴτε εἰς ἀγρὸν εἴτε εἰς ψιλὸν τόπον εἴτε εἰς ἔπαυλιν, δὲν συγχωρεῖται νὰ ῥίπτῃ τὰ χώματα πρὸς τὸν τοῖχον, διὰ νὰ μὴ συμβῇ ἐκ τούτου βλάβη εἰς τὸν κύριον τῆς οἰκίας· διότι γινομένου λόφου καὶ ὑψώματος ἡ τοῦ γείτονος οἰκία εὐκόλως πατεῖται· εἰ δὲ εἰς τὸ χῶμα τοῦ ὑψώματος τύχῃ ὑγρότης ἢ καὶ βρέξῃ, ὁ τοῖχος τοῦ γείτονος ὑπόκειται εἰς φθοράν. Ἐὰν λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης παραχωρηθῇ εἰς τὸν σκάπτοντα νὰ ῥίψῃ χῶμα πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος, ἡ σκαφεῖσα γῆ δὲν ἀφίνεται ἐκεῖ πολὺν καιρόν, ἀλλ' ἡμέρας μόνον ὀλίγας· διότι ἐκ τούτου οὔτε σῆψις γίνεται, καὶ ὁ γείτων φυλάττει δι' ὀλίγας ἡμέρας τὴν οἰκίαν του· εἰ δὲ ὑπάρχει λόφος πρὸς στήριξιν τοῦ τοίχου τοῦ οἰκοκυρίου, δὲν δύναται ὁ γείτων ὁ ἔχων τὸν ψιλὸν τόπον ν' ἀφαιρέσῃ τοῦτον.

84. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ φυλάττῃ κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου, ἐκτὸς ἐὰν ἔχῃ τοιαύτην δουλείαν.

85. Δὲν πρέπει νὰ σκάπτῃ τις γῆν πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος πλησίον τῶν θεμελίων αὐτοῦ· διότι ἐκ τούτου προξενοῦνται πολλοὶ κίνδυνοι εἰς τὰ οἰκήματα· ἀλλὰ νὰ σκάπτῃ ἀπέχων κατὰ τὰ ὡρισμένα μέτρα διὰ λίμνας καὶ κοπροδοχεῖα καὶ λάκκους. Εἰ δὲ εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ γείτονος θελήσῃ νὰ συνάψῃ ἀπὸ καινουργῆς ἄλλο θεμέλιον, δὲν τὸν συγχωρεῖται νὰ σκάψῃ βαθύτερα ἀπὸ τοῦ

τερον θεμέλιον, μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ ὑπορύττειν πλέον τοῦ τοῦ γείτονος θεμελίου· συγκατενεχθήσεται γὰρ ὁ παλαιὸς τῇ ὀρύξει.

86. Ἡ τῶν φυτῶν καταφύτευσις μὴ ἀναλόγως τοῖς μεγέθεσι τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἔχουσα, οὐ τὰς τυχούσας ταῖς οἰκίαις ἐπιφέρει βλάβας· ῥιζοβολοῦντα γὰρ τὰ φυτὰ ἢ καὶ πρὸς τὸ μεγεθυνθῆναι ἀρδευόμενα καὶ ἐγγίζοντα τοῖς τοίχοις ἢ ταῖς οἰκίαις ἢ ταῖς θυρίσι καὶ μάλιστα ταῖς ληνοῖς ἢ τοῖς τῶν κήπων εὐρίποις, βλάπτει τὰ μέγιστα· ἐκ θεμελίων γὰρ τοὺς τοίχους ὠθεῖ, κλοπῆς δὲ αἰτία γίνεται διὰ τῶν θυρίδων, ἐπισκιάζει δὲ τοῖς ἐπιῤῥίπτειν βουλομένοις ἑτέραν θέσιν, ῥίζεις δὲ καὶ ἐμπώτεις ἐργάζεται ταῖς ληνοῖς καὶ τοῖς τῶν κήπων εὐρίποις, ὅθεν χρὴ τὸν θέλοντα καταφυτεύειν φυτὰ ἀφεστάναι τῆς τοῦ γείτονος οἰκίας μέτρα ταῦτα. Εἰ μὲν ἄμπελον φυτεῦσαι βουληθείη μὴ πρὶν ἔχων, ἀφίστασθαι πήχεις ἓξ καὶ δίμοιρον. Μηλέαν δὲ καὶ ῥοιὰν καὶ τὰ τούτοις ἰσομεγέθη πήχεις δέκα. Συκομορέαν δὲ ἢ πλάτανον ἢ αἴγειρον ἢ τὰ τούτοις ἰσομεγέθη πήχεις κ'. Εἰ δὲ καὶ τούτων τῶν μέτρων τεθέντων οἱ τῶν φυτῶν κλάδοι κατὰ τῶν τοῦ γείτονος οἰκιῶν ἐπαρθῶσι, καρποῦσθαι δεῖ τὸν τὰς οἰκίας ἔχοντα, ἄχρις οὗ ἀπὸ τῶν αὐτῶν οἰκημάτων ἢ δωμάτων ῥθάνει. Τὰ δὲ θαμνώδη πήχεις τρεῖς καὶ τρίτον. Τὰ λαχανώδη δὲ καὶ μὴ γεωργίας ἐπιδεόμενα τουτέστι κινάρας ἢ πετροσέληνα ἢ ῥόδα ἢ τὰ τοιαῦτα (καθὼς εἴρηται) μὴ γεωργούμενα καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ τοίχῳ γενήσεται. (Β. LX. 16. 6.)

87. Ἀρδεύειν δὲ καὶ ἀροτρεύειν ἄχρις αὐτῶν τῶν τριῶν καὶ τρίτου πήχεων, ἐξεῖναι τῷ τὸ χωρίον ἔχοντι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν μὴ ἐξ ἀρχῆς ἐχόντων τὰ φυτά· φυτῶν δὲ ὄντων καὶ ψιλοῦ τόπου, καὶ τοῦ τοῦ ψιλοῦ τόπου δεσπότου ἐκ καινῆς ποιοῦντος τὰς οἰκοδομάς, ἀργὰ ἔσται τὰ δηλούμενα περὶ αὐτῶν μέτρα· αὐτὸς γὰρ καινοτομήσει καὶ οὐ καινοτομηθήσεται καὶ ἑαυτῷ ἐπιγράψει τὰς ἀπὸ τῶν φυτῶν βλάβας.

88. Ἐάν τις δημοσίαν ὁδὸν ἤτοι γῆν παρ' ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ ὀ-

γείτονος τὸ θεμέλιον· διότι καταπίπτει ἡ παλαιὰ οἰκία εἰς τὴν τάφρον.

86. Ἡ φύτευσις τῶν φυτῶν, ὅταν δὲν ἔχῃ ἀνάλογον μὲ τὰ μεγέθη ἀπόστασιν ἀπὸ τὰς οἰκίας, προξενεῖ εἰς αὐτὰς μεγάλας βλάβας· διότι τὰ φυτὰ ῥιζοβολοῦντα ἢ καὶ ποτιζόμενα διὰ νὰ αὐξήσωσι καὶ ἐγγίζοντα εἰς τοὺς τοίχους ἢ τὰς οἰκίας ἢ τὰ παράθυρα καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ληνοὺς ἢ τοὺς εὐρίπους τοῦ κήπου, βλάπτουσι τὰ μέγιστα· διότι ἀνασαλεύουσι τοὺς τοίχους ἐκ θεμελίων, γίνονται αἰτία κλοπῆς ἀπὸ τὰ παράθυρα, ἐπισκιάζουσι τοὺς θέλοντας νὰ ὑψώσωσιν ἄλλο πάτωμα, ἀπεργάζονται συντριμοὺς καὶ καταπτώσεις εἰς τοὺς ληνοὺς καὶ τοὺς εὐρίπους τῶν κήπων, ὅθεν ὁ βουλόμενος νὰ φυτεύῃ φυτὰ ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος τὰ ἑξῆς μέτρα. Ἐὰν θέλῃ νὰ φυτεύσῃ ἄμπελον ὅπου δὲν ὑπῆρχε πρότερον, ἀπέχει πήχεις ἓξ καὶ δίμοιρον· μηλέαν δὲ καὶ ῥοιδέαν καὶ τὰ ἰσομεγέθη μὲ ταύτας, πήχεις δέκα· συκομορέαν δὲ ἢ πλάτανον ἢ λεύκην καὶ τὰ ὅμοια μὲ ταύτας, πήχεις εἴκοσι. Εἰ δὲ καὶ φυλαττομένων τῶν μέτρων τούτων οἱ κλάδοι τῶν δένδρων ὑψωθῶσι πρὸς τὰ οἰκήματα τοῦ γείτονος, ὁ οἰκοκύριος συνάγει ὅσους καρποὺς ῥθάνει ἀπὸ τὰ οἰκήματα ἢ τὰ δώματά του. Τὰ δὲ θαμνώδη ἀνάγκη νὰ ἀπέχωσι πήχεις τρεῖς καὶ τρίτον· τὰ δὲ λαχανώδη καὶ μὴ ἔχοντα γεωργίας χρείαν, καθὼς αἱ ἀγκινάραι, τὰ πετροσέλινα, ἢ τὰ ῥόδα, ἢ ὅσα τοιαῦτα δὲν γεωργοῦνται, ὡς προελέχθη, φυτεύονται καὶ πρὸς τὸν τοῖχον αὐτόν.

87. Ὁ κύριος τοῦ χωραφίου δύναται νὰ ποτίζῃ καὶ νὰ ὀργόνῃ ἕως τὰς τρεῖς αὐτὰς πήχεις καὶ τρίτον. Καὶ ταῦτα κρατοῦσιν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας ἀπ' ἀρχῆς τὰ φυτά· εἰ δὲ ὑπῆρχον φυτὰ καὶ τόποι ψιλοί, ὁ δὲ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου κτίζει ἀπὸ καινουργῆς, τὰ διαταττόμενα περὶ τούτων μέτρα ἀργοῦσι· διότι αὐτὸς καινοτομεῖ καὶ δὲν καινοτομεῖται καὶ αὐτὸς θὰ ὑποφέρῃ τὰς ἀπὸ τὰ φυτὰ βλάβας.

88. Ἐάν τις πλησίαν ἀλλοτρίου ἀγροῦ σκάπτῃ δημόσιον

ρύττῃ, τὸν ὅρον μὴ παραβαινέτω· ἐὰν τοῖχον, πόδα ἕνα ἀπολείπειν· ἐὰν δὲ οἴκημα, πόδας ἓξ· ἐὰν τάφρον ἢ βόθρον ὀρύσσῃ, ὅσον τὸ τοῦ βάθους εἴη, τοσοῦτον ἀπολείπειν· ἐὰν δὲ φρέαρ, ὀργυιὰν, εἰ μήπω φρέαρ προϋπάρχει τοῦ γείτονος καὶ διὰ τοῦ καινοῦ ἔργου βλάπτεται· ἐλαίαν δὲ καὶ συκῆν πόδας ἐννέα ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ' ἄλλα δένδρα πόδας πέντε.

89. Ἐάν τις αἱμασίαν παρ' ἀλλοτρίῳ χωρίῳ ὀρύπτῃ, τὸν ὅρον μὴ παραβαινέτω· ἐὰν τοιχίον, ἀπολιμπανέτω πόδα· ἐὰν οἴκημα, δύο· ἐὰν τάφρον ἢ βόθρον ὀρύττῃ, ὅσον ἂν τὸν βάθος ᾖ, τοσοῦτον ἀπολιπέτω· ἐὰν φρέαρ, ὀργυιάν· ἐὰν ἐλαίαν καὶ συκῆν, ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτευέτω· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πέντε πόδας ἀπεχέτω. (B. LVIII. 9. 13.)

90. Ἐὰν δένδρον τοῦ γείτονος ἐν τῷ μεσαυλίῳ κείμενον μεγάλας ἐκτεῖναν ῥίζας τοὺς θεμελίους τῆς ἐμῆς βλάπτῃ οἰκίας, προνοίᾳ τοῦ ἄρχοντος ἀναγκαζέσθω ὁ γείτων ἐκτέμνειν.

91. Ὅτι τὸ βλάπτον δένδρον οἶκον ἀλλότριον ἐκ ῥίζης τέμνεται· τὸ δὲ βλάπτον ἀγρὸν κλαδεύεται εἰ ὑπὲρ δεκαπέντε πόδας ὑψοῦται.

92. Ἡ περὶ ὕδατος πλησμονῆς ἀγωγὴ τότε ἁρμόζει, ὅτε τις ἔργον ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ ποιήσῃ, κἂν δημόσιος αὐτὸν διαδέχηται τόπος· εἰ δέ τις ἐν δημοσίῳ ποιήτῃ τόπῳ ἔργον, ἀργεῖ καὶ ἑαυτῷ μεμρέσθω μὴ προνοήσας ἑαυτοῦ διὰ τῆς περὶ τῆς μελλούσης ζημίας ἀσφαλείας. (B. LVIII. 13. 5.)

93. Ὕδωρ εἰς τὸν τόπον τινὸς κατερχόμενον καὶ βλάπτον αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ δι' ἔργου τινὸς κατέρχεσθαι κωλυθὲν, ἐὰν ἐκ τοῦ κωλυθῆναι καταῤῥέειν ὑπερβλύσῃ καὶ βλάψῃ ἕτερον, ἀρίεται εἰς τὴν προτέραν νομὴν καὶ φοράν· καὶ ὁ τὸ ἔργον τὸ κωλύον αὐτὸ ποιήσας, ἀναγκάζεται καταλύειν τὸ ἔργον καὶ ἀριέναι ῥέειν τὸ ὕδωρ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα παρὰ τοῦ ὕδατος βλάπτοιτο. (B. LVIII. 13. 1.)

94. Ἐὰν ποταμὸν δι' ὠφελειάν μου καὶ οὐ διὰ βλάβην σου

τόπον, ἢ δρόμον, ἢ βρύσιν, ὀφείλει νὰ μὴ παρεκβαίνῃ τὰ ὅρια· κ' εἰ μὲν σκάπτει τοῖχον νὰ ἀφίνῃ ἕνα πόδα· εἰ δὲ οἴκημα, πόδας ἓξ· εἰ δὲ τάφρον ἢ βόθρον, νὰ ἀφίνῃ τόσην ἔκτασιν, ὅσον εἶναι τὸ βάθος· εἰ δὲ πηγάδι, ὀργυιὰν, ἐὰν δὲν προϋπάρχῃ τοῦ γείτονος πηγάδι καὶ δὲν βλάπτεται ἀπὸ τὸ νέον ἔργον. Τὴν δὲ ἐλαίαν ἢ συκέαν φυτεύει ἐννέα πόδας μακρὰν ἀπὸ τὸν ἀλλότριον ἀγρόν· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πόδας πέντε.

89. Ἐάν τις πλησίον ἀλλοτρίου ἀγροῦ σκάπτῃ φραγμὸν, ὀφείλει νὰ μὴ παρεκβαίνῃ τὰ ὅρια· εἰ μὲν σκάπτει τοιχίσκον, νὰ ἀφίνῃ πόδα· εἰ δὲ οἴκημα, δύο· εἰ δὲ τάφρον ἢ βόθρον, νὰ ἀφίνῃ τόσην ἔκτασιν, ὅσον εἶναι τὸ βάθος· εἰ δὲ πηγάδι, ὀργυιάν· εἰ δὲ φυτεύει ἐλαίαν ἢ συκέαν, ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὸν ἀλλότριον ἀγρὸν ἐννέα πόδας· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πόδας πέντε.

90. Ἐὰν δένδρον τοῦ γείτονος κείμενον εἰς τὸ μεσαύλιον ἐξήπλωσε μεγάλας ῥίζας καὶ βλάπτῃ τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας μου, κατὰ πρόνοιαν τοῦ δικαστοῦ ἀναγκάζεται ὁ γείτων νὰ τὸ κόψῃ.

91. Τὸ δένδρον, τὸ βλάπτον ἀλλοτρίαν οἰκίαν, κόπτεται ἀπὸ τὴν ῥίζαν· τὸ δὲ βλάπτον χωράφι κλαδεύεται, ἐὰν ὑψοῦται ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε πόδας.

92. Ἡ περὶ πλημμύρας ἀγωγὴ τότε ἁρμόζει, ὅταν τις εἰς τὸν ἰδιόν του ἀγρὸν κατασκευάσῃ ἔργον, καὶ δημόσιος τόπος ἐὰν τὸν διαδέχηται· εἰ δέ τις κατασκευάσῃ ἔργον εἰς δημόσιον τόπον, ἀργεῖ καὶ ὀφείλει νὰ μέμφηται ἑαυτόν, διότι δὲν ἠσφαλίσθη μὲ τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἐγγύησιν.

93. Νερὸν τρέχον εἰς τόπον τινὸς καὶ βλάπτον αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τὸν κύριον τοῦ τόπου δι' ἔργου ἐμποδισθὲν νὰ τρέχῃ, ἐὰν ἀπὸ ταύτην τὴν ἐμπόδισιν ἐκχειλίσῃ καὶ βλάψῃ ἄλλον, ἀπολύεται εἰς τὸ πρότερον ῥεῖθρον καὶ τὴν φοράν· καὶ ὁ κατασκευάσας τὸ ἔργον τοῦ ἐμποδισμοῦ ἀναγκάζεται νὰ τὸ χαλᾷ καὶ νὰ ἀφίνῃ τὸ νερὸν νὰ τρέχῃ, καὶ τὰ μέγιστα ἐὰν βλάπτηται ἀπὸ αὐτό.

94. Ἐὰν ἀποστρέψω ποταμὸν δι' ὠφελειάν μου καὶ ὄχι πρὸς

ἀποστέψω καὶ ἐκ τούτου βλαβῇ ὁ ἀγρός σου, οὐκ ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ ὕδατος πλημμονῆς ἀγωγήν, οὔτε ὁ δεσπότης τοῦ δουλεύοντος ἀγροῦ εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τοῦ δεσπότου τοῦ δουλευομένου, εἰ μὴ ἀμέτρως ἐντεῦθεν βλάπτεται. (Β. LVIII. 13. 4.)

95. Ἐάν τινα βλάπτῃ τὸ ὄμβριμον ὕδωρ, διὰ τῆς ἐπὶ ὕδατος πλημμονῆς ἀγωγῆς ἀνασπάσεται· ὄμβριμον δὲ ὕδωρ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατιόν, κἂν ἄλλῳ μίγνυται· αὕτη δὲ ἡ ἀγωγὴ ἁρμόζει, ὅτε χειροποιήτου ἔργου γενομένου μήπω τὸ ὕδωρ ἔβλαψεν, ἀλλ' ἐλπίζεται βλάπτειν. Εἰ δὲ μὴ γέγονεν ἔργον, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ῥέον τὸ ὕδωρ βλάψει, οὐχ ἁρμόζει

96. Ἐὰν παρελθὼν ὁ γείτων παλαιὸν ἔργον καὶ τὸ ὕδωρ ἐκ τούτου φυσικῶς ῥέον βλάψῃ τὸν ὑποκείμενον ἀγρόν, οὐ χώρα τῇ περὶ ὕδατος πλημμονῆς ἀγωγῇ· ἀεὶ γὰρ τοῖς ὑποκειμένοις ἀγροῖς ἐπίκειται δουλεία τὸ ὑποδέχεσθαι τὸ φυσικῶς ῥέον ὕδωρ ἐκ τῶν ὑπερκειμένων· ἐὰν δὲ διὰ τὸ περιαιρεθῆναι τὸ ἔργον σφοδρότερον ἄρξηται ῥεῖν ἢ ἀθροίζεσθαι, χώραν ἔχει. (Β. LVIII. 13. 1.)

97. Οὐκ ἔξεστιν τοῖς γείτοσι ποιεῖν ἔργον, δι' οὗ αἱ λίμναι ἢ αὔξουσιν ἢ μειοῦνται. (Β. LVIII. 13. 24.)

98. Ἡ ἀγωγὴ ἡ περὶ ὕδατος πλημμονῆς εἰσάγεται εἰς πάντα τὰ χειροποίητα ἔργα, εἰ μὴ διὰ γεωργίαν γίνεται.

99. Οὐκ ἔξεστι διὰ χειροποιήτου ἔργου μεταφέρειν τὸν ποταμόν· πλὴν ἔξεστι κατὰ τῆς ἰδίας ὄχθης ποιεῖν ἔργον, ὥστε μὴ βλάπτειν τὸν ποταμὸν τοὺς ἀγρούς. (Β. LVIII. 16.)

100. Ἐὰν ἡ πηγὴ ἀφ' ἧς ἕλκει τις ὕδωρ, ξηρανθεῖσα ἐπί τινας χρόνους αὖθις πρὸς τὰς ἑαυτῆς ἐπανέλθῃ φλέβας καὶ πάλιν τὸ ὕδωρ ἄρξηται φέρεσθαι, ἀνανεοῦται αὐτῷ ἡ δουλεία καὶ ἀποκαθίσταται ὁ τοῦ ὕδατος ἑλκυσμός, καθὼς ἦν τὸ πρότερον.

101. Ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος ἐὰν οὕτω συστῇ, ὥστε ἐν μόνῳ τῷ θέρει κεχρῆσθαι αὐτῷ ἢ ἐν ἑνὶ μηνὶ καὶ ὑπὲρ ἑνιαυτὸν ἢ ὑπὲρ μῆνα, διπλασιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀχρησίας· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ· εἰ δὲ ὑπὲρ ἡμέραν ἢ ὑπὲρ ὥραν ἢ μίαν ὥραν ἢ μόνην τὴν

βλάβην σου καὶ ἐκ τούτου βλαφθῇ ὁ ἀγρός σου, δὲν ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ πλημμύρας ἀγωγήν, οὐδὲ ὁ κύριος τοῦ δουλεύοντος ἀγροῦ εἰς ὑποδοχὴν τοῦ νεροῦ κατὰ τοῦ ἔχοντος τὴν δουλείαν κυρίου, ἐκτὸς ἐὰν ἀπὸ τοῦτο βλάπτηται ἀμέτρως.

95. Ἐὰν τὸ βρόχινον νερὸν βλάπτῃ τινά, τὸ ἀποτρέπει οὗτος μὲ τὴν περὶ πλημμύρας ἀγωγήν· νερὸν δὲ βρόχινον εἶναι τὸ πίπτον ἀπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ μὲ ἄλλο ἐὰν σμίγηται. Ἡ δὲ ἀγωγὴ αὕτη ἁρμόζει, ὅταν ἔγεινεν ἔργον χειροποίητον καὶ δὲν ἔβλαψεν ἀκόμη, ἀλλ' εἶναι φόβος μήπως βλάψῃ. Εἰ δὲ ἔργον δὲν ἔγεινεν, ἀλλὰ τρέχον τὸ νερὸν κατὰ φύσιν βλάπτει, δὲν ἁρμόζει αὕτη.

96. Ἐὰν ἀφαιρέσῃ ὁ γείτων τὸ παλαιὸν ἔργον καὶ ἐκ τούτου τρέχον τὸ νερὸν φυσικῶς βλάψῃ τὸν ὑποκείμενον ἀγρόν, ἡ περὶ πλημμύρας ἀγωγὴ δὲν ἔχει χωρᾶν· διότι πάντοτε ἐπίκειται δουλεία εἰς τοὺς ὑποκειμένους ἀγροὺς νὰ ὑποδέχωνται τὸ φυσικῶς τρέχον νερὸν ἀπὸ τοὺς ὑπερκειμένους· εἰ δὲ διὰ τοῦ ἔργου τὴν ἀφαίρεσιν ἀρχίσῃ νὰ τρέχῃ σφοδρότερον ἢ νὰ συναθροίζηται, ἔχει χώραν αὕτη.

97. Δὲν συγχωρεῖται εἰς τοὺς γείτονας νὰ κάμνωσιν ἔργον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον αὐξάνουσιν ἢ ὀλιγοστεύουσιν αἱ λίμναι.

98. Ἡ περὶ πλημμύρας ἀγωγὴ κινεῖται περὶ ὅλων τῶν χειροποιήτων ἔργων, ἐκτὸς ἐὰν γίνωνται διὰ γεωργίαν.

99. Δὲν συγχωρεῖται νὰ μεταφέρηται ὁ ποταμὸς μὲ χειροποίητον ἔργον· πρὸς δὲ τὴν ἰδίαν του ὄχθην δύναται ἕκαστος νὰ κατασκευάζῃ ἔργον διὰ νὰ μὴ βλάπτῃ ὁ ποταμὸς τοὺς ἀγρούς.

100. Ἐὰν ἡ βρύσις ἀπὸ τὴν ὁποίαν παίρει τις νερόν, ξηρανθῇ εἰς ἔτη τινὰ καὶ πάλιν ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ῥεθρά της καὶ ἀρχίσῃ νὰ τρέχῃ τὸ νερόν, ἀνανεοῦται ἡ δουλεία καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πάρῃ νερὸν ἀποκαταστάινεται, καθὼς ἦτον πρότερον.

101. Ἐὰν ἡ δουλεία τοῦ νεροῦ συστηθῇ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὸ μεταχειρίζηται ὁ δουλευόμενος μόνον τὸ θέρος ἢ ἕνα μῆνα ἢ ἔτος παρ' ἔτος καὶ παρὰ μῆνα, διπλασιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀχρησίας· τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ εἰς δρόμον· εἰ δὲ ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἢ

ἡμέραν ἢ μόνην τὴν νύκτα, νομίμῳ χρόνῳ φθείρεται· μία γάρ ἐστιν ἡ δουλεία.

102. Ἐὰν εἷς τὸ ἐπίκοινον ῥεῖθρον εἷς τῶν κοινωνῶν δαπανήσῃ ἀνακαινίζων τοῦτο, ἔξει κατὰ τοῦ ἑτέρου τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ μόνου τοῦ ἐπικοίνου πράγματος ἀγωγὴν ἀπαιτῶν τὸ γενόμενον δαπάνημα, ἐφ' οἷς ἀνάλωσεν. (B. XII. 1. 50.)

103. Ἐάν τίς σοι παραχωρήσῃ δίκαιον ἀντλήσεως εἰς τὸ διαφέρον αὐτῷ ὕδωρ, ἀναγκάζεταί σοι καὶ ἄκων δουλείαν τῆς ὁδοῦ παραχωρῆσαι, εἴπερ ἄλλως μὴ δύνασαι χρήσασθαι τῷ τῆς ἀντλήσεως δικαίῳ.

104. Οὐκ ἔξεστί τινι σωλῆνας προσπλάσαι ἤτοι συζεῦξαι τῷ ἐπικοίνῳ τοίχῳ, ὡς δι' αὐτῶν ἕλκειν ὕδωρ.

105. Ὁ ἔχων δουλείαν τοῦ ποτίζειν καὶ βόσκειν ἐν τῷ ἀγρῷ σου θρέμματα δύναται κτᾶσθαι δουλείαν τοῦ ἐν αὐτῷ ποιεῖν καλύβην. (B. LVIII. 3. 5.)

106. Ὁ δι' ἀλλοτρίου ἀγροῦ ἕλκων ὕδωρ εἰδότος τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ, κτᾶσθαι κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀγροῦ δουλείαν τῷ νενομισμένῳ χρόνῳ τουτέστι τῷ τριετεῖ· ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ παρελθεῖν τοῦτον τὸν χρόνον κωλύσῃ αὐτὸν ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ ἐπάγειν τὸ ὕδωρ, οὐ δύναται ἀπαιτεῖν αὐτὸν τὰ περὶ τὸν ὅλκὸν γινόμενα αὐτοῦ δαπανήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὅλκοῦ δεσπότης γίνεται ὁ τοῦ ἐδάφους κύριος, ἕως ὅτε συνέστηκεν ὁ ὅλκός· διαλυομένου γὰρ αὐτοῦ τὰς ὕλας ὁ πάλαι δεσπότης ἐκδικεῖ. (B. LVIII. 7. 2.)

107. Ἐὰν ὁ προκτήτωρ οὐκ ἠδύνατο κωλύσαι τὴν τοῦ ὕδατος πάροδον, οὐδὲ ὁ νῦν ἀγοραστὴς δύναται κωλύειν· μετὰ γὰρ τοῦ αὐτοῦ βάρους ἀγοράσαι δοκεῖ.

108. Οὐδὲ ὁ δημόσιος δύναται τὴν ἅπαξ κρατήσασαν δουλείαν ἀνατρέπειν. (B. LVIII. 7. 5.)

109. Καλῶς σε κωλύω ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅθεν ἕλκω τὸ ὕδωρ, ὀρύττειν, σπείρειν, ἐκτέμνειν, κτίζειν, κλαδεύειν, δι' ὧν μολύνεται τὸ ὕδωρ ἢ ἐλαττοῦται ἢ φθείρεται ἢ χεῖρον γίνεται.

παρ' ὥραν ἢ μίαν ὥραν ἢ μόνην τὴν ἡμέραν ἢ μόνην τὴν νύκτα, ἀναιρεῖται μὲ τὸν νόμιμον χρόνον· διότι ἡ δουλεία εἶναι μία.

102. Ἐὰν εἷς τὸ κοινὸν ῥεῖθρον τοῦ αὐλακίου ἐξοδεύσῃ ὁ εἷς τῶν συντρόφων ἀνακαινίζων αὐτό, ἔχει κατὰ τοῦ ἄλλου τὴν ἀγωγὴν περὶ αὐτοῦ μόνου τοῦ κοινοῦ πράγματος ἀπαιτῶν, ὅσα ἐξώδευσεν εἰς τὰ πράγματα.

103. Ἐάν τίς σε παραχωρήσῃ δικαίωμα ἀντλήσεως εἰς τὸ ἴδιόν του νερὸν, ἀναγκάζεται καὶ ἀκουσίως νά σε παραχωρήσῃ δουλείαν τοῦ δρόμου, ἐὰν ἄλλως δὲν δύνασαι νὰ μεταχειρισθῇς τὸ δικαίωμα τῆς ἀντλήσεως.

104. Εἰς τὸν κοινὸν τοῖχον δὲν δύναταί τις νὰ προσκολλήσῃ σωλῆνας διὰ νὰ παίρῃ δι' αὐτῶν νερόν.

105. Ὁ ἔχων δουλείαν νὰ ποτίζῃ καὶ νὰ βόσκῃ εἰς τὸν ἀγρόν σου ζῶα, δύναται νὰ ἀποκτήσῃ δουλείαν καὶ τοῦ νὰ κατασκευάσῃ εἰς αὐτὸν καλύβην.

106. Ὁ παίρων νερὸν ἀπὸ ἀλλότριον ἀγρὸν κατὰ γνῶσιν τοῦ κυρίου, μὲ τὸν ὡρισμένον χρόνον τουτέστιν τὴν τριετίαν ἀποκτᾷ εἰς τὸν ἀγρὸν δουλείαν· εἰ δὲ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τούτου ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ παίρῃ νερὸν, δὲν δύναται νὰ τὸν ἀπαιτήσῃ ὅσα ἔξοδα ἔκαμεν εἰς τὸ ὑδραγωγεῖον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον αὐτὸ, ἕως ὅτου διατηρεῖται, κυριεύει ὁ ἔχων τὸν τόπον· διότι ἀφοῦ διαλυθῇ, ἀναλαμβάνει τὰς ὕλας ὁ πρώην αὐτῶν κύριος.

107. Ἐὰν ὁ προκτήτωρ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πάροδον τοῦ νεροῦ, οὐδὲ ὁ σήμερον ἀγοραστὴς δύναται νὰ τὴν ἐμποδίσῃ· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἠγόρασε μὲ τὸ βάρος τοῦτο.

108. Οὐδὲ τὸ δημόσιον ταμεῖον δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἅπαξ κρατήσασαν δουλείαν.

109. Καλῶς σε ἐμποδίζω νὰ σκάπτῃς, νὰ σπείρῃς, νὰ κόπτῃς, νὰ κλαδεύῃς, νὰ κτίζῃς εἰς τὸν ἀγρὸν, ὁπόθεν παίρω νερόν· διότι ἀπὸ ταῦτα τὸ νερὸν μολύνεται, ὀλιγοστεύει, φθείρεται, ἢ γίνεται χειρότερον.

110. Οἱ χθαμαλώτεροι τόποι τῶν ἀγρῶν σιωπηρὰν δουλείαν τοῖς ὑψηλοτέροις παρέχουσιν εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τὰ ἴδια αὐτῶν ὕδατα· κέρδος ἔχοντες ἀντὶ τούτου τοῦ βάρους, τὸ πᾶσαν τὴν λιπαρότητα τῶν ὑψηλοτέρων πεδίων ὑποδέχεσθαι. (B. LVIII. 13. 1.)

111. Ὅτι τρία ἐστὶ καθ' ἃ ὁ κάτω ἀγρὸς δουλεύει τῷ ἄνω ἀγρῷ, νόμος, φύσις τοῦ τόπου καὶ συνήθεια.

112. Ἐὰν πλησίον τοῦ ἀγροῦ σου ὑδραγώγιον ἔχω, παρέπεται σιωπηρῶς τῇ τοιαύτῃ δουλείᾳ ταῦτα· ἀνανεοῦν τὸ ῥεῖθρον, καὶ τὸ ἐξιέναι καὶ εἰσιέναι ἐμέ τε καὶ τοὺς ἐμοὺς τεχνίτας ἐπὶ ἀνανεώσει τοῦ ὀλκοῦ· χρεωστεῖς δέ μοι καὶ διαστήματα καταλιμπάνειν, ὡσὰν δι' αὐτοῦ καὶ ἐκ δεξιοῦ καὶ ἐξ ἀριστεροῦ πορεύεσθαί με ἐπὶ τὸ ῥεῖθρον· καὶ ἵνα ἐν αὐτῷ ἀποτίθημι γῆν καὶ λίθους καὶ τὴν ὕλην τὴν ἐκ τοῦ ὀλκοῦ ἀναφερομένην καὶ ἄσβεστον καί ψάμμον πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ ὑδραγωγίου. (B. LVIII. 4. 11.)

113. Ἐὰν πιπράσκων ἀγροῦ μέρος συμφωνήσω δι' αὐτοῦ ἔλκειν ὕδωρ καὶ μήπω ποιήσαντός μου τὸν ὀχετὸν ὁ νόμιμος παρέλθῃ χρόνος, σώζεταί μοι τὸ δίκαιον· εἰ δὲ ἐποιησάμην μέν, μὴ ἐχρησάμην δὲ, ῥθείρεται. (B. LVIII. 6. 19.)

114. Ἐὰν ποταμὸς μέσον δύο ἀγρῶν ῥῇ, τουτέστι τοῦ σοῦ καὶ τοῦ ἐμοῦ, εἶτα καταβραχὺ καὶ ἀνεπαισθήτως προσθήσῃ γῆν τῇ ἐμῇ γῇ, ὡς μὴ δυνασθαί τινα νοῆσαι, πόσον καὶ ἐν ποίῳ χρόνῳ τῆς ἡμετέρας ἔστη δεσποτείας τὸ προστιθέμενον, τοῦτο ἐμὸν γίνεται. Εἰ δὲ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καὶ ὁρμὴ μέρος τι τοῦ σοῦ ἀγροῦ ἀφεῖλετο καὶ τῷ ἐμῷ προσήγαγεν ἀγρῷ, δῆλόν ἐστιν ὅτι τὸ προστεθὲν τῆς σῆς μένει δεσποτείας· οὐδὲ γὰρ ἀνεπαισθήτως τοῦτο γέγονεν.

115. Ἐὰν ὕδωρ ἕλκοντός μου δι' ὑδραγωγίου φέρηται μὲν ἕως τόπου τινός, μὴ δείκνυται δὲ δι' ὅλου τοῦ ὀλκοῦ τὸ ὕδωρ, φθαρέντος τυχὸν τοῦ ὑδραγωγίου, ἐν τῷ μέσῳ ἀβλαβὴς ἡ κατὰ παντὸς τοῦ ὀλκοῦ δουλεία φυλάττεται.

116. Ἐὰν παραχωρήσῃς μοι ἕλκειν ὕδωρ καὶ μὴ ὁρίσῃς τὸν τόπον, ὅλος ὁ ἀγρὸς δουλεύει. (B. LVIII. 3. 21.)

110. Οἱ χαμηλότεροι ἀγροὶ δίδουσι σιωπηρὰν δουλείαν πρὸς τοὺς ὑψηλοτέρους τοῦ νὰ ὑποδέχωνται τὰ νερὰ αὐτῶν· καὶ ἀντὶ τοῦ βάρους τούτου κέρδος ἔχουσι τὸ νὰ παραδέχωνται ὅλην τὴν παχύτητα τῶν ὑψηλοτέρων τόπων.

111. Τρία εἶναι ἐκεῖνα καθ' ἃ ὁ κάτω ἀγρὸς ὑπόκειται εἰς δουλείαν πρὸς τὸν ἄνω, νόμος, φύσις τοῦ τόπου καὶ συνήθεια.

112. Ἐὰν πλησίον τοῦ ἀγροῦ σου ἔχω αὐλάκιον, εἰς τὴν τοιαύτην δουλείαν παρακολουθοῦσι σιωπηρῶς τὰ ἑξῆς· νὰ ἀνακαινίζω τὸ ῥεῖθρον, καὶ νὰ ἐμβαίνω καὶ ἐβγαίνω ἐγὼ καὶ οἱ τεχνῖταί μου πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ αὐλακίου· χρεωστεῖς δὲ καὶ νὰ μοὶ ἀφίνῃς διαστήματα, διὰ νὰ παιρῶ εἰς τὸ ῥεῖθρον δεξιὰ καὶ ἀριστερά· καὶ νὰ ἀποθέτω εἰς αὐτὸ χῶμα καὶ λίθους καὶ τὴν ἐκφερομένην ἀπὸ τὸ αὐλάκιον ὕλην καὶ ἀσβέστην καὶ ἄμμον πρὸς ἀνακαίνισιν αὐτοῦ.

113. Ἐὰν πωλῶν μέρος ἀγροῦ συμφωνήσω νὰ παίρω ἀπὸ αὐτὸ νερὸν καὶ παρέλθῃ ὁ νόμιμος χρόνος πρὶν κατασκευάσω τὸ αὐλάκιον, μοῦ διαφυλάττεται τὸ δικαίωμα· εἰ δὲ καὶ ἔκαμον αὐτὸ, δὲν τὸ μετεχειρίσθην ὅμως, χάνεται τὸ δικαίωμα.

114. Ἐὰν τρέχῃ ποταμὸς ἀνάμεσα δύο ἀγρῶν, τοῦ ἰδικοῦ μου λόγ. χ. καὶ ἰδικοῦ σου, ἔπειτα κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήτως προσθέσῃ χῶμα εἰς τὴν γῆν μου, ὥστε νὰ μὴ δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ πόσον καὶ εἰς ποῖον χρόνον τὸ προσθετόμενον μετέβη εἰς τῆς κυριότητός μου τὸ μέρος, τοῦτο γίνεται ἰδικόν μου. Εἰ δέ ἡ βία καὶ ὁρμὴ τοῦ ποταμοῦ ἀπέκοψε μέρος ἀπὸ τὸν ἀγρόν σου καὶ τὸ μετεβίβασεν εἰς τὸν ἰδικόν μου, εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ προσθήκη αὕτη μένει τῆς κυριότητός σου· διότι τοῦτο δὲν ἔγεινεν ἀνεπαισθήτως.

115. Ἐὰν μὲ αὐλάκι μεταβιβάζω νερὸν, καὶ ἕως διάστημά τι ἔρχεται τὸ νερὸν, δὲν φαίνεται ὅμως εἰς ὅλον τὸ ῥεῖθρον, ὡς φθαρέντος ἴσως αὐτοῦ, εἰς τὸ μεταξὺ τοῦτο φυλάττεται ἀβλαβὴς ἡ δουλεία δι' ὅλον τὸ αὐλάκι.

116. Ἐὰν μὲ παραχωρήσῃς νὰ παίρνω νερὸν καὶ δὲν μοὶ προσδιορίσῃς τὸν τόπον, δουλεύει ὅλος ὁ ἀγρός.

117. Ἡ δουλεία γίνεται ἢ ἐν τῷ ἐδάφει ἢ ἐν τοῖς κτίσμασιν· ὅταν γὰρ ἔχῃ τις ὁδὸν πλατεῖαν ἢ μονοπάτιον διέρχεσθαι δι' ἀγροῦ ἀλλοτρίου ἢ ὕδωρ διαβιβάζειν, δουλεία λέγεται ἐδαφική· ὅτε δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος ἐπιθήσῃ ξύλα ἢ ὕδατα κεράμων ἀπολύσῃ ἢ βάρος θῇ λέγεται δουλεία ἐν τῷ κτίσματι. Βεβαιοῦνται δὲ αἱ δουλεῖαι ἢ διὰ συμρώνων ἢ διὰ χρονίας παραστάσεως ἤγουν δεκαετίας. Καὶ τὸ ἕλκειν ὕδωρ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας, δουλεία ἐστίν. (Β. LVIII. 1. 3.)

118. Οὐ συνίσταται τοιοῦτον εἶδος δουλείας, ὥστε μὴ ἐξεῖναί με ἐν τῷ οἴκῳ μου τὴν ἑστίαν ἅπτειν ἢ πυρὰν ἅπτειν καὶ καθέζεσθαι ἢ λούεσθαι· ὅθεν κἂν ταῦτα συμφωνηθῇ, ἀνίσχυρα κατὰ νόμους εἰσίν. (Β. LVIII. 5. 6.)

119. Ἐάν τις πιπράσκων οἶκον εἴπῃ τῷ ἀγοραστῇ γενικῶς, ὅτι δουλεία βεβάρηται ὁ οἶκος, οὐκ ἀναγκάζεται δουλείας ἐλεύθερον αὐτὸν παραδοῦναι· ὅθεν κἂν μὴ ἐδούλωσε, δύναται δουλείαν ἐπιτιθέναι, πρὸ μέντοι τῆς παραδόσεως, ἢ ἵνα οἴκῳ τοῦ πράτου δουλεύσῃ ἢ ἀλλοτρίῳ οἴκῳ. Εἰ δὲ ὅτε πιπράσκων ἰδικῶς εἶπεν, τῷ δεῖνι δουλεύει ὁ οἶκος καὶ παραχωρήσει ἐκείνῳ τὴν δουλείαν, ζήτησιν οὐκ ἔχει.

120. Τὸ μὴ ἐξεῖναί τινι καπνὸν ἀπὸ δεψίου ἢ καπνοδόχου βαλανείου ἐπιπέμπειν τῷ γείτονι ἢ κόπρον ἢ ὕδωρ ῥίπτειν εἶδος δουλείας ἐστίν. (Β. LVIII. 5. 8.)

121. Ἐὰν χρεωστῶ σοι δουλείαν τοῦ μὴ κτίσαι καὶ κτίσω καὶ παρέλθει χρόνος, ἀναιρεῖταί σοι ἡ κατ' ἐμοῦ δουλεία διὰ τὸν χρόνον. (Β. L. 3. 4.)

122. Ἐὰν χρεωστῇς μοι τοιαύτην δουλείαν, ὥστε μὴ ἐξεῖναί σε εἰς ὕψος αἴρειν τὴν σὴν οἰκίαν, ἵνα μὴ ἐμποδίσῃς τῷ φωτὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας, ὅπερ διὰ τῶν θυρίδων τῶν ἐμῶν ἐν τῷ ἐμῷ οἴκῳ ἐχορηγεῖτό μοι, ἐγὼ δὲ ἐποφειλόμενος τὴν δουλείαν ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη ἤλωσα τὰς ἐμὰς θυρίδας ἢ ἀνῳκοδόμησα αὐτὰς, τοῦτέστιν ἔρραξα καὶ ἔμεινε τοῦτο τὸ σχῆμα ἐπὶ τῶν εἰρημένων χρό-

117. Ἡ δουλεία συνίσταται ἢ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς γῆς ἢ εἰς τὰς οἰκοδομάς· διότι ὅταν ἔχῃ τις πλατὺν δρόμον ἢ μονοπάτιον νὰ παιρῇ ἀπὸ ἀλλότριον ἀγρὸν ἢ νὰ μεταβιβάζῃ νερὸν, τοῦτο λέγεται ἐδαφικὴ δουλεία· ὅταν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος ἐπιθέσῃ ξύλα ἢ ἀπολύσῃ νερὰ τῆς σκέπης ἢ βάλῃ βάρος, τοῦτο λέγεται δουλεία οἰκοδομική. Κυροῦνται δὲ αἱ δουλεῖαι ἢ ἀπὸ συμφωνητικὰ ἢ ἀπὸ χρονίαν παράτασιν ἤγουν δεκαετίαν. Καὶ τὸ νὰ παίρῃ τις νερὸν ἀπὸ ἀλλοτρίαν βρύσιν δουλεία εἶναι.

118. Δὲν συνίσταται τοιοῦτο δουλείας εἶδος, ὥστε νὰ μή με συγχωρεῖται νὰ ἀνάπτω πῦρ εἰς τὴν ἑστίαν τοῦ οἰκήματός μου καὶ νὰ κάθωμαι ἢ νὰ λούωμαι· ὅθεν καὶ ἐὰν συμφωνηθῶσι ταῦτα, εἶναι κατὰ νόμους ἀνίσχυρα.

119. Ἐάν τις πωλῶν οἰκίαν εἰπῇ εἰς τὸν ἀγοραστὴν γενικῶς, ὅτι ἡ οἰκία ὑπόκειται εἰς δουλείαν, δὲν ἀναγκάζεται νὰ τὴν παραδώσῃ ἐλευθέραν δουλείας· ὅθεν καὶ ἂν δὲν τὴν ἐδούλωσε, δύναται νὰ ἐπιβάλῃ δουλείαν, πρὸ τῆς παραδόσεως ὅμως, διὰ νὰ δουλεύῃ ἢ εἰς τοῦ πωλητοῦ ἢ εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν. Εἰ δὲ ὁ πωλητὴς εἰπῇ εἰδικῶς, ὅτι ἡ οἰκία δουλεύει εἰς τὸν δεῖνα καὶ παραχωρήσει εἰς ἐκεῖνον τὴν δουλείαν, τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται φιλονεικίαν.

120. Τὸ νὰ μὴ δύναταί τις νὰ εἰσπέμπῃ πρὸς τὸν γείτονα καπνὸν ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον ἢ τὴν καπνοδόχην τοῦ λουτροῦ ἢ νὰ ῥίπτῃ κοπριὰν ἢ νερὸν, τοῦτο δουλείας εἶδος εἶναι.

121. Ἐάν σε χρεωστῶ δουλείαν τοῦ νὰ μὴ οἰκοδομῶ καὶ κτίσω καὶ παρέλθῃ ὁ χρόνος, ἀναιρεῖται ἡ κατ' ἐμοῦ δουλεία σου διὰ τοῦ χρόνου.

122. Ἐάν με χρεωστῇς τοιαύτην δουλείαν, ὥστε νὰ μὴ δύνασαι νὰ ὑψόνῃς τὴν οἰκίαν σου, καὶ μὲ τοῦτο ἐμποδίσῃς τὸ φῶς τῆς ἰδικῆς μου, τὸ ἐμβατὸν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὰ παράθυρά μου, ἐγὼ δὲ ἔχων τὴν δουλείαν ἐκάρφωσα τὰ παράθυρά μου δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη ἢ τὰ ἔκτισα, ἤτοι ἔρραξα καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο διέμεινε τὰ προλεχθέντα ἔτη, τότε ἀναιρεῖται τῆς δουλείας τὸ δι-

νων, τηνικαῦτα διαρθείρεται τὸ τῆς δουλείας δίκαιον, ἡνίκα ὕψωσας σὺ τὴν σὴν οἰκίαν καὶ ἔμεινεν αὕτη εἰς ὕψος ἀχθεῖσα χρόνον δεκαετῆ ἢ εἰκοσαετῆ. Ἰδοὺ γὰρ ἐνταῦθα, κἀγὼ τῇ δουλείᾳ οὐκ ἐχρησάμην, ἐν τῷ περραγμένας ἔχειν τὰς θυρίδας, καὶ σὺ σαυτῷ περιεποίησας τὴν ἐλευθερίαν τῷ ἀνυψῶσαί σε, διὸ ἀπώλετό μοι ἡ δουλεία. Εἰ μέντοιγε ἐμοῦ κεκλεισμένας ἐχόντος τὰς θυρίδας ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, οὐδὲν ὑπὸ σοῦ γέγονε καινότερον, τοῦτέστιν οὐκ ἀνύψωσας τὸν σὸν οἶκον, ἀκέραιός μοί ἐστιν ἡ δουλεία· καὶ ἐὰν ἀνοίξω τὰς θυρίδας μετὰ δέκα ἢ εἰκοσιν ἔτη, σὺ δὲ θέλεις ἀνυψῶσαι, δύναμαί σε κωλύειν διὰ τὸ προσόν μοι δίκαιον.

123. Ἐὰν παραχωρηθῇ μοι δουλεία, ὥστε ἐξεῖναί μοι τὰς ἐμὰς δοκοὺς τοῖς σοῖς ἐπιτιθέναι οἴκοις καὶ τὸν σὸν βαρύνειν τοῖχον· εἶτα ἐπεθύμην τὸν σὸν τρυπήσας τοῖχον ἐκεῖ τὰς ἐμὰς δοκούς, ἀφειλόμην δὲ μετὰ ταῦτα καὶ δεκαετίαν ἔμεινα μὴ ἀποτιθέμενος ἐν ταῖς γενομέναις ὀπαῖς τὰς ἐμὰς δοκούς· εἰ μὲν ἔμειναν αἱ ὀπαὶ οὕτως ἀνεῳγμέναι, ὥσπερ καὶ ἦσαν, ὅτε ἐλάμβανον τὰς ἐμὰς δοκούς, οὐδέ εἶς σοι χρόνος περιποιήσει ἐλευθερίαν· εἰ δὲ ἐμοῦ τὰς δοκοὺς ἀφελομένου σὺ τὰς ὀπὰς ἔφραξας καὶ ἀνῳκοδόμησας αὐτὰς καὶ μεθὸ ἀνῳκοδόμησας, δέκα ἢ εἰκοσιν ἔτη παρῆλθον, προσειγένετό μοι ἡ ἐλευθερία· διὰ τῆς χρήσεως γὰρ ἔλαβε τὴν δεσποτείαν ταύτην, ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀνοικοδομηθεῖσας ἔχων τὰς ὀπάς. Εἰ δὲ μηδὲν ἐποίησας καινότερον, ἀλλ' εἴασας ταύτας ἐπὶ σχήματι, σώζεταί μοι διὰ παντὸς τὸ τῆς δουλείας δίκαιον· καὶ βουληθέντι μοι τυχὸν μετὰ δέκα ἢ εἰκοσιν ἔτη πάλιν ἀποτίθεσθαι τοὺς δοκοὺς κατὰ τὸν σὸν τοῖχον ἐν ταῖς αὐταῖς ὀπαῖς, οὐδὲν ἐναντιωθήσεταί διὰ τὸ μὴ κτήσασθαί σε ἐλευθερίαν ἐκ τοῦ χρῆσθαι.

124. Τῆς ἐπὶ τάφον ἀγούσης ὁδοῦ οὐδέποτε ἡ δουλεία τῇ τοῦ χρόνου παραδρομῇ ἐκ τοῦ μὴ χρῆσθαι φθείρεται. (B. LVIII. 6. 4.)

125. Ὅστις χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς καταπεμφθείσης τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως πολλὰς ῥύμας ἢ μέρη τούτων τοῖς ἰδίοις ἀναρράξει οἴκοις ἢ καταχρήσεται ταῖς στοαῖς εἰς οἰκείαν χρῆσιν

καίωμα, ὅταν σὺ ὕψωσες τὴν οἰκίαν σου καὶ ἔμεινεν αὕτη ὑψωμένη δέκα ἢ εἰκοσιν ἔτη· κ' εἰς τοῦτο οὔτε ἐγὼ μετεχειρίσθην τὴν δουλείαν, ὡς ἔχων τὰ παράθυρα σφαλισμένα, καὶ σὺ μὲ τὴν ἀνύψωσιν οἰκειοποιήθης τὴν ἐλευθερίαν· ὅθεν ἔχασα τὴν δουλείαν. Εἰ δὲ ἐμοῦ ἔχοντος τὰ παράθυρα σφαλισμένα τόσον χρόνον, σὺ δὲν ἐκαινοτόμησες, ἤτοι δὲν ὕψωσες τὴν οἰκίαν σου, ἡ δουλεία μου μένει ἀκέραιος· καὶ ἐὰν ἀνοίξω τὰ παράθυρα μετὰ δέκα ἢ εἰκοσιν ἔτη, σὺ δὲ θέλεις νὰ ἀνυψώσῃς, δύναμαι νά σε ἐμποδίσω διὰ τὸ ἀνῆκον εἰς ἐμὲ δικαίωμα.

123. Ἐάν με παραχωρηθῇ δουλεία τοῦ νὰ δύναμαι νὰ ἐπιθέσω τὰς δοκούς μου εἰς τὰ οἰκήματά σου καὶ νὰ βαρύνω τὸν τοῖχον σου· ἔπειτα τρυπήσας τὸν τοῖχόν σου ἐπέθεσα ἐκεῖ τὰς δοκούς μου, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἔβγαλον καὶ ἔμεινα δέκα ἔτη χωρὶς νὰ ἐπιθέσω τὰς δοκούς μου εἰς τὰς ἀνοιχθείσας τρύπας· εἰ μὲν αἱ τρύπαι ἔμεινον οὕτως ἀνοιγμέναι, καθὼς ἦσαν, ὅταν ἀπέσυρον τὰς δοκούς μου, κἀνεὶς χρόνος δὲν σοῦ παρέχει ἐλευθερίαν· εἰ δὲ καθὼς ἐγὼ ἀπέσυρον τὰς δοκούς, σὺ ἔφραξες καὶ ἔκτισες τὰς τρύπας καὶ μετὰ τὴν κτίσιν ταύτην παρῆλθον δέκα ἢ εἰκοσιν ἔτη, προσαπέκτησες τὴν ἐλευθερίαν· διότι ἔλαβες τὴν κυριότητα ταύτην διὰ τῆς χρήσεως, ἔχων τόσον χρόνον τὰς τρύπας κτισμένας. Εἰ δὲ τίποτε δὲν μετέβαλες, ἀλλ' ἄφησες αὐτὰς καθὼς ἦσαν, μοῦ φυλάττεται διὰ πάντα τῆς δουλείας τὸ δικαίωμα· καὶ θέλων μετὰ δέκα ἢ εἰκοσιν ἔτη νὰ ἐπιθέσω τὰς δοκούς μου πρὸς τὸν τοῖχόν σου εἰς τὰς αὐτὰς τρύπας, τίποτε δέν με ἐναντιοῦται· διότι σὺ δὲν ἀπέκτησες ἐλευθερίαν ἀπὸ τὴν χρῆσιν.

124. Τοῦ εἰς τάφον φέροντος δρόμου ἡ δουλεία δὲν ἀναιρεῖται πώποτε ἀπὸ διάστημα χρόνου ἀχρησίας.

125. Ὅστις χωρὶς βασιλικὴν προσταγὴν σταλεῖσαν πρὸς τὸν ἔπαρχον τῆς πόλεως περιφράξει εἰς τὰ ἰδιά του οἰκήματα πολλοὺς στενωποὺς ἢ μέρη αὐτῶν ἢ καταχρησθῇ τὰς στοὰς λαμ-

ἀρελῶν, ἀναμφισβητήτως τὰ ἀρχαῖα δίκαια τῇ πόλει ἀποδώσει. (B. LVIII. 12. 19.)

126. Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις ἐπὶ τῶν μὴ κεχρημένων διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραδρομῆς ἐπὶ μὲν τῶν παρόντων δεκαετίᾳ, ἐπὶ δὲ τῶν ἀπόντων εἰκοσαετίᾳ ἀπόλλυται. (B. LVIII. 7. 10.)

127. Οὐκ ἐστι κακῇ πίστει νομεὺς ὁ δεδωκὼς τὸ τίμημα. (B. II. 3. 126.)

128. Ὁ καλῇ πίστει μὲν ἀγοράσας, μετὰ δὲ τὸ γνῶναι τοῦτο εἶναι ἀλλότριον κτίσας ἐν αὐτῷ, τὰ μὲν δαπανήματα οὐκ ἀπαιτεῖ, συγχωρεῖται δὲ τοῦ ἐδάφους περιελεῖν τὸ οἰκοδόμημα δίχα ζημίας τοῦ ἐδάφους τοῦ δεσπότου (*). (B. XV. 1. 37.)

129. Ἐὰν ἀλλότριον ἀγρὸν ἀγνοῶν τις καλῇ πίστει ἀγοράσας σπείρῃ ἢ κτίσῃ ἐν αὐτῷ, χρὴ τὸν δικαστὴν μὴ ὡς ἔτυχεν ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αἰτίας σκοπεῖν· τὰ μὲν πρόσωπα οὕτως, ἐὰν ὁ ἀληθὴς δεσπότης τοῦ ἀγροῦ εὔπορος ὢν τὰ αὐτὰ ἔμελλε ποιεῖν καὶ οἰκοδομεῖν ἢ γεωργεῖν τὸν ἀγρόν, καταδικάζειν αὐτὸν δοῦναι τὴν γινομένην δαπάνην καὶ οὕτω τὸν ἀγρὸν ἀναλαβεῖν τουτέστιν εἰς ἔτι βελτίων ἐγένετο ὁ ἀγρός, εἰς τὸ δαπάνημα αὐτὸν καταδικάζειν· ταῦτα μὲν οὖν, εἰ εὔπορος ὢν ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ ἔμελλε ταῦτα ποιεῖν· εἰ δὲ τυχὸν πένης ὢν οὐκ

(*) Ὁ εἰξεύρων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀλλότριον καὶ ἀγοράζων, κυρίως λέγεται κακῆς πίστεως νομεύς· καὶ ὅταν ὁ ἀληθὴς κύριος τοῦ πράγματος κινῇ καὶ ἐκνικᾷ αὐτὸ, ἀποδίδει καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τοὺς καρποὺς ὅλους, ὅσους ἐπρόφθασε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅσους προσέτι δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ, ὁ δὲ ἀληθὴς κύριος τοῦ πράγματος ἠδύνατο νὰ κερδήσῃ. Ὁ δὲ ἰδὼν τὸ τίμημα καὶ ἀγοράζων τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα εἰξεύρων αὐτὸ τοιοῦτο, δὲν εἶναι πάντοτε τελείως κακῆς πίστεως νομεύς· διότι ἐὰν τις ἔχων πολλοὺς δανειστὰς καὶ θέλων νὰ τοὺς ἀπατήσῃ μὲ πωλήσῃ τὸν ἀγρόν του, ἐνῷ εἰξεύρω ὅτι αὐτὸς πωλεῖ τὸ πρᾶγμα πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστῶν του, δὲν λέγομαι τελείως καλῆς πίστεως νομεύς, ἀλλὰ κατά τι μὲν βλάπτομαι ὡς τοιοῦτος νομεύς, εἰς τινα δὲ βοηθοῦμαι. Εἰδὲ ἔλθωσιν οἱ δανεισταὶ τοῦ πωλήσαντος τὸ πρᾶγμα, καὶ μοῦ ἁρπάζουσιν αὐτὸ, δὲν ἀ-

βάνων αὐτὰς εἰς ἰδίαν του χρῆσιν, ἀδιαφιλονεικήτως ἀποδίδει τὰ ἀρχαῖα δικαιώματα εἰς τὴν πόλιν.

126. Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις χάνεται μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τῆς ἀχρησίας εἰς μὲν παρόντας μετὰ δεκαετίαν, εἰς δὲ ἀπόντας μετὰ εἰκοσαετίαν.

127. Ὁ καταβαλὼν τὸ τίμημα δὲν εἶναι κακῆς πίστεως νομεύς.

128. Ὁ ἀγοράσας κατὰ καλὴν πίστιν καὶ ἀφοῦ ἔμαθεν ὅτι εἶναι ἀλλότριον κτίσας εἰς αὐτὸ, τὰ μὲν ἔξοδα δὲν ἀπαιτεῖ, τὸ δὲ οἰκοδόμημα συγχωρεῖται νὰ ἀφαιρίσῃ ἀπὸ τὸ ἔδαφος χωρὶς νὰ βλάπτῃ τὸν κύριον τοῦ τόπου.

129. Ἐὰν ἀγνοῶν τις ἀγοράσῃ κατὰ καλὴν πίστιν ἀλλότριον χωράφι καὶ τὸ σπείρῃ ἢ κτίσῃ εἰς αὐτὸ, ὀφείλει ὁ δικαστὴς νὰ μὴ ἀποφασίζῃ ἁπλῶς, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζῃ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αἰτίας· καὶ τὰ μὲν πρόσωπα οὕτως, ὥστε ἐὰν ὁ ἀληθὴς κύριος τοῦ χωραφίου, πλούσιος ὤν, ἔμελλε νὰ κάμῃ τὰ αὐτὰ καὶ νὰ κτίσῃ καὶ νὰ γεωργήσῃ τὸ χωράφι, νὰ καταδικάζῃ αὐτὸν εἰς ἀπόδοσιν τῶν γινομένων ἐξόδων καὶ οὕτω νὰ ἀναλαμβάνῃ τὸ χωράφι, τουτέστι νὰ τὸν καταδικάζῃ εἰς τὰ ἔξοδα, καθ' ὅσον τὸ χωράφι ἔγινε καλλίτερον. Καὶ ταῦτα ἂν ὁ κύριος τοῦ χωραφίου, πλούσιος ὤν, ἔμελλε νὰ κάμῃ τὰ αὐτά· ἀνίσως δὲ, πτωχὸς ὤν, δὲν ἤθελε

ναγκάζομαι νὰ ἀποδώσω πρὸς αὐτοὺς μὲ τὸ πρᾶγμα ὅλους τοὺς καρποὺς ὅσους ἔλαβον ἀπὸ αὐτὸ, ἢ ὅσους ἐκεῖνοι ἐδύναντο νὰ λάβωσιν, ἀλλὰ καταδικάζομαι νὰ ἀποδώσω τοὺς καρποὺς ὅσοι ἐκρέμοντο εἰς τὸν καιρὸν τῆς πωλήσεως· (διότι ἐνδέχεται τὸ πωληθὲν νὰ ἦναι ἀμπελῶν καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκρέμοντο οἱ καρποὶ,) καὶ ὄχι μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ ὅσους ἐπρόφθασα νὰ λάβω, ἀφοῦ οἱ δανεισταὶ ἐκίνησαν περὶ τοῦ πωληθέντος, τοὺς δὲ καρποὺς τοῦ μεταξὺ χρόνου κερδαίνω. Ὅθεν καὶ τὸ τίμημα ἂν κατέβαλον κακῆς πίστεως νομεὺς εἶμαι· καὶ καθὸ μὲν ὁ πωλῶν ἦτον κύριος τοῦ πράγματος καὶ τὸ πωλούμενον δὲν με ἦτον πάντῃ ἀλλότριον, καλῶς δύναμαι νὰ κερδήσω τοὺς εἰς τὸ μέσον διάστημα καρποὺς· καθὸ δὲ εἰξεύρον ὅτι ἐπωλεῖτο πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστῶν τοῦ πωλοῦντος, ὡς κακῆς πίστεως νομεὺς καταδικάζομαι.

ἐβούλετο ταῦτα ποιεῖν, ἀρκεῖ τῷ καλῇ πίστει νεμενομένῳ τὸν ἀγρὸν δίχα βλάβης τοῦ ἀγροῦ περιελεῖν πάντα ὅσα ἐποίησεν, εἰ μὴ ὁ τοῦ ἀγροῦ δεσπότης ἑτοίμως ἔχει δοῦναι τῷ νεμομένῳ ὅσα μέλλει λαμβάνειν μετὰ τὸ καταλυθῆναι τὸ οἰκοδόμημα τὰς ὕλας πιπράσκων. Τὰς δὲ αἰτίας οὕτω χρὴ σκοπεῖν· τυχὸν εἰ ὁ τοῦ ἀγροῦ δεσπότης πράσιμον αὐτὸν ἔχει, ὡς μέλλει πωλεῖν αὐτόν· τότε γὰρ οὐ συγχωρεῖται, κἂν ἄπορός ἐστιν, μόνην τὴν τῶν ὑλῶν παρέχειν διατίμησιν, ἀλλ' εἰς εἴτι βέλτιον γέγονεν ὁ ἀγρὸς, καταδικάζεται.

130. Ὁ βουλόμενος πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνείου οἰκοδομεῖν ἐν ᾧ καταβλάπτει τὸν τούτου δεσπότην, κωλύεται ἐξ αὐτοῦ. (B. LVIII. 7. 11).

131. Ἐὰν ἐπὶ πέντε ἐνιαυτοὺς μὴ χρησάμενος τῇ τοῦ ἀγροῦ μου δουλείᾳ πωλήσω αὐτὸν ἑτέρῳ, ψηφίζεται τὰ πέντε ἔτη τῷ ἀγοραστῇ, ἵνα ἐκεῖνος, ἐὰν ἐπὶ πέντε ἐνιαυτοὺς ἄλλους μὴ χρήσηται τῇ δουλείᾳ, ἐκπέσῃ αὐτῆς· εἰς μὲν γὰρ τὸ κτήσασθαι ἐλευθερίαν τῆς δουλείας τὸν αὐτὸν ἀπαιτοῦμεν εἶναι παρ' ὅλον τὸν νόμιμον καιρόν· εἰς δὲ τὸ ἀπολέσαι διὰ τῆς ἀχρησίας ἀρκούμεθα, τὸ μηδὲ χρήσασθαι καὶ μόνον παρ' ὅλον τὸν τοῦ νόμου καιρὸν καὶ οὗ περιεργαζόμεθα, εἴτε εἷς εἴτε πλείους εἰσὶν οἱ μὴ χρησάμενοι.

132. Ἵνικα δημοσίᾳ ὁδὸς ἢ σεισμοῦ συμβεβηκότος ἢ ἐπικλύσαντος αὐτὴν ποταμοῦ ἀπόλλυται, ὁ πλησιάζων δεσπότης ἀναγκάζεται παρέχειν τὴν δημοσίαν ὁδὸν διὰ τῶν ἰδίων τόπων. (B. LXIII. 6. 15).

133. Πάντα τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάττια, τὰ ἐναέρια ζῶα τῶν λαμβανόντων γίνεται μετὰ καὶ ὧν τίκτουσι· τὸ γὰρ μηδενὸς ὂν τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. (B. L. 1. 1—3.)

134. Νῆσος ἐν θαλάττῃ φυομένη τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. Νῆσος ποταμία, εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ ῥυῇ τοῖς ἐν ἑκατέρᾳ ὄχθῃ κεκτημένοις κατὰ τὸ μέρος τῆς πλατύτητος διοίσει· εἰ δὲ τῷ ἑνὶ πλησιάσει, αὐτοῦ ἔσται. (B. L. 1. 6.)

135. Ὁ ἐν αἰγιαλῷ κτίζων δεσπόζει τοῦ κτισθέντος· ὁ δὲ ἐν

νὰ κάμῃ ταῦτα, ἀρκεῖ εἰς τὸν κατὰ καλὴν πίστιν νεμόμενον τὸ χωράφιον νὰ ἀφαιρέσῃ ὅλα ὅσα ἔκαμε χωρὶς βλάβην τοῦ χωραφίου, ἐκτὸς ἐὰν ὁ κύριος τοῦ χωραφίου εἶναι ἕτοιμος νὰ δώσῃ εἰς τὸν νεμόμενον αὐτὸ ὅσα μέλλει νὰ λάβῃ μετὰ τὸν χαλασμὸν τοῦ κτιρίου πωλῶν τὰς ὕλας. Τὰς δὲ αἰτίας ὀφείλει νὰ ἐξετάζῃ οὕτως· ἐὰν τοῦ χωραφίου ὁ κύριος τὸ ἔχῃ διὰ πώλημα, καὶ μέλλῃ νὰ κάμῃ τοῦτο· διότι τότε δὲν συγχωρεῖται, καὶ πτωχὸς ἐὰν τύχῃ, νὰ δώσῃ μόνον τῶν ὑλῶν τὸ ἐκτίμημα, ἀλλὰ καταδικάζεται εἰς ὅσον τὸ χωράφιον ἔγεινε καλλίτερον.

130. Ὁ θέλων νὰ κτίσῃ πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνίου, ὅπου βλάπτει τὸν κύριον τούτου, ἐμποδίζεται.

131. Ἐὰν χωρὶς νὰ μεταχειρισθῶ πέντε ἔτη τοῦ χωραφίου μου τὴν δουλείαν τὸ πωλήσω εἰς ἄλλον, τὰ πέντε ἔτη προσλογίζονται εἰς τὸν ἀγοραστὴν, ὥστε ἐὰν οὗτος δὲν μετεχειρίσθη τὴν δουλείαν ἄλλα πέντε ἔτη, νὰ ἐκπίπτῃ ἀπὸ τὸ δικαίωμα αὐτῆς· διότι πρὸς μὲν ἀπόκτησιν ἐλευθερίας ἀπὸ δουλείαν ἀπαιτεῖται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καθ' ὅλον τὸν νόμιμον χρόνον· πρὸς δὲ χαμὸν αὐτῆς ἀπὸ ἀχρησίαν ἀρκεῖ, ἐὰν δὲν γείνῃ καὶ μόνον χρῆσις καθ' ὅλον τὸν νόμιμον χρόνον καὶ δὲν περιεργαζόμεθα, εἴτε εἷς εἴτε πλειότεροι εἶναι οἱ μὴ μεταχειρισθέντες.

132. Ὅταν δημόσιος δρόμος χαλάσῃ ἢ ἀπὸ συμβεβηκὸς σεισμοῦ ἢ ἀπὸ ἐκχείλισιν ποταμοῦ, ὁ πλησιέστερος κύριος ἀναγκάζεται νὰ δίδῃ τὸν δημόσιον δρόμον ἀπὸ τοὺς ἰδίους του τόπους.

133. Ὅλα τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἐναέρια ζῶα, καὶ ὅσα γεννῶσι ταῦτα γίνονται τῶν ἐπιλαμβανόντων· διότι τὸ ἀκυρίευτον γίνεται τοῦ ἐπιλαμβάνοντος.

134. Νῆσος ἀναφαινομένη εἰς θάλασσαν γίνεται τοῦ ἐπιλαμβάνοντος. Νῆσος ποταμία, ἐὰν ἀναφανῇ εἰς τὴν μέσην ἀνήκῃ εἰς τοὺς κτήτορας καὶ τῶν δύο ὀχθῶν κατ' ἀναλογίαν τῆς πλατύτητος· εἰ δὲ πλησιάζει εἰς τὸν ἕνα αὐτῶν, ἰδική του εἶναι.

135. Ὁ κτίζων εἰς αἰγιαλὸν κυριεύει τὸ κτισθέν· ὁ δὲ κτίζων

ὄχθῃ ποταμοῦ κτίζων οὐ δεσπόζει αὐτοῦ. Αἰγιαλός ἐστι τόπος μέχρις οὗ τὸ χειμέριον κῦμα ἐξεισιν· ὥστε οὖν κἂν τῷ θέρει μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων τὸν αἰγιαλὸν ὁριζόμεθα. (B. L. 1. 13.)

136. Ἐάν τινες ὁπουδήποτε διὰ προσχώσεως προσκτήσωνται γῆν, δεσπόται αὐτῆς γίνονται. (B. L. 16. 3).

137. Ὁρίζομεν τοὺς ἐπὶ νοῦν βαλλομένους ἐν ἀροσίμοις τόποις καινῶν οἰκήσεων κατασκευήν, εἰ μὲν ἡ ἀφθονία παρέχει, δυσὶ τόξου βολαῖς ἐκ τῶν γειτόνων ὁρίων μετρεῖσθαι τὸ διάστημα τῆς νέας κατασκευῆς. Εἰ δὲ οὐ χαρίζεται δι' ἔνδειαν ἀφθονίας τοσοῦτον μέτρον ἡ χώρα τῷ διαστήματι, μετρεῖσθαι καὶ μιᾷ τόξου βολῇ· ἐντὸς δὲ τοῦ ὡρισμένου ὁρίσματος οὐδενὶ παρέχεται ἄδεια τῆς τοιαύτης τῶν οἰκήσεων νεουργίας.

138. Ἀγρῶν ἀλλήλοις διαφόρου δεσποτείας παρακειμένων καὶ τοῦ μὲν ὑπερκειμένην ἔχοντος τὴν χώραν, τοῦ δὲ ὑποκειμένου ὄντος καὶ ἐν ἐπιπέδῳ ὁριζομένου, ἐὰν ὁ ὑπερκείμενος ἀγρὸς μέρει τινὶ συγκατασπασθεὶς ἢ σὺν φυτοῖς ἢ τούτων χωρὶς τὸν ὑποκείμενον τὸ ῥῆγμα δεξάμενον ἐπικαλύψῃ, μὴ ἁπλῶς ἔχειν ἄδειαν μήτε τὸν δεσπότην τοῦ ὑποδιεγκότος ἀγροῦ ὡς ἰδίας ἀντιποιεῖσθαι τῆς κατασπασθείσης ὕλης, ὅτι ἐν τοῖς αὐτοῦ ὁρίοις ἐπίκειται· μήτε μὴν τὸν τοῦ ὑπερκειμένου κύριον καὶ τὴν ῥῆξιν πεπονθότα κἀκεῖνον προσῳλονικεῖν τῶν ὁρίων κυριεύειν ὡς τὸ ῥῆγμα τὸ ὑποπεπτωκὸς ὑποδέδεκται· ἀλλὰ τὸν τοῦ ὑποκειμένου ἀγροῦ κύριον παραχωρεῖν τῷ τοῦ ὑπερκειμένου ἀγροῦ κυρίῳ, εἰ βούλοιτο τὴν κατασπασθεῖσαν ὕλην, εἴτε σύμφυτος εἴη εἴτε φυτῶν ἔρημος, ἀναλαβεῖν καὶ ἀνακομίζεσθαι· τὸν δὲ τῶν δύο αἱρεῖσθαι τὸ ἕτερον ἢ τὴν ὕλην λαβόντα, καθὼς ἐξ ἀρχῆς δεσπόζειν αὐτῆς κειμένης ἐν τοῖς ἰδίοις ὁρίοις, ἢ εἰ τοῦτο μὴ βούλοιτο, ἀπέχεσθαι παντελῶς αὐτὸν μετὰ τῆς ὕλης καὶ τῶν δεξαμένων ταύτην ὁρίων καὶ μὴ παρέχειν πράγματα τῷ τοῦ ὑποδεξαμένου ἀγροῦ τά συγκατασπασθέντα δεσπόζοντι. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ οἰκιῶν παρακειμένων ἀλλήλαις τῆς μὲν ὑπερκειμένης τῆς δὲ ὑποκειμένης.

εἰς ὄχθην ποταμοῦ δὲν κυριεύει τὸ κτίριον. Αἰγιαλὸς δὲν εἶναι τόπος ὅπου ἐκχειλίζει τὸ κῦμα τοῦ χειμῶνος· ὥστε καὶ τὸ θέρος ἕως τοὺς τόπους τούτους ὁρίζεται ὁ αἰγιαλός.

136. Ἐάν τινες ὁπουδήποτε προσαποκτήσωσι γῆν ἀπὸ πρόσχωσιν, γίνονται κύριοι αὐτῆς.

137. Κατὰ τὴν διάταξιν ὅσοι διανοοῦνται νὰ κατασκευάσωσι νέα οἰκήματα εἰς γεωργησίμους τόπους, εἰ μὲν ἡ εὐρυχωρία τὸ συγχωρεῖ, μετροῦσι τὴν ἀπόχασιν τοῦ νέου κτιρίου δύο βολὰς τόξου ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ ὁ τόπος δι' ἔλλειψιν εὐρυχωρίας δὲν δίδει τόσον μέτρον εἰς ἀπόστασιν, μετροῦσι καὶ μίαν βολὴν τόξου· ἐντὸς δὲ τῆς ὡρισμένης ἀποστάσεως δὲν ἔχει κανεὶς ἄδειαν νὰ κτίσῃ ἀπὸ καινουργῆς οἰκήματα.

138. Ὅταν ἀγροὶ διαφόρου κυριότητος γειτονεύωσι καὶ ὁ εἷς ἦναι εἰς τόπον ὑψηλότερον, ὁ δὲ ἄλλος εἰς χαμηλότερον καὶ ἐπίπεδον, ἐὰν μέρος τοῦ ὑπερκειμένου ἀγροῦ κατάφυτον ἢ χωρὶς φυτὰ ἀποκοπῇ καὶ σκεπάσῃ μὲ τὸ ἀποκοπὲν μέρος τὸν ὑποκείμενον, ὁ κύριος τοῦ κάτω ἀγροῦ δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ οἰκειοποιῆται τὴν ἀποκοπεῖσαν γῆν ὡς ἰδικήν του, διότι ἔπεσεν εἰς τὰ σύνορά του· οὐδὲ τοῦ ὑπερκειμένου καὶ ἀποκοπέντος ἀγροῦ ὁ κύριος νὰ φιλονεικῇ πρὸς κυρίευσιν τῶν συνόρων ὡς ὑποδεχθέντων τὸ καταπεσὸν μέρος· ἀλλὰ τοῦ ἐπιπέδου ἀγροῦ ὁ κύριος ὀφείλει νὰ παραχωρῇ εἰς τὸν τοῦ ὑπερκειμένου νὰ ἀναλαμβάνῃ, ἐὰν θέλῃ καὶ νὰ μεταφέρῃ τὴν ἀποκοπεῖσαν γῆν, εἴτε σύμφυτος εἶναι, εἴτε χωρὶς φυτά· καὶ οὕτως ἐκλέγει τὸ ἓν ἀπὸ τὰ δύο ἢ τὸ χῶμα νὰ λάβῃ καὶ νὰ κυριεύῃ, καθὼς ὅταν ἔκειτο εἰς τὰ ἰδιά του σύνορα, ἢ, ἐὰν δὲν θέλῃ τοῦτο, νὰ ἀπέχῃ παντελῶς ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ ὑποδεχθέντα αὐτὴν σύνορα καὶ νὰ μὴ παρενοχλῇ τὸν κύριον τοῦ ὑποδεχθέντος τὴν ἀποκοπεῖσαν τοῦ ἀγροῦ γῆν. Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ εἰς οἰκίας γειτονευούσας τῆς μιᾶς κειμένης εἰς ὑψηλοτέραν θέσιν καὶ τῆς ἄλλης εἰς χαμηλοτέραν.

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ λειτουργιῶν, τελῶν καὶ κομμερκίου.

1. Τῶν λειτουργιῶν αἱ μὲν εἰς πρόσωπα τίθενται καὶ καλοῦνται προσωπικαὶ, ὡς ὅταν τις δι' ἑαυτοῦ ἀγκαρείαν ἢ ἑτέρόν τινα δουλείαν τῷ δημοσίῳ ἀποδιδῷ· αἱ δὲ εἰς κτήσεις τινας καὶ οὐσίας καὶ καλοῦνται οὐσιακαί· εἰσὶ δὲ αὗται μὲν αἱ οὐσιακαὶ δηλονότι καὶ μονιμώτεραι, αἱ δὲ προσωπικαὶ εὐχερέστερον ἐναλλάσσονται· τῇ γὰρ τοῦ προσώπου μεταπτώσει ἡ τελείᾳ λείψει καὶ αὐταὶ συναπόλλυνται.

2. Οὐ δυνατὸν ἀπαργυρίζεσθαι λειτουργίαν, τουτέστιν ἀντὶ τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ ἐργάζεσθαι αὐτὴν διδόναι χρήματα· ὡς ὅταν τις διὰ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ δημοσιακὴν δουλείαν πειρᾶται χρήματα ἀντὶ ταύτης διδόναι καὶ ἀπολύεσθαι· τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν σωματικὴ, ἀλλ' οὐ χρηματικὴ λειτουργία τινὶ ἐπίκειται. (Β. LIV. 4. 12).

3. Τῷ λειτουργίαν ἔχοντι ἐπικλᾶται ἤγουν ἐπιτίθεται καὶ τιμὴ, τῷ δὲ τιμὴν ἔχοντι οὐκ ἐπικλᾶται ἐνέργεια. (Β. LIV. 4. 8.)

4. Ὅτι ἐκκλησία οὐ λειτουργεῖ, εἰ μὴ εἰς ἀνανέωσιν γεφύρας καὶ ὁδοστρωσιῶν· ὑπόκειται δὲ καὶ ἀγκαρείας καὶ παραγγαρείας ἐν καιρῷ στρατοπέδου, ἐν τούτοις δὲ καὶ ἀξία καὶ οἶκος ἀγγαρευέσθω καὶ παραγγαρευέσθω.

5. Οἱ τῶν ἐπισκόπων κληρικοὶ ἀπὸ μὲν τῶν προσωπικῶν λειτουργιῶν ἐξκουσατεύονται, ἀπὸ δὲ τῶν κτηματικῶν οὔ. (Β. III. 3. 3. καὶ 4).

6. Πᾶς εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν ἀγωγὸν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν συνεισφερέτω ὑπηρεσίας ἐκ μηδεμιᾶς ἐξκουσατευόμενος. (Β. LVIII. 12. 7).

7. Ὁ ἔχων δεκαὶξ παῖδας πάντων λειτουργημάτων ἀπαλλάττεται. (Β. LIV. 6. 5).

8. Οἱ ἀρτοποιοὶ μηδεμιᾷ ὑποκείσθωσαν λειτουργίᾳ μήτε αὐτοὶ μήτε τὰ τούτων ζῶα, ὡσὰν ἀπερικόπως τὸν ἄρτον ἐργάζονται. (Β. XXXIII. 1. 45).

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ ὑπηρεσιῶν, φόρων καὶ τελωνίου.

1. Τῶν ὑπηρεσιῶν τινὲς μὲν ἐπιβάλλονται εἰς πρόσωπα καὶ λέγονται προσωπικαὶ, καθὼς ὅταν προσωπικῶς ἀποδίδῃ τις εἰς τὸ δημόσιον ἀγγαρείαν ἢ ἄλλην τινὰ ἐργασίαν· τινὲς δὲ εἰς κτήματα τινὰ καὶ ὑπάρχοντα καὶ λέγονται κτηματικαί. Καὶ αὗται μὲν εἶναι καὶ μονιμώτεραι, αἱ δὲ προσωπικαὶ μεταβάλλονται εὐκολώτερον· διότι μὲ τοῦ προσώπου τὴν μετάπτωσιν ἢ τὴν τελείαν φθορὰν αὐτοῦ συγχάνονται καὶ αὐταί.

2. Δὲν συγχωρεῖται νὰ ἐξαργυρίζηται ἡ ὑπηρεσία, τουτέστιν ἀντὶ τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἐργασίας αὐτῆς νὰ καταβάλλωνται χρήματα· καθὼς ὅταν τις διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς αὐτὸν δημοσίαν ὑπηρεσίαν πασχίζῃ νὰ δίδῃ ἀντ' αὐτῆς χρήματα καὶ ν' ἀπαλλάττηται· γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἐπιβάλληται ὑπηρεσία σωματικὴ καὶ ὄχι χρηματική.

3. Εἰς τὸν ἔχοντα ὑπηρεσίαν ἐπιθέτεται καὶ τιμή, εἰς δὲ τὸν ἔχοντα τιμὴν ἐργασία δὲν ἐπιβάλλεται.

4. Ἡ ἐκκλησία δὲν συνεισφέρει εἰς φόρους, ἐκτὸς εἰς ἀνακαίνισιν γεφύρας καὶ εἰς δρομοστρώσια· εἰς δὲ καιρὸν πολέμου ὑπόκειται καὶ εἰς ἀγγαρίας, εἰς ταῦτα δὲ ἀγγαρεύεται καὶ παραγγαρεύεται καὶ ἀξίωμα καὶ οἰκία.

5. Οἱ κληρικοὶ τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ μὲν τὰς προσωπικὰς ὑπηρεσίας ἀπαλλάττονται, ἀπὸ δὲ τὰς κτηματικὰς ὄχι.

6. Ὀφείλει ἕκαστος νὰ συνεισφέρῃ ὑπηρεσίας εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν καὶ δὲν ἀπαλλάττεται ἀπὸ καμμίαν τούτων.

7. Ὁ ἔχων δεκαὶξ παιδία ἀπαλλάττεται ἀπὸ πᾶσαν ὑπηρεσίαν.

8. Οἱ ἀρτοποιοὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς καμμίαν ὑπηρεσίαν, οὔτε αὐτοὶ, οὔτε τὰ ζῶα τούτων, διὰ νὰ καταγίνωνται ἀδιακόπως εἰς τὴν ἀρτοποιίαν.

9. Οἱ ὁπλοποιοὶ, ἀρχιατροὶ, γραμμάτων διδάσκαλοι, ζωγράφων παιδευταὶ τοῦ βάρους τῶν μετάτων ἐλεύθεροι διατηρείσθωσαν. (B. LVII. 5. 4 καὶ 8).

10. Ἡ προσώποις διδομένη ἀτέλεια οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους· εἰ δὲ γένει ἢ ἀπογόνοις δοθῇ, οὐχ ἁρμόζει τοῖς ἀπὸ θηλυγονίας. Ἁρμόζει αὕτη καὶ τοῖς ἐκ θηλυγονίας κατὰ τὴν νεαράν.

11. Τοῖς τέλεσιν οἱ ἀγροὶ οὐ μὴν τὰ πρόσωπα ἐνέχονται. B. LVI. 1. 7).

12. Τὰ δημόσια τέλη οὐκ εἰσι κατὰ προσώπων, ἀλλὰ κατὰ πραγμάτων· καὶ δεῖ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας σπουδάζειν, ἵνα μηδεὶς ὑπὲρ ὧν οὐ νέμεται συντελῇ. (B. LVI. 8. 3.)

13. Ἐὰν λίθους τινὲς εἰς ἰδιωτικὸν τόπον κόπτωσι, δέκατον τῷ δημοσίῳ καὶ δέκατον τῷ δεσπότῃ διδότωσαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐχέτωσαν αὐτοὶ ὑπὲρ κόπου. (B. LVI. 12. 5).

14. Ἓν ἑκάστῳ ἐνιαυτῷ δεκαεπτὰ κεράτια εἷς ἕκαστος ἄνθρωπος χρυσολέκτης παρεχέτω οὐ μόνον τῆς Ποντικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσιανῆς. (B. LVI. 12. 6.)

15. Πᾶς ὑποκείμενος τέλει οἱῳδήποτε ἀπαιτούμενος αὐτὸ, εἰ δείκνυσιν ἀποδείξεις παρελθόντων τριῶν ἐτῶν, μὴ ἀπαιτείσθω τῶν ὄπισθεν τούτων χρόνων ἐπιζητουμένων τελῶν. (B. LVI. 8. 29).

16. Ὁ ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη στρατευσάμενος ἀπέχεται ῥυπαρῶν λειτουργιῶν. (B. LVII. 3. 2).

17. Περὶ παρελθόντων δημοσίων ἤτοι ὀπισθοτελειῶν οὐκ ἐνάγεταί τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

18. Ὅτι πάντες ὀφείλουσι κομμερκεύεσθαι. (B. LVI. 1. 21).

19. Ὅσα οἱ πρεσβευταὶ τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν ἐπιφερόμενοι παραγίνονται, εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν πρὸς Ῥωμαίους ἦγαγον, τελωνείσθωσαν· εἰ δὲ ἀπὸ Ῥωμαίων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα βαστάζουσιν, ἑστωσαν ἀτελώνητα. (B. LVI. 4. 8.)

20. Πενταετίας παραδραμούσης οὐκέτι ζητεῖ ὁ δημόσιος τὸ κλεπτοτελωνηθὲν τέλος ἤτοι τὸ κομμέρκιον, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς πεν-

9. Οἱ ὁπλοποιοὶ, ἀρχιατροὶ, γραμμάτων διδάσκαλοι, ζωγράφων παιδευταὶ διατηροῦνται ἐλεύθεροι ἀπὸ τὸ βάρος τῶν στρατιωτικῶν καταλυμάτων.

10. Ἡ διδομένη εἰς πρόσωπα ἀτέλεια δὲν μεταβαίνει εἰς κληρονόμους· ἡ δὲ δοθεῖσα εἰς γενεὰν ἢ ἀπογόνους, δὲν ἁρμόζει εἰς τοὺς καταγομένους ἀπὸ θηλυγονίαν· κατὰ δὲ τὴν νεαρὰν ἁρμόζει αὕτη καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ θηλυγονίαν.

11. Εἰς τοὺς φόρους ἐνέχονται οἱ ἀγροὶ καὶ ὄχι τὰ πρόσωπα.

12. Οἱ δημόσιοι φόροι δὲν ἐπιβάλλονται εἰς τὰ πρόσωπα ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα· καὶ τῆς ἐπαρχίας ὁ διοικητὴς ὀφείλει νὰ ἐπιμεληται, διὰ νὰ μὴ συνεισφέρῃ κανεὶς δι' ὅσα δὲν νέμεται.

13. Ἐάν τινες κόπτωσι λίθους εἰς ἰδιωτικὸν τόπον, ὀφείλουσι νὰ δίδωσι δέκατον εἰς τὸ δημόσιον καὶ δέκατον εἰς τὸν κύριον τοῦ τόπου, τὸ δὲ ἐπίλοιπον νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ διὰ τὸν κόπον των.

14. Ἕκαστος χρυσολέκτης ὄχι μόνον τῆς Ποντικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως, καταβάλλει κατ' ἔτος ἀνὰ δεκαεπτὰ χρυσίου κεράτια.

15. Πᾶς ὑποκείμενος εἰς φόρον οἱονδήποτε, ἐὰν ἀπαιτούμενος αὐτὸν ῥίψῃ ἐξορλητικὰ τριῶν παρελθόντων ἐτῶν, δὲν ἐνέχεται εἰς τὰ ἐπιζητούμενα λείψανα ἐκείνων τῶν ἐτῶν.

16. Ὁ ἐκστρατεύσας εἴκοσιν ἔτη, ἐλευθεροῦται ἀπὸ ῥυπαρὰς ὑπηρεσίας.

17. Περὶ ὀπισθοτελειῶν ἤτοι λειψάνων φόρου δὲν ἐνάγεταί τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

18. Πάντες ὀφείλουσι νὰ καταβάλλωσι τελώνιον.

19. Δι' ὅσα τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν οἱ πρέσβεις φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν, ἐὰν ἀπὸ τὸ ἔθνος των τὰ μετακομίζωσι πρὸς τοὺς Ρωμαίους, καταβάλλουσι τελώνιον· εἰ δὲ τὰ ἐξάγουσιν ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους πρὸς τὴν πατρίδα των, ταῦτα μένουσιν ἀτελώνητα.

20. Μετὰ πέντε ἐτῶν παρέλευσιν τὸ δημόσιον ταμεῖον δὲν αἰτεῖ πλέον τὸ κλεπτοτελωνηθὲν, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς πενταετίας, ὅπου

ταετίας, ἐν ᾧ μὴ φαίνεται τὸ πρᾶγμα μηδὲ κατὰ δόλον κρύπτεται, ἀλλὰ ἀπώλετο τυχόν. (B. LVI. 4. 2.)

21. Ὁ κατὰ πλάνην καὶ οὐ κατ' ἀπάτην εἰς τὸ κλεπτοτελώνημα ἐμπεσὼν διπλοῦν δίδωσι τὸ τέλος· ὁ δὲ κατὰ ἀπάτην ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι τὸ τέλος καὶ ἐλεγχθεὶς ἀπόλυσι τὸ φορτίον. (B. LVI. 1. 17.)

22. Τὸ κλεπτοτελωνηθὲν δημεύεται.

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ μεριδων ἐν ᾧ καὶ περὶ εὑρέσεως θησαυροῦ [τῶν ἐκ βυθοῦ ἐπαιρομένων].

1. Ἐὰν χρυσίον ἢ ἄργυρος ἢ ἕτερόν τι ἐκ βυθοῦ ἐπαρθῇ ἀπὸ ὀργυιῶν ὀκτὼ, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ ἥμισυ διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ βυθοῦ· τῶν δὲ ἐκριπτομένων ἀπὸ θαλάσσης εἰς γῆν καὶ εὑρισκομένων ἐπὶ πῆχυν ἕνα λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων δέκατον μέρος τῶν ἀποσωζομένων. (B. LIII. 8. 47.)

2. Λαμβανέτωσαν οἱ ὑποδέκται τοῦ μὲν σίτου τὴν πεντηκοστὴν, οἴνου δὲ καὶ λάρδου εἰκοστὴν, τῶν δὲ κριθῶν τὴν τεσσαρακοστήν· οἱ δὲ Ἀρμένιοι ὑποδέκται καὶ κριθῆς καὶ σίτου τεσσαρακοστὴν λαμβανέτωσαν, οἴνου δὲ καὶ λάρδου πεντεκαιδεκάτην μοῖραν λαμβανέτωσαν. (B. LVI. 11. 7.)

3. Εἰ δοῦλός μου ἢ υἱός μου εὕροι θησαυρὸν, εἰ μὲν ἐν ἀγρῷ ἑτέρου, μέρος, εἰ δὲ ἐν τῷ ἐμῷ, τὸ πᾶν προσποριζει μοι. Εἰ ἐν τῷ ὑποτιθέντι μοι ἀγρῷ ἢ οἴκῳ εὕρω θησαυρὸν, μέρος δίδωμι τῷ χρεώστῃ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐδὲ ἐὰν λάβω τὸ χρέος ἀποκαθιστῶ.

4. Ἐὰν ἐν δημοσίῳ τόπῳ ἢ βασιλικῷ ἢ ἀφωρισμένῳ εἰς ταφὴν ἢ μνημείῳ θησαυρὸς εὑρεθῇ, τὸ ἥμισυ τῷ δημοσίῳ διαφέρει. Ὁ δὲ ἀποκρύπτων τὸ διαφέρον τῷ δημοσίῳ μέρος, τὸν ὅλον θησαυρὸν ἀποδίδωσιν. Οὐδεὶς δὲ μηνύειν ἑαυτὸν εὑρηκέναι θησαυρὸν ἀναγκάζεται, εἰ μὴ μέρος αὐτοῦ τῷ δημοσίῳ διαφέρει. (B. LVI. 2. 3.)

δὲν φαίνεται τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ κατὰ δόλον κρύπτεται, ἀλλ' ἐχάθη κατὰ τύχην.

21. Ὁ ὑποπεσὼν εἰς κλεπτοτελώνημα κατὰ πλάνην καὶ ὄχι κατ' ἀπάτην, καταβάλλει διπλοῦν τὸ τελώνιον· ὁ δὲ κατ' ἀπάτην διὰ νὰ μὴ καταβάλῃ τὸ τελώνιον καὶ ἐξελεγχθεὶς τοιοῦτος χάνει τὸ φορτίον.

22. Τὸ κλεπτοτελωνηθὲν δημεύεται.

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ μεριδίων καὶ περὶ εὑρέσεως θησαυροῦ.

1. Ἐάν τις ἀπὸ ὀκτὼ ὀργυιῶν βάθος ἐβγάλῃ χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ ἄλλο τι ὁ ἀποσώζων τοῦτο λαμβάνει τὸ ἥμισυ διὰ τοῦ βυθοῦ τὸν κίνδυνον· τῶν δὲ ἐκριπτομένων ἀπὸ τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν γῆν καὶ εὑρισκομένων ἕως ἕνα πῆχυν, τὸ δέκατον μέρος λαμβάνει ὁ ἀποσώζων.

2. Οἱ ἀποταμιευταὶ τοῦ μὲν σίτου λαμβάνουσι τὸ πεντηκοστὸν, τοῦ δὲ οἴνου καὶ παστοῦ τὸ εἰκοστὸν, καὶ τοῦ κριθαρίου τὸ τεσσαρακοστόν· οἱ δὲ Ἀρμένιοι ἀποταμιευταὶ καὶ τοῦ κριθαρίου καὶ τοῦ σίτου λαμβάνουσι τὸ τεσσαρακοστὸν, τοῦ δὲ οἴνου καὶ παστοῦ τὸ δέκατον πέμπτον.

3. Ἐὰν δοῦλός μου ἢ υἱός μου εὕρῃ θησαυρὸν, εἰ μὲν εἰς ἄλλου ἀγρὸν, μοῦ προσπορίζει μέρος, εἰ δὲ εἰς τὸν ἰδικόν μου, τὸ ὅλον. Ἐὰν εἰς ἀγρὸν ἢ οἰκίαν ὑποθηκευθέντα εἰς ἐμὲ εὕρω θησαυρὸν, μέρος δίδω εἰς τὸν χρεώστην· τὸ δὲ λοιπὸν, οὐδὲ ἐὰν λάβω τὸ χρέος, δὲν ἀποκατασταίνω.

4. Ἐὰν εἰς δημόσιον τόπον ἢ βασιλικὸν ἢ ὅσιον ἢ εἰς μνῆμα εὑρεθῇ θησαυρὸς, τὸ ἥμισυ μέρος ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ὁ δὲ ἀποκρύπτων τὸ ἀνῆκον εἰς τὸ ταμεῖον ἀποδίδει τὸ ὅλον τοῦ θησαυροῦ. Κἀνεὶς ὅμως δὲν ἀναγκάζεται νὰ κηρύττῃ ὅτι εὗρε θησαυρὸν, ἐκτὸς ἐὰν μέρος αὐτοῦ ἀνήκῃ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

5. Οἱ κατὰ τῶν πολεμίων στήσαντες τρόπαιον σκύλων τινῶν ὡς εἰκὸς εὑρισκομένων, τοῦ ἕκτου μέρους μόνον ἀφαιρουμένου τῷ δημοσίῳ, ἐξ ἴσης μοίρας οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμενοι τὸ ὑπόλοιπον ἅπαν μεριζέτωσαν· ἀρκεῖ γὰρ τοῖς ἄρχουσιν ἡ προσθήκη τῶν μισθῶν αὐτῶν. Εἰ δὲ εὑρεθῶσί τινες ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχόντων διαφερόντως ἀνδρισάμενοι, ὁ στρατηγὸς ἐκ τοῦ εἰρημένου μέρους τοῦ δημοσίου ἄδειαν ἐχέτω φιλοτιμήσασθαι αὐτούς· κατὰ δὲ τὴν μερίδα τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ εὑρισκομένου καὶ ὁ ἐν τοῖς τούλδοις φύλαξ καταλειπόμενος λήψεται.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ῥιπτομένων καὶ δικαίου ὑποστροφῆς.

1α. Ἐὰν διὰ τὸ κουφισθῆναι πλοῖον ἀποβληθῶσι φορτία πάντων συνειδότων, ἀφίενται τὰ ῥιφθέντα πράγματα καὶ αὐτά γε μὴν τὸ πλοῖον πρὸς τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν ὑπόκειται τῇ συνεισφορᾷ ἐξῃρημένων τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῆς σιταρχίας. (Β. LIII. 3. 1.)

2α. Ἐν τῇ συνεισφορᾷ τὰ μὲν ἀποβληθέντα πρὸς ὅπερ ἠγοράσθησαν ἀποτιμῶνται, οὐ μὴν πρὸς ὅπερ πραθῆναι ἠδύναντο· τὰ δὲ σωθέντα πρὸς ὃ δύνανται πραθῆναι, ἀποτιμῶνται.

1. Οἱ μεθ' ὅπλων ἡττηθέντες καὶ τοῖς πολεμίοις ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότες οὐκ ἔχουσι δίκαιον ὑποστροφῆς.

2. Ὑποστροφὴς δέ δίκαιόν ἐστιν ἐπανάληψις καὶ τῆς προτέρας καταστάσεως καὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων αὐτῶν. (Β. XXXIV. 1. 15.)

3. Καὶ ὁ αὐτόμολος ἐλεύθερος ἀνήρ τε καὶ γυνὴ τὸ δίκαιον τῆς ὑποστροφῆς οὐκ ἔχει. (Β. XXXIV. 1. 15.)

4. Αὐτόμολός ἐστιν, οὐ μόνον ὁ ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς ἐχθροὺς ἀπελθών, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν καιρῷ τῶν ἀνακωχῶν πρὸς ἔθνος μὴ ἔχον πρὸς ἡμᾶς φιλίαν ἀπελθὼν ἤτοι ἀπορυγών.

5. Οἱ στήσαντες τρόπαιον κατὰ τῶν πολεμίων, ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ διὰ τὸ δημόσιον ταμεῖον τὸ ἕκτον μόνον μέρος τῶν εὑρισκομένων λαφύρων, ὅλον τὸ λοιπὸν μοιράζονται ἐξ ἴσου ἄρχοντες καὶ στρατευόμενοι· διότι ἀρκεῖ εἰς τοὺς ἄρχοντας ἡ προσθήκη τῶν μισθῶν αὐτῶν. Εἰ δέ τινες ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τούτους ἔδειξαν μεγάλας ἀνδραγαθίας, ἔχει ἄδειαν ὁ στρατηγὸς νὰ φιλοδωρήσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὸ προλεχθὲν μέρος τοῦ δημοσίου ταμείου. Κατὰ δὲ τὸ μέρος τοῦ παρευρισκομένου εἰς τὴν μάχην λαμβάνει καὶ ὁ καταλειπόμενος φύλαξ τῆς ἀποσκευῆς.

ΤΙΤΛ. Ζ. — Περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ῥιπτομένων καὶ δικαιώματος ὑποστροφῆς.

1α. Ἐὰν πρὸς ἐλάφρωσιν πλοίου ῥιφθῶσιν εἰς θάλασσαν φορτία, εἰς τὸ τίμημα τῶν ῥιφθέντων πραγμάτων συνεισφέρουσιν ὅλοι· καὶ τὸ πλοῖον αὐτὸ ὑπόκειται εἰς τὴν συνεισφορὰν ἀναλόγως τῆς ἐκτιμήσεώς του, ἐκτὸς τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῶν τροφίμων.

2α. Εἰς τὴν συνεισφορὰν τὰ μὲν χαθέντα ἐκτιμῶνται καθ' ὅσον ἠγοράσθησαν, καὶ ὄχι καθ' ὅσον ἠδύναντο νὰ πωληθῶσι· τὰ δὲ σωθέντα καθ' ὅσον δύνανται νὰ πωληθῶσιν.

1. Οἱ νικηθέντες μὲ τὰ ὅπλα ἀνὰ χεῖρας καὶ παραδώσαντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς πολεμίους ὑποστροφῆς δικαίωμα δὲν ἔχουσιν.

2. Ὑποστροφὴς δὲ δικαίωμα εἶναι ἡ ἐπανάληψις καὶ τῆς προτέρας τοῦ πολίτου καταστάσεως καὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων.

3. Καὶ ὁ αὐτόμολος ἐλεύθερος ἀνὴρ καὶ γυνὴ δὲν ἔχει τῆς ὑποστροφῆς τὸ δικαίωμα.

4. Αὐτόμολος εἶναι ὄχι μόνον ὁ ἀπελθὼν πρὸς τοὺς πολεμίους εἰς καιρὸν πολέμου, ἀλλὰ καὶ ὁ μεταβὰς πρὸς ἔθνος μὴ ἔχον μὲ ἡμᾶς φιλίαν εἰς καιρὸν τῶν ἀνακωχῶν.

5. Τὸ ἐν πολέμῳ λαμβανόμενον ἀνδράποδον ἐν παιδᾳ ἐστὶν, οὐ μὴν τῷ δικαίῳ τῆς ὑποστροφῆς ἐπανέρχεται. (Β. XXXIV. 1. 23).

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ υἱοθεσίας.

1. Εὐνοῦχοι εἰς θέσιν τινὰ οὐ λαμβάνουσιν, ἐπειδὴ οὐδὲ παιδοποιεῖν δύνανται· οἱ δὲ σπάδωνες λεγόμενοι εὐνοῦχοι ἤτοι οἱ ἐκ φύσεως εὐνοῦχοι ἢ διά τι πάθος λαμβάνουσιν· ἐπειδὴ τούτους ἐλπὶς τοῦ πάθους ἀπαλλαγέντας δύνασθαι παιδοποιεῖν. (Β. XXXIII. 1. 51).

2. Τῶν γὰρ εὐνούχων οἱ μὲν καλοῦνται *σπάδωνες*, οἱ δὲ *θλιβίαι*, οἱ δὲ *καστράτοι*. Καὶ *σπάδωνες* μὲν εἰσὶν οἵτινες διὰ πάθος ἢ ψύξιν ἐνοχλήσασαν τοῖς γονίμοις μορίοις παιδοποιεῖν κωλύονται. *Θλιβίαι* δὲ οἵτινες ὑπὸ τῆς τροφοῦ ἢ τῆς μητρὸς τυχὸν ἔκθλιψιν τῶν διδύμων ὑπέστησαν. *Καστράτοι* δὲ ἐφ' ὧν γέγονεν ἐκτομὴ τῶν γεννητικῶν μορίων.

3. Γυνὴ οὐδὲ κατὰ βασιλικὴν αἴτησιν, οὐδὲ κατὰ ἀρχοντικὴν δύναται λαμβάνειν εἰς θέσιν τινά· ἡ γὰρ θέσις δίδωσιν ἡμῖν τὴν κατὰ τοῦ παιδὸς ὑπεξουσιότητα· αὕτη δὲ τοὺς φυσικοὺς παῖδας ὑπεξουσίους οὐκ ἔχει. Ὁ δὲ νόμος ἀκολουθεῖ τῇ φύσει· εἰκότως ἄρα οὐ λήψεται εἰς θέσιν τινὰ, εἰ μὴ ἄρα ἐκ φιλοτιμίας βασιλέως πρὸς παραμυθίαν τῶν τελευτησάντων αὐτῆς παίδων βουληθῇ λαβεῖν· ὥστε οὖν ἡ μὴ ἔχουσα παῖδας γυνὴ οὐδὲ διὰ βασιλέως ἀντιγραφῆς εἰς θέσιν λήψεταί τινα. (Β. XXXIII. 1. 52.)

4. Ἡ δὲ ιζ'. νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος φησὶ περὶ τοῦ ἐξεῖναι υἱοθετεῖσθαι καὶ εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ περὶ τοῦ ἐπίσης πάντας υἱοθετεῖσθαι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, εἴτε παῖδας ἔχοιεν, εἴτε μὴ, εἴτε καὶ παρθενεύειν εἵλοντο· καὶ μὴ μόνον παρὰ βασιλέως τὸν υἱοθετεῖσθαι βουλόμενον, ἀλλὰ καὶ παρὰ παντὸς τοῦ καθ' ἑκάστην χώραν τὸ ἄρχειν καὶ διέπειν λαχόντος τὴν ἐξουσίαν λαμβάνειν.

5. Τὸ εἰς πόλεμον λαμβανόμενον ἀνδράποδον εἶναι λεῖα καὶ δὲν ἐπανέρχεται κατὰ τῆς ὑποστροφῆς τὸ δικαίωμα.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ υἱοθεσίας.

1. Εὐνοῦχοι δὲν λαμβάνουσί τινα εἰς υἱοθεσίαν, διότι οὐδὲ νὰ τεκνοποιῶσι δύνανται· οἱ δὲ λεγόμενοι σπάδωνες ἤτοι οἱ ἐκ φύσεως ἢ διὰ πάθος τι εὐνοῦχοι λαμβάνουσι· διότι εἶναι ἐλπιζόμενον ὅτι αὐτοὶ δύνανται ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τὸ πάθος νὰ τεκνοποιήσωσι.

2. Τῶν εὐνούχων τινὲς μὲν λέγονται σπάδωνες, τινὲς δὲ θλιβίαι, καί τινες τομίαι. Καὶ σπάδωνες μὲν εἶναι οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ τεκνοποιῶσι διὰ πάθος τι ἢ ψύχραν βλάψασαν τὰ γεννητικὰ μόρια. Θλιβίαι δὲ ὅσων ἡ τροφὸς ἢ ἡ μήτηρ κατὰ τύχην ἔθλιψεν τοὺς ὄρχεις· καὶ τομίαι ὅσων ἐκόπησαν τὰ γεννητικὰ μόρια.

3. Γυνὴ δὲν δύναται νὰ υἱοθετήσῃ τινὰ οὔτε κατὰ δικαστικὴν προσταγὴν, οὔτε κατὰ βασιλικὴν διάταξιν· διότι ἡ μὲν υἱοθεσία δίδει τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ παιδίου, καὶ ἡ γυνὴ δὲν ἔχει ὑπεζούσια οὐδὲ τὰ φυσικά της τέκνα. Ὁ δὲ νόμος ἀκολουθεῖ τὴν φύσιν. Εὐλόγως λοιπὸν δὲν υἱοθετεῖ τινα, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ χάριν τοῦ βασιλέως υἱοθετήσῃ πρὸς παρηγορίαν διὰ θάνατον τῶν ἰδίων της τέκνων. Ὅθεν ἡ μὴ τεκνοποιήσασα γυνὴ οὐδὲ κατὰ βασιλέως ἀντιγραφὴν δὲν υἱοθετεῖ.

4. Ἡ δὲ τοῦ Καίσαρος Λέοντος ιζ'. Νεαρὰ λέγει ὅτι δύνανται νὰ υἱοθετῶσι καὶ εὐνοῦχοι καὶ γυναῖκες καὶ πάντες ἐπίσης ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἴτε ἐτεκνοποίησαν, εἴτε ὄχι, εἴτε καὶ ἐπροτίμησαν νὰ ζῶσι παρθένοι· ὁ δὲ θέλων νὰ υἱοθετῇ λαμβάνει τὴν ἄδειαν τούτου ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν βασιλέα, ἀλλὰ ἀπὸ πάντα δικαστὴν καὶ διοικητὴν ἑκάστης χώρας.

5. Δεῖ τὸν λαμβάνοντα εἰς υἱοθεσίαν εἶναι μείζονα τοῦ λαμβανομένου, ἐπειδὴ πρὸς μίμησιν τῆς φύσεως ἐπινενόηται ἀπαιτούσης πρεσβύτερον εἶναι τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα· δεῖ δὲ προηγεῖσθαι τὸν πατέρα ὀκτωκαίδεκα ἐνιαυτούς· ἡ γὰρ τοιαύτη ἡλικία ἐφηβότης λέγεται τελεία. (Β. XXXIII. 1. 50.)

6. Οὐδεὶς υἱοθετεῖσθαι τὸν ἄνηβον δύναται εἰ μὴ συγγενὴς αὐτοῦ ἢ χρηστὴν ἔχων πρὸς αὐτὸν διάθεσιν. (Β. XXXIV. 1. 13).

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ τῶν προσφευγόντων.

1. Μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ προσφεύγοντες, ὅπλοις δὲ ἑαυτοὺς μὴ ἀσφαλιζέσθωσαν. Μεθ' ὅπλων οἰκέτης προσφυγὼν εὐθὺς ἐκβαλλέσθω· ἀνθιστάμενος δὲ μείζονι βιαζέσθω δυνάμει· κἂν μαχόμενος τελευτήσῃ, ἀνεύθυνος ἔστω ὁ ἐπελθὼν δεσπότης. (Β. V. 1. 12).

2. Οὔτε ἀνδροφόνοις, οὔτε μοιχοῖς, οὔτε παρθένων ἅρπαξιν ἁμαρτάνουσι τὴν ἐκ τῶν ὅρων φυλάξεις ἀσφάλειαν, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ἑλκύσεις, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπάξεις· ὅτι ἡ ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια οὐ τοῖς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις δίδοται παρὰ τοῦ νόμου.

3. Ὁ τὸν προσφεύγοντα εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ αὐθεντίᾳ ἀποσπάσας τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω. (Β. LX. 45. 18).

4. Ἡ διάταξις κελεύει τὸν μὲν προσφεύγοντα προσώποις δυνατοῖς εἰς προστασί αν δίκης ἕνεκεν ἐκπίπτειν τῆς δίκης· τὸν δὲ δεχόμενον εἰς προστασίαν τινὰ, κἂν συγκλητικός ἐστιν, ἓξω τῶν διατεταγμένων τιμω ρεῖσθω. (Β. VII. 9. 1.)

5. Ἐάν τις ἐν τῷ δανείζειν ἢ ἄλλως πως συναλλάγματα ποιεῖν παρατεῖται μὲν τὸ εἰς οἰκεῖον ὄνομα λαβεῖν ἀσφάλειαν ἤτοι γραμματεῖον ἢ ἄλλο συμβόλαιον, εἰς ὄνομα δὲ δυνατοῦ προσώπου παρασκευάζει γενέσθαι τὸ γραμματεῖον, κελεύει ἡ διάταξις ἐκπίπτειν τοῦ τοιούτου χρέους τὸν τοῦτο πεποιηκότα.

5. Ὁ υἱοθετῶν ἀνάγκη νὰ ἦναι πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν υἱοθετούμενον διότι τοῦτο ἀπομιμεῖται τὴν φύσιν ἀπαιτοῦσαν ὁ πατὴρ νὰ ἦναι πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν υἱόν. Ἀνάγκη δὲ νὰ ἔχῃ ὁ πατὴρ δεκαοκτὼ ἔτη περισσότερα· διότι ἡ τοιαύτη ἡλικία εἶναι τελεία ἥβη.

6. Κανεὶς ἄλλος δὲν δύναται νὰ υἱοθετῇ τὸν ἄνηβον, εἰμὴ συγγενὴς αὐτοῦ ἢ ἔχων πρὸς αὐτὸν καλὴν διάθεσιν.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ καταφευγόντων εἰς ἐκκλησίαν.

1. Οἱ καταφεύγοντες ἕως τῆς ἐκκλησίας τὰ ὅρια πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς εἶναι εἰς ἀσφάλειαν· μὲ ὅπλα ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀσφαλίζωνται. Δοῦλος καταφεύγων ἔνοπλος ἀποδιώκεται εὐθύς· ὁ δὲ ἀνθιστάμενος βιάζεται διὰ μεγαλειτέρας δυνάμεως· καὶ ἐὰν φονευθῇ μαχόμενος, ὁ κατ' αὐτοῦ ὁρμήσας δεσπότης μένει ἀνεύθυνος.

2. Ἡ ἀπὸ τὰ προλεχθέντα ὅρια ἀσφάλεια δὲν φυλάττεται οὔτε εἰς ἀνδροφόνους, οὔτε εἰς μοιχοὺς, οὔτε εἰς ἅρπαγας παρθένων, ὅταν πράττωσι τὰ ἐγκλήματα ταῦτα· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἀποσύρονται ἀπ' ἐκεῖ καὶ τιμωροῦνται· διότι τὴν ἀπὸ τὰ ἱερὰ ἀσφάλειαν δὲν δίδει ὁ νόμος εἰς τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀδικουμένους.

3. Ὁ αὐτογνωμόνως ἀποσύρας τὸν καταφυγόντα εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν δαίρεται, κουρεύεται καὶ ἐξορίζεται.

4. Κατὰ τὴν διάταξιν ὁ καταφεύγων εἰς δυνατῶν προσώπων προστασίαν διὰ δίκην χάνει ταύτην· ὁ δὲ ὑποδεχόμενός τινα εἰς προστασίαν, καὶ συγκλητικὸς ἐὰν τύχῃ, τιμωρεῖται ἐκτάκτως.

5. Ἐάν τις δανείζων ἢ ἄλλο τι συνάλλαγμα γράφων, παραιτεῖ νὰ λάβῃ εἰς ἴδιόν του ὄνομα ἀσφάλειαν ἤτοι ἔγγραφον ἢ ἄλλην ὁμολογίαν, ὀργανίζει δὲ νὰ γείνῃ τὸ ἔγγραφον εἰς δυνατοῦ προσώπου ὄνομα, κατὰ τὴν διάταξιν ὁ μηχανευόμενος τὸ τοιοῦτον χάνει τὸ δάνειον.

ΤΙΤΑ. Γ. Περὶ χρήσεως.

1. Τὰ εἰς χρῆσιν ἤγουν χρείαν τινὰ διδόμενα ἢ κινητά εἰσιν ἢ ἀκίνητα. Καὶ χρεωστεῖ ὁ λαμβάνων μὴ ποιῆσαι δόλον ἐν αὐτοῖς ἢ ἀμέλειαν· ὅσα δὲ μήτε ἀμελοῦντος, μήτε δολιευομένου τούτου ἀπό τινος τύχης εἰς αὐτὰ γένηται ζημία, τὸν δεσπότην ὀφῇ τουτέστιν εἰς τὸν δεσπότην αὐτὸν ἀνατρέχει, καὶ τὴν ζημίαν ὁ δεσπότης ὑρίσταται καὶ οὐχ ὁ πρὸς τὴν χρῆσιν τὸ πρᾶγμα λαβών. Ἐὰν δὲ ὁ λαβὼν συμφωνήσῃ καὶ εἴπῃ ῥητῶς ἵνα αὐτὸς καὶ ἐπὶ τοῖς κατὰ τύχην συμβησομένοις ἐνέχηται, ἡ συμφωνία κρατεῖ καὶ ὁ συμφωνήσας ἐνέχεται. (Β. XIII. 1. 1).

2. Ὁ χρησάμενος ἤγουν πρὸς χρείαν τινὰ ζητήσας ἀλλότριόν τι πρᾶγμα καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος, ὅτι μέλλει χρήσασθαι αὐτῷ ἐπὶ δουλείᾳ τινί, εἶτα οὐκ ἐπὶ ταύτῃ, ἀλλ' ἐπὶ ἑτέρᾳ χρησάμενος καὶ ὡς κλέπτης λογίζεται καὶ ἐὰν συμβῇ ζημία τις εἰς τὸ διπλάσιον αὐτὴν ἀποδίδωσι. Τῇ αὐτῇ καταδίκῃ ἐνέχεται καὶ ὁ λαβὼν ἀλλότριον ζῶον, ὥστε ἐγγὺς ἀπελθεῖν καὶ ἀπελθὼν μακρότερον. (Β. XIII. 1. 5).

3. Ὁ κεχρημένος ἵππῳ ἕως ὡρισμένου τινὸς τόπου, τὸν δὲ ὁρισθέντα τόπον ὑπερβάς, τῆς ὡς εἰκὸς γενομένης ἐπ' αὐτῷ βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτὸς τὸν λόγον ὑπέχων τὸ ἀζήμιον τοῦ ἵππου τῷ κυρίῳ περιποιεῖται. Ἐὰν μέντοιγε ἐντὸς τοῦ ὁρισθέντος τόπου βλάβη ἐπιγένηται ἵππῳ ἢ θάνατος, ἀζήμιος ὁ κεχρημένος διατηρεῖται· εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀμελείας ἢ καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς τὸ περὶ τὸν ἵππον ἐργάσεται πάθος. (Β. XIII 1. 23).

4. Ἀναγκάζεται ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων γεωργεῖν τὸν ἀγρὸν· αὐτῷ γὰρ διαρρέει τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δυνάμενα λαμβάνεσθαι. (Β. XVI. 1. 9).

5. Ὅταν τις χρῆσιν μόνην ἔχῃ πραγμάτων, τὴν δὲ δεσποτείαν ἑτέρῳ παραφυλάττῃ, ὅσα ἂν ἀπὸ τῆς χρήσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν κτήσασθαι δυνηθείη, μόνην τὴν

ΤΙΤΑ. Γ. — Περὶ χρήσεως.

1. Τὰ διδόμενα πρὸς χρῆσιν ἤγουν πρὸς μεταχείρισίν τινα ἢ κινητὰ εἶναι ἢ ἀκίνητα. Καὶ ὁ λαμβάνων ὀφείλει νὰ μὴ φερθῇ εἰς ταῦτα δολίως ἢ ἀμελῶς· ὅσα δὲ χωρὶς αὐτὸς νὰ ἀμελῇ ἢ νὰ δολιεύηται βλαφθῶσιν ἀπὸ τύχην τινὰ, ἡ ζημία ἀνάγεται εἰς τὸν κύριον τουτέστι πίπτει εἰς βάρος του, καὶ αὐτὸς τὴν ὑρίσταται καὶ ὄχι ὁ λαβὼν τὸ πρᾶγμα πρὸς χρῆσιν. Εἰ δὲ ὁ λαβὼν συμφωνήσῃ καὶ εἰπῇ ῥητῶς ὅτι αὐτὸς ἐνέχεται καὶ εἰς ὅσα ἐνδέχεται νὰ συμβῶσιν ἀπὸ τύχης, ἡ συμφωνία ἰσχύει καὶ ἐνέχεται ὁ ὁμολογήσας.

2. Ὁ χρησθεὶς ἤγουν αἰτήσας ἀλλότριον πρᾶγμα πρὸς χρείαν τινὰ καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν κύριον τοῦ πράγματος, ὅτι μέλλει νὰ τὸ μεταχειρισθῇ εἰς ὡρισμένην ὑπηρεσίαν, ἔπειτα δὲν τὸ μεταχειρισθῇ εἰς ταύτην, ἀλλὰ πρὸς ἄλλην τινὰ καὶ ὡς κλέπτης λογίζεται καὶ ἐὰν συμβῇ ζημία τις τὴν ἀποδίδει διπλασίαν. Εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν ἐνέχεται καὶ ὅποιος ἔλαβεν ἀλλότριον ζῶον διὰ νὰ ταξειδεύσῃ πλησίον καὶ ὑπάγει μακρύτερα.

3. Ὁ χρησθεὶς ἵππον ἕως εἰς ὡρισμένον τόπον, ἐὰν ὑπερβῇ τὸν τόπον τοῦτον, αὐτὸς εὐθύνεται περὶ τῆς συμβάσης εἰς τὸν ἵππον βλάβης ἢ τοῦ ψόφου καὶ δίδει εἰς τὸν κύριον τοῦ ἵππου τὸ ἀζήμιον αὐτοῦ. Εἰ δὲ βλαφθῇ ἢ ψοφήσῃ ὁ ἵππος ἐντὸς τοῦ ὁρισθέντος τόπου, δὲν τὸν ἀποζημιοῖ ὁ χρησθεὶς αὐτὸν, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δυστύχημα τοῦτο συμβῇ εἰς τὸν ἵππον ἀπὸ ἀμέλειαν ἢ ἀπὸ ἐπιβουλὴν αὐτοῦ.

4. Ὁ καρπούμενος ἀγρὸν ἀναγκάζεται νὰ τὸν γεωργῇ· διότι ὅσα γίνονται εἰς αὐτὸν καὶ δύναται νὰ λάβῃ τὸν ἀνήκουσιν.

5. Ὅταν μόνον καρποῦταί τις πράγματα, τὴν δὲ κυριότητα αὐτῶν φυλάττῃ εἰς ἄλλον, ὅσα δυνηθῇ νὰ ἀποκτήσῃ ἀπὸ τὴν χρῆσιν τῶν πραγμάτων καὶ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς, καταβάλλων

ἀναγκαίαν δαπάνην εἰς σύστασιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν ἀνελλιπῶς καταβάλλων, ἐξουσίαν ἔχει πρὸς οὓς βούλεται παραπέμπειν καὶ οὐκ ἀναγκάζουσιν αὐτὸν περὶ τούτων οἱ τῶν πραγμάτων δεσπόται παρὰ τὴν οἰκείαν βούλησιν διαπράξασθαι.

6. Ὁ ἔχων χρῆσιν καρπῶν δύναται πωλεῖν αὐτὴν καὶ ἄκοντος τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

7. Ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ γινομένων κελλαρικῶν ὁ τὴν χρῆσιν μόνην ἔχων τὸ πρὸς ἐνιαυτὸν ἀρκοῦν αὐτῷ λαμβανέτω, εἰ καὶ πάντα δαπανᾶται. (Β. XVI. 8. 15).

8. Ὁ ἔχων χρῆσιν οἰκίας τὰ κατακέραμα ὀφείλει ποιεῖν τῆς οἰκίας ἀναλώμασιν οἰκείοις· εἰ δέ τι περαιτέρω ἀνάλωσεν εἰς τὴν τῆς οἰκίας διόρθωσιν, τοῦτο λήψεται παρὰ τοῦ ἔχοντος τὴν δεσποτείαν. (Β. XVI. 8. 15).

9 Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῆς πόλεως μετὰ ἑκατὸν ἔτη σβέννυται ὡς ὁ μακροχρόνιος ἄνθρωπος. (Β. XVI. 1. 56).

10. Ἐὰν προβάτων χρῆσις δοθῇ μοι, οὔτε τῷ γάλακτι, οὔτε τοῖς ἀρνίοις, οὔτε τῷ ἐξ αὐτῶν ἐρίῳ συγχωροῦμαι κεχρῆσθαι, ἐπειδὴ ταῦτα ἐν καρπῷ ἐστιν· ἀλλ' εἰς τοῦτο μόνον συμβάλλεταί μοι τὸ ἔχειν χρῆσιν προβάτων, ὥστε δύνασθαι ἄγειν αὐτὰ εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρὸν καὶ τοῦτον κοπρίζειν· ἡ δὲ τῶν προβάτων κόπρος εὐθαλῆ καὶ γόνιμον ποιεῖ τὸν ἀγρόν. (Β. XVI. 8. 12).

11. Ὁ τοκετὸς τῶν δούλων οὐκ ἀνήκει τῷ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχοντι, οὐδ' ἔχει ἐπ' αὐτῷ χρῆσιν, εἰ μὴ ῥητῶς εἴπῃ ὁ διαθέμενος· ἡ δὲ γονὴ τῶν θρεμμάτων τῷ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχοντι ἀνήκει. (Β. XVI. 1. 68).

12. Ἐὰν ἔχῃ τις χρῆσιν πράγματός τινος καὶ βουληθῇ ὁ δεσπότης ἐποιήσασθαι τὸ πρᾶγμα, ἐνέχεται παρασχεῖν τὸ τρίτον τῆς τιμῆς τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι. Καὶ ἀγροῦ ἐκνικωμένου οὗ τὴν χρῆσιν ἕτερος ἔχει, τὴν δὲ δεσποτείαν ἕτερος, εἰ θελήσουσιν ἀμφότεροι οὗτοι δοῦναι τὴν τιμὴν τοῦ ἀγροῦ καὶ ἔχειν πάλιν αὐτόν, τότε ὁ μὲν τὴν χρῆσιν ἔχων δίδωσι τὸ τρίτον τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ τὴν δεσποτείαν τὸ δίμοιρον· τοῦτο δὲ ὁ μάγιστρος ἐπὶ τῶν ἀ-

ἀνελλιπῶς μόνα τ' ἀναγκαῖα ἔξοδα εἰς σύστασιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν, ἔχει ἐξουσίαν νὰ τ' ἀποστέλλῃ πρὸς ὅσους θέλει καὶ τῶν πραγμάτων οἱ κύριοι δὲν δύνανται νὰ τὸν ἀναγκάσωσι νὰ φέρηται εἰς τοὺς καρποὺς παρὰ τὴν ἰδίαν του θέλησιν.

6. Ὁ καρπούμενος πράγματα δύναται νὰ πωλήσῃ τὴν καρπείαν αὐτῶν καὶ παρὰ θέλησιν τοῦ κυρίου ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

7. Ὁ καρπούμενος μόνον τὰ γινόμενα εἰς τὸν ἀγρὸν κελλαρικὰ λαμβάνει, ὅσα τὸν ἀρκοῦν κατ' ἔτος, καὶ ὅλα ἐὰν ἐξοδεύωνται.

8. Ὁ καρπούμενος οἰκίαν μόνα τὰ κεραμίδια τῆς σκέπης ἐπιδιορθόνει μὲ ἴδιά του ἔξοδα· εἰ δὲ ἐξώδευσέ τι περαιτέρω πρὸς διόρθωσιν τῆς οἰκίας, λαμβάνει τοῦτο ἀπὸ τὸν ἔχοντα τὴν κυριότητα.

9. Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῆς πόλεως σβύνεται μετὰ ἑκατὸν ἔτη, καθὼς ὁ μακρόβιος ἄνθρωπος.

10. Ἐάν με δοθῇ προβάτων χρῆσις, δέν με συγχωρεῖται νὰ μεταχειρισθῶ οὔτε τὸ γάλα, οὔτε τὰ ἀρνία, οὔτε τὸ ἀπ' αὐτὰ μαλλί, διότι ταῦτα λογίζονται εἰς τὸ καρπόν· ἀλλ' εἰς τοῦτο μόνον μὲ συμβάλλει ἡ χρῆσις τῶν προβάτων, νὰ δύναμαι νὰ τὰ ὁδηγῶ εἰς τὸν ἀγρόν μου καὶ νὰ τὸν κοπρίζω· διότι τῶν προβάτων ἡ κοπρία παχύνει τὸν ἀγρὸν καὶ τὸν κατασταίνει εὔφορον.

11. Τὰ γεννώμενα τῶν δούλων παιδία δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν καρπούμενον, οὐδὲ ἔχει αὐτὸς τὴν χρῆσιν τούτων, ἐκτὸς ἐὰν ὁ διαθέσας εἰπῇ τοῦτο ῥητῶς· ἡ δὲ γονὴ τῶν ζώων ἀνήκει εἰς τὸν καρπούμενον.

12. Ἐὰν καρποῦταί τις πρᾶγμα καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ θελήσῃ νὰ τὸ ἐποιήσῃ, ἐνέχεται νὰ δώσῃ τὸ τρίτον τοῦ τιμήματος εἰς τὸν καρπούμενον. Καὶ ὅταν ἐκνικᾶται ἀγρός, τὸν ὁποῖον καρποῦταί τις, κυριεύει δὲ ἄλλος, ἐὰν θελήσωσιν ἀμφότεροι νὰ δώσωσι τὸ τίμημα τοῦ ἀγροῦ καὶ νὰ τὸν ἔχωσι πάλιν, τότε ὁ μὲν καρπούμενος καταβάλλει τὸ τρίτον τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ κύριος τὸ δίμοιρον. Καὶ τοῦτο μὲν ἔλεγεν ὁ Μάγιστρος, ὅτι κρατεῖ οὕτος εἰς

διον τὴν χρῆσιν ἐχόντων οὕτως ἔλεγεν ὥσπερ ἐκκλησία καὶ ἱερὸς οἶκος· ἐπὶ δὲ τῶν πρόσκαιρον ἄλλως.

13. Ὁ τέλειος χρόνος τῆς χρήσεως ὁ τριακοστός ἐστιν· ἐὰν γὰρ καταβληθῇ διετεῖ ἢ τριετεῖ ἢ εἰκοστὸν ἔννατον ἄγοντι χρόνον, πρὸς τριάκοντα χρόνους ψηφίζεται ἡ χρῆσις· ὑπὲρ δὲ τὰ τριάκοντα ἔτη ἐὰν καταβληθῇ τινι χρῆσις, μέχρι τῶν ἑξήκοντα ψηφίζεται καὶ ὅσου ἂν εἴη χρόνου ὁ ἄνθρωπος, τὸ λεῖπον πρὸς λ'. λαμβάνει· τυχὸν εἰ εὑρεθῇ τεσσαράκοντα ὢν, λαμβάνει πρὸς εἴκοσι καὶ ἑρεξῆς ὁμοίως. Ἐὰν δὲ ἑξηκοστῷ καταλειφθῇ χρῆσις, μόνον πέντε ἐνιαυτῶν οὗτος λαμβάνει. Ταῦτα δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ περὶ φαλκιδίου διήρει ὁ Πατρίκιος, ἔνθα πλατύτερον τὰ τοιαῦτα κεῖται. (B. XLI. 1. 67).

14. Γυνή τις εἰδικαιώθη μὴ δευτερογαμήσασα λαβεῖν κατὰ χρῆσιν τὸ ὑπόβολον, λίτρας κέ. μὴ ἔχουσα δὲ ἐγγύας δοῦναι εἰς τὸ παραφυλάττειν τοῦτο τῷ υἱῷ, ᾑρετίσατο λαβεῖν τὴν ἀποτίμησιν τῆς χρήσεως τῶν κέ. λιτρῶν καὶ ἐδέχθη· ἐπεὶ μ'. ἐτῶν οὖσα εὑρέθη, ἔλαβε κατὰ νόμον τὸ τρίτον τῶν κέ. λιτρῶν ἤτοι λίτρας ἡ. νομίσματα κδ'. Τριάκοντα γὰρ ἐτῶν τις ὢν τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς τῆς πράσεως ὑπὲρ χρήσεως λαμβάνει· αὕτη δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν οὖσα, διὰ τὰ ὑπέρπλεα τῶν λ'. ἐτῶν ἔτη δέκα ὑπεκρατήθη τὸ τρίτον ἤτοι λίτρας δ'. νομ. ιβ'. καὶ ἔλαβεν ὡς εἴρηται λίτρας ἡ. νομίσματα κδ'. Καὶ πάλιν ἑτέρα πεντήκοντα ἐτῶν οὖσα λαβοῦσα χρῆσιν δ'. λιτρῶν ἠθέλησε τὴν ἀποτίμησιν τούτων λαβεῖν καὶ ἐδόθη αὐτῇ τὸ τρίτον τοῦ ἡμίσεως ἤγουν τῶν δύο λιτρῶν διὰ τὸ εἶναι πεντήκοντα ἔτη νομ. μή. τουτέστι χρῆσις δέκα ἐτῶν.

ΤΙΤΑ. ΙΑ. — Περὶ Ναυτικῶν.

1. Τὰ ναυτικὰ πάντα καὶ ὅσα κατὰ θάλασσαν κρίνεται, Ρο-

τοὺς διηνεκεῖς καρπωτὰς, καθὼς ἐκκλησίαν καὶ ἱερὸν κατάστημα· εἰς δὲ τοὺς προσκαίρους ἄλλως.

13. Ὁ τέλειος χρόνος τῆς καρπείας εἶναι ὁ τριακοστός· καὶ ἐὰν ἡ καρπεία ἀφεθῇ εἰς διετὲς ἢ τριετὲς παιδίον ἢ εἰς ἄνδρα εἰκοσιεννέα ἐτῶν, λογίζεται διὰ τριάκοντα ἔτη· εἰ δὲ ἀφεθῇ εἰς πρεσβύτερον τῶν τριάκοντα ἐτῶν, ἡ καρπεία λογίζεται ἕως τὰ ἑξήκοντα ἔτη. Ὅσης δὲ ἡλικίας κ' ἐὰν ἦναι ὁ ἄνθρωπος, λαμβάνει τὸ ἐλλεῖπον πρὸς τὴν τριαντακονταετίαν· ἐὰν λόγ. χ. εὑρεθῇ τεσσαράκοντα ἐτῶν, λαμβάνει τὴν καρπείαν διὰ τὰ ἐπίλοιπα εἴκοσι, καὶ ἑρεξῆς ὡσαύτως· εἰ δὲ κληροδοτηθῇ καρπεία εἰς ἑξηκονταετῆ, οὗτος λαμβάνει μόνον πέντε ἐτῶν. Καὶ ταῦτα ἀπεφαίνετο ὁ Πατρίκιος ἀπὸ τὸν φαλκίδιον νόμον, ὅπου τὰ τοιαῦτα ἐκθέτονται πλατύτερον.

14. Γυνή τις μὴ συναφθεῖσα εἰς δεύτερον γάμον ἐδικαιώθη νὰ καρπωθῇ τὸ ὑπόβολον, λίτρας εἰκοσιπέντε· μὴ ἔχουσα δὲ νὰ δώσῃ ἐγγυητὰς ὅτι θὰ τὸ διατηρήσῃ εἰς τὸν υἱόν της, ἐπροαιρεῖθη νὰ λάβῃ τὸ ἀποτίμημα τῆς καρπείας τῶν εἰκοσιπέντε λιτρῶν, καὶ τὸ ἐδέχθη· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ἦναι τεσσαράκοντα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, ἔλαβε κατὰ τὸν νόμον τὸ τρίτον τῶν εἰκοσιπέντε λιτρῶν, ἤγουν λίτρας ὀκτὼ καὶ νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα. Διότι ὁ τριακονταετὴς λαμβάνει πρὸς καρπειαν τὸ ἥμισυ τίμημα τῆς πωλήσεως· αὕτη δὲ, ἐπειδὴ ἦτον τεσσαρακονταετὴς, διὰ τὰ παρελθόντα δέκα ἔτη τῆς τριακονταετίας ἐστερήθη τὸ τρίτον, ἤτοι λίτρας τέσσαρας καὶ νομίσματα δώδεκα, καὶ ἔλαβεν, ὡς προελέχθη, λίτρας ὀκτὼ καὶ νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα. Καὶ πάλιν ἄλλη πεντηκονταετὴς λαβοῦσα πρὸς καρπείαν λίτρας τέσσαρας, ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸ ἀποτίμημα, καὶ διὰ τὴν πεντηκονταετίαν τὴν ἐδόθη τὸ τρίτον τοῦ ἡμίσεως, τῶν δύο δηλ. λιτρῶν, νομίσματα τεσσαράκοντα ὀκτὼ, τουτέστι καρπεία ἐτῶν δέκα.

ΤΙΤΑ. ΙΑ. — Περὶ ναυτικῶν.

1. Τὰ ναυτικὰ πάντα καὶ τὰ κατὰ θάλασσαν δικάσιμα κρί-

δίῳ τέμνεται νόμῳ καὶ κατὰ τοὺς Ροδίους δικάζεται νόμους, ὅταν μὴ ἄλλος νόμος ἐναντιούμενος τοῖς τῶν Ροδίων νόμοις εὑρίσκηται· εἰσὶ γὰρ οἱ τῶν Ροδίων νόμοι τῶν ἄλλων ναυτικῶν νόμων παλαιγενέστεροι. (Β. LIII. 8).

2. Ναῦται χωρὶς κυβερνήτου πλέειν τολμήσαντες καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐπιβάται τοῖς ναύταις ὁμοίως δίχα κυβερνήτου τὴν θάλασσαν πλέοντες, ἐὰν τὸ πλοῖον ναυαγήσῃ ἢ καὶ εἰς τελείαν καταντήσῃ ἀπώλειαν, καὶ οἱ ἐπιβάται καὶ οἱ ναῦται ἐνάγονται, οἱ μὲν ἐπιβάται ὡς τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἀμελήσαντες, οἱ δὲ ναῦται ὡς καὶ τῆς ἑαυτῶν καὶ τῆς τῶν ἐπιβατῶν προμηθείας καταφρονήσαντες, μὴ κυβερνήτην μεθ' ἑαυτῶν ἐπαγόμενοι. Τινὲς δὲ τοὺς ναύτας ἐν τούτοις ὡς ἀθώους τῆς ἐνοχῆς ἀπολύοντες λέγουσι μόνους τοὺς ἐπιβάτας ἐνέχεσθαι.

3. Ναῦς ἢ ἕτερόν τι πλοῖον ἐὰν προσκρούσῃ ἑτέρᾳ νηὶ καὶ βυθίσῃ αὐτήν, εἰ μὲ πολλὴ βία τοῦ ἀνέμου ἐστὶ καὶ φαίνεται ἀπὸ τούτου ὅτι οὔτε ἀπὸ κακίας οὔτε ἀπὸ ἀμελείας τοῦ κυβερνήτου καὶ τῶν ναυτῶν τῶν ἐν τῇ σωζομένῃ νηὶ ἡ ἀπολλυμένη ναῦς ἐβυθίσθη, οὔτε οἱ ναῦται οὔτε οἱ κυβερνῆται ἐνάγονται· ἂν δὲ ἡ τοῦ ἀνέμου βία μὴ εἴη πολλὴ καὶ δυναμένη εἰς αἰτίαν λογισθῆναι τῆς ἀπωλείας τῆς ἑτέρας νηὸς, καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ πρωρεὺς καὶ οἱ ναῦται ἐνάγονται. (Β. LIII. 2. 5).

4. Ναύκληρος ἐὰν ὑποδέξηταί τι, ἐνέχεται ἵνα ἀποκαταστήσῃ καὶ ἀποδώσῃ αὐτό. Εἰ δὲ θέλει μὴ δέξασθαι κατ' ἀρχὰς, οὐδεὶς δύναται καταναγκάσαι τοῦτον ἵνα δέξηταί τι. (Β. LIII. 1. 6.)

5. Οἱ ναύκληροι ἀπὸ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ναυτῶν οὐκ ἐνέχονται, ἀπὸ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνέχονται. (Β. LIII. 1. 15).

6. Ὁ προστησάμενος τὸν πιστικὸν τοῦ πλοίου ἤγουν ὁ προκαλλόμενος καὶ ποιήσας αὐτὸν πιστικὸν ἐνέχεται εἰς ἃ πταίσει ὁ πιστικός. (Β. LIII. 1. 15).

7. Πιστικὸς λέγεται, ᾧ ἐμπιστεύονταί τινα πράγματα καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν κριθέντα ἀξιόπιστον εἰς φυλακὴν πλοίου πιστικὸν λέγουσι τοῦ πλοίου. (Β. II. 2. 54).

νονται καὶ ἀπορασίζονται κατὰ τῶν Ροδίων τὸ δίκαιον, ὅταν ἄλλος νόμος δὲν ἀντίκηται εἰς τοῦτο· οἱ δὲ νόμοι τῶν Ροδίων εἶναι ἀρχαιότεροι ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ναυτικοὺς νόμους.

2. Ναῦται τολμήσαντες νὰ πλέωσι χωρὶς πλοίαρχον καὶ οἱ ἐπιβάται πλέοντες τὴν θάλασσαν χωρὶς πλοίαρχον καθὼς καὶ οἱ ναῦται, ἐὰν ναυαγήσῃ τὸ πλοῖον ἢ καὶ ὁλοτελῶς χαθῇ, πάντες ἐνάγονται, οἱ μὲν ἐπιβάται ὡς ἀμελήσαντες τὴν σωτηρίαν ἑαυτῶν, οἱ δὲ ναῦται ὡς μὴ προβλέψαντες οὔτε περὶ ἑαυτῶν οὔτε περὶ τῶν ἐπιβατῶν, καὶ ταξειδεύσαντες χωρὶς πλοίαρχον. Τινὲς δὲ ἀθῳώνοντες τοὺς ναύτας εἰς ταῦτα, λέγουσιν ὅτι μόνοι οἱ ἐπιβάται ἐνέχονται.

3. Ἐὰν καράβι ἡ ἄλλο πλοῖον προσκρούσῃ ἄλλο καράβι καὶ τὸ βυθίσῃ, εἰ μὲν ἡ βία τοῦ ἀνέμου εἶναι μεγάλη καὶ φαίνεται ἐκ τούτου ὅτι τὸ χαθὲν καράβι δὲν ἐβυθίσθη οὔτε ἀπὸ κακίαν οὔτε ἀπὸ ἀμέλειαν τοῦ πλοιάρχου καὶ τῶν ναυτῶν τοῦ σωζομένου καραβίου, δὲν ἐνάγονται οὔτε οἱ ναῦται οὔτε οἱ πλοίαρχοι· εἰ δὲ ἡ βία τοῦ ἀνέμου δὲν εἶναι μεγάλη καὶ δυναμένη νὰ λογισθῇ ὡς αἰτία τοῦ χαμοῦ τοῦ ἄλλου καραβίου, καὶ ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ πρωρεὺς καὶ οἱ ναῦται ἐνάγονται.

4. Ἐὰν ὁ ναύκληρος παραλάβῃ τι, ἐνέχεται νὰ τὸ ἀποκαταστήσῃ καὶ νὰ τὸ ἀποδώσῃ· εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς δὲν θέλει νὰ τὸ δεχθῇ, κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ τὸ παραλάβῃ.

5. Οἱ ναύκληροι δὲν ἐνέχονται ἀπὸ τὰ συναλλάγματα τῶν ναυτῶν· ἐνέχονται ὅμως ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα αὐτῶν.

6. Ὁ καταστήσας τὸν πιστικὸν τοῦ πλοίου, ἤγουν ὁ διορίσας καὶ ποιήσας αὐτὸν πιστικὸν, ἐνέχεται εἰς ὅσα πταίσῃ ὁ πιστικός.

7. Πιστικὸς λέγεται ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμπιστεύονται πράγματά τινα, ὅθεν καὶ ὁ νομισθεὶς πίστεως ἄξιος πρὸς φύλαξιν τοῦ πλοίου πιστικὸς τοῦ πλοίου λέγεται.

8. Ὅταν ναύκληρος γένηται παρὰ γυναικὸς, εἰς πάντα ὅσα πταίσει αὐτὸς ἐνέχεται καὶ οὐχ ἡ γυνή. (B. XVIII. 1. 24).

9. Ἠγόρασέ τις πλοῖον μετὰ τῆς ἐξαρτήσεως, ἣν καὶ ἐξαρτίαν ὁ νόμος καλεῖ, οὐ δικαιοῦται ἐκ τῆς τοιαύτης συμβάσεως καὶ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ σκάφην ἤγουν τὴν κοινῶς λεγομένην βάλκαν καὶ κουντελάδα λαβεῖν· οὐ γὰρ συναριθμεῖται καὶ αὕτη εἰς τὴν τοῦ πλοίου ἐξάρτησιν. (B. LIII. 2. 11.)

10. Ἔξεστι ναύταις, κυνηγοῖς, στρατιώταις εἰς βίαν ἐμπεσοῦσι καὶ μὴ δυναμένοις ἄλλως ἀπολυθῆναι ἑτέρας νηὸς ἀγκύρας ἐκτεμεῖν διὰ τὴν οἰκείαν σωτηρίαν ἢ ἄλλων κυνηγῶν ἔργα καταλύσαι· χωρὶς δὲ βίας ὁ τοιοῦτόν τι ποιήσας ἐνέχεται καὶ ἀναγκάζεται τὴν ζημίαν ἐξ ὁμολογίας μὲν εἰς τὸ ἁπλοῦν ἀποδιδόναι, ἐξ ἀρνήσεως δὲ εἰς τὸ διπλοῦν. (C. LIII. 2. 5).

11. Κινδύνου ἐν πλοίῳ τινὶ γενομένου καὶ συνεισφορᾶς τελουμένης τὰ μὲν ἀπολεσθέντα πράγματα ἀποτιμῶνται πρὸς ὃ ἠγοράσθησαν, τὰ δὲ σωθέντα πρὸς ὃ δύνανται πραθῆναι· τοῦτο δὲ γίνεται ἵνα καὶ ἡ ζημία ἐπ' ὀλίγον συσταλῇ καὶ τὸ κέρδος ἐπὶ πλέον ἐκταθῇ καὶ οὕτω λυσιτελήσει καὶ τοῖς ἀποβαλοῦσι καὶ τοῖς ἔχουσι τὰ οἰκεῖα πράγματα. (B. LIII. 3. 3.)

12. Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου τμηθέντος τοῦ ἱστοῦ συνεισφορὰ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ φορτίων γίνεται. (B. LIII. 3. 12.)

13. Νέας ἐξαρτίας παρὰ τοῦ ναυκλήρου ἀγορασθείσης συνεισφορὰ οὐ γίνεται. (B. LIII. 3. 12).

14. Ναύτης πλήξας τινὰ καὶ κήλην αὐτῷ ποιήσας ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκβαλὼν, ἀποδίδωσι τὰ τῆς ἰατρείας δαπανήματα καὶ ἀντὶ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ζημιοῦται νομ. ιϐ'. ἀντὶ δὲ τῆς κήλης νομ. ι'. (B. LIII. 8. 7.)

15. Ἐάν τις ἐμποδίσῃ πλοίῳ καὶ συμϐῇ ζημίαν τινὰ παθεῖν τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἢ ἐμπρησμῷ ἢ ἄλλῳ τοιούτῳ τινὶ περιπεσεῖν, τὰς ζημίας ἀποδίδωσιν ὁ ποιήσας τὸν ἐμποδισμόν. (B. LIII. 3. 28).

16. Ἐὰν διὰ τὸ κουρισθῆναι τὸ πλοῖον ἀποϐληθῶσι φορτία

8. Ὅταν γυνὴ καταστήσῃ ναύκληρον, εἰς ὅλα ὅσα πταίσῃ αὐτὸς ἐνέχεται καὶ ὄχι ἡ γυνή.

9. Ἠγόρασέ τις πλοῖον μὲ τὴν ἐξάρτησιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐξαρτίαν λέγει ὁ νόμος· ἀπὸ τὴν τοιαύτην συμφωνίαν δὲν δικαιοῦται νὰ λάϐῃ καὶ τοῦ πλοίου τὴν σκάφην· διότι αὕτη δὲν συναριθμεῖται εἰς τοῦ πλοίου τὴν ἐξάρτησιν.

10. Συγχωρεῖται εἰς ναύτας, εἰς κυνηγοὺς καὶ στρατιώτας, ὅταν εὑρεθῶσιν εἰς ἀμηχανίας ἀνάγκην καὶ δὲν δύνανται ἄλλως νὰ σωθῶσι, νὰ κόψωσι διὰ τὴν ἰδίαν των σωτηρίαν ἀγκύρας ἄλλου πλοίου ἢ νὰ χαλάσωσιν ἔργα ἄλλων κυνηγῶν· ὁ δὲ πράττων τοιοῦτό τι χωρὶς κατεπείγουσαν ἀνάγκην ἐνέχεται καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποδίδῃ τὴν ζημίαν, ἁπλῆν μὲν, ἐὰν τὸ ὁμολογῇ, διπλασίαν δὲ, ἐὰν τὸ ἀρνῆται.

11. Ἐὰν συμπέσῃ κίνδυνος εἰς πλοῖον καὶ γείνῃ χύσις, εἰς τὴν συνεισφορὰν τὰ μὲν χαθέντα πράγματα ἐκτιμῶνται καθ' ὅσον ἠγοράσθησαν, τὰ δὲ σωθέντα καθ' ὅσον δύνανται νὰ πωληθῶσι. Γίνεται δὲ τοῦτο διὰ νὰ καταντήσῃ καὶ ἡ ζημία εἰς ὀλίγον καὶ τὸ κέρδος νὰ αὐξηθῇ περισσότερον· τοῦτο δὲ συμϐάλει καὶ τοὺς χάσαντας καὶ τοὺς ἔχοντας τὰ ἰδιά των πράγματα.

12. Ἐὰν κοπῇ τὸ κατάρτι διὰ τοῦ πλοίου τὴν σωτηρίαν, γίνεται συνεισφορὰ τῶν εὑρισκομένων εἰς τὸ πλοῖον φορτίων.

13. Ἐὰν ὁ ναύκληρος ἀγοράσῃ νέαν ἐξάρτησιν συνεισφορὰ δὲν γίνεται.

14. Ναύτης κτυπήσας τινὰ ἐὰν τὸν σπάσῃ ἢ τοῦ ἐϐγάλῃ τ' ὀμμάτι, ἀποδίδει τῆς θεραπείας τὰ ἔξοδα καὶ ἀντὶ τοῦ ὀμματίου ζημιοῦται νομίσματα δώδεκα· ἀντὶ δὲ τοῦ σπάσματος, νομίσματα δέκα.

15. Ἐάν τις ἐμποδίσῃ πλοῖον ἀπὸ τὸ ταξειδί του καὶ συμϐῇ οἱ εἰς αὐτὸ εὑρισκόμενοι νὰ πάθωσι ζημίαν τινὰ ἢ εἰς πυρκαϊὰν ἢ ἄλλο τοιοῦτο νὰ περιπέσωσιν, ἀποδίδει τὰς ζημίας ὁ ἐμποδίσας.

16. Ἐὰν πρὸς ἐλάφρωσιν πλοίου ῥιφθῶσιν εἰς θάλασσαν φορ-

πάντων συνεισαγόντων ἀποφέρονται τὰ ῥιφθέντα πράγματα· καὶ αὐτό γε μὴν τὸ πλοῖον πρὸς τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ ὑπόκειται τῇ συνεισφορᾷ ἐξῃρημένων τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῆς σιταρχίας. (Β. LIII. 3. 1.)

17. Ἐν τῇ συνεισφορᾷ τὰ μὲν ἀποβληθέντα, πρὸς ὅπερ ἠγοράσθησαν, ἀποτιμῶνται, οὐ μὴν πρὸς ὅπερ πραθῆναι ἠδύναντο· τὰ δὲ σωθέντα, πρὸς ὃ δύνανται πραθῆναι, ἀποτιμῶνται.

18. Ὅταν διὰ βίαν ῥίπτωνται ἐκ τοῦ πλοίου πράγματα καὶ ἄλλοι τινὲς διασώζωσι ταῦτα· εἰ μὲν ἀπὸ τῆς θαλάττης καὶ ὅσον ὑπὸ ὀργυιῶν ἐβάλλει καὶ διασώζει ταῦτα, τὸ ἥμισυ λαμβάνει· ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὅσον πῆχυν, τὸ δέκατον λαμβάνει ὁ διασώζων. (Β. LIII. 8. 47.)

19. Ἐναυάγησέ τις ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐξέβαλεν ὅπερ εἶχε καὶ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλατταν· οὐ γίνεται τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα διὰ τὸ ῥιφθῆναι ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀδέσποτον, ἀλλὰ μένει καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ πρότερον αὐτὸ ἔχοντος· καὶ ἐὰν ἐκβληθῇ ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν, δύναται ὁ δεσπότης ἀνακαλεῖσθαι αὐτό. Εἰ δὲ πολλάκις τις φθάσας πρὸ τοῦ δεσπότου τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα ἐκτήσατο, εἰ μὲν χωρὶς κινδύνου ἔλαβε τοῦτο, ἄδεια τῷ δεσπότῃ ἐστὶν ἀνακαλεῖσθαι τὸ πρᾶγμα ἀποδιδόντι τὸ ἀνῆκον τῷ ὑπὲρ αὐτοῦ κοπιάσαντι ἢ καὶ τὸ τῆς δοθείσης ὑπὲρ τῆς τοῦ πράγματος ἀγορᾶς τίμημα καταβάλλοντι· εἰ δ' ἵνα κτήσηται τὸ πρᾶγμα, ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον ἔβαλεν ὁ κτησάμενος, τότε δεσπότης τούτου κυρίως γίνεται, ὡς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας τὴν τοῦ πράγματος σωτηρίαν ἀνταλλαξάμενος, καὶ ὁ πρότερον τοῦ πράγματος δεσπότης τῆς δεσποτείας ἐκβάλλεται.

20. Ἐὰν ναυαγήσῃ τὸ πλοῖον διὰ τὸ μὴ ἔχειν κυβερνήτην, ἐνέχεται τοῖς ἐπιβάταις ὁ ναύκληρος.

21. Τοῦ πλοίου ναυαγήσαντος ὁ ναύκληρος ἀποδίδωσι τὰ ναῦλα, ἅπερ ἔλαβεν ἐν προχρείᾳ, ὡς μὴ μετακομίσας.

22. Ἐὰν ναύκληρος μὴ δυνάμενος εἰσελθεῖν ἐν τῷ λιμένι μετία, εἰς τὸ τίμημα τῶν ῥιφθέντων πραγμάτων συνεισφέρουσιν ὅλοι· καὶ τὸ πλοῖον αὐτὸ ὑπόκειται εἰς τὴν συνεισφορὰν ἀναλόγως τῆς ἐκτιμήσεως του, ἐκτὸς τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῶν τροφίμων.

17. Εἰς τὴν συνεισφορὰν τὰ μὲν χαθέντα ἐκτιμῶνται, καθ' ὅσον ἠγοράσθησαν, καὶ ὄχι καθ' ὅσον ἠδύναντο νὰ πωληθῶσι· τὰ δὲ σωθέντα, καθ' ὅσον δύνανται νὰ πωληθῶσιν.

18. Ὅταν ἐξ αἰτίας τρικυμίας ῥίπτωνται πράγματα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἄλλοι σώζωσιν αὐτὰ· εἰ μὲν ὁ ἀποσώζων τὰ ἐξέβαλλεν ἕως ὀκτὼ ὀργυιῶν τὸ βάθος ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ σώζει, λαμβάνει τὸ ἥμισυ μέρος· εἰ δὲ ἕως ἑνὸς πήχεως ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἢ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δέκατον λαμβάνει.

19. Ναυαγῶν τις εἰς τὸ πέλαγος ἔβγαλεν ὅ,τι εἶχε καὶ ἔῤῥιψεν εἰς τὴν θάλασσαν· τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα ὡς ῥιφθὲν εἰς τὸ πέλαγος δὲν γίνεται ἀκυρίευτον, ἀλλὰ μένει καὶ πάλιν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἔχοντος αὐτὸ καὶ πρότερον· καὶ ἐὰν ἐκριφθῇ ἀπὸ τὴν θάλασσαν εἰς τὴν ξηράν, δύναται ὁ κύριος αὐτοῦ νὰ τὸ ἀναλάβῃ. Εἰ δὲ προφθάσας τις κατὰ τύχην τὸν κύριον ἀπέκτησε τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα, εἰ μὲν τὸ ἔλαβε χωρὶς κίνδυνον, ἔχει ἄδειαν ὁ κύριος νὰ ἀνακαλῇ τὸ πρᾶγμα ἀποδίδων τὸ ἀνῆκον βραβεῖον εἰς τὸν κοπιάσαντα δι' αὐτὸ ἢ καταβάλλων τὸ δοθὲν τίμημα διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ πράγματος· εἰ δὲ ὁ λαβὼν τὸ πρᾶγμα ἐκινδύνευσε διὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ, τότε γίνεται τέλειος αὐτοῦ κύριος, ὡς ἀνταλλάξας τὴν σωτηρίαν τοῦ πράγματος μὲ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ, καὶ ὁ πρότερον κύριος τοῦ πράγματος ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν κυριότητα αὐτοῦ.

20. Ἐὰν ναυαγήσῃ τὸ πλοῖον, διότι δὲν εἶχε πλοίαρχον, ἐνέχεται μὲ τοὺς ἐπιβάτας ὁ ναύκληρος.

21. Μετὰ τὸ ναυάγιον τοῦ πλοίου ὁ ναύκληρος ἀποδίδει ὅσον ναῦλον ἔλαβεν εἰς προχειρίαν, ὡς μὴ μετακομίσας τὸ φορτίον.

22. Ἐὰν ναύκληρος μὴ δυνάμενος νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν λιμένα, με-

ταγάγοι φορτία εἰς πλοτόν σου καὶ ναυαγήσῃ τὸ σὸν, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος· καὶ ἐὰν παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν τὰ φορτία μετήγαγεν ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοτον· εἰ δὲ μὴ ἐποίησε ῥαθυμίαν, οὐκ ἐνέχεται.

ταφέρῃ φορτία εἰς τὸ πλοτόν σου καὶ ναυαγήσῃ τὸ ἰδικόν σου, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος. Ὡσαύτως καὶ ἂν μετέφερε τὰ φορτία παρὰ γνώμην τῶν κυρίων ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοτον· εἰ δὲ ἀμέλειαν δὲν ἔδειξε, δὲν ἐνέχεται.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΕΚΠΟΙΗΣΕΩΣ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ Δωρεῶν.

1. Δωρεά ἐστι τὸ χωρὶς ἀνάγκης διδόμενον. (B. XLVII. 1. 1)

2. Τῶν δωρεῶν αἱ μέν εἰσιν ἐν ζωῇ γινόμεναι καὶ πρὸς ζωὴν τὴν χάριν καὶ τὴν εὐεργεσίαν γνωρίζουσαι καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιζητοῦσαι· αἱ δὲ ἐν αἰτίᾳ θανάτου γινόμεναι καὶ μετὰ τὸν ὡς εἰπεῖν αἴτιον ταύτης τῆς δωρεᾶς θάνατον τὴν περαίωσιν καὶ τὴν βεβαίωσιν ἔχουσαι· πρὸ γὰρ τοῦ τελευτῆσαι τὸν δωρησάμενον οὐδὲν ἔξει ὁ τὴν δωρεὰν κατέχων ἐκ τοῦ δωρηθέντος κτήματος, διότι πρόσκειται τὸ μετὰ θάνατον. (B. II. 3. 82).

3. Τῶν ἐν ζωῇ δωρεῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἐξ αὐτῆς τῆς ὥρας καὶ τοῦ καιροῦ τὴν περαίωσιν δεχόμεναι καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη τὴν παράδοσιν ποιούμεναι καὶ τῆς δεσποτείας καὶ τῆς χρήσεως τοῦ δωρουμένου κτήματος ἢ χρήματος, τουτέστι κινητοῦ ἢ ἀκινήτου πράγματος, μηδενὸς ἔξωθεν ἄλλου λογισμοῦ παρακολουθοῦντος ἢ προσκειμένου ἢ προσδιοριζομένου, ἀλλ' εὐθὺς τὰ πράγματα ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον μεταβαίνοντα, ἤγουν ἀπὸ τοῦ τὴν δωρεὰν ποιοῦντος εἰς τὸν τὴν δωρεὰν δεχόμενον ἄνευ τῆς οἱασοῦν προφάσεως ἢ αἱρέσεως· αἱ δέ εἰσιν ὑπὸ αἵρεσιν διδόμεναι διαφόροις προσώποις καὶ χρόναις ἰδιοποιούμεναι καὶ ὡσὰν ὁ δωρησάμενος ἐπείπῃ καὶ προσδιορίσηται.

4. Μετὰ θάνατον δωρεά ἐστιν, ὅτε τις ἑαυτὸν θέλει μᾶλλον

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΕΚΠΟΙΗΣΕΩΣ, ΔΑΝΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ Δωρεῶν.

1. Δωρεὰ εἶναι τὸ διδόμενον χωρὶς ἀνάγκην.

2. Τῶν δωρεῶν τινὲς μὲν γίνονται μεταξὺ ζώντων καὶ πρὸς ζῶντας χορηγοῦσι τὴν χάριν καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιζητοῦσι· τινὲς δὲ δι' αἰτίαν θανάτου καὶ μετὰ τὸν αἴτιον διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω τῆς δωρεᾶς ταύτης θάνατον λαμβάνουσι τὴν συμπλήρωσιν καὶ τὸ κῦρος· διότι πρὶν ὁ δωρήσας ἀποθάνῃ, ὁ κατέχων τὴν δωρεὰν δὲν λαμβάνει τίποτε ἀπὸ τὸ δωρηθὲν πρᾶγμα, ὡς προσκειμένου τοῦ μετὰ θάνατον.

3. Ἀπὸ τὰς μεταξὺ ζώντων δωρεὰς τινὲς μὲν δέχονται τὴν συμπλήρωσιν ἀπὸ αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ τὸν καιρὸν τῆς δωρήσεως καὶ διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω παραδίδουσιν ἀμέσως τὴν κυριότητα καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ δωρουμένου κτήματος ἢ πράγματος, κινητοῦ δηλ. ἢ ἀκινήτου, χωρὶς νὰ παρακολουθῇ ἢ νὰ πρόσκηται ἢ νὰ προσδιορίζηται ἄλλος ἔξωθεν λόγος, ἀλλὰ τὰ πράγματα μεταβαίνουσιν εὐθὺς ἀπὸ πρόσωπον εἰς πρόσωπον, ἤγουν ἀπὸ τὸν δωροῦντα πρὸς τὸν δωρούμενον χωρὶς καμμίαν ἄλλην πρόφασιν ἢ ὅρον· τινὲς δὲ διδόμεναι ὑπὸ ὅρον πρὸς διάφορα πρόσωπα καὶ κατὰ χρόνους ἔχουσι τὰς ἰδίας των τροποποιήσεις, ὅπως εἰπῇ καὶ προσδιορίσῃ ὁ δωρήσας.

4. Μετὰ θάνατον δωρεὰ εἶναι, ὅταν θέλῃ τις νὰ ἔχῃ αὐτὸς

ἔχειν ἢ τὸν λαμβάνοντα, τὸν δὲ λαμβάνοντα πλέον τοῦ ἰδίου κληρονόμου. (*) (B. XLVII. 3. 1.)

5. Τρία ἐστὶν εἴδη τῶν ἐν αἰτίᾳ θανάτου δωρεῶν· ἓν μὲν ὅτε μηδενὸς ἐπηρτημένου φόβου δωρεῖται διὰ μόνην ἐλπίδα φυσικοῦ θανάτου. Δεύτερον δὲ ὅτε τις διὰ τὸν ἐπηρτημένον ἔξωθεν καὶ οὐκ ἐκ τοῦ λαμβάνοντος θάνατον δωρεῖται ἐφ' ᾧ παραχρῆμα δεσπόσαι τὸν λαβόντα. Τρίτον ὅτε δι' ἀποδημίας κίνδυνον δίδοται, ἐφ' ᾧ τὸν λαβόντα μὴ δεσπόσαι, ἕως ἂν ὁ δεδωκὼς ἀποθάνῃ, οἷον ὁ κίνδυνον λῃστῶν ἢ πολεμίων ἢ ναυάγιον ἢ τόπους ἐπιβουλευομένους εὐλαβούμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ νοσῶν καὶ ὁ ἄνδρα δυνατὸν ἢ γῆρας εὐλαβούμενος· ταῦτα γὰρ πάντα κίνδυνον ἐνεστῶτα σημαίνουσιν. (B. XLVII. 3. 1).

6. Ἐὰν δωρούμενος ἀποστείλω σοι πρᾶγμα καὶ πρὶν ἢ δοθῆναι ἀποθάνω, οὐ γίνεται σόν. (B. XLVII. 1. 2).

7. Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος κελεύσει ἢ βουλήσει πατρὸς δωρήσηταί, δοκεῖ αὐτὸς ὁ πατὴρ δωρεῖσθαι· καὶ ἐάν τις βουλήσει τῇ σῇ δωρήσηταί τινι, ὡς ἴδιον δοκεῖς τοῦτο σὺ δωρεῖσθαι.

8. Ὅτι τὰ προσποιητὰ ὁ νόμος οὐ δέχεται, οὔτε τὰ κατὰ δόλον· οἷον δωρήσωμαί σοι μέρος οὐσίας συγγενοῦς μου ὡς μέλλων κληρονομεῖν, οὐκ ἔρρωται ἡ δωρεά. (B. XLVII. 1. 28.)

9. Ὁ ἅπαξ δωρησάμενος οὐ δύναται ἀνατρέπειν τὴν δωρεάν.

10. Οὐδεὶς ἀγνοῶν ἢ ἄκων δωρεῖται· ὥστε οὖν κἂν περιέχῃ τὸ ἔγγραφον, ὅτι συνήνεσα, οὐδὲν βλάπτομαι, ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια ἄλλως ἔχει. (B. XLVII. 1. 43).

(*) Πολλάκις δίδονται πράγματα πρός τινας καὶ τὰ διδόμενα εἶναι δωρεά· πολλάκις δὲ δίδονται πράγματα πρός τινα καὶ δωρεὰ δὲν λέγονται. Πόθεν δὲ ἔχομεν νὰ διακρίνωμεν ταῦτα; Τοῦτο ἐκθέτει ὁ παρὼν νόμος λέγων « Δωρεὰ εἶναι ὅτι ἐκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως δίδει τις, μὴ ὑποκείμενος εἰς ἀνάγκασιν, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ κάμῃ τοῦτο. » Διότι ἐὰν μέ χρεωστῇς δέκα νομίσματα καὶ ἐκουσίως σὲ ἐλευθερώσω ἀπὸ τὸ χρέος, σὲ δωρῶ. Εἰ δὲ κατὰ βίαν ἢ φόβον ἢ δόλον σε δωρήσω τὸ χρέος, δὲν εἶναι δωρεά· διότι δὲν ἐδώρησα χωρὶς βίαν ἢ ἀνάγκην. Διαφέρει δὲ μεγάλως

μᾶλλον παρὰ ὁ λαμβάνων, καὶ πάλιν ὁ λαμβάνων μᾶλλον παρὰ ὁ ἴδιος αὐτοῦ κληρονόμος.

5. Τῶν δι' αἰτίαν θανάτου δωρεῶν εἶναι τρία εἴδη· πρῶτον μὲν ὅταν χωρὶς νὰ ἐπίκηται κἀνεὶς φόβος δωρῇ τις διὰ μόνην ὑπόνοιαν φυσικοῦ θανάτου. Δεύτερον δὲ ὅταν δωρῇ διὰ θάνατον ἐπαπειλούμενον ἔξωθεν καὶ ὄχι ἀπὸ μέρος τοῦ λαμβάνοντος, ὥστε ὁ λαμβάνων νὰ γίνηται ἀμέσως κύριος τῆς δωρεᾶς. Καὶ τρίτον ὅταν δίδηται διὰ κίνδυνον ἀποδημίας, ὥστε ὁ λαβὼν νὰ μὴ κυριεύσῃ τὸ δωρηθὲν, ἕως ὅτου ἀποθάνῃ ὁ δωρήσας· καθὼς ὁ φοβούμενος κίνδυνον λῃστῶν ἢ πολεμίων ἢ ναυάγιον ἢ τόπους ἐπιβουλευομένους, προσέτι καὶ ὁ ἀσθενῶν καὶ ὁ φοβούμενος δυνατόν τινα ἢ γηρατεῖα· διότι ὅλα ταῦτα σημαίνουσι κίνδυνον ἐνεστῶτα.

6. Ἐὰν δωρῶν σε ἀποστείλω πρᾶγμα καὶ πρίν σε ἐγχειρισθῇ ἀποθάνω, δὲν γίνεται ἰδικόν σου.

7. Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος δωρήσῃ κατὰ προσταγὴν ἢ θέλησιν πατρὸς, ὑπολαμβάνεται ὅτι δωρεῖ αὐτὸς ὁ πατήρ· καὶ ἐάν τις κατὰ θέλησίν σου δωρήσῃ πρός τινα πρᾶγμα ὡς ἴδιον ἑαυτοῦ, σὺ ὑπολαμβάνεσαι ὅτι δωρεῖς.

8. Τὰ προσποιητὰ ὁ νόμος δὲν ἀποδέχεται, οὐδὲ τὰ γινόμενα κατὰ δόλον· καθὼς ἐάν σε δωρήσω μέρος τῆς περιουσίας συγγενοῦς μου ὡς μέλλων νὰ τὸν κληρονομήσω, ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει.

9. Ὁ δωρήσας ἅπαξ δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν δωρεάν.

10. Κἀνεὶς δὲν δωρεῖ ἀγνοῶν ἢ ἀκουσίως· ὅθεν καὶ τὸ ἔγγραφον ἐὰν περιέχῃ, ὅτι συγκατένευσα, δὲν βλάπτομαι εἰς τίποτε· διότι ἄλλως ἔχει ἡ ἀλήθεια.

τὸ νὰ ἦναι ἢ νὰ μὴ ἦναι τὸ διδόμενον δωρεά· διότι εἰ μὲν εἶναι δωρεὰ, ὁ δωρήσας καταδικάζεται ἕως εὐπορίαν, εἰς ὅσα δηλ. δύναται νὰ δώσῃ· εἰ δὲ χρέος, εἰς τὸ ὅλον. Καὶ ὁ μὲν δωρῶν πρέπει νὰ μὴ ὑβρίζηται ἀπὸ τὸν δωρηθέντα· εἰ δὲ ὑβρισθῇ, ἀνατρέπει τὴν δωρεάν· ὁ δὲ λαμβάνων χρέος, ἀδιαφορεῖ περὶ τούτων.

11. Τῆς προικὸς ἐν τῷ γάμῳ ὁ ἀνὴρ κύριος· οὐκοῦν ἡ γυνὴ οὐ δύναται αὐτὴν δωρήσασθαι. (B. XLVII. 1. 54.)

12. Τὴν καλῶς γενομένην δωρεὰν οὐδὲ ἀπὸ βασιλέως ἀντιγραφῆς ἀνατρέπει τις. (B. XLVII. 2. 5.)

13. Ἐὰν δυσί τισιν ὁ βασιλεὺς δωρήσηται πρᾶγμα, ὁ δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ἀκληρονόμητος τελευτήσῃ, τὸ μέρος αὐτοῦ τῷ ἑτέρῳ προστίθεται. (B. LVI. 7. 12.)

14. Ἐὰν ὁ βασιλεὺς τῷ ἤδη τελευτήσαντι ὡς περιόντι δωρήσηται, οὐκ ἔρρωται μὲν, αὐτοῦ δέ ἐστι τὰ περὶ τῆς ἰδίας φιλοτιμίας διακρίνειν. (B. II. 3. 191.)

15. Ὅτι ἀνεπιρώνητος δωρεὰ οὐ γινώσκεταί τινος.

16. Πᾶσα δωρεὰ ἁπλῆ εἴτε ἐν χρήμασι εἴη, εἴτε ἐν πράγμασι κινητοῖς ἢ ἀκινήτοις, ἕως πεντακοσίων νομισμάτων οὖσα ἰσχυέτω καὶ ἀνεμφάνιστος οὖσα· εἰ δὲ πλεῖον, τὸ ὑπέρπλεον μὴ ἰσχυέτω· ἐξηρημένων τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καὶ τῶν εὐσεβείας λόγῳ γινομένων καὶ τῶν εἰς μνηστὴν διδομένων. Εἰ δὲ ἐν διαφόροις χρόνοις δωρεὰς ἐποιήσατο πολλὰς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, πολλὰς δεῖ νοεῖν αὐτάς· οὐ μὴν συλλαμβάνειν πάσας καὶ λέγειν, ὅτι ἀνεμφάνιστος οὐκ ἰσχύει ὡς μία οὖσα.

17. Καὶ ἡ κθ'. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ δωρεῶν φησιν ἵνα ἡ μέχρι τῶν πεντακοσίων νομισμάτων τιμωμένη δωρεὰ εἰ καὶ ἄγραφος εἴη, τρισὶ μάρτυσιν κυρουμένη φέρῃ τὸ βέβαιον, ἡ δὲ ὑπὲρ τὰ φ'. νομισ. τιμωμένη δωρεὰ, ἐγγράφου μὲν οὖσα ἀναθέτητος διαμένῃ, ἐγγράφου δὲ συστάσεως ἐρήμη γνωριζομένη ἀβέβαιος ᾖ κατὰ τὸ ὑπερβαῖνον μέτρον τῶν φ'. νομισμάτων, κἂν ὑπὸ μάρτυσιν ὁ τῆς δωρεᾶς ἀντιποιούμενος ταύτης ἀντιποιῆται· καὶ δίον τούτῳ τῷ τόπῳ ἐξεταζομένας ἰσχύειν ἢ ἀκυροῦσθαι τὰς δωρεάς.

18. Αἱ δωρεαὶ γινόμεναι παρὰ τῶν ἀνιόντων εἰς κατιόντας αὐτεξουσίους οὐκ ἀνατρέπονται, εἰ μὴ ἀχάριστοι περὶ αὐτοὺς γένωνται οἱ λαμβάνοντες. (B. XLVII. 2. 9).

19. Ἡ ἄσημος δωρεὰ ἔρρωται, οἷον εἰς πόρνην.

11. Τοῦ γάμου συνεζωτος κύριος τῆς προικὸς εἶναι ὁ ἀνήρ· διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ δὲν δύνατα νὰ δωρήσῃ αὐτήν.

12. Τὴν καλῶς γενομένην δωρεὰν δὲν ἀνατρέπει τις οὐδὲ ἀπὸ βασιλέως ἀντιγραφήν.

13. Ἐὰν ὁ βασιλεὺς δωρήσῃ πρᾶγμα πρὸς δύο τινὰς, καὶ ὁ εἷς ἀπ' αὐτοὺς ἀποθάνῃ χωρὶς κληρονόμον, τὸ μέρος αὐτοῦ προσθέτεται εἰς τὸν ἄλλον.

14. Ἐὰν τὸν ἤδη ἀποθανόντα ὡς ἀκόμη ζῶντα δωρήσῃ ὁ βασιλεὺς, ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει· κεῖται ὅμως εἰς αὐτὸν νὰ διατάξῃ περὶ τοῦ φιλοδωρήματος τούτου.

15. Ἡ ἀνεπιφώνητος δωρεὰ οὐ γινώσκεται τινὸς.

16. Πᾶσα δωρεὰ ἁπλῆ εἴτε εἰς χρήματα εἶναι, εἴτε εἰς πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, εἰ μὲν ἀναβαίνει ἕως πεντακόσια νομίσματα ἰσχύει καὶ ἀνεμφάνιστος ἐὰν τύχῃ· εἰ δὲ περαιτέρω τούτων, τὸ περιπλέον δὲν ἰσχύει· ἐκτὸς τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καὶ τῶν γινομένων κατὰ λόγον εὐσεβείας καὶ τῶν διδομένων εἰς μνηστήν. Εἰ δὲ κατὰ διαφόρους χρόνους ἔκαμέ τις πολλὰς δωρεὰς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, αὗται ἀνάγκη νὰ ἐννοῶνται πολλαὶ· καὶ νὰ μὴ συμπεριλαμβάνωνται ὅλαι εἰς τὸ αὐτὸ μηδὲ νὰ λέγηται, ὅτι ἀνεμφάνιστος δωρεὰ δὲν ἰσχύει ὡσὰν ἦτον μία.

17. Καὶ ἡ κθ'. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ δωρεῶν λέγει ἡ τιμωμένη ἕως πεντακόσια νομίσματα δωρεὰ καὶ ἄγραφος ἐὰν τύχῃ, ἐπικυρουμένη ἀπὸ τρεῖς μάρτυρας, ἰσχύει· ἡ δὲ τιμωμένη ὑπὲρ τὰ πεντακόσια νομίσματα, ἐὰν ἦναι ἔγγραφος, δὲν ἀνατρέπεται· εἰ δὲ τύχῃ ἄγραφος δὲν ἰσχύει κατὰ τὸν ὑπερβαίνοντα τὰ πεντακόσια νομίσματα ἀριθμὸν, καὶ διὰ μαρτύρων ἐὰν οἰκειοποιῆται τὴν δωρεὰν ὁ ἀξιῶν αὐτήν. Ἀνάγκη δὲ πᾶσα αἱ δωρεαὶ ἐξεταζόμεναι κατὰ τὸν τύπον τοῦτον, νὰ ἰσχύωσιν ἢ νὰ ἀκυροῦνται.

18. Αἱ ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας γινόμεναι δωρεαὶ πρὸς κατιόντας αὐτεξουσίους δὲν ἀνατρέπονται, ἐκτὸς ἐὰν οἱ λαμβάνοντες φανῶσιν ἀχάριστοι πρὸς αὐτούς.

19. Ἡ ἄσημος δωρεὰ ἰσχύει, καθὼς πρὸς πόρνην.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.

1. Ἐάν τις μὴ ἔχων υἱὸν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἢ μέρος αὐτῆς ἰδίῳ ἀπελευθέρῳ δωρήσηται, σχῇ δὲ παῖδας μετὰ ταῦτα, πᾶσα ἀκυρούσθω ἡ δωρεὰ καὶ παλινδρομείτω πάντα πρὸς τὸν δωρησάμενον ἔχοντα πάλιν ἐξουσίαν ὡς βούλεται διοικεῖν. (Β. XLVII. 2. 8).

2. Οὔτε ἄνηβος οὔτε ἄνους δύναται δωρεῖσθαι· ἐν οὐδενὶ γὰρ τούτων ἐστὶν ἡ βούλησις. (Β. XLVII. 1. 22).

3. Ἐὰν ὁ τὴν δωρεὰν εἰληφὼς ἀχάριστος ὀρθῇ περὶ τὸν δωρησάμενον καὶ αἰσχρῶς κατὰ τούτου χρησάμενος ὕβρεσιν ἢ χεῖρας ἀδίκους ἐπαγάγοι ἢ ζημίαν μεγίστην προβάλλει ἐξ οἰκείας ἐπιβουλῆς ἢ περὶ τὴν ζωὴν ἐπιβουλεύσῃ ἢ τὰ ἐν τῇ δωρεᾷ πάκτα εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως μὴ γεγονότα πληρώσῃ, μία γὰρ ἐκ τῶν τούτων αἰτιῶν ἐὰν ἐν δικαστηρίῳ φανερῶς ἀποδειχθῇ, ἀνατρεπέσθωσαν αἱ γενόμεναι δωρεαί. (Β. LVII. 3. 10.)

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ Πράσεως καὶ ἀγορᾶς ἐν ᾧ καὶ περὶ προτιμήσεως.

1. Πρᾶσις καὶ ἀγορασία συνίσταται, ἡνίκα περὶ τοῦ τιμήματος ἑκάτερα συνήνεσε τὰ μέρη καὶ ὁ μὲν καταβολὴν ποιήσηται τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ παραδοίη τὸ πιπρασκόμενον. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ κἂν ὁ ἕτερος τούτων ἢ τὴν καταβληθεῖσαν τιμὴν ἀναλάβῃ ἢ τὸ διαπραθὲν πρᾶγμα παραλάβῃ, ἐφ' ᾧ τὴν πρᾶσιν ἀδιάλυτον προβῆναι, καὶ οὕτω τὰ τῆς πράσεως ἐῤῥῶσθαι· τὸ γὰρ ἀῤῥαβῶνος χάριν παρεχόμενον ἔλεγχός ἐστι καὶ ἀπόδειξις πράσεως καὶ ἀγορασίας συστάσεως, οὐ μὴν αὐτὸ σύστασις· ταῦτα δὲ περὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας λέγομεν τῆς ἀγράφως γινομένης.

2. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐγγράφου οὐχ ἑτέρως τὸ τέλειον προσγενήσεσθαι λέγομεν τῇ πράσει καὶ τῇ ἀγορασίᾳ, εἰ μὴ καὶ τὰ συμβόλαια τῆς

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.

1. Ἐάν τις μὴ ἔχων υἱὸν δωρήσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἢ μέρος αὐτῆς εἰς ἴδιόν του ἀπελεύθερον, καὶ μετὰ ταῦτα τεκνοποιήσῃ, ἀκυροῦται ἡ δωρεὰ ὁλόκληρος καὶ ἐπιστρέφουσι τὰ πάντα πρὸς τὸν δωρητὴν ἔχοντα πάλιν ἐξουσίαν νὰ τὰ διατάξῃ ὅπως θέλῃ.

2. Οὔτε ἄνηβος, οὔτε ἄφρων δὲν δύναται νὰ δωρῇ· διότι κανεὶς τούτων δὲν ἔχει θέλησιν.

3. Ἐὰν ὁ λαβὼν τὴν δωρεὰν φανῇ ἀχάριστος πρὸς τὸν δωρήσαντα καὶ μεταχειρισθῇ κατ' αὐτοῦ αἰσχρὰς ὕβρεις ἢ ἐπιφέρῃ χεῖρας ἀδίκους ἢ ἀπὸ ἰδίαν ἑαυτοῦ ἐπιβουλὴν προξενήσῃ μεγάλην ζημίαν ἢ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἢ δὲν ἐκπληρώσῃ ὅλα τὰ συμφωνηθέντα εἰς τὴν δωρεὰν εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως, καὶ μία τῶν αἰτιῶν τούτων ἐὰν ἀποδειχθῇ φανερῶς εἰς τὸ δικαστήριον, ἀνατρέπονται αἱ γενόμεναι δωρεαί.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς.

1. Πώλησις καὶ ἀγορὰ συνίστανται, ὅταν συμφωνήσωσι τὰ δύο μέρη περὶ τοῦ τιμήματος καὶ ὁ εἷς ἂν δὲν κατέβαλεν ἀκόμη τὸ τίμημα, ὁ δὲ ἄλλος δὲν παρέδωσε τὸ πωλούμενον. Καὶ ὄχι μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ εἷς τῶν συναλλαξάντων ἢ τὸ καταβληθὲν τίμημα δὲν ἀναλάβῃ ἢ ἀῤῥαβῶνα διὰ τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν παραλάβῃ διὰ νὰ μένῃ ἡ πώλησις ἀδιάλυτος, καὶ οὕτως ἡ πώλησις ἰσχύει· διότι τὸ διδόμενον πρὸς ἀῤῥαβῶνα εἶναι ἔλεγχος καὶ ἀπόδειξις ὅτι ἐσυστήθη πώλησις καὶ ἀγορὰ, αὐτὸ ὅμως καὶ σύστασις δὲν λογίζεται. Ταῦτα λέγομεν περὶ πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς τῆς γινομένης ἀγράφως.

2. Περὶ δὲ τῆς ἐγγράφου λέγομεν ὅτι ἡ πώλησις καὶ ἡ ἀγορὰ δὲν γίνεται ἄλλως τελεία, εἰ μὴ καὶ τὰ συμφωνητικὰ τῆς πωλή-

πράσεως συγγραφῇ ἡ οἰκείᾳ χειρὶ τοῦ πιπράσκοντος ἢ ὑπὸ ἑτέρου μὲν γραφῇ, ὑπογράψῃ δὲ ὁ πιπράσκων. (Β. XXII. 1. 76).

3. Εἰ δὲ διὰ ταβελλίωνος γένηται καὶ κόμπλα παρακολουθήσει, προσταχθείσης ὑπογραφῆς καὶ τοῦ συμβολαίου. Τὸ δὲ δι' ἀῤῥαβῶνος γινόμενον ἐν ὑστεροβουλίᾳ κείμενον, διαλυομένης τῆς πράσεως εἰ μὲν ἀγοραστὴς ᾖ ὁ αὐτὸ διαλύων καὶ ἀποχωρῶν, ἀπόλυσι τὸν ἀῤῥαβῶνα, εἰ δὲ ὁ πράττης, τὸ διπλοῦν παρασχεῖν ἀναγκάζεται, τουτέστιν αὐτὸ τὸ δοθὲν καὶ ἕτερον τοσοῦτον (*).

4. Ἡ ἀγιρασία τοῦ ἐθνικοῦ νόμου ἐστὶ, διὸ καὶ συναινέσει συνίσταται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων καὶ διὰ μέσου καὶ διὰ γραμμάτων. (Β. XIX. 1. 1.).

5. Οἱ πωλοῦντες καὶ οἱ ἀγοράζοντες ἐὰν διχονοῶσι περὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὕλην, οὐκ ἔῤῥωται ἡ πρᾶσις· τυχὸν γὰρ ἐγὼ Πέτρον ἐνόμιζον πωλεῖν καὶ σὺ Παῦλον ἀγοράζειν, ἢ χαλκὸς ἀντὶ χρυσοῦ ἐπωλεῖτο. Ἡ δὲ περὶ τὴν προσηγορίαν τοῦ πιπρασκομένου πλάνη οὐ βλάπτει τὸ συνάλλαγμα. Εἰ δὲ ὄξος ἀπὸ οἴνου οὐ μὴν σκευαστὸν ἀντὶ οἴνου πραθῇ, ἔῤῥωται ἡ πρᾶσις. Καὶ ἐὰν ἧττον δόκιμός ἐστιν ὁ χρυσὸς ὁ πραθεὶς, παρὸ ὁ ἀγοραστὴς ἤλπιζεν, ἔῤῥωται ἡ πρᾶσις (Β. XIX. 1. 8.)

6. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐγχειριζομένου Ὀρρικίου ἀγοράζειν τι δύναται κινητὸν ἢ ἀκίνητον ἢ δι' ἑτέρου ἢ δι' ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει καὶ τὸ δοθὲν τίμημα οὐκ ἀναλαμβάνει· ὅπερ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ προκουράτωρος τοῦ βασιλέως, εἰ μὴ παρὰ δημοσίου πατρῶνος· ὑπεξαιροῦνται δὲ οἱ ῥητῶς ἐπιτετραμμένοι· τῷ δὲ διοικοῦντι οὐδὲ πλοῖον ἔξεστιν ἐν αὐτῇ κατασκευάζειν. (Β. XIX. 1. 44).

7. Καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Ρωμανοῦ τοῦ γέροντος οὕτω φησί·

(*) Ἡ ἄγραφος πώλησις συνίσταται ἢ ἐὰν μόνον τὸ τίμημα καταβληθῇ ἢ τὸ πρᾶγμα παραδοθῇ ἢ ἱκανοδοσία δοθῇ ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίαν ὁ πωλητὴς πιστεύσῃ τὸν ἀγοραστήν. Ἡ δὲ ἔγγραφος πώλησις δὲν συνίσταται, ἐὰν δὲν γραφῇ καὶ ἐγχειρισθῇ τὸ περὶ αὐτῆς συμφωνητικὸν, καθὼς

σεως ἢ μὲ τὴν ἰδίαν τοῦ πωλοῦντος χεῖρα γραφῶσιν ἢ γραφῶσι μὲν ἀπὸ ἄλλον, ὑπογράψῃ δὲ ὁ πωλῶν.

3. Εἰ δὲ τὸ συμφωνητικὸν γείνῃ διὰ συμβολαιογράφου καὶ παρακολουθήσῃ συμπλήρωσις, μετὰ τῆς ὑπογραφῆς τὴν ἀπόθεσιν. Τὸ δὲ δι' ἀῤῥαβῶνος γινόμενον ἐπὶ μεταμελείᾳ, διαλυομένης πωλήσεως εἰ μὲν εἶναι ἀγοραστὴς ὁ παραιτούμενος ἀπὸ τὸ συνάλλαγμα, χάνει τὸν ἀῤῥαβῶνα, εἰ δὲ ὁ πωλητὴς, ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ τὸ διπλάσιον, αὐτὸ δηλ. τὸ δοθὲν καὶ ἄλλο τόσον.

4. Ἡ ἀγορὰ εἶναι τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου, ὅθεν καὶ κατὰ συναίνεσιν συνίσταται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων καὶ διὰ μέσου ἄλλου καὶ δι' ἐπιστολῆς.

5. Ἐὰν οἱ πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες διαφωνῶσιν εἰς τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὕλην, ἡ πώλησις δὲν ἰσχύει· ἐγὼ λόγ. χ. ἐνόμιζον ὅτι πωλεῖ ὁ Πέτρος καὶ σὺ ὅτι ἀγοράζει ὁ Παῦλος, ἢ ὅτι ἐπωλεῖτο χαλκὸς ἀντὶ χρυσίου. Ἡ δὲ πλάνη εἰς τοῦ πωλουμένου τὴν ὀνομασίαν δὲν βλάπτει τὸ συνάλλαγμα. Εἰ δὲ ὀξὺδι ἀπὸ οἶνον καὶ ὄχι κατασκευαστὸν πωληθῇ ἀντὶ οἴνου, ἰσχύει ἡ πώλησις Καὶ ἐὰν τὸ πωληθὲν χρυσίον ἦναι πλέον κίβδηλον παρ' ὅ,τι ἤλπιζεν ὁ ἀγοραστὴς, ἰσχύει ἡ πώλησις.

6. Κἀνεὶς ἀπὸ τὴν διαχειριζομένην παρ' αὐτοῦ ὑπηρεσίαν δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ τι κινητὸν ἢ ἀκίνητον εἴτε δι' ἄλλου εἴτε δι' αὐτοῦ· διότι χάνει τὸ πρᾶγμα καὶ δὲν ἀναλαμβάνει τὸ δοθὲν τίμημα. Τοῦτο κρατεῖ καὶ εἰς τὸν πραγμάτων διοικητὴν τοῦ βασιλίως, ἐκτὸς ἐὰν ἀγοράζῃ πατρικὸν κτῆμα ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον· ἐξαιροῦνται δὲ ἐκεῖνοι, εἰς ὅσους τὸ τοιοῦτον συγχωρεῖται ῥητῶς. Ὁ δὲ ἐπαρχίας διοικητὴς οὐδὲ πλοῖον νὰ κατασκευάσῃ εἰς αὐτὴν δὲν δύναται.

7. Καὶ ἡ τοῦ Καίσαρος Ρωμανοῦ τοῦ Γέροντος νεαρὰ λέγει. Κἀνεὶς

βεβαιόνει τὸ τρίτον βιβλίον τῶν Εἰσηγήσεων εἰς τὸν κγ'. τίτλον τὸν διαλαμβάνοντα περὶ πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς.

μηδένα μηκέτι τῶν περιβλέπτων Μαγίστρων ἢ Πατρικίων, μήτε τῶν ἐν ἀρχαῖς ἢ ἐξουσίαις ἢ ὅλως βασιλικοῖς ἀξιώμασι τετιμημένων ἢ πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἢ θεματικῶν ἀρχόντων ἢ ἀπαρχόντων εἴτε μητροπολιτῶν ἢ ἀρχιεπισκόπων ἢ ἡγουμένων ἢ τῶν εὐαγῶν οἴκων προεστώτων ἢ τῶν ἄλλων κοσμικῆς δόξης τυχόντων, ἀγορασίᾳ ἢ δωρεᾷ ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ εἰσέρχεσθαι εἰς χωρίων ἢ ἀγρῶν κτήσεις· τοὺς γὰρ μετὰ τὴν παροῦσαν διάταξιν τοιοῦτόν τι κατατολμῆσαι βουληθέντας καὶ ἀναργύρως ἐκεῖθεν ἐξελαύνεσθαι κελεύομεν καὶ τῶν οἰκείων ἐμπονημάτων καὶ καλλιεργημάτων ἀποστερεῖσθαι καὶ τῷ δημοσίῳ περιφανεῖς μὲν ὄντας καὶ τὴν τοῦ ἐπικτήματος τιμὴν καταβαλλομένους, τῶν εὐτελεστέρων δὲ καὶ ἀναργύρως διωκομένων διὰ τῆς προσηκούσης τιμωρίας σωφρονιζομένων· καὶ εἰ μὲν βούλονται οἱ ἐκποιησάμενοι χωρῖται ἀναλαμβάνεσθαι ταῦτα, ἔχουσι τοῦτο ὑπ' ἀδείας· τούτων δὲ μὴ ὑπόντων ἢ μὴ βουλομένων πρὸς τοὺς συγκληρονόμους καὶ συγχωρίτας ἔρχονται ταῦτα. Εἰ δὲ προφάσει μονάσαντος ἢ μονάζειν βουλομένου χωρίτου προσκυρωθῇ τι χωριτικὸν εἰς τὸ Μοναστήριον, ἡ δικαία τιμὴ τοῦ κτήματος παρέχεται εἰς τὸ Μοναστήριον παρὰ τῶν συγχωριτῶν, τὸ δὲ κτῆμα μένει παρ' αὐτοῖς. Ἡ δὲ μ'. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος καὶ ἀγοράζειν φησὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ νευουργεῖν ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἔξω στρατηγοῦ πλήν.

8. Μετὰ τὸ πραθῆναι καὶ ἀγορασθῆναί τι κατὰ τοὺς ὡρισμένους χαρακτῆρας τῆς τε ἀγράφου καὶ ἐγγράφου πράσεως καὶ ἀγορασίας ὁ κίνδυνος τοῦ πεπραμένου πράγματος εὐθέως τὸν ἀγοραστὴν ὁρᾷ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μήπω τὸ πρᾶγμα παραδέδοται. Τοιγαροῦν εἴτε οἰκέτης ἐστὶν ὁ πεπραμένος καὶ τελευτήσῃ ἢ μέρος τι βλαβῇ τοῦ σώματος, χεὶρ ἢ πόδα ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ οἰκία οὖσα ἢ πεπραμένη ἢ πᾶσα ἢ ἐκ μέρους πυρὶ δαπανηθῇ, ἢ ἀγρὸς βίᾳ ποταμοῦ ὅλος ἢ ἐκ μέρους ἀπόλλυται, εἴτε τῇ πλημμύρᾳ τοῦ ὕδατος ἢ δένδρων ἐξ ἀνέμου καταπεσόντων πολλῶν ἤττων καὶ

ἀπὸ τοὺς περιβλέπτους Μαγίστρους ἢ Πατρικίους, οὔτε ἀπὸ τοὺς τιμωμένους εἰς ἀρχὰς ἢ ἐξουσίας ἢ γενικῶς εἰς βασιλικὰ ἀξιώματα ἢ ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ἢ στρατιωτικοὺς ἢ θεματικοὺς ἄρχοντας καὶ δικαστὰς ἢ πρώην δικαστὰς, οὔτε ἀπὸ τοὺς μητροπολίτας ἢ ἀρχιεπισκόπους ἢ ἡγουμένους ἢ προεστῶτας ἱερῶν καταστημάτων ἢ ἀπὸ τοὺς ἀξιωμένους ἄλλην κοσμικὴν τιμὴν, δὲν προσκτᾷ χωράρια ἢ ἀγροὺς μὲ ἀγοράν, ἢ κατὰ δωρεὰν ἢ κατὰ ἄλλον τινὰ τρόπον· διότι οἱ θελήσαντες μετὰ τὴν παροῦσαν διάταξιν νὰ τολμήσωσι τοιοῦτόν τι ἐξόνονται ἀπὸ τὰ τοιαῦτα χωρὶς ἀπόδοσιν τῶν χρημάτων καὶ στεροῦνται τοὺς κόπους καὶ τὰ καλλιεργήματα αὐτῶν καὶ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἐὰν τύχωσιν ἔνδοξοι, καταβάλλουσι τὸ τίμημα τοῦ κτήματος· οἱ δὲ εὐτελέστεροι καὶ χωρὶς ἀπόδοσιν τῶν χρημάτων ἐξόνονται καὶ μὲ τὴν ἀνήκουσαν ποινὴν σωφρονίζονται. Καὶ εἰ μὲν οἱ ἐκποιήσαντες ταῦτα χωρικοὶ θέλουσι νὰ τὰ ἀναλάβωσιν, ἔχουσι τὴν ἄδειαν· εἰ δὲ αὐτοὶ δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἢ δὲν θέλουσι, ταῦτα μεταβαίνουσι πρὸς τοὺς συγκληρονόμους καὶ τοὺς συγχωρίτας. Εἰ δὲ χωρικὸν κτῆμα προσκυρωθῇ εἰς μοναστήριον κατὰ πρόφασιν χωρικοῦ μονάσαντος ἢ θέλοντος νὰ μονάσῃ, οἱ συγχωρῖται δίδουσιν εἰς τὸ μοναστήριον τὸ δίκαιον τίμημα καὶ κρατοῦσι τὸ κτῆμα. Κατὰ δὲ τὴν μ'. νεαρὰν τοῦ Καίσαρος Λέοντος καὶ ἀγοράζουσιν οἱ εἰς τὴν πόλιν δικασταὶ καὶ ἀνακαινίζουσιν· ὡσαύτως καὶ κατὰ τῆς ἐπαρχίας ἐκτὸς τοῦ στρατηγοῦ.

8. Ἀφοῦ πωληθῇ καὶ ἀγορασθῇ τι κατὰ τοὺς ὡρισμένους τύπους τῆς ἀγράφου καὶ ἐγγράφου πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς ὁ κίνδυνος τοῦ πωλουμένου πράγματος ἀνάγεται εὐθὺς εἰς τὸν ἀγοραστὴν, καὶ ἂν τὸ πρᾶγμα μάλιστα δὲν παρεδόθη ἀκόμη. Εἴτε δοῦλος λοιπὸν εἶναι ὁ πωληθεὶς καὶ ἀποθάνῃ ἢ βλαφθῇ εἰς μέρος τοῦ σώματος, χεῖρα ἢ πόδα ἢ ὀμμάτι, εἴτε οἰκία εἶναι ἢ πωληθεῖσα καὶ κατακαυθῇ ἀπὸ πυρκαϊὰν ὁλόκληρος ἢ μέρος, εἴτε ἀγρὸς καὶ παραφθαρῇ ὁλόκληρος ἢ μέρος ἀπὸ ὁρμὴν ποταμοῦ, ἢ πλημμύραν, εἴτε δένδρα πολλὰ συντριφθῶσιν ἀπὸ ἄνεμον καὶ

χείρων γένηται ὁ ἀγρὸς, ἐπὶ τούτων πάντων ἡ ζημία τὸν ἀγοραστὴν ὀφῇ· καθόλου γὰρ ἴσθι, ὅτι δίχα δόλου ἡ ῥαθυμίας τοῦ πράτου εἰ συμβῇ τῷ πράγματί τι τοιοῦτον ἔξει τὸ ἀμέριμνον ὁ πράτης.

9. Ὥσπερ ἡ ἐκ τύχης ἐλάττωσις καὶ ἀπώλεια τοῦ πεπραμένου πράγματος εἰς τὸν ἀγοραστὴν ἀνατρέχει, οὕτω καὶ εἴ τι προσγέγονε κέρδος τῷ πεπραμένῳ πράγματι τὸν ἀγοραστὴν ὠφελήσει· ὅθεν εἰ καὶ διὰ προσκλύσεως ἡ προσχώσεως ποταμοῦ μείζων γέγονεν ὁ ἀγρὸς μετὰ τὸ συστῆναι τὴν πρᾶσιν, τοῦ κέρδους ὁ ἀγοραστὴς ἀπολαύσει.

10. Ἡ πρᾶσις καὶ ἀπεντεῦθεν ἤδη γοῦν εὐθέως καὶ πάραυτα χωρίς τινος προσδιορισμοῦ ἢ αἱρέσεως καὶ χρόνου ἀναβολῆς τελειοῦσθαι δύναται, ὡς ὅταν δώσῃς τὸ σὸν ἐπὶ τῷ λαβεῖν τόδε· καὶ ὑπὸ αἵρεσιν γίνεται, οἷον ὁ δεῖνα οἰκέτης, εἴγε εἴσω μηνὸς ἀρέσει σοι, ἔστω σοι πεπραμένος νομίσμασι δέκα.

11. Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν πρᾶσιν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσα βλάβη ἐπὶ τῷ πράγματι γενομένη εἰς κέρδος καὶ ζημίαν ἀνήκει τῷ ἀγοραστῇ· εἰ μὴ ὑπέρθεσιν ἐποίησεν ὁ πράτης ἐν τῇ παραδόσει.

12. Ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦ συμφώνου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς παραδόσεως γίνεται δεσπότης ὁ ἀγοραστής. (B. XI. 1. 81).

13. Ὁ θάνατος τῆς πραθείσης θεραπαίνης μετὰ τὴν πρᾶσιν συμβὰς τῷ ἀγοραστῇ κινδυνεύεται· μόνον εἰ μὴ ἀπό τινος πάθους ἀρχαιοτέρου τῆς πράσεως ἐτελεύτησε. (B. XIX. 6. 18.)

14. Περὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας ἐπὶ ὄρῳ γινομένων, ὡς γινομένου ὑπερβεματισμοῦ ἤτοι ἐπαυξήσεως τοῦ τιμήματος ἕως τοῦ συνδόξαντος ἐν τῷ συμφώνῳ τῆς πράσεως ὅρου ἀναλύεσθαι τὴν πρᾶσιν.

15. Ἔνθα ὑπέρθεσιν ὁ ἀγοραστὴς ποιήσει, λοιπὸν οὐκ ἀπὸ ἀμελείας, ἀλλ' ἀπὸ δόλου ὁ πράτης ἐνέχεται· εἰ δὲ οἱ δύο ὑπέρθεσιν ποιήσουσι, τῇ ὑστέρᾳ προσέχομεν. (B. XIX. 6. 11.)

16. Ἡ διάταξίς φησιν, εἰ μὴ πάντα συνδράμῃ, οὐκ ἔρρωται ἡ πρᾶσις.

ὁ ἀγρὸς γείνῃ κατώτερος καὶ χειρότερος, εἰς ὅλα ταῦτα ἡ ζημία ἀνάγεται εἰς τὸν ἀγοραστήν. Γενικῶς εἴξευρε, ὅτι ἐὰν χωρὶς δόλον ἢ ἀμέλειαν τοῦ πωλητοῦ συμβῇ εἰς τὸ πρᾶγμα τοιοῦτόν τι ὁ πωλητὴς δὲν ἐνέχεται.

9. Καθὼς ἡ ἀπὸ τύχης ἐλάττωσις ἢ ὁ χαμὸς τοῦ πωλημένου πράγματος ἀνάγεται εἰς τὸν ἀγοραστὴν, οὕτω καὶ κέρδος ἐὰν προσγείνῃ εἰς τὸ πωλημένον πρᾶγμα τὸν ἀγοραστὴν ὠφελεῖ. Ὅθεν καὶ ἀπὸ πρόσχωσιν ποταμοῦ ἐὰν γείνῃ ὁ ἀγρὸς μεγαλείτερος μετὰ τὴν σύστασιν τῆς πωλήσεως, τὸ κέρδος ἀπολαύει ὁ ἀγοραστής.

10. Ἡ πώλησις καὶ ἀπὸ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν τουτέστιν ἀμέσως καὶ παρευθὺς χωρὶς προσδιορισμόν τινα ἢ ὅρον ἢ χρόνου ἀναβολὴν δύναται νὰ πληροῦται· καθὼς ὅταν δώσῃς τὸ ἰδικόν σου διὰ νὰ λάβῃς τὸ δεῖνα· καὶ ὑπὸ ὅρον, καθὼς ὁ δεῖνα δοῦλος, ἐάν σε ἀρέσῃ ἐντὸς μηνὸς, ἔστω πρός σε πωλημένος διὰ νομίσματα δέκα.

11. Μετὰ τῆς πωλήσεως τὴν σύστασιν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσα βλάβη γινομένη εἰς τὸ πρᾶγμα ἀνάγεται εἰς ὄφελος καὶ ζημίαν τοῦ ἀγοραστοῦ· ἐκτὸς ἂν ὁ πωλητὴς ἀνέβαλε τὴν παράδοσιν.

12. Ὁ ἀγοραστὴς δὲν γίνεται κύριος ἀπὸ τὸ συμφωνητικὸν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν παράδοσιν.

13. Τῆς πωληθείσης δούλης ὁ θάνατος ἐπισυμβὰς μετὰ τὴν πώλησιν γίνεται εἰς ζημίαν τοῦ ἀγοραστοῦ· ἐκτὸς μόνον ἂν ἀπέθανεν ἀπὸ πάθος τι ἀρχαιότερον τῆς πωλήσεως.

14. Ὅταν πώλησις καὶ ἀγορασία γίνηται μὲ προθεσμίαν, ἐὰν συμβῇ πλειστηριασμὸς ἤτοι ἐπαύξησις τοῦ τιμήματος ἐντὸς τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας τῆς πωλήσεως, διαλύεται ἡ πώλησις.

15. Ὅπου ὁ ἀγοραστὴς κάμῃ ὑπέρθεσιν, ὁ πωλητὴς δὲν ἐνέχεται πλέον ἀπὸ ἀμέλειαν, ἀλλ' ἀπὸ δόλον· εἰ δὲ ὑπερθέσωσι καὶ οἱ δύο, εἰς τὴν τελευταίαν προσέχομεν.

16. Κατὰ τὴν διάταξιν, ἐὰν δὲν συντρέξωσι πάντα, ἡ πώλησις δὲν ἰσχύει.

17. Ὅπερ ἐπώλησα, οὐ γίνεται τοῦ λαβόντος, εἰ μὴ δοθῇ τὸ τίμημα ἢ ἱκανοδοσία ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίας καταπιστεύσω τῷ ἀγοραστῇ. (Β. XIX. 1. 18.)

18. Ἐὰν κελευσθεὶς ὁ δοῦλός μου τοὺς ὅρους ὑποδεῖξαι τοῦ πράγματος ἢ ἀγροῦ ἢ χωραρίου ἢ ἄλλου τινὸς πλέον ὑποδείξῃ τοῦ πραθέντος κατὰ δόλον ἢ ἄγνοιαν, οὐ καταδικάζει με· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ παραδόσεως νομῆς ἀργούσης.

19. Ὁ πράτης ἐρ' οἷς λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πιπρασκομένου, οὐκ ἐνέχεται εἰ μὴ ἐπὶ ἀπάτῃ τοῦ ἀγοραστοῦ εἶπε· τότε γὰρ ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ ἁρμόζει (*). (Β. X. 3. 37.)

20. Οὐχ ἕπεται τῷ πραθέντι δούλῳ τὸ πεκούλιον αὐτοῦ ὅ-θεν ἐὰν ὁ δοῦλος κλέψῃ τοῦ πεκουλίου τι καὶ περιέλθῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν, καὶ ὅσα μετὰ τὴν πρᾶσιν προστίθεται τῷ πεκουλίῳ, ἀποδίδοται τῷ πράτῃ, τυχὸν τοκετοὶ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἔργων καὶ ἐκ τοῦ πεκουλίου τοῦ δούλου. (Β. XIX. 1. 27.)

21. Ὁ ὑπεξούσιος ἐκ τοῦ καστρενσίου πωλῶν ἐνέχεται ὡς αὐτεξούσιος. (Β. XIX. 8. 6).

22. Ὁ μὲν ἐν εἰδήσει τὸ ἀλλότριον ἀγοράσας οὐδέποτε αὐτοῦ γίνεται δεσπότης· ὁ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτὸς μὲν διὰ χρήσεως κυριεύει, λοιπὸν δὲ ὁ πεπρακὼς αὐτὸ κατέχεται τῷ δεσπότῃ.

23. Ὁ ἐπίτροπος οὐ δύναται ὀρφανικὸν πρᾶγμα ἀγοράσαι· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων, κουράτωρος καὶ προκουράτωρος.

24. Ἐὰν ἐν τῷ πραθέντι οἴκῳ τὸ ἀποτιθέμενον ὑπό τινος χρυσίον κατὰ πλάνην ἀπομεῖναν· ἐν αὐτῷ εὑρεθῇ, μένει τοῦ πάλαι δεσπόζοντος. (Β. XV. 1. 66).

(*) Πωλῶν τις πρὸς ἐμὲ δοῦλον καὶ θέλων νὰ μὲ τὸν συστήσῃ ἔλεγεν ὅτι εἶναι καλὸς καὶ πιστὸς καὶ ἐπιτήδειος εἰς ὅσα προστάζεται, μετὰ δὲ ταῦτα φανεὶς ὅτι ἐψεύσθη, δὲν ἐνέχεται εἰς ὅσα μὲ εἶπε πρὸς ἔπαινον τοῦ δούλου, διότι τὰ εἶπε διὰ μόνην σύστασιν τοῦ δούλου πρὸς μέ. Εἰ δὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι αὐτὸς εἶναι τεχνίτης μάγειρος λόγ χ. ἢ ῥάπτης ἢ ἄλλο τοιοῦτο, εἰξεύρων ὅτι τοιοῦτον θέλω νὰ ἀγοράσω καὶ μὲ ἠπάτησεν εἰς

17. Τὸ πωληθὲν δὲν γίνεται τοῦ λαβόντος, ἐὰν δὲν δοθῇ τὸ τίμημα ἢ ἱκανοδοσία ἢ δὲν πιστευθῇ ὁ ἀγοραστὴς χωρὶς ἱκανοδοσίαν.

18. Ἐὰν προσταχθεὶς ὁ δοῦλός μου νά δείξῃ τὰ ὅρια τοῦ κτήματος ἢ ἀγροῦ ἢ χωραρίου ἢ ἄλλου τινὸς ὑποδείξῃ κατὰ δόλον ἢ ἄγνοιαν περισσότερον ἀπὸ τὸ πωληθὲν, τὸ τοιοῦτο δὲν με κάμνει ὑπεύθυνον. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς παράδοσιν νομῆς ἀργούσης.

19. Ὁ πωλητὴς δὲν ἐνέχεται εἰς ὅσα λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου, ἐκτὸς ἂν τὰ εἶπε πρὸς ἀπάτην τοῦ ἀγοραστοῦ· διότι τότε ἁρμόζει ἡ περὶ δόλου ἀγωγή.

20. Τὸν πωληθέντα δοῦλον δὲν ἀκολουθεῖ τὸ χρημάτιον αὐτοῦ. Ὅθεν ἐὰν ὁ δοῦλος κλέψῃ μέρος τοῦ χρηματίου καὶ τοῦτο μεταβῇ εἰς τὸν ἀγοραστὴν, ἀποδίδεται εἰς τὸν πωλητὴν αὐτὸ καὶ ὅσα μετὰ τὴν πώλησιν προστεθῶσιν εἰς τὸ χρημάτιον, καθὼς γονὴ καὶ ὅσα προσπορισθῶσιν ἀπὸ τὰ ἔργα καὶ τὸν χρημάτιον τοῦ δούλου.

21. Ὁ ὑπεξούσιος πωλῶν ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸν ἐνέχεται ὡς αὐτεξούσιος.

22. Ὁ ἀγοράσας τὸ ἀλλότριον κατὰ γνῶσιν δὲν γίνεταί ποτε κύριος αὐτοῦ· ὁ δὲ κατ' ἄγνοιαν, αὐτὸς μὲν τὸ κυριεύει διὰ χρήσεως· ὁ δὲ πωλήσας τὸ πρᾶγμα, ἐνέχεται πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ.

23. Ὀρφανικὸν πρᾶγμα δὲν δύναται ν' ἀγοράσῃ ὁ ἐπίτροπος. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ εἰς τοὺς ὁμοίους, κηδεμόνα καὶ πραγμάτων διαιτητήν.

24. Ἐὰν τὸ ἀποθέμενον παρά τινος χρυσίον εἰς πωληθεῖσαν οἰκίαν ἀπέμεινεν ἐκεῖ κατὰ πλάνην καὶ εὑρεθῇ, μένει τοῦ πρώην κυρίου.

τὸν καιρὸν τῆς πωλήσεως καὶ ἔλαβε διὰ ταῦτα πολὺ τίμημα, ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ δόλου ἀγωγὴν, καθ' ὅσον μὲ διαφέρει· διότι ἂν δὲν ἐβεβαίωνεν ὅτι αὐτὸς ἦτον τοιοῦτος τεχνίτης, δὲν τὸν ἠγόραζόν ποτε.

25. Βλέπων τις πιπρασκόμενον ὑφ' ἑτέρου ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα καὶ μὴ ἀντιλέγων αὐτὸς δοκεῖ πιπράσκειν αὐτό. (Β. XIX.11.12)

26. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ ἰδιοκτήτῳ πράγματι, οὐ συνίστατσι πρᾶσις.

27. Καὶ ὅτι ἄνευ τιμήματος οὐκ ἐστι πρᾶσις. (Β. XIX. 1. 2.)

28. Εἰ μὲν εἰς τὸ παντελὲς γένηται πρᾶσις δωρεᾶς αἰτίᾳ, οὐκ ἔρρωται· εἰ δὲ δωρεᾶς αἰτίᾳ πραθῇ τι ἥττονος τιμήματος, ἰσχύει· μεταξὺ δὲ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὐδὲ τοῦτο ἔρρωται, ἀλλ' ἄκυρος ἡ πρᾶσις. (Β. XIX. 1. 36).

29. Ἡ κατὰ δωρεὰν πρᾶσις ἀνυπόστατός ἐστιν· εἰ μέντοι ἥττονος ἠγόρασας ἢ τὸ τίμημα μετὰ ταῦτα συνεχώρησας, ἔρρωται ἡ δωρεά.

30. Ὅτι ἡ μὲν ἁπλῆ δωρεὰ ἀπηλλαγμένη ἐστὶ παντὸς τοῦ δοῦναι τι καὶ ποιῆσαι· ἡ δὲ μὴ τούτου ἀπηλλαγμένη ἀλλὰ πρὸς δόσιν χρυσίου ἢ πρὸς ποίησιν μετασχηματισθεῖσα πρᾶσις καθαρά ἐστιν.

31. Ἡ πρᾶσις ἐκ τοῦ μὴ καταβληθῆναι τὸ τίμημα οὐκ ἀνατρέπεται, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀρχῆς κατὰ δωρεὰν ἐγένετο.

32. Καὶ ὅτι ἡ τῆς ἀγορασίας πίστις καὶ τῆς πράσεως χωρὶς ποσότητος οὐδεμία ἐστίν. Ἐκ δὲ τοῦ ἀρέσαντος τιμήματος μὴ ἀριθμηθέντος ἀλλὰ μόνης τῆς νομῆς αὐτῷ παραδοθείσης τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα οὐκ ἐστιν ἄκυρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοράσας κακῶς νέμεται, ὅτι μὴ κατεβλήθη ἡ ποσότης, ἣν δοθῆναι συνεφώνησεν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δωρεᾶς (πράσεως) κτήματος γενομένης, εἰ παράδοσις παρακολουθήσει, ἀγωγῆς τοῦ τιμήματος μηδεμιᾶς ἁρμοζούσης περαιοῦται ἡ δωρεά.

33. Εἰκονικὴ ἐστι πρᾶσις ἡ ἐσχηματισμένη καὶ οὐ καλῶς γινομένη· οἷον πέπρακά σοι τὸν ἀγρόν μου εἰς τόσα νομίσ. ἢ πιπράσκω σοι τὸν οἶκόν μου εἰς τὸ μηδὲν λαβεῖν, ἢ ἀγράφως τοῦτο ἐποίησα, μηδὲν εἰληφὼς παρὰ σοῦ. (*) (Β. LII. 1. 53.)

(*) Εἰκονικὴ πώλησις λέγεται καὶ εἶναι ἐκείνη, ἥτις, ἐνῷ σιωπηρῶς γί-

25. Βλέπων τις ὅτι τὸ ἰδιόν του πρᾶγμα πωλεῖται ἀπὸ ἄλλον καὶ μὴ ἀντιλέγων αὐτὸς ὑπολαμβάνεται ὅτι τὸ πωλεῖ.

26. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ πώλησις δὲν συνίσταται, ἐκτὸς εἰς ἰδιόκτητον πρᾶγμα.

27. Χωρὶς τίμημα πώλησις δὲν ὑπάρχει.

28. Εἰ μὲν πώλησις γείνῃ ὁλοτελῶς κατὰ λόγον δωρεᾶς, δὲν ἰσχύει· εἰ δὲ κατὰ λόγον δωρεᾶς πωληθῇ τι δι' ὀλιγώτερον τίμημα, ἰσχύει. Μεταξὺ δὲ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὐδὲ τοῦτο ἰσχύει, ἀλλ' ἡ πώλησις μένει ἄκυρος.

29. Ἡ κατὰ δωρεὰν πώλησις εἶναι ἀσύστατος· εἰ δὲ ἠγόρασες δι' ὀλιγώτερον ἢ παρεχώρησες τὸ τίμημα μετὰ ταῦτα, ἰσχύει ἡ δωρεά.

30. Ἡ ἁπλῆ δωρεὰ εἶναι ἐλευθέρα ἀπὸ πᾶσαν δόσιν καὶ πώλησίν τινος· ἡ δὲ μὴ ἐλευθέρα τούτων, ἀλλὰ μετασχηματισθεῖσα πρὸς δόσιν χρυσίου ἢ ποίησίν τινος, εἶναι καθαρὰ πώλησις.

31. Ἀπὸ τὴν μὴ καταβολὴν τοῦ τιμήματος ἡ πώλησις δὲν ἀνατρέπεται, ἐκτὸς ἄρα ἂν ἔγεινεν ἐξαρχῆς κατὰ δωρεάν.

32. Τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πωλήσεως ἡ πίστις χωρὶς χρήματα ὡς οὐδὲν λογίζεται· ἀπὸ δὲ τὴν ἀναργυρίαν τοῦ συμφωνηθέντος τιμήματος τῆς νομῆς παραδοθείσης εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα δὲν εἶναι ἄκυρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοραστὴς τὸ νέμεται κακῶς, ὡς μὴ καταβληθείσης τῆς συμφωνηθείσης ποσότητος τοῦ τιμήματος. Ἀλλὰ καὶ κατὰ δωρεὰν κτήματος, ὅταν γείνῃ πώλησις, ἐὰν παρακολουθήσῃ παράδοσις, πληροῦται ἡ δωρεὰ ὡς μὴ ἁρμοζούσης κάμμιας ἀγωγῆς περὶ τοῦ τιμήματος.

33. Εἰκονικὴ πώλησις εἶναι ἡ πλαστὴ καὶ μὴ καλῶς γινομένη· καθὼς σ' ἐπώλησα τὸν ἀγρόν μου τόσα νομίσματα ἢ σε πωλῶ τὴν οἰκίαν μου χωρὶς νὰ λάβω τίποτε, ἢ ἀγράφως ἔκαμον τοῦτο, χωρὶς νὰ λάβω τίποτε.

νεται ἄλλο συνάλλαγμα, φανερῶς προσλαμβάνεται ὡς πρόφασις καὶ πρόσχημα, ὄχι ὡς πώλησις· καθὼς ἀπεφασίσαμεν ἐγὼ καὶ ὁ Πέτρος νὰ συμ-

34. Οὐκ ἐστιν εἰκονικὴ πρᾶσις καταβαλλομένου τοῦ τιμήματος. (Β. Π. 3. 16.)

35. Εἰκονικὴ πρᾶσις οὐδέν ἐστιν οὔτε δοκεῖ ἐκποιεῖσθαι τὸ πρᾶγμα. (Β. ΧΙΧ. 1. 53).

36. Εἰ μὲν τῆς γυναικὸς ἀγοραζούσης καὶ αὐτῇ παραδιδομένου τοῦ πράγματος ὁ ἀνὴρ μόνον τὸ τίμημα δέδωκε, δέσποινα μέν ἐστι, δύναται δὲ κινῆσαι κατ' αὐτῆς ἀπαιτῶν τὸ τίμημα, ὅπερ δέδωκεν εἰς τὸ διαφέρον ἐκείνῃ συνάλλαγμα. Εἰ μέντοι ὁ ἀνὴρ ἠγόρασε καὶ αὐτῷ τὸ πρᾶγμα παρεδόθη καὶ αὐτὸς τὸ τίμημα δέδωκεν, εἰκονικῶς δὲ μόνον τὸ τῆς γυναικὸς ὄνομα ἐτέθη, δεῖ προσέχειν ἡμᾶς τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ δεσπότης. (Β. ΧΙΧ. 15. 1).

37. Ὁ παρὰ κακῇ πίστει νομέως ἀγοράσας καλῇ πίστει δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ χρήσεως δεσπόζειν.

38. Μηδεὶς λείψανα ἁγίων πιπρασκέτω. (Β. V. 1. 3).

39. Εἰς τὸ ἀπαιτεῖν καὶ ἐκδικεῖσθαι τὴν αὐτὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τάξιν ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τῷ πράτῃ. (Β. Π. 1. 156.)

40. Ὁ δόλος τοῦ πράτου τὸν πίστει ἀγαθῇ ἀγοράσαντα οὐδέποτε καταβλάπτει. (Β. ΧΙΧ. 6. 15).

41. Ἐὰν συνεφωνήθῃ δοῦναι τὸν ἀγοραστὴν τὸ διπλοῦν, εἰ μὴ ἐντὸς προθεσμίας καταβάλλει τὸ τίμημα, τὸ ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον οὐκ ἔρρωται. (Β. ΧΙΧ. 8. 13.)

42. Ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ κομισσορίου ὅρου εἰ μέρος καταβληθῇ τοῦ τιμήματος εἰ μὴ καὶ τὸ λεῖπον ἐντὸς ὁρισθείσης προθεσμίας καταβληθῇ, ἀπόλλει καὶ τὸ καταβληθὲν ὁ ἀγοραστὴς, ἀναλυομένης τῆς πράσεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἄνευ λόγου, ἀλλὰ διὰ τὸ κερδαίνειν τοὺς ἐν τῷ μέσῳ καιροὺς. Εἰ δὲ μηδόλως ἐξ ἀρχῆς

διβασθῶμεν. καὶ συνήλθομεν ἐπὶ τοῦτο καὶ μέλλοντες δὲ νὰ ἀπαρτίσωμεν καὶ τῆς συμβιβάσεως τὸ ἔγγραφον, συμβιβασμὸν μὲν δὲν ἐγράψαμεν, ἐκάμομεν δὲ πώλησιν καὶ εἰς αὐτὴν κατεγράψαμεν, ὅσα ἐνεκρίναμεν νὰ δοθῶσι κατὰ λόγον συμβιβασμοῦ, καὶ ἐσυμφωνήσαμεν νὰ καταβληθῇ τόσον τίμημα, εἴκοσι λόγ. χ. νομίσματα. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο λέγεται εἰκονικὴ πώλησις ἤτοι

34. Εἰκονικὴ πώλησις δὲν εἶναι, ὅταν καταβάλληται τὸ τίμημα.

35. Ἡ εἰκονικὴ πώλησις ὡς οὐδὲν λογίζεται, οὐδὲ φαίνεται ὅτι ἐκποιεῖται τὸ πρᾶγμα.

36. Ἐὰν γυνὴ ἀγοράζῃ καὶ εἰς αὐτὴν παραδίδηται τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ἀνὴρ μόνον τὸ τίμημα ἔδωσεν, ἡ γυνὴ εἶναι κυρία· δύναται δὲ ὁ ἀνὴρ νὰ κινήσῃ κατ' αὐτῆς ἀπαιτῶν τὸ τίμημα, τὸ ὁποῖον κατέβαλε διὰ τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτὴν συνάλλαγμα. Εἰ δὲ ἠγόρασεν ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς αὐτὸν παρεδόθη τὸ πρᾶγμα, καὶ αὐτὸς ἔδωσε τὸ τίμημα, εἰκονικῶς δὲ μόνον ἐγράφη τῆς γυναικὸς τὄνομα, ἀνάγκη νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος.

37. Ὁ κατὰ καλὴν πίστιν ἀγοράσας ἀπὸ κακῆς πίστεως νομέα δύναται νὰ κυριεύῃ τὸ πρᾶγμα διὰ χρήσεως.

38. Κανεὶς δὲν πωλεῖ ἁγίων λείψανα.

39. Εἰς ἀπαίτησιν καὶ διεκδίκησιν ὁ ἀγοραστὴς ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν αὐτὴν τάξιν μὲ τὸν πωλητήν.

40. Τοῦ πωλητοῦ ὁ δόλος δὲν βλάπτει ποτὲ τὸν καλῆς πίσεως ἀγοραστήν.

41. Ὅταν συμφωνηθῇ νὰ δώσῃ ὁ ἀγοραστὴς τὸ διπλάσιον, ἐὰν ἐντὸς τῆς προθεσμίας δὲν καταβάλῃ τὸ τίμημα, τὸ ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον δὲν ἰσχύει.

42. Εἰς τὸν καταπιστευτέον ὅρον εἰ μὲν καταβληθῇ μέρος τοῦ τιμήματος, τὸ δὲ ἐλλεῖπον δὲν δοθῇ ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας, διαλύεται ἡ πώλησις, ὁ δὲ ἀγοραστὴς χάνει καὶ τὸ καταβληθέν· καὶ τοῦτο εὐλόγως, διότι κερδαίνει τοὺς εἰς τὸ μεταξὺ

πλαστὴ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς πωλήσεως ἀγωγὴ δὲν ἀρμόζει πρὸς ἀπαίτησιν τοῦ τιμήματος. Ὅταν δὲ τοιοῦτό τι δὲν διανοηθῶσι τὰ μέρη, ἀλλ' ἀποβλέψωσι κατ' εὐθεῖαν εἰς πώλησιν καὶ ἐκθέσωσι πωλήσεως ἔγγραφον καὶ συμφωνήσωσι καὶ προσδιορίσωσι τίμημα καὶ ἑπομένως ἐπακολουθήσῃ καὶ ἡ τοῦ τιμήματος καταβολή, δὲν εἶναι εἰκονικὴ πώλησις, ἀλλ' ἀληθής.

ὁ ἀγοραστὴς καταβάλῃ, ἀπαιτεῖται τοὺς καρποὺς οὓς ἔλαβεν ἐν τῷ μεταξύ, καὶ οὐδὲν μένει ἐκ τοῦ πράγματος παρ' αὐτῷ μὴ ἐμπροθέσμως καταβάλλοντι τὸ τίμημα. Παρακρατεῖ δὲ ὁ πράτης καὶ τὰ λόγῳ ἀρραβῶνος ἢ ἑτέρας αἰτίας δοθέντα παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. (Β. XIX. 3. 4).

43. Πλὴν καὶ τοῦτο ἴσθι ὅτι τοῦ τιμήματος ἐμπροθέσμως μὴ καταβληθέντος εἰ μὲν βούλεται ὁ πράτης, ἀποκέχρηται τῷ κομισσορίῳ ὅρῳ καὶ μένει ἀναγόραστος ὁ ἀγρός. Εἰ δ' οὖν τοῦτο μὲν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ ὂν ἐκὼν ἀπωθεῖται, ἀπαιτεῖ δὲ τὸ τίμημα, οὐ δύναται μετὰ τὸ προβῆναι θάτερον τούτων ἐκ μεταμελείας μεταπίπτειν εἰς τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἀνῄρηται αὐτοῦ τὸ ἅπαξ τὸ ἓν αἱρετισαμένου. Μάθε καὶ τοῦτο ὅτι καὶ χωρὶς ὀχλήσεως ἐνταῦθα ὀφείλει καταβαλεῖν ἐμπροθέσμως ὁ ἀγοραστὴς· εἰ δὲ μὴ ἔσχε τινὶ καταβαλεῖν, οὐχ ὑποπίπτει τῇ ποινῇ. (*)

44. Δόλος ἑτέρου τὸν καλῇ πίστει ἀγοράσαντα οὐ βλάπτει· ὁ δὲ τοῦ πράτου δόλος οὐκ ὠφελεῖ αὐτόν. (**).

45. Ἡ ἀπαίτησις τοῦ πράγματος καλῇ πίστει οὖσα δόλον οὐκ ἐπιδέχεται.

46. Ὅτι τυχὸν ἀγοράσας τις δοῦλον καὶ ἐναχθεὶς παρά τινος ἕνεκεν τοῦ αὐτοῦ δούλου περὶ κλοπῆς, ἢ ἑτέρου ἁμαρτήματος τοῦ δούλου, ἔξεστιν αὐτῷ ἐκδοῦναι τὸν δοῦλον εἰς νόξαν καὶ κινεῖ κατὰ τοῦ πράτου· ἐὰν δὲ μὴ ἐκδώσῃ εἰς νόξαν τὸν δοῦλον,

(*) Ὁ συμφωνῶν ἐμπροθέσμως δὲν ὀφείλει νὰ ἀναμένῃ παρενόχλησιν· ἄλλως καταβάλλει τὸ συμφωνηθὲν πρόστιμον. Κανονικῶς εἴξευρε ὅτι κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς χρεωστοῦντας νὰ δώσωσί τι εἰς ῥητὴν ἡμέραν ἐὰν δὲν καταβάλῃ δὲν συγχωρεῖται, λέγων ὅτι δὲν κατέβαλον ὡς μὴ ἐνθυμηθείς· διότι ὁ χρεωστῶν ὑπὸ ῥητὴν ἡμέραν ὀφείλει νὰ ἐνθυμῆται καὶ νὰ μὴ περιμένῃ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ δανειστοῦ, καθὼς καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ μέρη δῆλον γίνεται.

(**) Ὁ Πρῖμος εἶχε δοῦλον τοῦτον ἔλαβεν ἀπ' αὐτὸν ὁ Σεκοῦνδος ἀπατήσας· ἐγὼ δὲ τὸν ἠγόρασα ἀπὸ τὸν Σεκοῦνδον, νομίσας ὅτι αὐτὸς εἶναι κατὰ καλὴν πίστιν δεσπότης αὐτοῦ. Τοῦτον δύναμαι νὰ δεσπώσω διὰ

καρπούς. Εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς δὲν καταβάλῃ ὁλοτελῶς ἐξαρχῆς, ἀπαιτεῖται τοὺς ληφθέντας εἰς τὸ μεταξὺ καρποὺς, καὶ δὲν τὸν μένει τίποτε ἀπὸ τὸ πρᾶγμα, ἐὰν ἐμπροθέσμως δὲν καταβάλῃ τὸ τίμημα. Παρακρατεῖ δὲ ὁ πωλητὴς καὶ τὰ δοθέντα ἀπὸ τὸν ἀγοραστὴν κατὰ λόγον ἀρραβῶνος ἢ ἄλλης αἰτίας.

43. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ὅταν ἐμπροθέσμως δὲν καταβάλῃται τὸ τίμημα, εἰ μὲν ὁ πωλητὴς θέλει, μεταχειρίζεται τὸν καταπιστευτέον ὅρον καὶ ὁ ἀγρὸς μένει ἀναγόραστος· εἰ δὲ ἑκουσίως παραιτεῖ τοῦτο ὡς ὑπάρχον ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τὸ τίμημα ἀπαιτεῖ, δὲν δύναται ἀφοῦ τὸ ἓν τούτων τελεσθῇ νὰ μεταβαίνῃ ἀπὸ μεταμέλειαν πρὸς τὸ ἄλλο, ἀλλὰ καθὼς ἅπαξ αὐτὸς ἐκλέξῃ τὸ ἓν ἀναιρεῖται τὸ ἄλλο. Εἴξευρε δὲ ὅτι καὶ χωρὶς παρενόχλησιν ὀφείλει εἰς τὸ παρὸν ὁ ἀγοραστὴς νὰ καταβάλῃ ἐμπροθέσμως· εἰ δὲ εἰς ποῖον νὰ καταβάλῃ δὲν εἶχε, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ποινήν.

44. Ἄλλου δόλος δὲν βλάπτει τὸν ἀγοράσαντα κατὰ καλὴν πίστιν· ὁ δὲ τοῦ πωλητοῦ δόλος δὲν τὸν ὠφελεῖ.

45. Ἡ ἀπαίτησις τοῦ πράγματος γινομένη κατὰ καλὴν πίστιν δόλον δὲν ἐπιδέχεται.

46. Ἀγοράσας τις δοῦλον καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἐναχθεὶς ἀπό τινα περὶ κλοπῆς, ἢ ἄλλου ἐγκλήματος τοῦ δούλου, δύναται νὰ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς εὐθύνην καὶ κινεῖ κατὰ τοῦ πωλητοῦ· εἰ δὲ τὸν δοῦλον δὲν παραδώσῃ εἰς εὐθύνην, ἀλλὰ καταβάλῃ τὸ ἀνῆκον

τριετοῦς χρήσεως, καὶ δὲν βλάπτομαι ἀπὸ τὸν δόλον τοῦ Σεκούνδου, τοῦ πωλήσαντος εἰς ἐμὲ τὸν δοῦλον. Καθὼς λοιπὸν τοῦτο εἶναι δίκαιον, οὕτω καὶ ἐκεῖνο εἶναι ἐπιεικές. Ἐὰν ὁ Πρῖμος μὲ πωλήσῃ πρᾶγμα ἀνηλίκου, ὡς ἰδικόν του, ἔπειτα ἀπατήσῃ τὸν ἀνήλικον καὶ τὸν καταπείσῃ νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὴν πώλησιν, δὲν ὠφελοῦμαι· ἀλλ' ὁ ἀνήλικος δύναται νὰ κινηθῇ κατ' ἐμοῦ. Ὥστε καθὼς ὁ ἀλλότριος δόλος δὲν με βλάπτει ἀγοράσαντα κατὰ καλὴν πίστιν, οὕτως οὐδὲ τοῦ πωλητοῦ ἡ κακουργία δὲν μὲ συμβάλλει.

ἀλλὰ τὸ διαφέρον δώσῃ τῆς ἐνοχῆς τοῦ δούλου, εἶτα κινεῖ κατὰ τοῦ πράτου, καὶ οὐ πλέον λαμβάνει τῆς τιμῆς δούλου.

47. Ἐν τῷ περὶ νομῆς δικαστηρίῳ διδοὺς ὁ πράτης τὸ διπλοῦν οὐδὲν ἀπαιτεῖται προφάσει τῶν ἄλλων τῶν ἐξ ἔθους ἐν τῇ πράσει συμφωνουμένων. (Β. XIX. 8. 11).

48. Ὁ πράτης κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ τὴν περὶ τοῦ τιμήματος ἀγωγὴν κινεῖ· τὴν γὰρ περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγὴν μετὰ τὴν τούτου παράδοσιν ἔχειν οὐ δύνατα. (Β. XIX. 8. 56.)

49. Ὁ ἀγοραστὴς ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος τόκους χρεωστεῖ τοῦ τιμήματος. (Β. XIX. 8. 60.)

50. Ὁ ἀγοραστὴς ὑπέρθεσιν ποιήσας εἰς τὴν τοῦ τιμήματος καταβολὴν μόνον τόκους δίδωσι, καὶ οὐχ ὅσα ὁ πράτης ἐδύνατο διὰ τῶν τιμημάτων ἀπὸ πραγματείας ὡς εἰκὸς κερδᾶναι. (Β. XIX. 6. 13).

51. Εἰ καὶ μετὰ ὑπέρθεσιν καταβληθῇ τὸ κεφάλαιον, οὐκ ἀπαιτεῖται τόκος· οὐ γάρ ἐστιν ὑπὸ ἐνοχὴν, ἀλλ' ὀρφικίῳ τοῦ δικαστοῦ δίδοται. (Β. XIX. 8. 49.)

52. Ὁ πράτης μὴ παραδιδοὺς τὸ πρᾶγμα ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρον τῷ ἀγοραστῇ, καὶ εἰ συμβαίνει τὸ διαφέρον ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα. (Β. XIX. 8. 1.)

53. Ὁ ἀγοραστὴς ἀδίκως ἀποσπασθέντος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πραθέντος πράγματος οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχει κατὰ τοῦ πράτου.

54. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ πωλήσῃ πρᾶγμα τῇ γυναικὶ διαφέρον, κἂν τὰ μάλιστα κατὰ ἀπάτην ἡ γυνὴ συναινέσασα σφραγίσῃ τὸ τῆς ἀγορασίας συμβόλαιον, οὐδὲν ἐντεῦθεν ὑπομένει πρόκριμα· ἀλλὰ λοιπὸν δέεται ὁ ἀγοραστὴς ἢ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος ἢ χρονίας παραγραφῆς. (Β. XIX. 8. 72).

55. Τὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τὰ τῆς προικὸς πράγματα οὐδὲ συναινούσης τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖται οὐδὲ ἐνεχυριάζεται, εἰ μὴ δευτέραν ποιήσεται συναίνεσιν αὐτοῖς ἡ γυνὴ μετὰ διετίαν, ἔνθα μέντοιγε δυνατόν ἐστι τὸ ἱκανὸν αὐτῇ γενέσθαι ἐξ ἑτέρων πραγμάτων. Ὁ γὰρ παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν παρατήρησιν ἀγοράζων

ἀπὸ τὴν ἐνοχὴν τοῦ δούλου, ἔπειτα κινεῖ κατὰ τοῦ πωλητοῦ, δὲν λαμβάνει περισσότερον ἀπὸ τοῦ δούλου τὸ τίμημα.

47. Εἰς τὴν περὶ νομῆς δίκην καταβάλλων ὁ πωλητὴς τὸ διπλάσιον δὲν ἀπαιτεῖται ἄλλο κατὰ πρόφασιν τῶν λοιπῶν αἰτιῶν τῶν ἀπὸ συνήθειαν συμφωνουμένων εἰς τὴν πώλησιν.

48. Ὁ πωλητὴς κινεῖ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ τὴν περὶ τιμήματος ἀγωγήν· διότι τὴν περὶ τοῦ πράγματος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ.

49. Ὁ ἀγοραστὴς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος χρεωστεῖ τόκους τοῦ τιμήματος

50. Ὁ ἀγοραστὴς ὑστερήσας τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος, δίδει μόνον τόκους, καὶ ὄχι ὅσα εὐλόγως ὁ πωλητὴς ἠδύνατο διὰ τῶν τιμημάτων νὰ κερδήσῃ ἀπὸ ἐμπόριον.

51. Καὶ μετὰ ὑπέρθεσιν ἐὰν καταβληθῇ τὸ κεφάλαιον, δὲν ἀπαιτεῖται τόκος· διότι ὁ τόκος δὲν πρόσκειται καθ' ὑποχρέωσιν, ἀλλὰ δίδεται κατὰ δικαίωσιν τοῦ δικαστοῦ.

52. Ὁ πωλητὴς μὴ παραδίδων τὸ πρᾶγμα ἐνάγεται περὶ τοῦ διαφέροντος εἰς τὸν ἀγοραστὴν, ἂν καὶ αὐτὸ συμβῇ νὰ ὑπερβαίνῃ τὸ τίμημα.

53. Ὁ ἀγοραστὴς, ὅταν τοῦ ἀποστερηθῇ ἀδίκως τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν ἔχει κἀμμίαν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ.

54. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ πωλήσῃ πρᾶγμα ἀνῆκον εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ κατὰ ἀπάτην ἐὰν μάλιστα συναινέσῃ ἡ γυνὴ καὶ σφραγίσῃ τῆς ἀγορᾶς τὸ συμφωνητικὸν, ἐκ τούτου δὲν βλάπτεται ποσῶς· ἀλλ' ὁ ἀγοραστὴς ἔχει ἑπομένως χρείαν ἢ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος ἢ τῆς χρονίας παραγραφῆς.

55. Τὰ πράγματα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς προικὸς οὐδὲ μὲ τῆς γυναικὸς τὴν συναίνεσιν δὲν ἐκποιοῦνται, οὐδὲ ἐνεχυριάζονται, ἐκτὸς ἐὰν μετὰ δύο ἔτη ἡ γυνὴ συναινέσῃ εἰς τοῦτο ἐκ δευτέρου, τοῦτο δὲ κρατεῖ ὅπου εἶναι δυνατὸν νὰ ἱκανοποιηθῇ αὕτη ἀπὸ ἄλλα πράγματα. Διότι ὁ ἀγοράζων παρὰ τὴν λεχθεῖσαν

τὰ τοιαῦτα πράγματα τὴν γυναῖκα οὐ προκριματίζει, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτῇ.

56. Ὅσα προκατάσχηται ἑαυτῇ ἡ γυνὴ καὶ μὴ καταγράψηται εἰς προῖκα ἢ καὶ τὰ περιερχόμενα αὐτῇ συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ παρακρατούμενα ἐκποιούμενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰδυίας τῆς γυναικὸς καὶ συναινούσης ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνὴ μετὰ λύσιν τοῦ γάμου ἐπιζητῆσαι ἢ προβάλλεσθαι τὸ τῆς ὑπεξουσιότητος δίκαιον.

57. Ὅτι ἡ μὲν τὸ πραθὲν ἀναστρέφουσα ἀγωγὴ εἴσω ἓξ μηνῶν κινεῖται· ἡ δὲ μειοῦσα τὸ τίμημα ἐντὸς ἐνιαυτοῦ.

58. Ἀφ' οὗ δὲ γνῷ τὸ πάθος ἡ ὀφείλει γνῶναι ὁ ἀγοραστής, τρέχουσιν οἱ ἓξ μῆνες.

59. Μετὰ τὸ ἀπεμποληθῆναι τὸ ζῶον εἰ αἰτίαν λανθάνουσαν ἔχει, δι' ἑξαμηναίου κατὰ τὸν νόμον καιροῦ ἀντιστρεφέσθω· εἰ δὲ καὶ οἱ ἓξ μῆνες παρέλθωσιν, μειούσθω τὸ τίμημα, εἰ μὴ στρατιώτης ἐστὶν ὁ ἠγορακώς.

60. Εἰ πωλήσω σοι οἰκέτην ἐφ' ᾧ εἰ ἀπαρεσθῇς, ἀποστρέψεις μοι αὐτόν, εἰ μὴ ἐκφωνήσω χρόνον, εἴσω ἑξήκοντα ἡμερῶν δύνασαι τοῦτο ποιεῖν, εἰ μή τι ἐμπόδιον εὔλογον παρενέπεσε· τότε γὰρ καὶ μετὰ τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας κινεῖς· τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ κτηνῶν· εἰ δὲ ζεῦγος κτηνῶν πραθῇ, διὰ τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον ἀντισῴζεται.

61. Ἐὰν εὑρεθῇ τὸ πραθὲν ὑπαίτιον ἢ ἐμπαθές· οἷον δοῦλος φυγὰς ἢ ῥεμβὸς ἢ κλέπτης εἴτε ἄλογον ζῶον πνεύμονα ἔχον ἢ κεχαλασμένον ὦμον ἢ ἕτερον αἴτιον· εἰ μὲν πρὸς ἔπαινον αὐτοῦ εἴπῃ ὁ πράτης καὶ συμφωνήσῃ τοῦτο ἀπαθές, ἔχει ὁ ἀγοραστὴς ἐξουσίαν εἴσω ἑξαμήνου ἀντιστρέφειν τοῦτο· μετὰ δὲ τὸ ἑξάμηνον οὐχί· ἀλλ' ἕως πληρουμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ κινεῖ τὴν μειοῦσαν τὸ τίμημα ἀγωγήν. Εἰ δὲ μηδὲν εἴπῃ πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου ὁ πράτης, εἴσω μὲν δύο μηνῶν ἔχει τὴν ἀναστρέφουσαν τὸ πρᾶγμα ἀγωγὴν ὁ ἀγοραστής· μετὰ δὲ τοὺς δύο μῆνας ἄχρις ἑξαμήνου παρατήρησιν τὰ τοιαῦτα πράγματα δὲν βλάπτει τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐνέχεται πρὸς αὐτήν.

56. Ὅσα παραφυλάξῃ δι' ἑαυτὴν ἡ γυνὴ καὶ δὲν τὰ καταγράψῃ εἰς προῖκα ἢ καὶ ὅσα αὐτὴ προσαποκτᾷ τοῦ γάμου συνεστῶτος καὶ τὰ παρακρατεῖ, ἐὰν κατὰ γνῶσιν τῆς γυναικὸς καὶ κατ' ἔγγραφον αὐτῆς συναίνεσιν ταῦτα ἐκποιῇ ὁ ἀνὴρ, δὲν δύναται ἡ γυνὴ νὰ τὰ ἐπιζητήσῃ μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν ἢ νὰ προβάλῃ τῆς ὑπεξουσιότητος τὸ δικαίωμα.

57. Ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς ἑξαμηνίας· ἡ δὲ περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος ἐντὸς ἔτους.

58. Ἡ ἑξαμηνία τρέχει ἀφότου ὁ ἀγοραστὴς γνωρίσῃ ἢ ὤφειλε νὰ γνωρίσῃ τὸ ἐλάττωμα.

59. Μετὰ τοῦ ζώου τὴν πώλησιν ἂν εἶχε κρυπτὸν ἐλάττωμα, ἐπιστρέφεται αὐτὸ κατὰ τὸν νόμον ἐντὸς ἑξαμηνίας· εἰ δὲ παρέλθῃ τὸ ἑξάμηνον, ἐλαττοῦται τὸ τίμημα, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς ἦναι στρατιώτης.

60. Ὅταν σὲ πωλήσω δοῦλον μὲ συμφωνίαν νὰ μὲ τὸν ἐπιστρέψῃς, ἐὰν δυσαρεστηθῇς ἀπὸ αὐτὸν, χρόνον δὲν ὁρίσω, δύνασαι νὰ κάμῃς τοῦτο ἐντὸς ἑξήκοντα ἡμερῶν, ἐκτὸς ἂν παρενέπεσεν εὔλογον ἐμπόδιον· διότι τότε κινεῖς καὶ μετὰ τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας. Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς ζῶα· εἰ δὲ πωληθῇ ζευγάρι ὑποζυγίων, διὰ τὸ ἓν ἐπιστρέφεται καὶ τὸ ἄλλο.

61. Ἐὰν τὸ πωληθὲν εὑρεθῇ ὑπαίτιον ἢ ἐμπαθὲς καθὼς δοῦλος φυγὰς ἢ ῥεμβὸς ἢ κλέπτης, εἴτε ζῶον ἀσθματικὸν ἢ ἔχον ὦμον χαλασμένον ἢ ἄλλο ἐλάττωμα· εἰ μὲν τὸ ἐπαινέσῃ ὁ πωλητὴς καὶ τὸ συμφωνήσῃ ἀπαθὲς, ἔχει ὁ ἀγοραστὴς ἄδειαν νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ ἐντὸς ἑξαμήνου, μετὰ δὲ τὸ ἑξάμηνον ὄχι. Τὴν δὲ περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος ἀγωγὴν κινεῖ ἕως τοῦ ἔτους τὴν συμπλήρωσιν. Εἰ δὲ ὁ πωλητὴς δὲν ἐπαινέσῃ τὸ πωλούμενον, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τὴν περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πράγματος ἀγωγὴν ἐντὸς δύο μηνῶν· μετὰ δὲ τὴν διμηνίαν ἕως τὸ ἑξάμηνον τὴν περὶ ἐ-

νου τὴν μειοῦσαν τὸ τίμημα· ὀφείλει γὰρ ὁ πράτης προλέγειν τῷ ἀγοραστῇ τὰ πάθη καὶ τὰ αἴτια τοῦ πωλουμένου.

62. Τὰς αἰτίας τῶν ζώων τὰς ἀπὸ φανεροῦ οὔσας λεγέτωσαν οἱ ἀπεμπωλοῦντες, ὁμοίως καὶ τὰς ἐν κρυπτῷ· καὶ εἰ εὑρεθῶσιν οἱ ἐξωνήσασθαι βουλόμενοι καὶ μὴ ἐσφραγισμένην τὴν τιμὴν παράσχωσι, μὴ ἐχέτωσαν ἐξουσίαν ταῦτα ἀναστρέφειν· εἰ μὴ μέχρι φόρου ἑνὸς ἀπαγγέλλοντος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα ἀντέστρεψαν. Εἰ δὲ ἐσφραγισμένη ἡ τιμὴ δοθῇ κατὰ τὴν συμφωνίαν, οὕτω καὶ γενέσθω.

63. Τὰ δειλὰ καὶ λακτιστικὰ ὑποζύγια οὐκ εἰσιν ἐμπαθῆ· ψυχικὰ γάρ εἰσι τὰ αἴτια. Ἐὰν οὖν μόνον ψυχικόν ἐστι τὸ αἴτιον, οὐκ ἔχει χώραν ἡ ἀναστρέφουσα τὸ πραθὲν ἀγωγή, εἰ μὴ προεῖπεν ὁ πράτης ἀπεῖναι αὐτό· ἁρμόζει δὲ τὸ μειωθῆναι τὸ τίμημα. Εἰ δὲ σωματικόν ἐστιν ἢ κοινὸν ψυχῆς καὶ σώματος, χώρα τὸ ἀναστραφῆναι τὸ πραθέν. Οὐκ ἐπιζητοῦμεν ὁλέθριον εἶναι τὸ πάθος, ἀλλὰ τὸ οἱονδήποτε ἐμποδίζον τῷ πράγματι πάθος· οὐδὲ διαφερόμεθα γάρ, ποίῳ πράγματι τὸ πάθος ἐναντιοῦται. (Β. XIX. 10. 4).

64. Ἐμπαθής ἐστι καὶ ἡ λακτίζουσα μοῦλα καὶ τὰ ἀναιτίως θορυβούμενα καὶ φεύγοντα ὑποζύγια.

65. Σύνηθές ἐστι μὴ ἁρμόζειν τὴν περὶ ἀναστροφῆς ἀγωγὴν ἐπὶ τῶν ἁπλῶν πράσεων.

66. Τὰ εἰς ἔπαινον τοῦ πιπρασκομένου λεγόμενα παρὰ τοῦ πράτου, εἰ μὲν φαίνονται, οὐκ ἐνοχοποιοῦσιν αὐτόν· οἷον ὅτι εὐειδὴς ὁ δοῦλος ἢ καλῶς ὁ οἶκος ἔκτισται· εἰ δὲ εἶποι γεγραμματισμένον ἢ τεχνίτην εἶναι τοιοῦτον, δίδωσιν ὡς πλείονος κατὰ τοῦτο πωλήσας.

67. Ὁ δεδεμένον πιπράσκων οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ φυγῆς ἀγωγῇ· μεῖζον γάρ ἐστι τοῦτο τοῦ εἰπεῖν ὡς ἐδέθη· ἀντιτίθεται γὰρ τῷ ἀγοραστῇ παραγραφὴ γινώσκοντι περὶ τῆς φυγῆς ἢ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν ὁμοίων.

λαττώσεως τοῦ τιμήματος· διότι ὁ πωλητὴς ὀφείλει νὰ προλέγῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὰ ἐλαττώματα τοῦ πωλουμένου.

62. Οἱ πωλοῦντες ὀφείλουσι νὰ λέγωσι τὰ φανερὰ τῶν ζώων ἐλαττώματα, καθὼς καὶ τὰ ὑποκρυπτόμενα· καὶ ἐὰν εὑρεθῶσιν οἱ θέλοντες νὰ τὰ ἀγοράσωσι καὶ δὲν δώσωσι τὸ τίμημα ἐσφραγισμένον, δὲν ἔχουσιν ἄδειαν νὰ τὰ ἐπιστρέψωσιν, εἰ μὴ ἕως μίαν πανήγυριν, λέγοντες, διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπιστρέφουσι ταῦτα. Εἰ δὲ τὸ τίμημα δοθῇ ἐσφραγισμένον μὲ συμφωνίαν, γίνεται κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς αὐτήν.

63. Τὰ δειλὰ καὶ λακτιστικὰ ζῶα δὲν λογίζονται ἐμπαθῆ· διότι τὰ αἴτια εἶναι ψυχικά. Ἐὰν λοιπὸν τὸ ἐλάττωμα ἦναι μόνον ψυχικόν, δὲν ἔχει χώραν ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγή, ἐκτὸς ἂν ὁ πωλητὴς προεῖπεν ὅτι τὸ ζῶον δὲν ἔχει ἐλάττωμα· ἁρμόζει ὅμως ἡ περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος. Εἰ δὲ τὸ ἐλάττωμα εἶναι σωματικὸν ἢ κοινὸν ψυχῆς καὶ σώματος, ἔχει χώραν ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος. Δὲν ἐπιζητοῦμεν δὲ ἐὰν τὸ ἐλάττωμα ἦναι ὀλέθριον, ἀλλ' ἐὰν ἐμποδίζῃ κατά τι εἰς τὸ πρᾶγμα· διότι δὲν διαφιλονεικοῦμεν, εἰς ποῖον πρᾶγμα τὸ ἐλάττωμα εἶναι ἐναντίον.

64. Ἐμπαθὴς εἶναι καὶ ὁ λακτίζων ἡμίονος καὶ τὰ χωρὶς αἰτίαν σκιαζόμενα καὶ φεύγοντα ζῶα.

65. Σύνηθες εἶναι νὰ μὴ ἁρμόζῃ ἡ περὶ ἐπιστροφῆς ἀγωγὴ εἰς τὰς ἁπλᾶς πωλήσεις.

66. Ὅσα ὁ πωλητὴς λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου, εἰ μὲν φαίνονται, δὲν τὸν ἐνοχοποιοῦσι· καθὼς ὅτι ὁ δοῦλος εἶναι εὐειδὴς ἢ τὸ οἴκημα καλῶς κτισμένον. Εἰ δὲ εἰπεῖ ὅτι εἶναι λόγιος ἢ τεχνίτης, τοιοῦτον ὀφείλει νὰ δίδῃ ὡς πωλήσας αὐτὸν διὰ περισσότερον.

67. Ὁ πωλῶν δεμένον δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ φυγῆς ἀγωγήν· διότι τοῦτο εἶναι περισσότερον παρὰ ἐὰν εἰπῇ ὅτι ἐδέθη. Ἀντιθέτεται δὲ ἐξαίρεσις εἰς τὸν ἀγοραστὴν ὅταν ἔχῃ εἴδησιν περὶ τῆς φυγῆς ἢ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν ὁμοίων.

68. Ὁ κατὰ βίαν πρᾶγμα πεπρακὼς δύναται ἀναδιδοὺς ὅπερ ἔλαβε τίμημα, τὴν κατὰ βίαν γενομένην πρᾶσιν ἀνατρέπειν· καὶ οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

69. Ἐάν τις τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἐλαχίστου τιμήματος πωλήσῃ, δύναται τὸ τίμημα ἀναδιδοὺς λαμβάνειν τὸ ἴδιον πρᾶγμα· ἐλάχιστον δὲ τίμημά ἐστι τὸ μηδὲ εἰς ἡμίσειαν διατίμησιν ἀναφερόμενον. Ἐὰν δὲ ὁ ἀγοραστὴς ἐπιλέξηται τὸ λεῖπον τῷ δικαίῳ τιμήματι δοῦναι, ἔχειν αὐτὸν τὸ πεπραμένον πρᾶγμα. Τὸ αὐτὸ δίκαιον ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῦ πράτου προβαινέτω· ἡ δὲ περὶ τούτου ἀγωγὴ ἐντὸς τεσσάρων ἐνιαυτῶν κινεῖται.

70. Ἐπὶ τῆς πράσεως καὶ τῆς ἀγορασίας ἔξεστι κατὰ φύσιν ἀλλήλους ἐν τῷ τιμήματι περιγράφειν τοὺς συναλλάσσοντας (*)

71. Καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Ρωμανοῦ τοῦ γέροντος οὕτω φησίν· εἰ μὲν εὑρίσκονται οἱ ἐγκαλέσαντες μετὰ τὴν πρᾶσιν τὴν γενομένην παρ' αὐτῶν, εἴπερ καὶ μαρτυρηθῇ, ὅτι ἐγένετο ἔνδον τεταετοῦς χρόνου, κινήσαντες καὶ ἐπιμεμψάμενοι βοηθοῦνται. Βοηθοῦνται δὲ οὐκ εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὰ προάστεια, ἀλλ' εἰ μὲν βούλεται ὁ ἀγοραστὴς παρασχεῖν καὶ τὸ λοιπὸν τίμημα πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος, ἵνα δύνηται τοῦτο ποιεῖν· καὶ ποιῶν τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος καὶ τὴν καταβολὴν τῆς δικαίας ποσότητος, ἵνα ἔχῃ μὲν τὰ προάστεια. Ἀναλαμβάνωσι δὲ καὶ οἱ ἐγκαλοῦντες τὸ δίκαιον τίμημα, καθόσον ἀξιοῦται τὸ κτῆμα. Εἰ δὲ μὴ βούλεται ὁ ἀγοραστὴς τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ τιμήματος ποιήσασθαι, ἵνα ἀπολάβῃ μὲν παρὰ τῶν ἐγκαλούντων ὅπερ κατεβάλλετο τίμημα καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ καὶ ἀνα-

(*) Οἱ ἐνήλικοι πωλοῦντες ἰδιόν των πρᾶγμα, ἐὰν εἰς τὸ τίμημα τοῦτο ἀπατηθῶσιν ἕως τὸ ἥμισυ, καὶ δώσωσιν ἴσως διὰ πεντήκοντα τὸ ἀξίζον ἑκατὸν νομίσματα, δὲν δύνανται νὰ ἀνατρέπωσι τὴν πώλησιν· διότι συγχωροῦσιν οἱ νόμοι χωρὶς δόλον νὰ ἀγοράζωμεν διὰ πεντήκοντα νομίσματα πρᾶγμα ἀξίζον ἑκατόν. Εἰς δὲ τοὺς ἀνηλίκους τοῦτο δὲν γίνεται· διότι καὶ εἰς ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ ἥμισυ ἐὰν ἀπατηθῶσιν οὗτοι, ὅταν πωλῶσι πρᾶγμα ἀκίνητον, δύνανται νὰ ἀνατρέπωσι τὸ συνάλλαγμα καὶ νὰ ἀποκατασταί-

68. Ὁ πωλήσας κατὰ βίαν πρᾶγμα δύναται ἀποδίδων τὸ καταβληθὲν τίμημα, νὰ ἀνατρέπῃ τὴν κατὰ βίαν πώλησιν· καὶ τοῦτο κάμνει ὄχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

69. Ἐάν τις πωλήσῃ τὸ ἴδιόν του πρᾶγμα διὰ ἐλάχιστον τίμημα, δύναται ἀποδίδων τὸ τίμημα νὰ ἀναλαμβάνῃ τὸ πρᾶγμα. Ἐλάχιστον δὲ τίμημα εἶναι τὸ μὴ ἀναλογοῦν μηδὲ μὲ τὸ ἥμισυ τῆς ἐκτιμήσεως. Εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς προαιρεθῇ νὰ προσθέσῃ τὸ ἐλλεῖπον εἰς τὸ δίκαιον τίμημα, τότε κρατεῖ τὸ πωληθέν πρᾶγμα. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἐκτείνεται καὶ εἰς τοῦ πωλητοῦ τὰ τέκνα· ἡ δὲ περὶ τούτου ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν.

70. Εἰς τὴν πώλησιν καὶ ἀγορὰν δύνανται οἱ συναλλάττοντες φυσικῶς νὰ ἀπατῶσιν ἀλλήλους εἰς τὸ τίμημα.

71. Καὶ ἡ νεαρὰ Καίσαρος Ρωμανοῦ τοῦ Γέροντος λέγει. Ὅταν τινὲς ἐνάγωσι μετὰ τὴν παρ' αὐτῶν γενομένην πώλησιν, καὶ ἂν μαρτυρηθῇ, ὅτι αὕτη ἔγεινεν ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν, κινήσαντες καὶ μεμφθέντες βοηθοῦνται. Βοηθοῦνται δὲ ὄχι διὰ νὰ ἀναλάβωσι τὰ προάστεια, ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀγοραστὴς θέλει νὰ δώσῃ καὶ τὸ ἐλλεῖπον τίμημα πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος, δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο· καὶ ἀναπληρόνων τὸ δίκαιον τίμημα καὶ καταβάλλων τὴν δικαίαν τῶν χρημάτων ποσότητα, ἔχει τὰ προάστεια· ἀναλαμβάνουσι δὲ καὶ οἱ ἐνάγοντες τὸ δίκαιον τίμημα, καθ' ὅσον ἐκτιμᾶται τὸ πρᾶγμα. Εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς δὲν θέλει νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ τίμημα, ἀναλαμβάνει ἀπὸ τοὺς ἐνάγοντας τὸ

νωνται. Γνωστὸν ἔστω, ὅτι εἰ μὲν ὁ ἀγοράσας δι' ὀλιγώτερον, θελήσῃ, ἀφοῦ γνωρισθῇ ἡ ἀπάτη, νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸ κτῆμα, διὰ νὰ μὴ καταδικάζηται εἰς τοὺς καρποὺς, ἀποδίδει πρὸς τὸν πωλητὴν καθαροὺς τοὺς καρποὺς τοῦ περισσῶς κατεχομένου ἀπὸ αὐτὸν μέρος τοῦ κτήματος. Εἰ δὲ θελήσῃ νὰ διατηρήσῃ ἰσχυρὰν τὴν πώλησιν καὶ νὰ καταβάλῃ τὸ ἐλλεῖπον εἰς τὸ δίκαιον τίμημα, τότε δίδει αὐτὸς καὶ τοὺς τόκους τοῦ μὴ καταβληθέντος τιμήματος, ὡς τῆς πωλήσεως διαμενούσης ἰσχυρᾶς. Τοῦτο ἐγνωμοδότησεν ὁ Μάγιστρος καὶ τὴν γνώμην ταύτην ἀπεδέχθησαν οἱ λοιποὶ δικασταί.

χωρῇ ἐκ τοῦ κτήματος· τὸ δὲ κτῆμα αὐτοῦ ἀποδίδωται τοῖς πωλήσασιν.

72. Οἱ συναλλάσσοντες ἔχουσιν ἄδειαν περιγράφειν ἀλλήλους ἕως καὶ ἡμίσεως τοῦ τιμήματος, οὗπερ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα ὅπερ συναλλάσσουσιν ἄξιον. Ὁ δὲ ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως τιμήματος περιγράφων ἤγουν τὸν μετ' αὐτοῦ συναλλάσσοντα ζημιῶν ἢ ἀντιστρέφει τὸ περισσότερον τοῦ ἡμίσεως, ἢ ὅλη ἡ πρᾶσις ἀναλύεται καὶ ἀνατρέπεται. (B. XIX. 2. 70).

73. Οὐκ ἐστι δεδοκιμασμένη ἡ αἰτία, δι' ἣν ἀνατραπῆναι τὴν κατὰ συναίνεσιν γενομένην πρᾶσιν ἐπιζητεῖς· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ διπλάσιον εἰσφέρεις τὸ τίμημα τῷ ἀγοραστῇ, ὅμως ἄκων εἰς τὸ ἀνατρέψαι τὴν πρᾶσιν οὐ συνωθεῖται. (B. XIX. 10. 69.)

74. Ἐὰν πωλῶν σοι ἀγρὸν ὑποδείξω σοι τοὺς ὅρους καὶ εἴπω εἶναι τὸν ἀγρὸν ρ'. ζευγῶν ἐργασίας καὶ ἐκνικηθῇ γῇ· εἶτα κινήσῃς κατ' ἐμοῦ περὶ τῆς ἐκνικήσεως, καὶ μετρηθέντος τοῦ ἀγροῦ ἡ ποσότης τῶν ρ'. ζευγῶν τῆς ἐργασίας εὑρεθῇ, οὐκ ἀποκλείσαι εἰς τὸ ζητεῖν τὸ ἱκανὸν ἐκ τῶν ἐκνικηθέντων· τοῖς γὰρ ὅροις πλέον ἐπίστευσες ἤπερ τῇ ποσότητι τῶν ἐργασιῶν· καὶ πρὸς τοὺς ὑποδειχθέντας ὅρους εὐθύνεται ὁ πράτης. (B. XIX. 11. 45).

75. Εἴτε μέρος εἴτε ὁ πραθεὶς ἀγρὸς ὅλος ἐκνικηθῇ, ἐνάγεται ὁ πράτης.

76. Αἱ μετὰ τὴν πρᾶσιν συμβαίνουσαι τῆς ἐκνικήσεως τυχηραὶ αἰτίαι πρὸς τὸν πράτην οὐ φέρονται. (B. XIX. 11. 20.)

77. Ὅτι τοῦ πράγματος ἐκνικηθέντος τὸ ἁπλοῦν μόνον τίμημα δίδωσιν ὁ πράτης τῷ ἀγοραστῇ, εἰ μή τι καὶ ἕτερον συνεφωνήθη καὶ τὸ διαφέρον· ὅθεν καὶ ἐὰν ἥττονος γέγονεν, ὁ ἀγοραστὴς ζημιοῦται. (B. XIX. 11. 66.)

78. Ὅτι ὁ παρὰ τοῦ μάλα φίδε νεμομένου ἀγρὸν βόνα φίδε ὠνούμενος κτᾶται αὐτὸν διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς.

79. Ἡ ἐπὶ τῇ πράσει ἀγωγὴ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ οὐκ ἐκβάλλεται. (B. XIX. 19. 19).

καταβληθὲν τίμημα καὶ τὰ ἔξοδά του καὶ ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὸ κτῆμα· τοῦτο δὲ ἀποδίδεται εἰς τοὺς πωλήσαντας.

72. Δύνανται οἱ συναλλάττοντες νὰ ἀπατῶσιν ἀλλήλους ἕως τὸ ἥμισυ τοῦ τιμήματος, τὸ ὁποῖον ἀξίζει τὸ συναλλαττόμενον πρᾶγμα· ὁ δὲ ἀπαιτῶν ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως τιμήματος ἤγουν ὁ ζημιόνων τὸν συναλλάξαντα μετ' αὐτοῦ ἢ ἐπιστρέφει τὸ περισσότερον τοῦ ἡμίσεως ἢ διαλύεται ἡ πώλησις ὁλοκλήρως καὶ ἀνατρέπεται.

73. Δὲν ἐγκρίνεται ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπιζητεῖς νὰ ἀνατραπῇ ἡ κατὰ συναίνεσιν πώλησις· διότι καὶ διπλάσιον τίμημα ἐὰν προσφέρῃς εἰς τὸν ἀγοραστὴν, πάλιν ἀκουσίως δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν πώλησιν.

74. Ἐὰν πωλῶν ἀγρὸν σὲ δείξω τὰ σύνορα καὶ εἰπῶ ὅτι ὁ ἀγρὸς εἶναι ἑκατὸν ζευγαρίων ἐργασίας καὶ ἐκνικηθῇ μέρος αὐτοῦ· ἔπειτα κινήσῃς κατ' ἐμοῦ περὶ τῆς ἐκνικήσεως, καὶ μετρηθέντος τοῦ ἀγροῦ εὑρεθῇ ἡ ποσότης τῶν ἑκατὸν ζευγαρίων τῆς ἐργασίας, δὲν ἀποκλείσαι νὰ αἰτήσῃς τὸ ἱκανὸν ἀπὸ τὰ ἐκνικηθέντα· διότι ἐπίστευσες μᾶλλον εἰς τὰ σύνορα παρὰ εἰς τὴν ποσότητα τῶν ἐργασιῶν· καὶ ὁ πωλητὴς καταδικάζεται ἕως εἰς τὰ ὑποδειχθέντα σύνορα.

75. Εἴτε μέρος εἴτε ὅλος ὁ πωληθεὶς ἀγρὸς ἐκνικηθῇ, ἐνάγεται ὁ πωλητής.

76. Αἱ μετὰ τὴν πώλησιν συμβαίνουσαι τυχηραὶ αἰτίαι τῆς ἐκνικήσεως δὲν ἀφορῶσι τὸν πωλητήν.

77. Ὅταν τὸ πρᾶγμα ἐκνικηθῇ, ὁ πωλητὴς δίδει εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ ἁπλοῦν μόνον τίμημα, ἐκτὸς ἂν ἐσυμφωνήθη καὶ ἄλλο τι καὶ τὸ διαφέρον· ὅθεν καὶ ὀλιγωτέρου τιμήματος ἂν ἔγεινεν, ὁ ἀγοραστὴς ζημιοῦται.

78. Ὁ κατὰ καλὴν πίστιν ἀγοράζων ἀγρὸν ἀπὸ κακῆς πίστεως νομέα κυριεύει τοῦτον διὰ τῆς πολυχρονίου παραγραφῆς.

79. Ἡ περὶ πωλήσεως ἀγωγὴ δὲν ἀφαιρεῖται ἀπὸ πολυχρόνιον παραγραφήν.

80. Ἐὰν ἥττονος οὗπερ ἐνετειλάμην πραθῇ τὸ πρᾶγμά μου, οὐ δοκεῖ πεπράθαι.

81. Τότε τὰ παρὰ τοῦ δημοσίου πωλούμενα εἴσω πενταετίας ὁ δεσπότης δύναται αὐτῶν ἐκδικῆσαι, ὅτε μὴ ὡς δανειστὴς ὁ δημόσιος πωλεῖ. Εἰ γὰρ δανειστὴς ὢν ταῦτα πωλήσῃ, κατ' οὐδένα καιρὸν δύναται ὁ χρεώστης ταῦτα διεκδικῆσαι· ἐὰν δὲ κατὰ συμπαιγνίαν καὶ ἀπάτην τοῦ καθολικοῦ ἢ καὶ πολλῷ ἥττονος τιμήματος γέγονεν ἡ πρᾶσις, δύναται ὁ χρεώστης προσφέρειν τὸ χρέος καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ ἴδιον.

82. Εἰ καὶ μὴ παρεδόθη τῷ ἀγοραστῇ πρᾶγμα, δράξηται δὲ νομῆς αὐτοῦ ἄνευ αἰτίου, ἔχει κατὰ σοῦ πράτου τὴν παραγραφήν· εἰμὴ εὔλογον αἰτίαν ὁ πράτης ἔχει, δι' ἣν ἐκδικεῖ τὸ πρᾶγμα.

83. Ὅτι τὸ πραθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου διὰ δημόσιον χρέος οὔτε αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὔτε ὁ δανειστὴς δύναται προσαγαγεῖν τὸ χρέος καὶ ἐκδικῆσαι· πάντων γὰρ προτιμότερός ἐστιν ὁ δημόσιος· ὡς δὲ ἡ τοῦ Μάρκου διάταξις καὶ Κομμόδου, εἴσω πέντε μόνον ἐνιαυτῶν ὁ δεσπότης δύναται ἐκδικεῖν. (Β. XIX. 13. 1.)

84. Ἐὰν τοῦ δημοσίου πωλοῦντος τὸ ἑτέρῳ τινὶ ὑποκείμενον ἐρησυχάσῃ ὁ δανειστής, ἀπόλλυσι τὴν ἐπὶ τῇ ὑποθήκῃ ἀγωγήν· οὐδὲ γὰρ αἱ γενόμεναι πράσεις παρὰ τοῦ δημοσίου εὐχερῶς ἀνατρέπονται. (Β. XXV. 3. 18.)

85. Ἐὰν δύο τινὲς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κεχωρισμένως ἀγοράσωσιν ἐξ ὁλοκλήρου, ὁ πρῶτος αὐτὸ λαβὼν ἔσται βελτίων, εἰ καὶ τὸ τίμημα οὐ κατέβαλε, κἂν τὰ μάλιστα μὴ ἔλαβε δικαιώματα τοῦ πράγματος· ὁμοίως καὶ ἐπὶ δωρεᾶς.

86. Ὁ ἀγοράσας ἀλλότριον ἀγρὸν οὐ δίδωσιν αὐτὸν τῷ δεσπότῃ, εἰ μὴ λάβοι τὰ χρήματα, ἅπερ δέδωκε τῷ ἐσχηκότι αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον. (Β. XV. 1. 65.)

87. Ἐάν τις παρὰ γυναικὸς ἀγοράσῃ πρᾶγμα διαφέρον τῷ ταύτης παιδί, καλῶς ἐνάγεται τῇ ἐπ' αὐτῷ ἀγωγῇ· ἐὰν δὲ ὁ

80. Ἐὰν τὸ πρᾶγμά μου πωληθῇ δι' ὀλιγώτερον παρ' ὅ,τι διέταξα, δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἐπωλήθη.

81. Τὰ πωλούμενα ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον τότε δύναται ὁ κύριος αὐτῶν νὰ διεκδικῇ ἐντὸς πενταετίας, ὅταν τὸ ταμεῖον δὲν τὰ πωλῇ ὡς δανειστής. Διότι ἐὰν πωλήσῃ ταῦτα διὰ δάνειον, ὁ χρεώστης δὲν δύναται νὰ τὰ διεκδικήσῃ πώποτε· εἰ δὲ ἡ πώλησις ἔγεινε κατὰ συνέργειαν καὶ ἀπάτην τοῦ ταμείου ἢ καὶ διὰ πολὺ ὀλιγώτερον τίμημα, δύναται ὁ χρεώστης νὰ προσφέρῃ τὸ χρέος καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὸ ἰδιόν του πρᾶγμα.

82. Καὶ πρᾶγμα ἂν δὲν παρεδόθη εἰς τὸν ἀγοραστὴν, ἀλλ' αὐτὸς ἥρπασε τὴν νομὴν ἀναιτίως, παραγράφει τὸν πωλητὴν· ἐκτὸς ἐὰν ὁ πωλητὴς ἔχῃ αἰτίαν εὔλογον πρὸς διεκδίκησιν τοῦ πράγματος.

83. Τὸ πωληθὲν ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον διὰ δημόσιον χρέος, οὔτε αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὔτε ὁ δανειστὴς δύναται νὰ προσφέρῃ τὸ χρέος καὶ νὰ διεκδικήσῃ τὸ πρᾶγμα· διότι τὸ ταμεῖον προτιμᾶται παρὰ πάντας· κατὰ δὲ τοῦ Μάρκου καὶ Κομμόδου τὴν διάταξιν, ὁ κύριος δύναται νὰ διεκδικῇ τὸ πρᾶγμα ἐντὸς πέντε μόνον ἐτῶν.

84. Ἐὰν τοῦ δημοσίου ταμείου πωλοῦντος τὸ ὑποχρεωμένον πρὸς ἄλλον τινὰ ὁ δανειστὴς ἐφησυχάσῃ, χάνει τὴν περὶ τῆς ὑποθήκης ἀγωγήν· διότι αἱ παρὰ τοῦ ταμείου πωλήσεις δὲν ἀνατρέπονται εὐκόλως.

85. Ἐὰν δύο τινὲς ἀγοράσωσι χωριστὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐξ ὁλοκλήρου, ὁ πρῶτος αὐτὸ λαβὼν προτιμᾶται, καὶ τὸ τίμημα ἂν δὲν κατέβαλε, καὶ τὰ ἔγγραφα μάλιστα τοῦ πράγματος ἂν δὲν ἔλαβεν. Ὡσαύτως καὶ εἰς δωρεάν.

86. Ὁ ἀγοράσας ἀλλότριον ἀγρὸν δὲν τὸν ἀποδίδει πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, ἐὰν δὲν λάβῃ τὰ χρήματα τὰ καταβληθέντα πρὸς τὸν ἔχοντα αὐτὸν ἐνέχυρον.

87. Ἐάν τις ἀπὸ γυναῖκα ἀγοράσῃ πρᾶγμα ἀνῆκον εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς, καλῶς ἐνάγεται μὲ τὴν πραγματικὴν ἀγωγήν. Εἰ δὲ ὁ

πατὴς κληρονομήσῃ τὴν μητέρα, εἰς ὅσον αὐτὴν ἐκληρονόμησεν, ἀναγκάζεται ἐφησυχάζειν ἐκβαλλόμενος διὰ δόλου παραγραφῆς.

88. Εἴ τις διὰ πολλὴν πενίαν καὶ τῆς ἐνδείας τῆς τροφῆς ἕνεκεν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα πωλήσῃ, ἔρρωται ἡ πρᾶσις· ἐπὶ τούτῳ δὲ μόνον ἔρρωται, ἐφ' ᾧ τὸν ἀγοράσαντα μὴ ἄλλως ἀναγκάζεσθαι ἀποδοῦναι ταῦτα τὰ πρόσωπα, ἐὰν μὴ ἢ τὸ τίμημα λάβῃ, ὅσου εἰσὶν ἄξια νῦν, ἢ ἀνδράποδον αὐτῆς ὅμοιον. Ἐξέστω γὰρ αὐτῷ τῷ πεπρακότι ἢ τῷ πραθέντι, ἢ εἴ τινι δήποτε ἑτέρῳ εἰς τὴν ἰδίαν εὐγένειαν ἐπαναλαβεῖν αὐτὸν, μόνον ἐὰν ἢ τὸ τίμημα προσφέρῃ, ὅσου νῦν ἄξιόν ἐστιν αὐξηθὲν καὶ μεῖζον γενόμενον τὸ πραθὲν, ἢ ἀνδράποδον ὑπὲρ τούτου παράσχοι.

89. Ὁ ἀγοράσας κλοπιμαῖα καὶ ἀπαιτούμενος εἰπεῖν τὸν πεπρακότα οὐκ ὀφείλει λέγειν, ὅτι ἀγνοῶ τίς ἐστιν· παρερχόμενος γάρ τις πέπρακέ μοι αὐτὰ καὶ ὤδευσεν, ἀλλ' ὀφείλει λέγειν τὸν κλέπτην. (B. LX. 6. 22.)

90. Τὸ προπετῶς ληφθὲν ἢ ἀτόπως κλαπὲν εἰ πραθείῃ, διεκδικεῖται, μὴ καταβαλλομένου τοῦ δοθέντος ὑπὲρ αὐτοῦ τιμήματος.

91. Ὁ ἀναδιδοὺς τὰ κλαπέντα οὐκ ἀπαιτεῖται, ἅπερ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν τιμήματα. (B. LX. 15. 19.)

92. Ἐὰν κλοπιμαίαν θεράπαιναν πίστει καλῇ ἀγοράσῃς, εἶγε αὐτὴ γεννήσῃ παρὰ σοὶ, δύνασαι οὐσουκαπιτεύειν, εἰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς οὐσουκαπίονος χρόνῳ ἔμαθες κλοπιμαίαν εἶναι τὴν θεράπαιναν, καὶ οὕτω μὲν ἀδιαστίκτως ὁ Νεράτιος εἶπεν· ἐγὼ δὲ διαστίζων λέγω, ἵνα εἰ μὲν ἠγνόησας ὅλον τὸν καιρὸν τῆς οὐσουκαπίονος, τίνος ἦν ἡ θεράπαινα, ἢ καὶ μαθὼν οὐκ ἠδύνασο ἀπαγγεῖλαι τῷ δεσπότῃ αὐτῆς, ἢ καὶ μαθὼν καὶ δυνηθεὶς ἀπήγγειλας αὐτῷ, οὐσουκαπιτεύεις· εἰ δὲ εἰδὼς καὶ δυνάμενος ἀπαγγεῖλαι οὐκ ἀπήγγειλας, οὐ δύνασαι οὐσουκαπιτεύειν τὸν τοκετὸν, ἐπειδὴ λάθρα λοιπὸν ἐνέμου τὴν τεκοῦσαν· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ *πρὸ σοῦ* νέμεσθαί τινα καὶ λαθραίως. (B. L. 3. 31.)

υἱὸς κληρονομήσῃ τὴν μητέρα, εἰς ὅσον μέρος τὴν ἐκληρονόμησεν, ἀναγκάζεται νὰ ἐφυσυχάζῃ, ὅταν ἐξόνεται μὲ δόλου παραγραφήν.

88. Ἐάν τις διὰ πολλὴν πτωχείαν καὶ δι' ἔλλειψιν τῶν πρὸς τροφὴν ἀναγκαίων πωλήσῃ τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα, ἡ πώλησις ἰσχύει· κατὰ τοῦτο δὲ μόνον ἰσχύει, ὥστε ὁ ἀγοράσας νὰ μὴ ἀναγκάζηται νὰ ἀποδώσῃ ἄλλως τὰ πρόσωπα ταῦτα, ἐὰν δὲν λάβῃ ἢ τὸ τίμημα, ὅσον ἀξίζουσι κατὰ τὸ παρὸν, ἢ δοῦλον ὅμοιον μὲ ταῦτα. Ἔχει δὲ ἄδειαν ὁ πωλήσας αὐτὸς ἢ ὁ πωληθεὶς ἢ ἄλλος οἱοσδήποτε νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν του εὐγένειαν, ἐὰν μόνον ἢ προσφέρῃ τὸ τίμημα, ὅσον κατὰ τὸ παρὸν ἀξίζει διὰ τὴν αὔξησιν καὶ μεγάλωσιν τοῦ πωληθέντος, ἢ δώσῃ δοῦλον ἀντ' αὐτοῦ.

89. Ὁ ἀγοράσας κλοπιμαῖον πρᾶγμα καὶ ἀπαιτούμενος νὰ ὁμολογήσῃ τὸν πωλήσαντα δὲν δύναται νὰ λέγῃ, ὅτι ἀγνοῶ ποῖος εἶναι· διότι διαβαίνων τις μὲ τὸ ἐπώλησε καὶ ἀνεχώρησεν, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ τὸν κλέπτην.

90. Τὸ ληφθὲν αὐθαδῶς ἢ κλαφθὲν ἐὰν πωληθῇ διεκδικεῖται, χωρὶς νὰ καταβάλληται τὸ δοθὲν δι' αὐτὸ τίμημα.

91. Ὁ ἀποδίδων τὰ κλαφθέντα δὲν ἀπαιτεῖ ὅσα τιμήματα ἔδωσε δι' αὐτά.

92. Ἐὰν ἀγοράσῃς κατὰ καλὴν πίστιν κλοπιμαίαν δούλην, καὶ αὕτη γεννήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν σου, δύνασαι διὰ χρήσεως νὰ κυριεύῃς τὸ γεννηθὲν, ἂν καὶ εἰς τὸν μεταξὺ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος χρόνον ἔμαθες ὅτι ἡ δούλη εἶναι κλοπιμαία, καὶ τοῦτο ἀδιαστόλως ἐγνωμοδότησεν ὁ Νεράτιος· ἐγὼ δὲ διαστέλλων ἀποφαίνομαι, ὅτι εἰ μὲν ἠγνόησας παρ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος, τίνος ἦτον ἡ δούλη, ἢ καὶ μαθὼν δὲν ἐδύνασο νὰ μηνύσῃς πρὸς τὸν κύριον αὐτῆς, ἢ καὶ μαθὼν καὶ δυνηθεὶς τὸν ἐμήνυσας, κυριεύῃς διὰ χρήσεως. Εἰ δὲ εἰξεύρων καὶ δυνάμενος νὰ μηνύσῃς δὲν ἐμήνυσας, δὲν δύνασαι διὰ χρήσεως νὰ κυριεύσῃς τὸ γεννηθέν· διότι ἐνέμεσο τὴν μητέρα κρυφίως· καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ δι' αὐτὸν καὶ κρυφίως νὰ νέμηταί τις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

93. Ὁ ἀπὸ μαινομένου ἀγοράσας ὡς ἀπὸ νήφοντος, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οὐκ ἔχει δὲ ἀγωγὴν περὶ ἐκνικήσεως, οὐδὲ προσθήκη τῆς νομῆς αὐτοῦ κέχρηται (*). (B. L. 4. 1.).

94. Ὁ διδοὺς τὴν τῆς δίκης διατίμησιν ἀντὶ τοῦ ἀγοραστοῦ νέμεται καὶ ὅτι ὡς ἀγοραστὴς νέμεται ὁ ἀγοράσας, οὐχ' ὁ ὑπονοῶν ἀγοράσαι. (B. L. 4. 1.)

95. Ἔξεστι τῷ πράτῃ, γινομένης τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ κρείττονος προσκυροῦν δευτέρῳ· εἰ μὴ πλέον ὁ πρῶτος ὑπερθεματίζει, [οὗ πρώην ἔδωκε δηλαδή] (**). (B. XIX. 2. 6.)

96. Κρείττων ἡ αἵρεσις γίνεται καὶ ἐν πλείονι ποσῷ καὶ ἐν ταχυτέρᾳ καὶ εὐτυχερεστέρᾳ καταβολῇ καὶ ἐν τόπῳ ἐπιτηδειοτέρῳ καὶ ἐν εὐπορωτέρῳ ἀγοραστῇ καὶ ἐν τῷ ἀγοράσαι ἐπὶ ἐλαφροτέρᾳ αἱρέσει καὶ ἐν τῷ μὴ ἀπαιτῆσαι τὸν πράτην ἱκανοδοσίαν καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν ἐν τῇ πράσει βαρέα, κἂν ἧττον τίμημα δώσωσι· τὰ γὰρ λυσιτελοῦντα τῷ πράττῃ κρείττονα ποιοῦσι τὴν αἵρεσιν.

97. Ἐὰν ἐκ καινῆς πρᾶγμα προστεθῇ τῷ ὑπερθεματίζοντι ἄξιον ὂν τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης προσθήκης, ἡ πρώτη πρᾶσις οὐ λύεται. (B. XIX. 2. 14.)

98. Διαπράσεως γινομένης τοῦ μὲν ἐξωτικοῦ ὁ δανειστὴς ἢ ὁ συγγενὴς προτιμᾶται εἰς τὸ ἀγοράσαι, τοῦ δὲ συγγενοῦς ὁ δανειστής· ἐκ δὲ τῶν δανειστῶν ὁ τὸ πλέον χρεωστούμενος.

99. Εἰ πρὸς παραγραφὴν δανειστῶν μου ἐλάττονος πωλήσω ἀ-

(*) Ἐὰν ἀγοράσω ἀπὸ τρελὸν νομίζων ὅτι αὐτὸς εἶναι νουνεχής, οὔτε εἰς τὰ ἔτη τῆς νομῆς αὐτοῦ βοηθοῦμαι, συναριθμῶν αὐτὰ εἰς τὴν ἰδικήν μου, οὔτε ἀναγκάζω αὐτὸν ἢ τὸ πρᾶγμα νὰ διεκδικῇ ἢ τὸ τίμημα αὐτοῦ νὰ ἐπιστρέφῃ. Πλὴν καὶ ἡ πώλησις ἐὰν δὲν συνίσταται διὰ τὴν τρέλαν, ὅμως ἐὰν κατακρατήσω τὸ πρᾶγμα ἀπαρενοχλήτως τὸν ὡρισμένον χρόνον τῆς δεκαετίας, γίνομαι κύριος τοῦ πράγματος.

(**) Μὴ εἴπῃς ὅτι ὁ πρῶτος ὀφείλει νὰ πλειστηριάζῃ πλέον ἀπὸ τὸν δεύτερον ἀγοραστήν, ἐὰν θέλῃ νὰ μὴ τοῦ ἀφαιρεθῇ τὸ πρᾶγμα· διότι τὸ πλέον δὲν σημαίνει τοῦτο, ὅτι τάχα πλέον ἀπὸ ὅσα ἐπρόσθεσεν ὁ δεύτερος

93. Ὁ ἀγοράσας ἀπὸ τρελὸν ὡς ἀπὸ νουνεχῆ, κυριεύει διὰ τῆς χρονίας νομῆς· ἀγωγὴν ὅμως περὶ ἐκνικήσεως δὲν ἔχει, οὐδὲ μεταχειρίζηται τὴν προσθήκην τῆς νομῆς αὐτοῦ.

94. Ὁ καταβαλὼν τὸ τίμημα τῆς δίκης νέμεται ἀντὶ τοῦ ἀγοραστοῦ. Ὡς ἀγοραστὴς δὲ νέμεται ὁ ἀγοράσας, καὶ ὄχι ὁ ὑπολαμβάνων ὅτι ἠγόρασε.

95. Δύναται ὁ ἀγοραστὴς, ὅταν ἡ κατάστασις του γίνηται καλλιτέρα, νὰ προσκυρόνῃ εἰς ἄλλον τὸ πωληθὲν· ἐκτὸς ἐὰν ὁ πρῶτος πλειστηριάζῃ πλέον παρ' ὅ,τι δηλ. ἔδωσε πρότερον.

96. Καλλιτέρα γίνεται ἡ κατάστασις καὶ ἀπὸ πλειοτέραν χρημάτων ποσότητα καὶ ἀπὸ ταχυτέραν καὶ εὐκολωτέραν καταβολὴν καὶ ἀπὸ ἐπιτηδειότερον τόπον καὶ ἀπὸ εὐπορώτερον ἀγοραστὴν καὶ ἀπὸ ἀγορὰν μὲ ἐλαφροτέραν συμφωνίαν καὶ ἀπὸ τῆς ἱκανοδοσίας τὴν μὴ ἀπαίτησιν καὶ ἀπὸ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἦσαν βαρέα εἰς τὴν πώλησιν, καὶ ὀλιγώτερον τίμημα ἐὰν δίδηται· διότι τὰ συμβάλλοντα τὸν πωλητὴν κάμνουσι τὴν κατάστασιν καλλιτέραν.

97. Ἐὰν εἰς τὸν πλειστηριάζοντα προστεθῇ πρᾶγμα ἄξιζον τὴν παρ' αὐτοῦ προσθήκην, ἡ πρώτη πώλησις δὲν διαλύεται.

98. Ὅταν γίνηται πώλησις προτιμᾶται ὁ δανειστὴς ἢ ὁ συγγενὴς ἀπὸ τὸν ἐξωτικὸν εἰς τὸ νὰ ἀγοράσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ πάλιν ὁ δανειστὴς ἀπὸ τὸν συγγενῆ· καὶ ἀπὸ τοὺς δανειστὰς ὁ πλέον χρεωστούμενος.

99. Ἐὰν πρὸς ἀπάτην δανειστῶν μου πωλήσω τὸν ἀγρὸν δι'

ἀγοραστὴς, ὀφείλει νὰ προσθέσῃ ὁ πρῶτος· ἀλλ' ὅτι τὸ προστεθὲν ἀπὸ τὸν δεύτερον ἀγοραστὴν πλειότερον, ὁ πρῶτος ὀφείλει νὰ μεταχειρισθῇ, τουτέστι νὰ μεταχειρισθῇ τὸν αὐτὸν πλειστηριασμὸν, τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθη ὁ δεύτερος ἀγοραστὴς, ἐὰν θέλῃ ἡ πρὸς αὐτὸν πώλησις νὰ ἦναι ἰσχυρά.

γρὸν, ἀνατρέπεται τὸ πραθὲν, κἂν μὴ ἀναδοθῇ ἡ τιμή (*). (B. IX. 8. 7.)

100. Εἰ ἀγοράσῃ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πράτης ἔχει τὴν ἐπιλογὴν καὶ ὁ πρῶτος τελευτήσας αὐτῷ κινδυνεύεται· εἰ δὲ καὶ ὁ ἕτερος, τῷ ἀγοραστῇ· εἰ δὲ καὶ οἱ δύο τελευτήσουσιν ἐν μιᾷ ῥοπῇ, ἀπαιτεῖται ὁ ἀγοραστὴς τὸ τίμημα, ἐὰν μὴ ἔρθασεν αὐτὸ καταβαλεῖν. (B. XIX. 1. 32.)

101. Οἱ οἰνέμποροι ὡς ἂν συμφωνήσωσι, πιπράσκουσιν· οὐδεὶς γὰρ ἀναγκάζεται πωλεῖν ἀπαρεσκόμενος τῷ μέτρῳ ἢ τῷ τιμήματι, καὶ μάλιστα, εἰ μηδὲν γίνεται παρὰ τὴν συνήθειαν τοῦ κλίματος.

102. Ὁ ἐμφυτευσάμενος θέλων πωλῆσαι τὸ δίκαιον τῆς ἐμφυτεύσεως, ὀφείλει διαμαρτυρίαν πέμπειν τῇ πρωτοτύπῳ δεσποτείᾳ καὶ δηλοῦν τὴν τιμήν· καὶ ἐὰν μὴ θελήσῃ ἀγοράσαι, μετὰ δύο μῆνας πιπρασκέτω· καὶ ἀναγκάζεται ὁ δεσπότης ἀναδέξασθαι τὸν ἀγοραστὴν μετὰ δύο μῆνας τῆς διαμαρτυρίας.

103. *Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Ῥωμαίου ἧς ἡ ἀρχή. Παλαιός ἐστιν ὁ τῆς προτιμήσεως νόμος.* Εἴ τινες ἐπίκοινον οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ ἕτερον τὸ οἱονοῦν ἀκίνητον ἔχοντες ἢ ἄλλως καὶ οὐχ ὡς ἐξ ἐπικοίνου τοῖς ἐγγίζουσι κτήμασι κατά τι μέρος ἀναμεμιγμένοι ἢ συμπαρακείμενοι ὁμοτελεῖς ἢ ἄλλων πλησιάζοντες βουληθεῖεν ἐκποιῆσαι τὰ ἴδια κατὰ πρᾶσιν ἢ ἐμφύτευσιν ἢ μίσθωσιν, μὴ πρότερον ἑτέρῳ τινὶ ταῦτα ἐκποιείτωσαν, εἰ μὴ πρὸς ἐκείνους διαμαρτύρωνται, οὓς καλοῦμεν κατὰ τάξιν πρὸς τὴν προτίμησιν.

104. Ἵνα πρῶτοι κληθῶσιν οἱ ἀναμὶξ κείμενοι συγγενεῖς ἤτοι οἱ ἔχοντες μεμιγμένην κοινότητα πρός τι πρᾶγμα ἢ οἶκον ἢ ἀγρὸν

(*) Θέλων νὰ ἀπατήσω τοὺς δανειστάς μου ἤτοι διανοούμενος νὰ ἐλαττώσω τὴν περιουσίαν μου καὶ νὰ τὴν σμικρύνω ὁλοτελῶς διὰ νὰ ζημιώσω τοὺς δανειστάς μου, μὴ ἔχοντας πόθεν νὰ ἀποπληρωθῶσιν, ἐπώλησα πρὸς τὸν Πέτρον, ὅστις εἶξευρε τὴν προαίρεσίν μου, ἀγρὸν ἄξιον χιλίων νομισμάτων διὰ τετρακόσια· δίδεται εἰς τοὺς δανειστὰς ἡ πραγματικὴ ἀγωγὴ, καὶ ἀνατρέπουσιν οὗτοι τὴν πώλησιν, καὶ τὸ τίμημα ἐὰν δὲν ἀποδίδωσι· διότι ὁ νόμος τιμωρεῖ τὸν δόλον τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ ἀντιστρέφει κατ' αὐτοῦ ὅ,τι αὐτὸς ἐβουλεύθη κατὰ τῶν δανειστῶν.

ὀλιγώτερον, ἀνατρέπεται ἡ πώλησις, καὶ τὸ τίμημα ἐὰν δὲν ἐπιστραφῇ.

100. Ἐὰν ἀγοράσῃ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πωλητὴς ἐκλέγει καὶ ὁ πρῶτος ἀποθανὼν εἶναι εἰς ζημίαν του· εἰ δὲ ἀποθάνῃ καὶ ὁ ἄλλος, εἰς ζημίαν τοῦ ἀγοραστοῦ· εἰ δὲ ἀποθάνωσιν ἀμφότεροι ταυτοχρόνως, ἀπαιτεῖται ὁ ἀγοραστὴς τὸ τίμημα, ἂν δὲν κατέβαλε προλαβόντως.

101. Οἱ οἰνοπῶλαι πωλοῦσι καθὼς συμφωνήσωσι· διότι κανεὶς δὲν ἀναγκάζεται νὰ πωλῇ δυσαρεστούμενος εἰς τὸ μέτρον ἢ εἰς τὸ τίμημα, καὶ μάλιστα, ἐὰν δὲν γίνηται παρὰ τὴν συνήθειαν τῆς χώρας.

102. Ὁ ἐμφυτεύσας θέλων νὰ πωλήσῃ τῆς ἐμφυτεύσεως τὸ δικαίωμα, ὀφείλει νὰ στέλλῃ μήνυμα εἰς τὸν πρωτότυπον κύριον καὶ νὰ φανερόνῃ τὸ τίμημα· καὶ ἐὰν οὗτος δὲν θελήσῃ νὰ ἀγοράσῃ, μετὰ δύο μῆνας πωλεῖ· ἀναγκάζεται δὲ ὁ κύριος νὰ παραδεχθῇ τὸν ἀγοραστὴν μετὰ δύο μῆνας ἀπὸ τοῦ μηνύματος.

103. *Καίσαρος Ῥωμαίου νεαρὰ ἀρχίζουσα· παλαιὸς εἶναι ὁ νόμος τῆς προτιμήσεως.* Ἐάν τινες ἔχοντες κοινὴν οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλο ἀκίνητον ἢ ἀναμεμιγμένοι ἄλλως καὶ ὄχι ὡς ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὰ ἐγγίζοντα κατά τι μέρος κτήματα ἢ συμπαρακείμενοι ὁμοτελεῖς ἢ ἄλλως πλησιάζοντες θελήσωσι νὰ ἐκποιήσωσι τὰ ἴδιά των κτήματα κατὰ πώλησιν ἢ ἐμφύτευσιν ἢ μίσθωσιν, δὲν ἀπαλλοτριόνουσι ταῦτα πρότερον εἰς ἄλλον τινὰ, ἐὰν δὲν προφωνήσωσι πρὸς ἐκείνους, ὅσους καλοῦμεν κατὰ τάξιν εἰς τὴν προτίμησιν.

104. Πρῶτοι καλοῦνται οἱ ἐξ ἀδιαιρέτου συγγενεῖς ἤτοι οἱ μετέχοντες ἀπὸ κοινὸν πρᾶγμα ἢ οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ ἄλλο

ἢ ἀμπελῶνα ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον· τοὺς τοιούτους γὰρ συγγενεῖς προτιμᾶται ὁ νόμος· ὅπου δὲ κοινότητα οἱ συγγενεῖς οὐκ ἔχουσι, προτιμῶνται οἱ ἔχοντες κοινότητα· μεθ' οὓς οἱ μόνον ἀναμεμιγμένοι, εἰ καὶ ξένοι πάντῃ τῷ ἐκχωροῦντι τυγχάνοιεν· ἔπειτα καὶ οἱ συμπεπλεγμένοι ὁμοτελεῖς· μετέπειτα οἱ ἁπλῶς ἔν τινι μέρει συναπτῶς ἡνωμένοι. Ὁμοτελεῖς δὲ φαμὲν πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑποτεταγμένον ἀναγραφομένους, κἂν ἐν διαφόροις τόποις τὰ ἴδια τελέσματα καταβάλλωνται.

105. Πολλῶν δὲ περιξ τοῦ ἐκχωρουμένου κτήματος ὁμορούντων κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ἑκάστῳ ἡ προτίμησις τῆς διαμαρτυρίας τελείσθω· ἵνα τῶν προτιμωμένων ἴσως παραιτουμένων οἱ ἐφεξῆς καλούμενοι εἴγε βούλοιντο συναλλάξαιεν· εἰ μέντοι πάντες ἐκ τῶν ἴσων ἔρχονται προνομίων, ὥστε κατὰ μηδὲν ἀλλήλων προκεκρίσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προκλήσει, ἡ αὐτὴ πάλιν ὁμοίως γενέσθω προφώνησις, ἵνα ἐντὸς λ'. ἡμερῶν τὸ ἄξιον τίμημα ἢ ὅπερ ἀρραδιουργήτως ὁ ἀληθὴς δίδωσιν ἀγοραστὴς, αὐτοὶ ἀνυπερθέτως καταβάλλοντες ἀναλόγως ἀφ' ἑαυτῶν ἢ ἔκ τινος ἀρχῆς τοῦτο ἐπιμερίσωνται.

106. Ὅσοι δὲ μὴ ἐμπροθέσμως τὴν ἐπιβάλλουσαν αὐτοῖς παράσχοιεν ἀποτίμησιν, οὐκέτι δίκαιον ἔξουσι πρωτιμήσεως, πλὴν εἰ μή τις αὐτῶν αἰχμάλωτός ἐστιν ἢ περιωρισμένος ἢ ἐξόριστος ἐν δημοσίαις ἢ ἐν ἰδίαις χρείαις ἀβόλως ἀπολιμπάνεται, ἢ οὔπω τὸν κέ. χρόνον τῆς ἰδίας ἤνυσεν ἡλικίας· τούτων γὰρ οἱ τὴν διοίκησιν τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀναδεδεγμένοι ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τῶν συμπαρακειμένων νέων ἀγορεστῶν πρὸς ἀναλογοῦν συνέρχονται ἀναπληροῦντες αὐτοῖς τὸ ἀνῆκον τίμημα μετὰ τοῦ νομίμου τόκου καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀναλωμάτων· τοὺς δὲ ξένους ἀγοραστὰς ἀπωθοῦνται τελείως, τὸ τίμημα μετὰ τῶν αὐτῶν τόκων τε καὶ δαπανημάτων ἀναδίδαντες αὐτοῖς.

107. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ὁμάδος τῶν καλοιμένων χωρίων ἢ ἀγριδίων πολλῷ μᾶλλον κρατείτω· (ὁμάδος μίας εἰσιν οἱ ἐκ τοῦ

τοιοῦτον· διότι τοὺς τοιούτους συγγενεῖς προτιμᾷ ὁ νόμος· ὅπου δὲ οἱ συγγενεῖς δὲν ἔχουσι κοινόν τι, προτιμῶνται οἱ μετέχοντες· μετὰ τούτους δὲ οἱ μόνον ἀναμεμιγμένοι, καὶ πάντῃ ἐξωτικοὶ ἐὰν τύχωσι μὲ τὸν ἀποχωροῦντα· ἔπειτα καὶ οἱ συμπαρακείμενοι ὁμοτελεῖς· καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἁπλῶς γειτονεύοντες μὲ μέρος τι. Ὁμοτελεῖς δὲ λέγομεν τοὺς ἐπιγραφομένους εἰς τὸν αὐτὸν εἰσπράκτορα, καὶ εἰς διαφόρους τόπους ἐὰν καταβάλλωσι τοὺς ἰδίους των φόρους.

105. Ὅταν δὲ γειτονεύωσι πολλοὶ πέριξ τοῦ παραχωρουμένου κτήματος, κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν στέλλεται εἰς ἕκαστον ἡ περὶ τῆς προτιμήσεως προφώνησις· ὥστε ἐὰν παραιτηθῶσιν οἱ προτιμώμενοι νὰ συναλλάξωσιν οἱ ἐφεξῆς καλούμενοι, ἐὰν θέλωσι. Εἰ δὲ πάντες οἱ καλούμενοι ἔχουσι τὰ ἴσα προνόμια, καὶ δὲν προτιμᾶται ποσῶς ὁ εἷς ἀπὸ τὸν ἄλλον εἰς τὴν τοιαύτην κλῆσιν, ἡ αὐτὴ πάλιν προφώνησις γίνεται ὡσαύτως πρὸς πάντας, ὥστε ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλλοντες αὐτοὶ ἀνυπερθέτως τὸ ἄξιον τίμημα ἢ ὅσον ὁ ἀληθὴς ἀγοραστὴς προσφέρει κατὰ καλὴν πίστιν, νὰ ἐπιμοιράζωσι τοῦτο ἀναλόγως ἀφ' ἑαυτῶν ἢ κατά τινος ἀρχῆς ἀπόφασιν.

106. Ὅσοι δὲ ἐμπροθέσμως δὲν καταβάλλωσι τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτοὺς τίμημα, ἐκπίπτουσι πλέον ἀπὸ τῆς προτιμήσεως τὸ δικαίωμα, ἐκτὸς ἐάν τις αὐτῶν τύχῃ αἰχμάλωτος ἢ περιωρισμένος ἢ ἐξόριστος ἢ ἀβόλως ἀποδημῇ διὰ δημοσίας ἢ ἰδίας του χρείας ἢ δὲν ἔφθασεν ἀκόμη εἰς ἐνηλικιότητα· διότι οἱ διοικοῦντες τὰ πράγματα τούτων συνέρχονται μὲ τοὺς συμπαρακειμένους νέους ἀγοραστὰς ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν καὶ ἀναπληροῦσι κατ' ἀναλογίαν εἰς τούτους τὸ ἀνῆκον τίμημα μὲ τὸν νόμιμον τόκον καὶ τ' ἀναγκαῖα ἔξοδα· τοὺς δὲ ἐξωτικοὺς ἀγοραστὰς ἐξόνουσιν ὁλοτελῶς, ἀποδίδοντες εἰς αὐτοὺς τὸ τίμημα μὲ τοὺς αὐτοὺς τόκους καὶ τὰ ἔξοδα.

107. Καὶ εἰς τὴν κοινότητα δὲ τῶν λεγομένων χωρίων καὶ ἀγριδίων πολὺ μᾶλλον κρατεῖ· (μιᾶς δὲ κοινότητος εἶναι οἱ συγ-

αὐτοῦ χωρίου) ἵνα καὶ οἱ οἰκήτορες αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους προτιμῶνται. Εἰ δὲ πάντες παραιτήσωνται, οἷς δίδοται ἡ προτίμησις ἢ δείκνυνται αἴτιοι χρηματικῆς ζημίας ἢ σωματικῆς ἐπιβουλῆς τε καὶ ἀτιμίας τραχείας τῷ ἐκποιοῦντι καὶ τῇ αὐτοῦ φαμιλίᾳ, οὐ κατὰ τύχην, ἀλλ' ἐκ προνοίας δι' ἑαυτῶν ἢ τῶν προσηκόντων αὐτοῖς γεγονότες, τοὺς τοιούτους ἄκοντος τοῦ πεπονθότος κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὴν ἐκείνου κτῆσιν εἰσενεχθῆναι βουλόμεθα.

108. Μετὰ μέντοι δεκαετίαν ἀνεπιφωνήτην κατὰ τῶν ὁπωσοῦν συναλλαξάντων ἢ δωρεὰς δεξαμένων ἢ ἐκ διαθήκης τι κτησαμένων οὐδεμία παρ' οὐδενὸς τῶν ἐντεῦθεν προτιμωμένων ἢ καὶ ὡς ἐκ τοῦ δημοσίου ζήτησις ἔσται. Κατὰ πρόρασιν μέντοι προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ ἐκ διαθήκης ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ διαλύσεως, καὶ οἰκείοις καὶ ἐξωτικοῖς ἅπαντες ἐκποιείτωσαν ἄνευ σκήψεως δηλονότι καὶ δόλου.

109. Εἰ δέ γε οἱ ἐκποιοῦντες πρὸς περιγραφὴν τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας ἄλλο τι πρᾶξαι τολμήσωσι καὶ ἄλλο τι ἐκ τοῦ φανεροῦ προσποιήσωνται, εἰ μὲν μετὰ τὸν ὅρκον ἐλεγχθῶσιν αὐτοί τε καὶ οἱ οὕτω δολερῶς αὐτοῖς συναλλάξαντες, τάς τε τῆς ἐπιορκίας ποινὰς ὑρέξουσι· καὶ οἱ μὲν τοῦ κτήματος, οἱ δὲ τοῦ λάθρα καταβληθέντος τιμήματος ἐκπεσοῦνται, καὶ ἀμφότερα τῷ δημοσίῳ εἰσκομισθήσονται, ἵνα ἐκ τοῦ δημοσίου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας διαπραθῇ· εἰ δὲ πρὸ τοῦ ὅρκου φωραθεῖεν τοιοῦτόν τι διαπραξάμενοι, καὶ τὸ πραχθὲν ἄκυρον ἔσται καὶ τὸ κτῆμα ὁ ἄπαξ πειραθεὶς κακῶς ἐκποιῆσαι καὶ ἄκων ἀπεμπολῆσαι ἀναγκασθήσεται πρὸς ἐκείνους, οἷς δεδώκαμεν τὴν προτίμησιν· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

110. Ἐπὶ τῆς προτιμήσεως τῆς περὶ ἀνακοινώσεως δεκαετία ὀφείλει ἀντιτίθεσθαι· οἷον εἶχες οἰκίαν, εἰς ἣν εἶχον ἐγὼ ἀνακοίνωσιν ἢ πλησιασμὸν ἢ ἄλλο τι, ὅπερ προσεποίει μοι τὴν προτίμησιν· ἐπώλησας τὴν οἰκίαν μὴ περὶ τῆς ἐξωνήσεως προφωνήσαντός μοι· ἡ δεκαετία μοι σώζεται εἰς τὸ κινεῖν τὴν περὶ προτιχωρῖται τοῦ αὐτοῦ χωρίου) διὰ νὰ προτιμῶνται πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν. Εἰ δὲ παραιτηθῶσι πάντες οἱ προτιμώμενοι ἢ δεικνύοντες ὅτι δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ τῶν ἰδίων των συγγενῶν ἔγεινον αἴτιοι χρηματικῆς ζημίας ἢ ἐπιβουλῆς τῆς ζωῆς ἢ βαρείας ἀτιμίας πρὸς τὸν ἐκποιοῦντα ἢ πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ὄχι ἀπὸ τύχης, ἀλλ' ἐκ προμελέτης, οἱ τοιοῦτοι ἀκουσίως τοῦ παθόντος δὲν εἰσέρχονται κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὰ κτήματα αὐτοῦ.

108. Μετὰ δὲ ἀνεπιρώνητον δεκαετίαν κατὰ τῶν συναλλαξάντων καθ' ὁποιονδήποτε τρόπον ἢ τῶν λαβόντων δωρεὰς ἢ τῶν προσαποκτησάντων τι ἀπὸ διαθήκην δὲν γίνεται οὐδεμία ζήτησις ἀπὸ κανένα τῶν οὕτω προτιμωμένων ἢ καὶ ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον. Κατὰ δὲ πρόρασιν προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ ἀπὸ διαθήκην ἢ ἀνταλλαγὴν ἢ διάλυσιν, ἐκποιοῦσι ὅλοι καὶ πρὸς συγγενεῖς καὶ πρὸς ἐξωτικούς, χωρὶς προσποίησιν δηλ. καὶ δόλον.

109. Εἰ δὲ οἱ ἐκποιοῦντες τολμήσωσι νὰ πράξωσί τι πρὸς ἀθέτησιν τῆς παρούσης νομοθεσίας καὶ φανερῶς προσποιηθῶσιν ἄλλο τι, εἰ μὲν ἐξελεγχθῶσι μετὰ τὸν ὅρκον αὐτοὶ καὶ οἱ οὕτω δολερῶς συναλλάξαντες μὲ αὐτοὺς, καὶ εἰς τῆς ἐπιορκίας τὰς ποινὰς ὑποβάλλονται· καὶ χάνουσι οὗτοι μὲν τὸ κτῆμα, ἐκεῖνοι δὲ τὸ κρυφίως καταβληθὲν τίμημα, ἀμφότερα καὶ ταῦτα προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, διὰ νὰ πωληθῇ ἀπὸ τὸ ταμεῖον πρὸς τοὺς πλησιάζοντας. Εἰ δὲ πρὸ τοῦ ὅρκου φωραθῶσιν ὅτι ἔπραξαν τοιοῦτόν τι, καὶ ἡ πρᾶξις εἶναι ἄκυρος καὶ τὸ κτῆμα ὁ πασχίσας ἅπαξ νὰ ἐκποιήσῃ κακῶς ἀναγκάζεται νὰ πωλήσῃ ἀκουσίως πρὸς τοὺς προτιμωμένους. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων διατάττονται.

110. Εἰς δὲ τὴν προτίμησιν ἀπὸ μετοχὴν δεκαετία πρέπει νὰ ἀντιθέτηται· καθὼς εἶχες οἰκίαν, εἰς ταύτην εἶχον κ' ἐγὼ μετοχὴν ἢ πλησίασιν ἢ ἄλλο τι δικαίωμα, τὸ ὁποῖον με οἰκειοποιοῦσε τὴν προτίμησιν· ἐπώλησας τὴν οἰκίαν μὴ προφωνήσας με περὶ τῆς ἀγορᾶς· μὲ δίδεται δεκαετία νὰ κινήσω τὴν περὶ προτιμήσεως

μήσεως ἀγωγήν. Εἰ γὰρ εἶπος, ὅτι ἀλλ' ἐντὸς τετραμήνου ὤφειλες κινεῖν κατὰ τὸν νόμον· ἀλλ' ὁ νόμος τοῦτο οὐκ ἀδιορίστως εἶπεν· εἰ γὰρ προεφωνήθην, τῇ τετραμήνῳ ἀποκλείομαι· εἰ δὲ μὴ προεφωνήθην, ἡ δεκαετία φυλάττεταί μοι. Τὸ δὲ λέγειν ἀλλὰ παρῆς, ὅτε ἐπιπράσκετο ὁ οἶκος καὶ οὐκ ἀντέλεγες, τοῦτο οὐδὲν προσίσταταί μου· καὶ σὺ γὰρ ὁ ἀγοράζων ἔβλεπες, ὅτι ἀνακαίνωσιν εἶχον ἢ πλησιασμὸν ἢ ἄλλο τι δίκαιον, καὶ ὤφειλες προφωνεῖσθαι· εἰ μὲν προεφωνήσω, ἡ τετράμηνος ἐπικουρεῖ σοι, εἰ δὲ μὴ προεφωνήσω, ἡ δεκαετία μοι βοηθεῖ.

111. Καὶ ὁ Μάγιστρος ἐν σημειώμασιν αὐτοῦ οὕτω φησίν· ἐπείγει γὰρ ὁ νόμος ἐξάπαντος παρόντα τὸν προτιμώμενον διὰ τριακονθημέρου ἢ καταθεῖναι τὸ τίμημα ἢ τὴν προτίμησιν ἀπολύειν· τὸ δὲ τετράμηνον ἐπὶ τῶν ἀπόντων τίθησιν, ὥστε δίδοσθαι τοῖς κουράτορσιν αὐτῶν καὶ διοικηταῖς.

112. Ἡ νεαρὰ αὕτη ἀπαγορεύει καὶ τοὺς δυνατοὺς μήτε κατὰ πρᾶσιν, μήτε κατα δωρεὰν, μήτε ἐκ διαθήκης λαμβάνειν τι παρὰ τῶν εὐτελεστέρων, εἰ μὴ ἄρα συγγενεῖς αὐτῶν εἶεν, ὅπερ ἡμῖν ὡς ἀρχῆσαν πάλαι παρεῖται. Δι' ἐκείνους οὖν τοὺς δυνατοὺς καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἐνταῦθα πρόκειται, τὸ *ἢ δωρεᾶς δεξαμένων ἢ ἐκ διαθήκης τι κτησαμένων*. Τινὲς δέ φασι καὶ ὅλον τὸ τῆς δεκαετίας διὰ τοὺς δυνατοὺς μόνον εἰρῆσθαι· τοῖς γὰρ ἄλλοις τὸ τετράμηνον καὶ μόνον εἰς διάσκεψιν δίδοσθαι· τοῦτο δὲ παρ' ἡμῖν οὐ κρατεῖ, ἀλλ' ἡ δεκαετία καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τῇ προτιμήσει τῆς πράσεως δίδοται· ἡ γὰρ τῆς ἐμφυτεύσεως καὶ τῆς μισθώσεως προτίμησις ἤργησεν.

113. *Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Μανουήλ.* (Ὅτι προτιμότερος ὁ πλησιάζων εἰς τὴν τοῦ ἀκινήτου ἀντίχρησιν τοῦ ἀλλοτρίου). Ἡ δὲ Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Μανουὴλ καὶ ταῦτα προστίθησι· φησὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιχρήσεως τὸ τῆς προτιμήσεως εἰσάγεσθαι δίκαιον καὶ ἐπὶ τῇ ἀντιχρήσει ἐκεῖνα κρατεῖν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν δωρεῶν ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ νεαρᾷ διωρίσθησαν, καὶ τὸ τοῦ πλησια-

σμοῦ ἀγωγήν. Διότι ἐὰν εἰπῇς, ὅτι ἐντὸς τετραμηνίας ὤφειλες νὰ κινήσῃς κατὰ τὸν νόμον, τοῦτο ἀορίστως δὲν διέταξεν ὁ νόμος, ἀλλ' εἰ μὲν ἐπροφωνήθην διὰ τῆς τετραμηνίας ἀποκλείομαι· εἰ δὲ μὴ, ἡ δεκαετία μὲ φυλάττεται. Εἰ δὲ προτείνεις ὅτι εἰς τὴν πώλησιν τῆς οἰκίας ἦσο παρὼν καὶ δὲν ἀντέλεγες, τοῦτο δέν με ἀντίκειται εἰς τίποτε· διότι καὶ σὺ ὁ ἀγοράζων ἔβλεπες, ὅτι εἶχον μετοχὴν ἢ πλησίασιν ἢ ἄλλο τι δικαίωμα, καὶ ὤφειλες νά με προφωνήσῃς· καὶ εἰ μὲν ἐπροφώνησες, ἡ τετραμηνία σε βοηθεῖ, εἰ δὲ μὴ, ἡ δεκαετία βοηθεῖ ἐμέ.

111. Καὶ ὁ Μάγιστρος εἰς σημειώματά του λέγει. Ὁ νόμος ἀναγκάζει ἐξάπαντος τὸν προτιμώμενον, ἐὰν ἦναι παρὼν ἢ τὸ τίμημα νὰ καταβάλῃ ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἢ χάνει τὴν προτίμησιν· τὴν δὲ τετραμηνίαν τάττει εἰς τοὺς ἀπόντας, ὥστε νὰ δίδηται εἰς τοὺς κηδεμόνας αὐτῶν καὶ τοὺς πραγμάτων διοικητάς.

112. Ἡ νεαρὰ αὕτη ἀπαγορεύει καὶ τοὺς δυνατοὺς νὰ λαμβάνωσί τι ἀπὸ τοὺς εὐτελεστέρους μηδὲ κατὰ πώλησιν, μηδὲ κατὰ δωρεὰν, μηδὲ ἀπὸ διαθήκην, ἐκτὸς ἄρα ἐὰν ἦναι συγγενεῖς αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ὡς καταργηθὲν πρότερον συγχωρεῖται τὴν σήμερον. Περὶ ἐκείνων λοιπὸν τῶν δυνατῶν καὶ ὄχι περὶ τῶν ἄλλων προσθέτεται εἰς τὸ παρὸν τὸ ἢ λαβόντων δωρεὰς ἢ ἀποκτησάντων τι ἀπὸ διαθήκην. Κατὰ δέ τινας καὶ ἡ δεκαετία ὅλη περὶ τῶν δυνατῶν μόνον λέγεται· διότι εἰς τοὺς ἄλλους τετραμηνία καὶ μόνη δίδεται πρὸς διάσκεψιν. Τοῦτο δὲ τὴν σήμερον δὲν ἰσχύει, ἀλλ' ἡ δεκαετία δίδεται καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους εἰς τὴν προτίμησιν τῆς πωλήσεως· διότι τῆς ἐμφυτεύσεως καὶ τῆς μισθώσεως ἡ προτίμησις κατηργήθη.

113. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Μιχαὴλ ὅτι ὁ γείτων εἶναι προτιμότερος ἀπὸ τὸν ἐξωτικὸν εἰς τὴν ἀντίχρησιν τοῦ ἀκινήτου. Καὶ εἰς τὴν ἀντίχρησιν εἰσάγεται τῆς προτιμήσεως τὸ δικαίωμα, κατὰ τοῦ Καίσαρος Μανουὴλ τὴν νεαρὰν καὶ κρατοῦσιν ἐκεῖνα, ὅσα καὶ περὶ τῶν δωρεῶν διετάχθησαν εἰς τὴν προλεχθεῖσαν νεαρὰν, καὶ τοῦ πλησιασμοῦ τὸ δικαίωμα δίδεται, καὶ μέρος μὲν ἐὰν πω-

σμοῦ δίκαιον δίδοσθαι, κἂν τις μέρος μὲν πωλήσῃ ἀκινήτου, ἐφ' ᾧ ἕτερος προτιμᾶται, μέρος δέ τι ἐλάχιστον καταλείψῃ ἀδιάπρατον, τὸ πλησιάζον τυχὸν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γείτονος ἢ τῷ ἀγρῷ, ἐν οἷς ὁ πλησιασμὸς θεωρεῖται· καὶ μὴ τὰς τοιαύτας περιεργίας νικᾷν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἄπρακτον μένειν τὸ περὶ τούτου νομοθετῆσαν διάταγμα τῇ περιεργίᾳ νικώμενον καὶ περιγραφόμενον. Ὅτι ὁ πιπράσκων ἀκίνητον, εἰ καὶ τεμὼν πωλήσῃ τὸ μὴ πλησιάζον τῷ γείτονι, οὐ τῷ ἀλλοτρίῳ, ἀλλὰ τῷ τὴν προτίμησιν ἔχοντι, καὶ οὕτως αὐτὸ πωλήσει.

114. *Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Νικηφόρου.* Ἵνα μὴ προτιμῶνται οἱ πένητες εἰς τὸ ἀπεμπωλούμενον κτῆμα τῶν δυνατῶν μήτε ἐξ ὁμοτελείας, μήτε ἐξ ἀνακοινώσεως, κἂν τε στρατιῶται κἂν τε πολιτικοὶ ἐφευρίσκωνται, ἀλλὰ τὸ τούτων πάλιν διαδέχηται ἀρχοντικὸν πρόσωπον τὸ πρὸς ἀνάπαυσιν δηλονότι καὶ ὠφέλειαν τῶν συμπαρακειμένων ἐν τούτῳ πενήτων ἀναφαινόμενον· καὶ τοὺς μὲν δυνατοὺς ἐκ δυνατῶν μόνον ποιεῖσθαι τὰς ἐξωνήσεις βουλόμεθα· τοὺς δὲ στρατιώτας καὶ πένητας ἐκ τῶν τὴν ὁμοίαν τάξιν λαχόντων αὐτοῖς.

115. Ὅτι εἰ τέσσαρες χρόνοι διέλθωσιν ἀνεπιφώνητοι μετὰ τὸ ἀγοράσαι τινὰ κλασματικὴν γῆν ἤγουν ἐξαλειμματικήν, οὐ δύναταί τις περὶ προτιμήσεως κινεῖν.

116. Μερικῶς ἔχων τις ὡς ἐξ ἀνακοινώσεως οἴκων προτίμησιν οὐκ ἐβούλετο ὅλον τὸν οἶκον ὠνήσασθαι· καὶ ὁ δικαστὴς ἔκρινεν οὕτως. Ὅθεν πρὸς τὴν ὅλην πρᾶσιν μὴ ὑποκύπτων παρεῖται δηλονότι καὶ τὴν μερικὴν προτίμησιν· ὑπὲρ γὰρ τοῦ πράτου καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦτο κατὰ καινοτομίαν εἰσήχθη τὸ νόμιμον, καὶ δικαίως ἐπενοήθη, ὡς μὴ τὰ ἕτερα ἐναπομένοντα δηλονότι ἀναγόραστα μείνωσι, διὰ τὴν τοῦ νόμου τῆς ἀνακοινώσεως βοήθειαν.

117. Ὁ ἔχων ἀνακοίνωσιν ἐπί τινι προτιμᾶται· πλὴν ἐὰν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ ἔχω ἀνακοίνωσιν μικρὰν, εἰς τὸ ἀνακεκοινωμένον μόνον προτιμῶμαι καὶ ἀναγκάζομαι τὸν οἶκον ὅλον ὠνήσασθαι καὶ μὴ ἀγοράζων ἐκπίπτω τῆς ἀνακοινώσεως· πλὴν μὴ θέλοντος τοῦ

λήσῃ τις ἀκινήτου, εἰς τὸ ὁποῖον προτιμᾶται ἄλλος, μέρος δὲ μικρὸν ἀφήσῃ ἀπώλητον, τὸ πλησιάζον ἴσως εἰς τοῦ γείτονος τὴν οἰκίαν ἢ τὸν ἀγρὸν, ὅπου θεωρεῖται ἡ πλησίασις· καὶ αἱ τοιαῦται μηχανουργίαι δὲν νικῶσι τὴν ἀλήθειαν, οὐδὲ τὸ περὶ τούτου διάταγμα νικώμενον καὶ παρακρουόμενον ἀπὸ τὴν μηχανουργίαν μένει ἄπρακτον. Ὅτι ὁ πωλῶν ἀκίνητον, καὶ τὸ μὴ πλησιάζον πρὸς τὸν γείτονα ἐὰν κόψῃ καὶ πωλήσῃ τὸ ἐπίλοιπον, δὲν τὸ πωλεῖ πρὸς ἐξωτικὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν προτιμώμενον μόνον.

114. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Νικηφόρου. Οὔτε ἀπὸ ὁμοτέλειαν, οὔτε ἀπὸ μετοχὴν δὲν προτιμῶνται οἱ εὐτελέστεροι εἰς τὸ πωλούμενον κτῆμα τῶν δυνατῶν εἴτε στρατιωτικοὶ εἴτε πολιτικοὶ εἶναι, ἀλλὰ τὸ κτῆμα τούτων τὸ φαινόμενον ὅτι συμβάλλει πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ὠφέλειαν τῶν συμπαρακειμένων εἰς τοῦτο εὐτελεστέρων διαδέχεται πάλιν ἀρχοντικὸν πρόσωπον· καὶ οἱ μὲν δυνατοὶ ἀπὸ μόνους τοὺς δυνατοὺς ἀγοράζουσιν, οἱ δὲ στρατιῶται καὶ πτωχοὶ ἀπὸ τοὺς λαχόντας τὴν ὁμοίαν μὲ αὐτοὺς τάξιν.

115. Ἐὰν τέσσαρα ἔτη παρέλθωσιν ἀπαρενόχλητα, ἀφότου ἀγοράσῃ τις κλασματικὴν γῆν ἤγουν ἐξαλειμματικὴν, δὲν δύναταί τις νὰ κινῇ περὶ προτιμήσεως.

116. Ἔχων τις κατὰ μέρος προτίμησιν ὡς ἀπὸ μετοχὴν οἰκιῶν δὲν ἤθελε νὰ ἀγοράσῃ τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον· καὶ ὁ δικαστὴς ἀπεφάσισε ταῦτα. Ὁ μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ὅλην πώλησιν χάνει καὶ τὴν μερικὴν προτίμησιν· διότι ὁ νόμος οὗτος εἰσήχθη κατὰ καινοτομίαν ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ, καὶ ἐπενοήθη ὀρθῶς, διὰ νὰ μὴ ἀπομένωσι τὰ ἐπίλοιπα ἀναγόραστα ἐξ αἰτίας τοῦ νόμου τῆς μετοχῆς.

117. Ὁ μετέχων εἴς τι προτιμᾶται· ἀλλ' ἐὰν εἰς μεγάλην οἰκίαν μετέχω μικρὸν, προτιμῶμαι εἰς μόνον τὸ μετοχικὸν καὶ ἀναγκάζομαι νὰ ἀγοράσω τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον καὶ μὴ ἀγοράζων ἐκπίπτω ἀπὸ τὴν μετοχήν· εἰ δὲ ὁ πωλητὴς δὲν θέλει νὰ ἀ-

πράτου ὅλον τὸν οἶκον ὠνήσασθαί με, οὐκ ἔχω δίκαιον ἐκ τῆς μικρᾶς ἀνακοινώσεως ζητεῖν ὅλον.

118. Ἐφ' οἷς ἔχω προτίμησιν ἀνακοινώσεως, κἂν ἀγορασθῶσι παρά τινος ἢ δωρηθῶσι, κἂν πρὸς ἱερὸν οἶκον, ἀνατρέπεται ἡ δωρεά· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος καὶ ἀνέτρεψε δωρεὰν καὶ ἐδικαίωσε τὸν προτιμώμενον.

119. Ὅτι ἡ μὲν διὰ χρήσεως νομὴ τουτέστιν ἡ δεκαετία ἀνενόχλητον τηρεῖ τὸν ἀγοραστήν· ἡ δὲ διὰ χρήσεως κυριότης τουτέστιν ἡ τριετία τῆς μὲν ἀπαιτήσεως τῶν καρπῶν αὐτὸν ἐλευθεροῖ, οὐκέτι δὲ καὶ κύριον ἀσφαλῆ τῆς ὑποθήκης αὐτῶν καθίστησιν.

120. Οἱ εὐαγεῖς τόποι μὴ εὐπορούντες ἀλλαχόθεν πληροῦν τὰ δημόσια καλῶς πωλοῦσι καὶ κτήσεις, δηλονότι ἐξεταζομένης τῆς ἐκποιήσεως παρὰ τῷ μητροπολίτῃ, συνόντων τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν, προκειμένων τῶν θείων λογίων· καὶ εἰ μὴ δειχθῇ ἄλλος πόρος, ἐξ οὗ δοῦναι τὰ δημόσια δυνηθῶσι, βεβαιούσθω τῶν ἀκινήτων ἡ πρᾶσις ἐπὶ δεκρέτῳ καὶ δεδόσθω τῷ δημοσίῳ τὸ τίμημα τῶν πραθέντων καὶ ἀπόδειξις τῶν καταβληθέντων.

121. Ἐκεῖνο δὲ ἔτι προσθεῖναι τῷ νόμῳ δίκαιον ᾠήθημεν, ἵνα ὁ πιπράσκων δοῦλον καὶ γινώσκων αὐτὸν ἢ κλέπτην ἢ μαινόμενον ἢ δαιμονῶντα προφωνείτω περὶ τούτου τῷ ἀγοραστῇ· εἰ γὰρ τοῦτο μὴ ποιήσῃ, αὐτὸς μὲν λήψεται τὸν δοῦλον, τὸ δὲ τίμημα διπλοῦν ἀντιστρέψει τῷ ἀγοραστῇ ἀπαιτούμενος καὶ εἴ τινα ζημίαν εἰργάσατο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἠγορακότος.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ ἐμφυτεύσεως.

1. Ἡ ἐμφύτευσις οὔτε μίσθωσίς ἐστιν οὔτε ἐκποίησις, ἀλλὰ μέσον τῶν δύο τούτων καθίσταται, καὶ ἐκ μέρους μὲν μετέχει εἰς μίσθωσιν, ἐκ μέρους δὲ τῇ ἐκποιήσει ταυτίζεται, καί ἐστιν ὥσπερ μίσθωσις ὁμοῦ καὶ ἐκποίησις. Ἡ μὲν γὰρ μίσθωσις οὐκ ἐστιν ἐὰ

γοράσω τὴν οἰκίαν ὁλόκληρον, ἀπὸ τὴν μικρὰν μετοχὴν δὲν ἔχω δικαίωμα τοῦ νὰ αἰτῶ τὸ ὅλον.

118. Εἰς ὅσα ἔχω μετοχῆς προτίμησιν, καὶ ἀπό τινα ἐὰν ἀγορασθῶσιν ἢ δωρηθῶσι πρὸς ἱερὸν κατάστημα, ἀνατρέπεται ἡ δωρεά. Καὶ τοῦτο ἀπεφάσισεν ὁ Μάγιστρος καὶ ἀνέτρεψε δωρεὰν καὶ ἐδικαίωσε τὸν προτιμώμενον.

119. Ἡ διὰ χρήσεως νομὴ τουτέστιν ἡ δεκαετία διατηρεῖ τὸν ἀγοραστὴν ἀπαρενόχλητον· ἡ δὲ διὰ χρήσεως κυριότης τουτέστιν ἡ τριετία ἀπὸ μὲν τὴν ἀπαίτησιν τῶν καρπῶν ἐλευθερόνει αὐτόν, τῆς δὲ ὑποθήκης κύριον ἀσφαλῆ δὲν τὸν κατασταίνει.

120. Τὰ ἱερὰ καταστήματα μὴ εὐπορούντα νὰ πληρώσωσιν ἄλλοθεν τοὺς δημοσίους φόρους καλῶς πωλοῦσι καὶ κτήματα· τὴν δὲ ἐκποίησιν τούτων ἐξετάζει ὁ μητροπολίτης, παρόντων τῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ προκειμένων τῶν θείων γραφῶν· καὶ ἐὰν δὲν φανῇ ἄλλος πόρος, ὁπόθεν θὰ δυνηθῶσι νὰ καταβάλωσι τοὺς φόρους, κυροῦται ἡ πώλησις μὲ διάταγμα καὶ τῶν πωληθέντων τὸ τίμημα δίδεται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ λαμβάνεται τῆς καταβολῆς ἀποδεικτικόν.

121. Δίκαιον ἐνομίσαμεν νὰ προσθέσωμεν εἰς τὸν νόμον καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ πωλῶν δοῦλον καὶ εἰξεύρων αὐτὸν ἢ κλέπτην ἢ τρελὸν ἢ δαιμονιζόμενον ὀφείλει νὰ προλέγῃ περὶ τοῦ ἐλαττώματος εἰς τὸν ἀγοραστήν· διότι ἐὰν δὲν κάμῃ τοῦτο, αὐτὸς μὲν ἀναλαμβάνει τὸν δοῦλον, τὸ δὲ τίμημα ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἀγοραστὴν διπλάσιον ἀπαιτούμενος καὶ τὴν ζημίαν, ἂν ἔκαμε κἀμμίαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγοραστοῦ.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ ἐμφυτεύσεως.

1. Ἡ ἐμφύτευσις οὔτε μίσθωσις εἶναι οὔτε ἐκποίησις, ἀλλὰ καταντᾷ μέσον τι τῶν δύο τούτων· καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους μετέχει ἀπὸ τὴν μίσθωσιν, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου ταυτίζεται μὲ τὴν ἐκποίησιν, καὶ εἶναι ὡς μίσθωσις ἐνταὐτῷ καὶ ἐκποίησις. Διότι ἡ

οὐδὲ τὸ διηνεκὲς κέκτηται, ἀλλ' ἅπαξ γενόμενη τοῦ εἶναι μετὰ τὴν συμπλήρωσιν παύεται· ἡ δὲ ἐμφύτευσις δύναται καὶ τὸ διηνεκὲς ἔχειν καὶ εἰς ἀεὶ διαμένειν οὐκ ἐμποδίζεται· καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς μισθώσεως ἡ ἐμφύτευσις.

2. Πάλιν δὲ ἡ ἐκποίησις τελεία πρᾶσίς ἐστι καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος οὐκέτι καταβάλλεταί τι ὁ ἀγοραστὴς οὐδὲ ἀναγκάζεται κατ' ἔτος διδόναι τι· ἡ δὲ ἐμφύτευσις καθ' ἕκαστον χρόνον γίνεται καὶ ἀπαιτεῖται ὥσπερ τέλος ἐτήσιον· καὶ κατὰ τοῦτο διαλλάττει πρὸς τὴν ἐκποίησιν ἡ ἐμφύτευσις.

3. Καὶ ὅτι ὁ μὲν λαβὼν κατ' ἐμφύτευσιν εὐκόλως, ἀφ' οὗπερ ἔλαβεν, οὐκ ἀποδιώκεται, οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καιρὸν τὸ δοθὲν αὐτῷ κέκτηται, οὐκ ἐστι μίσθωσις ἡ ἐμφύτευσις· ὅτι δὲ πάλιν τὸ τεταγμένον κατ' ἔτος δίδωσιν, οὐδὲ ἐκποίησίς ἐστιν ἤγουν τελεία πρᾶσις, ἀλλὰ θεωρεῖται μέσον μισθώσεως καὶ ἐκποιήσεως· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ νόμιμα ταύτης ἰδικά ἐστι παρὰ τὰ νόμιμα, ἅπερ ἔχει ἡ μίσθωσις καὶ ἡ ἐκποίησις.

4. Τὰς ἐμφυτεύσεις παρὰ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς βασιλίδος πόλεως, καὶ τοῦ ὀρφανοτροφείου καὶ τῶν ξενώνων καὶ τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν πτωχείων γίνεσθαι κελεύομεν ἐπ' τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τοῦ λαβόντος καὶ ἄλλων δύο ἐφεξῆς κληρονόμων.

5. Τὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ διηνεκῶς ἐμφυτευέσθωσαν καὶ ἐπὶ τῇ τρίτῃ μοίρᾳ τῶν ἐρρωμένων τῆς κτήσεως ἐνοικίων ἢ ἐπὶ τῷ ἡμίσει τῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐμφυτευτοῦ γινομένην ἐπανόρθωσιν τῶν ἐνοικίων.

6. Ὅτι ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων καὶ ξενώνων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τε ἐντὸς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐκτὸς ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ καὶ διηνεκῶς δίδοται τὰ ἐρείπια αὐτῶν ἐμφυτευτικῷ δικαίῳ τοῖς βουλομένοις διδόναι, καὶ κουφισμὸν μὴ πλείονα γίνεσθαι τοῦ ἕκτου μέρους τῆς προσόδου, ἣν ἔχει τὸ εἰς ἐμφύτευσιν διδόμενον πρᾶγμα.

μίσθωσις δὲν εἶναι παντοτεινὴ, οὐδὲ ἔχει τὸ διηνεκὲς, ἀλλ' ἀφοῦ γείνῃ ἅπαξ παύει νὰ ὑπάρχῃ μετὰ τοῦ ὡρισμένου χρόνου τὴν συμπλήρωσιν· ἡ δὲ ἐμφύτευσις δύναται καὶ τὸ διηνεκὲς νὰ ἔχῃ καὶ παντοτεινῶς νὰ διαμένῃ δὲν ἐμποδίζεται· καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ἡ ἐμφύτευσις ἀπὸ τὴν μίσθωσιν.

2. Ἡ δὲ ἐκποίησις πάλιν εἶναι τελεία πώλησις καὶ ἀφοῦ γείνῃ τοῦ τιμήματος ἡ καταβολὴ, ὁ ἀγοραστὴς δὲν πληρόνει πλέον τίποτε, οὐδὲ κατ' ἔτος ἀναγκάζεται νὰ δίδῃ τι· ἡ δὲ ἐμφύτευσις γίνεται καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ ὡς φόρον ἐτήσιον ἀπαιτεῖ δόσιν τινά· καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ἡ ἐμφύτευσις ἀπὸ τὴν ἐκποίησιν.

3. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λαβὼν κατ' ἐμφύτευσιν δὲν ἐξόνεται εὐκόλως ἀπὸ ὅ,τι ἔλαβεν, οὐδὲ κατέχει πρὸς καιρὸν τὸ δοθὲν εἰς αὐτὸν κτῆμα, ἡ ἐμφύτευσις δὲν εἶναι μίσθωσις· καὶ ἐπειδὴ πάλιν δίδει κατ' ἔτος τὸ τεταγμένον, οὐδὲ ἐκποίησις εἶναι ἤγουν τελεία πώλησις, ἀλλὰ θεωρεῖται μέσον μισθώσεως καὶ ἐκποιήσεως· καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ νόμοι αὐτῆς εἶναι εἰδικοὶ διαφέροντες ἀπὸ τοὺς τῆς μισθώσεως καὶ ἐκποιήσεως νόμους.

4. Αἱ ἐμφυτεύσις ἀπὸ τὴν ἁγιωτάτην μεγάλην ἐκκλησίαν τῆς πρωτευούσης, καὶ ἀπὸ τὸ ὀρφανοτροφεῖον καὶ τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ πτωχοτροφεῖα διατάττομεν νὰ γίνονται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ λαμβάνοντος καὶ ἄλλων δύο ἐφεξῆς κληρονόμων.

5. Τὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ διηνεκῶς ἐμφυτεύονται εἴτε εἰς τὸ τρίτον τῶν ἐνεστώτων ἐνοικίων τοῦ κτήματος, εἴτε εἰς τὸ ἥμισυ τῶν δεδομένων μετὰ τὴν γενομένην ἀπὸ τὸν ἐμφυτευτὴν ἐπιδιόρθωσιν.

6. Εἰς τὰς ἄλλας ἐκκλησίας, τὰ μοναστήρια καὶ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐντὸς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ ἐκτὸς εἰς ὁποιονδήποτε τόπον κείμενα καὶ διηνεκῶς δίδονται τὰ ἐρείπια αὐτῶν εἰς ἐμφυτεύσεως δικαίωμα πρὸς τοὺς θέλοντας νὰ τὰ λαμβάνωσι, καὶ ἐλάφρωσις δὲν γίνεται πλειοτέρα ἀπὸ τὸ ἕκτον μέρος τοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον ἀποδίδει τὸ εἰς ἐμφύτευσιν διδόμενον πρᾶγμα.

7. Τὰς μισθώσεις παρὰ τῶν εὐαγῶν οἴκων γενέσθαι κατὰ δύο τρόπους συγχωροῦμεν, ἢ μέχρι τοῦ τῆς ζωῆς χρόνου τοῦ ἐμφυτευσαμένου, ἢ ὅσους ἂν τοῖς συναλλάττουσι συναρέσῃ, μὴ ὑπερβαινούσας δηλαδὴ τὸν τριακονταετῆ χρόνον.

8. Ἐπὶ μὲν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ εὐαγῶν οἴκων, ἐὰν ἐπὶ διετίαν μὴ καταβάλῃ ὁ ἐμφυτευτὴς τὸν συμφωνηθέντα κανόνα, ἐκπίπτει τῆς ἐμφυτεύσεως· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἐὰν ἐπὶ τριετίαν.

9. Τοῖς οἰκονόμοις καὶ ὀρφανοτρόποις καὶ τοῖς τῶν λοιπῶν οἴκων εὐαγῶν διοικηταῖς, ἔτι γε μὴν καὶ τοῖς πάντων χαρτουλλαρίοις καὶ τοῖς τούτων γονεῦσι καὶ παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ γένος αὐτοῖς ἢ ἐκ γαμικοῦ δικαίου συναπτομένοις ἀπαγορεύομεν ἐμφυτεύσεις τε καὶ μισθώσεις ἤγουν ὑποθήκας πραγμάτων τοῖς αὐτοῖς εὐαγέσιν οἴκοις προσηκόντων ἢ δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου λαμβάνειν· γινωσκόντων, ὡς εἰ τοιοῦτόν τι γένηται, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον ἔσται, καὶ ἐκπίπτειν μὲν τὸν ἐμφυτευσάμενον καὶ μισθωσάμενον τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, ζημιοῦσθαι δὲ καὶ τὴν καταβληθεῖσαν εἰς αὐτὸ τιμήν· τοὺς δὲ τὴν τοιαύτην ἐμφύτευσιν διαπραξαμένους οἰκονόμους καὶ χαρτουλλαρίους καὶ διοικητὰς τοσοῦτον ἅμα ζημιοῦσθαι καὶ προσκυροῦσθαι τῷ οἴκῳ, ὅσην καὶ ὁ ἐμφυτευσάμενος τῆς καταβληθείσης τιμῆς ὑπέστη ζημίαν.

10. Αἱρετικοὶ ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα μὴ ἐπικτάσθωσαν, μήτε κατὰ ἐμφύτευσιν, μήτε κατὰ μίσθωσιν· εἴ τις δὲ αἱρετικὸς ποιήσει τοιοῦτό τι, ὃ δέδωκεν ὑπὲρ τούτων ἀπόλλυσιν.

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ δανείου καὶ ἐνεχύρου. τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον.

1. Τὸ χρέος καθολικώτερόν ἐστι τοῦ δανείου· δάνειον μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ δόσεώς τινος καὶ καταβολῆς χρεωστούμενον, καὶ ἄλλο τι παρὰ τοῦτο οὐκ ὀνομάζεται δάνειον· χρέος δὲ καὶ αὐτὸ τὸ δάνειον καὶ τὸ ἀπὸ ληγάτου καὶ τὸ ἀπὸ τιμήματος πραθέντος τι-

7. Αἱ μισθώσεις ἀπὸ τὰ ἱερὰ καταστήματα γίνονται κατὰ δύο τρόπους, ἢ διὰ βίου τοῦ ἐμφυτευτοῦ ἢ εἰς ὅσα ἔτη συμφωνήσωσιν οἱ συναλλάττοντες, χωρὶς αὖται νὰ ὑπερβαίνωσι τὴν τριακονταετίαν.

8. Εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ ἱερὰ καταστήματα ἐὰν ὁ ἐμφυτεύσας δὲν καταβάλῃ δύο ἔτη τὸν συμφωνηθέντα κανόνα, ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν ἐμφύτευσιν· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ, ἕως τριετίαν.

9. Ἀπαγορεύομεν οἱ οἰκονόμοι καὶ τῶν ὀρφανοτροφείων οἱ ἔφοροι καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν καταστημάτων οἱ διοικηταὶ καὶ οἱ χαρτοφύλακες ὅλων καὶ τούτων οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα καὶ οἱ ἄλλοι ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἐπιγαμίας συγγενεῖς νὰ μὴ λαμβάνωσι δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου ἐμφυτεύσεις καὶ μισθώσεις ἤγουν ὑποθήκας πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὰ αὐτὰ ἱερὰ καταστήματα. Ὀφείλουσι δὲ νὰ εἰξεύρωσιν, ὅτι ἐὰν γείνῃ τοιοῦτόν τι, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον εἶναι, καὶ ὁ ἐμφυτεύσας καὶ μισθώσας ἐκπίπτει ἀπὸ τὸ ἐμφυτευθὲν πρᾶγμα, καὶ τὸ καταβληθὲν δι' αὐτὸ τίμημα ζημιοῦται. Οἱ δὲ ἐνεργήσαντες τὴν τοιαύτην ἐμφύτευσιν οἰκονόμοι καὶ χαρτοφύλακες καὶ διοικηταὶ τόσον ζημιοῦνται καὶ τοῦτο προσκυροῦται εἰς τὸ κατάστημα, ὅσην ζημίαν τοῦ καταβληθέντος τιμήματος ἔπαθον οἱ ἐμφυτευταί.

10. Αἱρετικοὶ ἀκίνητον ἐκκλησιαζικὸν πρᾶγμα δὲν προσαποκτοῦσιν οὔτε κατ' ἐμφύτευσιν, οὔτε κατὰ μίσθωσιν· εἰ δὲ αἱρετικὸς κάμῃ τοιοῦτό τι, χάνει ὅ,τι ἔδωσεν ὑπὲρ αὐτῶν.

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ δανείου καὶ ἐνεχύρου. Τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον.

1. Τὸ χρέος εἶναι γενικώτερον ἀπὸ δάνειον· διότι δάνειον εἶναι τὸ χρεωστούμενον ἀπὸ δόσιν τινὰ καὶ καταβολήν· καὶ ἄλλο τι παρὰ τοῦτο δὲν λέγεται δάνειον. Χρέος δὲ εἶναι καὶ τὸ δάνειον αὐτὸ καὶ τὸ ἀπὸ κληροδοσίαν καὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἀπὸ τίμημα

νὸς πράγματος ὑπολιμπανόμενον καὶ τὸ ἀπὸ διαθήκης καὶ ἁπλῶς τὸ ἀπὸ αἰτίας ὁποιασοῦν ὀφειλόμενον.

2. Οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἷς ἄρχουσι, κωλύονται δανείζειν καὶ τοκίζειν καὶ πραγματεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τόκῳ παρ' ἑτέρων δανείζονται· οἱ δὲ εἰς τὰς ὑπ' αὐτοὺς τάξεις καὶ δανείζουσι καὶ τοκίζουσιν. (Β. XXIII. 1. 33.)

3. Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, καὶ ἐὰν ἱκανοὶ γένωνται πρὸς τὸ ὅλον χρέος, λύεται ἡ ἀγωγή, καὶ ἀποδίδεται τὸ ἐνέχυρον· εἰ δὲ καὶ πλείονές εἰσι τοῦ χρέους οἱ καρποί, ἀποδίδονται οἱ περιττεύοντες. (Β. XXV. 1. 43).

4. Τῆς δούλης οἱ κάματοι καὶ τὰ ἐνοίκια τῶν ὑποτεθέντων οἰκημάτων εἰς τὸ χρέος ψηφίζονται· καὶ ἐὰν πολύ ἐστι τὸ συναγόμενον, λύεται ἡ ἀγωγή. (Β. XXV. 1. 44.)

5. Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐ μόνον οὓς ἔλαβεν ὁ δανειστὴς, ἀλλὰ καὶ οὓς ἠδύνατο λαβεῖν· εἰ δὲ καὶ ἔβλαψε τὸν ἀγρὸν, ἐνάγεται καὶ περὶ τούτου.

6. Ὁ δανεισας καὶ λαβὼν εἰς ἐνέχυρον οἶκον, ἐφ' ᾧ καταμένειν ἐν αὐτῷ, εἰ καὶ πλεῖόν ἐστι τὸ ἐνοίκιον τοῦ νομίμου τόκου, ὅμως οὐ δοκεῖ πλείονα τόκον ἀπαιτεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλάττονος τὸν οἶκον μισθοῦσθαι. Ἐὰν δὲ μισθώσας τὸν οἶκον λαμβάνῃ τὸ μίσθωμα, τότε εἴ τι ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον δυνηθῇ λαβεῖν, τοῦτο εἰς κεφάλαιον λογίζεται. (Β. XXIII. 3. 62).

7. Κυρίως ἐνέχυρον λέγεται τὸ παραδοθὲν τῷ δανειστῇ· τὸ δὲ μὴ παραδοθὲν, ἀλλὰ συμφωνηθὲν, ὑποθήκη ἐστίν. (Β. XXV. 1. 9.)

8. Ἐάν τις ἐνέχυρον λάβῃ καὶ συμφωνηθῇ τι περὶ αὐτοῦ, τὸ δόξαν κρατείτω· εἰ δὲ μηδὲν ἔδοξε καὶ διετία παρέλθοι μετὰ τὴν καταδίκην ἢ διαμαρτυρίαν, ἔξεστι πιπράσκειν αὐτό.

9. Ὁ δανειστὴς μέλλων πιπράσκειν τὸ ἐνέχυρον γνώριμον τοῦτο ποιείτω τῷ χρεώστῃ, εἰ εὐχέρειαν ἔχει, καὶ διαμαρτυράσθω αὐτόν· εἰ μέντοι περιγραφὴν ποιήσῃ ἐν τῇ πράσει, τῇ προσφόρῳ ἀγωγῇ εὐθυνέσθω. (Β. XXV. 7. 26).

πωληθέντος τινὸς πράγματος καὶ τὸ χρεωστούμενον ἀπὸ διαθήκην καὶ ἁπλῶς ἀπὸ οἱανδήποτε αἰτίαν.

2. Οἱ ἄρχοντες εἰς τὰς ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας διοικοῦσιν, ἀπαγορεύονται νὰ δανείζωσι καὶ νὰ τοκίζωσι καὶ νὰ ἐμπορεύωνται· αὐτοὶ δὲ μᾶλλον δανείζονται ἀπὸ ἄλλους μὲ τόκον· οἱ δὲ ὑπάλληλοι αὐτῶν καὶ δανείζουσι καὶ τοκίζουσι.

3. Οἱ ληφθέντες ἀπὸ τὸ ἐνέχυρον καρποὶ ἐπιλογίζονται εἰς τὸ χρέος, καὶ ἐὰν ἐξαρκέσωσι πρὸς τὸ ὅλον χρέος, διαλύεται ἡ ἀγωγὴ, καὶ ἀποδίδεται τὸ ἐνέχυρον· εἰ δὲ καὶ οἱ καρποὶ εἶναι πλειότεροι ἀπὸ τὸ χρέος, ἀποδίδονται οἱ περισσεύοντες.

4. Οἱ κόποι τῆς δούλης καὶ τὰ ἐνοίκια τῶν ἐνεχυριασθέντων οἰκημάτων ἐπιλογίζονται εἰς τὸ χρέος· καὶ ἐὰν τὸ συναζόμενον ἦναι πολὺ, διαλύεται ἡ ἀγωγή.

5. Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ λογίζονται εἰς τὸ χρέος, ὄχι μόνον οἱ ληφθέντες ἀπὸ τὸν δανειστὴν, ἀλλὰ καὶ ὅσους αὐτὸς ἠδύνατο νὰ λάβῃ· εἰ δὲ καὶ ἔβλαψε τὸν ἀγρὸν, ἐνάγεται καὶ περὶ τούτου.

6. Ὁ δανείσας καὶ λαβὼν εἰς ἐνέχυρον οἰκίαν, διὰ νὰ ἐνοικῇ εἰς αὐτὴν, καὶ πλειότερον ἐὰν ἦναι τὸ ἐνοίκιον ἀπὸ τὸν νόμιμον τόκον, δὲν ὑπολαμβάνεται ὅμως ὅτι ἀπαιτεῖ πλειότερον τόκον, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι τὴν οἰκίαν δι' ὀλιγώτερον ἐνοικίασεν· εἰ δὲ ἐνοικιάσας τὴν οἰκίαν λαμβάνει τὸ ἐνοίκιον, τότε ὅ,τι δυνηθῇ νὰ λάβῃ ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον, τοῦτο λογίζεται εἰς τὸ κεφάλαιον.

7. Κυρίως ἐνέχυρον εἶναι τὸ παραδοθὲν εἰς τὸν δανειστήν· τὸ δὲ μὴ παραδοθὲν, ἀλλὰ συμφωνηθὲν, λέγεται ὑποθήκη.

8. Ἐάν τις λάβῃ ἐνέχυρον καὶ συμφωνηθῇ τι περὶ αὐτοῦ, τὸ συμφωνημένον ἰσχύει· εἰ δὲ τίποτε δὲν ἐσυμφωνήθη καὶ παρέλθωσι δύο ἔτη μετὰ τὴν καταδίκην ἢ τὴν προφώνησιν, συγχωρεῖται νὰ πωλῆται αὐτό.

9. Ὁ δανειστὴς μέλλων νὰ πωλῇ τὸ ἐνέχυρον, ὀφείλει νὰ προφωνῇ τοῦτο εἰς τὸν χρεώστην, ἐὰν ἦναι εὔκολον, καὶ νὰ τὸν γνωστοποιῇ τὴν πρᾶξιν δι' ἄλλου· εἰ δὲ δολιευθῇ τι εἰς τὴν πώλησιν, ἐνάγεται μὲ τὴν ἁρμοδίαν ἀγωγήν.

10. Ὁ ἐνέχυρον κρατῶν οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ γὰρ ἐπὶ φυλακῇ νέμεται (*). (B. IX. 8. 13.)

11. Εἴτε ἐξ ἀρχῆς εἴτε μετὰ ταῦτα συμφωνηθῇ περὶ τῆς πράσεως τῶν ἐνεχύρων, εἴτε μηδὲν συμφωνηθῇ, καλῶς αὐτὰ πιπράσκει ὁ δανειστὴς καὶ ποιεῖ δεσπότην τὸν ἀγοραστήν· εἰ μὴ ῥητῶς συνεφωνήθη μὴ πιπράσκειν αὐτά· τότε γὰρ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ὁ πωλήσας αὐτὰ δανειστής. (B. XXV. 1. 4).

12. Ἐὰν εἴπῃ ὁ δανειστὴς ὅτι εἰ μὴ καταβληθῇ μοι τὸ χρέος ἐντὸς τοῦδε τοῦ χρόνου, δεσπότης ἔσομαι τοῦ ἐνεχύρου, τοῦτο τὸ σύμφωνον ἀνίσχυρον ἔστω. (B. XXV. 7. 62.)

13. Ἐὰν συμφωνηθῇ πιπράσκεσθαι τὸ ἐνέχυρον, οὐ μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τόκους καὶ τὰ εἰς αὐτὸ δαπανηθέντα, πιπράσκεται· τὸ γὰρ ἐνέχυρον τὸ ὑπὸ τὸ κεφάλαιον ὑποτεθὲν σιωπηρῶς καὶ ἐπὶ τοῖς τόκοις ὑπόκειται. (B. XXV. 1. 8.)

14. Ὁ τὸ ἀλλότριον ἐνεχυριάζων ἑαυτὸν ποιεῖ ἔνοχον· τὸ γὰρ ἐνεχυριασθὲν οὐ ποιεῖ ἔνοχον τὸν κεκτημένον δηλονότι.

15. Τὸ συμφωνηθῆναι, τὸν χρεώστην ἐν τῷ τὴν προθεσμίαν αὐτοῦ τῆς καταβολῆς ὑπερβαίνειν διάπρασιν γίνεσθαι τοῦ ἐνεχύρου, οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγὴν, ὅταν ἐλάττονος πωλήσῃ ὁ δανειστὴς τῷ συμφώνῳ τῷ ἐν τῷ πλήθει πελιτευομένῳ ἐναχθῆναι.

16. Τὸ ἀπὸ καταδίκης ἐνέχυρον ἡ τάξις πιπρασκέτω· εἰ δὲ μηδεὶς εὑρεθείη ὁ ἀγοράζων, εἴτε οὖν ἥττονος εὑρεθῇ καὶ βουληθῇ ὁ νενικηκὼς ὑπερθεματίζων ἀγοράσαι, ἔξεστιν αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὥσπερ ἐξωτικῷ. (B. XXV. 7. 17.)

17. Δύναται ὁ δανειστὴς κατέχων τινὸς χρεώστου ἐνέχυρον καὶ

(*) Ἔχων τις διαφόρους δανειστὰς ἐνήχθη ἀπό τινα τούτων καὶ ἀπῃτεῖτο τὸ χρέος· μὴ ἔχων δὲ νὰ καταβάλῃ ἔδωσε πρὸς τὸν δανειστὴν ἐνέχυρον καὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ἐνεχύρου ἤτησαν οἱ λοιποὶ δανεισταὶ νὰ πεμφθῶσιν εἰς νομὴν τῶν πραγμάτων τοῦ χρεώστου, ὡς ὑποκρυπτομένου καὶ μὴ ἀποδεχομένου τὸ δικαστήριον. Δύνανται ἀρά γε οἱ πεμφθέντες εἰς νομὴν δανεισταὶ νὰ λάβωσι τὸ δοθὲν εἰς τὸν δανειστὴν ἐνέχυρον; Ὄχι· διότι

10. Ὁ κρατῶν ἐνέχυρον δὲν ἐνέχεται, διότι δὲν νέμεται πρὸς φύλαξιν.

11. Εἴτε ἀπ' ἀρχῆς εἴτε μετὰ ταῦτα συμφωνηθῇ περὶ τῆς πωλήσεως τῶν ἐνεχύρων, εἴτε δὲν συμφωνηθῇ τίποτε, ὁ δανειστὴς καλῶς τὰ πωλεῖ καὶ κάμνει κύριον τὸν ἀγοραστήν· ἐκτὸς ἂν ἐσυμφωνήθη ῥητῶς νὰ μὴ τὰ πωλήσῃ· διότι τότε ὁ πωλήσας αὐτὰ δανειστὴς ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγήν.

12. Ὅταν εἴπῃ ὁ δανειστὴς ὅτι ἐὰν ἐντὸς τοῦ παρόντος ἔτους δέν με καταβληθῇ τὸ χρέος, γίνομαι κύριος τοῦ ἐνεχύρου, ἡ συμφωνία αὕτη εἶναι ἀνίσχυρος.

13. Ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ πωληται τὸ ἐνέχυρον, ὄχι μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τόκους καὶ τὰ εἰς αὐτὸ ἐξοδευθέντα, πωλεῖται· διότι τὸ ἐνέχυρον τὸ ὑποβαλλόμενον διὰ τὸ κεφάλαιον σιωπηρῶς ὑπόκειται καὶ εἰς τοὺς τόκους.

14. Ὁ ἐνεχυριάζων τὸ ἀλλότριον ἐνοχοποιεῖται· διότι τὸ ἐνεχυριασθὲν δὲν ἐνοχοποιεῖ τὸν λαβόντα.

15. Ἡ συμφωνία, ὅτι πωλεῖται ἐνέχυρον, ἐὰν ὁ χρεώστης δὲν καταβάλῃ ἐμπροθέσμως, δὲν ἀναιρεῖ τὴν περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγὴν, ὅταν ὁ δανειστὴς πωλήσῃ δι' ὀλιγώτερον παρ' ὅ,τι ὤφειλε νὰ πωλήσῃ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν.

16. Τὸ ἀπὸ καταδίκης ἐνέχυρον πωλεῖ τὸ δικαστήριον· εἰ δὲ ἀγοραστὴς δὲν εὑρίσκεται κανείς, εἴτε προσφέρει ὀλιγώτερον καὶ θελήσῃ ὁ νικήσας νὰ ἀγοράσῃ πλειστηριάζων, δύναται καὶ αὐτὸς ὡς ἐξωτικὸς νὰ κάμῃ τοῦτο.

17. Δύναται ὁ δανειστὴς κατέχων χρεώστου τινὸς ἐνέχυρον

ὁ παραλαβὼν τὸ ἐνέχυρον, τὸ ἔλαβε πρὸς ἰδίαν του ἀσφάλειαν, διὰ νὰ ἀποπληρωθῇ ἀπὸ αὐτό, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν γενικὴν νομὴν τῶν δανειστῶν ἤτοι τὴν αἰτίαν τὴν εἰς τὸ πρᾶγμα συμβάλλουσαν· ὁ δὲ ἀπὸ ταύτην νομεὺς ὡς νεμόμενος εἰς ὄνομα ὅλων τῶν δανειστῶν καὶ φυλάττων τὰ τοῦ χρεώστου δι' ὅλους τοὺς δανειστὰς, εὐλόγως ἐνάγεται ἀπὸ αὐτοὺς, διὰ νὰ εἰσφέρῃ τὰ πράγματα εἰς τὸ μέσον.

αὐτὸς ἑτέρῳ δανειστῇ διδόναι πάλιν αὐτὸ εἰς ἐνέχυρον· πλὴν ὑπὲρ τόσου τιμήματος, ὑπὲρ οὗ καὶ αὐτὸς κατέσχεν αὐτό.

18. Τὰ συμβαίνοντα τυχηρὰ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ ἐπιβλαβῆ τε καὶ ἐπικερδῆ τὸν χρεώστην ὁρᾷ. (B. XXV. 2. 21.)

19. Ἐδανείσατό τις ἀπ' ἐμοῦ νομ. φ'. δεδωκώς μοι ἐνέχυρον σκεύη ἀργυρᾶ· γενόμενος δὲ αὐτῶν ἐν χρήσει ἐζήτησε τοῦ λαβεῖν αὐτὰ, καὶ μετὰ καιρὸν ἠτήσατο ἵνα πωλήσῃ τὰ ἐνέχυρα καὶ ἐπέτρεψα αὐτῶν τὴν διάπρασιν· εἶτα ἀγοράσαι βούλομαι αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀγοράσαντος ἀγοραστοῦ· καί φησιν ὁ νόμος, μὴ δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν, ἅπαξ ἐπέτρεψα τὴν διάπρασιν καὶ ἐξέπεσον οὗ εἶχον ἐνεχύρου δικαίου. Ἔξει οὖν αὐτὰ ἀσφαλῶς ὁ ἀγοραστὴς, ἐγὼ δὲ κατὰ τοῦ χρεώστου ἔχω τὴν ἀγωγήν.

20. Τὰ κατὰ τύχην τοῖς ἐνεχύροις ἐπισυμβαίνοντα τὸν χρεώστην ὁρᾷ· καὶ ἐάν τις δανείσας τινὶ λάβοι παρὰ τοῦ χρεωφειλέτου ἐνέχυρον, εἶτα συμβῇ ἀπολεσθῆναι τὸ ἐνέχυρον κατὰ τύχην, ὁ δανειστὴς οὐ μόνον οὐδὲν ζημιοῦται ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ ἐνεχύρου, ἀλλὰ καὶ τὸ χρέος ὁλόκληρον μετὰ τῆς αὐτοῦ ὠφελείας δύναται ἀπαιτεῖν· ὀφείλει δὲ ὁ δανειστὴς μήτε ἀμέλειαν, μήτε δόλον εἰς τὸ ἐνέχυρον ἐπιδείξασθαι, μήτε χρήσασθαι αὐτῷ εἰς ἄλλο τι, παρ' ὃ ὁ δοὺς αὐτὸ συγκατέθετο. (B. XXV. 1. 51.)

21. Ὥσπερ τὰ τυχηρὰ ὁ δανειστὴς οὐκ ἐπιγινώσκει τοῦ ἐνεχύρου, οὕτω δόλον καὶ ῥαθυμίαν καὶ φυλακὴν παρέχει ἐπ' αὐτῷ. (B. XXV. 2. 56.)

22. Ἐὰν ὁ δανειστὴς μὴ παρ' ἰδίαν αἰτίαν ἀπολέσῃ τὸ ἐνέχυρον, οὐκ ἐγκαλεῖται, χρὴ δὲ αὐτὸν ἀποδεῖξαι ὅτι ἀπώλεσε· τὰ γὰρ τυχηρὰ οὐ κινδυνεύεται τῷ δανειστῇ, ἀλλὰ δύναται κατὰ τύχην ἀπολέσας τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖν τὸ αὐτῷ χρεωστηθέν· ἐὰν δὲ μεταξὺ τῶν συναλλασσόντων ἤρεσεν, ἵνα ἡ ἀπώλεια τῶν ἐνεχύρων ἐλευθερώσῃ τὸν χρεώστην, τοῦτο ἰσχὺν ἔχει. (B. XXV. 1. 47.)

23. Εἴς τις δανείσας καὶ λαβὼν ἐνέχυρον χρήσεται τούτῳ εἰς πρᾶγμα μὴ δοκοῦν τῷ χρεώστῃ, καὶ συμβῇ τῷ ἐνεχύρῳ βλάβη

νὰ τὸ δίδῃ καὶ αὐτὸς πάλιν εἰς ἐνέχυρον πρὸς ἄλλον δανειστήν· δι' ὅσον ὅμως τίμημα τὸ ἔλαβε καὶ αὐτός.

18. Τὰ συμβαίνοντα τυχηρὰ εἰς τὸ ἐνέχυρον ἐπεβλαβῆ καὶ ἐπικερδῆ ἀνάγονται εἰς τὸν χρεώστην.

19. Δανεισθείς τις ἀπὸ ἐμὲ νομίσματα πεντακόσια μ' ἔδωσεν εἰς ἐνέχυρον σκεύη ἀργυρᾶ· χρειασθεὶς δὲ αὐτὰ μὲ παρεκάλεσε νὰ τὰ λάβῃ, καὶ μετὰ καιρὸν ἐζήτησε νὰ πωλήσῃ τὰ ἐνέχυρα καὶ ἐσυγχώρησα νὰ πωληθῶσιν· ἔπειτα θέλω νὰ διεκδικήσω αὐτὰ ἀπὸ τὸν ἀγοράσαντα. Ὁ νόμος λέγει, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ κάμω τοῦτο, ἐσυγχώρησα ἅπαξ νὰ πωληθῶσι καὶ ἔχασα τὸ εἰς αὐτὰ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου. Τὰ κρατεῖ λοιπὸν ἀσφαλῶς ὁ ἀγοραστὴς, ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν κατὰ τοῦ χρεώστου ἀγωγήν.

20. Τὰ ἐπισυμβάντα τυχηρὰ εἰς τὰ ἐνέχυρα εἶναι εἰς βάρος τοῦ χρεώστου· καὶ ἐάν τις δανείσας τινὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν χρεώστην ἐνέχυρον, ἔπειτα συμβῇ ἀπὸ τύχης νὰ χαθῇ αὐτὸ, ὁ δανειστὴς ὄχι μόνον δὲν ζημιοῦται τίποτε ἀπὸ τὸν χαμὸν τοῦ ἐνεχύρου, ἀλλὰ καὶ τὸ χρέος ὁλόκληρον μὲ τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ δύναται νὰ ἀπαιτῇ. Ὀφείλει ὅμως ὁ δανειστὴς νὰ μὴ δείξῃ εἰς τὸ ἐνέχυρον μήτε ἀμέλειαν, μήτε δόλον, μήτε νὰ τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς ἄλλό τι παρ' ὅ,τι συγκατένευσεν ὁ δώσας αὐτό.

21. Καθὼς τὰ τυχηρὰ τοῦ ἐνεχύρου δὲν ἀναδέχεται ὁ δανειστὴς, οὕτως ὀφείλει ὑπὲρ αὐτοῦ εὐθύνην δόλου καὶ ἀμελείας καὶ φύλαξιν.

22. Ἐὰν ὁ δανειστὴς δὲν χάσῃ ἐξ αἰτίας του τὸ ἐνέχυρον, δὲν ἐνάγεται· ὀφείλει ὅμως αὐτὸς νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ ἔχασε· διότι τὰ τυχηρὰ δὲν πίπτουσιν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ δύναται, ἐὰν χάσῃ κατὰ τύχην τὸ πρᾶγμα, νὰ ἀπαιτῇ τὸ χρεωστούμενον εἰς αὐτόν. Εἰ δὲ ἐσυμφωνήθη μεταξὺ τῶν συναλλαττόντων, ὥστε ὁ χαμὸς τῶν ἐνεχύρων νὰ ἐλευθερόνῃ τὸν χρεώστην, τοῦτο ἰσχύει.

23. Ἐάν τις δανείσας καὶ λαβὼν ἐνέχυρον τὸ μεταχειρισθῇ εἰς πρᾶγμα ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ χρεώστου, καὶ ἐκ τούτου

τις ἐντεῦθεν ἢ καὶ παντελὴς ἀπώλεια, εἰς τὸν δανειστὴν τὸ ἐπισυμβὰν καὶ οὐκ εἰς τὸν χρώστην ἀνάγεται. (B. XXV. 1. 47.)

24. Ἡ τοῦ ἐνεχύρου ἀνάδοσις οὐκ εἰσάγει τοῦ χρέους συγχώρησιν, εἰ μὴ τοῦτο ἰδικῶς συνέδοξε. (B. XL. 1. 3.)

25. Ὁ πολλὰ πράγματα λαβὼν εἰς ὑποθήκην, εἰ μὴ πληρωθῇ τὸ χρέος, οὐκ ἀναγκάζεται τὸ ἓν ἐλευθερῶσαι. (B. XXV. 2. 19.)

26. Ὑποθήκη μέν ἐστι τὸ παραμένον μὲν τῷ χρεώστῃ, ὑποτιθέμενον δὲ τῷ δανειστῇ εἰς τὸ γραμματεῖον ἕνεκεν τῆς τοῦ χρέους ἐκανώσεως· ἐνέχυρον δὲ τὸ ἐν χερσὶ διδόμενον τῷ δανειστῇ. Κοινῷ δὲ ὀνόματι καὶ τὸ διδόμενον καὶ τὸ ὑποτιθέμενον ἐνέχυρον λέγεται.

27. Ὁ δανειστὴς, ὅστις ἀγροὺς ἢ οἴκους εἰς ὑποθήκην ἔλαβε, τὴν ζημίαν τὴν ἐν τοῖς τεμνομένοις δένδροις καὶ τοῖς καταλυομένοις οἴκοις ἐξ αὐτοῦ γενομένην εἰς λόγον ἐνεγκεῖν ἀναγκασθήσεται· καὶ ἐὰν κατὰ δόλον ἢ πταῖσμα τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποτεθὲν χεῖρον ἐποίησε, καὶ τούτου ἕνεκεν τῇ ἀγωγῇ ἐνάγεται· ἵνα τοιοῦτον ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα, ὁποῖον ἦν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑποθήκης. Ὁ δὲ δανειστὴς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἅπερ ἐποίησε περὶ τὸ ὑποτεθὲν πρᾶγμα, ἀπαιτεῖν οὐ κωλύεται.

28. Τὰ ὑποτεθέντα πράγματα εἰς ἐνέχυρον προσωπικῶς ζητοῦσιν οἱ χρεῶσται· οὐδὲ γὰρ ἔξεστι τῷ δανειστῇ χωρὶς συμφώνου καὶ ἀρχικῆς κελεύσεως ἀφαιρεῖσθαι τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου, τουτέστι διαπιπράσκειν τὰ εἰς αἰτίαν ἐνεχύρου κατεχόμενα πράγματα. (B. XXV. 1. 53.)

29. Ἐὰν ὁ ὑποτεθεὶς οἶκος καυθῇ, καί τις ἀγοράσας τὸ ἔδαφος κτίσῃ, καὶ τὸ κτισθὲν ὑπόκειται· ὁ δὲ καλῇ πίστει νομεὺς οὐκ ἀποκαθίστησιν, εἰ μὴ λάβοι τὰς δαπάνας, εἰς ὅσον τὸ πρᾶγμα γίνεται τιμιώτερον. (B. XXV. 2. 29.)

30. Ἐὰν πρᾶγμα ἀλλότριον ὑπέθετό τις, εἶτα δεσπόσῃ αὐτοῦ μετὰ ταῦτα, οὐδὲν ἧττον ἰσχυρῶς ἔδοξεν ὑποτίθεσθαι αὐτὸ ἐξ ἀποτελέσματος. (B. XXV. 4. 9.)

31. Πρωτιμᾶται παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ τὸ ἐνέχυρον λαβὼν καὶ ὁ κληρονόμος. (B. XXV. 2. 18.)

συμβῇ βλάβη εἰς τὸ ἐνέχυρον ἢ καὶ παντελὴς χαμὸς, τὸ ἐπισυμβὰν ἐνάγεται εἰς τὸν δανειστὴν καὶ ὄχι εἰς τὸν χρεώστην.

24. Ἡ τοῦ ἐνεχύρου ἀπόδοσις δὲν ἐπιφέρει τοῦ χρέους συγχώρησιν, ἐκτὸς ἂν τοῦτο ἐσυμρωνήθη ἰδικῶς.

25. Ὁ λαβὼν εἰς ὑποθήκην πολλὰ πράγματα, ἐὰν δὲν πληρωθῇ τὸ χρέος, δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ ἕν.

26. Ὑποθήκη εἶναι τὸ παραμένον εἰς τὸν χρεώστην, ὑποθηκευόμενον δὲ εἰς τὸν δανειστὴν μὲ ὁμολογίαν πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ χρέους· ἐνέχυρον δὲ τὸ διδόμενον εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ. Κοινῶς δὲ καὶ τὸ ὑποθηκευόμενον καὶ τὸ διδόμενον ἐνέχυρον λέγεται.

27. Ὁ δανειστὴς, ὅστις ἔλαβεν ἀγροὺς ἢ οἰκίας εἰς ὑποθήκην, ἀναγκάζεται νὰ περάσῃ εἰς λογαριασμόν του τὴν γενομένην ἀπὸ μέρους του ζημίαν εἰς δένδρα κοπέντα καὶ οἰκίας κρημνισθείσας. Καὶ κατὰ δόλον ἢ πταῖσμα ἂν δὲν ἐχειροτέρευσε τὸ ὑποθηκευθὲν πρᾶγμα, ἐνάγεται ὅμως καὶ περὶ τούτου μὲ τὴν περὶ ὑποθήκης ἀγωγὴν, διὰ νὰ ἀποκαταςήσῃ τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον, ὁποῖον ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τῆς ὑποθήκης. Ὁ δανειστὴς δὲν ἐμποδίζεται νὰ ἀπαιτήσῃ τ' ἀναγκαῖα ἔξοδα, ὅσα ἔκαμεν εἰς τὸ ὑποθηκευθὲν πρᾶγμα.

28. Τὰ ἐνεχυριασθέντα πράγματα ἀπαιτοῦσιν οἱ χρεῶσται μὲ τὴν προσωπικὴν ἀγωγήν· διότι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὸν δανειστὴν χωρὶς συμφωνίαν καὶ δικαστοῦ ἔνταλμα νὰ ἀφαιρῇ τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου, τουτέστι νὰ πωλῇ τὰ παρακρατούμενα ὡς ἐνέχυρον.

29. Ἐὰν ἡ ὑποθηκευθεῖσα οἰκία καῇ, καὶ ἀγοράσας τις τὸ ἔδαφος κτίσῃ καὶ τὸ κτισθὲν ὑπόκειται· ὁ δὲ καλῆς πίστεως νομεὺς δὲν ἀποκατασταίνει, ἐὰν δὲν λάβῃ τὰ ἔξοδα, καθ' ὅσον τὸ πρᾶγμα ἔγεινε πλειοτέρου τιμήματος.

30. Ἐάν τις ὑποθήκευσεν ἀλλότριον πρᾶγμα, καὶ ἔπειτα τὸ ἐκυρίευσεν, ὑπολαμβάνεται ὅτι τὸ ὑποθήκευσεν ἐπίσης ἰσχυρῶς ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα.

31. Πρότιμᾶται ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον καὶ ὁ κληρονόμος.

32. Τοῦ Μελίου χρεωστήσαντος καὶ ἀφαιρεθέντος κτήματα, εἶτα κινήσαντος ὡς κακῶς ἐκτιμήθησαν τὰ κτήματα, ἀπεφήνατο ὁ Μάγιστρος, δοῦναι τοῦτον τὸ χρέος καὶ ἀπολαβεῖν τὰ κτήματα· καὶ οὗτος ἤτησε προθεσμίαν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μετὰ τὴν ποίησιν τῆς σημειώσεως καιρὸς μῆνες ἓξ· καὶ εἰ ὑπερεκπέσοι καὶ τοῦτον τὸν ὅρον, ἐδικαιώθη ὁ ἀντίδικος δεσπόζειν τῶν κτημάτων.

33. Ἡ χρονία νομὴ οὐκ ἀναιρεῖ τὸ ἐνέχυρον. (Β. XXV. 2. 44.)

34. Ὁ δανειστὴς καὶ ὁ τούτου κληρονόμος οὐκ ἔχει μικροῦ χρόνου παραγραφὴν εἰς τὸ μὴ ἀποδοῦναι τὸ ἐνέχυρον μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸ χρέος τοὐτέστι τῇ τριακονταετίᾳ.

35. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐνέχυρα καὶ ὑποθῆκαι σιωπηρῶς συναλλασσόμενα· ὁ γὰρ δανείζων εἰς ἀνανέωσιν οἴκου ἢ κατὰ ἐντολὴν τοῦ δεσπότου τοῦ χορηγοῦντος τὴν ἔξοδον τοῦ κτίσματος ἔχει τὸν οἶκον ὑποκείμενον καὶ νικᾷ τοὺς λοιποὺς δανειστὰς, βουλόμενος τὸν τοιοῦτον οἶκον λαβεῖν εἰς ἱκάνωσιν. (Β. XXV. 3. 1.)

36. Ἐὰν δυσὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὑποτεθῇ, αἱ ὧραι αἱ προλαμβάνουσαι καὶ ὑστερίζουσαι οὐ ποιοῦσι τινὶ αὐτῶν προτίμησιν, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτοῖς κατὰ ἀναλογίαν τοῦ χρέους. (Β. XXV. 2. 16.)

37. Ἐὰν δανείσῃ τίς τινι, εἶτα δανείσω καὶ ἐγὼ αὐτῷ ἐπὶ τῷ ἐξελθεῖν καὶ πραγματεύσασθαι εἰς τήνδε τὴν πανήγυριν, καὶ ἐξελθὼν ὁ δανεισάμενος εἰς τὴν πανήγυριν τελευτήσῃ, νικῶ ἐγὼ τὸν προγενέστερον δανειστὴν εἰς τὸν ἀγορασθέντα ἀπὸ τῆς πανηγύρεως φόρτον, ὡς ἐπὶ τούτῳ δανείσας.

38. Γίνωσκε καθόλου ὅτι πᾶς δανειστὴς ἢ προσωπικός ἐστιν ἢ ἐνυπόθηκος· καὶ προσωπικὸς μέν ἐστιν ὁ δανείζων τινὶ ἄνευ ἐνεχύρων ἢ ὑποθήκης, καὶ ἔχει μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισαμένου ἔνοχον τῷ δανείῳ, οὐ μὴν καὶ τὴν περιουσίαν· ἐνυπόθηκος δὲ ὅστις ἔλαβεν ὑποθήκας ἢ οἶκον ἢ κτῆμα· καί ἐστιν ἰσχυρότερος τοῦ προσωπικοῦ, ὡς ἔχων καὶ τὰ ὑποτεθέντα πράγματα ἔνοχα.

39. Ὅτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐὰν ἔσχατος δανειστὴς

32. Ὁ Μέλιος χρεωστῶν καὶ ἀφαιρεθεὶς κτήματα, ἐκίνησεν ὅτι κακῶς ἐξετιμήθησαν αὐτὰ, καὶ ὁ Μάγιστρος ἀπεφάσισε, νὰ δώσῃ αὐτὸς τὸ χρέος καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὰ κτήματα· οὗτος δὲ ἤτησε προθεσμίαν, καὶ τὸν ἐδόθη μετὰ τὴν ποίησιν τῆς σημειώσεως χρόνος μηνῶν ἓξ· καὶ ἐὰν ὑπερβῇ τὴν προθεσμίαν ταύτην, ἐδικαιώθη ὁ ἀντίδικος νὰ κυριεύῃ τὰ κτήματα.

33. Ἡ χρονία νομὴ δὲν ἀναιρεῖ τὸ ἐνέχυρον.

34. Ὁ δανειστὴς καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ χρέους δὲν παραγράφει πολυχρονίως τουτέστι μὲ τὴν τριακονταετίαν, ὥστε νὰ μὴ ἀποδώσῃ τὸ ἐνέχυρον.

35. Συναλλάττονται σιωπηρῶς καὶ ἐνέχυρα καὶ ὑποθῆκαι· διότι ὁ δανείζων εἰς ἀνακαίνισιν οἰκίας ἢ κατὰ ἐντολὴν τοῦ κυρίου καταβάλλων τὰ ἔξοδα τοῦ κτιρίου ἔχει τὴν οἰκίαν εἰς ὑποθήκην καὶ νικᾷ τοὺς λοιποὺς δανειστὰς, ὅταν θέλῃ νὰ λάβῃ τὴν τοιαύτην οἰκίαν εἰς ἱκανοποίησιν.

36. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα εἰς μίαν ἡμέραν ὑποθηκευθῇ πρὸς δύο, αἱ προλαβοῦσαι καὶ ἑπόμεναι ὧραι δὲν δίδουσιν εἰς κανένα προτίμησιν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τοὺς ὑποθηκεύεται κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους.

37. Ἐάν τις δανείσῃ τινὰ, ἔπειτα τὸν αὐτὸν δανείσῳ καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐμπορευθῇ εἰς ῥητὴν πανήγυριν, καὶ ἐξελθὼν ὁ δανεισθεὶς εἰς τὴν πανήγυριν ἀποθάνῃ, νικῶ ἐγὼ τὸν προγενέστερον δανειστὴν εἰς τὰς ἀγορασθείσας ἀπὸ τὴν πανήγυριν πραγματείας, ὡς δανείσας ἐπὶ τοῦτο.

38. Γενικῶς εἴξευρε ὅτι πᾶς δανειστὴς ἢ προσωπικὸς εἶναι ἢ ἐνυπόθηκος· καὶ προσωπικὸς λέγεται ὁ δανείζων τινὰ χωρὶς ἐνέχυρα ἢ ὑποθήκην, καὶ ἔχει ὑπόχρεων εἰς τὸ δάνειον μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισθέντος, ὄχι ὅμως καὶ τὴν περιουσίαν. Ἐνυπόθηκος δὲ ὁ λαβὼν ὑποθήκην ἢ οἰκίαν ἢ κτῆμα· καὶ οὗτος εἶναι ἐπικρατέστερος ἀπὸ τὸν προσωπικὸν, ὡς ἔχων ὑπόχρεα καὶ τὰ ὑποθηκευθέντα πράγματα.

39. Εἰς τὰς προσωπικὰς ἀγωγὰς, ἐὰν ὁ τελευταῖος δανειστὴς

ἀπολάβῃ τὸ δάνειον καὶ παραδράμῃ τριετία σιωπηρὰ καὶ γινώσκῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, οὐ μετακινεῖ τὸν λαβόντα.

40. Ὁ τὸ ἴδιον χρέος λαβὼν ἀποκλείει τὸν προγενέστερον, διότι ἐρραθύμησεν· οἱ γὰρ νόμοι τῶν ἀγρυπνούντων εἰσὶν, ἀλλ' οὐχὶ τῶν βαρέως κοιμωμένων. (Β. IX. 1. 24).

41. Ὅτι ἐὰν παρά τινος τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑποτεθῇ πρῶτον μὲν δανειστῇ, εἶτα δημοσίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα προικὶ, προτιμᾶται ἡ προὶξ καὶ τοῦ δημοσίου· διὰ τὸ προτιμᾶσθαι ταύτην τῶν προτέρων δανειστῶν, οἵτινές εἰσι προτιμότεροι καὶ τοῦ δημοσίου.

42. Ὅτι οἱ προγενέστεροι δανεισταὶ προτιμῶνται τῆς προικὸς, ἣν ἐπηγγείλατό τις δώσειν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ

43. Ὅτι ἐν τοῖς συναλλάγμασι καὶ τῇ προτιμήσει αὐτῶν οὐ προσέχομεν τῷ χρόνῳ τῶν καταβολῶν, ἀλλὰ τοῦ συναλλάγματος.

44. Ἐφ' ὧν θεμάτων ὁ τὴν ὑποθήκην λαβὼν ἀνάγκην ἔχει πληρῶσαι τὸ συνάλλαγμα, ὡς ἐπὶ τῆς προικὸς, ἐπὶ τούτων οὐ προσέχομεν τῇ ἀριθμήσει· ἀλλὰ φαμὲν βέβαιον εἶναι τὸ συνάλλαγμα ἐξ ἀρχῆς ὅτε καὶ γέγονεν· ἐφ' ὧν δὲ θεμάτων ἐν γνώμῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ συναλλάξαντος κεῖται πληρωθῆναι τὸ συνάλλαγμα ἢ τοὐναντίον, ἐπὶ τούτων τῇ ἀπαριθμήσει προσέχομεν, καὶ οὐ τῇ ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος. (Β. XXV. 4. 4).

45. Ὁ προγενέστερος δανειστὴς ὑποθήκην ἔχων γενικὴν καλλίων ἐστὶ τοῦ ἰδικὴν μετ' αὐτὸν ὑποθήκην λαβόντος· ὥστε οὖν ὁ ἀγοράζων παρὰ τοῦ προτέρου οὐκ ὀχληθήσεται τούτου χάριν παρὰ τοῦ μεταγενεστέρου. (Β. XXV. 5. 33.)

46. Εἰ δὲ καὶ πολλοῖς δανεισταῖς τὰ αὐτὰ ἐνέχυρα ἐν διαφόροις χρόνοις ὑπετέθη, ὅμως εἰ ἐκ τῶν πραγμάτων ἑνὸς αὐτῶν ἀπηγοράσθη ἀγρὸς καὶ ὑπετέθη αὐτῷ ἰδικῶς, καλλίων οὗτος πάντων ἐστὶ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ. (Β. XXV. 5. 34.)

47. Ἐάν τις χρεωστῶν δανειστὰς ἀπορῇ καὶ περιελθοῦσαν αὐτῷ κληρονομίαν ἢ ληγάτον μὴ βούληται λαβεῖν, οὐκ ἐνέχεται τοῖς δανεισταῖς ἐπὶ τῷ μὴ λαβεῖν· οὐ γὰρ ἀποκτᾶταί τι τῶν

ἀναλάβῃ τὸ δάνειον καὶ παρέλθῃ σιωπηρὰ τριετία καὶ εἰξεύρῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστὴς, δὲν μετακινεῖ τὸν λαβόντα.

40. Ὁ λαβὼν τὸ χρέος του ἀποκλείει τὸν προγενέστερον δανειστὴν, ὡς ἀμελήσαντά· διότι οἱ νόμοι βοηθοῦσι τοὺς ἀγρυπνήσαντας καὶ ὄχι τοὺς βαρέως κοιμωμένους.

41. Ἐάν τις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑποθηκεύσῃ κατ' ἀρχὰς εἰς δανειστὴν, ἔπειτα εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς προῖκα, προτιμᾶται ἡ προὶξ ἀπὸ τὸ ταμεῖον· διότι αὕτη προτιμᾶται ἀπὸ τοὺς προτέρους δανειστὰς, οἵτινες εἶναι προτιμότεροι καὶ ἀπὸ τὸ ταμεῖον.

42. Οἱ προγενέστεροι δανεισταὶ προτιμῶνται ἀπὸ τὴν προῖκα, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη τις ὅτι θὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα του.

43. Εἰς τὰ συναλλάγματα καὶ τὴν προτίμησιν αὐτῶν δὲν προσέχομεν εἰς τὸν χρόνον τῆς καταβολῆς, ἀλλὰ τοῦ συναλλάγματος.

44. Εἰς ὅσας περιστάσεις ὁ λαβὼν τὴν ὑποθήκην ἀναγκάζεται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ συνάλλαγμα, καθὼς εἰς τὴν προῖκα, εἰς ταύτας δὲν προσέχομεν εἰς τὴν ἀρίθμησιν, ἀλλὰ λέγομεν ὅτι τὸ συνάλλαγμα εἶναι ἰσχυρὸν ἀπ' ἀρχῆς, ἀφότου καὶ ἔγεινεν. Εἰς ὅσας δὲ περιστάσεις μένει εἰς τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τοῦ συναλλάξαντος νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ συνάλλαγμα ἢ τοὐναντίον, εἰς ταύτας προσέχομεν εἰς τὴν ἀρίθμησιν, καὶ ὄχι τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος.

45. Ὁ προγενέστερος δανειστὴς ἔχων γενικὴν ὑποθήκην εἶναι προτιμότερος ἀπὸ τὸν λαβόντα μετ' αὐτὸν εἰδικὴν ὑποθήκην· ὥστε ὁ ἀγοράζων ἀπὸ τὸν πρότερον δὲν παρενοχλεῖται διὰ τοῦτο ἀπὸ τὸν μεταγενέστερον.

46. Εἰ δὲ καὶ τὰ αὐτὰ ἐνέχυρα ὑποθηκευθῶσι κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς πολλοὺς δανειστὰς, ἀπὸ δὲ τοῦ ἑνὸς τὰ χρήματα ἀγορασθῇ ἀγρὸς καὶ εἰδικῶς ὑποθηκευθῇ εἰς αὐτὸν, οὗτος εἶναι προτιμότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἔχοντας ὑποθήκην εἰς τὸν ἀγρόν.

47. Ἐάν τις χρεωζῶν εἰς δανειστὰς ἀπορῇ καὶ δὲν θέλῃ νὰ δεχθῇ κληρονομίαν ἢ κληροδοσίαν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν, δὲν ἐνέχεται πρὸς τοὺς δανειστὰς, ὡς μὴ λαβών· διότι δὲν ἀπαλλοτριόνει τι

αὐτοῦ· ἐκεῖνος γὰρ ἐνέχεται ὁ ἔχων τι καὶ χρεωστῶν καὶ ἀποκτώμενος ὃ ἔχει· ἡ δὲ κληρονομία καὶ τὸ ληγάτον οὐ τῆς τοῦ χρεώστου περιουσίας ἐστίν, ἀλλ' ἐκ φιλοτιμίας περιῆλθον αὐτῷ· καὶ εἰ ἐπιλαμβάνει αὐτὰ ὁ χρεώστης, ἀναγκάζεται πάλιν παρέχειν τοῖς δανεισταῖς. Εἰκότως οὖν ὁ νόμος οὐκ ἀναγκάζει αὐτὸν μὴ βουλόμενον δέχεσθαι τὴν κληρονομίαν ἢ τὸ ληγάτον· κρεῖττον γὰρ ἡγεῖται, τὸν ἀφ' οὗ ἡ χάρις αὐτῷ μέλλει προσγίνεσθαι, κερδῆσαι ταῦτα, ἤπερ τοὺς δανειστὰς ταῦτα λαβεῖν, μηδεμίαν ὠφέλειαν ἐντεῦθεν τοῦ πρὸς ὃν ἡ δωρεὰ, ἔχοντος. (Β. ΙΧ. 8. 6).

48. Ἐὰν τὸ ἐνέχυρον ἐπώλησεν ὁ πρῶτος δανειστὴς τῷ δευτέρῳ οὐδὲν ὕπεστιν· εἰ δὲ ὁ χρεώστης αὐτὸς ἐν τροτιμήσει δέδωκεν αὐτῷ ἢ ἐπώλησεν, ὁ δεύτερος δύναται λαμβάνειν αὐτὸ προσφέρων μέντοι τὸ χρέος. (Β. ΧΧΥ. 4. 17.)

49. Ὁ δανείσας εἰς ἐπανόρθωσιν οἴκου προτιμᾶται. (Β. ΙΧ. 5. 1 (*)

50. Ἐὰν ὑπόθωμαί σοι τὰ ἐσόμενά μοι καὶ ἑτέρῳ τὸν τοῦ Πέτρου ἀγρὸν, εἰ ἐμὸς γένοιτο, οὕτω τε κτήσομαι αὐτὸν, οἱ δύο συντρέχετε, ἐὰν ἐξ ἐμῶν χρημάτων ἠγοράσθη, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς γενικῆς ὑποθήκης, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἰδικῆς· καὶ οὐδὲν ποιεῖ πρόκριμα τὸ ἀγορασθῆναι τὸν ἀγρὸν ἐκ τῶν νούμμων τῶν ὑποκειμένων τῷ προτέρῳ δανειστῇ, ἐπειδήπερ πραγμάτων μήπω κτηθέντων ἐστὶν ὑποθήκη γενική. (Β. ΧΧΥ. 5. 5).

51. Εἰ καταγράψω ὑπὲρ θυγατρός μου προῖκα ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν, ἀπαιτεῖται ἡ θυγάτηρ ἐκχωρῆσαι τὴν τῆς προικὸς ἀγωγήν (**) (Β. ΙΧ. 8. 14.)

(*) Σημείωσαι, ὅτι διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ προσωπικοὶ δανεισταί· διότι τινὲς μὲν ἔχουσι προνόμιον, τινὲς δὲ ὄχι· καὶ οἱ ἔχοντες τὸ προνόμιον φέρουσι τὰ δευτερεῖα ἀπὸ τοὺς ἐνυποθήκους, νικῶσι δὲ τοὺς ἀνυποθήκους. Προνόμιον δὲ ἔχουσι καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ μάλιστα ὁ δανείσας πρὸς ἐπιδιόρθωσιν οἰκίας· καθὼς, εἶχεν ὁ Πέτρος οἰκίαν κινδυνεύουσαν νὰ πέσῃ, καὶ ὡμίλησε τὸν Παῦλον περὶ δανείου· καταπεισθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐδάνεισε τὸν Πέτρον μὲ συμφωνίαν καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ἐξοδευθῶσι τὰ δανεισθέντα εἰς ἐπιδιόρθωσιν τῆς κινδυνευούσης νὰ πέσῃ οἰκίας, τὸ ὁποῖον καὶ ἔγεινεν.

ἀπὸ τὰ ἰδικά του· ἐνέχεται δὲ ὁ ἔχων τι καὶ ἀπαλλοτριόνων τοῦτο ἐνῷ χρεωστεῖ. Ἡ κληρονομία ὅμως καὶ ἡ κληροδοσία δὲν εἶναι τῆς περιουσίας τοῦ χρεώστου, ἀλλὰ τὸν ἐπέρχονται ἀπὸ φιλοδωρίαν· καὶ ἐὰν ὁ χρεώστης ἀποδέχεται αὐτὰ, ἀναγκάζεται πάλιν νὰ τὰ δώσῃ εἰς τοὺς δανειστάς. Εὐλόγως λοιπὸν ὁ νόμος δὲν τὸν ἀναγκάζει νὰ δέχηται ἀκουσίως τὴν κληρονομίαν ἢ τὴν κληροδοσίαν· διότι νομίζει καλλίτερον νὰ κερδίσῃ αὐτὰ ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ δεχθῇ τὴν χάριν, παρὰ νὰ λάβωσιν αὐτὰ οἱ δανεισταὶ, χωρὶς ποσῶς νὰ ὠφελῆται ἐκ τούτου ὁ δωρούμενος.

48. Ἐὰν ὁ πρῶτος δανειστὴς ἐπώλησε τὸ ἐνέχυρον, εἰς τὸν δεύτερον δὲν μένει τίποτε· εἰ δὲ ὁ χρεώστης αὐτὸς κατὰ προτίμησιν ἔδωσε πρὸς αὐτὸν ἢ ἐπώλησεν αὐτὸ, ὁ δεύτερος δύναται νὰ τὸ λαμβάνῃ καταβάλλων ὅμως τὸ χρέος πρὸς τὸν πρῶτον.

49. Ὁ δανείσας πρὸς ἐπιδιόρθωσιν οἰκίας προτιμᾶται.

50. Ὅταν ὑποθηκεύσω πρός σε, ὅσα μέλλω νὰ ἀποκτήσω, καὶ πρὸς ἄλλον τοῦ Πέτρου τὸν ἀγρὸν, ἐὰν γείνω κύριος αὐτοῦ, καὶ οἱ δύο συντρέχετε, ἐὰν ἀγορασθῇ ἀπὸ τὰ ἰδιά μου χρήματα, ὁ μὲν εἷς ἀπὸ τὴν γενικὴν ὑποθήκην, ὁ δὲ ἄλλος ἀπὸ τὴν εἰδικήν· καὶ δὲν πειράζει ἂν ὁ ἀγρὸς ἀγορασθῇ ἀπὸ τὰ ὑποκείμενα εἰς τὸν πρότερον δανειστὴν νομίσματα, διότι πρὶν ἀκόμη ἀποκτηθῶσι πράγματα ἡ ὑποθήκη εἶναι γενική.

51. Ἐὰν καταγράψω ὑπὲρ θυγατρός μου προῖκα πρὸς ἀπάτην δανειστῶν, ἀπαιτεῖται ἡ θυγάτηρ νὰ παραχωρήσῃ τὴν τῆς προικὸς ἀγωγήν.

Ἐκίνησε μετ' ἔπειτα κατὰ τοῦ Πέτρου ὁ Παῦλος, αἰτῶν τὸ δάνειον· συνεκίνησαν μὲ αὐτὸν καὶ ἄλλοι προσωπικοὶ δανεισταὶ, δανείσαντες ἁπλῶς καὶ μὴ ἔχοντες προνόμιον. Προτιμᾶται ὁ Παῦλος, καὶ ἱκανοποιεῖται πρῶτος εἰς τὰ χρέη· οἱ δὲ λοιποὶ προσωπικοὶ δανεισταὶ ἀποπληρόνονται, ἐὰν μένῃ ἄλλη περιουσία.

(**) Ὁ Πέτρος ἔχων διαφόρους δανειστὰς καὶ θέλων νὰ τοὺς ἀπατήσῃ ὑπάνδρευσε τὴν ἰδίαν του θυγατέρα, ἥτις ἦτον αὐτεξουσία, καὶ ἔδωσεν ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα εἰς τὸν γαμβρὸν ἀγνοοῦντα τὸν δόλον, καὶ ἐκ τούτου ἠλάττω-

52. Προτιμᾶται παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ τὸ ἐνέχυρον λαβὼν καὶ ὁ κληρονόμος. (Β. XXV. 2. 10).

53. Ἡ διάταξις λέγει, ὅτι κἂν εἰς προῖκά τις ἔδωκεν ὑπὲρ θυγατρὸς πρᾶγμα ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν, δύνανται ἐνάγεσθαι οἱ λαβόντες. (Β. IX. 8. 27).

54. Ἐὰν οἱ δανεισταὶ μέρος ἐκ τῶν πραγμάτων ἑτοίμως ἔχωσι λαβεῖν, προτιμῶνται οἱ συγγενεῖς εὔποροι ὄντες.

55. Ἐν ταῖς προσωπικαῖς οἱ δανείσαντες ἐφ' ᾧ τοῖς πρώτοις δοθῆναι δανεισταῖς, εἰς τὸν τόπον αὐτῶν εἰσέρχονται. (Β. IX. 5. 2).

56. Ἐὰν βουλήσει τοῦ πρώτου ὑποτεθῇ ἄλλῳ, προτιμᾶται ὁ δεύτερος. (Β. XXV. 5. 10.)

57. Δανειστής ἐστιν ὁ ἐξ οἱασοῦν αἰτίας χωρὶς παραγραφῆς διηνεκοῦς χρεωστούμενος πολιτικῶς ἢ πραιτωρίως, οὐ μὴν φυσικῶς κεχρεωστημένος. (Β. II. 2. 10). (*)

σε τὴν περιουσίαν του. Ἔχουσιν οἱ δανεισταὶ κατὰ τῆς θυγατρὸς τὴν πραγματικὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἀναγκάζουσι νὰ τοὺς παραχωρήσῃ τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν, τὴν ὁποίαν αὕτη ἀπέκτησε· καὶ λαβόντες αὐτὴν κινοῦν καὶ ἀπαιτοῦν τὴν προῖκα μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν. Ὑπόθεσε δὲ ὅτι ὁ πατὴρ εἰς τὴν δόσιν τῆς προικὸς δὲν ἐσυμφώνησε τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν ἔδωσε μόνον.

(*) Τὰς λέξεις δανειστὴς καὶ χρεώστης ἡ συνήθεια καὶ ἡ γλῶσσα τῶν πολλῶν ἐκλαμβάνει καὶ λέγει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς δανείζοντας καὶ δανειζομένους. Τοῦτο λοιπὸν γνωρίζων ὁ νομοθέτης διδάσκει καὶ λέγει· ὅτι ὀφείλει ἕκαστος νὰ εἰξεύρῃ, ὅτι εἰς τὰ νομικὰ δανεισταὶ λέγονται ὄχι μόνον οἱ δανείσαντες, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄνθρωπος χρεωστούμενος ἀπὸ οἱανδήποτε αἰτίαν, (καθὼς ἀπὸ πώλησιν τίμημα· ἀπὸ μίσθωσιν μίσθωμα· ἀπὸ συμφωνίαν καὶ ὁμολογίαν τινὸς πρᾶγμά τι· καὶ ἀπὸ ἔγκλημα, ἀπὸ ὕβριν λόγ. χ. καὶ κλοπὴν τὸ ὡρισμένον ἀπὸ τοὺς νόμους πρόστιμον) δανειστὴς καὶ οὗτος λέγεται· καὶ ὁ χρεωστῶν εἰς αὐτὸν ὁπωσδήποτε καὶ ἀπὸ οἱανδήποτε αἰτίαν, χρεώστης ὀνομάζεται. Πλὴν προσθέτει, ὅτι ἐκεῖνος εἶναι καὶ λέγεται δανειστὴς ὁ χρεωστούμενος χωρὶς παραγραφήν, τουτέστιν ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἐκπίπτῃ ἀπὸ τὸ χρεωστούμενον διὰ παραγραφῆς. Παραγραφὴ δὲ εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ τριακονταετία. Ὅταν λοιπὸν δανείσω εἴς τινα νομίσματα, καὶ παρέλθῃ ἡ τριακονταετία, καὶ οὔτε παρενοχλήσω τὸν χρεώστην περὶ αὐτῶν, οὔτε τόκον λάβω (ὡς τοῦ τόκου διακόπτοντος τὸν χρόνον) οὔτε ἄλλο τι κάμω δηλωτικὸν ὅτι παρενώχλησα, ἀλλ' ἐφησυχάσω τελείως εἰς τριακονταετίαν ὁλόκληρον, ἐὰν μετὰ ταύτην κινῶ, δὲν δύναμαι νὰ ἀπαιτήσω τίποτε· διότι ὁ χρεωστῶν μὲ ἀποκλείει διὰ παραγραφῆς λέγων, σὲ ἐνίκησα ἀπὸ τὸν χρόνον, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δὲν σὲ χρεωστῶ τίποτε ὡς παρελθούσης ὁλοκλήρου τριακονταετίας· καὶ λέγει καλῶς.

Ἡ διηνεκὴς παραγραφὴ ἤτοι ἡ τριακονταετία ἔχει χώραν ὄχι μόνον εἰς δάνειον, ἀλλὰ καὶ εἰς συμφωνίαν καὶ εἰς τὰς ὁμοίας προσωπικὰς ἀγωγάς· διότι ἐὰν συμφωνήσω νὰ μὲ δώσῃ τις δέκα νομίσματα ἢ προῖκα ἢ ἄλλο πρᾶγμα, καὶ μετὰ τὴν συμφωνίαν παρέλθῃ τριακονταετία, καὶ δὲν εἰπῶ τίποτε, οὐδὲ παρενοχλήσω, ἀποκλείομαι διὰ τῆς διηνεκοῦς ταύτης παραγραφῆς. Εἰπὼν δὲ ὁ νομοθέτης χωρὶς διηνεκῆ παραγραφὴν ἤτοι τριακονταετίαν ἐδήλωσε τοὺς ἀποκλειομένους μὲ ταύτην δανειστὰς ἤτοι τοὺς ἀπὸ δάνειον, συμφωνίαν, καὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς ἀγωγὰς τὰς παραγραφομένας διὰ τῆς τριακονταετίας.

Σὺ δὲ καλῶς σκεπτόμενος μὴ μέχρι τῆς διηνεκοῦς παραγραφῆς καὶ μόνης, ἀλλὰ γενικῶς οὕτω λέγε, ὅτι δανειστὴς εἶναι ὁ χρεωστούμενος ἀπὸ οἱανδήποτε αἰτίαν χωρὶς τινα παραγραφήν· διότι πολλοὶ δανεισταὶ ἀποκλείονται καὶ δι' ἄλλων παραγραφῶν· καθὼς ὁ χρεωστούμενος ἀπὸ ὕβριν

52. Προτιμᾶται ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον καὶ ὁ κληρονόμος.

53. Κατὰ τὴν διάταξιν, καὶ εἰς προῖκα ἂν ἔδωσέ τις ὑπὲρ θυγατρὸς πρᾶγμα πρὸς ἀπάτην δανειστῶν, οἱ λαβόντες αὐτὸ δύνανται νὰ ἐνάγωνται.

54. Ἐὰν οἱ δανεισταὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ λάβωσι μέρος ἀπὸ τὰ πράγματα, προτιμῶνται οἱ συγγενεῖς, ὅταν εὐπορῶσιν.

55. Εἰς τὰς προσωπικὰς οἱ δανείσαντες διὰ νὰ δοθῇ εἰς τοὺς προτέρους δανειστὰς, λαμβάνουσι τὸν τόπον αὐτῶν.

56. Ἐὰν κατὰ θέλησιν τοῦ πρώτου ὑπαθηκευθῇ εἰς ἄλλον, προτιμᾶται ὁ δεύτερος.

57. Δανειστὴς εἶναι ὁ χρεωστούμενος πολιτικῶς ἢ ἐπαρχικῶς ἀπὸ οἱανδήποτε αἰτίαν χωρὶς διηνεκῆ παραγραφήν, καὶ ὄχι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον φυσικῶς χρεωστεῖται τι.

58. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ τῶν προτέρων δανειστῶν, κἂν ἀναλωθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς καὶ παῖδα μὴ ποιήσῃ. Ταῦτα ἐπὶ προικὸς, οὐ μὴν πρὸ γάμου δωρεᾶς φαμέν· ἐκείνη γὰρ κατὰ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐξετάζεται· ἄλλως τε ζημιουμέναις, οὐ μὴν κερδαινούσαις βοηθοῦμεν ταῖς γυναιξίν. (Β. XXV. 5. 39.)

59. Ἐὰν χιωθῇ τὸ γραμματεῖον, ὁ χρεώστης ἐλευθέρωται κατὰ πρόληψιν, εἰ μὴ δείξῃ ὁ δανειστὴς ἔτι χρεωστεῖσθαι. (Β. XXII. 1. 24.)

60. Ἐὰν ἀρνήσηταί τις μὴ δανείσασθαι, εἶτα ἐλεγχθῇ δανεισάμενος, καὶ προκομίσῃ ἀπόδειξιν μερικῶν καταβολῶν, οὐδὲν αὐτὸν ὀνήσει, ἀλλὰ τὸ πᾶν χρέος ἀπαιτηθήσεται.

61. Ὁ παραχωρηθεὶς μέρους χρέους συγχώρησιν καὶ συμφωνή-

ἀποκλείεται διὰ διετίας καὶ ὁ συγχωρήσας τὸ χρέος ἀπολείεται διὰ τῆς παραγραφῆς τοῦ συμφωνητικοῦ καὶ ἄλλοι δι' ἄλλων μὴ τριακονταετῶν. Εἰ δὲ θέλῃς νὰ ἀκολουθήσῃς τὰς λέξεις τοῦ νομοθέτου, καὶ νὰ τὰς ἐκτείνῃς καλῶς εἰς πάντα δανειστὴν, διηνεκῆ παραγραφὴν εἶπε ὄχι τὴν τριακονταετίαν, ἀλλὰ πᾶσαν παραγραφὴν, ἥτις παύει διηνεκῶς τὸν ἀντίδικον καὶ ἀποκλείει τὴν δίκην ὁλοτελῶς, καὶ ὄχι πρὸς καιρόν· καθὼς, ἐάν τις μὲ χρεωστῇ, καὶ συμφωνήσω νὰ λάβω τὸ χρέος μετὰ δύο μῆνας, ἢ ἐὰν γείνῃ τοῦτο, ἀποκλείομαι διὰ προσκαίρου, καὶ ὄχι διηνεκοῦς παραγραφῆς, ἤτοι πρὸς καιρὸν ἀποκλείομαι νὰ μὴ κινῶ· διότι μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν δύο μηνῶν ἢ μετὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ νὰ γείνῃ τι καλῶς κινῶ καὶ δικαίως πρὸ τούτου εἶμαι δανειστής. Ἐκεῖνος δὲ δὲν εἶναι δανειστὴς ὁ χρεωστούμενος μὲν, ἀποκλειόμενος δὲ διὰ διηνεκοῦς παραγραφῆς· καθὼς διὰ τῆς τοῦ χρόνου, τῆς συγχωρήσεως, τῆς διαλύσεως καὶ τῶν ὁμοίων.

Πολιτικῶς λέγει ἢ ἐπαρχικῶς. Πᾶς ἄνθρωπος ἢ πολιτικῶς ἢ ἐπαρχικῶς χρεωστεῖ· πολιτικῶς μὲν ἀπὸ ὅλα τὰ συναλλάγματα· καθὼς πώλησιν, μίσθωσιν, ἀνταλλαγὴν καὶ τὰ ὅμοια, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ, ὅσα εἰσῆξεν ὁ νόμος τῆς Δωδεκαβίβλου, ὅστις καὶ κρατεῖ εἰς τὴν πολιτείαν ὅλην καὶ λέγει πολιτικός· ἐπαρχικῶς δὲ χρεωστεῖ ὁ χρεωστῶν ἀπὸ τὸν νόμον τὸν εἰσαχθέντα παρὰ τοῦ ἐπάρχου· ὁποῖος εἶναι ὁ ὑβρίσας τινὰ καὶ χρεωστῶν τὸ πρόστιμον τῆς ὕβρεως καὶ ὁ ἁρπάσας ἢ κατὰ βίαν ἀφαιρέσας πρᾶγμά τι

58. Καὶ εἰς τὰς ὑποθήκας προτιμᾶται ἡ προῖξ ἀπὸ τοὺς προτέρους δανειστὰς, καὶ τῆς γυναικὸς τὰ πράγματα ἐὰν ἐξοδευθῶσι καὶ δὲν τεκνοποιήσῃ. Ταῦτα δὲ λέγομεν περὶ προικὸς, καὶ ὄχι περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς· διότι αὕτη ἐξετάζεται κατὰ τοὺς ἰδίους της χρόνους. Ἄλλως αἱ γυναῖκες βοηθοῦνται, ὅταν ζημιῶνται, καὶ ὄχι ὅταν κερδαίνωσιν.

59. Ἐὰν χιωθῇ ἡ ὁμολογία, ὁ χρεώστης ἐλευθεροῦται κατὰ πρόληψιν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ δανειστὴς δείξῃ ὅτι χρεωστεῖται ἀκόμη.

60. Ἐὰν ἀρνηθῇ τις τὸ δάνεισμα, ἔπειτα ἐξελεγχθεὶς ὅτι ἐδανείσθη, ἐμφανίσῃ ἀπόδειξιν μερικῶν καταβολῶν, τοῦτο δὲν τὸν ὠφελεῖ ποσῶς, ἀλλ' ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον τοῦ χρέους.

61. Ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον παρεχωρήθη συγχώρησις μέρους

καὶ χρεωστῶν νὰ ἀποκτήσῃ τοῦτο· διότι ταῦτα εἰσῆξε τὸ ἐπαρχικόν· καὶ ὄχι μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα. Συντόμως δὲ, πᾶς χρεωστῶν ἢ πολιτικῶς ἢ ἐπαρχικῶς χρεωστεῖ· τουτέστι κατὰ νόμον εἰσαχθέντα ἀπὸ τὴν Δωδεκάβιβλον, ἤτις, ὡς ἐλέχθη, λέγεται πολιτικῶς· ἢ ἐπαρχικῶς, κατὰ νόμον δηλ. εἰσαχθέντα ἀπὸ τοὺς κατὰ μέρος ἐπάρχους ἤτοι διοικητάς. Ὁ δὲ φυσικῶς χρεωστούμενος δὲν εἶναι δανειστής· διότι καθὼς ὁ ἀποκλειόμενος διὰ οἱασδήποτε παραγραφῆς, ὡς ἐλέχθη, δὲν δύναται νὰ ἀπαιτῇ τὸ χρέος, οὕτως οὐδὲ ὁ χρεωστούμενος φυσικῶς. Καὶ τίς εἶναι ὁ φυσικῶς χρεωστούμενος; Ἄκουσε. Ὁ δανείζων εἰς πρόσωπον τέλειον, καὶ φρόνιμον, καὶ παραδεκτὸν ἀπὸ τὸν νόμον, χρεωστεῖται καὶ φυσικῶς, καθὸ ἔδωσε νομίσματα, καὶ κατὰ φύσιν εἶναι γνωστὸν, ὅτι δώσας χρεωστεῖται· χρεωστεῖται δὲ καὶ νομίμως, καθὸ ὁ νόμος γνωρίζει ὑπόχρεον τὸν δανειζόμενον. Ὁ δὲ δανείζων πρὸς ὁποιον ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὴν δάνεισιν, καθὼς εἰς ὑπεξούσιον ἢ ἄνηβον ἢ τρελὸν, νομίμως δὲν χρεωστεῖται τίποτε· διότι καὶ ἂν ἐδάνεισε πρὸς αὐτοὺς, οὐδὲ νὰ ἀπαιτῇ δύναται, οὐδὲ συγχωρεῖται τοῦτο ἀπὸ τὸν νόμον· καὶ ὁ δανείζων εἰς τὰ λεχθέντα πρόσωπα δὲν δύναται νὰ κινῇ κατ' αὐτῶν κἀμμίαν ἀγωγὴν καὶ νὰ ἀπαιτῇ ὅ,τι ἔδωσεν· ἀλλὰ χρεωστεῖται μόνον φυσικῶς, ὡς κατὰ φύσιν καὶ ἀληθειαν γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ἔδωσε.

Καθὼς λοιπὸν δανειστὴς δὲν εἶναι ὁ ἀποκλειόμενος διὰ παραγραφῆς καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀπαιτῇ ὅ,τι χρεωστεῖται, οὕτως οὐδὲ ὁ φυσικῶς χρεωστούμενος· διότι οὐδὲ οὗτος δύναται νὰ ἀπαιτῇ τὸ χρέος διὰ τοῦ νόμου.

σας τὸ λοιπὸν εἶσω προθεσμίας καταβαλεῖν ἢ ἐπιδοῦναι τὸ πᾶν ὑπερήμερος γενόμενος, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον. (Β. XI. 1. 41.)

62. Ἐὰν δανείσω σοι δέκα νομ. ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναί μοι θ'., εἰς μόνα τὰ ἐννέα ἐνέχῃ· εἰ δὲ ἐπὶ τῷ δοῦναι ιά., τὰ δέκα μόνα ἀπαιτῶ. (Β. XXIII. 1. 11.)

63. Ἐάν τις δανείσηται χρήματα, εἰ καὶ εἰς ἀλλότρια πράγματα ἐδανείσατο, αὐτὸς ἐνέχεται· μὴ περιεργαζομένων ἡμῶν τὴν αἰτίαν. (Β. XXIII. 1. 57.)

64. Ὁ χωρὶς ἄρχοντος ἐπιβὰς προπετῶς τοῖς πράγμασι τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ δημεύεται εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας καὶ ἀτιμοῦται. (Β. LX. 18. 18.)

65. Οὐκ ἀναγκάζονται οἱ ἄποροι χρεῶσται δουλεύειν τοῖς ἰδίοις δανεισταῖς. (Β. XXIV. 3. 16.)

66. Ὁ δανειστὴς μισθώσας ἢ εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν λαβὼν τὰ τέκνα τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ τὴν ὁμοίαν τῷ χρέει ποσότητα τῷ κρατηθέντι παιδὶ ἢ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ καταβαλεῖν ἀναγκάζεται πρὸς τῷ καὶ σωματικῶς αὐτὸν τιμωρηθῆναι.

67. Θεσπίζομεν, εἴ τις ἐκείνου περιόντος ἔτι τοῦ νομιζομένου χρεωστεῖν αὐτῷ καταλάβοι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἐνοχλοίη περιόντα τὸν ἄνθρωπον καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, γαμετὴν φαμὲν καὶ παῖδας καὶ οἶκον ὅλον, ἢ καὶ σήμαντρα κατ' οἰκείαν ἐξουσίαν ἐπιτιθέναι τολμῶν, μὴ πρότερον ψήφου καὶ τάξεως νομικῆς μετὰ τὴν τοῦ λεγομένου χρεωστεῖν τελευτὴν φυλαχθείσης, τῆς μὲν ἀγωγῆς πάντως, εἴτε δικαίαν ἔχει ταύτην, εἴτε καὶ μή, ἐκπιπτέτω. Ὁπόσον δὲ ὀφείλεσθαι λέγει, τοσοῦτον ἕτερον προσαπαιτείσθω καὶ διδότω τοῖς τοῦ περιῤῥισμένου κληρονόμοις· δήμευσιν δὲ εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας ὑφιστάσθω. Εἰ δὲ καὶ τελευτήσαντος τινὸς περὶ τὴν ταφὴν ἁμάρτοι τις τοῦ τελευτήσαντος καὶ τὴν ἐκφορὰν κωλύει, τοῖς αὐτοῖς ὑποκείσθω.

68. Ὅταν τις μὴ χρεωστῶν τινί τι καταβάλῃ, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ὅτι οὐ χρεωστεῖ, ἀναλαμβάνει· εἰ δὲ οὐκ ἀγνοεῖ, οὐκ ἀναλαμβάνει· δοκεῖ γὰρ ὅτι οἰκειοθελῶς ἐδωρήσατο. (Β. II. 3. 53).

χρέους, καὶ ὅστις ἐσυμφώνησε νὰ καταβάλῃ τὸ ἐπίλοιπον ἢ ἐὰν ὑπερθῇ νὰ δώσῃ τὸ ὅλον, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον.

62. Ἐάν σε δανείσω δέκα νομίσματα διὰ νὰ μὲ ἀποδώσῃς ἐννέα, εἰς τὰ ἐννέα μόνα ἐνέχεσαι· εἰ δὲ διὰ νὰ μὲ ἀποδώσῃς ἕνδεκα, τὰ δέκα μόνον ἀπαιτῶ.

63. Ἐάν τις δανεισθῇ χρήματα, καὶ δι' ἀλλότρια πράγματα ἂν ἐδανείσθη, αὐτὸς ἐνέχεται· χωρὶς ἡμεῖς νὰ περιεργαζώμεθα τὴν αἰτίαν.

64. Ὁ ἐμβὰς αὐθαδῶς χωρὶς δικαστοῦ ἔνταλμα εἰς τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει ἀπὸ τὸ χρέος καὶ δημεύεται τὸ τρίτον τῆς περιουσίας του καὶ ἀτιμοῦται.

65. Οἱ ἄποροι χρεῶσται δὲν ἀναγκάζονται νὰ δουλεύωσιν εἰς τοὺς ἰδίους των δανειστάς.

66. Ὁ δανειστὴς ἐκμισθώσας ἢ λαβὼν εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν τὰ τέκνα τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει ἀπὸ τὸ χρέος καὶ τὴν αὐτὴν ποσότητα μὲ τὸ χρέος ἀναγκάζεται νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ κρατηθὲν παιδίον ἢ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, προσέτι καὶ σωματικῶς τιμωρεῖται.

67. Κατὰ τὴν διάταξιν, ἐὰν ζῶντος ἀκόμη τοῦ νομιζομένου χρεώστου καταλάβῃ τις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ παρενοχλῇ αὐτὸν ζῶντα καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, σύζυγον, λέγω, καὶ τέκνα καὶ τὴν οἰκογένειαν ὁλόκληρον, ἢ καὶ αὐτογνωμόνως τολμᾷ νὰ ἐπιθέτῃ σφραγίδας, χωρὶς πρότερον νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις ἢ νὰ φυλαχθῇ νομικὴ τάξις μετὰ τοῦ νομιζομένου χρεώστου τὸν θάνατον, ἐκπίπτει ἀναμφιβόλως ἀπὸ τὴν ἀγωγήν, εἴτε δικαίαν, εἴτε καὶ μὴ ἔχει ταύτην. Προσαπαιτεῖται δὲ καὶ ἄλλο τόσον, ὅσον λέγει ὅτι χρεωστεῖται καὶ τὸ καταβάλλει εἰς τοῦ ὑβρισμένου τοὺς κληρονόμους, καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ δημεύεται. Εἰ δὲ ἀποθανόντος τινὸς πταίσῃ τις εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τούτου καὶ ἐμποδίζῃ τὴν κηδείαν, εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑπόκειται.

68. Ὅταν τις μὴ χρεωστῶν εἴς τινα καταβάλῃ τι, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ὅτι δὲν χρεωστεῖ, ἀναλαμβάνει· εἰ δὲ εἰξεύρει, δὲν ἀναλαμβάνει· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἐδώρησεν οἰκειοθελῶς.

69. Ἐάν τις λέγῃ μὴ χρεωστῶν ποιῆσαι γραμματεῖον καί ἐστιν ἀσαφὲς, ὁ λαβὼν ἀποδείκνυσι χρεωστούμενον· εἰ δὲ ῥητῶς τὰς αἰτίας εἴποι, δι' ἃς συνέγραψε τὸ χρέος, στοιχεῖν ἀναγκάζεται· εἰ μὴ προφανῶς δι' ἐγγράφων δείξῃ, μὴ χρεωστῶν ὁμολογῆσαι. (Β. XXII. 1. 25).

70. Οἱ λόγοι τοῦ τελευτήσαντος, ἐν οἷς κατέγραψεν ἑαυτὸν χρεωστεῖσθαι, πρὸς ἀπόδειξιν οὐκ ἀρκοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐν διαθήκῃ εἰπεῖν αὐτοῦ τινα περὶ χρεῶν ἰδίων ἱκανόν ἐστι πρὸς ἀπόδειξιν ἀληθείας. (Β. XXII. 1. 40.)

71. Ἔξεστι τοῖς δανεισταῖς τοῦ χρεωστοῦντος αὐτοῖς, ἐν τῷ τελευτᾷν περὶ τῆς ἰδίας περιουσίας ὁμόσαντος ἢ ἄλλως ἀσφαλισαμένου τὴν ταύτης ποσότητα, καὶ ἔτι περὶ ταύτης ἀνευρεῖν καὶ ζητεῖν.

72. Ὁπόσα ἄν τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ γράψειε διαθήκῃ, ταῦτα μηδὲν ὠφελεῖν αὐτὸν, μήτε τοῖς δανεισταῖς προκρίνειν· ἀλλ' ἐκείνοις ἄδεια ἔστω πάντα ἐρευνᾶν, ὃν ἂν βούλωνται τρόπον.

73. Ὁ ἀνὴρ τὰ κεχρεωστημένα τῇ γυναικὶ ἀφήλικι οὔσῃ λαβὼν οὐ ποιεῖ αὐτῇ πρόκριμα, εἰ μὴ τελεία γενομένη ἀπεδέξατο τὸ πραχθέν. (Β. XXIX. 5. 40).

74. Ἐὰν προκομισθῇ ἐγγράφου κατάθεσις δηλοῦσα ὅτι πρὸ χρόνων τόσων ἐδανείσατό τις, ὁ μὲν χρόνος τῆς ποιήσεως τῆς καταθέσεως νικᾷ τοὺς μεταγενεστέρους δανειστὰς ἢ συναλλάκτας. Ὁ δὲ ἐκ καταθέσεως χρόνος, τουτέστι τὸ λέγειν, ὅτι πρὸ χρόνων τόσων ἐδανείσατο, ὀφείλει ἀληθὴς δείκνυσθαι καὶ οὐκ ἔχει ἰσχὺν, εἰ μὴ δειχθῇ κατὰ τῶν προτέρων δανειστῶν.

75. Ἐὰν ἄνηβος κληρονομήσῃ τινὰ, ὀφείλει τὰ κληρονομιαῖα χρέα καταβαλεῖν. (Β. XXIV. 7. 4).

76. Περὶ χρεῶν οἱ κληρονόμοι κατέχονται, οὐχ οἱ λεγατάριοι.

77. Ὅτι πάντες οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες πενόμενοι ἀλλήλους ἀναγκάζονται τρέφειν.

78. Οἱ παῖδες τρέφειν τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀναγκάζονται πενο-

69. Ἐάν τις λέγῃ ὅτι μὴ χρεωστῶν ἔγραψεν ὁμολογίαν καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀβέβαιον, ὁ λαβὼν ὀφείλει νὰ ἀποδεικνύῃ ὅτι ἐχρεωστεῖτο· εἰ δὲ ῥητῶς εἰπῇ διὰ ποίας αἰτίας ἔγραψε τὸ χρέος, ἀναγκάζεται νὰ στέργῃ· ἐκτὸς ἂν ἀπὸ ἔγγραφα δείξῃ φανερῶς, ὅτι ὡμολόγησε χωρὶς νὰ χρεωστῇ.

70. Τοῦ ἀποθανόντος οἱ λογαριασμοὶ, εἰς τοὺς ὁποίους κατέγραψεν ὅτι τὸν χρεωστεῖται, δὲν ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν· οὐδὲ ἐὰν ὁμολογήσῃ τις εἰς διαθήκην περὶ ἰδίων του χρεῶν εἶναι ἱκανὸν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας.

71. Οἱ δανεισταὶ τοῦ χρεωστοῦντος πρὸς αὐτοὺς, ὅταν οὗτος ἀποθνήσκων ὥμοσε περὶ τῆς ἰδίας του περιουσίας ἢ ἄλλως ἠσφάλισε τὴν ποσότητα αὐτῆς, δύνανται καὶ νὰ ἐρευνῶσιν ἀκόμη καὶ νὰ ἀναζητῶσι περὶ αὐτῆς.

72. Ὅσα γράψῃ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰς ἰδίαν του διαθήκην, ταῦτα δὲν τὸν ὠφελοῦσι ποσῶς, οὐδὲ τοὺς δανειστὰς βλάπτουσιν· ἀλλ' ἔχουσιν οὗτοι ἄδειαν νὰ ἐρευνῶσι πάντα καθ' ὃν τρόπον θέλουσιν.

73. Ὁ ἀνὴρ λαβὼν ὅσα χρεωστοῦνται εἰς τὴν ἀνήλικον γυναῖκά του δὲν τὴν βλάπτει, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη ἀποδεχθῇ τὴν πρᾶξιν, ἀφοῦ γείνῃ ἐνήλικος.

74. Ἐὰν ἐμφανισθῇ ἐγγράφου κατάθεσις δηλοποιοῦσα ὅτι πρὸ τόσων ἐτῶν ἐδανείσθη τις, ὁ χρόνος τῆς ποιήσεως τῆς καταθέσεως νικᾷ τοὺς μεταγενεστέρους δανειστὰς ἢ συναλλάκτας. Ὁ δὲ ἀπὸ κατάθεσιν χρόνος, τουτέστι τὸ νὰ λέγῃ τις, ὅτι πρὸ τόσων ἐτῶν ἐδανείσθη, ὀφείλει νὰ ἀποδεικνύηται ἀληθῶς καὶ δὲν ἔχει ἰσχὺν, ἐὰν δὲν ἀποδειχθῇ κατὰ τῶν προγενεστέρων δανειστῶν.

75. Ἐὰν ἄνηβος κληρονομήσῃ τινὰ, ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὰ κληρονομιαῖα χρέη.

76. Περὶ χρεῶν οἱ κληρονόμοι ἐνέχονται, καὶ ὄχι οἱ κληροδοτηθέντες.

77. Πάντες οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες πτωχεύοντες ἀναγκάζονται νὰ τρέφωσιν ἀλλήλους.

78. Τὰ τέκνα ἀναγκάζονται νὰ τρέφωσι τοὺς ἰδίους των γο-

μένους, ὥσπερ καὶ οὗτοι ἐκείνους, οὐ μὴν δὲ καὶ χρέος ὑπὲρ αὐτῶν ἀναγκάζονται διδόναι.

79. Παράδοξον λέγει νόμιμον ἡ διάταξις, ὅτι οἱ παῖδες, εἰ καὶ μὴ κληρονομήσουσι τὸν πατέρα, κατέχονται εἰς μόνον τὸ πριμίπιλον (δημόσιον), ὅπερ ὁ πατὴρ ἐχρεώστησε. Καὶ καλῶς εἶπεν, ἀπὸ μόνου τοῦ πριμιπίλου κατέχονται· οὐδεμιᾷ γὰρ ἀγωγῇ ἐνάγονται ἀπὸ τῶν πατρώων δανειστῶν οἱ τὸν πατέρα μὴ κληρονομήσαντες, εἰ μὴ μόνον ἀπὸ τοῦ πριμιπίλου. (Β. LVI. 17. 64).

80. Ἐὰν γυνὴ ἐπὶ παραγραφῇ δανειστῶν χρεωστοῦντι τῷ ἀνδρὶ ποιήσῃ ἀποχὴν ὀνόματι προικὸς, ὅλον τὸ χρέος ἀπαιτεῖται ὁ ἀνὴρ καὶ σβέννυται ἡ προίξ· οὐδὲ γὰρ συνίσταται προὶξ ἐπὶ παραγραφῇ δανειστῶν. (Β. IX. 8 14).

81. Ἐὰν εἴπῃ ὁ δανειστὴς λογίζεσθαι εἰς κεφάλαιον καὶ τόκους τὸ καταβληθὲν, πρῶτον εἰς τόκους λογίζεται καὶ τότε τὸ περιττὸν εἰς κεφάλαιον· οὕτω γὰρ τῇ τάξει τῆς γραφῆς προσέχομεν. (Β. XXVI. 5. 5.)

82. Οἱ ἐγγράφως ὁμολογήσαντες χρεωστεῖν οὐκ εὐχερῶς ἀκούονται λέγοντες ἢ ὅλον τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ καταβεβλῆκέναι ἀγράφως ἐπὶ μάρτυσιν. Ἐὰν οὖν μὴ πέντε μάρτυρες ἀξιόπιστοι παρῶσιν ἐν τῇ ἀγράφῳ καταβολῇ καὶ ἐνομότως κατάθωνται, ὡς παρόντων αὐτῶν κατεβλήθη τὸ χρέος ἢ κατάθεσις καταβολῆς παρὰ τοῦ δανειστοῦ γέγονεν, οὐκ ἄλλως τίς ἐστιν εὐπρόσδεκτος καταβολὴν ἄγραφον γεγονέναι λέγων. (Β. XXI. 1. 42.)

83. Ἐὰν μετάθεσις γένηται τοῦ χρέους, ἀφανίζεται τελείως ἡ πρότερα ἐνοχή.

84. Τότε γίνεται μετάθεσις χρέους, ὅτε ῥητῶς συμφωνήσῃ τις· ἀφίημι τὸν πρότερον τῆς ἐνοχῆς καὶ λαμβάνω σε. Ἐὰν δὲ μὴ ἐμφέρηται ῥητῶς τὸ ἀφίημι τὸν πρῶτον χρεώστην, ἀλλ' ὅτι τυχὸν ἐπεὶ ἐκεῖνος ἄπην καὶ εὐθύνετο ἡ ἐκείνου περιουσία, ὑπεισῆλθον ἐγὼ ἵνα ἀποδώσω τὸ χρέος, τότε ἔχει τοὺς δύο ἐνόχους ὁ δανει-

νεῖς, ὅταν ἦναι πτωχοὶ, καθὼς καὶ οὗτοι ἐκεῖνα· δὲν ἀναγκάζονται ὅμως νὰ καταβάλωσι καὶ χρέη ὑπὲρ αὐτῶν.

79. Παράδοξόν τι νομοθετεῖ ἡ διάταξις, ὅτι τὰ τέκνα, καὶ τὸν πατέρα ἐὰν δὲν κληρονομήσωσιν, ἐνέχονται εἰς μόνον τὸ χρεωστούμενον ἀπὸ τὸν πατέρα πρὸς τὸ δημόσιον ταμεῖον διὰ στρατιωτικὰς διατροφάς. Καὶ καλῶς εἶπεν, ἀπὸ μόνας τὰς στρατιωτικὰς διατροφὰς ἐνέχονται· διότι οἱ μὴ κληρονομήσαντες τὸν πατέρα δὲν ἐνάγονται μὲ κἀμμίαν ἀγωγὴν ἀπὸ τοῦ πατρὸς τοὺς δανειστὰς, ἐκτὸς μόνον διὰ στρατιωτικὰς διατροφάς.

80. Ἐάν γυνὴ πρὸς ἀπάτην δανειστῶν κάμῃ εἰς ὄνομα προικὸς ἀποχὴν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς χρεωστοῦντα, οὗτος ἀπαιτεῖται ὅλον τὸ χρέος καὶ σβύνεται ἡ προίξ· διότι πρὸς ἀπάτην δανειστῶν οὐδὲ προὶξ δὲν συνίσταται.

81. Ἐὰν ὁ δανειστὴς εἴπῃ ὅτι τὸ καταβληθὲν λογίζεται εἰς κεφάλαιον καὶ τόκους, πρῶτον εἰς τοὺς τόκους λογίζεται καὶ οὕτω τὸ περισσεῦον εἰς τὸ κεφάλαιον· διότι τῆς γραφῆς ἡ τάξις δὲν παρατηρεῖται.

82. Οἱ ὁμολογήσαντες ἐγγράφως ὅτι χρεωστοῦσι δὲν εἰσακούονται εὐκόλως λέγοντες ὅτι κατέβαλον ἀγράφως ἐνώπιον μαρτύρων ἢ ὅλον τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ. Ἐὰν λοιπὸν δὲν ἦναι παρόντες εἰς τὴν ἄγραφον καταβολὴν πέντε ἀξιόπιστοι μάρτυρες καὶ δὲν καταθέσωσιν ἐνόρκως, ὅτι ἐνώπιον αὐτῶν κατεβλήθη τὸ χρέος ἢ καταβολὴ ἔγεινεν ἀπὸ τὸν δανειστὴν αὐτὸν, ἄλλως πως δὲν εἶναί τις εὐπρόσδεκτος λέγων ὅτι ἔγεινεν ἀγράφως καταβολή.

83. Ἐὰν γείνῃ τοῦ χρέους μετάθεσις, ἀφανίζεται τελείως ἡ προτέρα ὑποχρέωσις.

84. Χρέους μετάθεσις γίνεται, ὅταν ῥητῶς συμφωνήσῃ τις. Ἐλευθερόνω ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τὸν πρότερον χρεώστην καὶ λαμβάνω σέ. Ἐὰν ὅμως δὲν περιέχηται ῥητῶς τὸ, ἐλευθερόνω τὸν πρῶτον χρεώστην, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνος λόγ. χ. ἀπεδήμει καὶ ἐκρίνετο ἡ περιουσία του, ἀναδέχομαι ἐγὼ νὰ ἀποδώσω τὸ χρέος, τότε ὁ δανειστὴς ἔχει καὶ τοὺς δύο ὑποχρέους· καὶ πρῶτον μὲν ἐ-

στὴς καὶ πρῶτον μὲν, εἰ εὐπορεῖ ὁ ἐπεμβαλὼν ἑαυτὸν, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἀπορεῖ, κρατεῖται ὁ πρωτότυπος καὶ οὐκ ἔχει παραγραφήν.

85. Ὁ ἀρνησάμενος χρεωστεῖν οὐ κωλύεται καὶ ἑτέρᾳ δικαιολογίᾳ χρήσασθαι, εἰ μὴ ὁ νόμος ἐμποδίζει (*). (Β. Π. 3. 43.)

86. Ὁ δικαίαν ἔχων παραγραφὴν οὐκ ἐστι χρεώστης.

87. Ἐὰν ἰδιώτῃ χρεωστεῖται παρά τινος ἐκκλησίας, ἀναγκάζεται λαβεῖν καὶ ἀντὶ τοῦ χρέους ἀκίνητα πράγματα.

88. Ὁ πατρίκιος ἔλεγε, τότε χρὴ διδόναι τῷ χρεώστῃ τὸ τετράμηνον πρὸς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος, ὅτε ἐστὶν εὔπορος τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, ἵνα ταῦτα ἐπ' ἀδείας καὶ μὴ κατεπειγόμενος πωλήσῃ ἢ καὶ τυχὸν ἐνεχυριάσας ἐπισωρεύσῃ τὸ χρυσίον· ὅτε δὲ ὁ χρεώστης τῶν ἀπόρων ἐστὶν, οὐ χρὴ δίδοσθαι τὴν τετράμηνον· οὐδεμία γὰρ γίνεται οὔτε τῷ ὀφειλέτῃ ὠφέλεια, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βλάβῃ, καὶ δαπανῶνται ἀπαιτουμένῳ, ἅπερ οὐκ ἔχει· μικρὰν οὖν, ἔλεγε, χρὴ δίδοσθαι τὴν προθεσμίαν καὶ τέμνεσθαι τὴν δίκην, ἵνα μὴ καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἐπ' ἀνοήτοις γίγνοιντο καὶ ἡ τῆς δίκης ὑπέρθεσις ἐπὶ πλέον ἐκτείνοιτο.

(*) Ἐκίνησέ τις κατά τινος λέγων, ὅτι χρεωστεῖται νομίσματα λόγ. χ. ἑκατὸν, ὁ δὲ ἐναγόμενος ἠρνήθη, λέγων, ὅτι δὲν χρεωστεῖ· ἀρνηθέντος τοῦ ἐναγομένου ἐξ ἀνάγκης ὁ ἐνάγων ἀπητήθη νὰ ἀποδείξῃ ὅτι χρεωστεῖται, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπέδειξε. Μετὰ τὰς ἀποδείξεις τοῦ ἐνάγοντος δὲν ἀπαιτεῖται εὐθὺς τὸ ἀποδειχθὲν χρέος ὁ ἐναγόμενος, ἀλλὰ δύναται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἄλλην δικαιολογίαν καὶ νὰ εἰπῇ ὅτι καὶ τὸ χρέος ἂν ἀπεδείχθῃ, δὲν ὀφείλω νὰ τὸ ἀποδόσω, διότι ὅτε ἐδανείσθην, ἤμην ἀνήλικος, καὶ τὸ ἐξώδευσα κακῶς καὶ μὲ βοηθεῖ ὁ νόμος, λέγων, ὅτι ὁ δανείζων εἰς ἀνήλικον μέλλοντα νὰ ἐξωδεύῃ κακῶς, χάνει τὸ χρέος. Δύναται δὲ νὰ προβάλλῃ καὶ ἄλλην δικαιολογίαν, ὅτι παρῆλθεν ἡ τριακονταετία· καὶ ἂν ἀπέδειξας ὅτι σὲ χρεωστῶ, ἀλλὰ σὲ ἐνίκησα καὶ ἠλευθερώθην διὰ τοῦ χρόνου. Καὶ πάλιν λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐὰν χρεωστῶ εἷς τινα δέκα νομίσματα καὶ ἐκεῖνος ἔχει ὁθενδήποτε ἰδικά μου δέκα νομίσματα, συμψηφίζει ταῦτα σιωπηρῶς. Ἐὰν λοιπὸν κινήσῃ τις κατά τινος, τοῦ ὁποίου ἔχει νομίσματα, μετὰ τοῦ ἐνάγοντος τὰς ἀποδείξεις ἀρνεῖται ὁ ἐναγόμενος καὶ δύναται νὰ λέγῃ ὅτι καὶ ἂν ἀπέδειξες ὅτι χρεωστῶ, δὲν σε ἀποδίδω τίποτε, διότι ἐ-

νέχεται ὁ μεσολαβήσας, ἐὰν εὐπορῇ· εἰ δὲ ἀπορεῖ ἐνάγεται ὁ πρωτότυπος καὶ δὲν ἔχει ἐξαίρεσιν.

85. Ὁ ἀρνηθεὶς τὸ χρέος δὲν ἀπαγορεύεται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἄλλην δικαιολογίαν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ νόμος ἐμποδίζῃ.

86. Ὁ ἔχων δικαίαν παραγραφὴν δὲν εἶναι χρεώστης.

87. Ἐὰν ἀπὸ ἐκκλησίαν τινὰ χρεωστεῖται πρὸς ἰδιώτην, ἀναγκάζεται οὗτος νὰ λάβῃ καὶ ἀκίνητα πράγματα ἀντὶ τοῦ χρέους.

88. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ δίδηται εἰς τὸν χρεώστην τετραμηνία πρὸς καταβολὴν χρέους, ὅταν ἦναι εὔπορος εἰς κτήματα καὶ πράγματα, διὰ νὰ τὰ πωλῇ ἐν ἀνέσει καὶ ὄχι κατεπειγόμενος ἢ καὶ νὰ τὰ ἐνεχυριάσῃ, ἐὰν τύχῃ, διὰ νὰ συνάξῃ τὰ χρήματα· ὅταν δὲ ὁ χρεώστης ἦναι ἄπορος, δὲν πρέπει νὰ δίδηται ἡ τετραμηνία· διότι δὲν προκύπτει κἀμμία ὠφέλεια οὔτε πρὸς τὸν δανειστὴν, οὔτε πρὸς τὸν χρεώστην, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βλάβη ὡς ἐξοδεύοντος εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ ἀπαιτουμένου, ὅσα τὴν σήμερον ἔχει. Μικρὰ λοιπὸν ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ δίδηται ἡ προθεσμία καὶ νὰ διαλύηται ἡ διαφορὰ, διὰ νὰ μὴ γίνωνται καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἀνωφελεῖς καὶ ἐκτείνηται ἐπὶ πλέον ἡ ὑπόθεσις τῆς δίκης.

χεις νομίσματά μου καὶ ἀπὸ ταῦτα συμψήφισαι. Εἰς ὅλα δὲ ταῦτα ἐάν τις εἰπῇ, ὅτι ὤφειλεν ὁ ἐναγόμενος νὰ ὁμολογήσῃ εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅτι χρεωστῶ μὲν, τουτέστιν ἔλαβον τὸ χρέος, ἔχω δὲ ἀποκατάστασιν ἢ ὅτι ἠλευθερώθην διὰ τοῦ χρόνου καὶ τὰ ἄλλα· ἐπειδὴ δὲ ἠρνήθη, τώρα δὲν δύναται νὰ λέγῃ ταῦτα· ἀκούει, ὅτι καλῶς λέγει, ὅτι δὲν χρεωστῶ ὁ λαβὼν μὲν, ἔχων δὲ ἀποκατάστασιν διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ ἐλευθερωθεὶς μὲ τὸν χρόνον, ἢ ἔχων συμψηφισμὸν, ὅστις σιωπηρῶς κατὰ τὸν νόμον αὐτὸν ἀναιρεῖ τὸ χρέος, καὶ ἐλευθερόνει τὸν χρεωστοῦντα. Ὅθεν ὁ εἰπὼν, ὅτι δὲν χρεωστεῖ, δύναται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἄλλας τοιαύτας δικαιολογίας, καλῶς ὁηλ. εἰσαγομένας καὶ χρωματιζομένας. Εἰ δὲ ὁ νόμος ἀπαγορεύει προδήλως νὰ εἰσάγηται δικαιολογία, δὲν δύναται νὰ λέγηται αὕτη. Ὁ νόμος παραδ. χ. λέγει, ὅτι ἐὰν ἐνεχθῇ τις ὡς χρεωστῶν καὶ εἰπῇ ὅτι δὲν χρεωστεῖ, δὲν δύναται μετὰ τοῦ ἐνάγοντος τὰς ἀποδείξεις νὰ λέγῃ, ὅτι κατέβαλον τὸ χρέος· διότι ὁ εἰπὼν ὅτι δὲν χρεωστεῖ ποσῶς, πῶς θὰ παραδεχθῇ λέγων ὅτι κατέβαλεν;

89. Μηδεὶς ἐκ τῶν δημοσίων θησαυρῶν δανειζέσθω· εἰ δέ τις ἐκ τοῦ θείου ταμείου λαθραίως ἢ φανερῶς ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ἢ μετ' ἐγγυῶν δανείσηται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, δημευέσθω καὶ περιοριζέσθω· καὶ ὁ δανείσας δὲ ἐκ τῶν θείων θησαυρῶν κεφαλικῶς τιμωρείσθω. (B. LVI. 6. 12.)

90. Ἡ περὶ τοῦ δανείου ἀγωγὴ εἰ μὲν προσωπικῶς χρηματισθῇ τὴν ἀρχὴν, τῇ παραγραφῇ τῶν λ'. ἐνιαυτῶν σβέννυται· ἡ δὲ ὑποθηκαρία εἰς τεσσαράκοντα ἐκτείνεται.

91. Εἴ τις δανείσειε χρυσίον τῇ τοῦ δανεισαμένου περιουσίᾳ πιστεύων, ὁ δὲ εἰς ἔκτισιν χρυσίου μὲν οὐκ εὐπορίᾳ, περιουσίαν δὲ ἀκίνητον ἔχει, ὁ δανειστὴς δὲ ἐπικέοιτο καὶ χρυσίον πάντως ἐπιζητοίη, τὸ δὲ οὐκ εἴη πρόχειρον οὐδέ τις κινητὴ περιουσία, δίδομεν τῷ δανειστῇ βουλομένῳ καὶ ἀκίνητα πράγματα λαβεῖν ἀντὶ χρυσίου. Ἀλλ' οὐδέ τινος ὠνουμένου τὰ αὐτοῦ ἀκίνητα πράγματα, παρόντος τοῦ δανειστοῦ πολλάκις καὶ θρυλλοῦντος, ὡς ὑπόκειται τὰ τοῦ δανεισαμένου πράγματα, καὶ ταύτῃ φοβοῦντος τοὺς προσιέναι βουλομένους ταῖς ἀγορασίαις· τηνικαῦτα ἐπὶ μὲν τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως οἱ ἐνδοξότατοι τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἄρχοντες κατὰ τὴν ἑκάστῳ τεταγμένην ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἡμῶν δικαιοδοσίαν, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις οἱ τῶν θεμάτων ἡγούμενοι παρασκευαζέτωσαν, ἀκριβοῦς διατιμήσεως γινομένης τῶν πραγμάτων τοῦ χρεωστοῦντος, δίδοσθαι πρὸς ἀναλογίαν τοῦ χρέους κτῆσιν ἀκίνητον τοῖς δανεισταῖς μετὰ τοιαύτης ἀσφαλείας, μεθ' ἧς ἂν ὁ χρεώστης δοῦναι δυνηθείη· τῶν μέντοι διδομένων ἀκινήτων ἡ ἐπιλογὴ τῷ δανειστῇ ἔσται· καὶ γὰρ οὐκ ἂν εἴη δίκαιον, τὸν δόντα μὲν χρυσίον, λαβεῖν δὲ χρυσίον μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἀναγκαζόμενον δέξασθαι κτῆσιν ἀκίνητον, μὴ καὶ τὴν καλλίονα τῶν τοῦ χρεώστου πραγμάτων, καὶ ἣν ἐκεῖνος αἱρεῖται λαβεῖν, καὶ ταύτην γοῦν ἔχειν παραψυχήν, ὅτιπερ εἰ χρυσίον οὐκ εἴληφεν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου τὸ αἱρεθὲν αὐτῷ κατεκτήσατο.

92. Ὁ δεσπότης προστησάμενος τὸν οἰκέτην αὐτοῦ πραγμα-

89. Κἀνεὶς δὲν δανείζεται ἀπὸ τοὺς δημοσίους θησαυροὺς· εἰ δὲ χωρὶς βασιλικὴν προσταγὴν δανεισθῇ τις ἀπὸ βασιλικὸν ταμεῖον κρυφίως ἢ φανερῶς ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ἢ μὲ ἐγγυήσεις, δημεύεται καὶ περιορίζεται· καὶ ὁ δανείσας δὲ ἀπὸ βασιλικοὺς θησαυροὺς κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

90. Ἡ περὶ δανείου ἀγωγὴ ἐὰν αὐτὸ συμφωνηθῇ ἀπ' ἀρχῆς προσωπικὸν, σβύνεται μὲ τῆς τριακονταετίας τὴν παραγραφήν· ἡ δὲ ἐνυπόθηκος ἐκτείνεται ἕως τεσσαράκοντα ἔτη.

91. Ἐάν τις δώσῃ χρήματα πιστεύων εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ δανεισθέντος, οὗτος δὲ εἰς χρήματα δὲν εὐπορῇ πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ χρέους, ἀλλ' ἔχει ἀκίνητον περιουσίαν, ὁ δὲ δανειστὴς στενοχωρῇ αὐτὸν καὶ ἐπιζητῇ ἐξάπαντος τὰ χρήματα, καὶ αὐτὰ πρόχειρα δὲν ἦναι οὐδὲ περιουσία τις κινητὴ, δίδεται εἰς τὸν δανειστὴν, ἐὰν θέλῃ, νὰ λάβῃ καὶ ἀκίνητα πράγματα ἀντὶ χρημάτων. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἀγοράζῃ τις τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ πράγματα, διότι ἴσως ὁ δανειστὴς παραστέκεται καὶ κυρύττει, ὅτι τοῦ δανεισθέντος τὰ πράγματα εἶναι ὑποθηκευμένα, καὶ μὲ τοῦτο φοβίζει τοὺς βουλομένους νὰ τὰ ἀγοράσωσι· τότε εἰς μὲν τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν οἱ ἐνδοξότατοι τῆς ἡμετέρας πολιτείας δικασταὶ κατὰ τὴν εἰς ἕκαστον τεταγμένην ἀπὸ τὸν νόμον καὶ ἡμᾶς δικαιοδοσίαν, εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας οἱ δικασταὶ τῶν θεμάτων παρασκευάζουσιν, ὥστε, ἀφοῦ ἐκτιμηθῶσιν ἀκριβῶς τὰ πράγματα τοῦ χρεωστοῦντος, νὰ δοθῇ εἰς τοὺς δανειστὰς κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους κτῆσις ἀκίνητος, μὲ ὁποίαν ἀσφάλειαν θὰ δυνηθῇ ὁ χρεώστης νὰ δώσῃ· ὁ δὲ δανειστὴς ἐκλέγει ἀπὸ τὰ διδόμενα ἀκίνητα· διότι δὲν εἶναι δίκαιον ὁ δώσας χρήματα, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὰ ἀναλάβῃ, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος νὰ δέχηται κτήματα ἀκίνητα, νὰ μὴ λάβῃ καὶ τὰ καλλίτερα ἀπὸ τοῦ χρεώστου τὰ πράγματα, καὶ ὁποῖα αὐτὸς προαιρεῖται, διὰ νὰ ἔχῃ τοὐλάχιστον τὴν παραψυχὴν ταύτην, ὅτι καὶ ἂν δὲν ἔλαβε χρήματα, ὅμως ἀντὶ τούτων ἀπέκτησεν ὅσα κτήματα ἤρεσεν.

92. Ὁ δεσπότης καταστήσας τὸν δοῦλόν του ἐπιστάτην ἐμ-

τείας τινὸς τότε κατέχεται δανειζομένου αὐτοῦ, ὅτε ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ δανείζεσθαι· εἰ δὲ μὴ δείκνυται ἐπιτρέψας, τότε ζητοῦμεν περὶ τοῦ πεκουλίου τοῦ δούλου, καὶ πληρουμένου κατὰ πρῶτον λόγον τοῦ δεσπότου πληροῦται κατὰ δεύτερον λόγον καὶ ὁ δανειστής. (Β. XVIII. 1. 21).

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν.

1. Εἴ τις δανείσειε καὶ ἐγγυητὴν ἢ μανδάτωρα ἢ ἀντιφωνητὴν προσλάβοι, οὗτος μὴ τὴν πρώτην εὐθὺς κατὰ τοῦ μανδάτωρος ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ ἀντιφωνήσαντος χωρείτω, μηδὲ ἀμελήσας τοῦ δανεισαμένου τὰς παρενθήκας διενοχλείτω· ἀλλὰ χωρείτω πρῶτον ἐπὶ τὸν τὸ χρυσίον εἰληφότα καὶ τὸ δάνεισμα πράξαντα· καὶ εἰ μὲν ἐκεῖθεν ἀπολάβοι, τῶν ἄλλων ἀπεχέσθω· εἰ δὲ οὐκ ἰσχύει παρὰ τοῦ δανεισαμένου λαβεῖν ἢ εἰς μέρος ἢ εἰς ὁλόκληρον, καθόσον ἂν παρ' αὐτοῦ μὴ δυνηθῇ λαβεῖν κατὰ τοσοῦτον ἐπὶ τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν ἢ μανδάτωρα χωρείτω καὶ παρ' ἐκείνου τὸ ὑπολειπόμενον κομιζέσθω. Καὶ εἰ μὲν παρόντες αὐτῷ τύχοιεν καὶ ἀμφότεροι ὅ τε πρωτότυπος ὅ τε ἐγγυησάμενος ἢ μανδατωρεύσας ἢ ἀντιφωνήσας, τὰ προειρημένα ἐκ παντὸς φυλαττέσθω τρόπου. Εἰ δὲ ὁ ἐγγυητὴς ἢ ὁ μανδάτωρ ἢ ἀντιφωνητὴς παρείη, τὸν δὲ πρωτότυπον ἀπεῖναι συμβαίη, δεικνύτω ὁ δανειστὴς τὸν ἐγγυητὴν ἢ ἀντιφωνητὴν ἢ μανδάτωρα· καὶ ὅγε τῷ πράγματι καθήμενος δικαστὴς διδότω καιρὸν τῷ ἐγγυητῇ, ταὐτὸ δ' εἰπεῖν ἀντιφωνητῇ καὶ μανδάτωρι, βουλομένοις τὸν πρωτότυπον ἀγαγεῖν ἐφ' ᾧτε ἐκεῖνον πρότερον ὑπομεῖναι τὴν ἐναγωγὴν, οὕτω τε αὐτοὺς ἐν καταλοίπῳ περυλάχθαι βοηθείᾳ καὶ ἀμυνέτω γε τῷ ἐγγυητῇ καὶ ἀντιφωνητῇ καὶ μανδάτωρι εἰς τὴν τοῦ ἐγγυηθέντος παράστασιν, ὥστε αὐτὸν ἀχθέντα τῆς ἐν τῷ τέως ἐναγωγῆς ἀπαλλάξαι τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ διενοχλουμένους. Εἰ δὲ ὁ χρόνος ὁ ἐπὶ τούτῳ ταχθεὶς ἐξήκοι, τηνικαῦτα ὁ ἐγγυητὴς ἢ μανδάτωρ ἢ ἀντιφωνητὴς ἀγωνι-

πορίου τινὸς τότε ἐνέχεται εἰς τὰ δανειζόμενα ἀπὸ αὐτὸν, ὅταν τὸν ἐσυγχώρησε καὶ νὰ δανείζηται· εἰ δὲ δὲν φαίνεται ὅτι τὸν ἔδωσε τοιαύτην ἄδειαν, τότε ζητοῦμεν περὶ τοῦ χρηματίου τοῦ δούλου, καὶ ἀφοῦ κατὰ πρῶτον λόγον ἱκανοποιηθῇ ὁ δεσπότης πληρόνεται μετὰ ταῦτα καὶ ὁ δανειστής.

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν.

1. Ἐάν τις δανείσῃ καὶ προσλάβῃ ἐγγυητὴν ἢ ἐντολοδόχον ἢ ἀντιφωνητὴν, οὗτος δὲν κινεῖται εὐθὺς ἐξαρχῆς κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ τοῦ ἐντολοδόχου ἢ τοῦ ἀντιφωνητοῦ, οὐδὲ ὀφείλει νὰ παρενοχλῇ τοὺς μεσολαβήσαντας ἀμελῶν τὸν δανεισθέντα· ἀλλὰ πρῶτον ἐνάγει τὸν λαβόντα τὰ χρήματα καὶ τὸν συμφωνήσαντα τὸ δάνειον· καὶ εἰ μὲν ἀναλάβῃ ἀπὸ ἐκεῖνον, ἀπέχει ἀπὸ τοὺς ἄλλους· εἰ δὲ ἢ μέρος ἢ τὸ ὅλον νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν δανεισθέντα δὲν δύναται, ἐνάγει τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολοδόχον ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν καὶ ἀπὸ αὐτὸν λαμβάνει τὸ ὑπόλοιπον καὶ ὅσον δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν χρεώστην. Καὶ εἰ μὲν εἶναι παρόντες ἀμφότεροι καὶ ὁ πρωτότυπος καὶ ὁ ἐγγυηθεὶς ἢ ὁ ἐντείλας ἢ ὁ ἀντιφωνήσας, φυλάττονται ἐξάπαντος τὰ προλεχθέντα. Εἰ δὲ ὁ ἐγγυητὴς ἢ ὁ ἐντολοδόχος ἢ ὁ ἀντιφωνητὴς εἶναι παρὼν, ὁ δὲ πρωτότυπος συμβῇ νὰ ἀποδημῇ, ὁ δανειστὴς ὀφείλει νὰ δυκνύῃ τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολοδόχον· καὶ ὁ προεδρεύων εἰς τὴν διαφορὰν δικαστὴς δίδει καιρὸν εἰς τὸν ἐγγυητὴν, καθὼς καὶ εἰς τὸν ἐντολοδόχον ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν, ὅταν θέλωσι νὰ παραστήσωσι τὸν πρωτότυπον διὰ νὰ ἐναχθῇ πρότερον ἐκεῖνος, καὶ οὕτως αὐτοὶ νὰ φυλάττωνται διὰ τὴν κατάλοιπον βοήθειαν καὶ προστατεύει τὸν ἐγγυητὴν καὶ τὸν ἐντολοδόχον καὶ τὸν ἀντιφωνητὴν νὰ παρασταίνωσι τὸν ἐγγυημένον χρεώστην, ὥστε ἐναχθεὶς αὐτὸς νὰ ἀπολυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἤδη ἀγωγὴν τοὺς παρενοχλουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἰ δὲ ὁ πρὸς τοῦτο ὁρισθεὶς χρόνος παρέλθῃ, τότε ἀγωνίζεται ὁ ἐγγυητὴς ἢ ὁ ἐντολοδόχος ἢ ὁ ἀντιφωνητὴς καὶ καταβάλλει τὸ χρέος ὑπὲρ τοῦ ἐγ-

ζέσθω τὴν δίκην καὶ τὸ χρέος ἐκτιννύτω ὑπὲρ τοῦ ἐγγυηθέντος, ἢ ὑπὲρ οὗ τὰς ἐντολὰς ἔγραψεν ἢ τὴν ἀντιφώνησιν ὑπεισῆλθε, παρὰ τοῦ δανείσαντος ἐκχωρούμενος ἀγωγάς. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐπὶ τὰ πράγματα τοῦ δανεισαμένου, εἰ παρ' ἑτέρου κατέχοιτο, χωρήσει πρότερον, πρὶν ἂν διέλθοι τὴν ἐπὶ ταῖς προσωπικαῖς ἀγωγαῖς ὁδὸν κατά τε μανδατώρων καὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν· οὕτω τε ἐπὶ τὰ πράγματα ἐλθὼν τοῦ πρωτοτύπου, εἴγε παρ' ἑτέρου κατέχοιτο, καὶ τοὺς ἐπειλημμένους αὐτῶν ἐνοχλήσας, εἰ μὴ ἐκεῖθεν σχοίη τὸ ἱκανόν, τηνικαῦτα χωρείτω κατὰ τῶν πραγμάτων τῶν ἐγγυητῶν καὶ μανδατώρων καὶ ἀντιφωνητῶν· ταὐτὸ δέ ἐστιν εἰπεῖν, εἴ τινας ἐγγύας ἔχοιεν, ἅπασί τε αὐτοῖς φημὶ καὶ τοῖς ὑπευθύνοις καὶ ταῖς ὑποθηκαρίαις ἀγωγαῖς ἐνέχεσθαι δυναμένοις· κατὰ μέντοι τοῦ πρωτοτύπου καὶ τῶν ὄντων παρ' αὐτῷ πραγμάτων, εἴτε ταῖς προσωπικαῖς εἴτε ὑποθηκαρίαις εὐθύς, εἴτε ἀμφοτέραις χρήσασθαι βουληθείη, πᾶσαν αὐτῷ δίδομεν ἄδειαν, τὴν ἔμπροσθεν εἰρημένην ὁδὸν καὶ τάξιν ἐπὶ τῶν ἄλλων προσώπων τε καὶ θεμάτων νομοθετήσαντες. Καὶ οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐπὶ δανειστῶν φαμὲν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ὠνήσατό τι παρά τινος.

2. Ὁ χρέος ἄλλου ἀναδεξάμενος, ἐὰν ὁμολογήσῃ καὶ ἀντιφωνήσῃ τὸ χρέος, καλῶς ἀπαιτεῖται. (B. XXVI. 4. 41.)

3. Ὁ ὑπὲρ ἄλλου ἐπερωτηθεὶς ὀφείλει τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, κἂν αὐτὸς μὴ ἔλαβεν (*). (B. XXVI. 4. 31.)

4. Ἐὰν ὑπὲρ ἀλλοτρίου χρέους ἑαυτὸν καταβαλεῖν ἀντερώνησας, ἢ ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει σου ἀγωγὴ οὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν σῶν διηνεκῶς ἁρμόζει. (B. XXVI. 3. 1.)

5. Ἐγγύας γυνὴ οὐ δίδωσι πρός τινα, ἀλλ' οὐδὲ ἐὰν δώσῃ, ἐνέχεται. Τότε δὲ μόνον ἐνέχεται εἰς ἐγγύην ἡ γυνὴ, ὅταν λάβῃ τι δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐγγυήσασθαι· ἡ γὰρ ὑπὲρ τῆς ἐγγύης δωρεὰ

(*) Ὑπόθεσον ὅτι μέλλων τις νὰ δανεισθῇ ἀπό τινα παρέστησεν εἰς

γυημένου ἢ ὑπὲρ οὗτινος ἔγραψε τὰς ἐντολὰς ἢ ἀνεδέχθη τὴν ἀντιφώνησιν, ὁ δὲ δανείσας παραχωρεῖ εἰς τοῦτον τὰς ἀγωγάς. Πλὴν οὐδὲ εἰς τοῦ δανεισθέντος τὰ πράγματα, ἐὰν ἄλλος τὰ κατέχῃ, δὲν χωρεῖ πρότερον, πρὶν ἐπεξέλθῃ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν τὴν ὁδὸν κατὰ τῶν ἐντολέων καὶ τῶν ἐγγυητῶν καὶ τῶν ἀντιφωνητῶν· καὶ οὕτω χωρήσας πρότερον εἰς τοῦ πρωτοτύπου τὰ πράγματα, ἐὰν ἄλλος τὰ κατέχῃ, καὶ παρενοχλήσας τοὺς κατακρατοῦντας αὐτὰ, ἐὰν δὲν ἱκανοποιηθῇ ἀπὸ ταῦτα, τότε μεταβαίνει εἰς τῶν ἐγγυητῶν καὶ τῶν ἐντολοδόχων καὶ τῶν ἀντιφωνητῶν τὰ πράγματα· ἐὰν δηλ. οὗτοι ἔχωσιν ἐγγυήσεις τινὰς, καὶ εἰς ὅλους αὐτοὺς λέγω καὶ εἰς τοὺς ὑποχρέους καὶ τοὺς δυναμένους νὰ ἐνέχωνται εἰς ἐνυποθήκους ἀγωγάς· Κατὰ δὲ τοῦ πρωτοτύπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων πραγμάτων αὐτοῦ, εἴτε τὰς προσωπικὰς, εἴτε τὰς ἐνυποθήκους, εἴτε ἀμφοτέρας τὰς ἀγωγὰς, θελήσῃ νὰ μεταχειρισθῇ, τὸν δίδεται πᾶσα ἄδεια, ἡ δὲ προλεχθεῖσα ὁδὸς καὶ τάξις νομοθετεῖται καὶ περὶ τῶν ἄλλων προσώπων καὶ τῶν περιστάσεων. Καὶ τοῦτο λέγεται ὄχι μόνον περὶ δανειστῶν, ἀλλὰ καὶ ἄν τις ἠγόρασε πρᾶγμα ἀπό τινα.

2. Ὁ ἀναδεχθεὶς χρέος ἄλλου, ἐὰν ὁμολογήσῃ καὶ ἀντιφωνήσῃ τὸ χρέος, καλῶς ἀπαιτεῖται.

3. Ὁ συμφωνήσας ὑπὲρ ἄλλου ὀφείλει νὰ ἱκανοποιήσῃ, καὶ αὐτὸς ἂν δὲν ἔλαβε.

4. Ἐὰν ἀντεφώνησας νὰ καταβάλῃς σὺ ὑπὲρ ἀλλοτρίου χρέους, ἡ περὶ τῆς ἀντιφωνήσεώς σου ἀγωγὴ ἁρμόζει διηνεκῶς ὄχι μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων σου.

5. Ἐγγυήσεις ἡ γυνὴ δὲν δίδει πρός τινα, ἀλλ' οὐδὲ ἐὰν δώσῃ, ἐνέχεται. Τότε δὲ μόνον εἰς ἐγγύησιν ἐνέχεται ἡ γυνὴ, ὅταν λάβῃ τι διὰ νὰ ἐγγυηθῇ καὶ μόνον· διότι ἡ ὑπὲρ τῆς ἐγγυήσεως δωρεὰ

τὸν δανειστὴν ἄλλον ἐγγυώμενον καὶ ὑποχρεούμενον νὰ καταβάλῃ τὸ χρέος, ἐὰν δὲν τὸ πληρώσῃ ὁ πρωτότυπος. Ὁ ἐγγυητὴς λοιπὸν οὗτος ὑπεχρεώθη εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρέους, καὶ πρὶν ὁ ἐγγυημένος ὑποχρεωθῇ.

ποιεῖ αὐτὴν ὑποκεῖσθαι τῇ ἐνοχῇ. Ἀνέχεται δὲ καὶ τότε, ὅτε εἴποι ῥητῶς, ὅτι ἀποβάλλεται τὸ ἴδιον δίκαιον καὶ τὸν νόμον, ὅστις βοηθεῖ αὐτῇ εἰς τὸ μὴ ἐνέχεσθαι εἰς ἐγγύην· ὁ δὲ τοιοῦτος νόμος ἀπὸ τοῦ εὑρόντος αὐτὸν Βελλιάνειος ὀνομάζεται.

6. Γυνὴ ἐγγυωμένη βοηθεῖται· καταβάλλουσα δὲ ὑπέρ τινος οὐκ ἀναλαμβάνει.

7. Ὅτι οὐδὲ κληρικὸς ἐγγύας δίδωσιν, ὡς ὁ κ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανών φησι· διδοὺς γὰρ καθαιρεῖται.

8. Ἐὰν μέλλουσα γυνὴ ἀντιφωνεῖν καταβάλῃ ἢ δώσῃ ἀντ' αὐτῆς ἕτερον χρεώστην, χώραν οὐκ ἔχει τὸ δόγμα· αἱ γὰρ ἕνοχοι γενόμεναι βοηθοῦνται, οὐ μὴν αἱ τὰ ἴδια μειώσασαι. (B. XXVI. 7. 39.)

9. Γυνὴ καταβαλοῦσα ὑπέρ τινος οὐκ ἀντιφωνεῖ.

10. Καὶ ἀλληλεγγύως δανειζομένη μετά τινος γυνὴ βοηθεῖται.

11. Αἱ γυναῖκες ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται, ἐν ᾧ μὴ ἐντερκεδεύουσιν· ἤγουν ἰδίῳ ὀνόματι ἢ κέρδει ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται· ὑπὲρ ἀλλοτρίου δὲ ἀντιφωνοῦσαι βοηθοῦνται. (B. XXVI. 7. 1.)

12. Αἱ ἀπατώμεναι, οὐ μὴν αἱ ἀπατῶσαι βοηθοῦνται ἐν ἑκάστῃ ἐνοχῇ, καὶ ὅτε ἄλλον διεκδικοῦσιν. Οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται γυνὴ διεκδικεῖν οὔτε τὸν ἴδιον ἄνδρα, οὔτε τὸν υἱόν, οὔτε τὸν πατέρα· εἰ δὲ ἐκδικεῖ ἐκεῖνον, ὅστις καταδικαζόμενος δύναται χωρεῖν κατ' αὐτῆς, οὐ δοκεῖ ἀντιφωνεῖν.

13. Ἡ διάταξις βούλεται, τὴν γυναῖκα λαβοῦσάν τινα καὶ ἀντιφωνήσασαν μηκέτι βοηθεῖσθαι ἀπὸ τοῦ δόγματος, εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως ἀντεφώνησεν. (B. XXVI 7. 87.)

14. Ἐὰν ἀπατῶσα γυνὴ ἢ γινώσκουσα μὴ ἐνέχεσθαι ἀντιφωνήσῃ, οὐ βοηθεῖται. (B. XXVI. 7. 61.)

15. Καὶ ὁ κατὰ μανδάτον τῆς γυναικὸς ἀντιφωνήσας βοηθεῖται.

16. Ἐὰν γυνὴ παρὰ τὸν νόμον ἀφήλικι ἐγγυήσηται, εἰ μὲν εὔπορός ἐστιν ὁ χρεώστης, οὐκ ἐνάγεται ἡ γυνή· εἰ δὲ ἄπορος, ἐνάγεται. (B. X. 4. 12.)

τὴν ὑποχρεόνει. Ἐνέχεται δὲ καὶ ὅταν εἰπῇ ῥητῶς, ὅτι παραιτεῖ τὸ ἰδιόν της δικαίωμα καὶ τὸν βοηθοῦντα αὐτὴν νόμον εἰς τὸ νὰ μὴ ἐνέχηται ἀπὸ τὴν ἐγγύησιν. Ὁ δὲ τοιοῦτος νόμος λέγεται ἀπὸ τοῦ εὑρετοῦ τόνομα Βελλιάνειον δόγμα.

6. Γυνὴ ἐγγυωμένη βοηθεῖται· καταβάλλουσα δὲ ὑπέρ τινος, δὲν ἀναλαμβάνει.

7. Οὐδὲ ὁ κληρικὸς ἐγγυᾶται κατὰ τὸν κ'. κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· διότι ἐγγυόμενος καθαιρεῖται.

8. Ἐὰν γυνὴ μέλλουσα νὰ ἀντιφωνήσῃ καταβάλῃ ἢ δώσῃ ἀντ' αὐτῆς ἄλλον χρεώστην, τὸ δόγμα δὲν ἔχει χώραν· διότι αἱ ὑποχρεούμεναι βοηθοῦνται, καὶ ὄχι αἱ ἐλαττόνουσαι τὰ ἰδικά των.

9. Γυνὴ καταβάλλουσα ὑπέρ τινος δὲν ἀντιφωνεῖ.

10. Καὶ ἀλληλεγγύως δανειζομένη μέ τινα γυνὴ βοηθεῖται.

11. Αἱ γυναῖκες ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται, ὅπου δὲν μεσιτεύουσιν· ἤγουν εἰς τὸ ἰδιόν των ὄνομα καὶ πρὸς κέρδος ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται· ἀντιφωνοῦσαι δὲ ὑπὲρ ἄλλου βοηθοῦνται.

12. Αἱ ἀπατώμεναι, καὶ ὄχι αἱ ἀπατῶσαι βοηθοῦνται εἰς ἑκάστην ὑποχρέωσιν, καὶ ὅταν διεκδικῶσιν ἄλλον. Διότι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ διεκδικῇ οὔτε τὸν ἴδιόν της ἄνδρα, οὔτε τὸν υἱόν, οὔτε τὸν πατέρα· εἰ δὲ διεκδικεῖ ἐκεῖνον, ὅστις καταδικαζόμενος δύναται νὰ κινῇ κατ' αὐτῆς, δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀντιφωνεῖ.

13. Κατὰ τὴν διάταξιν, ἡ γυνὴ λαβοῦσα τινὰ καὶ ἀντιφωνήσασα δὲν βοηθεῖται πλέον ἀπὸ τὸ δόγμα, εἴτε ἐγγράφως, εἴτε ἀγράφως ἀντεφώνησεν.

14. Ἐὰν ἀπατῶσα γυνὴ ἢ γινώσκουσα ὅτι ἐνέχεται ἀντιφωνήσῃ, δὲν βοηθεῖται.

15. Καὶ ὁ κατ' ἐντολὴν τῆς γυναικὸς ἀντιφωνήσας βοηθεῖται.

16. Ἐὰν γυνὴ παρὰ τὸν νόμον ἐγγυηθῇ ἀνήλικον, εἰ μὲν ὁ χρεώστης εἶναι εὔπορος, δὲν ἐνάγεται ἡ γυνή· εἰ δὲ ἄπορος, ἐνάγεται.

17. Ἡ γυνὴ κἂν πολλάκις μετὰ οἱονδήποτε χρόνον ἐπερωτηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται.

18. Ἐὰν ἀντιφωνήσασα γυνὴ μετὰ δύο ἔτη τῆς ἀντιφωνήσεως εἰς δεύτερον ἐπερωτηθῇ ἤγουν ἐγγυητὴν παράσχῃ, οὐ βοηθεῖται (B. XXVI. 7. 86.)

19. Οὐ μόνον ἡ γυνὴ ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται, ἀλλὰ καὶ ὁ ταύτης ἐγγυησάμενος· κἂν ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ἀντιφωνήσῃ γυνή, βοηθεῖται. (B. XXVI. 7. 78.)

20. Ὁ ὑπεξούσιος καλῶς ὑπὲρ πατρὸς ἐγγυᾶται· καὶ γινόμενος γὰρ αὐτεξούσιος εἰς ὅσον ἐποίησεν ὑπεξούσιος, ἐνέχεται· καὶ ὑπεξούσιος ὢν καταδικάζεται. (B. XXVI. 1. 10.)

21. Ἐὰν ἐγὼ καὶ γυνὴ ἐγγυησώμεθα εἰς ὁλόκληρον, ἐγὼ μόνος ἐνέχομαι· εἰ δὲ μετὰ ἀφήλικος ἐγγυήσωμαι καὶ ἀποκατασταθῇ, τότε εἰς ὁλόκληρον ἐνέχομαι, ὅτε πρώτως ἐνεγγυησάμην, εἰ μὴ κατὰ δόλον τοῦ δανειστοῦ προσελήφθη. (B. XXVI. 1. 48.)

22. Ἐκ πολλῶν ἐγγυητῶν ἐὰν ὁ εἷς ὑπὲρ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος καταβάλῃ, οὐκ ἀναλαμβάνει· οὐ γάρ ἐστι μὴ χρεωστούμενον. (B. XXVI. 1. 49.)

23. Ἐὰν ἐγγυήσηταί τις, ὅτι παρίστησιν ἐντὸς τοῦδε τοῦ χρόνου τόνδε, ἐπείτοι γε δίδωσι πρόστιμον, φαμὲν ὅτι, κἂν μὴ παραστήσῃ ἐντὸς τῶν ἓξ μηνῶν, δίδοται αὐτῷ ἕτερος τοσοῦτος χρόνος· εἰ δὲ πλείων εἴη ὁ ἓξ ἀρχῆς, ἑξάμηνος μόνον εἰς ὑπέρθεσιν αὐτῷ δίδοται. (B. XXVI. 1. 90.)

24. Ἐπὶ τόκοις ἐγγυητὴς οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ τοιόνδε τι συμφωνηθῇ. (B. XXVI. 1. 68.)

25. Οἱ ἐγγυώμενοι ἀφήλικα, ἀφισταμένου αὐτοῦ τοῦ ἀφήλικος καὶ μὴ ποιοῦντος εἰς ὃ αὐτὸν ἐγγυήσαντο, βοηθοῦνται. (B. XXXV. 14. 80.)

26. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμερῶν ἔχει προθεσμίαν.

27. Ὁ ἐπὶ ταβουλαρίου, ὡς ἐν καταθέσει τινὰ ἐγγυώμενος ἐπὶ ἰδιωτικῇ αἰτίᾳ, ἐντὸς μόνων δύο μηνῶν κατέχεται, εἰ μὴ ἅρπ-

17. Ἡ γυνὴ καὶ πολλάκις μετὰ οἱονδήποτε χρόνον ἐὰν συνομολογήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός της, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται.

18. Ἐὰν ἀντιφωνήσασα γυνὴ μετὰ δύο ἔτη τῆς ἀντιφωνήσεως ὑποσχεθῇ εἰς ἄλλον ἤγουν δώσῃ ἐγγυητὴν, δὲν βοηθεῖται.

19. Ὄχι μόνον ἡ γυνὴ ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγγυηθεὶς αὐτήν· καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός της ἐὰν ἀντίφωνήσῃ ἡ γυνὴ, βοηθεῖται.

20. Ὁ ὑπεξούσιος καλῶς ἐγγυᾶται ὑπὲρ πατρός· διότι καὶ αὐτεξούσιος γινόμενος, ἐνέχεται εἰς ὅσα ἔκαμεν ὑπεξούσιος· καὶ ὑπεξούσιος ὢν καταδικάζεται.

21. Ἐὰν ἐγγυηθῶμεν ἐγὼ καὶ γυνὴ εἰς ὁλόκληρον, ἐγὼ μόνος ἐνέχομαι· εἰ δὲ συνεγγυηθῶ μὲ ἀνήλικον καὶ ἀποκατασταθῇ, τότε ἐνέχομαι εἰς τὸ ὅλον, ὅταν πρῶτος ἐγγυήθην, ἐκτὸς ἂν προσελήφθη κατὰ δόλον δανειστοῦ.

22. Ἐὰν ὁ εἷς ἀπὸ πολλοὺς ἐγγυητὰς καταβάλῃ ὑπὲρ τὸ ἀναλογοῦν μέρος του, δὲν τὸ ἀναλαμβάνει· διότι δὲν εἶναι ἀχρεώστητον.

23. Ἐὰν ἐγγυηθῇ τις, ὅτι ἐντὸς τοῦ παρόντος ἔτους παρασταίνει τὸν δεῖνα, ἄλλως δίδει πρόστιμον λέγομεν ὅτι, κ' ἐὰν δὲν τὸν παραστήσῃ ἐντὸς ἑξαμηνίας, τὸν δίδεται ἄλλος τόσος χρόνος· εἰ δὲ ὁ ἑξαρχῆς εἶναι πλειότερος, τὸν δίδεται μόνον ἑξαμηνία εἰς ὑπέρθεσιν.

24. Εἰς τόκους ἐγγυητὴς δὲν ἐνέχεται, ἐκτὸς ἐὰν συμφωνηθῇ τοιοῦτό τι.

25. Οἱ ἐγγυώμενοι ἀνήλικον, ἐὰν αὐτὸς ἀπέχῃ, καὶ δὲν ἐκτελῇ ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον τὸν ἐγγυήθησαν, βοηθοῦνται.

26. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμερῶν ἔχει προθεσμίαν.

27. Ὁ ἐγγυώμενός τινα ἐνώπιον συμβολαιογράφου ὡς εἰς κατάθεσιν, διὰ ἰδιωτικὴν ὑπόθεσιν, ἐντὸς μόνον δύο μηνῶν ἐνέχεται, ἐκτὸς

τῶς ἐνεγγυήσατο εἰς πλείονα χρόνον· εἰ δὲ ἐπὶ δημοσίᾳ αἰτίᾳ ἐνεγγυήσατο, δοκεῖ ἐγγράφως ἐγγυᾶσθαι (*) (Β. XXVI. 1. 91).

28. Ἐὰν νομίσματα δανείσω, οὐ δύναμαι λαβεῖν ἐγγυητήν, ἐφ' ᾧ δοῦναί μοι ὑπὲρ αὐτῶν σῖτον· εἰ μὴ γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ δανεισθὲν οὐ προσλαμβάνεται ἐγγυητής. Τὰ μὲν γὰρ φορτία καλῶς εἰς νομ. ἀποτιμῶνται· τὰ δὲ νομίσματα οὐκ ἀποτιμῶνται εἰς φορτία.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — *Περὶ Τόκου.*

1. Τόκος ἀνεπερώτητος οὐκ ἀντιστρέφεται. (Β. XXIII. 3. 52).

2. Ὅτι κἂν ἄγραφος ἐπερώτησις ἐπὶ τόκων γένηται, ἔρρωται.

3. Ὅταν περὶ κέρδους ἀγωνίζωνταί τινες, προτιμᾶται ὁ περὶ τὸ κέρδος τῷ χρόνῳ πρωτεύων (**) (Β. II. 3. 98).

4. Τόκου τόκος οὐκ ἀπαιτεῖται, ἀλλ' οὐδὲ τόκος ἀνεπερώτητος, τοὐτέστι περὶ οὗ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ὑποθέσεως μὴ γέγονεν ἐπερώτησις ἤγουν συμφωνία.

5. Τῶν τόκων τὸ κεφάλαιον διπλασιαζόντων ὁ τόκος παύεται. (Β. XXIV. 6. 26).

6. Πολλὴ ἐστὶ διαφορὰ ἐπερωτήσεως ἐπὶ τόκων καὶ συμφωνίας· εἰ μὲν γὰρ περιέχεται τῷ ὁμολόγῳ, ὁμολογεῖς παρέχειν μοι καὶ τοὺς τόκους; τοῦτο ἰσχυρόν ἐστι πρὸς ἀπαίτησιν· εἰ δὲ οὕτως ἁπλῶς γέγραπται, ἐδανεισάμην ἀπὸ σοῦ τόδε, καὶ συνεφώνησα δοῦναι σοι καὶ τοὺς τόκους, τοῦτο οὐ πάνυ ἰσχυρόν ἐστι πρὸς ἀπαίτησιν τῶν τόκων. (Β. XXIII. 3. 31).

(*) Σημείωσαι, ὅτι ὁ ἀγράφως ἐγγυώμενος ἐντὸς δύο μηνῶν ἐνέχεται κατὰ πρόληψιν.

(**) Ὅταν, λέγει, δύο τινὲς ἀγωνίζωνται διὰ κέρδους λῆψιν, προτιμᾶται ὁ πρῶτος χρεωστηθεὶς εἰς τὸ τοιοῦτο χρέος. Ἐδάνεισα παραδ. χ. τὸν Πέτρον νομίσματα δέκα, συμφωνήσας νὰ λάβω τόκον νίμισμα λ. χ. ἓν κατὰ μῆνα. Μετὰ ἓν ἢ δύο ἔτη ἐδάνεισας καὶ σὺ τὸν αὐτὸν ἄλλα δέκα νομίσματα καὶ ἐσυμφώνησας νὰ λαμβάνῃς κατὰ μῆνα νόμισμα ἕν. Παρῆλθεν ἱκανὸς καιρὸς καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον ἐλάβομεν ἀμφότεροι, ἐχρεωστούμεθα δὲ τοὺς τόκους, οἵτινες εἶναι κέρδος· εὑράντες δὲ περιουσίαν τινὰ τοῦ χρεώστου (ὑπόθεσον δὲ ὅτι ἔμεινεν ἄπορος) ἠγωνιζόμεθα τίς ἐξ ἡμῶν θὰ λάβῃ τὴν εὑρεθεῖσαν ὀλίγην περιουσίαν διὰ τοὺς χρεωστουμένους τόκους· καὶ ὑπόθεσον ὅτι ἡ ὀλίγη αὕτη περιουσία δὲν ἐξαρκοῦσεν ἴσως πρὸς ἀμφοτέρων ἡμῶν τοὺς τόκους ὁλοκλήρους. Ὁ νόμος λέγει, ὅτι τὰ εὑρεθέντα θὰ λάβῃ ὁ πρῶτος δανείσας καὶ κατὰ τὸν χρόνον πρωτεύων εἰς τοὺς τόκους, ἤτοι ὁ πρῶτος τοὺς τόκους συμφωνήσας καὶ χρεωστούμενος.

ἂν ἐγγυηθῇ ῥητῶς διὰ πλειότερον χρόνον· εἰ δὲ ἐγγυήθη διὰ δημοσίαν ὑπόθεσιν, ὑπολαμβάνεται ὅτι ἐγγυᾶται ἐγγράφως.

28. Ἐὰν δανείσω νομίσματα, δὲν δύναμαι νὰ λάβω ἐγγυητὴν, διὰ νά με δώσῃ ἀντ' αὐτοῦ σῖτον· ὡς ἐγγυητοῦ μὴ προσλαμβανομένου, ἐὰν δὲν ἦναι διὰ τὸ δανεισθὲν αὐτό. Διότι αἱ μὲν πραγματεῖαι καλῶς ἐκτιμῶνται εἰς νομίσματα· τὰ δὲ νομίσματα δὲν ἐκτιμῶνται εἰς πραγματείας.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — *Περὶ τόκου.*

1. Τόκος ἀσυμφώνητος δὲν ἀποδίδεται.

2. Καὶ ἄγραφος συμφωνία ἐὰν γείνῃ περὶ τόκων, ἰσχύει.

3. Ὅταν περὶ κέρδους ἀγωνίζωνταί τινες, προτιμᾶται ὁ κατὰ τὸν χρόνον πρωτεύων εἰς τὸ κέρδος.

4. Τόκου τόκος δὲν ἀπαιτεῖται, ἀλλ' οὐδὲ τόκος ἀσυμφώνητος, τουτέστι περὶ οὗτινος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος δὲν ἔγεινε συμφωνία.

5. Ὅταν οἱ τόκοι διπλασιάζωσι τὰ κεφάλαια ὁ τόκος παύει.

6. Εἰς τόκους εἶναι μεγάλη διαφορὰ συνομολογήσεως καὶ συμφωνίας· διότι εἰ μὲν περιέχε ται εἰς τὴν συνομολόγησιν, ὁμολογεῖς νά με δώσῃς καὶ τοὺς τόκους; τοῦτο εἶναι ἰσχυρὸν πρὸς ἀπαίτησιν· εἰ δὲ γράφεται οὕτως ἁπλῶς, ἐδανείσθην ἀπό σε τοῦτο, καὶ ἐσυμφώνησα νά σε δώσω καὶ τοὺς τόκους, τὸ τοιοῦτο δὲν εἶναι πολλὰ ἰσχυρὸν πρὸς ἀπαίτησιν τῶν τόκων.

7. Τὸ χωρὶς δήλης ποσότητος ἐπερωτῆσαι τοὺς ἁρμόζοντας τόκους οὐδέν ἐστιν.

8. Ὁ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ πολὺν χρόνον μὴ ἀπαιτήσας τόκους οὐ καλῶς ἀπαιτεῖ τοὺς προλαβόντας.

9. Ἐάν τις χρεωστῶν κεφάλαιον τόκους μὴ κεχρεωστημένους καταβάλλῃ, οὐκ ἀναλαμβάνει· ὁ δὲ τόκους ὑπὲρ τὸ νόμιμον καταβαλὼν οὐκ ἀναλαμβάνει μὲν, καταλογίζεται δὲ αὐτοὺς εἰς τὸ κεφάλαιον. Εἰ δὲ τὸ κεφάλαιον κατέβαλεν, ὡς τὸ κεφάλαιον μὴ χρεωστῶν, εἰ κατέβαλεν, ἀναλαμβάνει· εἴτε πρὸ τοῦ κεφαλαίου τοὺς τόκους κατέβαλεν, εἴτε μετὰ ταῦτα εἴτε ἅμα ἑκάτερον. (Β. XXIV. 6. 26).

10. Ὅτι ὁ ὀρφανικὸς τόκος ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς ἐστιν, ἤγουν νομίσματα δ'.

11. Ὁ μὴ κεχρεωστημένος τόκος εἰ μὲν πρὸ τοῦ κεφαλαίου καταβληθῇ, εἰς κεφάλαιον καταλογίζεται· εἰ δὲ μετὰ τὸ κεφάλαιον καταβληθῇ, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει λοιπὸν εἴς τι καταβληθῆναι, ἀναλαμβάνεται. (Β. XXIII. 3. 66).

12. Εἴτε τόκον τις ὑπὲρ μέτρον, εἴτε τόκων τόκους ἐπερωτήσῃ, τὸ παράνομον ἀφαιρεῖται καὶ τὸ λοιπὸν ἀπαιτεῖται.

13. Οἱ ἀπὸ συμφώνου τόκοι καταβληθέντες οὐ δύνανται ἀναλαμβάνεσθαι, οὐδὲ εἰς κεφάλαιον λογίζονται· μὴ καταβληθέντες δὲ οὐκ ἀπαιτοῦνται. (Β. XXIII. 3. 52.)

14. Ὁ δανειστὴς ὀφείλει δεικνύειν καὶ τὸ χρέος καὶ τὴν τῶν τόκων ἐπερώτησιν· τὸ γὰρ ἐπί τινα χρόνον ἀπὸ συναινέσεως τόκους λαβεῖν οὐ ποιεῖ πρόκριμα τῷ χρεώστῃ.

15. Ἐὰν χρεωστῶμαι παρά τινος ἄνευ τόκου, εἶτα μὴ ἀπολαμβάνων τὸ χρέος κινήσω εἰς δικαστήριον καὶ ἐνεχθῇ ὁ χρεώστης, ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου γίνεται τὸ χρέος ἔντοκον, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ τόκος. (Β. XXIII. 3. 35.)

16. Μετὰ τὴν τετράμηνον τῆς καταδίκης εἴτε δημόσιον ἐστὶν, εἴτε ἰδιωτικὸν χρέος, ἑκατοστιαῖος τόκος δίδοται. (Β. IX. 3. 86)

17. Ἑκατοστιαῖος τόκος ἐστὶν τὸ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν νομίσμασι

7. Ἐὰν χωρὶς φανερὰν χρημάτων ποσότητα συμφωνηθῶσιν οἱ ἁρμόδιοι τόκοι, τοῦτο ὡς οὐδὲν λογίζεται.

8. Ὁ ἀπὸ φιλοτιμίαν μὴ ἀπαιτήσας τόκους διὰ πολὺν καιρὸν δὲν ἀπαιτεῖ καλῶς τοὺς προλαβόντας.

9. Ἐάν τις χρεωστῶν κεφάλαιον καταβάλῃ τόκους ἀχρεωστήτους, δὲν ἀναλαμβάνει αὐτούς· ὁ δὲ καταβαλὼν τόκους ὑπὲρ τὸ νόμιμον ποσὸν δὲν ἀναλαμβάνει αὐτοὺς, ἀλλὰ τοὺς καταλογίζει εἰς τὸ κεφάλαιον. Εἰ δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον κατέβαλεν, ὡς μὴ χρεωστῶν αὐτὸ, ἂν κατέβαλε, τοὺς ἀναλαμβάνει· εἴτε πρὸ τοῦ κεφαλαίου τοὺς τόκους κατέβαλεν, εἴτε μετὰ ταῦτα, εἴτε συγχρόνως ἀμφότερα.

10. Ὁ ὀρφανικὸς τόκος εἶναι ἀπὸ τρίτην ἑκατοστὴν, ἤγουν νομίσματα τέσσαρα.

11. Ὁ ἀχρεώστητος τόκος εἰ μὲν καταβληθῇ πρὸ τοῦ κεφαλαίου, εἰς κεφάλαιον καταλογίζεται· εἰ δὲ μετὰ τὸ κεφάλαιον, ἐπειδὴ δὲν ἔχει πλέον πρὸς τίνα νὰ καταβληθῇ ἀναλαμβάνεται.

12. Εἴτε τόκον ὑπέρμετρον, εἴτε τόκους τόκων συμφωνήσῃ τις, ἀφαιρεῖται τὸ παράνομον καὶ ἀπαιτεῖται τὸ ἐπίλοιπον.

13. Οἱ ἀπὸ συμφωνίαν καταβληθέντες τόκοι δὲν δύνανται νὰ ἀναλαμβάνωνται, οὐδὲ εἰς κεφάλαιον λογίζονται· μὴ καταβληθέντες ὅμως δὲν ἀπαιτοῦνται.

14. Ὁ δανειστὴς ὀφείλει νὰ δεικνύῃ καὶ τὸ χρέος καὶ τῶν τόκων τὴν συμφωνίαν· διότι ἂν πρὸς καιρὸν ἔλαβεν ἀπὸ συναίνεσιν τόκους, δὲν βλάπτει τὸν χρεώστην.

15. Ἐάν τίς με χρεωστῇ χωρὶς τόκον, ἔπειτα μὴ ἀναλαμβάνων τὸ χρέος, κινήσω εἰς δικαστήριον καὶ ἐναχθῇ ὁ χρεώστης, ἀπ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γίνεται τὸ χρέος ἔντοκον, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ τόκος.

16. Μετὰ τὴν τετραμηνίαν τῆς καταδίκης εἴτε δημόσιον, εἴτε ἰδιωτικὸν εἶναι τὸ χρέος, δίδεται ἑκατοστιαῖος τόκος.

17. Ἑκατοστιαῖος τόκος εἶναι ἐὰν δι' ὅλον τὸ ἔτος δίδωνται

ιε'. νομ. ὑπὲρ ὅλου δίδοσθαι ἐνιαυτοῦ διὰ τὸ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν καθ' ἕκαστον μῆνα δίδοσθαι νομ. ἓν, ὅπερ πρὸς ὅλα ταῦτα τὰ ἑκατὸν θεωρούμενον ἑκατοστὸν πάντως ἐστίν· εἰκότως οὖν καὶ ὁ τοιοῦτος τόκος ἑκατοστιαῖος προσαγορεύεται· κατὰ ταῦτα δὲ νοητέον καὶ τὸ ἄχρι τετάρτης ἑκατοστῆς καὶ τὸ ἄχρις ἡμίσεως καὶ ἄχρι διμοίρου. (*) (Β. XXIII. 4. 81.)

18. Ὁ διαπόντια χρήματα καὶ καρποὺς δανείζων τελείαν ἑκατοστὴν λαβεῖν δύναται. (Β. XXIII. 3. 74).

19. Ὁ μὴ κινδυνεύων δανειστὴς ἐπὶ τῷ πλοισμῷ τῆς θαλάσσης μείζονα τόκον οὐ λαμβάνει. (Β. LIII. 5. 18).

20. Οἱ ἀναισχύντως τοκίζοντες καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμοῦνται. (Β. XXI. 3. 19).

21. Καρπῶν δανειζομένων δύναται καὶ ἀπὸ συμφώνου τόκος ἀπαιτεῖσθαι. (Β. XXIII. 3. 53.)

22. Ἐπὶ καρπῶν δανειζομένων ἔξεστι καὶ πλείονα τόκον ἐπερωτᾶν διὰ τὸ ἄδηλον τῶν καρπῶν. (Β. XXIII. 3. 71).

23. Ἡ διάταξις ὁρίζει καὶ ποσότητα ῥητὴν τοῖς τόκοις, ἵνα οἱ μὲν ἀπὸ ἰλλουστρίων καὶ ἀνωτέρω ἄχρι τρίτης ἑκατοστῆς μόνον δανείζωσιν· ἀργυροπράται δὲ καὶ ἔμποροι ἄχρι διμοίρου ἑκατοστῆς· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἄχρι ἡμίσεως ἑκατοστῆς· Εἰ δὲ πρὸς οἶκον εὐαγῆ δάνειον εἴη, τότε πάντες οἱ εἰρημένοι μόνον τὸν ἀπὸ τετάρτης ἑκατοστῆς τόκον λαμβανέτωσαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ναυτικῶν δανείων καὶ ἐπὶ τῶν δανειζομένων εἰδῶν, ἐφ' ὧν τὸ παλαιὸν ἐξῆν πλείονα τόκον λαμβάνειν, μόνον μέντοι ἕως ἑκατοστῆς καὶ μὴ περαιτέρω· μὴ βουλομένη μηδὲ διὰ παρακατάσχεως ἐνεχύρων μείζονα τόκον λαμβάνεσθαι, μήτε τοὺς δι-

(*) Τὸ ἕως τρίτην ἑκατοστὴν τὸ εἰς ἑκάστην λίτραν νομίσματα τέσσαρα σημαίνει· τὸ δὲ ἕως ἥμισυ ἑκατοστῆς, τὸ εἰς ἑκάστην λίτραν νομίσματα ἕξ. Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τετάρτην ἑκατοστὴν, τὸ εἰς ἑκάστην λίτραν νομίσματα τρία σημαίνει. Ὁ ἑκατοστιαῖος ὅμως τόκος εἶναι νομίσματα δώδεκα εἰς τὴν λίτραν. Πῶς δὲ λέγεται ἑκατοστιαῖος, ἐνῷ ἡ λίτρα δὲν ἐκτιμᾶται νομίσματα ἑκατὸν, ἀλλ' ἑβδομήκοντα δύο, δῆλον γίνεται

εἰς τὰ ἑκατὸν δώδεκα νομίσματα, ὡς διδομένου ἑνὸς νομίματος κατὰ μῆνα εἰς τὰ ἑκατὸν, τὸ ὁποῖον θεωρούμενον πρὸς ὅλα ταῦτα τὰ ἑκατὸν εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ ἑκατοστόν. Εὐλόγως λοιπὸν καὶ ὁ τοιοῦτος τόκος ἑκατοστιαῖος λέγεται. Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐνόει καὶ τὸ ἕως τετάρτην ἑκατοστὴν καὶ τὸ ἕως τρίτην καὶ ἕως ἥμισυ καὶ ἕως δίμοιρον.

18. Ὁ δανείζων χρήματα διαπόντια καὶ καρποὺς δύναται νὰ λαμβάνῃ τελείαν ἑκατοστήν.

19. Ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς τοὺς θαλασσοπλοίας κινδύνους δανειστὴς πλειότερον τόκον δὲν λαμβάνει.

20. Οἱ τοκίζοντες ἀναισχύντως καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμοῦνται.

21. Ὅταν δανείζωνται καρποὶ, δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ καὶ ὁ ἀπὸ συμφωνίαν τόκος.

22. Εἰς δανειζομένους καρποὺς συγχωρεῖται καὶ πλειότερος τόκος νὰ συμφωνῆται διὰ τὸ ἄδηλον τῆς καρποφορίας.

23. Ἡ διάταξις ὁρίζει καὶ ποσότητα ῥητὴν εἰς τοὺς τόκους, ὥστε οἱ ἀπὸ ἐκλαμπροτάτους καὶ οἱ ἀνωτέρω τούτων δανείζουσι μόνον τρίτην ἑκατοστήν· οἱ δὲ ἀργυροπῶλαι καὶ οἱ ἔμποροι ἕως δίμοιρον ἑκατοστῆς· οἱ δὲ λοιποὶ ὅλοι ἕως ἥμισυ ἑκατοστῆς. Εἰ δὲ ὑπάρχει δάνειον πρὸς ἱερὸν κατάστημα, τότε οἱ λεχθέντες ὅλοι λαμβάνουσι μόνον τὸν ἀπὸ τετάρτην ἑκατοστὴν τόκον. Εἰς δὲ τὰ ναυτικὰ δάνεια καὶ τὰ δανειζόμενα εἴδη, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ παλαιὸν ἐσυγχωρεῖτο νὰ λαμβάνηται πλειότερος τόκος, ὁρίζεται μόνον ἕως ἑκατοστὴν, καὶ ὄχι ἀπέκεινα. Πλειότερος τόκος δὲν λαμβάνεται οὐδὲ ἀπὸ κατακράτησιν ἐνεχύρων, οὐδὲ οἱ δικασταὶ κα-

ἀπὸ τὰ ἑπόμενα. Ἑκατοστὴ σημαίνει ποσότητα συνισταμένην ἀπὸ δώδεκα μέρη· καὶ τὰ δώδεκα ἑκατοστὴ λέγονται, διότι εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπὸ ἑκατόν τινα πράγματα οἱ κύριοι αὐτῶν δώδεκα συνεισέφερον εἰς τὸ κοινόν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως εὑρέθησαν εἰς τοὺς παλαιούς· ἡμεῖς δὲ καθὼς βλέπομεν ὅτι γίνεται τὴν σήμερον, οὕτω καὶ λέγομεν ἀναμφιβόλως.

καστάς ποτε καταδικάζειν εἰς πλείονα τόκον προράσει τῆς τῶν τόπων συνηθείας. Εἰ δέ τις πλείονα τόκον λάβοι, εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸν λογίζεσθαι, κἂν ὁπωσδήποτε λάβῃ, ἢ τι ἕτερον καθ' οἱονδήτινα τρόπον. Μηδὲ ὑπὲρ τοῦ τόκου τοῦ μέλλοντος χρόνου, μηδὲ ὑπὲρ τοῦ τόκου τῶν ἤδη παρελθόντων χρόνων δύνασθαι κατὰ μηδένα τρόπον τόκον ἐπερωτηθῆναι, μηδὲ εἰ κατὰ τὸ σχῆμα τὸ τοῖς παλαιοῖς γνωριζόμενον γένηται· καὶ οἱ κατὰ μικρὸν καταβαλλόμενοι τὸ διπλοῦν τοῦ χρέους οὐχ ὑπερβαίνουσιν. (Β. XXIII. 3. 74).

24. *Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος τὸν τόκον ἀπαγορεύουσα.* Εἰ καὶ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἔδοξε δεκτέαν εἶναι τὴν τῶν τόκων ἔκτισιν, ἴσως διὰ τὴν τῶν δανειστῶν δυσκληρίαν τε καὶ ὠμότητα, ἀλλ' οὖν ὡς ἀναξίαν τῆς ἡμῶν τῶν χριστιανῶν πολιτείας ἀπευκταίαν εἶναι κεκρίκαμεν, ἅτε παρὰ τῆς θείας νομοθεσίας κεκωλυμένην. Διὸ κελεύει ἡ ἡμετέρα γαληνότης μηδενὶ μηδαμῶς ἐξεῖναι ἐν μηδεμιᾷ ὑποθέσει τόκον εἰληφέναι, ἵνα μὴ τῷ νόμον φυλάττειν νόμον θεοῦ παραβαίνωμεν· ἀλλὰ κἂν εἴ τις ὁσονδήποτε λάβοι, εἰς τὸ χρέος λογισθήσεται.

26. Ὅτι ἱερωμένος τόκους ὅλως οὐ συγχωρεῖται λαμβάνειν· ἀλλαχοῦ δὲ εὕρηται, καὶ ὡς καθαίρεται γὰρ τοῦτο ποιῶν, ὡς ὁ ιζ'. κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου φησὶ καὶ ὁ ι'. τῆς ἐν Τρούλλῳ, τῆς καὶ ς'. λεγομένης· πῶς γάρ; ὃς οὐδὲ πράγματα ἔχειν συγχωρεῖται, ἢ βιωτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν ἐνασχολεῖσθαι.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ μισθώσεως, ἐν ᾧ περὶ ἐργολάβων.
Ἐκ τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον [προχείρου].

1. Μίσθωσίς ἐστιν ὅταν τις οἶκον ἢ ἴδιον ἀγρὸν πακτεύσῃ πρός τινα, ἐφ' ᾧ λαμβάνειν ἐτήσιον πάκτον· ἢ ὅταν δώσῃ ὕλην, χαλκόν τινα ἢ χρυσὸν ἢ ἄργυρον τεχνίτῃ ἐπὶ τῷ κατασκευάσαι αὐτὸ

ταδικάζουσι ποτὲ εἰς πλειότερον τόκον κατὰ πρόρασιν τῆς συνηθείας τῶν τόπων· εἰ δέ τις λάβῃ πλειότερον τόκον, καταλογίζει αὐτὸν εἰς τὸ κεφάλαιον, ὅπως κ' ἂν λάβῃ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλό τι καθ' οἱονδήτινα τρόπον. Δὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ συμφωνηθῇ τόκος οὔτε διὰ τὸν τόκον τοῦ μέλλοντος χρόνου, οὔτε διὰ τὸν τόκον τῶν ἤδη παρελθόντων ἐτῶν, οὐδ' ἐὰν κατὰ τὸν νόμιμον εἰς τοὺς παλαιοὺς τύπον γείνῃ τὸ τοιοῦτο. Καὶ οἱ κατ' ὀλίγον καταβαλλόμενοι τόκοι δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνωσι τὸ διπλοῦν τοῦ χρέους.

24. *Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος ἀπαγορεύουσα τὸν τόκον.* Ἂν καὶ πολλοὶ τῶν προγενεστέρων ἡμῶν ἀπεδέχθησαν τῶν τόκων τὴν ἀπόδοσιν, διὰ τῶν δανειστῶν ἴσως τὴν σκληρότητα καὶ ὠμότητα, ἀλλ' ὡς ἀναξίαν ἡμῶν τῶν χριστιανῶν καὶ ἀπαγορευομένην ἀπὸ τοὺς θείους νόμους τὴν ἐκρίναμεν ἀπευκταίαν. Ὅθεν ἡ ἡμετέρα γαληνότης προστάζει νὰ μὴ συγχωρῆται παντελῶς εἰς κἀνένα νὰ λαμβάνῃ τόκον διὰ κἀμμίαν αἰτίαν, μήπως νόμον φυλάττοντες παραβαίνωμεν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ· ἀλλ' ὅσον κ' ἐὰν λάβῃ τις, εἰς τὸ χρέος ὀφείλει νὰ λογίζηται.

25. Ἱερώμενος δὲν συγχωρεῖται ποσῶς νὰ λαμβάνῃ τόκους. Ἀλλαχοῦ δὲ εὑρίσκεται ὅτι καὶ καθαιρεῖται ἐὰν κάμῃ τοῦτο, ὡς διατάττει ὁ ιζ'. κανὼν τῆς Νικαίας οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ ὁ ι'. τῆς ἐν Τρούλλῳ, τῆς λεγομένης ἕκτης. Καὶ πῶς; ὅταν αὐτὸς μηδὲ ὑπάρχοντα νὰ ἔχῃ δὲν συγχωρεῖται, μηδὲ εἰς βιωτικὰ ἢ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα νὰ ἐνασχολῆται.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ μισθώσεως καὶ περὶ ἐργολάβων.
Ἐκ τοῦ μικροῦ προχείρου κατὰ στοιχεῖον.

1. Μίσθωσις εἶναι ὅταν τις παραχωρῇ πρός τινα ἰδίαν του οἰκίαν ἢ ἀγρὸν κατὰ συμφωνίαν, διὰ νὰ λαμβάνῃ ἐτήσιον μισθόν· ἢ ὅταν δίδῃ πρὸς τεχνίτην ὕλην, χαλκὸν ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον διὰ νὰ κατασκευάσῃ εἶδος τι. Ὡσαύτως μίσθωσις λέγεται καὶ τὸ γι-

ἔργον ἐπὶ μισθῷ· καὶ ὡσαύτως ἐπὶ κατασκευῆς οἴκου καὶ λοιπῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ μισθῷ γινομένης μίσθωσις ὁρίζεται.

2. Ἡ μίσθωσις ὑπὸ τὴν κατὰ συναίνεσιν ἀγωγὴν ἐνάγεται καὶ αὐτὴ καὶ πάντα ὅσα τις ποιῶν λαμβάνει τὸν ἐπὶ τούτοις μισθὸν, ἐπὶ μισθώσει γίνεσθαι λέγεται, καὶ ὅλον τοῦτο τὸν ἔργον μίσθωσις ὀνομάζεται. Μίσθωσις δέ ἐστι καὶ τὸ τὸν ἴδιον οἶκον ἢ ἀγρὸν ἐπὶ πάκτῳ πρός τινα δοῦναι· ἔοικε γὰρ καὶ τοῦτον τρόπον τινὰ τοῖς πραττομένοις ἐπὶ μισθῷ· τὸ δὲ πάκτον δηλοῖ συμφωνίαν, καὶ τὸ ἀπὸ συμφωνίας παρά τινος ὀφειλόμενον πρὸς ἄλλον τινὰ καταβάλλεσθαι.

3. Παρὰ τῷ νόμῳ τὸ εἰπεῖν οὕτως *ὁ μισθώσας* τὸν διδόντα τὸν μισθὸν δηλοῖ· τὸ δὲ εἰπεῖν *ὁ μισθωσάμενος* τὸν λαμβάνοντα τὸν μισθόν· παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ὁ μισθώσας οὐ πάνυ εὔχρηστον· τὸ ὁ μισθωσάμενος δὲ τὸν μισθὸν διδόντα δηλοῖ.

4. Μίσθωμα παρὰ τῷ νόμῳ πάντη μὲν ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὃ ὁ λαμβάνων τὸν μισθὸν συμφωνεῖ ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ καταβαλέσθαι καὶ ἀποδοῦναι· ποτὲ δὲ καὶ ἐπ' ὀλίγον καὶ αὐτὸ τὸ διδόμενον ὡς μισθός.

5. Ἐπὶ μισθώσεως πᾶσαν βίαν, ἥτινι οὐ δυνατὸν ἀντιστῆναι ὁ δεσπότης ἐπιγινώσκει· οἷον τὴν ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ πολεμίων βλάβην καὶ τῶν ὁμοίων. (B. XX. 1. 15.)

6. Ἡ διάταξις βούλεται τὴν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ γινομένην ἀφορίαν μὴ τῷ μισθωτῷ ἐγκινδυνεύεσθαι, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ· εἰ μὴ τὸ ἐναντίον συμπερώνηται, ἢ τὸ ἦθος τοῦ κλίματος τοῦτο βούλεται. Χρὴ μέντοι πρὸς τὰς γενομένας ἤδη εὐφορίας τὴν συμβαίνουσαν ἀφορίαν ἀναλογισθῆναι καὶ οὕτως ἐπικουφισθῆναι τὸν μισθωτὸν μετὰ τῆς εὐφορίας τὴν ἀπομένουσαν βλάβην.

7. Ὁ ἐπὶ χρήμασι μισθωσάμενος τὴν συμβαίνουσαν τοῖς καρποῖς ἄμετρον βλάβην ἐπὶ τῆς λεγομένης θεομηνίας οὐκ ἐπιγινώσκει, ἀλλὰ τὴν μετρίαν. Ὁ δὲ τοὺς καρποὺς μεριζόμενος ὡς μισθωσάμενος ὡσὰν δικαίῳ κοινωνίας καὶ τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν συμμερίζεται τῷ δεσπότῃ. (B. XX. 1. 25.)

νόμενον διὰ μισθὸν εἰς κατασκευὴν οἰκίας καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ὑπηρεσίαν.

2. Ἡ μίσθωσις ὑπάγεται εἰς τὴν κατὰ συναίνεσιν ἀγωγὴν καὶ αὕτη καὶ ὅλα ἐκεῖνα πρὸς κατασκευὴν τῶν ὁποίων λαμβάνεται μισθὸς, λέγεται ὅτι γίνονται κατὰ μίσθωσιν, καὶ ὅλον τὸ ἔργον τοῦτο μίσθωσις ὀνομάζεται. Μίσθωσις δὲ εἶναι καὶ ἐάν τις κατὰ μισθοῦ συμφωνίαν δώσῃ πρός τινα τὴν ἰδίαν του οἰκίαν ἢ τὸν ἀγρόν· διότι καὶ τοῦτο ὁμοιάζει τρόπον τινὰ μὲ τὰ γινόμενα διὰ μισθόν. Μισθὸς δὲ λέγεται τὸ κατὰ συμφωνίαν ὀφειλόμενον ἀπό τινα νὰ καταβληθῇ πρὸς ἄλλον.

3. Εἰς τὰ νομικὰ μισθώσας λέγεται ὁ δίδων τὸν μισθὸν, ἐκμισθώσας δὲ ὁ λαμβάνων τὸν μισθόν. Εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἡ λέξις μισθώσας δὲν εἶναι τόσον εὔχρηστος· μισθωτὴς δὲ ὁ δίδων τὸν μισθόν.

4. Ἡ λέξις μίσθωμα πανταχοῦ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ νομικὰ σημαίνει ὅτι ὁ λαμβάνων τὸν μισθὸν συμφωνεῖ νὰ καταβάλῃ ἢ νὰ ἀποδίδῃ ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ· σπανίως δὲ καὶ αὐτὸ τὸ διδόμενον ὡς μισθός.

5. Εἰς μίσθωσιν πᾶσα βία, ἥτις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκρουσθῇ, ἀνάγεται εἰς τὸν κύριον· καθὼς ἡ ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς καὶ πολεμίους βλάβη καὶ τὰ ὅμοια.

6. Κατὰ τὴν διάταξιν, τοὺς κινδύνους τῆς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν γινομένης ἀφορίας ὑποφέρει ὄχι ὁ μισθωτὴς, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ· ἐκτὸς ἂν ἐσυμφωνήθη τοὐναντίον, ἢ τοῦ τόπου ἡ συνήθεια θέλει τοῦτο. Ἀνάγκη ὅμως ἡ συμβαίνουσα ἀφορία νὰ ἀναλογίζηται μὲ τὰς προλαβούσας ἤδη εὐφορίας καὶ οὕτω νὰ ἐλαφρύνηται ὁ μισθωτὴς εἰς τὴν ὑπολειπομένην μετὰ τὰς ἀφορίας βλάβην.

7. Ὁ μισθώσας μὲ χρήματα δὲν ἀναδέχεται εἰς βάρος του τὴν ἄμετρον βλάβην τὴν συμβαίνουσαν εἰς τοὺς καρποὺς ἀπὸ θεομηνίαν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν. Ὁ δὲ συμμοιράζων τοὺς καρποὺς πάροικος κατὰ τῆς συντροφίας τὸ δικαίωμα συμμοιράζει μὲ τὸν κύριον τοῦ ἀγροῦ καὶ τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν.

8. Ὁ τὴν ὠφέλειαν ἔχων τοῦ πράγματος καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ ἔχειν ὀφείλει (*). (Β. Π. 3 10.)

9. Ἐάν τις ἐνιαυτὸν συγχωρήσῃ τῷ μισθωτῷ διὰ τὴν ἀφορίαν καὶ εὐφορία ἐν τοῖς ἑξῆς ἐνιαυτοῖς γένηται, λαμβάνει τὸ συγχωρηθέν· εἰ δὲ ἐν τῷ ὑστέρῳ ἐνιαυτῷ γέγονεν ἡ ἀφορία καὶ ἡ συγχώρησις, τῶν πρώτων εὑρορησάντων, ἐὰν οἷδεν ὁ μισθώσας, [οὐ] συλλογίζεται. (Β. XX. 1. 15.)

10. Ὅτι τὸν ἐπὶ τριακονταετίᾳ ἐπιμείναντα τῷ ἀγρῷ μισθωτὸν ἀναγκάζω καὶ ἄκοντα γεωργεῖν τοῦτον καὶ οὐ δύναμαι κωλύειν ἢ ἐκδιώκειν αὐτόν. (Β. LV. 1. 18.)

11. Ἐὰν παριόντων τῶν στρατιωτῶν παραχωρήσῃ ὁ μισθωσάμενος, καὶ οἱ στρατιῶται τὰς θυρίδας ἢ ἕτερόν τι ἀφέλωνται, ἐνέχεται, εἴγε μὴ δυνάμενος οὐκ ἀπήγγειλε τῷ δεσπότῃ, ἢ δυνάμενος οὐκ ἀντέστη τοῖς στρατιώταις. (Β. XX. 1. 13.)

12. Ἡ ἀμέλεια τοῦ μισθωτοῦ ἐστιν, ἂν δι' ἔχθραν αὐτοῦ ὁ γείτων κόψῃ δένδρον. Αὐτὸς μέντοι ἐκκόπτων ὑπόκειται πρὸς τῇ ἐπὶ μισθώσει ἀγωγῇ καὶ τῇ περὶ τῶν δένδρων τῶν κλοπιμαίως ἐκτεμνομένων ἀγωγῇ καὶ τῇ περὶ βίας ἢ λάθρα. (Β. XX. 1. 25.)

13. Ἐὰν συμβῇ συμρωνηθῆναι τοὺς μισθωσαμένους οἶκον ἀβλαβὲς ἔχειν τὸ πῦρ καὶ τυχηρὰ γένηται καῦσις, οὐκ ἐνέχεται ὁ μισθωσάμενος· εἰ δὲ κατὰ ῥαθυμίαν αὐτοῦ συνέβη ἐνέχεται.

14. Ὁ μισθωσάμενος ἀγέλην οὐκ ἐνέχεται, ἐὰν δειχθῇ, ὅτι χωρὶς ἀπάτης αὐτοῦ λῃσταὶ αὐτὴν ἀφεῖλοντο· ἀναλαμβάνει δὲ τοὺς μισθοὺς, οὓς ὑπὲρ τοῦ λειπομένου χρόνου δέδωκεν.

(*) Καθὼς, ἐὰν μεταξὺ δύο τινῶν γείνῃ τελεία πώλησις καὶ ὁ πωληθεὶς ἀγρὸς λόγ. χ. δεχθῇ προσθήκην τινὰ καὶ αὔξησιν. Καὶ τί, ἐὰν ὁ πλησιάζων εἰς τὸν ἀγρὸν ποταμὸς ἀποκόψῃ ἀπὸ τὸν γειτονικὸν μέρος γῆς καὶ κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήτως τὴν προσθέσῃ εἰς τὸν πωλημένον ἀγρόν; Ἡ τοιαύτη ὠφέλεια ἀνήκει εἰς τὸν ἀγοραστὴν καὶ τὸν ἀγρὸν ἂν δὲν παρέλαβε, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ἔχει τὴν ὠφέλειαν, ἀναγκάζεται νὰ ὑποφέρῃ καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ. Καὶ ἀνίσως ὁ ποταμὸς κάμῃ τὸ ἐναντίον καὶ ἀποκόψῃ μᾶλλον ἀπὸ τὸν πωλημένον ἀγρὸν μέρος τι καὶ τοῦτο κατ' ὀλίγον καὶ ἀν-

8. Ὁ ἔχων τὴν ὠφέλειαν τοῦ πράγματος ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ.

9. Ἐάν τις διὰ τὴν ἀφορίαν συγχωρήσῃ εἰς τὸν μισθωτὴν ἓν ἔτος καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἔτη γείνῃ εὐφορία, λαμβάνει τὸ συγχωρηθέν· εἰ δὲ ἡ ἀφορία καὶ ἡ συγχώρησις γείνῃ εἰς τὸ τελευταῖον ἔτος, ἐνῷ τὰ πρῶτα εὑρόρησαν, ἐὰν εἰξεύρῃ ὁ ἐκμισθώσας, δὲν ἐπιλογίζει ταῦτα.

10. Τὸν πάροικον, ὅστις ἐπέμεινεν εἰς τὸν ἀγρὸν τριάκοντα ἔτη, ἀναγκάζω νὰ τὸν γεωργῇ καὶ ἀκουσίως καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὸν ἐμποδίζω ἢ νὰ τὸν ἀποδιώκω.

11. Στρατιωτῶν διαβαινόντων ἐὰν ἀναχωρήσῃ ὁ μισθωτὴς, καὶ οἱ στρατιῶται ἀφαιρέσωσι τὰ παράθυρα ἢ ἄλλο τι, ἐνέχεται, ἐὰν μὴ δυνάμενος δὲν εἰδοποίησε τὸν κύριον, ἢ δυνάμενος δὲν ἀντεστάθη εἰς τοὺς στρατιώτας.

12. Τοῦ μισθωτοῦ εἶναι ἡ ἀμέλεια, ἐὰν δι' ἔχθραν αὐτοῦ ὁ γείτων κόψῃ δένδρον· ἐκκόπτων δὲ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ μισθώσεως ἀγωγὴν ἢ εἰς τὴν περὶ δένδρων τῶν ἐκκοπτομένων κλοπιμαίως ἢ κατὰ βίαν ἢ κρυφίως.

13. Ἐὰν συμβῇ καὶ οἱ ἐνοικιασταὶ ὑποσχεθῶσιν ὅτι θὰ φυλάττωσι τὸ πῦρ ἀβλαβὲς καὶ γείνῃ τυχηρὰ πυρκαϊὰ, ὁ ἐνοικιαστὴς δὲν ἐνέχεται· εἰ δὲ συνέβη ἀπὸ ἀμέλειαν αὐτοῦ, ἐνέχεται.

14. Ὁ μισθωτὴς ἀγέλης δὲν ἐνέχεται, ἐὰν δειχθῇ, ὅτι λῃσταὶ ἥρπασαν αὐτὴν χωρὶς δόλον αὐτοῦ· ἀναλαμβάνει δὲ τοὺς δοθέντας διὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον μισθούς.

επαισθήτως προσθέσῃ εἰς τὸν γειτονικὸν ἀγρὸν, ἡ τοιαύτη ζημία πίπτει εἰς βάρος τοῦ ἀγοραστοῦ, καὶ ὁ πωλητὴς παραδίδων αὐτὸν κολοβωμένον δὲν ζημιοῦται εἰς τίποτε· διότι καθὼς ἡ πρὸ τῆς παραδόσεως προσθήκη ἔγεινε πρὸς ὄφελος τοῦ ἀγοραστοῦ, οὕτω καὶ ἡ ζημία αὐτὸν ἀφορᾷ. Καὶ οἶνος δὲ ἐὰν πωληθῇ καὶ πρὸ τῆς παραδόσεως βλαφθῇ κατά τι, ὁ ἀγοραστὴς ὑποφέρει τὴν βλάβην καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἐὰν γείνῃ τιμιώτερος, εἶναι πρὸς ὄφελος τοῦ ἀγοραστοῦ.

15. Ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ῥάπτης καὶ ὁ κναφεὺς ἀπὸ ῥαθυμίας καὶ ἀμελείας ἢ ἀπειρίας ἐνέχονται. (Β. XX. 1. 9.)

16. Ἐὰν συμφωνηθῇ μὴ ἔχειν πῦρ, καὶ σχῇ, ἐνέχεται, εἰ καὶ κατὰ τύχην ἐμπρησμὸς γέγονεν. (Β. XX. 1. 11.)

17. Ἐὰν συνερώνησεν ὁ μισθωσάμενος μὴ ἔχειν ἐν τῷ οἴκῳ χόρτον καὶ σχῇ, εἶτα δοῦλος αὐτοῦ ἢ ξένος εἰσαγάγοι πῦρ καὶ καύσῃ, ἐνέχεται.

18. Ἐὰν λάβῃ τις ἐπὶ τῷ ἐγκλεῖσαι ἢ ἐγγλύψαι λιθέαν καὶ κλασθῇ, εἰ μὲν ἐξ ἀπειρίας τοῦ τεχνίτου, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἀπὸ αἰτίας τῆς ὕλης, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ κίνδυνον ἀνεδέξατο.

19. Ἐὰν μυόβρωτον γένηται τὸ δοθὲν τῷ κναφεῖ, ἐνέχεται· καὶ ἐὰν ἑτέρῳ τὸ ἑτέρου παράσχῃ, κἂν ἐν ἀγνοίᾳ.

20. Ἐὰν μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς μισθώσεως συναινοῦντος ἑκατέρου μέρους ὁ μισθωτὸς ἐπιμείνῃ, ἀνανεοῦται εἰς ἐκεῖνον μόνον τὸν ἐνιαυτὸν ἡ μίσθωσις, οὐ μὴν καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν λειπόμενον χρόνον, εἰ πενταετία τυχὸν ἦν ἡ προτέρα μίσθωσις, ὅπερ καὶ ἐπὶ πολιτικῶν ἐστι μισθώσεων. Εἰ δὲ καὶ τὸν δεύτερον ἐπιμείνοι, ἐνέχεται εἰς αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἑξῆς ὁμοίως. (Β. XX. 1. 13.)

21. Εἰ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μισθώσω πίθους κεκλασμένους καὶ ἐκχυθῇ ὁ οἶνος, εἰς τὸ διαφέρον ἐνέχομαι. (Β. XX. 1. 19.)

22. Εἰ δὲ καὶ τόπον εἰς νομὴν μισθώσω, καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ κακῶν βοτάνων βλαβῶσιν ἢ φθαρῶσι τὰ θρέμματα· εἰ μὲν ᾔδειν, εἰς τὸ διαφέρον ἐνέχομαι· εἰ δὲ ἠγνόουν, οὐκ ἀπαιτῶ τὸν μισθόν.

23. Ἐὰν δίαιταν εἰς ἐνιαυτὸν μισθωσάμενος ὅλον παράσχω τὸν μισθὸν καὶ πέσῃ ἢ καυθῇ τῷ ἕκτῳ μηνί, ἀναλαμβάνω τὸ λοιπόν.

24. Ὁσάκις ἐπὶ τῷ γενέσθαι τι δίδοται, μίσθωσίς ἐστιν.

25. Ἐὰν συνεφωνήθη κυρωθῆναι τὸ ἔργον δοκιμασίᾳ τοῦ δεσπότου, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δοκιμασίαν ἐπιζητοῦμεν. Τὸ αὐτὸ κἂν εἰς τὴν

15. Ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ῥάπτης καὶ ὁ λευκαντὴς ἐνέχονται ἀπὸ ἀμέλειαν καὶ ἐνοχὴν ἢ ἀπειρίαν αὐτῶν.

16. Ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ μὴ ἀνάπτῃ πῦρ ὁ ἐνοικιαστὴς, καὶ ἀνάψῃ, ἐνέχεται, καὶ κατὰ τύχην ἐὰν συμβῇ πυρκαϊά.

17. Ἐὰν ὁ ἐνοικιαστὴς ἐσυμφώνησε νὰ μὴ ἔχῃ χορτάρι καὶ συνάξῃ, ἔπειτα δοῦλος αὐτοῦ ἢ ξένος βάλῃ πῦρ καὶ καύσῃ τὸ κτίριον, ἐνέχεται.

18. Ἐὰν λάβῃ τις λίθους διὰ νὰ τοὺς δέσῃ ἢ νὰ τοὺς γλύψῃ καὶ συντριφθῶσιν, εἰ μὲν ἀπὸ ἀπειρίαν τοῦ τεχνίτου, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἐξ αἰτίας τῆς ὕλης, δὲν ἐνέχεται, ἐκτὸς ἂν αὐτὸς ἀνεδέχθη τὸν κίνδυνον.

19. Ἐὰν ποντικοὶ καταφάγωσι τὸ δοθὲν εἰς τὸν λευκαντὴν, ἐνέχεται· προσέτι καὶ κατὰ λάθος ἐὰν δώσῃ τὸ πρᾶγμά τινος πρὸς ἄλλον.

20. Ἐὰν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χρόνου τῆς μισθώσεως ὁ μισθωτὴς ἐπιμείνῃ κατὰ συναίνεσιν ἀμροτέρων τῶν μερῶν, ἀνανεοῦται ἡ μίσθωσις δι' ἐκεῖνο μόνον τὸ ἔτος, ὄχι ὅμως καὶ διὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον, ἂν ἡ προτέρα μίσθωσις ἦτον διὰ πέντε λόγ. χ. ἔτη, τοῦτο κρατεῖ καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς μισθώσεις. Εἰ δὲ ὁ μισθωτὴς ἐπιμείνῃ καὶ τὸ δεύτερον ἔτος, ἐνέχεται ἐκ τούτου καὶ διὰ τὰ ἑξῆς ἐπίσης.

21. Καὶ κατ' ἄγνοιαν ἐὰν ἐκμισθώσω τρύπια πιθάρια καὶ χυθῇ ὁ οἶνος, ἐνέχομαι εἰς τὸ διαφέρον.

22. Εἰ δὲ καὶ ἐκμισθώσω τόπον πρὸς βοσκὴν καὶ ἀπὸ τὰς κακὰς εἰς αὐτὸν βοτάνας βλαφθῶσιν ἢ ψοφήσωσι τὰ ζῶα, εἰ μὲν εἴξευρον, ἐνέχομαι εἰς τὸ διαφέρον· εἰ δὲ ἀγνοοῦσα, δὲν ἀπαιτῶ τὸν μισθόν.

23. Ἐὰν μισθώσω κατοικίαν δι' ἔτος καὶ δώσω ὅλον τὸ ἐνοίκιον, τὸν δὲ ἕκτον μῆνα πέσῃ ἢ καῇ, ἀναλαμβάνω τὸ ἐπίλοιπον.

24. Ὁσάκις δίδεται διὰ νὰ γείνῃ τι, μίσθωσις εἶναι.

25. Ἐὰν ἐσυμφωνήθῃ νὰ ἐγκριθῇ τὸ ἔργον κατὰ δοκιμασίαν τοῦ κυρίου, ἀνθρώπου τιμίου δοκιμασίαν ἐπιζητοῦμεν. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ

δοκιμασίαν ἑτέρου τὸ ἔργον ἀγάγωμεν· οὐκ ἔχει δὲ ἄδειαν ὁ τοιοῦτος τὸν χρόνον ἐκτείνειν, ἐν ᾧ τὸ ἔργον συνεφωνήθη γενέσθαι, ἀλλὰ τὸ ἔργον μόνον δοκιμάζειν. (Β. ΧΧ. 1. 24.)

26. Ἐάν τις ἐπὶ τῷ κομίσαι μισθώσηται κίονα καὶ κλασθῇ ἐν τῷ κουρίζεσθαι ἢ βαστάζεσθαι ἢ ἀποτίθεσθαι, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ ἀπὸ ῥαθυμίας οἰκείας καὶ τῶν ὑπουργούντων αὐτῷ· ἐστέρηται δὲ ῥαθυμίας, εἰ πάντα γέγονεν ἅπερ ἐπιμελέστατός τις ἔπραττε· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ πίθων καὶ ξύλων καὶ ἄλλων πραγμάτων.

27. Ὁ μισθωσάμενος ζῶον ἐπὶ τῷ βαστάσαι τι δῆλον καὶ βαρύτερον ἐπιθεὶς βλαπτομένου αὐτοῦ ἐνέχεται, ὁστισδήποτε ἔβλαψεν.

28. Ὁ λαβὼν μισθὸν ἐπὶ φυλακῇ πράγματος ἐγκινδυνεύει περὶ τὴν αὐτοῦ φυλακὴν χωρὶς τῆς ἐξ ἑτέρου γινομένης εἰς αὐτὸ βλάβης, εἰ μὴ ἄρα ἠδύνατο φυλαχθῆναι· εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ φύλαξ βλάψει αὐτό, ἐνέχεται. (Β. ΧΧ. 1. 39 καὶ 40.)

29. Ὁ κλέπτων τὸν μισθωθέντα δοῦλον αὐτῷ ἐνέχεται ὡς κλέπτης. (Β. ΧΧ. 1. 49.)

30. Ἐὰν ὁ μισθώσας ὁμολογήσῃ ποινὴν διδόναι τῷ μισθωσαμένῳ, εἴπερ αὐτὸν ἐξεώσηται πρὸ συμπληρώσεως τῆς πενταετίας, ἀζημίως αὐτὸν ἐξεοῦται, μὴ καταβάλλοντα τὸν μισθὸν ἐμπροθέσμως ἢ μὴ γεωργοῦντα χρησίμως. (Β. ΧΧ. 1. 53.)

31. Οἱ μισθωσάμενοι πρᾶγμα καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μισθώσεως οὐκ ἀποδιδόντες εὐγνωμόνως τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος εἰς κρίσεις καὶ ὀχλήσεις εἰσάγοντες, μετὰ τὴν καταδίκην οὐ τὸ πρᾶγμα μόνον, ἀλλὰ σὺν τούτῳ καὶ τὴν τιμὴν, ὅσης τὸ πρᾶγμά ἐστιν ἄξιον, ἀποδιδόναι καταναγκάζονται, ἵνα διπλῇ ζημιούμενοι παιδεύωνται διὰ τῆς ζημίας μὴ εἶναι ἀγνώμονες. (Β. ΧΧ. 1. 94.)

32. Ἐὰν χωρὶς αἰτίας καταλίπῃ τὸν ἀγρὸν ὁ μισθωσάμενος πρὸ συμπληρώσεως τοῦ χρόνου, ἀναδίδωσιν ὅλου τοῦ χρόνου τὸν μισθόν. (Β. ΧΧ. 1. 54.)

33. Τῶν ἐνοίκων ἐπὶ πολὺν χρόνον τουτέστιν ἐπὶ διετίαν μὴ

καὶ ἐὰν ὑποβάλωμεν τὸ ἔργον εἰς τὴν δοκιμασίαν ἄλλου. Ὁ δὲ τοιοῦτος δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐκτείνῃ τὸν χρόνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσυμφωνήθη νὰ γείνῃ τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ ἔργον μόνον νὰ δοκιμάζῃ.

26. Ἐάν τις μισθωθῇ νὰ μεταφέρῃ κίονα καὶ οὗτος συντριφθῇ ἀνατηκονόμενος ἢ βαταζόμενος ἢ ἀποθετόμενος, δὲν ἐνέχεται, ἐκτὸς ἐὰν τοῦτο συμβῇ ἀπὸ ἀμέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του· ἐξαιρεῖται δὲ ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν, ἂν ἔγεινον ὅλα, ὅσα θὰ ἔκαμνεν ἐπιμελέστατος ἄνθρωπος· Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ εἰς πιθάρια καὶ ξύλα καὶ ἄλλα πράγματα.

27. Ὁ μισθώσας ζῶον διὰ νὰ μεταφέρῃ βάρος φανερὸν, ἐὰν ἐπιθέσῃ βαρύτερον καὶ βλαφθῇ τὸ ζῶον, ἐνέχεται, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ἔβλαψεν αὐτό.

28. Ὁ μισθωθεὶς πρὸς φύλαξιν πράγματος, ἀναδέχεται τοὺς πρὸς φύλαξιν κινδύνους, χωρὶς τὴν ἀπὸ μέρος ἄλλου γινομένην εἰς αὐτὸ βλάβην, ἐκτὸς ἄρα ἂν ἐδύνατο νὰ φυλαχθῇ. Εἰ δὲ καὶ τὸ βλάψῃ αὐτὸς ὁ φύλαξ, ἐνέχεται.

29. Ὁ κλέπτων τὸν ἐκμισθωθέντα εἰς αὐτὸν δοῦλον ἐνέχεται ὡς κλέπτης.

30. Ἐὰν ὁ ἐκμισθώσας ὁμολογήσῃ ὅτι δίδει εἰς τὸν μισθωτὴν πρόστιμον, ἐὰν τὸν ἐξώσῃ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς πενταετίας, τὸν ἐξόνει ἀζημίως, ὅταν ἐκεῖνος δὲν καταβάλλῃ ἐμπροθέσμως τὸν μισθὸν ἢ δὲν γεωργῇ χρησίμως.

31. Οἱ μισθωταὶ πράγματος ἐὰν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μισθώσεως δὲν ἀποδίδωσιν αὐτὸ εὐγνωμόνως, ἀλλὰ σύρωσι τὸν κύριον τοῦ πράγματος εἰς κριτήρια καὶ τὸν παρενοχλῶσι, μετὰ τὴν καταδίκην ἀναγκάζονται νὰ ἀποδίδωσιν ὄχι μόνον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μὲ αὐτὸ καὶ τὸ τίμημα, ὅσον ἀξίζει τὸ πρᾶγμα, ὥστε καταδικαζόμενοι εἰς τὸ διπλάσιον νὰ μανθάνωσιν ἀπὸ τὴν ζημίαν νὰ μὴ ἀγνωμονῶσιν.

32. Ἐὰν χωρὶς αἰτίαν ἀφήσῃ τὸν ἀγρὸν ὁ μισθωτὴς πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου, ἀποδίδει τὸν μισθὸν τοῦ ὅλου χρόνου.

33. Ἐὰν ἐπὶ πολὺ τουτέστιν εἰς δύο ἐτῶν διάστημα δὲν

φαινομένων μήτε τὸ στεγονόμιον κατατιθέντων ἔξεστιν οἷς διαφέρει ἀνοίγειν, καὶ παρουσίᾳ δημοσίων προσώπων ἀπογράφεσθαι τὰ ἐκεῖ ὄντα. (Β. ΧΧ. 1. 55.)

34. Ὡραῖον λέγει ἡ διάταξις, ὅτι ὁ ἔνοικος ἐφ' ὅσον δίδωσι τὸ μίσθωμα, οὐκ ἐκβάλλεται παρὰ τοῦ δεσπότου· εἰ μὴ ἄρα εἰς ἰδίαν χρείαν ἀναγκαίαν δέεται τοῦ οἴκου ἢ ἐπισκευάσαι βούλεται, ἢ ὁ ἔνοικος κακῶς αὐτῷ κέχρηται. (Β. ΧΧ. 1. 65.)

35. Ἐὰν τὸ γενόμενον ἔργον ἀπὸ σεισμοῦ παρασαλευθῇ, τοῦ μισθώσαντός ἐστιν ὁ κίνδυνος. (Β. ΧΧ. 1. 59.)

36. Ἐὰν πρὸ δοκιμασίας πέσῃ τὸ ῥεῖθρον, εἰ μὲν ἀπὸ αἰτίας τοῦ ἐδάφους, ὁ μισθώσας ζημιοῦται, εἰ δὲ ἐξ ἐλαττώματος τοῦ ἔργου, ὁ μισθωσάμενος. (Β. ΧΧ. 1. 62.)

37. Ἐάν τις πωλήσῃ ἀγρὸν ἔχων ἐν αὐτῷ μισθωτὸν, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἀγοραστὴς συγχωρῆσαι τῷ μισθωτῷ μένειν ἐν τῷ ἀγρῷ, εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ τοιούτῳ συμφώνῳ ἠγόρασεν. (Β. ΧΧ. 1. 25.)

38. Ἐὰν ὁ φουρνάριος δοῦλος ἀποκοιμηθῇ καὶ καυθῇ ὁ οἶκος, χώρα τῇ μισθώσει, ἐὰν ἀμελῶς τοὺς ὑπηρετοῦντας ἐπελέξατο· εἰ δὲ ἄλλος ὑπέβαλετο πῦρ, ἑκάτερος ἐνέχεται.

39. Ἐὰν ὁ δοῦλος τοῦ μισθωτοῦ καύσῃ τὸ ἐποίκιον, χώρα τῇ μισθώσει καὶ τῷ Ἀκουΐλίῳ, καὶ τῆς μιᾶς κινουμένης ἀργεῖ ἡ ἄλλη. Ἔξεστι δὲ καὶ τῷ μισθωτῷ δοῦναι ὑπὲρ θεραπείας τῆς ζημίας τὸν καύσαντα, ἐὰν αὐτὸς ἐστέρηται ῥαθυμίας· ἐπείτοιγε ἐγκαλεῖται κακοῖς δούλοις χρώμενος· τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ἐνοίκων φαμέν. (Β. LX. 3. 27.)

40. Οἱ χειροτέχναι οἵ τε λεπτουργοὶ καὶ μαρμάριοι, γυψοπλάσται τε καὶ οἱ λοιποὶ ἐν ᾧ δ' ἂν ἔργῳ στοίχημα ποιήσωσι καὶ ἀρραβῶνας λάβωσι, μὴ καταλιμπανέτωσαν τοῦτο καὶ εἰς ἕτερον ἐπεμβαινέτωσαν, εἰ μὴ τελείως τοῦτο ἐργάσαιντο· ἐὰν δὲ ἀπορίᾳ ὕλης ἢ κακίᾳ τοῦ ἐργοδοτήσαντος ὑπέρθεσις γένηται, μὴ χορηγουμένων τῶν ἁρμοζόντων τῷ τεχνίτῃ πρὸς τὴν τοῦ ἔργου περαίωσιν, τότε ὁ τεχνίτης ὁποίας ἂν εἴη τέχνης, μετὰ προρ-

ῥαίνωνται οἱ ἐνοικιασταὶ οὐδὲ τὸ ἐνοίκιον καταβάλλωσι, συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἔχοντας συμφέρον νὰ ἀνοίγωσι τὰ οἰκήματα, καὶ ἐνώπιον δημοσίων προσώπων νὰ ἀπογράφωνται τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα.

34. Ἄξιον παρατηρήσεως λέγει ἡ διάταξις, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ ἔνοικος δίδει τὸ ἐνοίκιον, δὲν ἐξόνεται ἀπὸ τὸν οἰκοκύρην, ἐκτὸς ἂν ἐὰν χρειάζηται τὴν οἰκίαν πρὸς ἰδίαν του ἀναγκαίαν χρείαν ἢ θέλῃ νὰ τὴν ἐπιδιορθώσῃ ἢ ὁ ἔνοικος τὴν μεταχειρίζηται κακῶς.

35. Ἐὰν τὸ γινόμενον ἔργον παρασαλευθῇ ἀπὸ σεισμὸν, ὁ κίνδυνος εἶναι εἰς βάρος τοῦ μισθώσαντος.

36. Ἐὰν τὸ ὑδραγωγεῖον χαλάσῃ πρὸ τῆς δοκιμασίας, εἰ μὲν ἐξ αἰτίας τοῦ ἐδάφους, ὁ μισθώσας ζημιοῦται, εἰ δὲ ἀπὸ ἐλάττωμα τοῦ ἔργου, ὁ μισθωθείς.

37. Ἐάν τις πωλήσῃ τὸν ἀγρὸν ἔχων εἰς αὐτὸν πάροικον, ὁ ἀγοραστὴς δὲν ἀναγκάζεται νὰ συγχωρήσῃ τὸν πάροικον νὰ μένῃ εἰς τὸν ἀγρὸν, ἐκτὸς ἂν ἠγόρασε μὲ τοιαύτην συμφωνίαν.

38. Ἐὰν ἀρτοποιείου δοῦλος ἀποκοιμηθῇ καὶ καῇ τὸ οἴκημα, ἔχει χώραν ἡ περὶ μισθώσεως ἀγωγὴ, ἂν οἱ ὑπηρέται ἐκλέχθησαν ἀμελῶς· εἰ δὲ ὑπέβαλε τὸ πῦρ ἄλλος, ἐνέχονται καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος.

39. Ἐὰν τοῦ παροίκου ὁ δοῦλος καύσῃ τι ἀπὸ τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὴν οἰκίαν, ἔχει χώραν ἡ περὶ μισθώσεως καὶ ὁ Ἀκουΐλιος, καὶ ὅταν ἡ μία κινῆται ἀργεῖ ἡ ἄλλη. Δύναται δὲ καὶ ὁ πάροικος νὰ δώσῃ πρὸς θεραπείαν τῆς ζημίας τὸν καύσαντα δοῦλον, ἐὰν αὐτὸς ἦναι ἐκτὸς ἀμελείας· διότι ἐνάγεται ὡς μεταχειριζόμενος κακοὺς δούλους. Τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ ἐνοίκων.

40. Οἱ χειροτέχναι οἱ λεπτουργοὶ καὶ μαρμαρογλύπται καὶ γυψοπλάσται καὶ οἱ λοιποὶ, δὲν παραιτοῦσι τὸ ἔργον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐσυμφώνησαν καὶ ἔλαβον ἀρραβῶνας, διὰ νὰ ἐπιχειρισθῶσιν ἄλλο, ἐὰν δὲν τὸ ἀποτελειώσωσιν· εἰ δὲ γείνῃ ὑπέρθεσις δι' ἔλλειψιν ὕλης ἢ ἀπὸ κακίαν τοῦ ἐργοδότου, ἐπειδὴ εἰς τὸν τεχνίτην δὲν προμηθεύονται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἀποτελείωσιν τοῦ ἔργου, οὗτος ὁποίας τέχνης καὶ ἂν ἦναι, ὀφείλει νὰ προρωνῇ ἢ νὰ δια-

νήσεως εἴτε διαμαρτυρίας προσημαινέτω τῷ ἐργοδότῃ· τούτου δὲ ὑπερτιθεμένου ἐγκαλεῖσθαι δεῖ τῷ ἐπάρχῳ καὶ τότε μετὰ διαγνώσεως ἀπτέσθω ἔργου.

41. Ὅταν ἀπληστίᾳ ἢ κακουργίᾳ οἱ εἰρημένοι ἐργολάβοι τὸ ἔργον καταλιπόντες, ὃ ἐξελάβοντο, ἑτέρου ἔργου ἐφάψωνται, ἐξέστω τῷ ἐργοδοτήσαντι προμαρτύρασθαι τούτοις, ἐνώπιον ἀκρατῶν ὑπομιμνήσκοντι καὶ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἔγγραφον συμφωνίαν ἢ διὰ λόγου προβᾶσαν· καὶ εἰ ἀμελήσειεν τοῦ πληρῶσαι τὴν τοιαύτην μίσθωσιν, ἐγκαλείσθωσαν τῷ ἐπάρχῳ καὶ τότε ἕτερον ὁ ἐργοδοτήσας προσλαμβανέτω· οἱ δὲ ἀθετήσαντες ἐργολάβοι διὰ δαρμοῦ καὶ κουρᾶς καὶ ἐξορίας σωφρονιζέσθωσαν ἀπαιτούμενοι καὶ τὸν μισθὸν ὅσον ἔλαβον, παρεχόμενον τῷ ἐργοδοτήσαντι, ἀμισθὶ δηλονότι τούτων τοῦ ἔργου ἀπωθουμένων. Εἰ δὲ ἐνδεὴς ὕλης ὁ ἐργοδότης τυγχάνει, μετὰ προτροπῆς αὐτοῦ ἑτέρων ἐφαψάσθωσαν ἔργων, ὡς μὴ ἀργοὶ ὄντες οἱ τεχνῖται ἐν ἀπορίᾳ τροφῆς γένωνται.

42. Οἷος δ' ἂν τεχνίτης πολλῶν ἔργων ἐφιέμενος, ὡς ἂν παρὰ πάντων κατασύρηται, ποτὲ μὲν τοῦτον δελεάζει, ποτὲ δὲ ἕτερον παρακρούεται, ἔστι δὲ καὶ ὅτε παραπείθων τῇ στωμυλίᾳ καὶ σκαιότητι τῶν λόγων αὔξει τοὺς μισθούς, ὡσανεὶ ἐπὶ κακῷ στοιχήματι γενομένους, εἰ μὲν τῇ ἀληθείᾳ ὁρισμῷ τοῦ ἐπάρχου εὑρεθείη τὸ ἔργον πλέον ἀνοῖξαν καὶ εἰς ζημίαν τῷ τεχνίτῃ γενόμενον, εἴτε καὶ ἄλλως στοιχηθὲν καὶ πάλιν ἑτέρως δόξαν τῷ μισθωσαμένῳ γενέσθαι τοῦτο, εἴτε βέλτιον εἴτε ἔλαττον εἴτε ἐν ἀδήλῳ ἡ ἐμφάνεια τοῦ ἔργου τυγχάνει, τὸ τοιοῦτον ἔργον ἀποτιμάσθω μετὰ διαγνώσεως τοῦ ἐπάρχου παρ' ἐμπείρων τεχνιτῶν, εἴτε τὸ ἀμειφθὲν εἴτε τὸ ἐξ ἀφανοῦς γεγονός. Καὶ οἷον ἐπὶ ταῖς πράσεσι καὶ ἀγορασίαις ἐστὶ τῷ νόμῳ, τοῦτο καὶ ἐν τοῖς στοιχήμασι· καὶ εἰ μὲν μὲν εὑρεθῇ αὐτὸ στοιχηθὲν καὶ ὡς ἐστοίχηται γενόμενον, εἰ μὲν ἐλάττων τοῦ ἡμίσεως ὁ μισθὸς ὑπάρχει, ἀναλύεσθαι τὸ σύμφωνον καὶ ἀποτιμᾶσθαι τὸ ἔργον· εἰ δὲ πλεῖον τοῦ ἡμίσεως, διδόσθωσαν οἱ μισθοὶ ὡς ἐστοίχηνται· εἰ δὲ προσθήκη γέγονεν ἢ ἀμοιβὴ τοῦ ἔργου, ἡ προσθήκη ἀποτιμάσθω ἢ ἡ ἀμειψις.

μαρτυρῆται κατὰ τοῦ ἐργοδότου· καὶ ἐὰν ὁ ἐργοδότης ὑπερθέτῃ ἐνάγεται πρὸς τὸν ἔπαρχον καὶ τότε μετὰ τῆς αἰτίας τὴν διάγνωσιν ἐπιχειρίζεται ἄλλο ἔργον.

41. Ὅταν οἱ λεχθέντες ἐργολάβοι ἀπὸ πλεονεξίαν ἢ κακουργίαν ἀφήσωσι τὸ ἐπιχειρισθὲν ἔργον, καὶ μεταχειρισθῶσιν ἄλλο, δύναται ὁ ἐργοδότης νὰ τοὺς προφωνήσῃ ἐνώπιον μαρτύρων, ἐνθυμίζων αὐτοὺς τὴν γενομένην ἐγγράφως ἢ διὰ λόγου συμφωνίαν· καὶ ἐὰν ἀμελήσωσι νὰ ἐκτελέσωσι ταύτην, ἐνάγονται πρὸς τὸν ἔπαρχον καὶ τότε ὁ ἐργοδότης προσλαμβάνει ἄλλον τεχνίτην· οἱ δὲ ἀθετήσαντες ἐργολάβοι πρὸς σωφρονισμὸν δαίρονται κουρεύονται καὶ ἐξορίζονται ἀπαιτούμενοι καὶ τὸν ληφθέντα μισθὸν, ὅστις ἀποδίδεται εἰς τὸν ἐργοδότην καὶ ἀποδιωκόμενοι ἀπὸ τὸ ἔργον ἀμισθί. Εἰ δὲ λείπει εἰς τὸν ἐργοδότην ἡ ὕλη, κατὰ παρακίνησιν αὐτοῦ μεταχειρίζονται ἄλλα ἔργα, διὰ νὰ μὴ μένωσιν ἀργοὶ οἱ τεχνῖται καὶ στερῶνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.

42. Ὁ δὲ τεχνίτης ὅστις ἐπιχειριζόμενος πολλὰ ἔργα, διὰ νὰ ζητῆται ἀπὸ ὅλους, ποτὲ μὲν ἀπατᾷ τοῦτον, ποτὲ δὲ παίζει ἄλλον, καὶ ἐνίοτε παραπείθων μὲ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν σκαιότητα τῶν λόγων αὐξάνει τοὺς μισθοὺς, ὡς συμφωνηθέντας πρὸς ζημίαν του, ἐὰν κατὰ γνώμην τοῦ ἐπάρχου εὑρεθῇ ὅτι τὸ ἔργον τῳόντι ἀνοίχθη περισσότερον καὶ γίνεται πρὸς ζημίαν τοῦ τεχνίτου, εἴτε καὶ ἄλλως ἐσυμφωνήθη καὶ πάλιν ἄλλως ἔκρινεν ὁ μισθοδότης νὰ τὸ κάμῃ, εἴτε καλλίτερον εἴτε χειρότερον εἴτε ἄδηλος εἶναι τοῦ ἔργου ἡ δετξις, τὸ τοιοῦτο ἔργον κατὰ γνώμην τοῦ ἐπάρχου ἐκτιμᾶται ἀπὸ ἐμπείρους τεχνίτας, εἴτε εἰς τὸ ἀλλαχθὲν εἴτε εἰς τὸ ἀφανῶς γενόμενον, Ὅ,τι δὲ κατὰ νόμον φυλάττεται εἰς τὰς πωλήσεις καὶ ἀγορὰς, τοῦτο κρατεῖ εἰς τὰς συμφωνίας. Καὶ ἐὰν εὑρεθῇ ὅτι αὐτὸ ἐσυμφωνήθη καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν ἔγεινεν, εἰ μὲν ὁ μισθὸς εἶναι ὀλιγώτερος ἀπὸ τὸν ἥμισυν, διαλύεται ἡ συμφωνία καὶ ἐκτιμᾶται τὸ ἔργον· εἰ δὲ πλειότερος ἀπὸ τὸν ἥμισυν, δίδονται οἱ μισθοὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν. Εἰ δὲ ἔγεινε προσθήκη ἢ ἀλλαγὴ τοῦ ἔργου, ἡ προσθήκη ἢ ἡ ἀλλαγὴ ἐκτιμᾶται.

43. Οἱ τοίχους ἐργαζόμενοι καὶ θόλους ἐγχορήγους ἢ καμάρας ἐχέτωσαν πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ ἐμπειρίαν, ἵνα μὴ ὁ θεμέλιος σαθρὸς γένηται ἢ τὸ κτιζόμενον λοξὸν ἢ καὶ ἄνισον· εἰ γὰρ ἔνδοθεν τοῦ δεκάτου ἐνιαυτοῦ γένηται πτῶσις ἄνευ θεομηνίας, ὑποκείσθω ὁ κτίζων ταῦτα ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων ποιεῖν. Καὶ εἰ μὲν μέγα ἐστὶ τὸ ἔργον ὑπερβαῖνον τὴν τοῦ χρυσίου λίτραν, ὁ μὲν ἐργολάβος ὁ κτίσας τοῦτο ἀμισθὶ κτιζέτω μετὰ τῶν συγκτισάντων αὐτῷ· ὁ δὲ ἐργοδότης παρεχέτω τὰς ὕλας· τὰ δὲ ἔμπηλα φυλαττέσθωσαν χρόνους ἓξ καὶ εἰ ἐντὸς τῶν ἓξ χρόνων συμπτωθῇ τὸ ἔργον ἐξ ἀπειρίας τοῦ τεχνίτου, ἀμισθὶ καὶ αὖθις ὁ κτίσας ἀνανεούτω τοῦτο. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐργολάβοις ἔστω οὕτως. Εἰ δέ τινες εὑρεθῶσι παρὰ τὰ διατεταγμένα διαπραττόμενοι, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ παρακαταθήκης.

1. Παρακαταθήκη ἐστὶ τὸ ἐπὶ παραφυλακῇ τινι διδόμενον. (B. XIII. 2. 1.)

2. Ὁ διδοὺς παρακαταθήκην εἴπερ βούλεται τελείαν ἔχειν ἀσφάλειαν, λαμβανέτω μὲν καὶ γράμματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, πρὸς ὃν τὴν παρακαταθήκην διδόναι βούλεται· μὴ ἀρκείσθω δὲ μόνον τῷ γράμματι, ἀλλὰ καὶ μάρτυρας προσκαλείσθω σεμνοὺς καὶ ἀξιοπίστους.

3. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴ τῶν καλῇ πίστει ἐστίν, ὅθεν καὶ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. (B. XIII. 2. 1).

4. Εἴτε τόκον ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν ἐκ τῶν παρατεθέντων αὐτῷ λάβοι εἴτε αὐτὸς συγχρήσεται τοῖς παρατεθεῖσι, δίδωσι τόκους. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν. (B. XIII. 2. 28.)

5. Ἐπὶ τῶν ἀπὸ θορύβου ἢ ἐμπρησμοῦ ἢ συμπτώσεως ἢ ναυαγίου παρατεθειμένων κατὰ μὲν τοῦ λαβόντος εἰς τὸ διπλοῦν ἡ

43. Οἱ κτίζοντες τοίχους καὶ θόλους ἀσβεστωτοὺς ἢ καμάρας ὀφείλουσι νὰ ἦναι ἔμπειροι καὶ νὰ προασφαλίζωνται, μήπως τὸ θεμέλιον γείνῃ σαθρὸν ἢ τὸ κτίριον λοξὸν ἢ καὶ ἄνισον· διότι ἐὰν χωρὶς θεομηνίαν πέσῃ ἐντὸς δέκα ἐτῶν, ἐνέχεται ὁ κτίστης τούτων νὰ τὰ ἀνακτίσῃ μὲ ἴδιά του ἔξοδα· καὶ ἐὰν τὸ ἔργον ἦναι μέγα καὶ ὑπερβαίνῃ τὴν λίτραν τοῦ χρυσίου, ὁ κτίσας αὐτὸ ἐργολάβος τὸ ἀνακτίζει μὲ τοὺς συνεργάτας του ἀμισθὶ, ὁ δὲ ἐργοδότης προμηθεύει τὴν ὕλην. Τὰ δὲ ἔμπηλα ἔργα παραφυλάττονται ἓξ ἔτη καὶ ἐὰν ἀπὸ ἀπειρίαν τοῦ τεχνίτου πέσῃ τὸ ἔργον ἐντὸς ἓξ ἐτῶν, ὁ κτίσας τοῦτο ὡσαύτως ἀμισθὶ τὸ ἀνακαινίζει. Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐργολάβους. Εἰ δὲ εὑρεθῶσί τινες καὶ κάμνωσι παρὰ τὰ διατεταγμένα, δαίρονται κουρεύονται καὶ ἐξορίζονται.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ παρακαταθήκης.

1. Παρακαταθήκη εἶναι τὸ διδόμενον εἴς τινα πρὸς φύλαξιν.

2. Ὁ παρακαταθέτων ἐὰν θέλῃ νὰ ἦναι πάντῃ ἀσφαλὴς, λαμβάνει καὶ ἀπόδειξιν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον θέλει νὰ παρακαταθέσῃ· καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ προσκαλεῖ καὶ μάρτυρας τιμίους καὶ ἀξιοπίστους.

3. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴ εἶναι ἀπὸ τῆς καλῆς πίστεως· ὅθεν καὶ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖ.

4. Εἴτε τόκον λάβῃ ὁ δέκτης τῆς παρακαταθήκης ἀπὸ τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν πράγματα εἴτε αὐτὸς μεταχειρίζεται ταῦτα, δίδει τόκους. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὰς ἄλλας τῆς καλῆς πίστεως ἀγωγάς.

5. Εἰς τὰ παρακαταθετόμενα ἐξ αἰτίας θορύβου ἢ πυρκαϊᾶς ἢ κρημνισμοῦ ἢ ναυαγίου κατὰ μὲν τοῦ λαβόντος ἢ ἀγωγὴ ἁρμό-

ἀγωγὴ ἁρμόζει, κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων ἀπὸ μὲν δόλου τοῦ διατιθεμένου εἰς τὸ ἁπλοῦν, ἀπὸ δὲ οἰκείου εἰς τὸ διπλοῦν, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν παρακαταθηκῶν εἰς τὸ ἁπλοῦν ἡ ἀγωγὴ δίδοται. (Β. XIII. 2. 1.)

6. Εἴτε ὁ τὴν παρακαταθήκην δεξάμενος, εἴτε ὁ κληρονόμος ἐναχθῇ καὶ φυσικῶς τὸ πρᾶγμα πρὸ ψήφου φθαρῇ (τυχὸν γὰρ δοῦλος ἦν καὶ ἀπέθανεν), ἐλευθεροῦται· εἴγε καὶ παρὰ τῷ ἐνάγοντι ἀποκαταστὰν ἀπόλλοιτο. (Β. XIII. 2. 14.)

7. Τῆς παρακαταθήκης καὶ οἱ καρποὶ καὶ οἱ τοκετοὶ καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖται. (Β. XIII. 2. 1.)

8. Ὁ παραθέμενος δύναται παραχρῆμα κινῆσαι τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγήν· καὶ μὴ ἀποδιδοὺς ὁ δεξάμενος δόλου πριεῖ, εἰ μὴ ἀλλαχοῦ ἐστιν ἡ ἀποκέκλεισται ἐν τόπῳ τέως ἀνοιγῆναι μὴ δυναμένῳ ἢ οὐκ ἐξῆλθεν ἡ αἵρεσις τῆς παρακαταθήκης. (Β. XIII. 2. 1.)

9. Καὶ ὁ δοῦλος μου κἂν ὁ καλῇ πίστει δουλεύων μοι παράθηται τὸ ἀνῆκον μοι, ἔχω τὴν ἀγωγὴν τὴν περὶ παρακαταθήκης.

10. Καὶ κληρονομιαίου δούλου ὁ κληρονόμος ζητεῖ τὴν παρακαταθήκην. (Β. XIII. 2. 1).

11. Εἴτε περίεστιν ὁ παραθέμενος δοῦλος, εἴτε ἀπέθανεν ἢ ἠλευθερώθη ἢ ἐξεποιήθη, ὁ δεσπότης ζητεῖ τὴν παρακαταθήκην· οὐ μὴν αὐτὸς ὁ ἐλευθερωθεὶς οὔτε ὁ νέος αὐτοῦ δεσπότης· τῇ γὰρ ἀρχῇ προσεκτέον τοῦ συναλλάγματος. (Β. XIII. 2. 1).

12. Δοῦλός σου παρέθετό μοι χρήματα ἐπὶ τῷ δοῦναί σοι ὑπὲρ τοῦ ἐλευθερῶσαι αὐτόν· εἰ μὲν διδοὺς ἐποίησά σε τῶν παρακολουθησάντων ἐν εἰδήσει, οὐκ ἐνέχομαι· εἰ δὲ ὡς ἴδια δέδωκα, ὑπόκειμαι διδόναι ὡς παρακαταθήκην· ὁ γὰρ ὡς ἴδια διδοὺς οὐκ ἀποδοῦναι δοκεῖ τὴν παρακαταθήκην.

13. Ἡ τυχηρὰ περίστασις οὐ κινδυνεύει τῷ λαβόντι τὴν παρακαταθήκην· μόνον γὰρ δόλον καὶ μεγάλην ἀπαιτεῖται ἀμέλειαν, ἐν ᾧ μηδὲν ἰδικώτερον συνεφωνήθη.

ζει εἰς τὸ διπλάσιον· κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων, εἰ μὲν ὁ διαθέτης μετεχειρίσθη δόλον εἰς τὸ ἁπλοῦν, εἰ δὲ οἱ κληρονόμοι εἰς τὸ διπλάσιον, εἰς δὲ τὰς παρακαταθήκας ἡ ἀγωγὴ δίδεται εἰς τὸ ἁπλοῦν.

6. Εἴτε τῆς παρακαθήκης ὁ δέκτης εἴτε ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐναχθῇ καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως φυσικῶς φθαρῇ τὸ πρᾶγμα (διότι ἦτον δοῦλος λόγ. χ. καὶ ἀπέθανεν), ἐλευθεροῦται· καὶ εἰς τοῦ ἐνάγοντος τὰς χεῖρας ἀνίσως ἐχάθη αὐτὸ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν.

7. Τῆς παρακαταθήκης καὶ οἱ καρποὶ καὶ ἡ γονὴ καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖται.

8. Ὁ παρακαταθέσας δύναται ἀμέσως νὰ κινήσῃ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγήν· καὶ ἐὰν ὁ δέκτης δὲν τὴν ἀποδίδῃ, πράττει δόλον, ἐκτὸς ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦναι παρὸν ἢ ἀπεκλείσθη εἰς τόπον μὴ δυνάμενον νὰ ἀνοιχθῇ εἰς τὸ μεταξὺ ἢ τῆς παρακαταθήκης ὁ ὅρος δὲν ἐξετελέσθη.

9. Εἴτε ὁ δοῦλός μου, εἴτε ὁ κατὰ καλὴν πίστιν δουλεύων εἰς τὴν οἰκίαν μου παρακαταθέσῃ ὅ,τι μὲ ἀνήκει, ἔχω τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγήν.

10. Καὶ κληρονομιαίου δούλου ὁ κληρονόμος αἰτεῖ τὴν παρακαταθήκην.

11. Εἴτε ζῇ ὁ παρακαταθέσας δοῦλος εἴτε ἀπέθανεν ἢ ἠλευθερώθη ἢ ἐξεποιήθη, ὁ δεσπότης αἰτεῖ τὴν παρακαταθήκην· καὶ ὄχι αὐτὸς ὁ ἐλευθερωθείς, οὐδὲ ὁ νέος αὐτοῦ δεσπότης· διότι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος προσέχομεν.

12. Δοῦλός σού με παρακατέθεσε χρήματα νά σε τὰ δώσω διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃς· εἰ μὲν δίδων αὐτὰ σὲ ἐγνωστοποίησα τὰ τρέχοντα, δὲν ἐνέχομαι· εἰ δέ σε τὰ ἔδωσα ὡς ἴδιά μου, ὑποχρεοῦμαι νά σε τὰ δώσω ὡς παρακαταθήκην· διότι ὁ δίδων ὡς ἰδιά του δὲν ὑπολαμβάνεται, ὅτι ἀποδίδει τὴν παρακαταθήκην.

13. Τῆς τυχηρᾶς περιστάσεως ὁ κίνδυνος δὲν πίπτει εἰς βάρος τοῦ λαβόντος τὴν παρακαταθήκην· διότι ἂν δὲν ἐσυμφωνήθη τι εἰδικώτερον, μόνον περὶ δόλου καὶ μεγάλης ἀμελείας εὐθύνεται.

14. Ὁ μὴ τῆς παρακαταθήκης ὡς τῶν ἰδίων ἐπιμελούμενος δόλον ποιεῖ. (Β. XIII. 2. 32.)

15. Ἐὰν ἐξ ἐπιδρομῆς λῃστῶν ὁ τὴν παρακατηθήκην λαβὼν ἀπώλεσε τὰ παρακατατεθέντα αὐτῷ, οὐ κινδυνεύεται τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἡ ἀπώλεια· ὁ γὰρ παρακαταθήκην λαμβάνων δόλον μόνον καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀμέλειαν ἀπαιτεῖται· εἰ μὴ ῥητῶς καὶ ἕτερόν τι συνεφωνήθη. (Β. XIII. 2. 35.)

16. Οὐ δοκεῖ πρᾶγμα ἀπολεῖν ὁ μὴ ὢν αὐτοῦ δεσπότης(*).

17. Ἐὰν δὲ ἀποκεχρημένος τῇ προφάσει τῆς αἰτίας ἡ ἄλλης τυχηρᾶς περιστάσεως καὶ ἔχων τὰ παρατεθέντα πράγματα ὁ κληρονόμος ἢ κατὰ δόλον παυσάμενος ἔχειν αὐτὰ μὴ ἀποκαθίστησιν, ἐνέχεται τῇ ἀγωγῇ τῆς παρακαταθήκης.

18. Ὁ ἐγγυησάμενος τὸν λαβόντα παρακαταθήκην ἐνέχεται, κἂν δόλον μὲν ὁ λαβὼν οὐκ ἐποίησεν, ἔχῃ δὲ τὸ πρᾶγμα· τί γὰρ ὅτι μαίνεται ἢ ὀρφανὸς ἢ ἄνηβός ἐστιν ἢ ἀδιάδοχος ἐτελεύτησεν; καὶ ἀναγκάζεται παρασχεῖν, ὅσα λόγῳ παρακαταθήκης ὁ ἐγγυητὴς εἴωθε δίδοσθαι. (Β. XIII. 2. 1.)

19. Ὁ παρ' ἑκατέρου μέρους ἢ διαλύσεως συμβόλαια ἢ ἄλλα τινὰ δικαιώματα κατὰ παρακαταθήκην λαβὼν ἀνάγκην ἔχει φυλάττειν τὰ σύμφωνα, ἐφ' οἷς τὴν παρακαταθήκην ἔλαβεν.

20. Ὁ λαβὼν πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην καὶ παραθέμενος αὐτὸ ἐγγράφως ἑτέρῳ τινὶ οὐ καλῶς παραιτεῖται ἀποκαταστῆσαι, ἅπερ ἔλαβεν, ἐν τῷ προφέρειν τὸν χάρτην εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἑτέρῳ ταῦτα παρέθετο. (Β. XIII. 2. 40.)

21. Ὁ ἀντέλογος ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων πραγμάτων γίνεται,

(*) Καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ἐδανείσθην ἀπό τινα νομίσματα ἑκατόν· τὸν ἔδωσα ἐνέχυρον, καὶ ὁ δανειστὴς κατεῖχεν αὐτό· καὶ ὁ δανειστὴς ἐὰν κρατῇ τὸ ἐνέχυρον, ἐγὼ ὅμως εἶμαι κύριος αὐτοῦ. Συνέβη νὰ χαθῇ τὸ τοιοῦτον ἐνέχυρον ἀπὸ πυρκαϊὰν λόγ. χ. ἢ κλοπὴν ἢ θάνατον (καὶ τί ἂν τὸ ἐνέχυρον ἦτον ζῶα ἢ δοῦλοι;) ἢ ἀπὸ ἄλλην τινὰ φυσικὴν φθοράν. Ὁ δανειστὴς μοὶ αἰτοῦσε τὸ χρέος, καὶ ἐγὼ τὸν ἔλεγον· ἐγχείρισέ με τὸ ἐνέχυρον, καὶ σὲ ἀποδίδω τὸ χρέος. Καλῶς ὁ δανειστὴς μὲ ἀντέτεινε

14. Ὁ μὴ ἐπιμελούμενος τὴν παρακαταθήκην ὡς τὰ ἴδιά του πράγματα δόλον πράττει.

15. Ἐὰν τῆς παρακαταθήκης ὁ δέκτης ἀπὸ λῃστῶν ἐπιδρομὴν ἔχασε τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν, ὁ χαμὸς δὲν πίπτει εἰς βάρος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ· διότι ὁ λαμβάνων παρακαταθήκην ὀφείλει εὐθύνην δόλου μόνον καὶ ἀμελείας καὶ ἐνοχῆς· ἐκτὸς ἂν ῥητῶς ἐσυμφωνήθη καὶ ἄλλο τι.

16. Δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι χάνει πρᾶγμα ἐκεῖνος, ὅστις δὲν εἶναι κύριος αὐτοῦ.

17. Ἐὰν ὁ κληρονόμος καταχρᾶται τὴν πρόφασιν τῆς λῃστείας ἢ ἄλλης τυχηρᾶς περιστάσεως καὶ παρακρατῇ τὰ ἐμπιστευθέντα πράγματα ἢ κατὰ δόλον ἔπαυσε νὰ τὰ ἔχῃ καὶ δὲν τὰ ἀποκατασταίνῃ, ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγήν.

18. Ὁ ἐγγυηθεὶς τὸν λαβόντα παρακαταθήκην ἐνέχεται, καὶ δόλον ἂν δὲν ἔπραξεν ὁ λαβὼν αὐτὴν, ἔχει δὲ τὸ πρᾶγμα (καὶ τί, ἐὰν ἦναι τρελὸς ἢ ὀρφανὸς ἢ ἄνηβος ἢ ἀπέθανεν ἀδιάθετος;) καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ, ὅσα κατὰ λόγον παρακαταθήκης συνειθίζει νὰ δίδῃ ὁ ἐγγυητής.

19. Ὁ λαβὼν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη εἰς παρακαταθήκην ἢ συμβιβασμοῦ ἔγγραφα ἢ ἄλλα τινὰ ἀποδεικτικὰ ἀναγκάζεται νὰ φυλάττῃ τὰς συμφωνίας, καθ' ἃς ἔλαβε τὴν παρακαταθήκην.

20. Ὁ λαβὼν πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην καὶ παρακαταθέσας αὐτὸ ἐγγράφως πρὸς ἄλλον τινὰ δὲν παραιτεῖται καλῶς ἀπὸ τὸ νὰ ἀποκαστήσῃ, ὅσα ἔλαβε, προβάλλων τὸ γράμμα εἰς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς ἄλλον παρακαταθέσεως.

21. Ὁ συμψηφισμὸς γίνεται εἰς ὅλα τἄλλα πράγματα ἐκτὸς

τὸν παρόντα νόμον λέγων· ἐγὼ τοῦ ἐνεχύρου κύριος δὲν ἤμην, οὐδὲ ὑπολαμβάνομαι ὅτι τὸ χάνω, σὺ δὲ ὡς κύριος αὐτοῦ ἀναδέχεσαι καὶ τὸν κίνδυνον. Καλῶς με λέγει τοῦτο, καὶ τὸ χρέος μὲ ἀπαιτεῖ καὶ οὐδὲ τὸ ἐνεχυρόν με ἀποδίδει, ἐκτὸς ἂν ἐχάθη κατὰ δόλον αὐτοῦ· διότι τότε τὸ ζημιοῦται αὐτὸς καὶ αὐτὸν ἀφορᾷ ὁ κίνδυνος, καὶ κύριος ἐὰν δὲν ἦναι.

χωρὶς μόνης τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς· ὅταν γὰρ παρακαταθήκην τις ἀπαιτῇ καὶ ἐγκαλῇ κατὰ τοῦ δεξαμένου αὐτὴν, οὐκ ἔχει χώραν ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν κινεῖν τὸν ἀντέλογον· ἀλλ' εἰ καὶ βούλεται κινῆσαι, ὁ δικαστὴς αὐτὸν οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀναγκάζεται παντοιοτρόπως τὴν παρακαταθήκην ἀποδιδόναι· (θαυμασίως δὲ καὶ καλῶς ἡ διάταξις ταῦτα παρακελεύεται, τὰς πολλὰς πονηρίας τῶν παρακαταθήκας λαμβανόντων παρά τινων ἀναστέλλουσα.) (Β. XIII. 2. 44.)

ΤΙΤΛ. Γ. — Περὶ Κοινωνίας.

1. Συνίσταται κοινωνία ἢ ἕως οὗ ζῶσιν οἱ κοινωνοῦντες ἢ πρὸς καιρὸν ἢ ὑπὸ αἵρεσιν. (Β. XII. 1. 1.)

2. Ἐν τῇ συστάσει τῆς κοινωνίας οὐδὲν δεῖ περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως συμφωνεῖν· κατὰ φύσιν γὰρ τῆς συμφωνίας ὁ παρὰ καιρὸν ἀπαγορεύσας ἐνέχεται. (Β. XII. 1. 17.)

3. Ὅτε μὲν ἀπὸ συναινέσεως γένηται κοινωνία, χώρα τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ· ὅτε δὲ χωρὶς συναινέσεως, κοινοπραξία ἐστίν. (Β. XII. 1. 32.)

4. Θανάτῳ λύεται ἡ κοινωνία καὶ οὐκ ἐφεῖται συμφωνεῖν διαβαίνειν εἰς τοὺς κληρονόμους· εἰ μὴ ἐπὶ δημοσίων χρεῶν.

5. Ἐὰν ἀδελφοὶ κοινωνίαν συστήσωνται, καὶ τὰ ἀπὸ στρατείας προσγινόμενα καὶ τὰ σιτηρέσια κοινοποιοῦνται.

6. Ἐὰν ῥητῶς πάντων τῶν πραγμάτων γένηται κοινωνία, καὶ κληρονομία καὶ ληγάτα καὶ δωρεαὶ καὶ πᾶν κέρδος τῇ κοινότητι προσπορίζεται. (Β. XII. 1. 3.)

7. Ἐὰν συμφωνήσωμεν κοινὴν εἶναι τὴν ὡς εἰκὸς ἐρχομένην εἰς ἕνα ἡμῶν δικαίαν κληρονομίαν, οὐ περὶ τῆς ἐκ διαθήκης δικοῦμεν λέγειν, ἀλλὰ περὶ τῆς νομίμου.

8. Συνίσταται κοινωνία πράγματι καὶ ῥήματι καὶ δι' ἀγγέλου· καὶ διαλύεται ἀπαγορεύσει, θανάτῳ, καταστάσεως ἐναλλαγῇ καὶ ἀπορίᾳ. Συνίσταται καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πράγμασι καὶ ἐπὶ τέλει

μόνον τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς· διότι ὅταν τις ἀπαιτῇ παρακαταθήκην καὶ ἐνάγῃ τὸν δέκτην αὐτῆς, ὁ λαβὼν τὴν παρακαταθήκην δὲν δύναται νὰ κινῇ τὸν συμψηφισμόν· ἀλλὰ καὶ ἐὰν θέλῃ νὰ κινήσῃ, ὁ δικαστὴς δὲν παρεδέχεται αὐτὸν, ἀλλ' ἀναγκάζεται παντοιοτρόπως νὰ ἀποδώσῃ τὴν παρακαταθήκην. (Καλῶς δὲ καὶ θαυμασίως διατυπόνει ταῦτα ἡ διάταξις, καὶ ἀναστέλλει τὰς πολλὰς πονηρίας τῶν δεχομένων παρακαταθήκας ἀπό τινας).

ΤΙΤΛ. Γ. — Περὶ συντροφίας.

1. Συντροφία συνίσταται ἢ ἕως ὅτου ζῶσιν οἱ σύντροφοι ἢ πρὸς καιρὸν ἢ ὑπὸ ὅρον.

2. Εἰς τῆς συντροφίας τὴν σύστασιν δὲν πρέπει νὰ συμφωνῆται τίποτε περὶ τῆς παραιτήσεως· διότι κατὰ τὴν φύσιν τῆς συντροφίας ὁ παραιτούμενος παρακαίρως ἐνέχεται.

3. Ὅταν κατὰ συναίνεσιν γείνῃ συντροφία, ἔχει χώραν ἡ περὶ συντροφίας ἀγωγή· ὅταν δὲ χωρὶς συναίνεσιν, εἶναι κοινοπραξία.

4. Ἡ συντροφία διαλύεται ἀπὸ θάνατον καὶ δὲν συγχωρεῖται νὰ συμφωνῶσιν ὥστε νὰ μεταβαίνῃ αὕτη εἰς τοὺς κληρονόμους· ἐκτὸς ἐὰν ἦναι λόγος περὶ δημοσίων χρεῶν.

5. Ἐὰν ἀδελφοὶ συντροφεύσωσι, καὶ τὰ ἀπὸ στρατείαν προσαποκτώμενα καὶ τὰ σιτηρέσια κοινὰ γίνονται.

6. Ἐὰν ῥητῶς γείνῃ συμφωνία ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ κληρονομία καὶ κληροδοσία καὶ δωρεαὶ καὶ πᾶν κέρδος εἰς τὸ κοινὸν προσαποκτῶνται.

7. Ἐὰν συμφωνήσωμεν νὰ ἦναι κοινὴ ἡ ἐπερχομένη πρὸς ἕνα ἡμῶν δικαία κληρονομία, δὲν ὑπολαμβανόμεθα ὅτι λέγομεν περὶ τῆς ἐνδιαθέτου, ἀλλὰ περὶ τῆς νομίμου.

8. Συντροφία συνίσταται πραγματικῶς καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τρίτου προσώπου· διαλύεται δὲ ἀπὸ παραίτησιν, θάνατον, καταστάσεως ἀλλαγὴν καὶ ἀπορίαν. Συνίστανται δὲ καὶ εἰς ὅλα τὰ

καὶ ἐρ' ἑνὶ πράγματι καὶ μεταξὺ τῶν ἄνισον οὐσίαν ἐχόντων· ὁ γὰρ πενέστατος ὡς ἐπίπαν τὸ λεῖπον ἐν χρήμασι διὰ τῆς σπουδῆς ἀντεισάγει. (Β. XIII. 1. 4.)

9. Ἐὰν ἁπλῶς γένηται κοινωνία καὶ μὴ λεχθῇ ἐπὶ τίνι δοκεῖ συνίστασθαι, ἐπὶ τῷ περιγενομένῳ πόρῳ καὶ κέρδει ἀπὸ πράσεως καὶ ἀγορασίας καὶ μισθώσεως καὶ ἐκλήψεως συνίσταται· πόρος γάρ ἐστιν ὁ ἀπὸ καμάτου τινὶ περιγενόμενος· κληρονομίαι δὲ καὶ ληγάτα καὶ δωρεαὶ οὐ περιέχονται· αἱ γὰρ δωρεαὶ ὡς μισθός τινος ἡγησαμένου περιγίνονται ἡμῖν. (Β. XII. 1. 7—9.)

10. Τοῦ κέρδους ὁ κοινωνὸς οὐ δίδωσι τόκον, εἰ μὴ ἀπὸ ὑπερθέσεως καὶ συγχρήσεως. (Β. XII. 1. 58.)

11. Ὁ κοινωνὸς ἀπὸ ἀμελείας καὶ ῥαθυμίας ἐνέχεται· οὐ χρεωστεῖ δὲ μεγάλην ἀσφάλειαν, ἀλλ' οἵαν ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασι.

12. Τοῦ κοινωνοῦ βλάψαντος τὸ κοινὸν πρᾶγμα καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται· εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατὰ κληρονόμων οὐχ ἁρμόζει ὁ Ἀκουίλιος. (Β. XII. 2. 10).

Περὶ διαιρέσεως κοινῶν.

13. Εἰ μὴ δύνανται διαιρεθῆναι τὰ πράγματα, καθ' ὑπερθεματισμὸν ἐνὶ προσκυρούσθωσαν· ἐὰν δὲ ὁ εἷς τῶν δικαζομένων πένης ὢν μὴ δύνηται ὑπερθεματίσαι, φερέσθω καὶ ἐξωτικὸς ὀφείλων ὑπερθεματισμὸν ἐπὶ τῷ πράγματι ποιήσασθαι. (Β. XII. 2. 32).

14. Ἐὰν ἡ γενομένη μεταξὺ ἡμῶν τελείων ὄντων ἐπὶ τοῖς ἐπικοίνοις πράγμασι διαίρεσις καταληφθείσης ἢ μετενεχθείσης τῆς νομῆς πέρας ἐδέξατο ἀνανεοῦσθαι τὰ τῇ ἀμοιβαίᾳ πίστει περαιωθέντα οὐ δύνανται. (Β. XII. 3. 8).

15. Ἀπαγόρευσις πολλάκις παρὰ τῷ νόμῳ καλεῖται ἡ τῆς κοινωνίας διάλυσις.

16. Εἰ καὶ συνεφωνήθη εἴσω δήλου καιροῦ μὴ λυθῆναι τὴν κοινωνίαν, ἐξ εὐλόγου αἰτίας λύεται. Τί γὰρ ὅτι ἡ αἵρεσις ἐφ' ᾗ συν-

πράγματα καὶ εἰς φόρους καὶ εἰς ἓν πρᾶγμα καὶ μεταξὺ τῶν ἐχόντων ἄνισον περιουσίαν· διότι ὁ πάντῃ πτωχὸς τὸ ἐλλεῖπον εἰς χρήματα προσφέρει διὰ τῆς ἐπιμελείας του.

9. Ὅταν ἁπλῶς γείνῃ συντροφία καὶ δὲν ὁμιληθῇ εἰς τί, ὑπολαμβάνεται ὅτι συνίσταται εἰς τὸν προσαποκτώμενον πόρον καὶ εἰς τὸ κέρδος ἀπὸ πώλησιν καὶ ἀγορὰν καὶ μίσθωσιν καὶ ἐργολαβίαν· διότι πόρος εἶναι ὅ,τι προσαποκτᾷ τις μὲ τὸν κόπον του. Κληρονομίαι δὲ καὶ κληροδοσίαι καὶ δωρεαὶ δὲν περιέχονται· διότι αἱ δωρεαὶ μᾶς ἐπέρχονται ὡς μισθὸς προηγηθέντος τινός.

10. Ὁ σύντροφος τόκον τοῦ κέρδους δὲν δίδει, ἐκτὸς ἀπὸ ὑπέρθεσιν καὶ χρῆσιν.

11. Ὁ σύντροφος ἐνέχεται ἀπὸ ἀμέλειαν καὶ ἐνοχήν· δὲν ὀφείλει ὅμως εὐθύνην μεγάλης ἐπιμελείας, ἀλλὰ ὁποίαν καταβάλλει καὶ εἰς τὰ ἴδιά του πράγματα.

12. Ὅταν ὁ σύντροφος βλάψῃ τὸ κοινὸν πρᾶγμα καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται· ἂν καὶ κατὰ κληρονόμων μάλιστα ὁ ἀκουίλιος νόμος δὲν ἁρμόζῃ.

Περὶ διαιρέσεως κοινῶν.

13. Ἐὰν τὰ πράγματα δὲν δύνανται νὰ διαιρεθῶσι προσκυροῦνται εἰς ἕνα κατὰ πλειστηριασμόν· εἰ δὲ ὁ εἷς τῶν δικαζομένων ὡς πτωχὸς δὲν δύναται νὰ πλειστηριάζῃ, προσλαμβάνεται καὶ ἐξωτικὸς ὀφείλων νὰ πλειστηριάσῃ εἰς τὸ πρᾶγμα.

14. Ἐὰν ἡμεῖς ἐνήλικοι ὄντες μοιράσωμεν πρὸς ἀλλήλους τὰ κοινὰ πράγματα, ἡ δέ νομὴ αὐτῶν ἐναπομείνῃ ἢ μετατεθῇ, τὰ ἀποφασισθέντα κατὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἡμῶν πίστιν δὲν δύναται νὰ ἀνανεωθῶσι.

15. Παραίτησιν πολλάκις λέγει ὁ νόμος τῆς συντροφίας τὴν διάλυσιν.

16. Καὶ ἂν ἐσυμφωνήθη ἐντὸς ῥητοῦ καιροῦ νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ συντροφία, ἀπὸ εὔλογον ὅμως αἰτίαν διαλύεται. Καὶ τί ἂν ὁ ὅρος ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐσυστήθη, δὲν ἐξετελέσθη ἢ ὁ σύντροφος ἦναι ὑβρι-

έστῃ οὐκ ἐγένετο ἡ ὕβριστὴς καὶ ἐπιζήμιός ἐστιν ὁ κοινωνὸς ἢ οὐκ ἔστι καρπίζεσθαι τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ συνέστηκεν ἡ κοινωνία ;

17. Τὰ περὶ τὴν κοινωνίαν οὐ τὰ διὰ τὴν κοινωνίαν δαπανηθέντα κοινά. (Β. ΧΙΙ. 1. 58.)

18. Ἐὰν ἀπαγορεύσω τῷ ἀπολιμπανομένῳ μου κοινωνῶ, ὅσα μὲν κτήσωμαι ἕως οὗ μάθῃ, κοινὰ γίνεται· ἡ δὲ ζημία μόνον ἐμὲ ὀρᾷ· τὸ δὲ κέρδος τοῦ κοινωνοῦ μόνου αὐτοῦ ἐστι καὶ ἡ ζημία κοινή. (Β. ΧΙΙ. 1. 17).

19. Τὰ ἐξ οἰκείας ἀμελείας συμβαίνοντα ἐπιγινώσκει ὁ κοινωνὸς, κἂν ἐν πολλοῖς ἑτέροις ὠφέλησε. (Β. ΧΙΙ. 1. 26).

20. Τὰ συστάντα χρέα τῷ καιρῷ κοινωνίας ἐκ τοῦ κοινοῦ δίδονται· καὶ ἐὰν πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους (ἴσως γὰρ αἱρετικόν ἐστιν) ἡ κοινωνία λυθῇ, περὶ τῆς καταβολῆς ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. (Β. ΧΙΙ. 1. 27.)

21. Ἐὰν χρήματα συνεισάγωμεν ἐπὶ κοινῇ πραγματείᾳ καὶ ἀπόλωνται τὰ ἐμὰ, τῇ κοινότητι ἀπώλοντο, εἴγε οὐκ ἀπώλοντο, εἰ μὴ συνέβη ἡ κοινωνία· εἰ δὲ μετὰ τὸ ἀφορίσαι με καὶ μήπω συναγαγεῖν ἀπώλοντο, μόνος ζημιοῦμαι. (Β. ΧΙΙ. 1. 56).

22. Ὁ κοινωνός μου ἐπὶ τῷ κοινῷ πράγματι καὶ τῇ τῆς κλοπῆς ἀγωγῇ ἐνέχεταί μοι, καὶ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν ἑτέραν ἡ ἑτέρα.

23. Τὰ τυχηρὰ ὁ κοινωνὸς οὐκ ἐπιγινώσκει. Ὅθεν τὰ διατετιμημένα θρέμματα εἰ μὲν ὑπὸ λῃστῶν ἁρπασθῶσι, κοινὴ γίνεται ἡ ζημία· εἰ δὲ κλαπῶσι, μόνος ὁ ἐσχηκὼς αὐτὰ ζημιοῦται· χρεωστεῖ γὰρ ἀκριβεστάτην ἀσφάλειαν ὁ δεξάμενος τὰ διατετιμημένα· καὶ ἁρμόζει ἡ περὶ κοινωνίας ἀγωγὴ, ἐὰν ἐπὶ κοινωνίᾳ ἐδόθησαν βόσκεσθαι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἦν διατετιμημένα.

24. Ἐὰν κοινωνὸς ἐπὶ κοινῇ ἀποδημήσας ἐμπορίᾳ περιέπεσε λῃσταῖς καὶ ἀπώλεσεν ἴδια χρήματα ἢ πράγματα, ἅτινα εἰ μὴ διὰ ἐμπορίαν, οὐκ ἐλάμβανε, τὸ μέρος τῆς ζημίας ἐπιγινώσκει ὁ κοινωνὸς καὶ τῶν περὶ τὴν ἰατρείαν δαπανῶν. Τὸ αὐτό ἐστι καὶ ἐὰν πλοῖον μετὰ τῆς πραγματείας ἐναυάγησε καὶ ἐζημιώθη, ὅτε χωρὶς θαλάσσης οὐκ εἰώθη ἡ πραγματεία φέρεσθαι.

στὴς καὶ ἐπιζήμιος ἢ δὲν ὠφελῆται ἡ συντροφία ἀπὸ τὸ πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον ἐσυστήθη ;

17. Κοινὰ εἶναι τὰ ἐξοδευθέντα εἰς τὴν συντροφίαν καὶ ὄχι τὰ διὰ τὴν συντροφίαν.

18. Ἐὰν πρὸς τὸν σύντροφόν μου ἀπόντα στείλω τὴν παραίτησίν μου, ὅσα ἀποκτήσω ἕως ὅτου τὸ μάθῃ κοινὰ γίνονται· ἡ δὲ ζημία πίπτει εἰς βάρος μόνον ἐμοῦ, τοῦ δὲ συντρόφου τὸ κέρδος εἶναι μόνου αὐτοῦ καὶ ἡ ζημία κοινή.

19. Εἰς βάρος τοῦ συντρόφου εἶναι τὰ συμβαίνοντα ἀπὸ ἰδίαν του ἀμέλειαν, καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἂν ὠφέλησεν.

20. Ὅσα χρέη ἔγεινον εἰς τὸν καιρὸν τῆς συντροφίας ἀποδίδονται ἀπὸ τὸ κοινόν· καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους (διότι ἐνδέχεται νὰ ἦναι ὑπὸ ὅρον) ἐὰν διαλυθῇ ἡ συντροφία, οἱ σύντροφοι ἀσφαλίζουσιν ἀλλήλους περὶ τῆς καταβολῆς.

21. Ἐὰν συνεισφέρωμεν χρήματα πρὸς κοινὴν ἐμπορίαν καὶ χαθῶσι τὰ ἰδικά μου, διὰ τὸ κοινὸν χάνονται, ἂν χωρὶς τῆς συντροφίας τὴν σύστασιν δὲν ἐχάνοντο· εἰ δὲ ἐχάθησαν, ἀφοῦ τὰ προσδιώρισα καὶ πρὶν τὰ συνεισφέρω, μόνος ζημιοῦμαι.

22. Ὁ σύντροφός μου διὰ κοινὸν πρᾶγμα ἐνέχεται πρός με καὶ εἰς τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν, καὶ ἡ μία δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἄλλην.

23. Τὰ τυχηρὰ δὲν πίπτουσιν εἰς βάρος τοῦ συντρόφου. Ὅθεν τὰ ἐκτιμημένα ζῶα εἰ μὲν ἁρπασθῶσιν ἀπὸ λῃστὰς, ἡ ζημία εἶναι κοινή· εἰ δὲ κλαπῶσι, ζημιοῦται μόνος ὁ ἔχων αὐτά· διότι ὁ παραλαβὼν τὰ ἐκτιμημένα ὀφείλει ἀκριβεστάτην φύλαξιν· ἁρμόζει δὲ ἡ περὶ συντροφίας ἀγωγὴ, ἂν παρεδόθησαν νὰ βόσκωνται ὑπὲρ τῆς συντροφίας, καὶ ἐκτιμημένα μάλιστα ἂν ἦσαν.

24. Ἐὰν σύντροφος ἐταξείδευσε πρὸς κοινὴν ἐμπορίαν καὶ περιέπεσεν εἰς λῃστὰς καὶ ἔχασε τὰ ἰδιά του χρήματα ἢ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐκτὸς τῆς ἐμπορίας, δὲν ἐλάμβανε μαζύ του, τὸ μέρος τῆς ζημίας ἀποδέχεται ὁ σύντροφος καθὼς καὶ τῆς ἰατρείας τὰ ἔξοδα. Τὸ αὐτὸ καὶ ἂν πλοῖον ἐναυάγησε μὲ τὸ φορτίον καὶ ἔγεινε ζημία, ὅταν τὸ φορτίον δὲν ἠδύνατο νὰ μεταφερθῇ διὰ ξηρᾶς.

25. Ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν ἀργυροπρατῶν οὐ κοινοποιεῖ τὰ ἔξωθεν τῆς τραπέζης αὐτῷ περιποιηθέντα. (Β. ΧΙΙ. 1. 50).

26. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ ἐπὶ κοινωνίᾳ τὰς τῶν γονέων οὐ διείλοντο κληρονομίας, οὐ κοινοποιοῦσι τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς κτηθέντα.

27. Ὁ κοινωνὸς ὑπερτιθεμένων τῶν ἄλλων ἐὰν ἀνανεώσῃ τὸν κοινὸν οἶκον, ἐπιλογὴν ἔχει, ἢ τὰ δαπανηθέντα λαβεῖν μετὰ τόκων εἴσω τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν ἀνανέωσιν, καὶ ἔχει περὶ τὴν ἀπαίτησιν προνόμιον, ἢ καὶ τὸν οἶκον εἰς δεσποτείαν μετὰ τὴν τετράμηνον ἢ μᾶλλον διὰ τῆς περὶ κοινωνίας ἀγωγῆς λαβεῖν τὸ διαφέρον· ἴσως γὰρ οὐ βούλεται σχεῖν τὸν οἶκον. Διὰ τοῦτο δὲ τετραμήνῳ περιωρίσθη, ἐπειδὴ μετ' αὐτὴν ὁ νόμος τὴν δεσποτείαν δίδωσι τῷ ἀνανεώσαντι. (Β. ΧΙΙ. 1. 50.)

28. Ὁ ἀποδημήσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν μόνας τὰς εἰς αὐτὴν γινομένας δαπάνας λογίζεται τῇ κοινότητι.

29. Ἐὰν ἐπὶ πράσει ἢ μισθώσει συστῇ κοινωνία, καὶ ἡ μετὰ θάνατον τοῦ ἑνὸς γενομένη ζημία καὶ τὸ κέρδος κοινόν ἐστιν.

30. Ὁ κοινὸς πυλεὼν δύο οἴκων ἄκοντος τοῦ ἑνὸς τῶν δεσποτῶν διαιρεῖται, ἐν ᾧ μή ἐστιν ἑτέρωθεν εἴσοδος. (Β. ΧΙΙ. 2. 19).

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ Λύσεως κοινωνίας.

1. Λύεται ἡ κοινωνία φθειρομένων τῶν προσώπων ἢ τοῦ πράγματος ἢ τῆς γνώμης ἢ τῆς ἀγωγῆς. Προσώπου μὲν ἡνίκα καταδικασθῇ θανάτῳ ἢ ἐξορίᾳ ἢ δημεύσει εἰς τῶν κοινωνῶν, ἢ καὶ τελευτήσῃ κοινῷ θανάτῳ. Φθείρεται δὲ τὸ πρᾶγμα, ὅταν ἢ παντελῶς οὐχ ὑπέστη ἢ τὴν κατάστασιν ἐνήλλαξεν ἱερωθὲν ἢ δημευθέν. Γνώμῃ δὲ λύεται ὅταν ἀπαγορεύσωσι καὶ ἰδιαζόντως ἕκαστος αὐτῶν ἄρξηται πραγματεύεσθαι. Ἀγωγῇ δὲ λύεται, ὅταν δι' ἐπερωτήσεως ἢ δικαστηρίου ἐναλλαγῇ ἡ τῆς κοινωνίας αἰτία· καὶ γὰρ ἐπὶ διαλύσει τῆς κοινωνίας ἐνάγων ἀπαγορεύει αὐτήν. (Β. ΧΙΙ. 1. 61.)

25. Κανεὶς τῶν ἀργυροπωλῶν συντρόφων δὲν φέρει εἰς τὸ κοινὸν, ὅσα αὐτὸς ἐκέρδησεν ἔξω ἀπὸ τὴν τράπεζαν.

26. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ διὰ συντροφίαν δὲν ἐμοίρασαν τὰς κληρονομίας τῶν γονέων, δὲν συνεισφέρουσιν εἰς τὸ κοινὸν, ὅσα ἔξωθεν αὐτοὶ προσαποκτῶσιν.

27. Ἐὰν ὁ σύντροφος, ὅταν οἱ λοιποὶ ἀναλάβωσι τὸ πρᾶγμα, ἀνακαινίσῃ τὴν κοινὴν οἰκίαν, ἐκλέγει, ἢ τὰ ἔξοδα μὲ τοὺς τόκους νὰ λάβῃ ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν, καὶ ἔχει προνόμιον εἰς τὴν ἀπαίτησιν, ἢ καὶ μετὰ τὴν τετραμηνίαν νὰ λάβῃ τὴν οἰκίαν εἰς κυριότητα ἢ μᾶλλον τὸ διαφέρον νὰ αἰτήσῃ μὲ τὴν περὶ συντροφίας ἀγωγὴν, ἀνίσως δὲν θέλῃ νὰ λάβῃ τὴν οἰκίαν. Ὁ δὲ τόκος ἐπεριελείσθη εἰς τετραμηνίαν, διότι μετὰ ταύτην ὁ νόμος δίδει τὴν κυριότητα εἰς τὸν ἀνακαινιστήν.

28. Ὁ ταξειδεύσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν μόνα τὰ ἔξοδα, ὅσα ἔκαμε δι' αὐτὴν, λογίζει εἰς τὸ κοινόν.

29. Ἐὰν συστηθῇ συντροφία διὰ πώλησιν ἢ μίσθωσιν, καὶ ἡ μετὰ θάνατον τοῦ ἑνὸς γινομένη ζημία καὶ τὸ κέρδος κοινὰ εἶναι.

30. Τὸ κοινὸν προαύλιον δύο οἰκιῶν καὶ ἀκουσίως τοῦ ἑνὸς τῶν κυρίων μοιράζεται, ὅταν ἄλλοθεν εἴσοδος δὲν ὑπάρχῃ.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ διαλύσεως συντροφίας.

1. Διαλύεται ἡ συντροφία, ὅταν χάνωνται τὰ πρόσωπα ἢ τὸ πρᾶγμα, καὶ κατὰ γνώμην ἢ κατ' ἀγωγήν. Καὶ τὸ μὲν πρόσωπον χάνεται ὅταν ὁ εἷς τῶν συντρόφων καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἢ ἐξορίαν ἢ δήμευσιν ἢ καὶ ἀπὸ κοινὸν θάνατον ἀποθάνῃ. Τὸ δὲ πρᾶγμα, ὅταν ἢ ποσῶς δὲν ὑπῆρξεν ἢ κατάστασιν ἤλλαξε γινόμενον ἱερὸν ἢ δημόσιον. Κατὰ δὲ γνώμην διαλύεται, ὅταν παραιτηθῶσι καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἀρχίσῃ νὰ ἐμπορεύηται ἰδιαιτέρως. Καὶ κατὰ ἀγωγὴν, ὅταν τῆς συντροφίας ἡ αἰτία μεταλλαχθῇ διὰ συμφωνίας ἢ διὰ δικαστηρίου· διότι παραιτεῖ τις τὴν συντροφίαν, ὅταν ἐνάγῃ πρὸς διάλυσιν αὐτῆς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΜΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ συναινέσεως μνηστείας.

1. Μνηστεία ἐστὶν ἡ τῶν μελλόντων γενέσθαι γάμων ὑπόσχεσις· τὸ γὰρ προοικονομεῖν καὶ προκατασκευάζειν τὸ μετὰ ταῦτα μέλλον γενήσεσθαι καὶ τὸ ἔλκειν καὶ φέρειν τινά τι πρᾶγμα εἰς ἑαυτὸν μνηστεύεσθαι λέγουσιν· ἐμφαίνει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς μνηστείας μνήμην τοῦ ἐπαγγέλματος. (Β. XXVII. 1. 1).

2. Μνηστεία ἐστὶν ἡ τῶν μελλόντων γάμων ἐπαγγελία· καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως μνηστεία λέγεται συνίστασθαι.

3. Οἱ συναινοῦντες τῷ γάμῳ καὶ τῇ μνηστείᾳ συναινοῦσιν· ἀεὶ δὲ συναινεῖν δοκεῖ ὁ πατὴρ τῇ θυγατρὶ εἰ μὴ ῥητῶς ἐναντιοῦται. (Β. XXIII. 1. 5.)

4. Παρὰ γνώμην τῆς ὀρφανῆς ὁ ἐπίτροπος οὐ συνίστησιν αὐτῇ μνηστείαν οὔτε διαλύει τὴν γενομένην. (Β. XXIII. 1. 4).

5. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται διαλύειν τὴν μνηστείαν, οὐ μὴν καὶ τῆς αὐτεξουσίας. (Β. XXVIII. 1. 8).

6. Ὡς ἐπὶ τῶν γάμων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας οἱ συναπτόμενοι συναινοῦσι· δεῖ οὖν καὶ τὴν ὑπεξουσίαν συναινεῖν. Δοκεῖ δὲ τῷ πατρὶ συναινεῖν ἡ μὴ ἀντιλέγουσα. Τότε δὲ μόνον ἀντιλέ-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΜΟΥ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ συναινέσεως μνηστείας.

1. Μνηστεία εἶναι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ μέλλοντος νὰ γείνῃ γάμου· διότι τὸ νὰ προοικονομῇ τις καὶ νὰ προετοιμάζῃ τὸ μέλλον νὰ γείνῃ μετέπειτα καὶ τὸ νὰ ἑλκύῃ καὶ φέρῃ πρὸς ἑαυτὸν πρᾶγμά τι λέγεται μνηστεία· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα τῆς μνηστείας σημαίνει ἐνθύμησιν τῆς ὑποσχέσεως.

2. Μνηστεία εἶναι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ μέλλοντος γάμου· καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως λέγεται ὅτι συνίσταται ἡ μνηστεία.

3. Οἱ συναινοῦντες εἰς τὸν γάμον συναινοῦσι καὶ εἰς τὴν μνηστείαν· πάντοτε δὲ ὁ πατὴρ θεωρεῖται ὅτι δίδει τὴν συναίνεσιν εἰς τὴν θυγατέρα, ἐὰν ῥητῶς δὲν ἐναντιοῦται.

4. Ὁ ἐπίτροπος παρὰ τὴν θέλησιν τῆς ὀρφανῆς οὔτε μνηστείαν δι' αὐτὴν συνάπτει οὔτε τὴν ὑπάρχουσαν διαλύει.

5. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται νὰ διαλύῃ τὴν μνηστείαν, ὄχι ὅμως καὶ τῆς αὐτεξουσίας.

6. Καθὼς εἰς τὸν γάμον, οὕτω καὶ εἰς τὴν μνηστείαν οἱ συναπτόμενοι ὀφείλουσι νὰ συναινῶσι· πρέπει λοιπὸν νὰ συναινῇ καὶ ἡ ὑπεξουσία. Λογίζεται ὅτι συναινεῖ μὲ τὸν πατέρα ἡ μὴ ἀντιλέγου-

γειν δύναται, ὅτε τοῖς τρόποις ἀνάξιον καὶ αἰσχρὸν αὐτῇ μνηστεύεται. (Β. XXVIII. 1. 9).

7. Διχονοοῦντες τοῦ ὑπεξουσίου οὐ γίνεται μνηστεία ὀνόματι αὐτοῦ. (Β. XXVIII. 1. 11).

8. Ἡ μνηστευομένη ἑτέρῳ καὶ ἑτέρῳ γαμηθεῖσα ἀτιμοῦται.

9. Ἡ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσα ἀπαγορεῦσαι τὴν μνηστείαν καὶ ἑτέρῳ γαμηθῆναι οὐ κεκώλυται, γενομένου δηλονότι ῥεπουδίου ἤτοι διαζυγίου. (Β. XXVIII. 1. 15).

10. Ὁ τὸ γινόμενον νοῶν καλῶς μνηστεύεται, τουτέστιν ὁ μὴ ὢν ἥττων τῶν ἑπτὰ ἐτῶν. (Β. XXVIII. 1. 12).

11. *Καὶ ἡ νς'. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος* οὕτω φησί. Καὶ ἡμεῖς θεσπίζομεν μηδαμῶς συνίστασθαι μνηστείαν ἐπὶ χρόνοις ἐλάττοσι τῶν ἑπτά· μήτε μὴν ἱεροτελεστίαις βεβαιοῦσθαι τὴν μνηστείαν, τοῦ τρισκαιδεκάτου ἔτους ἐνδεούσης τῆς νύμφης, τοῦ δὲ νυμφίου τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον μὴ διαμετροῦντος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπηγόρευται πρὸς τὴν κοινὴν καὶ δημοσίαν τοῦ πολιτεύματος χρῆσιν· εἰ δὲ βασιλεὺς (οἷα πολλὰ συμβαίνει) πράττων οἰκονομίαν τινὰ καὶ μνηστείαν καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας συνάρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις ἔνδον τῶν διορισθέντων ἐτῶν ἐπιψηφιεῖται, τοῦτο πρὸς τὸν νόμον οὐδὲν ἀντίκειται· ἔξεστι γὰρ τοῖς ἐκ θεοῦ τὴν οἰκονομίαν τῶν κοσμικῶν ἐγχειρισμένοις πραγμάτων ὑπέρτερον ἢ κατὰ νόμον οἰκονομεῖν, ὃς ἄγει τοὺς ὑπηκόους.

12. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐκείνας εἶναι φησὶ κυρίως μνηστείας καὶ ἀτεχνῶς ἰσοδυναμούσας γάμῳ, ὅσαι καὶ τὸν χρόνον, ὃν ἡ τοῦ βασιλέως Καίσαρος Λέοντος θεσμοθεσία ὡρίσατο, ἀκέραιον ἔσχον παρ' ἑαυταῖς καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν ἐπακολουθοῦσαν ἐγνώρισαν. Εἰ δὲ μνηστεῖαί τινες κατὰ τὴν τοῖς πολλοῖς συνήθη ἀκολουθίαν ἤδη γεγόνασι καὶ συμβόλαια μὲν ἐξετέθησαν, οὔπω δὲ ὁ τακτὸς ἐπέστη καιρὸς, καθ' ὃν ἡ τοῖς Χριστιανοῖς ὀφειλομένη εὐλογία εἴωθε γίνεσθαι, καὶ οὐδὲ αἱ συνήθεις ἐπὶ τοῖς μνηστευσαμένοις εὐχαὶ διὰ τοῦ ἱερέως ἐξεφωνήθησαν, ταύτας μνηστείας μὲν ἀκριβεῖς ὅσον κατὰ τὴν

σα. Τότε δὲ μόνον δύναται νὰ ἀντιλέγῃ, ὅτε μνηστεύῃ αὐτὴν μὲ ἀνάξιον καὶ αἰσχρὸν τοὺς τρόπους.

7. Ὅταν ὁ ὑπεξούσιος διχονοῇ μνηστεία εἰς ὄνομα αὐτοῦ δὲν γίνεται.

8. Ἡ ἄλλον μνηστευομένη καὶ ἄλλον ὑπανδρευομένη ἀτιμοῦται.

9. Ἡ ἄλλον μνηστευθεῖσα δὲν ἐμποδίζεται νὰ παραιτηθῇ τῆς μνηστείας καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον, δηλονότι μετὰ τὸ διαζύγιον.

10. Ὁ ἐννοῶν τὸ γινόμενον, τουτέστιν ὁ μὴ μικρότερος τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, καλῶς μνηστεύεται.

11. Καὶ ἡ πεντηκοστὴ ἕκτη νς'. νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω λέγει. Καὶ ἡμεῖς διατάττομεν ποσῶς νὰ μὴ γίνηται μνηστεία εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῶν ἑπτὰ ἐτῶν· ἀλλὰ μήτε μὲ ἱεροτελεστίας νὰ βεβαιοῦται ἡ μνηστεία ὅταν ἡ νύμφη ἦναι μικροτέρα τῶν δεκατριῶν ἐτῶν, ὁ δὲ νυμφίος δὲν συμπληρώσῃ τὰ δεκατέσσαρα ἔτη. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπηγορεύθη πρὸς τὴν κοινὴν καὶ δημοσίαν χρῆσιν· ἐὰν ὅμως ὁ βασιλεὺς (καθὼς πολλάκις συμβαίνει) πράττων οἰκονομίαν τινὰ καὶ μνηστείαν καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας ἕνωσιν τῶν μνηστευομένων ἐπιτρέπει εἰς χρόνον ὀλιγώτερον τῶν διορισθέντων ἐτῶν, τοῦτο οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τὸν νόμον· διότι οἱ ἀπὸ Θεοῦ προχειρισμένοι τὴν οἰκονομίαν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων δύνανται νὰ ἐνεργήσωσί τι παρὰ τὸν νόμον ὅστις διέπει τοὺς ὑπηκόους.

12. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ καίσαρος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐκεῖναι λέγει ὅτι εἶναι κυρίως μνηστεῖαι καὶ ἀληθῶς ἰσοδυναμοῦσι μὲ γάμον, ὅσαι καὶ τὸν χρόνον τὸν ὁρισθέντα ὑπὸ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως Λέοντος διαφυλάττουσιν ἀκέραιον καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν μετὰ ταῦτα ἔλαβον. Ἐὰν δὲ μνηστεῖαί τινες ἔγεινον ἤδη κατὰ τὸν συνήθη εἰς τοὺς πολλοὺς τρόπους καὶ προικοσύμφωνα μὲν ἐγράφησαν, δὲν ἔρθασε δὲ ἀκόμη ὁ ὡρισμένος καιρὸς καθ' ὃν συνηθίζεται νὰ γίνεται ἡ εἰς τοὺς χριστιανοὺς ὀφειλομένη εὐλογία, καὶ οὐδὲ αἱ συνήθεις εἰς τοὺς μνηστευθέντας εὐχαὶ διὰ τοῦ ἱερέως

ἐκκλησιαστικὴν ἀκριβολογίαν μηδὲ εἶναι μηδὲ ὀνομάζεσθαι· ὡς ἁπλῶς δὲ ἀρεσκείας ἀνθρώπων δι' ἐπερωτήσεως κατησφαλισμένας τὸ ἐνεργὸν ἐπιφέρεσθαι. (*)

13. Ὅτι ἐὰν ἀτελὴς γένηται μνηστεία καὶ οὔπω δεκτὴ γάμου, παράνομός ἐστιν καὶ ἀντ' οὐδενὸς λογίζεται. (Β. XXVIII. 1. 13).

14. Ἡ μανία ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν· ἐπιγενομένη δὲ οὐ λύει τὴν συστᾶσαν. (Β. XXVIII. 1. 6).

15. Ἡ δὲ ριά. νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος καὶ ἡ ριβ'. τοῦ αὐτοῦ καὶ μανίας ἐπιγενομένης τῇ μνηστείᾳ λύεσθαι τὸν γάμον διορίζονται· πλὴν εἰ μὲν πρὸ τοῦ γάμου ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου ἡ μανία ἑνὶ τῶν μνηστήρων ἐπιγένηται, αὐτίκα, φασὶ, καὶ ἡ διάλυσις τοῦ γάμου γενήσεται· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον, εἰ μὲν ἡ μνηστὴ εἰς μανίαν περιπέσοι μὴ κατ' ἐπιβουλὴν τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς μήτε μὴν συνειδότος αὐτοῦ τὴν πανουργίαν, ἀλλ' ἑτέρωθεν τοῦ πάθους ἐπισυμβάντος, μέχρι τρίτου ἔτους φρέιν τὴν δυστυχίαν τὸν ἄνδρα καὶ τῆς κατηρείας ἀπολαύειν· καὶ εἰ γε μὴ ἐν χρόνῳ τοσούτῳ λύσις εἴη τοῦ κακοῦ μηδὲ πρὸς τὰς οἰκείας ἐπανέλθοι φρένας ἡ τὴν μανίαν νοσοῦσα, τηνικαῦτα διασπᾶσθαι τὴν κοινωνίαν καὶ τῆς ἀνυποίστου συμφορᾶς ἐλευθεροῦσθαι τὸν ἄνδρα. Εἰ δὲ ὁ μνηστὴρ εἰς μανίαν περιπέσοι, ἐφ' ὅλοις ἔτεσι πέντε τοὺς συναπτομένους μὴ διαζεύγνυσθαι· εἰ δὲ μετὰ τὴν τοσούτου χρόνου περίοδον μὴ γένηταί τις ἀπαλλαγὴ τῆς δυστυχίας μηδὲ πρὸς ἀναρρόνησιν ὁ μεμηνὼς κατασταίη, τηνικαῦτα διατέμνεσθαι τὴν γαμήλιον κοινωνίαν, μηδεμιᾶς μηδετέρῳ μέρει προσγινομένης καινοτομίας.

16. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται πέμπειν διαζύγιον καὶ λύειν τὴν μνηστείαν. Εἰ δὲ μετὰ τὴν μνηστείαν αὐτεξουσία γέγο-

(*) Ὁ δὲ παλαιὸς νόμος ὁ θημοσιευθεὶς περὶ τῆς μνηστείας ἰσχύει εἰς μόνα τὰ ἐμποδιζόμενα πρόσωπα καθὼς τὴν χωρισθεῖσαν μνηστὴν διὰ τὴν ἰδίαν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτεύματος κατάστασιν. Διότι τὸ γινόμενον καὶ

ἐγένοντο, αὗται μνηστεῖαι ἀκριβεῖς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκριβολογίαν μηδὲ εἶναι μηδὲ ὀνομάζονται· ἁπλῶς δὲ ὡς ἀρεσκείας ἀνθρώπων αἵτινες ἐκτελοῦνται διὰ τὴν ἰσχὺν τῆς συμφωνίας.

13. Ὅτι ἐὰν γείνῃ ἀτελὴς μνηστεία καὶ γάμου εἰσέτι ἀνεπίδεκτος, ἡ μνηστεία εἶναι παράνομος καὶ ὡς οὐδὲν λογίζεται.

14. Ἡ μανία ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν· μετὰ ταῦτα δ' ἐλθοῦσα δὲν διαλύει τὴν συστηθεῖσαν.

15. Ἡ δὲ (111) ριά. νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος καὶ ἡ (112) ριβ'. τοῦ αὐτοῦ διατάττουσι νὰ διαλύεται ὁ γάμος καὶ μετὰ τὴν μνηστείαν ἐὰν ἐπισυμβῇ τρέλα· πλὴν εἰ μὲν ἐπισυμβῇ εἰς ἕνα τῶν μνηστήρων πρὸ τοῦ γάμου ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου, ἀμέσως λέγουσι, γίνεται καὶ τοῦ γάμου ἡ διάλυσις· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον, ἐὰν μὲν ὑποπέσῃ εἰς παραφροσύνην ἡ γυνὴ χωρὶς ἐπιβουλὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ χωρὶς αὐτὸς νὰ γνωρίζῃ τὸν δόλον, ἀλλ' ἄλλοθεν ἐπέλθῃ τὸ πάθος, ὑποφέρει ὁ ἀνὴρ τὴν δυστυχίαν μέχρι τρίτου ἔτους καὶ ὑπομένει τὴν κατήρειαν· καὶ ἐὰν εἰς τόσον χρόνον δὲν διαλυθῇ τὸ κακὸν μηδὲ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς φρένας της ἡ εἰς τρέλαν ὑποπεσοῦσα, τότε διαλύεται τὸ συνοικέσιον καὶ ὁ ἀνὴρ ἐλευθεροῦται ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον συμφοράν. Εἰ δὲ ὁ μνηστὴρ ὑποπέσῃ εἰς μανίαν, ἐπὶ πέντε ὁλόκληρα ἔτη δὲν χωρίζονται οἱ συναπτόμενοι· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου δὲν γείνῃ καμμία ἀπαλλαγὴ τῆς δυστυχίας μηδὲ ἀναλάβῃ ὁ παράφρων, τότε διαλύεται τὸ συνοικέσιον ἄνευ καμμίας βλάβης τῶν μερῶν.

16. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται νὰ στέλλῃ διαζύγιον καὶ νὰ διαλύῃ τὴν μνηστείαν· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν μνηστείαν ἔγεινεν αὐ-

κατ' ἀκρίβειαν ἐὰν δὲν ἦναι ἐντελὴς μνηστεία, ἀλλ' ὡς ὑπολαμβανόμενον ὅτι ἔχει μνηστείας σκοπὸν καὶ ἐκ τούτου προϋποβαλλόμενον ὡς γάμου θεμέλιον, καλὸν θὰ ἦτον τὰ ἐμποδιζόμενα ἀπὸ τὸν νόμον πρόσωπα νὰ ἐμποδίζωνται πάλιν καὶ κανεὶς νὰ μὴ λαμβάνῃ εἰς γυναῖκα ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὡς ὑπάρχουσαν μνηστὴν τινος ὁ παλαιὸς νόμος δὲν ἐσυγχώρησε νὰ ὑπανδρεύηται ἄλλον μετὰ τῆς μνηστείας τὴν διάλυσιν.

νεν ἡ θυγάτηρ, οὐ δύναται λοιπὸν ὁ πατὴρ τὴν ἤδη γενομένην καταλύειν μνηστείαν· ὅθεν κἂν τινα λόγῳ προικὸς ἐπιδέδωκεν ἐν τῇ τοιαύτῃ μνηστείᾳ, οὐδὲ ταῦτα ἀναλαμβάνεσθαι δύναται, αὐτεξουσίας ὡς εἴρηται γενομένης τῆς κόρης.

17. Ὁ μνηστευσάμενος κόρην καὶ μὴ συμφωνήσας χρόνον ἐν τῇ μνηστείᾳ ὀφείλει ταύτην, εἰ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγει, εἴσω διετίας γαμεῖν· εἰ δὲ ἐν ἀπουσίᾳ εἴσω τριετίας· εἰ δὲ ὑπέρθηται, δύναται ἡ κόρη ἑτέρῳ συνάπτεσθαι. (B. XXVIII. 1. 16).

18. Ἐξ εὐλόγου αἰτίας καὶ περαιτέρω τετραετίας ὑπερτίθεται ἡ μνηστεία, τυχὸν διὰ νόσον τοῦ μνηστῆρος ἢ τῆς μνηστῆς ἢ θάνατον γονέων ἢ διὰ κεφαλικὰ ἐγκλήματα ἢ μακρὰς ἀποδημίας ἐξ ἀνάγκης γινομένας. (B. XXVIII. 1. 17.)

19. Μνηστεύεταί τις καὶ παρὼν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ μέσου καὶ δι' ἐπιστολῆς.

20. Καὶ μεταξὺ ἀπόντων γίνεται μνηστεία, ἐὰν μέντοι δέξωνται τὸ πραχθέν. (B. XXVIII. 1. 2).

21. Τὸ πένθος τοῦ ἀνδρὸς οὐ κωλύει τὴν γυναῖκα μνηστευθῆναι. (B. XXI. 2. 10).

22. Οἱ τῶν μαινομένων παῖδες κἂν ὑπεξούσιοι ὦσιν, οὐ δέονται τῆς τῶν πατέρων αὐτῶν συναινέσεως, γάμῳ συναλλάσοντες δηλονότι καὶ μνηστείᾳ· ἀλλ' ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει κρίσει τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις κρίσει τοῦ ἄρχοντος ἢ τοῦ ἐπισκόπου παρουσίᾳ τοῦ κουράτωρος τοῦ ἰδίου πατρὸς τὸν γάμον ἐπιτελοῦσι. (B. XXXIII. 4. 37).

23. Μετὰ τὸ συστῆναι τὴν μνηστείαν οὐ δύνανται οἱ τῆς κόρης γενήτορες ἀναγκάζειν τὸν μνηστῆρα παρέχειν ἐγγυητὴν καὶ λαμβάνειν τὴν προῖκα δαπανηρὸν ὄντα πολλάκις ἢ μὴ διδόντος διαλύειν τὴν μνηστείαν· ἀλλ' ἐκ παντὸς μὲν τελεῖται ὁ γάμος, παρέχεται δὲ ἡ προῖξ καὶ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ εἰ βλέπει ἡ γυνὴ δαπανωμένην τὴν προῖκα, τότε δύναται κινεῖν.

24. Περὶ τοῦ ἀπαιτεῖσθαι τὸ γαμικὸν πρόστιμον ἡ δεκάτη νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντός φησιν. Οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν κε-

τεξουσία ἡ θυγάτηρ, δὲν δύναται πλέον ὁ πατὴρ νὰ διαλύσῃ τὴν ἤδη συστηθεῖσαν μνηστείαν· ὅθεν καὶ ἐὰν λόγῳ προικὸς ἔδωκέ τι εἰς τὴν τοιαύτην μνηστείαν, οὐδὲ ταῦτα δύναται ν' ἀναλαμβάνῃ, τῆς κόρης γενομένης ὡς ἐλέχθη αὐτεξουσίας.

17. Ὁ μνηστευθεὶς κόρην καὶ μὴ συμφωνήσας εἰς τὴν μνηστείαν χρόνον ὀφείλει, εἰ μὲν μένει εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν, νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν ἐντὸς διετίας· εἰ δὲ ἀπουσιάζει ἐντὸς τριετίας· εἰ δὲ ἀναβάλλει, δύναται ἡ κόρη νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον.

18. Δι' εὔλογον αἰτίαν καὶ περαιτέρω τετραετίας ἀναβάλλεται ἡ μνηστεία, δι' ἀσθένειαν τυχὸν τοῦ μνηστῆρος ἢ τῆς μνηστῆς ἢ θάνατον γονέων ἢ διὰ κεφαλικὰ ἐγκλήματα ἢ μακρᾶς ἐξ ἀνάγκης ἀποδημίας.

19. Μνηστεύεταί τις καὶ παρὼν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ μέσου ἄλλου καὶ δι' ἐπιστολῆς.

20. Καὶ μεταξὺ ἀπόντων γίνεται μνηστεία, ἐὰν ὅμως δεχθῶσι τὸ γινόμενον.

21. Τὸ διὰ τὸν ἄνδρα πένθος δὲν ἐμποδίζει τὴν γυναῖκα νὰ μνηστευθῇ.

22. Τὰ τέκνα τῶν τρελῶν καὶ ἂν ἦναι ὑπεξούσια δὲν ἔχουσι χρείαν τῆς συναινέσεως τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅταν δηλ. συμφωνῶσι περὶ γάμου ἢ μνηστείας· ἀλλ' εἰς μὲν τὴν Κωνσταντινούπολιν νυμφεύονται κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως, εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ ἢ τοῦ ἐπισκόπου παρουσίᾳ τοῦ κηδεμόνος τοῦ πατρός των.

23. Μετὰ τὴν σύστασιν τῆς μνηστείας οἱ γονεῖς τῆς κόρης δὲν δύνανται νὰ ἀναγκάζωσι τὸν μνηστῆρα νὰ δίδῃ ἐγγυητὴν καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν προῖκα ὡς ὄντα πολλάκις πολυέξοδον ἢ ἐὰν δὲν δίδῃ νὰ διαλύωσι τὴν μνηστείαν· ἀλλ' ὁ μὲν γάμος ἐξάπαντος τελεῖται, ἡ δὲ προῖξ παραδίδεται καὶ ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἡ γυνὴ βλέπῃ ὅτι ἐξοδεύεται ἡ προῖξ, τότε δύναται νὰ κινῇ.

24. Περὶ ἀπαιτήσεως τοῦ γαμικοῦ προστίμου ἡ δεκάτη νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον

λεύσματι νόμου τὸ ὑπὸ τῆς συνηθείας βεβαιωθὲν καὶ κρατείτω καὶ διαιτάτω, καθάπερ ἄχρι τοῦ παρόντος καὶ προστίμου εἰσπράξει ὁ τὴν μνηστείαν ἀνατρέπων ζημιούσθω.

25. Λύεται ἡ μνηστεία καὶ εἰ ἐξ ἀλλοτρίων σπερμάτων ἐγγάστριος ἡ γυνὴ πεφώραται. Καὶ διὰ καινοτάτην θρησκείαν ἀγνοηθεῖσαν καὶ δογμάτων διαφορὰν καὶ διὰ τρόπων αἰσχρότητα· ἢ τύχης ἐναλλαγὴν ἢ δι' ἀπόκαρσιν ἀληθῆ καὶ τὴν πρὸς τὸν μονήρη βίον μετάβασιν ἢ διὰ τὸ ὑποκεῖσθαι τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἢ ἄλλῳ λειτουργήματι ἔνοχον εὑρεθῆναι.

26. Οἱ τῶν αἱρετικῶν παῖδες ἐὰν γένωνται Χριστιανοὶ ἀναγκάζουσι τοὺς ἰδίους γονεῖς τρέφειν αὐτοὺς καὶ ἐνδύειν καὶ προῖκα ἢ προγάμου δωρεὰν ὑπὲρ αὐτῶν δοῦναι κατὰ τὸ μέτρον τῆς οὐσίας αὐτῶν.

ΤΙΤΑ. Β'. — Περὶ Ἀρραβώνων μνηστείας.

1. Ὁ ἀῤῥαβὼν φύσιν ἔχει τοιαύτην, ἵνα ὁ μὲν λαβὼν τὸν ἀῤῥαβῶνα εἰ παραιτήσεται, διπλάσιον ὅπερ ἔλαβεν, ἀποδῷ· εἰ δὲ ὁ δεδωκὼς, ἵνα ἐκπέσῃ τῶν ἀῤῥαβώνων. (Β. XXII. 1. 76.)

2. Ἀῤῥαβώνων δὲ ἐπ' ὀνόματι μνηστείας δοθέντων, ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μνηστὴρ ἢ ἡ μνηστὴ τελευτήσῃ πρὸ τοῦ τὸν γάμον γενέσθαι τὰ δοθέντα χάριν ἀῤῥαβῶνος κελεύομεν ἀποκαταστῆναι, εἰ μὴ ἄρα αἰτίαν εἰς τὸ μὴ ἐπιτελεσθῆναι τοὺς γάμους τὸ τελευτῆσαν πρόσωπον ἴδῃ παρέσχεν (Β. XXVIII. 2. 2.)

3. Πολλάκις πατὴρ ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς δεξάμενος ἀῤῥαβῶνα τελευτᾷ, μηδέπω γενομένων τῶν γάμων· εἶτα μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον ἡ ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ παρασκευάζει λυθῆναι τὴν μνηστείαν· λέγει οὖν ἡ διάταξις ὅτι οὐ χρὴ τὰ ἐν τῇ ζωῇ τοῦ πατρὸς δοκιμασθέντα καὶ συναρέσαντα παραχαράττεσθαι.

4. Οἱ ἑτερόδοξοι ἐν ἀγνοίᾳ εἰ ποιούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς μνηστείαν δώσουσιν ἀῤῥαβῶνας, δύνανται ἀναλαβεῖν, εἴ τι δεδώκασι, λύοντες τὴν μνηστείαν· εἰ γὰρ ᾔδεισαν τὸ ἀλλότριον τῆς πίστεως καὶ

ἂς ἰσχύῃ καὶ ἂς κρατῇ ὡς νόμου διάταξις τὸ ὑπὸ τῆς συνηθείας καθιερωθὲν, καθὼς μέχρι τοῦ παρόντος καὶ ὁ ἀνατρέπων τὴν μνηστείαν ἂς τιμωρῆται μὲ πρόστιμον καταβολῆς.

25. Διαλύεται ἡ μνηστεία καὶ ἐὰν ἡ γυνὴ φωραθῇ ἔγκυος ἀπὸ ἄλλον. Καὶ διὰ κρυφὴν λατρείαν νεωτάτης θρησκείας καὶ δογμάτων διαφορὰν καὶ διὰ αἰσχρότητα τρόπων· ἢ καταστάσεως ἀλλαγὴν ἢ δι' ἀληθῆ κουρὰν καὶ πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον μετάβασιν ἢ δι' ὑποχρεώσεις τῆς περιουσίας αὐτῆς ἢ εὑρεθῇ ἔνοχος πρὸς ἄλλην δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

26. Τὰ τέκνα τῶν αἱρετικῶν ἐὰν γίνωσι Χριστιανοὶ, ἀναγκάζουσι τοὺς γονεῖς των νὰ τρέφωσι καὶ ἐνδύωσιν αὐτὰ καὶ νὰ δώσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεὰν ἀναλόγως τῆς περιουσίας των.

ΤΙΤΑ. Β'. — Περὶ ἀῤῥαβώνων μνηστείας.

1. Ὁ ἀῤῥαβὼν τοιαύτην ἔχει φύσιν, ὥστε ὁ μὲν λαβὼν τὸν ἀῤῥαβῶνα ἐὰν παραιτηθῇ, ἀποδίδει διπλάσιον τὸ ληφθὲν· ὁ δὲ δώσας, χάνει τοὺς ἀῤῥαβῶνας.

2. Ὅταν δοθῶσιν ἀῤῥαβῶνες ἐπ' ὀνόματι μνηστείας, ἐὰν εἰς τὸ μεταξὺ ὁ μνηστὴρ ἢ ἡ μνηστὴ ἀποθάνῃ, πρὶν τελεσθῇ ὁ γάμος, τὰ δοθέντα ὡς ἀῤῥαβῶν διατάσσομεν νὰ ἀποδίδωνται, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἀποθανὸν ἤδη πρόσωπον ἔδωκεν αἰτίαν εἰς τὸ νὰ μὴ γείνῃ ὁ γάμος.

3. Πολλάκις πατὴρ δεχθεὶς ἀῤῥαβῶνα ὑπὲρ τῆς ἰδίας του θυγατρὸς ἀποθνήσκει πρὶν ἀκόμη γείνῃ ὁ γάμος· ἔπειτα μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου ἡ ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν ὀργανίζει νὰ διαλυθῇ ἡ μνηστεία· λέγει λοιπὸν ἡ διάταξις ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραβιάζωνται τὰ ζῶντος τοῦ πατρὸς συμφωνηθέντα καὶ ἀρέσαντα.

4. Οἱ ἑτερόδοξοι ἐὰν ἀγνοοῦντες τοῦτο μνηστευθῶσι πρὸς ἀλλήλους, δύνανται ν' ἀναλάβωσιν ὅ,τι ἔδωκαν, διαλύοντες τὴν μνηστείαν· ἐὰν ὅμως ἐγνώριζον τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας καὶ ἔδω-

ἔδωκαν ἀῤῥαβῶνας γάμου, τότε ὁ μὲν ἀνὴρ ζημιοῦται ἃ ἔδωκεν, ἡ δὲ γυνὴ δίδωσιν ἐν διπλῷ ἃ ἐδέξατο.

5. Ἐὰν γυνὴ αὐτεξουσία τελείαν ἄγουσα ἡλικίαν ἀῤῥαβῶνας δεξαμένη παραιτῆται τὸν γάμον, διπλοῦς ἀναδιδότω αὐτούς· εἰ δὲ ἐλάττων οὖσα συγγνώμην ἡλικίας ᾔτησε καὶ ἀῤῥαβῶνας ἔλαβε, πάλιν τὸ διπλάσιον ἀναδιδότω. Ἐὰν δὲ ἀφήλιξ ἐστὶ καὶ αὐτὴ συγγνώμην ἡλικίας οὐκ ᾔτησεν, αὐτὸ τὸ ἁπλοῦν ὅπερ ἔλαβεν, ἀποκαταστήσει, φαινόμενον εἶναι παρ' αὐτῇ· οὐ δεῖ γὰρ αὐτὴν κερδᾶναι ἐξ ἑτέρου ζημίας, κἂν ἀφήλιξ ἐστίν· εἰ δ' ἐδαπανήθη τὸ πρᾶγμα, οὐ ζημιωθήσεται ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ γυνή.

6. Γίνεται δὲ ἡ αἴτησις τῆς συγγνώμης τῆς ἡλικίας τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἀπὸ εἰκοστοῦ χρόνου ἕως κέ. τοῖς δὲ θηλείαις ἀπὸ ὀκτὼ καὶ δεκάτου μέχρι τοῦ κέ χρόνου· αἰτούμενοι Βασιλέα ἀπώσασθαι τοὺς κουράτωρας αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ μόνοι τῶν ἰδίων πραγμάτων ποιεῖσθαι φροντίδα δυνάμενοι, ὑπολήψεως ἀγαθῆς δηλονότι μαρτυρούμενοι· καὶ τηνικαῦτα δὲ μετὰ τὴν αἴτησιν πράττουσι τὰ τῶν τελείων, οὐ μέντοιγε χωρὶς δεκρέτου ἐκποιοῦνταί τι τῶν αὐτοῖς προσηκόντων. (Β. Χ. 27. 2).

7. Εἰ δὲ καὶ πατὴρ κόρης ἢ μήτηρ ἀῤῥαβῶνας ἔλαβεν ἢ πάππος ὑπὲρ ἐγγόνης τελείας οὔσης ἡλικίας, καὶ αὐτοὶ διπλάσιον παρεσχέσθωσαν, εἴπερ δυνάμενοι προβῆναι τοὺς γάμους, παραιτοῦνται ποιῆσαι. Εἰ δὲ ἀνυπόστατος ὁ γάμος μέλλει εἶναι, αὐτοὶ οἱ ἀῤῥαβῶνες ἀναδιδόσθωσαν ἁπλοῦ· εἰ δὲ καὶ μὴ ἦν ἀνυπόστατος ὁ γάμος, δι' εὔλογον δὲ αἰτίαν παραιτοῦνται, εἰ μὲν ᾔδεισαν καὶ πρὸ τῆς μνηστείας τὴν αἰτίαν, ἑαυτοὺς ἐγκαλείτωσαν διὰ τί τὸν τοιοῦτον ἐμνηστεύσαντο· εἰ δὲ ἠγνόουν ἢ πολλάκις ἡ αἰτία μετὰ τὴν μνηστείαν συμβῇ, τὸ ἁπλοῦν ἀποδιδόσθω. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ μνηστῆρος λέγομεν τοῦ τὴν μνηστείαν παραιτησαμένου.

8. Εἰ καὶ νόμοις ἀπηγορευμένοι οὐκ εἰσιν οἱ ἐλπισθέντες γάμοι, μετὰ δὲ τοὺς δοθέντας ἐπὶ μνήστροις ἀῤῥαβῶνας ἡ μνηστὴ τὴν συνάφειαν τοῦ μνηστῆρος διὰ τὴν αἰσχρὰν αὐτοῦ ἢ ἄσωτον ἀναστροφὴν ἢ τὴν τῆς θρησκείας ἢ τοῦ δόγματος διαφορὰν παραι-

καν ἀῤῥαβῶνας γάμου, τότε ὁ μὲν ἀνὴρ ζημιοῦται ὅσα ἔδωκεν, ἡ δὲ γυνὴ ἀποδίδει διπλάσια τὰ ὅσα ἔλαβεν.

5. Ἐὰν γυνὴ αὐτεξουσία ἐνήλικος δεχθῇ ἀῤῥαβῶνας καὶ παραιτήσῃ τὸν γάμον, ἀποδίδει αὐτοὺς διπλοῦς· ἐὰν δὲ ἀνήλικος οὖσα ἐζήτησε συγγνώμην ἡλικίας καὶ ἔλαβεν ἀῤῥαβῶνας, πάλιν ἀποδίδει τὸ διπλάσιον· ἐὰν δὲ ἦναι ἀνήλιξ καὶ δὲν ἐζήτησε συγγνώμην ἡλικίας, ἀποδίδει ἁπλοῦν αὐτὸ τὸ ληφθέν, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι αὐτὴ ἔχει· διότι δὲν πρέπει αὐτὴ νὰ κερδήσῃ μὲ ζημίαν ἄλλου, καὶ ἐὰν ἦναι ἀνήλικος· ἐὰν δὲ τὸ πρᾶγμα ἐξοδεύθη, δὲν ζημιοῦται δι' αὐτὸ ἡ γυνή.

6. Τὴν δὲ συγγνώμην τῆς ἡλικίας ζητοῦσιν οἱ μὲν ἄνδρες ἀπὸ τὸ εἰκοστὸν ἕως τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος, αἱ δὲ γυναῖκες ἀπὸ τὸ δέκατον ὄγδοον ἕως τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος· παρακαλοῦντες τὸν βασιλέα νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς κηδεμόνας αὐτῶν, ὡς δυνάμενοι μόνοι νὰ ἐπιμελῶνται τὰ ἴδιά των πράγματα, μαρτυρίαν εἰς τοῦτο φέροντες τὴν καλήν των ὑπόληψιν· καὶ τότε μετὰ τὴν αἴτησιν ἐνεργοῦσιν ὡς ἐνήλικοι, χωρὶς ὅμως ἀδείας δὲν ἐκποιοῦσι τι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν.

7. Ἐὰν δὲ καὶ πατὴρ ἢ μήτηρ κόρης ἢ πάππος ὑπὲρ ἐγγόνης ἐνηλίκου ἔλαβεν ἀῤῥαβῶνα, καὶ αὐτοὶ ἀποδίδουσι τὸ διπλάσιον, ἐὰν δυνάμενοι νὰ τελέσωσι τοὺς γάμους, ἀποποιῶνται. Ἐὰν δὲ ὁ γάμος δὲν δύναται νὰ συστηθῇ, αὐτοὶ οἱ ἀῤῥαβῶνες ἀποδίδονται ἁπλοῦ· ἐὰν δὲ ὁ γάμος ἦτον συστατὸς, τὸν παραιτοῦσιν ὅμως δι' εὔλογον αἰτίαν, εἰ μὲν ἐγνώριζον τὴν αἰτίαν καὶ πρὸ τῆς μνηστείας, ἂς μέμφωνται ἑαυτοὺς, διότι ἐμνήστευσαν τὸν τοιοῦτον· ἐὰν δὲ ἠγνόουν τὴν αἰτίαν ἢ συμβῇ πολλάκις μετὰ τὴν μνηστείαν ἀποδίδεται τὸ ἁπλοῦν. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ περὶ μνηστῆρος παραιτήσαντος τὴν μνηστείαν.

8. Ἐὰν ὁ ἐλπισθεὶς γάμος δὲν ἀπαγορεύηται ἀπὸ νόμους, μετὰ δὲ τοὺς δοθέντας πρὸς μνηστείαν ἀῤῥαβῶνας ἡ μνηστὴ παραιτήσῃ τὴν συνάφειαν τοῦ μνηστῆρος διὰ τὴν αἰσχρὰν ἢ ἄσωτον αὐτοῦ συναναστροφὴν ἢ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας ἢ τῶν δογμά-

τεῖται, ἢ διὰ τοῦτο ὅτι ὡς ἀνὴρ συνάφειαν, ἐξ ἧς ἐλπὶς γονῆς τίκτεται, ποιεῖν οὐ δύναται, ἢ δι' ἄλλην εὔλογον παραιτήσεως αἰτίαν· εἰ μὲν ἀποδειχθῇ, πρὸ τοῦ δοθῆναι τοὺς αὐτοὺς ἀῤῥαβῶνας τοῦτο αὐτὸ τὴν γυναῖκα ἢ τοὺς αὐτῆς γονεῖς ἐγνωκέναι, ἑαυτοὺς ὀφείλουσιν ἐγκαλεῖν· ἐὰν δὲ ταῦτα ἀγνοοῦντες τοὺς ἐπὶ τῇ μνηστείᾳ ἀῤῥαβῶνας ἐδέξαντο ἢ μετὰ τοὺς δοθέντας ἀῤῥαβῶνας αἰτία τις εὔλογος μεταμελείας παρενετέθη, αὐτῶν μόνων ἀποδιδομένων, περὶ τῆς ἄλλου ἁπλοῦ τιμωρίας ἐλεύθεροι φυλαττέσθωσαν. (B. XXVIII. 2. 3.)

9. Οὐ χρὴ τοὺς ἄρχοντας ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἧς ἄρχουσι μνηστεύεσθαι· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσουσιν, ἔξεστι τῇ κόρῃ καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῖς ἢ ἐπιτρόποις ἢ κουράτορσι παραιτεῖσθαι τὸν γάμον καὶ κερδαίνειν τοὺς ἀῤῥαβῶνας. Τοῦ αὐτοῦ κρατοῦντος καὶ ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων καὶ συγγενῶν καὶ δομεστίκων καὶ συγκαθέδρων καὶ ἐπὶ πάντων τῶν οἰκείων αὐτῶν, ἐὰν κατὰ σπουδὴν τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστεύσαντο. Εἰ μέντοιγε μετὰ τὴν ἀρχὴν βούλεται ἡ κόρη συναρθῆναι αὐτῷ, ἔῤῥωται ὁ γάμος. Σημείωσαι δὲ ὅτι τότε κωλύει τὸ συνάλλαγμα, ὅτε ὁ τὸ ὁρρίκιον χειρίζων, (ἦγουν ἐνέργειάν τινα καὶ ἀρχὴν μεταχειριζόμενος), δύναται φοβερὸς εἶναι τοῖς γονεῦσι τῆς κόρης· ὡς εἴγε ἄρχων μὲν ἦν, οὐκ ἦν δὲ ἱκανὸς κωλῦσαι τοὺς τῆς κόρης γονεῖς, οὐ κεκώλυται ἡ μνηστεία.

10. Καὶ ἡ δεκάτη καὶ ἑ. νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω φησί· θεσπίζομεν, ὥσπερ τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἄῤῥενας συγγενεῖς καὶ οἰκείους, οὕτω καὶ θυγατέρας καὶ τὰ ἄλλα τοῦ θήλεως μέρους πρόσωπα τῶν ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ διαλαχόντων ἄρχειν εἰς μνηστείαν διδόναι κωλύεσθαι.

11. Ἐὰν μνηστὴρ ἢ καὶ μνηστὴ μετὰ τὸ λαβεῖν ἀῤῥαβῶνας ἢ καὶ δοῦναι τὸν μονήρη βίον ἀγαπήσῃ, ὁ μὲν μνηστὴρ ἀναλαμβάνει οὓς δέδωκεν ἀῤῥαβῶνας· ἡ δὲ μνηστὴ οὓς ἔλαβεν, ἀναδίδωσι μόνον καὶ οὐ τὸ διπλοῦν ἀναγκάζεται παρασχεῖν, τῆς ποινῆς ἑκατέρου μέρους συγχωρουμένης.

των ἢ διὰ τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τεκνοποιΐαν ἢ δι' ἄλλην εὔλογον αἰτίαν· εἰ μὲν ἀποδειχθῇ ὅτι πρὶν δοθῶσιν οἱ ἀῤῥαβῶνες ἐγνώριζον τοῦτο ἡ γυνὴ ἢ οἱ γονεῖς αὐτῆς, ὀφείλουσι νὰ μέμφωνται ἑαυτούς· ἐὰν δὲ ταῦτα ἀγνοοῦντες ἐδέχθησαν τοὺς διὰ τὴν μνηστείαν ἀῤῥαβῶνας ἢ μετὰ τοὺς δοθέντας ἀῤῥαβῶνας παρενέπεσεν εὔλογος αἰτία μεταμελείας, ἀφοῦ ἀποδώσωσιν αὐτοὺς μόνους, ἀπαλλάττονται ἀπὸ τὸ πρόστιμον.

9. Οἱ ἄρχοντες δὲν πρέπει νὰ μνηστεύωνται ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τὴν ὁποίαν διοικοῦσιν· ἐὰν δὲ πράξωσι τοῦτο, δύναται ἡ κόρη καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἢ ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες νὰ παραιτῶσι τὸν γάμον καὶ νὰ κερδαίνωσι τοὺς ἀῤῥαβῶνας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων καὶ συγγενῶν καὶ οἰκείων καὶ συγκαθέδρων καὶ ἐφ' ὅλων τῶν οἰκείων αὐτῶν, ἐὰν κατὰ συνέργειαν τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστεύθησαν. Ἐὰν ὅμως θέλῃ ἡ κόρη νὰ συναρθῇ μὲ αὐτὸν μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἀρχῆς του, ἰσχύει ὁ γάμος. Σημείωσαι δὲ ὅτι τότε ἀπαγορεύονται, ὅταν ὁ διοικῶν τὴν ἀρχὴν, ἤτοι ὁ ἔχων ἐξουσίαν τινὰ καὶ ἀρχὴν, δύναται νὰ φοβίζῃ τοὺς γονεῖς τῆς κόρης· ὥστε εἰ μὲν ἦτον ἄρχων, δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ βιάσῃ τοὺς γονεῖς τῆς κόρης, ἡ μνηστεία δὲν ἀπαγορεύεται.

10. Καὶ ἡ δεκάτη πέμπτη νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω λέγει· διατάττομεν ὅτι καθὼς οἱ υἱοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἄῤῥενες συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι, οὕτω καὶ θυγατέρες καὶ ἄλλα θηλυκὰ πρόσωπα ἀπαγορεύονται νὰ μνηστεύωνται τοὺς διορισθέντας νὰ διοικῶσιν εἰς ἑκάστην ἐπαρχίαν.

11. Ἐὰν μνηστὴρ ἢ καὶ μνηστὴ μετὰ παραλαβὴν ἢ δόσιν ἀῤῥαβώνων ἀγαπήσῃ τὸν μοναχικὸν βίον, ὁ μὲν μνηστὴρ ἀναλαμβάνει ὅσους ἀῤῥαβῶνας ἔδωκεν, ἡ δὲ μνηστὴ ἀποδίδει μόναν ὅσους ἔλαβε καὶ δὲν ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ τὸ διπλάσιον, τῶν δύο μερῶν ἀπαλλαττομένων τοῦ προστίμου.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ Δωρεῶν Μνηστείας.

1. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ μὴ ὑποδεξάμενος προῖκα βούληται τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ γινόμενον προῖκα ποιῆσαι τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ μελλούσῃ αὐτῷ γαμεῖσθαι· εἰ μὲν δωρήσηται αὐτῇ πράγματα ἰδικῶς καὶ μετὰ ταῦτα δέξηται αὐτὰ παρ' αὐτῆς εἰς προῖκα, καὶ ἡ δωρεὰ τελεία ἐστὶν, ὡς πρὸ τοῦ γάμου γενομένη, καὶ ἡ προῖξ συνίσταται, ὡς ἐπιδόσεως προελθούσης. Ἐὰν δὲ γράψῃ μόνον, ὅτι ὑπεδέξατο προῖκα μηδὲν ὑποδεξάμενος, οὐδεμία ἐστὶν ἀπαίτησις τῶν μὴ ἐπιδοθέντων αὐτῷ πραγμάτων. (B. XXVIII. 3. 1.)

2. Τῶν προγαμιαίων δωρεῶν αἱ δεσποτεῖαι ὀφείλουσιν ἐντεῦθεν ἤδη συνίστασθαι, ὑπὸ αἵρεσιν δὲ ἀνατρέπεσθαι, ἐὰν μὴ προβῶσιν οἱ γάμοι.

3. Ἐάν τις δωρήσηται τῇ μνηστῇ πράγματα ἐπὶ τούτῳ τῷ ὅρῳ, ἵνα ὅτε προβῇ ὁ γάμος, τότε γένηται αὐτῶν δέσποινα, ἄχρηστός ἐστιν ἡ τοιαύτη δωρεὰ καὶ ὁ λογισμὸς δῆλος· εἰς καιρὸν γὰρ ἀναφέρεται γάμου, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν συνοικούντων σύστασιν οὐ δέχεται δωρεά. Καὶ εἰκότως· συνισταμένου γὰρ τοῦ γάμου οὐ δύναται ὁ ἀνὴρ δεσπότης γενέσθαι πράγματος τῇ γυναικὶ διαρρέοντος, ἢ ἡ γυνὴ δεσπόσαι πράγματος ἀνήκοντος τῷ ἀνδρί. Εἰ μὲν γὰρ ὡς μνηστῇ ὁ ἀνὴρ ἐδωρήσατο, ἔῤῥωται ἡ δωρεά· ἐπεὶ δ' ὡς γυναικὶ ἐδωρήσατο (τοῦτο γὰρ δῆλοι, ὅτε προβῇ ὁ γάμος), ἀνίσχυρός ἐστιν ἡ τοιαύτη κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, μέσον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεὰ οὐκ ἔῤῥωται. (B. XXVIII. 3. 4.)

4. Ὅτι ἐὰν δωρεάν τινα πραγμάτων μετὰ τῆς πρεπούσης συμμετρίας ὁ ἐλάττων τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας ποιήσηται, οὐκ ἀνακαλεῖται αὐτὴν τῷ προκαλύμματι τῆς ἡλικίας (*). (B. X. 12. 1.)

(*) Ἐὰν δὲν παραδώσῃ τις εἰδικῶς εἰς τὴν ἰδίαν του μνηστὴν, ὅσα τὴν ἐδώρησε, καὶ εἰς προῖκα ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι τὰ ἔλαβε, δὲν ἀπαιτῆται

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ δωρεῶν μνηστείας.

1. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ μὴ λαβὼν προῖκα θέλῃ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν νὰ προικίσῃ τὴν μνηστήν του ἥτις μέλλει νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ· εἰ μὲν δωρήσῃ εἰς αὐτὴν πράγματα εἰδικῶς καὶ ὕστερον τὰ λάβῃ ἀπὸ αὐτὴν εἰς προῖκα, καὶ ἡ δωρεὰ εἶναι τελεία, ὡς γενομένη πρὸ τοῦ γάμου, καὶ ἡ προῖξ συνίσταται, ὡς προηγηθείσης τῆς παραδόσεως. Ἐὰν δὲ γράψῃ μόνον, ὅτι παρέλαβε προῖκα χωρὶς νὰ λάβῃ τίποτε, καμμία δὲν γίνεται ἀπαίτησις τῶν μὴ παραδοθέντων εἰς αὐτὸν πραγμάτων.

2. Τῶν προγαμιαίων δωρεῶν ἡ κυριότης ὀφείλει πρὸ τούτου ἤδη νὰ συνίσταται, ν' ἀνατρέπηται δὲ ὑπὸ ὅρον, ἐὰν δὲν τελεσθῶσιν οἱ γάμοι.

3. Ἐάν τις δωρήσῃ εἰς τὴν μνηστὴν πράγματα ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον, ὥστε ὅταν τελεσθῇ ὁ γάμος, τότε νὰ γείνῃ κυρία αὐτῶν, ἡ τοιαύτη δωρεὰ εἶναι ἀνωρελὴς καὶ ὁ λόγος πρόδηλος· διότι ἀναφέρεται εἰς καιρὸν γάμου, καθ' ὃν μεταξὺ τῶν συζύγων δωρεὰ δὲν συνίσταται. Καὶ εὐλόγως· διότι ὑπάρχοντος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ γείνῃ κύριος πράγματος ἀνήκοντος εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ νὰ κυριεύσῃ πρᾶγμα ἀνῆκον εἰς τὸν ἄνδρα. Διότι εἰ μὲν ὡς μνηστὴν ἐδώρησεν ὁ ἀνὴρ, ἡ δωρεὰ ἰσχύει· ἐπειδὴ ὅμως ἐδώρησεν ὡς γυναῖκα (διότι τοῦτο σημαίνει ὅταν τελεσθῇ ὁ γάμος), ἡ τοιαύτη δωρεὰ εἶναι ἀνίσχυρος, κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα: μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεὰ δὲν ἰσχύει.

4. Ἐὰν ὁ μικρότερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δωρήσῃ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας πράγματά τινα μετὰ τῆς πρεπούσης συμμετρίας, δὲν ἀνακαλεῖ ταῦτα προφάσει τῆς ἡλικίας.

τίποτε. Τοῦτο ἐννόει εἰς μόνην τὴν μνηστὴν περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐλέχθη· διότι ἂν ἐδώρησέ τις εἰς γυναῖκά του, καὶ ἂν τὴν παρέδωσε τὰ δωρηθέντα, ὀφείλει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν βούλησιν.

5. Ὅσα ὁ ἀνὴρ δωρεῖται τοῖς γονεῦσι τῆς μνηστῆς ἐπὶ τῷ γενέσθαι τοὺς γάμους, ταῦτα μὴ γενομένων τῶν γάμων ἀναδίδοται αὐτῷ. (Β. XXVIII. 3. 2.)

6. Γυνή τις μέλλουσα γαμετῆσθαι δόλον ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ περὶ τὴν προῖκα μηδὲν ῥητῶς ἐπαγγειλαμένη, ἀπατήσασα δὲ αὐτὸν ἐλπίδι μεγάλης προικός· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνὴρ ἐπηγγείλατο ψιλῶς ἢ καὶ ἐπηρωτήθη, λόγῳ μνήστρων δοθῆναι τῇ γυναικὶ ποσότητα φανερὰν, τυχὸν διακοσίων νομ. καὶ συνέστη ὁ γάμος ἐπὶ τούτοις· εἶτα ἐτελεύτησεν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ ἀδελρῷ κληρονόμῳ· γυνὴ τοίνυν ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ κληρονόμου τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτοῦσα αὐτὸν τὰ ἐκ τῆς ἐπαγγελίας ἤγουν ἐπερωτήσεως. Ἀντιγράφει οὖν ἡ διάταξις οὕτω πρὸς τὸν ἀδελφόν· τὴν γὰρ ἐπαγγελίαν ἀπὸ τοῦ ποτέ σου ἀδελφοῦ μνήστρων ἕνεκεν γενομένην καὶ εἰς ἐπερώτησιν κατενεχθεῖσαν ἐπιζητεῖ ἡ γυνὴ, διὰ τοῦτο οὐκ ὀφείλει παρεσχεθῆναι αὐτῇ, ἐπειδὴ ἐν τῇ προικὶ τὸν ἄνδρα ἠπάτησεν. (Β. XXVIII. 3. 3.)

7. Ἐπειδὴ τῇ μὲν μνηστῇ δυνατὸν δωρεῖσθαι, οὐκέτι δὲ καὶ τῇ γαμετῇ, ἐζητεῖτο ἆρα ἐὰν γένηται δωρεὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῶν γάμων, ὡς πρὸς μνηστὴν γενομένη ἔῤῥωται, ἢ ὡς πρὸς γαμετὴν ἀνυπόστατός ἐστιν. Λέγει τοίνυν ἡ διάταξις, ὅτι ἐν τῇ τοσαύτῃ ἀδηλίᾳ δεῖ ζητεῖν, ποῦ τῆς γυναικὸς οὔσης ἡ δωρεὰ γέγονεν· ἵνα εἰ μὲν ἐν τῷ οἴκῳ ἦν τῷ ἰδίῳ, δόξῃ πρὸς μνηστὴν ἡ δωρεὰ γεγονέναι, διὸ καὶ ἔῤῥωται· εἰ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς, πρὸς γαμετήν· (ἔκτοτε γὰρ γαμετὴ καὶ οὐ μνηστὴ δοκεῖ εἶναι ἡ γυνή). (Β. XXVIII. 3. 6.)

8. Ἡ γενομένη παρὰ τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς πρὸς τὴν νύμφην ἢ τὸν γαμβρὸν δωρεὰ οὐδὲ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς ἀναιρεῖται, τοῦ γάμου δηλονότι λυομένου· (οὐ δεῖ γὰρ τῷ Βασιλεῖ εἰς βλάβην ἑτέρων κενὰς χάριτας διδόναι). (Β. XXVIII. 3. 9.)

9. Ἐὰν ἐφίλησεν ὁ μνηστὴρ τὴν μνηστὴν ἐν τῷ τῆς μνηστείας καιρῷ καὶ μετὰ τοῦτο ἕνα τῶν ἀμφοτέρων τελευτῆσαι συνέβη, τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς ἀνατρέπεται καὶ τὸ ἥμισυ ἔχει ὁ ζῶν. Φιλήμα-

5. Ὅσα ὁ ἀνὴρ δωρεῖ εἰς τοὺς γονεῖς τῆς μνηστῆς ἵνα γείνῃ ὁ γάμος, ταῦτα ἀποδίδονται πρὸς αὐτὸν μὴ γενομένου τοῦ γάμου.

6. Γυνή τις μέλλουσα νὰ ὑπανδρευθῇ ἐξηπάτησε τὸν ἄνδρα περὶ τὴν προῖκα μηδὲν ῥητῶς ὑποσχεθεῖσα, δελεάσασα δὲ αὐτοῦ μὲ ἐλπίδα μεγάλης προικός· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνὴρ ὑπεσχέθη ψιλῶς ἢ καὶ συνεφώνησε νὰ δοθῇ εἰς τὴν γυναῖκα λόγῳ ἀῤῥαβώνων ὡρισμένη ποσότης, διακόσια λ. χ. νομίσματα καὶ οὕτω ἐτελέσθη ὁ γάμος. Ἔπειτα ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ ἀφήσας ἀδελφὸν κληρομόμον. Ἡ γυνὴ λοιπὸς ἐνήγαγε τὸν ἀδελφὸν καὶ κληρονόμον τοῦ ἀνδρός της ἀπαιτοῦσα τὰ ὑποσχεθέντα ἢ συμφωνηθέντα. Διὰ βασιλικῆς λοιπὸν ἀντιγραφῆς διατάσσονται τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν ἀδελφόν: ἡ γυνὴ ἐπιζητεῖ ὅσα ὁ ποτέ σου ἀδελφὸς ὑπεσχέθη ὡς ἀῤῥαβῶνας καὶ συνεφώνησε, δὲν ὀφείλεις διὰ τοῦτο νὰ δώσῃς εἰς αὐτὴν τίποτε, διότι ἠπάτησε τὸν ἄνδρα εἰς τὴν προῖκα.

7. Ἐπειδὴ εἰς τὴν μνηστὴν ἐπιτρέπεται νὰ δωρῇ τις, ὄχι ὅμως καὶ εἰς τὴν σύζυγον, ἐζητεῖτο, ἐὰν γείνῃ δωρεὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων, ἆρα γε ἰσχύει ὡς γινομένη πρὸς μνηστὴν, ἢ ὡς πρὸς σύζυγον εἶναι ἀσύστατος; Λέγει λοιπὸν ἡ διάταξις: εἰς τοιαύτην ἀπορίαν ἐξετάζεται, ποῦ ἦτον ἡ γυνὴ ὅταν ἡ δωρεὰ ἔγεινε· ὥστε εἰ μὲν ἦτον εἰς τὴν οἰκίαν της, θεωρεῖται ὅτι ἡ δωρεὰ ἔγεινε πρὸς μνηστὴν, διὸ καὶ ἰσχύει· εἰ δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς, πρὸς σύζυγον· διότι ἔκτοτε ἡ γυνὴ θεωρεῖται ὅτι εἶναι σύζυγος καὶ ὄχι μνηστή.

8. Ἡ δωρεὰ ἡ γενομένη παρὰ τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς πρὸς τὴν νύμφην ἢ τὸν γαμβρὸν οὔτε ἀπὸ βασιλικὴν ἀντιγραφὴν ἀνατρέπεται, ἀφοῦ δηλ. διαλυθῇ ὁ γάμος· διότι δὲν πρέπει ὁ βασιλεὺς νὰ δίδῃ κενὰς χάριτας πρὸς βλάβην ἄλλων.

9. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας ἐφίλησε τὴν μνηστὴν καὶ μετὰ τοῦτο συνέβη ὁ εἷς ἀπὸ τοὺς δύο νὰ ἀποθάνῃ, τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς ἀνατρέπεται καὶ τὸ ἥμισυ κρατεῖ ὁ ζῶν.

τος δὲ μὴ γενομένου εἴτε ὁ μνηστὴρ τελευτήσει εἴτε ἡ μνηστή, πᾶσι τρόποις ἀναδίδοται ἡ δωρεά. Ἐὰν δὲ ἡ μνηστὴ ἐδωρήσατο τῷ μνηστῆρι, καὶ συνέβη ἕνα τούτων τελευτῆσαι, ἀναδίδοται πάντως ἡ δωρεὰ εἴτε μὴ γέγονε φίλημα.

10. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ δωρήσηταί τινα τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ καὶ ὁ πενθερὸς ἀντιδωρήσηται αὐτῷ τινα, μὴ γενομένων δὲ τῶν γάμων ὁ μνηστὴρ ἀφέληται ἅπερ ἐδωρήσατο, οὐ καλῶς ὁ πενθερὸς τὴν ἰδίαν δωρεὰν ἀνατρέπει, ἀλλὰ μᾶλλον ὀφείλει τὰ ἁρπαγέντα παρὰ τοῦ μνηστῆρος ἐπιζητεῖν. (B. XXVIII. 3. 10.)

11. Οἱ δανεισταὶ οἱ προγενέστεροι τοῦ ἀνδρὸς εἰ μὴ ὑποθήκας ἔχουσιν, οὐ δύνανται τὰ τῇ μνηστῇ δωρηθέντα παρ' αὐτοῦ πράγματα ἀποσπᾶν, εἰ μή που ἰδικῶς αὐτοῖς ταῦτα ὑπέκειτο (*).

12. Ἡ διάταξις βούλεται τὸν προξενοῦντα γάμον μάλιστα μὲν μηδὲν λαμβάνειν· εἰ δὲ ὅλως ἀνέχεται λαβεῖν, εἰ μὲν μηδὲν συνεφώνησε περὶ τούτου, μηδὲν ὅλως λαμβάνειν· εἰ δὲ καὶ συνεφώνησε μὴ ὑπὲρ τὴν εἰκοστὴν μοῖραν τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπιζητεῖν. (B. LIV. 15. 4.)

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ ὅρου καὶ διαθέσεως γάμου.

1. Γάμος ἐστὶν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις πάσης ζωῆς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία. (B. XXVIII. 4. 1.)

2. Ἐννόμους δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνιστῶσι Ῥωμαῖοι, ἡνίκα τὰ περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις διηγορευμένα φυλάξωσι. Δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἐῤῥῆσθαι εἶναι, τὰς δὲ θηλείας ἀνδρὸς δεκτικὰς, τουτέστι τοὺς μὲν ὑπερβαίνειν τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον, τὰς δὲ μείζονας εἶναι τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξούσιοι εἴτε ὑπεξούσιοί εἰσιν οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι.

(*) Μὴ νομίσῃς, ὅτι ἡ γυνὴ εἰς τὰς δωρεὰς, περὶ ὧν γίνεται εἰς τὸ παρὸν λόγος, ἔχει σιωπηρὰς ὑποθήκας· διότι αὗται ἐδόθησαν ἀντὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἤτοι τοῦ ὑποβόλου.

Ἐὰν ὅμως φίλημα δὲν γείνῃ εἴτε ὁ μνηστὴρ ἀποθάνῃ εἴτε ἡ μνηστὴ, ἡ δωρεὰ ἐξάπαντος ἀποδίδεται. Ἐὰν δὲ ἡ μνηστὴ ἐδώρησεν εἰς τὸν μνηστῆρα, καὶ συνέβη ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ν' ἀποθάνῃ, ἀποδίδεται ἐξάπαντος ἡ δωρεὰ, εἴτε ἔγειναν εἴτε δὲν ἔγειναν φίλημα.

10. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ δωρήσῃ τι εἰς τὴν μνηστήν του καὶ ὁ πενθερὸς ἀντιδωρήσῃ τι εἰς αὐτὸν, τοῦ δὲ γάμου μὴ τελεσθέντος ὁ μνηστὴρ ἀφαιρέσῃ ὅσα ἐδώρησε, ὁ πενθερὸς ὄχι καλῶς ἀνατρέπει τὴν ἰδίαν του δωρεὰν, ἀλλὰ μᾶλλον ὀφείλει νὰ ἐπιζητῇ τὰ ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος ἁρπαγέντα.

11. Οἱ προγενέστεροι ἀπὸ τὸν ἄνδρα δανεισταὶ, ἐὰν δὲν ἔχωσιν ὑποθήκας, δὲν δύνανται ν' ἀποσπάσωσι τὰ εἰς τὴν μνηστὴν δωρηθέντα παρ' αὐτοῦ πράγματα, ἐκτὸς ἐὰν ταῦτα ἦσαν ἰδικῶς εἰς αὐτοὺς ὑπόχρεα.

12. Ἡ διάταξις θέλει ἵνα ὁ προξενητὴς γάμου μὴ λαμβάνῃ τίποτε· ἐὰν ὅμως ἐμμένῃ νὰ λάβῃ τι, εἰ μὲν δὲν συνεφώνησε περὶ τούτου, δὲν λαμβάνει τίποτε· εἰ δὲ καὶ ἐσυμφώνησε, δὲν ἐπιζητεῖ ὑπὲρ τὸ εἰκοστὸν μέρος τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ ὁρισμοῦ καὶ διαθέσεως γάμου.

1. Γάμος εἶναι ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις πασης ζωῆς, θείου καὶ ἀνθρωπίνου δικαία κοινωνία.

2. Ἐννόμους δὲ γάμους συνιστῶσι μεταξύ των οἱ Ῥωμαῖοι, ὅταν φυλάξωσι τὰ ἀπὸ τούς νόμους περὶ γάμου διατεταγμένα. Πρέπει δὲ οἱ μὲν ἀρσενικοὶ νὰ ἦναι ἐρῆβοι, τὰ δὲ θηλυκὰ ἀνδρὸς δεκτικὰ, τουτέστιν ἐκεῖνοι μὲν νὰ ὑπερβαίνωσι τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, αὐταὶ δὲ νὰ ἦναι μεγαλείτεραι τῶν δώδεκα ἐτῶν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξούσιοι εἴτε ὑπεξούσιοι εἶναι οἱ συναπτόμενοι εἰς γάμον.

3. Οὐ γίνεται γάμος, εἰ μὴ συναινέσουσιν οἱ συναπτόμενοι καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίους· ὁ δὲ χωρὶς συναινέσεως τῶν γονέων γενόμενος γάμος ἀνίσχυρός ἐστιν. (Β. XXVIII. 4. 2.)

4. Ἡ ἥττων τῶν ιϐ'. ἐτῶν γαμηθεῖσα τότε γίνεται νόμιμος γαμετὴ, ὅτε παρὰ τῷ ἀνδρὶ πληρώσῃ τὰ ιϐ'. ἔτη.

5. Ἀπὼν ὁ ἀνὴρ δύναται διὰ μέσου ἢ δι' ἐπιστολῆς γαμεῖν, τῆς γυναικὸς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀνιούσης. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἀπολιμπάνεται, οὐ δύναται τοῦτο γενέσθαι· δεῖ γὰρ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς ἀνελθεῖν τὴν γυναῖκα. Καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἐπανέλθῃ, πενθεῖται παρὰ τῆς γυναικὸς (μέχρις ἐνιαυτοῦ). (Β. XXVIII. 4. 4.)

6. Καὶ συμϐαίνει παρθένον ἔχειν προῖκα καὶ περὶ προικὸς ἀγωγὴν (ἴσως γὰρ δι' ἐπιστολῆς ἡ προῖξ συνέστη) ἔτι καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἤτοι τὸ ὑπόϐολον (τοῦτο γὰρ καὶ περὶ προικὸς ἀγωγήν). Ἕτερόν ἐστιν ἔνθα τοὐναντίον ἡ γυνὴ δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἀγγέλου τὸν ἄνδρα προτρέπεται· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ ἤγουν δι' ἐπιστολῆς τῆς γυναικὸς συστῆναι γάμον ἀδύνατον· πρὸς γὰρ τὸν γάμον κατὰ τοῦτον συστῆναι τὸν τρόπον δεῖ τὴν γυναῖκα κατελθεῖν εἰς τὸν τοῦ ἀνδρὸς οἶκον, οὐ μὴν εἰς τὸν τῆς γυναικὸς οἶκον τὸν ἄνδρα. Ἅμα γὰρ εἰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς πεισθεῖσα τοῖς γράμμασιν, ὡς εἶπον, ἢ τῷ ἀγγέλῳ, συνίσταται γάμος καὶ μήπω τῆς τοῦ ἔργου συναφείας ἐπακολουθησάσης.

7. Ἐὰν ὁ πάππος μαίνηται, ὁ πατὴρ συναινεῖ· εἰ δὲ ὁ πατὴρ, ἀρκεῖ ὁ πάππος συναινῶν, εἰ σωφρονεῖ.

8. Εἴσω τριετίας τοῦ αἰχμαλώτου μὴ ὑποστρέφοντος ὁ υἱὸς αὐτοῦ δύναται γαμεῖν.

9. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἐπὶ τριετίαν ἠγνόηται, ποῦ διάγει καὶ εἰ περίεστι, δύνανται οἱ ἑκατέρας φύσεως αὐτοῦ πατδες νομίμως γαμεῖν. Εἰ δὲ πρὸ τῆς τριετίας οἱ πατδες τοῦ αἰχμαλώτου ἢ τοῦ ἀπόντος γαμήσουσι καὶ δῆλόν ἐστι μὴ ἀπαρέσκειν τῷ πατρὶ τὸ πρόσωπον, ἔῤῥωται ὁ γάμος. (Β. XXVIII. 4. 7.)

10. Ὁ ἀδίκως κωλύων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι τοὺς ἰδίους ὑπε-

3. Δὲν γίνεται γάμος, ἐὰν δὲν συναινέσωσιν οἱ συναπτόμενοι καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίους· ὁ δὲ γάμος ὁ τελεσθεὶς χωρὶς τὴν συναίνεσιν τῶν γονέων εἶναι ἀνίσχυρος.

4. Ἡ ὑπανδρευθεῖσα μικροτέρα τῶν δώδεκα ἐτῶν τότε γίνεται νόμιμος σύζυγος, ὅταν συμπληρώσῃ τὰ δώδεκα ἔτη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός της.

5. Ὁ ἀνὴρ ἀπὼν δύναται νὰ νυμφευθῇ διὰ μέσου ἄλλου ἢ δι' ἐπιστολῆς, ὅταν ἡ γυνὴ μεταϐαίνῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ δὲν προσέρχεται, δὲν δύναται νὰ γείνῃ τοῦτο· διότι πρέπει ἡ γυνὴ νὰ μεταϐῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ πρὶν ἐπιστρέψῃ, ἡ γυνὴ τὸν πενθεῖ μέχρις ἑνὸς ἔτους.

6. Καὶ συμϐαίνει παρθένος νὰ ἔχῃ προῖκα καὶ περὶ προικὸς ἀγωγὴν (διότι ἴσως ἡ προῖξ ἐσυστήθη δι' ἐπιστολῆς) προσέτι καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν ἤτοι τὸ ὑπόϐολον. Ἄλλο εἶναι ὅταν τοὐναντίον ἡ γυνὴ δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἄλλου παρακινῇ τὸν ἄνδρα· διότι τοιουτοτρόπως ἤτοι δι' ἐπιστολῆς τῆς γυναικὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ συσταθῇ ὁ γάμος· διότι διὰ νὰ συσταθῇ ὁ γάμος κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον πρέπει ἡ γυνὴ νὰ μεταϐῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ ὄχι ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν τῆς γυναικός. Διότι ἅμα μεταϐῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς πεισθεῖσα εἰς τὰ γράμματά του, ὡς εἶπον, ἢ εἰς τὸ διὰ μέσου πρόσωπον, συνίσταται γάμος, ἂν καὶ δὲν ἐπηκολούθησεν ἀκόμη τὸ συνοικέσιον.

7. Ἐὰν ὁ πάππος εἶναι τρελὸς, ὁ πατὴρ συναινεῖ· ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ, ἀρκεῖ ἡ συναίνεσις τοῦ πάππου, ἐὰν σωφρονῇ.

8. Ἐὰν ὁ αἰχμάλωτος δὲν ὑποστρέψῃ ἐντὸς τριετίας, ὁ υἱός του δύναται νὰ νυμφευθῇ.

9. Ἐὰν ἐπὶ τριετίαν ἀγνοῆται ποῦ ὁ πατὴρ διαμένει καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ, δύνανται τὰ οἱουδήποτε γένους τέκνα του νομίμως νὰ νυμφευθῶσιν· ἐὰν δὲ καὶ πρὸ τριετίας τὰ τέκνα τοῦ αἰχμαλώτου ἢ τοῦ ἀπόντος νυμφευθῶσι καὶ εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ πατὴρ εὐαρεστεῖται εἰς τὸ πρόσωπον, ὁ γάμος ἰσχύει.

10. Ὁ ἀδίκως ἐμποδίζων τὰ ὑπεξούσιά του τέκνα νὰ νυμ-

ξουσίους ἢ μὴ διδοὺς προῖκα, διὰ τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζεται ἐκγαμίζειν καὶ προικίζειν· κωλύειν δὲ δοκεῖ ὁ μὴ ζητῶν μνηστείαν. (B. XXVIII. 4. 11.)

11. Οἰκείᾳ γνώμῃ γαμεῖν ἡ ὀρφανὴ δύναται· ἡ γὰρ τῶν πραγμάτων διοίκησις πρὸς τὸ ἀρρίκιον τοῦ κουράτωρος φέρεται, οὐ μὴν ὁ γάμος αὐτῆς (ὥστε δεῖσθαι τῆς συναινέσεως αὐτοῦ τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων τῆς ἀφήλικος δηλονότι, καὶ ὀφείλει προικίζειν καὶ τὴν τοῦ γάμου δαπάνην ποιεῖν).

12. Ὁ αὐτεξούσιος τελείαν ἄγων ἡλικίαν καὶ χωρὶς συναινέσεως τοῦ πατρὸς γαμεῖν δύναται. (B. XXVIII. 4. 14.)

13. Τὰ πένθη τῶν ἀνιόντων οὐκ ἐμποδίζει τοῖς γάμοις τῶν πενθούντων. (B. XXI. 2. 11.)

14. Ὁ γάμος καὶ χωρὶς προικῴων συμβολαίων συνίσταται, δηλονότι παραφυλαττομένης τῆς τοῦ νόμου παρατηρήσεως. (B. XXVIII. 4. 31.)

15. Δεῖ τοὺς ἐν ἀξιώματι μέχρι καὶ τοῦ πρωτοσπαθαρίου γάμους μὴ συναλλάσσειν, εἰ καὶ μὴ προικῷα συγγράψαιεν συμβόλαια. Οἱ δὲ λοιποὶ ἄνευ γραμμάτων συμβολαίων γάμους συναλλαττέσθωσαν.

16. Ἡ διάταξις βούλεται, μηδένα πραγματεύεσθαι γάμον ἑαυτῷ διὰ Βασιλικῆς ἀντιφωνήσεως, ἐπειδή φησι καὶ δημευέσθω καὶ μηδὲ παῖδες ἔστωσαν οἱ τικτόμενοι, κἂν συγχώρησιν πορίσηται περὶ αὐτῶν. (B. XXVIII. 4. 40.)

17. Ἡ αὐτεξουσία τελείαν ἄγουσα ἡλικίαν καὶ ἄκοντος τοῦ πατρὸς νομίμως συνάπτεται ἀνδρί.

18. Ἐὰν ὀρφανὴ πληρώσῃ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν καὶ ἕτερον ἕνα χρόνον καὶ δώσῃ τοὺς λόγους ὁ ἐπίτροπος, οὕτω δύναται ταύτην γαμεῖν. (B. XXVIII. 4. 43.)

19. Τὸν γάμον οὐ τὸ συγκαθευδῆσαι ἀλλήλοις τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα συνίστησιν, ἀλλ' ἡ γαμικὴ συναίνεσις (*). (B. II. 3. 30.)

(*) Τοῦ γάμου τὴν σύστασιν δὲν ἀποτελεῖ ἡ συνοίκησις τοῦ ἀνδρὸς μὲ

φεύωνται ἢ μὴ δίδων προῖκα, ἀναγκάζεται διὰ τῶν δικαστῶν νὰ νυμφεύῃ καὶ νὰ προικίζῃ αὐτά. Θεωρεῖται δὲ ὅτι ἐμποδίζει ὁ μὴ ζητῶν μνηστείαν.

11. Ἡ ὀρφανὴ δύναται νὰ ὑπανδρεύηται αὐτογνωμόνως· διότι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κηδεμόνος ἀνήκει ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων, καὶ ὄχι ὁ γάμος αὐτῆς· ὥστε λοιπὸν ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων τῆς ἀνηλίκου ἔχει χρείαν τῆς συναινέσεως αὐτοῦ, καὶ ὀφείλει νὰ προικίζῃ καὶ νὰ ἐξοδεύῃ τὰ τοῦ γάμου.

12. Ὁ ἐνήλικος αὐτεξούσιος δύναται νὰ νυμφεύηται καὶ χωρὶς συναίνεσιν τοῦ πατρός.

13. Τὰ πένθη διὰ τοὺς ἀνιόντας δὲν ἐμποδίζουσι τὸν γάμον τῶν πενθούντων.

14. Ὁ γάμος καὶ χωρὶς προικοσύμφωνον συνίσταται, ἀρκεῖ νὰ φυλαχθῇ ἡ διατύπωσις τοῦ νόμου.

15. Οἱ ἀξίωμα ἔχοντες ἕως τὸν πρωτοσπαθάριον δὲν συνάπτωσι γάμον, ἐὰν δὲν συντάξωσι καὶ προικοσύμφωνον· οἱ δὲ λοιποὶ καὶ χωρὶς προικοσύμφωνον νυμφεύονται.

16. Ἡ διάταξις θέλει κανεὶς διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς νὰ μὴ πραγματεύηται εἰς ἑαυτὸν γάμον, ἄλλως λέγει καὶ δημεύηται καὶ τὰ γεννώμενα δὲν εἶναι τέκνα γνήσια, καὶ συγχώρησιν ἐὰν λάβῃ περὶ αὐτῶν.

17. Ἡ ἐνήλικος αὐτεξουσία καὶ μὴ θέλοντος τοῦ πατρὸς νομίμως ὑπανδρεύεται.

18. Ἐὰν ὀρφανὴ συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος καὶ ἄλλο ἕν, καὶ ὁ ἐπίτροπος δώσῃ τοὺς λογαριασμούς, τότε δύναται νὰ τὴν νυμφευθῇ.

19. Τὸν γάμον δὲν συνιστᾷ ἡ μετ' ἀλλήλων συνοίκησις ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀλλ' ἡ πρὸς γάμον συναίνεσις.

τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐὰν οἱ μέλλοντες νὰ συζευχθῶσι συμφωνήσωσι πρὸς ἀλλήλους περὶ γάμου· καὶ ψιλῶς ἐὰν συναινέσωσιν, ὁ γάμος συνίσταται. Καὶ ταῦτα μὲν διδάσκει τὸ παρὸν κεφάλαιον κατὰ 'τὸ παλαιὸν δίκαιον'

20. Ὅτε περὶ τοῦ γάμου τῆς ἀνήβου καὶ ὀρφανῆς κόρης ἀμφιβάλλουσι μήτηρ καὶ συγγενεῖς καὶ ἐπίτροποι, ὀφείλει ὁ ἄρχων τὰ περὶ τούτου διακρίνειν. (B. XXVIII. 4. 25.)

21. Ὁ πρὸς ἐλευθέραν μὴ ποιησαμένην πόρον ἐκ τοῦ σώματος ἔχων συνήθειαν οὐ παλακὴν ἀλλὰ γαμετὴν αὐτὴν ἔχειν δοκεῖ. (B. XXVIII. 4. 13).

22. Οὐ δύνανται οἱ παῖδες διαλύειν τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν γάμους εἰς βλάβην καὶ ζημίαν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὰς προῖκας καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεὰς ἐπιδεδωκότων. (B. XXVIII. 7. 20.)

23. Καὶ κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν ἀρτίως εὐσεβῶς νομοθετηθέντα ὁ ἐν σωφροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἐλθεῖν παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς, κἂν ὑπεξούσιός ἐστιν.

24. Υἱὸς ὑπεξούσιος ἀσώτως πολιτευόμενος μὴ παραιτείσθω γάμον.

25. Καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν νομοθέταις γέγραπται νόμοις, ὡς ἡ ὑπερβᾶσα τὸν πέμπτον καὶ εἰκοστὸν χρόνον τῆς ἡλικίας δύναται ἐπιρρίπτειν ἑαυτὴν, ᾧ τινι βούλεται, μηδαμῶς ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας δυναμένου τοῦ πατρὸς γράρειν ταύτην ἀπόκληρον· διὰ τοῦτο θεσπίζομεν, ἵνα εἰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς περὶ τὸν γάμον αὐτῆς ἐρραθύμησε, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ, ᾧ τινι βούλεται, ἑαυτὴν ἐπιρρίπτειν, ἀλλὰ μηνυέτω ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει τῷ ἐπάρχῳ ἢ τῷ κοιαίστωρι, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι· καὶ αὐτοὶ ἀναγκαζέτωσαν τοὺς αὐτῆς γονεῖς ἐκγαμίζειν καὶ προικίζειν κατὰ τὴν τῆς περιουσίας αὐτῶν δύναμιν.

τὴν δὲ σήμερον ὁ γάμος δὲν συνίσταται κατὰ ψιλὴν συναίνεσιν, ἀλλ' ἐὰν δὲν εὐλογηθῇ καὶ ἐκκλησιαστικῶς, οὔτε γάμος συνίστανται, οὔτε ἐμποδίζονται οἱ συναπτόμενοι νὰ χωρίζωνται ἀπ' ἀλλήλους. Τοῦτο διετύπωσε μὲ νεαρὰν ὁ ἀοίδιμος βασιλεὺς Καῖσαρ Λέων ὁ σοφὸς καὶ ὁ τρισμακάριστος βασιλεὺς Καῖσαρ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός· καὶ ἀφοῦ γείνῃ ἡ ἱερολογία, καὶ ὁ γάμος ἐὰν δὲν τελεσθῇ οὐδὲ συνοικήσωσιν οἱ συναπτόμενοι, ὑπολαμβάνεται ὅτι ὑπάρχει γάμος καὶ τὸ συνοικέσιον εἶναι ἀδιάλυτον. Συμβάλλει δὲ τὸ παρὸν εἰς τὴν ἑξῆς περίστασιν. Ἐάν τις ἀποθνήσκων εἰπῇ· ὀφείλει ὁ κληρονόμος μου νὰ δώσῃ πρὸς τὴν δεῖνα ἀνεψιάν μου νομίσματα δέκα, ὅταν ὑπανδρευθῇ, ἡ δὲ τοιαύτη γυνὴ φθάσῃ καὶ συναλλάξῃ γάμον μέ τινα, καὶ μὲ τὸν ἄνδρα της ἐὰν δὲν συνοικήσῃ, λαμβάνει τὰ κληροδοτηθέντα εἰς αὐτὴν δέκα νομίσματα· διότι τὸν γάμον δὲν ἀποτελεῖ ἡ συνοίκησις, ἀλλὰ τῶν συναπτομένων ἡ συναίνεσις καὶ ἀρέσκεια.

20. Ὅταν περὶ τοῦ γάμου τῆς ἀνήβου καὶ ὀρφανῆς κόρης διαφωνῶσι μήτηρ καὶ συγγενεῖς καὶ ἐπίτροποι, ὀφείλει ὁ δικαστὴς ν' ἀποφασίσῃ τὰ περὶ τούτου.

21. Ὁ συζῶν μὲ ἐλευθέραν γυναῖκα μὴ ἐμπορευομένην τὸ σῶμά της θεωρεῖται ὅτι δὲν τὴν ἔχει παλλακὴν ἀλλὰ σύζυγον.

22. Δὲν δύνανται τὰ τέκνα νὰ διαλύωσι τὸν ὑπὲρ αὐτῶν γάμον πρὸς βλάβην καὶ ζημίαν ἐκείνων οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτῶν τὰς προῖκας καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεάς.

23. Κατὰ τὰ πρό τινος παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς νομοθετηθέντα ὁ σωφρόνως ζῶν δὲν ἀναγκάζεται παρὰ τοῦ πατρός του νὰ νυμφευθῇ, καὶ ἐὰν ἦναι ὑπεξούσιος.

24. Υἱὸς ὑπεξούσιος ὅταν πολιτεύηται ἀσώτως δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ τὸν γάμον.

25. Καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν ἐνομοθέτησαν ὅτι ἡ ὑπερβᾶσα τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας δύναται νὰ ῥίπτηται πρὸς ὅποιον θέλει, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ δύναται ποσῶς ὁ πατήρ της νὰ τὴν ἀποκληρώσῃ. Ἡμεῖς δὲ διατάττομεν, ὅτι καὶ ἂν ὁ πατὴρ αὐτῆς ἠμέλησε νὰ τὴν νυμφεύσῃ, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὴν νὰ ῥίπτηται εἰς ὅποιον θέλει, ἀλλ' εἰς μὲν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἔπαρχον ἢ τὸν ταμίαν, εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας εἰς τὸν κατὰ τόπους δικαστήν· καὶ αὐτοὶ ἀναγκάζουσι τοὺς γονεῖς αὐτῆς νὰ τὴν νυμφεύωσι καὶ τὴν προικίζωσι κατὰ τὴν δύναμιν τῆς περιουσίας των.

βάλλει δὲ τὸ παρὸν εἰς τὴν ἑξῆς περίστασιν. Ἐάν τις ἀποθνήσκων εἰπῇ· ὀφείλει ὁ κληρονόμος μου νὰ δώσῃ πρὸς τὴν δεῖνα ἀνεψιάν μου νομίσματα δέκα, ὅταν ὑπανδρευθῇ, ἡ δὲ τοιαύτη γυνὴ φθάσῃ καὶ συναλλάξῃ γάμον μέ τινα, καὶ μὲ τὸν ἄνδρα της ἐὰν δὲν συνοικήσῃ, λαμβάνει τὰ κληροδοτηθέντα εἰς αὐτὴν δέκα νομίσματα· διότι τὸν γάμον δὲν ἀποτελεῖ ἡ συνοίκησις, ἀλλὰ τῶν συναπτομένων ἡ συναίνεσις καὶ ἀρέσκεια.

26. Μηδεὶς μυστικῶς στεφανούσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων, ὁ γὰρ τοῦτο κατατολμήσας ἐργάσασθαι σωφρονιζέσθω τιμωρούμενος, δηλονότι καὶ τοῦ ἱερέως, ὡς τοῖς ἀπρεπέσιν ἑαυτὸν ἐμβάλλοντος, τὰς ἀξίας εὐθύνας εἰσπραττομένου κατὰ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διάταξιν.

ΤΙΤΑ. Ε'. — Περὶ ἀκριβείας Γάμου.

1. Τοῖς κληρικοῖς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν τὰς γυναῖκας.

2. Οἱ ψάλται καὶ ἀναγνῶσται δύνανται νομίμως γαμεῖν. Οἱ δὲ ὑποδιάκονοι καὶ πρεσβύτεροι καθάπαξ κεκώλυνται. Ὅθεν εἰ παρὰ ταῦτα γάμῳ κοινωνήσουσιν, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν γυμνοῦνται.

3. Ἡ κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς γάμῳ συναλλάξασα δύναται καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἐπιμένειν τῷ γάμῳ· καὶ οὐ δοκεῖ προσκροῦσαι ὡς εὔλογον αἰτίαν παρέχουσα. (Β. XXXIX. 1. 46).

4. Ὁ αἰχμάλωτον ἀγοράσας καὶ ταύτῃ μιγεὶς ὡς γυναικί, ὡς προσλήψει δοκῶν αὐτῇ συγχωρεῖν τὸ τίμημα, εἰς τὴν φυσικὴν εὐγένειαν αὐτὴν ἀνατρέχειν συγχωρεῖ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς τικτομένους παῖδας νομίμους ἔχειν. (Β. XXXIV. 2. 11).

ΤΙΤΑ. ΣΤ'. — Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς.

1. Τὰ γαμικὰ κέρδη καὶ μὴ κληρονομοῦντες τοὺς γονεῖς οἱ παῖδες ἐχέτωσαν, ὅτι ὁ νόμος τῆς τῶν ἰδιωτῶν γνώμης ἰσχυρότερός ἐστιν· ὅθεν τὸ ἐκ νόμου διδόμενόν τινι κέρδος ἰδιώτης παντάπασιν ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύναται.

2. Εἰ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου τέκοι γυνὴ πρὸς τῷ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθεστᾶναι συνοικεσίου, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπίζομεν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ κατὰ δεσποτείαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκείμενον.

26. Κανεὶς δὲν στεφανοῦται μυστικῶς, ἀλλὰ παρόντων πολλῶν, ὁ δὲ τολμήσας νὰ κάμῃ τοῦτο σωφρονίζεται διὰ τιμωρίας, καὶ ὁ ἱερεύς, ὡς ἐπιχειρισθεὶς τὰ ἀπρεπῆ, ὑποβάλλεται εἰς τὰς ἀξίας εὐθύνας κατὰ τὴν διάταξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων.

ΤΙΤΑ. Ε'. — Περὶ ἀκριβείας γάμου.

1. Εἰς τοὺς κληρικοὺς ἐπιτρέπεται νὰ ἔχωσι νομίμους γυναῖκας.

2. Οἱ ψάλται καὶ ἀναγνῶσται δύνανται νομίμως νὰ νυμφεύωνται· οἱ δὲ ὑποδιακόνοι καὶ πρεσβύτεροι ἐμποδίζονται ἐντελῶς· ὅθεν ἐὰν παρὰ ταῦτα συναρθῶσιν εἰς γάμον, ἐκπίπτουσι ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην καὶ ἀπεκδύονται τὸ ἀξίωμά των.

3. Ἡ κατὰ γνώμην πατρὸς συμφωνήσασα γάμον, δύναται καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὸν γάμον· καὶ δὲν φαίνεται ὅτι προσκρούει ὡς δίδουσα εὔλογον προσβολῆς αἰτίαν.

4. Ὁ ἀγοράσας αἰχμάλωτον καὶ νυμφευθεὶς αὐτὴν, κατὰ πρόληψιν θεωρεῖται ὅτι τὴν συγχωρεῖ τὸ τίμημα καὶ συγχωρεῖ αὐτὴν ν' ἀνατρέχῃ εἰς τὴν φυσικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γεννώμενα τέκνα ἔχει νόμιμα.

ΤΙΤΑ. ΣΤ'. — Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς.

1. Τὰ τέκνα ἔχουσι τὰ τοῦ γάμου κέρδη καὶ ἐὰν δὲν κληρονομῶσι τοὺς γονεῖς, διότι ὁ νόμος εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ τὴν θέλησιν τῶν ἰδιωτῶν· ὅθεν τὸ ὑπὸ τὸν νόμον εἰς τινα διδόμενον κέρδος οὐδόλως δύναται ἰδιώτης νὰ τὸ ἀφαιρέσῃ.

2. Ἐὰν γυνὴ τεκνοποιήσῃ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε νὰ ἦναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ γεννηθὲν δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου, διατάττομεν νὰ στερῆται αὐτὴ παντελῶς τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ κατὰ κυριότητα καὶ κατὰ χρῆσιν.

				6 Τρίσπαππος / Τρισμάμμη						
			6 Θεῖος μέγιστος πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς	5 Δίσπαππος / Δισμάμμη	6 Θεία μεγίστη πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς					
		6 Θείου μείζονος υἱὸς καὶ θυγάτηρ	5 Θεῖος μείζων πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς	4 Ἀππάππος / Ἀπομάμμη	5 Θεία μείζων πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς	6 Θείας μείζονος υἱὸς καὶ θυγάτηρ				
6 Θείου μεγάλου ἔγγονος, ἐγγόνη	5 Θείου μεγάλου υἱὸς καὶ θυγάτηρ	4 Θεῖος μέγας πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς	3 Πράππος / Προμάμμη	4 Θεία μεγάλη πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς	5 Θείας μεγάλης υἱὸς καὶ θυγάτηρ	6 Θείας μεγάλης ἔγγονος, ἐγγόνη				
6 Θείου προέγγονος, προεγγόνη	5 Θείου ἔγγονος, ἐγγόνη	4 Θείου υἱὸς καὶ θυγάτηρ	3 Θεῖος πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς	2 Πάππος / Μάμμη	3 Θεία πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς	4 Θείας υἱὸς καὶ θυγάτηρ	5 Θείας ἔγγονος, ἐγγόνη	6 Θείας προέγγονος, προεγγόνη		
6 ἀδελφοῦ ἀπέγγονος, ἀπεγγόνη	5 ἀδελφοῦ προέγγονος, προεγγόνη	4 ἀδελφοῦ ἔγγονος, ἐγγόνη	3 ἀδελφοῦ υἱὸς καὶ θυγάτηρ	2 ἀδελφὸς	1 Πατὴρ / Μήτηρ	2 ἀδελφὴ	3 ἀδελφῆς υἱὸς καὶ θυγάτηρ	4 ἀδελφῆς ἔγγονος, ἐγγόνη	5 ἀδελφῆς προέγγονος, προεγγόνη	6 ἀδελφῆς ἀπέγγονος, ἀπεγγόνη

υἱὸς	1	θυγάτηρ	
ἔγγονος	2	ἐγγόνη	
προέγγ.	3	προεγγ.	
ἀπέγγ.	4	ἀπεγγ.	
δισέγγ.	5	δισεγγ.	
τρισέγγ.	6	τρισεγγ.	

3. Τὴν προτκα μὴ εἰσενεγκαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρὸς οἰκειοῦσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμον ἐπιδοὺς δωρεὰν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικὸς, εἰ μὴ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ δωρήσασθαί τι ἢ καταλεῖψαι βουληθείη.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ γάμων κεκωλυμένων.

1. Ἡ συγγένειά ἐστιν ὄνομα γενικόν. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία· εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντες μέν εἰσιν οἱ ἡμᾶς γεγεννηκότες· ὁποῖοι πατὴρ, μήτηρ, πάππος καὶ μάμμη καὶ οἱ τούτων ἀνώτεροι. Κατιόντες δὲ οἱ ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, οἷον υἱὸς, θυγάτηρ, ἔγγονος, ἐγγόνη καὶ οἱ ἔτι τούτων κατώτεροι. Ἐκ πλαγίου δὲ οἱ μήτε ἡμᾶς γεγεννηκότες, μήτε ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, τῆς δὲ αὐτῆς γονῆς καὶ ῥίζης ἡμῖν κεκοινωνηκότες· οἷον ἀδελφὸς, ἀδελφὴ, θεῖος, θεία, ἀνεψιὸς, ἀνεψιὰ, ἐξάδελφος, ἐξαδέλφη καὶ οἱ ἐκ τούτων καταγόμενοι.

2. Ἑκάστη δὲ τάξις συγγενείας ποικίλους ἔχει καὶ διαφόρους βαθμούς. Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἁπλουστέρα τις καὶ εὐχερὴς ἡ κατάληψις τῶν βαθμῶν· ἕκαστον γὰρ τούτων τῶν προσώπων βαθμὸν ἀποτελεῖ· καὶ ἁπλῶς ὅσαι γεννήσεις τοσοῦτοι καὶ βαθμοί. Δυσχερεστέρα δὲ καὶ οὐκ εὐκατάληπτός ἐστιν ἡ τῶν ἐκ πλαγίου βαθμῶν εὕρεσις· δεῖ γὰρ ἡμᾶς οὐκ εὐθέως τρέχειν ἐπὶ τὸ ἐκ πλαγίου πρόσωπον, ἀλλὰ πρότερον ποιεῖσθαι τὴν ἀνάβασιν ἐπὶ τοὺς ἀνιόντας, μέχρις οὗ ἐπιστῶμεν τῷ αἰτίῳ ἐκείνῳ τῆς γεννήσεως τοῦ ἐκ πλαγίου· εἶτα τοῦτο εὑρόντας κατιέναι ἐπὶ τὸ ζητούμενον πρόσωπον τοῦ ἐκ πλαγίου· καὶ οὕτω ποιήσαντας ἀριθμεῖν τὰς γεννήσεις τὰς συναγομένας, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῆς ἀνόδου, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς καθόδου· ἑκάστην γὰρ γέννησιν ἐν ἰδιάζοντι τάττων βαθμῷ ποιοῦ τὸν ἀριθμόν.

3. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν κατιόντων εὐχερὲς τοῦτο· οἷον ὁ υἱός μου πόστου μοί ἐστι βαθμοῦ; ἐγὼ ἔτεκον, ἰδοὺ, μία γέννησις ἕνα βαθ-

3. Ἡ μὴ χορηγήσασα προτκα δὲν δύναται νὰ ζητῇ ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς διὰ προγαμιαίαν δωρεὰν, καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δώσας τὴν διὰ γάμον δωρεὰν δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς, ἐκτὸς ἐὰν ἡ μετ' αὐτοῦ συγκατοικοῦσα θελήσῃ νὰ δωρήσῃ τι εἰς αὐτὸν ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ ἀπηγορευμένων γάμων.

1. Ἡ συγγένεια εἶναι ὄνομα γενικόν. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία· εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντες μὲν εἶναι ὅσοι μᾶς ἐγέννησαν· καθὼς πατὴρ, μήτηρ, πάππος καὶ μάμμη καὶ οἱ ἀνωτέρω τούτων. Κατιόντες δὲ ὅσοι ἀπὸ ἡμᾶς γεννῶνται, καθὼς υἱὸς, θυγάτηρ, ἔγγονος, ἐγγόνη καὶ οἱ κατωτέρω τούτων. Ἐκ πλαγίου δὲ οἱ μήτε ἡμᾶς γεννήσατες, μήτε ἀπὸ ἡμᾶς γεννηθέντες, μετέχοντες δὲ ἀπο τὸ αὐτὸ μὲ ἡμᾶς γένος καὶ ῥίζαν· καθὼς ἀδελφὸς, ἀδελφὴ, θεῖος, θεία, ἀνεψιὸς, ἀνεψιὰ, ἐξάδελφος, ἐξαδέλφη καὶ οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τούτους.

2. Ἑκάστη δὲ τάξις συγγενείας ἔχει ποικίλους καὶ διαφόρους βαθμούς. Ἀλλ' εἰς μὲν τοὺς ἀνιόντας καὶ κατιόντας ἡ κατανόησις τῶν βαθμῶν εἶναι ἁπλουστέρα καὶ εὔκολος· διότι ἕκαστον τῶν προσώπων τούτων ἀποτελεῖ βαθμὸν· καὶ ἁπλῶς ὅσαι εἶναι αἱ γεννήσεις τοσοῦτοι καὶ οἱ βαθμοί. Δυσχερεστέρα δὲ καὶ δισκατάληπτος εἶναι ἡ εὕρεσις τῶν ἐκ πλαγίου βαθμῶν· διότι δὲν πρέπει νὰ τρέχωμεν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ πλάγιον πρόσωπον, ἀλλὰ ν' ἀναβαίνωμεν πρότερον πρὸς τοὺς ἀνιόντας, μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς τὸ πρόσωπον τὸ αἴτιον τῆς συγγενείας τοῦ ἐκ πλαγίου· ἔπειτα τοῦτο εὑρόντες νὰ καταβαίνωμεν εἰς τὸ ζητούμενον πρόσωπον τοῦ ἐκ πλαγίου· καὶ οὕτω πράξαντες ν' ἀριθμῶμεν τὰς συναγομένας γεννήσεις εἰς τὴν ἀνάβασιν καὶ κατάβασιν· διότι ἑκάστην γέννησιν κατατάττων εἰς ἰδιαίτερον βαθμὸν συμπόσονε τὸν ἀριθμόν.

3. Καὶ εἰς μὲν τοὺς κατιόντας τοῦτο εἶναι εὔκολον· καθὼς ὁ υἱός μου πόσου βαθμοῦ μ' εἶναι; ἐγὼ ἐγέννησα αὐτὸν, ἰδοὺ, μία

μὸν ἀπετέλεσεν· οὐκοῦν πρώτου μού ἐστι βαθμοῦ. Ὁ ἔκγονος πόστου; ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς τὸν ἔκγονον, ἰδού, δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· οὐκοῦν ὁ ἔκγονος δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ προεκγόνου ἐρεξῆς καὶ ἀπεκγόνου. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀνιόντων· ὁ πατὴρ πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; ἐμὲ ἐγέννησε ὁ πατήρ· ἰδοὺ μία γέννησις ἕνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν· ὥστε οὖν πρώτου μού ἐστι βαθμοῦ. Ὁ πάππος πόστου; ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατὴρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· ἔστιν οὖν ὁ πάππος δευτέρου βαθμοῦ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ μάμμης καὶ πάντων τῶν ἀνιόντων ἀῤῥένων τε καὶ θηλειῶν.

4. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου, ὡς εἴρηται, δεῖ ἀνιέναι ἐπὶ τὸ τῆς συγγενείας αἴτιον πρόσωπον τὰς γεννήσεις ἀριθμοῦντα καὶ πάλιν κατιέναι ψηφίζοντα τὰς γεννήσεις μέχρις οὗ ἔλθωσιν εἰς τὸ πρόσωπον, περὶ οὗ ἡ ζήτησις. Εἰ γάρ τίς σε ἐρωτήσῃ, ὁ ἀδελφός σου πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε δευτέρου. Ἀνέρχου πρὸς τὸν πατέρα· ἰδού, μία γέννησις ἀπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς σὲ ἕνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν. Εἶτα ἐπειδὴ εὗρες τὸ αἴτιον τῆς γεννήσεως πρόσωπον, κάτελθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν προστιθεὶς ἐνταῦθα δευτέραν γέννησιν· ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· οὐκοῦν καλῶς εἴρηται ὡς ὁ ἀδελφὸς δευτέρου βαθμοῦ ἐστι. Πάλιν ἐάν τίς σε ἐρωτήσῃ, ὁ θετός σου πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε τρίτου· ἀνάγκη γάρ σε ἀνιέναι ἐπὶ τὸν σὸν πατέρα καὶ λέγειν, ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατὴρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδού, δύο γεννήσεις· ὁ αὐτὸς πάππος τὸν ἐμὸν θετὸν, ἰδού, τρεῖς γεννήσεις τρεῖς βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· ὥστε τρίτου μοί ἐστι βαθμοῦ ὁ θετός. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἑξῆς τῷ αὐτῷ προσέχων κανόνι δύνασαι καταλαβεῖν τοὺς βαθμούς.

5. Ἀθέμιτος γάμος ἐστὶν ὁ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων. Ἐπὶ δὲ τῶν κεκωλυμένων ὁ ἐκ πλαγίου καὶ ἀγχιστείας.

6. Ὁ ἀθέμιτον γάμον ποιήσας ἀφαιρεῖται τὴν ἀξίαν καὶ δημεύεται καὶ ἐξορίζεται· εἰ δὲ εὐτελής ἐστι, καὶ τὸ σῶμα μαστίζεται·

γέννησις ἀπετέλεσεν βαθμὸν ἕνα· λοιπὸν μ' εἶναι πρώτου βαθμοῦ. Ὁ ἔγγονος πόσου; ἐγὼ ἐγέννησα τον υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς τὸν ἔγγονον, ἰδού, δύο γεννήσεις ἀπετέλεσαν δύο βαθμούς· λοιπὸν ὁ ἔγγονος εἶναι βαθμοῦ δευτέρου· τὸ αὐτὸ εἶναι ἐρεξῆς καὶ ἐπὶ προεγγόνου καὶ ἀπεκγόνου. Ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς ἀνιόντας· ὁ πατὴρ πόσου βαθμοῦ μ' εἶναι; ὁ πατὴρ ἐγέννησεν ἐμέ· ἰδοὺ μία γέννησις ἀπετέλεσεν ἕνα βαθμόν· ὥστε λοιπόν μ' εἶναι πρώτου βαθμοῦ. Ὁ πάππος πόσου, ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατὴρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ γεννήσεις δύο ἀπετέλεσαν βαθμοὺς δύο· ὁ πάππος λοιπόν μ' εἶναι δευτέρου βαθμοῦ. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς μητέρα καὶ μάμμην καὶ ὅλους τοὺς ἀνιόντας ἀρσενικοὺς καὶ θηλυκούς.

4. Εἰς δὲ τοὺς ἐκ πλαγίου, ὡς ἐλέχθη, ἀνάγκη ν' ἀναβαίνῃ τις εἰς τὸ αἴτιον τῆς συγγενείας πρόσωπον ἀριθμῶν τὰς γεννήσεις καὶ πάλιν νὰ καταβαίνῃ λογαριάζων τὰς γεννήσεις ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς τὸ πρόσωπον, περὶ οὗ ἡ ζήτησις. Διότι ἐάν τις σὲ ἐρωτήσῃ, ὁ ἀδελφός σου πόσου βαθμοῦ σὲ εἶναι; λέγε δευτέρου· ἀνάβα εἰς τὸν πατέρα· ἰδοὺ μία γέννησις ἀπὸ τὸν πατέρα πρὸς σὲ ἕνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν. Ἔπειτα ἐπειδὴ εὗρες τὸ αἴτιον τῆς γεννήσεως πρόσωπον, κατάβα πρὸς τὸν ἀδελφὸν προσθέτων ἐνταῦθα δευτέραν γέννησιν· ἰδοὺ δύο γεννήσεις ἀπετέλεσαν δύο βαθμούς· καλῶς λοιπὸν ἐλέχθη ὅτι ὁ ἀδελφὸς εἶναι δευτέρου βαθμοῦ. Πάλιν ἐὰν σὲ ἐρωτήσῃ τις, ὁ θετός σου πόσου βαθμοῦ σὲ εἶναι; λέγε τρίτου· διότι ἀνάγκη ν' ἀναβαίνῃς πρὸς τὸν πατέρα σου καὶ νὰ λέγῃς, ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατὴρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ γεννήσεις δύο· ὁ αὐτὸς πάππος τὸν θετόν μου, ἰδοὺ γεννήσεις τρεῖς ἀπετέλεσαν βαθμοὺς τρεῖς· ὥστε ὁ θετὸς μὲ εἶναι τρίτου βαθμοῦ. Οὕτω καὶ εἰς τοὺς ἑρεξῆς προσέχων εἰς τὸν αὐτὸν κανόνα δύνασαι νὰ καταναοήσῃς τοὺς βαθμούς.

5. Ἀθέμιτος γάμος εἶναι ὁ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων· εἰς δὲ τοὺς ἀπηγορευμένους ὁ ἐκ πλαγίου καὶ ἀγχιστείας.

6. Ὁ συνάψας ἀθέμιτον γάμον ἀφαιρεῖται τὸ ἀξίωμα καὶ δημεύεται καὶ ἐξορίζεται· ἐὰν δὲ τύχῃ εὐτελὴς καὶ δαίρεται.

7. Ἐπὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς πράγματα καὶ τὰ διδόμενα τούτῳ εἰς προῖκα ἀφαιροῦνται παρὰ τοῦ δημοσίου, καὶ εἰ μὲν ἔχει παῖδας ἐκ προτέρων ἐννόμων γάμων, δίδονται· εἰ δὲ μὴ, δημόσια γίνονται.

8. Οἱ ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων τικτόμενοι παῖδες οὐδὲ τῆς τῶν νόθων ἀξιοῦνται προσηγορίας οὐδὲ διαδέχονται κατά τι τὸν ἴδιον πατέρα.

9. Τοὺς κεκωλυμένους γάμους ὁρίζομεν οὕτως· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀνιόντων εἰς ἀπέραντον ὁ γάμος κεκώλυται, κἂν μὴ ἐξ ἐννόμων ὦσι γάμων· οὐ δύναται γάρ τις λαμβάνειν τὴν ἰδίαν μάμμην οὐδὲ τὴν ἐγγόνην, εἴτε φυσικαί εἰσιν εἴτε θεταί· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐλύθη ἡ θέσις τῷ τρόπῳ τῆς αὐτεξουσιότητος· αἰσχυνέσθω γὰρ τῇ νῦν ἡ πάλαι τοῦ πάππου προσηγορία.

10. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου προσώπων ἔστι τις κώλυσις· τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἡ τῆς ἀδελφῆς μου θυγατέρα λαμβάνειν πρὸς γάμον οὐ θέμις, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τούτων ἐκγόνην, κἂν τετάρτου ἐστὶ βαθμοῦ, δύναμαι λαμβάνειν εἰς γάμον· ὁμοίως (οὐδὲ) τὴν θυγατέρα τῆς θείας ἢ τοῦ θείου, τουτέστι τὴν ἐξαδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός μου τὴν ἐκγόνην αὐτῶν οἵτινες λέγονται δισεξάδελφοι, ἀλλ' οὐδὲ τὴν πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς θείαν, εἰ καὶ εἰσὶ θεταὶ, ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἐπέχουσι. (B. XXVIII. 5. 4).

11. Καὶ πῶς συμβαίνει εἶναι θετὴν θείαν; οἷον ὁ πάππος μου ὁ πρὸς πατρὸς ἔχων υἱὸν τὸν ἐμὸν πατέρα ἔλαβε κόρην τινὰ εἰς θέσιν καὶ ὁ μὲν ἐμὸς πατὴρ ἐκάλει αὐτὴν ἀδελφὴν θετὴν, ἐγὼ δὲ θείαν· ὡσαύτως οὐδὲ τὴν μεγάλην μου θείαν δύναμαι λαβεῖν, τουτέστι τὴν τοῦ πάππου μου ἀδελφὴν, εἰ καὶ θετή ἐστιν, ἐπειδὴ μάμμης τάξιν ἐπέχει.

12. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι οὐ διὰ θεσμὸν συγγενείας, διὰ δὲ ἀγχιστείαν οὐ προβαίνοντες· ἀγχιστεία δέ ἐστιν οἰκειότης προσώπων ἐκ γάμων ἡμῖν συνημμένη συγγενείας ἐκτός. Οἷον οὐ δύναμαι λαβεῖν τὴν ἐμὴν προγόνην ἢ νύμφην· καὶ προγόνη μέν ἐστιν ἡ ἐξ

7. Εἰς τοὺς ἀθεμίτους γάμους καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὰ πράγματα καὶ τὰ διδόμενα πρὸς αὐτὸν εἰς προῖκα ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον· καὶ εἰ μὲν ἔχῃ τέκνα ἀπὸ πρότερον ἔννομον γάμον, δίδονται εἰς αὐτά· εἰ δὲ μὴ, γίνονται δημόσια.

8. Τὰ ἀπὸ ἀπηγορευμένους γάμους γεννηθέντα τέκνα οὐδὲ τὴν ὀνομασίαν τῶν νόθων ἀξιοῦνται οὐδὲ κληρονομοῦσι κατά τι τὸν ἰδιόν των πατέρα.

9. Τοὺς ἀπηγορευμένους γάμους ὁρίζομεν οὕτως· εἰς μὲν τοὺς ἀνιόντας ἐμποδίζεται ὁ γάμος ἐν ἀπεράντον, καὶ ἐὰν δὲν εἶναι ἀπὸ ἐννόμους γάμους· καθόσον δὲν δύναταί τις νὰ νυμφευθῇ τὴν ἰδίαν του μάμμην οὐδὲ τὴν ἐγγόνην, εἴτε φυσικαὶ εἶναι εἴτε θεταί· καὶ ἂν μάλιστα ἡ υἱοθεσία ἐλύθη μὲ τῆς αὐτεξουσιότητος τὸν τρόπον· διότι ὀφείλει νὰ ἐντρέπεται τὴν παλαιὰν τοῦ πάππου ὀνομασίαν.

10. Καὶ μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου ὑπάρχει ἀπαγόρευσίς τις· διότι δὲν συγχωρεῖται νὰ λαμβάνω εἰς γάμον τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ τῆς ἀδελφῆς μου τὴν θυγατέρα· ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐγγόνην τούτων, καὶ ἐὰν ἦναι τετάρτου βαθμοῦ, δύναμαι νὰ λαμβάνω εἰς γάμον· ὁμοίως οὐδὲ τῆς θείας ἢ τοῦ θείου τὴν θυγατέρα, τουτέστι τὴν ἐξαδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός μου τὴν ἐγγόνην αὐτῶν, οἵτινες λέγονται δισεξάδελφοι, ἀλλ' οὐδὲ τὴν πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς θείαν, καὶ ἐὰν εἶναι θεταὶ, ἐπειδὴ ἐπέχουσι μητέρων τάξιν.

11. Καὶ πῶς συμβαίνει νὰ ἦναι θετὴ θεία; ὁ πρὸς πατρὸς πάππος μου λ. χ. ἔχων υἱὸν τὸν πατέρα μου υἱοθέτησε κόρην τινὰ καὶ ὁ μὲν πατήρ μου τὴν ὠνόμαζε θετὴν ἀδελφὴν, ἐγὼ δὲ θείαν· ὡσαύτως δὲν δύναμαι νὰ λάβω οὐδὲ τὴν μεγάλην μου θείαν, τουτέστι τοῦ πάππου μου τὴν ἀδελφὴν, καὶ θετὴ ἐὰν ἦναι, ἐπειδὴ ἐπέχει τάξιν μάμμης.

12. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς οἵτινες δὲν τελοῦνται ὄχι ἀπὸ συγγενικὸν δεσμὸν, ἀλλὰ δι' ἀγχιστείαν· ἀγχιστεία δὲ εἶναι ἡ κατ' ἐπιγαμίαν οἰκειότης συνημμένη ἐκτὸς τῆς συγγενείας. Δὲν δύναμαι λ. χ. νὰ λάβω τὴν προγόνην ἢ νύμφην μου· καὶ προ-

ἄλλου θυγάτηρ καὶ ἐκγόνη καὶ προεκγόνη τῆς γαμετῆς μου. Νύμφη δὲ ἡ τοῦ υἱοῦ καὶ ἐκγόνου καὶ προεκγόνου γαμετή. Οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς ἀποζευχθείσης μοι γυναικὸς τὴν μετὰ τὴν ἀπόζευξιν τεχθεῖσαν ἐξ ἑτέρου ἀνδρός. Οὐδὲ τὴν πενθεράν μου ἢ τὴν μητρυιάν μου, ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἐπέχουσιν. Οὐδὲ τὴν τοῦ πατρός μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστήν, κἂν γαμεταὶ αὐτῶν οὐ γεγόνασιν· ἡ μὲν γὰρ μητρυιᾶς, ἡ δὲ νύμφης τάξιν ἐπέχει.

Νεαραὶ τῶν Πατριαρχῶν Σισινίου καὶ Ξιφιλίνου.

13. Οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν τῆς μνηστῆς μου ἀποθανούσης λαβεῖν εἰς γυναῖκα δύναμαι, εἰ μόνον ἑπταετὴς ἦν ἐκείνη καὶ ἐπέκεινα, ὁπότε καὶ κατὰ συναίνεσιν ἡ μέσον ἡμῶν προέβη μνηστεία. Εἰ δὲ ἐλάττων οὖσα ἐτύγχανε τῶν ἑπτὰ ἐτῶν (ἐν τῇ τοιαύτῃ γὰρ ἡλικίᾳ οὐδὲ διὰ μόνης συναινέσεως μνηστεία ὅλως συνισταμένη ἐπιγινώσκεται), ἀμέμπτως καὶ ἀκατηγορήτως αὐτῇ συζευχθήσομαι. Ἀλλ' οὐδὲ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστὴν ἢ τὴν αὐταδέλφην ἐκείνης εἰς γυναῖκα λαβεῖν δύναμαι· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅσα ἐπὶ τῶν γάμων, τοσαῦτα καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας ὁ συνοδικὸς ἐθέσπισε τόμος τοῦ Πατριάρχου Σισινίου καὶ Ξιφιλίνου.

14. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου ἐπὶ μὲν τῶν μνηστευομένων, κατὰ τὸν ιδ'. χρόνον ἐπὶ ἀνδρῶν καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν κατὰ τὸν ιϐ'. μετὰ ἱερᾶς εὐλογίας ἤγουν τῶν συνήθων εὐχῶν, αἳ τοῖς μνηστευομένοις διὰ τοῦ ἱερέως ἐκφωνοῦνται, κρατεῖν τὸν συνοδικὸν τοῦτον νόμον ἐθέσπισεν· ἐπὶ δὲ τῶν μνηστευομένων κάτω τῶν τοιούτων ἐνιαυτῶν καὶ ἱερᾶς εὐλογίας ἄνευ οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὰ τοῦ νόμου μόνον κρατεῖν, τὸ μὴ δύνασθαί τινα λαβεῖν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μνηστήν.

15. Ὁ θετὸς υἱὸς καὶ αὐτεξούσιος γενόμενος οὐ δύναται τὴν γενομένην τοῦ θετοῦ πατρὸς γαμετὴν λαμβάνειν πρὸς γάμον, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ γαμετὴν ὁ αὐτεξούσιον αὐτὸν ποιήσας θετὸς πατήρ, εἰ καὶ ἡ θέσις ἐλύθη καὶ μὴ ἅπτηται τοῦ

γόνη μὲν εἶναι ἡ ἀπὸ ἄλλου θυγάτηρ καὶ ἐγγόνη καὶ προσεγγόνη τῆς συζύγου μου. Νύμφη δὲ ἡ σύζυγος τοῦ υἱοῦ καὶ ἐγγόνου καὶ προσεγγόνου μου. Οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς χωρισθείσης γυναικός μου τὴν γεννηθεῖσαν μετὰ τὸ διαζύγιον ἀπὸ ἄλλον ἄνδρα. Οὐδὲ τὴν πενθεράν μου ἢ τὴν μητρυιάν μου, ἐπειδὴ ἐπέχουσι μητέρων τάξιν. Οὐδὲ τὴν μνηστὴν τοῦ πατρός μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐὰν δὲν ἔγειναν σύζυγοι αὐτῶν· διότι ἡ μία ἐπέχει μητρυιᾶς, ἡ δὲ ἄλλη νύμφης τάξιν.

Νεαραὶ τῶν Πατριαρχῶν Σισινίου καὶ Ξιφιλίνου.

13. Οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν τῆς μνηστῆς μου ἀποθανούσης δύναμαι νὰ λάβω εἰς γυναῖκα, ἐὰν αὐτὴ ἦτο ἑπταετὴς καὶ ἐπέκεινα, ὁπόταν κατὰ συναίνεσιν συνήψαμεν πρὸς ἀλλήλους τὴν μνηστείαν. Εἰ δὲ ἦτο μικροτέρα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν (διότι εἰς τὴν τοιαύτην ἡλικίαν ἡ διὰ συναινέσεως μόνης συνισταμένη μνηστεία δὲν γίνεται ἀποδεκτὴ) ἀμέμπτως καὶ ἀκατηγορήτως δύναμαι νὰ νυμφευθῶ αὐτήν. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὴν μνηστὴν ἢ τὴν αὐταδέλφην ἐκείνης δύναμαι νὰ λάβω εἰς γυναῖκα· καὶ συντόμως, ὅσα εἰς τὸν γάμον, τόσα καὶ περὶ τῆς μνηστείας διέταξεν ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις τῶν Πατριαρχῶν Σισινίου καὶ Ξιφιλίνου.

14. Ἡ δὲ Νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου εἰς μὲν τοὺς μνηστευομένους, ἄνδρας μὲν κατὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, γυναῖκας δὲ κατὰ τὸ δωδέκατον μὲ ἱερὰν εὐλογίαν ἤτοι μὲ τὰς συνήθεις εὐχάς, τὰς ὁποίας ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς εἰς τοὺς μνηστευομένους, διέταξε νὰ ἰσχύῃ ἡ συνοδικὴ αὕτη ἀπόφασις· ποσῶς δὲ εἰς τοὺς μνηστευομένους κάτω τῶν τοιούτων ἐτῶν καὶ χωρὶς ἱερὰν εὐλογίαν· ἀλλὰ ἰσχύει μόνον ὁ νόμος, νὰ μὴ δύναταί τις νὰ λάβῃ τὴν μνηστὴν τοῦ ἀδελφοῦ του.

15. Ὁ θετὸς υἱὸς καὶ αὐτεξούσιος ἐὰν γείνῃ δὲν δύναται νὰ λαμβάνῃ εἰς γάμον τὴν χρηματίσασαν σύζυγον τοῦ θετοῦ πατρός, καθὼς οὐδὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ ὁ θετὸς πατὴρ ὁ ποιήσας αὐτὸν αὐτεξούσιον, καὶ ἐὰν ἡ υἱοθεσία ἐλύθη καὶ δὲν ἐ-

γένους αὐτῶν· ἡ μὲν γὰρ μητρυιᾶς, ἡ δὲ νύμφης τάξιν ἐπέχει. Καὶ ὁ φυσικὸς πατὴρ οὐ λαμβάνει τὴν πορνογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα· τὸ φύσει γὰρ δίκαιον καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἐν τοῖς γάμοις σκοπεῖται. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ δουλικῆς ἀγχιστείας φυλάττεσθαι χρή.

16. Οὐ μόνον ἡ πατρός μου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάππου καὶ τοῦ προπάππου γαμετὴ μητρυιὰ λέγεται καὶ κωλύομαι λαβεῖν αὐτάς, κἂν πολλὰς ἔσχεν ὁ πατήρ μου, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Πενθερά ἐστιν ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμη τῆς γαμετῆς μου καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτέ μου μνηστῆς· γέγονε γὰρ πενθερά. Οὔτε τὴν ποτὲ γυναῖκα τοῦ προγονοῦ μου. Οὔτε ἡ μητρυιὰ λαμβάνει τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς προγονῆς αὐτῆς. Τὴν προεγγόνην τῆς ἀδελφῆς μου γαμεῖν οὐ δύναμαι· γονέως γὰρ ἔχω πρὸς αὐτὴν τάξιν. Οὔτε τὴν θυγατέρα τῆς προγονῆς μου λαμβάνω. Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτεταγμένον ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν. (B. XXVIII. 5. 2).

17. Κεκώλυκεν ἡ ἐκκλησία τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δευτέρας ἐξαδέλφας λαμβάνειν, οὐ γὰρ ἑβδομος ἐξ ἀγχιστείας, ὡς οἴονταί τινες, συνάγεται βαθμός, ἀλλὰ ἕκτος διὰ τὸ ἑνὸς βαθμοῦ λογίζεσθαι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός· τοῦτο γὰρ ζητηθὲν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου, ἐκωλύθη παρὰ τῆς ἐκκλησίας. Προέβη δὲ καὶ θέσπισμα τοῦ βασιλέως Καίσαρος Μανουὴλ μὴ γίνεσθαί ποτε τοῦτο διοριζόμενον.

18. Τὸ τοῦ Πατριάρχου Στυπῆ ψήφισμα καὶ τὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου δύο ἀδελφοὺς νύμφην λαβεῖν καὶ ἀνδραδέλφην ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσιν.

19. Καὶ τὸ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχὸν καὶ τὴν ἀνεψιὰν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπει συζευχθῆναι, ἣν ἐξ ἑτέρας ἔσχεν ὁ Ἰωάννης γυναικὸς δηλονότι.

20. Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὴν ἀκρίβειαν τοῦ νόμου σκοπεῖσθαι χρεών, ἀλλ' εἰ καὶ σεμνόν ἐστι τὸ πραττόμενον· φησὶ γὰρ

νοῦται μὲ τὸ γένος αὐτῶν· διότι ἡ μὲν ἐπέχει μητρυιᾶς, ἡ δὲ νύμφης τάξιν. Καὶ ὁ φυσικὸς πατὴρ δὲν λαμβάνει τὴν πορνογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα· διότι εἰς τὸν γάμον λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ φύσει δίκαιον καὶ τὸ εὐπρεπές. Τὰ αὐτὰ πρέπει νὰ τηρῶνται καὶ εἰς δουλικὴν ἀγχιστείαν.

16. Μητρυιὰ λέγεται ὄχι μόνον ἡ τοῦ πατρὸς μου ἀλλὰ καὶ τοῦ πάππου καὶ τοῦ προπάππου σύζυγος καὶ ἐμποδίζομαι νὰ λάβω αὐτάς, καὶ πολλὰς ἐὰν εἶχε λάβει ὁ πατήρ μου, καμμίαν ἀπὸ αὐτὰς δὲν λαμβάνω. Πενθερὰ εἶναι ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμμη τῆς συζύγου μου καὶ δὲν λαμβάνω καμμίαν ἀπὸ αὐτάς. Οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτέ μου μνηστῆς· διότι ἔγεινε πενθερά. Οὔτε τὴν ποτε γυναῖκα τοῦ προγόνου μου. Οὔτε ἡ μητρυιὰ λαμβάνει τὸν χρηματίσαντα ἄνδρα τῆς προγονῆς αὐτῆς. Τὴν προεγγόνην τῆς ἀδελφῆς μου δὲν δύναμαι νὰ νυμφευθῶ· διότι ἔχω πρὸς αὐτὴν τάξιν γονέως. Οὔτε τὴν θυγατέρα τῆς προγονῆς μου λαμβάνω. Εἰς τὸν γάμον ζητοῦμεν ὄχι μόνον τὸ συγχωρούμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπές.

17. Ἐμποδίζει ἡ ἐκκλησία εἷς καὶ ὁ αὐτὸς νὰ λαμβάνῃ δευτέρας ἐξαδέλφας, διότι δὲ συνάγεται, ὡς νομίζουσί τινες, ἑβδομος ἐξ ἀγχιστείας βαθμός, ἀλλ' ἕκτος ὡς λογιζομένου ἑνὸς βαθμοῦ τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικός. Τοῦτο ζητηθὲν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου ἐμποδίσθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ἐξεδόθη δὲ καὶ διάταξις τοῦ βασιλέως Μανουὴλ διατάττουσα νὰ μὴ γένηταί ποτε τοῦτο.

18. Τὸ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Στύπη καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου δὲν ἀπαγορεύει ὥστε δύο ἀδελφοὶ νὰ μὴ λαμβάνωσι νύμφην καὶ ἀνδραδέλφην.

19. Καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ συγχωρεῖ νὰ συνάπτωνται μὲ δύο ἀδελφοὺς ἡ θυγάτηρ λ. χ. τοῦ Ἰωάννου καὶ ἡ ἀνεψιὰ τῆς γυναικός του, τὴν ὁποίαν ὅμως ὁ Ἰωάννης ἀπέκτησεν ἀπὸ ἄλλην γυναῖκα.

20. Εἰς τὸν γάμον δὲν πρέπει νὰ λαμβάνηται μόνον ἡ ἀκρίβεια τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ἐὰν τὸ γινόμενον ἦναι εὐπρεπές· διότι ἡ ρθ'.

τὸ ρθ'. κέλευμα τοῦ γ'. τίτλου τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν βασιλικῶν· οὐ πᾶν ὅπερ ἔξεστιν, ἤδη καὶ εὐπρεπές ἐστιν.

21. Τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφὴν οὐδεὶς λαμβάνει. Οὔτε ὁ θετὸς πατὴρ τὴν τοῦ θετοῦ υἱοῦ μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἢ τὴν ἀπὸ υἱοῦ ἐγγόνην. (Β. XXVIII. 5. 7.)

22. Οὐκ εὐπρεπῶς ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου πάτρωνος γαμεῖται ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ.

23. Κἂν ἀποδῷ τοὺς λόγους ὁ ἐπίτροπος τῷ κουράτωρι, τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ οὐ δύναται λαβεῖν, ἕως οὗ γένηται εἰκοσιπέντε ἐτῶν καὶ ὁ τῆς ἀποκαταστάσεως τετραετὴς χρόνος παραδράμῃ, κἂν τὰ μάλιστα πρὸς γάμον ἑτέρῳ αὕτη συναρθεῖσα πατδας ἔσχεν.

24. Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου, οὔτε ὁ συνυπεξούσιος αὐτοῦ ἀδελφὸς δύναται γαμεῖν τὴν ὀρφανὴν, οὐδὲ ὁ υἱὸς ἢ ὁ ἔκγονος αὐτοῦ.

25. Δύναται ὁ κουράτωρ συνάψαι τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ κουρατωρευομένῳ ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τῇ κουρατωρευομένῃ οὐ δύναται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, ἐπεὶ ἀτιμοῦται.

26. Καὶ ὁ κουράτωρ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς οὐσίας ὑπόκειται τῇ κωλύσει· χρεωστεῖ γὰρ ἀποδοῦναι τοὺς λόγους καὶ ἀδιάφορον, εἴτε πολύν τις διῴκησε χρόνον εἴτε ὀλίγον.

27. Ὁ θετὸς υἱὸς οὐ δύναται τὴν γαμετὴν τοῦ πατρὸς γαμεῖν, εἰ καὶ μὴ ἅπτεται τοῦ γένους αὐτῶν.

28. Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς κατηγορηθεὶς οὐ δύναται ταύτην γαμετὴν ἀγαγέσθαι (*).

29. Ὁ γήμας τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι· οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτήν.

30. Ἐὰν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγωμαι αὐτὴν, εἰ καὶ μὴ αὐτὴ κατεδικάσθη, οὔτε ὁ γάμος ἔρρωται· ἀλλ' εἰ

(*) Γνωστὸν ἔστω, ὅτι ἡ κατηγορηθεῖσα γυνὴ εἰ μὲν καταδικασθῇ ὡς μοιχαλὶς, ἐγκλείεται εἰς μοναστήριον· εἰ δὲ καταδικασθῇ ἀπὸ τὰ ἄλλα αἰ-

διάταξις τοῦ γ'. Τίτλου τοῦ Β'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν λέγει· ὄχι πᾶν ὅ,τι συγχωρεῖται, εἶναι ἐπίσης καὶ εὐπρεπές.

21. Κανεὶς δὲν λαμβάνει τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφήν· οὔτε ὁ θετὸς πατὴρ τὴν μητέρα τοῦ θετοῦ υἱοῦ ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἢ τὴν ἀπὸ υἱοῦ ἐγγόνην.

22. Ἡ γυνὴ τοῦ πάτρωνος δὲν ὑπανδρεύεται εὐπρεπῶς τὸν ἀπελεύθερον αὐτοῦ.

23. Καὶ τοὺς λογαριασμοὺς ἐὰν ἀποδώσῃ ὁ ἐπίτροπος πρὸς τὸν κηδεμόνα, δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, ἕως ὅτου γείνῃ 25 ἐτῶν καὶ παρέλθῃ ὁ τετραετὴς τῆς ἀποκαταστάσεως χρόνος, καὶ ἂν ἀκόμη ὑπανδρευθεῖσα μὲ ἄλλον ἐτεκνοποίησε.

24. Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου οὔτε ὁ συνεπεξούσιος αὐτοῦ ἀδελφὸς δύναται νὰ νυμφευθῇ τὴν ὀρφανὴν, οὐδὲ ὁ υἱὸς ἢ ἔγγονος αὐτοῦ.

25. Δύναται ὁ κηδεμὼν νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν ἰδίαν του θυγατέρα μὲ τὸν κηδεμονευόμενον ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ υἱόν του μὲ τὴν κηδευομένην δὲν δύναται χωρὶς βασιλικὴν ἄδειαν, ἄλλως ἀτιμοῦται.

26. Καὶ ὁ κηδεμὼν τῆς γαστρὸς καὶ τῆς περιουσίας ἐμποδίζεται· διότι ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τοὺς λογαριασμούς· καὶ ἀδιάφορον, εἴτε πολύν τις εἴτε ὀλίγον καιρὸν διῴκησε.

27. Ὁ θετὸς υἱὸς δὲν δύναται νὰ νυμφεύηται τὴν σύζυγον τοῦ πατρὸς, καὶ ἐὰν δὲν συνάπτηται μὲ τὸ γένος αὐτῶν.

28. Ὁ κατηγορηθεὶς διὰ μοιχείαν γυναικὸς δὲν δύναται νὰ τὴν νυμφευθῇ.

29. Ὁ νυμφευθεὶς τὴν καταδικασθεῖσαν ἐπὶ μοιχείᾳ ὑπόκειται εἰς τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα, οὐχὶ ὅμως ὁ ἔχων αὐτὴν ὡς παλλακίδα.

30. Ἐὰν καταδικασθεὶς ὡς μοιχὸς γυναικὸς νυμφευθῶ αὐτὴν,

τια χωρὶς τῆς μοιχείας, δὲν ἀποκλείεται· ἀλλὰ διαλύεται ὁ γάμος, καὶ ἐντὸς πέντε ἐτῶν δὲν δύναται ἡ γυνὴ νὰ συναφθῇ εἰς δεύτερον γάμον.

καὶ κληρονόμον αὐτὴν γράψω, ἡ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

31. Αἱ τῶν πενθουμένων καὶ αἱ τῶν μὴ πενθουμένων ἀνδρῶν γαμεταὶ κωλύονται ἐπὶ τῷ πενθίμῳ καιρῷ γαμεῖσθαι. (Β. XXI. 2. 8.)

32. Ἡ ἐν τῷ πενθεῖν τὸν ἄνδρα γεννήσασα ἔτι κωλύεται γάμῳ προσελθεῖν. Ἡ δὲ τεκοῦσα ἐν τῷ πενθίμῳ παραχρῆμα δύναται γαμεῖν· τὸ μὲν ἓν περὶ ἀνδρὸς ἀξίου πενθεῖσθαι· τὸ δὲ ἕτερον περὶ τοῦ μὴ ἀξίου πενθεῖσθαι (*).

33. Εἰ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου τέκοι γυνὴ πρὸς τῷ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθεστᾶναι συνοικεσίου, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπίζομεν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· καὶ κατὰ δεσποτείαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκειμένην.

34. Ὁ παρθένον ἢ χήραν ἁρπάσας, εἰ καὶ μνηστὴν, οὐ δύναται ταύτην γαμεῖν, οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ ταύτης πατρὸς καὶ συγχωροῦντος τὸ ἔγκλημα· τιμωρεῖται δὲ καὶ μετὰ τῶν συνδραμόντων αὐτῷ. Εἰ δὲ ἡ ἁρπαγεῖσα κόρη εἰς γάμον τάχα συναφθῆναι θελήσει, μετὰ θάνατον τούτου κἂν παῖδας ἐξ αὐτοῦ σχῇ, κἂν ἐκεῖνος τελευτῶν διατάξηται, οὐ διαδέχεται τοῦτον· (ἐὰν δὲ μὴ συναφθῇ τούτῳ, λαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ) ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς πατρικῆς περιουσίας αὐτῆς κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς πράγματα πρὸς τοὺς ἄλλους κληρονόμους καταλιμπάνεται· τὰ δὲ τοῦ ἁρπαγος εἰς τὸ δημόσιον εἰσκομίζεται. Εὑρήσεις δὲ τὰ περὶ τούτων πλατύτερον ἐν τῷ περὶ ποινῶν βιβλίῳ εἰς τὸν περὶ ἁρπαζόντων τίτλον.

35. Ὁ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματός τινα δεξάμενος οὐ δύναται

(*) Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι ὁ πένθιμος χρόνος διετυπώθη διὰ δύο αἰτίας, τὸ ἀσύγχιστον δηλ. τῆς γονῆς καὶ τὰ ὀφειλόμενα πρὸς τὸν ἄνδρα σέβας καὶ τιμήν. Αἱ γυναῖκες λοιπὸν τῶν ἀναξίων πένθους ὡς περιπεσόντων εἰς δημόσια λογ. χ. ἐγκλήματα μετὰ τὴν γέννησιν, δὲν ἐμποδίζονται νὰ ὑπανδρεύωνται καὶ εἰς τὸν πένθιμον χρόνον· αἱ δὲ σύζυγοι τῶν

καὶ ἐὰν αὕτη δὲν κατεδικάσθη, ὁ γάμος δὲν ἰσχύει· ἀλλὰ καὶ κληρονόμον ἐὰν τὴν γράψω, ἡ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

31. Αἱ σύζυγοι τῶν πενθουμένων καὶ μὴ πενθουμένων ἀνδρῶν ἐμποδίζονται νὰ ὑπανδρεύωνται εἰς τὸν πένθιμον χρόνον.

32. Ἡ γεννήσασα ἐντὸς τοῦ διὰ τὸν ἄνδρα πένθους ἐμποδίζεται ἀκόμη νὰ ὑπανδρευθῇ· ἡ δὲ γεννήσασα εἰς τὸν πένθιμον χρόνον δύναται ἀμέσως νὰ ὑπανδρευθῇ· διότι πένθος μὲν ὑπάρχει διὰ τὸν ἄξιον πένθους ἄνδρα· ὁ δὲ πένθιμος χρόνος διὰ τὸν ἀνάξιον πένθους.

33. Ἐὰν πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου γεννήσῃ γυνὴ πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε νὰ ἦναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ γονὴ δὲν προῆλθεν ἀπὸ τὸ πρότερον συνοικέσιον, διατάσσομεν νὰ στερῆται αὕτη ὁλοτελῶς τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ κατὰ κυριότητα καὶ κατ' ἐπικαρπίαν.

34. Ὁ ἁρπάσας παρθένον ἢ χήραν, εἰ καὶ μνηστὴν, δὲν δύναται νὰ τὴν νυμφευθῇ οὐδὲ μὲ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τὴν συναίνεσιν καὶ συγχώρησιν τοῦ ἐγκλήματος, ἀλλὰ τιμωρεῖται καὶ μέ τοὺς συνδραμόντας αὐτόν. Εἰ δὲ ἡ ἁρπασθεῖσα κόρη θελήσει νὰ συναφθῇ εἰς γάμον, μετὰ θάνατον τούτου καὶ ἐὰν τεκνοποιήσῃ ἀπὸ αὐτὸν, καὶ ἐὰν ἐκεῖνος ἀποθνήσκων διατάξῃ, δὲν τὸν κληρονομεῖ· (ἐὰν δὲ δὲν τὸν ὑπανδρευθῇ, λαμβάνει τὴν περιουσίαν του) ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τὴν πατρικὴν περιουσίαν τις κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν πράγματα τοῦ πατρὸς ἀφίνονται εἰς τοὺς ἄλλους κληρονόμους, τὰ δὲ τοῦ ἁρπαγος εἰς τὸ δημόσιον ἀνήκουσι. Τὰ δὲ περὶ τούτου θέλεις εὕρει πλατύτερον εἰς τὸ περὶ ποινῶν βιβλίον εἰς τὸν περὶ ἁρπαζόντων τίτλον.

35. Ὁ ἀναδεχθείς τινα ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα δὲν δύναται

ἀξίων πένθους καὶ μετὰ τὴν γέννησιν ἐμποδίζονται νὰ ὑπανδρεύωνται εἰς τοῦ πένθους τὸν χρόνον διὰ τὰ ὀφειλόμενα πρὸς τὸν ἄνδρα σέβας καὶ τιμήν· ἐκτὸς ἐὰν κάμῃ τοῦτο κατὰ βασιλικὴν διαταγήν.

αὐτὴν ὕστερον πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι ὡς δῆθεν θυγατέρα αὐτοῦ γενομένην, οὐδὲ ταύτης μητέρα ἡ θυγατέρα, ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο οὕτω δύναται συναγαγεῖν πατρικὴν διάθεσιν καὶ δικαίαν γάμου κώλυσιν πρὸς τὸν τοιοῦτον δεσμὸν, δι' οὗ Θεοῦ μεσάζοντος αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται. (Β. XXVIII. 4. 38.)

ΤΙΤΑ. Η'. — Περὶ συναφείας γάμων καὶ βαθμῶν συγγενείας.

1. Πανταχῶς ἡ συγγένεια λέγεται ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχιστείας, ἐκ τριγενείας, ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἐξ υἱοθεσίας. Δεῖ οὖν τοὺς μὲν ἐξ αἵματος ἀπὸ τοῦ ὀγδόου βαθμοῦ καὶ ἐπέκεινα γαμικῶς συνάπτεσθαι. Ἀριθμοῦνται δὲ οἱ βαθμοὶ οὕτως. Ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα πρώτου ἐστὶ βαθμοῦ· ὁ γὰρ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ βαθμὸν οὐκ εἰσάγουσιν, ἀλλ' ὡς ἕν εἰσι πρόσωπον· ὁ ἔγγονος ἢ ἡ ἐκγόνη πρὸς τὸν πάππον ἢ τὴν μάμμην δευτέρου· ὁ δισέγγονος ἢ ἡ δισεγγόνη πρὸς τὸν πρόπαππον ἢ τὴν προμάμμην τρίτου καὶ καθεξῆς ὁμοίως. Οἱ αὐτάδελφοι ὅσοι ἄρα καὶ ἐὰν ὦσι, δευτέρου βαθμοῦ εἰσι πρὸς ἀλλήλους· οἱ πρωτεξάδελφοι τετάρτου· οἱ διτεξάδελφοι ἕκτου· οἱ τριτεξάδελφοι ὀγδόου, οὓς καὶ συναπτέον εἰς γάμον ἀκωλύτως.

2. Τὸ δὲ *θεῖος* ὄνομα τρισσῶς λέγεται· ἢ γὰρ *θεῖος* ἁπλῶς, ὡς ὁ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ἀδελφὸς, ὃς καὶ τρίτου βαθμοῦ ἐστι πρὸς τὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ· ἢ *μέγας θεῖος*, ὡς ὁ τοῦ πάππου ἢ τῆς μάμμης ἀδελφὸς, ὃς καὶ τετάρτου βαθμοῦ ἐστι πρὸς τὸν ἐξανεψιὸν ἢ τὴν ἐξανεψιὰν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ οἱ τῶν ἀνεψιῶν πατδες καλοῦνται· ἢ *μικρὸς θεῖος*, ὡς ὁ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς πρωτεξάδελφος, ὃς καὶ πέμπτου βαθμοῦ ἐστι πρὸς τὸν μικρὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν μικρὰν ἀνεψιὰν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ οἱ τῶν ἐξα-

ὕστερον νὰ τὴν νυμφευθῇ ὡς γενομένην τρόπον τινὰ θυγατέρα του, οὐδὲ τὴν μητέρα ἢ θυγατέρα ταύτης, ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· διότι κανὲν ἄλλο δὲν δύναται οὕτω νὰ συνενώσῃ πατρικὴν διάθεσιν καὶ δικαίαν γάμου ἐμπόδισιν πρὸς τὸν τοιοῦτον δεσμὸν, μὲ τὸν ὁποῖον θεοῦ μεσολαβοῦντος συνάπτονται αἱ ψυχαὶ αὐτῶν.

ΤΙΤΑ. Η'. — Περὶ συναφείας Γάμων καὶ βαθμῶν συγγενείας.

1. Ἡ συγγένεια λέγεται πενταπλῶς: ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχιστείας (συμπεθεριᾶς), ἐκ τριγενείας, ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἐξ υἱοθεσίας. Πρέπει λοιπὸν οἱ μὲν ἐξ αἵματος νὰ συνάπτωνται εἰς γάμον ἀπὸ τοῦ ὀγδόου βαθμοῦ καὶ πέραν. Ἀριθμοῦνται δὲ οἱ βαθμοὶ οὕτως. Ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα εἶναι πρώτου βαθμοῦ· διότι ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ δὲν εἰσάγουσι βαθμὸν, ἀλλ' εἶναι ὡς ἓν πρόσωπον· ὁ ἔγγονος ἢ ἡ ἐκγόνη πρὸς τὸν πάππον ἢ τὴν μάμμην εἶναι δευτέρου· ὁ δισέγγονος ἢ ἡ δισεγγόνη πρὸς τὸν πρόπαππον ἢ τὴν προμάμμην τρίτου καὶ οὕτω καθεξῆς. Οἱ αὐτάδελφοι, ὅσοι καὶ ἐὰν ἦναι, εἶναι μεταξὺ των δευτέρου βαθμοῦ· οἱ πρωτεξάδελφοι τετάρτου· οἱ δισεξάδελφοι ἕκτου· οἱ τριτεξάδελφοι ὀγδόου, οἵτινες ἀνεμποδίστως δύνανται νὰ συνάπτωνται καὶ εἰς γάμον.

2. Τὸ δὲ ὄνομα *θεῖος* τριττῶς λέγεται· διότι ἢ *θεῖος* ἁπλῶς εἶναι, καθὼς ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, ὅστις πρὸς τὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ εἶναι καὶ βαθμοῦ τρίτου· ἢ *μέγας θεῖος*, καθὼς ὁ ἀδελφὸς τοῦ πάππου ἢ τῆς μάμμης, ὅστις πρὸς τὸν ἐξανεψιὸν ἢ τὴν ἐξανεψιὰν αὐτοῦ εἶναι καὶ βαθμοῦ τετάρτου· διότι τὰ τέκνα τῶν ἀνεψιῶν οὕτω ὀνομάζονται· ἢ *μικρὸς θεῖος*, καθὼς ὁ πρωτεξάδελφος τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, ὅστις πρὸς τὸν μικρὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν μικρὰν ἀνεψιὰν αὐτοῦ εἶναι καὶ βαθμοῦ πέμ-

δέλφων παῖδες καλοῦνται· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῆς *θείας* λέγομεν (*).

3. Τοὺς δὲ ἐξ ἀγχιστείας γαμικῶς συναπτέον, ἐὰν μήτε τοῦ ἕκτου βαθμοῦ ἐλλείπωσι, μήτε τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα συγχέωσι. Τοὺς γὰρ ταῦτα συγχέοντας καὶ ἐπὶ τοῦ ἑβδόμου κωλυτέον βαθμοῦ. Συγχέουσι δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ ἕκτου βαθμοῦ, ὡς ὅταν δύο πρωτεξάδελφοι δύο ἀδελφὰς λάβωσιν ἢ τοὐναντίον δύο ἀδελφοὶ δύο πρωτεξαδέλφας (γίνονται γὰρ ἀντὶ ἀδελφῶν ἢ πρωτεξαδέλφων σύγγαμβροι) ἢ ὅταν θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἀνεψιὰν καὶ θείαν λάβωσιν ἤγουν ὁ μὲν θεῖος τὴν ἀνεψιάν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν θείαν (γίνονται γὰρ ἐντεῦθεν ὁ μὲν θεῖος ἀνεψιός, ὁ δὲ ἀνεψιὸς θεῖος, ὅπερ ἐστὶ σύγχυσις). Ἐὰν δὲ ὁ μὲν θεῖος τὴν θείαν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιὰν λάβωσιν, οὐδεμία σύγχυσις γίνεται καὶ διὰ τοῦτο πρὸς γάμον ἀκώλυτον· θείου γὰρ οὕτω καὶ ἀνεψιοῦ πρὸς ἀλλήλους σώζουσι τόπον καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως.

4. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ συγχέουσιν, ὡς ὅταν ὁ πάππος

(*) Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς πείρας ὅτι δύναται νὰ λέγωνται βαθμοὶ καὶ εἰς τοὺς ἐξ ἀγχιστείας συγγενεῖς. Τοῦ ἀδελφοῦ μου ἡ σύζυγος εἶναι δευτέρου βαθμοῦ ἑνουμένη διὰ τὴν θείαν ἐντολὴν κατὰ λεπτάς τινας ἐπινοίας. Ἡ δὲ τῆς νύμφης μου ἀδελφὴ μὲ εἶναι τετάρτου βαθμοῦ. Καὶ ἡ θεία τῆς νύμφης πρὸς μὲν τὴν νύμφην εἶναι τρίτου βαθμοῦ, πρὸς δὲ ἐμὲ πέμπτου. Καὶ ἡ ἐξαδέλφη τῆς νύμφης πρὸς τὴν νύμφην εἶναι τετάρτου βαθμοῦ, πρὸς δὲ ἐμὲ ἕκτου. Ἀπὸ τὰς τρεῖς ταύτας δὲν δύναμαι νὰ νυμφεύωμαι ἀνεμποδίστως οὐδὲ μίαν... διότι πρὸς μὲν τὴν νύμφην μου, ἤγουν τοῦ ἀδελφοῦ μου τὴν σύζυγον, τὸ ζητούμενον πρόσωπον εἶναι βαθμοῦ ἕκτου, πρὸς δὲ ἐμὲ ὀγδόου. Οὕτως ἀριθμῶν τις πρὸς ἑαυτὸν ὅλας τὰς γεννήσεις, καὶ περιπίπτων εἰς ὄγδοον βαθμὸν δὲν ἐμποδίζεται νὰ συναφθῇ μὲ τὸ πρόσωπον τοῦτο εἰς γάμον. Καὶ τὰ τοιαῦτα συνοικέσια δὲν καθυποβάλλονται οὔτε εἰς τῶν νόμων οὔτε τῶν ἱερῶν κανόνων τὴν ἐπιτίμησιν. Οὕτω δὲ ἀναπλεκομένη τῆς συγγενείας ἡ σειρὰ ὡς πρὸς τῆς ἐξαδέλφης τὸν ἀνδράδελφον, ἡ ἐξάδελφον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, λύεται μὲ τὸν τέταρτον καὶ ἕκτον βαθμόν· καὶ οὐδ' εἶναι δυνατόν, καθὼς ὁ ἀνὴρ, οὕτω καὶ ὁ ἀδελφὸς τούτου νὰ τυπώσῃ σάρκα μίαν μὲ τὴν νύμφην, καὶ δι' ἐπινοίας νὰ συνάψῃ ἐπίνοιαν

πτου· διότι τὰ τέκνα τῶν ἐξαδέλφων οὕτω ὀνομάζονται. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ περὶ τῆς *θείας*.

3. Οἱ δὲ ἀγχιστεῖς (συμπένθεροι) συνάπτονται εἰς γάμον, ἐὰν δὲν ἦναι μήτε κάτω τοῦ ἕκτου βαθμοῦ, μήτε συγχέωσι τὰ ὀνόματα τῆς συγγενείας. Διότι οἱ συγχέοντες αὐτὰ ἐμποδίζονται καὶ εἰς τὸν ἕβδομον βαθμόν. Συγχέουσι δὲ εἰς μὲν τὸν ἕκτον βαθμὸν, καθὼς ὅταν δύο πρωτεξάδελφοι λάβωσι δύο ἀδελφὰς ἢ τοὐναντίον δύο ἀδελφοὶ δύο πρωτεξαδέλφας (διότι γίνονται ἀντὶ ἀδελφῶν ἢ πρωτεξαδέλφων σύγγαμβροι) ἢ ὅταν θεῖος καὶ ἀνεψιὸς λάβωσι θείαν καὶ ἀνεψιὰν ἤγουν ὁ μὲν θεῖος τὴν ἀνεψιὰν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν θείαν (διότι γίνονται ἐντεῦθεν ὁ μὲν θεῖος ἀνεψιὸς, ὁ δὲ ἀνεψιὸς θεῖος, τὸ ὁποῖον εἶναι σύγχυσις). Ἐὰν ὅμως ὁ μὲν θεῖος λάβῃ τὴν θείαν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιὰν, δὲν γίνεται καμμία σύγχυσις καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζεται ὁ γάμος· διότι διατηροῦσιν οὕτω πρὸς ἀλλήλους τόπον θείου καὶ ἀνεψιοῦ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ὁμοίως.

4. Εἰς δὲ τὸν ἕβδομον βαθμὸν συγχέουσι, καθὼς ὅταν ὁ πάππος

καὶ μάλιστα μεμπτὴν κατὰ τὸ συναγόμενον. Διότι ἐὰν ὁ ἀδελφὸς ἦναι δευτέρου βαθμοῦ, πῶς δὲν θὰ ἀπέχῃ κατ' οὐδένα βαθμὸν ἀπὸ τὴν νύμφην ὁ προσοικειωμένος μὲ αὐτὴν διὰ τοῦ ἀδελφοῦ, ἀλλὰ θὰ ἦτον μὲ ταύτην εἷς, καὶ ἀπ' αὐτὴν θὰ ἤρχιζε παρὰ τὴν δύναμιν τοῦ νόμου νὰ ἀριθμῇ τὴν συγγένειαν; Ὁ νόμος διατάττει· οἱ ἐκ πλαγίου πρῶτον ἀριθμοῦσιν, ἀλλ' ἀρχίζουσιν ἀπὸ δεύτερον. Τὸ αὐτὸ δὲ ἀκόλουθον εἶναι νὰ λέγῃ καὶ εἰς τὸν ἐξάδελφον· διότι ὁ ἐξάδελφος ἀπέχων τέσσαρας βαθμοὺς ἀπὸ τὸν ἐξάδελφον τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν θὰ ἔχῃ καὶ πρὸς τοῦ ἐξαδέλφου τὴν σύζυγον, ὅθεν τὴν ἐξαδέλφην αὐτῆς, ὡς τετάρτου βαθμοῦ οὖσαν, καὶ ἀποχωριζομένην εἰς τὸν ὄγδοον τόπον καλῶς λαμβάνει εἰς γυναῖκα. Καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν διάταξιν τοῦ ὀγδόου βαθμοῦ ὁ γάμος δὲν ἀπαγορεύεται εἰς τὰ πρόσωπα, τὰ μετὸν ἔχοντα πρὸς ἄλληλα ἀπὸ τὸ αὐτὸ γένος καὶ τὴν αὐτὴν ῥίζαν, ἤγουν εἰς τὰ τέκνα τῶν δισεξαδέλφων, τίς θὰ εἰπῇ μετὰ λόγου ὅτι ὁ ἐξ ἀγχιστείας συγγενὴς εἶναι πλησιέστερος ἀπὸ τὸν ἐξαίματος καὶ ἀποπέμπεται εἰς τὰ ἀποτέρω ὅρια;

καὶ δισέγγονος δύο πρωτεξαδέλφας λάβωσιν, ἡ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο δισεξαδέλφας (σύγγαμβροι γὰρ λογισθήσθονται). Πάππος δὲ καὶ ἔγγονος θείαν μεγάλην καὶ ἀνεψιὰν λαβεῖν οὐ κωλύονται· σύγχυσις γὰρ ἐντεῦθεν οὐ γίνεται· ἐπεὶ καὶ τὴν μεγάλην θείαν καὶ τὸν μέγαν θεῖον πάππον ἡ μάμμην προσαγορεύουσι. Τοσοῦτο δέ ἐστι τὸ ἀσύγχυτον ἐπὶ τῆς συγγενείας μάλιστα ταύτης ἰσχῦον, ὅτι καὶ οἱ παλαιοὶ τοῦτο μόνον ἐζήτουν ἐπὶ ταύτης, βαθμὸν δὲ οὐδαμῶς,

5. Τοὺς δὲ ἐκ τριγενείας εἰς γάμον συνάπτειν ἀνάγκη τοὺς ἀπὸ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ καὶ ἐπέκεινα, εἰ καὶ ὁ νόμος δύο μόνα ῥητῶς ἀπαγορεύει, τὸ μὴ λαβεῖν τινα τήν ποτε γυναῖκα τοῦ προγόνοῦ αὐτοῦ ἢ τὴν μητρυιὰν τὸν ἄνδρα τῆς ποτε προγονῆς αὐτῆς, τ' ἄλλα παρασιωπήσας. Λήψεταί τις ἄρα τὴν γυναικαδέλφην τοῦ γυναικαδελφοῦ αὐτοῦ· τετάρτου γάρ εἰσι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ ἐν τρισὶ γένεσι θεωρούμενοι.

6. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἐξ υἱοθεσίας συγγενείας τὸν αὐτὸν ζητητέον βαθμὸν, ὃν καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος διὰ τὸ λέγειν τὸν πεντηκοστὸν τρίτον κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας συνόδου, μείζονα εἶναι τὴν πνευματικὴν οἰκειότητα τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, εἰ καὶ ὁ νόμος μέχρι τριῶν μόνον ἢ καὶ τεσσάρων βαθμῶν ταύτην κεκώλυκεν, ἤγουν τὸ μὴ λαβεῖν τινα ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀναδεχθέντος ἢ υἱοθετηθέντος. (*)

7. Ἡ δὲ ἀδελφοποιία ὡς μὴ γεγονὸς λογίζεται καί ἐστι πρὸς γάμον ἀκώλυτον, ὅτι ἡ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, οὐδεὶς δὲ γεννᾷ ἑαυτῷ ἀδελφόν.

8. Κωλύονται καὶ οὗτοι ῥητῶς· ὁ κατηγορηθεὶς μοιχὸς εἰ καὶ

(*) Γνωστὸν ἔστω ὅτι οἱ βαθμοὶ εἰς τούτους ἀριθμοῦνται ἄλλως παρ' ὅτι εἰς τὰς ἐξ αἵματος συγγενείας, καθὼς ὁ ἀναδεχθείς τινα ἢ υἱοθετήσας πρὸς μὲν αὐτὸν τὸν ἀναδεκτὸν ἢ θετὸν υἱὸν, εἶναι πρώτου βαθμοῦ· πρὸς δὲ

καὶ δισέγγονος λάβωσι δύο πρωτεξαδέλφας ἡ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο δισεξαδέλφας (διότι θὰ λογισθῶσι σύγγαμβροι). Πάππος δὲ καὶ ἔγγονος δὲν ἐμποδίζονται νὰ λάβωσι θείαν μεγάλην καὶ ἀνεψιὰν· διότι ἐκ τούτου δὲν γίνεται σύγχυσις· καθόσον καὶ τὴν μεγάλην θείαν καὶ τὸν μέγαν θεῖον πάππον ἡ μάμμην ὀνομάζουσι. Τὸ δὲ ἀσύγχυτον εἰς τὴν συγγένειαν μάλιστα ταύτην εἶναι τόσον ἰσχυρὸν, ὥστε καὶ οἱ παλαιοὶ τοῦτο μόνον ἐξήταζον εἰς αὐτὴν, τὸν δὲ βαθμὸν ποσῶς.

5. Οἱ δὲ ἀπὸ τριγένειαν ἀνάγκη νὰ συνάπτωνται εἰς γάμον ἀπὸ τὸν τέταρτον βαθμὸν καὶ ἐπέκεινα, ἂν καὶ ὁ νόμος δύο μόνα ῥητῶς ἀπαγορεύῃ, τὸ νὰ μὴ λάβῃ τις τήν ποτε γυναῖκα τοῦ προγόνου αὐτοῦ ἢ ἡ μητρυιὰ τὸν ἄνδρα τῆς ἀποθανούσης προγόνης της, τὰ δὲ ἄλλα παρεσιώπησε. Λαμβάνει τις λοιπὸν τὴν γυναικαδέλφην τοῦ γυναικαδέλφου του· διότι θεωρούμενοι εἰς τρεῖς οἰκογενείας εἶναι τετάρτου βαθμοῦ.

6. Εἰς δὲ τὴν συγγένειαν ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα (ἀναδοχὴ) καὶ ἀπὸ τὴν υἱοθεσίαν ζητεῖται ὁ αὐτὸς βαθμὸς ὅστις καὶ εἰς τὴν ἐξ αἵματος, διότι ὁ νζ'. κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἁγίας Συνόδου λέγει ὅτι ἡ πνευματικὴ συγγένεια εἶναι ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὴν συνάφειαν τῶν σωμάτων, εἰ καὶ ὁ νόμος μέχρι τριῶν μόνον ἢ καὶ τεσσάρων βαθμῶν ἀπηγόρευσε ταύτην, ἤγουν τὸ νὰ μὴ λάβῃ τις ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν ἐκείνου ὅστις ἀνεδέχθη ἢ υἱοθετήθη ἀπὸ αὐτόν.

7. Ἡ δὲ ἀδελφοποιία θεωρεῖται ὡς μηδὲν καὶ δὲν ἐμποδίζει τὸν γάμον· διότι ἡ μὲν υἱοθεσία μιμεῖται τὴν φύσιν, ἀδελφὸν ὅμως κἀνεὶς δὲν γεννᾷ εἰς ἑαυτόν.

8. Ἐμποδίζονται ῥητῶς καὶ οἱ ἑξῆς· ὁ κατηγορηθεὶς ὡς μοι-

τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ δευτέρου· πρὸς δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τρίτου. Τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ πρὸς μὲν τὸν ἀναδεκτὸν ἢ υἱοθετήσαντα εἶναι δευτέρου βαθμοῦ· διότι τὸν ἔχουσιν ὡς ἀδελφόν· πρὸς δὲ τοὺς αὐταδέλφους αὐτοῦ τετάρτου.

μὴ φανερῶς ἀπηλέγχθη, οὐ δύναται λαβεῖν ὅμως εἰς γυναῖκα δι' ἣν κατηγορήθη, ἵνα μὴ τὴν προλαβοῦσαν βεβαιώσῃ κατηγορίαν. Οὐδὲ ὁ ἀπελεύθερος τὴν γυναῖκα τοῦ πάτρωνος αὐτοῦ ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ὑποψίαν παράσχῃ, ὡς ἐμοίχευσε ταύτην. Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὀρφανὴν πρὸ τοῦ ἐπιλυθῆναι τὴν ἐπιτροπήν. Οὐδὲ ὁ δημόσιος παιγνιώτης ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γυναῖκα ἢ θυγατέρα συγκλητικοῦ· δεῖ γὰρ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἐν τούτοις ζητεῖν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῶν νόμων συνῆκται, καὶ κατ' ἐπιτομὴν εἴρηται καὶ οὕτως εἰσὶν ἐνεργούμενα.

9. Ὁ δὲ ζ'. βαθμὸς ἐπὶ τῶν ἐξ αἵματος παρὰ μὲν τοῦ νόμου κεκώλυται· παρὰ δὲ τοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Ἀλεξίου καὶ τῆς τότε συνόδου κεκώλυται μὲν πρὸ τοῦ προβῆναι καὶ τελεσθῆναι, μετὰ δὲ τὸ προβῆναι οὐ διαχωρίζονται μὲν οἱ συναπτόμενοι, καθυποβάλλονται δὲ ἐπιτιμίῳ κατὰ τὴν συνοδικὴν ταύτην οἰκονομίαν. Ἐκωλύθη δὲ ὕστερον παντελῶς ὁ τοιοῦτος ζ'. βαθμὸς διὰ ὑπομνήματος συνόδου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κυροῦ Λουκᾶ ἐπικυρωθέντος διὰ προστάγματος τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

10. Ἰστέον δὲ ὅτι ἡ μνηστεία ἐλάττων ἐστὶ τοῦ γάμου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων οὐ πολυπραγμονεῖται, ὡς ὁ τέλειος γάμος· ἀλλὰ καὶ ἐν ἐλάττονι βαθμῷ συνάλλαγμα γαμικὸν γίνεται, μνηστείας μόνον ἠγησαμένης ἐν ἀγχιστείᾳ.

11. Καὶ ταῦτα περὶ γάμων κεκωλυμένων· τί διαφέρει ἄνκεστος, δαμνάτος καὶ νεφάριος; Ἄνκεστος μέν ἐστιν ὁ ἐξ αἵματος τὴν σύστασιν ἔχων· οἷον εἰς ἀνεψιὰν, θείαν, ἐξαδέλφην. Δαμνάτος ὁ κεκωλυμένος· οἷον ἐπίτροπος πρὸς ἐπιτροπευομένην καὶ ἀπελεύθερος πρὸς πατρωνίσσαν. Νεφάριος δὲ ὁ παράνομος· οἷον πρὸς μοναχὴν καὶ ἀσκήτριαν, ἢ καὶ τὴν ἐξ ἁρπαγῆς.

χὸς ἂν καὶ φανερὰ δὲν ἐξηλέγχθη, δὲν δύναται ὅμως νὰ λάβῃ εἰς γυναῖκα ἐκείνην δι' ἣν ἐκατηγορήθη, διὰ νὰ μὴ βεβαιώσῃ τὴν προλαβοῦσαν κατηγορίαν. Οὐδὲ ὁ ἀπελεύθερος τὴν γυναῖκα τοῦ πάτρονος αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ δώσῃ καὶ αὐτὸς ὑποψίαν ὅτι ἐμοίχευσεν αὐτήν. Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὀρφανὴν πρὶν διαλυθῇ ἡ ἐπιτροπή. Οὐδὲ ὁ δημόσιος παίκτης ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γυναῖκα ἢ θυγατέρα συγκλητικοῦ· διότι εἰς ταῦτα ζητεῖται καὶ τὸ εὐπρεπές. Ταῦτα λοιπὸν ἐσυλλέχθησαν ἀπὸ τοὺς νόμους, καὶ ἐν συντόμῳ ἐλέχθησαν καὶ οὕτω ἐνεργοῦνται.

9. Ὁ δὲ ἕβδομος βαθμὸς εἰς τοὺς ἐξ αἵματος ἀπὸ μὲν τὸν νόμον ἐμποδίζονται· ἀπὸ δὲ τὸν πατριάρχην κύριον Ἀλέξιον καὶ τὴν τότε σύνοδον ἐμποδίζεται μὲν πρὶν γείνῃ καὶ τελεσθῇ, μετὰ δὲ τὴν τέλεσιν οἱ συναφθέντες δὲν διαχωρίζονται μὲν, καθυποβάλλονται ὅμως εἰς ἐπιτίμισιν κατὰ τὴν συνοδικὴν ταύτην οἰκονομίαν. Ὕστερον δὲ ἐμποδίσθη ἐντελῶς ὁ τοιοῦτος ζ'. βαθμὸς διὰ συνοδικοῦ ὑπομνήματος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ ἐπικυρωθέντος μὲ διαταγὴν τοῦ βασιλέως κυρίου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

10. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ἡ μνηστεία εἶναι κατωτέρα τοῦ γάμου, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰ γαμικὰ συναλλάγματα δὲν θεωρεῖται ὡς ὁ τέλειος γάμος· ἀλλὰ καὶ εἰς κατώτερον βαθμὸν γίνεται γαμικὸν συνάλλαγμα, ἐὰν μόνον μνηστεία προηγήθη εἰς ἀγχιστείαν.

11. Καὶ ταῦτα περὶ γάμων ἀπηγορευμένων· τί διαφέρει ἀθέμιτος, καταδικαστὸς καὶ ἀνόσιος; Ἀθέμιτος μὲν εἶναι ὁ ἔχων τὴν σύστασιν ἐξ αἵματος, καθὼς εἰς ἀνεψιὰν, θείαν, ἐξαδέλφην· καταδικαστὸς δὲ ὁ ἀπηγορευμένος· καθὼς ἐπίτροπος πρὸς ἐπιτροπευομένην καὶ ἀπελεύθερος πρὸς πατρώνισσαν· ἀνόσιος δὲ ὁ παράνομος, καθὼς πρὸς μοναχὴν καὶ ἀσκήτριαν ἢ καὶ τὴν ἁρπασθεῖσαν.

ΤΙΤΑ. Θ'. — Περὶ δευτερογαμούντων.

1. Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει ἐνιαυτὸν πενθεῖν τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ μὴ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ· εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ τὰς αἰτίας τῆς λύσεως παράσχοι δίχα δύο θεμάτων, οὐ δύναται ἄλλῳ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως πενταετίας· τὰ δύο δὲ θέματα ταῦτά ἐστιν, ὅτε ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορηθῇ καὶ ὅτε ἀλόγως ἀποστάσιον πέμψῃ τῷ ἀνδρί· τότε γὰρ εἰς μοναστήριον βάλλεται. Ἡ δὲ τῆς ἀλόγου πομπῆς τοῦ ἀποστασίου κοινή ἐστι καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς νοουμένη.

2. Εἰ μὲν εὐλόγως ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς χωρισθείη διαζυγίῳ, καὶ εἰς πεντετείαν ὅλην πρὸς δεύτερον ἐλθεῖν γάμον κεκώλυται ἡ γυνή· εἰ δὲ μή γε, οὐκ ἔστιν ἀνεύθυνος, καὶ οὐδὲ νόμιμος ὁ γάμος κληθήσεται. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς εὐλόγως χωρισθείη, πρὶν ἐνιαυτὸν ἐξήκειν εἰς δεύτερον ἐλθεῖν γάμον οὐκ ἐπιτρέπεται διὰ τὴν τῆς γονῆς σύγχυσιν· τῷ δὲ ἀνδρὶ καὶ παραχρῆμα γαμεῖν ἔξεστι διὰ τὸ μηδεμίαν ἐντεῦθεν περὶ τὴν γονὴν γίνεσθαι σύγχυσιν. (B. XXVIII. 7. 2.)

2 Ϛ'. Ἡ τεκοῦσα ἐν τῷ πενθίμῳ παραχρῆμα δύναται γαμεῖν.

3. Μήτηρ ἐθέλουσα καὶ προτεινομένη ἀναγέτω τοὺς ἰδίους παῖδας, μὴ δευτερογαμοῦσα μέντοιγε. (B. XXXVIII. 2. 7.)

4. Εἰ ὁ ἀνὴρ πόρρω ὢν τελευτήσῃ καὶ δράμῃ ὁ πένθιμος χρόνος καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ μάθῃ τὴν τελευτὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνή, δύναται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ ἀποτίθεσθαι τὰ πένθιμα καὶ γαμεῖν (*). (B. XXI. 2. 8.)

5. Ὁ ἀνὴρ οὐ πενθεῖ τὴν γαμετὴν οὔτε ἡ μνηστὴ τὸν μνηστῆρα.

6. Κατὰ κέλευσιν βασιλέως δύναται ἡ γυνὴ ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ γαμεῖν.

(*) Τοῦτο νόει, ἐὰν ὁ γάμος διαλυθῇ ἀπὸ θάνατον· διότι ἂν ὁ γάμος

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ Δευτέρου γάμου.

1. Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει νὰ πενθῇ τὸν ἄνδρα τῆς ἕν ἔτος καὶ νὰ μὴ ὑπανδρεύηται πρὶν συμπληρωθῇ ἕν ἔτος· εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ δώσῃ τὰς αἰτίας τῆς διαλύσεως ἐκτὸς δύο περιπτώσεων, δὲν δύναται νὰ ὑπανδρευθῇ μὲ ἄλλον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς πενταετίας. Αἱ δύο δὲ περιπτώσεις εἶναι αἱ ἑξῆς, ὅταν κατηγορηθῇ ὡς μοιχαλὶς καὶ ὅταν ἀλόγως στείλῃ πρὸς τὸν ἄνδρα διαζύγιον· διότι τότε ἐγκλείεται εἰς μοναστήριον. Ἡ δὲ ποινὴ τῆς ἀλόγου ἀποστολῆς τοῦ διαζυγίου εἶναι κοινὴ ἐννοουμένη καὶ εἰς τὸν ἄνδρα.

2. Εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ χωρισθῇ εὐλόγως ἀπὸ τὴν γυναῖκα, αὕτη ἐμποδίζεται νὰ συναρθῇ εἰς δεύτερον γάμον καὶ εἰς ὁλόκληρον πενταετίαν· εἰ δὲ μὴ, δὲν εἶναι ἀνεύθυνος, καὶ οὐδὲ νόμιμος ὁ γάμος λέγεται. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ χωρισθῇ εὐλόγως ἀπὸ τὸν ἄνδρα, δὲν συγχωρεῖται νὰ συναρθῇ εἰς δεύτερον γάμον πρὶν παρέλθῃ ἕν ἔτος, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς γονῆς· εἰς δὲ τὸν ἄνδρα ἐπιτρέπεται καὶ εὐθὺς νὰ νυμφευθῇ, διότι ἐκ τούτου δὲν γίνεται καμμία σύγχυσις τῆς γονῆς.

2Ϛ'. Ἡ γεννήσασα εἰς τὸ πένθιμον ἔτος δύναται εὐθὺς νὰ ὑπανδρευθῇ.

3. Μήτηρ ὅταν θέλῃ καὶ προτείνῃ ἀνατρέφει τὰ ἰδιά της τέκνα, χωρὶς ὅμως νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον.

4. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἀποδημῶν ἀποθάνῃ καὶ παρέλθῃ ὁ πένθιμος χρόνος καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους μάθῃ ἡ γυνὴ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, δύναται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ νὰ ἀποθέτῃ τὸ πένθιμα καὶ νὰ ὑπανδρεύεται.

5. Ὁ ἀνὴρ δὲν πενθῇ τὴν σύζυγον οὔτε ἡ μνηστὴ τὸν μνηστῆρα.

6. Κατὰ βασιλικὴν διαταγὴν δύναται ἡ γυνὴ νὰ ὑπανδρεύεται εἰς τὸν πένθιμον χρόνον.

διελύθη μὲ διαζύγιον, τότε κατὰ τὴν ριζ'. νεαρὰν τὰ τέκνα μένουσιν εἰς τὸν μὴ δώσαντα αἰτίαν τῆς διαλύσεως.

7. Καὶ ἡ μὴ συναρθεῖσα ἀνδρὶ, ἀλλ' ἔτι παρθένος οὖσα πενθεῖν χρεωστεῖ τὸν ἄνδρα (*). (B. XXVIII. 4. 5.)

8. Ἡ ἐπιτροπεύσασα τῶν παίδων γυνὴ ὡς ἀνήβων, εἰ πρὸς δεύτερον ἔλθοι γάμον, μὴ πρότερον ἐπίτροπόν τε αἰτήσασα καὶ τοὺς λογισμοὺς παρασχομένη καὶ καταβαλοῦσα πᾶν, ὅσον ἔμπροσθεν ὀφείλει, τήν τε οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ γήμαντος ὑποτίθησι τοῖς παισὶ καὶ ἀνήβου τοῦ παιδὸς τελευτήσαντος οὐ διαδέχεται, εἰ καὶ ὁ πατὴρ εἴποι τοῦτο· καὶ πρὸς τούτοις ταῖς ποιναῖς ὑπόκειται ταῖς αὐταῖς, αἷς καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου δευτερογαμήσασα. (B. XXVIII. 14.)

9. Ἡ ἐλάττων τῶν κέ. ἐνιαυτῶν αὐτεξουσία μέλλουσα δευτερογαμεῖν γνώμῃ τοῦ πατρὸς γαμείσθω· εἰ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ, γνώμῃ τῶν συγγενῶν. Ἡ δὲ τελεία οὐδ' ἐπὶ τῷ δευτέρῳ γάμῳ δεῖται τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως. Εἰ δὲ ἐναντιοῦται καὶ τοῖς συγγενέσιν, ὁ ἄρχων κρινέτω τὴν βελτίονα γνώμην, ἵνα ἐὰν ἴσοι ὦσι γένει καὶ τρόποις οἱ δύο μνηστῆρες, ὃν οἱ συγγενεῖς βούλονται, καὶ ὃν ἡ γυνὴ ἐπιλέγεται, προτιμᾶται ἡ τῆς γυναικὸς κρίσις.

10. Τῆς μητρὸς ἅπαξ εἰς δευτέρους γάμους ἐλθούσης, κέρδος εὐθὺς ἁπάντων τῶν παίδων τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς γίνεσθαι, καὶ οὐδεμίαν ἄδειαν εἶναι τῇ μητρὶ τοὺς μὲν τῶν παίδων ἐπιλέγεσθαι, τοὺς δὲ ἀτιμάζειν, διότι πάντας ὁμοῦ τοῖς δευτέροις ὤβρισε γάμοις· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ δεσποτεία τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ὅλη πρὸς τὴν πατδα παραγενήσεται, τῆς χρήσεως παρὰ τῇ μητρὶ μέχρι περίεστι φυλαττομένης. Καὶ εἰ μὲν ἡ μήτηρ προαπέλθοι, τῇ παιδὶ τῆς ὅλης προγαμιαίας δωρεᾶς ἁρμοζούσης. Εἰ δὲ ἡ πατς, μένειν μὲν παρὰ τῇ μητρὶ τὸ ἐκ τῆς ἀπαιδίας συμῤῥώνου κέρδος, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς παιδὸς εἶναι, καὶ τελευτῶσαν τοῦτο παραπέμπειν εἰς τοὺς αὐτῆς κληρονόμους, εἴ τινες ἐκ τοῦ νόμου καλοῖντο.

11. Εἰ γὰρ οὐ παιδὶ τυχὸν, ἀλλά τινι τῶν ἔξωθεν ἡ μήτηρ, ἔτε

(*) Τοῦτο δὲ νόει, ἐὰν ἡ γυνὴ ἦτον εἰς γάμον καὶ ὄχι εἰς μνηστείαν.

7. Καὶ ἡ μὴ συναρθεῖσα μὲ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ παρθένος ἀκόμη μένουσα ὀφείλει νὰ πενθῇ τὸν ἄνδρα.

8. Ἡ γυνὴ ἐπιτροπεύσασα τὰ τέκνα της ὡς ἄνηβα, ἐὰν ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, χωρὶς νὰ ζητήσῃ προτήτερα ἐπίτροπον καὶ νὰ δώσῃ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ νὰ καταβάλῃ πᾶν ὅ,τι ἀπὸ πρότερον ὀφείλει, καθιστᾷ ὑπέγγυον πρὸς τὰ τέκνα τὴν περιουσίαν της καὶ τὴν τοῦ νέου συζύγου καὶ ἐὰν τὸ τέκνον ἀποθάνῃ ἄνηβον δὲν τὸ κληρονομεῖ, καὶ ἐὰν ὁ πατὴρ διέταξε τοῦτο· καὶ πρὸς τούτοις ὑπόκειται εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἡ δευτεροῦπανδρευθεῖσα πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου.

9. Ἡ μικροτέρα τῶν 25 ἐτῶν αὐτεξουσία μέλλουσα νὰ δευτεροῦπανδρευθῇ ὑπανδρεύεται κατὰ γνώμην τοῦ πατρός· εἰ δὲ ἀπέθανεν ὁ πατὴρ, κατὰ γνώμην τῶν συγγενῶν. Ἡ δὲ ἐνήλικος δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς οὐδὲ εἰς τὸν δεύτερον γάμον. Εἰ δὲ ἐναντιοῦται καὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, ὁ δικαστὴς ἐπικυροῖ τὴν καλλιτέραν γνώμην, ὥστε ἐὰν ἦναι ἴσοι κατὰ τὸ γένος καὶ κατὰ τὰ ἤθη οἱ δύο μνηστῆρες, ὅντινα οἱ συγγενεῖς θέλουσι καὶ ὅντινα ἡ γυνὴ ἐκλέγει, προτιμᾶται ἡ γνώμη τῆς γυναικός.

10. Ἐὰν ἡ μήτηρ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, ὅλα τὰ τέκνα κερδαίνουσιν εὐθὺς τὴν κυριότητα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ἡ μήτηρ δὲν ἔχει καμμίαν ἄδειαν τινὰ μὲ τέκνα νὰ προτιμᾷ, τινὰ δὲ νὰ ἀτιμάζῃ, διότι μὲ τὸν δεύτερον γάμον ὕβρισεν ὅλα ὁμοῦ· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅλη ἡ κυριότης τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς μεταβαίνει εἰς τὴν κόρην, ἡ δὲ χρῆσις διατηρεῖται εἰς τὴν μητέρα ἐνόσῳ ζῇ. Καὶ εἰ μὲν ἡ μήτηρ προαποθάνῃ, ὁλόκληρος ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἀνήκει εἰς τὴν κόρην. Εἰ δὲ ἡ κόρη, μένει μὲν εἰς τὴν μητέρα τὸ κέρδος τὸ προερχόμενον ἀπὸ τὴν ἐπὶ ἀτεκνίας συμφωνίαν, τὸ δὲ ἐπίλοιπον εἶναι τῆς κόρης, καὶ ἀποθνήσκουσα παραπέμπει τοῦτο εἰς τοὺς κληρονόμους της, ἐάν τινες καλῶνται ἀπὸ τὸν νόμον.

11. Εἰ δὲ ἡ μήτηρ, πρὶν ἀκόμη ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, δω-

δευτέρων ἄπειρος οὖσα γάμων, μοῖράν τινα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ τινα πράγματα ἐξ αὐτῆς ἢ πᾶσαν δωρήσηται ἢ κατ' ἄλλον τυχὸν ἐκποιήσηται τρόπον, εἶτα εἰς ἀνδρὸς φοιτήσῃ δευτέρου γάμον, πρόδηλον ὡς τῷ ἐπιγενομένῳ δευτέρῳ γάμῳ τὸ τῆς ἐκποιήσεως ἀνατραπήσεται καὶ οὐδὲ αὐτὸ πᾶσι τρόποις, ἀλλ' ἐμμετεώρῳ καὶ τὰ τῆς ἐκποιήσεως καὶ τὰ τῆς ἀνατροπῆς μένει· εἰ μὲν γὰρ μείναιεν περιόντες παῖδες, ἀνατραπήσεται καθάπαξ τὸ γενόμενον, τοῦ νόμου τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τοὺς παῖδας ἄγοντος καὶ οὐδὲν ἐπιστρεφομένου τῆς γυναικὸς, εἴτι πράξειεν ἐπὶ βλάβῃ τῶν παίδων· εἰ δὲ προτελευτήσαιεν ἅπαντες τῆς μητρὸς, μένειν τὸ συνάλλαγμα βέβαιον, οὐκ εἰς ὁλόκληρον, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐξ ἀπαιδίας σύμφωνον· καὶ κατά τινα μὲν μοῖραν ἔσται τὸ συνάλλαγμα βέβαιον, κατά τινα δὲ ἄκυρον ἀποφανθήσεται· τουτέστι κατὰ μὲν τὸ μένον παρὰ τῇ μητρὶ προράσει τοῦ ἐξ ἀπαιδίας συμφώνου κρατήσει, κατὰ δὲ τὸ παραπεμπόμενον εἰς τοὺς τοῦ παιδὸς διαδόχους ἄκυρον ἔσται· ὡς εἴγε ἡ μήτηρ μόνη τῷ παιδὶ διάδοχος εὑρεθείη, τὸ πᾶν αὖθις κύριον ἔσται.

12. Τὰ γαμικὰ κέρδη καὶ μὴ κληρονομοῦντες τοὺς γονεῖς οἱ παῖδες ἐχέτωσαν· ὅτι ὁ νόμος τῆς τῶν ἰδιωτῶν γνώμης ἰσχυρότερός ἐστιν, ὅθεν τὸ ἐκ νόμου διδόμενόν τινι κέρδος ἰδιώτης παντάπασιν ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύναται (*).

13. Τὴν προῖκα μὴ εἰσενεγκαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρὸς οἰκειοῦσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμον ἐπιδοὺς δωρεὰν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικὸς, εἰ μὴ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ δωρήσασθαί τι ἢ καταλεῖψαι βουληθείη.

(*) Τὸ ἀπὸ ἀτεκνίαν μέρος τοιοῦτο εἶναι εἰς τὰ γαμικὰ κέρδη· συνεφωνήθη, ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ἄτεκνος, νὰ κερδαίνῃ ἡ γυνὴ τὸ ἥμισυ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· εὑρέθησαν δὲ τὰ γαμικὰ κέρδη ποσότης χιλίων νομισμάτων, καὶ τέκνα εἶναι πέντε· εἰς ἕκαστον τούτων ἀρμόζουσι νομίσματα διακόσια. Τὸ ἀπὸ ἀτεκνίαν λοιπὸν μέρος εἰς ἕκαστον τούτων ἀ-

ρήσῃ ὄχι εἰς τέκνον ἀλλ' εἰς ἐξωτικόν τινα μέρος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ πράγματά τινα ἐξ αὐτῆς ἢ ὁλόκληρον ἢ κατ' ἄλλον τυχὸν τρόπον ἐκποιήσῃ ταύτην, ἔπειτα δευτερογάμῃ, εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ ἐπελθὼν δεύτερος γάμος ἀνατρέπει τὴν ἐκποίησιν καὶ οὐδὲ τοῦτο γίνεται κατὰ πάντα τρόπον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκποίησις καὶ ἡ ἀνατροπὴ μένουσιν ἐν μετεώρῳ· διότι εἰ μὲν ὑπάρχουσι τέκνα, ἡ πρᾶξις ἀνατρέπεται ἐξάπαντος, τοῦ νόμου μεταβιβάζοντος τὴν κυριότητα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τὰ τέκνα καὶ μὴ ἐπιστρεφομένου τίποτε εἰς τὴν γυναῖκα, ἐὰν αὕτη ἔπραξέ τι πρὸς βλάβην τῶν τέκνων· εἰ δὲ ὅλα πρὸ τῆς μητρὸς ἀποθάνωσι, τὸ συνάλλαγμα ἰσχύει ὄχι ὁλοσχερῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπὶ ἀτεκνίας συμφωνίαν. Καὶ κατά τι μὲν μέρος ἰσχύει τὸ συνάλλαγμα, κατά τι δὲ εἶναι ἄκυρον, τουτέστι κατὰ μὲν τὸ μένον εἰς τὴν μητέρα λόγῳ τῆς ἐξ ἀτεκνίας συμφωνίας ἰσχύει, κατὰ δὲ τὸ παραπεμπόμενον εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ τέκνου εἶναι ἄκυρον· ὥστε ἐὰν μόνη ἡ μήτηρ εὑρεθῇ κληρονόμος τοῦ τέκνου, τὸ ὅλον πάλιν ἰσχύει.

12. Τὰ γαμικὰ κέρδη λαμβάνουσι τὰ τέκνα καὶ ἐὰν δὲν κληρονομῶσι τούς γονεῖς· διότι ὁ νόμος εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ τὴν θέλησιν τῶν ἰδιωτῶν, ὅθεν τὸ ἀπὸ τὸν νόμον διδόμενον πρός τινα κέρδος ἰδιώτης δὲν δύναται ποσῶς ν' ἀφαιρέσῃ.

13. Γυνὴ ἥτις δὲν συνεισέφερε τὴν προῖκα δὲν δύναται μὲ τὴν προγαμιαίαν δωραιὰν νά οἰκειοποιῆται τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός· καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δώσας τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν δὲν λαμβάνει τι ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῆς γυναικὸς, ἐκτὸς ἐὰν ἡ σύζυγός του θελήσῃ νὰ τοῦ δωρήσῃ τι ἢ νὰ τοῦ ἀφήσῃ.

ναλογεῖ νομίσματα ἑκατὸν, διότι τὸ ἥμισυ τῶν διακοσίων εἶναι ἑκατόν· ὑπεθέσαμεν δὲ ὅτι συνεφωνήθη νὰ κερδαίνῃ ἡ μήτηρ ἀπὸ ἀτεκνίαν τὸ ἥμισυ. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ἐὰν συμφωνηθῇ τρίτον ἢ τέταρτον ἢ ἄλλο τι. Ὡσαύτως δὲ ἐννόει, ὅτι καὶ ὁ ἀνὴρ συμφωνεῖ καὶ πράττει ταῦτα εἰς τὴν προῖκα τῆς γυναικός.

14. Θεσπίζομεν τὰ ἄλλα πράγματα τὰ μετὰ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν εἰς τοὺς πατδας ἀριγμένα, εἰ μὲν ὁ πατὴρ ἄρρεν ἢ θῆλυ τυχὸν διάθοιτο, κατὰ τὸν νόμον χωρεῖν ἐπὶ τοὺς γεγραμμένους κληρονόμους· ἐνταῦθα τῆς μητρὸς οὐ κωλυομένης γράφεσθαι παρὰ τοῦ παιδὸς κληρονόμου, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τῆς διαθήκης αὐτῇ διδομένων δικαίων, εἴγε ὁ πατὴρ αὐτὴν παραλείψειεν ἢ καὶ ἀλόγως ἀπὸ κληρονόμων ποιήσηται, φυλαττομένων· εἰ δὲ ἀδιάθετος τελευτήσειεν, τῆς ἐκείνου μοίρας, εἰ μὲν ἔχει πατδας ἰδίους, ἐπὶ τούτους τοὺς πατδας ἀρικνουμένης· εἰ δὲ οὐκ ἔχοι μὲν πατδας ἰδίους, εἶη δὲ τῶν ἀδελφῶν ἡ κλῆσις καὶ τῆς μητρὸς ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐρχομένης, καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς ἐχούσης εἴτε δευτέροις ὡμίλησε γάμοις, εἴτε καὶ μή.

15. Τῆς δὲ προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς δεύτερον ἐλθοῦσα συνοικέσιον, μηδὲ καθόσον κληρονομεῖ τοῦ παιδὸς, ἀπολαυέτω· ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῶν παίδων ἔστω κέρδος μόνον αὐτοῖς παρὰ τοῦ νόμου δεδομένον, καὶ μὴ δοκοῦν εἶναι μέρος τοῦ κλήρου τοῦ παιδὸς, ἀλλ' ἔτι τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς οὐκ ἀποβάλλον τὴν φύσιν.

16. Ὥσπερ ἡ μήτηρ ἔχει τὴν χρῆσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἑνὸς παιδὸς μοῖραν κατὰ δεσποτείαν, εἴγε μὴ δευτερογαμήσοι μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ ἀνδρὸς, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ τελευτησάσης τῆς γυναικὸς ἐκ τῆς προγάμου δωρεᾶς ἕξει λοιπὸν, εἰ λάβοι τὸν ἀπὸ τελευτῆς κάσσον. Οὐ μόνον δὲ εἰ πατὴρ εἴη τις τῶν παίδων ἡ μήτηρ, ταῦτα κρατήσει, ἀλλὰ καὶ εἰ πάππος εἴη ἡ μάμμη, οἷα τῶν παίδων αὐτῶν ἐπὶ παισὶ τεθνεώτων καὶ ἀποθανούσης τῆς μάμμης ἡ τοῦ πάππου τὸ καταλειφθὲν μέρος λαβὸν τὰ ἀπὸ τελευτῆς κάσσα, τὴν μὲν χρῆσιν αὐτῶν νεμηθήσεται, τὴν δὲ δεσποτείαν τοῖς ἐγγόνοις αὐτοῦ φυλάξει, ὡς, εἰ καὶ πατδας εἶχε, ποιεῖν ἔμελλε· παρακρατήσει δὲ καὶ δεσποτείαν μέρους ἑνὸς παιδὸς, εἰ μὴ δευτερογαμήσει· εἰ δὲ μὴ ὕπεισι πατδες ἢ ἔγγονοι, ἁπάντων δεσπόσει τῶν ἀπὸ τελευτῆς κάσσων.

14. Διατάσσομεν τ' ἄλλα πράγματα τὰ μετὰ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν εἰς τὰ τέκνα μεταβαίνοντα, εἰ μὲν τὸ τέκνον ἀρσενικὸν ἢ θηλυκὸν τυχὸν γράψῃ διαθήκην, νὰ μεταβαίνωσι κατὰ τὸν νόμον εἰς τοὺς γραπτοὺς κληρονόμους· ἐνταῦθα δὲν ἐμποδίζεται ἡ μήτηρ νὰ γράφηται παρὰ τοῦ τέκνου κληρονόμος, ἀλλὰ καὶ τὰ διδόμενα εἰς αὐτὴν δικαιώματα κατὰ τῆς διαθήκης φυλάττωνται, ἐὰν τὸ τέκνον τὴν παραλείψῃ ἢ καὶ ἀλόγως τὴν ἀποκληρώσῃ· εἰ δὲ ἀποθάνῃ ἀδιάθετον, τὸ μέρος τοῦτο, ἐὰν μὲν ἔχῃ ἴδια τέκνα, μεταβαίνει εἰς αὐτά· ἐὰν δὲ ἴδια τέκνα δὲν ἔχῃ, ἐπέρχονται δὲ εἰς τὴν κληρονομίαν οἱ ἀδελφοὶ καλουμένης καὶ τῆς μητρὸς ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὴν κληρονομίαν, καὶ ἀπολαύει τοῦτον ἰσχυρῶς εἴτε ἦλθεν εἰς δεύτερον γάμον, εἴτε καὶ μή.

15. Ἡ ἐλθοῦσα εἰς δεύτερον συνοικέσιον δὲν ἀπολαύει τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν, μηδὲ καθόσον κληρονομεῖ τὸ τέκνον της· ἀλλὰ τοῦτο κερδαίνουσι μόνον τὰ τέκνα καὶ εἰς αὐτὰ δίδεται ἀπὸ τὸν νόμον, καὶ ἐὰν δὲν φαίνηται ὅτι εἶναι μέρος τῆς κληρονομίας τοῦ τέκνου, ἀλλὰ δὲν ἔχασεν ἀκόμη τὴν φύσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

16. Καθὼς ἡ μήτηρ ἔχει τὴν χρῆσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ κατὰ κυριότητα ἑνὸς τέκνου μερίδιον, ἐὰν δὲν δευτερογαμήσῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς ἔχει τὸ ἐπίλοιπον ἀπὸ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν, ἐὰν λάβῃ τὸ ἀπὸ θάνατον ἐπιβάλλον κέρδος. Καὶ ὄχι μόνον ἐὰν ἦναι τις πατὴρ ἢ μήτηρ τῶν τέκνων, ἰσχύουσι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πάππος ἢ μάμμη, καθὼς τὰ τέκνα των ἀποθνήσκοντα ἄρησαν τέκνα καὶ ἡ μάμμη ἢ ὁ πάππος ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἐπιζήσας λαμβάνει τὰ ἀπὸ θάνατον ἐπιβάλλοντα κέρδη· καὶ ταῦτα μὲν καρποῦται, τὴν δὲ κυριότητα φυλάττει εἰς τοὺς ἐγγόνους του, ὡς θὰ ἔπραττε, καὶ τέκνα ἐὰν εἶχε· παρακρατεῖ δὲ καὶ μερίδιον ἑνὸς τέκνου κατὰ κυριότητα, ἐὰν δὲν ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον· εἰ δὲ τέκνα ἢ ἔγγονοι δὲν ὑπάρχουσι, γίνεται κύριος ὅλων τῶν ἀπὸ θάνατον κερδῶν.

17. Ἡ δευτερογαμήσασα μήτηρ, παιδὸς αὐτῆς ἀδιαθέτου καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, εἴ τι μὲν ἀνῆκεν αὐτῷ ἀπὸ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας αὐτῷ περιῆλθε, τούτου τὴν χρῆσιν αὐτὴ μόνη ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖ τὴν δεσποτείαν τοῖς ἀδελφοῖς ἢ ταῖς ἀδελφαῖς ἐκείνου φυλάττουσα· τὰ δὲ ἑτέρωθεν αὐτῷ περιελθόντα, καὶ τὴν δεσποτείαν τούτων κληρονομεῖ· ἐκ διαθήκης δὲ εἴ τι ἄρα αὐτῇ παρὰ τοῦ παιδὸς καταλειφθείη, καὶ κατὰ δεσποτείαν ἔχει.

18. Ὅτι ἡ μήτηρ τὰ μὲν τροφεῖα, ἅτινα τοῖς παισὶ παράσχοι, οὐ δύναται ἀπαιτεῖν· εἴ τι δὲ εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν χρησίμως ἀνάλωσε, τοῦτο διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς δύναται ἀπαιτεῖν. (B. XVII. 1. 33.)

19. Ἡ διάταξις κελεύει, ὅτι οἱ πατέρες τὴν χρῆσιν τῶν μητρῴων πραγμάτων, εἰ καὶ εἰς δευτέρους μετέβησαν γάμους, ἀναμφιβόλως ἔχειν ὀφείλουσι, καὶ οὐδεμίαν τοῖς παισὶν ἢ τοῖς εἰτιδήποτε ἐκ προσώπου αὐτῶν κατὰ τῶν πατέρων ἀναίσχυντον φωνὴν ἢ αἰτίασίν τινα δύνασθαι ἁρμόζειν (*). (B. XLV. 4. 4.)

20. Εἰ δέ τινες τοῖς ἔμπροσθεν οὐκ ἀρκεσθέντες γάμοις καὶ πρὸς δευτέρους ἔλθοιεν, εἰ μὲν ἄπαιδες μένοιεν ἐκ τῶν προτέρων ἢ καὶ ἀμφοτέρων γάμων, οὐδεμία πολυπραγμοσύνη περὶ τὰ δεύτερα, ἀλλ' ἄνδρες μὲν ἀπελεύσονται παντοίως πάσης παρατηρήσεως ἐλεύθεροι· γυναιξὶ δὲ μόνον ἐπικείσεται δέος, τὸ μὴ πρὸ τοῦ ἐνιαυσιαίου χρόνου πρὸς δεύτερον συνελθεῖν συνοικέσιον ἢ γινώσκειν, ὡς εἴ τι τοιοῦτον πράξαιεν καὶ ὡρους συναλλάξαιεν γάμους, ὑρίξουσι ποινάς· ἄλλας μέν, εἴπερ ἄπαιδες ἐκ τῶν προτέρων ὦσι συνοικεσίων, μείζους δέ, εἰ καὶ παῖδες ὑπεῖεν· εἰ μὲν γὰρ οὐχ ὕπεστι γονὴ, τὸ τῆς ἀτιμίας εὐθὺς ἀκολουθήσει καὶ ἔσται παντοίως ἡ γυνὴ διὰ τὴν τῶν γάμων σπουδὴν ἠτιμωμένη καὶ οὐ λήψεταί τι

(*) Γνωστὸν ἔστω ὅτι τοῦτο γίνεται, ἐὰν τὰ τέκνα ᾖναι ὑπεξούσια. διότι ἐὰν ᾖναι αὐτεξούσια, ὁ πατὴρ λαμβάνει κατὰ καρπείαν μόνον ἓν μέρος ἀπὸ τὰ μητρικὰ πράγματα τῶν ἰδίων του τέκνων, ἕως ὅτου ζῇ, τὴν

17. Ἡ ἐκ δευτέρου ὑπανδρευθεῖσα μήτηρ, ἐὰν ἀποθάνῃ τέκνον αὐτῆς ἄτεκνον καὶ ἀδιάθετον καὶ ἀνῆκέν τι εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν ἢ ἀπέκτησεν ἀπὸ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, τούτου τὴν χρῆσιν κληρονομεῖ μόνη αὐτὴ ἐξ ἀδιαθέτου, τὴν δὲ κυριότητα φυλάττει εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἐκείνου· ὅσα δὲ περιῆλθον εἰς αὐτὸν ἄλλοθεν, κληρονομεῖ καὶ τὴν κυριότητα αὐτῶν· ἐὰν δὲ ἀφήσῃ τι εἰς αὐτὴν τὸ τέκνον της διὰ διαθήκης, τούτου ἔχει καὶ τὴν κυριότητα.

18. Ἡ μήτηρ τὰ μὲν τροφεῖα ὅσα ἔδωκεν εἰς τὰ τέκνα της δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ, ἐὰν δὲν ἐξώδευσέ τι χρησίμως εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν, τοῦτο δύναται ν' ἀπαιτήσῃ διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς.

19. Ἡ διάταξις προστάττει ὅτι οἱ πατέρες ὀφείλουσι ἀναμφιβόλως νὰ ἔχωσι τὴν χρῆσιν τῶν μητρικῶν πραγμάτων, καὶ ἐὰν ἦλθον εἰς δεύτερον γάμον, καὶ ὅτι εἰς τὰ τέκνα ἢ εἰς ὁποιονδήποτε ἄλλον ἐκ προσώπου αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἁρμόζῃ καμμία ἀναιδὴς φωνὴ ἢ μέμψις κατὰ τῶν πατέρων.

20. Εἰ δέ τινες μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὸν πρότερον γάμον καὶ συναρθῶσιν εἰς δεύτερον, ἐὰν μὲν ἀπὸ τὸν πρότερον γάμον ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο μένουσιν ἄτεκνοι, δὲν ἀναζητῆται τίποτε περὶ τοῦ δευτέρου, ἀλλ' οἱ μὲν ἄνδρες ἀποχωροῦσιν ὅλως ἐλεύθεροι ἀπὸ πᾶσαν παρατήρησιν· εἰς δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι φόβος μόνον, μήπως ἔλθωσιν εἰς δεύτερον γάμον πρὸ τοῦ ἐτησίου χρόνου ἢ ὀφείλουσι νὰ γνωρίζωσιν, ὅτι ἐὰν πράξωσι τοιοῦτό τι καὶ συνάψωσι πρόωρον γάμον ὑπόκεινται εἰς ποινάς· ἄλλας μὲν, ἐὰν ἀπὸ τὸ πρότερον συνοικέσιον ἔμεινον ἄτεκνοι, μεγαλειτέρας δὲ, ἐὰν ἔχωσι καὶ τέκνα· διότι εἰ μὲν γονὴ δὲν ὑπάρχει, ἀκολουθεῖ εὐθὺς ἀτιμία καὶ διὰ τὴν ταχύτητα πρὸς γάμον ἀτιμοῦται διαφοροτρόπως ἡ γυνὴ καὶ

δὲ κυριότητα παραπέμπει πρὸς τοὺς υἱοὺς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὡς πλατύτερον ἐκθέτεται εἰς τὸ περὶ κληρονόμων, ὅπου λέγεται. Εἶχέ τις γυναῖκα καὶ τέκνα καὶ τὰ ἑξῆς.

τῶν παρὰ τοῦ προτέρου καταλελειμμένων αὐτῇ συνοικεσίου οὔτε ἀπολαύσει τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς οὔτε τῷ συνοικοῦντι κατὰ δεύτερον γάμον περαιτέρω τῆς τρίτης τῆς οἰκείας περιουσίας ἐπιδώσει μοίρας.

21. Οὐ μὴν οὐδὲ τῆς ἔξωθεν αἰσθήσεται φιλοτιμίας οὐδὲ λήψεταί τι παντελῶς παρ' οὐδενὸς τῶν ἔξωθεν οὐ κλῆρον οὐδὲ ληγάτον, οὐ τὴν μετὰ θάνατον δωρεὰν, ἀλλὰ ταῦτα ἐλεύσεται ἢ μενεῖ παρὰ τοῖς κληρονόμοις τοῦ τελευτήσαντος ἢ συγκληρονόμοις αὐτῆς, εἴγε ἠδύνατο κληρονομεῖν ὅλως, οἷα ταύτης οὐδ' ὁτιοῦν ὅρελος ἐχούσης. Ἀλλ' εἰ γεγραμμένοι καὶ ἕτεροι τύχοιεν κληρονόμοι, εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου καλοῖντο, πρὸς ἐκείνους ἐλεύσεται τὰ τῇ τοιαύτῃ γυναικὶ καταλελειμμένα· οὐ γὰρ τὸ δημόσιον αὐτὰ οἰκειώσεται, μή ποτε δόξωμεν τὰ τοιαῦτα σωφρονίζοντες τῆς τοῦ δημοσίου προνοεῖν ὠφελείας.

22. Ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ παρὰ τῶν ἔξωθεν αὐτῇ καταλελειμμένα πρὸς ἑτέρους χωρήσει, τὰ δέ γε παρὰ τοῦ πρώτου συνοικήσαντος ἀφίξεται παρ' αὐτῆς ἀφαιρούμενα πρὸς τὰ δέκα πρόσωπα τῆς τοῦ καταλιπόντος ἀνδρὸς συγγενείας, τουτέστιν ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου μέχρι ϛ'. βαθμοῦ, τῶν βαθμῶν ἐπὶ τῆς οἰκείας φυλαττομένων τάξεως, ὧν οὐχ ὑφεστώτων ἐπὶ τὸ ταμεῖον ἐλεύσεται. Ἀλλ' οὐδὲ περαιτέρω κληρονομίαν ἐξ ἀδιαθέτου τῶν οἰκείων αὐτῆς ὑπελεύσεται συγγενῶν, ἀλλὰ μέχρι τρίτου βαθμοῦ θεωρουμένου πανταχόθεν στήσεται μόνον τὰ τῆς διαδοχῆς αὐτῇ, οἱ περαιτέρω δὲ ὄντες ἑτέρους ἐξουσι κληρονόμους· εἰ δὲ παῖδες εἶεν, ἔξεστι μὲν αὐτῇ βασιλέως ὑπὲρ τῆς ἀτιμίας δεῖσθαι, οὐ μὴν ὄρελός τι τῶν ἀντιγραφομένων ἔχει.

23. Πλὴν εἰ μὴ βούλεται τὴν ἐκ τῆς βασιλείας ἔχειν ὠφέλειαν καὶ τῶν ἄλλων ἀπαλλαγῆναι ποινῶν, τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου παισὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς οἰκείας περιουσίας δωρουμένη μοῖραν καθαρῶς αἱρέσεως πάσης χωρὶς καὶ οὐδὲ τὴν χρῆσιν παρακατέ-

δεν λαμβάνει τι ἀπὸ ὅσα ἀφέθησαν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸ πρότερον συνοικέσιον οὔτε ἀπολαύει τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν οὔτε εἰς τὸν δεύτερον σύζυγον δίδει παραιτέρω τοῦ τρίτου μέρους τῆς περιουσίας της.

21. Οὐδὲ τὰς ἔξωθεν χάριτας κερδαίνει οὐδὲ λαμβάνει ὁλοτελῶς ἀπὸ κανένα ἐξωτικὸν οὔτε κληρονομίαν οὔτε κληροδότημα, οὔτε τὴν μετὰ θάνατον δωρεὰν, ἀλλὰ ταῦτα μεταβαίνουσι ἢ μένουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος ἢ συγκληρονόμους αὐτῆς, ἐὰν κατά τινα τρόπον ἠδύνατο νὰ κληρονομῇ, διότι αὕτη δὲν ἔχει τὸ παραμικρὸν ὄρελος. Ἀλλ' ἐὰν τύχωσι γεγραμμένοι καὶ ἄλλοι κληρονόμοι, εἴτε καὶ ἐξ ἀδιαθέτου καλοῦνται, πρὸς τούτους μεταβαίνουσι τὰ εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην ἀφινόμενα· διότι δὲν οἰκειοποιεῖται ταῦτα τὸ δημόσιον ταμεῖον, μήποτε φανῶμεν ὅτι κανονίζομεν τὰ τοιαῦτα ἐκ προμελέτης πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ταμείου.

22. Ἀλλ' οὕτω μὲν τὰ παρὰ τῶν ἐξωτικῶν ἀφινόμενα εἰς αὐτὴν μεταβαίνουσιν πρὸς ἄλλους, τὰ δὲ ἀπὸ τὸν πρῶτον σύζυγον ἀφαιρούμενα ἀπὸ αὐτὴν μεταβαίνουσιν πρὸς τὰ δέκα πρόσωπα τῆς συγγενείας τοῦ καταλιπόντος αὐτὰ ἀνδρὸς, τουτέστιν ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ πλαγίους εἰς τὸν δεύτερον βαθμὸν, οἱ δὲ βαθμοὶ φυλάττουσι τὴν ἰδίαν των τάξιν, καὶ ἐάν τις ἐξ αὐτῶν δὲν ὑπάρχῃ μεταβαίνουσιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τοὺς ἰδίους της συγγενεῖς κληρονομεῖ ἐξ ἀδιαθέτου παραιτέρω, ἀλλ' ἡ κληρονομία αὐτῆς ἵσταται μόνον εἰς τὸν τρίτον πανταχόθεν θεωρούμενον βαθμὸν, οἱ δὲ παραιτέρω ἔχουσιν ἄλλους κληρονόμους· εἰ δὲ ἔχει τέκνα, συγχωρεῖται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς ἀτιμίας συγχώρησιν, ἀπὸ δὲ τὰ ἀντιγραφόμενα δὲν ἔχει κανὲν κέρδος.

23. Εἰ δὲ θέλει νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν βασιλικὴν συγχώρησιν καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας ποινὰς ν' ἀπαλλαγῇ, δωρεῖ εἰς τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα τὸ ἥμισυ μέρος τῆς περιουσίας της καθαρῶς χωρὶς κανένα ὅρον καὶ οὐδὲ τὴν χρῆσιν παρακρατεῖ, ἀλλὰ παρα-

χουσα, ἀλλὰ πάσης τῆς οὐσίας τῆς ὅτε πρὸς τοὺς δευτέρους ἐροῦντα γάμους, κατὰ τὴν ἡμίσειαν, καθάπερ ἔφημεν, ἐξισταμένη μοῖραν τοῖς ἔμπροσθεν γινομένοις παισί· καὶ διαιρήσονται τοῦτο οἱ παῖδες ἅπαντες ἐξίσης· καὶ παῖδες μὲν ἔχοντες εἰς τοὺς ἑαυτῶν παραπέμψουσι παῖδας· εἰ δὲ οὐκ ἔχοιεν, τὰ τοῦ τελευτήσαντος ἢ τῶν τελευτησάντων μέρη λήψονται πάντως ἀναλόγως οἱ τούτων ἀδελφοί· εἰ δὲ πάντες προαπέλθοιεν, ἐχέτω παραψυχὴν τῆς ἑαυτῆς δυσκληρίας ἡ μήτηρ τὸ ταῦτα πάλιν ἀναλαβεῖν. Καὶ ταῦτα φαμὲν, εἴπερ ἀδιάθετοι τελευτήσουσιν οἱ παῖδες· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἅπαξ γενομένοις ὑπ' αὐτῶν εἴρξομεν αὐτοὺς διαθήκας γράφειν, ἢ περιόντας, ὃν βούλονται ταῦτα διατιθέναι τρόπον.

24. Εἰ δὲ καὶ ἀναμένει τὸν χρόνον ἡ γυνὴ καὶ αὐτὴ διαφύγοι τὰς εἰρημένας ποινὰς, ἐπὶ δεύτερον δὲ ἀφίκοιτο συνοικέσιον, τῶν προτέρων ἀμελήσασα γάμων, εἰ μὲν οὐκ ἔχει παῖδας (εἰρήσθω γὰρ καὶ αὖθις), ἀκίνδυνον ἅπαν τὸ ἐντεῦθεν· εἰ δὲ ὑπείη γονὴ καὶ παῖδας ὁ νόμος ἐντεῦθεν ἀτιμασθέντας ἴδοι, τηνικαῦτα πάσης φιλοτιμίας παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθούσης κατὰ τὸ τῆς δεσποτείας ἀφαιρεῖται μέρος, μόνην αὐτῇ καταλιπὼν τὴν χρῆσίν τε καὶ ἐπικαρπίαν· καὶ ταῦτα νενομοθετήσθω καὶ ἐπὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἐπὶ πάσης ἑτέρας φιλοτιμίας παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθούσης, εἴτε ἐν ζωῇ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν γενομένης ἢ καὶ ἐκ διαθήκης ἢ καὶ τῆς μετὰ θάνατον δωρεᾶς, εἴτε ἐνστάσεως εἴη μέρος εἴτε πρεσβεῖον· καὶ οἱ παῖδες αὐτὰ λήψονται κατὰ δεσποτείαν κατὰ τὸν καιρὸν εὐθὺς καθ' ὃν ἡ μήτηρ συνῴκησεν ἄλλῳ.

25. Καὶ ταῦτα κοινὰ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς ἐπιτίμια κείσθω, τοῦ μὲν ἐπὶ τῇ προικὶ, τῆς δὲ ἐπὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ὅτιπερ οὐδὲ ἐκποίησιν οὐδεμίαν ἐφίησι τοῖς γονεῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οὐδὲ ὑποθήκην· ἀλλὰ κἂν εἶτι πράξαιεν οἱ γονεῖς, εὐθέως τὴν ἑαυτῶν ὑποτιθέασιν αὐτοῖς περιουσίαν, οὐχ ὥστε κωλύειν ἐπ' αὐτοῖς τι πράττειν ὧν βούλονται· αἰσχύνεται γὰρ ὁ νόμος σωφρονιστὰς τοὺς παῖδας τοῖς γεννήσασιν ἐπιστῆσαι, ἀλλ' ἐκείνους μὲν

χωρεῖ, ὡς εἴπομεν, εἰς τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα της τὸ ἥμισυ μέρος τῆς ὅλης περιουσίας ἣν εἶχεν ὅταν ἤρχετο εἰς δεύτερον γάμον· καὶ τοῦτο μοιράζουσιν ὅλα τὰ τέκνα ἐξίσου· καὶ εἰ μὲν ἔχουσι τέκνα εἰς ταῦτα παραπέμπουσι· εἰ δὲ μὴ, τὰ μερίδια τοῦ ἀποθανόντος ἢ τῶν ἀποθανόντων λαμβάνουσιν ἀναλόγως οἱ τούτων ἀδελφοί· εἰ δὲ προαποθάνωσιν ὅλα, ἀναλαμβάνει ταῦτα πάλιν ἡ μήτηρ πρὸς παρηγορίαν τῆς δυσκληρίας αὐτῆς. Καὶ ταῦτα λέγομεν, ἐὰν τὰ τέκνα ἀποθάνωσιν ἀδιάθετα· διότι δὲν ἐμποδίζομεν αὐτὰ νὰ διαθέτωσι τὰ ὅσα ἅπαξ ἐγένοντο ὑπ' αὐτῶν, ἢ ζῶντα νὰ τὰ διαθέτωσι καθ' ὃν τρόπον θέλουσι.

24. Εἰ δὲ καὶ ἀναμένει ἡ γυνὴ τὸν χρόνον καὶ αὐτὴ ἀποφύγῃ τὰς εἰρημένας ποινὰς, ἔλθῃ δὲ εἰς δεύτερον συνοικέσιον, ἀμελήσασα τὸν πρότερον γάμον, ἐὰν μὲν δὲν ἔχῃ τέκνα (διότι ἀνάγκη νὰ λεχθῇ καὶ πάλιν), τὸ τοιοῦτον δὲν φέρει κανένα κίνδυνον· ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ γονὴ καὶ ἐκ τούτου ὁ νόμος ἴδῃ ὅτι ἀτιμάζονται τὰ τέκνα, τότε ἀφαιρεῖ πᾶσαν πρὸς αὐτὴν χάριν τοῦ ἀνδρὸς καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς τὴν κυριότητα, ἐγκαταλιπὼν εἰς αὐτὴν μόνην τὴν χρῆσιν καὶ ἐπικαρπίαν. Καὶ ταῦτα νομοθετοῦνται καὶ περὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης πρὸς αὐτὴν ἐλθούσης χάριτος εἴτε εἰς ζωὴν εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς γενομένης ἢ καὶ ἐκ διαθήκης ἢ καὶ εἰς δωρεὰν μετὰ θάνατον, εἴτε ἐγκαταστάσεως εἶναι μέρος εἴτε κληρονομήματος· καὶ τὰ τέκνα λαμβάνουσιν αὐτὰ κατὰ κυριότητα εὐθὺς ἅμα ἡ μήτηρ συναρθῇ εἰς γάμον μὲ ἄλλον.

25. Καὶ ταῦτα κεῖνται κοινὰ ἐπιτίμια γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς, τούτου μὲν διὰ τὴν προῖκα, ἐκείνης δὲ διὰ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν, διότι οὐδὲ ἐκποίησις καμμία ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς γονεῖς διὰ ταῦτα οὐδὲ ὑποθήκη· ἀλλ' ὅ,τι καὶ ἐὰν πράξωσιν οἱ γονεῖς, εὐθὺς ὑποθηκεύουσιν εἰς αὐτὰ τὴν ἰδίαν των περιουσίαν, ὄχι διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίζῃ νὰ πράττωσιν εἰς ταῦτα ὅ,τι θέλουσι· διότι ἐντρέπεται ὁ νόμος νὰ καταστήσῃ τὰ τέκνα σωφρονιστὰς τῶν γο-

ἐρυθριᾷ, διαπειλεῖ δὲ τοῖς λαμβάνουσιν, ὡς οὐδὲν αὐτοὺς τὸ ληφθὲν ὀνήσει. Ἴστωσαν γὰρ ἐκ τοῦδε ἡμῶν τοῦ νόμου, ὡς κἂν εἴ τινα παρὰ τῶν τοιούτων γονέων ἀγορασίαν ποιήσαιντο, κἂν εἰ λάβοιεν δωρεὰν, κἂν εἴτι τῶν ἁπάντων πράξαιεν, ἐν ἴσῳ τοῖς μήτε γεγραμμένοις μήτε πεπραγμένοις ἔσται τὸ γενόμενον· ἐκδικηθήσεται γὰρ παρὰ τῶν παίδων καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν καὶ τῶν διαδόχων· ἐκδικήσουσι γὰρ αὐτὰ πάντως οἱ παῖδες, κληρονόμοι τε αὐτῶν καὶ διάδοχοι παρὰ κληρονόμων ἐκείνων καὶ διαδόχων, οὐκ ἄλλως ἀποκλειόμενοι, εἰ μὴ τριακονταετὴς παρέλθοι χρόνος καὶ ἡ κατοχὴ κυρίους τοὺς λαβόντας καταστήσει· ἀρχομένου τοῖς παισὶ τοῦ χρόνου τρέχειν, ἐξ οὗπερ αὐτεξούσιοι φανεῖεν ὄντες ἢ γενόμενοι, πλὴν εἰ μήτις ἄνηβος ἡλικίᾳ προσβοηθήσειεν ἔτι.

26. Ἐλεύσεται δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν κερδῶν εἰς τοὺς παῖδας ἅπαντας τοὺς ἐκ τοῦ πρώτου γάμου· οὐ γὰρ ἐρίεμεν τοῖς γονεῦσιν τὴν οὐκ ὀρθῶς ἐπεισηγμένην ἐπιλογὴν εἰς αὐτοὺς ἐνδείκνυσθαι, οὐδὲ τῷ μὲν τῶν παίδων διδόναι, τὸν δὲ ἀτιμάζειν· ἅπαντες γὰρ ὁμοίως τοῖς δευτέροις ἠτιμάσθησαν γάμοις.

27. Ὅτι εἰ χρῆσιν μόνην πραγμάτων ἢ ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ κατὰ τελευταίαν δοίη βούλησιν, μένειν ταῦτα παρ' αὐτῷ καὶ δευτερογαμοῦντι βουλόμεθα, μέχρι περίεστιν· εἰ μὴ ῥητῶς ὁ τὴν δωρεὰν πεποιημένος ἢ ὁ ταύτην καταλιπὼν εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ φήσειε βούλεσθαι πρὸς δευτέρους ἀφικνουμένου γάμους τοῦ τὴν χρῆσιν λαβόντος λύεσθαι αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀναστρέφειν δεσποτείαν.

28. Ὅτι καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ πενθίμου πλημμελήσασα μοιχείαν καὶ γενομένη ἔγκυος στερεῖται καὶ αὐτὴ τοῦ ὑποβόλου, ἀφικνουμένου καὶ τούτου εἰς τοὺς κατὰ γένος τῷ ἀνδρὶ ταύτης προσήκοντας. (B. XXVIII. 15. 2).

29. Ὅτι ὁ νόμος τὰς δευτερογαμούσας κωλύων πάσης ἀπολαύειν φιλοτιμίας τοῦ ἀνδρὸς τὰς μοιχευούσας οὐκ ἐκώλυσεν.

30. Ὅτι ἡ δευτερογαμήσασα γυνὴ τῆς μὲν τοῦ ὑποβόλου δεσποτείας ἐκπίπτει παίδων ὄντων αὐτῇ, τοῦ θεωρήτρου δὲ οὐδαμῶς.

νέων, ἀλλ' ἐκείνους μὲν περιστέλλει διὰ τῆς ἐντροπῆς, τοὺς δὲ λαμβάνοντας ἐπαπειλεῖ ὅτι τὸ ληφθὲν δὲν θὰ τοὺς ὠφελήσῃ. Ἀπὸ δὲ τὸν νόμον τοῦτον μανθάνουσιν ὅτι καὶ ἐὰν ἀγοράσωσί τι ἀπὸ τοὺς τοιούτους γονεῖς, καὶ ἐὰν δωρεὰν λάβωσι, καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο πράξωσι, τὸ γινόμενον ἰσοδυναμεῖ μὲ ἄγραφον καὶ ἄπρακτον· διότι τὰ τέκνα, οἱ κληρονόμοι αὐτῶν καὶ διάδοχοι θὰ διεκδικήσωσιν ἀναμφιβόλως ταῦτα ἀπὸ τοὺς κληρονόμους ἐκείνων καὶ τοὺς διαδόχους, χωρὶς ἄλλως ν' ἀποκλείωνται, ἐκτὸς ἐὰν παρέλθῃ τριακονταετὴς χρόνος καὶ ἡ κατοχὴ καταστήσῃ τοὺς λαβόντας κυρίους· ὁ δὲ χρόνος ἀρχίζει νὰ τρέχῃ διὰ τὰ τέκνα, ἀφότου φανῶσιν ὅτι εἶναι ἢ ἔγειναν αὐτεξούσια, ἐκτὸς ἐὰν ἀνηλικιότης τις τὰ προσβοηθήσῃ περισσότερον.

26. Μεταβαίνουσι δὲ τὰ τοιαῦτα κέρδη εἰς ὅλα τὰ ἀπὸ τὸν πρῶτον γάμον τέκνα· οὐδὲ ἐπιτρέπομεν εἰς τοὺς γονεῖς νὰ δεικνύωσι εἰς αὐτὰ τὴν ἀλόγως εἰσαχθεῖσαν ἐκλογὴν, οὐδὲ εἰς τὸ μὲν ἓν τέκνον νὰ δίδωσι, τὸ δὲ ἄλλο ν' ἀτιμάζωσι· διότι ὅλα ἐξίσου ἠτιμάσθησαν ἀπὸ τὸν δεύτερον γάμον.

27. Ἐὰν κατὰ τὴν ταιλευταίαν βούλησιν ἢ ὁ ἀνὴρ δώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα χρῆσιν μόνην πραγμάτων, ταῦτα παραγγέλλομεν νὰ μένωσι εἰς αὐτὸν καὶ ἐλθόντα εἰς δεύτερον γάμον, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει· ἐκτὸς ἐὰν ῥητῶς ὁ δωρήσας ἢ ἀφήσας τὴν δωρεὰν ἀνὴρ ἢ γυνὴ εἴπῃ ὅτι θέλει ἐὰν ὁ λαβὼν τὴν χρῆσιν συναφθῇ εἰς δεύτερον γάμον νὰ διαλύηται αὕτη καὶ νὰ ἐπιτρέρῃ εἰς τὴν οἰκείαν της κυριότητα.

28. Ἡ μοιχευθεῖσα ἐντὸς τοῦ πενθίμου καὶ γενομένη ἔγκυος στερεῖται καὶ αὐτὴ τὸ ὑπόβολον, τὸ ὁποῖον μεταβαίνει εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνδρός.

29. Ὁ νόμος ἀπαγορεύων τὰς δευτεροϋπάνδρους ν' ἀπολαύωσι πᾶσαν χάριν τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἐμποδίζει τὰς μοιχευομένας.

30. Ἡ δευτεροϋπανδρευθεῖσα γυνὴ ἀπὸ μὲν τοῦ ὑποβόλου τὴν κυριότητα ἐκπίπτει, ἐὰν ἔχῃ τέκνα, ἀπὸ δὲ τὸ θεώρητρον ὄχι.

31. Εἰ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου τέκοι γυνὴ πρὸς τῷ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε ἀναμφισβήτητον εἶναι τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθεστάναι συνοικεσίου, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπίζομεν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ κατὰ δεσποτείαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκειμένην.

32. Ὅτι περὶ τρίτου γάμου τόμος συνοδικὸς ἐκαλλιγραφήθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ πενθεροῦ αὐτοῦ Ρωμανοῦ κατησφαλισμένος καὶ τῇ συνήθει τοῦ βασιλέως ὑπογραφῇ, πῇ μὲν εἶναι λέγων συγχωρητέον αὐτόν, πῇ δὲ ἀσυγχώρητον· τοὺς μὲν γὰρ πληρώσαντας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος διγαμήσαντας ἄπαιδας ὄντας συναλλάττειν καὶ τρίτον γάμον, διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ἀπαιδείας· τοὺς δὲ τριακονταετεῖς ὄντας, κἂν παῖδας ἔχωσι, τρίτον καὶ αὐτοὺς συναλάττειν γάμον διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀσθένειαν· πλὴν καὶ τούτους κἀκείνους μετὰ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων· τοῖς δὲ τὸν μ'. χρόνον ὑπεραναβᾶσιν ἐξ οὐδενὸς τρόπου τὸν τρίτον γάμον εἶναι συγχωρητέον.

33. Ἤδη μὲν οὖν τοῖς ἀρχαίοις γέγραπται νόμος καὶ παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου Ἰουστινιανοῦ κεκύρωται, δι' οὗ καὶ μέχρι δ'. γάμου παρεκτείνεται τὰ συνοικέσια· ἴσως καταστοχαζομένου ὡς τοῖς πολλοῖς εἰκὸς τοῦτο συμβαίνειν, τὸ ταχέως τὸ συνοικοῦν πρόσωπον αὐτοῖς ἀποβάλλεσθαι ἢ καὶ νέοις ἔτι τοῦτο παθεῖν καὶ οὐδὲν ἀνθίστασθαι πρὸς τὰς τῆς φύσεως ὁρμάς, ὥστε τούτους συμβαίνειν τῶν σωφρόνων γάμων μὲν ἀποτρέπεσθαι, φοιτᾷν δὲ εἴς τινας μίξεις ἀπηγορευμένας· ἐχρῆν δὲ καὶ ἡμᾶς, ὡς τῆς αὐτῆς φύσεώς τε καὶ ἀσθενείας κεκοινωνηκότας ἐν τούτῳ τοῖς παλαιοῖς ἐμμεῖναι νόμοις· ἀλλ' ὁρῶμεν θεῖον νόμον ἡμᾶς εἴργοντα. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ταῖς ἀνειμέναις τῶν ἐρώτων ἐπιθυμίαις ἐπιθεῖναι χαλινὸν βουλομένη τοσοῦτον ἀπαγορεύει τὸ πρὸς τέταρτον συνοικέσιον ἀρικέσθαι τινὰ, ὥστε καὶ τοὺς εἰς τρίτον ἐλθόντας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς παραπέμπειν κανόσιν· ὥστε οὖν τὰ αὐτὰ δίκαια προβαίνειν καὶ ἐπὶ τοῦ γ'. συνοικεσίου ὅσα καὶ ἐπὶ τοῦ β'. Ἔστω

31. Ἐὰν πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου γεννήσῃ ἡ γυνὴ πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε νὰ ἦναι ἀναντίῤῥητον ὅτι ἡ γονὴ δὲν συνελήφθη ἀπὸ τὸ πρότερον συνοικέσιον, διατάσσομεν νὰ στερῆται αὕτη ἐξάπαντος τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ κατὰ κυριότητα καὶ κατὰ χρῆσιν.

32. Περὶ τρίτου γάμου συνεγράφη συνοδικὴ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ρωμανοῦ ἐπικυρωμένη καὶ μὲ τὴν συνήθη τοῦ βασιλέως ὑπογραφήν, ποῦ μὲν λέγουσα ὅτι εἶναι συγχωρητὸς, ποῦ δὲ ἀσυγχώρητος· διότι οἱ μὲν συμπληρώσαντες τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἐὰν δὲν ἐτεκνοποίησαν ἀπὸ τὸν δεύτερον γάμον συνάπτονται καὶ εἰς τρίτον γάμον πρὸς θεραπείαν τῆς ἀτεκνίας· οἱ δὲ τριακονταετεῖς καὶ ἐὰν ἔχωσι τέκνα, συνάπτονται καὶ αὐτοὶ εἰς τρίτον γάμον διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως· πλὴν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ μὲ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια· εἰς δὲ τοὺς ὑπερβάντας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος κατ' οὐδένα τρόπον δὲν συγχωρεῖται ὁ τρίτος γάμος.

33. Παλαιὸς ἤδη ὑπάρχει νόμος ἐπικυρωμένος καὶ ἀπὸ τὸν εὐσεβέστατον Ἰουστινιανὸν, δι' οὗ τὰ συνοικέσια ἐκτείνονται καὶ μέχρι τετάρτου γάμου· τοῦτο ἴσως ἐπενοήθη διότι συμβαίνει ὡς φαίνεται εἰς πολλοὺς νὰ χάνηται ταχέως τὸ συνοικοῦν μὲ αὐτοὺς πρόσωπον ἢ καὶ νὰ πάθωσι τοῦτο ἀκόμη νέοι καὶ νὰ μὴ δύνανται ν' ἀνθίστανται εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς φύσεως, ὥστε συμβαίνει αὐτοὶ ἀπὸ μὲν τοὺς σώφρονας γάμους ν' ἀποτρέπωνται, νὰ περιπίπτωσι δὲ εἰς μίξεις τινὰς ἀπηγορευμένας· ἔπρεπε λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ὡς συμμετέχοντες ἀπὸ τὴν αὐτὴν φύσιν καὶ ἀσθένειαν νὰ ἐμμένωμεν κατὰ τοῦτο εἰς τοὺς παλαιοὺς νόμους· ἀλλὰ βλέπομεν ὅτι μᾶς ἐμποδίζει ὁ θεῖος νόμος. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡμετέρα γαληνότης θέλουσα νὰ χαλινώσῃ τὰς ἀκράτους ἐπιθυμίας τῶν ἐρώντων τόσον ἀπαγορεύει νὰ συνάπτηταί τις εἰς τέταρτον γάμον, ὥστε καὶ τοὺς εἰς τρίτον γάμον ἐλθόντας παραπέμπει εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας· ὥστε καὶ εἰς τὸ τρίτον συνοικέσιον ἐπικρατοῦσι τὰ αὐτὰ δίκαια ὅσα καὶ εἰς τὸ δεύτερον. Ἔστω

τοίνυν πᾶσι κατάδηλον, ὡς εἴ τις τολμήσειε πρὸς τέταρτον γάμον τὸν οὐ γάμον ἐλθεῖν, οὐ μόνον ἀντ' οὐδενὸς ὁ νομιζόμενος γάμος λογισθήσεται οὔτε οἱ ἐξ αὐτοῦ τεχθέντες παῖδες παῖδες γνήσιοι λογισθήσονται, ἀλλὰ καὶ ταῖς ποιναῖς τῶν μεμολυσμένων τοῖς τῆς πορνείας ῥυπάσμασι καθυποβληθήσεται, ἀπ' ἀλλήλων δηλονότι τῶν τοιούτων προσώπων διϊσταμένων.

34. Ἐπειδὴ δὲ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀνειμένην εὕρομεν τὴν κοινωνίαν τῆς παλλακῆς πρὸς τὸν βουλόμενον αὐτῇ κοινωνεῖν, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀμνημόνευτον ἐᾶσαι ταύτην νομοθεσίαν· ἵνα μὴ καταχραίνηται ἡμῶν ἡ πολιτεία γάμοις οὐκ εὐπρεπέσιν· ὅθεν κελεύομεν ἀπὸ τοῦ νῦν μηδενὶ ἐξὸν ὑπάρχειν παλλακὴν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ κατέχειν· μικρὸν γὰρ ἡ οὐδὲν διαφέρει τῆς πορνείας νομίζομεν· ἀλλ' εἰ βούλοιτο αὐτῇ κοινωνεῖν, γαμικὸν ποιείτω πρὸς αὐτὴν συνάλλαγμα, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν. Εἰ μέντοι ἀναξίαν αὐτοῦ ταύτην κρίνοιτο γυναῖκα ἔννομον κεκλῆσθαι, μηδεμίαν πρὸς ταύτην ἐχέτω κατὰ συνουσίαν κοινωνίαν, ἀλλὰ ταύτην ἀποδιωκέτω καὶ λήψεται ἣν αὐτῷ κρίνοι λυσιτελές· εἰ δὲ σωφρόνως βιοῦν αἱρεῖται, εὐκταῖον ἡμῖν τοῦτο.

35. Ὁ ἐν τάξει γαμετῆς ἀγαγόμενος γυναῖκα μετὰ ὅρκου δόσεως προικὸς μὴ παρακολουθησάσης ἐὰν ἀλόγως αὐτὴν ἐξεώσῃ, διδότω αὐτῇ τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας, οὗ δὴ αἰτίαν ῥεπουδίου διδούς· ὃν τρόπον καὶ τελευτῶν ἀναγκάζεται αὐτῇ καταλιμπάνειν τὸ αὐτὸ δ'. πρὸς τῷ καὶ ἔχειν γνησίους παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς τεχθέντας. Τοῦτο νόει, ἐὰν τρεῖς μόνους παῖδας ἔχῃ ὁ ἀνήρ, εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλης γυναικός.

ΤΙΤΑ. Γ'. — Περὶ Δικαίου Προικός.

1. Ἡ διατετιμημένη προῖξ τῷ ἀνδρὶ κινδυνεύεται, κἂν ἀποθάνῃ τὰ ζῶα κἂν ἡ γυνὴ τὴν ἐσθῆτα κατατρίψῃ, τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν δίδωσι· τῆς δὲ ἀδιατιμήτου καὶ ἡ αὔξησις καὶ ἡ

λοιπὸν εἰς ὅλους φανερὸν ὅτι ἐάν τις τολμήσῃ νὰ συναφθῇ εἰς τέταρτον γάμον ὅστις δὲν εἶναι γάμος, ὄχι μόνον ὡς οὐδὲν λογίζεται ὁ νομιζόμενος γάμος οὐδὲ τὰ ἀπὸ αὐτὸν γεννηθέντα τέκνα ἀναγνωρίζονται ὡς γνήσια, ἀλλὰ καθυποβάλλεται καὶ εἰς τὰς ποινὰς τῶν μεμολυσμένων ἀπὸ τοὺς ῥύπους τῆς πορνείας, δηλονότι χωρίζονται τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἀπ' ἀλλήλων.

34. Ἐπειδὴ εὕρομεν τὴν παλλακὴν εἰς τὸν θέλοντα νὰ συνοικῇ μὲ αὐτὴν ἐπιτρεπομένην ὑπὸ τῶν παλαιῶν, δὲν ἐκρίναμεν εὔλογον ν' ἀφήσωμεν τὴν νομοθεσίαν ταύτην ἀμνημόνευτον· διὰ νὰ μὴ καταμολύνηται ἡ πολιτεία ἡμῶν ἀπὸ ἀπρεπῆ συνοικέσια· ὅθεν διατάττομεν ἀπὸ τὴν σήμερον νά μὴ συγχωρῆται εἰς κανένα νὰ κρατῇ εἰς τὴν οἰκίαν του παλλακήν· διότι νομίζομεν ὅτι ὀλίγον ἢ ποσῶς δὲν διαφέρει ἀπὸ πορνείαν· ἀλλ' ἐὰν θέλῃ τις νὰ συνοικῇ μὲ αὐτήν, τὴν νυμφεύεται κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ νόμου. Εἰ δὲ τὴν νομίζει ἀναξίαν ἑαυτοῦ νὰ ὀνομάζηται νόμιμος αὐτοῦ γυνή, πρέπει νὰ μὴ ἔχῃ μετ' αὐτῆς καμμίαν ἐπιμιξίαν, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀποδιώκῃ καὶ λαμβάνῃ ὁποίαν κρίνει κατάλληλον· εἰ δὲ προαιρεῖται νὰ ζήσῃ σωφρόνως, εὐχόμεθα τοῦτο.

35. Ὁ λαβὼν γυναῖκα εἰς τάξιν συζύγου μὲ ὁρκωμοσίαν χωρὶς νὰ παρακολουθήσῃ προῖξ, ἐὰν τὴν ἀποδιώξῃ ἀλόγως, δίδει εἰς αὐτὴν τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας του περιουσίας, ὡς δόσας αἰτίαν διαζυγίου· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἀποθνήσκων ἀναγκάζεται ν' ἀφίνῃ εἰς αὐτὴν τὸ αὐτὸ τέταρτον ὡς ἔχων τὰ ἀπὸ αὐτὴν γεννηθέντα τέκνα γνήσια. Τοῦτο νόει, ἐὰν τρία μόνα τέκνα ἔχῃ ὁ ἀνήρ, εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλης γυναικός.

ΤΙΤΑ. Γ'. – Περὶ δικαιώματος προικός.

1. Ἡ ἐκτιμημένη προῖξ εἶναι εἰς κίνδυνον τοῦ ἀνδρός, καὶ ἂν ἀποθάνωσι τὰ ζῶα καὶ ἐὰν ἡ γυνὴ κατατρίψῃ τὸ φόρεμα, δίδει τὴν ἀξίαν αὐτῶν· τῆς δὲ ἀνεκτιμήτου καὶ ἡ αὔξησις καὶ ἡ ἐλάτ-

μείωσις τὴν γυναῖκα ὀρῇ, καὶ αὐτὴ λαμβάνει τὸν τοκετὸν τῶν δούλων· τοὺς δὲ καρποὺς καὶ τὴν γονὴν τῶν θρεμμάτων ὁ ἀνὴρ λαμβάνει· πρότερον μέντοι πληρῶν τὰ πρωτότυπα, καὶ ὑποβάλλων ἀντὶ τῶν τελευτώντων ἐκ τῶν ἐπιγενομένων. Ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ γάμου τελευτήσῃ τινὰ τῶν διατετιμημένων, ἡ γυνὴ ζημιοῦται· μετὰ γὰρ τὸν γάμον ἀληθής ἐστι πρᾶσις, πρὸ δὲ τοῦ γάμου ὑπὸ αἵρεσιν, καὶ ἠρτημένης τῆς αἱρέσεως ἐὰν συμβῇ τελευτῆσαι, σβέννυται ἡ πρᾶσις (*). (Β. XXIX. 1. 6.)

2. Ἐὰν μὲν διατιμηθῶσι τὰ ζῶα καὶ διαβιβασθῶσιν ἐν τῇ ποσότητι τῆς προικὸς, ἐνέχεσθαι λέγουσι τὸν ἄνδρα εἰς τὴν τούτων ἀντιστροφὴν καὶ ἀπόδοσιν ἢ τῶν ζώων αὐτῶν, ἢ τῆς τῶν ζώων τιμῆς· ἐὰν δὲ μὴ διατιμηθῶσιν, ἀλλὰ δοθῶσιν ἀτίμητα, τοῦτο μόνον χρεωστεῖ ὁ ἀνὴρ ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα μὴ ἀμελήσῃ μηδὲ ποιήσῃ τινὰ δολιότητα εἰς αὐτά· εἴ τι δὲ ἄλλο συμβῇ, ὁ ἀνὴρ οὐκ ἐνέχεται.

3. Τῶν γάμων μὴ γενομένων οὐ τὴν διατίμησιν τῶν δοθέντων διατετιμημένων ἀλλὰ τὰ πράγματα ἡ γυνὴ ἀπολαμβάνει.

4. Ὁ ἀνὴρ διατετιμημένην προῖκα λαβὼν τὴν διατίμησιν πιστεύεται ἔχειν ἐν τῇ προικὶ, καὶ οὐχὶ τὰ πράγματα· ὅθεν διαλυομένου τοῦ γάμου, δύναται μὴ τὰ πράγματα αὐτὰ, ἀλλὰ τὴν διατίμησιν αὐτῶν ἀποδιδόναι. (Β. XXIX. 1. 92.)

5. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου δυνατὸν συμφωνεῖν τὴν διατετιμημένην προῖκα γενέσθαι ἀδιατίμητον καὶ τῇ γυναικὶ κινδυ-

(*) Αὔξησιν εἰς τὸ παρὸν καὶ ἐλάττωσιν τῆς προικὸς λέγει τὴν γενομένην ἀπὸ τὴν φύσιν, τουτέστιν ἐὰν προστεθῶσι τόποι, καθὼς εἰς ποταμοὺς καὶ νήσους ἢ ἐὰν αὐξηθῶσι δένδρα ἢ καὶ ἄλλα τινὰ τυχηρὰ γείνωσιν· αἱ δὲ βελτιώσεις, τὰς ὁποίας κάμνει ὁ ἀνὴρ εἰς τὰ ἀνεκτίμητα, ἀναλαμβάνονται ἀπὸ αὐτόν. Εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ παραλάβῃ εἰς προῖκα οἰκίαν ἢ προάστειον, εἰ μὲν τὸ παρέλαβε κατὰ ἐκτίμησιν, χρεωστεῖ τὸ τίμημα, καὶ ἂν τὸ ἐβελτίωσεν, αὐτὸς κερδαίνει· εἰ δὲ τὸ ἐλάττωσεν, εἰς βάρος αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐνέχεται. Εἰ δὲ κατὰ συμφωνίαν παραλάβῃ κτῆμα διὰ τριῶν λόγ. χ. λίτρας, ἔπειτα μέλλων νὰ τὸ ἀποδώσῃ ἐνάγεται, ἀναγκάζεται

τωσις ἀποβλέπει τὴν γυναῖκα, καὶ αὐτὴ λαμβάνει τὴν γονὴν τῶν δούλων· τοὺς δὲ καρποὺς καὶ τὴν γονὴν τῶν ζώων λαμβάνει ὁ ἀνήρ· ἀναπληρῶν ὅμως πρότερον τὰ πρωτότυπα καὶ ὑποβάλλων ἀντὶ τῶν ἀποθανόντων ἀπὸ τὰ γεννηθέντα. Ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ γάμου ἀποθάνωσί τινα ἀπὸ τὰ ἐκτιμημένα, ἡ γυνὴ ζημιοῦται· διότι μετὰ τὸν γάμον εἶναι ἀληθὴς πώλησις, πρὸ δὲ τοῦ γάμου ὑπὸ ὅρον, καὶ ἐὰν πρὶν πληρωθῇ ὁ ὅρος συμβῇ νὰ χαθῶσι, σβένεται ἡ πώλησις.

2. Ἐὰν μὲν ἐκτιμηθῶσι τὰ ζῶα καὶ μεταβιβασθῶσιν εἰς τῆς προικὸς τὴν ποσότητα, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐνέχεται εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν καὶ ἀπόδοσιν ἢ αὐτῶν τῶν ζώων, ἢ τῆς τιμῆς τῶν ζώων· ἐὰν ὅμως δὲν ἐκτιμηθῶσιν, ἀλλὰ δοθῶσιν ἀνεκτίμητα, τοῦτο μόνον χρεωστεῖ ὁ ἀνὴρ δι' αὐτὰ, ἵνα μὴ ἀμελήσῃ μηδὲ πράξῃ δολιότητά τινα εἰς αὐτά· ὅ,τι δὲ ἄλλο συμβῇ, ὁ ἀνὴρ δὲν ἐνέχεται.

3. Ἐὰν δὲν γείνῃ ὁ γάμος ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει ὄχι τὸ τίμημα τῶν δοθέντων ἐκτιμημένων, ἀλλὰ τὰ πράγματα.

4. Ὁ ἀνὴρ λαβὼν ἐκτετιμημένην προῖκα πιστεύεται ὅτι ἔχει εἰς τὴν προῖκα τὴν ἐκτίμησιν, καὶ ὄχι τὰ πράγματα· ὅθεν διαλυομένου τοῦ γάμου δύναται ν' ἀποδίδῃ ὄχι τὰ πράγματα αὐτὰ, ἀλλὰ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν.

5. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου δύναται νὰ συμφωνηθῇ ἡ ἐκτιμημένη προῖξ νὰ γείνῃ ἀνεκτίμητος καὶ νὰ ἦναι εἰς κίνδυνον τῆς

νὰ ἀποδώσῃ κτῆμα τριῶν λιτρῶν, καὶ ὄχι τὸ τίμημα· διότι λέγει ὅτι παρέλαβον αὐτὸ εἰς προῖκα χωρὶς νὰ τὸ ἐκτιμήσω, ἀλλὰ κατὰ συμφωνίαν. Εἰ μὲν ἐλάττωσέ τι τοῦ κτήματος, ἐνέχεται εἰς τὴν ζημίαν· εἰ δὲ ἀντὶ νὰ τὸ ἐλαττώσῃ τὸ ἐβελτίωσε, δύναται νὰ λογίζῃ ἢ νὰ λαμβάνῃ τὰς βελτιώσεις, χωρὶς νὰ χειροτερεύῃ τὸ ὑποκείμενον. Εἰ δὲ αὐτὸ δὲν ἠλάττωσεν, ἀλλὰ τὸ διεφύλαξεν εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα, τὸ ἀποδίδει καὶ δὲν εὐθύνεται εἰς τῶν τριῶν λιτρῶν τὴν ποσότητα· διότι εἰς τὴν ἐλάττωσιν ἐνέχεται, ἂν ἔβλαψεν ἑκουσίως.

νεύειν· εἰ δὲ βλάψῃ τοὺς ἀγροὺς ὁ ἀνὴρ, ἐνέχεται τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ προικός. (B. XXIX. 5. 27).

6. Δύναται τὰ συμβόλαια τῆς προικὸς καὶ συνεστώτων ἔτι τῶν γάμων ἐναλλάσσεσθαι, τοῦ πατρὸς τῆς κόρης τοῦτο κελεύσαντος ἐν διαθήκῃ· καὶ αὐξάνεσθαι καὶ ἐλαττοῦσθαι δύναται ἡ προὶξ συνεστώτων τῶν γάμων.

7. Ὁ ἀνὴρ, οὐχὶ ἡ κόρη ἀπαιτεῖ τὴν προῖκα ἀπὸ παντὸς ἐπαγγειλαμένου, τοῦ γάμου συνεστῶτος.

8. Ὁ ἀνὴρ παραλαμβάνων τὴν προῖκα ἐγγύας οὐκ ἀπαιτεῖται· ἐγγυητὴς γὰρ οὐ δίδοται ἐπὶ τῇ γυναικείᾳ προικὶ, εἰ μὴ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν μνηστείαν τοῦτο συνεφωνήθη. (*)

9. Ἐπὶ ὑποσχέσει προικὸς καὶ ἀπὸ ψιλοῦ ῥήματος ἡ συμφωνίας ἐνέχεταί τις. (B. XXIX. 1. 86.)

10. Ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας χρεωστεῖ ὁ πατὴρ προῖκα.

11. Τὴν προῖκα ἡ ἀρίθμησις, οὐχ ἡ γραφὴ τοῦ προικῴου συμφώνου ποιεῖ. (B. XXIX. 5. 41.)

12. Ἐάν τις ὑποδεξάμενος προῖκα περὶ πλειόνων ἔγραψεν ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ ὡς δοθέντων αὐτῷ, εἰ μὲν μὴ κατὰ βούλησιν τοῦ προικίζοντος, οὐδὲν αὐτῷ πρόκριμα ποιεῖ· ἐὰν δὲ βουλο-

(*) Τὸ παρὸν σχόλιον τοῦ ρμδ'. κεφαλαίου τὸ λέγον. Τὰ ἁρμόζοντα εἰς τὰ πρόσωπα προνόμια σβύνονται μὲ τὰ πρόσωπα αὐτά· τὰ δὲ ἐνυπάρχοντα εἰς τὰς ἀγωγὰς μεταβαίνουσι πρὸς ὅλους. Εἰς τοῦτο προσθέτομεν καὶ ἡμεῖς πρὸς παράδειγμα. Ὁ νόμος ἔδωσεν εἰς τὸν ἄνδρα προνόμιον, ἐὰν ἐνάγηται ἀπὸ μέρος τῆς γυναικός του, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὴν παραληφθεῖσαν ἀπὸ αὐτὸν προῖκα, νὰ καταδικάζηται ἕως εὐπορίαν. Τί δὲ σημαίνει καταδικάζεται ἕως εὐπορίαν, ἐγεινε γνωστὸν πολλαχόθεν. Τοῦτο λοιπὸν τὸ προνόμιον μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἄλλος κληρονόμος αὐτοῦ νὰ ἔχῃ δὲν δύναται, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι υἱός του. Ὅταν δὲ ὁ κληρονόμος τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρὸς δὲν ἦναι υἱός του, ἀλλὰ ἐξωτικὸς, τότε δὲν καταδικάζεται ἕως εὐπορίαν, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον τῆς προικὸς τὴν ποσότητα· διότι τὸ προνόμιον τοῦτο καὶ ἡ ἀπὸ τὸν νόμον χάρις εἰς μόνον τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς κληρονόμους υἱούς του δίδεται συνήθως, καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἐξωτικοὺς τοῦ ἀν-

γυναικός· εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ βλάψῃ τοὺς ἀγροὺς, ἐνέχεται διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς.

6. Τὸ προικοσύμφωνον δύναται καὶ συνεστῶτος ἀκόμη τοῦ γάμου νὰ ἀλλάσσηται, ἐὰν διέταξε τοῦτο εἰς διαθήκην ὁ πατὴρ τῆς κόρης· καὶ ν' αὐξάνηται καὶ νὰ ἐλαττοῦται δύναται ἡ προὶξ τοῦ γάμου συνεστῶτος.

7. Ὁ ἀνὴρ, ὄχι ἡ γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπαιτεῖ τὴν προῖκα ἀπὸ πάντα ὑποσχεθέντα.

8. Ὁ ἀνὴρ παραλαμβάνων τὴν προῖκα δὲν ὑπόκειται εἰς ἐγγυήσεις· διότι διὰ τὴν προῖκα τῆς γυναικὸς δὲν δίδεται ἐγγυητὴς, ἐκτὸς ἐὰν συνεφωνήθη τοῦτο πρὶν γείνῃ ἡ μνηστεία.

9. Εἰς ὑπόσχεσιν προικὸς ἐνέχεταί τις καὶ ἀπὸ ψιλὸν λόγον ἢ συμφωνίαν.

10. Ἀπὸ ψιλὴν ὑπόσχεσιν χρεωστεῖ ὁ πατὴρ προῖκα.

11. Τὴν προῖκα συνιστᾷ ἡ μέτρησις καὶ ὄχι ἡ γραφὴ τοῦ προικοσυμφώνου.

12. Ἐάν τις παραλαβὼν προῖκα ἔγραψεν εἰς τὸ προικοσύμφωνον ὅτι τοῦ ἐδόθησαν περισσότερα, εἰ μὲν παρὰ θέλησιν τοῦ προικίζοντος, ποσῶς δὲν βλάπτει αὐτόν· ἐὰν δὲ κατὰ θέλησιν αὐτοῦ

δρὸς κληρονόμους. Εἶναι δὲ προνόμιά τινα, τὰ ὁποῖα συνακολουθοῦσι καὶ συμμεταφέρονται πάντοτε μὲ τὰ πράγματα, εἰς ὅσα προσκολληθῶσιν· ἐὰν ὁ ἀγρός μου λόγου χάριν ἀντλήσῃ εἰς τρία ἔτη νερὸν ἀπὸ τὸ πηγάδι τοῦ γειτονεύοντος ὁηλ. ἄλλου ἀγροῦ, ἐνῷ σὺ ὁ κύριος βλέπεις καὶ τὸ ἀνέχεσαι καὶ ἀποκτήσῃ ἀντλήσεως δικαίωμα, δὲν τὸ χάνει πλέον, καὶ εἰς πολλὰς κυριότητας πωλούμενος καὶ ἀγοραζόμενος ἐὰν αὐτὸς μεταβῇ· τὸ δὲ προσκολληθὲν ἅπαξ εἰς αὐτὸν τοῦτο δικαίωμα ἔχει πάντοτε εἰς ἑαυτόν, καὶ τὸ μεταδίδει εἰς τοὺς ἀποκτῶντας αὐτόν· διότι δὲν εἶναι προσωπικόν, καθὼς καὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς διὰ νὰ σβυσθῇ καὶ αὐτὸ μὲ τοῦ προσώπου τὸν θάνατον· διότι ὁ νόμος ἐχάρισεν ἐκεῖνο διὰ τὴν περιποίησιν καὶ τὸ πρὸς τὸν ἄνδρα σέβας· τὸ δὲ ἀποκτηθὲν εἰς τὸν ἀγρὸν τῆς ἀντλήσεως δικαίωμα συμπαρεκτείνεται διὰ παντὸς μὲ αὐτὸν καὶ συμμεταφέρεται.

μένου αὐτοῦ ἔδοξε σύμφωνον γενέσθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ὡς καὶ ταῦτα αὐτῷ δοθῆναι λόγῳ προικὸς, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας ἀπαίτησιν αἱ προῖκες ἔχουσι, δύναται ταῦτα ἀπαιτεῖν.

13. Ὁ γαμβρὸς γράψας ἐν τῷ γαμηλίῳ συμφώνῳ πλείονα τῶν δοθέντων εἰς προῖκα παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ προικίζοντος ἀπαιτεῖ καὶ ταῦτα. (Β. XXIX. 1. 84.)

14. Καὶ ἀγράφως δυνατὸν ἐπιδοθῆναι προῖκα, καὶ ἐὰν ἐγγράφως ἐπεδόθη καὶ ἀπώλλοντο τὰ συμβόλαια, οὐδὲν ἧττον ἀπαιτεῖται ἡ προῖξ, ἐὰν ὅλως ἀποδείκνυται ὅτι παρεσχέθη.

15. Ἡ παρὰ ἐξωτικοῦ ὁμολογηθεῖσα προῖξ τῇ γυναικὶ ἐγκινδυνεύεται· εἰ δὲ τόκον ἀναλάβοι ὁ ἀνὴρ, λοιπὸν αὐτῷ κινδυνεύει. (Β. XXIX. 1. 67.)

16. Ἐὰν ἐξωτικὸς ἐπαγγειλάμενος προῖκα ἀπορήσῃ, ὁ ἀνὴρ ὡς μὴ ἀπαιτήσας ἐγκινδυνεύει, εἰ μὴ ἄρα κατὰ δωρεὰν ἐπηγγείλατο· τότε γὰρ τοῦ ἀνδρὸς φειδόμεθα μὴ κατακρημνίσαντος πρὸς καταβολὴν τὸν δωρησάμενον· ἐπειδὴ καὶ οἱ δωρούμενοι μέχρις εὐπορίας καταδικάζονται. (Β. XXIX. 1. 29.)

17. Ἐὰν ὁμολογήσῃ τις εἴσω ἐνιαυτοῦ διδόναι προῖκα, ὁ ἐνιαυτὸς οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπερωτήσεως, ἀλλὰ τῶν γάμων ἀριθμεῖται. (Β. XXIX. 1. 44.)

18. Ἐὰν ὁ κουράτωρ ὁμολογήσῃ ρ'. νομ. ὑπὲρ προικὸς τῆς κουρατωρευομένης καὶ χρέους ἀναφανέντος εὑρεθῇ μὴ ἔχουσα τοσαῦτα ἡ οὐσία, οὐ βοηθεῖται. (Β. XXXVII. 7. 42.)

19. Γενικῶς θεσπίζομεν, ἵνα εἴ τις τῶν κέ. ἐτῶν εἴτε ἄῤῥην εἴτε θήλεια προῖκα ἐπηγγείλατο ἢ δέδωκεν ὑπὲρ οἱασδήποτε γυναικὸς, ἔνθα νόμιμος γάμος ἐστὶ, παντὶ τρόπῳ ἀναγκάζεται τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν πληρῶσαι, εἰ καὶ δι' ἀνάγκην ἴσως τοῦτο πεποίηκεν. (Β. XXVI. 7. 89.)

20. Ὁ κατὰ πλάνην νομίσας χρεωστεῖν γυναῖκα καὶ διὰ τοῦτο προῖκα ὑπὲρ αὐτῆς ἐπερωτηθεὶς, προβαινόντων τῶν γάμων, ἀπαιτεῖται αὐτὴν ἰσχυρῶς.

ἐκρίθη εὔλογον νὰ γένῃ συμφωνία καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ὅτι καὶ ταῦτα τὸν δίδονται λόγῳ προικὸς, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ψιλὴν ὑπόσχεσιν ἀπαιτοῦνται αἱ προῖκες, δύναται ν' ἀπαιτῇ ταῦτα.

13. Ἐὰν ὁ γαμβρὸς γράψῃ εἰς τὸ προικοσύμφωνον περισσότερα ἀπὸ ὅσα τοῦ ἐδόθησαν εἰς προῖκα, παρὰ θέλησιν τοῦ προικίζοντος, ἀπαιτεῖ καὶ ταῦτα.

14. Καὶ ἀγράφως δύναται νὰ δοθῇ προῖξ, καὶ ἐὰν ἐγγράφως ἐδόθη καὶ ἐχάθησαν τὰ ἔγγραφα, οὐδὲν ἧττον ἀπαιτεῖται, ἐὰν ἐντελῶς ἀποδεικνύεται ὅτι παρεδόθη.

15. Ἡ ἀπὸ ἐξωτικοῦ ὑποσχεθεῖσα προῖξ εἶναι εἰς κίνδυνον τῆς γυναικός· εἰ δὲ λάβῃ τόκον ὁ ἀνὴρ, ἔκτοτε εἰς αὐτὸν τρέχει ὁ κίνδυνος.

16. Ἐὰν ἐξωτικὸς ὑποσχεθεὶς προῖκα περιέλθῃ εἰς ἔνδειαν, ὁ ἀνὴρ ὡς μὴ ἀπαιτήσας ὑποφέρει τὸν κίνδυνον, ἐκτὸς ἐὰν ὑπεσχέθη κατὰ δωρεάν· διότι τότε φειδόμεθα τὸν ἄνδρα μὴ βιάσαντα τὸν δωρητὴν πρὸς καταβολήν· ἐπειδὴ καὶ οἱ δωρηταὶ μέχρις εὐπορίας καταδικάζονται.

17. Ἐὰν ὑποσχεθῇ τις νὰ δώσῃ προῖκα ἐντὸς ἔτους, τὸ ἔτος ἀριθμεῖται ὄχι ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς συμφωνίας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ γάμου.

18. Ἐὰν κηδεμὼν ὑποσχεθῇ 100 νομισμ. πρὸς προῖκα τῆς κηδεμονευομένης καὶ χρέους ἀναφανέντος εὑρεθῇ ὅτι ἡ περιουσία δὲν ἔχει τόσα, δὲν βοηθεῖται.

19. Γενικῶς διατάσσομεν, ὥστε ἐάν τις εἰκοσιπενταετὴς εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ὑποσχεθῇ προῖκα ἢ ἔδωκεν ὑπὲρ οἱασδήποτε γυναικὸς, ὅπου ὑπάρχει νόμιμος γάμος, ἀναγκάζεται παντοιοτρόπως νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του, ἂν καὶ κατ' ἀνάγκην ἴσως ἔκαμε τοῦτο.

20. Ὁ κατὰ πλάνην νομίσας ὅτι χρεωστεῖ εἰς γυναῖκα καὶ διὰ τοῦτο ὑπεσχέθη ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, τοῦ γάμου τελεσθέντος, ἀπαιτεῖ αὐτὴν ἰσχυρῶς.

21. Ὅτι οἱ ἥττονες προῖκα ἐπαγγειλάμενοι θάλπονται. (Β. Χ. 4. 9.)

22. Ὁ ἐπαγγειλάμενος προῖκα μετὰ διετίαν τοῦ γάμου δίδωσι τόκους ἀπὸ τριτης ἑκατοστῆς. (Β. XXIX. 1. 118.)

23. Ἐὰν γνώμῃ τῆς αὐτεξουσιας μου θυγατρὸς ἐπιδῷ τὰ δωρηθέντα αυτῇ παρ' ἐμοῦ, οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' αὐτὴ δεδωκέναι δοκεῖ.

24. Ἐὰν ἐν συνεστῶτι τῷ γαμῳ δανείσηται ὁ ἀνὴρ παρά τινος ἐπὶ τῳ ἀγοράσαι οἰκηματα καὶ γράψῃ τοῦτο ἐν τῇ ὠνῇ καὶ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, ἐπιζητῇ δὲ μετὰ λύσιν τοῦ γάμου ἡ γυνὴ την προῖκα, νικᾷ δανειστὴν καὶ ἀναλαμβάνει τὰ οἰκηματα· εἰ γὰρ καὶ περιέχεται τῇ ὠνῇ, ὅτι ἐκ τῶν τοῦ δεῖνος νομισμάτων ἠγοράσθησαν τὰ κτηματα, ἀλλ' ὅγε νόμος τοῦτο οὐ προσίεται, διὰ τὰς κακουργίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ προνόμιον τῶν γυναικῶν. Ἐὰν δὲ συνεστῶτος τοῦ γάμου βουλόμενος ὁ ἀνὴρ ωνησασθαί τι προσιλθῃ τινὶ περὶ δανείου, ὁ δὲ φοβούμενος τὴν προῖκα τὰ μὲν νομίσματα μὴ παράσχῃ τῷ ἀνδρί, τῷ δὲ πράτῃ πράσεως γενομένης ἐπιδῷῃ μὲν τὰ νομίσματα επὶ μαρτύρων, εἰς προσωπον δὲ τοῦ ἀνδρὸς ταύτην γενέσθαι παρασκευάσῃ, τότε ἥττᾶται ἡ προῖξ ἐπὶ τοῖς οἰκημασιν.

25. Τὰ ἐκ τῶν προικιμαίων χρημάτων ἀγορασθέντα προικιμαῖά εἰσιν (*). (Β. XXIX. 1. 30.)

(*) Τὸ κεφάλαιον τοῦτο φαίνεται, ὅτι ἀντίκειται τρόπον τινὰ εἰς τὸ λεγόμενον ἀπὸ τὸν Θαλελαῖον εἰς τὸ ε. βιβλ. τοῦ Κώδικος, ὅτι τὸ ἀγοραζόμενον ἀπὸ προικιμαῖα νομίσματα δὲν εἶναι τῆς κυριότητος τῆς γυναικός. Καὶ λέγει, ὅτι τοῦτο μὲν κρατεῖ, ὅταν ὁ ἀνὴρ εὐπορῇ· διότι χρεωστῶν ἀποδίδει αὐτὰ τὰ νομίσματα καὶ ὄχι τὸ ἀγορασθὲν ἀπὸ αὐτά· τὸ δὲ ἄλλο, ὅταν ἀπορήσῃ ὁλοτελῶς ὁ ἀνήρ· διότι μὴ εὐπορῶν νὰ ἀποδώσῃ τὰ χρήματα, ἀφίνει εἰς τῆς γυναικὸς τὴν κυριότητα, ὅσα ἠγοράσθησαν ἀπὸ αὐτά. Τὸν ἀγρὸν τὸν ἀγορασθέντα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τὰ προικιμαῖα χρήματα, δὲν προσκτᾶται ἡ σύζυγος· διότι οὐδὲ ἠδύνατο αὐτη νὰ προσαποκτήσῃ τὴν ἀπὸ ἀγορασίας ἀγωγήν, ἀλλ' ἂν ὁ ἀνὴρ δὲν συνεβιβάσθη, τὴν ἀποδίδει τὸ ἐλλεῖπον ἀπὸ τὴν προῖκα. Ὁ δὲ Στέφανος, ἐπιφέρων ἄλλην

21. Οἱ ἀνήλικοι ὑποσχεθέντες προῖκα βοηθοῦνται.

22. Ὁ ὑποσχεθεὶς προῖκα μετὰ διετίαν ἀπὸ τὸν γάμον δίδει τόκους τρεῖς τοῖς ἑκατόν.

23. Ἐὰν κατὰ γνώμην τῆς αὐτεξουσίας μου θυγατρὸς δώτω ὅσα ἐδώρησα εἰς αὐτὴν, ὄχι ἐγὼ ἀλλ' αὐτὴ θεωρεῖται ὅτι ἔδωκεν.

24. Ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ δανεισθῇ ἀπό τινα διὰ νὰ ἀγοράσῃ οἰκήματα καὶ γράψῃ τοῦτο εἰς τὸ ἔγγραφον τῆς ἀγοραπωλησίας, μετὰ δὲ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου ἐπιζητῇ ἡ γυνὴ τὴν προῖκα, νικᾷ τὸν δανειστὴν καὶ ἀναλαμβάνει τὰ οἰκήματα· διότι καὶ ἐὰν περιέχηται εἰς τὸ ἔγγραφον τῆς ἀγορᾶς ὅτι τὰ κτήματα ἠγοράσθησαν ἀπὸ τὰ νομίσματα τοῦ δεῖνος, ἀλλὰ τοῦτο ὁ νόμος δὲν ἀποδέχεται διὰ τὰς κακουργίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ προνόμιον τῶν γυναικῶν. Ἐὰν δὲ συνεστῶτος τοῦ γάμου θέλων ὁ ἀνὴρ ν' ἀγοράσῃ τι προστρέξῃ εἴς τινα περὶ δανείου, οὗτος δὲ φοβούμενος τὴν προῖκα δὲν παραδώσῃ τὰ νομίσματα εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ τὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν πωλητὴν ἐνώπιον μαρτύρων μετὰ τὴν πώλησιν καὶ φροτίσῃ νὰ γείνῃ αὕτη εἰς πρόσωπον τοῦ ἀνδρὸς, τότε νικᾶται ἡ προῖξ εἰς τὰ οἰκήματα.

25. Τὰ ἀγορασθέντα ἀπὸ προικιμαῖα χρήματα εἶναι προικιμαῖα.

διάκρισιν, λέγει, ὅτι καθὸ ὁ ἀνὴρ εἶναι ἄπορος, τὰ ἀγορασθέντα ἀπὸ τὰ προικιμαῖα δίδονται εἰς τὴν προῖκα κατὰ προτίμησιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους δανειστάς· πρᾶγμα ἄλογον· διότι καὶ χωρὶς τὴν νομοθεσίαν ταύτην ἡ γυνὴ ἔχει σιωπηρὰν ὑποθήκην κατὰ τῶν ὑπαρχόντων τοῦ ἀνδρός. Ἀλλ' ἡ μγ'. διάταξις λέγει, ὅτι ἐὰν τὰ σταθμητὰ, τὰ ἀριθμητὰ, τὰ μετρητὰ πράγματα δοθῶσιν εἰς προῖκα, εἶναι εἰς βάρος τοῦ ἀνδρός· διότι δίδονται διὰ νὰ τὰ πωλήσῃ ὁ ἀνήρ, ὅπως θέλει, καὶ μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν νὰ ἀποδοθῶσιν ἄλλα τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος. Καὶ σταθμητὰ μὲν εἶναι ὁ ἄργυρος, ἀριθμητὰ δὲ τὰ νομίσματα, καὶ μετρητὰ σῖτος, οἶνος, ἔλαιον. Τοῦτο δὲ μὴ ὑπολάβῃς, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐὰν ᾖναι εὔπορος καὶ δύναται μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα, ὅσα χρήματα ἔλαβεν, ἀναγκάζεται νὰ τῇ ἀποδίδῃ, ὡς εἶπον, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου τὰ ἀγορασθέντα πράγματα· διότι εἶναι γνωστὸν ἀπὸ ὅσα

26. Ὅπου τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐκεῖ καὶ ἡ προῖξ ὀφείλει εἶναι· παραχρῆμα δὲ τοῦ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα τῷ υἱῷ ἔπονται, ὥσπερ καὶ οἱ παῖδες καὶ ἡ γυνή. (Β. XXIX. 1. 52.)

27. Ὁ ἀνὴρ τοὺς καρποὺς τῆς προικὸς λαμβάνει διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου· οἱ μέντοι πρὸ τοῦ γάμου ληφθέντες καρποὶ τῆς προικὸς γίνονται· εἰ μὴ τὸ ἐναντίον συνεφωνήθη.

28. Ἐὰν τοὺς καρποὺς τῶν προικιμαίων πραγμάτων ἔλαβεν ἡ γυνή, εἰ μὲν ἐδαπάνησεν αὐτούς, ἐκέρδησεν· εἰ δὲ πλουσιωτέρα γέγονεν ἐξ αὐτῶν, ἀποκαθίστησι τῷ ἀνδρί.

29. Ὁ πατὴρ προῖκα ἢ πρὸ γάμου δωρεὰν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ παίδων ἐπερωτώμενος δοκεῖ ἐκ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ταύτην ποιεῖσθαι· ὅθεν εἰ πράγματα ἔχει ὁ παῖς ἀπροσπόριστα, μένουσι σῶα, μὴ δυναμένου τοῦ πατρὸς μετὰ ταῦτα λέγειν, ὡς ἐκ τούτων τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἐποιησάμην· ἐχρῆν γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπερωτήσεως ταῦτα προειπεῖν. (Β. XXIX. 1. 87.)

30. Καὶ ἡ ιγ'. Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ φυλάττεσθαι τὴν ἐπαγγελίαν τῆς προικὸς, ἢ ἐκ πατρῴας ἢ μητρῴας περιουσίας φησίν. Θεσπίζομεν κατὰ τοὺς τοῦ γονέως λόγους οὕτω προβαίνειν καὶ τὴν τῶν λόγων ἐκπλήρωσιν· καὶ μόνον μὲν ἀπαιτεῖσθαι τὴν ὑπόσχεσιν, ἐπειδὰν μόνος ὑπόσχηται παρασχεῖν· σὺν τῷ παιδὶ δὲ, ἐπειδὰν σὺν ἐκείνῳ, εἴτε δι' ἴσου τῶν μερῶν λαμβα-

λέγει ὁ Γάϊος εἰς τὸν μϐ'. Πανδ. ὅτι παραλαβὼν ὁ ἀνὴρ κατὰ λόγον προικὸς πράγματα σταθμητὰ, ἀριθμητὰ, καὶ μετρητὰ, δὲν χρεωστεῖ αὐτὰ τὰ ληφθέντα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος. Τὸ δὲ λεχθὲν, ὅτι τὰ ἀγορασθέντα ἀπὸ προκιμαῖα χρήματα φαίνεται ὅτι εἶναι προικιμαῖα, ἀνάγεται εἰς τοῦτο, ὥστε μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν, ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἦναι ἄπορος καὶ δὲν ἔχῃ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὴν εἰς αὐτὸν δοθεῖσαν ποσότητα τῶν χρημάτων, νὰ δυνηθῇ ἡ γυνὴ νὰ κινῇ τὴν πραγματικὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἀγορασθέντων πραγμάτων, ὡς καὶ τούτων προικιμαίων ὑπολαμβανομένων ὅτι εἶναι· διότι κατὰ τῶν προικιμαίων πραγμάτων τῶν ὑπαρχόντων δύναται ἡ γυνὴ, ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἄπορῇ νὰ κινῇ τὴν κατ' εὐθεῖαν πραγματικὴν ἀγωγὴν, διαλυθέντος ἢ καὶ συνεστῶ-

26. Ὅπου εἶναι τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐκεῖ ὀφείλει νὰ ἦναι καὶ ἡ προῖξ· εὐθὺς δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἀκολουθοῦσι τὸν υἱὸν, καθὼς καὶ τὰ τέκνα καὶ ἡ γυνή.

27. Ὁ ἀνὴρ λαμβάνει τοὺς καρποὺς τῆς προικὸς διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου· οἱ πρὸ τοῦ γάμου ὅμως ληφθέντες καρποὶ γίνονται τῆς προικὸς, ἐκτὸς ἐὰν συνεφωνήθη τὸ ἐναντίον.

28. Ἐὰν ἡ γυνὴ ἔλαβε τοὺς καρποὺς τῶν προικῴων πραγμάτων, εἰ μὲν τὰ ἐξώδευσεν, ἐκέρδησεν· εἰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἔγεινε πλουσιωτέρα, τοὺς ἀποδίδει εἰς τὸν ἄνδρα.

29. Ὅταν ὁ πατὴρ ὑποσχεθῇ προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεὰν ὑπὲρ τῶν ἰδίων του τέκνων θεωρεῖται ὅτι τὴν κάμνει ἀπὸ τὴν ἰδίαν του περιουσίαν· ὅθεν ἐὰν τὸ τέκνον ἔχῃ πράγματα ἀτομικὰ, μένουσι σῶα, διότι δὲν δύναται ὁ πατὴρ νὰ λέγῃ μετὰ ταῦτα ὅτι ἀπὸ αὐτὰ ἔκαμον τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· διότι ὤφειλε νὰ προείπῃ ταῦτα εἰς τὸν καιρὸν τ ῆς συμφωνίας.

30. Καὶ ἡ 13 Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει νὰ φυλάττεται ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις ἢ ἀπὸ πατρικὴν ἢ ἀπὸ μητρικὴν περιουσίαν. Διατάσσομεν ὥστε κατὰ τοὺς λόγους τοῦ γονέως οὕτω νὰ προβαίνῃ καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν λόγων του· καὶ μόνον ν' ἀπαιτῆται μὲν ἡ ὑπόσχεσις, ὅταν μόνος ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ· μὲ τὸν υἱὸν δὲ, ὅταν μετ ἐκείνου, εἴτε ἐξίσου λαμβάνονται τὰ μερίδια,

τος ἀκόμη τοῦ γάμου, καὶ προτιμᾶται ἀπὸ πάντα δανειστήν. Τὴν κατ' εὐθεῖαν δὲ πραγματικὴν, εἶπον, διότι τὴν ἐνυπόθηκον πραγματικὴν ἀγωγὴν ἔχι μόνον κατὰ τῶν προικιμαίων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων τοῦ ἀνδρὸς πραγμάτων δύναται νὰ κινῇ ἡ γυνὴ καὶ προτιμᾶται καὶ εἰς ταῦτα ἀπὸ πάντα δανειστὴν τοῦ ἀνδρὸς, καθὼς καὶ τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ ἡ. βιβλ. τοῦ Κώδικος. Λέγει δὲ καὶ ὁ Οὐλπιανός· ὅτι ἐὰν γυνὴ συναρῇ μὲ δοῦλον νομίσασα ὅτι οὗτος εἶναι ἐλεύθερος καὶ τὸν δώσῃ πράγματα κατὰ λόγον προικὸς, προτιμᾶται ἀπὸ τὸν δεσπότην αὐτὸν τοῦ δούλου καὶ εἰς τὰ δοθέντα κατὰ λόγον προικὸς πράγματα καὶ εἰς τὰ ἀγορασθέντα ἀπὸ αὐτὰ· διότι καὶ αὐτὰ ὑπολαμβάνονται ὅτι εἶναι προικιμαῖα. Ὥστε καὶ κατὰ θεσματισμὸν τοῦτον ἐπικρατεῖ τοῦ προκειμένου νόμου ἡ ἑρμηνεία.

νομένων, ὅτε μὴ καὶ αὐτὰ προσδιορισθῇ, εἴτε ἀνίσως, ὅτε μὴ ἀπροσδιόριστα ᾖ.

31. Ἡ γυνὴ οὐ μόνον, ἃ εἶχεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ γάμου, ὑποκείμενα ἔχει, ἀλλὰ καὶ εἴ τι μετὰ σύστασιν τοῦ γάμου ἐκέρδανε, τυχὸν ἀπὸ κληρονομίας ἢ ληγάτου· μὴ ἀναγκαζούσης αὐτῆς τὸν ἄνδρα μὴ βουλόμενον ὑπεισελθεῖν κληρονομίᾳ ἢ ἄλλῳ τινὶ κέρδει· οὐ γὰρ δίδωσιν αὐτῇ ὁ νόμος ἄδειαν, ἐφ' οἷς οὐ βούλεται ὁ ἀνὴρ κερδαίνειν, ἐνοχοποιεῖν τοῦτον.

32. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου κινεῖ περὶ τῆς προικὸς ἡ γυνή, ἀφ' οὗ ἄρξηται μὴ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ποσὸν αὐτῆς ἡ οὐσία τοῦ ἀνδρός. (Β. XXVIII. 8. 24).

33. Τὸ ἀπὸ προικιμαίων νομ. ἀγοραζόμενον οὔκ ἐστι τῆς δεσποτείας τῆς γυναικός· ἀλλ' ἐὰν μέρος μόνον τῆς προικὸς ἐπανέλαβεν ἡ γυνὴ, μὴ ὡς ἐπὶ διαλύσει, δύναται περὶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τῆς προικὸς ἐνάγειν· τὴν γὰρ δεσποτείαν τούτων τῶν πραγμάτων οὐκ ὀφείλει διεκδικῆσαι, ἀλλὰ μόνην τὴν τιμήν. (Β. XXIX. 1. 99.)

34. Γυνὴ καὶ συνισταμένων ἔτι τῶν γάμων, ἐὰν ἄπορον ὁρᾷ τὸν ἄνδρα, δύναται ὑπὲρ προικὸς καὶ προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἐξωπροίκων διακρατῆσαι τὴν αὐτοῦ οὐσίαν, ὡς ἀπὸ ὑποθήκης· καὶ εἴτε ἐνάγεται, ἔχει παραγραφὴν, εἴτε ἐνάγει, νικᾷ καὶ οὐκ ἀντίκειται αὐτῇ τὸ μήπω διαλυθῆναι τὸν γάμον· ἀλλὰ τέως μὲν λαμβάνει τὰ πράγματα οὕτως, ὡσὰν εἰ διελύθη ὁ γάμος καὶ ἥρμοσεν αὐτῇ ἡ περὶ προικὸς ἀπαίτησις. Λοιπὸν δὲ οἱ δανεισταὶ εἴ τινας νομίζουσιν ἔχειν ἀγωγὰς, ταύτας ὀφείλουσι κινῆσαι κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ἤτοι τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ὅσα ἂν ἐπικτήσηται. Ἡ γυνὴ δὲ οὐδὲν δύναται ἐκποιεῖν ἐν τῷ μεταξὺ ζῶντος τοῦ ἀνδρός· δι' οὐδὲν γὰρ ἕτερον λαμβάνει τὰ πράγματα ἡ γυνὴ, εἰ μὴ μόνον ἵνα καρπῶται καὶ τρέφῃ ἑαυτὴν καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς κοινοὺς αὐτῶν παῖδας.

35. Ὅτι ἡ γυνὴ ἐν τούτῳ ἀκίνητα μὲν οὐ δύναται ἐκποιεῖν, κινητὰ δὲ δι' ἀνάγκην καὶ δι' ἔνδειαν ἐκποιεῖ. Ἐὰν μέντοι ἡ γυνὴ

ὅταν καὶ ταῦτα δὲν προσδιορισθῶσιν, εἴτε ἀνίσως, ὅταν δὲν ἦναι ἀπροσδιόριστα.

31. Ἡ γυνὴ ἔχει ὑπόχρεα ὄχι μόνον ὅσα ὁ ἀνὴρ εἶχε πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ γάμου ἐκέρδησε λ. χ. ἀπὸ κληρονομίαν ἢ κληροδότημα· χωρὶς αὐτὴ ν' ἀναγκάζῃ τὸν ἄνδρα ν' ἀποδέχηται ἀκουσίως κληρονομίαν ἢ ἄλλο τι κέρδος· διότι ὁ νόμος δὲν δίδει εἰς αὐτὴν τὴν ἄδειαν εἰς ὅσα δὲν θέλει ὁ ἀνὴρ νὰ κερδαίνῃ, νὰ τὸν ἐνοχοποιῇ.

32. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου κινεῖ περὶ τῆς προικὸς ἡ γυνὴ, ἀφότου ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς ἀρχίσῃ νὰ μὴ ἐξαρκῇ πρὸς τὴν ποσότητα τῆς προικὸς αὐτῆς.

33. Τὸ ἀγοραζόμενον ἀπὸ προικῷα νομίσματα δὲν εἶναι τῆς κυριότητος τῆς γυναικός· ἀλλ' ἐὰν μέρος μόνον τῆς προικὸς ἀνέλαβεν ἡ γυνὴ, ὄχι πρὸς διάλυσιν, δύναται νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τῆς προικός· διότι δὲν ὀφείλει νὰ διεκδικῇ τὴν κυριότητα τῶν πραγμάτων τούτων, ἀλλὰ μόνον τὸ τίμημα.

34. Γυνὴ καὶ συνεστῶτος ἀκόμη τοῦ γάμου, ἐὰν βλέπῃ ὅτι ὁ ἀνὴρ περιῆλθεν εἰς ἀπορίαν, δύναται κατὰ λόγον ὑποθήκης νὰ κρατήσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς ὑπὲρ προικὸς καὶ προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἐξωπροίκων· καὶ εἴτε ἐνάγεται, ἔχει ἔνστασιν, εἴτε ἐνάγει, νικᾷ καὶ δὲν ἀντίκειται εἰς αὐτὴν ὅτι δὲν διελύθη ἀκόμη ὁ γάμος· ἀλλὰ πρὸς ὥραν μὲν λαμβάνει τὰ πράγματα, ὡσεὶ διελύθη ὁ γάμος καὶ τὴν ἥρμοζεν ἡ περὶ προικὸς ἀπαίτησις. Εἰς τὸ ἑξῆς οἱ δανεισταὶ ἐὰν νομίζωσιν ὅτι ἔχωσιν ἀγωγάς τινας, ταύτας ὀφείλουσι νὰ κινήσωσι κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ἤτοι τῶν πραγμάτων του ὅσα προσαποκτήσῃ. Ἡ δὲ γυνὴ δὲν δύναται τίποτε νὰ ἐκποιήσῃ ἐνόσῳ ζῇ ὁ ἀνήρ· διότι ἡ γυνὴ δὲν λαμβάνει δι' ἄλλο τι τὰ πράγματα, εἰ μὴ μόνον διὰ νὰ τὰ καρποῦται καὶ τρέφῃ ἑαυτὴν καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὰ κοινὰ αὐτῶν τέκνα.

35. Ἡ γυνὴ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀκίνητα μὲν δὲν δύναται νὰ ἐκποιῇ, κινητὰ δὲ ἐκποιεῖ δι' ἀνάγκην καὶ δι' ἔνδειαν.

ἀκίνητον ἐκποιήσῃ, δύναται ὁ ἀνὴρ κινεῖν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ· μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ οὐκ ἀνατρέπεται ἡ πρᾶσις παρὰ τῆς γυναικός. (Β. XXIX. 1. 116.)

36. Πᾶσα χρόνου παραγραφὴ ἀντικειμένη τῇ γυναικὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ψηφιζέσθω αὐτῇ, ἐξ οὗ ἠδύνατο κινῆσαι· εἰ μὲν εὔπορός ἐστιν ὁ ἀνήρ, ἐκ τῆς τοῦ γάμου διαλύσεως· εἰ δὲ ἄπορος ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς ἀπορίας.

37. Οὐκ ὀφείλει προσκυροῦσθαι τῇ γυναικὶ ἡ τοῦ ἀνδρὸς οὐσία ἀντὶ τῆς προικὸς, ἐὰν ἐπὶ κληρονόμοις ἐτελεύτησεν· εἰ δὲ ἀκληρονόμητος ἐτελεύτησε, τότε κατὰ τοὺς νόμους γενέσθω τὸ ἀζήμιον τῇ γυναικὶ πρὸς τὸ ἐγχωροῦν.

38. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται προῖξ τῶν προγενεστέρων δανειστῶν, κἂν ἀναλωθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς, καὶ παῖδας μὴ ποιήσῃ, ἐξῃρημένης προτέρας προικός· ἐνταῦθα γὰρ ἡ προτέρα προτιμᾶται. Ταῦτα ἐπὶ προικὸς, οὐ μὴν πρὸ γάμου δωρεᾶς φαμέν· ἐκείνη γὰρ κατὰ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐξετάζεται· ἄλλως τε ζημιουμένας, οὐ μὴν κερδαινούσας βοηθοῦμεν ταῖς γυναιξίν. (Β. XXV).

39. Ἐὰν ἐπηγγείλατο ἡ γυνὴ προῖκα διδόναι, μὴ εἴποι δὲ ποσότητα ἡ πρᾶγμα ῥητὸν, ἄχρηστός ἐστιν ἡ τῆς προικὸς ἐπαγγελία, ὡς δυναμένης τῆς γυναικὸς εὐτελέστατόν τι παρασχεῖν· πατὴρ δὲ ἐπαγγειλάμενος προῖκα ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς κἂν μὴ εἴπῃ ποσότητα, ἔρρωται ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ πατὴρ οὕτω λέγων οὐχ ὅσην θέλει, δίδωσι προῖκα, ἀλλ' ὅσην εὐπορεῖ.

40. Ἐὰν υἱὸς ἔχων γονεῖς ἀγάγηται γαμετὴν καὶ μὴ λάβῃ κλῆρον καὶ τελευτήσῃ ἔχων παῖδας, οὐ δύναται ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπαιτεῖν καὶ ζητεῖν τὸν κλῆρον τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τῶν γονέων, εἴπερ πολλάκις ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα κατεσπατάλησεν, ἀλλ' οἱ παῖδες ἐκείνου (*).

(*) Σημείωσαι ὅτι εἰς τοῦτο οὔτε πατέρες συνῄνεσαν, οὔτε προῖκα ὑπεσχέθησαν, οὔτε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ γάμου προσδιωρίσθη ἀπὸ τοὺς

Ἐὰν ὅμως ἡ γυνὴ ἐκποιήσῃ ἀκίνητον, δύναται ὁ ἀνὴρ νὰ ἐνάξῃ τὸν ἀγοραστήν· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ δὲν ἀνατρέπεται ἡ πώλησις ἀπὸ τὴν γυναῖκα.

36. Πᾶσα χρόνου παραγραφὴ ἀντικειμένη εἰς τὴν γυναῖκα λογαριάζεται ἀπ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἀφότου ἠδύνατο νὰ ἐνάξῃ· εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ εἶναι εὔπορος, ἀπὸ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν· εἰ δὲ ἄπορος, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἀπορίας.

37. Δὲν ὀφείλει νὰ προσκυροῦται εἰς τὴν γυναῖκα ἀντὶ τῆς προικὸς ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς, ἐὰν ἀπέθανεν ἀφήσας κληρονόμους· εἰ δὲ ἀπέθανε χωρὶς ν' ἀφήσῃ κληρονόμους, τότε κατὰ τοὺς νόμους γίνεται ὅσον τὸ δυνατὸν τὸ ἀζήμιον εἰς τὴν γυναῖκα.

38. Καὶ εἰς τὰς ὑποθήκας προτιμᾶται ἡ προῖξ ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους δανειστὰς, καὶ ἐὰν ἐξοδευθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς καὶ δὲν τεκνοποιήσῃ, ἐκτὸς τῆς προτέρας προικός· διότι τότε προτιμᾶται ἡ προτέρα. Ταῦτα λέγομεν ἐπὶ προικὸς, καὶ ὄχι περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς· διότι ἐκείνη ἐξετάζεται κατὰ τοὺς ἰδίους της χρόνους· ἄλλως αἱ γυναῖκες βοηθοῦνται ζημιούμεναι καὶ ὄχι κερδαίνουσαι.

39. Ἐὰν ἡ γυνὴ ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ προῖκα, δὲν εἶπε δὲ ποσότητα ἢ πρᾶγμα ῥητὸν, ἡ ὑπόσχεσις τῆς προικὸς εἶναι ἀνωφελὴς, ὡς δυναμένης τῆς γυναικὸς νὰ δώσῃ τι εὐτελέστατον· ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ ὑπεσχέθη προῖκα ὑπὲρ τῆς ἰδίας του θυγατρὸς καὶ ἐὰν δὲν εἴπῃ ποσότητα, ἡ ὑπόσχεσις ἰσχύει· διότι ὁ πατὴρ λέγων οὕτω δὲν δίδει ὅσην προῖκα θέλει, ἀλλ' ὅσην εὐπορεῖ.

40. Ἐὰν υἱὸς ἔχων γονεῖς νυμφευθῇ καὶ δὲν λάβῃ κληρονομίαν καὶ ἀποθάνῃ ἔχων τέκνα, δὲν δύναται ἡ γυνὴ ν' ἀπαιτῇ καὶ νὰ ζητῇ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, καὶ ἐὰν πολλάκις ὁ ἀνὴρ κατεξώδευσε τὴν προῖκα, ἀλλὰ τὰ τέκνα ἐκείνου.

γονεῖς κληρονομία εἰς τὸν υἱὸν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ εἰς τὴν γυναῖκα ἁρμόζει κατὰ τὸ παρὸν νὰ κινῇ περὶ τοῦ ὑποβόλου.

41. Πατὴρ καὶ μήτηρ προικίζοντες παῖδα ὅσα ἐξ αὐτῶν δώσουσιν, εἰ καὶ δαπανηθῶσι παρὰ τοῦ λαβόντος, εἰς ταῦτα οὐκ εὐθύνονται παρὰ τοῦ παιδός· ὅσα δὲ τυχὸν δώσουσι μὴ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ τυχὸν πατὴρ ὑπὲρ μητρὸς ἢ μήτηρ ὑπὲρ πατρὸς ἢ ἐξ ἄλλων, ἐπὶ τούτοις ὀφείλουσι ποιεῖν πρόνοιαν, ἵνα περισώζωνται τῷ παιδί· ἐπεὶ πάλιν εὐθύνονται εἰς τὴν τούτων ἀπόδοσιν· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος.

42. Ἡ διάταξις κελεύει ἀπὸ πάσης ὁμολογίας ἀπαίτησιν ἔχειν τὴν προῖκα, εἰ μὴ προηγήσατο ἡ ἐπερώτησις.

43. Εἶπεν ἁπλούστερον ὁ πατὴρ, ὅτι δίδωμι προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεὰν, πάντως οἴκοθεν δίδωσι μὴ ἁπτόμενος παντελῶς τῶν τοῦ παιδὸς πραγμάτων· εἰ μὲν ἄπορός ἐστιν αὐτὸς παντελῶς, ἀπὸ τῶν τοῦ παιδὸς παρεχέτω· εἰ δὲ ἔχει οὐσίαν ἀρκοῦσαν, τὸ ὅλον ἐκ τῶν οἰκείων διδότω. Ἔδει γὰρ αὐτὸν, εἰ μὲν ἐβούλετο ἐκ τῶν δύο οὐσιῶν γενέσθαι τὴν τῆς προικὸς ἐπίδοσιν ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, αὐτὸν μὲν ἅπερ ἐβούλετο οἴκοθεν ἐπιδιδόναι, συναινέσαι δὲ τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ παρεχομένης τῆς προικὸς ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐκ τῶν διαφερόντων αὐτοῖς πραγμάτων, ἵνικα βουληθῶσι μέρος ἢ τυχὸν πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ἔχουσι, τῇ πατρῴᾳ φιλοτιμίᾳ ὑπὲρ προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς συνάψαι· ἵνα τῇ ἀληθείᾳ δειχθῇ, τί αὐτὸς βούλεται δοῦναι καὶ τί ἐκ τῆς ὑποστάσεως τῶν παίδων ἐξέρχεται.

44. Οὐ μόνον οὐκ ἀναγκάζεται ἡ μήτηρ προικίσαι τὴν θυγατέρα αὐτῆς, ἀλλ' οὐδὲ ἀνὴρ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῆς μὴ θελούσης (*). (B. XXIX. 1. 101.)

45. Ὅτι γυνὴ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς παραλαβοῦσα προῖκα εὐθύνεται εἰς τὸ ἥμισυ· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος. (B. XXIX. 1. 119.)

46. Ἐπειδὴ ἡ μὲν τὴν προῖκα ἀπαιτοῦσα ἀγωγὴ παραχρῆμα

(*) Τοῦτο εἶναι δεκτὸν περὶ μητρὸς, ὄχι δὲ καὶ περὶ πατρός· διότι τὴν θυγατέρα ἀναγκάζεται νὰ προικίσῃ ὁ πατὴρ, ὅστις καὶ ἀναλαβὼν τὴν

41. Πατὴρ καὶ μήτηρ προικίζοντες τέκνον ὅσα ἀφ' ἑαυτῶν δώσουσι, καὶ ἐὰν τὰ ἐξαδεύσῃ ὁ λαβὼν, δὲν εὐθύνονται εἰς ταῦτα ἀπέναντι τοῦ τέκνου· ὅσα δὲ τυχὸν δώσουσιν ὄχι ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ πατὴρ ἴσως ὑπὲρ μητρὸς ἢ μήτηρ ὑπὲρ πατρὸς ἢ ἀπὸ ἄλλους, διὰ ταῦτα ὀφείλουσι νὰ προνοῶσι διὰ νὰ διατηρῶνται εἰς τὸ τέκνον· διότι πάλιν εὐθύνονται εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν· καὶ τοῦτο ἀπεφάσισεν ὁ Μάγιστρος.

42. Ἡ διάταξις παραγγέλλει ἵνα ἡ προῖξ ἀπαιτῆται ἀπὸ πᾶσαν ὑπόσχεσιν, ἐὰν δὲν προηγήθη συνομολόγησις.

43. Ἐὰν εἶπεν ὁ πατὴρ ἁπλούστερον, ὅτι δίδω προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεὰν, ἐξ ἅπαντος ἐκ τῶν ἰδίων του δίδει ποσῶς μὴ ἐγγίζων τὰ πράγματα τοῦ τέκνου· ἐὰν μὲν αὐτὸς εἶναι ἐντελῶς ἄπορος, τὴν δίδει ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ τέκνου· ἐὰν δὲ ἔχῃ ἀρκοῦσαν περιουσίαν, δίδει τὸ ὅλον ἐκ τῶν ἰδίων· διότι ἔπρεπεν ἂν ἤθελεν νὰ δοθῇ ἡ προῖξ ἢ ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἀπὸ τὰς δύο περιουσίας, αὐτὸς μὲν νὰ δώσῃ ἀπὸ τὰ ἴδιά του ὅσα ἤθελε, νὰ συναινέσῃ δὲ ὅταν ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ χορηγῶσι τὴν προῖκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν ἀπὸ τὰ ἴδιά των πράγματα, εἰς τὸ νὰ συνενώσωσι ὁπόταν θελήσωσι μέρος ἢ τυχὸν πᾶσαν τὴν περιουσίαν τὴν ὁποίαν ἔχουσι εἰς τὴν πατρικὴν φιλοδωρίαν ὑπὲρ τῆς προικὸς ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, διὰ νὰ φανῇ κατ' ἀλήθειαν, τί αὐτὸς θέλει νὰ δώσῃ, καὶ τί προέρχεται ἐκ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων.

44. Ὄχι μόνον ἡ μήτηρ δὲν ἀναγκάζεται νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέρα της, ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς συζύγου ὅταν αὕτη δὲν θέλῃ.

45. Γυνὴ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς παραλαβοῦσα προῖκα εὐθύνεται εἰς τὸ ἥμισυ· καὶ τοῦτο ἀπεφάσισεν ὁ Μάγιστρος.

46. Ἐπειδὴ ἡ μὲν ἀπαιτοῦσα τὴν προῖκα ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ ἀ-

προῖκα τὴν δοθεῖσαν εἰς τὴν θυγατέρα του, ὀφείλει νὰ τὴν φυλάττῃ διὰ δεύτερον γάμον.

ἀπαιτεῖ πᾶσαν τὴν προῖκα, ἡ δὲ περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγὴ τὰ σταθμώμενα, ἀριθμούμενα, μετρούμενα διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν ἀπαιτεῖ, καὶ οὐδὲ εἰς ὁλόκληρον ἐκινεῖτο, ἀλλ' εἰς ὅσον εὐπορεῖ· καὶ ἡ τὴν προῖκα ἀπαιτοῦσα ἀγωγὴ σήμερον εἰς τοσοῦτον κινείσθω, εἰς ὅσον ὁ ἀνὴρ εὐπορεῖ, ἐκτιθέσθω δὲ ἀσφάλειαν τῇ γυναικί, ὡς εἰ ἐπικτήσηται, καταβάλλῃ αὐτῇ· ἡ δὲ ἀπαίτησις μήτε διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν γενέσθω, ὡς ἐπὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς, μήτε παραχρῆμα, ἀλλὰ διὰ ἐνιαυτοῦ καταβαλλέσθω τὰ σταθμώμενα ἢ ἀριθμούμενα ἢ μετρούμενα· τὰ μέντοιγε λοιπὰ πράγματα παραχρῆμα καταβαλλέσθωσαν. Εἰ δὲ ἀναβάλλεται ὁ ἀνὴρ καταβαλεῖν παραχρῆμα ἢ μετὰ ἐνιαυτοῦ παραδρομὴν τὰ ὀφείλοντα καταβληθῆναι, καὶ ὑπὲρ τῶν κινητῶν τόκους ἀπαιτεῖται καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἀκινήτων ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς λύσεως τῶν γάμων καὶ τὰ ἐνοίκια καὶ τὰ ναῦλα καὶ πάντα ἕτερον καρπόν.

47. Δεῖ εἰδέναι ὅτι ὅταν ἀντιστρέφηται προῖξ, εἰ μέν ἐστιν αὐτεξουσία ἡ κόρη, πρὸς αὐτὴν ἡ προῖξ ἀποδίδοται· εἰ δὲ ἡ κόρη ὑπεξουσία ἐστὶ καὶ ἡ προῖξ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐδόθη αὐτῇ, γίνεται κοινὴ αὐτῆς τε καὶ τοῦ πατρός. Ὅταν δὲ πατὴρ προικίσῃ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα καὶ μετὰ ταῦτα ἡ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἡ διαζυγίου γενομένου θελήσῃ ἡ θυγάτηρ εἰς δεύτερον γάμον ἐλθεῖν, οὐ δύναται ὁ πατὴρ ἐλαττῶσαι τὴν προῖκα καὶ δοῦναι τῇ θυγατρὶ ὀλιγώτερον, παρ' ὃ εἰς τὴν προτέραν προῖκα δέδωκε ταύτῃ· εἰ μὴ ἀπορία τοῦτον ἐπισυμβᾶσα πιέζει. (B. XXVIII. 8 2.)

48. Τῆς θυγατρὸς ἀποθανούσης ἀποδίδοται τῷ πατρὶ ἡ παρ' αὐτοῦ δοθεῖσα προῖξ. (B. XXIX. 1. 2.)

49. Καὶ οἱ μείζους τῶν κέ. ἐτῶν ἐὰν ἀλλήλους περιγράψωσιν ἐν τῇ δόσει τῆς προικὸς, βοηθοῦνται· οὐ συνᾴδει γὰρ τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ δικαίῳ, τινὰ κερδαίνειν ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας ἢ ζημιοῦσθαι κερδαίνοντος ἑτέρου.

50. Εἰ καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀνδρός ἐστιν ἡ προῖξ, ὅμως τῆς γυναικός ἐστιν· ὅθεν ἐκδικουμένου προικιμαίου ἀγροῦ ἡ γυνὴ κι-

μέσως ὅλην τὴν προῖκα, ἡ δὲ περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ εἰς τρία ἔτη τὰ σταθμώμενα, ἀριθμούμενα, μετρούμενα, καὶ οὐδὲ ἐκινεῖτο εἰς ὁλόκληρον, ἀλλ' εἰς ὅσον εὐπορεῖ· σήμερον καὶ ἡ ἀπαιτοῦσα τὴν προῖκα ἀγωγὴ εἰς τόσον κινεῖται, εἰς ὅσον εὐπορεῖ ὁ ἀνὴρ, ἀσφαλίζει ὅμως τὴν γυναῖκα ὅτι θὰ τὴν καταβάλλῃ ὅ,τι προσαποκτήσῃ· ἡ δὲ ἀπαίτησις οὔτε εἰς τρία ἔτη γίνεται, καθὼς εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς προικὸς, μήτε ἀμέσως, ἀλλὰ τὰ σταθμώμενα ἢ ἀριθμούμενα ἢ μετρούμενα καταβάλλονται ἐντὸς ἔτους· τὰ δὲ λοιπὰ πράγματα καταβάλλονται ἀμέσως. Εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ ἀναβάλλει νὰ πληρώσῃ ἀμέσως μετὰ παρέλευσιν τοῦ ἔτους ὅσα ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ, ὑποχρεοῦται καὶ διὰ τὰ κινητὰ εἰς τόκους, καὶ διὰ τὰ ἀκίνητα εἰς τοὺς καρποὺς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου, καὶ εἰς τὰ ἐνοίκια καὶ εἰς τοὺς ναύλους καὶ εἰς πάντα ἄλλον καρπόν.

47. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ὅταν ἐπιστρέφηται ἡ προῖξ, εἰ μὲν ἡ κόρη εἶνει αὐτεξουσία, πρὸς αὐτὴν ἀποδίδεται ἡ προῖξ· εἰ δὲ ὑπεξουσία, καὶ ἡ προῖξ ἐδόθη ἀπὸ τὸν πατέρα, γίνεται κοινὴ αὐτῆς καὶ τοῦ πατρός. Ὅταν δὲ πατὴρ προικήσῃ τὴν θυγατέρα του καὶ μετὰ ταῦτα ἡ θυγάτηρ ἢ ἐπειδὴ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἢ ἔγεινε διαζύγιον θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, ὁ πατὴρ δὲν δύναται νὰ ἐλαττώσῃ τὴν προῖκα καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα ὀλιγώτερον ἀπ' ὅ,τι τῆς ἔδωκεν εἰς τήν προτέραν προῖκα, ἐκτὸς ἐὰν δυστυχία ἐπισυμβᾶσα τὸν στενοχωρήσῃ.

48. Μετὰ θάνατον τῆς θυγατρὸς ἀποδίδεται πρὸς τὸν πατέρα ἡ παρ' αὐτοῦ δοθεῖσα προῖξ.

49. Καὶ οἱ ἀνωτέρω τῶν κέ. ἐτῶν ἐὰν εἰς τὴν δόσιν τῆς προικὸς ἀπατήσωσιν ἀλλήλους, βοηθοῦνται· διότι δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον νὰ κερδαίνῃ τις ἀπὸ τὴν ζημίαν τοῦ ἄλλου ἢ νὰ ζημιοῦται ἄλλου κερδαίνοντος.

50. Καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν του ἐὰν ἔχῃ ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα, ὅμως εἶναι τῆς γυναικός· ὅθεν ὅταν ἐκδικῆται προικιμαῖος ἀγρὸς ἡ γυνὴ ἐνάγει περὶ ἐκδικήσεως, διότι αὐτὴν ἐνδιαφέρει. Καθόσον ἐὰν

νετ περὶ ἐκδικήσεως· αὐτῇ γὰρ διαφέρει. Ἐὰν γὰρ μὴ ἐκνικήσῃ, παύεται αὐτὸν ἔχειν ἐν προικί· ἐν ὅσῳ δὲ παρὰ τῷ ἀνδρί ἐστιν ἡ γυνὴ, τὸ κέρδος αὐτοῦ ἔχει ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ βάρη.

51. Τὸ παλαιὸν προνόμιον, ὅπερ ἔχουσιν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῆς προικὸς, εἰς κληρονόμους αὐτῶν οὐ διαβαίνει πλὴν παίδων. (Β. IX. 9. 8).

52. Τὸ λεγόμενον ὅτι τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα τῷ ἰδίῳ δικαίῳ μειοῖ τὴν προῖκα, τοῦτο δηλοῖ· ὥστε τὸν ἄνδρα παρακρατεῖν τὸν ἀγρὸν ἢ μέρος αὐτοῦ, ἕως οὗ λάβοι τὴν δαπάνην· εἰ δὲ κατὰ μέρος εἰς τὸν ἀγρὸν ἐδαπανήθη, ὅσου ἦν ἄξιος, παύεται εἶναι προικιματος, εἰ μὴ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ παράσχοι τὰς δαπάνας. Εἰ δὲ ἦσαν σὺν τῷ ἀγρῷ καὶ χρήματα ἐν προικὶ, τὰ χρήματα μειοῦται· καταβαλλούσης δὲ τῆς γυναικὸς τὰς δαπάνας, ὑποστρέφει ὁ ἀγρὸς εἰς τὴν προῖκα· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ κεκώλυται ἡ ἐκποίησις αὐτοῦ. (Β. XXIX. 1. 52.)

53. Τότε τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα μειοῦσι τὴν προῖκα, ὅτε ἔξωθεν τῆς ἀναγκαίας φυλακῆς τῆς προικὸς εἰς αὐτὴν δαπανηθῇ· φυλάττειν γὰρ ὁ ἀνὴρ ὀφείλει τὴν προῖκα δαπανήμασιν οἰκείοις, ὥσπερ καὶ τὸ τρέφειν τοὺς προικιμαίους δούλους, καὶ μέτρια δαπανᾶν εἰς ἀνανέωσιν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἀγρῶν· οὐχ ὥστε μέντοι περὶ ταῦτα δαπανῆσαι πᾶσαν τὴν πρόσοδον. Ἐκ τῆς ποιότητος οὖν καὶ τῆς ποσότητος ἑκάστη δαπάνη σκοπεῖται καὶ ὀφείλει τῆς προικὸς ὑπεξαιρεθῆναι. (Β. XXVIII. 10. 15).

54. Ἀναγκαῖα δαπανήματά ἐστιν, ὧν μὴ γενομένων ἡ προῖξ μειοῦται· οἷον χαρακώματα ποιῆσαι, ποταμοὺς ἀποστρέψαι, οἶκον ὑπορθῶσαι καὶ ἀνανεῶσαι, ἀντὶ τῶν ἀποθανόντων δένδρων ὑποβαλεῖν ἕτερα· τὸ εἰσαγαγεῖν θρέμματα πρὸς τὸ κοπρίσαι τὸν ἀγρόν. Πρὸς τέρψιν δέ ἐστι τὸ ποιῆσαι βαλανεῖον.

55. Κἂν γνώμῃ τῆς γυναικὸς γεγόνασι τὰ πρὸς τέρψιν δαπανήματα, οὐκ ἀπαιτοῦνται. (Β. XXVII. 10. 11.)

56. Τότε ὑπεξαιροῦνται τὰ ἐπωφελῆ, ὅτε κατὰ γνώμην γέγωνται τῆς γυναικός· ἄδικον γάρ ἐστι μὴ ἔχουσαν ἑτέρωθεν δοῦ-

δεν ἐκνικήσῃ, παύει νὰ τὸν ἔχῃ εἰς προῖκα· ἐνόσῳ δὲ ἡ γυνὴ συνοικεῖ μὲ τὸν ἄνδρα, τὸ κέρδος τοῦ ἀγροῦ ἔχει ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ βάρη.

51. Τὸ παλαιὸν προνόμιον, τὸ ὁποῖον ἔχουσιν αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῆς προικὸς, δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν ἐκτὸς τῶν τέκνων.

52. Τὸ λεγόμενον ὅτι τ' ἀναγκαῖα ἔξοδα ἐλαττόνουσι τὴν προῖκα δικαιωματικῶς, σημαίνει ὅτι ὁ ἀνὴρ παρακρατεῖ τὸν ἀγρὸν ἢ μέρος αὐτοῦ ἐωσότου λάβῃ τὰ ἔξοδα· εἰ δὲ ἐξοδεύθησαν εἰς τὸν ἀγρὸν κατὰ μέρος, ὅσον εἶναι ἡ ἀξία του, παύει νὰ ἦναι προικιματος, ἐὰν ἐντὸς ἔτους δὲν καταβάλῃ τὰ ἔξοδα. Εἰ δὲ μὲ τὸν ἀγρὸν ἡ προῖξ περιεῖχε καὶ χρήματα, ταῦτα ἐλαττοῦνται· ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ καταβάλλῃ τὰ ἔξοδα, ἐπιστρέφει ὁ ἀγρὸς εἰς τὴν προῖκα· εἰς δὲ τὸ μεταξὺ ἐμποδίζεται ἡ πώλησις αὐτοῦ.

53. Τότε τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα ἐλαττόνουσι τὴν προῖκα, ὅταν ἐξοδευθῶσιν εἰς αὐτὴν ἐκτὸς τῆς ἀναγκαίας φυλάξεως τῆς προικὸς· διότι ὀφείλει ὁ ἀνὴρ νὰ φυλάττῃ τὴν προῖκα μὲ ἰδιά του ἔξοδα, καθὼς καὶ νὰ τρέφῃ τοὺς προικιμαίους δούλους, καὶ νὰ ἐξοδεύῃ μέτρια εἰς ἀνακαίνισιν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἀγρῶν, ὄχι ὅμως ὥστε νὰ ἐξοδεύῃ περὶ ταῦτα ὅλον τὸ εἰσόδημα. Ἕκαστον λοιπὸν ἔξοδον ἐξετάζεται ἀπὸ τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα καὶ ὀφείλει νὰ ἐκπεσθῇ ἐκ τῆς προικός.

54. Ἀναγκαῖα ἔξοδα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μὴ γινόμενα ἐλαττοῦσι τὴν προῖκα· λ. χ. νὰ κατασκευασθῶσι χαρακώματα, ν' ἀποστραφῶσι ποταμοὶ, νὰ διορθωθῇ καὶ ἀνανεωθῇ οἰκία, νὰ τεθῶσιν ἄλλα δένδρα εἰς τὸν τόπον τῶν πεσόντων· νὰ εἰσαχθῶσι ζῶα πρὸς κόπρισιν τοῦ ἀγροῦ. Πρὸς τέρψιν δὲ εἶναι ἡ κατασκευὴ λουτροῦ.

55. Τὰ πρὸς τέρψιν ἔξοδα καὶ μὲ τὴν γνώμην τῆς γυναικὸς ἂν γείνωσι, δὲν ἀπαιτοῦνται.

56. Τότε ἐξαιροῦνται τὰ ἐπωφελῆ, ὅταν γείνωσι κατὰ γνώμην τῆς γυναικός· διότι εἶναι ἄδικον ἐὰν δὲν ἔχῃ ἄλλοθεν νὰ δώσῃ,

ναι καταναγκασθῆναι πωλῆσαι τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γέγονεν ἡ δαπάνη. (B. XXVIII. 10. 8.)

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ ἐκδικήσεως προικὸς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς.

1. Συνεστῶτος τοῦ γάμου τῇ μὴ ἀπολλυούσῃ γαμετῇ δύναται ἡ προὶξ ἐκ τούτων καταβάλλεσθαι τῶν αἰτιῶν· οἷον ἵνα ἐκυτὴν καὶ τοὺς ἰδίους θρέψῃ, ἵνα ἀγρὸν ἐπιτήδειον ἀγοράσῃ, ἵνα καταβάλῃ δανεισταῖς αὐτῆς, ἵνα τὸν ἐξόριστον πατέρα θρέψῃ ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς πενομένους. (B. XXIX. 1. 69).

2. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἄπορος ὢν πᾶσαν χρεωστεῖ τὴν προῖκα.

3. Ὁ ἀνὴρ ἐπιτρέπων τινὶ δοθῆναι τὴν προῖκα αὐτὸς πιστεύεται αὐτὴν εἰληφέναι. (B. XXVIII. 8. 22.)

4. Ὁ ἀνὴρ συνεστῶτος τοῦ γάμου μὴ διδότω τῇ γυναικὶ τὴν προῖκα χωρὶς εὐλόγου αἰτίας· τοῦτο γὰρ ποιῶν δοκεῖ δωρεῖσθαι αὐτῇ καὶ ἀπαιτεῖται τὴν προῖκα αὖθις μετὰ καὶ τῶν ἐν μέσῳ καρπῶν. (B. XXVIII. 9. 1.)

5. Ὁ πενθερὸς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτουμένη ἣν ἐπερωτήθησαν προῖκα, πρὸς τὸ μέτρον τῆς αὐτῶν οὐσίας καταδικάζονται. (B. XXVIII. 8. 17.)

6. Ὁ ἐπερωτηθεὶς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ προῖκα, καὶ ληγάτον εἶναι αὐτὴν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, οὐ ποιεῖ τοῖς δυσὶν ἔνοχον τὸν ἴδιον κληρονόμον· ἀλλ' εἷς μόνος ἀπαιτεῖ, ὃς ἂν συναρέσῃ αὐτοῖς.

7. Δύναται ὁ ἀνὴρ μετὰ τελευτὴν τῆς γυναικὸς ἀπαιτῆσαι τὴν ὁμολογηθεῖσαν αὐτῷ προῖκα, δηλονότι ἐντὸς μόνον ἐτῶν δέκα.

8. Γυνὴ ἐπιζητήσασα ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ προῖκα καὶ εὑροῦσα διαπεπραμένον κτῆμα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀποκατέστη παρὰ τοῦ δικαστοῦ τῷ ἀπεμπωλημένῳ κτήματι, καταδικασθέντος τοῦ

νὰ ἀναγκασθῇ νὰ πωλήσῃ τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἔγεινον τὰ ἔξοδα.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ διεκδικήσεως προικὸς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς.

1. Συνεστῶτος τοῦ γάμου ἡ προὶξ δύναται νὰ ἐγχειρίζηται εἰς τὴν σύζυγον ἥτις δὲν ἔχασεν αὐτὴν διὰ τὰ ἐξῆς αἴτια· λ. χ. διὰ νὰ θρέψῃ ἐκυτὴν καὶ τοὺς ἰδικούς της, διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἀγρὸν ἐπιτήδειον, διὰ νὰ καταβάλῃ εἰς τοὺς δανειστάς της, διὰ νὰ θρέψῃ τὸν ἐξόριστον πατέρα ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς δυστυχοῦντας.

2. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἄπορος ἐὰν ἦναι χρεωστεῖ ὅλην τὴν προῖκα.

3. Ὁ ἀνὴρ ἐπιτρέπων νὰ δοθῇ ἡ προὶξ πρός τινα θεωρεῖται ὅτι τὴν ἔλαβεν αὐτός.

4. Ὁ ἀνὴρ συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν δίδει τὴν προῖκα εἰς τὴν γυναῖκα χωρὶς εὔλογον αἰτίαν· διότι πράττων τοῦτο θεωρεῖται ὅτι τὴν δωρεῖ καὶ τοῦ ζητεῖται πάλιν ἡ προὶξ ὁμοῦ μὲ τοὺς εἰς τὸ μεταξὺ καρπούς.

5. Ἐὰν ὁ πενθερὸς ἀπὸ τὸν γαμβρὸν καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα ἀπαιτῶνται τὴν συνομολογηθεῖσαν προῖκα, καταδικάζονται κατὰ τὸ μέτρον τῆς περιουσίας των.

6. Ὁ ὑποσχεθεὶς εἰς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ προῖκα, καὶ νὰ ἦναι αὕτη κληροδότημα εἰς τὴν θυγατέρα του, δὲν ὑποχρεώνει εἰς τοὺς δύο τὸν ἴδιόν του κληρονόμον· ἀλλὰ τὴν ἀπαιτεῖ εἷς μόνος, ὅστις δήποτε συμφωνήσωσι.

7. Μετὰ θάνατον τῆς γυναικὸς δύναται ὁ ἀνὴρ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰς αὐτὸν προῖκα, ἐντὸς δηλονότι δέκα μόνον ἐτῶν.

8. Γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπιζητήσασα τὴν προῖκα καὶ εὑροῦσα ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐπώλησε κτῆμα ἀπεκατέστη παρὰ τοῦ δικαστοῦ εἰς τὸ πωληθὲν κτῆμα, ὁ δὲ ἀγοραστὴς κατεδικάσθη ὄχι

ἀγοραστοῦ, οὐ μόνον εἰς τὴν τοῦ τιμήματος ἔκπτωσιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τῆς μειώσεως ἔκτισιν.

9. Τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα οὐ δύναται ἡ γυνὴ διεκδικεῖν· ἐπεὶ τοῦ ἀνδρός ἐστιν ἡ τούτων δεσποτεία. (B. XV. 89. 1.)

10. Ἐὰν ἔχῃ τινὰ ἡ γυνὴ καὶ οὐ δύναται δεῖξαι, πόθεν ἔσχεν αὐτὰ, ταῦτα καὶ χωρὶς ἑτέρας τινὸς ἀποδείξεως ἐκ τοῦ ἀνδρὸς δοκεῖ ἔχειν καὶ τῶν ὑπεξουσίων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνδρὸς λογίζονται πράγματα.

11. Ὅτι διὰ πέντε αἰτίας μόνον δημεύεται ἡ προὶξ τῆς γυναικὸς, διὰ καθοσίωσιν, διὰ βίαν δημοσίαν, διὰ πατροκτονίαν, διὰ φαρμακείαν καὶ δι' ἀνδροφονίαν. (B. LX. 52. 3.)

12. Εἰ συναρθεῖεν τινὲς ἀλλήλοις ἐπὶ προικὸς καὶ προγαμιαίας δωρεᾶς συμβολαίοις, εἶτα φανῇ παρ' ὅλον τὸν τοῦ γάμου καιρὸν ἡ προὶξ μὴ ἀποδοθεῖσα τῷ συνοικήσαντι, ἀλλ' ἀνασχόμενος ἐκεῖνος τῶν τοῦ γάμου βαρῶν καὶ ὁ γάμος θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς διαλυθείη, οὐκ ἂν εἴη δικαία παντελῶς ἡ γυνὴ προῖκα μὴ δοῦσα τῷ συνοικήσαντι τὴν προγαμιαίαν λαβεῖν δωρεάν. Εἰ δὲ καὶ μὴ εἰς ὁλόκληρον δοίη καὶ αὕτη κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτείτω τὴν δωρεὰν, καθόσον ἐπιδοίη τὴν προῖκα· ἰσότητος γάρ ἐσμεν καὶ δικαιοσύνης ἐρασταὶ καὶ αὐτὴν ἐν ἅπασί τε τοῖς ἄλλοις καὶ πρός γε τοῖς συνοικεσίοις βουλόμεθα κρατεῖν· ὥστε ἡ μηδοτιοῦν ἐπιδοῦσα μηδοτιοῦν λαμβανέτω.

13. Εἰ δὲ ἡ μὲν δοῦναι βουληθῇ τὴν προῖκα ἢ ὁ ὑπὲρ ταύτης παρεχόμενος αὐτὴν, ὅστις ποτ' ἂν εἴη, ὁ δὲ ἀνὴρ ἢ ὁ τούτου πατὴρ τυχὸν ἢ ὁ πάππος ὑποδέξασθαι αὐτὴν μὴ βουληθῇ, τὸ δὲ τῆς γυναικὸς ἐκμαρτύρεται μέρος, καὶ ἑτοίμως ἔχει ταύτην καταβαλεῖν, ἢ καί τι μεῖζον πράξειε καὶ προσαγάγοι τυχόν· καὶ εἴγε κινητὴ καθειστήκει καὶ σφραγίδας ἐπιθείη καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀπόθοιτο, ἢ καὶ κατὰ μίαν μοῖραν εἰσβαλὼν εἰς δικαστήριον ἄξιοῖ ταύτην γενέσθαι, καὶ διαβάντες ἐκ τοῦ δικαστηρίου τινὲς ἀπήγγειλαν ταῦτα πρὸς τὸ τοῦ ἀνδρὸς μέρος, ἐπιμένει δὲ καὶ οὗτος ἀναβαλλόμενον, μὴ δύνασθαι διαλυθέντος τοῦ γάμου τὴν

μόνον εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ τιμήματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐλαττώσεως.

9. Τὰ δοθέντα εἰς προῖκα δὲν δύναται νὰ διεκδικῇ ἡ γυνή· διότι ἡ κυριότης αὐτῶν εἶναι τοῦ ἀνδρός.

10. Ἐὰν ἔχῃ ἡ γυνὴ πράγματα καὶ δὲν δύναται νὰ δείξῃ πόθεν τὰ ἔλαβε, ταῦτα καὶ χωρὶς ἄλλην ἀπόδειξιν θεωρεῖται ὅτι ἔχει ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς ὑπεξούσιους αὐτοῦ καὶ λογίζονται πράγματα τοῦ ἀνδρός.

11. Διὰ πέντε μόνον αἰτίας δημεύεται ἡ προὶξ τῆς γυναικὸς, διὰ καθοσίωσιν, διὰ βίαν δημοσίαν, διὰ πατροκτονίαν, διὰ φαρμακείαν καὶ δι' ἀνδροφονίαν.

12. Ἐάν τινες συνάψωσι μεταξύ των συμβόλαια περὶ προικὸς καὶ προγαμιαίας δωρεᾶς, ἔπειτα φανῇ ὅτι καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τοῦ γάμου δὲν ἐδόθη ἡ προὶξ εἰς τὸν σύζυγον, ἀλλ' ἐκεῖνος ὑπέφερε τὰ βάρη τοῦ γάμου καὶ ὁ γάμος διελύθη διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς, ποσῶς δὲν δικαιοῦται ἡ γυνὴ μὴ δώσασα προῖκα εἰς τὸν σύζυγον νὰ λάβῃ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἔδωκεν ὁλόκληρον καὶ αὐτὴ εἰς τόσον ἀπαιτεῖ τὴν δωρεὰν, εἰς ὅσον ἔδωκε προῖκα· διότι ἀγαπῶμεν τὴν ἰσότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ ταύτην ἐπιθυμοῦμεν εἰς ὅλα τ' ἄλλα καὶ εἰς τὰ συνοικέσια νὰ ἐπικρατῇ· ὥστε ἡ μὴ δώσασα τίποτε, οὐδὲ λαμβάνει τι.

13. Ἐὰν δὲ αὐτὴ ἢ ὁ ὑποσχεθεὶς δι' αὐτὴν, ὅστις δήποτε κ' ἐὰν ἦναι, θελήσῃ νὰ λάβῃ τὴν προῖκα, ὁ δὲ ἀνὴρ ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τυχὸν ἢ ὁ πάππος δὲν θελήσῃ νὰ τὴν παραλάβῃ, οἱ δὲ ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς ἐπιβεβαιοῦσι τοῦτο διὰ μαρτύρων, καὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ τὴν καταβάλωσιν ἢ καὶ κάμωσί τι περισσότερον καὶ τὴν προσφέρωσι τυχόν· καὶ ἐὰν τύχῃ κινητὴ καὶ τὴν σφραγίσωσιν καὶ τὴν ἀποθέσωσι κατὰ νόμον, ἢ καὶ μονομερῶς ἐμφανιζόμενοι εἰς δικαστήριον ἀξιοῦσι νὰ γείνῃ τοῦτο, καί τινες διαβάντες ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἀνήγγειλον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀνδρὸς, οὗτος δὲ καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐπιμένει ἀναβάλλων, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀπόδοσιν τῆς προγαμιαίας

τῆς προγαμικίας δωρεᾶς ἔκτισιν ἐκκλίνειν, ὡς δὴ προικὸς οὐκ ἐπιδοθείσης· ὁ γὰρ δοῦναι βουληθεὶς ἐν ᾧ τὴν λῆψιν ὁ λαμβάνειν ἠξιωμένος παραιτεῖται, παραπλήσιός ἐστι τῷ δεδωκότι.

14. Ἐὰν ὁ πατὴρ κατὰ φιλοτιμίαν ἐπιδῷ ἑνὶ τῶν παίδων εἰς χρῆσιν ἢ εἰς προῖκα πράγματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐκδικοῦσιν αὐτὰ οἱ ἕτεροι, καὶ μειοῦται ἡ προῖξ, ὅτι τὰ μητρῷα οἱ παῖδες ἐπίσης μερίζονται. (Β. XXIX. 1. 30.)

15. Τὴν προῖκα μὴ εἰσενεγκαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρὸς οἰκειοῦσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμον ἐπιδοὺς δωρεὰν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικός· εἰ μὴ ἡ συνοικοῦσα δωρήσασθαί τι ἢ καταλεῖψαι βουληθείη.

16. Ἐὰν γυνὴ ἄπροικος ἅμα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὑπόσχηται τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ προῖκα καὶ παράσχωσιν, εἶτα τελευτῶντος τοῦ ἀνδρὸς ἐν ἀπορίᾳ, μηδὲν κερδάνῃ ἡ γυνὴ ἐξ αὐτοῦ, δύναται κινεῖν κατὰ τοῦ υἱοῦ ἢ τῆς θυγατρὸς εἰς τὸ λαβεῖν καὶ αὕτη μοῖραν παιδός· ἡ γὰρ γυνὴ ἄπροικος οὖσα, ἐὰν τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ ταύτης ἐν ἀπορίᾳ καταλείψας παῖδας, τοσοῦτον λαμβάνει ἐκ τῆς ἀνδρῴας περιουσίας, ὅσον εἷς τῶν παίδων ἔλαβεν.

17. Ὅτι ἐὰν πατὴρ προικίσῃ τὴν ἰδίαν θυγατέρα, εἶτα καταναλώσας τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν ἐν ἀπορίᾳ τελευτήσῃ καὶ περιλειφθῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ χρεωστουμένη, δικαιοῦται αὕτη καὶ νικᾷ τὴν θυγατέρα εἰς τὸ δοθὲν αὐτῇ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ οὐ βλάπτεται ἡ μήτηρ ὡς εἰδυῖα τὴν δόσιν· ἐπὶ γὰρ μόνοις τοῖς παρ' αὐτῆς δοθεῖσι τῇ θυγατρὶ ἤγουν τοῖς μητρῴοις ἥττᾶται.

18. Ὅτι διηνεκής ἐστιν ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις καὶ χρόνῳ οὐ περικλείεται. Καὶ εἰκότως· ἐπειδὴ ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις μείζων ἐστὶ τῆς ὑποθηκαρίας ἀγωγῆς, ἥτις τῇ τεσσαρακονταετίᾳ μόνῃ σβέννυται.

18 Β'. Ὅτι οὐ χρόνῳ περικλείεται γυνὴ ἀπαιτοῦσα τὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς πραθὲν κτῆμα αὐτῆς.

19. Τὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τὰ τῆς προικὸς πράγματα

δωρεᾶς, ὡς μὴ παραδοθείσης τῆς προικός· διότι ὁ θελήσας νὰ δώσῃ ὅπου ὁ ἀξιούμενος νὰ λάβῃ παραιτεῖται τὴν λῆψιν, ὁμοιάζει μὲ δώσαντα.

14. Ἐὰν ὁ πατὴρ κατὰ φιλοδωρίαν δώσῃ εἰς ἕν τῶν τέκνων πράγματα τῆς γυναικός του πρὸς χρῆσιν ἢ εἰς προῖκα, τ' ἄλλα τέκνα διεκδικοῦσιν αὐτὰ, καὶ ἐλαττοῦται ἡ προῖξ, διότι τὰ τέκνα ἐξίσου μοιράζουσι τὰ μητρικά.

15. Γυνὴ ἥτις δὲν συνεισέφερε τὴν προῖκα, δὲν δύναται μὲ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν νὰ οἰκειοποιῆται τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός· καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δώσας τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν δὲν λαμβάνει τι ἀπὸ τὴν περιουσίαν τῆς γυναικὸς, ἐκτὸς ἐὰν ἡ σύζυγός του θελήσῃ νὰ τοῦ δωρήσῃ τι ἢ νὰ τοῦ ἀφήσῃ.

16. Ἐὰν γυνὴ ἄπροικος ὑποσχεθῇ μὲ τὸν ἄνδρα της εἰς υἱὸν ἢ θυγατέρα προῖκα καὶ τὴν δώσωσιν, ἔπειτα ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ἄπορος καὶ δὲν κερδήσῃ ἀπὸ αὐτὸν ἡ γυνὴ τίποτε, δύναται νὰ ἐνάξῃ τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα διὰ νὰ λάβῃ καὶ αὐτὴ μερίδιον τέκνου· διότι ἡ ἄπροικος γυνὴ, ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἄπορος καὶ ἀφήσῃ τέκνα, λαμβάνει ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς τόσον, ὅσον ἔλαβεν ἓν τῶν τέκνων.

17. Ἐὰν πατὴρ προικίσῃ τὴν ἰδίαν του θυγατέρα, ἔπειτα κατεξοδεύσας τὴν περιουσίαν του ἀποθάνῃ ἄπορος καὶ μείνῃ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ὑπόχρεος, δικαιοῦται αὕτη καὶ νικᾷ τὴν θυγατέρα εἰς ὅ,τι ὁ πατὴρ τῆς ἔδωκε καὶ δὲν βλάπτεται ἡ μήτηρ ὡς εἰξεύρουσα τὴν δόσιν· διότι εἰς μόνα ὅσα αὐτὴ ἔδωκεν εἰς τὴν θυγατέρα ἤγουν εἰς τὰ μητρικὰ νικᾶται.

18. Ἡ ἀπαίτησις τῆς προικὸς εἶναι διηνεκὴς καὶ δὲν περικλείεται εἰς χρόνον. Καὶ εὐλόγως· διότι ἡ ἀπαίτησις τῆς προικὸς εἶναι ἐπικρατεστέρα ἀπὸ τὴν ἐνυπόθηκον ἀγωγὴν, ἥτις μετὰ τεσσαράκοντα μόνον ἔτη σβύνεται.

18 Β'. Γυνὴ ἀπαιτοῦσα τὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς πωληθὲν κτῆμα αὐτῆς δὲν περικλείεται εἰς χρόνον.

19. Τὰ πράγματα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς προικὸς

οὐδὲ συναινούσης τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖται· εἰ μὴ δευτέραν ποιήσηται συναίνεσιν αὐτοῖς ἡ γυνὴ μετὰ διετίαν, ἔνθα μέντοιγε δυνατόν ἐστι τὸ ἱκανὸν αὐτῇ γενέσθαι ἐξ ἑτέρων πραγμάτων· ὁ γὰρ παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν παρατήρησιν ἀγοράζων τὰ τοιαῦτα πράγματα τὴν γυναῖκα οὐ προκριματίζει, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτῇ. (*)

20. Δύο προικῶν ὑπό τινος χρεωστουμένων, τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν φαινόμενα πράγματα ἐκδικεῖται ὑπὸ τῶν τεχθέντων ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ γάμου· εἰς δὲ τὰ μὴ φαινόμενα ἔχει προγενεσίαν ἡ πρώτη προῖξ, ἀπαιτουμένη ὑπό τε τῆς γυναικὸς καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων αὐτῆς ἑκατέρας φύσεως.

21. Ἐπηγγείλατό τις τῇ θυγατρὶ προῖκα δοῦναι καὶ οὐκ ἔδωκεν· εἶτα ἔλαβεν ἐκεῖνος γυναῖκα καὶ ἐδέξατο προῖκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐζητεῖτο ποία προτιμηθήσεται ; ἡ πρώτη ἐπαγγελία τῆς προικὸς τῆς θυγατρὸς ἢ ἡ δευτέρα καταβολή, ἣν ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν κατεβάλετο ; καὶ ἐδικαίωσαν οἱ δικασταὶ καὶ ὁ Μάγιστρος τὴν δευτέραν καταβολήν· εἰ γὰρ τοὺς προγενεστέρους δανειστὰς ἡ προῖξ νικᾷ, πολλῷ μᾶλλον περιέσται τῆς ἐπαγγελίας.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐξωπροίκων.

1. Τὰ ἐξώπροικα οὐ γίνονται τοῦ ἀνδρὸς, εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ δοθῶσιν αὐτῷ· καὶ λυομένου τοῦ γάμου κατὰ νόμους οὐκ ἀπαιτοῦνται, καὶ οὐ διὰ τῆς ἐπὶ προικὶ ἀγωγῆς. (Β. XXIX. 1. 5).

2. Ἐὰν τὰ ἐξώπροικα τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ δαπανήσῃ, εἰ μὲν δωρησαμένης ἐκείνης, οὐκ ἐνάγεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ μὴ μόνον εἰς ὃ γέγονε πλουσιώτερος· εἰ δὲ παρὰ γνώμην αὐτῆς, τέλεια πάντα τὰ ἐξώπροικα ἀναγκάζεται ἀποκαταστῆσαι, ἐπειδὴ ἔχει καὶ ἐπὶ τούτοις ὑποθήκην ἡ γυνὴ, ὥσπερ ἐπὶ τῇ προικί.

(*) Μὴ ὑπολάβῃς, ὅτι ὁ χρόνος τῆς διετίας εἶναι ἄλογος· διότι εἰσήχθη κατὰ παράδειγμα τῆς ἀναργυρίας· ὥστε καθὼς εἰς αὐτὴν ἡ παρέλευσις τῆς διετίας κυρόνει τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀνυπόστατον ἀγωγὴν, οὕτω καὶ εἰς

οὐδὲ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς γυναικὸς ἐκποιοῦνται· ἐκτὸς ἐὰν μετὰ διετίαν συναινέσῃ καὶ πάλιν ἡ γυνὴ, ὅπου ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ ἱκανοποιηθῇ αὕτη δι' ἄλλων πραγμάτων· διότι ὁ ἀγοράζων τὰ τοιαῦτα πράγματα παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν διατύπωσιν δὲν βλάπτει τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐνέχεται πρὸς αὐτήν.

20. Ἐάν τις χρεωστῇ δύο προῖκας, τὰ μὲν φανερὰ αὐτῶν πράγματα διεκδικοῦσι τὰ γεννηθέντα ἀπὸ αὐτὸν τὸν γάμον τέκνα· εἰς δὲ τὰ ἀφανῆ ἔχει προτεραιότητα ἡ πρώτη προῖξ, ἐὰν ἀπαιτῆται ἀπὸ τὴν γυναῖκα καὶ ἀπὸ τοὺς κατιόντας αὐτῆς ἀρσενικοὺς ἢ καὶ θηλυκούς.

21. Ὑπεσχέθη τις νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα προῖκα καὶ δὲν ἔδωκεν· ἔπειτα ἐνυμφεύθη ἐκεῖνος καὶ ἔλαβε προῖκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐζητεῖτο ποία θὰ προτιμηθῇ ; ἡ πρώτη ὑπόσχεσις τῆς προικὸς τῆς θυγατρὸς ἢ ἡ δευτέρα καταβολή ; καὶ ἐδικαίωσαν οἱ δικασταὶ καὶ ὁ Μάγιστρος τὴν δευτέραν καταβολήν· διότι ἐὰν ἡ προῖξ νικᾷ τοὺς προγενεστέρους δανειστὰς, πολὺ περισσότερον ὑπερτερεῖ τῆς ὑποσχέσεως.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐξωπροίκων.

1. Τὰ ἐξώπροικα δὲν γίνονται τοῦ ἀνδρὸς, ἐκτὸς ἐὰν δοθῶσιν ἐπίτηδες· καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου κατὰ νόμους δὲν ἀπαιτοῦνται, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς.

2. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἐξοδεύσῃ τὰ ἐξώπροικα τῆς γυναικὸς, εἰ μὲν κατὰ δωρεὰν αὐτῆς, δὲν ἐνάγεται ὁ κληρονόμος του, εἰ μὴ καθ' ὅσον ἔγεινε πλουσιώτερος· εἰ δὲ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτῆς, ἀναγκάζεται ν' ἀποδώσῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὰ ἐξώπροικα, διότι ἡ γυνὴ ἔχει καὶ εἰς ταῦτα, καθὼς καὶ εἰς τὴν προῖκα, ὑποθήκην.

τὸ παρὸν, ἐὰν ἡ γυνὴ ἦναι ἐνήλικος· διότι ἐὰν ἦναι ἀνήλικος, βοηθεῖται καὶ μετὰ τὴν διετίαν.

3. Πᾶσα γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπροίκοις καὶ τοῖς ληγάτοις χωρὶς τῆς προικὸς δύναται καὶ συναλλάσσειν καὶ χαρίζειν καὶ δωρεῖσθαι· καὶ ἔρρωται πάντα. (Β. XXIX. 5. 38.)

4. Ἐπὶ μὲν τῇ προικὶ ὁ ἀνὴρ μέχρις εὐπορίας, ὡς εἴρηται, κακαδικάζεται· οὐ γὰρ ἀρίεται πένεσθαι ὁ ποτὲ κύριος τῆς γυναικὸς χρηματίσας· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξωπροίκοις εἰς τὸ πᾶν καταδικάζεται.

5. Τὰ ἐξώπροικα τῆς γυναικὸς οὐχ' ὑπόκειται ταῖς τοῦ ἀνδρὸς λειτουργίαις, ἀλλ' οὐδὲ αἱ μητέρες ὑπὲρ τούτων ἐνάγονται. Οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ὑπὲρ τῶν τῆς γυναικὸς συναλλαγμάτων οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῶν τοῦ υἱοῦ λειτουργιῶν ἢ συναλλαγμάτων ἢ υἱὸς ὑπὲρ τῶν τοῦ πατρὸς ἢ ἀπελεύθερος ὑπὲρ τῶν τοῦ πάτρωνος. (Β. XXIV. 4. 3.)

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. — Περὶ ὑποβόλου.

1. Ὑπόβολον καλοῦσι τὸ ἐπὶ τῇ ποσότητι τῆς προικὸς, ὅταν ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς ἡ προὶξ ἀπαιτῆται, παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ταύτῃ ὑποβαλλόμενον ἤγουν ὑποτιθέμενον καὶ ὑποκάτω τῆς εἰς πλέον ποσὸν ἀναβιβαζομένης προικὸς, ὡς ὀλιγώτερον παρὰ ταύτην τιθέμενον. Τὸ γὰρ ὑποβάλλειν μετὰ τῶν ἄλλων δηλοῖ καὶ τὸ τιθέναι ὑπό τινι ἰσχυροτέρῳ καὶ πλείονι ἄλλο τι καὶ ἀσθενέστερον καὶ βραχύτερον· ἐκ τούτου γοῦν καὶ τὸ τῆς προικὸς ὑπόβολον ὀνομάζεται. Ὅταν γοῦν γένηται γάμος καὶ συμφωνίαν τὰ δύο μέρη περὶ ὑποβόλου ποιήσωσιν, ἵνα εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς προστεθῇ καὶ τόσον ὑπόβολον, κατὰ τὴν συμφωνίαν ἀποδίδοται τὸ ὑπόβολον. Ὅταν δὲ ἀφήσωσι τοῦτο καὶ οὐδὲν περὶ αὐτοῦ συμφωνήσωσι, ἀπαιτεῖται ὁ τὴν προῖκα ἀποδιδοὺς, ἐπιδιδόναι καὶ χάριν ὑποβόλου καὶ τρίτον τῆς ποσότητος ὅλης, εἰς ἣν ἡ προὶξ περιίσταται· οἷον ἐὰν μία λίτρα ὑπάρχῃ ἡ προὶξ, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, ὅπερ ἐστὶν νομ. κδ'. Καὶ τοῦτο μὲν παρὰ τοῖς νέοις ἕως ἄρτι κρατεῖ, παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς τὸ ὑπόβολον ἕως τοῦ ἡμίσεως τῆς προικὸς ἐψηφίζετο. Εἰ

3. Πᾶσα γυνὴ εἰς τὰ ἐξώπροικα καὶ τὰ κληροδοτήματα ἐκτὸς τῆς προικὸς δύναται καὶ νὰ συναλλάσσεται καὶ νὰ χαρίζῃ καὶ νὰ δωρῇ· καὶ πάντα ἰσχύουσι.

4. Ὁ ἀνὴρ καταδικάζεται διὰ τὴν προῖκα, ὡς ἐλέχθη, μέχρις εὐπορίας· διότι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πένεται ὁ χρηματίσας ποτὲ κύριος τῆς γυναικός· εἰς δὲ τὰ ἐξώπροικα καταδικάζεται διὰ τὸ ὅλον.

5. Τὰ ἐξώπροικα τῆς γυναικὸς δὲν ὑπόκεινται εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλ' οὐδὲ αἱ μητέρες ἐνάγονται περὶ αὐτῶν. Οὐδὲ ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ συναλλάγματα τῆς γυναικὸς οὐδὲ ὁ πατὴρ διὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ υἱοῦ ἢ τὰ συναλλάγματα ἢ ὁ υἱὸς διὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἢ ἀπελεύθερος διὰ τὰ τοῦ πάτρωνος.

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. — Περὶ ὑποβόλου.

1. Ὑπόβολον ὀνομάζουσιν, ὅταν ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς ἀπαιτῆται ἡ προὶξ, τὸ ὑποβαλλόμενον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τῆς προικὸς τὴν ποσότητα, ἤγουν ὑποτιθέμενον καὶ ὑποκάτω τῆς εἰς περισσότερον ποσὸν ἀνερχομένης προικὸς, ὡς ὀλιγώτερον ἀπὸ ταύτην τιθέμενον. Διότι τὸ ὑποβάλλω πρὸς τὰ ἄλλα σημαίνει καὶ τὸ θέτω ὑπὸ δυνατώτερόν τι καὶ πλειότερον ἄλλο τι καὶ ἀδυνατώτερον καὶ ὀλιγώτερον· ἐκ τούτου λοιπὸν ὀνομάζεται καὶ τὸ ὑπόβολον τῆς προικός. Ὅταν λοιπὸν γείνῃ γάμος καὶ τὰ δύο μέρη συμφωνήσωσι περὶ ὑποβόλου, ἵνα προστεθῇ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς καὶ τόσον ὑπόβολον, τὸ ὑπόβολον ἀποδίδεται κατὰ τὴν συμφωνίαν. Ὅταν δὲ ἀφήσωσι τοῦτο καὶ δὲν συμφωνήσωσι τίποτε περὶ αὐτοῦ, ὁ ἀποδίδων τὴν προῖκα ἀπαιτεῖται νὰ προσθέσῃ κατὰ λόγον ὑποβόλου καὶ τρίτον τῆς ὅλης ποσότητος, εἰς ὅσην συμποσοῦται ἡ προὶξ· λ. χ. ἐὰν ἡ προὶξ ὑπάρχῃ μία λίτρα, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, τὸ ὁποῖον εἶναι νομίσματα κδ'. Καὶ τοῦτο μὲν ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἕως τὴν σήμερον, εἰς δὲ τοὺς παλαιοὺς τὸ ὑπόβολον ἐλογίζετο ἕως τὸ ἥμισυ τῆς προικός. Ἐὰν

δὲ ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ, οὐκ ἔχει χώραν ἡ τοῦ ὑποβόλου ἀπαίτησις.

2. Ὅτι τὸ ὑπόβολον οὐ μετὰ τὸν γάμον αὐτίκα κυροῦται, ἀλλὰ δεῖ τὸν ἄνδρα θανάτῳ προαπελθεῖν τῆς γυναικὸς καὶ οὕτω τοῦτο λαβεῖν ὑπόστασιν.

3. Ἡ παρθένος ἔχει τὸ θεώρητρον διὰ τὴν τιμὴν τῆς παρθενίας· ἡ δὲ χήρα οὐκ ἔχει αὐτὸ, ἀλλὰ τὸ συμφωνηθὲν ὑπόβολον καὶ τὸν ἀῤῥαβῶνα.

4. Τῆς γυναικὸς πρὸ τοῦ ἀνδρὸς τελευτησάσης, οὐκ ἔχει χώραν ἡ τοῦ ὑποβόλου ἀπαίτησις, ἀλλὰ μόνον τὸ θεώρητρον δίδοται παρθένῳ οὔσῃ· ταῖς γὰρ δευτερογαμούσαις οὐ δίδοται. Ἔστι δὲ τὸ θεώρητρον ἐπὶ ἑκάστῃ λίτρα τῆς προικὸς νομ. ξξ.

5. Ἐπειδήπερ ἅπαξ κρατεῖν ἔδοξε μὴ ἐξίσου τὰς ἐν τῇ συστάσει τῶν γάμων γίνεσθαι συντελείας, ἀλλ' εἶναι τοῦ ὑποβόλου ἐπὶ πλέον τὴν προῖκα, τοῦτο ἔστω πολιτευόμενον θανάτου φέροντος λύσιν τῷ γάμῳ· εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ ἄτεκνος ἀπίοι καὶ σύμῤῥωνον μὴ παρῇ, ἀνακομιζέτω ἡ γυνὴ τήν τε προῖκα καὶ τὸ ὑπόβολον, καὶ μηδὲν ἔτι πλέον· εἰ δὲ τὴν γυναῖκα ὁ θάνατος διασπάσῃ, τῆς μὲν οἱ κληρονόμοι τὴν προῖκα λαμβανέτωσαν, τῷ ἀνδρὶ δὲ μὴ γινέσθω τῶν ἰδίων ἡ στέρησις, μηδὲ τὰ ἐκείνου ἕτεροι, ἀλλ' αὐτὸς ἐχέτω. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον τοὺς μὲν ἀλλοτρίους ἐκ τῶν ἐκείνου πραγμάτων κερδαίνειν, αὐτὸν δὲ πρὸς τῇ ἀποστερήσει τῆς συζύγου καὶ τῶν οἰκείων ἤτοι τοῦ ὑποβόλου στερεῖσθαι ;

6. Ταύτην οὖν τὴν συνήθειαν ἐπειδήπερ οὐ λυπηρὰν ὁρῶμεν τοῖς πράγμασιν ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐδικαιώσαμεν, νόμου τιμῶμεν ἀξιώματι, καὶ ἔστω γε ἀπὸ τοῦ νῦν νόμου ἰσχὺν, ἀλλ' οὐ συνηθείας κεκτημένη. Εἰ μέντοιγε ἐν μόνῳ τῷ ὑποβόλῳ ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀριθμεῖται ὑπόστασις, μετὰ τῶν παίδων τούτου πάντως συναπολήψεται δεσποτείαν, τοῦ δ' ἄλλου τὴν χρῆσιν ἕξει· εἰ δὲ μὴ ἐξαρκεῖ πρὸς σύστασιν τοῦ ὑποβόλου ἡ περιουσία, τὴν μοῖραν ἡ γυνὴ λήψεται, οὐ κατὰ τὴν εὑρισκομένην τοῦ μειωθέντος ὑποβόλου ποσότητα, ἀλλὰ τοσοῦτον ἔχουσα, ὅσον ἂν ἔσχεν, εἰ μηδὲν ἐλαττού-

δὲ ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ, δὲν ἔχει χώραν ἡ ἀπαίτησις τοῦ ὑποβόλου.

2. Τὸ ὑπόβολον δὲν κυροῦται εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον, ἀλλ' ἀνάγκη ν' ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ πρὸ τῆς γυναικὸς καὶ οὕτω νὰ λάβῃ τοῦτο ὑπόστασιν.

3. Ἡ παρθένος ἔχει τὸ θεώρητρον διὰ τὴν τιμὴν τῆς παρθενίας· ἡ δὲ χήρα δὲν ἔχει αὐτὸ, ἀλλὰ τὸ συμφωνηθὲν ὑπόβολον καὶ τὸν ἀῤῥαβῶνα.

4. Ἐὰν ἡ γυνὴ ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἡ ἀπαίτησις τοῦ ὑποβόλου δὲν ἔχει χώραν, ἀλλὰ μόνον τὸ θεώρητρον δίδεται ἂν ἦτον παρθένος· διότι εἰς τὰς δευτεροϋπάνδρους δὲν δίδεται. Τὸ δὲ θεώρητρον εἶναι εἰς ἑκάστην λίτραν προικὸς νομίσματα ξξ.

5. Ἐπειδὴ ἅπαξ ἐπεκράτησεν ὥστε αἱ συνεισφοραὶ πρὸς σύστασιν γάμου νὰ μὴ γίνωνται ἐξίσου, ἀλλ' ἡ προῖξ νὰ ἦναι περισσοτέρα τοῦ ὑποβόλου, τοῦτο ὀφείλει νὰ ἰσχύῃ ὅταν ὁ θάνατος διαλύῃ τὸν γάμον· καὶ εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ ἀποθνήσκει ἄτεκνος καὶ συμφωνία δὲν ὑπάρχει, ἀναλαμβάνει ἡ γυνὴ τὴν προῖκα καὶ τὸ ὑπόβολον, καὶ τίποτε περιπλέον· εἰ δὲ ἀποθάνῃ ἡ γυνὴ, οἱ κληρονόμοι της ἀναλαμβάνουσι τὴν προῖκα, ὁ δὲ ἀνὴρ δὲν στερεῖται τὰ ἰδικά του, μηδὲ ἄλλοι λαμβάνουσι τὰ πράγματά του, ἀλλὰ αὐτὸς τὰ ἔχει. Διότι πῶς δὲν εἶναι ἄτοπον οἱ μὲν ἐξωτικοὶ νὰ κερδαίνωσι τὰ πράγματα αὐτοῦ, οὗτος δὲ ἐκτὸς τῆς στερήσεως τῆς συζύγου νὰ στερῆται καὶ τὰ πράγματά του ἤτοι τὸ ὑπόβολον ;

6. Ἐπειδὴ λοιπὸν βλέπομεν ὅτι ἡ συνήθεια αὕτη δὲν εἶναι λυπηρὰ εἰς τὰ πράγματα τῶν ἀποθανόντων καθὼς καὶ εἰς ἄλλα ἐδικαιώσαμεν, τιμῶμεν αὐτὴν μὲ ἀξίαν νόμου, καὶ ἀπὸ σήμερον ἔχει νόμου καὶ ὄχι συνηθείας ἰσχύν. Καὶ εἰ ἡ μὲν περιουσία τοῦ ἀνδρὸς συνίσταται εἰς μόνον τὸ ὑπόβολον, μὲ τὰ τέκνα αὐτοῦ συναπολαύει ἐξάπαντος τὴν κυριότητα, τοῦ δὲ ἐπιλοίπου ἔχει τὴν χρῆσιν· εἰ δὲ δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ ὑποβόλου, λαμβάνει ἡ γυνὴ τὸ μέρος ὄχι κατὰ τὴν εὑρισκομένην τοῦ ἐλαττωθέντος

μενον, ἀλλὰ πλῆρες καὶ τὸ ὑπόβολον ἐγνωρίζετο· ταύτης οὖν διδομένης τῇ γυναικὶ μερίδος, τὰ παραλειπόμενα ἔστω τῶν παίδων· εἰ δὲ μηδὲν ὑπολίποιτο, ὡς κλῆρον τὴν ἀκληρίαν ἀποίσονται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ γυναικός· ἀνὴρ δὲ ἅπαις μὲν ὤν, καθάπερ ἐν ἄλλοις διατέτακται, οὐδὲν οὔτε λήψεται οὔτε ζημιωθήσεται· παίδων δὲ πατὴρ γεγονὼς καὶ μὴ δευτέροις γάμοις τὸν πρὸς τὴν γυναῖκα πόθον μαράνας καὶ αὐτὸς λήψεται μοῖραν παιδὸς τεκνοτροφίας τε ἕνεκεν καὶ τῆς διασεσωσμένης αὐτῷ πρὸς τὸν πρῶτον γάμον αἰδοῦς καὶ τιμῆς.

7. Ταύτην δὲ τὴν μοῖραν ἐν λογισμῷ ὁ ἀνὴρ ὑποβαλλέσθω, κἂν μὲν φαίνοιτο ἐπ' ἴσον φθάνουσα τῷ ὑποβόλῳ ἡ ὑπερεκτεινομένη, ἐξαρκεῖσθαι ἐπὶ ταύτῃ τὸν λαμβάνοντα διὰ τὸ πάντως ἢ κερδαίνειν ἢ μηδεμίαν ζημίαν ὑφίστασθαι· εἰ δ' οὐκ ἐξικνεῖται ἡ μοῖρα, ἀλλ' ἐνδεῖ τοῦ ὑποβόλου, μήτε τῶν οἰκείων ὁ ἀνὴρ διδότω, μήτε τῶν τῆς γυναικὸς ὑπάρξεων λαμβανέτω.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. — Περὶ δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

1. Μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὐκ ἔρρωται δωρεὰ διὰ τὸν ἔρωτα, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς διαζυγίου πρόφασιν ἐκ τοῦ μὴ δωρεῖσθαι καὶ διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὸν εὔπορον ἄπορον καὶ τὸν ἄπορον εὔπορον. (Β. XXX. 1. 1.)

2. Οὐ μόνον ἐπὶ τῶν συνεστώτων γάμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κεκωλυμένων ἀνίσχυροί εἰσιν αἱ δωρεαί. (Β. XXX. 1. 3).

3. Γαμετῇ μὲν δωρεῖσθαι κεκώλυται· παλλακῇ δὲ δωρεῖσθαι οὐ κεκώλυται. (XLVII. 1. 30.)

4. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρησάμενος τῇ γυναικὶ τελευτήσῃ ἐφησυχάσας τῇ δωρεᾷ, βεβαιοῦται ἡ δωρεὰ καὶ παρ' οὐδενὸς ἀνατρέπεται. (Β. XXX. 1. 32.)

5. Τὰ τῷ ἀνδρὶ παρὰ τῆς γυναικὸς δωρούμενα διὰ τὸ τυχεῖν αὐτὸν ἀξίας ἔρρωται μέχρι τοῦ προχωροῦντος ποσοῦ.

ὑποβόλου ποσότητα, ἀλλὰ καθ' ὅσον θὰ ἐλάμβανεν ἂν δὲν ἐλαττοῦτο ποσῶς, ἀλλὰ διεσώζετο πλῆρες καὶ τὸ ὑπόβολον· ἐὰν λοιπὸν δίδεται εἰς τὴν γυναῖκα τὸ μερίδιον τοῦτο, τὰ ὑπόλοιπα εἶναι τῶν τέκνων· ἐὰν δὲ δὲν ἀπομένῃ τίποτε, φέρουσιν ὡς κλῆρον τὴν ἀκληρίαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ γυναικός· ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ εἶναι ἄτεκνος, ὡς ἀλλαχοῦ διετάχθη, οὔτε λαμβάνει οὔτε ζημιοῦται τίποτε· ἐὰν δὲ ἔγεινε πατὴρ τέκνων καὶ τὸν πόθον πρὸς τὴν γυναῖκα δὲν ἐμάρανε μὲ δεύτερον γάμον καὶ αὐτὸς λαμβάνει τέκνου μερίδιον διὰ τεκνοτροφίαν καὶ διὰ τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν τὰ ὁποῖα διεφύλαξε πρὸς τὸν πρῶτον γάμον.

7. Τὸ δὲ μερίδιον τοῦτο ὑποβάλλει ὁ ἀνὴρ εἰς σκέψιν, καὶ ἐὰν μὲν φαίνεται ὅτι εἶναι ἴσον μὲ τὸ ὑπόβολον ἢ μεγαλείτερον, ὁ λαμβάνων ἐξαρκεῖται εἰς τοῦτο καθόσον ἢ κερδαίνει ἀναμφιβόλως ἢ ποσῶς δὲν ζημιοῦται· ἐὰν δὲ τὸ μερίδιον δὲν ἐξαρκεῖ, ἀλλὰ ὑπολείπεται τοῦ ὑποβόλου, μήτε ἀπὸ τὰ ἰδικά του δίδει ὁ ἀνὴρ, μήτε ἀπὸ τῆς γυναικὸς τὰ ὑπάρχοντα λαμβάνει.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. — Περὶ δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

1. Μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεὰ δὲν ἰσχύει διὰ λόγον ἀγάπης, καὶ διὰ νὰ μὴ ἔχωσι πρόφασιν διαζυγίου ὡς μὴ δωρούμενοι καὶ διὰ νὰ μὴ γείνῃ ὁ μὲν εὔπορος ἄπορος, ὁ δὲ ἄπορος εὔπορος.

2. Αἱ δωρεαὶ εἶναι ἀνίσχυροι ὄχι μόνον εἰς τοὺς συνεστῶτας γάμους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀπηγορευμένους.

3. Ἡ πρὸς τὸν σύζυγον δωρεὰ ἐμποδίζεται· δὲν ἐμποδίζεται ὅμως ἡ πρὸς τὴν παλλακὴν δωρεά.

4. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσας εἰς τὴν γυναῖκα ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ μετακινήσῃ τὴν δωρεὰν, ἡ δωρεὰ κυροῦται καὶ δὲν ἀνατρέπεται ἀπὸ κανένα.

5. Τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα δωρούμενα διὰ νὰ τύχῃ ἀξίωμα ἰσχύουσι μέχρι τῆς παραχωρηθείσης ποσότητος.

6. Ἐὰν γυνὴ ἐν συνισταμένῳ τῷ γάμῳ δωρήσηται τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ, ἔῤῥωται ἡ δωρεά. (Β. XXX. 1. 82).

7. Οὔτε ἡ γυνὴ δωρεῖται τῷ ἀνδρὶ οὔτε ὁ πενθερὸς τῷ γαμβρῷ οὔτε τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτῶν ἢ τοῖς ἔχουσιν αὐτοὺς ὑπεξουσίους· εἰ δὲ μή ἐστιν ὁ πενθερὸς συνυπεξούσιος τῷ ἀνδρὶ ἢ μὴ ἔχει αὐτὸν ὑπεξούσιον, οὐ κωλύεται δωρεῖσθαι τῷ πενθερῷ καὶ τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτοῦ καὶ τῷ ὑπεξούσιον αὐτὸν ἔχοντι.

8. Οὐ καλῶς ὁ πενθερὸς δωρεῖται τῇ νύμφῃ ἢ τῷ γαμβρῷ θανάτου αἰτίᾳ· κἂν γὰρ ὁ πενθερὸς ἀποθάνῃ, μένει τὸ συνοικέσιον καὶ ἀδιάφορον, εἴτε τὸν υἱὸν εἴτε τὴν θυγατέρα ἀπόκληρον ἐποίησε· διαζυγίου δὲ χάριν καλῶς δωρεῖται. (Β. XXX. 1. 50).

9. Καὶ οἱ συνεπεξούσιοι τῶν γεγαμημένων ἐλεύθεροί τε καὶ δοῦλοι κωλύονται δωρεῖσθαι καὶ οἱ ὑπεξούσιοι τοῖς ὑπεξουσίοις. Ὅθεν ἡ γυνή μου τῷ ὑπεξουσίῳ μου υἱῷ οὐκ ἐρρωμένως δωρεῖται, εἰ μὴ ἐπὶ τὰ κάστρα ἀπιόντι· ἰδιόκτητον γὰρ αὐτοῦ γίνεται. Καὶ ὁ ὑπεξούσιός μου ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου πεκουλίου καλῶς δωρεῖται τῇ γαμετῇ μου. Ὁ οὖν ἔχων υἱὸν αὐτεξούσιον καὶ τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ καὶ τῇ νύμφῃ δωρεῖσθαι κεκώλυται.

10. Ἡ πενθερὰ τῇ νύμφῃ καὶ ἡ νύμφη τῇ πενθερᾷ δωρεῖται, οὐ γὰρ ὕπεστι λόγος ὑπεξουσιότητος.

11. Εἰ μὲν μὴ ἔχων πρόθεσιν ὁ ἀνὴρ πωλῆσαι πέπρακε τῇ γυναικὶ διὰ τὸ δωρεῖσθαι αὐτῇ, ἄκυρος ἡ πρᾶσις· εἰ δὲ πωλῆσαι βουλόμενος ὀλίγου πέπρακεν, εἰς ὃ γέγονεν ἡ γυνὴ πλουσιωτέρα, ἀκυροῦται· τυχὸν γὰρ δοῦλον ιέ. νομ. ἄξιον ἐπώλησεν εἰς πέντε νομ. καὶ νῦν ἄξιός ἐστι δέκα νομ., δίδωσιν ἐν ᾧ νῦν ἐστιν εὐπορωτέρα. (Β. XXX. 1. 5).

12. Ἐπὶ τῶν κεκωλυμένων εἰ μὲν φαίνονται τὰ δωρηθέντα, ἐκδικεῖται· εἰ δὲ δεδαπάνηται, ἀπαιτεῖται ὁ δεξάμενος, μέχρις οὗ γένηται εὐπορώτερος. (Β. XXX. 1. 5).

13. Καλῶς ἀλλήλοις θανάτου αἰτίᾳ δωροῦνται· εἰς καιρὸν γὰρ

6. Ἐὰν γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου δωρήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν της θυγατέρα, ἰσχύει ἡ δωρεά.

7. Οὔτε ἡ γυνὴ δωρεῖ εἰς τὸν ἄνδρα, οὔτε ὁ πενθερὸς εἰς τὸν γαμβρὸν οὔτε εἰς τοὺς ὑπεξουσίους αὐτῶν ἢ εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτοὺς ὑπεξουσίους· εἰ δὲ ὁ πενθερὸς δὲν εἶναι συνυπεξούσιος μὲ τὸν ἄνδρα ἢ δὲν ἔχει αὐτὸν ὑπεξούσιον, δὲν ἀπαγορεύεται νὰ γίνωνται δωρεαὶ πρὸς τὸν πενθερὸν καὶ πρὸς τοὺς ὑπεξουσίους αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ἔχοντα αὐτὸν ὑπεξούσιον.

8. Ὁ πενθερὸς δὲν δωρεῖ ὀρθῶς εἰς τὴν νύμφην ἢ τὸν γαμβρὸν διὰ αἰτίαν θανάτου· διότι καὶ ἐὰν ὁ πενθερὸς ἀποθάνῃ, μένει τὸ συνοικέσιον καὶ ἀδιάφορον ἐὰν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἀπεκλήρωσε· χάριν δὲ διαζυγίου καλῶς δωρεῖ.

9. Καὶ οἱ συνυπεξούσιοι τῶν συζύγων ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι ἐμποδίζονται νὰ δωρῶσι καὶ οἱ ὑπεξούσιοι πρὸς τοὺς ὑπεξουσίους. Ὅθεν ἡ γυνή μου δὲν δωρεῖ ἰσχυρῶς πρὸς τὸν ὑπεξούσιόν μου υἱὸν, ἐκτὸς ἐὰν ἀπέρχεται εἰς τὸ στρατόπεδον· διότι γίνεται ἴδιον αὐτοῦ. Καὶ ὁ ὑπεξούσιός μου καλῶς δωρεῖ εἰς τὴν σύζυγόν μου ἀπὸ τὸ ἰδιόκτητον αὐτοῦ χρημάτιον. Ὁ ἔχων λοιπὸν υἱὸν ὑπεξούσιον ἀπαγορεύεται νὰ δωρῇ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σύζυγον καὶ εἰς τὴν νύμφην.

10. Ἡ πενθερὰ εἰς τὴν νύμφην καὶ ἡ νύμφη εἰς τὴν πενθερὰν δωρεῖ· διότι δὲν ὑπάρχει λόγος ὑπεξουσιότητος.

11. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ μὴ ἔχων πρόθεσιν νὰ πωλήσῃ ἐπώλησεν εἰς τὴν σύζυγον διὰ νὰ δωρήσῃ πρὸς αὐτὴν, ἡ πώλησις εἶναι ἄκυρος· ἐὰν δὲ θέλων νὰ πωλήσῃ ἐπώλησε δι' ὀλιγώτερον, ἀκυροῦται εἰς ὅ,τι ἡ γυνὴ ἔγεινε πλουσιωτέρα· διότι ἐπώλησε τυχὸν δοῦλον ἀξίζοντα δεκαπέντε νομίσματα ἀντὶ πέντε καὶ σήμερον ἀξίζει δέκα, δίδει ἐκεῖνο καθ' ὃ τὴν σήμερον εἶναι πλουσιωτέρα.

12. Εἰς τὰς ἀπηγορευμένας δωρεὰς εἰ μὲν φαίνονται τὰ δωρηθέντα, διεκδικοῦνται· εἰ δὲ ἐξοδεύθησαν, ὁ δεχθεὶς ἀπαιτεῖται εἰς ὅ,τι ἔγεινε πλουσιώτερος.

13. Οἱ σύζυγοι καλῶς δωροῦσι πρὸς ἀλλήλους δι' αἰτίαν θανά-

ἀναφέρεται, ἐν ᾧ ὁ γάμος παύεται καὶ τῷ θανάτῳ τοῦ δωρησαμένου γίνεται τοῦ λαβόντος, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τοῦ δωρησαμένου ἐστί. (Β. XXX. 1. 9—11).

14. Πᾶσα δὲ δωρεὰ θανάτου αἰτίᾳ μεταξὺ τῶν συνοικούντων ἔρρωται. Διαζυγίου γινομένου ἡ θανάτου αἰτίᾳ δωρεὰ οὐκ ἔρρωται, ἀλλ' ἀκυροῦται. (Β. XXX. 1. 14).

15. Καλῶς δωροῦμαι τῇ γαμετῇ μου τὸ ἀρκοῦν πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ καυθέντος αὐτῆς οἴκου. (Β. XXX. 1. 26).

16. Αἱ πρὸ τοῦ γάμου δωρεαὶ ἰσχύουσι, κἂν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ γαμηθῶσιν. (Β. XXX. 1. 26.)

17. Ἐὰν ἥττω τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν ἀγαγόμενός τις δωρήσηται αὐτῇ, εἰ μὲν προῆν ἡ μνηστεία, μένει καὶ ὡς πρὸς μνηστὴν ἡ δωρεὰ ἔρρωται· εἰ δὲ μὴ προῆν μνηστεία, ἄκυρος ἡ δωρεά· οὐ γὰρ πρὸς ἐξωτικὴν, ἀλλ' ὡς πρὸς γαμετὴν ἐγένετο.

18. Ἐὰν δὲ δωρεᾶς ἐν γάμῳ γενομένης συμβῇ συναποθανεῖν τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, οὐχ ἕτερος ἐνάγει· ἐπειδὴ οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέζησε τῷ ἑτέρῳ. (Β. XXX. 1. 30.)

ΤΙΤΑ. ΙΕ'. — Περὶ Λύσεως Γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτοῦ.

1. Ἐπειδὴ πολλὰς ἐν τοῖς παλαιοῖς νόμοις εὕρομεν αἰτίας, ἐξ ὧν εὐχερῶς αἱ τῶν γάμων διαλύσεις γίνονται, τούτου ἕνεκα συνείδομεν ἐκ τούτων περιελεῖν τινας, αἵπερ ἡμῖν ἀνάξιαι πρὸς τὸ διαλύειν τοὺς γάμους ἐράνησαν, καὶ ταύτας μόνον ὀνομαστὶ τῷ παρόντι ἐντάξαι νόμῳ, ὑπὲρ ὧν εὐλόγως τοὺς γάμους δίχα ποινῆς ἔξεστι διαλύειν.

2. Διαλύεται ὁ γάμος κατὰ πρόφασιν ἀναγκαίαν τε καὶ οὐκ ἄλογον, ὅταν τις οὐκ οἷός τε εἴη συνιέναι τῇ γυναικὶ καὶ τὰ παρὰ τῆς φύσεως ἀνδράσι δεδομένα πράττειν, ἀλλὰ τριετία μὲν παραδράμῃ ἐκ τοῦ τῶν γάμων καιροῦ, ὁ δὲ ὅτι τατς ἀληθείαις ἐστὶν ἀνὴρ, οὐ δεικνύει· πάρεστι γὰρ τῇ γυναικὶ ἢ τοῖς γε αὐτῆς πα-

του· διότι ἀναφέρεται εἰς καιρὸν καθ' ὃν ὁ γάμος παύει καὶ μὲ τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ γίνεται τοῦ λαβόντος, εἰς δὲ τὸ μεταξὺ εἶναι τοῦ δωρητοῦ.

14. Πᾶσα δωρεὰ μεταξὺ τῶν συζύγων δι' αἰτίαν θανάτου ἰσχύει. Ἐὰν δὲ γείνῃ διαζύγιον ἡ δωρεὰ δι' αἰτίαν θανάτου δὲν ἰσχύει, ἀλλ' ἀκυροῦται.

15. Καλῶς δωρῶ εἰς τὴν σύζυγόν μου ὅσον ἀρκεῖ πρὸς ἀνανέωσιν τῆς καυθείσης οἰκίας της.

16. Αἱ προγαμιαῖαι δωρεαὶ ἰσχύουσι καὶ ἐὰν τὴν αὐτὴν ἡμέραν νυμφευθῶσιν.

17. Ἐάν τις νυμφευθεὶς μὲ μικροτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν κάμῃ πρὸς αὐτὴν δωρεὰν, εἰ μὲν προϋπῆρχεν ἡ μνηστεία, μένει καὶ ὡς πρὸς τὴν μνηστὴν ἰσχύει ἡ δωρεὰ· εἰ δὲ μνηστεία δὲν προϋπῆρχεν, ἡ δωρεὰ εἶναι ἄκυρος· διότι δὲν ἔγεινε πρὸς ἐξωτικὴν ἀλλὰ ὡς πρὸς σύζυγον.

18. Ἐὰν δὲ συνεστῶτος τοῦ γάμου γείνῃ δωρεὰ καὶ συμβῇ ν' ἀποθάνωσιν ὁμοῦ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ, ἄλλος δὲν ἐνάγει· διότι κανεὶς αὐτῶν δὲν ἐπέζησε μετὰ τὸν ἄλλον.

ΤΙΤΑ. ΙΕ'. — Περὶ διαλύσεως γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτοῦ.

1. Ἐπειδὴ εἰς τοὺς παλαιοὺς νόμους εὕρομεν πολλὰς αἰτίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας εὐκόλως διαλύεται ὁ γάμος, τούτου ἕνεκα ἐκρίναμεν εὔλογον ν' ἀφαιρέσωμέν τινας ἀπὸ αὐτὰς, ὅσαι μᾶς ἐράνησαν ἀνάξιαι πρὸς διάλυσιν τοῦ γάμου, καὶ ταύτας μόνον ὀνομαστὶ νὰ κατατάξωμεν εἰς τὸν παρόντα νόμον, διὰ τὰς ὁποίας εὐλόγως ἐπιτρέπεται νὰ διαλύηται ὁ γάμος χωρὶς ποινήν.

2. Διαλύεται ὁ γάμος κατὰ πρόφασιν ἀναγκαίαν καὶ εὔλογον, ὅταν ἦναί τις ἀνίκανος νὰ συνευρίσκεται μὲ τὴν γυναῖκα καὶ νὰ πράττῃ κατὰ φύσιν τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τριετία μὲν νὰ παρέλθῃ ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ γάμου, αὐτὸς δὲ δὲν δεικνύει ὅτι εἶναι ἀ-

τράσι διαζευγνύναι τὸ συνοικέσιον καὶ στεῖλαι διάλυσιν, κἂν εἰ μὴ βούλοιτο τοῦτο ὁ συνοικῶν. Κἀνταῦθα ἡ μὲν προῖξ ἥτις ἐστὶν ὅλως ἐπιδεδομένη, ἀκολουθήσει τῇ γυναικί, καὶ ἀποδώσει ταύτην ὁ ἀνήρ, εἴγε τύχοι λαβών· ἡ δὲ διὰ τὸν γάμον ἤτοι ἡ πρὸ τοῦ γάμου δωρεὰ μένει παρὰ τῷ ἀνδρὶ οὐδὲν οἴκοθεν ζημιουμένῳ.

3. Θεσπίζομεν καὶ τὸν ἐν αἰχμαλωσίᾳ διαλύεσθαι τοῦ γάμου οὐχ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἕως μέν ἐστι φανερὸν, περιεῖναι ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τὴν γαμετὴν, μένειν ἄλυτα τὰ συνοικέσια συγχωροῦμεν, καὶ οὐκ ἐλεύσεται πρὸς δευτέρους γάμους οὔτε γυνὴ οὔτε ἀνὴρ, εἰ μὴ βούλοιτο δοκεῖν κατὰ προπέτειαν τοῦτο πρᾶξαι καὶ ὑποπεσεῖν ταῖς ποιναῖς· ὁ μὲν τῇ τῆς προγάμου δωρεᾶς φαμὲν ἐκτίσει, ἡ δὲ τῇ τῆς προικός. Εἰ δὲ ἄδηλον καθειστήκει, πότερον περίεστιν ἢ μὴ τὸ εἰς πολεμίους ἀφικνούμενον πρόσωπον, τηνικαῦτα πενταετίαν μενετέον, εἴτε τῷ ἀνδρὶ εἴτε τῇ γυναικί· μεθ' ἣν εἴτε σαρῆ γένοιτο τὰ τῆς τελευτῆς, εἴτε ἄδηλα μένει, γαμεῖν ἔξεστιν ἀκινδύνως· καὶ οὐδεὶς ἐνταῦθα κερδαίνει οὔτε ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα οὔτε ἡ γυνὴ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν, ἀλλ' ἕκαστος ἐπὶ τῶν οἰκείων μένει.

4. *Νεαρὰ τοῦ Κυροῦ Λέοντος.* Ἡ δὲ κ'. νεαρὰ αὕτη περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τὰς τῶν αἰχμαλώτων γυναῖκάς φησιν ἑτέροις συνάπτεσθαι, ἀλλ' ὅσοις ἂν δήποτε χρόνοις ἐν αἰχμαλωσίᾳ ᾖ τὸ ἐκεῖ ταλαιπωρούμενον, περιμένειν τὸ ἕτερον πρόσωπον, κἂν μήτε ἔγγραφος δήλωσις, μήτε ἄγραφος ἐκεῖθεν καταλαμβάνῃ.

5. Ὅτι καὶ μανίας ἐπιγενομένης ἐνὶ τῶν συνοικούντων ὁ γάμος διαλύεται, ὡς ἐν τῷ περὶ συνανέσεως μνηστείας τίτλῳ δηλοῦται πλατύτερον.

6. Ἡ Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος ἄδειαν δίδωσι τῷ ἀνδρὶ διασπᾶν τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γάμον, ἐξεπίτηδες ἀμβλωσκούσης τὴν ἐκείνου σποράν.

7. Ὁ δὲ ιέ. κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρίας ὁ δαιμονῶσαν ἔχων φησὶ γυναῖκα εἰ ἄλλην λήψεται, μοιχᾶται.

ληθῶς ἀνήρ· διότι συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα ἢ τοὺς γονεῖς αὐτῆς νὰ διαλύωσι τὸ συνοικέσιον καὶ νὰ στέλλωσι διαζύγιον καὶ ἐὰν δὲν θέλῃ τοῦτο ὁ σύζυγος. Καὶ ἐνταῦθα ἡ μὲν προῖξ, ἥτις παρεδόθη ἐξ ὁλοκλήρου, ἀκολουθεῖ τὴν γυναῖκα, καὶ τὴν ἀποδίδει ὁ ἀνὴρ, ἂν τὴν ἔλαβεν· ἡ δὲ προγαμιαία δωρεὰ μένει εἰς τὸν ἄνδρα ὅστις δὲν ζημιοῦται τίποτε ἀπὸ τὰ ἰδικά του.

3. Διατάττομεν καὶ ὁ ὑποπεσὼν εἰς αἰχμαλωσίαν διαλύει τὸν γάμον ὄχι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἕως ὅτου μὲν εἶναι φανερὸν ὅτι ζῇ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ, συγχωροῦμεν τὸ συνοικέσιον νὰ μένῃ ἀδιάλυτον, καὶ δὲν ἔρχεται εἰς δεύτεραν γάμον οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε ἡ γυνὴ, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ νομισθῇ ὅτι ἔπραξε τοῦτο κατὰ προπέτειαν καὶ νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὰς ποινάς· ὁ μὲν ἀνὴρ εἰς τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς τὴν καταβολὴν, ἡ δὲ γυνὴ εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς προικός. Ἐὰν δὲ ἦναι ἄδηλον ἂν τὸ περιελθὸν εἰς τοὺς πολεμίους πρόσωπον ὑπάρχῃ ἢ ὄχι, τότε εἴτε ὁ ἀνὴρ εἴτε ἡ γυνὴ περιμένει πέντε ἔτη· μετὰ ταῦτα δύναται νὰ νυμφευθῇ ἀκινδύνως εἴτε γείνῃ γνωστὸς ὁ θάνατος, εἴτε μένει ἄδηλος· καὶ ἐκ τούτου κανεὶς δὲν κερδαίνει οὔτε ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα οὔτε ἡ γυνὴ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν, ἀλλ' ἕκαστος ἔχει τὰ ἰδικά του.

4. Ἡ δὲ κ'. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὰς γυναῖκας τῶν αἰχμαλώτων νὰ συνάπτωνται μὲ ἄλλους, ἀλλ' εἰς ὁσαδήποτε ἔτη εἶναι εἰς αἰχμαλωσίαν τὸ ταλαιπωρούμενον πρόσωπον, τὸ ἄλλο πρόσωπον νὰ περιμένῃ, καὶ ἐὰν καμμία εἴδησις εἴτε ἔγγραφος εἴτε ἄγραφος δὲν ἔρχεται ἐκεῖθεν.

5. Καὶ τρέλα ἐὰν ἐπισυμβῇ εἰς ἕνα τῶν συζύγων ὁ γάμος διαλύεται, καθὼς εἰς τὸν περὶ συνανέσεως μνηστείας τίτλον πλατύτερον φανερώνεται.

6. Ἡ νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος δίδει ἄδειαν εἰς τὸν ἄνδρα νὰ διαλύῃ τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς γάμον του, ἥτις ἐπίτηδες σκοτόνει τὰ ἀπὸ τὸ αἷμα του ἔμβρυα.

7. Ὁ δὲ ιέ. κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας λέγει ὅτι ὁ ἔχων γυναῖκα δαιμονιζομένην ἐὰν λάβῃ ἄλλην, μοιχεύεται.

8. Ἐλεγχθέντος τινὸς ὡς ἀπεκάρη καὶ τὸ ἱερὸν ἀποθέμενος σχῆμα εἰς γάμον ἦλθε, διελύθη ὁ γάμος καὶ οἱ τοῦτον συναινέσαντες καὶ τὸν γάμον συνειδότες ἐτιμωρήθησαν.

9. Ὅταν ἄσκησιν θάτερον ἕληται τῶν μερῶν πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβατνον ὁδὸν καὶ τὸν ἐν ἀγνοίᾳ βίον αἱρούμενον, τηνικαῦτα κελεύομεν παῤῥησίαν εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ πρὸς τὰ καλλίω μεθισταμένῳ, διαλύειν τὸ συνοικέσιον καὶ ἀναχωρεῖν μετά τινος βραχείας ὑπολελειμμένης τῷ καταλελειμμένῳ παραμυθίας, ὅπερ ἂν συμφωνήσειαν οἱ συμβάλλοντες ἀπὸ τελευτῆς γενέσθαι κέρδος, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καταλελειμμένον παρὰ θατέρου εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ καθειστήκει· διότι καὶ οὗτος τόγε ἐπὶ τῷ συνοικήσαντι δοκεῖ τελευτᾶν ἑτέραν ἀνθ' ἑτέρας βίου πορείαν ἑλόμενος.

10. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου διαπεπαρθενευμένην εὕρῃ, ἣν ὡς παρθένον ὁ ἀνὴρ ταύτης ἠγάγετο, καὶ δείξῃ τοῦτο παρευτίκα δι' ἐναργοῦς ἀποδείξεως, διαλύεσθαι καὶ τοῦτον τὸν γάμον ὁ Πατρίκιος ἔλεγε, μὴ κατακρινομένης τῆς γυναικὸς ἐπὶ μοιχείᾳ διὰ τὸ πρὸ τοῦ γάμου πεπλημμεληκέναι τὸ ἁμάρτημα.

11. Εἰ συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος ἢ ἡ γυνὴ μόνη εἰς μοναστήριον εἰσέλθοι, διαλυέσθω ὁ γάμος δίχα διαζυγίου, μεθὸ μέντοι τὸ πρόσωπον τὸ εἰσερχόμενον εἰς μοναστήριον τὸ σχῆμα λάβοι· καὶ εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ τὸν μοναχικὸν ἐπιλέξηται βίον, ἀποκαθιστάτω τῇ γυναικὶ καὶ τὴν προῖκα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀπ' αὐτῆς ἔλαβε, καὶ πρὸς τούτοις ἐκ τῆς γαμικῆς δωρεᾶς τοσοῦτον, ὅσον μέρος ἐκ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνδρὸς ἥρμοζε τῇ γυναικὶ κατὰ τὸ σύμφωνον τὸ τῆς προικῴοις συμβολαίοις ἐμφερόμενον· εἰ δὲ γυνὴ εἴη ἡ εἰς τὸ μοναστήριον εἰσελθοῦσα, τὸν ὅμοιον τρόπον παρακρατείτω ὁ ἀνὴρ τὴν γαμικὴν δωρεὰν καὶ τὸν κάσον τῆς προικὸς τὸν ἀπὸ τῆς τελευτῆς τῆς γυναικὸς συμφωνηθέντα καὶ τὸ λοιπὸν τῆς προικὸς τῇ γυναικὶ ἀποκαθιστᾶν κακκελευόμεθα καὶ εἴτι ἄλλο ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναικὸς παρ' αὐτῷ εὑρεθείη. Ἀμφοτέρων δὲ τὸν μοναχικὸν βίον ἐπανῃρημένων, κελεύομεν ἀργούντων τῶν προικιμαίων συμῴνων τὸν ἄνδρα παρακρατεῖν τὴν γαμικὴν δωρεὰν

8. Ἐξελεγχθέντος τινὸς ὅτι ἀπεκάρη καὶ ἀποθέσας τὸ ἱερὸν σχῆμα ἦλθεν εἰς γάμον, διελύθη ὁ γάμος καὶ οἱ συναινέσαντες καὶ γνωρίζοντες τὸν γάμον ἐτιμωρήθησαν.

9. Ὅταν ὁ εἷς τῶν συζύγων προτιμήσῃ ἀσκητείαν μεταβαίνων πρὸς τὴν σωτήριον ὁδὸν καὶ προτιμῶν τὸν σῴῤῥονα βίον, τότε διατάσσομεν νὰ ἔχῃ ἄδειαν καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ πρὸς τὰ σωτήρια μεταβαίνων νὰ διαλύῃ τὸ συνοικέσιον καὶ ν' ἀναχωρῇ ἀφίνων μικρὰν παρηγορίαν πρὸς τὸν ἐγκαταλειπόμενον, ὅ,τι κέρδος συμφωνήσωσιν οἱ συναλλάξαντες νὰ γείνῃ ἀπὸ θάνατον, τοῦτο πρέπει νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τὸν ἄλλον ὁ ἐγκαταλειπόμενος εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ εἶναι· διότι καὶ οὗτος ὡς πρὸς τὸν ἕτερον σύζυγον θεωρεῖται ὅτι ἀποθνήσκει ἀφοῦ ἐπροτίμησεν ἄλλην ἀντ' ἄλλης ὁδὸν βίου.

10. Ἐὰν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ εὕρῃ ἐκπαρθενευμένην ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ ἀνὴρ ὡς παρθένον, καὶ δείξῃ τοῦτο εὐθὺς μὲ προφανῆ ἀπόδειξιν ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν ὅτι καὶ ὁ γάμος οὗτος διαλύεται, χωρὶς ἡ γυνὴ νὰ καταδικάζηται ἐπὶ μοιχείᾳ διότι τὸ ἔγκλημα ἔγεινε πρὸ τοῦ γάμου.

11. Ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος καὶ ἡ γυνὴ μόνη εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, ὁ γάμος διαλύεται χωρὶς διαζύγιον, ἀφοῦ ὅμως τὸ πρόσωπον τὸ μεταβὰν εἰς μοναστήριον λάβῃ τὸ σχῆμα· καὶ εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ ἐκλέξῃ τὸν μοναχικὸν βίον, ἀποδίδει εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὴν προῖκα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔλαβεν ἀπὸ αὐτὴν, καὶ προσέτι ἀπὸ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν τόσον ὅσον μέρος ἥρμοζεν εἰς τὴν γυναῖκα ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν ἐμφαινομένην εἰς τὸ προικοσύμφωνον συμφωνίαν· εἰ δὲ ἡ γυνὴ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον, κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ὁ ἀνὴρ κρατεῖ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ τὸ ἐπιβάλλον κέρδος τῆς προικὸς τὸ συμφωνηθὲν ἀπὸ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς προικὸς διατάσσομεν ν' ἀποδίδῃ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς εὑρεθῇ εἰς αὐτόν. Εἰ δὲ ἀμφότεροι ἐκλέξωσι τὸν μοναχικὸν βίον, διατάσσομεν ν' ἀργῇ τὸ προικοσύμφωνον καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ κρατεῖ τὴν προγαμιαίαν δω-

καὶ τὴν γυναῖκα τὴν ἰδίαν λαμβάνειν προῖκα καὶ εἴτι ἄλλο τῷ ἀνδρὶ δεδωκέναι δειχθῇ, ἵνα εἷς ἕκαστος δίχα ζημίας τῶν ἰδίων ἀπολαύσῃ πραγμάτων· εἰ μὴ, ὡς εἰκὸς, ὁ μνηστὴρ τῇ μνηστῇ ἢ μνηστὴ τῷ μνηστῆρι ἢ ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ δωρήσασθαί τι ἢ συγχωρῆσαι βουληθείη. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ συναίνεσιν ἢ κατὰ σωφροσύνην ἐλύετο ὁ γάμος, θεσπίζομεν μὴ ἄλλως πως ἢ παρευθὺ τὰ ἑκάτερα μέρη προσέρχεσθαι τῷ μονήρει βίῳ· ἀζημίων δηλονότι φυλαττομένων αὐτῶν.

12. Ἡ ὕστερον ἐπιφανεῖσα δουλεία διαλύει τὸν γάμον καὶ διαζεύγνυσιν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσανεὶ τελευτῆς ἐπακολουθησάσης. (B. XXVIII. 7. 8).

13. Τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ὁ ἀνὴρ χωριζόμενος τὴν προῖκα τῆς γυναικὸς ἀποκερδαίνειν δύναται, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῇ δεσποτείας τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισὶν, ἢ παίδων οὐκ ὄντων ἀπολαύειν αὐτὸν καὶ τῆς δεσποτείας, ταύτας εἶναι διατυποῦμεν. Εἰ κατὰ τῆς βασιλείας βουλομένοις τισὶ σύνοιδεν ἡ γυνὴ, καὶ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ μὴ φανερώσῃ· εἰ δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦτο παρὰ τῆς γυναικὸς παραγγελθὲν σιωπήσῃ, ἔξεστι τῇ γυναικὶ δι' οἱουδήποτε προσώπου τοῦτο παραγγέλλειν τῇ βασιλείᾳ, ὥστε τὸν ἄνδρα μηδεμίαν ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας λύσεως γάμου εὑρεῖν πρόφασιν. Εἰ περὶ μοιχείας ὁ ἀνὴρ νομίσῃ δύνασθαι τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐλεγχθῆναι, προσήκει τὸν ἄνδρα πρότερον ἐγγράφεσθαι τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ εἴπερ ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀληθὴς ἀποδειχθῇ, τηνικαῦτα χωρισμοῦ γενομένου ἔχειν τὸν ἄνδρα πρὸς τῇ προγάμου δωρεᾷ καὶ τὴν προῖκα· καὶ πρὸς τούτοις εἰ παῖδας μὴ ἔχει, τοσοῦτον λαμβάνειν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προικὸς τὸ τρίτον μέρος εἶναι γινώσκεται, ὥστε τῇ αὐτοῦ δεσποτείᾳ καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν παρ' ἡμῶν ὁρισθεῖσαν ποινὴν προσκυροῦσθαι. Εἰ γὰρ παῖδας ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, κελεύομεν καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν ὡρισμένους νόμους τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι καὶ οὕτω τὸν μοιχὸν νομίμως

ρεὰν ἡ δὲ γυνὴ λαμβάνει τὴν ἰδίαν τῆς προῖκα καὶ ὅ,τι ἄλλο δειχθῇ ὅτι ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ ἕκαστος χωρὶς ζημίαν τὰ ἴδια του πράγματα· ἐκτὸς ἐὰν, ὡς ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, ὁ μνηστὴρ δωρήσῃ ἢ θελήσῃ νὰ συγχωρήσῃ τι εἰς τὴν μνηστὴν ἢ ἡ μνηστὴ εἰς τὸν μνηστῆρα ἢ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ γάμος διελύετο καὶ κατὰ συναίνεσιν ἢ διὰ σωφροσύνην, διατάττομεν μὴ ἄλλως πως ἢ παρευθὺς οἱ σύζυγοι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸν μονήρη βίον, ὁπότε καὶ μένουσιν ἀζήμιοι.

12. Ἡ μετὰ ταῦτα φανερωθεῖσα δουλεία διαλύει τὸν γάμον καὶ διαχωρίζει τοὺς συζύγους ἀπ' ἀλλήλους, ὡσεὰν ἐπηκολούθησε θάνατος.

13. Αἱ αἰτίαι ἀπὸ τὰς ὁποίας χωριζόμενος ὁ ἀνὴρ δύναται νὰ κερδαίνῃ τὴν προῖκα τῆς γυναικὸς, ἐνῷ ἡ ἐπ' αὐτῆς κυριότης φυλάττεται εἰς τὰ γεννηθέντα ἀπὸ τὸν γάμον τέκνα ἢ ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι τέκνα ν' ἀπολαύῃ αὐτὸς καὶ τὴν κυριότητα, διατάττομεν νὰ ἦναι αἱ ἑξῆς. Ἐὰν ἡ γυνὴ εἰξεύρῃ ὅτι ἐπιβουλεύονταί τινες κατὰ τῆς βασιλείας καὶ δὲν τὸ φανερώσῃ εἰς τὸν ἄνδρα της. Εἰ δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ σιωπήσῃ τοῦτο ἀναγγελθὲν εἰς αὐτὸν παρὰ τῆς γυναικὸς, συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ κοινοποιῇ τοῦτο δι' οἱουδήποτε προσώπου πρὸς τὸν βασιλέα, ὥστε ἀπὸ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ μὴ εὑρίσκῃ ὁ ἀνὴρ καμμίαν πρόφασιν πρὸς διάλυσιν γάμου. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ νομίσῃ ὅτι δύναται ἡ γυνή του νὰ ἐξελεγχθῇ ὡς μοιχαλὶς, ὀφείλει ὁ ἀνὴρ πρότερον νὰ ἐγκαλέσῃ τὴν γυναῖκά του ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ ἐὰν ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀποδειχθῇ ἀληθὴς, τότε μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου κρατεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ τὴν προῖκα· καὶ προσέτι ἐὰν δὲν ἔχῃ τέκνα, λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἄλλην περιουσίαν τῆς γυναικὸς τόσον ὅσον ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προικὸς, ὥστε νὰ προσκυροῦται εἰς τὴν κυριότητά του καὶ ἡ προῖξ καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ὁρισθὲν πρόστιμον. Διότι ἐὰν ἔχῃ τέκνα ἀπὸ τὸ αὐτὸ συνοικέσιον, διατάσσομεν καὶ ἡ προῖξ καὶ ἡ ἄλλη τῆς γυναικὸς περιουσία νὰ

ἐλεγχόμενον ἅμα τῇ γυναικὶ τιμωρεῖσθαι· καὶ εἰ μὲν ἔχει ὁ μοιχὸς γυναῖκα, λαμβάνειν αὐτὴν τὴν ἰδίαν προῖκα καὶ τὴν διὰ τοὺς νόμους δωρεάν· ὥστε εἰ παῖδας ἔχοιεν, μόνης τὴν γυναῖκα τῆς χρήσεως ἀπολαύειν τῆς δωρεᾶς, τῆς δεσποτείας κατὰ τοὺς νόμους τοῖς παισὶ φυλαττομένης· τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς αὐτοῦ παισὶ δωρούμεθα· παίδων δὲ μὴ ὑπόντων, τὴν μὲν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς δεσποτείαν τῇ γυναικὶ διαφέρειν θεσπίζομεν, τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς πᾶσαν περιουσίαν τῷ φίσκῳ κατὰ τοὺς παλαιοὺς προσκυροῦσθαι νόμους. Ἐὰν οἱῳδήποτε τρόπῳ ἡ γυνὴ τῇ ζωῇ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβουλεύσῃ ἢ ἄλλοις τοῦτο ποιοῦσι συνειδυῖα τῷ ἀνδρὶ μὴ φανερώσῃ. Ἐὰν ἀνδράσι μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρὸς ἐξωτικοῖς συμπουσιάζῃ ἢ συλλούηται. Ἐὰν μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρὸς ἔξω τοῦ οἴκου μείνῃ, εἰ μήτοιγε τυχὸν παρὰ τοῖς ἰδίοις γονεῦσιν. Ἐὰν ἱππικοῖς ἢ θεάτροις ἢ κυνηγίοις παραγένηται ἐπὶ τῷ θεωρῆσαι, ἀγνοοῦντος ἢ κωλύοντος τοῦ ἀνδρός. Ἐὰν δὲ συμβῇ τινα δίχα μιᾶς τῶν προειρημένων αἰτιῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τοῦ ἰδίου οἴκου ἐξωθῆσαι, ὥστε ἐκείνην μὴ ἔχουσαν γονεῖς πρὸς οὓς δύναται μένειν, ἐξ ἀνάγκης ἔξω τὴν νύκτα διάγειν, κελεύομεν μηδεμίαν εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἄδειαν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν χωρισθῆναι τῆς γυναικὸς, διότι περ αὐτὸς τούτου αἴτιος γέγονε.

14. Τὰς αἰτίας δι' ὧν εὐλόγως δύναται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς χωρισθῆναι καὶ ἐξ ὧν δύναται τὴν προῖκα λαμβάνειν καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους ἀπαιτεῖν δωρεὰν, ὁμοίως τοῖς παισὶ διαφυλαχθησομένης τῆς ἐπὶ τῇ δωρεᾷ δεσποτείας ἢ παίδων μὴ ὄντων ἔχειν καὶ τὴν ταύτης δεσποτείαν, ταύτας εἶναι διατυποῦμεν. Ἐὰν κατὰ τῆς βασιλείας ἢ αὐτὸς βούληταί τι, ἢ τοῦτό τισι βουλομένους συνειδὼς μὴ φανερώσῃ τῇ βασιλείᾳ ἢ δι' αὐτοῦ ἢ οἱουδήποτε προσώπου. Ἐὰν οἱῳδήποτε τρόπῳ ὁ ἀνὴρ ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῆς γυναικὸς ἢ ἄλλων τοῦτο βουλομένων εἰδὼς μὴ φανερώσῃ τῇ γυναικὶ καὶ σπουδάσῃ κατὰ τοὺς νόμους ἐκδικῆσαι τὴν κατὰ τῆς

φυλάττεται εἰς τὰ τέκνα κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν ὡρισμένους νόμους καὶ οὕτως ὁ μοιχὸς νομίμως ἐξελεγχόμενος νὰ τιμωρῆται μὲ τὴν γυναῖκα· καὶ εἰ μὲν ὁ μοιχὸς ἔχει γυναῖκα, νὰ λαμβάνῃ αὕτη τὴν ἰδίαν της προῖκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· ὥστε ἐὰν ἔχωσι τέκνα, ἡ γυνὴ ν' ἀπολαύῃ μόνον τὴν χρῆσιν τῆς δωρεᾶς, ἡ δὲ κυριότης νὰ φυλάττεται κατὰ τοὺς νόμους εἰς τὰ τέκνα· τὴν δὲ ἄλλην περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς δωροῦμεν εἰς τὰ τέκνα· ἐὰν δὲ τέκνα δὲν ὑπάρχωσι, διατάσσομεν ἡ μὲν κυριότης τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὴν γυναῖκα, ἡ δὲ ὅλη ἡ ἄλλη περιουσία νὰ προσκυροῦται κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ἐὰν καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἡ γυνὴ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνδρὸς ἢ γνωρίζουσα ὅτι ἄλλοι πράττουσι τοιοῦτό τι δὲν τὸ φανερώσῃ εἰς τὸν ἄνδρα. Ἐὰν παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς συμπουσιάζῃ ἢ συλλούηται μὲ ἄνδρας ἐξωτικούς. Ἐὰν παρὰ θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς μείνῃ ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ἐκτὸς ἀνίσως τύχῃ εἰς τοὺς ἰδίους γονεῖς της· Ἐὰν ἀγνοοῦντος ἢ ἐμποδίζοντος τοῦ ἀνδρὸς ὑπάγῃ νὰ θεωρήσῃ ἱππικοὺς ἀγῶνας ἢ θέατρον ἢ κυνήγια. Ἐὰν δὲ συμβῇ χωρὶς καμμίαν ἀπὸ τὰς λεχθείσας αἰτίας νὰ ἐξώσῃ τις ἀπὸ τὴν οἰκίαν τὴν γυναῖκά του, ὥστε μὴ ἔχουσα αὕτη γονεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους δύναται νὰ μένῃ, ἐξ ἀνάγκης νὰ διατρίψῃ ἔξω τὴν νύκτα, διατάσσομεν νὰ μὴ ἔχῃ ὁ ἀνὴρ ἄδειαν νὰ χωρισθῇ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τῆς γυναικός του, διότι αὐτὸς ἔγεινεν αἴτιος τούτου.

14. Αἱ αἰτίαι διὰ τὰς ὁποίας εὐλόγως δύναται ἡ γυνὴ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ διὰ τὰς ὁποίας εὐλόγως δύναται νὰ λαμβάνῃ τὴν προῖκα καὶ ν' ἀπαιτῇ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν, ἐνῷ ὁμοίως ἡ ἐπὶ τῆς δωρεᾶς κυριότης φυλάσσεται εἰς τὰ τέκνα ἢ ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι τέκνα καὶ ταύτης τὴν κυριότητα νὰ ἔχῃ ἡ γυνὴ, διατάσσομεν νὰ ἦναι αἱ ἑξῆς. Ἐὰν ἡ αὐτὸς ἐπιβουλεύηται τι κατὰ τῆς βασιλείας ἢ εἰξεύρων ὅτι ἄλλοι τινες ἐπιβουλεύονται δὲν φανερώσῃ τοῦτο εἰς τὸν βασιλέα ἢ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' οἱουδήποτε ἄλλου προσώπου. Ἐὰν καθ' οἱονδήποτε τρόπον ὁ ἀνὴρ ἐ-

γυναικὸς αὐτοῦ ἐπιβουλήν. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ τὴν τῇ γυναικὸς σωφροσύνῃ ἐπιβουλεύων ἄλλοις ταύτην εἰς τὸ μοιχευθῆναι ἐπιχειρήτῃ προδοῦναι. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ περὶ μοιχείας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἐγγράψηται καὶ τὴν μοιχείαν μὴ ἀποδείξῃ, ἐξεῖναι τῇ γυναικὶ βουλομένῃ καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας χωρίζεσθαι τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀπολαμβάνειν μὲν τὴν ἰδίαν προῖκα, κομίζεσθαι δὲ καὶ ἐκ πάσης τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς συκοφαντίας εἰ παῖδας μὴ ἔχοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, τοσοῦτον λαμβάνειν αὐτὴν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς περιττευούσης, μετὰ τὴν ἱκάνωσιν τῆς τε προικὸς αὐτῆς καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς τὸ τρίτον μέρος εἶναι γινώσκεται· εἰ γὰρ παῖδας ἔχει, κελεύομεν πᾶσαν τὴν τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι, βεβαίων μενόντων τῶν περὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, τῶν τοῖς ἄλλοις περιεχομένων νόμοις· οὕτω μέντοιγε ὥστε διὰ τὴν ἐπαχθεῖσαν τῆς μοιχείας κατηγορίαν καὶ μὴ ἀποδειχθεῖσαν κἀκείνας τὸν ἄνδρα ταῖς τιμωρίαις ὑποβληθῆναι, αἷς ἔμελλεν ὑπομένειν ἡ γυνή, εἴπερ ἂν ἡ τοιαύτη ἀπεδείχθη κατηγορία. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ καθ' ὃν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ συνοικεῖ, περιφρονῶν αὐτὴν μεθ' ἑτέρας εὑρίσκηται ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ μένων ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν διάγων ἐν ἑτέρῳ οἴκῳ μετὰ ἄλλης γυναικὸς συνεχῶς μένων ἐλέγχηται, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἐγκληθεὶς ἢ διὰ τῶν ἑαυτοῦ γονέων ἢ διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ἢ δι' ἑτέρων τινῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων τῆς τοιαύτης ἀσελγίας μὴ ἀπόσχηται, ἐξεῖναι τῇ γυναικὶ καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας διαλύειν τὸν γάμον καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν δεδομένην προῖκα καὶ τὴν πρὸ τοῦ γάμου δωρεὰν καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς ὕβρεως τρίτον μέρος τῆς διατιμήσεως, ἣν ἡ πρὸ γάμου δωρεὰ ποιεῖ, ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περιουσίας λαμβάνειν· οὕτω μέντοιγε ὥστε, εἰ παῖδας ἔχει, τῆς χρήσεως μόνης

πιβουλευθῇ τὴν ζωὴν τῆς γυναικὸς ἢ γνωρίζων ὅτι ἄλλοι τὴν ἐπιβουλεύονται, δὲν τὸ φανερώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ δὲν προθυμοποιηθῇ κατὰ τοὺς νόμους νὰ διεκδικήσῃ τὴν κατὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐπιβουλήν· Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἐπιβουλεύων τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐπιχειρήσῃ νὰ παραδώσῃ ταύτην εἰς ἄλλους πρὸς μοιχείαν. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἐγκαλέσῃ τὴν γυναῖκά του ἐπὶ μοιχείᾳ καὶ δὲν ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν, συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐὰν θέλῃ νὰ χωρίζηται τοῦ ἀνδρὸς καὶ ν' ἀναλαμβάνῃ μὲν τὴν ἰδίαν της προῖκα ν' ἀφαιρῇ δὲ ἀπὸ ὅλην τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρός της καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· καὶ διὰ τὴν συκοφαντίαν ταύτην ἐὰν δὲν ἔχῃ τέκνα ἀπὸ τὸ αὐτὸ συνοικέσιον, μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς νὰ λαμβάνῃ αὕτη ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς τόσον, ὅσον γνωρίζεται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· διότι ἐὰν ἔχῃ τέκνα, διατάσσομεν νὰ φυλάττεται διὰ τὰ τέκνα ὅλη ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς, διατηρούντων τὴν ἰσχύν των τῶν περὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τοὺς ἄλλους νόμους διαλαμβανομένων· τοιουτρόπως ὥστε διὰ τὴν προσαφθεῖσαν κατηγορίαν τῆς μοιχείας καὶ μὴ ἀποδειχθεῖσαν νὰ ὑποβάλληται ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς ἐκείνας τὰς τιμωρίας ὅσας ἔμελλε νὰ ὑπομείνῃ ἡ γυνὴ, ἂν ἀπεδεικνύετο ἡ τοιαύτη κατηγορία. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν αὐτὴν κατοικίαν ὅπου συγκατοικεῖ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, περιφρονῶν αὐτὴν συνευρίσκεται μὲ ἄλλην μένων εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ἢ εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν διατρίβων ἐξελέγχεται ὅτι μένει συνεχῶς εἰς ἄλλην οἰκίαν μετ' ἄλλης γυναικὸς, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἐπιπληχθεὶς ἢ διὰ τῶν γονέων του ἢ διὰ τῶν τῆς γυναικός του ἢ δι' ἄλλων ἀξιοπίστων μαρτύρων δὲν ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀσέλγειαν, συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ διαλύῃ τὸν γάμον καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν δοθεῖσαν προῖκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ διὰ τὴν ὕβριν ταύτην νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τὴν ἄλλην περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς τὸ τρίτον μέρος τῆς ἀξίας τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· εἰς τρόπον ὅμως ὥστε, ἐὰν ἔχῃ τέκνα, ν'

ἀπολαύειν τὴν γυναῖκα τῶν πραγμάτων, ἅπερ ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς ποινῆς τοῦ τρίτου μέρους τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας ἀπολάβοι, τῆς δεσποτείας τοῖς κοινοῖς παισὶ φυλαττομένης· εἰ γὰρ παῖδας μὴ ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, ἔχειν αὐτὴν τῶν τοιούτων πραγμάτων καὶ τὴν δεσποτείαν κελεύομεν.

15. Εἰ δέ τις τὴν ἰδίαν γαμετὴν μάστιξιν ἢ ξύλοις τυπτήσῃ χωρίς τινος τῶν αἰτιῶν, αἷ κατὰ τῶν γυναικῶν πρὸς τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν ἀρκεῖν παρακελευσάμεθα, γάμου μὲν διάλυσιν ἐκ τούτου γίνεσθαι οὐ βουλόμεθα, τὸν δὲ ἄνδρα τὸν δεικνύμενον χωρὶς τῆς τοιαύτης αἰτίας μάστιξιν ἢ ξύλοις τυπτῆσαι τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ὕβρεως ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περιουσίας, τῆς μετὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν δηλονότι προικὸς τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, διδόναι τῇ γυναικὶ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ὅσον τὸ τρίτον τῆς προγάμου [ἤτοι τοῦ ὑποβόλου] ποιεῖ δωρεᾶς.

16. Εἴτε στρατιῶται εἶεν, εἴτε φοιδεράτοι [ἤγουν ὑπόσπονδοι], εἴτε σχολάριοι, εἴτε ἄλλοι τινὲς ὑφ' ἑτέραν οἱανοῦν στρατείαν ἐνοπλον καταλεγόμενοι, κελεύομεν, ὁσουσδήποτε ἐνιαυτοὺς ἐν ἐξπεδίτῳ μείνωσιν [ἤγουν ἐν δημοτελεῖ κατασκευάσματι], περιμένειν τὰς τούτων γαμετὰς, κἂν μὴ γράμματα ἢ ἀπόκρισίν τινα παρὰ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν δέξωνται. Εἰ δέ τις ἐκ τῶν τοιούτων γυναικῶν τὸν ἴδιον ἄνδρα ἀκούσῃ τετελευτηκέναι, οὐδὲ τότε εἰς ἑτέρους ἐλθεῖν γάμους κελεύομεν, εἰ μὴ πρότερον παραγένηται ἡ γυνὴ ἢ δι' ἑαυτῆς ἢ διὰ τῶν ἰδίων γονέων ἢ διὰ ἄλλου οἱουδήποτε προσώπου πρὸς τοὺς χαρτουλλαρίους καὶ ληγάτους καὶ τριβούνους τοῦ ἀριθμοῦ, ἐν ᾧ ταύτης ὁ ἀνὴρ ἐστρατεύετο καὶ ἐρωτήσῃ εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐτελεύτησεν ὁ αὐτῇ συνοικήσας, ὥστε ἐκείνους τῶν ἁγίων εὐαγγελίων προκειμένων ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων καταθέσθαι, εἰ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ τετελεύτηκεν αὐτῆς, καὶ μεθ' ὃ ταῦτα πράξῃ καὶ ἐπὶ ὑπομνημάτων ἀναληφθέντων ἡ γυνὴ ὑπὲρ τῆς ἰδίας μαρτυρίας ἐκλάβῃ, μετὰ ταῦτα κελεύομεν μένειν αὐτὴν ἐνὸς ἐνιαυτοῦ διάστημα· ὥστε μετὰ τὴν αὐτοῦ παραδρομὴν ἐξεῖναι τῇ αὐτῇ νομίμως συναλλάττειν γάμον. Εἰ δὲ παρὰ ταύτην τὴν

ἀπολαύῃ ἡ γυνὴ μόνην τὴν χρῆσιν τῶν πραγμάτων, ὅσα ἀπολαμβάνει ἀπὸ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ τὸ πρόστιμον τοῦ τρίτου μέρους τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, ἡ δὲ κυριότης νὰ φυλάττηται διὰ τὰ κοινὰ τέκνα· διότι ἐὰν δὲν ἔχῃ τέκνα ἀπὸ τὸ αὐτὸ συνοικέσιον, διατάσσομεν νὰ ἔχῃ αὕτη καὶ τὴν κυριότητα τῶν τοιούτων πραγμάτων.

15. Εἰ δέ τις μὲ ξύλα ἢ μάστιγας κτυπήσῃ τὴν ἰδιάν του γυναῖκα χωρὶς καμμίαν τῶν αἰτιῶν, αἵτινες διατάσσομεν ὅτι ἀρκοῦσι κατὰ τῶν γυναικῶν πρὸς τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου, ἐκ τούτου ὁ μὲν γάμος δὲν διαλύεται, ὁ δὲ ἀνὴρ ὁ δεικνυόμενος ὅτι χωρὶς τὴν τοιαύτην αἰτίαν ἐκτύπησε μὲ ξύλα ἢ μάστιγας τὴν σύζυγόν του διὰ τὴν τοιαύτην ὕβριν συνεστῶτος τοῦ γάμου δίδει εἰς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὴν ἄλλην περιουσίαν τόσον, μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν δηλαδὴ τῆς προικὸς τῆς συζύγου του, ὅσον συμποσοῖ τὸ τρίτον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἤτοι τοῦ ὑποβόλου.

16. Εἴτε στρατιῶται, εἴτε ὑπόσπονδοι, εἴτε ἀπόμαχοι, εἴτε ἄλλοι τινὲς συγκαταριθμούμενοι εἰς ἄλλην οἱανδήποτε ἔνοπλον στρατείαν, διατάσσομεν ὁσαδήποτε ἔτη καὶ ἐὰν μείνωσιν εἰς ἐκστρατείαν νὰ περιμένωσιν οἱ σύζυγοι αὐτῶν, καὶ ἐὰν δὲν λάβωσιν ἀπὸ τοὺς ἄνδρας των γράμματα ἢ ἀπόκρισίν τινα. Ἐὰν δὲ γυνή τις τῶν τοιούτων ἀκούσῃ ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπέθανεν, διατάσσομεν οὐδὲ τότε νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, ἐὰν πρότερον δὲν ὑπάγῃ ἡ γυνὴ ἢ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τῶν γονέων της ἢ δι' ἄλλου οἱουδήποτε προσώπου πρὸς τοὺς χαρτοφύλακας καὶ ὑποστρατήγους καὶ χιλιάρχους τοῦ συλλόγου ὅπου ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐστρατεύετο καὶ ἐρωτήσῃ ἂν τῳόντι ἀπέθανεν ὁ σύζυγός της, ὥστε ἐκεῖνοι προκειμένου τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου νὰ καταθέτωσιν εἰς ὑπομνημάτων τάξιν, ἐὰν τῳόντι ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀφοῦ πράξῃ ταῦτα καὶ παραλάβῃ πρὸς ἰδίαν της μαρτυρίαν ἡ γυνὴ τὰ γενόμενα ὑπομνήματα, μετὰ ταῦτα διατάσσομεν νὰ περιμένῃ αὕτη ἕως ἑνὸς ἔτους διάστημα· ὥστε μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτοῦ τὴν συγχωρεῖται νὰ συναλλάττῃ νόμιμον γάμον. Ἐὰν δὲ παρὰ τὴν δια-

παρατήρησιν ἡ γυνὴ τολμήσει εἰς ἕτερον ἐλθεῖν γάμον, καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἀγόμενος αὐτὴν ὡς μοιχοὶ τιμωρείσθωσαν. Εἰ δὲ οἱ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων μεθ' ὅρκου καταθέμενοι μετὰ ταῦτα εὑρεθεῖεν πλαστῶς καταθέμενοι, αὐτοὶ μὲν τῆς στρατείας γυμνούμενοι δέκα χρυσίου λιτρῶν ποινὴν συνελαθήσονται καταβαλεῖν ἐπ' ἐκεῖνον, ὃν ἐψεύσαντο τετελευτηκέναι· αὐτὸς δὲ ἄδειαν ἐχέτω εἰ βουληθείη, τὴν ἰδίαν γαμετὴν ἀναλαμβάνειν.

τύπωσιν ταύτην ἡ γυνὴ τολμήσῃ νὰ συναρθῇ εἰς ἕτερον γάμον, καὶ αὐτὴ καὶ ὁ νυμφευθεὶς αὐτὴν τιμωροῦνται ὡς μοιχοί. Ἐὰν δὲ οἱ καταθέσαντες ἐνόρκως εἰς ὑπομνημάτων πρᾶξιν εὑρεθῶσι μετὰ ταῦτα ὅτι πλαστῶς κατέθεσαν, αὐτοὶ μὲν καθαιρούμενοι τοῦ στρατοῦ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλλωσι δέκα λίτρας χρυσίου πρόστιμον πρὸς ἐκεῖνον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐψεύσθησαν ὅτι ἀπέθανεν· οὗτος δὲ ἔχει ἄδειαν, ἐὰν θέλῃ, ν' ἀναλαμβάνῃ τὴν ἰδίαν του σύζυγον.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ διαθήκης αὐτεξουσίων.

1. Διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις, ὧν τις ἐθέλει μετὰ θάνατον αὐτοῦ γενέσθαι. (B. XXXV. 1. 1.)

2. Ὁ διατιθέμενος ὀφείλει τὸν νοῦν, οὐ μὴν τὸ σῶμα ἐρρῶσθαι.

3. Ὁ ἄῤῥην πληρώσας τὰ ιδ'. ἔτη διατίθεται· ἡ δὲ θήλεια τὰ ιβ'. (B. XXXV. 1. 6.)

4. Αἱ διαθῆκαι ἐκ τριῶν νομίμων τὴν σύστασιν ἔχουσιν· ἐκ τοῦ πολιτικοῦ, ἐκ τῶν διατάξεων, ἐκ τοῦ πραίτωρος. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πολιτικοῦ κατέχεται τὸ παρόντων μαρτύρων μιᾷ ὑῤῥῇ συναπτῶς τὴν διαθήκην πληροῦσθαι. Ἐκ δὲ τῶν διατάξεων αἱ τοῦ διατιθεμένου καὶ τῶν μαρτύρων ὑπογραφαί. Ἐκ δὲ τοῦ πραίτωρος αἱ σφραγίδες καὶ ὁ τῶν μαρτύρων ἀριθμός. Πᾶσα δὲ ἡ τοιαύτη παραφυλακὴ διὰ τὸ κακουργίας πάσης ἀπηλλάχθαι τὴν τῶν διαθηκῶν ποίησιν καὶ παντὸς αὐτὰς καθαρεύειν δόλου προστέθειται· ὥστε τὸν διατιθέμενον οἰκείᾳ χειρὶ τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα δηλῶσαι γράφοντα, ὅτι τόνδε ἐνεστησάμην κληρονόμον· τοῦτο δὲ αὐτοῦ μὴ ποιήσαντος ἀνάγκη τοῖς μάρτυσι λέγεσθαι τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα. Ἐπεὶ δὲ εἰρήκαμεν τοὺς μάρτυρας χρῆναι σφραγίδας δὴ ἐπιτιθέναι, ὀφείλεις εἰδέναι ὅτι ἐνὶ δακτυλίῳ δύνανται σφραγίζειν τὴν διαθήκην.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ διαθήκης αὐτεξουσίων.

1. Διαθήκη εἶναι δικαία βούλησις περὶ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα θέλει τις νὰ γείνωσι μετὰ θάνατον αὐτοῦ.

2. Ὁ διαθέτων ὀφείλει νὰ ὑγειαίνῃ τὸν νοῦν καὶ ὄχι τὸ σῶμα.

3. Ὁ ἄῤῥην συμπληρώσας τὰ δεκατέσσαρα ἔτη διαθέτει· ἡ δὲ θήλεια τὰ δώδεκα.

4. Αἱ διαθῆκαι συνίστανται ἀπὸ τρία δίκαια, ἀπὸ τὸ πολιτικὸν, τὸ τῶν διατάξεων, καὶ τὸ πραιτωρικόν. Διότι ἀπὸ μὲν τὸ πολιτικὸν συνάγεται ὅτι ἡ διαθήκη συμπληροῦται ἐνώπιον μαρτύρων μὲ μίαν ὑῤῥὴν συναπτῶς· ἀπὸ δὲ τῶν διατάξεων αἱ ὑπογραφαὶ τοῦ διαθέτου καὶ τῶν μαρτύρων· ἀπὸ δὲ τὸ πραιτωρικὸν αἱ σφραγίδες καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων. Ὅλη δὲ ἡ τοιαύτη προφύλαξις λαμβάνεται διὰ νὰ ἦναι ἡ κατάρτησις τῶν διαθηκῶν ἐλευθέρα πάσης κακουργίας καὶ νὰ καθαρεύωσιν αὗται ἀπὸ πάντα δόλον· ὥστε ὁ διαθέτης νὰ σημειώσῃ ἰδιοχείρως τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου γράφων ὅτι τοῦτον κατέστησα κληρονόμον· ἐὰν δὲ αὐτὸς δὲν πράξῃ τοῦτο ἀνάγκη νὰ λέγηται τὸνομα τοῦ κληρονόμου εἰς τοὺς μάρτυρας. Ἐπειδὴ δὲ εἴπομεν ὅτι οἱ μάρτυρες ἐπιθέτουσι σφραγίδας, γνωστὸν ἔστω ὅτι δύνανται νὰ σφραγίζωσι τὴν διαθήκην μὲ ἓν δακτυλίδιον.

5. Καὶ ἐν νυκτὶ σφραγίζεται καὶ ὑπογράφεται διαθήκη. (Β. XXXV. 1. 23.)

6. Ἡ δὲ κζ'. Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος οὕτω φησίν. Ὡς εἴπερ μόνον οἱ μαρτυροῦντες φατὲν οἰκείαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν διαθήκην, οὐδὲν πλέον ἀπαιτεῖσθαι αὐτὴν, ἀλλὰ βεβαίαν εἶναι καὶ μὴ μόνον, εἰ αἱ σφραγῖδες ἐνεδέησαν ἐπικεῖσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ τῶν μαρτύρων αἱ ὑπογραφαὶ μετὰ τῶν σφραγίδων ἐλλείπουσι.

7. Καὶ ἡ λθ'. Νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀσφραγίστου διαθήκης παρὰ τοῦ ἄρχοντός φησιν, ὥστε καὶ ἐκ μόνης τῆς ἐκ μαρτύρων ὑπογραφῆς μὴ στερίσκεσθαι πίστεως.

8. Ὁ γραφεὺς τῆς διαθήκης καλῶς ἐν αὐτῇ μαρτυρεῖ.

9. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· καὶ ἐὰν ἐν διαθήκῃ ὑπογράψῃ, ἄκυρός ἐστιν ἡ διαθήκη (*). (Β. XXI. 1. 13.)

10. Ὁ ἐν ἀσθενείᾳ σώματος παραφρονήσας οὐ διατίθεται ἐν τῇ παραφρονήσει, ἐν τοῖς διαλείμμασι δέ. (Β. XXXV. 1. 18.)

11. Ἐάν τις πολλὰ εἰπὼν βουλόμενος δὲ καὶ ἕτερα εἰπεῖν διακοπῇ τὴν φωνὴν, οὐδὲ τὰ προεκπεφωνημένα ἐνεργά εἰσιν

12. Ὁ κωφὸς καὶ ἄλαλος οὐκ ἀεὶ διατίθεται· ἡ δὲ προγενομένη ἔρρωται (**). (Β. XXXV. 1. 7.)

13. Οἱ πλανώμενοι ἢ ἀμφιβάλλοντες περὶ τὴν ἑαυτῶν κατάζησιν οὐ διατίθενται. (Β. XXXV. 1. 15.)

14. Ὁ περιορισθεὶς οὐ διατίθεται, οὔτε ἡ προγενομένη ἰσχύει. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν μεταλλιζομένων καὶ τῶν ξίφει ἢ θηρίοις ὑποβληθῆναι καταδικαζομένων. Τοῦ δὲ ἐξορίστου καὶ τοῦ ἐν φυ-

(*) Γίνεται δὲ τοῦτο, ἂν αὐτὸς ἐγνωρίζετο ὡς καταδικασμένος, καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐλάνθανεν, ὅταν ὑπέγραψεν· εἰ δὲ ἦτον ἄγνωστον, τοῦτο δὲν ἀκυρόνει τὴν διαθήκην.

(**) Λέγομεν δὲ περὶ κωφοῦ τοῦ μὴ ἀκούοντος ὁλοτελῶς, καὶ ὄχι περὶ τοῦ βαρυηκόου· διότι αὐτὸς διαθέτει. Καὶ ἄλαλον πάλιν λέγομεν ὄχι τὸν

5. Ἡ διαθήκη σφραγίζεται καὶ ὑπογράφεται καὶ τὴν νύκτα.

6. Ἡ δὲ κζ'. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος ἔχει οὕτω· Ὅτι ἐὰν οἱ μάρτυρες εἴπωσι μόνον ὅτι ἡ διαθήκη εἶναι ἰδία τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν πλέον ἀπαιτεῖ αὕτη, ἀλλ' ἰσχύει καὶ ὄχι μόνον, ἐὰν αἱ σφραγῖδες δὲν ἐπετέθησαν, ἀλλὰ καὶ τῶν μαρτύρων αἱ ὑπογραφαὶ μετὰ τῶν σφραγίδων ἐὰν ἐλλείπωσι.

7. Καὶ ἡ λθ'. νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀσφραγίστου διαθήκης ἀπὸ τὸν δικαστὴν λέγει, ὅτι καὶ ἀπὸ μόνην τῶν μαρτύρων τὴν ὑπογραφὴν δὲν στερεῖται πίστιν.

8. Ὁ γράψας τὴν διαθήκην καλῶς μαρτυρεῖ εἰς αὐτήν.

9. Ὁ καταδικασθεὶς ὡς μοιχὸς δὲν μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην· καὶ ἐὰν εἰς διαθήκην ὑπογράψῃ, ἡ διαθήκη εἶναι ἄκυρος.

10. Ὁ παραφρονήσας εἰς καιρὸν σωματικῆς ἀσθενείας δὲν διατίθεται εἰς τὴν παραφροσύνην, ἀλλ' εἰς τὰ διαλείμματα.

11. Ἐάν τις εἰπὼν πολλὰ θέλει δὲ νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλα διακοπῇ τὴν φωνὴν, οὐδὲ τὰ προλεχθέντα ἰσχύουσιν.

12. Ὁ κωφὸς καὶ ἄλαλος δὲν διαθέτουσι πάντοτε· ἡ δὲ προγενομένη ἰσχύει.

13. Οἱ πλανώμενοι ἢ ἀμφιβάλλοντες περὶ τῆς καταστάσεώς των δὲν διαθέτουσι.

14. Ὁ περιορισθεὶς δὲν διαθέτει, οὐδὲ ἡ προϋπάρχουσα ἰσχύει. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστελλομένων εἰς μεταλλεῖα καὶ καταδικασμένων νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ξίφος ἢ θηρία. Τοῦ δὲ

βραδύγλωσσον, ἀλλὰ τὸν μὴ λαλοῦντα ὁλοτελῶς. Τὸ δὲ πάντοτε δὲν, προσετέθη διότι πολλάκις εἰξεύρων τις γράμματα καὶ ὢν πεπαιδευμένος, ἀπὸ ἐπισυμβᾶσαν συμφορὰν ἐστερήθη τὴν ἀκοὴν ἢ τὴν γλῶσσαν, καὶ ὅμως αὐτὸς δύναται νὰ διαθέτῃ. Εἰ δέ τις διαθέσας ἀπὸ ἐπισυμβᾶσαν ἀσθένειαν ἢ ἀπὸ δικαστικὴν τιμωρίαν ἢ ἀπὸ ἄλλην οἱανδήποτε περίστασιν κατήντησεν ἄλαλος καὶ κωφὸς, τότε ἡ προϋπάρχουσα διαθήκη ἔχει τὴν ἰδίαν της ἰσχύν.

λακῇ πρὸ τῆς καταδίκης τελευτήσαντος καὶ τοῦ χειροκοπηθέντος ἔρρωται ἡ διαθήκη. (B. XXXV. 1. 9.)

15. Ὁ ἄσωτος οὐ διατίθεται οὔτε μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ, οὔτε ὁ διὰ φλυαρίαν καταδικασθείς. (B. XXXV. 1. 19). (*)

16. Ἡ ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενομένη διαθήκη οὐκ ἔρρωται, κἂν ὑποστρέψῃ ὁ αἰχμάλωτος. (**) (B. XXXV. 1. 9.)

17. Ἡ τοῦ αἰχμαλώτου διαθήκη, ὡσανεὶ μὴ γέγονεν αἰχμάλωτος, ἔρρωται. (B. XXXV. 1. 13.)

18. Τῶν αἰχμαλώτων αἱ διαθῆκαι εἰ καὶ γίνονται ἄκυροι, ὅμως εἴτε ὑποστρέψουσι, βεβαιοῦνται διὰ τοῦ δικαίου τῆς ὑποστροφῆς, εἴτε τελευτήσουσιν ἐκεῖ, διὰ τοῦ νόμου βεβαιοῦνται. (B. XXXIX. 2. 5).

19. Καὶ ἡ κέ. Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ ἐξεῖναί φησι τοὺς αἰχμαλώτους διατίθεσθαι καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως, παρουσίᾳ ἑ. ἢ τριῶν μαρτύρων καὶ στέργειν τὰ παρ' αὐτῶν διατιθέμενα· εἰ μή τις τὰ αὐτοῦ πράγματα ἑκὼν ἢ ἄκων βιασθεὶς πρὸς τοὺς πολεμίους χωρεῖν διάθοιτο· τότε γὰρ οὐδαμῶς τὰ δεδογμένα βέβαια ἔσται.

20. Ἄδειαν ἐχέτω ὁ τυφλὸς εἴτε ἐκ γενετῆς ἢ ἀπὸ νόσου ἄγραφον διαθήκην ποιεῖν, ἑπτὰ ἢ ἑ. μάρτυρας συγκαλῶν καὶ λέγων τὸν κληρονόμον μετὰ σημείων διὰ τὸ μὴ πλανηθῆναι. (B. XXXV. 3. 8).

21. Διαθήκη μυστικὴ οὐ στέργεται, εἰ μὴ δι' οἰκείας ὑπογρα-

(*) Εἰς ὅποιον ἀπαγορεύεται ἡ διοίκησις τῶν ἰδίων του πραγμάτων, δὲν συγχωρεῖ ποσῶς ὁ νόμος νὰ διαθέτῃ, ἐκτὸς ἐὰν πρὶν προσεγγίσῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου διατάξῃ νὰ γείνωσί τινα πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του· διότι εἰς ἐκείνην καὶ μόνον τὴν βούλησίν του ἰσχύει διατάσσομεν ἡ διαθήκη· ἡ δὲ γενομένη πρό τῆς ἀσωτείας, τουτέστι πρὶν τὸν ἀπαγορευθῇ τῶν πραγμάτων ἡ διοίκησις, ἰσχύει. Εἰ δὲ μετανοήσῃ καὶ καταφρονήσῃ τὸν ἄσωτον βίον, καὶ οὕτω διαθέτει.

ἐξορίστου καὶ τοῦ ἀποθανόντος εἰς φυλακὴν πρὸ τῆς καταδίκης καὶ τοῦ χειροκοπηθέντος ἡ διαθήκη ἰσχύει.

15. Ὁ ἄσωτος δὲν διαθέτει οὔτε μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην, οὔτε ὁ καταδικασθεὶς διὰ φλυαρίαν.

16. Ἡ γενομένη εἰς αἰχμαλωσίαν διαθήκη δὲν ἰσχύει, καὶ ἐὰν ὁ αἰχμάλωτος ὑποστρέψῃ.

17. Ἡ διαθήκη τοῦ αἰχμαλώτου ἰσχύει, ὡς ἐὰν δὲν ἔγεινεν αἰχμάλωτος.

18. Τῶν αἰχμαλώτων αἱ διαθῆκαι καὶ ἐὰν γίνωνται ἄκυροι, ὅμως εἴτε ὑποστρέψωσι, κυροῦνται διὰ τοῦ δικαίου τῆς ὑποστροφῆς, εἴτε ἀποθάνωσιν ἐκεῖ, κυροῦνται διὰ τοῦ νόμου.

19. Καὶ ἡ κέ. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι δύνανται οἱ αἰχμάλωτοι νὰ διαθέτωσι καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἐνώπιον πέντε ἢ τριῶν μαρτύρων καὶ στέργονται ὅσα διαθέτουσι· ἐκτὸς ἐάν τις βιασθεὶς διαθέσῃ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως νὰ μεταβιβασθῶσι τὰ πράγματά του πρὸς τοὺς πολεμίους· διότι τότε τὰ διαταχθέντα ποσῶς δὲν ἰσχύουσιν.

20. Ὁ τυφλὸς εἴτε ἐκ γενετῆς εἴτε ἀπὸ ἀσθένειαν ἔχει ἄδειαν νὰ κάμνῃ ἄγραφον διαθήκην, συγκαλῶν ἑπτὰ ἢ πέντε μάρτυρας καὶ λέγων τὸν κληρονόμον μὲ σημεῖα διὰ νὰ μὴ πλανηθῇ.

21. Διαθήκη μυστικὴ δὲν στέργεται, ἐκτὸς ἐὰν ὁ διαθέτης τὴν

(**) Τὰ τρία ταῦτα κεφάλαια λέγουσιν. Ὁ εὑρισκόμενος εἰς τοὺς πολεμίους δὲν διαθέτει καλῶς εἰς αὐτούς, καὶ αὐτὸς ἐὰν συμβῇ νὰ ὑποστρέψῃ εἰς τὴν πολιτείαν ἡμῶν· ἡ δὲ προγενομένη εἰς ἡμᾶς διαθήκη ἰσχύει, καὶ ὁ διαθέτης ἐὰν ὑποπέσῃ μετὰ ταῦτα αἰχμάλωτος· διότι εἴτε ὑποστρέψῃ ἀπὸ τὴν τοιαύτην αἰχμαλωσίαν, εἴτε εἰς τοὺς πολεμίους ἀποθάνῃ, ἡ τοιαύτη διαθήκη ἔχει τὸ κῦρος.

φῆς βεβαιώσει αὐτὴν ὁ διαταξάμενος· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γυναῖκες οὔτε ἀγράμματοι μυστικῶς διατάσσονται. (*).

22. Ἡ δὲ λέ. Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ διατίθεσθαι τυφλοῖς ἐξεῖναι καὶ ἀγραμμάτοις καὶ γυναιξὶν οὕτω φησί· ταῖς μυστικαῖς διατυπώσεσιν, ἄν τε τυφλῶν ἄν τε ἑτέρων ὦσι προσώπων, προσεῖναι θεσπίζομεν σύστασιν καὶ τοῦτο προσεπιθεσπίζοντες, ὡς πρὸς τῶν μαρτύρων ἐνόρκιον ἐγκεῖσθαι ὑπογραφὴν καὶ τῶν διατάξεις γραφόντων, ὡς εἴησαν ἀληθῶς ἐκεῖνα γράψαντες, ἅπερ ἀκηκόεσαν αὐτῆς ἐκείνης ὑπορθεγξαμένης τῆς τοῦ διατιθεμένου γλώττης.

23. Ἐὰν διάθηται ὑπεξούσιος ἢ ἄνηβος ἢ δοῦλος, οὐκ ἔρρωται, κἂν ὁ μὲν αὐτεξούσιος ἀποθάνῃ, ὁ δὲ ἔρηβος, ὁ δὲ ἐλεύθερος. (Β. XXXV. 1. 20).

24. Εἰ καὶ κοινὰ ἔχουσι τὰ πράγματα οἱ ἀδελφοὶ, ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν κωλύεται διατίθεσθαι, εἰς ὃν βούλεται· οὐδὲ ἐμποδίζονται διὰ τὰ ἀδιαίρετα εἶναι τὰ πράγματα. (Β. XXXV. 3. 1.)

25. Εἴ τις γράμματα ἐπιστάμενος μεταξὺ τῶν ἑαυτῶν παίδων βούλοιτο ποιῆσαι διατύπωσιν, πρῶτον μὲν αὐτὸς προγράφειν τὸν χρόνον, εἶτα καὶ τῶν παίδων ὀνόματα οἰκείᾳ χειρὶ καὶ πρός γε τοὺς οὐγκιασμοὺς, εἰς οὓς γράφει κληρονόμους αὐτοὺς μὴ τοῖς συμβόλοις τὸν ἀριθμὸν σημαινομένους, ἀλλὰ δι' ὅλων γραμμάτων δηλουμένους, ὥστε πανταχόθεν σαφεῖς τε καὶ ἀναμφισβητήτους καθεστάναι. Καὶ εἴγε καὶ πραγμάτων βούλοιτο ποιήσασθαι διαίρεσιν ἢ τισι πράγμασι ῥητοῖς ἢ πάσας ἢ τινας τῶν ἐνστάσεων περιστῆσαι, καὶ τὰ τούτων ἐγγραφέτω γνωρίσματα, ὥστε τοῖς αὐτοῦ γράμμασι πάντα δηλούμενα μηδεμίαν ἔτι φιλονεικίαν τοῖς παισὶ καταλιμπάνειν. Εἰ μέντοιγε ἡ τῇ γαμετῇ ἢ ἐξωτικοῖς προσώποις βούλεται καταλιμπάνειν ληγάτα, εἰ φιδεϊκόμισσα ἢ καὶ ἐλευθερίας, καὶ ταῦτα οἰκείᾳ χειρὶ γραφόμενα λεγόμενά τε παρὰ τῶν διατιθεμένων ἐπὶ τῶν μαρτύρων, ὡς ἅπαντα ἐρεξῆς τὰ ἐν

(*) Ὁ παρὼν νόμος φαίνεται ὅτι ἀκολουθεῖ τὴν παλαιὰν συνήθειαν,

κυρώσῃ μὲ τὴν ἰδίαν του ὑπογραφήν· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γυναῖκες οὔτε ἀγράμματοι διαθέτουσι μυστικῶς.

22. Ἡ δὲ λέ. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος ἥτις ἐπιτρέπει εἰς τοὺς τυφλοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀγραμμάτους καὶ εἰς τὰς γυναῖκας νὰ διαθέτωσι λέγει οὕτω· διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσιν αἱ μυστικαὶ διαθῆκαι, εἴτε τυφλῶν εἴτε ἄλλων προσώπων, ἀρκεῖ νὰ πρόσκηται εἰς ταύτας μεθ' ὅρκου καὶ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν γραφόντων τὰς διαθήκας ἡ ὑπογραφὴ, ὅτι ἀληθῶς ἔγραψαν ἐκεῖνα, ὅσα ἤκουσαν ἐκφωνούμενα ἀπὸ αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ διαθέτου.

23. Ἐὰν διαθέτῃ ὑπεξούσιος ἢ ἄνηβος ἢ δοῦλος, δὲν ἰσχύει, καὶ ἐὰν ὁ μὲν ἀποθάνῃ αὐτεξούσιος, ὁ δὲ ἔρηβος, ὁ δὲ ἐλεύθερος.

24. Καὶ κοινὰ ἐὰν ἔχωσιν οἱ ἀδελφοὶ τὰ πράγματα, κανεὶς ὅμως αὐτῶν δὲν ἀπαγορεύεται νὰ διαθέσῃ πρὸς ὅποιον θέλει· οὐδὲ ἐμποδίζονται διότι τὰ πράγματα εἶναι ἀδιαίρετα.

25. Ἐάν τις γνωρίζων γράμματα θελῃ νὰ διαθέσῃ πρὸς τὰ τέκνα του, πρῶτον μὲν νὰ γράφῃ τὸν χρόνον, ἔπειτα καὶ τῶν τέκνων τὰ ὀνόματα ἰδιοχείρως καὶ τὰς οὐγκίας, εἰς ὅσους τὰ γράφει κληρονόμους νὰ μὴ σημειῶνται οἱ ἀριθμοὶ μὲ σημεῖα, ἀλλὰ νὰ ἦναι ὁλόγραφοι, ὥστε πανταχόθεν νὰ καταζαίνωνται σαφεῖς καὶ ἀδιαφιλονείκητοι. Καὶ ἐὰν θέλῃ καὶ πράγματα νὰ μοιράσῃ ἢ εἰς ῥητά τινα πράγματα ἢ ὅλας ἢ τινας τῶν ἐγκαταστάσεων νὰ προσδιορίσῃ, ἐγγράφει καὶ τὰ γνωρίσματα τούτων, ὥστε πάντα σαφηνιζόμενα μὲ τὰ αὐτὰ γράμματα νὰ μὴ ἀρίνωσι πλέον καμμίαν φιλονεικίαν εἰς τὰ τέκνα. Ἐὰν ὅμως θέλῃ ἢ εἰς τὴν σύζυγον ἢ εἰς ἐξωτικὰ πρόσωπα νὰ ἀφήσῃ κληροδοτήματα, ἢ καταπιστεύματα ἢ καὶ ἐλευθερίας, καὶ ταῦτα ἰδιοχείρως γραφόμενα καὶ ὁμολογούμενα ἀπὸ τοὺς διαθέτοντας ἐνώπιον τῶν μαρτύρων, ὅτι ὅλα ἐρεξῆς τὰ περιεχόμενα εἰς τὴν διαθήκην αὐτοὶ καὶ ἔγραψαν

καθ' ἣν δὲν ἐδίδετο εἰς κἀμμίαν γυναῖκα νὰ ὑπογράφῃ ἔγγραφα, καὶ νὰ κυρόνῃ ἐνυπογράφως ὅσα ἔγγραφα ἤθελε.

διατυπώσει κείμενα αὐτοὶ καὶ ἔγραψαν καὶ βούλονται κρατεῖν ἔστω ἰσχυρά· μηδὲν ἐλαττούμενα ἐκ τοῦ δοκεῖν ἐν χάρτῃ γράφεσθαι τὴν λοιπὴν παρατήρησιν τῶν διαθηκῶν μὴ δεξάμενα· ἀλλὰ μόνον διαταττέτω τὸ τὴν αὐτοῦ δεξιάν τε καὶ γλῶτταν ἔχειν τὴν ἅπασαν ἰσχὺν τῷ χάρτῃ παρεχομένην.

26. Καὶ εἴπερ μέχρι τελευτῆς μείνοι τοῦτο τὸ σχῆμα, οὐδεὶς ὕστερον παρέξει μαρτυρίας, ὡς βουληθέντι τυχὸν τὴν τοιαύτην γνώμην ἀμεῖψαι ἢ ἐναλλάξαι ἤ τι τοιοῦτον ποιῆσαι, ᾧγε ἐξῆν διαῤῥῆξαι τὸ γενόμενον καὶ ἑτέραν ποιήσασθαι βούλησιν, δηλοῦσαν τὴν τελευταίαν αὐτοῦ γνώμην, ἣν προσήκει κρατεῖν· τοῦτο γὰρ ἐρίεμεν αὐτῷ πράττειν, αὐτὸ τοῦτο ῥητῶς ἐπισημαινομένῳ ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων ἑπτὰ ἢ ἑ., ὡς πεποίηται τὴν τοιαύτην βούλησιν, οὐ μὴν κρατεῖν αὐτὴν ἔτι βούλεται, ἀλλ' ἑτέραν ποιήσασθαι καὶ ταῦτα μὲν ἢ ἐν τελείᾳ διαθήκῃ ποιεῖτω, πάντα τὰ τῶν διαθηκῶν ἐχούσῃ σύμβολα, ἢ ἐν ἀγράφῳ τελείᾳ βουλήσει· ὥστε ἐπ' ἐγγράφῳ βουλήσει ἢ ἀγράφῳ δοκεῖν αὐτὸν τελευτῆσαι, τῶν προτέρων ἀκύρων ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ κατὰ τελείαν διαθήκην, ἢ βούλησιν διατυπώσεως γινομένων (*).

27. Ἐάν τις διαθήκην γράψας καταλίπῃ τινὰ κληρονόμον καὶ γράψῃ ἔχειν πράγματα τόσα καὶ τόσα, τινὰ δὲ καταλείψῃ ἀμνημόνευτα, καὶ τῶν ἀμνημονεύτων ἀντιποιεῖται ὁ κληρονόμος. Εἰ δὲ διαθήκην γράφων τις ἐπίτροπον ἐνστήσεται καὶ γράψῃ ἔχειν τάδε καὶ τάδε ἀφείς τινα ἀμνημόνευτα, τῶν ἀμνημονεύτων οἱ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενεῖς κληρονομοῦσιν· εἰ μήγε προσθήσει ἐν τῷ τέλει τῆς διαθήκης, ἐὰν δέ τίς μοι εὑρεθῇ ἀμνημόνευτος ὕπαρξις, βούλομαι καὶ ταύτην διοικεῖν τὸν ἐμὸν ἐπίτροπον.

28. Πατὴρ μερίζων ἐν διαθήκῃ τὰ πράγματα τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τιθέτω τὰς μερίδας ἢ ποιείτω ἰδικὰς διανεμήσεις καὶ ὑπο-

(*) Καταπίστευμα (φιδεϊκόμμισον) εἶναι κληροδοσία; ὅταν ὁ διαθέτης λέγῃ πρὸς τὸν κληρονόμον του, τέκνον λόγ. χ. Σὲ παρακαλῶ, τέκνον, ὅπως τὸν δεῖνα τόσα νομίσματα. Καὶ καταπιστευτὴ (φιδεϊκομμισσρία) ἐλευθε-

καὶ θέλουσι νὰ ἔχωσι κῦρος ἰσχύουσι· χωρὶς ποσῶς νὰ ἐλαττῶνται διότι φαίνονται ὅτι ἐγράφησαν εἰς χάρτην μὴ λαβόντα τὰς λοιπὰς τῶν διαθηκῶν διατυπώσεις· ἀλλὰ τοῦτο μόνον νὰ διατάσσεται ὅτι ἡ δεξιὰ αὐτοῦ καὶ ἡ γλῶσσα δίδουσιν εἰς τὸν χάρτην τὴν ὅλην ἰσχύν.

26. Καὶ ἐὰν τὸ σχῆμα τοῦτο μείνῃ μέχρι τοῦ θανάτου, κανεὶς δὲν δίδει ὕστερον μαρτυρίας ὅτι ἠθέλησε τυχὸν ν' ἀλλάξῃ τὴν τοιαύτην γνώμην ἢ νὰ μεταβάλῃ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον νὰ πράξῃ ἐκεῖνος, ὅστις ἠδύνατο νὰ σχίσῃ ὅ,τι ἔκαμε καὶ νὰ γράψῃ ἄλλην διαθήκην δεικνύουσαν τὴν τελευταίαν αὐτοῦ γνώμην, ἥτις πρέπει νὰ ἔχῃ κῦρος· διότι ἐπιτρέπομεν εἰς αὐτὸν νὰ τὸ πράξῃ, ἐὰν δηλώσῃ αὐτὸ τοῦτο ἐνώπιον ἑπτὰ ἢ πέντε μαρτύρων, ὅτι ἔκαμε τὴν τελευταίαν του βούλησιν, δὲν θέλῃ ὅμως νὰ ἔχῃ αὕτη πλέον κῦρος, ἀλλὰ διατάττει ἄλλην· καὶ ταῦτα πράττει ἢ εἰς τελείαν διαθήκην, ἔχουσαν πάντα τὰ τῶν διαθηκῶν γνωρίσματα, ἢ εἰς ἄγραφον τελείαν βούλησιν· ὥστε νὰ φαίνηται ὅτι ἀπέθανεν ἀφήσας ἔγγραφον ἢ ἄγραφον διαθήκην, αἱ δὲ προγενέστεραι γίνονται ἄκυροι ἀπὸ τὴν δευτέραν αὐτοῦ κατὰ τελείαν διαθήκην, ἢ κατὰ ἄγραφον βούλησιν.

27. Ἐάν τις γράψας διαθήκην ἀφήσῃ τινὰ κληρονόμον καὶ γράψῃ νὰ ἔχῃ τὰ δεῖνα καὶ δεῖνα πράγματα, τινὰ δὲ ἀφήσῃ ἀμνημόνευτα, καὶ τὰ ἀμνημόνευτα οἰκειοποιεῖται ὁ κληρονόμος. Ἐὰν δέ τις γράφων διαθήκην καταστήσῃ ἐπίτροπον καὶ γράψῃ νὰ ἔχῃ τάδε καὶ τάδε ἀφήσας τινὰ ἀμνημόνευτα, ταῦτα κληρονομοῦσιν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενεῖς· ἐκτὸς ἐὰν προσθέσῃ εἰς τὸ τέλος τῆς διαθήκης, ἐὰν δὲ μοὶ εὑρεθῇ περιουσία τις ἀμνημόνευτος, θέλω καὶ ταύτην νὰ διοικῇ ὁ ἐπίτροπός μου.

28. Πατὴρ μοιράζων εἰς διαθήκην τὰ πράγματα πρὸς τὰ τέκνα του, ὀφείλει νὰ ὁρίζῃ τὰ μερίδια ἢ νὰ κάμνῃ εἰδικὰς διανο-

ρίᾳ, ἐὰν ὁ διαθέτης εἰπῇ πρὸς τὸν κληρονόμον. Σὲ παρακαλῶ, ἐλευθέρωσον τὸν δεῖνα.

γραφέσθω ἐν αὐταῖς ἡ ποιείτω τοὺς παῖδας ὑποσημαίνεσθαι τῇ διανεμήσει· ἐπεὶ οὐδένα τῶν παίδων προκριματίζει.

29. Εἴ τις ποιήσας πρώτην διαθήκην δευτέραν ποιῆσαι βουληθῇ, μὴ ἄλλως ἀφανιζέσθω ἡ προτέρα, εἰ μή γε πρότερον νομίμως ἡ δευτέρα γένηται διαθήκη, εἰ μὴ ἄρα ἐν τῇ προτέρᾳ διαθήκῃ γραφέντων τούτων, οἵτινες ἐξ ἀδιαθέτου πρὸς τὴν τοῦ διατιθεμένου κληρονομίαν ἦτοι διαδοχὴν ἐλθεῖν οὐκ ἠδύναντο, ἐν τῇ δευτέρᾳ βουλήσει ὁ διαθέμενος γράψαι ὥρισεν, οἵτινες ἐξ ἀδιαθέτου πρὸς τὴν τοῦ διατιθεμένου κληρονομίαν καλοῦνται· ἐν τούτῳ γὰρ τῷ θέματι, εἰ καὶ ἀτελὴς δοκεῖ ἡ δευτέρα γραφὴ, ἀσθενούσης τῆς πρώτης διαθήκης, τὴν δευτέραν βούλησιν οὐχ ὡς διαθήκην, ἀλλ' ὡς βούλησιν ἀδιαθέτου ἰσχύειν θεσπίζομεν, ἐν ᾗ βουλήσει πέντε μαρτύρων ἑπομνυμένων καταθέσεις ἀρκοῦσιν· οὗτινος μὴ γενομένου, ἰσχύειν τὴν πρώτην διαθήκην, εἰ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ γεγραμμένοι δοκοῦσιν ἐξωτικοί. (B. XXXV. 2. 16.)

30. Ἐάν τις ἐν ὑγείᾳ διαθέμενος ὕστερον ἀπεχρήσατο ἑαυτὸν, οὐ συνειδήσει πταίσματός τινος ἀλλ' ἢ ὡς τὴν ζωὴν ἀποστρεφόμενος ἢ ὑπὸ μανίας ἢ λύπης ἢ πολυημέρου νόσου κατεχόμενος, ἐρῶται ἡ διαθήκη αὐτοῦ· εἰ δὲ τῷ τῆς μελλούσης τιμωρίας φόβῳ τῷ ἑκουσίῳ θανάτῳ τὴν κόλασιν προανέτρεψε, βεβαίαν τὴν βούλησιν αὐτοῦ φυλάττεσθαι οἱ νόμοι κωλύουσιν.

31. Ὁ κωλύσας γενέσθαι ἢ ἀλλαγῆναι διαθήκην, ὡς ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος, ἢ ἐν τῇ προτέρᾳ γεγραμμένος ἐκπίπτει τοῦ κλήρου καὶ δημεύεται ὁ κλῆρος δηλονότι. (B. XXXV. 4. 1.)

32. Οὐ μόνον χρηματικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικῶς ἐνάγεται ὁ ἀναγκάζων τινὰ γράψαι αὐτὸν κληρονόμον· ὡς γάρ φησιν ἡ δ'. διάταξις τοῦ παρόντος τίτλου, ὁ τοῦτο ποιῶν ἐξορίζεται, καὶ τὸ ἀζήμιον ποιεῖ τῷ μέλλοντι γραφῆναι κληρονόμῳ.

33. Ἐὰν ἀποδειχθῇ βουληθέντα τὸν διατιθέμενον πλείονας εἶπεῖν κληρονόμους φιμωθῆναι, οὐδὲ οἱ παρ' αὐτοῦ λεχθέντες κληρονομοῦσιν.

μὰς καὶ νὰ ὑπογράφηται εἰς αὐτὰς ἢ νὰ θέτῃ τὰ τέκνα νὰ ὑποσημειῶνται εἰς τὴν διανομὴν, ὡς μὴ προτιμῶν κανὲν ἀπὸ τὰ τέκνα.

29. Ἐάν τις συντάξας πρώτην διαθήκην θελήσῃ νὰ κάμῃ δευτέραν, δὲν πρέπει νὰ ἐξαφανίζῃ ἄλλως τὴν πρώτην, ἐὰν πρότερον ἡ δευτέρα διαθήκη δὲν γείνῃ νομίμως, ἐκτὸς ἐὰν εἰς τὴν προτέραν διαθήκην ἐγράφησαν ἐκεῖνοι οἵτινες ἐξ ἀδιαθέτου δὲν ἠδύναντο νὰ κληρονομήσωσι τὸν διαθέτην, εἰς τὴν δευτέραν βούλησιν ὥρισεν νὰ γραφῶσιν ὅσοι καλοῦνται ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ διαθέτου· διότι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην καὶ ἀτελὴς ἐὰν φαίνηται ἡ δευτέρα γραφὴ, ἀτονούσις τῆς πρώτης διαθήκης, διατάσσομεν ἡ δευτέρα βούλησις νὰ ἰσχύῃ ὄχι ὡς διαθήκη, ἀλλ' ὡς ἀδιαθέτου βούλησις, εἰς τὴν ὁποίαν πέντε ἐνόρκων μαρτύρων καταθέσεις ἀρκοῦσι· τούτου μὴ γενομένου, ἰσχύει ἡ πρώτη διαθήκη, ἂν καὶ οἱ εἰς αὐτὴν γεγραμμένοι φαίνωνται ἐξωτικοί.

30. Ἐάν τις ὑγειαίνων διέθεσε καὶ ἔπειτα ηὐτοχειριάσθη ὄχι ἀπὸ συναίσθησιν πταίσματός τινος ἀλλ' ὡς ἀποστραφεὶς τὴν ζωὴν ἢ ἀπὸ τρέλαν ἢ πολυήμερον ἀσθένειαν κατεχόμενος, ἰσχύει ἡ διαθήκη αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀπὸ φόβον μελλούσης τιμωρίας προανέτρεψε τὴν τιμωρίαν μὲ ἑκούσιον θάνατον, οἱ νόμοι ἀπαγορεύουσι νὰ ἰσχύῃ ἡ βούλησις αὐτοῦ.

31. Ὁ ἐμποδίσας νὰ γείνῃ ἢ ν' ἀλλαχθῇ διαθήκη, ὡς καλούμενος ἐξ ἀδιαθέτου, ἢ γεγραμμένος εἰς τὴν προτέραν ἐκπίπτει τῆς κληρονομίας καὶ ὁ κλῆρος αὐτοῦ δημεύεται.

32. Ὁ ἀναγκάζων τινὰ νὰ γράψῃ αὐτὸν κληρονόμον ἐνάγιται ὄχι μόνον χρηματικῶς ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικῶς· διότι καθὼς λέγει ἡ τετάρτη διάταξις τοῦ παρόντος τίτλου ὁ πράττων τοῦτο ἐξορίζεται καὶ εἰς τὸν μέλλοντα νὰ γραφῇ κληρονόμος δίδει τὸ ἀζήμιον.

33. Ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι θέλων ὁ διαθέτης νὰ εἴπῃ περισσοτέρους κληρονόμους ἐφιμώθη, δὲν κληρονομοῦσιν οὐδὲ οἱ ἀπὸ αὐτὸν λεχθέντες.

34. Βασιλέα γράψας τις κληρονόμον ἐν διαθήκῃ ἐξουσίαν ἔχει τὴν διαθήκην αὐτοῦ ταύτην ἐναλλάσσειν καὶ ἀντὶ βασιλέως ἄλλον κληρονόμον γράφειν. (Β. XXXV. 3. 6.)

35. Ἐὰν ὁ διατιθέμενος μὴ βούλοιτο γνῶναι τὰ γεγραμμένα τοὺς μάρτυρας, εἰληθεῖσαν τῶν γεγραμμένων ἢ καὶ σφραγισθεῖσαν ὑπ᾽ αὐτοῦ προσφερέτω τοῖς μάρτυσιν, ἵνα ὑπογράψωσι, καὶ λεγέτω τοῖς μάρτυσιν ἰδίαν εἶναι τὴν διαθήκην· λοιπὸν δὲ ἐν ἑνὶ καιρῷ ὑπογραφέτωσαν καὶ σφραγιζέτωσαν αὐτὴν καὶ κρατείτω ἰσχυρῶς. Οὐ μόνον δὲ ἑπτὰ, ἀλλὰ καὶ πέντε παραλαμβανόμενοι μάρτυρες ἔν τε ἐγγράφῳ καὶ ἀγράφῳ πάσῃ διαθήκῃ βεβαίαν αὐτὴν παριστῶσιν. (Β. XXXV. 1. 16.)

36. Ὁ μέντοιγε ἐν πολέμῳ πληγεὶς καὶ ἐν ὁδῷ περιπατῶν καὶ πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον ἐπὶ τριῶν δύναται διαθήκην ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ δύο μόνα παρευρισκόμενα πρόσωπα διὰ τὴν συμβᾶσαν περίστασιν δύνανται τὴν ἐκείνου διαθήκην βεβαίαν παριστάναι.

37. Οἱ στρατιῶται ἐν στρατοπέδῳ διάγοντες τὰς τῆς τελευταίας βουλήσεως διαθέσεις, οἱῳδήποτε τρόπῳ δύνανται καὶ βούλονται, διατιθέσθωσαν καὶ πρὸς οὓς βούλονται. Εἴτε τις αὐτῶν ἐν τῇ ξιφοθήκῃ ἢ τῇ ἀσπίδι γράμμασι τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐρυθραινομένοις σημειώσηται εἴτε εἰς τὸν κονιορτὸν τουτέστιν εἰς τὴν γῆν ἐγγράψῃ τῷ ξίφει ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ ἐν τῷ πολέμῳ τῆς ζωῆς τὸν κλῆρον καταλιμπάνει, τὴν τοιαύτην βούλησιν ἰσχυρὰν εἶναι προσήκει. (Β. XXXV. 21. 51.)

38. Καὶ ἡ ἀτελὴς τοῦ στρατιώτου διαθήκη ἔῤῥωται.

39. Ἡ προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς μεταγενεστέρας τελείας οὔσης, κἂν ἐστιν ἡ πρώτη ἔγγραφος.

40. Ἐάν τις ἀνὴρ ὢν διαλεχθῇ τῇ γυναικὶ καὶ πείσῃ αὐτὴν γράψαι αὐτὸν κληρονόμον, οὐ δοκεῖ ἀνάγκην ἐπιτιθέναι. (Β. XXXV. 4. 6.)

41. Ἐὰν συμβῇ γυναῖκα ἐγκύμονα λουομένην ἐν τῷ βαλανείῳ, ἀποθνήσκουσαν ἄγραφον ποιῆσαι διαθήκην παρουσίᾳ τῶν ἴσως

34. Γράψας τις εἰς διαθήκην κληρονόμον τὸν βασιλέα, ἔχει ἐξουσίαν τὴν διαθήκην του ταύτην ν᾽ ἀλλάσσῃ καὶ νὰ γράῤῥῃ ἀντὶ τοῦ βασιλέως ἄλλον κληρονόμον.

35. Ἐὰν ὁ διαθέτης δὲν θέλῃ νὰ γνωρίζωσιν οἱ μάρτυρες τὰ γεγραμμένα, τὴν προσφέρει εἰς αὐτοὺς τειλιγμένην ἕως τὰ γράμματα ἢ καὶ ἐσῤῥαγισμένην παρ᾽ αὐτοῦ, διὰ νὰ ὑπογράψωσι, καὶ λέγει πρὸς τοὺς μάρτυρας ὅτι ἡ διαθήκη εἶναι ἰδική του. Τότε ὑπογράφουσι συγχρόνως καὶ τὴν σῤῥαγίζουσι καὶ ἰσχύει· ὄχι δὲ μόνον ἑπτὰ ἀλλὰ καὶ πέντε μάρτυρες παραλαμβανόμενοι εἰς πᾶσαν ἔγγραφον καὶ ἄγραφον διαθήκην τὴν δίδουσι κῦρος.

36. Ὁ πληγωθεὶς ὅμως εἰς πόλεμον καὶ περιπατῶν εἰς δρόμον καὶ ἐγγίσας πρὸς τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος δύναται νὰ διαθέσῃ ὄχι μόνον ἐνώπιον τριῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν συμβᾶσαν περίστασιν καὶ δύο μόνον πρόσωπα ἐὰν παρευρίσκωνται δύνανται νὰ καταστήσωσιν ἰσχυρὰν τὴν διαθήκην του.

37. Οἱ στρατιῶται διαμένοντες εἰς τὸ στρατόπεδον διατάττουσι τὰς τελευταίας των βουλήσεις καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον δύνανται καὶ θέλουσι καὶ πρὸς ὅσους θέλουσι. Καὶ εἴτε τις αὐτῶν σημειώσῃ μὲ γράμματα κόκκινα ἀπὸ τὸ ἴδιόν του αἷμα εἰς τὴν ξιφοθήκην ἢ τὴν ἀσπίδα εἴτε εἰς τὸν κονιορτὸν τουτέστι κατὰ γῆς γράψῃ μὲ τὸ ξίφος, καθ᾽ ὃν καιρὸν ἀποθνήσκει εἰς τὸν πόλεμον, ἡ τοιαύτη βούλησις πρέπει νὰ ἰσχύῃ.

38. Καὶ ἡ ἀτελὴς τοῦ στρατιώτου διαθήκη ἰσχύει.

39. Ἡ προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ἀπὸ τὴν μεταγενεστέραν τελείαν οὖσαν, καὶ ἐὰν ἡ πρώτη εἶναι ἔγγραφος.

40. Ἐὰν σύζυγός τις συνομιλήσῃ μὲ τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν πείσῃ νὰ τὸν γράψῃ κληρονόμον, δὲν θεωρεῖται ὅτι τὴν ἐπιβάλλει ἀνάγκην.

41. Ἐὰν συμβῇ γυνὴ ἔγκυος λουομένη εἰς τὸ λουτρὸν ἀποθνήσκουσα νὰ κάμῃ διαθήκην ἄγραφον ἐνώπιον ἐννέα γυναικῶν πα-

εὑρεθεισῶν ἐκεῖσε ἐννέα γυναικῶν ἐρρῶται· δεχθήσονται γὰρ αὗται εἰς μαρτυρίαν τῶν παρὰ τῆς τελευτώσης ὁρισθέντων.

42. Ὁ κληρονόμος οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ὁ δὲ ληγατάριος καὶ ὁ ἐπίτροπος διδόμενος δύναται. (Β. XXXV. 1. 2[1])

43. Μὴ ἀναιρείσθω τῇ τῆς δεκαετίας παραγραφῇ ἡ διαθήκη.

44. Οὐδεὶς δύναται γράψας διαθήκην ἑαυτῷ προσγράψαι ληγάτον. (Β. LX. 41. 61.)

45. Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα εἴ τις τὸ λοιπὸν ἀποκατάστασιν ποιοῖτο τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πρῶτον μὲν φυλάττῃ τῷ παιδὶ τὸ νόμιμον μέρος, οὐ τὸ τέταρτον (τοῦτο γὰρ ἐπηνωρθώσαμεν, πενίαν αὐτοῦ πολλὴν καταγνόντες) ἀλλὰ τὸ τρίτον πάντως ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν παίδων ἀριθμόν· ἔπειτα καὶ εἰς τὸ λειπόμενον τῆς οὐσίας μέρος, ἐν ᾧ μὴ ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπίδοσιν εὐσχημόνως καὶ πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιότητα μετρουμένης, ἐξῃρῆσθαι καὶ αὐτὸ τῆς ἀποκαταστάσεως, καθόσον προστιθέμενον τῷ νομίμῳ μέρει τὴν προῖκα ἢ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ποιεῖ.

46. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ μὴ νοούμενα ἀντὶ μὴ γεγραμμένων ἐστίν (*). (Β. Π. 3. 73[1])

47. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀλλήλοις ἐναντιούμενα οὐκ ἔρρωται.

48. Τότε τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀποτελέσματα λαμβάνουσιν, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεπίψογον ἐσχήκασι. (Β. Π. 3. 201.)

(*) Τὴν διαθήκην ἀπαρτίζουσι πολλά. Ἀπὸ ταῦτα δὲ εἶναι τῶν ἑπτὰ ἢ πέντε μαρτύρων ὁ ἀριθμός, τὸν ὁποῖον ὀφείλει ἐξ ἀνάγκης νὰ ἔχῃ ἡ διαθήκη· αἱ σφραγῖδες τῶν μαρτύρων τούτων καὶ ἄλλα τινὰ· πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐγκατάστασις τοῦ γραφομένου εἰς αὐτὴν κληρονόμου. Καὶ ἐὰν εὑρεθῇ διαθήκη ἔχουσα ὅλας τὰς ῥηθείσας διατυπώσεις δὲν εὑρίσκεται δὲ γραφόμενος εἰς αὐτὴν κληρονόμος, εἶναι ἀνίσχυρος καὶ πίπτει διὰ τοῦτο· διότι ἡ παροῦσα διάταξις μᾶς διδάσκει, ὅτι ἐὰν εὑρεθῇ διαθήκη ἐμπεριέχουσα λέξιν τινὰ δυσνόητον, τὸ τοιοῦτο ὀφείλει νὰ λογίζηται ἀντὶ διόλου ἀγράφου· καὶ τοῦτο παραδειγμάτισον οὕτως. Εἶχον ἐγὼ πολλοὺς φί-

ρευρεθεισῶν ἴσως ἐκεῖ ἰσχύει· διότι αὗται θέλουσι δεχθῇ εἰς μαρτυρίαν τὰ διαταχθέντα ἀπὸ τὴν ἀποθνήσκουσαν.

42. Ὁ κληρονόμος δὲν μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην· ὁ δὲ λαμβάνων κληροδότημα καὶ ὁ διδόμενος ἐπίτροπος δύναται.

43. Ἡ διαθήκη δὲν ἀνατρέπεται διὰ τῆς δεκαετοῦς παραγραφῆς.

44. Δὲν δύναται κανεὶς γράψας διαθήκην νὰ προσγράψῃ εἰς ἑαυτὸν κληροδότημα.

45. Ἡ διάταξις παραγγέλλει, ἵνα ἐάν τις εἰς τὸ ἑξῆς ἀποκαθιστᾷ τὰ ἴδιά του πράγματα, πρῶτον μὲν ὀφείλει νὰ φυλάττῃ διὰ τὸ τέκνον του τὸ νόμιμον μέρος, ὄχι τὸ τέταρτον (διότι τοῦτο ἐδιορθώσαμεν, ὡς πολλὰ πτωχικὸν) ἀλλὰ τὸ τρίτον ἐξάπαντος ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων· ἔπειτα καὶ εἰς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς περιουσίας καθ' ὃ δὲν ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς προσφορὰν εὐσχημόνως προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ μετρουμένης κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῶν προσώπων, ἐξαιρεῖται καὶ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἀποκατάστασιν, καθόσον προσθετόμενον εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ἀπαρτίζει τὴν προῖκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν.

46. Τὰ εἰς τὴν διαθήκην δυσνόητα θεωροῦνται ὡς ἄγραφα.

47. Εἰς τὴν διαθήκην τὰ πρὸς ἄλληλα ἀντιρατικὰ δὲν ἰσχύουσι.

48. Τότε τὰ περιεχόμενα εἰς τὴν διαθήκην ἔχουσιν ἀποτέλεσμα, ὅταν ἔχωσι καὶ τὴν ἀρχὴν ἄμεμπτον.

λους Πέτρους καὶ ἀποθνήσκων διέθεσα καὶ ἔγραψα εἰς τὴν διαθήκην ταῦτα. Ἐγκατασταίνω κληρονόμον Πέτρον τὸν φίλον μου. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτοὶ εἶναι πολλοί, καὶ ὁ ὀφείλων νὰ κληρονομήσῃ δὲν δηλοῦται ῥητῶς, τὸ τοιοῦτο ἔγγραφον εἶναι ἀνίσχυρον καὶ ὡς οὐδὲν λογίζεται· καὶ κανεὶς ἀπὸ τοῦτο δὲν γίνεται κληρονόμος. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει ποσῶς κληρονόμος, ἡ διαθήκη εἶναι ἀσύστατος καὶ πίπτει.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ διαθήκης ὑπεξουσίων.

1. Τὸ πεκούλιον ἐν τοῖς ὑπεξουσίοις ὁρᾶται. Ὅθεν τῶν πεκουλίων τὰ μέν εἰσιν ἰδιόκτητα, τὰ δὲ παγανικά. Καὶ ἰδιόκτητα μέν εἰσιν ὅσα ἰδικῶς τις ἢ ἐξ ἰδίου ἐπιτηδεύματος ἢ στρατείας ἢ βαθμοῦ τοῦ οἱουδήποτε ἢ κλήρου κέκτηται. Παγανικὰ δὲ ἅπερ παρὰ τῶν γονέων αὐτοῖς ὑπηρεσίας λόγῳ καὶ χρείας ἐδόθησαν ἢ καὶ ἐκ τῶν δοθέντων ἐπεκτήθησαν. (Β. XI. 1. 30.)

2. Πολλαὶ δὲ διαφοραὶ παγανικοῦ καὶ ἰδιοκτήτου πεκουλίου. Καὶ πρώτη μὲν αὕτη, ὅτι εἰς μὲν τὸ ἰδιόκτητον πεκούλιον ὁ ὑπεξούσιος διατίθεται, εἰς δὲ τὸ παγανικὸν οὐ δύναται, οὐδὲ εἰ ὁ πατὴρ τοῦτο κελεύει. Δευτέρα δὲ διαφορὰ, ἀγανακτήσας ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου τὸ μὲν παγανικὸν ἀφαιρεῖσθαι δύναται πεκούλιον, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐκέτι. Τρίτη διαφορὰ, ἐὰν πολλοῖς ἐποφείλων τις ὑποστῇ διάπρασιν ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ δανειστῶν, τὸ μὲν παγανικὸν τοῦ παιδὸς συνδιαπιπράσκεται πεκούλιον, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐδαμῶς. Ἔτι καὶ τετάρτη διαφορὰ, ἐὰν πολλῶν ὄντων τῶν παίδων ὁ πατὴρ τελευτήσῃ, συμβῇ δὲ ἐξ αὐτῶν ἕνα παγανικὸν ἔχειν πεκούλιον καὶ ἰδιόκτητον, τὸ μὲν παγανικὸν κοινὸν ἔσται πάντων τῶν ποτε παίδων ὑπεξουσίων, τὸ δὲ ἰδιόκτητον μόνου τοῦ κτησαμένου.

3. Τὰ ἀπὸ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ χειμερινῆς καὶ καυσώδους ὁδοιπορίας, τουτέστιν ἀπὸ ταξειδίων ἐπιγενόμενα πεκούλια τοῖς ὑπεξουσίοις ἰδιόκτητά εἰσι καὶ δύνανται ἐν τούτοις διατίθεσθαι· εἰ γὰρ κατέβαλον ὑπὲρ αὐτῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν τι, τότε ὀφειλέται εἰσὶν οἱ ὑπεξούσιοι τὸ ἱκανὸν ἀντιδοῦναι αὐτοῖς, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν διατίθεσθαι. Ὁμοίως καὶ τὰ ἀπὸ συνεδρίας καὶ συνηγορίας καὶ πάσης ἀξίας καὶ παντὸς ἐπιτηδεύματος αὐτοῖς ἐπικτηθέντα, ἰδιόκτητά εἰσιν.

4. Τὰ πεκούλια τετραχῶς (εἰσίν)· ἀπροσπόριστα, παγανικὰ, καστρένσια καὶ ὡσανεὶ καστρένσια. Καὶ ἀπροσπόριστα μέν ἐστιν,

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ διαθήκης ὑπεξουσίων.

1. Τὸ χρημάτιον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ὑπεξουσίους· ὅθεν τῶν χρηματίων τὰ μὲν εἶναι ἰδιόκτητα, τὰ δὲ χορηγικά. Καὶ ἰδιόκτητα μὲν εἶναι ὅσα ἰδιαιτέρως ἀπέκτησέ τις ἢ ἀπὸ ἴδιον ἐπάγγελμα ἢ στρατείαν ἢ βαθμὸν οἱονδήποτε ἢ κληρονομίαν. Χορηγικὰ δὲ ὅσα ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν γονέων των λόγῳ ὑπηρεσίας καὶ χρησεως ἢ καὶ ἀπὸ τὰ δοθέντα ἀπεκτήθησαν.

2. Πολλαὶ δὲ διαφοραὶ ὑπάρχουσι τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ χορηγικοῦ χρηματίου. Καὶ πρώτη μὲν αὕτη, ὅτι εἰς μὲν τὸ ἰδιόκτητον χρημάτιον διαθέτει ὁ ὑπεξούσιος, εἰς δὲ τὸ χορηγικὸν δὲν δύναται οὐδὲ ὁ πατὴρ ἐὰν διατάττῃ τοῦτο. Δευτέρα δὲ διαφορὰ ὅτι ἀγανακτήσας ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου τὸ μὲν χορηγικὸν χρημάτιον δύναται ν' ἀφαιρῇ, τὸ δὲ ἰδιόκτητον ὄχι. Τρίτη διαφορὰ, ἐὰν χρεωστῶν τις εἰς πολλοὺς οἱ δανεισταὶ πωλήσωσι τὰ ὑπάρχοντά του, τὸ μὲν χορηγικὸν τοῦ τέκνου χρημάτιον συμπωλεῖται, τὸ δὲ ἰδιόκτητον ὄχι. Καὶ τετάρτη ἀκόμη διαφορὰ, ἐὰν πολλῶν τέκνων ὑπαρχόντων ὁ πατὴρ ἀποθάνῃ, εἰς δὲ τῶν ἀδελφῶν συμβῇ νὰ ἔχῃ χορηγικὸν χρημάτιον καὶ ἰδιόκτητον, τὸ μεν χορηγικὸν εἶναι κοινὸν πάντων τῶν ποτε ὑπεξουσίων τέκνων, τὸ δὲ ἰδιόκτητον μόνον τοῦ ἀποκτήσαντος.

3. Ὅσα χρημάτια ἀποκτῶσιν οἱ ὑπεξούσιοι ἀπὸ μακρὰν ἀποδημίαν καὶ χειμερινὴν καὶ καυσώδη ὁδοιπορίαν, ἤτοι ἀπὸ ταξείδια εἶναι ἰδιόκτητα καὶ δύνανται νὰ διαθέσωσι ταῦτα· διότι ἐὰν κατέβαλλόν τι δι' αὐτοὺς οἱ γονεῖς των, τότε οἱ ὑπεξούσιοι ὀφείλουσι ν' ἀποδώσωσι πρὸς αὐτοὺς τὸ ἱκανὸν, τὸ δὲ ἐπίλοιπον διαθέτουσιν. Ὁμοίως καὶ ὅσα ἀπέκτησαν ἀπὸ συνεδρίαν καὶ συνηγορίαν καὶ πᾶν ἀξίωμα καὶ πᾶν ἐπάγγελμα, εἶναι ἰδιόκτητα.

4. Τὰ χρημάτια εἶναι τεσσάρων εἰδῶν· ἀπροσπόριστα, χορηγικὰ, στρατιωτικὰ καὶ οἱονεὶ στρατιωτικά. Καὶ ἀπροσπόριστα μὲν

ὅσα ἐκ μητρικῆς κληρονομίας καὶ πάππων καὶ προπάππων καὶ ἄλλων συγγενῶν μητρόθεν, καὶ τούτων τὴν μὲν χρῆσιν ἔχει ὁ πατὴρ, τὴν δὲ δεσποτείαν οἱ παῖδες· τούτοις ὅμοια καὶ τὰ ἀπὸ φιλοτιμίας τυχὸν καὶ καμάτων ἰδίων κτώμενα τοῖς παισὶ, καὶ ἀπὸ γαμικῆς αἰτίας, ἐν οἷς οὐκ ἐστι τῷ παιδὶ ἐν ὑπεξουσιότητι ἄδεια διατίθεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ τῷ πατρὶ προτελευτῶντι· τὴν γὰρ χρῆσιν τούτων ἔχει ὁ πατὴρ, τὴν δὲ δεσποτείαν οἱ παῖδες. Τὰ δὲ παγανικά εἰσιν, ἃ καὶ προσπορίζονται, ὅσα ἐξ αἰτιῶν καὶ πραγμάτων τοῦ πατρὸς προσέλθοι τῷ παιδί· ἅπαντα γὰρ ταῦτα τοῦ πατρός εἰσιν· ἔχει δὲ τούτων καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν δεσποτείαν ὁ πατὴρ καὶ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις ἄδεια τῷ υἱῷ διατίθεσθαι, ἀλλὰ τῷ πατρὶ προτελευτῶντι. Τὰ δὲ καστρένσιά εἰσι τὰ ἰδιόκτητα, ἤτοι ἐκ σιδήρου καὶ ὅπλων περιελθόντα τῷ παιδὶ, ὧν ἡ χρῆσις καὶ ἡ δεσποτεία τῷ παιδὶ ἁρμόζει, καὶ ἄδειά ἐστιν ἐπὶ τούτοις τῷ παιδὶ διατίθεσθαι καὶ ἐν ὑπεξουσιότητι ὄντι. Τὰ δὲ ὡσανεὶ καστρένσια τὰ ἀπὸ δωρεᾶς βασιλικῆς ἡ δεσποινῶν (καὶ οὐδὲ τούτων τὴν χρῆσιν ἢ τὴν δεσποτείαν ἔχει ὁ πατὴρ) καὶ τὰ ἀπὸ κληρονομίας ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῆς καὶ τὰ ἀπὸ ἀρχῆς, οἷον ἀνῶναι καὶ τὰ ἀπὸ συνεδρίας καί τὰ διδόμενα προστάξει βασιλικῇ σιτηρέσια ἀπὸ τοῦ δημοσίου καὶ ἄδεια τῷ ὑπεξουσίῳ καὶ ὧδε ἐπὶ τοῖς τοιούτοις διατίθεσθαι.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ διαθήκης ἀπελευθέρων.

1. Ἀπελεύθερος λέγεται ὁ πρότερον μὲν δοῦλος, ὕστερον δὲ ἐλεύθερος· ὁ δὲ τούτου ἐλευθερωτὴς πάτρων λέγεται.

2. Ἡ συγγένεια ὄνομά ἐστι γενικόν· διαιρεῖται δὲ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ ἐκ πλαγίου· ἀλλ' αὗται μὲν αἱ τρεῖς συγγένειαι ἐπὶ εὐγενῶν σκοποῦνται· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπελευθέρων ἀνιόντας οὐκ ἴσασιν οἱ ἀρχαῖοι· πῶς γάρ; ὁπότε ἐν δουλείᾳ ἐτέχθησαν· οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου· ὁ γὰρ μὴ ἔχων τοὺς ἀνιόντας, οὔτε

εἶναι ὅσα προέρχονται ἀπὸ κληρονομίαν μητρὸς καὶ πάππων καὶ προπάππων καὶ ἄλλων συγγενῶν ἀπὸ μέρος τῆς μητρὸς, καὶ τούτων τὴν μὲν χρῆσιν ἔχει ὁ πατὴρ, τὴν δὲ κυριότητα τὰ τέκνα· μὲ ταῦτα ὅμοια εἶναι καὶ ὅσα τὰ τέκνα ἀποκτῶσι ἀπὸ τυχὸν φιλοδωρίαν καὶ ἀπὸ ἰδίαν των φιλοπονίαν καὶ ἀπὸ γαμικὴν αἰτίαν, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ὑπεξούσιος δὲν συγχωρεῖται νὰ διαθέτῃ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ πατὴρ προαποθνήσκων· διότι τὴν χρῆσιν τούτων ἔχει ὁ πατὴρ, τὴν δὲ κυριότητα τὰ τέκνα. Τὰ δὲ χορηγικὰ εἶναι, τὰ ὁποῖα καὶ προσπορίζονται, ὅσα προέρχονται εἰς τὸν υἱὸν ἀπὸ αἰτίας καὶ πράγματα τοῦ πατρός· διότι ὅλα ταῦτα εἶναι τοῦ πατρός· τούτων δὲ καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν κυριότητα ἔχει ὁ πατὴρ καὶ οὐδὲ συγχωρεῖται νὰ διαθέτῃ ταῦτα ὁ υἱὸς ἀλλ' ὁ πατὴρ προαποθνήσκων. Τὰ δὲ στρατιωτικὰ εἶναι τὰ ἰδιόκ. α, ἤτοι ὅσα ἀπέκτησεν ὁ υἱὸς ἀπὸ σίδηρον καὶ ὅπλα, τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις καὶ ἡ κυριότης ἁρμόζει εἰς τὸν υἱὸν, καὶ ταῦτα ἔχει ἄδειαν τὸ τέκνον νὰ διαθέτῃ καὶ ἐὰν ἦναι ὑπεξούσιος. Τὰ δὲ οἱωνεὶ στρατιωτικὰ ὅσα προέρχονται ἀπὸ δωρεὰν βασιλικὴν ἢ βασιλίσσης (καὶ οὐδὲ τούτων τὴν χρῆσιν ἢ τὴν κυριότητα ἔχει ὁ πατὴρ) καὶ τὰ ἀπὸ κληρονομίαν ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῆς καὶ τὰ ἀπὸ ἀρχήν τινα, οἷον διατροφὰς καὶ τὰ ἀπὸ συνεδρίαν καὶ ὅσα σιτηρέσια δίδονται ἀπὸ τὸ δημόσιον κατὰ βασιλικὴν προσταγήν· καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχει ἄδειαν ὁ ὑπεξούσιος νὰ διαθέτῃ.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ διαθήκης ἀπελευθέρων.

1. Ἀπελεύθερος λέγεται ὁ πρότερον μὲν δοῦλος, ὕστερον δὲ ἐλεύθερος· ὁ δὲ τούτου ἐλευθερωτὴς ὀνομάζεται πάτρων.

2. Ἡ συγγένεια εἶναι ὄνομα γενικόν· διαιρεῖται δὲ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου· ἀλλ' αἱ τρεῖς αὗται συγγένειαι θεωροῦνται εἰς τοὺς εὐγενεῖς· εἰς δὲ τοὺς ἀπελευθέρους οἱ ἀρχαῖοι ἀνιόντας δὲν γνωρίζουσι· καὶ πῶς; ὅταν ἐγεννήθησαν εἰς δουλείαν· οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου· διότι ὁ στερούμενος ἀνιόντας, οὔ-

τοὺς ἐκ πλαγίου κέκτηται· ἐξ ἐκείνων γὰρ οὗτοι καταλαμβάνονται· μόνην δὲ ἔχουσι τῶν κατιόντων συγγένειαν τουτέστι τῶν συλληφθέντων καὶ τεχθέντων αὐτοῖς παίδων καὶ ἐγγόνων καὶ ἐφεξῆς.

3. Ὅθεν ἐὰν ἀπελεύθερος ἀδιάθετος τελευτήσῃ, εἰ μὲν ὑπῆστιν αὐτῷ παῖς συλληφθεὶς ἢ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἢ πρὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ συνελευθερωθεὶς αὐτῷ ἢ προελευθερωθείς, οὗτος κληθήσεται παρὰ τὸν κλῆρον· τούτου δὲ μὴ ὑπόντος, τὸν πάτρωνα ὁ νόμος ἐπενόησεν. Εἰ δὲ διαθέμενος μηδὲν καταλιπὼν τῷ πάτρωνι ἅπαις ὢν ἢ ἔχων παῖδας ἢ καὶ ἐγγόνους, ἀποκλήρους δὲ αὐτοὺς ποιήσας ἐτελεύτησε καὶ μὴ δυνηθῶσιν οὗτοι οἱ παῖδες ἀνατρέψαι τὴν διαθήκην, τότε ὁ πάτρων τὸ τρίτον μέρος λήψεται, ὥστε ληγάτων ἐκ τούτου μὴ ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν καταβαλεῖν.

4. Οὐ μόνον δὲ ὁ πάτρων καὶ ἡ πατρώνισσα καὶ οἱ τούτων κατιόντες κατὰ νόμους καλοῦνται ἐπὶ τὴν τοῦ ἀπελευθέρου κατὰ τὰ εἰρημένα κληρονομίαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου αὐτῶν, μέχρι ε'. βαθμοῦ. Εἰ δὲ τοῦ πάτρωνος ἢ τῆς πατρωνίσσης ἢ δύο πατρώνων ἢ πατρωνισσῶν ἢ καὶ πλειόνων ὄντων παῖδες, ὁ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ εἰς τὰ τοῦ ἀπελευθέρου κληθήσεται πράγματα· εἰ δὲ ἑνὸς πάτρωνος εἰσι δύο παῖδες, ἄλλου δὲ τρεῖς, εἰς πέντε μερισθήσεται ἡ κληρονομία· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου.

5. Ἀπελευθέρου τελευτῶντος, οἱ κατιόντες πρῶτον καλοῦνται καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀπελευθέρου καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐλεύθεροι ὄντες· τούτων δὲ μὴ ὑπόντων, οἱ πάτρωνες εἴτε ἐκόντες ἠλευθερώθησαν εἴτε δι' ἀποκαταστάσεως.

6. Ἀπελεύθερος τελευτῶν ἅπαις, ἐπὶ τοῖς οἰκείοις διατιθέμενος πράγμασι χρεωστεῖ τῷ πάτρωνι ἢ τῷ μέρει αὐτοῦ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ.

7. Εἰ μὲν ἐλάττονα τῶν ρ'. νομ. ἔχοιεν περιουσίαν οἱ ἀπελεύθεροι, οὐ περιεργάζονται, ἀλλὰ διατίθενται ὡσὰν βουληθῶσιν· εἰ δὲ ὑπὲρ τὰ ρ'. νομ. περιουσίαν ἔχοιεν καὶ διάθωνται ἅπαιδες ὄντες οἱ ἀπελεύθεροι, ἀνάγκην ἐχέτωσαν τὸ τρίτον τῆς περιουσίας

τε τοὺς ἐκ πλαγίου ἔχει· διότι ἀπὸ ἐκείνους γνωρίζονται οὗτοι· μόνην δὲ συγγένειαν ἔχουσι τὴν τῶν κατιόντων τουτέστι τῶν συλληφθέντων καὶ γεννηθέντων ἀπὸ αὐτοὺς τέκνων καὶ ἐγγόνων καὶ ἐφεξῆς.

3. Ὅθεν ἐὰν ἀπελεύθερος ἀποθάνῃ ἀδιάθετος, εἰ μὲν ἔχει τέκνον συλληφθὲν ἢ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἢ πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ συνελευθερωθὲν μὲ αὐτὸν ἢ προελευθερωθέν, τοῦτο καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν· εἰ δὲ τοιοῦτον δὲν ὑπάρχει, ὁ νόμος ἐπενόησε τὸν πάτρωνα. Εἰ δὲ διαθέσας δὲν ἄφησε τίποτε εἰς τὸν πάτρωνα ἄτεκνος ὢν ἢ ἔχων τέκνα ἢ καὶ ἐγγόνους, ἀποκληρώσας δὲ αὐτοὺς ἀπέθανε καὶ δὲν δυνηθῶσιν τὰ τέκνα ταῦτα ν' ἀνατρέψωσι τὴν διαθήκην, τότε ὁ πάτρων λαμβάνει τὸ τρίτον μέρος, χωρὶς ν' ἀναγκάζηται ἀπὸ τοῦτο νὰ καταβάλῃ κληροδότημα.

4. Ὄχι μόνον δὲ ὁ πάτρων καὶ ἡ πατρώνισσα καὶ οἱ κατιόντες τούτων καλοῦνται κατὰ νόμους ὡς ἐλέχθη εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀπελευθέρου, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου αὐτῶν μέχρι πέμπτου βαθμοῦ. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ πάτρων ἢ ἡ πατρώνισσα ἢ δύο πάτρωνες ἢ πατρώνισσαι ἢ καὶ περισσότεροι ἔχουσι τέκνα, ὁ πλησιέστερος τὸν βαθμὸν καλεῖται εἰς τοῦ ἀπελευθέρου τὰ πράγματα· εἰ δὲ ὁ εἷς πάτρων ἔχει δύο τέκνα, ὁ δὲ ἄλλος τρία, ἡ κληρονομία μοιράζεται εἰς πέντε· τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ἐκ πλαγίου.

5. Ἐὰν ἀποθάνῃ ἀπελεύθερος, πρῶτον καλοῦνται οἱ κατιόντες καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀπελευθέρου καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐὰν ἦναι ἐλεύθεροι· ἐὰν δὲ οὗτοι δὲν ὑπάρχωσιν, οἱ πάτρωνες εἴτε ἑκουσίως ἠλευθερώθησαν εἴτε δι' ἀποκαταστάσεως.

6. Ἀπελεύθερος ἀποθνήσκων ἄτεκνος καὶ διαθέτων τὰ ἴδιά του πράγματα χρεωστεῖ εἰς τὸν πάτρωνα ἢ εἰς τοὺς συγγενεῖς του τὸ τρίτον τῆς περιουσίας του.

7. Οἱ ἀπελεύθεροι εἰ μὲν ἔχωσι περιουσίαν ὀλιγωτέραν τῶν ἑκατὸν νομισμάτων δὲν ἐρευνῶνται, ἀλλὰ διαθέτουσιν ὅπως θελήσωσιν· εἰ δὲ ἔχωσι περιουσίαν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν νομίσματα καὶ ἄτεκνοι ὄντες διαθέτουσιν, ὑποχρεοῦνται ν' ἀφήνωσι τὸ τρίτον τῆς

αὐτῶν καταλιμπάνειν τοῖς πάτρωσι· καλοῦνται δὲ πρὸς μὲν τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν οἵ τε κατιόντες τοῦ πάτρωνος καὶ οἱ ἐκ πλαγίου δηλονότι κατιόντων μὴ ὄντων, μέχρι ε. βαθμοῦ· πρὸς δὲ τὴν μέμψιν τῆς διαθήκης ἐπὶ τῷ λαβεῖν τὸ τρίτον μόνοι οἱ πάτρωνες καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν καὶ οἱ ἔγγονοι ἕως ε. βαθμοῦ μόνον· οἱ δὲ ἐκ πλαγίου οὐκ ἔχουσιν τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης ἐπὶ τῷ λαβεῖν τρίτον, ἐξωτικῶν γραφομένων.

8. Οἱ τῆς πατρωνίσσης παῖδες καὶ πορνογενεῖς ὄντες ἔχουσι κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου αὐτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, οἱ δὲ τοῦ πάτρωνος νόμιμοι ὄντες. (B. XLIX. 4. 14.)

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ διαθήκης ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν.

1. Ὅσα ἔσχεν ὁ ἐπίσκοπος πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς, δωρεῖται καὶ ἐκποιεῖται ὡς θέλει· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διατίθεται εἰς αὐτά· ὅσα δὲ ἐκτήσατο μετὰ τὴν ἐπισκοπήν, τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ διαφέρει, καὶ οὐδὲ διατίθεται εἰς αὐτά, εἰ μὴ ἄρα ἀπὸ γονέων ἢ θείων ἢ ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν περιῆλθον.

2. Ὁ μέλλων εἰσιέναι εἰς μοναστήριον διατιθέσθω τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ· ἐπεὶ προσκυροῦται τῷ μοναστηρίῳ πάντα τὰ αὐτοῦ, κἂν μὴ ῥητῶς φήσειεν εἰσαγαγεῖν αὐτά, καὶ οὐκέτι ἔσται κατ' οὐδένα τρόπον κύριος αὐτῶν.

3. Ἡ δὲ πρώτη Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος οὕτω φησίν· εἰ μὲν ὥρθη κατὰ τὸν καιρὸν ὅτε τὸν μοναστὴν εἵλετο βίον ὁ ἄνθρωπος ἀφιερωσάμενός τι τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶναι αὐτῷ περὶ τῶν ὕστερον κεκτημένων ἀβίαστον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην, καθὼς ἂν προαιροῖτο, πάντα διοικεῖν, εἰ δὲ μηδὲν ὅλως κατ' ἀρχὰς τῷ μοναστηρίῳ προσενήνεκται, τότε διπλῆ τὴν ὕπαρξιν τέμνεσθαι τῶν μερίδων τῆς μὲν διμοιρίας συγκεφαλαιουμένης, τῆς δὲ τρίτῳ μέρει· καὶ διατίθεσθαι μὲν ὡς ποτε δόξει αὐτῷ, περὶ τοῦ διμοίρου τμήματος τὸν μονάζοντα, τὸ τρίτον δὲ ἀποκληροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ.

περιουσίας των εἰς τοὺς πάτρωνας· καλοῦνται δὲ εἰς μὲν τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν οἱ κατιόντες τοῦ πάτρωνος καὶ οἱ ἐκ πλαγίου κατιόντων δηλ. μὴ ὑπαρχόντων, μέχρι ε. βαθμοῦ· εἰς δὲ τὴν μέμψιν τῆς διαθήκης διὰ νὰ λάβωσι [τὸ τρίτον] μόνοι οἱ πάτρωνες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ οἱ ἔγγονοι μέχρι ε. βαθμοῦ μόνον· οἱ δὲ ἐκ πλαγίου δὲν ἔχουσι τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης διὰ νὰ λάβωσι τρίτον, ἐὰν ἐγράφησαν ἐξωτικοί.

8. Τὰ τέκνα τῆς πατρωνίσσης καὶ πορνογενῆ ἐὰν ἦναι ἔχουσι κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου αὐτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, τὰ δὲ τοῦ πάτρωνος ἐὰν ἦναι νόμιμα.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ διαθήκης ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν.

1. Ὅσα ὁ ἐπίσκοπος ἀπέκτησε πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς, δωρεῖ καὶ ἐκποιεῖ ὡς θέλει· προσέτι δὲ καὶ διαθέτει ταῦτα· ὅσα δὲ ἀπέκτησε μετὰ τὴν ἐπισκοπήν, ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ οὐδὲ διαθέτει αὐτά, ἐκτὸς ἐὰν περιῆλθον εἰς αὐτὸν ἀπὸ γονεῖς ἢ θείους ἢ ἀδελφούς του.

2. Ὁ μέλλων νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον ὀφείλει νὰ διαθέτῃ τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου του· διότι προσκυροῦνται εἰς τὸ μοναστήριον ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του, καὶ ἐὰν δὲν εἴπῃ ῥητῶς ὅτι τὰ προσφέρει, καὶ δὲν εἶναι πλέον κατ' οὐδένα τρόπον κύριος αὐτῶν.

3. Ἡ δὲ πρώτη νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει οὕτω· ἐὰν μὲν καθ' ὃν καιρὸν ἐξέλεξε τὸν μοναχικὸν βίον φανῇ ὅτι ἀφιέρωσέ τι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, περὶ τῶν ὕστερον ἀποκτηθέντων ἔχει ἀβίαστον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην νὰ διοικῇ ὅλα ὅπως θέλῃ, ἐὰν δὲ καταρχὰς οὐδὲν προσέφερεν εἰς τὸ μοναστήριον, τότε ἡ περιουσία του διαιρεῖται εἰς δύο καὶ τὸ ἓν τῶν μεριδίων συγκεφαλαιοῦται εἰς δίμοιρον, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τρίτον· καὶ τὸ μὲν δίμοιρον διαθέτει ὁ μονάσας ὅπως κρίνῃ εὔλογον, τὸ δὲ τρίτον μεταβαίνει εἰς τὸ μοναστήριον.

4. Καὶ ὁ ς'. κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἁγίας συνόδου· ὁ μονάσαι βουλόμενος περὶ τῶν ἑαυτοῦ πρότερον διατιθέσθω· μετὰ γὰρ τὸ μονάσαι τῶν αὐτοῦ πάντων κυριεύσει τὸ μοναστήριον· εἰ δέ τις μοναχὸς φωραθείη τῶν αὐτοῦ παρυποκρατήσας, αὐτὸς μὲν προσηκόντως ἐπιτιμάσθω, ἐκεῖνο δὲ παρὰ τοῦ προεστῶτος ἢ τοῦ ἐπισκόπου πιπρασκόμενον πτωχοῖς καὶ ἀπόροις διανεμέσθω.

5. Ὅτι εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ἐπιλέξηται τὴν μοναχικὴν κατάστασιν καὶ εἰσέλθοι εἰς μοναστήριον μὴ πρὸ τῆς εἰσελεύσεως ποιήσας διαθήκην καὶ διατυπώσας περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἀπεντεῦθεν τῆς δεσποτείας τοῦ μοναστηρίου γίνονται τὰ πράγματα, παίδων μὴ ὑπόντων δηλονότι τῷ ἀποκαρέντι· εἰ γὰρ ὑπεισι παῖδες, δίδοται αὐτῷ ἄδεια καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν διαθήκην τε ποιεῖν καὶ τοῖς παισὶ τὰ ἴδια καταλιμπάνειν, πλὴν οὐχὶ πάντα· ἀλλὰ συναριθμοῦντι τὸ ἴδιον πρόσωπον τοῖς παισὶ ἓν αὐτῷ μέρος παρακρατεῖν, ὀφεῖλον τῷ μοναστηρίῳ διαφέρειν καὶ τὰ λοιπά, ἃ φησιν ὁ νόμος.

6. Ὁ ἐπὶ παισὶ μονάσας δύναται καὶ μετὰ τὸ μονάσαι διελεῖν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις παισὶ φυλάττων ἑαυτῷ μέρος, ὃ καὶ τῷ μοναστηρίῳ ἁρμόζει. Ἐὰν δὲ ἀδιάθετος τελευτήσῃ, τότε οἱ παῖδες αὐτοῦ λήψονται τὸ ἐξ ἀδιαθέτου, τουτέστι τὸ φαλκίδιον, καὶ τὸ λοιπὸν δίδοται τῷ μοναστηρίῳ.

7. Ὁ ἀπὸ μοναστηρίου μετιὼν εἰς μοναστήριον ἄλλο ἐκπίπτει τῶν ἰδίων πραγμάτων μηδὲ προσδεχθείς.

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ ἀνατροπῆς διαθήκης.

1. Ταῖς διαθήκαις τρία πάθη παρενοχλεῖ· οἷον ῥῆξις, ἀκυρωσία καὶ ἀτέλεια. Ἀλλ' αἱ μὲν ῥηγνύμεναι ἢ καθόλου ῥήγνυνται ἢ ἐκ μέρους. Καὶ καθόλου μὲν κατὰ ἓξ τρόπους. Καὶ πρῶτος τρόπος ἐστίν, ὅταν τις μετὰ τὴν ποίησιν τῆς διαθήκης εἰς υἱοθεσίαν

4. Καὶ ὁ ς'. κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἁγίας Συνόδου· ὁ θέλων νὰ μονάσῃ διαθέτει πρῶτον περὶ τῶν πραγμάτων του· διότι μετὰ ταῦτα ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του ἀποκτᾷ τὸ μοναστήριον· ἐὰν δὲ μοναχός τις φωραθῇ ὅτι παρεκράτησέ τι τῶν πραγμάτων του, αὐτὸς μὲν προσηκόντως ἐπιτιμᾶται, ἐκεῖνο δὲ ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἢ τοῦ ἐπισκόπου πωλούμενον διανέμεται εἰς πτωχοὺς καὶ ἀπόρους.

5. Ὅτι εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ἐκλέξῃ τὸν μοναστικὸν βίον καὶ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον χωρὶς πρὸ τῆς εἰσόδου του νὰ διαθέσῃ καὶ διατάξῃ περὶ τῶν ἰδίων του πραγμάτων, ἔκτοτε τὰ πράγματα γίνονται τῆς κυριότητος τοῦ μοναστηρίου, ἐὰν ὁ ἀποκαρεὶς δὲν ἔχῃ τέκνα· διότι ἐὰν ἔχῃ τέκνα, τοῦ δίδεται ἄδεια νὰ διαθέσῃ καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν καὶ νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα τὰ πράγματά του, ὄχι ὅμως ὅλα· ἀλλὰ συναριθμῶν τὸ πρόσωπόν του μὲ τὰ τέκνα παρακρατεῖ δι' ἑαυτὸν ἓν μέρος, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀνάγκης ἀνήκει εἰς τὸ μοναστήριον καὶ τὰ λοιπὰ διαθέτει κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου.

6. Ὁ ἔχων τέκνα καὶ μονάσας δύναται καὶ μετὰ ταῦτα νὰ διανείμῃ τὴν περιουσίαν του εἰς τὰ ἴδιά του τέκνα φυλάττων δι' ἑαυτὸν μερίδιον, τὸ ὁποῖον καὶ εἰς τὸ μοναστήριον ἀνήκει. Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ἀδιάθετος, τότε τὰ τέκνα του λαμβάνουσι τὸ ἐξ ἀδιαθέτου τουτέστι τὸ φαλκίδιον, καὶ τὸ ἐπίλοιπον δίδεται εἰς τὸ μοναστήριον.

7. Ὁ ἀπὸ μοναστηρίου εἰς ἄλλο μοναστήριον μεταβαίνων χάνει τὰ πράγματά του καὶ ἐὰν δὲν ἐγένετο δεκτός.

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ ἀνατροπῆς διαθήκης.

1. Τὰς διαθήκας παρενοχλοῦσι τρία πάθη· οἷον ῥῆξις, ἀκύρωσις καὶ ἀτέλεια. Ἀλλ' αἱ μὲν διαρρηγνύμεναι ἢ καθόλου διαρρηγνύονται ἢ μερικῶς. Καὶ καθόλου μὲν κατὰ ἓξ τρόπους. Καὶ ὁ πρῶτος τρόπος εἶναι, ὅταν τις μετὰ τὴν ποίησιν τῆς διαθήκης

τινὰ λάβῃ καθ' οἱονδήτινα τρόπον τῆς υἱοθεσίας. Δεύτερος, ὅταν μετὰ τὴν ποίησιν τῆς διαθήκης ἢ τὸν θάνατον τοῦ διαθεμένου, υἱὸς τεχθῇ ἢ ἐξ ὑπεξουσίου υἱοῦ θανόντος ἔκγονος, κἂν μετὰ τοὺς ὁρισθέντας κληρονόμους πρόσκειται ἐν τῇ διαθήκῃ οὕτως, ἔστωσαν ἀπόκληροι· εἰ μὴ ἄρα ληγατευθῇ ἢ ἐκτρώσῃ ἡ τίκτουσα· Τρίτος, ὅταν ὁ θετὸς υἱὸς ὑπεξούσιος ὢν οὐ μνημονευθῇ ἐν τῇ διαθήκῃ. Τέταρτος, ὅταν δευτέρα γένηται διαθήκη κατὰ νόμους· εἴτε γέγονέ τις ἐν αὐτῇ κληρονόμος εἴτε μὴ γέγονε τῶν περυκότων κληρονομεῖν. Πέμπτος, ὅταν δευτέρα διαθήκη κατὰ νόμους γενομένη κληρονόμον ἕτερον εἰς ὡρισμένα πράγματα καταστήσῃ μὴ βεβαιοῦσα τὰ τῆς πρώτης διαθήκης. Ἕκτος, ὅταν στρατιώτου υἱὸς ἐγκυμονούμενος παρ' αὐτῷ ἐν τῇ ποιήσει τῆς διαθήκης ἠγνοήθη· εἰ γὰρ γνοὺς αὐτὸν ἐσιώπησεν, οὐ ῥήγνυται ἡ διαθήκη.

2. Ἐκ μέρους δὲ κατὰ τρόπους δύο. Καὶ πρῶτος τρόπος ἐστίν, ὅταν ἡ δευτέρα διαθήκη τὰ μὲν ἐν τῇ ἁ. βέβαια μένειν διαγρεύῃ, ἕτερον δὲ κληρονόμον εἰς ὡρισμένα πράγματα κατέστησεν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ τὰ ἐαθέντα, εἰ καὶ μὴ ποιεῖ τὸν φαλκίδιον. Δεύτερος, ὅταν θυγατέρα ὑπεξουσίαν ἔχῃ ἢ ἔκγονον ἢ ἐκγόνην, οὐκ ἔγραψε δὲ αὐτοὺς κληρονόμους, τότε ἡ μὲν διαθήκη οὐ ῥήγνυται τέλειον, αὐτοὶ δὲ τῇ κληρονομίᾳ ὑπεισέρχονται· καὶ εἰ μέν ἐστι γραφεῖσα ἡ κληρονομία εἰς ἐξωτικούς, τουτέστι τοὺς μὴ ὄντας συγγενεῖς, τὸ ἥμισυ οἱ οἰκεῖοι λαμβάνουσιν· εἰ δὲ εἰς οἰκείους, ἐπίσης πάντες.

3. Αἱ δὲ ἀκυρούμεναι κατὰ δ'. τρόπους γίνονται. Καὶ ἁ. τρόπος, ὅταν ὁ διαθέμενος θανάτῳ καταδικασθῇ ἢ ἐξορισθῇ ἢ αὐτεξούσιος ὢν ἑαυτὸν εἰς υἱοθεσίαν ἑτέρῳ παράσχῃ ἢ ὑπεξούσιος ὢν αὐτεξούσιος γέγονε· β'. ὅταν δευτέρας ἐννόμου γραφείσης διαθήκης, τότε ἡ μὲν ἁ. ῥήγνυται, ἡ δὲ β'. ἀκυροῦται δι' αἰτίαν τῶν περυκότων κληρονομεῖν· τουτέστιν ὅταν ἀποτάξωνται τὴν κληρονομίαν ἢ ὅταν προτελευτήσωσι τοῦ διατιθεμένου ἢ ὅταν μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ διατιθεμένου πρὸ τοῦ λαβεῖν τὴν κληρονομίαν

υἱοθετήσῃ τινὰ καθ' οἱονδήποτε τρόπον υἱοθεσίας. Δεύτερος, ὅταν μετὰ τὴν ποίησιν τῆς διαθήκης ἢ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου γεννηθῇ υἱὸς ἢ ἔγγονος ἀπὸ ὑπεξουσίου υἱοῦ ἀποθανόντα, καὶ ἐὰν μετὰ τοὺς ὁρισθέντας κληρονόμους γράφηται εἰς τὴν διαθήκην οὕτως, ἀποκληροῦνται· ἐκτὸς βέβαια ἐὰν κληροδοτηθῇ ἢ ἀποβάλῃ ἢ γεννήτρια. Τρίτος, ὅταν ὁ θετὸς υἱὸς ὢν ὑπεξούσιος δὲν μνημονευθῇ εἰς τὴν διαθήκην. Τέταρτος, ὅταν γείνῃ δευτέρα διαθήκη κατὰ νόμους· εἴτε ἐγράφη τις εἰς αὐτὴν κληρονόμος εἴτε μὴ ἐκ τῶν δυναμένων νὰ κληρονομῶσι. Πέμπτος, ὅταν δευτέρα διαθήκη γενομένη κατὰ νόμους καταστήσῃ κληρονόμον ἄλλον εἰς ὡρισμένα πράγματα χωρὶς νὰ ἐπικυροῖ τὰς διατάξεις τῆς πρώτης διαθήκης. Ἕκτος ὅταν υἱὸς στρατιώτου ἐγκυμονούμενος ἀπὸ αὐτοῦ ἠγνοήθη εἰς τὴν ποίησιν τῆς διαθήκης· διότι ἐὰν γνωρίζων αὐτὸν ἐσιώπησεν, δὲν ῥηγνύεται ἡ διαθήκη.

2. Μερικῶς δὲ κατὰ δύο τρόπους. Καὶ πρῶτος τρόπος εἶναι, ὅταν ἡ δευτέρα διαθήκη τὰ μὲν εἰς τὴν πρώτην ἐπικυρώσῃ, ἄλλον δὲ κληρονόμον εἰς ὡρισμένα πράγματα ἐγκατέστησε· διότι ἀρκοῦσιν αὐτὸν τὰ ἀρθέντα καὶ ἂν δὲν ἀναπληρώσι τὸν φαλκίδιον. Δεύτερος, ὅταν ἔχῃ θυγατέρα ὑπεξουσίαν ἢ ἔγγονον ἢ ἐγγόνην, δὲν ἔγραψε δὲ αὐτοὺς κληρονόμους, τότε ἡ μὲν διαθήκη δὲν ῥηγνύεται ἐντελῶς, αὐτοὶ δὲ εἰσέρχονται εἰς τὴν κληρονομίαν· καὶ ἐὰν μὲν ἡ κληρονομία γραφῇ εἰς ἐξωτικούς, τοὐτέστι τοὺς μὴ ὄντας συγγενεῖς, οἱ συγγενεῖς λαμβάνουσι τὸ ἥμισυ· ἐὰν δὲ εἰς οἰκείους, ὅλοι ἐξίσου.

3. Ἀκυροῦνται δὲ κατὰ τέσσαρας τρόπους. Καὶ ἁ. τρόπος, ὅταν ὁ διαθέτης καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἢ ἐξορισθῇ ἢ ἀπὸ αὐτεξούσιος υἱοθετηθῇ παρ' ἄλλου ἢ ἀπὸ ὑπεξούσιος γείνῃ αὐτεξούσιος. β'. ὅταν δευτέρας ἐννόμου διαθήκης γραφείσης, τότε ἡ μὲν ἁ. ῥηγνύεται, ἡ δὲ β'. ἀκυροῦται δι' αἰτίαν τῶν ἐπικλήρων, τοὐτέστιν ὅταν παραιτήσωσι τὴν κληρονομίαν ἢ ὅταν προαποθάνωσι τοῦ διαθέτου ἢ ὅταν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου ἀποθάνωσι πρὶν λάβωσι τὴν κληρονομίαν ἢ ὅταν ἐγράφησαν ὑπὸ ὅρον καὶ

τελευτήσωσιν ἢ ὅταν ὑπὸ αἵρεσιν ἐγράψησαν καὶ ἡ αἵρεσις ἠτόνησε. Τρίτος δὲ τρόπος ἐστὶν, ὅταν τις δίκην ἔχων πρός τινα τὸν βασιλέα κληρονόμον ποιήσῃ ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως, εἰ μὴ ἄλλως πως κατὰ νόμους κληρονομεῖ αὐτὸν ὁ βασιλεύς· εἰ γὰρ καὶ νόμοις οἱ βασιλεῖς οὐχ ὑπόκεινται, ἀλλὰ κατὰ νόμους πολιτεύονται. Τέταρτος δὲ τρόπος ἐστὶν, ὅταν ἀποσφραγίσας τὴν διαθήκην εἴασεν αὐτὴν οὕτως, ἢ εἶπεν ὅτι οὐκ ἰσχύειν αὐτὴν βούλομαι· τὰ γὰρ κατὰ νόμους γινόμενα ἐννόμως ἀνατρέπεσθαι δεῖ.

4. Αἱ δὲ ἀτελεῖς κατὰ ἑ. τρόπους γίνονται. Καὶ ἀ. μὲν τρόπος ἐστὶν, ὅταν μὴ παρόντων ἑπτὰ ἢ ἑ. μαρτύρων, κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα γένηται ἡ διαθήκη. Δεύτερος δὲ, ὅταν παρόντων οὐ πάντες ὑπέγραψαν. Τρίτος, ὅταν πάντες μὲν ὑπέγραψαν, οὐκ ἐσφράγησαν δὲ πάντες. Τέταρτος, ὅταν ὁ διαθέμενος οἰκείᾳ χειρὶ τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα μὴ γράψας οὐκ ἐμνημόνευσεν ἐπὶ τῶν μαρτύρων. Πέμπτος, ὅταν αὐτεξουσίους ἢ ὑπεξουσίους ἢ ἐκγόνους ἐξ ὑπεξουσίων παίδων τελευτησάντων ἔχων τις τούτους οὔτε κληρονόμους οὔτε ἀποκληρονόμους ἔγραψε, κἂν τύχῃ αὐτοὺς προτελευτῆσαι· διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐν διαθήκαις ἀνυπόστατα ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἐπιγινομένων ἰσχὺν λαμβάνειν οὐ δύναται.

5. Ἐν ἀτελεῖ διαθήκῃ εἴπερ σὺν τοῖς παισὶ καὶ ἐξωτικὸν πρόσωπον διὰ μνήμης γένηται, ὅσον μὲν εἰς τοὺς παῖδας ἔῤῥωται ἡ διαθήκη, ὅσον δὲ εἰς τὸν ἐξωτικὸν, οὐκ' ἔῤῥωται. (Β. XXXV. 2. 16.)

6. Ἐὰν υἱὸς ἀμνημόνευτος ἐαθῇ, οὐκ ἔῤῥωται ἡ διαθήκη, κἂν πρὸ τοῦ πατρὸς ἀποθάνῃ, οὔτε ῥήγνυται ἡ προγενομένη ἔχουσα τυχὸν αὐτὸν κληρονόμον. (Β. XXXV. 8. 7.)

7. Ὁ τικτόμενος ὑπεξούσιος εἰ καὶ ἀτελὴς ᾖ, ἀναπνέων μέντοι καὶ ὁ ἐξ ἀνατομῆς ῥήσσει τὴν διαθήκην. (Β. XXXV. 8. 12.)

8. Ἐὰν ὑπεξούσιος κυοφορούμενος, ἀμνημόνευτος ἐαθεὶς ἐν διαθήκῃ τεχθῇ μὲν, φωνὴν δὲ μὴ ἀφήσῃ ἢ ὅλως τέλειος γεννηθῇ ζῶν καὶ ἅμα τῷ πεσεῖν ἐν τῷ ἐδάφει ἐτελεύτησεν ἢ ἐν ταῖς χερσὶ τῆς

οὔτος δὲν ἀποθῇ. Τρίτος δὲ τρόπος εἶναι, ὅταν ἔχων τις πρός τινα δίκην κάμῃ τὸν βασιλέα κληρονόμον ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως, ἐκτὸς ἐὰν ἄλλως πως κληρονομῇ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατὰ νόμους· διότι καὶ ἐὰν οἱ βασιλεῖς δὲν ὑπόκηνται εἰς τοὺς νόμους, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους πολιτεύωνται. Τέτκρτος δὲ τρόπος εἶναι, ὅταν, ἀποσφραγίσας τὴν διαθήκην τὴν ἄφησεν οὕτως ἢ εἶπεν ὅτι δὲν θέλω νὰ ἰσχύῃ αὕτη· διότι τὰ κατὰ νόμους γινόμενα ἐννόμως πρέπει νὰ ἀνατρέπωνται.

4. Αἱ δὲ ἀτελεῖς κατὰ ἑ. τρόπους γίνονται. Καὶ πρῶτος μὲν τρόπος εἶναι ὅταν κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα δὲν γείνῃ ἡ διαθήκη ἐνώπιον ἑπτὰ ἢ πέντε μαρτύρων. Δεύτερος δὲ, ὅταν εἰ καὶ παρόντες δὲν ὑπέγραψαν ὅλοι. Τρίτος, ὅταν ὅλοι μὲν ὑπέγραψαν, δὲν ἐσφράγισαν ὅμως πάντες. Τέταρτος, ὅταν ὁ διαθέτης μὴ γράψας ἰδιοχείρως τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου δὲν τὸ ἀνέφερεν ἐνώπιον τῶν μαρτύρων. Πέμπτος, ὅταν ἔχων τις αὐτεξουσίους ἢ ὑπεξουσίους υἱοὺς ἢ ἐγγόνους ἀπὸ τέκνα ὑπεξούσια ἀποθανόντα τούτους οὔτε κληρονόμους οὔτε ἀποκλήρους γράψῃ, καὶ ἐὰν τύχῃ οὗτοι νὰ προαποθάνωσι· διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὰ ἐξ ἀρχῆς εἰς διαθήκας ἀνυπόστατα δὲν δύναται νὰ λαμβάνωσιν ἰσχὺν ἀπὸ τὰ μετὰ ταῦτα γινόμενα.

5. Ἐὰν εἰς ἀτελῆ διαθήκην μνημονευθῇ ὁμοῦ μὲ τὰ τέκνα καὶ ἐξωτικὸν πρόσωπον, ὡς πρὸς μὲν τὰ τέκνα ἰσχύει ἡ διαθήκη, ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐξωτικὸν δὲν ἰσχύει.

6. Ἐὰν υἱὸς δὲν μνημονευθῇ, ἡ διαθήκη δὲν ἰσχύει, καὶ ἂν ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ πατρός· οὔτε ἡ προϋπάρχουσα διαρρηγνύεται ἀνίσως ἔχῃ αὐτὸν κληρονόμον.

7. Ὁ γεννώμενος ὑπεξούσιος καὶ ἂν ἦναι ἀτελὴς, ἀναπνέων ὅμως καὶ ὁ κατ' ἀνατομὴν διαρρηγνύει τὴν διαθήκην.

8. Ἐὰν ὁ κυοφορούμενος ὑπεξούσιος, μὴ μνημονευθεὶς εἰς τὴν διαθήκην γεννηθῇ μὲν, δὲν ἐβγάλῃ ὅμως φωνὴν ἢ γεννηθῇ ζῶν ἐντελῶς τέλειος καὶ ἀποθάνῃ ἅμα πέσῃ εἰς τὸ ἔδαφος ἢ εἰς τὰς χεῖ-

ἐητρίνης, ῥήγνυσι τὴν διαθήκην. Κυοφορούμενος δὲ ἐστιν ὁ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς τεχθείς. (Β. XXXV. 8. 34.)

9. Τοὺς κυοφορουμένους δεῖ ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ ἢ βαθμῷ ἀποκλήρους ποιεῖν· ἵνα μὴ ἐπαναβαίνοντες ῥήξωσι τὴν διαθήκην. (Β. XXXIX. 2. 3.)

10. Οἱ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὑπεξούσιοι ἀμνημόνευτοι ἐαθέντες οὐ ῥήσσουσι τὴν διαθήκην. (Β. XXXV. 8. 27 καὶ 28.)

11. Ἡ ἀτελὴς διαθήκη τὴν πρώτην οὐ ῥήσσει, εἰ μὴ στρατιωτική ἐστιν ἢ τις ἐν αὐτῇ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου γέγραπται.

12. Ἡ παράνομος αἵρεσις ἐπικλασθεῖσα υἱῷ ἀκυροῖ τὴν διαθήκην, ὡς μὴ οὖσα ἐξουσιαστική. (Β. XXXV. 12. 15.)

13. Ἄκυρος γίνεται διαθήκη, ὅταν τὴν ἐλευθερίαν ὁ διαθέμενος ἀπολέσῃ, αἰχμάλωτος γενόμενος ἢ κεφαλικῶς κατακριθείς· ἅμα γὰρ τῇ ψήφῳ ἄκυρος αὐτοῦ ἡ διαθήκη γίνεται. Τοῖς δὲ στρατιώταις καταδικαζομένοις ἀπὸ στρατιωτικοῦ ἐγκλήματος ἐπιτρέπεται στρατιωτικῶς διατίθεσθαι, καὶ ἐὰν βουληθῶσιν, ἔῤῥωται ἡ προγενομένη. Τοῦ περιοριζομένου οὐ παραχρῆμα γίνεται ἄκυρος· ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς τὸ γεγονὸς ἀποδέξηται· τότε γὰρ ὑρίσταται τὴν τῆς καταστάσεως ἐναλλαγήν. (Β. XXXIX. 2. 6.)

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ μέμψεως καὶ ἐναντιώσεως διαθήκης.

1. Γονεῖς καὶ παῖδες καὶ ἀδελφοὶ κινοῦσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν, οὐ μὴν καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς· ὡς πλαστὴν δὲ καὶ οὗτοι διαβάλλουσιν. (Β. XXXIX. 1. 48.)

2. Οἱ μὲν ἀνιόντες καὶ κατιόντες κατὰ παντὸς προσώπου κινοῦσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν ἀπόκληροι γενόμενοι ἢ μὴ τὸ νόμιμον ἔχοντες μέρος, εἰ μήπως ἀχάριστοι πρὸς τὸν διαθέμενον ὤρθησαν· οἱ δὲ ἐκ πλαγίου, ἡνίκα μόνον αἰσχρὸν ἐπέχωσιν οἱ γεγραμμένοι κληρονόμοι πρόσωπον, ἡνίοχοι τυχὸν ὄντες ἢ μῖμοι ἢ κυνηγοὶ ἢ ἀπὸ αἰσχρᾶς μίξεως ἐγνωσμένοι.

ρας τῆς μαμμῆς, διαῤῥηγνύει τὴν διαθήκην. Κυοφορούμενος δὲ εἶναι ὁ γεννηθεὶς μετὰ θάνατον τοῦ πατρός.

9. Οἱ κυοφορούμενοι ἀνάγκη καθ' οἱονδήποτε τόπον ἢ βαθμὸν ν' ἀποκληρῶνται διὰ νὰ μὴ διαῤῥήξωσιν ἐπερχόμενοι τὴν διαθήκην.

10. Οἱ εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπεξούσιοι ἐὰν δὲν μνημονευθῶσι δὲν διαῤῥηγνύουσι τὴν διαθήκην.

11. Ἡ ἀτελὴς διαθήκη δὲν διαῤῥηγνύει τὴν πρώτην, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι στρατιωτικὴ ἢ ἐγράφη τις εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου.

12. Ἡ παράνομος αἵρεσις ἐὰν ἐπιβληθῇ εἰς υἱὸν ἀκυρόνει τὴν διαθήκην, ὡς μὴ οὖσα ἐξουσιαστική.

13. Ἡ διαθήκη ἀκυροῦται, ὅταν ὁ διαθέτης χάσῃ τὴν ἐλευθερίαν, αἰχμαλωτισθεὶς ἢ καταδικασθεὶς κεφαλικῶς· διότι ἅμα τῇ ἀποφάσει ἡ διαθήκη γίνεται ἄκυρος. Οἱ δὲ στρατιῶται καταδικαζόμενοι ἀπὸ στρατιωτικὸν ἔγκλημα ἐπιτρέπεται νὰ διαθέτωσι στρατιωτικῶς, κ' ἐὰν θελήσωσιν, ἰσχύει ἡ προϋπάρχουσα. Τοῦ δὲ περιοριζομένου δὲν γίνεται εὐθὺς ἄκυρος, ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀποδεχθῇ τὸ γεγονός· διότι τότε ὑποκειται εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς καταστάσεως.

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ μέμψεως καὶ ἐναντιώσεως διαθήκης.

1. Γονεῖς καὶ τέκνα καὶ ἀδελφοὶ κινοῦσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν, ὄχι καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς· ὡς πλαστὴν δὲ καὶ οὗτοι τὴν μέμφονται.

2. Οἱ μὲν ἀνιόντες καὶ κατιόντες κινοῦσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν κατὰ παντὸς προσώπου ἀποκληρωθέντες ἢ μὴ λαβόντες τὴν νόμιμον μερίδα, ἐκτὸς ἐὰν ἐφάνησαν ἀχάριστοι πρὸς τὸν διαθέτην· οἱ δὲ ἐκ πλαγίου, ὅταν οἱ γραφθέντες κληρονόμοι ἐπέχωσιν αἰσχρὸν πρόσωπον, ὄντες τυχὸν ἡνίοχοι ἢ μῖμοι ἢ κυνηγοὶ ἢ καταγόμενοι ἀπὸ αἰσχρὰν μίξιν.

3. Ὁ κινήσας τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν καὶ ἡττηθεὶς ἐκπίπτει τοῦ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτῷ καταληρθέντος· δημεύεται γάρ. (Β. XXXIX. 1. 8.)

4. Ὁ παρὰ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς καὶ παραμεληθεὶς οὐ κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν· γυνὴ γὰρ παρὰ κέλευσιν βασιλέως οὐχ υἱοθετεῖ. (Β. XXXIX. 1. 25.)

5. Ὅτι πενταετίᾳ ἀναιρεῖται ἡ κατὰ τῆς διαθήκης μέμψις, οὐκ ἐκ τῆς τελευτῆς τοῦ διατιθεμένου τοῦ χρόνου τρέχοντος, ἀλλ' ἐξ οὗ ὁ κληρονόμος ὑπεισῆλθε τῇ κληρονομίᾳ.

6. Ὁ αἰτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἐκπίπτει τῶν ληγατευθέντων αὐτῷ καὶ τῶν θανάτου αἰτίᾳ δωρηθέντων· εἴτε αὐτῷ ταῦτα κατελείφθη εἴτε τινὶ τῶν προσποριζόντων αὐτῷ. (Β. XL. 3. 17.)

7. Διακατοχή ἐστι δίκαιον τοῦ ἐξεῖναι κρατεῖν τὴν οὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος. Κινεῖται δὲ παρὰ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ρ'. ἡμερῶν, παρὰ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἐνιαυτοῦ. (Β. XL. 1. 3.)

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ Κωδικέλλου.

1. Ἐὰν ποιήσῃ τις διαθήκην καὶ παραλίπῃ τινὰ ἅπερ ἤθελεν ἐν αὐτῇ γράψαι, καὶ ὕστερον ἐνθυμηθῇ ταῦτα, τότε γράφει χαρτίον ἄλλο διαλαμβάνον περὶ ὧν ἐπελάθετο ἐν τῇ διαθήκῃ εἰπεῖν, καὶ λέγεται τοῦτο κωδίκελλος, ἤγουν μικρὸν χαρτόπουλλον ἢ βιβλίδιον· ὡς τοῦ μὲν κώδικος τὸ ὁλόκληρον βιβλίον δηλοῦντος καὶ τὸν ἀκέραιον χάρτην, τοῦ κωδικέλλου σημαίνοντος τὸ μικρότερον.

2. Γίνεται πολλάκις καὶ χωρὶς τοῦ ποιῆσαι διαθήκην κωδίκελλος· ὁπόταν γὰρ διά τινα αἰτίαν, τυχὸν καιρὸν ἀνεπιτήδειον ἢ σπουδήν, οὐ θέλει ἢ οὐ δύναταί τις τελείαν διαθήκην ποιῆσαι καὶ περὶ τῶν προσόντων αὐτῷ καθολικῶς διατάξασθαι, περὶ τῶν ἀναγκαίων ἰδικῶς γράφει, καὶ καλεῖται καὶ τοῦτο κωδίκελλος.

3. Κωδίκελλός ἐστιν ἐλλιποῦς ἐν διαθήκῃ γνώμης τοῦ διατιθε-

3. Ὁ κινήσας τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν καὶ νικηθεὶς χάνει τὸ ἀφεθὲν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν διαθήκην· διότι δημεύεται.

4. Ὁ ἀπὸ γυναῖκα υἱοθετηθεὶς καὶ παραμεληθεὶς δὲν κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν· διότι γυνὴ ἄνευ βασιλικῆς διαταγῆς δὲν υἱοθετεῖ.

5. Ἡ κατὰ τῆς διαθήκης μέμψις ἀναιρεῖται μετὰ πέντε ἔτη, ὁ δὲ χρόνος δὲν τρέχει ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου, ἀλλ' ἀφότου ὁ κληρονόμος προσῆλθεν εἰς τὴν κληρονομίαν.

6. Ὁ αἰτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν χάνει τὰ εἰς αὐτὸν κληροδοτηθέντα καὶ τὰ δι' αἰτίαν θανάτου δωρηθέντα, εἴτε πρὸς αὐτὸν ἀφέθησαν εἴτε πρός τινα ἐκ τῶν προσποριζόντων εἰς αὐτόν.

7. Διακατοχὴ εἶναι δικαίωμα δυνάμει τοῦ ὁποίου παραλαμβάνει τις τὴν περιουσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος. Κινεῖται δὲ ἀπὸ μὲν τοὺς ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, ἀπὸ δὲ τοὺς κατιόντας ἐντὸς ἔτους.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ κωδικέλλου.

1. Ἐὰν κάμῃ τις διαθήκην καὶ λησμονήσῃ τινὰ ἀπὸ ὅσα ἤθελε νὰ γράψῃ εἰς αὐτὴν, καὶ ὕστερον ἐνθυμηθῇ ταῦτα, τότε γράφει χαρτίον ἄλλο διαλαμβάνον τὰ ὅσα ἐλησμόνησε νὰ σημειώσῃ εἰς τὴν διαθήκην καὶ λέγεται τοῦτο κωδίκελλος, ἤτοι μικρὸν χαρτίον ἢ βιβλίδιον· διότι ὁ μὲν κώδιξ σημαίνει τὸ ὁλόκληρον βιβλίον καὶ τὸν ἀκέραιον χάρτην, ὁ δὲ κωδίκελλος τὸ μικρότερον.

2. Γίνεται πολλάκις κωδίκελλος καὶ χωρὶς ποίησιν διαθήκης· διότι ὅταν διά τινα αἰτίαν, καιρὸν λ. χ. ἀνεπιτήδειον ἢ σπουδὴν, δὲν θέλῃ ἢ δὲν δύναταί τις νὰ κάμῃ τελείαν διαθήκην καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ γενικῶς νὰ διατάξῃ, γράφει εἰδικῶς περὶ τῶν ἀναγκαίων, καὶ ὀνομάζεται καὶ τοῦτο κωδίκελλος.

3. Κωδίκελλος εἶναι ἀναπλήρωσις εἰς διαθήκην ἐλλιποῦς θε-

μένου ἀναπλήρωσις. Διαφορὰ δὲ διαθήκης καὶ κωδικέλλου, ὅτι ἐν τῇ διαθήκῃ μὲν καὶ κληρονόμον καὶ ἀποκληρονόμον ἔξεστι γράφειν καὶ ληγάτα καὶ ἐλευθερίας καὶ ἐνστάτους καὶ ὑποκαταστάτους· ἐν δὲ τῷ κωδικέλλῳ οὔτε κληρονόμον οὔτε ἀποκληρονόμον. Ἔνστασίς ἐστιν ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, τουτέστιν ὁ φύσει πρῶτος βαθμὸς τοῦ κληρονόμου. Ὑποκατάστασις δὲ ἡ ἐξ ἀποτυχίας τοῦ πρώτου κληρονόμου ἐπὶ ἕτερον τῆς κληρονομίας μετάθεσις, ἐκ διορισμοῦ τοῦ κληροδοτοῦντος οἷον ὡς εἴ τις εἴποι· ἔστω μοι ὁ δεῖνα κληρονόμος, εἰ δὲ μή, ἔστω ὁ δεῖνα.

4. Οἱ πρὸ τῆς διαθήκης κωδίκελλοι οὐκ ἰσχύουσιν, εἰ μὴ βεβαιωθῶσιν ἐν αὐτῇ ἢ μεταγενεστέρῳ κωδικέλλῳ ἢ ἄλλως ἀποδειχθῇ ὁ διαθέμενος βουληθεὶς αὐτοὺς ἐρρῶσθαι.

5. Τῷ κωδικέλλῳ ἀρκοῦσι μάρτυρες πέντε, εἰ κατὰ τύχην ἦλθον, μόνον ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ τῶν μελλόντων γράφεσθαι προσκαλείσθωσαν εἰς ἀκρόασιν καὶ τὰ ἐν τῷ κωδικέλλῳ γραφόμενα ἀκουέτωσαν. (B. XXXVI. 1. 24.)

6. Κυοφορουμένου ἐπιτικτομένου αἱ διαθῆκαι ῥήγνυνται, οὐ μὴν οἱ κωδίκελλοι.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ Κληρονόμων.

1. Οἱ κληρονόμοι ἢ ἔνστατοι ἢ ὑποκατάστατοι λέγονται. Ἡ δὲ ὑποκατάστασις ἢ ἁπλῆ ἐστιν, ὡς τὸ εἰπεῖν ἐὰν μὴ κληρονομήσῃ ὁ δεῖνα, ἔστω ὁ δεῖνα κληρονόμος· ἢ διπλῆ, οἷον εἴτε κληρονομήσας εἴτε μὴ κληρονομήσας ὁ δεῖνα ἄνηβος ἀποθάνῃ, ἔστω κληρονόμος ὁ δεῖνα. (B. XXXV. 10. 1.)

2. Ὁ κληρονόμος ἢ κληρονόμος οὕτω κατονομάζεται ἢ φιδεικομισσάριος λέγεται· οἷον εἰπέ τις, κληρονομείτω μου ὁ Γεώργιος, πλὴν οὐχ ἵνα αὐτὸς ἕως τέλους τὸν βίον μου κληρονομήσῃ, ἀλλ' ἵνα κυβερνήσῃ καὶ διασώσῃ καὶ ἀποσώσῃ αὐτὸν ὡς γνησίῳ μου κληρονόμῳ τῷ Θεοδώρῳ, τότε γοῦν ὁ μὲν Θεόδωρος φιδεικομισ-

λήσεως τοῦ διαθέτου. Διαφορὰ διαθήκης καὶ κωδικέλλου, ὅτι εἰς τὴν διαθήκην συγχωρεῖται νὰ γράφῃ καὶ κληρονόμον καὶ ἀπόκληρον καὶ κληροδοτήματα καὶ ἐλευθερίας καὶ ἐγκαταστάτους καὶ ὑποκαταστάτους· εἰς δὲ τὸν κωδίκελλον οὔτε κληρονόμον οὔτε ἀπόκληρον. Ἐγκατάστασις εἶναι ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, τουτέστιν ὁ κατὰ φύσιν πρῶτος βαθμὸς τοῦ κληρονόμου. Ὑποκατάστασις δὲ ἡ μετάθεσις τῆς κληρονομίας εἰς ἄλλον δι' ἀποτυχίαν τοῦ πρώτου κληρονόμου κατὰ ὁρισμὸν τοῦ κληροδότου καθὼς ἐὰν εἴπῃ τις· ἔστω μου κληρονόμος ὁ δεῖνα, εἰ δὲ μὴ ἔστω ὁ δεῖνα.

4. Οἱ πρὸ τῆς διαθήκης κωδίκελλοι δὲν ἰσχύουσιν, ἐκτὸς ἐὰν βεβαιωθῶσιν εἰς αὐτὴν ἢ εἰς μεταγενέστερον κωδίκελλον ἢ ἄλλως ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ διαθέτης ἠθέλησε νὰ ἰσχύωσιν οὗτοι.

5. Εἰς τὸν κωδίκελλον ἀρκοῦσι πέντε μάρτυρες, ἐὰν ἦλθον κατὰ τύχην, ἀνάγκη μόνον νὰ προσκαλῶνται εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν πρὸς ἀκρόασιν τῶν μελλόντων νὰ γραφῶσι καὶ νὰ ἀκούωσι τὰ γραφόμενα εἰς τὸν κωδίκελλον.

6. Ἐὰν γεννηθῇ κυοφορούμενος αἱ διαθῆκαι διαῤῥηγνύονται, ὄχι ὅμως καὶ οἱ κωδίκελλοι.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ κληρονόμων.

1. Οἱ κληρονόμοι ἢ ἐγκατάστατοι ἢ ὑποκατάστατοι λέγονται. Ἡ δὲ ὑποκατάστασις ἢ ἁπλῆ εἶναι, ὡς ὅταν εἴπῃ τις ἐὰν δὲν κληρονομήσῃ ὁ δεῖνα, ἔστω ὁ δεῖνα κληρονόμος· ἢ διπλῆ, λ. χ. εἴτε κληρονομήσας εἴτε μὴ κληρονομήσας ὁ δεῖνα ἀποθάνῃ ἄνηβος, ἔστω κληρονόμος ὁ δεῖνα.

2. Ὁ κληρονόμος ἢ ἁπλῶς κληρονόμος λέγεται ἢ καταπιστευματοδόχος· λ. χ. εἴπε τις, ἔστω μοι κληρονόμος ὁ Γεώργιος, πλὴν ὄχι διὰ νὰ κληρονομήσῃ αὐτὸς ἕως τέλος, ἀλλὰ διὰ νὰ κυβερνήσῃ καὶ διασώσῃ καὶ ἀποσώσῃ τὰ ὑπάρχοντά μου εἰς τὸν Θεόδωρον ὡς γνήσιόν μου κληρονόμον, τότε λοιπὸν ὁ μὲν Θεόδωρος

σάριος λέγεται καὶ τὸ δίμοιρον τῆς καταλειφθείσης οὐσίας κληρονομεῖ· ὁ δὲ Γεώργιος κληρονόμος καλεῖται καὶ τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας λαμβάνει.

3. Πολλοὺς βαθμοὺς ὑποκαταστάσεων δυνατὸν ποιεῖν, καὶ ὕστερον δοῦλον ἀναγκαῖον καὶ αὐτοὺς ἀλλήλοις καὶ ἑκάστῳ ἕνα καὶ πολλοὺς ἑνὶ καὶ ἕνα πολλοῖς. (Β. XXXV. 10. 34.)

4. Αἱ χάριν ἀμειβόμεναι ἐνστάσεις οὐκ ἔρρωνται· οἷον Πέτρος ἐξ ὅσου μέρους γράψῃ με κληρονόμον, ἔστω μου κληρονόμος. Αἱ δὲ εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον συγκείμεναι ἐνστάσεις· οἷον ἐξ ὅσου μέρους ἔγραψέ με Πέτρος κληρονόμον, ἐκ τοσούτου ἔστω μου Παῦλος κληρονόμος. Οὐ μόνον δὲ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διατιθεμένου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕτερον γίνεται ἡ χάριν ἀμειβομένη ἔνστασις· οἷον ἐὰν Πέτρος γράψῃ Παῦλον κληρονόμον, ἔστω μου κληρονόμος.

5. Οἱ κατιόντες κἂν ἄρρενες κἂν θήλειαι ὦσι, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου. Ἐὰν εἷς τῶν παίδων κληρονομήσῃ τοῦ ἰδίου γονέως, προσπορίζει τῷ ἑαυτοῦ πάππῳ τὴν χρῆσιν τῶν πορισθέντων. Ἐὰν πάππος τελευτήσῃ ἐπὶ υἱῷ καὶ ἐγγόνοις ἀπὸ ἄλλου παιδός, οἱ ἔγγονοι ὑπεισέρχονται τὸ πρόσωπον τοῦ ἰδίου γονέως καὶ ἅμα τῷ υἱῷ τουτέστι τῷ ἰδίῳ θείῳ κληρονομοῦσιν αὐτόν· λαμβάνοντες εἴ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ περιῆν ὁ πατὴρ αὐτῶν, κἂν ἄρρενες κἂν θήλειαι ὦσιν, εἴτε ὑπεξούσιοί εἰσιν εἴτε αὐτεξούσιοι.

6. Κατιόντων μὴ ὑπόντων προκαλοῦνται οἱ ἀνιόντες τῶν ἐκ πλαγίου πάντων χωρὶς τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντων ἀδελφῶν. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνιόντων προτιμᾶται ὁ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ τοῦ μὴ πλησιάζοντος, κἂν θῆλυ πρόσωπον εἴη. Εἰ γάρ εἰσι πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ὁμοῦ καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ ἐξίσης αὐτοῖς ἡ κληρονομία δοθήσεται· ὥστε τὸ μὲν ἥμισυ λαμβάνειν πάντας τοὺς πρὸς πατρὸς ἀνιόντας, ὁσοιδήποτε ἂν

λέγεται καταπιστευματοδόχος καὶ κληρονομεῖ τὸ δίμοιρον τῆς ἀφεθείσης περιουσίας· ὁ δὲ Γεώργιος ὀνομάζεται κληρονόμος καὶ λαμβάνει τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας.

3. Πολλοὶ βαθμοὶ ὑποκαταστάσεων δύνανται νὰ γείνωσι, καὶ ὕστερον δοῦλος ἀναγκαῖος καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ εἷς εἰς ἕκαστον καὶ πολλοὶ εἰς ἕνα καὶ εἷς εἰς πολλούς.

4. Αἱ χάριν ἀμειβόμεναι ἐγκαταστάσεις δὲν ἰσχύουσι λ. χ. ὁ Πέτρος εἰς ὅσον μέρος μὲ γράψῃ κληρονόμον, ἔστω κληρονόμος μου. Αἱ δὲ ἐγκαταστάσεις αἱ συνιστάμεναι εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον ἰσχύουσι· λ. χ. εἰς ὅσον μέρος μὲ ἔγραψεν ὁ Πέτρος κληρονόμον, εἰς τόσον ἔστω ὁ Παῦλος κληρονόμος μου. Ἡ δὲ χάριν ἀμειβομένη ἐγκατάστασις γίνεται ὄχι μόνον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διαθέτου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλο· λ. χ. ἐὰν ὁ Πέτρος γράψῃ τὸν Παῦλον κληρονόμον, ἔστω μου κληρονόμος.

5. Οἱ κατιόντες εἴτε ἄῤῥενες εἴτε θήλειαι εἶναι προτιμῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Ἐὰν ἓν τῶν τέκνων κληρονομήσῃ τὸν ἴδιον γονέα του προσπορίζει εἰς τὸν πάππον του τὴν χρῆσιν τῶν ἀποκτηθέντων. Ἐὰν ὁ πάππος ἀποθάνῃ ἀφήσας υἱὸν καὶ ἐγγόνους ἀπὸ ἄλλο τέκνον, οἱ ἔγγονοι ὑπεισέρχονται τὸ πρόσωπον τοῦ ἰδίου των γονέως καὶ κληρονομοῦσιν αὐτὸν ὁμοῦ μὲ τὸν υἱὸν τουτέστι τὸν ἴδιον των θεῖον· λαμβάνοντες ὅ,τι ἔμελλε νὰ λάβῃ ὁ πατήρ των ἐὰν ἔζη, εἴτε ἄῤῥενες εἶναι, εἴτε ὑπεξούσιοι εἴτε αὐτεξούσιοι.

6. Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι κατιόντες καλοῦνται οἱ ἀνιόντες προτιμώμενοι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐκ πλαγίου ἐκτὸς τῶν γεννηθέντων ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς γονεῖς ἀδελφῶν. Γνωστὸν ἔστω, ὅτι εἰς τοὺς ἀνιόντας προτιμᾶται ὁ πλησιέστερος κατὰ τὸν βαθμὸν ἀπὸ τὸν ἀπωτέρω, καὶ θηλυκὸν πρόσωπον ἐὰν ἦναι. Διότι ἐὰν ἦναι πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, καλοῦνται ὁμοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ δίδεται εἰς αὐτοὺς ἡ κληρονομία ἐξίσου· ὥστε τὸ μὲν ἥμισυ νὰ λαμβάνωσιν οἱ πρὸς πατρὸς ἀνιόντες, ὁσοιδήποτε καὶ ἐὰν ἦναι· τὸ δὲ ὑ-

ῶσι· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἤμισυ τοὺς πρὸς μητρὸς ἀνιόντας, ὁσουσδήποτ' ἂν αὐτοὺς εὑρεθῆναι συμβαίῃ.

7. Μητρὸς τελευτησάσης ἐπὶ ἀνήβῳ θυγατρὶ εἰ ἀποθάνοι μετὰ δεκαὲξ ἡμέρας ἢ ἐλάττους ἢ καὶ πλείονας ἡ κόρη, παραπέμπεται ἐπὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς τὸ τῆς διασκέψεως δίκαιον.

8. Ἐν τῷ δικαστῇ ἐστιν ὁρίσασθαι τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως· ὥστε μέντοι μὴ ἐλαττῶσαι τὰς ἑκατὸν ἡμέρας· ἐσθ' ὅτε δὲ μὴ ἀρκοῦντος τοῦ πρώτου χρόνου δίδοται καὶ ἕτερος· τοῦτο ἀπὸ μεγάλης αἰτίας.

9. Ἡ δὲ Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου φησίν, ἵνα ἀκυρωθῇ ὁ διοριζόμενος νόμος τῇ ἀπελθούσῃ ἐπὶ παιδὶ γυναικὶ ἢ ἀνδρί, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς ἀπελθόντος, κληροῦσθαι τῷ ζῶντι τὰ τοῦ παιδὸς πάντα, πατρῷα εἰ τύχοι ἢ μητρῷα καὶ τοῖς ταλαιπώροις γονεῦσι τοῦ τεθνεῶτος πρὸς τῇ ἀποβολῇ τοῦ φιλτάτου καὶ τὴν περιουσίαν οὐκ ὀρθῇ διακρίσει στερίσκεσθαι· ἀλλὰ τηρεῖσθαι ὀφείλει τὸ τρίτον αὐτῆς τῆς προικὸς εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποιχομένου καὶ τοῖς γονεῦσι τὸ τρίτον καὶ τῷ μνηστῆρι τὸ τρίτον ἢ τῇ μνηστῇ.

10. Οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ ἀνιόντες ὁμοῦ καλοῦνται ἐξίσης, καὶ οὐδὲ προσπορίζουσι τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ἁρμόσαντος αὐτοῖς μέρους ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ, κἂν ὑπεξούσιος ἦν κἂν αὐτεξούσιος.

11. Ἀνιόντων ὑπόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ ἀδελφῶν γνησίων καὶ παίδων ἀδελφοῦ ἀμφιθαλοῦς προτελευτήσαντος, πάντες καλοῦνται εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχήν, κἂν ἄρρενες ὦσι κἂν θήλειαι· οἱ γὰρ ἀδελφόπαιδες ὑπεισέρχονται τῷ τοῦ ἰδίου πατρὸς πρόσωπον καὶ λαμβάνουσιν εἴ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ περιῆν ὁ πατὴρ αὐτῶν.

12. Οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντες ἀδελφοὶ πρώτην ἔχουσι τάξιν εἰς τὸ κληρονομῆσαι τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἄλλων ἀδελφῶν προκειμένων, μὴ ὄντων ἀμφιθαλῶν· πλὴν εἰ μὴ ὑπεισι πατδες ἑτέρου

πόλοιπον ἥμισυ οἱ πρὸς μητρὸς ἀνιόντες, ὁσοιδήποτε καὶ ἐὰν συμβῇ νὰ εὑρεθῶσιν αὐτοί.

7. Ἐὰν ἀποθάνῃ μήτηρ ἀφήσασα ἄνηβον θυγατέρα καὶ μετὰ δέκα ἓξ ἡμέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἢ καὶ πλειοτέρας ἀποθάνῃ καὶ ἡ κόρη, τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως παραπέμπεται εἰς τοὺς κληρονόμους της.

8. Ὁ δικαστὴς προσδιορίζει τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως χωρὶς ὅμως νὰ ἐλαττώσῃ τὰς ἑκατὸν ἡμέρας· ἐπειδὴ δὲ ἐνίοτε ὁ πρῶτος χρόνος δὲν ἀρκεῖ δίδεται καὶ ἄλλος· τοῦτο δὲ ἀπὸ μεγάλην αἰτίαν.

9. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου λέγει, ν' ἀκυρωθῇ ὁ νόμος ὁ ὁρίζων ὅτι ἐὰν ἀποθάνῃ γυνὴ ἢ ἀνὴρ ἀφήσας τέκνον, ἔπειτα ἀποθάνῃ καὶ τοῦτο, νὰ κληρονομῇ ὁ ἐπιζήσας ὅλα τὰ πράγματα τοῦ τέκνου, πατρικὰ ἐὰν τύχῃ ἢ μητρικὰ οἱ δὲ ταλαίπωροι γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος πρὸς τὴν ἀπώλειαν τοῦ φιλτάτου αὐτῶν νὰ στερῶνται κατὰ μὴ ὀρθὴν διάκρισιν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· ἀλλὰ πρέπει νὰ τηρῆται τὸ τρίτον αὐτῆς τῆς προικὸς εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποθανόντος καὶ τὸ τρίτον εἰς τοὺς γονεῖς καὶ τὸ τρίτον εἰς τὸν μνηστῆρα ἢ τὴν μνηστήν.

10. Οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ οἱ ἀνιόντες ὁμοῦ καλοῦνται ἐξίσου, καὶ οὐδὲ προσπορίζουσιν οἱ ἀδελφοὶ εἰς τοὺς γονεῖς των τὴν χρῆσιν τοῦ ἁρμόσαντος εἰς αὐτοὺς μέρους ἀπὸ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀδελφοῦ των, εἴτε ὑπεξούσιος εἴτε αὐτεξούσιος εἶναι.

11. Ἐὰν ὁ ἀποθανὼν ἔχῃ ἀνιόντας καὶ ἀδελφοὺς γνησίους καὶ τέκνα ἀδελφοῦ ἀμφιθαλοῦς προαποθανόντος, ὅλοι καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, εἴτε ἄρρενες εἴτε θήλειαι ἐὰν ἦναι· διότι τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ ὑπεισέρχονται τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός των καὶ λαμβάνουσιν ὅ,τι ὁ πατήρ των ἔμελλε νὰ λάβῃ, ἐὰν ἔζη.

12. Οἱ ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς γονεῖς γεννηθέντες ἀδελφοὶ ἔχουσι πρώτην τάξιν εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀδελφοῦ των, ὅταν ὑπάρ-

ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου, κἀκεῖνοι ὁμοῦ καλοῦνται, τοὐτέστιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ παῖδες τοῦ ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ εἰς τὰ τοῦ τελευτῶντος, αὐτῶν μὲν ἀδελφοῦ, ἐκείνων δὲ θείου· εἰ δὲ μὴ ὕπεισιν ἀδελφοὶ ἢ παῖδες ἀδελφῶν τοιούτων, δηλονότι τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν.

13. Ἐάν τις τελευτήσῃ ἐπ' ἀδελφῷ ἐκ διαφόρων γονέων ὑπάρχοντι καὶ ἐπὶ υἱοῖς ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ, οἱ τικνάδελροι προτιμῶνται τοῦ ἀδελφοῦ εἰς κληρονομίαν αὐτοῦ· καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων θεῖοι προτιμῶνται τῶν ἐκ διαφόρων ὄντων γονέων ἀδελφοπαίδων(*). Ἰστέον δὲ ὅτι ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν καὶ παίδων τοιούτων ἀδελφῶν μὴ ὑπόντων, τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τὸν ἐξ ἑνὸς γονέως ὄντα ἀδελφὸν αὐτῶν.

14. Ἀδελφοῦ μὴ ὑπόντος μήτε ἀδελφόπαιδος, οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς καλοῦνται οἱ τῷ βαθμῷ μένοντι ὄντες ἐγγύτεροι· κἂν εὑρεθῶσι πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ὑπάρχοντες, ἐξίσου κληρονομοῦσιν.

15. Ὅτι εἴπερ οὐκ εἰσὶ ἀδελφοὶ τῷ τελευτήσαντι, ἀλλὰ ἀδελφόπαιδες μόνον προτελευτησάντων δύο ἢ τριῶν ἀδελφῶν κατὰ πρόσωπον καὶ κεφαλὴν αὐτῶν γίνεται ἡ κληρονομία, τουτέστιν ὅσοι εἰσὶν, ἐξίσου εἰς τὴν κληρονομίαν καλοῦνται.

16. Ἀδιαθέτου τινὸς τελευτήσαντος καὶ ἔχοντος ἀπὸ πατρὸς πρώτας ἐξαδέλφας δύο καὶ ἐκ μητρὸς ὁμοίως δύο, ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν οὕτως· ἐκ τριῶν οὖν θείων τοῦ ἀπελθόντος τέσσαρες ἐκφυεῖσαι γυναῖκες, ἃς ἡ συνήθεια ἐξαδέλφας κατονομάζει, οὐχὶ κατὰ σειρὰν εἰς τὴν κληρονομίαν ἤχθησαν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλήν. (**)

(*) Ὅτι συμβαίνει εἰς υἱοὺς καὶ ἐγγόνους ἐπὶ τῆς κληρονομίας, οὕτω κρατεῖ καὶ εἰς ἐγγόνους καὶ προεγγόνους, καθὼς εἰς τὰς Εἰσηγήσεις ἐλέχθη· διότι ἐὰν ἀποθάνῃ τις ἀφήσας ἔγγονον ἀπὸ υἱὸν προαποθανόντα

χωσιν ἄλλοι ἀδελφοὶ μὴ ἀμφιθαλεῖς· ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχωσι τέκνα ἄλλου ἀδελφοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου, τὰ ὁποῖα ὁμοῦ καλοῦνται, τουτέστιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος, ἀδελφοῦ μὲν αὐτῶν, θείου δὲ ἐκείνων· ἐὰν δὲ ἀδελφοὶ ἢ τέκνα τοιούτων ἀδελφῶν δὲν ὑπάρχωσι, τότε κληρονομοῦσι τὸν ἀποθανόντα ἀδελφὸν οἱ ἀπὸ διαφόρους γονεῖς ἀδελφοί.

13. Ἐὰν ἀποθάνῃ τις ἀρήσας ἀδελφὸν ἀπὸ διαφόρους γονεῖς καὶ τέκνα ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ, τὰ τέκνα ταῦτα προτιμῶνται ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· διότι καὶ οἱ ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς γονεῖς θεῖοι προτιμῶνται ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν τὰ τέκνα τὰ ἀπὸ διαφόρους γονεῖς. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ τέκνα τοιούτων ἀδελφῶν, τότε οἱ ἀπὸ διαφόρους γονεῖς ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γονέως ἀδελφόν των.

14. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἀδελφὸς μήτε τέκνον ἀδελφοῦ, καλοῦνται οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς οἱ πλησιεστεροι ὅμως εἰς τὸν βαθμόν· καὶ ἐὰν εὑρεθῶσι πολλοὶ ὑπάρχοντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν.

15. Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν ἀδελφοὶ τοῦ ἀποθανόντος, ἀλλὰ μόνον τέκνα ἀδελφῶν, προαποθανόντων δύο ἢ τριῶν ἀδελφῶν ἡ κληρονομία γίνεται κατὰ πρόσωπον καὶ κεφαλήν, τουτέστιν ὅσοι εἶναι ἐξίσου καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν.

16. Ἐάν τις ἀποθανὼν ἀδιάθετος καὶ ἔχων ἀπὸ μέρος τοῦ πατρὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας καὶ ἐκ μητρὸς ὁμοίως δύο, ὁ Μάγιστρος ἀπεφάσισεν οὕτως· αἱ ἀπὸ τρεῖς θείους τοῦ ἀποθανόντος γεννηθεῖσαι τέσσαρες γυναῖκες, τὰς ὁποίας ἡ συνήθεια ὀνομάζει ἐξαδέλφας, δὲν ἐκλήθησαν εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ σειρὰν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλήν.

καὶ προέγγονον ἀπὸ ἄλλον ἔγγονον προαποθανόντα καὶ αὐτὸν, καὶ ὁ ἔγγονος ἀπὸ υἱὸν καὶ ὁ προέγγονος ἀπὸ ἔγγονον ὁμοῦ κληρονομοῦσι.

(**) Καθὼς ἀπέθανέ τις ἔχων ἀνεψιοὺς ἀπὸ ἀδελφὸν καὶ ἀδελφήν·

17. Ὅτι καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενὴς μὴ ὄντων πλησιεστέρων καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὸν λέγοντα νόμον· καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενὴς, κἂν μὴ ὑπεισέλθῃ τὴν κληρονομίαν, ἔχει τὴν ἐκ τοῦ νόμου βοήθειαν. (B. XLV. 2. 14.)

18. Ψυχῇ τις ἐγχειρίζει τὴν κληρονομίαν, κἂν μὴ ἅψηται κληρονομιαίου πράγματος, ὅθεν ἐὰν ἐνέχυρα ἐν τῇ κληρονομίᾳ ὄντα ἢ ἀλλότριον πρᾶγμα ὡς κληρονομιαῖον κατάσχῃ, ἐγχειρίζειν τὴν κληρονομίαν δοκεῖ. (B. XXXV. 14. 79.)

19. Ὁ μείζων τῶν κέ. ἐτῶν ἅπαξ καταδεξάμενος τὴν τοῦ πατρὸς κληρονομίαν οὐδὲ παραιτεῖσθαι δύναται οὐδὲ φεύγειν τὰς τῶν δανειστῶν ἐναγωγὰς ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ βίαν ποιεῖ καὶ ἁρπάζει τὸ μέρος αὐτοῦ ἤτοι τὴν διαθήκην, ἀλλ' ἐνάγεται κατὰ τὰ μέρη τῆς κληρονομίας.

20. Ὁ μὴ γεγραμμένος κληρονόμος ἐὰν συμπαίξας τοῖς κληρονόμοις μόνος ἐξ ἀδιαθέτου νέμηται, δίδωσι τὰ ληγάτα. (B. XXXV. 15. 22).

21. Οἱ κληρονόμοι μὴ ἐκδικήσαντες τὸν φόνον τοῦ βιαίως τελευτήσαντος κληροδότου ἀπιδιδοῦσι τὰ πράγματα καὶ τοὺς καρποὺς, πλὴν εἰ μὴ ἀφήλικές εἰσιν.

22. Καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ ἐκδικῶν τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς ἀφαιρεῖται τὴν προῖκα· ἐπειδὴ πάντας τοὺς κληρονόμους καὶ τοὺς ἐν τάξει κληρονόμων καθήκοντας ἑτοίμους εἶναι δεῖ πρὸς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ τελευτήσαντος.

23. Εἰ πατὴρ προικίζων τὴν αὐτοῦ θυγατέρα συνεφώνησεν ἀρ-

ὁ πολιτικὸς νόμος ὡς παλαιὸς καὶ εὐδοκιμῶν εἰς τὴν πολιτείαν ἐκαλοῦσεν εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ θείου τοὺς ἀνεψιοὺς ἀπὸ ἀδελφὸν, ὡς συναπτομένους μὲ τὸν ἀποθανόντα κατὰ ἀρσενογονίαν· τοὺς δὲ ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν ἔξωνεν, ὡς συγγενεῖς αὐτοῦ κατὰ θηλυγονίαν. Γενικῶς δὲ εἴξευρε, ὅτι ἐὰν παρεμπέσῃ θηλυκὸν πρόσωπον, διακόπτει τὴν ἀπὸ ἀρσενογονίαν συγγένειαν· θηλυκὸν δὲ μεσολαβῆσαν καὶ εἰς τὸ παρὸν διέκοψε τὴν κατ' ἀρσενογονίαν συγγένειαν, καὶ δὲν ἐσυγχώρησε ποσῶς νὰ παραφυλαχθῇ

17. Καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενὴς μὴ ὑπαρχόντων πλησιεστέρων καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὸν νόμον λέγοντα· καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενὴς, καὶ ἐὰν δὲν ὑπεισέλθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν, βοηθεῖται ἀπὸ τὸν νόμον.

18. Κατὰ προαίρεσιν (ψυχῇ) ἀποδέχεταί τις τὴν κληρονομίαν, καὶ ἐὰν δὲν ἐγγύσῃ τὸ κληρονομιαῖον πρᾶγμα· ὅθεν ἐὰν εἰς τὴν κληρονομίαν ἦναι ἐνέχυρον ἢ ἀλλότριον πρᾶγμα καὶ ὡς κληρονομιαῖον το καταλάβῃ, θεωρεῖται ὅτι ἀποδέχεται τὴν κληρονομίαν.

19. Ὁ μεγαλείτερος τῶν κέ. ἐτῶν ἅπαξ ἀποδεχθεὶς τὴν κληρορομίαν τοῦ πατρὸς οὐδὲ νὰ παραιτηθῇ δύναται οὐδὲ ν' ἀποφύγῃ τὰς ἀγωγὰς τῶν δανειστῶν λέγων, ὅτι τὸν βιάζει ὁ ἀδελφός του καὶ ἁρπάζει τὸ μέρος του ἤτοι τὴν διαθήκην, ἀλλ' ἐνάγεται κατὰ τὰ μέρη τῆς κληρονομίας.

20. Ὁ μὴ γεγραμμένος κληρονόμος ἐὰν ἀπατήσας τοὺς κληρονόμους νέμηται μόνος ἐξ ἀδιαθέτου, δίδει τὰ κληροδοτήματα.

21. Οἱ κληρονόμοι μὴ ἐκδικήσαντες τὸν φόνον τοῦ βιαίως ἀποθανόντος κληροδότου ἀποδίδουσι τὰ πράγματα καὶ τοὺς καρποὺς, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι ἀνήλικοι.

22. Καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ ἐκδικῶν τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς ἀφαιρεῖται τὴν προῖκα· διότι πάντες οἱ κληρονόμοι καὶ οἱ τάξιν κληρονόμων ἐπέχοντες πρέπει νὰ ἦναι ἕτοιμοι πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἀποθανόντος.

23. Ἐὰν πατὴρ προικίζων τὴν θυγατέρα του συνεφώνησε νὰ

αὐτὴ. Καὶ ταῦτα μὲν διέταττε καὶ ἀπεφαίνετο ὁ πολιτικὸς νόμος. Ἐπελθὼν δὲ μετέπειτα ὁ ἐπαρχικὸς καὶ εὑρὼν ὅτι ἡ πολιτικὴ νομοθεσία τοιαῦτα διέταττεν, ἔκρινεν ἄδικον νὰ ἐξόνωνται ἀπὸ τὸ κέρδος τῆς κληρονομίας οἱ ἀπὸ θηλυγονίαν καταγόμενοι, ἐνῷ συμμετέχουσιν ἀπὸ τὴν αὐτὴν συγγένειαν τοῦ ἀποθανόντος, καὶ ἐκάλεσε καὶ τούτους· καθὼς πλατύτερον δηλοῦται εἰς τὰ πρόσφορα βιβλία περὶ κληρονομίας τῶν ἀδιαθέτως ἀποθανόντων συγγενῶν.

κεῖσθαι αὐτὴν τῇ δοθείσῃ ὑπὲρ αὐτῆς προικὶ καὶ μὴ ἐπέχειν μέρος ἐκ τῆς αὐτοῦ κληρονομίας, οὐκ ἐρώτηται τὸ σύμφωνον τοῦτο, οὐδὲ κωλύεται κληρονομεῖν ἀδιάθετον αὐτὸν τελευτῶντα ἡ θυγάτηρ τοῖ μείνασιν ὑπεξουσίοις ἀδελφοῖς συνεισφέρουσα τὴν προῖκα. (B. XLI. 7. 21.)

24. Τὴν προγάμου δωρεὰν ὥσπερ τὴν προῖκα δεῖ συνεισφέρεσθαι, ἀδιαθέτου τελευτῶντος τοῦ ταύτην ἐπιδεδωκότος, εἴτε μήτηρ ἐστὶν εἴτε πατὴρ ἤ τις τῶν ἀνιόντων ἢ πρὸς πατρὸς ἢ πρὸς μητρός. (B. XLI. 7. 32.)

25. Ὅτι ἐξ ἀδιαθέτου συγκληρονομοῦντες οἱ αὐτεξούσιοι τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ὑπεξουσίοις συνεισφέρουσι καὶ αὐτοὶ τὰ ἀπὸ πραγμάτων γονικῶν περιελθόντα αὐτοῖς καὶ τὴν χρῆσιν, οὐ μὴν δὲ τὰ ἀπροσπόριστα, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πεκούλιον. (B. XLI. 7. 24.)

26. Οἱ αὐτεξούσιοι παῖδες ἐκεῖνα συνεισφέρουσι τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἰδίοις, ὅσα εἶχον ἐν καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ ἰδίου πατρός· εἴ τι δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεκτήσαντο, οὐ συνεισφέρουσιν· ὑπεξαιροῦμεν δὲ καὶ ἐκ τούτων τῶν πραγμάτων τῶν ὄντων ἐν καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός, ὅσα ἐχρεώστουν· τὴν γὰρ καθαρὰν οὐσίαν αὐτῶν συνεισφέρουσιν. (B. XLI. 7. 23.)

27. Ὁ αὐτεξούσιος κἂν αἰτήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἐναντίωσιν, οὐ συνεισάγει τὴν προῖκα, ἣν ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἐπέδωκε θυγατρός· αὐτῆς γὰρ ἡ οὐσία καὶ οὐ τοῦ ἐπιδεδωκότος.

28. Ἔδωκέ τις προῖκα τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, ὁ ἀνὴρ ταύτης ἀπορῶν ἐδαπάνησε τὴν προῖκα· ὕστερον βούλεται ἡ θυγάτηρ εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν εἰσελθεῖν, ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν ἀδελφῶν, τὴν δοθεῖσαν προῖκα συνεισβαλεῖν ἤγουν ἀγαγεῖν καὶ οὕτως ἐπίσης τούτοις τὰ πατρικὰ μερίσασθαι πράγματα· ἡ δὲ οὐκ ἔχει, μόνην δὲ συνεισφέρει τὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγήν· τί γοῦν δεῖ ἐπὶ τούτοις γενέσθαι, ὁ νόμος ὁρίζει ὡς εἰ μὲν αὐτὴ ἡ θυγάτηρ καθ' ἑαυτὴν αὐτεξουσία ἐγένετο, ἐπεὶ τὸν ἄνδρα ἔβλεπε τὰ οἰκεῖα καταναλίσκοντα καὶ οὐδὲν ἔλεγεν, οὐδὲ ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν, ἑαυτῇ ὀφείλει ἐπιμέμφεσθαι καὶ οὕτω τῆς πατρικῆς κλη-

ἀρκῆται αὕτη εἰς τὴν δοθεῖσαν πρὸς αὐτὴν προῖκα καὶ νὰ μὴ μετέχῃ ἀπὸ τὴν κληρονομίαν του, ἡ συμφωνία αὕτη δὲν ἰσχύει, οὐδὲ ἐμποδίζεται ἡ θυγάτηρ νὰ κληρονομῇ αὐτὸν ἀδιάθετον ἀποθανόντα ἐὰν συνεισφέρῃ τὴν προῖκα πρὸς τοὺς ἀπομείναντας ὑπεξουσίους ἀδέλφους.

24. Ἡ προγαμιαία δωρεὰ πρέπει νὰ συνεισφέρηται καθὼς καὶ ἡ προῖξ, ἐὰν ὁ δώσας αὐτὴν ἀποθάνῃ ἀδιάθετος, εἴτε μήτηρ εἶναι εἴτε πατὴρ ἢ τῶν ἀνιόντων τις ἢ πρὸς πατρὸς ἢ πρὸς μητρός.

25. Οἱ αὐτεξούσιοι συγκληρονομοῦντες ἐξ ἀδιαθέτου μὲ τοὺς ὑπεξουσίους ἀδελφοὺς συνεισφέρουσι καὶ αὐτοὶ ὅσα περιῆλθον εἰς αὐτοὺς ἀπὸ γονικὰ πράγματα καὶ τὴν χρῆσιν, ὄχι ὅμως τὰ ἀπροσπόριστα, καθὼς οὐδὲ τὸ χρημάτιον.

26. Τὰ αὐτεξούσια τέκνα συνεισφέρουσι πρὸς τοὺς ἰδίους των ἀδελφοὺς ἐκεῖνα ὅσα εἶχον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου τοῦ πατρός των. Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα ἀπέκτησάν τι, δὲν συνεισφέρουσι· ἐξαιροῦμεν δὲ καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα ταῦτα τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς, ὅσα ἐχρεώστουν· διότι συνεισφέρουσι τὴν καθαρὰν περιουσίαν.

27. Ὁ αὐτεξούσιος καὶ ἐὰν αἰτήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἐναντίωσιν, δὲν συνεισφέρει τὴν προῖκα, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς ἰδίας του θυγατρός· διότι ἡ περιουσία εἶναι αὐτῆς καὶ ὄχι τοῦ δώσαντος.

28. Ἔδωκέ τις προῖκα εἰς τὴν θυγατέρα του, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπορῶν ἐξώδευσε τὴν προῖκα· ἔπειτα θέλει ἡ θυγάτηρ νὰ μεθέξῃ ἀπὸ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς νὰ συνεισφέρῃ τὴν δοθεῖσαν προῖκα καὶ οὕτω νὰ μοιρασθῇ ἐξ ἴσου μὲ αὐτοὺς τὰ πατρικά· αὕτη ὅμως δὲν ἔχει, συνεισφέρει δὲ μόνον τὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγήν· τί λοιπὸν πρέπει νὰ γείνῃ εἰς τοιαύτην περίστασιν, ὁ νόμος ὁρίζει ὅτι εἰ μὲν ἡ θυγάτηρ αὕτη ἔγεινε καθ' ἑαυτὴν αὐτεξουσία, ἐπειδὴ ἔβλεπε τὸν ἄνδρα κατεξοδεύοντα τὰ πράγματά της καὶ δὲν ἔλεγε τίποτε, οὐδὲ ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν, ὀφείλει νὰ μέμφηται ἑαυτὴν καὶ οὕτω ἀ-

ρονομίας ἐξάγεσθαι. Εἰ δὲ ὑπὸ τὸν πατέρα ἦν, ὡς ἔτι ὑπεξουσία ἢ καὶ ἄλλως μὲν διῆγε καθ' ἑαυτὴν, ἠδύνατο δὲ τῷ πατρὶ ἀνενεγκεῖν καὶ ἀνήνεγκε καὶ παρεκίνησεν αὐτὸν, ἵνα ἀντιλάβηται αὐτῆς καὶ βοηθήσῃ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὁ δὲ πατὴρ οὐκ ἐβοήθησε ταύτῃ, τότε ἵνα εἰσέρχηται καὶ αὐτὴ εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν οὕτως, ὥσπερ ἐὰν εἶχε τὴν προῖκα σωζομένην καὶ συνεισέφερεν αὐτὴν, ὡς τῆς αἰτίας ἁπάσης ἀγομένης εἰς τὸν πατέρα τὸν μὴ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτὴν ἐκδικήσαντα.

29. Τὰ μὲν ὑπολειφθέντα παρὰ τῶν γονέων ἐξίσου μερίζονται, ἐὰν οὐ διέθετο· εἰ δὲ διαθήκην ἐποίησε, λαμβάνει εἷς ἕκαστος αὐτῶν, πρὸς ὃ διετύπωσεν ὁ πατήρ· ἃ δὲ ἔχουσιν ἢ ἐν προικὶ ἢ ἐν ἄλλῃ δωρεᾷ προγαμιαίᾳ συνεισφέρουσιν, ἐὰν οἱ λοιποὶ αὐτῶν ἀδελφοὶ οὐκ ἔχωσιν ὁπωσδήποτε ἐν αὐτοῖς τὸ νόμιμον μέρος παρὰ τοῦ κοινοῦ αὐτῶν γονέως· τότε γὰρ οἱ ἔχοντες ἀναπληροῦσι τοὺς μὴ ἔχοντας τὸ ἴσον μέρος, ἐξ ὧν ἔχουσιν ἐξωθεν.

30. Τὰ δωρηθέντα τοῖς παισὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐ συνεισφέρονται· εἰ δὲ ζῶν ὁ πατὴρ ἐδωρήσατο αὐτοῖς, συνεισφέρονται, εἰ μὴ ἄρα ῥητῶς ἐκέλευσεν αὐτὰ μὴ συνεισφέρεσθαι. (Β. XLII. 3. 67.)

31. Ἡ δὲ συνεισφορὰ γίνεται οὕτως· ἐπροικοδοτήθησάν τινες παῖδες καὶ τὴν ἀνήκουσαν αὐτοῖς κληρονομίαν λαβόντες ἢ τὴν προῖκα ὁπόσην οἱ γονεῖς ἔδωκαν τούτοις, δεξάμενοι ἐγένοντο αὐτεξούσιοι· μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ ἢ μηδόλως διαθήκην ποιήσας ἢ ποιήσας μὲν διαθήκην, αὐτῶν δὲ μὴ μνημονεύσας· οὐ δέχονται τοῦτο οἱ τοιοῦτοι παῖδες, ἀλλὰ θέλουσιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, οἷς πρότερον οἱ γονεῖς οὐκ ἔδωκάν τι, καὶ ζητοῦσι τὴν πατρικὴν οὐσίαν ἐπίσης τοῖς ἀδελφοῖς συμμερίσασθαι, καὶ κινεῖται περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀγωγή. Τότε οὖν ὁ νόμος κελεύει, ἵνα συνεισφέρωσι κἀκεῖνο, ὃ πρότερον ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ κοινώσωσι τοῦτο τοῖς ἑτέροις πατρικοῖς πράγμασι καὶ μετὰ ταῦτα μερισμοῦ γενομένου λάβωσι κἀκεῖνοι, εἴ τι ἀνήκει καὶ τούτοις ἐκ τῶν πραγμάτων τῶν πα-

ποκρούεται τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Εἰ δὲ ἦτο ὑπὸ τὸν πατέρα ὡς ὑπεξουσία ἀκόμη ἢ καὶ ἄλλως διέτριβε μὲν καθ' ἑαυτὴν, ἠδύνατο δὲ ν' ἀναφέρῃ εἰς τὸν πατέρα καὶ τὸ ἀνέφερε καὶ τὸν παρεκίνησε, διὰ νὰ τὴν συμβουλεύσῃ καὶ τὴν βοηθήσῃ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὁ δὲ πατὴρ δὲν τὴν ἐβοήθησε, τότε διὰ νὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν ὡς ἐὰν εἶχε τὴν προῖκα σώαν καὶ τὴν συνεισέφερε, καθόσον ἡ αἰτία ὅλη ἀνάγεται εἰς τὸν πατέρα ὅστις δὲν τὴν διεκδίκησε κατὰ τοῦ ἀνδρός.

29. Τὰ μὲν ἀφεθέντα ἀπὸ τοὺς γονεῖς ἐξίσου μοιράζονται, ἐὰν δὲν διέθεσεν· εἰ δὲ διέθεσε, λαμβάνει ἓν ἕκαστον τέκνον ὅπως ὁ πατὴρ διέταξεν· ὅσα δὲ ἔχουσιν ἢ εἰς προῖκα ἢ εἰς ἄλλην προγαμιαίαν δωρεὰν συνεισφέρουσιν, ἐὰν οἱ λοιποὶ ἀδελφοί των δὲν ἔλαβον ὁπωσδήποτε τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτοὺς νόμιμον μερίδα ἀπὸ τὸν κοινὸν αὐτῶν γονέα· διότι τότε οἱ προλαβόντες ἀναπληροῦσι πρὸς τοὺς μὴ λαβόντας τὸ ἴσον μέρος, ἀπὸ ὅσα ἔχουσιν ἐξωτερικά.

30. Τὰ δωρηθέντα εἰς τὰ τέκνα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός των δὲν συνεισφέρονται· εἰ δὲ ζῶν ὁ πατὴρ ἐδώρησεν εἰς αὐτὰ, συνεισφέρονται, ἐκτὸς ἐὰν ῥητῶς διέταξε νὰ μὴ συνεισφέρωνται ταῦτα.

31. Ἡ δὲ συνεισφορὰ γίνεται οὕτως· ἐπροικίσθησαν τέκνα τινὰ καὶ λαβόντα τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὰ κληρονομίαν ἢ δεχθέντα τὴν παρὰ τῶν γονέων δοθεῖσαν προῖκα, ἐγεινον αὐτεξούσια· μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ πατὴρ ἢ μὴ διαθέσας ὁλοτελῶς ἢ διαθέσας, ἀλλὰ μὴ μνημονεύσας αὐτά· τὰ τοιαῦτα τέκνα δὲν δέχονται τοῦτο ἀλλὰ θέλουσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ γονεῖς δὲν ἔδωκαν πρότερον τίποτε, καὶ ζητοῦσι νὰ μοιράσωσι τὴν πατρικὴν περιουσίαν ἐξίσου μὲ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ κινεῖται περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀγωγή. Τότε λοιπὸν ὁ νόμος διατάττει νὰ συνεισφέρωσι καὶ ὅ,τι πρότερον τοῖς ἐδόθη καὶ νὰ ἑνώσωσι τοῦτο μὲ τὰ ἄλλα πατρικὰ πράγματα καὶ μετὰ ταῦτα γενομένου μοιρα-

τρικῶν, ἐπίσης μερισθέντων τοῖς ἀδελφοῖς· καὶ τοῦτο καλεῖται παρὰ τῷ νόμῳ συνεισφορά. Καὶ ὅστις ἀπὸ των παιδων ἡ πρῶτκα λάβοι ἢ τὴν ἀνήκουσαν κληρονομίαν καὶ ἀπεκβληθῇ, οὐ δύναται ἄλλως μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῶν μὴ λαβόντων κληρονομίαν ἢ πρῶτκα τὴν πατρικὴν μερίζειν κληρονομίαν, εἰ μὴ τὴν ην εἰπομεν ποιήσῃ συνεισφοράν.

32. Οὐ συνεισφέρουσι τοῖς ἀδελφοῖς οἱ ἀξιωματικοί.

33. Ὁ κυοφορούμενος πρὶν ἢ τεχθῇ, οὐ συνεισφέρει οὔτε ἀδελφὸς οὔτε ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ. (B. XLI. 7. 11.)

34. Ἡ ἐκ διαθήκης κληρονομοῦσα τῆς μητέρος οὐκ ἀναγκάζεται συνεισφέρειν τὴν πρῶτκα αὐτῆς.

35. Ἡ τῆς κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκβάλλεται τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ, ἀλλὰ τῇ τριακονταετηρίδι ἀποκλείεται. (B. L. 12. 4.)

36. Ὅτι ὁ τῆς τριακονταετίας χρόνος ἐπί τε κληρονομίᾳ καὶ τοῖς ληγάτοις ἁρμόζει.

37. Ἡ τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησις κινεῖται μὲν κατὰ τῶν ὡς κληρονόμων ἢ ὡς μὴ ἀγαθὴν διακατοχὴν νεμομένων, οὐκ ἀντίκειται δὲ αὐτῇ ἡ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσιν ἐνιαυτῶν παραγραφὴ· ἐπειδὴ ἀναμεμιγμέναι εἰσὶν αὐτῇ καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαὶ, αἵτινες οὐκ ἀναιροῦνται τῇ τῶν δέκα ἢ κ'. ἐνιαυτῶν παραγραφῇ· Οἱ δὲ μήτε ὡς κληρονόμοι μήτε ὡς ἅρπαγες νεμόμενοι οὐ κατέχονται τῇ τῶν κληρονόμων ἀπαιτήσει, ἀλλὰ τῇ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα κινουμένῃ ἀγωγῇ, εἰ μήτε διὰ χρήσεως ἐδέσποσαν μήτε μακροῦ χρόνου παραγραφὴν ἐκτήσαντο. (B. XLII. 1. 65.)

38. Καὶ ὁ κωφὸς καὶ ὁ ἄλαλος καλῶς ἐνίστανται κληρονόμοι. (B. XXXV. 9. 1.)

39. Τὰ ἐν τῷ μέσῳ συμβαίνοντα τῷ κληρονόμῳ οὐ βλάπτει· οἷον ἐὰν περιορισθῇ ἢ ἐξορισθῇ καὶ πάλιν ἀποκαταστῇ.

40. Ἔρρωται ἡ ἔνστασις, εἰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου μὴ λεχθῇ, ἀλλ' ὁμολογούμενον γνώρισμα. (B. XXXV. 9. 9.)

σμοῦ λάβωσι καὶ οὗτοι ὅ,τι ἀνήκει καὶ εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὰ πατρικὰ πράγματα, ἐξίσου μοιρασθέντα εἰς τοὺς ἀδελφούς· καὶ τοῦτο ὀνομάζει ὁ νόμος συνεισφοράν. Καὶ ὅστις ἀπὸ τὰ τέκνα ἡ πρῶτκα λάβῃ ἢ τὴν ἀνήκουσαν κληρονομίαν καὶ ἀποβληθῇ, δὲν δύναται ἄλλως νὰ μοιράζῃ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μὲ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς τοὺς μὴ λαβόντας κληρονομίαν ἢ πρῶτκα, ἐὰν δὲν κάμῃ τὴν ῥηθεῖσαν συνεισφοράν.

32. Οἱ ἔχοντες ἀξιώματα δὲν συνεισφέρουσι πρὸς τοὺς ἀδελφούς.

33. Ὁ κυοφορούμενος πρὶν γεννηθῇ δὲν συνεισφέρει, οὔτε ὁ ἀδελφὸς οὔτε ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ.

34. Ἡ κληρονομοῦσα ἀπὸ διαθήκην τῆς μητρὸς δὲν ἀναγκάζεται νὰ συνεισφέρῃ τὴν πρῶτκα αὐτῆς.

35. Ἡ ἀπαίτησις τῆς κληρονομίας δὲν παραγράφεται διὰ τῆς μακροχρονίου παραγραφῆς, ἀλλ' ἀποκλείεται διὰ τῆς τριακονταετίας.

36. Ὁ χρόνος τῆς τριακονταετίας ἁρμόζει καὶ εἰς κληρονομίαν καὶ εἰς κληροδότημα.

37. Ἡ τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησις κινεῖται μὲν κατὰ τῶν ὡς κληρονόμων ἢ ὡς μὴ νεμομένων καλῇ πίστει, δὲν ἀντίκειται δὲ εἰς αὐτὴν ἡ παραγραφὴ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν· διότι ἀναμιγνύονται μὲ αὐτὴν καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαὶ, αἵτινες δὲν ἀναιροῦνται μὲ τὴν παραγραφὴν τῶν δέκα ἢ εἴκοσιν ἐτῶν. Οἱ δὲ μὴ νεμόμενοι μήτε ὡς κληρονόμοι μήτε ὡς ἅρπαγες δὲν ἐνέχονται εἰς τῶν κληρονομιαίων τὴν ἀπαίτησιν, ἀλλὰ εἰς τὴν εἰδικὴν περὶ ἑκάστου ἀγωγὴν, ἐὰν μήτε διὰ χρήσεως ἐκυρίευσαν μήτε μακροχρόνιον παραγραφὴν ἀπέκτησαν.

38. Καὶ ὁ κωφὸς καὶ ὁ ἄλαλος καλῶς ἐγκαταζαίνονται κληρονόμοι.

39. Τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν κληρονόμον κατὰ τὸν μέσον χρόνον δὲν βλάπτουσι· λ. χ. ἐὰν περιορισθῇ ἢ ἐξορισθῇ καὶ πάλιν ἀποκατασταθῇ.

40. Ἰσχύει ἡ ἐγκατάστασις, ἂν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου δὲν λεχθῇ, ἀλλὰ ὁμολογούμενον γνώρισμα.

41. Οἱ κληρονόμοι δικαίου εἰσὶ διάδοχοι καὶ ἐὰν μὴ διέλῃ εἰς αὐτοὺς ὁ διαθέμενος, ἐξ ἴσου καλοῦνται.

42. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποστροφῆς καλῶς γράφεται κληρονόμος καὶ ὁ δοῦλος αὐτοῦ· καὶ ἐὰν ὑποστρέψῃ, λαμβάνει τὴν κληρονομίαν. (B. XXXV. 9. 28.)

43. Ἔγραψά σε κληρονόμον· εἶτα φήμης γενομένης ὡς ἐτελεύτησας, δευτέραν ἔγραψα διαθήκην οὕτως εἰπών· ἐπειδὴ ὃν ἤθελον, οὐκ ἠδυνήθην σχεῖν κληρονόμον, ἔστω ὁ δεῖνα κληρονόμος· διὰ γοῦν τὴν γνώμην μου σὺ ὁ πρότερος γίνῃ κληρονόμος καὶ δίδως τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ληγάτα ὡσανεὶ ἐν αὐτῇ ἐγγραφείς.

44. Ἡνίκα τελευτήσῃ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ἀδιάθετοι, καὶ μηδένα ἐκ τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου ἔννομον ἢ φυσικὸν σχοίησαν διάδοχον, τότε ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν τῆς γυναικὸς καλείσθω ἐξ ὁλοκλήρου κληρονομίαν καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα διαδεχέσθω. Καὶ γὰρ ὁ νόμος καὶ ἡ φυσικὴ δικαιοσύνη δυνατωτέρους τῆς γυναικὸς τίθεται τοὺς ἀδελφούς· τότε γὰρ μόνον ἀνὴρ ἢ γυνὴ κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, ὅταν πᾶσα ἡ συγγενῶν ἀπορία τυγχάνῃ. (B. XLV. 5. 2.)

45. Δύο μῆσὶ συνοικήσας τις γυναικὶ κληρονομεῖ αὐτῆς.

46. Γράφειν δυνάμεθα κληρονόμους τοῦτο μὲν ἐλευθέρους, τοῦτο δὲ οἰκέτας, καὶ οἰκέτας ἡμετέρους, ἔτι δὲ καὶ ἀλλοτρίους· ἀλλὰ καὶ δίχα ἐλευθερίας ἡ τοῦ οἰκέτου ἔνστασις ἔρρωται, ἥτις χωρὶς ἐλευθερίας γραφέντας αὐτοὺς ἀκωλύτως ἐπὶ τὴν κληρονομίαν καλεῖ. (B. XXXV. 9. 27.)

47. Τοὺς δούλους τῶν δυναμένων γράφεσθαι κληρονόμων δυνάμεθα γράφειν κληρονόμους· ὁ γὰρ δοῦλος ἐκ προσώπου τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἔχει διαθήκης προνόμιον.

48. Οὐκ ἀεί τις τὸν ἴδιον δοῦλον ἔνστατον γράφει κληρονόμον ἰσχυρῶς, ἀλλ' οὐδὲ μετ' ἐλευθερίας, ὡς ἐπὶ τοῦ τοιούτου θέματος. Ἀπέθετό τις ἀνὴρ κατηγορίαν κατὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς λέγων

41. Οἱ κληρονόμοι εἶναι διάδοχοι δικαιώματος καὶ ἐὰν ὁ διαθέτης δὲν κάμῃ εἰς αὐτοὺς διανομὴν, ἐξίσου καλοῦνται.

42. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποστροφῆς καλῶς γράφεται κληρονόμος καὶ ὁ δοῦλος αὐτοῦ· καὶ ἐὰν ὑποστρέψῃ λαμβάνει τὴν κληρονομίαν.

43. Σὲ ἔγραψα κληρονόμον· ἔπειτα διαδοθέντος ὅτι ἀπέθανες, ἔγραψα δευτέραν διαθήκην εἰπὼν ταῦτα. Ἐπειδὴ ὅποιον ἤθελον, δὲν ἠδυνήθην νὰ λάβω κληρονόμον, ἔστω κληρονόμος ὁ δεῖνα. Λοιπὸν διὰ τὴν πρόθεσίν μου σὺ ὁ πρότερος γίνεσαι κληρονόμος καὶ δίδεις τὰ εἰς τὴν διαθήκην κληροδοτήματα ὡσὰν ἐγγραφεὶς εἰς αὐτήν.

44. Ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ἀδιάθετοι καὶ δὲν ἔχωσι κανένα ἔννομον ἢ φυσικὸν κληρονόμον ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας ἢ κατιόντας ἢ τοὺς ἐκ πλαγίου, τότε ὁ ἀνὴρ καλεῖται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς γυναικὸς καὶ ἡ γυνὴ κληρονομεῖ τὸν ἄνδρα. Διότι καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φυσικὴ δικαιοσύνη θεωρεῖ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπικρατεστέρους τῆς γυναικός· διότι τότε μόνον ἀνὴρ ἢ γυνὴ κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, ὅταν ὑπάρχῃ ἐντελὴς ἔλλειψις συγγενῶν.

45. Δύο μῆνας ἐὰν συνοίκησέ τις μὲ τὴν γυναῖκα τὴν κληρονομεῖ.

46. Δυνάμεθα νὰ γράφωμεν κληρονόμους τόσον ἐλευθέρους, ὅσον καὶ δούλους, καὶ ἰδικούς μας δούλους καὶ ἀλλοτρίους· ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἐλευθερίαν ἰσχύει ἡ ἐγκατάστασις τοῦ δούλου, διότι καὶ χωρὶς ἐλευθερίαν ἐὰν γραφῶσι τοὺς καλεῖ ἀνεμποδίστως εἰς τὴν κληρονομίαν.

47. Δυνάμεθα νὰ γράφωμεν κληρονόμους τοὺς δούλους τῶν δυναμένων νὰ γράφωνται κληρονόμοι· διότι ὁ δοῦλος ἔχει διαθήκης προνόμιον ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ κυρίου αὐτῶν.

48. Δὲν γράφει τις πάντοτε τὸν ἴδιόν του δοῦλον ἰσχυρῶς ἐγκατάστατον κληρονόμον, ἀλλ' οὐδὲ μετὰ ἐλευθερίας, καθὼς εἰς τὴν ἐξῆς περίστασιν. Ἀνήρ τις κατήγγειλε τὴν γυναῖκά του λέ-

αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἰδίου δούλου μοιχεύεσθαι· μήπω περαιωθέντος τοῦ δικαστηρίου ἡ εἰρημένη γυνὴ τελευτῶσα τὸν εἰρημένον δοῦλον μετὰ ἐλευθερίας ἐνεστήσατο κληρονόμον· μετὰ τὴν ἐκείνης τελευτὴν ζήτησις γέγονεν, εἰ ἄρα ἔρρωται τὰ τῆς ἐνστάσεως; καὶ οἱ νομικοὶ ἀντέγραψαν, τὸν οἰκέτην ἔνοχον ὄντα τῇ μοιχείᾳ οὐκ ἰσχυρῶς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐλευθεροῦσθαι πρὸ τοῦ πέρατος τοῦ δικαστηρίου ὑπ' ἐκείνης αὐτοῦ τῆς δεσποίνης, ἥτις ὡς ὑποπεσοῦσα τῷ αὐτῷ ἐγκλήματι κατηγορεῖται· ὥστε οὖν ἡ ἔνστασις ἡ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ γενομένη δούλῳ πάσης ἐστὶν ἰσχύος ἐκτός. (B. XLIV. 9. 42.)

49. Οἱ γνησίως τινὰ κληρονομεῖν ὀφείλοντες, ἐὰν ὁ μέλλων παρὰ τούτων κληρονομεῖσθαι ἐνόρκως ἢ ἄλλως ἀσφαλισάμενος τὴν ἑαυτοῦ παραστήσῃ περιουσίαν, οὔτε ζητεῖν ἔτι περὶ ταύτης ὀφείλουσιν, οὔτε κατ' ἀλλήλων κινεῖν· εἰ δὲ μή, ὁ τοῦτο τολμῶν τῆς ἀνηκούσης αὐτῷ κληρονομίας ἐξάγεται καὶ ἀνάξιος κληρονομῆσαί τι τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτησαντος κρίνεται. Εἰ δὲ μὴ κατὰ λόγον κληρονομίας, ἀλλὰ διά τι προηγησάμενον δάνειον τὴν περιουσίαν τοῦ τελευτήσαντος ζητοῦσιν, ἔξεστι μετὰ τὴν ἔνορκον ἐκείνου ἀσφάλειαν περὶ ταύτης ζητεῖν.

50. Μήτηρ ψευδῶς ἀκούσασα τὸν στρατιώτην υἱὸν αὐτῆς τελευτῆσαι κληρονόμον ἄλλον ἔγραψε· καὶ ὁ υἱὸς λαμβάνει τὴν κληρονομίαν καὶ δίδωσι τὰ ληγάτα καὶ τὰς ἐλευθερίας.

51. Ὁ βουλόμενος ὑπεισελθεῖν ἢ παραιτησασθαι τὴν κληρονομίαν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὀφείλει τοῦτο ποιεῖν καὶ πληροῦν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν γνώμην τοῦ τελευτήσαντος· εἰ γάρ τις ἐκ ψήφου δικαστικῆς ὑπομνησθεὶς ἐνιαυτὸν ὅλον ἐλκύσῃ μὴ πράττων τοῦτο ὃ προσετάχθη, εἰ μέν τις ἐκείνων εἴη τῶν ἀναγκαστικῶς ἐκ τοῦ νόμου τι λαμβανόντων, εἰς πλέον δὲ ἢ καθόσον ὁ νόμος αὐτῷ δίδωσι γέγραπται κληρονόμος, τοσοῦτον αὐτὸν λαμβάνει μόνον, ὁπόσον αὐτῷ ὁ νόμος δίδωσι κατὰ τὴν τρίτην τῶν ἐξ ἀδιαθέτου μοῖραν συγχωροῦμεν, τὸ δὲ σύμπαν ἀφαιρεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ εἴη τοιοῦτο πρόσωπον καὶ τὸ προστεταγμένον εἴσω τοῦ ῥηθέντος οὐ

γων ὅτι αὕτη μοιχεύεται μὲ τὸν δοῦλον της· καὶ πρὶν ἀκόμη ἡ δίκη λάβῃ τέλος ἡ εἰρημένη γυνὴ ἀποθνήσκουσα ἐγκατέστησε κληρονόμον μετὰ ἐλευθερίας τὸν δοῦλον τοῦτον· μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐζητήθη, ἐὰν ἄραγε ἰσχύῃ ἡ ἐγκατάστασις αὕτη; καὶ οἱ νομικοὶ ἀπεφάσισαν, ὅτι ὁ δοῦλος καθὸ ἔνοχος εἰς τὴν μοιχείαν πρὶν τοῦ τέλους τῆς δίκης δὲν ἐλευθεροῦται ἰσχυρῶς εἰς τὴν διαθήκην ἀπὸ τὴν δέσποιναν του ἐκείνην, ἥτις κατηγορεῖται ὅτι ὑπέπεσεν εἰς τὸ ἔγκλημα αὐτὸ· ὥστε ἡ πρὸς τοιοῦτον δοῦλον ἐγκατάστασις εἶναι ἐκτὸς πάσης ἰσχύος.

49. Οἱ ὀφείλοντες νὰ κληρονομῶσι τινὰ νομίμως, ἐὰν ὁ μέλλων νὰ κληρονομῆται ἀπὸ αὐτοὺς ἐνόρκως ἢ ἄλλως βεβαιώσῃ τὴν περιουσίαν του, οὔτε νὰ ζητῶσι πλέον περὶ αὐτῆς δύνανται οὔτε νὰ ἐνάγωσιν ἀλλήλους· εἰ δὲ μή, ὁ τολμῶν τοῦτο ἀποβάλλεται ἀπὸ τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν κληρονομίαν καὶ λογίζεται ἀνάξιος νὰ κληρονομήσῃ τι ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος. Εἰ δὲ ζητοῦσι τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος ὄχι λόγῳ κληρονομίας, ἀλλὰ διὰ προηγηθέν τι δάνειον, ἐπιτρέπεται μετὰ τὴν ἔνορκον αὐτοῦ βεβαίωσιν νὰ ζητῶσι περὶ αὐτῆς.

50. Μήτηρ ψευδῶς ἀκούσασα ὅτι ἀπέθανεν ὁ στρατιώτης υἱός της ἔγραψεν ἄλλον κληρονόμον· καὶ ὁ υἱὸς λαμβάνει τὴν κληρονομίαν καὶ δίδει τὰ κληροδοτήματα καὶ τὰς ἐλευθερίας.

51. Ὁ θέλων νὰ δεχθῇ ἢ νὰ παραιτήσῃ τὴν κληρομίαν ὀφείλει νὰ κάμῃ τοῦτο ἐντὸς ἔτους καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ ἐξάπαντος τὴν θέλησιν τοῦ ἀποθανόντος· ἐὰν δέ τις εἰδοποιηθεὶς μὲ δικαστικὴν ἀπόφασιν παρεκτείνῃ ἔτος ὁλόκληρον χωρὶς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ προσταχθὲν, εἰ μὲν εἶναι τις ἀπὸ ἐκείνους οἵτινες ἐξ ἀνάγκης λαμβάνουσι τι ἀπὸ τὸν νόμον, ἐγράφη δὲ εἰς περισσότερον παρ' ὅσον ὁ νόμος τοῦ δίδει, τόσον μόνον συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ὅσον ὁ νόμος δίδει εἰς αὐτὸν κατὰ τρίτην μοῖραν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου· τὸ δὲ ἄλλο ὅλον ἀφαιρεῖται. Εἰ δὲ τοιοῦτο πρόσωπον δὲν εἶναι καὶ τὸ προσταχθὲν δὲν ἐκπληρώσῃ ἐντὸς τοῦ λεχθέντος χρόνου, δὲν λαμβάνει τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὰ ἀρεθέντα εἰς αὐτόν. Ἀρχὴν δὲ τοῦ ἔτους,

πληρώσειε χρόνου, οὐδ' ὁπωσοῦν λήψεται τῶν καταλελειμμένων αὐτῷ. Ἀρχὴν δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ, φησὶ, δίδομεν τὴν ἐκ δικαστικῆς ὑπόμνησιν ψήφου. Ἀνήβοις δὲ καὶ ἐλάττοσιν οὐδὲν ὁ παρὼν προκρίνει νόμος.

52. Ἐπὶ τῶν ἁμαρτημάτων οὐκ εἰς τὴν ποινὴν, ἀλλ' εἰς τὸ περιελθὸν ὁ κληρονόμος ἐνέχεται. (Β. Π. 3. 38).

53. Τότε εἰς τὸ περιελθὸν ὁ κληρονόμος ἐνέχεται, ὅτε οὐκ ἐξ οἰκείου δόλου, ἀλλὰ τοῦ τελευτήσαντος ἐνέχεται.

54. Ὁ κληρονόμος τὸ αὐτὸ δίκαιον ἔχει, ὅπερ ὁ τελευτήσας (*).

55. Κληρονομία ἐστὶν ἡ εἰς ὁλόκληρον διαδοχὴ τοῦ δικαίου, ὅπερ ὁ διαθέμενος εἶχεν (**). (Β. Π. 3. 62.)

(*) Ὁ καρπούμενος ἀγρὸν ἢ οἰκίαν λέγεται ὅτι ἔχει δικαίωμα, καὶ τοῦτο ὄχι πραγματικὸν ἀλλὰ προσωπικόν, καὶ ἕως ὅτου ζῇ, ἀπολαύει τὴν χρῆσιν καὶ ἀποκερδαίνει τὴν καρπείαν· καθὼς δὲ αὐτὸς ἀποθάνῃ, σβύνεται ἡ καρπεία καὶ εἰς κληρονόμους δὲν μεταβαίνει· διότι τὸ δικαίωμα εἶναι προσωπικὸν καὶ συνεσβέσθη μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθανόντος. Εἰ δὲ ὁ ἀποθανὼν ἐχρεωστεῖτο ἀπό τινα ἑκατὸν νομίσματα ἢ εἶχεν ἀγωγὴν περὶ κτήματος ἀνήκοντος εἰς αὐτὸν κατὰ κυριότητα, ἔχει ταῦτα καὶ ὁ κληρονόμος, διότι δὲν εἶναι προσωπικὰ, ἀλλὰ περιουσιακά. Ὡσαύτως καὶ ὁ σύντροφος ἐὰν χρεωστῇ εἰς τὸν σύντροφον καὶ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν γυναῖκα χωρισθεῖσαν ἀπὸ αὐτὸν τὴν προῖκα αὐτῆς, καταδικάζονται καὶ ἀπαιτοῦνται ὄχι ὁλόκληρα τὰ χρέη, ἀλλ' ἕως εὐπορίαν, καὶ τοὺς ἀφίνονται ὅσα ἐξαρκοῦσι πρὸς τροφήν. Τοῦτο δὲ τὸ προνόμιον καὶ τὸ δικαίωμα ὡς προσωπικὸν δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους, ἀλλὰ καθὼς ἀποθάνῃ ὁ σύντροφος ὁ κληρονόμος τούτου ἀπαιτεῖται ὁλόκληρον τὸ χρέος. Ὡσαύτως ὁλόκληρον τὴν προῖκα ἀπαιτεῖται καὶ τοῦ ἀνδρὸς ὁ κληρονόμος, καὶ δὲν τὸν ἀφίνονται ὅσα τὸν ἀναγκαιοῦσι πρὸς τροφὴν, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι τέκνον κοινὸν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς τῆς ἀπαιτούσης τὴν προῖκα, ὡς καὶ τούτου τότε ἀπαιτουμένου ἕως εὐπορίαν, πλὴν ὄχι κατὰ τὸ δικαίωμα τῆς κληρονομίας, ἀλλὰ κατὰ προνόμιον υἱοῦ· διότι καὶ τὸ τέκνον καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἕως εὐπορίαν ἀπαιτοῦνται. Εἴξευρε δὲ ὅτι τὰ ἁρμόζοντα εἰς τινα δικαιώματα ἢ προσωπικὰ εἶναι καὶ σβύνονται μὲ τοῦ προσώπου τὸν θάνατον, ἢ πραγματικὰ καὶ πιριουσιακὰ καὶ μεταβαίνουσι καὶ εἰς κληρονόμους.

λέγει, δίδομεν ἀπὸ τὴν γνωστοποίησιν τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως. Τοὺς δὲ ἀνήβους καὶ νεωτέρους δὲν βλάπτει ποσῶς ὁ παρὼν νόμος.

52. Εἰς τὰ ἐγκλήματα ὄχι εἰς τὴν ποινὴν, ἀλλὰ εἰς τὸ περιελθὸν ἐνέχεται ὁ κληρονόμος.

53. Εἰς τὸ περιελθὸν τότε ἐνέχεται ὁ κληρονόμος, ὅταν δὲν ἐνάγηται ἀπὸ τὸν ἰδιόν του δόλον, ἀλλὰ τοῦ ἀποθανόντος.

54. Ὁ κληρονόμος ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα καὶ ὁ ἀποθανών.

55. Κληρονομία εἶναι ἡ εἰς ὁλόκληρον διαδοχὴ τοῦ δικαίου, ὅπερ εἶχεν ὁ διαθέτης.

(**) Ἡ λέξις διαδοχὴ εἶναι πολυσήμαντος· διότι Πέτρου διάδοχος λέγεται ὁ λαβὼν πρᾶγμα αὐτοῦ καὶ ἀπὸ δωρεὰν ἢ πώλησιν, ἢ ἀπὸ ἀνταλλαγὴν ἢ κληροδοσίαν. Οὗτοι δὲ καὶ διάδοχοι ἐὰν λέγωνται, δικαιώματος ὅμως διάδοχοι δὲν εἶναι, ἀλλὰ πράγματος, καὶ δῆλον γίνεται ἐκ τούτου. Ὁ Πέτρος ἔχων τὸν γρηγοριανὸν ἀγρὸν ὑπεσχέθη νὰ δίδῃ κατ' ἔτος ἀπὸ αὐτὸν εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ γείτονος μόδια σίτου ἑκατόν· ἔπειτα ἐπώλησε τὸν γρηγοριανὸν ἀγρὸν εἰς τὸν Παῦλον. Ὁ Παῦλος δὲν ἀπαιτεῖται τὰ ἑκατὸν μόδια τοῦ σίτου ἀπὸ τὸν κύριον τοῦ γειτονικοῦ ἀγροῦ, διότι ἔγεινε πράγματος διάδοχος, ἤγουν τοῦ ἀγροῦ, ὄχι ὅμως καὶ τῆς συμφωνίας ἥτοι τῆς ὑποχρεώσεως, ἥτις εἶναι ἀσώματον δικαίωμα καὶ προσκολλᾶται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὑποσχεθέντος. Διάδοχος λέγεται καὶ ὁ κληρονόμος, εἴτε ἀπὸ διαθήκην εἶναι εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου· καὶ διάδοχος ὄχι ἑνὸς πράγματος ἢ δικαιώματος μιᾶς λόγ. χ. ἀγωγῆς, ἀλλὰ παντὸς δικαιώματος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὁ ἀποθανών, καθὼς εἰς τὴν περίστασιν τοῦ ἀνωτέρου. Ἀπέθανεν ὁ κύριος τοῦ γρηγοριανοῦ Πέτρος, καὶ ἐκληρονομήθη ἀπὸ τὸν Παῦλον. Ὁ Παῦλος ἰσχυρῶς ἀπαιτεῖται τὰ ἑκατὸν μόδια τοῦ σίτου, ὡς γενόμενος διάδοχος παντὸς δικαιώματος τοῦ Πέτρου, ὁ δὲ κληρονόμος εἶναι ἄλλος διαθέτης, καὶ ὅσας ἀγωγὰς εἶχεν ὁ ἀποθανών, εἴτε προσωπικὰς εἴτε πραγματικὰς, ἔχει ταύτας καὶ αὐτός· καὶ εἰς ὅσας ὑπέκειτο καὶ ἐνείχετο ὁ ἀποθανών, ὑπόκειται καὶ ὁ κληρονόμος, ἐὰν μόνον αἱ ἀγωγαὶ καὶ τὰ προνόμια ἦναι περιουσιακά· τὸ δὲ λεγόμενον εἶναι τοιοῦτον. Ὁ ἀποθανὼν Πέτρος ἐσυμφώνησε νὰ δώσῃ ἑκατὸν νομίσματα, ἀναγκάζεται καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ νὰ δώσῃ ταῦτα. Ὁ ἀποθανὼν ἠγόρασεν ἀπό τινα κτῆμα, καὶ δὲν ἐπρόφθασε

56. Ὅπου ἡ κληρονομία ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ χωρὶς γυναικός (*). (B. II. 3. 73.)

57. Οὐδεὶς πλέον οὗ ἔχει, τῷ ἰδίῳ παραπέμπει κληρονόμῳ.

58. Ὅτε ἀπὸ δόλου τοῦ τελευτήσαντος εἰς τὸ περιελθὸν ὁ κληρονόμος ἐνάγεται, ἀρκεῖ πρὸς ῥοπὴν περιελθεῖν εἰς αὐτόν.

59. Ἀντὶ μὴ γεγραμμένου ἐστὶ τὸ καταλιμπανόμενον ἐν διαθήκῃ τοῖς ὑπευθύνοις τιμωρίαις. (B. LX. 51. 16).

60. Ἐάν τις παρανόμως ἀγάγηται τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν παρ' αὐτοῦ, λαβεῖν μὲν αὐτὸς ἐκ τῆς διαθήκης αὐτῆς οὐ δύναται· αὐτὴ δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ λαμβάνει. (B. LX. 42. 2).

61. Ὁ προδιδοὺς τὸ ἅγιον βάπτισμα οὐ μαρτυρεῖ, οὐ διατίθεται οὔτε ἄλλον διαδέχεται· διαδεχέσθωσαν δὲ αὐτὸν ἐξ ἀδιαθέτου χριστιανοὶ συγγενεῖς. (B. LX. 54. 24. καὶ 25.)

νὰ τὸ παραλάβῃ, δύναται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν πωλητὴν νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς αὐτόν. Εἶχεν ὁ ἀποθανὼν πραγματικὴν ἀγωγὴν κατὰ τινος κατακρατοῦντος κτῆμα ἢ οἰκίαν ἀνήκουσαν εἰς αὐτόν, ἔχει ταύτην καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. Καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἂν ὁ ἀποθανὼν κατεῖχεν ἀλλότριον κτῆμα ἢ οἰκίαν, ἐνάγεται περὶ αὐτῶν ὁ κληρονόμος αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ διαθέτης εἶχεν ἀγωγὰς ἢ ὑπέκειτο εἰς ἀγωγὰς μὴ περιουσιακὰς, ἀλλ' ἁρμοζούσας πρὸς διεκδίκησιν τοῦ ἰδίου του προσώπου, ἢ ἐκ τοὐναντίου πρὸς τιμωρίαν, αὗται δὲν μεταβαίνουσιν εἰς κληρονόμους, τοὺς διαδόχους παντὸς δικαιώματος, ἐκτὸς ἂν ἐκινήθησαν εἰς δικαστήρια· καθὼς ὁ Πέτρος ζῶν ἀκόμη ὑβρίσθη ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ τὸν ἠμύζε κατὰ τοῦ Παύλου ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, ἤτις δὲν ἀνακαλεῖ οὐδὲ ἀπαιτεῖ πρᾶγμά τι ἀφαιρεθὲν ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ διεκδικεῖ τὴν τιμὴν τοῦ ὑβρισθέντος· ἢ τὸ ἀνάπαλιν ὕβρισέ τινα καὶ ὑπέπεσεν εἰς τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν, αὗται δὲν μεταβαίνουσιν εἰς κληρονόμους, οὐδὲ κατὰ κληρονόμων δίδονται· διότι αὗται δὲν εἶναι μέρος τῆς περιουσίας, ἀλλὰ σβύνονται μὲ τὸν θάνατον τῶν πταισάντων, ἐκτὸς ἄρα ἂν ἐκινήθησαν εἰς δικαστήριον ζώντων ἀκόμη τῶν πταισάντων, ὡς τότε ἁρμοζουσῶν εἰς κληρονόμους καὶ διδομένων κατὰ κληρονόμων

(*) Ἡ ἐπιτροπὴ καὶ πάλαι καὶ τὴν σήμερον εἶναι βάρος καὶ ἐδίδετο εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατ' ἀξίαν καὶ ὄχι ὡς ἔτυχε· καθὼς ἂν τις λόγ.χ

56. Ὅπου ἡ κληρονομία, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἐκτὸς τῆς γυναικός.

57. Κανεὶς δὲν παραπέμπει εἰς τὸν κληρονόμον του πλειότερον παρ' ὅ,τι ἔχει.

58. Ὅταν ὁ κληρονόμος ἀπὸ δόλον τοῦ ἀποθανόντος ἐνάγεται εἰς τὸ περιελθὸν, ἀρκεῖ πρὸς στιγμὴν νὰ περιέλθῃ εἰς αὐτόν.

59. Ὡς ἄγραφον λογίζεται τὸ ἀρινόμενον εἰς διαθήκην πρὸς ὑπευθύνους εἰς ποινάς.

60. Ἐάν τις παρανόμως νυμφευθῇ τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν ἀπὸ αὐτὸν, οὗτος μὲν ἀπὸ τὴν διαθήκην της δὲν δύναται νὰ λάβῃ· ἐκείνη δὲ λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἰδικήν του.

61. Ὁ προδιδὼν τὸ ἅγιον βάπτισμα δὲν μαρτυρεῖ, δὲν διαθέτει οὔτε ἄλλον διαδέχεται· αὐτὸν δὲ κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου χριστιανοὶ συγγενεῖς.

ἀπέθανεν ἀδιάθετος, ἀφήσας ἓν ἢ δύο τέκνα ἄνηβα ἤτοι νεώτερα τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν, τὰ τοιαῦτα τέκνα χρειάζονται ἐπίτροπον καὶ ζητεῖ ὁ ἄρχων τυχὸν ἢ ὁ δικαστὴς, ποῖον νὰ δώσῃ ἐπίτροπον. Ὁ νόμος ἤτοι τὸ παρὸν κεφάλαιον, λέγει, ὅτι ἐκεῖνος γίνεται τῶν τέκνων ἐπίτροπος, ὅποιος καὶ προτιμᾶται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. Τέλος ὁ προτιμώμενος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν, ἐὰν ἀποθάνωσιν, ὑποδέχεται καὶ τῆς ἐπιτροπῆς τὸ βάρος· διότι ὅπου εἶναι ἡ κληρονομία, λέγει, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ ἐπιτροπή· καθὼς ἔχουσι τὰ τέκνα ἀδελφὸν προδοικηθέντα ἀπὸ τὸν ἰδιόν των πατέρα, ἔχουσι καὶ θείους, ὁ ἀδελφὸς ἐπιτροπεύει, ὡς προτιμώμενος καὶ παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους εἰς τὴν κληρονομίαν. Εἰς ταῦτα δὲ ἐξαιρεῖται ἡ γυνή· διότι καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν ἐὰν προτιμᾶται ἡ γυνὴ, εἰς ἐπιτροπὴν ὅμως δὲν καλεῖται, ὡς τοῦ νόμου λέγοντος, ὅτι ἡ γυνὴ πολιτικὴν ὑπηρεσίαν δὲν μετέρχεται, ἡ δὲ ἐπιτροπὴ εἶναι μᾶλλον πολιτικὴ ὑπηρεσία· καθὼς ἐὰν τὰ τέκνα ἔχωσιν ἐνήλικον ἀδελφὴν προδοικηθεῖσαν, ἔχωσι δὲ καὶ θείους ἀπὸ μέρος πατρὸς ἢ μητρὸς, εἰς μὲν τὴν κληρονομίαν ἡ ἀδελφὴ προτιμᾶται, εἰς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐμβῇ. Εἴξευρε δὲ ὅτι εἰς μίαν περίστασιν ἐπιτροπεύει γυνὴ, καθὼς ἐὰν μήτηρ ἔχῃ τέκνα ἄνηβα, καὶ δὲν συναφθῇ εἰς δεύτερον γάμον, ἐπιτροπεύει ταῦτα.

62. Ἐνστησάμενος Πέτρον καὶ τοὺς ἀδελφόπαιδάς μου εἰ μὲν εἴπω ἐξ ἴσων μερῶν, ἐξίσου πάντες κληρονομοῦσιν· εἰ δὲ μὴ εἴπω, Πέτρος τὸ ἥμισυ λαμβάνει καὶ οἱ ἀδελφόπαιδες τὸ ἥμισυ.

63. Ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας οἱ καρποὶ οὐ φέρονται, εἰ μὴ ὑπέρθεσις γέγονεν ἢ ῥητῶς αὐτοὺς ἐπετράπη ἀποκαταστῆσαι· λογίζεται δὲ εἰς φαλκίδιον· ὁ γὰρ ἀξιῶν ἀποκαταστῆσαι κληρονομίαν, ἐκεῖνο δοκεῖ λέγειν ὅπερ ὑπάρχει τῆς κληρονομίας· οἱ δὲ καρποὶ οὐ τῇ κληρονομίᾳ, ἀλλὰ τοῖς πράγμασι λογίζονται. (Β. XXXV. 11, 18.)

64. Ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας καὶ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐνοίκια ὡς καρποὶ καταφέρονται καὶ οὐ διαφέρουσι τῶν λοιπῶν χρεῶν τῶν ὑπὸ αἵρεσιν ἢ κατ' ἐνιαυτὸν ἢ μῆνα κεχρεωστημένων. Καὶ οὓς μὲν ἔλαβεν ὁ κληρονόμος μὴ ποιήσας περὶ τὴν ἀποκατάστασιν ὑπέρθεσιν, οὐκ ἀπαιτεῖται. Εἰ δὲ οἷα νῦν ἐστιν ἡ κληρονομία, ἐπιζητεῖ ὁ τὴν ἀποκατάστασιν ἀξιωθεὶς ἀποκαταστῆναι, ὀφείλει εἰσακούεσθαι· καὶ ταῦτα μὲν περὶ ὧν ὁ διαθέμενος ἐπηρώτησε τόκων ἢ ἀγροὺς ἐγεώργησεν· εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ κληρονόμος ἐδάνεισεν ἢ ἐγεώργησεν, ἐπειδὴ ἰδίῳ κινδύνῳ δανείζει καὶ δαπανᾷ περὶ τὴν γεωργίαν, οὐδὲν τούτων ἀποκαθίστησι τῷ φιδεικομισσαρίῳ μὴ ποιήσας ὑπέρθεσιν. (Β. XXXV. 11, 41.)

65. Αἱ παράνομοι καὶ καταγέλαστοι αἱρέσεις περιαιροῦνται τῶν ἐνστάσεων καὶ τῶν ληγάτων καὶ χωρὶς αἱρέσεως ταῦτα παρέχονται. (Β. XXXV. 12, 14.)

66. Εἰ παῖδας ἔχει τις νομίμους, μὴ δύνασθαι αὐτὸν τοῖς φυσικοῖς παισὶ μήτε τοῖς ἐκ παλλακῆς περαιτέρω μιᾶς οὐγγίας αὐτοῖς καὶ τῇ μητρὶ αὐτῶν καταλιμπάνειν· εἰ δὲ παλλακὴ μόνη εἴη, ταύτῃ τὸ ἥμισυ οὐγγίας καταλιμπάνεσθαι ἢ δωρεῖσθαι. Εἰ μέντοι παῖδας οὐκ ἔχει γνησίους, ἤ τινα τῶν ἀνιόντων, οἷς ἀνάγκη νόμου καταλιμπάνειν μέρος τῆς οἰκείας περιουσίας προσήκει τοὺς διατιθεμένους, ἄδεια ἔστω καὶ εἰς τὰς ιϐ'. οὐγγίας γράφειν τοὺς φυ-

62. Ἐγκαταστήσας τὸν Πέτρον καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰ μὲν εἴπω εἰς ἴσα μέρη, ὅλοι κληρονομοῦσιν ἐξίσου· εἰ δὲ δὲν εἴπω, ὁ Πέτρος λαμβάνει τὸ ἥμισυ καὶ τὸ ἥμισυ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ.

63. Εἰς τὴν ἀποκατάσασιν τῆς κληρονομίας οἱ καρποὶ δὲν ἀποδίδονται, ἐκτὸς ἐὰν ἔγεινεν ὑπέρθεσις ἢ ῥητῶς ἐνετάλθη εἰς αὐτοὺς ν' ἀποκαταστήσωσι· λογίζεται δὲ εἰς φαλκίδιον· διότι ὁ ἀξιῶν ν' ἀποκαταστήσῃ κληρονομίαν θεωρεῖται ὅτι λέγει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι τῆς κληρονομίας· οἱ δὲ καρποὶ δὲν λογίζονται εἰς τὴν κληρονομίαν, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα.

64. Εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς κληρονομίας καὶ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐνοίκια λογίζονται ὡς καρποὶ καὶ δὲν διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ λοιπὰ χρέη τὰ χρεωστούμενα ὑπὸ ὅρον ἢ κατ' ἔτος ἢ μῆνα. Καὶ ὅσους μὲν ἔλαβεν ὁ μὴ ὑπερήμερος περὶ τὴν ἀποκατάστασιν κληρονόμος, δὲν ἀπαιτεῖται. Ἐὰν δὲ ὁ ἀξιωθεὶς τὴν ἀποκατάστασιν ἐπιζητῇ νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ ὁποία εἶναι τώρα ἡ κληρονομία, ὀφείλει νὰ εἰσακούηται· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν τόκων ὅσους ὁ διαθέτης συνεφώνησεν ἢ τῶν ἀγρῶν ὅσους ἐγεώργησε· διότι ἐὰν αὐτὸς ὁ κληρονόμος ἐδάνεισεν ἢ ἐγεώργησεν, ἐπειδὴ μὲ ἰδιόν του κίνδυνον δανείζει καὶ περὶ τὴν γεωργίαν ἐξοδεύει, κανὲν ἀπὸ ταῦτα δὲν ἀποκατασταίνει πρὸς τὸν καταπιστευματοδόχον μὴ ὢν ὑπερήμερος.

65. Οἱ παράνομοι καὶ καταγέλαστοι ὅροι ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὰς ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ κληροδοτήματα καὶ δίδονται ταῦτα ἄνευ ὅρου.

66. Ὁ ἔχων τέκνα νόμιμα, δὲν δύναται εἰς τὰ φυσικὰ τέκνα μήτε εἰς τὰ ἐκ παλλακῆς ν' ἀφίνῃ παραιτέρω μιᾶς οὐγγίας εἰς αὐτὰ καὶ τὴν μητέρα των· εἰ δὲ ὑπάρχει παλλακὴ μόνη, εἰς ταύτην ἀφίνεται ἢ δωρεῖται τὸ ἥμισυ τῆς οὐγγίας. Ὁ δὲ μὴ ἔχων τέκνα νόμιμα ἢ τινα ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας εἰς τοὺς ὁποίους κατ' ἀνάγκην νόμου πρέπει οἱ διαθέται ν' ἀφίνωσι μέρος τῆς περιουσίας των, συγχωρεῖται νὰ γράφῃ κληρονόμους καὶ εἰς τὰς δώ-

σικοὺς παῖδας κληρονόμους. Εἰ δὲ ἔχοιέν τινας τῶν ἀνιόντων, τὴν νόμιμον αὐτοῖς καταλιμπανέτωσαν μοῖραν, τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τοὺς φυσικοὺς παῖδας παραπέμπειν ἄδειαν ἐχέτωσαν. Ἀδιαθέτων δὲ τελευτώντων τῶν τοὺς φυσικοὺς παῖδας ἐχόντων, δύο μόνας οὐγγίας ἔχειν τοὺς παῖδας ἅμα τῇ μητρὶ μεριζομένας· ὥστε ἑνὸς παιδὸς μερίδα καὶ τὴν μητέρα λαμβάνειν· εἴπερ γνήσιοι παῖδες οὐκ εἰσίν· εἰ δὲ γνήσιοι παῖδές εἰσι, μηδὲν τοὺς νόθους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν, ἀποστρέφεσθαι δὲ μόνον παρὰ τῶν γνησίων κατὰ τὸ πρέπον καὶ πρὸς τὸ τῆς οὐσίας μέτρον. (*)

67. Νόθος παῖς γενόμενος γνήσιος μόνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γίνεται γνήσιος· οὐκέτι δὲ καὶ τῶν κατιόντων ἢ τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· οὐδὲ κληρονομεῖ αὐτοὺς οὐδὲ κληρονομεῖται ἐξ αὐτῶν χωρὶς διαθήκης.

68. Συγκλητικοῦ γυνὴ καὶ ἐπάνω οὐ δύναται τοῖς σπουρίοις αὐτῆς παισὶν οὔτε ζῶσα οὔτε μετὰ θάνατον δωρεῖσθαι ἢ ἐν διαθήκῃ συνεισάγειν αὐτοὺς μετὰ τῶν γνησίων αὐτῆς παίδων καὶ κληρονόμων κληρονόμους. Ἡ μέντοι εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρα ἐὰν ἔχῃ σπούριον υἱὸν, δύναται αὐτὸν κληρονόμον καταλιμπάνειν· ἐπεὶ καὶ κληρονομεῖ τοῦτον ἡ μήτηρ, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀθεμιτογαμίας ἦν, τουτέστιν ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων. (B. XLV. 1. 42.)

69. Οἱ ἐκ διαφόρων παλλακῶν γεννώμενοι παῖδες οὐ κληρονομοῦσι τὸν ἴδιον πατέρα, ὑπόντων γνησίων παίδων ἢ γαμετῆς ἢ ἄλλων διαδόχων αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτρέφονται ἐκ τῶν κληρονομούντων τὸν πατέρα αὐτῶν, ἔνθα μέντοιγε μὴ διέθετο.

70. Τοῦ σπουρίου ἡ κληρονομία οὐκ ἀνήκει τοῖς κατὰ πατέρα συγγενέσιν, οὐ γὰρ ἔχει πατέρα· τῇ μητρὶ δὲ αὐτοῦ καὶ τοῖς μητρῴοις ἀδελφοῖς δίδοται ἡ συγγενικὴ βοήθεια. (B. XLV. 2. 9.)

(*) Τὰ πορνογενῆ δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ ὄνομα ὅλα, ἀλλ' ὑποδιαιροῦνται· διότι ἂν γεννηθῇ τέκνον ἀπὸ γυναῖκα συνοικοῦσαν μέ τινα πάντῃ φανερῶς, τοῦτο ὀνομάζεται φυσικὸν τέκνον καὶ ἔχει δευτέραν τάξιν ὡς πρὸς τὸ φυσικὸν δίκαιον, καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν προτιμᾶται καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας,

δεκα οὐγγίας τὰ φυσικὰ τέκνα. Εἰ δὲ ἔχουσιν ἀνιόντας τινὰς, εἰς τούτους ἀφίνουσι τὴν νόμιμον μοῖραν, τὸ δὲ ἐπίλοιπον συγχωρεῖται νὰ παραπέμπωσιν εἰς τὰ φυσικὰ τέκνα. Ἀποθνησκόντων δὲ ἀδιαθέτων τῶν ἐχόντων τὰ φυσικὰ τέκνα, τὰ τέκνα ἔχουσι δύο μόνον οὐγγίας μοιραζομένας μετὰ τῆς μητρός των· ὥστε νὰ λαμβάνῃ καὶ ἡ μήτηρ ἑνὸς τέκνου μερίδιον, τέκνων γνησίων μὴ ὑπαρχόντων· εἰ δὲ ὑπάρχουσι γνήσια τέκνα, τὰ νόθα δὲν κληρονομοῦσι τίποτε ἐξ ἀδιαθέτου, μόνον δὲ τρέφονται ἀπὸ τὰ γνήσια κατὰ τὸ πρέπον καὶ ἀναλόγως τῆς περιουσίας.

67. Νόθον τέκνον νομιμοποιηθὲν μόνου τοῦ πατρὸς γίνεται γνήσιον, ὄχι ὅμως καὶ τῶν κατιόντων ἢ τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· οὐδὲ κληρονομεῖ αὐτοὺς, οὐδὲ κληρονομεῖται ἀπὸ αὐτοὺς χωρὶς διαθήκην.

68. Συγκλητικοῦ γυνὴ καὶ ἐπάνω δὲν δύναται οὔτε ζῶσα οὔτε μετὰ θάνατον νὰ δωρῇ εἰς τὰ μοιχογέννητα τέκνα της ἢ νὰ εἰσάγῃ αὐτὰ εἰς διαθήκην κληρονόμους μὲ τὰ γνήσια τέκνα της καὶ κληρονόμους κληρονόμων. Ἡ δὲ εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρα ἐὰν ἔχῃ μοιχογέννητον υἱὸν, δύναται νὰ τὸν ἀφίνῃ κληρονόμον· διότι καὶ ἡ μήτηρ κληρονομεῖ αὐτὸν, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι ἀπὸ ἀθεμιτογαμίαν, τουτέστιν ἀπὸ ἀπηγορευμένον γάμον.

69. Τὰ ἀπὸ διαφόρους παλλακὰς γεννημένα τέκνα δὲν κληρονομοῦσι τὸν πατέρα των, ὑπαρχόντων γνησίων ἢ συζύγων ἢ ἄλλων κληρονόμων αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον διατρέφονται ἀπὸ τοὺς κληρονομοῦντας τὸν πατέρα αὐτῶν, ἐὰν δὲν διέθεσε.

70. Ἡ κληρονομία μοιχογεννήτου δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς ἐκ πατρὸς συγγενεῖς, διότι δὲν ἔχει πατέρα· ἡ δὲ συγγενικὴ βοήθεια δίδεται εἰς τὴν μητέρα του καὶ τοὺς ἐκ μητρὸς ἀδελφούς.

πολὺ μᾶλλον ἀπὸ τοὺς ἐκ πλαγίου. Εἰ δὲ εἶναι φανερῶς φυσικὸν τέκνον, ὄχι ὅμως ἀπὸ γυναῖκα συνοικοῦσαν μὲ τὸν ἄνδρα, λέγεται νόθος· εἰ δὲ εἶναι πάντῃ ἀφανὴς, σκότιος λέγεται.

71. Οἱ πορνογενεῖς καὶ τὴν κατὰ μητέρα μάμμην ἐξ ἀδιαθέτου διαδέχονται. (B. XLV. 2. 13.)

72. Ἐάν τις τελευτήσῃ ἀδιάθετος ἐπὶ παισὶ φυσικοῖς καὶ παιδὶ θετῷ, ὁμοίως πάντες κληρονομοῦσιν. (B. XLV. 2. 19.)

73. Ὅσα φυλάττεται μητρὸς ὑπούσης καὶ ἀδελφῶν ὁμοπατρίων τῷ τελευτήσαντι φυσικῶν, τοσαῦτα καὶ κρατεῖ καὶ θετῶν ὑπόντων. (B. XLV. 1. 32.)

74. Ὁ λαβὼν νέον εἰς θέσιν τὰ σωτηριώδη αὐτοῦ πάντα σκοπεῖ καὶ ἀναγκάζεται τὸ τέταρτον μέρος τῶν οἰκείων πραγμάτων καταλεῖψαι τῷ υἱοθετουμένῳ

75. Ὁ θετὸς παῖς ἐξ ἀδιαθέτου δύναται παραγενέσθαι εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ καλουμένου θετοῦ πατρὸς, ἐπείτοιγε διαθήκης ὑπ' αὐτοῦ γενομένης οὐ δύναταί τι ἐκ τῆς τούτου κληρονομίας ἀποσπᾶσθαι οὔτε περὶ ἐναντιώσεως οὔτε περὶ μέμψεως τῆς διαθήκης αἰτεῖν· διὰ τὸ μὴ ἀνάγκην ἔχειν τὸν θετὸν πατέρα ἢ γράφειν αὐτὸν κληρονόμον ἢ ἀπόκληρον ποιεῖν εἰς τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ τέταρτον. (B. XXXIII. 1. 48.)

76. Ἐὰν θετὸν υἱὸν αὐτεξούσιον ποιήσω, οὐ μόνον ἀδιάθετόν με τελευτῶντα οὐ διαδέχεται, ἀλλ' οὐδὲ ἀμνημονευθεὶς ἐν τῇ διαθήκῃ τῇ ἐμῇ λήψεται κατ' αὐτῆς ἐναντίωσιν· ἐπαύσατο γὰρ τοῖς ἐμοῖς ἀριθμεῖσθαι παισίν.

77. Ἐὰν εἴπω ἐν τῷ προικῴῳ τῆς θυγατρός μου, μηδὲν αὐτὴν πλέον ἐλπίσαι τῆς κληρονομίας μου, οὐκ ἔῤῥωται· τὰ γὰρ ἰδιωτικὰ συμβόλαια οὐ προκρίνουσι τῷ κοινῷ νομίμῳ. (B. XLI. 7. 21.)

78. Τῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἐχόντων καὶ μὴ πατδας ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι, καὶ οὐ δύναται ὁ κληρονόμος ἢ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενὴς ἕλκειν τούτους εἰς δουλείαν· δίδοται καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως εἰς ψυχικὸν ἐκ συνηθείας· καὶ τὸ τίμημα δὲ τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

79. Ἡ μήτηρ μὴ αἰτήσασα ἐπίτροπον τῷ παιδὶ οὐ κληρονομεῖ

71. Τὰ πορνογεννῆ κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου καὶ τὴν ἀπὸ μητέρα μάμμην.

72. Ἐὰν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος ἀφήσας τέκνα φυσικὰ καὶ τέκνον θετὸν, ἐξίσου κληρονομοῦσιν ὅλοι.

73. Ὅσα φυλάττονται ὑπαρχούσης μητρὸς καὶ φυσικῶν ἀδελφῶν ὁμοπατρίων τοῦ ἀποθανόντος, τόσα ἰσχύουσι καὶ θετῶν ὑπαρχόντων.

74. Ὁ υἱοθετήσας νέον προνοεῖ ὅλα τὰ δι' αὐτὸν σωτηριώδη καὶ ἀναγκάζεται ν' ἀφήσῃ εἰς τὸν υἱοθετηθέντα τὸ τέταρτον τῶν ἰδίων του πραγμάτων.

75. Τὸ θετὸν τέκνον δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐξ ἀδιαθέτου τὸν λεγόμενον θετὸν πατέρα, διότι διαθήκης ὑπ' αὐτοῦ γενομένης δὲν δύναται νὰ ἀποσπάσῃ τι ἀπὸ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὔτε περὶ ἐναντιώσεως οὔτε περὶ μέμψεως τῆς διαθήκης νὰ αἰτῇ· ὡς μὴ ἀναγκαζομένου τοῦ θετοῦ πατρὸς ἢ κληρονόμον νὰ τὸν γράψῃ ἢ νὰ τὸν ἀποκληρόνῃ ἀπὸ τὸ ὀφειλόμενον πρὸς αὐτὸν τέταρτον.

76. Ἐὰν θετὸν υἱὸν κάμω αὐτεξούσιον, ὄχι μόνον ἐὰν ἀποθάνω ἀδιάθετος δὲν μὲ κληρονομεῖ, ἀλλὰ οὐδὲ εἰς τὴν διαθήκην μου μὴ μνημονευθεὶς ἔχει κατ' αὐτῆς ἐναντίωσιν· διότι ἔπαυσε νὰ συναριθμῆται εἰς τὰ τέκνα μου.

77. Ἐὰν εἴπω εἰς τὸ προικοσύμφωνον τῆς θυγατρός μου, ὅτι δὲν ἔχει νὰ ἐλπίσῃ αὕτη τίποτε πλέον ἀπὸ τὴν κληρονομίαν μου, δὲν ἰσχύει· διότι τὰ ἰδιωτικὰ συμφωνητικὰ δὲν βλάπτουσι τὸ κοινὸν δίκαιον.

78. Ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι τῶν ἀδιαθέτως ἀποθνησκόντων καὶ μὴ ἐχόντων τέκνα ἀλλὰ μόνον συγγενεῖς ἐκ πλαγίου, καὶ ὁ κληρονόμος ἢ ὁ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενὴς δὲν δύναται νὰ τοὺς σύρῃ εἰς δουλείαν· καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας δίδεται κατὰ συνήθειαν εἰς ψυχικόν· καὶ τὸ τίμημα τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

79. Ἡ μήτηρ μὴ ζητήσασα ἐπίτροπον εἰς τὸ τέκνον δὲν τὸ κλη-

αὐτοῦ, ἐὰν ἄνηβος τελευτήσῃ· εἰ δὲ ἔφηβος γενόμενος τελευτήσει, καλῶς αὐτὸν κληρονομεῖ. (B. XLV. 1. 36.)

80. Οὐ δύνανται οὔτε εἰς τὴν μητρυιὰν οἱ πατέρες οὔτε εἰς τὸν πατρωὸν αἱ μητέρες κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τὴν οἰκονομὴν ποιεῖσθαι φιλοτιμίαν ἢ ἐν τῇ τελευτῇ καταλιμπάνειν, πλὴν ἢ τοσοῦτον, ὅσον εἷς παῖς ἔξει. Εἰ δὲ παῖδές εἰσι πολλοί, καὶ ἕκαστος ἴσον ἔχει μέρος, οὐ πλέον τοῦ εἰς ἕκαστον ἀφικνουμένου ἢ ὁ πατρωὸς ἢ ἡ μητρυιὰ παραλήψεται· εἰ δὲ ἄνισα τὰ καταλελειμμένα τυγχάνουσι, τοσοῦντον ἀνάγκη μέρος εἰς τὸν πατρωὸν ἢ εἰς τὴν μητρυιὰν περιέρχεσθαι ἐξ οἱασδήποτε τοῦ γονέως φιλοτιμίας, ὅσον ὁ τὸ ἧττον ἔχων παῖς ἐκ τῆς ἐκείνου περιουσίας λαμβάνει, ἢ ἀπὸ τελευταίας βουλήσεως καταλειφθὲν ἢ ἐν ζωῇ δεδομένον κατὰ φιλοτιμίαν.

81. Εἴ τις ἄπορον γυναῖκα κατὰ τὴν τοῦ νόμου παρατήρησιν λάβῃ καὶ ταύτης προτελευτήσῃ, εἰ μὲν ὄχρι τριῶν παίδων ἔχει ὁ ταύτης ἀνὴρ εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἑτέρου συναικεσίου, τὸ τέταρτον μέρος τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρὸς λαμβάνει, τῶν τοῦ ἀνδρὸς χρεῶν πρότερον παρεχομένων ἀπὸ τῆς ἐκείνου περιουσίας· οὕτω μέντοιγε ὥστε μὴ ὑπερβαίνειν τὴν τῶν ἑκατὸν τοῦ χρυσίου λιτρῶν ποσότητα. Εἰ δὲ πλείονες εἶησαν οἱ παῖδες, τοσοῦτον ἐπὶ τοῦ τοιούτου θέματος λαμβάνειν κελεύομεν τῇ γυναῖκα, ὅσον ἑνὶ τῶν παίδων ἁρμόζει, οὕτω δηλαδή, ὥστε χρῆσιν μόνον ἐπὶ τοῖς τοιούτοις πράγμασι τὴν γυναῖκα ἔχειν, τὴν δεσποτείαν δὲ ἐκείνοις τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι, οὓς ἐξ αὐτοῦ τοῦ γάμου ἔσχεν. Εἰ δὲ ἡ τοιαύτη γυνὴ παῖδας ἐξ αὐτοῦ μὴ ἔχοι, κελεύομεν καὶ δεσποτείας δικαίῳ ἔχειν αὐτὴν τὰ πράγματα, ἅπερ ἐκ τῆς τοῦ ἀνδρὸς οὐσίας εἰς αὐτὴν ἐληλύθασιν. Εἰ μέντοιγε πρεσβέτων καταλίποι αὐτῇ ὁ ἀνὴρ ἔλαττον τῆς διορισθείσης μοίρας, ἀναπληροῦσθαι τοῦτο. Εἰ δέ τινα ἴδια ἡ γυνὴ πράγματα κατὰ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀλλαχόσε ἀποκείμενα ἔχει, τούτων τὴν εἴσπραξιν καὶ παρακατάσχεσιν ἐχέτω πᾶσι τρόποις ἀμείωτον. Ταῦτα δὲ φαμὲν, εἴπερ ἡ γυνὴ προῖκα μὴ ποιησαμένη ἄπορός ἐστιν, ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα τελευ-

ρονομεῖ, ἐὰν ἀποθάνῃ ἄνηβον· ἐὰν δὲ γενόμενον ἔφηβον ἀποθάνῃ, καλῶς κληρονομεῖ αὐτό.

80. Οὔτε οἱ πατέρες δύνανται νὰ φιλοδωρῶσί τι εἰς τὴν μητρυιὰν οὔτε αἱ μητέρες εἰς τὸν πατρωὸν ἐνόσῳ ζῶσιν ἢ ἀποθνήσκοντες ν' ἀφήσωσί τι, πλὴν τόσον ὅσον λαμβάνει ἕν τέκνον. Εἰ δὲ εἶναι πολλὰ τέκνα, καὶ ἕκαστον ἔχει ἴσον μέρος, ὁ πατρωὸς ἢ ἡ μητρυιὰ δὲν λαμβάνει πλειότερον ἀπὸ ὅ,τι εἰς ἕκαστον ἀνήκει· εἰ δὲ τὰ ἀφινόμενα εἶναι ἄνισα, τόσον μέρος ἀνάγκη νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸν πατρωὸν ἢ εἰς τὴν μητρυιὰν ἀπὸ οἱανδήποτε τοῦ γονέως φιλοδορίαν, ὅσον λαμβάνει τὸ τέκνον τὸ ἔχον τὸ ὀλιγώτερον ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἢ ἀφεθὲν ἀπὸ τελευταίαν βούλησιν ἢ κατὰ φιλοδωρίαν δοθὲν εἰς τὴν ζωήν.

81. Ἐάν τις λάβῃ ἄπορον γυναῖκα κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ νόμου καὶ ἀποθάνῃ πρὸ ταύτης, εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔχει ἕως τρία τέκνα εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλου συνοικεσίου, λαμβάνει τὸ τέταρτον μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, ἀφοῦ πρότερον πληρωθῶσι τὰ χρέη αὐτοῦ ἀπὸ τὴν περιουσίαν του· οὕτω ὅμως ὥζε νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὸ ποσὸν τῶν ἑκατὸν χρυσίου λιτρῶν. Εἰ δὲ ὑπάρχουσι πλειότερα τέκνα, ἡ γυνὴ εἰς τοιαύτην περίστασιν διατάττομεν νὰ λαμβάνῃ τόσον ὅσον ἁρμόζει εἰς ἓν τῶν τέκνων, οὕτω δηλαδὴ, ὥστε χρῆσιν μόνον νὰ ἔχῃ ἡ γυνὴ ἐπὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἡ δὲ κυριότης αὐτῶν νὰ φυλάττηται διὰ τὰ τέκνα ὅσα ἐγεννήθησαν ἀπὸ αὐτὸν τὸν γάμον. Εἰ δὲ ἡ τοιαύτη γυνὴ δὲν ἔχει τέκνα ἐξ αὐτοῦ, διατάσσομεν νὰ ἔχῃ καὶ κατὰ κυριότητος δικαίωμα τὰ πράγματα, ὅσα παρέλαβεν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός. Εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ της ἀφήσῃ κληροδότημα μικρότερον τοῦ ὁρισθέντος μεριδίου, ἀναπληροῦται τοῦτο. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἔχει ἀποταμιευμένα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀλλαχοῦ ἰδιά τινα πράγματά της, ταῦτα παραλαμβάνει ἢ κατακρατεῖ ὁπωσδήποτε ἀπαραμείωτα. Ταῦτα δὲ λέγομεν, ἐὰν ἡ γυνὴ μὴ ἔχουσα προῖκα ἀπορῇ, ὥστε ὁ

τῶντα εὔπορον εἶναι, τὴν δὲ περιοῦσαν πένεσθαι· ἐπείτοιγε ἴσως ἀλλαχόθεν εἰ εὐπορήσῃ, τὴν οὐκ εἰσενεγκοῦσαν προῖκα οὐκ ἂν εἴη δίκαιον βαρύνειν τοῦ πατδας τῇ διαδοχῇ τοῦ συνοικήσαντος. Τοῦτο δὲ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς ἔδνα μὴ ὁμολογήσαντος, ἀπόρων γὰρ λήψεται τὸ δ'. ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν νγ'. νεαράν.

82. Ἡ δὲ νδ'. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντός φησιν. Καὶ ταύτην τὴν νομοθεσίαν ἡ βασιλεία ἡμῶν ἐπανορθουμένη θεσπίζει, ἀναφαίρετον ἔχειν τὴν κυριότητα τήν γυναῖκα τοῦ τοιούτου μέρους, καὶ ὅρον ἐπὶ τούτῳ ἐκφέρειν, ὃν ἂν αὐτῇ δόξῃ μηδενὸς ἄλλου τοῖς παισὶν ὀφειλομένου, πλὴν τοῦ κατὰ τὸν Φαλκίδιον αὐτοῖς ἐπιτυγχάνοντος· δηλονότι μὴ τῶν προτέρων γάμων ἐπιλελησμένης τῆς μητρὸς, μηδ' ἐπεισαγωγῇ δευτέρου ἀνδρὸς τὴν τοῦ πρώτου κοίτην οὐκ ἐν τιμῇ τιθεμένης· ὡς εἴγε τοῦτο συμβαίη, πάντως ἐκπεσεῖται τῆς παρ' ἡμῶν διδομένης ἐξουσίας καὶ οἱ πατδες τῆς ζωῆς ἤδη τῇ μητρὶ διαλυθείσης τῶν πραγμάτων ἐξουσιάσουσιν.

83. Ὅτι καὶ οἱ ἐξ ἀπροίκου γυναικὸς τεχθέντες πατδες ἐξ ἀδιαθέτου ἐξίσου κληρονομοῦσι τοῖς τεχθεῖσιν ἐκ μητρὸς προῖκα ἐχούσης καὶ οὐδεμία τούτοις τε κἀκείνοις εἰς τοῦτο διαφορά.

84. Ἐὰν ὁ δημόσιός ἐστι χρεωστούμενος, ἡ μὲν προσωπικὴ ἀγωγὴ κατὰ πάντων τῶν κληρονόμων ἁρμόζει τοῦ χρεώστου· ἡ δὲ ὑποθηκαρία κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὰ ἐνέχυρα. (Β. XXIV. 1. 36.)

85. Εἴ τις υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐξ ἐλευθέρας ἔχων γυναικὸς, μεθ' ἧς γάμον συνίστασθαι δύναται, εἴποι ἐν συμβολαίῳ εἴτε ἀγοραίῳ, εἴτε ἰδίᾳ χειρὶ γεγραμμένῳ καὶ ἔχοντι ὑπογραφὰς τριῶν μαρτύρων ἀξιοπίστων, εἴτε ἐν διαθήκῃ εἴτε ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων τοῦτον ἢ ταύτην υἱὸν αὐτοῦ εἶναι ἢ θυγατέρα καὶ μὴ προσθῇ καὶ φυσικὸν ἢ φυσικὴν, τοὺς τοιούτους πατδας γνησίους εἶναι καὶ πάντων ἀπολαύειν αὐτοὺς τῶν δικαίων, ὅσα τοῖς γνησίοις παισὶν οἱ ἡμέτεροι παρέχουσι νόμοι. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ μετὰ τῆς αὐτῶν μητρὸς δείκνυται νόμιμον ἐσχηκέναι γάμον. Εἰ δέ τις καὶ

μὲν ἀνὴρ ἀποθνήσκων νὰ ἦναι εὔπορος, αὕτη δὲ ἐπιζῶσα νὰ πένεται· διότι ἀνίσως ἀλλαχόθεν εὐπορῇ, ἡ μὴ φέρουσα προῖκα δὲν θὰ ἦτο δίκαιον νὰ βαρύνῃ τὰ τέκνα κληρονομοῦσα τὸν σύζυγον. Τοῦτο δὲ ἰσχύει καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς μὴ ὑποσχεθέντος προγαμιαῖον δωρεὰν, διότι ἀπορῶν λαμβάνει κατὰ τὴν νγ'. νεαρὰν τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τῆς γυναικός.

82. Ἡ δὲ νδ'. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει. Καὶ τὴν νομοθεσίαν ταύτην διορθόνουσα ἡ βασιλεία μας διατάττει ἡ γυνὴ νὰ ἔχῃ ἀναφαίρετον τὴν κυριότητα τοῦ τοιούτου μέρους καὶ νὰ τὸ διαθέτῃ καθ' οἱονδήποτε τρόπον κρίνει εὔλογον χωρὶς οὐδὲν ἄλλο νὰ ὀφείλῃ εἰς τὰ τέκνα παρὰ τὸ ἁρμόζον εἰς αὐτὰ κατὰ τὸν Φαλκίδιον· δηλαδὴ ἐὰν ἡ μήτηρ δὲν λησμονήσῃ τὸν πρότερον γάμον, μηδὲ μὲ δευτερογαμίαν ἀτιμάσῃ τὸ πρῶτον συνοικέσιον· διότι ἐὰν συμβῇ τοῦτο, ἐκπίπτει ἐξάπαντος ἀπὸ τὴν παρ' ἡμῶν διδομένην ἐξουσίαν καὶ τὰ τέκνα ἀποθανούσης τῆς μητρὸς ἐξουσιάζουσι τὰ πράγματα.

83. Καὶ τὰ ἐξ ἀπροίκου γυναικὸς γεννηθέντα τέκνα κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου ἐξίσου μὲ τὰ γεννηθέντα ἀπὸ μητέρα προικισμένην καὶ εἰς τοῦτο καμμία δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων διαφορά.

84. Ἐὰν χρεωστῆται τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἡ μὲν προσωπικὴ ἀγωγὴ ἁρμόζει καθ' ὅλων τῶν κληρονόμων τοῦ χρεώστου· ἡ δὲ ἐνυπόθηκος κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὰ ἐνέχυρα.

85. Ἐάν τις ἔχων υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐξ ἐλευθέρας γυναικὸς, μὲ τὴν ὁποίαν δύναται νὰ συνίσταται γάμος, εἰπῇ εἰς συμφωνητικὸν εἴτε ἀγοραῖον εἴτε ἰδιόχειρον καὶ ἔχον ὑπογραφὰς τριῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων, εἴτε εἰς διαθήκην εἴτε εἰς δημόσια ὑπομνήματα ὅτι οὗτος ἢ αὕτη εἶναι υἱὸς ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ καὶ δὲν προσθέσει φυσικὸς ἢ φυσικὴ, τὰ τοιαῦτα τέκνα εἶναι γνήσια καὶ ἀπολαύουσιν ὅλα τὰ δικαιώματα, ὅσα οἱ ἡμέτεροι νόμοι χορηγοῦσιν εἰς τὰ γνήσια τέκνα. Διότι ἐντεῦθεν δεικνύεται ὅτι καὶ τὴν μητέρα αὐ-

πολλοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς τοιούτους ἔχων παῖδας ἑνὶ ἐξ αὐτῶν τοιαύτην μαρτυρίαν παράσχοι, ἀρκεῖν καὶ τοῖς ἄλλοις πρὸς τὰ τῶν νομίμων δίκαια τὴν ἑνὶ διδομένην παρὰ τοῦ πατρὸς μαρτυρίαν.

86. Ἡ μὴ δευτερογαμήσασα μήτηρ καὶ πᾶς ἀνιὼν καὶ μὴ δευτερογαμῶν λαμβάνει πρὸς τῇ χρήσει τῶν γαμικῶν κερδῶν καὶ μέρος κατὰ δεσποτείαν ἑνὸς παιδός· τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν τελευτῇ καὶ οὐ διαζυγίῳ λυομένων γάμων. Τοῖς δὲ παισὶν ἀνήκει πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ οἱασδήτινος λύσεως κατὰ δεσποτείαν, κἂν μὴ δευτερογαμήσωσι οἱ γονεῖς αὐτῶν, οἵτινες τὴν χρῆσιν τῶν τοιούτων κερδῶν ἔχουσι τρέφοντες τοὺς αὐτῶν παῖδας. (*)

87. Εἶχέ τις γυναῖκα καὶ παῖδας ἔτι ζώσης τῆς γυναικὸς αὐτεξουσίους τοὺς παῖδας ἐποίησε· μετὰ ταῦτα τέθνηκεν ἡ γυνή· ἔξεστι τῷ πατρὶ μίαν μοῖραν ἐκ τῶν μητρικῶν πραγμάτων τῶν οἰκείων τέκνων λαβεῖν κατὰ χρῆσιν, ἕως οὗ ζῇ, τὴν δὲ δεσποτείαν παραπέμπειν πάλιν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν πρὸς τοὺς υἱούς. Τῶν δὲ παίδων ὄντων ὑπεξουσίων, κἂν εἰς δεύτερον γάμον ὁ πατὴρ ἔλθῃ, πάντων τῶν μητρικῶν πραγμάτων τὴν χρῆσιν ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ζώσης τῆς μητρὸς ἔτι, ἀλλὰ μετὰ θάνατον ταύτης ὁ πατὴρ ποιήσῃ τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, ἔξεστι τῷ πατρὶ τοῦ μὲν ἡμίσεως τῶν μητρῴων πραγμάτων τὴν χρῆσιν ἔχειν, τοῦ δὲ λοιποῦ ἡμίσεως ἀφιέναι τὴν χρῆσιν τῷ υἱῷ. Εἰ δὲ οὐχ εἷς υἱὸς εἴη,

(*) Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀντιφάσκει μεγάλως εἰς ἑαυτό· διότι ἐὰν τῷ ὄντι ἡ μήτηρ ἡ μὴ ὑπανδρευθεῖσα ἐκ δευτέρου, καὶ πᾶς ἄλλος ἀνιὼν καὶ μὴ συναφθεὶς εἰς δεύτερον γάμον λαμβάνει καὶ τὴν καρπείαν τῶν γαμικῶν κερδῶν καὶ μέρος ἑνὸς τέκνου κατὰ κυριότητα, εἰς τοὺς γάμους τοὺς διαλυομένους ἀπὸ θάνατον καὶ ὄχι ἀπὸ διαζύγιον, πῶς ἁρμόζει πᾶν γαμικὸν κέρδος ἀπὸ οἱανδήποτε γάμου διάλυσιν εἰς τὰ τέκνα, καὶ εἰς δεύτερον γάμον ἐὰν δὲν συναφθῶσιν οἱ γονεῖς αὐτῶν; Κυρίως δὲ τοῦ γάμου διάλυσις εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει ὁ θάνατος. Ἐὰν λοιπὸν διακρίνων τὴν ἀπὸ θάνατον διάλυσιν τοῦ γάμου ἀπὸ τὰς ἄλλας διαλύσεις, εἶπεν ἀπὸ οἱανδήποτε διάλυσιν, ὥστε εἰς ἐκείνην μὲν οἱ γονεῖς οἱ μὴ συνπτόμενοι εἰς

τῶν ἐνυμρεύθη νομίμως. Εἰ δέ τις ἔχων πολλὰ τέκνα ἀπὸ τὴν αὐτὴν γυναῖκα καὶ εἰς ἓν τούτων δώσῃ τοιαύτην μαρτυρίαν, ἡ ἀπὸ τὸν πατέρα διδομένη πρὸς ἕν μαρτυρία ἀρκεῖ καὶ εἰς τἄλλα διὰ τὰ δικαιώματα τῆς γνησιότητος.

86. Ἡ μὴ δευτεροῦπανδρευθεῖσα μήτηρ καὶ πᾶς ἀνιὼν καὶ μὴ συναφθεὶς εἰς δεύτερον γάμον λαμβάνει πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν γαμικῶν κερδῶν καὶ μέρος ἑνὸς τέκνου κατὰ κυριότητα· τοῦτο δὲ εἰς τοὺς γάμους τοὺς διαλυομένους ἀπὸ θάνατον καὶ ὄχι ἀπὸ διαζύγιον. Εἰς δὲ τὰ τέκνα ἀνήκει κατὰ κυριότητα πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ οἱασδήποτε διαλύσεως, καὶ ἐὰν οἱ γονεῖς αὐτῶν δὲν ἔλθωσιν εἰς δεύτερον γάμον, οἵτινες ἔχουσι τὴν χρῆσιν τῶν τοιούτων κερδῶν τρέφοντες τὰ τέκνα των.

87. Εἶχέ τις γυναῖκα καὶ τέκνα· ζώσης ἀκόμη τῆς γυναικὸς ἔκαμε τὰ τέκνα αὐτεξούσια· μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ἡ γυνή· συγχωρεῖται ὁ πατὴρ νὰ καρποῦται ἑνόσῳ ζῇ ἓν μέρος ἀπὸ τὰ μητρικὰ πράγματα τῶν τέκνων του, τὴν δὲ κυριότητα παραπέμπει πάλιν πρὸς τέκνα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Εἰ δὲ τὰ τέκνα εἶναι ὑπεξούσια, καὶ ἐὰν ὁ πατὴρ δευτερονυμφευθῇ, ἔχει τὴν χρῆσιν ὅλων τῶν μητρικῶν πραγμάτων. Εἰ δὲ τῆς μητρὸς μὴ ζώσης πλέον, ἀλλὰ μετὰ θάνατον αὐτῆς ὁ πατὴρ κάμῃ τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, συγχωρεῖται νὰ καρποῦται ὁ πατὴρ τὸ ἥμισυ τῶν μητρικῶν πραγμάτων, τοῦ δὲ ἐπιλοίπου ἡμίσεως ν' ἀφίνῃ τὴν χρῆ-

δεύτερον γάμον νὰ λαμβάνωσι μέρος τῶν γαμικῶν κερδῶν κατὰ κυριότητα, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς τοιοῦτον μέρος νὰ μὴ ἔχωσιν, ὤφειλε νὰ προσθέσῃ τὸ ἀπὸ οἱανδήποτε ἄλλην διάλυσιν· καὶ οὕτως ἴσως ἐσώζετο τὸ ὅλον, ἂν ἄλλο τι δὲν ἐμπόδιζεν. Ἀλλ' ἠγνόησε, νομίζω, ὅτι ἤνωσεν εἰς τὸ αὐτὸ τὰς δύο νεαρὰς τὴν ιῆ. καὶ τὴν ρκζ'., αἵτινες ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλας· διότι τὸ μὲν ἁρμόζει πᾶν γαμικὸν κέρδος εἰς τὰ τέκνα εἶναι τῆς ιῆ. τὸ δὲ λαμβάνουσιν μέρος οἱ γονεῖς οἱ μὴ συναφθέντες εἰς δεύτερον γάμον τῆς ρκζ'. Ἐὰν λοιπὸν αὕτη ἀναιρῇ τὴν προτέραν, ἐκείνη εἶναι ἀνηρημένη.

ἀλλὰ πολλοὶ καὶ πάντες αὐτεξούσιοι γένωνται παρὰ τοῦ πατρὸς μετὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὁ πατὴρ οὐκέτι τὸ ἥμισυ πρὸς χρῆσιν ἔχει, ἀλλὰ προσεπιβάλλει τῷ υἱῷ τοσοῦτον ἐκ τοῦ ἡμίσεως, ὁπόσον ἂν εἶεν οἱ παῖδες πλείονες· ἦγουν, εἰ μὲν δύο, τὸ τοῦ ἡμίσεως ἥμισυ· εἰ δὲ τρεῖς, τὸ δίμοιρον τοῦ ἡμίσεως· εἰ δὲ τέσσαρες ἢ ἐπέκεινα, τότε πάλιν μίαν μοῖραν μόνην ἑνὸς τῶν παίδων λαβὼν ὁ πατὴρ πρὸς χρῆσιν, τὸ μητρικὸν ἄλλο πρᾶγμα ἅπαν δίδωσι τοῖς παισίν, εἰ μὴ οἰκειοθελῶς οἱ παῖδες παραχωρήσουσι τούτῳ ἄλλο τι διαπράξασθαι. (Β. XLV. 4. 3).

88. Εἴ τις ἀποβαλλομένη τὸν ἄνδρα ἑτέρων ἀπόσχοιτο γάμων ἔχειν μὲν αὐτὴν τὴν χρῆσιν τῆς προγάμου δωρεᾶς, καθὰ καὶ πρότερον ἐθεσπίσαμεν, ἔχειν δὲ αὐτὴν καὶ δεσποτείας τοσοῦτον, ὅσον ἡ πρὸ τοὺς παῖδας ἀναλογία ποιεῖ, ἵνα κατὰ τὸν τῆς δεσποτείας λόγον ἑνὸς καὶ αὐτὴ παιδὸς πρόσωπον ἔχειν δοκῇ. Ταῦτα δὲ ἐπὶ πατέρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνιόντων τῶν εἰς δευτέρους γάμους οὐκ ἐρχομένων κρατεῖν βουλόμεθα. Καὶ ἔσονται ταῦτα αὐτοῖς οἰκεῖα οὐδὲν σχεδὸν τῆς ἄλλης αὐτῶν διαφέροντα κτήσεως, καὶ πᾶσαν ἄδειαν ἐξουσιν εἰς τὸ ἐκποιεῖν ταῦτα καὶ ἔτι περιόντες καὶ τελευτῶντες, καθ' ὃν ἂν βουληθεῖεν τρόπον. Εἰ μέντοιγε ἀνεκποίητα ταῦτα καταλίποιεν τελευτῶντες καὶ μὴ ῥητῶς ἢ πάντα ἢ τινα τούτων πρός τινας παραπέμψειαν, λαμβάνειν αὐτὰ τοὺς παῖδας ἐξίσης, κἂν εἰ μὴ κληρονομεῖεν τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός, κἂν εἴ τινες μὲν κληρονομεῖεν αὐτῶν, τινὲς δὲ οὐχί· εἰ μή τις ἐξ αὐτῶν ἀχάριστος φανεὶς τῆς τοιαύτης φιλοτιμίας ἐκπέσοι.

89. Θεσπίζομεν τοὺς ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορουμένους, ἐφ' ᾧ οἱ νόμοι δήμευσιν ἢ θάνατον ὁρίζουσιν, ἐὰν ἐλεγχθῶσιν ἢ κατακριθῶσι, τὰς αὐτῶν περιουσίας μὴ γίνεσθαι κέρδος τοῖς ἄρχουσιν ἢ ταῖς αὐτῶν τάξεσιν· ἀλλὰ μηδὲ κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους τῷ δημοσίῳ αὐτὰς προσκυροῦσθαι· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχοιεν κατιόντας, αὐτοὺς ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, χωρὶς τῶν διὰ τοῦ τοιούτου ἁμαρτήματος αὐτῷ προσγενομένων· εἰ δὲ μὴ ὕπεισι κατιόντες ἀλλ' ἀνιόντες, ἄχρι τρίτου βαθμοῦ αὐτοὺς ἔχειν. Εἰ δὲ γαμετὰς ἔχουσι οἱ

σιν εἰς τὸν υἱόν. Εἰ δὲ δὲν εἶναι εἷς υἱός, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ὁ πατὴρ μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς τοὺς κάμῃ ὅλους αὐτεξουσίους, δὲν λαμβάνει πλέον τὸ ἥμισυ πρὸς χρῆσιν, ἀλλὰ προσθέτει εἰς τὸν υἱὸν τόσον ἀπὸ τὸ ἥμισυ, ὅσα πλειότερα εἶναι τὰ τέκνα· ἦγουν, εἰ μὲν εἶναι δύο, τὸ ἥμισυ τοῦ ἡμίσεως· εἰ δὲ τρία, τὸ δίμοιρον τοῦ ἡμίσεως· εἰ δὲ τέσσαρα ἢ ἐπέκεινα, τότε πάλιν ὁ πατὴρ λαμβάνει πρὸς χρῆσιν ἓν μόνον μερίδιον ἑνὸς τῶν τέκνων, ὅλον τὸ ἄλλο μητρικὸν πρᾶγμα δίδει εἰς τὰ τέκνα, ἐκτὸς ἐὰν τὰ τέκνα οἰκειοθελῶς τὸν παραχωρήσωσι νὰ διατάξῃ ἄλλο τι.

88. Ἐάν τις χάσασα τὸν ἄνδρα της ἀπέχῃ ἀπὸ ἄλλον γάμον αὕτη μὲν ἔχει τὴν χρῆσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καθὼς καὶ πρότερον διετάξαμεν, ἔχει δὲ καὶ κατὰ κυριότητα τόσον, ὅσον ἀναλογεῖ πρὸς τὰ τέκνα, ἵνα κατὰ λόγον κυριότητος φαίνηται καὶ αὕτη ὅτι ἔχει ἑνὸς τέκνου πρόσωπον. Ταῦτα δὲ θέλομεν νὰ ἰσχύωσιν ἐπὶ πατέρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνιόντων τῶν μὴ ἐρχομένων εἰς δεύτερον γάμον. Καὶ ταῦτα οἰκειοποιοῦνται οὐδὲν σχεδὸν διαφέροντα ἀπὸ τὰ ἄλλα αὐτῶν κτήματα, καὶ ἔχουσι πᾶσαν ἄδειαν νὰ τὰ ἐκποιῶσι καθ' ὃν τρόπον θέλουσι καὶ ζῶντες ἀκόμη καὶ ἀποθνήσκοντες. Εἰ δὲ ἀποθνήσκοντες ἀφήτωσι ταῦτα ἀνεκποίητα καὶ δὲν παραπέμψωσι ῥητῶς πρός τινας ἢ ὅλα ἢ τινα τούτων, νὰ τὰ λαμβάνωσιν ἐξίσου τὰ τέκνα, καὶ ἐὰν δὲν κληρονομῶσι τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα, καὶ ἐάν τινες μὲν αὐτῶν κληρονομῶσι, τινὲς δὲ ὄχι· ἐκτὸς ἐάν τις ἐξ αὐτῶν ἀχάριστος φανεὶς ἐκπέσῃ ἀπὸ τὴν τοιαύτην φιλοδωρίαν.

89. Διατάσσομεν οἱ κατηγορούμενοι δι' ἔγκλημα εἰς τὸ ὁποῖον οἱ νόμοι ἐπιβάλλουσι δήμευσιν ἢ θάνατον, ἐὰν ἐξελεγχθῶσιν ἢ καταδικασθῶσι, νὰ μὴ κερδαίνωσι τὰς περιουσίας των οἱ δικασταὶ ἢ οἱ ὑπάλληλοι αὐτῶν· ἀλλὰ μηδὲ νὰ προσκυροῦνται αὗται κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχωσι κατιόντας, οὗτοι νὰ λαμβάνωσι τὴν περιουσίαν, ἐκτὸς τῶν προσαποκτωμένων ἀπὸ τὸ τοιοῦτον ἔγκλημα· εἰ δὲ κατιόντες δὲν ὑπάρχωσιν ἀλλ' ἀνιόντες, νὰ τὴν λαμβάνωσιν οὗτοι ἕως τρίτου βαθμοῦ.

οὕτω κατακριθέντες, πᾶσι τρόποις κελεύομεν αὐτὰς καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν γαμικὴν δωρεὰν λαμβάνειν. Εἰ δὲ δίχα προικὸς τοῖς τοιούτοις προσώποις συνῴκησαν, τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ὁρισθεῖσαν μοῖραν ἐκ τῆς ὅλης τοῦ κατακριθέντος οὐσίας αὐτὰς λαμβάνειν, εἴτε τέκνα ἔχουσιν εἴτε καὶ μή. Εἰ δὲ μηδένα τῶν προειρημένων ἔχει ὁ πλημμελήσας, τῷ δημοσίῳ τότε προσκυροῦσθαι τὴν ἐκείνου περιουσίαν βουλόμεθα. Ἐπὶ μέντοι τοῖς καθοσιώσει κατακρινομένοις τοὺς παλαιοὺς νόμους φυλάττεσθαι κελεύομεν.

90. Ἀπὸ ἀτελοῦς διαθήκης μηδὲ βασιλεὺς κληρονομείτω. (B. XXXV. 2. 3.)

91. Ἡ διάταξίς φησιν, ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης οὐδεὶς δύναται κληρονομεῖν, εἰ μὴ ἄρα οἱ κατιόντες τοὺς ἑκατέρας φύσεως ἀνιόντας. Εἰ δὲ τοῖς παισὶν ἐξωτικὸν συμμέμικται πρόσωπον, ὅσον μὲν εἰς τοὺς πατδας, ἔῤῥωται ἡ διαθήκη, ὅσον δὲ εἰς τὸν ἐξωτικόν, ἀνυπόστατός ἐστιν.

92. Μηδὲ παρὰ ξένοις τοῖς ἔξω Ῥώμης οἰκοῦσι διὰ θέσεως ἀδελφότης συνιστάσθω· κἂν τις ὡς ἀδελφὸς προληφθεὶς κληρονόμος γραφῇ, ἐκπιπτέτω τῆς κληρονομίας.

93. Ἐὰν εὐτελὴς τελευτήσῃ ἀδιάθετος καὶ μὴ ἔχων συγγενεῖς, ἐξ ἀδιαθέτου ἐκ τῶν ἄλλων εὐτελῶν κληρονομεῖται.

94. *Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος.* Πρὸς τοὺς καταλιπόντας ἀτελὲς μοναστήριον ἐκεῖνο ἡμῖν θεσπίζεται, ὡς διατυπώσεως προελθούσης τὰ ἐν ταύτῃ διωρισμένα ἔσται τῆς ἐκκλησίας. Εἰ δὲ (ὁποῖα πολλὰ φέρει τὸ ἄδηλον) πρὸ τῆς τῶν οἰκείων ἀναρπασθείη διατυπώσεως, παίδων μὲν ὑπόντων ἄχρι τριῶν, δ'. μέρος τῆς ὑπάρξεως οἰκειώσεται ἡ μονή· ἐπέκεινα δὲ τοῦ τῶν τριῶν ἀριθμοῦ προϊόντος τοῦ τῆς γονῆς πλήθους, συγκαταλέξεται τὸ μοναστήριον τοῖς παισὶ καὶ τὰ ἴσα ἑνὶ τούτων ἑκάστῳ λήψεται ἐκ πάσης περιουσίας, ἧς οὐχ ἅπτεται χρέα, τοῦ τεθνηκότος. Ἀπαιδος δὲ ὑπάρξαντος, ἐπὶ γονεῦσι δὲ τὸν βίον λιπόντος, διχῇ τῶν προσόντων διαιρουμένων, ἡ μὲν τοῖς γονεῦσιν, ἡ δ' ἑτέρα μοῖρα τῷ μοναστηρίῳ παρασχεθήσεται. Εἰ δὲ ἔρημος εἴη κληρονόμων ἀνιόντων καὶ κατ-

Εἰ δὲ οἱ οὕτω καταδικασθέντες ἔχουσι συζύγους, διατάσσομεν νὰ λαμβάνωσιν αὗται ἐξάπαντος καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν. Εἰ δὲ συνῴκησαν μὲ τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἄνευ προικὸς, νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τὴν ὅλην τοῦ καταδικασθέντος περιουσίαν τὸ προσδιορισθὲν ἀπὸ τοὺς νόμους μέρος, εἴτε ἔχουσι τέκνα εἴτε καὶ ὄχι. Εἰ δὲ ὁ πλημμελήσας δὲν ἔχει κανένα ἀπὸ τοὺς προλεχθέντας, τότε ἡ περιουσία του θέλομεν νὰ προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Εἰς τοὺς καταδικαζομένους ὅμως ἐπὶ καθοσιώσει διατάσσομεν νὰ φυλάττωνται οἱ παλαιοὶ νόμοι.

90. Ἀπὸ ἀτελῆ διαθήκην μηδὲ ὁ βασιλεὺς κληρονομεῖ.

91. Ἡ διάταξις λέγει ὅτι ἀπὸ ἀτελῆ διαθήκην δὲν δύναται κανεὶς νὰ κληρονομῇ, ἐκτὸς οἱ κατιόντες τοὺς ἀνιόντας καὶ τῶν δύο γενῶν. Εἰ δὲ συνεμίχθη μὲ τὰ τέκνα ἐξωτικὸν πρόσωπον, ὡς πρὸς μὲν τὰ τέκνα ἰσχύει ἡ διαθήκη, ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐξωτικὸν, εἶναι ἀσύστατος.

92. Μηδὲ πρὸς ξένους κατοικοῦντας ἔξω τῆς Ῥώμης συνίσταται υἱοθετικὴ ἀδελφότης· καὶ ἐάν τις προληφθεὶς ὡς ἀδελφὸς γραφῇ κληρονόμος, ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν κληρονομίαν.

93. Ἐὰν ἀποθάνῃ συλλοχίτης ἀδιάθετος καὶ μὴ ἔχων συγγενεῖς, κληρονομεῖται ἐξ ἀδιαθέτου ἀπὸ τοὺς ἄλλους συλλοχίτας.

94. *Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος.* Διατάσσομεν οἱ ἀφήσαντες ἀτελὲς μοναστήριον ἕνα, διαθήκης ὑπαρχούσης, τὰ εἰς αὐτὴν διεταγμένα γίνονται τῆς ἐκκλησίας. Εἰ δὲ (ὁποῖα πολλὰ φέρει τὸ ἄδηλον) ἀποθάνῃ τις πρὸ τῆς διαθέσεως τῶν ἰδίων του πραγμάτων, ὑπαρχόντων μὲν παίδων μέχρι τριῶν, ἡ μονὴ οἰκειοποιεῖται τὸ τέταρτον μέρος τῆς περιουσίας του· ὑπαρχόντων δὲ ἐπέκεινα τῶν τριῶν τέκνων, συναριθμεῖται τὸ μοναστήριον μὲ τὰ τέκνα καὶ ἀπὸ τὴν ὅλην ἀχρέωτον περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος λαμβάνει ἴσον μέρος μὲ ἓν τούτων. Ἀτέκνου δὲ ὑπάρχοντος, ἀφήσαντος ὅμως γονεῖς μετὰ θάνατον, ἡ περιουσία του διαιρεῖται εἰς δύο, καὶ τὸ μὲν ἓν μέρος μεταβαίνει εἰς τοὺς γονεῖς, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὸ μοναστήριον. Εἰ δὲ εἶναι ἔρημος κληρονόμων ἀνιόντων

ιόντων, τοὺς ἐκ πλαγίου εἰσιόντας ὁ κλῆρος προσίεται· αὐτοὶ μὲν ὅσοι ἄρα καὶ ἐὰν ὦσι, τὸ τρίτον μέρος διανεμηθήσεται, τὸ δίμοιρον δὲ προσχωρήσει τῇ ἐκκλησίᾳ.

95. *Νεαρὰ τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου.* Κελεύομεν τοὺς ἀτέκνους χηρεύσαντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας μὴ ἁρπαγὴν ὑπέχειν τῶν ὑπαρχόντων, μήτε παρὰ τῶν τὰ δημόσια διενεργούντων μήτε τῶν εἰς παροικίαν τούτους ἐχόντων· ἀλλὰ τὸ γ'. τῆς οὐσίας ἐκείνων τὴν δεσποτείαν ἀπολαμβάνειν, τὸ γ'. εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀπελθόντος ἀναλίσκεσθαι, καὶ τὸ ζῶν μέρος ἀπολαμβάνειν τὸ ἕτερον. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐπιζῆσαν ἀπέλθοι μέρος, τοὺς τούτῳ προσήκοντας τὸ ἀπὸ νόμου κληρονομεῖν. Ἂν δὲ μηδεὶς συγγενὴς προσῇ τῷ ἀποιχομένῳ, τῷ δημοσίῳ εἶναι τὸ ἥμισυ καὶ τοῖς ἐκείνου μνημοσύνοις τὸ ἥμισυ.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ Φαλκιδίου.

1. Φαλκίδιος λέγεται παρὰ τῷ νόμῳ, ὅταν ἐκ κοινοῦ τινος πράγματος, εἰς ὃ μετέχουσι πολλοί, μέρος τι τούτων ἑκάστῳ τῶν μετεχόντων εἰς αὐτὸ δίδωται. Καὶ ἔστι Φαλκίδιος, ὃν συνήθειαν ἔχουσιν οἱ κοινοὶ μερίδα καλεῖν· γράφεται δὲ ἀρσενικῶς ὁ *Φαλκίδιος* καὶ οὐδετέρως τὸ *Φαλκίδιον*, ὡς εἴ τις εἴποι μερίδιον· ἔστι δὲ ἡ λέξις ῥωμαϊκὴ, καὶ δοκεῖ τισιν ἀπὸ τοῦ φάλκους, ὃ δηλοῖ τὴν δρεπάνην καὶ τὴν τομὴν τὴν ἀπὸ τῆς δρεπάνης παράγεσθαι· ὡς τῶν μεριζομένων πραγμάτων ἐξ ἀνάγκης καὶ τεμνομένων, ὥσπερ τινὶ δρεπάνῃ τῷ μερισμῷ.

2. Φαλκίδιός ἐστιν ἄχρι μὲν τεσσάρων παίδων τὸ τρίτον μέρος τῆς καθαρᾶς ὑποστάσεως, πλειόνων δὲ ὄντων τῶν παίδων τὸ ἥμισυ. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ εἰρημένῳ τρίτῳ ἢ ἡμίσει μέρει ὑπεισέρχονται, ὅσοι ἂν ὁρισθῶσι πρὸς φαλκίδιον μετὰ τὸν τὴν λοιπὴν ὑπόστασιν κατὰ τελευταίαν διάταξιν κληρονομοῦντα. (*)

(*) Οὗτος λοιπὸν ὁ κλῆρος, ὅταν δὲν ἔχῃ τις τέκνα πλειότερα ἀπὸ τὰ τέσσαρα ἀλλὰ τέσσαρα ἢ ὀλιγώτερα, εἶναι τὸ τρίτον τῆς πατρικῆς περι-

καὶ κατιόντων, ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τοὺς ἐκ πλαγίου· αὐτοὶ μὲν λοιπὸν ὅσοι καὶ ἂν ἦναι μοιράζονται τὸ τρίτον μέρος, τὸ δὲ δίμοιρον μεταβαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

95. *Νεαρὰ τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου.* Διατάσσομεν ὥστε νὰ μὴ ἁρπάζωνται τὰ ὑπάρχοντα τῶν ἀτέκνων χηρευσάντων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μήτε παρὰ τῶν διοικούντων τὰ δημόσια μήτε παρὰ τῶν ἐχόντων αὐτοὺς παροίκους· ἀλλὰ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας νὰ λαμβάνωσιν ἐκεῖνοι, τὸ τρίτον νὰ ἐξοδεύηται εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποθανόντος, καὶ τὸ ἄλλο νὰ λαμβάνῃ ὁ ἐπιζῶν. Εἰ δὲ καὶ ὁ ἐπιζήσας ἀποθάνῃ, οἱ συγγενεῖς τούτου κληρονομοῦσι τὸ ἀπὸ τὸν νόμον. Εἰ δὲ δὲν ὑπάρχῃ κανεὶς συγγενὴς τοῦ ἀποθανόντος, τὸ ἥμισυ γίνεται τοῦ δημοσίου καὶ τὸ ἥμισυ εἰς μνημόσυνα αὐτοῦ.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ Φαλκιδίου.

1. Φαλκίδιος λέγεται νομικῶς, ὅταν ἀπὸ κοινόν τι πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον μετέχουσι πολλοί, δίδεται μέρος τι τούτων εἰς ἕκαστον τῶν μετεχόντων εἰς αὐτό. Καὶ εἶναι Φαλκίδιος ὅ,τι οἱ πολλοὶ συνηθίζουσι νὰ ὀνομάζωσι μερίδιον· γράφεται δὲ ἀρσενικῶς ὁ Φαλκίδιος καὶ οὐδετέρως τὸ Φαλκίδιον, ὡς ἐὰν εἴπῃ τις τὸ μερίδιον· ἡ δὲ λέξις εἶναι Ῥωμαϊκὴ καὶ νομίζουσί τινες ὅτι παράγεται ἀπὸ τὸ φάλξ, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ δρέπανον καὶ τὸ ἐκ τούτου κόψιμον· ὡς τῶν μοιραζομένων πραγμάτων ἐξ ἀνάγκης καὶ κοπτομένων, καθὼς μοιράζεται τι μὲ δρέπανον.

2. Φαλκίδιος εἶναι ἕως μὲν τέσσαρα τέκνα τὸ τρίτον μέρος τῆς καθαρᾶς περιουσίας, ἐπὶ περισσοτέρων δὲ τὸ ἥμισυ. Εἰς τὸ λεχθὲν λοιπὸν τοῦτο τρίτον ἢ ἥμισυ μέρος εἰσέρχονται ὅσοι ἤθελον ὁρισθῇ πρὸς φαλκίδιον μετὰ τὸν κληρονομοῦντα τὴν λοιπὴν περιουσίαν κατὰ τελευταίαν διάταξιν.

ουσίας, διότι τὸ τρίτον αὐτὸ μέρος δίδεται πρὸς τὰ τέκνα εἰς κληρονομίαν καὶ μοιράζεται ἐξ ἴσου· ὅταν δὲ ἔχῃ τις πλειότερα ἀπὸ τέσσαρα, τὸ ἥμι-

3. Ἔξεστι ληγατεύειν μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου· τὸ γὰρ τεταούγγιον, τουτέστι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας, τῷ κληρονόμῳ φυλαττέτω (*).

4. Ἐπὶ τοῦ φαλκιδίου δεῖ ἐξαιρεθῆναι τὰ ἐποφληθέντα ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος καὶ τὴν περὶ τὴν κηδείαν δαπάνην, καὶ τὰ τιμήματα τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον σκοπεῖν ὁπόσον ἐστί· τοῦτο γὰρ νομίζεται εἶναι καθαρὰ οὐσία καὶ ταύτης τὸ τρίτον μέρος παρακατεχέτω.

5. Ἰστέον ὅτι ἐπὶ ἐξωτικοῦ κληρονόμου ὁ φαλκιδιουμένος υἱὸς σῶον τὸ γ'. τῆς καθαρᾶς οὐσίας λαμβάνει· ἐπὶ δὲ υἱοῦ τὸν φαλκίδιον ἐπίσης μερίζουσι ὅ τε κληρονομῶν καὶ ὁ φαλκιδιούμενος· τὴν γὰρ λοιπὴν οὐσίαν, ὡς ἰδίαν φιλοτιμίαν, ἡγεῖται, ἐπεὶ καὶ ἐξωτικῷ ἠδύνατο ὁ πατὴρ αὐτὴν καταλιπεῖν τυχόν (**).

6. Ὅτε τις καταλείψει τινὶ κληρονομίαν εἰπών, θέλω πραθῆναι τὸν οἶκόν μου καὶ τόδε, καὶ ἐξ ἁπάσης τῆς ὑποστάσεως δοθῆναι τὰ χρέη τοῖς δανεισταῖς μου καὶ τῷ υἱῷ μου τὸ νόμιμον μέρος· οὐ μετὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν τῶν χρεῶν δίδοται τῷ υἱῷ τὸ γ'.

συ τῆς περιουσίας του γίνεται φαλκίδιον, καὶ ἀναγκάζεται ὁ πατὴρ νὰ δώσῃ εἰς τὰ τέκνα τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του πρὸς μοιρασίαν, ἤγουν διὰ νὰ τὸ μοιρασθῶσι πρὸς ἄλληλα ἐξ ἴσου ὅλα τὰ τέκνα. Ὀφείλει λοιπὸν ὁ πατὴρ πρῶτον νὰ ἀποθέτῃ καὶ νὰ φυλάττῃ διὰ τὰ τέκνα τὸ τρίτον ἢ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του, καὶ οὕτω νὰ διατάττῃ, ὅπως θέλει, τὰ λοιπὰ ὑπάρχοντά του. Τοῦτο διετάχθη κάλλιστα καὶ πολλὰ ἐπαινετῶς ἀπὸ τὸν νόμον· διότι ὅσους ἡ φύσις οἰκείωσε, τούτους πρῶτον ὀφείλει ὁ πατὴρ νὰ περιποιῆται καὶ νὰ ἀποδίδῃ πρῶτον τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτούς, ἔπειτα νὰ στρέφηται καὶ πρὸς τοὺς ἐξωτικοὺς καὶ νὰ πράττῃ κατὰ βούλησιν.

(*) Τοῦτο εἶναι τοιοῦτον. Ὁ νόμος διατάττει ὥστε ὅλα τὰ ὑπάρχοντα νὰ διαιρῶνται εἰς ποσότητα δώδεκα οὐγκιῶν, καὶ ἑκάστου τὴν ὅλην περιουσίαν εἰς δώδεκα μέρη τὴν ὁρίζει. Τὰ δώδεκα λοιπὸν συμποσοῦνται ἀπὸ τὸ τρὶς τέσσαρα· διότι τρὶς τέσσαρα ἀποτελοῦσι δώδεκα. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ τρίτον φυλάττεται πάντοτε διὰ τὸν κληρονόμον, τὸ δὲ δίμοιρον κεῖται εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κυρίου νὰ τὸ κάμῃ ὅ,τι θέλει, ὁ νόμος λέγει, ὅτι συγχω-

3. Συγχωρεῖται νὰ κληροδοτῇ τις μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου· διότι τὸ τετραούγγιον, τουτέστι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας, φυλάττεται διὰ τὸν κληρονόμον.

4. Εἰς τὸν φαλκίδιον πρέπει νὰ ἐξαιρεθῶσι τὰ χρεωστούμενα ἀπὸ τὸν ἀποθανόντα καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ ἐνταφιασμοῦ καὶ τὰ τιμήματα τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων καὶ τὸ ὑπόλοιπον νὰ ἐξετάζηται πόσον εἶναι· διότι τοῦτο νομίζεται ὅτι εἶναι καθαρὰ περιουσία καὶ ταύτης τὸ γ'. μέρος παρακρατεῖται.

5. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ἐπὶ ἐξωτικοῦ κληρονόμου ὁ ἀπὸ τὸν φαλκίδιον βοηθούμενος υἱὸς λαμβάνει σωστὸν τὸ γ'. τῆς καθαρᾶς περιουσίας· ἐπὶ δὲ υἱοῦ μοιράζουσιν ἐξίσου τὸν φαλκίδιον καὶ κληρονομῶν καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τὸν φαλκίδιον· διότι τὴν λοιπὴν περιουσίαν θεωρεῖ ὡς ἰδίαν φιλοδωρίαν, ἀφοῦ καὶ εἰς ἐξωτικὸν ἠδύνατο τυχὸν ὁ πατὴρ ν' ἀφήσῃ.

6. Ὅταν τις ἀφήσῃ εἴς τινα κληρονομίαν εἰπών, θέλω νὰ πωληθῇ ἡ οἰκία μου καὶ τοῦτο, καὶ ἀπὸ ὅλην μου τὴν περιουσίαν νὰ δοθῶσι τὰ χρέη πρὸς τοὺς δανειστάς μου καὶ εἰς τὸν υἱόν μου τὸ νόμινον μερίδιον· δὲν δίδεται πρὸς τὸν υἱὸν τὸ τρίτον μετὰ τὴν

ρεῖται εἰς ἕκαστον νὰ κληροδοτῇ ἕως τὸ ὀκταούγκιον, ἤτοι τὴν ποσότητα τῶν δύο τρίτων· διότι τὸ τετραούγκιον, ἤτοι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας, φυλάττεται διὰ τὸν κληρονόμον.

(**) Καθὼς εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Εἶχον τρεῖς υἱοὺς Πέτρον, Παῦλον καὶ Ἰωάννην· ἔδωσα τὸν Πέτρον λίτρας δέκα καὶ τὸν Παῦλον ἓξ· ἀποθνήσκων δὲ ἄφησα τὸν Πέτρον κληρονόμον, γράψας νὰ δοθῇ εἰς τὸν Ἰωάννην λίτρα μία· οὗτος δὲ αἰτεῖ τὸν φαλκίδιον. Συγκαταλέγονται ὅλα καὶ αἱ δέκα λίτραι καὶ αἱ ἓξ καὶ ἡ ἐπίλοιπος περιουσία· ὑπόθεσε δὲ ὅτι αὕτη εἶναι λίτραι ὀκτὼ καὶ ὁμοῦ συμποσοῦνται ὅλαι λίτραι εἰκοσιτόσσαρες. Ἐξαιροῦνται αἱ δέκα καὶ αἱ ἓξ· λαμβάνουσι τὰς μὲν δέκα ὁ Πέτρος, τὰς δὲ ἓξ ὁ Παῦλος, καὶ τὰς λοιπὰς ὀκτὼ λίτρας, ἤτοι τὸ τρίτον τῆς ὁλότητος τῶν εἰκοσιτεσσάρων λιτρῶν, ἐπιμοιράζονται οἱ τρεῖς· ὅτατε ὁ κλῆρος ἕως τὰ τέσσαρα τέκνα εἶναι τὸ τρίτον τῆς καθαρᾶς περιουσίας· εἰ δὲ τὰ τέκνα ὑπάρχουσι πλειότερα ἀπὸ τέσσαρα, τὸ ἥμισυ.

ἤτοι τὸ νόμιμον, ἀλλὰ πρὸ τούτων ὁ υἱὸς λαμβάνει τὸ φαλκίδιον καὶ τότε ἐκ τῆς ἄλλης ὑποστάσεως τοῖς δανεισταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ ἱκανὸν γίνεται.

7. Οὐ δύναται δίδοσθαι φαλκίδιος ἐν ζωῇ τῶν γονέων· ὅσα γὰρ λάβοι ὁ παῖς μετὰ θάνατον τῶν πατέρων πάλιν δύναται κινεῖν κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν κἂν σύμφωνον τυχὸν προέβη καὶ ἐπερώτησις μεταξὺ τῶν πατέρων καὶ τοῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ λαβών τι ὁ υἱὸς παρὰ τῶν κληρονόμων διαλύσηται, καὶ μὴ προστεθῇ τῷ συμφώνῳ, ὅτι διαλύομαι καὶ περὶ τοῦ φαλκιδίου τῶν γονέων μου, κἂν τε πλεῖον κἂν τε ἔλαττον ἥρμοττέ μοι, δύναται πάλιν κινεῖν περὶ τοῦ φαλκιδίου καὶ οὐκ ἀποκλείεται τῷ συμφώνῳ.

8. Εἰ καὶ μετὰ τελευτὴν ὁ φαλκίδιος δίδοται, ἀλλ' εἴπερ ὑπόσχηται πατὴρ προῖκα καὶ μὴ εἴποι πόσον, ἀναγκάζεται τέως ὅσον ποιεῖ ὁ φαλκίδιος, δοῦναι ὑπὲρ προικὸς καὶ ἐν ζωῇ.

9. Καὶ γυναικὸς διαζευχθείσης τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀποκαρείσης, καὶ τὸ ἱκανὸν τῆς προικὸς αἰτουμένης, ὁ Μάγιστρος εὑρὼν ταύτην ἔχουσαν παῖδα ἀφώρισε φαλκίδιον ὑπὲρ τῆς παιδός, δηλονότι τὸ γ'. τῆς πάσης προικὸς αὐτῆς.

10. Ὅτι ἀναγκαίως καὶ ὁ παῖς ἅπαις ἀποθνήσκων φαλκίδιον ὀφείλει τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ· τοῦτο δέ ἐστι τὸ γ'. τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν. Οὗτος γὰρ δικαιώσας πατέρα ἐκ θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ προικισθείσης καὶ διαθεμένης παρὰ τὸ σύμφωνον τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας διὰ περίστασιν λαβεῖν μετὰ καθαρῶν καρπῶν τοῦτον ἐτύπωσε· γράψας οὕτως, ὅτε δήποτε χώραν ἔχει ὁ φαλκίδιος, οἱ καρποὶ τοῦ τρίτου ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ διαθεμένου χρεωστοῦνται τῷ κληρονόμῳ.

11. Καὶ πάλιν θυγατρὸς ἀτέκνου τελευτησάσης ἐπὶ διαθήκῃ καὶ ἀμφιβολίας γενομένης περὶ τὸ σύμφωνον, ὁ Μάγιστρος διὰ τὸ συμπαθὲς ἔκρινεν ἵνα λάβῃ ὁ πατὴρ τὸ τρίτον οὐ τῆς προικὸς, ἀλλὰ τῆς πάσης περιουσίας τῆς θυγατρός. Εὑρήσεις δὲ ταῦτα

ἐξαίρεσιν τῶν χρεῶν, ἀλλὰ πρὸ τούτων λαμβάνει ὁ υἱὸς τὸν φαλκίδιον καὶ τότε ἀπὸ τὴν ἄλλην περιουσίαν ἱκανοποιοῦνται οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ λοιποί.

7. Ζώντων τῶν γονέων δὲν δύναται νὰ δοθῇ φαλκίδιος (κλῆρος)· διότι ὅσα λάβῃ τὸ τέκνον, πάλιν μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων δύναται νὰ κινῇ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν καὶ ἐὰν ἔγεινε συνομολόγησις καὶ συμφωνία μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τοῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ λαβών τι ὁ υἱὸς ἀπὸ τοὺς κληρονόμους διαλύσῃ, καὶ δὲν προσεθῇ εἰς τὸ συμφωνητικὸν, ὅτι διαλύω καὶ περὶ τοῦ φαλκιδίου τῶν γονέων μου, εἴτε πλειότερον εἴτε ὀλιγώτερον μὲ ἥρμοζε, δύναται πάλιν νὰ κινῇ περὶ τοῦ φαλκιδίου καὶ δὲν ἀποκλείεται ἀπὸ τὸ συμφωνητικόν.

8. Ἂν καὶ ὁ φαλκίδιος δίδεται μετὰ θάνατον, ἀλλ' ἐὰν πατὴρ ὑποσχεθῇ προῖκα καὶ δὲν εἴπῃ πόσον, ἀναγκάζεται ζῶν νὰ δώσῃ διὰ προῖκα ὅσον κάμει ὁ φαλκίδιος.

9. Καὶ γυνὴ ἐὰν διαζευχθῇ ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ ἀποκαρῇ καὶ ἀπαιτῇ τὸ ἱκανὸν τῆς προικὸς, ὁ Μάγιστρος εὑρὼν ὅτι αὕτη εἶχε τέκνον ἀπεράσισε φαλκίδιον ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς, τὸ τρίτον δηλονότι τῆς ὅλης προικός της.

10. Ἀναγκαίως καὶ ὁ υἱὸς ἀποθνήσκων ἄτεκνος ὀφείλει φαλκίδιον εἰς τοὺς γονεῖς του· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ γ'. τῆς περιουσίας του, καθὼς καὶ ὁ Μάγιστρος ἀπεφάσισε. Διότι οὗτος δικαιώσας πατέρα κατὰ θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ προικισθείσης καὶ διαθεσάσης παρὰ τὸ συμφωνητικὸν διέταξε νὰ λάβῃ οὗτος δι' ἀπορίαν τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας μετὰ καθαρῶν καρπῶν· γράψας οὕτως, ὁσάκις ἔχει χώραν ὁ φαλκίδιος, οἱ καρποὶ τοῦ τρίτου χρεωστοῦνται πρὸς τὸν κληρονόμον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου.

11. Καὶ πάλιν θυγατρὸς ἀτέκνου θανούσης ἐνδιαθέτου καὶ συμπεσούσης ἀμφιβολίας περὶ τοῦ συμφωνητικοῦ, ὁ Μάγιστρος κατὰ συμπάθειαν ἀπεράσισε νὰ λάβῃ ὁ πατὴρ τὸ τρίτον ὄχι τῆς προικὸς, ἀλλὰ τῆς ὅλης περιουσίας τῆς θυγατρός. Εὑρίσκεις δὲ

πλατύτερον εἰς τὸν περὶ γυναικῶν τίτλον ἐν τῷ τοῦ Μαγίστρου Ἐλίῳ.

12. Ἐν δὲ τῷ περὶ κληρονομίας ἀριδήλως τοῦτό φησι διὰ τοὺς νόθους· ἀνιόντας δὲ ἔχων ὁ διατιθέμενος ἢ ἑτέρους, οἷς ὁ νόμος τὸ τρίτον ἀναγκάζει καταλιμπάνειν τῆς ἰδίας περιουσίας, εἰς τὸ δίμοιρον τῆς ὑπάρξεως γράφει τοὺς νόθους κληρονόμους.

13. Καὶ ἐν τῷ περὶ διαθηκῶν· υἱὸς τελευτῶν καὶ διαθήκην γράφων δι' εὐτελοῦς ληγάτου τῶν γονέων ἐμνήσθη καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ πλειόνων τούτους ἀξιῶσαι ἀπέδωκε τὸ μηδὲν παρ' αὐτῶν ἀπενέγκασθαι πώποτε, καὶ τὸ πολλὰ πάνυ τούτοις περιὼν χορηγῆσαι· ἀλλὰ τὸ ἡμαρτημένον ἐκείνῳ δικαστικὸν τοῦ Μαγίστρου διωρθώσατο ψήφισμα, τὸ γ'. τῆς πάσης περιουσίας τούτου τόν γε πατέρα καὶ τὴν μητέρα νομικαῖς ἐπιταγαῖς ἀπολαβεῖν βεβαιῶσαν.

14. Καὶ Ἰουστινιανοῦ διάταξις, ὀφείλει τὸν ἐμαγκίπατον υἱὸν ἤτοι τὸν αὐτεξούσιον τελευτῶντα καὶ διατιθέμενον καταλιμπάνειν τῷ πατρὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς αὐτοῦ περιουσίας· κἂν τε τοῦτο ὁ πατὴρ συμφωνήσῃ ποιῶν αὐτὸν αὐτεξούσιον, κἂν τε μή.

15. Ὅτι καὶ οἱ ἀπελεύθεροι τοῖς πάτρωσιν ἐξ ἀνάγκης χρεωστοῦσι φαλκίδιον.

16. Ὅτι οἱ πορνογενεῖς ἐπὶ τοῖς πατράσιν οὐκ ἔχουσι προνόμιόν τι, οὐδὲ οἱ πατέρες ἐν αὐτοῖς.

17. Εἴ τις δωρεὰν ἄμετρον εἴς τινα ἢ τινας τῶν παίδων ποιήσαιτο, ἀνάγκην ἔχει ἐν τῇ διανομῇ τοῦ κλήρου τοσοῦτον ἑκάστῳ τῶν παίδων φυλάττειν τὸ ἐκ τοῦ νόμου μέρος, ὅσον ἦν πρὶν τὴν δωρεὰν ὁ πατὴρ εἰς τὸν παῖδα ἢ τοὺς παῖδας τοὺς ταύτῃ τετιμημένους ποιήσαιτο· οὕτω γὰρ οὐδὲν ἔτι ἐγκαλοῦσιν, ἔχοντες μὲν ἐπὶ πάσῃ τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς τὸ ἀπὸ τῶν νόμων, κατὰ τοσοῦτον δὲ αὐξομένου τοῦ μέτρου, καθόσον καὶ τὰ πράγματα εἶχον τοῦ πατρὸς, πρὶν ταῖς δωρεαῖς ἐξαντληθείη· οὐ δυναμένων τῶν ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς τετιμημένων παίδων φάσκειν, ἀρκεῖσθαι μὲν ταῖς ἀμέτροις ταύταις δωρεαῖς, δοκεῖν δὲ ἀφίστασθαι τοῦ πατρώου

ταῦτα πλατύτερον εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Μαγίστρου εἰς τὸν περὶ γυναικῶν τίτλον.

12. Εἰς δὲ τὸν περὶ κληρονομίας φανερῶς τοῦτο λέγει περὶ νόθων· ἔχων δὲ ὁ διαθέτης ἀνιόντας ἢ ἄλλους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ νόμος ἀναγκάζει ν' ἀφίνηται τὸ τρίτον τῆς ἰδίας περιουσίας, γράφει τοὺς νόθους κληρονόμους εἰς τὸ δίμοιρον τῶν ὑπαρχόντων.

13. Καὶ εἰς τὸν περὶ διαθηκῶν· υἱὸς ἀποθνήσκων καὶ διαθέτων ἐμνημόνευσε τοὺς γονεῖς εἰς εὐτελὲς κληροδότημα καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν δὲν τοὺς ἠξίωσε περισσότερα ἀπέδωκεν ὅτι ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔλαβέ ποτέ τι καὶ ζῶν τοὺς ἐχορήγησε πολλά· ἀλλὰ τὸ σφάλμα ἐκείνου διώρθωσε δικαστικὴ τοῦ Μαγίστρου ἀπόφασις, βεβαιώσασα ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ λαμβάνουσι κατὰ τὰς νομικὰς διατάξεις τὸ γ'. τῆς ὅλης περιουσίας τούτου.

14. Καὶ ἡ διάταξις τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅτι ὀφείλει ὁ χειραφετηθεὶς υἱὸς ἤτοι ὁ αὐτεξούσιος ἀποθνήσκων καὶ διαθέτων ν' ἀφίνῃ εἰς τὸν πατέρα τὸ τρίτον μέρος τῆς περιουσίας του· εἴτε συμφωνήσῃ τοῦτο ὁ πατὴρ ὅταν τὸν κάμνῃ αὐτεξούσιον εἴτε ὄχι.

15. Καὶ οἱ ἀπελεύθεροι ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσι εἰς τοὺς πάτρωνας φαλκίδιον.

16. Τὰ πορνογενῆ δὲν ἔχουσι προνόμιόν τι εἰς τοὺς πατέρας, οὐδὲ οἱ πατέρες εἰς αὐτά.

17. Ἐάν τις κάμῃ δωρεὰν ἄμετρον εἰς ἕν ἢ πλειότερα τέκνα, εἰς τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας ἀναγκάζεται νὰ φυλάττῃ δι' ἕκαστον τῶν τέκνων τοσοῦτον ἀπὸ τὴν νόμιμον μερίδα, ὅσον ἦτο πρὶν ὁ πατὴρ δωρήσῃ εἰς τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα τὰ τιμηθέντα διὰ ταύτης· διότι οὕτω δὲν ἐπιζητοῦσι πλέον τίποτε λαβόντες μὲν τὴν νόμιμον μερίδα ἀπὸ τὴν ὅλην περιουσίαν τοῦ πατρὸς, κατὰ τοσοῦτον δὲ αὐξανομένου τοῦ μέτρου, καθόσον ἐξετείνοντο καὶ τὰ πράγματα τοῦ πατρὸς, πρὶν ἐξαντληθῶσιν ἀπὸ τὰς δωρεάς· τὰ δὲ τιμηθέντα μὲ τὰς δωρεὰς τέκνα δὲν δύνανται νὰ λέγωσιν, ὅτι ἀρκοῦνται εἰς τὰς ἀμέτρους ταύτας δωρεὰς, καὶ ἀποφασίζονται

κλήρου, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαζομένων μὲν, εἰ ἀρκοῦνται ταῖς δωρεαῖς, καταδέχεσθαι τὸν κλῆρον, ἀνάγκην δὲ ἐχόντων πᾶσι τρόποις ἐπανισοῦν τοῖς ἀδελφοῖς τὸ ἐντεῦθεν διαφέρον, καθόσον εἰρήκαμεν μέτρον· ὥστε μὴ ἔλαττον ἔχειν αὐτοὺς τὸ ἐκ νόμων αὐτοῖς ὀφειλόμενον διὰ τὴν γενομένην ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς ἀμετρίαν· ὅπου γε τῷ πατρὶ ἔξεστι μέτρια φρονήσαντι περὶ τὴν πᾶσαν γονὴν καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ μᾶλλον ἀγαπωμένοις χαρίσασθαί τι πλέον καὶ μὴ τοὺς λοιποὺς παῖδας διὰ τῆς εἰς ἐκείνους γενομένης ἀμετρίας βλάψαι, καὶ τὸν ἡμέτερον παραδῆναι σκοπόν. Ταῦτα μέντοι φαμὲν περὶ παίδων κεχαρισμένων αὐτοῖς· οὐ μὴν περὶ τῶν ἀγνωμόνων καὶ οἷς ὁ πατὴρ δικαίαν τε καὶ νόμιμον ἀχαριστίαν ἐπάγει· εἰ γὰρ τοῦτο οὕτως ἔχον φανείη καὶ ἀποδειχθείησαν αἱ τῆς ἀχαριστίας αἰτίαι, ἔστω τὰ τῶν νόμων τῶν ἐπὶ τῆς ἀχαριστίας κειμένων κύρια καὶ οὐδὲν ἐκ τῆσδε ἡμῶν τῆς νομοθεσίας ἐλαττούμενα (*).

18. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ μήτηρ εἰς γάμον ἐκδῶσι παῖδα θήλειαν ἢ ἄῤῥενα καὶ συμβῇ τελευτᾶν τὸν παῖδα, οὐκ ἔχει ἐξουσίαν διαθέσθαι, εἴτε προῖξ ἐστιν εἴτε ὑπόβολον, ἔτι τῶν γονέων περιόντων· εἰ δὲ ἓν μέρος ἐξ αὐτῶν ἐτελεύτησεν, εἰς τὸ τοῦ θανόντος διατίθεται.

19. Ἔχων τις γυναῖκα καὶ τεκνοποιήσας καὶ προικίσας τὴν θυγατέρα ἀπέβαλε τὴν συνοίκησιν· εἶτα μετὰ χρόνον πολὺν δευτέραν ἔλαβε γαμετὴν καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς παιδίον· τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς ὁ δεύτερος παῖς ἀνέστη ἐπιζητῶν προῖκα ἥτοι κλῆρον ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς, ἥτις ἐξ ἑτέρας ἐτέχθη μητρὸς καὶ πρὸ τοῦ αὐ-

(*) Τὸν νόμον τοῦτον οὕτως ἡρμήνευσεν ὁ Μάγιστρος. Ἐὰν πατὴρ δωρήσῃ εἰς δύο τέκνα του τριάκοντα λόγ. χ. λίτρας καὶ μετὰ ταῦτα διαθέσῃ καὶ διαμοιράσῃ εἰς ἄλλα δύο τέκνα κληρονομίαν, δὲν δύναται νὰ ἀριθμῇ μόνην τὴν ἀνὰ χεῖράς του ὑπάρχουσαν περιουσίαν, ἥτις ἴσως εἶναι ἄλλαι τριάκοντα λίτραι, ἀλλ' ἑνόνει μὲ ταύτας καὶ τὴν προεκφορηθεῖσαν διὰ τῶν δωρεῶν ποσότητα, καὶ οὕτω διατάτει τὴν κλῆρον· διότι εἰ μὲν διαχωρίσῃ τὸν κλῆρον ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν περιουσίαν του, ὀλίγη κληρονομία μένει εἰς τὰ τέκνα· εἰ δὲ πράξῃ κατὰ τήν διάταξιν τοῦ νόμου, τὰ τέκνα

ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, ἀλλὰ δὲν ἀναγκάζονται μὲν, ἐὰν ἀρκῶνται εἰς τὰς δωρεὰς, ν' ἀποδέχωνται τὴν κληρονομίαν, ἀναγκάζονται ὅμως ἐξάπαντος νὰ ἐξισόνωσι μὲ τοὺς ἀδελφούς ὅ,τι ἐκ τούτου τοὺς ἀρμόζει κατὰ τὸ προλεχθὲν μέτρον· ὥστε νὰ μὴ λαμβάνωσιν αὐτοὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ νομίμως ὀφειλόμενον πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν γενομένην εἰς τὰς δωρεὰς ἀμετρίαν· ὅπου συγχωρεῖται εἰς τὸν πατέρα συμβιβάζοντα τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν τέκνων καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἀγαπημένους ἀπὸ αὐτὸν νὰ χαρίσῃ τι περισσότερον καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα νὰ μὴ βλάψῃ μὲ τὴν γενομένην πρὸς ἐκείνους ἀμετρίαν, καὶ τὸν ἡμέτερον σκοπὸν νὰ παραδῷ. Καὶ ταῦτα λέγομεν περὶ τῶν ἀγαπωμένων ἀπὸ αὐτοὺς τέκνων καὶ ὄχι περὶ τῶν ἀγνωμόνων καὶ ἐκείνων εἰς τὰ ὁποῖα ὁ πατὴρ ἐπιφέρει δικαίαν ἢ νόμιμον ἀχαριστίαν· διότι ἐὰν τοῦτο φανῇ οὕτως ἔχον καὶ ἀποδειχθῶσιν αἱ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας, ἰσχύουσιν οἱ περὶ ἀχαριστίας νόμοι καὶ ποσῶς δὲν παραβλάπτονται ἀπὸ τὴν παροῦσαν διάταξιν.

18. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ νυμφεύσωσι θηλυκὸν ἢ ἀρσενικὸν τέκνον καὶ συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ τὸ τέκνον, δὲν ἔχει ἐξουσίαν ζώντων ἀκόμη τῶν γονέων νὰ διαθέτῃ, εἴτε προῖξ εἶναι εἴτε ὑπόβολον· εἰ δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ἀπέθανε, διαθέτει τὸ μέρος τοῦ θανόντος.

19. Ἔχων τις γυναῖκα καὶ τεκνοποιήσας καὶ προικίσας τὴν θυγατέρα ἀπέβαλε τὴν σύζυγον· ἔπειτα μετὰ καιρὸν πολὺν ἔλαβε δευτέραν σύζυγον καὶ ἐξ αὐτῆς ἐτεκνοποίησε· τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος τὸ δεύτερον τέκνον ἠγέρθη ἐπιζητῶν προῖκα ἢ κληρονομίαν ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν, ἥτις ἐγεννήθη ἀπὸ ἑτέραν μητέρα καὶ

λαμβάνουσι περισσότερον μέρος. Καὶ ὁ ἐπιτομεὺς τῶν Νεαρῶν λέγει ταῦτα περὶ τῶν ἀμέτρων δωρεῶν. Οὐδὲ μὲ τήν γενομένην πρός τινα τῶν τέκνων ἄμετρον δωρεὰν ἀπὸ τὸν γονέα δὲν ἐλαττοῦται ὁ κλῆρος ὁ ἀνήκων εἰς τὰ λοιπὰ, ἐκτὸς ἄρα ἐὰν ἦναι ἀχάριστα· διότι ὀφείλει νὰ ἀφεθῇ εἰς αὐτὰ ὁ κλῆρος κατὰ τὴν τοῦ ἀποθανόντος γονέως περιουσίαν, τὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

τὸν γεννηθῆναι ἔλαβε κλῆρον καὶ ἐπροικίσθη· καὶ ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος, ἵνα καὶ ἄκουσα δώσῃ αὐτὴ τῷ ἑτεροθαλεῖ ἀδελφῷ τὸν φαλκίδιον· ὁ γὰρ αὐτὸς πατὴρ ἀμφοτέρους ἐγέννησεν, κἂν εἰ τὴν μὲν πρῶτον, τὴν δ' ὕστερον· πρὸς γὰρ τὸν φαλκίδιον οὐδεὶς λόγος βοηθήσει αὐτῇ.

20. Δύνασθαι τὸν παῖδα τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἢ τῆς δωρεᾶς μέμψιν κινεῖν, εἰ μὴ τὸ καταλελειμμένον αὐτῷ διὰ πάντων ἀρκεῖ αὐτῷ πρὸς τὸ γ'. ἢ ἐπέγνω τὴν τοῦ πατρὸς βούλησιν, ἢ πέντε ἔτη παρέδραμε καὶ μείζων ἐστὶ τῶν κέ. ἐνιαυτῶν· καὶ ἔτι χώρα τῇ μέμψει καὶ κατὰ τῶν μητρῴων δωρεῶν· εἰ μὴ ἡ θυγάτηρ ἔλαβε τὸ ἀναλογοῦν εἰς τρίτον.

21. Ἡ διάταξις βούλεται, ἵνα εἴ τις τὸ λοιπὸν ἀποκατάστασιν ποιοῖτο τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πρῶτον μὲν φυλάττῃ τῷ παιδὶ τὸ νόμιμον μέρος, οὐ τὸ τέταρτον (τοῦτο γὰρ ἐπηνωρθώσαμεν, πενίαν αὐτοῦ πολλὴν καταγνόντες) ἀλλὰ τὸ τρίτον πάντως, ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν τῶν παίδων ἀριθμόν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸ λειπόμενον οὐσίας μέρος, ἐν ᾧ μὴ ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς προικός, ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπίδοσιν εὐσχημόνως καὶ πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιότητα μετρουμένης, ἐξῃρῆσθαι καὶ αὐτὸ τῆς ἀποκαταστάσεως, καθόσον προατιθέμενον τῷ νομίμῳ μέρει τὴν προῖκα ἢ τὴν πρὸ γάμου ποιεῖ δωρεάν.

22. Ὅτι τὰ περὶ φαλκιδίου οὐκ ἐπὶ πατρὸς μόνου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ πάππου καὶ προπάππου καὶ τῶν παρεζευγμένων ἑκάστῳ θηλέων προσώπων, μάμμης φαμὲν καὶ προμάμμης, εἴτε πρὸς πατρὸς εἴτε πρὸς μητρὸς εἶεν· καὶ ὅτι οὐ τοῖς ἐξ ἀῤῥενογονίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ θηλυγονίας ἐγγόνοις καὶ προεγγόνοις παρὰ τῶν ἀνιόντων ὁ φαλκίδιος ὀφείλεται ἀναγκαίως· τοσοῦτον τοῖς ἐγγόνοις καὶ προεγγόνοις ἀπὸ τούτων λαμβάνουσιν, ὅσον ἔμελλεν ὁ πατὴρ ἢ μήτηρ αὐτῶν λαμβάνειν εἰ περιῆν. Καὶ ὅτι καὶ τοῖς ἐξ ἀπροίκου γαμετῆς γνησίως τεχθεῖσιν ὁ φαλκίδιος ὀφείλεται· καὶ ὅτι ταῦτα κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ μεταγενεστέρας διαθέσεως μετὰ προικῴων γενομένων γνησίων.

πρὶν αὐτὸς νὰ γεννηθῇ ἔλαβε κληρονομίαν καὶ ἐπροικίσθη· καὶ ὁ Μάγιστρος ἀπεράσισε νὰ δώσῃ αὐτὴ καὶ ἄκουσα πρὸς τὸν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὸν τὸν φαλκίδιον· διότι ὁ αὐτὸς πατὴρ ἐγέννησεν ἀμφοτέρους, ἂν καὶ τὴν μὲν πρῶτον, τὸν δὲ ὕστερον· καθόσον οὐδεὶς νόμος βοηθεῖ αὐτὴν εἰς τὸν φαλκίδιον.

20. Δύναται τὸ τέκνον νὰ κινῇ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἢ τῆς δωρεᾶς τοῦ πατρὸς μέμψιν, ἐὰν τὸ καταλειφθὲν εἰς αὐτὸ δὲν τὸ ἀρκεῖ μὲ ὅλα εἰς τὸ γ'. ἢ ἐπεγνώρισε τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς ἢ πέντε ἔτη παρῆλθον καὶ εἶναι μεγαλείτερος τῶν κέ. ἐτῶν· καὶ προσέτι ἡ μέμψις ἔχει χώραν καὶ κατὰ τῶν μητρικῶν δωρεῶν· ἐὰν ἡ θυγάτηρ δὲν ἔλαβε τὸ ἀναλογοῦν εἰς τρίτον.

21. Ἡ διάταξις θέλει, ἵνα ἐάν τις εἰς τὸ ἑξῆς ἀποκαθιστᾷ τὰ ἰδιά του πράγματα, πρῶτον μὲν φυλάττῃ διὰ τὸ τέκνον τὸ νόμιμον μέρος, ὄχι τὸ τέταρτον (διότι τοῦτο ἐδιορθώσαμεν ὡς πολλὰ πτωχικὸν) ἀλλὰ ἐξάπαντος τὸ τρίτον, ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς περιουσίας, ὅπου δὲν ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς ἁρμόζουσαν προσφορὰν προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς μετρουμένης κατὰ τὴν ποιότητα τῶν προσώπων, ἐξαιρεῖται καὶ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἀποκατάστασιν, καθόσον προσθετόμενον εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ἀπαρτίζει τὴν προῖκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν.

22. Τὰ περὶ φαλκιδίου ἰσχύουσιν ὄχι μόνον ἐπὶ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ πάππου καὶ προπάππου καὶ τῶν συναπτομένων μὲ ἕκαστον τούτων θηλυκῶν προσώπων, μάμμης δηλ. καὶ προμάμμης εἴτε προς πατρὸς εἴτε πρὸς μητρὸς ἦναι· καὶ ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἐξ ἀῤῥενογονίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκ θηλυγονίας ἐγγόνους καὶ προεγγόνους ὀφείλεται ἐξ ἀνάγκης ὁ φαλκίδιος ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας· τόσον λαμβάνουσιν ἀπὸ τούτους οἱ ἔγγονοι καὶ προέγγονοι, ὅσον ἔμελλεν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ νὰ λάβῃ ἐὰν ἔζη. Ὀφείλεται δὲ ὁ φαλκίδιος καὶ εἰς τὰ γεννηθέντα γνησίως ἀπὸ ἄπροικον σύζυγον· καὶ ταῦτα ἰσχύουσι καὶ ἂν ἀπὸ μεταγενεστέραν διάθεσιν μὲ προικοσύμφωνον ἐγεννήθησαν γνήσια τέκνα.

23. Εἰ μὴ ποιήσει καταγραφὴν ὁ κληρονόμος, οὐ παρακαθέξει φαλκίδιον, ἀλλὰ πληρώσει τοὺς ληγαταρίους, κἂν εἰ τὸ τῆς καθαρᾶς οὐσίας τοῦ τελευτήσαντος ὑπερβαίνει μέτρον ἡ τῶν ληγάτων δόσις.

24. Τὰ εἰς ταφὴν δαπανήματα ὡς χρέος ὑπεξαιροῦνται· οὐ μὴν τὰ εἰς ποίησιν μνημείου· ταῦτα γὰρ καὶ ὑπόκειται τῷ φαλκιδίῳ καὶ ᾧ τινι ληγατευθῶσι, οὐ συγχωρεῖται δαπανᾶν πλέον τοῦ συμμέτρου τοῦ μνημείου. (B. XLI. 1. 1.)

25. Ἐὰν θανάτου αἰτίᾳ συγχωρητικὸν σύμφωνον ποιήσω τῷ χρεώστῃ μου, χώρα τῷ φαλκιδίῳ. (B. XLI. 1. 15.)

26. Τὸ τρίτον τοῦ φαλκιδίου ἐκ πάντων τῶν ληγαταρίων πρὸς ἀναλογίαν κατέχεται. (B. XLI. 1. 96.)

27. Ἐὰν ὁ κληρονόμος τὸ πρᾶγμα ἀγνοήσας οὐκ ἐχρήσατο τῷ φαλκιδίῳ καὶ διὰ τοῦτο πλέον κατέβαλε, δύναται ἀναλαμβάνειν· ἐὰν δὲ τὸν νόμον ἠγνόησεν, οὐκέτι συγγινώσκεται.

28. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσηται τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί, τελευτῇ τοῦ δωρησαμένου βεβαιοῦται ἡ δωρεά· ἐπειδὴ δὲ καὶ κατὰ τοῦτο μιμεῖται ἀποκατάστασιν, χώρα τῷ φαλκιδίῳ.

29. Ἔκποτέ τις διάθηται καί τι πρᾶγμα ἀκίνητον τῇ ἰδίᾳ φαμιλίᾳ ἢ ἑτέρῳ τινὶ προσώπῳ ὀνόματι ληγάτου καταλείψῃ καὶ ἰδικῶς εἴπῃ, μηδενὶ χρόνῳ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐκποιεῖσθαι, ἀλλὰ παρὰ τοῖς κληρονόμοις ἢ διαδόχοις ἐκείνου, ᾧ τινι κατελείφθη διαμένειν· ἐπὶ τούτου τοῦ ληγάτου κελεύομεν τὸν φαλκίδιον νόμον χώραν παντελῶς μὴ ἔχειν· ἐπειδὴ τὴν ἐκποίησιν τούτου αὐτὸς ἐκώλυσεν ὁ διαθέμενος.

30. Ἐὰν τελευτῶν χωρὶς αἱρέσεως δωρήσωμαί σοι, οὐ καλῶς οἱ κληρονόμοι παρακρατῆσαι φαλκίδιον ἐπιζητοῦσιν· ὁ γὰρ φαλκίδιος οὐκ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν δωρεῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν θανάτου αἰτίᾳ χώραν ἔχει. (B. XLVII. 3. 42.)

23. Ἐὰν ὁ κληρονόμος δὲν κάμῃ καταγραφὴν, δὲν παρακρατεῖ φαλκίδιον, ἀλλ' ἱκανοποιεῖ τοὺς κληροδοτηθέντας, καὶ ἐὰν τὸ κληροδότημα ὑπερβαίνῃ τὸ μέτρον τῆς καθαρᾶς τοῦ ἀποθανόντος περιουσίας.

24. Τὰ πρὸς ἐνταφιασμὸν ἔξοδα ἐξαιροῦνται ὡς χρέος· ὄχι ὅμως καὶ τὰ πρὸς κατασκευὴν μνημείου· διότι ταῦτα καὶ εἰς τὸν φαλκίδιον ὑπόκειται καὶ εἰς ὁποιον κληροδοτηθῶσι, δὲν συγχωρεῖται νὰ ἐξοδεύῃ ὑπὲρ τὴν συμμετρίαν τοῦ μνημείου.

25. Ἐὰν αἰτίᾳ θανάτου κάμω συγχωρητικὸν συμφωνητικὸν πρὸς τὸν χρεώστην μου, ἔχει χώραν ὁ φαλκίδιος.

26. Τὸ τρίτον τοῦ φαλκιδίου παρακρατεῖται κατ' ἀναλογίαν ἀπὸ ὅλους τοὺς κληροδόχους.

27. Ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀπὸ ἄγνοιαν τοῦ πράγματος δὲν μετεχειρίσθη τὸν φαλκίδιον καὶ διὰ τοῦτο κατέβαλε περισσότερον, δύναται νὰ τὸ ἀναλαμβάνῃ· ἐὰν δὲ ἠγνόησε τὸν νόμον, δὲν συγχωρεῖται πλέον.

28. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσῃ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα, ἡ δωρεὰ ἰσχυροποιεῖται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ δωρητοῦ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ κατὰ τοῦτο μιμεῖται ἀποκατάστασιν, ἔχει χώραν ὁ φαλκίδιος.

29. Ἐάν ποτέ τις διαθέσῃ καὶ ἀφήσῃ πρᾶγμά τι ἀκίνητον εἰς τὴν οἰκογένειάν του ἢ εἰς ἄλλο τι πρόσωπον ὀνόματι κληροδοτήματος καὶ εἰδικῶς εἴπῃ, τὸ πρᾶγμα τοῦτο νὰ μὴ ἐκποιῆται ποτὲ ἀλλὰ νὰ διαμένῃ εἰς τοὺς κληρονόμους ἢ διαδόχους ἐκείνου εἰς τὸν ὁποῖον ἀφέθη· ἐπὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου διατάσσομεν ὁ φαλκίδιος νόμος νὰ μὴ ἔχῃ παντελῶς χώραν· διότι τὴν ἐκποίησιν τούτου ἠμπόδισεν αὐτὸς ὁ διαθέτης.

30. Ἐὰν ἀποθνήσκων σὲ δωρήσω χωρὶς ὅρον, οἱ κληρονόμοι δὲν ζητοῦσι καλῶς νὰ κρατήσωσι φαλκίδιον· διότι ὁ φαλκίδιος δὲν ἔχει χώραν ἐπὶ τῶν ἁπλῶν δωρεῶν, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν αἰτίᾳ θανάτου.

ΤΙΤΑ. Γ'. — Περὶ Ἀποκλήρων.

1. Α. Θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι παντελῶς πατρὶ ἢ μητρὶ ἢ πάππῳ ἢ μάμμῃ ἢ προπάππῳ ἢ προμάμμῃ τὸν ἴδιον υἱὸν ἢ θυγατέρα ἢ τοὺς λοιποὺς παῖδας ἀμνημονεύτους καταλιμπάνειν ἢ ἀποκληρονόμους ἐν τῇ ἰδίᾳ ποιεῖσθαι διαθήκῃ, εἰ μὴ ὀνομαστὶ τὰς τῆς ἀχαριστίας αἰτίας ἐγγράψαιεν. Αἱ δὲ τῆς ἀχαριστίας αἰτίαι αὗταί εἰσιν.

Εἴ τις τοῖς ἰδίοις γονεῦσι χεῖρας ἐπιβάλλει.

Ἢ βαρείαν καὶ ἀπρεπῆ ὕβριν αὐτοῖς ἐπάγει.

Ἢ ἐπὶ ἐγκληματικῆς αἰτίας αὐτοὺς κατηγορήσει τῆς μὴ οὔσης κατὰ βασιλέως ἢ πολιτείας.

Ἢ μετὰ φαρμακῶν φαρμακὸς ἀναστρέφεται.

Ἢ τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων γονέων διὰ φαρμακείας ἢ ἀλλοτρόπως ἐπιβουλεῦσαι πειραθείη, τὸν τοιοῦντον ἀπόκληρον εἶναι θεσπίζομεν.

Β. Εἰ τῇ ἰδίᾳ μητρυιᾷ ἢ τῇ τοῦ πατρὸς παλλακῇ ὁ υἱὸς συμμίξῃ ἑαυτόν.

Εἰ συκοφάντης γένηται κατὰ τῶν ἰδίων γονέων καὶ διὰ τῆς ἰδίας καταμηνύσεως βαρείας αὐτοὺς ζημίας ὑπομεῖναι παρασκευάσῃ.

Εἰ ἐν ἀσθενείᾳ χρονίᾳ κατακειμένων αὐτῶν ἢ ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ καταστάντων αὐτῶν ἀμελήσουσι τῆς αὐτῶν φροντίδος οἱ παῖδες καὶ καλούμενοι παρὰ τῶν γονέων μὴ βουληθεῖεν αὐτοὺς ἐπιμελείας ἀξιῶσαι.

Εἰ συμβῇ τινα τῶν εἰρημένων γονέων ἐγκεκλεῖσθαι, οἱ δὲ παῖδες οἱ δυνάμενοι ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν τούτων διαδοχὴν ἐλθεῖν αἰτηθέντες, ἢ εἷς ἐξ αὐτῶν μὴ βουληθείη εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐγγύην τοῦτον ὑποδέξασθαι, ἢ ὑπὲρ προσώπου ἢ τοῦ χρέους εἰς ὅσον ἐπιτήδειος εἶναι ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται· τοῦτο μέντοιγε ὅπερ ἐπὶ τῆς ἐγγύης ἐθεσπίσαμεν, εἰς τοὺς ἄῤῥενας καὶ μόνον ἀνήκειν παῖδας βουλόμεθα.

Γ. Εἰ ἐλεγχθείη τις τῶν παίδων, ὅτι ἐκώλυε τοὺς ἰδίους γονεῖς ποιήσασθαι διαθήκην, ὥστε εἰ μὲν μετὰ ταῦτα διαθήκην ποιήσα-

ΤΙΤΑ. Γ'. — Περὶ ἀποκλήρων.

1. Α. Διατάσσομεν νὰ μὴ συγχωρῆται παντελῶς εἰς πατέρα ἢ μητέρα ἢ πάππον ἢ μάμμην ἢ πρόπαππον ἢ προμάμμην ν' ἀφίνωσιν ἀμνημονεύτους τὸν ἴδιον υἱὸν ἢ θυγατέρα ἢ τὰ λοιπὰ τέκνα ἢ νὰ τοὺς ἀποκληρόνωσιν εἰς τὴν ἰδίαν των διαθήκην, ἐκτὸς ἐὰν γράψωσι ῥητῶς τὰς αἰτίας τῆς ἀχαριστίας. Αἱ δὲ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας εἶναι αἱ ἑξῆς.

Ἐάν τις ἐπιβάλλῃ χεῖρας εἰς τοὺς ἰδίους γονεῖς.

Ἢ ἐπιφέρῃ εἰς αὐτοὺς βαρεῖαν καὶ ἀπρεπῆ ὕβριν.

Ἢ κατηγορήσας αὐτοὺς δι' ἐγκληματικὴν αἰτίαν ἥτις δὲν εἶναι ἐναντίον τοῦ βασιλέως ἢ τῆς πολιτείας.

Ἢ ὡς φαρμακὸς συναναστρέφεται μὲ φαρμακούς.

Ἢ πασχίσῃ νὰ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων του γονέων μὲ φαρμακείαν ἢ ἀλλοτρόπως.

Β. Ἐὰν ὁ υἱὸς συνευρεθῇ μὲ τὴν ἰδίαν του μητρυιὰν ἢ τὴν παλλακὴν τοῦ πατρός του.

Ἐὰν γείνῃ συκοφάντης κατὰ τῶν ἰδίων του γονέων καὶ διὰ τῆς καταμηνύσεώς του παρασκευάσῃ νὰ ὑποστῶσι βαρεῖαν ζημίαν.

Ἐὰν εἰς χρονίαν ἀσθένειαν ὑποπεσόντες ἢ εἰς ἀπορίαν καὶ ἀδυναμίαν καταντήσαντες τὰ τέκνα ἀμελήσωσι νὰ φροντίσωσι περὶ αὐτῶν καὶ προσκαλούμενα ὑπὸ τῶν γονέων δὲν θελήσωσι νὰ λάβωσι καμμίαν φροντίδα.

Ἐὰν συμβῇ νὰ φυλακισθῇ τις ἀπὸ τοὺς λεχθέντας γονεῖς, τὰ δὲ τέκνα τὰ δυνάμενα νὰ κληρονομήσωσιν αὐτοὺς ἐξ ἀδιαθέτου προσκληθέντα, ἢ ἓν ἐξ αὐτῶν δὲν θελήσῃ νὰ χορηγήσῃ τὴν ἐγγύησίν του, ἢ ὑπὲρ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἢ τοῦ χρέους εἰς ὅσον ὁ αἰτούμενος ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι ἱκανός· τοῦτο ὅμως ὅπερ διετάξαμεν ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως, θέλομεν νὰ ἰσχύῃ μόνον εἰς τὰ ἀρσενικὰ τέκνα.

Γ. Ἐὰν τέκνον τι ἐξελεγχθῇ ὅτι ἐμπόδισε τοὺς γονεῖς του νὰ κάμωσι διαθήκην, ὥστε εἰ μὲν δυνηθῶσιν οὗτοι μετὰ ταῦτα νὰ δια-

σθαι δυνηθεῖεν, ἄδειαν αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῆς τοιαύτης αἰτίας τὸν παῖδα ἀπόκληρον ποιεῖν. Εἰ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ κωλύσει δίχα διαθήκης τῶν γονέων τελευτήσῃ τις καὶ ἄλλοι εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν τοῦ τελευτήσαντος κληρονομίαν ἢ μετὰ τοῦ παιδὸς τοῦ τὴν διαθήκην γενέσθαι κωλύσαντος, ἢ οἱ μετ' αὐτὸν καλούμενοι εἴτε οὓς κληρονόμους ἢ ληγαταρίους ἔχειν ἠβούλοντο εἴτε οἱ βλάβην τινὰ ἐκ τῆς κωλύσεως τῆς διαθήκης ὑπομείναντες τοῦτο αὐτὸ ἀποδείξαιεν καὶ οὕτως ἀπόκληρον αὐτὸν γενέσθαι.

Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ εἰ παρὰ γνώμην τῶν γονέων κυνηγοῖς ἢ μίμοις ὁ υἱὸς ἑαυτὸν ἐγκαταλέξῃ καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἐπιτηδεύματι διαμείνῃ, εἰ μὴ τυχὸν καὶ οἱ γονεῖς τῆς τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως γεγόνασιν.

Δ. Εἴ τινι ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων βουλομένῳ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ ἢ ἐκγόνῃ ἄνδρα δοῦναι καὶ προῖκα κατὰ δύναμιν τῆς ἰδίας περιουσίας ὑπὲρ αὐτῆς παρασχεῖν, μὴ συναρέσῃ ἀλλ' αἰσχρὸν βίον διάγειν ἐπιλέξῃ.

Εἴ τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων μανῇ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἢ τινες ἐξ αὐτῶν, ἢ παίδων αὐτοῦ μὴ ὑπόντων οἱ ἄλλοι αὐτοῦ συγγενεῖς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸν αὐτοῦ κλῆρον καλούμενοι ὑπηρεσίαν καὶ φροντίδα προσήκουσαν αὐτῷ μὴ παράσχοιεν· εἰ μὲν τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῇ νόσου, ἔσται αὐτῷ ἄδεια, πότερον βούλεται, τὸν παῖδα ἢ τοὺς παῖδας ἢ συγγενεῖς τοὺς ἠμεληκότας ἀχάριστον ἢ ἀχαρίστους ἐν τῇ ἰδίᾳ διαθήκῃ γράψαι. Εἰ δὲ ἐν τῇ νόσῳ τῆς μανίας αὐτὸν κατεχόμενον ἐξωτικός τις ἴδοι ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀμελουμένων παίδων ἢ συγγενῶν ἢ ἄλλων ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων κληρονόμων, διὰ συμπάθειαν δὲ βουληθείη αὐτοῦ φροντίσαι, δίδομεν αὐτῷ ἄδειαν διαμαρτυρίαν τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἀπὸ διαθήκης ἤδη γινομένης εἰς τὸν τοῦ μεμηνότος κλῆρον καλουμένοις ἔγγραφον στέλλειν, ὥστε σπουδάζειν αὐτοὺς τούτου φροντίζειν· εἰ δέ γε καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην διαμαρτυρίαν ἀμελήσαιεν καὶ ἐξωτικὸς ἐν τῷ αὐτοῦ οἴκῳ τὸν μεμηνότα ὑποδεξάμενος δαπανήμασιν οἰκείοις ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ φροντίσας δειχθείη,

θέσωσιν, ἔχουσιν ἄδειαν διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ν' ἀποκληρώσωσι τὸ τέκνον. Εἰ δὲ εἰς αὐτὸν τὸν ἐμποδισμὸν ἀποθάνῃ τις τῶν γονέων χωρὶς διαθήκην καὶ ἄλλοι εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος ἢ μὲ τὸ τέκνον τὸ ἐμποδίσαν νὰ γείνῃ διαθήκη ἢ οἱ μετ' αὐτὸ καλούμενοι εἴτε ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἤθελον νὰ ἔχωσι κληρονόμους ἢ κληροδόχους εἴτε οἱ ὑπομείναντες βλάβην τινὰ ἐκ τῆς κωλήσεως τῆς διαθήκης ἀποδείξωσιν αὐτὸ τοῦτο καὶ οὕτως ἀποκληροῦται τὸ τέκνον.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν παρὰ γνώμην τῶν γονέων ὁ υἱὸς συγκαταλεχθῇ εἰς κυνηγοὺς ἢ μίμους καὶ εἰς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ἐπιμένῃ, ἐκτὸς ἐὰν τυχὸν καὶ οἱ γονεῖς μετήρχοντο τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα.

Δ. Ἐὰν εἴς τινα ἐκ τῶν ῥηθέντων γονέων θέλοντα νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα ἢ ἐγγόνην του καὶ νὰ δώσῃ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα κατὰ δύναμιν τῆς περιουσίας του, αὕτη δὲν συγκατανεύσῃ ἀλλὰ προτιμήσῃ νὰ διάγῃ βίον αἰσχρόν.

Ἐάν τις ἀπὸ τοὺς λεχθέντας γονεῖς τρελαθῇ καὶ τὰ τέκνα του ἢ τινα ἐξ αὐτῶν, ἢ ἐὰν αὐτὸς δὲν ἔχῃ τέκνα οἱ ἄλλοι αὐτοῦ συγγενεῖς ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ δὲν τὸν περιποιηθῶσι καὶ δὲν φροντίσωσι προσηκόντως περὶ αὐτοῦ· εἰ μὲν ἀπαλλαγῇ τῆς τοιαύτης ἀσθενείας, ἔχει ἄδειαν νὰ γράψῃ εἰς τὴν διαθήκην ὅποιον θέλει, τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα ἢ τοὺς ἀμελήσαντας αὐτὸν συγγενεῖς ἀχάριστον ἢ ἀχαρίστους. Εἰ δὲ ἐξωτικός τις κατεχόμενον ἀπὸ τὸ πάθος τῆς τρέλας τὸν ἴδῃ ἀμελουμένους ἀπὸ τὰ τέκνα του ἢ συγγενεῖς ἢ ἄλλους γραφέντας ὑπ' αὐτοῦ κληρονόμους, διὰ συμπάθειαν δὲ θελήσῃ νὰ τὸν περιποιηθῇ, ἐπιτρέπομεν εἰς αὐτὸν νὰ στέλλῃ ἔγγραφον εἰδοποίησιν εἰς τοὺς καλουμένους ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἀπὸ διαθήκης γινομένης ἤδη εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ τρελοῦ, ὥστε νὰ φροντίζωσι νὰ τὸν ἐπιμελῶνται· εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην εἰδοποίησιν ἀμελήσωσι καὶ ἐξωτικὸς ὑποδεχθῇ τὸν τρελαθέντα εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ φανῇ ὅτι τὸν ἐπεμελήθη μὲ ἰδιά του ἔξοδα μέχρι τοῦ θανάτου

τὸν τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῷ μεμηνότι παρασχόμενον κἂν τὰ μάλιστα ἐξωτικὸς εἴη, εἰς τὴν τούτου διαδοχὴν ἔρχεσθαι θεσπίζομεν ἀνατρεπομένης καὶ τῆς αὐτῶν ἐνστάσεως, ἅτε δὴ ἀναξίων ὄντων τῷ μεμηνότι, καθάπερ εἰρήκαμεν, φροντίδα παρασχεῖν ἀμελησάντων, οὕτω μέντοιγε, ὥστε τὰ λοιπὰ τῆς διαθήκης κεφάλαια ἐν τῇ ἰδίᾳ μένειν ἰσχύϊ.

Ε. Καὶ ἐὰν ἕνα τῶν προλεχθέντων γονέων ἐν αἰχμαλωσίᾳ κρατεῖσθαι συμβῇ καὶ τούτου παῖδες εἴτε εἷς μὴ σπουδάσαιεν τοῦτον ἀναρρύσασθαι, εἰ μὲν δυνηθῇ οὗτος τὴν τῆς αἰχμαλωσίας συμφορὰν ἐκφυγεῖν, ἐν τῇ αὐτοῦ εἶναι ἐξουσίᾳ, πότερον ταύτην ἀχαριστίας αἰτίαν τῇ ἰδίᾳ βούλοιτο ἐγγράψαι διαθήκῃ ἢ καὶ μή. Εἰ δὲ διὰ τῆς τῶν παίδων ἀμελείας καὶ καταφρονήσεως μὴ ἐλευθερωθείη, ἀλλ' ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσῃ, ἐκείνους εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν ἐλθεῖν οὐκ ἀνεχόμεθα, οἵτινες οὐκ ἐσπούδασαν τῆς ἀναρρύσεως αὐτοῦ φροντίσαι· ἀλλὰ πάντων τῶν παίδων ἐπὶ τούτῳ ἀμελησάντων, πάντα τὰ πράγματα τὰ παρ' αὐτοῦ καταλιμπανόμενα τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὡρμᾶτο, προσκυροῦσθαι· μηδὲν ἐκ τῆς αὐτοῦ περιουσίας παραπολέσθαι, ἐρ' ᾧ πᾶν, ὅπερ ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν περιέλθοι, εἰς αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν προελθεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅσον ἐπὶ τοῖς προσώποις εἴρηται, ἅπερ ἀποκληρονόμους ποιεῖν οὐκ ἔξεστιν, εἰ μὴ τὰς τῆς ἀχαριστίας αἰτίας γραφῆναι καὶ ἀποδειχθῆναι συμβαίη.

Ζ. Εἰ δὲ ἐκεῖνος ὁ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ληφθεὶς παῖδας μὴ ἔχει καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὴν τούτου κληρονομίαν καλουμένων ἐξ ἀδιαθέτου ἀναρρύσασθαι αὐτὸν μὴ σπουδαζόντων ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσῃ, μηδένα ἐκ τῶν ἀμελησάντων εἰς τὴν τούτου κληρονομίαν ἔρχεσθαι, εἰ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας διαθήκη τυχὸν παρ' αὐτοῦ ἐγεγόνει καὶ τὰ μνημονευθέντα πρόσωπα ἔγραψε κληρονόμους· ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνστάσεως τῶν κληρονόμων ἀκυρουμένης καὶ τῶν λοιπῶν τῆς διαθήκης κεφαλαίων ἐν τῇ ἰδίᾳ μενόντων ἰσχύϊ, αἱ περιουσίαι τῶν τοιούτων προσώπων κατὰ τὸν ὅμοιον

τοῦ, ὁ χορηγήσας εἰς τὸν τρελὸν τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐὰν μάλιστα ἦναι ἐξωτικὸς, διατάσσομεν νὰ ἔρχηται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἀνατρεπομένης καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν, ὡς ἀναξίων βέβαια πρὸς τὸν τρελαθέντα, καθὼς προείπομεν, ἀμελησάντων νὰ περιποιηθῶσιν αὐτὸν, οὕτω ὅμως, ὥστε τὰ λοιπὰ τῆς διαθήκης κεφάλαια διατηροῦσι τὴν ἰσχύν των.

Ε. Καὶ ἐὰν εἷς τῶν προλεχθέντων γονέων συμβῇ νὰ κρατῆται αἰχμάλωτος καὶ τὰ τέκνα του εἴτε εἷς δὲν πασχίσωσι νὰ τὸν ἀπολυτρώσωσιν, εἰ μὲν δυνηθῇ οὗτος νὰ ἀπορύγῃ τὴν συμφορὰν τῆς αἰχμαλωσίας, εἰς τὴν ἐξουσίαν του εἶναι, νὰ γράψῃ ἢ καὶ μὴ εἰς τὴν διαθήκην του ταύτην αἰτίαν ἀχαριστίας. Εἰ δὲ ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν καὶ καταφρόνησιν τῶν τέκνων δὲν ἐλευθερωθῇ, ἀλλ' ἀποθάνῃ αἰχμάλωτος, δὲν ἀνεχόμεθα νὰ ἔλθωσιν ἐκεῖνοι εἰς τὴν κληρονομίαν του, οἵτινες δὲν ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἀπολυτρώσεώς του· ἀλλ' ἐὰν πρὸς τοῦτο ὅλα τὰ τέκνα ἠμέλησαν, ὅλα τὰ πράγματα τὰ ἀφινόμενα ἀπὸ αὐτὸν προσκυροῦνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὡρμᾶτο· ἀφοῦ γεύνῃ δηλονότι καταγραφὴ ἐπὶ δημοσίας ἐκμαρτυρίας, ὥστε νὰ μὴ ἀπολεσθῇ τίποτε ἀπὸ τὴν περιουσίαν του, πᾶν δὲ ὅ,τι ἐκ τούτου περιέλθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἐξοδεύηται πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων. Ἀλλὰ ταῦτα λέγονται ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκληροθῶσιν, ἐκτὸς ἐὰν συμβῇ νὰ γραφῶσι καὶ ἀποδειχθῶσιν αἱ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας.

Ζ. Εἰ δὲ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς δὲν ἔχει τέκνα καὶ οἱ ἄλλοι οἱ καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν του ἐξ ἀδιαθέτου δὲν προσεπάθησαν νὰ τὸν ἀπολυτρώσωσι καὶ ἀποθάνῃ αἰχμάλωτος, κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀμελήσαντας δὲν ἔρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν του, καὶ ἐὰν αὐτὸς πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἔκαμε διαθήκην καὶ ἔγραψε κληρονόμους τὰ μνημονευθέντα πρόσωπα· ἀλλὰ καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κληρονόμων ἀκυρουμένης καὶ τῶν λοιπῶν τῆς διαθήκης κεφαλαίων μενόντων εἰς τὴν ἰδίαν ἰσχὺν, αἱ περιουσίαι τῶν τοιούτων προσώπων προσκυροῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὰς ἐκκλη-

τρόπον καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τῶν πόλεων, ἐξ ὧν ὥρμηντο, προσκυρούσθωσαν, καὶ μὴ ἐν ἄλλαις οἱασοῦν αἰτίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν αἰχμαλώτων ἀναρρύσεσι δαπανᾶσθαι· ὥστε ὅθεν ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν ἰδίων οὐκ ἀνερρύσθησαν, τὰς ἄλλων ἀναρρύσεις φροντίζεσθαι καὶ τὰς ἐκείνων ὁμοίως ψυχὰς ἐκ ταύτης τῆς εὐλαβοῦς πράξεως ἐπικουρίζεσθαι.

Η. Τούτου αὐτοῦ παραφυλαττομένου, κἂν εἰ ἄλλο ἐξωτικὸν πρόσωπον πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας γράψειε κληρονόμον, κἀκεῖνο εἰδὸς αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου γεγράφθαι κληρονόμον, ἀναρρύσασθαι τοῦτον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀμελήσῃ. Ταύτην δὲ τὴν ποινὴν κατ' ἐκείνων κρατεῖν θεσπίζομεν, οἵτινες τὸν ὀκτωκαιδέκατον τῆς ἑαυτῶν ἡλικίας ἐπλήρωσαν ἐνιαυτόν. Ἐν δὲ ταῖς τοιαύταις αἰτίαις, ἡνίκα ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων ἀναγκαῖόν ἐστι χρήματα δοθῆναι, εἴ τις χρήματα ἴδια μὴ ἔχοι, ἄδειαν ἐχέτω, εἴπερ τῆς εἰρημένης ὑπάρχει ἡλικίας, δανείζεσθαι χρήματα καὶ πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα ὑποτίθεσθαι, εἴτε ἴδια ἔχει εἴτε τὰ τοῦ ἐν αἰχμαλωσίᾳ κρατουμένου· ἐπειδὴ ἐν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι τοῖς ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων δίδοσθαι ἢ ἀναλίσκεσθαι δεικνυμένοις τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα, ὡς παρὰ προσώπου αὐτεξουσίου καὶ τελείας ἡλικίας ὄντος γινόμενα, βέβαια εἶναι παρακελευόμεθα, μηδενὸς τοῖς μετὰ τῶν τοιούτων προσώπων ἐπὶ ταῖς μνημονευθείσαις αἰτίαις, καθάπερ εἴρηται, συναλλάττουσι προκρίματος γινομένου, ἀνάγκην δηλαδὴ ἔχοντος τῆς αἰχμαλωσίας ἐπανερχομένου τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα βέβαια ἡγεῖσθαι καὶ τούτοις ὡς ἰδίοις ὀφλήμασιν ἐνέχεσθαι.

Θ. Εἴ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων γονέων ὀρθόδοξος ὑπάρχων αἰσθηται τὸν ἴδιον πατδα ἢ πατδας μὴ εἶναι τῆς καθολικῆς πίστεως μηδὲ ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν, ἐν ᾗ πάντες οἱ μακαριώτατοι Πατριάρχαι μιᾷ συμπνοίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ τὴν ὀρθοδοξοτάτην πίστιν κηρύττουσι καὶ τὰς ἁγίας ἑπτὰ συνόδους, τὴν ἐν Νικαίᾳ ά. τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει β'. τὴν ἐν Ἐφέσῳ γ'. τὴν ἐν Χαλκηδόνι δ'. τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει έ. τὴν ἐν αὐτῇ ς'.

σίας τῶν πόλεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὡρμήθησαν, καὶ δὲν ἐξοδεύονται εἰς ἄλλας οἱασδήποτε αἰτίας, ἀλλὰ πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων· ὥστε ὁπόθεν ἐκεῖνοι δὲν ἀπελυτρώθησαν ὑπὸ τῶν συγγενῶν των, νὰ φροντίζωνται αἱ ἀπολυτρώσεις τῶν ἄλλων, καὶ ἀπὸ τὴν εὐλαβῆ ταύτην πρᾶξιν ν' ἀνακουρίζωνται ὁμοίως αἱ ψυχαὶ ἐκείνων.

Η. Αὐτὸ τοῦτο φυλάττεται, καὶ ἐὰν ἄλλο ἐξωτικὸν πρόσωπον γράψῃ πρὸς τῆς αἰχμαλωσίας κληρονόμον, καὶ οὗτος γνωρίζων ὅτι ἐγράφη ὑπ' ἐκείνου κληρονόμος, ἀμελήσῃ νὰ τὸν ἀπολυτρώσῃ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν. Ἡ δὲ ποινὴ αὕτη διατάσσομεν νὰ ἰσχύῃ κατ' ἐκείνων οἵτινες συνεπλήρωσαν τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Εἰς δὲ τὰς τοιαύτας αἰτίας, ὅταν ἦναι ἀνάγκη νὰ δοθῶσι χρήματα πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων, ἐάν τις δὲν ἔχῃ ἴδια χρήματα, συγχωρεῖται, ἐὰν ἦναι τῆς λεχθείσης ἡλικίας, νὰ δανείζηται καὶ νὰ ὑποθηκεύσῃ πράγματα κινητὰ, εἴτε ἴδια εἴτε τὰ τοῦ κρατουμένου εἰς αἰχμαλωσίαν· διότι εἰς ὅλα τὰ λεχθέντα ὅσα ἀποδεικνύονται ὅτι δίδονται ἢ ἐξοδεύονται πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων, τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσιν ὡς γινόμενα ἀπὸ πρόσωπον αὐτεξούσιον καὶ ἐνήλικον, χωρὶς νὰ ἐπέρχηται καμμία ζημία εἰς τοὺς συναλλάττοντας μὲ τοιαῦτα πρόσωπα διὰ τὰς λεχθείσας αἰτίας, ἀναγκαζομένου δηλ. τοῦ ἐπιστρέφοντος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας νὰ θεωρῇ τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα ἰσχυρὰ καὶ νὰ ἐνέχηται εἰς ταῦτα ὡς εἰς ἴδιά του χρέη.

Θ. Ἐάν τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων γονέων ὀρθόδοξος ὢν αἰσθανθῇ ὅτι τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα του δὲν εἶναι τῆς καθολικῆς πίστεως μηδὲ κοινωνῶσιν εἰς τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν πάντες οἱ μακαριώτατοι πατριάρχαι μιᾷ συμπνοίᾳ καὶ ὁμονίᾳ κηρύττουσι τὴν ὀρθοδοξοτάτην πίστιν καὶ δεικνύονται ὅτι ἀποδέχονται καὶ ὑπερασπίζονται τὰς ἁγίας ἑπτὰ συνόδους, τὴν ἐν Νικαίᾳ ά. τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει β'. τὴν ἐν Ἐφέσῳ γ'.

ὡσαύτως καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν ζ'. περιπτύσσεσθαι ἤγουν ἀναφέρειν γινώσκονται καὶ διαμένουσιν οἱ τοιοῦτοι πατδες ἐν τῇ αὐτῇ ἀπιστίᾳ, δίδομεν τοῖς γονεῦσιν ἄδειαν ὑπὲρ ταύτης μάλιστα τῆς αἰτίας ἀχαρίστους αὐτοὺς καὶ ἀποκλήρους ἐν τῇ ἰδίᾳ γράφειν διαθήκῃ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀχαριστίας τὰ αἴτια διετυπωσάμεν.

Ι. Γενικὴν δὲ πρόνοιαν τοῖς παισὶ τοῖς ὀρθοδόξοις παρέχοντες κελεύομεν, σωὼν φυλαττομένων τῶν νόμων, τῶν ἤδη περὶ τῶν αἱρετικῶν προενεχθέντων καὶ περὶ τοὺς Νεστοριανοὺς καὶ τοὺς Ἀκεφάλους, ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τοὺς Ἰακωβίτας καὶ Μονοθελήτας καὶ Εἰκονομάχους καὶ ὅσαι ἄλλαι αἱρέσεις εἰσὶ παρὰ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυσσόμεναι καὶ ταύταις φωραθετέν τινες ενεχόμενοι, τὰ αὐτὰ περὶ τούτους ἅπαντας ἀπαραβάτως φυλάττεσθαι· ὥστε, εἴποτε γονεῖς εὑρεθεῖεν, μιᾷ τῶν ἀπηριθμημένων αἱρέσεων ἢ καὶ ἑτέρᾳ τινὶ τούτων παραπλησίᾳ κατεχόμενοι καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς κοινωνίας τῆς ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς κεχωρισμένοι, μὴ ἐᾶσαι αὐτοὺς ἄλλους κληρονόμους ἑαυτοῖς ἐνιστῆν, εἰ μὴ πατδας ὀρθοδόξους καὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνοῦντας ἢ παιδων μὴ ὑπόντων τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας συγγενεῖς, ὀρθοδόξους δηλαδὴ τυγχάνοντας. Κ. Εἰ δὲ, ὡς εἰκὸς, ἐκ τῶν παίδων τινὲς μὲν εἰσιν ὀρθόδοξοι καὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνοῦντες, ἄλλοι δὲ ἐκ ταύτης κεχωρισμένοι, πᾶσαν τὴν τῶν γονέων περιουσίαν εἰς τοὺς πατδας καὶ μόνον τοὺς ὀρθοδόξους περιέρχεσθαι θεσπίζομεν εἰ καὶ τελευταίας βουλήσεις τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ποιησαιντο παρὰ τὴν δύναμιν ταύτης ἡμῶν τῆς διατάξεως διατυπούσας. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα οἱ ἀδελφοὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας κεχωρισμένοι ἐπὶ ταύτην ἀναστρέψωσι, τὸ ἁρμόττον αὐτοῖς μέρος ἐν τῷ σχήματι, ἐν ᾧ εὑρεθείη κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἀποδίδοται, τούτοις παρέχεσθαι, ὡς μηδεμίαν περὶ τῶν καρπῶν ἢ τῆς διοικήσεως τοῦ μέσου χρόνου ὄχλησιν ἢ ἐπάχθειαν τοὺς ὀρθοδόξους ὑπομένειν, τοὺς πρώην τὰ μνημονευθέντα πράγματα διακρατήσαντας· ἐπειδὴ τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἅτινα ἐκ τῆς

τὴν ἐν Χαλκηδόνι δ'. τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ε. τὴν ἐν αὐτῇ ς'. ὡσαύτως καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν ζ'. καὶ τὰ τοιαῦτα τέκνα ἐπιμένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν ἀπιστίαν, δίδομεν ἄδειαν εἰς τοὺς γονεῖς διὰ ταύτην μάλιστα τὴν αἰτίαν νὰ τοὺς γράφωσιν εἰς τὴν διαθήκην των ἀχαρίστους καὶ ἀποκλήρους. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ ἀχαριστίας αἴτια διετυπώσαμεν.

Ι. Γενικῶς δὲ προνοοῦντες περὶ τῶν ὀρθοδόξων τέκνων διατάττομεν ὥστε, φυλαττομένων σώων τῶν νόμων τῶν ἤδη νομοθετηθέντων περὶ τῶν αἱρετικῶν, τὰ αὐτὰ νὰ φυλάττωνται ἀπαραβάτως καὶ εἰς τοὺς Νεστοριανοὺς καὶ τοὺς Ἀκεφάλους, ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἰακωβίτας καὶ Μονοθελήτας καὶ Εἰκονομάχους καὶ εἰς τὰς ἄλλας αἱρέσεις τὰς ἀποκηρυττομένας ἀπὸ τὴν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν ἐάν τινες φωραθῶσιν ὅτι ἐνέχονται εἰς ταύτας· ὥστε, ἐάν ποτε εὑρεθῶσι γονεῖς κατεχόμενοι μὲ μίαν τῶν ἀριθμηθέντων αἱρέσεων ἢ καὶ μὲ ἄλλην τινὰ παρομοίαν μὲ ταύτας καὶ διὲ τοῦτο χωρισμένοι ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δὲν συγχωρεῖται νὰ καταστήνωσιν οὗτοι ἄλλους κληρονόμους, εἰ μὴ τέκνα ὀρθόδοξα καὶ κοινωνοῦντα μὲ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἢ ἐὰν δὲν ἔχωσι τέκνα τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας συγγενεῖς, ὅταν δηλ. ἦναι ὀρθόδοξοι. Κ. Εἰ δὲ, ὡς ἐνδέχεται, τινὰ μὲν τῶν τέκνων εἶναι ὀρθόδοξα καὶ κοινωνοῦντα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἄλλα δὲ χωρισμένα ἐκ ταύτης, διατάσσομεν ὅλη ἡ περιουσία τῶν γονέων νὰ μεταβαίνῃ εἰς μόνα τὰ ὀρθόδοξα τέκνα, καὶ ἐὰν τὰ τοιαῦτα πρόσωπα τὰς τελευταίας των βουλήσεις διατυπώσωσιν ἀντιθέτως εἰς τὴν παροῦσαν διάταξιν. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα οἱ χωρισμένοι ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἀδελφοὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς ταύτην, νὰ τοὺς δίδεται τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτοὺς μέρος, εἰς ὁποίαν θέσιν εὑρίσκεται, καθ' ὃν χρόνον ἀποδίδεται, χωρὶς οἱ ὀρθόδοξοι οἱ κρατήσαντες τὰ προλεχθέντα πράγματα νὰ ὑποστῶσι καμμίαν ἐνόχλησιν ἢ βάρος διὰ τοὺς καρποὺς ἢ τὴν διοίκησιν τοῦ μέσου χρόνου· διότι καθὼς ἐμποδίζομεν τὴν ἐκποίησιν τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἅτινα ἀπέκτη-

μοίρας τῶν ἀδελφῶν τῶν μὴ κοινωνούντων οἱ ὀρθόδοξοι ἐκτήσαντο, ὥσπερ τὴν ἐκποίησιν κωλύομεν, οὕτω καὶ τῶν παρελθόντων χρόνων τοὺς καρποὺς ἢ τὴν διοίκησιν οὐδαμοῦ παρὰ τούτων, ὑφ' ὧν ἐκρατήθη, εἰσπράττεσθαι καὶ ἀναψηλαφᾶσθαι κελεύομεν. Λ. Εἰ δὲ μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἰδίας ζωῆς ἐν τῇ αὐτῇ πλάνῃ οἱ μὴ κοινωνοῦντες διαμείνοιεν, τότε τοὺς ὀρθοδόξους ἀδελφοὺς ἢ κληρονόμους αὐτῶν πληρεστάτῳ δεσποτείας δικαίῳ τὰ αὐτὰ πράγματα κεκτῆσθαι θεσπίζομεν. Εἰ δὲ οἱ παῖδες διεστραμμένοι μὲν πάντες καὶ τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀλλότριοι εὑρεθεῖεν, ἄλλοι δὲ ἐγγύτατοι συγγενεῖς ἐξ ἀρρενογονίας ἢ θηλυγονίας τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τιμῶντες καὶ κοινωνοὶ εἶναι ἀποδειχθεῖεν, τούτους τῶν παίδων τῶν αἱρετικῶν προτιμᾶσθαι καὶ τὴν αὐτῶν διαδέχεσθαι κληρονομίαν. Εἰ δὲ καὶ οἱ παῖδες καὶ οἱ ἐγγύτατοι συγγενεῖς ἐκ τῆς κοινωνίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ξένοι τυγχάνοιεν, τηνικαῦτα, εἰ μὲν σχῆμα κληρικῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἔχοιεν, τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως ὅπου τὴν οἴκησιν εἶχον, τὰ αὐτὰ πράγματα βουλόμεθα διαφέρειν, οὕτω μέντοι ὥστε οἱ ἐκκλησιαστικοὶ εἰ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ προθεσμίας τὰ τῶν τοιούτων προσώπων πράγματα διεκδικῆσαι ἀμελήσαιεν, τὴν αὐτῶν δεσποτείαν τῷ ἡμετέρῳ ταμείῳ ἐκδικεῖσθαι· (Μ) εἰ δὲ λαϊκοὶ ὦσι, δίχα τινὸς διακρίσεως τὰς αὐτῶν περιουσίας εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν ἰδικὸν ὁμοίως περιέρχεσθαι· ἅτινα κρατεῖν θεσπίζομεν καὶ εἰ χωρὶς διαθήκης τὰ τοιαῦτα πρόσωπα τελευτήσῃ· πάντων τῶν κατὰ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν ἐν ταῖς ἄλλαις διατάξεσι διατυπωθέντων καὶ κατὰ τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν Ἀκεφάλων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν μὴ κοινωνούντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ αἱ προλεχθεῖσαι ἅγιαι ἑπτὰ σύνοδοι καὶ πατριάρχαι ἀναφέρονται καὶ κατὰ τῶν αὐτῶν κληρονόμων ὁμοίως φυλαττομένων. Εἰ γὰρ ὑπὲρ κοσμικῶν αἰτιῶν μεριμνῶμεν, πόσῳ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας προνοητικωτάτην φροντίδα δεῖ συνεισφέρειν.

Εἰ τοίνυν πάσας τὰς εἰρημένας τῆς ἀχαριστίας αἰτίας, εἴτε τινὰς φανερὰς ἐξ αὐτῶν εἴτε μίαν οἱανδήποτε οἱ γονεῖς τῇ ἰδίᾳ ἐγ-

σαν οἱ ὀρθόδοξοι ἀπὸ τὸ μερίδιον τῶν μὴ ὀρθοδόξων ἀδελφῶν, οὕτω διατάσσομεν νὰ μὴ ἀπαιτῶνται ποσῶς ἀπὸ τοὺς κρατήσαντας οἱ καρποὶ τῶν παρελθόντων ἐτῶν μηδὲ νὰ ἀναθεωρῆται ἡ διοίκησις αὐτῶν. Λ. Εἰ δὲ οἱ μὴ κοινωνοῦντες ἐπιμένωσιν εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην μέχρι τέλους τῆς ζωῆς των, τότε διατάσσομεν ἵνα οἱ ὀρθόδοξοι ἀδελφοὶ ἢ κληρονόμοι αὐτῶν ἀποκτῶσι τὰ αὐτὰ πράγματα κατὰ πληρέστατον κυριότητος δικαίωμα. Εἰ δὲ τὰ τέκνα εὑρεθῶσιν ὅλα διεστραμμένα καὶ ξένα ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἄλλοι δὲ πλησιέστατοι συγγενεῖς ἐξ ἀρρενογονίας ἢ θηλυγονίας ἀποδειχθῶσιν ὅτι τιμῶσι τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ εἶναι κοινωνοὶ ταύτης, οὗτοι προτιμῶνται ἀπὸ τὰ αἱρετικὰ τέκνα καὶ διαδέχονται τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ τὰ τέκνα καὶ οἱ πλησιέστατοι συγγενεῖς εἶναι ξένοι ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τότε, εἰ μὲν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἔχουσι σχῆμα κληρικόν, τὰ πράγματα αὐτῶν ἀμόζουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως ὅπου ἐκατῴκουν, οὕτω ὅμως ὥστε ἐὰν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἐντὸς προθεσμίας ἐτῶν ἀμελήσωσι νὰ διεκδικήσωσι τὰ πράγματα τῶν τοιούτων προσώπων, ἡ κυριότης αὐτῶν προσκυροῦται εἰς τὸ ἡμέτερον ταμεῖον. Μ. Εἰ δὲ εἶναι λαϊκοί, χωρίς τινα διάκρισιν αἱ περιουσίαι αὐτῶν μεταβαίνουσιν ὁμοίως εἰς τὸ ἴδιον τοῦ βασιλέως ταμεῖον· ταῦτα διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσι καὶ ἐὰν τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἀποθάνωσι χωρὶς διαθήκην· καὶ ὅλα τὰ νομοθετημένα εἰς τὰς ἄλλας διατάξεις κατὰ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν καὶ κατὰ τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν Ἀκεφάλων καὶ τῶν ἄλλων ὅλων τῶν μὴ κοινωνούντων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται αἱ προλεχθεῖσαι ἑπτὰ ἅγιαι σύνοδοι καὶ οἱ πατριάρχαι καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν ὁμοίως φυλάττονται. Διότι ἐὰν φροντίζωμεν ὑπὲρ κοσμικῶν πραγμάτων, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ φροντίζωμεν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν.

Ἐὰν λοιπὸν οἱ γονεῖς γράψωσιν εἰς τὴν διαθήκην των ὅλας τὰς προλεχθείσας αἰτίας τῆς ἀχαριστίας, εἴτε τινὰς ἐξ αὐτῶν

γράψαιεν διαθήκη, καὶ οἱ γραφόμενοι κληρονόμοι τὰς ὀνομασθείσας αἰτίας ἢ μίαν ἐξ αὐτῶν ἀληθῆ εἶναι δείξαιεν, τὴν διαθήκην τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἔχειν παρακελευόμεθα· (Ν) εἰ δὲ ταῦτα μὴ παραφυλαχθείη, μὴ ἐγγίνεσθαι πρόκριμα τοῖς ἀποκληρονόμοις γραφεῖσι παισίν, ἀλλ' ὅσον εἰς τὴν ἔνστασιν τῶν κληρονόμων ἀνήκει, τῆς διαθήκης ἀκυρουμένης, εἰς τὴν τῶν γονέων κληρονομίαν τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου ἐξίσης μοίρας ἔρχεσθαι, ὥστε μὴ τοὺς παῖδας πεπλασμέναις κατηγορίαις κατακρίνεσθαι, μήτε τινὰ περιγραφὴν ἐν ταῖς τῶν γονέων περιουσίαις ὑπομένειν. Εἰ μέντοιγε συμβαίη ἔν τισι τοιαύταις διαθήκαις ἢ ληγάτα ἢ καὶ τὰ πίστει τινὶ παρατεθέντα ἢ ἐλευθερίας ἢ ἐπιτρόπων τινὰς δόσεις καταλειφθῆναι ἢ ἄλλα οἱαδήποτε κεφάλαια τοῖς νόμοις ἐγγεγραμμένα, ταῦτα πάντα κελεύομεν πληροῦσθαι καὶ δίδοσθαι ἐκείνοις, οἷς κατελείφθη, ὡς ἡ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἀνατραπεῖσα διαθήκη ἐκράτει. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν γονέων διετυπώσαμεν· δίκαιον δὲ εἶναι συνειδομεν, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν παίδων τὰ αὐτὰ μετά τινος διαστίξεως διατυπῶσαι.

2. Α. Θεσπίζομεν τοίνυν, μὴ ἐξεῖναι τοῖς παισὶ τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀποκλήρους καταλιμπάνειν ἢ καθ' οἱονδήτινα τρόπον τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἐν οἷς διατίθεσθαι ἐξουσίαν ἔχουσι, τούτους παντελῶς ἀλλοτρίους ποιεῖσθαι, εἰ μὴ τὰς αἰτίας, ἃς ἀριθμοῦμεν, ἐν ταῖς ἰδίαις ἰδίως ἐγγράψαιεν διαθήκαις· ταύτας δὲ εἶναι κελεύομεν.

Εἰ οἱ γονεῖς εἰς ἀναίρεσιν ζωῆς τοὺς ἰδίους παῖδας παραδοῖεν, δίχα μέντοιγε αἰτίας εἰς καθοσίωσιν ἀναφερομένης.

Εἰ φαρμακείαις ἢ γοητείαις ἢ ἄλλῳ τρόπῳ οἱ γονεῖς τῇ τῶν παίδων ζωῇ ἐπιβουλεύσαντες δειχθεῖεν.

Εἰ ὁ πατὴρ τῇ ἰδίᾳ νύμφῃ ἢ τῇ παλλακῇ τοῦ ἰδίου παιδὸς συμμιγῇ.

Εἰ οἱ γονεῖς τοὺς ἰδίους παῖδας διαθήκας ποιήσασθαι κωλύσαιεν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐν οἷς ἔχουσιν ἄδειαν τοῦ διατίθεσθαι,

φανερὰς, εἴτε μίαν οἱανδήποτε καὶ οἱ γραφόμενοι κληρονόμοι δείξωσιν ὅτι αἱ ὀνομασθεῖσαι αἰτίαι ἢ μία ἐξ αὐτῶν ἀληθεύουσι, διατάσσομεν ἡ διαθήκη νὰ ἔχῃ τὴν ἰδίαν της ἰσχύν. Ν. Εἰ δὲ ταῦτα δὲν φυλαχθῶσι, δὲν βλάπτουσι τὰ ἐγγράφως ἀποκληρωθέντα τέκνα, ἀλλ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν κληρονόμων, τῆς διαθήκης ἀκυρουμένης, τὰ τέκνα ἔρχονται ἐξ ἀδιαθέτου κατὰ ἴσον μέρος εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων, διὰ νὰ μὴ κατακρίνωνται τὰ τέκνα ἀπὸ πλαστὰς κατηγορίας, μηδὲ νὰ ὑποβάλλωνται εἰς βλάβην τινὰ εἰς τὰς περιουσίας τῶν γονέων των. Ἐὰν ὅμως συμβῇ εἷς τινας τοιαύτας διαθήκας νὰ ἀφεθῶσιν ἢ κληροδοτήματα ἢ καὶ τὰ πρός τινα καταπιστευθέντα ἢ ἐλευθερίαι ἢ δόσεις τινὲς ἐπιτρόπων ἢ ἄλλα οἱαδήποτε κεφάλαια γεγραμμένα ἀπὸ τοὺς νόμους, ὅλα αὐτὰ διατάττομεν νὰ ἐκπληρῶνται καὶ νὰ δίδωνται πρὸς ὅσους ἀφέθησαν, ὡς ἐὰν ἴσχυεν ἡ ἀνατραπεῖσα διαθήκη κατὰ τὸ μέρος τοῦτο. Καὶ ταῦτα μὲν διετάξαμεν περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν γονέων· ἐνομίσαμεν δὲ ὅτι εἶναι δίκαιον καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν τέκνων νὰ διατυπώσωμεν τὰ αὐτὰ μέ τινα διαστολήν.

2. Α. Διατάττομεν λοιπὸν νὰ μὴ δύνανται τὰ τέκνα ν' ἀποκληρόνωσι τοὺς γονεῖς των ἢ καθ' οἱονδήποτε τρόπον νὰ ἀπαλλοτριόνωσι παντελῶς τούτους ἀπὸ τὰ ἰδιά των πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ἐξουσίαν νὰ διαθέτωσιν, ἐὰν εἰς τὰς ἰδίας των διαθήκας δὲν γράψωσιν εἰδικῶς τὰς αἰτίας τὰς ὁποίας ἀπαριθμοῦμεν· διατάσσομεν δὲ νὰ ἦναι αἱ ἑξῆς.

Ἐὰν οἱ γονεῖς παραδώσωσι τὰ τέκνα των πρὸς θάνατον, ἐκτὸς ὅμως τῆς εἰς καθοσίωσιν ἀναφερομένης αἰτίας.

Ἐὰν οἱ γονεῖς δειχθῶσιν ὅτι ἐπιβουλεύθησαν τὴν ζωὴν τῶν τέκνων μὲ φαρμακείας ἢ γοητείας ἢ ἄλλον τρόπον.

Ἐὰν ὁ πατὴρ συνευρεθῇ μὲ τὴν ἰδίαν του νύμφην ἢ μὲ τὴν παλλακὴν τοῦ υἱοῦ του.

Ἐὰν οἱ γονεῖς ἐμποδίσωσι τὰ τέκνα των νὰ κάμωσι διαθήκας εἰς τὰ πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπεται νὰ διαθέτωσι, φυ-

πάντων δηλαδὴ τῶν ἐπὶ τῇ κωλύσει τῶν τοιούτων διαθηκῶν φυλαττομένων, ἅπερ ἐπὶ τῷ τῶν γονέων διετυπώσαμεν προσώπῳ.

Β. Εἰ συμβαίη τὸν ἄνδρα τῇ ἑαυτοῦ γαμετῇ ἢ εἰς ἀναίρεσιν ἢ εἰς ἔκχυσιν τῆς διανοίας δοῦναι φάρμακον, ἢ τὴν γαμετὴν τῷ ἀνδρὶ ἢ ἄλλῃ τρόπῳ τὸν ἕτερον τῇ τοῦ ἑτέρου ζωῇ ἐπιβουλεῦσαι, τὸ μὲν τοιοῦτον ἔγκλημα πούβλικον ὑπάρχον κατὰ τοὺς νόμους ἐξετάζεσθαι καὶ νομίμης ἐκδικήσεως ἀξιοῦσθαι θεσπίζομεν. Τοῖς δὲ παισὶν ἄδειαν εἶναι ταῖς ἰδίαις διαθήκαις μηδὲν ἐκ τῶν ἰδίων περιουσιῶν ἐκείνῳ τῷ προσώπῳ καταλιμπάνειν τῷ τὸ τοιοῦτον μῶμος πεπραχέναι γινωσκομένῳ.

Εἰ τῶν παίδων ἢ καὶ ἑνὸς τούτων ἐν μανίᾳ τυγχανόντων, οἱ γονεῖς αὐτῶν ἀμελήσαιεν, πάντα καὶ ἐνταῦθα παραφυλάττεσθαι προστάττομεν, ἅτινα περὶ τῶν μαινομένων γονέων ἀνωτέρω ἐθεσπίσαμεν.

Γ. Τούτοις τοῖς θέμασι καὶ τὴν τῆς αἰχμαλωσίας συμφορὰν προστίθεμεν, ἐν ᾗ εἰ τοὺς παῖδας κρατεῖσθαι συμβαίη καὶ διὰ τῆς τῶν γονέων καταφρονήσεως ἢ ἀμελείας μὴ ἀναῤῥυσθέντας τελευτῆσαι συμβαίη, μηδαμῶς τοὺς τοιούτους γονεῖς εἰς τὰς περιουσίας ἔρχεσθαι τῶν παίδων, ἐφ' αἷς διατίθεσθαι οἱ παῖδες ἠδύναντο, ἀλλὰ πάντα τὰ ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ φυλάττεσθαι, ἅπερ καὶ περὶ γονέων καὶ συγγενῶν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὰ τῶν τοιούτων προσώπων δίκαια καλουμένων ἢ περὶ τῶν ἐξωτικῶν γραφομένων κληρονόμων, ἀνωτέρω διετυπώσαμεν.

Εἴ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων παίδων ὀρθόδοξος τυγχάνων αἰσθηται τὸν ἴδιον γονέα ἢ γονεῖς μὴ ὀρθοδόξους εἶναι, ταῦτα καὶ ἐπ' ἐκείνων τῶν προσώπων κρατεῖν, ἅπερ ἀνωτέρω περὶ τῶν γονέων διετυπώσαμεν.

Δ. Εἰς τὰς τοιαύτας τοίνυν αἰτίας ἢ φανερὰς ἐξ αὐτῶν ἢ μίαν οἱ πατδες ἐν ταῖς ἰδίαις ἐγγράψαιεν διαθήκαις καὶ οἱ γραφόμενοι παρ' αὐτῶν κληρονόμοι ἢ πάσας φανερὰς ἢ μίαν ἐκ τούτων ἀποδείξαιεν ἀληθῆ, τὴν διαθήκην ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύι διαμένειν προστάττομεν. Εἰ δὲ ταῦτα μὴ παραφυλαχθείη, μηδεμίαν δύναμιν τὴν τοιαύτην

λαττομένων δηλ. εἰς τὸν ἐμποδισμὸν τῶν τοιούτων διαθηκῶν ὅλων, ὅσα διετυπώσαμεν περὶ τῶν γονέων.

Β. Ἐὰν συμβῇ ὁ ἀνὴρ νὰ δώσῃ εἰς τὴν σύζυγόν του ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα φάρμακον πρὸς φόνον ἢ πρὸς παραφρόνησιν ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπιβουλευθῇ ὁ εἷς τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου, τὸ μὲν τοιοῦτον ἔγκλημα ὡς δημόσιον διατάσσομεν νὰ ἐξετάζηται κατὰ τοὺς νόμους καὶ ν' ἀξιοῦται νομίμου τιμωρίας. Τὰ δὲ τέκνα ἔχουσιν ἄδειαν νὰ μὴ ἀφήσωσιν εἰς τὰς διαθήκας των τίποτε ἀπὸ τὴν περιουσίαν των πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦτο τὸ ἀποδεικνυόμενον ὅτι ἔπραξε τοιοῦτο κακούργημα.

Ἐὰν τὰ τέκνα ἢ ἕν τούτων περιπέσωσιν εἰς τρέλαν, οἱ γονεῖς των τὰ ἀμελήσωσι, διατάττομεν καὶ ἐνταῦθα νὰ φυλάττωνται ὅλα, ὅσα ἀνωτέρω διετυπώσαμεν περὶ τῶν τρελαθέντων γονέων.

Γ. Εἰς τὰς αἰτίας ταύτας προσθέτομεν καὶ τὴν συμφορὰν τῆς αἰχμαλωσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐὰν συμβῇ νὰ κρατῶνται τὰ τέκνα καὶ διὰ τὴν καταφρόνησιν ἢ ἀμέλειαν τῶν γονέων μὴ ἀπολυτρωθέντα συμβῇ ν' ἀποθάνωσιν, οἱ τοιοῦτοι γονεῖς δὲν ἔρχονται ποσῶς εἰς τὰς περιουσίας τῶν τέκνων, εἰς τὰς ὁποίας τὰ τέκνα ἠδύνατο νὰ διαθέσωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο φυλάττονται ὅλα, ὅσα ἀνωτέρω διετάξαμεν καὶ περὶ γονέων καὶ συγγενῶν τῶν καλουμένων ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τῶν τοιούτων προσώπων τὰ δικαιώματα ἢ περὶ τῶν ἐξωτικῶν γραφομένων κληρονόμων.

Ἐάν τι ἀπὸ τὰ προλεχθέντα τέκνα ὀρθόδοξον αἰσθανθῇ ὅτι ὁ γονεὺς ἢ οἱ γονεῖς του δὲν εἶναι ὀρθόδοξοι, ὅσα ἀνωτέρω διετάξαμεν περὶ τῶν γονέων, ταῦτα κρατοῦσι καὶ εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα.

Δ. Ἐὰν λοιπὸν τὰ τέκνα γράψωσιν εἰς τὰς ἰδίας των διαθήκας τὰς τοιαύτας αἰτίας ἢ φανερὰς τινας ἐξ αὐτῶν ἢ μίαν καὶ οἱ γραφόμενοι ἀπὸ αὐτὰ κληρονόμοι ἀποδείξωσιν ὅτι ὅλαι ἢ μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀληθεῖς, διατάσσομεν ἡ διαθήκη νὰ διατηρῇ τὴν ἰσχύν της. Εἰ δὲ ταῦτα δὲν φυλαχθῶσι, διατάσσομεν ἡ τοιαύτη

διαθήκην τότε εἰς τὴν ἔνστασιν τῶν κληρονόμων ἔχειν θεσπίζομεν· ἀλλ' ἀνατρεπομένης τῆς διαθήκης τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν τοῦ τελευτήσαντος κληρονομίαν καλουμένοις τὰ ἐκείνου πράγματα δίδοσθαι τυποῦμεν· τῶν ληγάτων δηλονότι καὶ τῶν πίστει παρ' αὐτοῦ διδομένων ἐλευθεριῶν καὶ τῶν δόσεων τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων, καθάπερ ἀνωτέρω εἴρηται, τὴν ἰδίαν ἐχόντων ἰσχύν. Εἴ τι δὲ περὶ ληγάτου ἢ πίστει τινὶ παρ' αὐτοῦ δοθέντος ἢ ἐλευθεριῶν ἢ ἄλλων οἱωνδήποτε κεφαλαίων ἄλλως νόμοις εὑρεθείη ταύτῃ τῇ διατάξει ἐναντίον, τοῦτο κρατεῖν κατ' οὐδένα τρόπον βουλόμεθα.

Καὶ αὗται μὲν τῶν ἀποκλήρων αἱ ποιναὶ τόγε εἰς τὴν τῆς ἀχαριστίας αἰτίαν κατὰ τῶν εἰρημένων προσώπων διετυπώθησαν· εἴ τινες δὲ ἐξ αὐτῶν εἰς ἐγκλήματα ἀναφέρονται, τοὺς τούτων πράκτορας καὶ τὰς ἄλλας ὑπομένειν ποινὰς τὰς τοῖς νόμοις διωρισμένας.

3. Τοῦτο δὲ διετυπώσαμεν, ἵνα καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς παῖδας ἀπὸ τῆς τῶν διαθηκῶν ὕβρεως ἐλευθερώσωμεν. Εἰ δέ τινες κληρονόμοι ὀνομασθεῖεν, κἂν εἰ ῥητοῖς πράγμασιν ἀρκεσθῆναι προσταχθεῖεν, ἐν τούτῳ τὴν μὲν διαθήκην μὴ ἀνατρέπεσθαι προσάττομεν· ὅπερ δὲ ἂν ἔλαττον αὐτοῖς τῆς ἐκ τῶν νόμων μοίρας καταλειφθείη, τοῦτο κατὰ τοὺς ἄλλους ἡμῶν νόμους παρὰ τῶν κληρονόμων ἀποκληροῦσθαι· μία γάρ ἐστι τῆς ἡμετέρας γαληνότητος φροντὶς τὸ τὴν ὕβριν τῆς ἀποκληρώσεως τῶν γονέων καὶ τῶν παίδων ἀνελεῖν· σκοπεῖν γὰρ ὀφείλουσιν οἱ γονεῖς, ὅτι καὶ αὐτοὶ παῖδες γεγόνασι καὶ τὰ αὐτὰ παρὰ τῶν οἰκείων γονέων ἴσχήκασι· καὶ παραπλησίως οἱ νῦν ὄντες υἱοὶ σπουδάζουσι τοὺς τῶν γονέων λογισμοὺς θεραπεύειν· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ γονεῖς ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων εὔχονται τιμηθῆναι παίδων.

4. Μονάζοντες πατέρες ἢ παῖδες οὐκ ἐκβάλλονται τῆς κληρονομίας δι' αἰτίαν γενομένην πρὸ τοῦ καρῆναι τούτους εἰς μοναχούς.

5. Ὅτι ἐκεῖνος μόνον τῶν ἀδελφῶν γενόμενος ἀχάριστος μετὶ

διαθήκη νὰ μὴν ἔχῃ τότε καμμίαν ἰσχὺν εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν κληρονόμων, ἀλλ' ἀνατρεπομένης τῆς διαθήκης παραγγέλλομεν νὰ δίδωνται τὰ πράγματα ἐκείνου πρὸς τοὺς κληρονόμους ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος· τὰ δὲ κληροδοτήματα καὶ τὰ καταπιστευθέντα ἀπὸ αὐτὸν καὶ αἱ ἐλευθερίαι καὶ αἱ δόσεις τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ ἄλλα κεφάλαια φυλάττουσι καθ' ἃ προελέχθη τὴν ἰσχύν των. Εἰ δὲ εὑρεθῇ τι περὶ κληροδοτήματος ἢ καταπιστευθέντος ἀπὸ αὐτὸν πρός τινα ἢ ἐλευθεριῶν ἢ ἄλλων οἱωνδήποτε κεφαλαίων ἀντικείμενον εἰς τὴν διάταξιν ταύτην, τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον θέλομεν νὰ ἰσχύῃ.

Καὶ αὗται μὲν αἱ ποιναὶ τῶν ἀποκλήρων διετάχθησαν κατὰ τῶν λεχθέντων προσώπων εἰς τὴν αἰτίαν τῆς ἀχαριστίας· ἐὰν δέ τινες ἀπὸ αὐτὰς ἀναφέρονται εἰς ἐγκλήματα, οἱ αὐτουργοὶ τούτων ὑπόκεινται καὶ εἰς τὰς ἄλλας ποινὰς τὰς ὁριζομένας ἀπὸ τοὺς νόμους.

3. Τοῦτο δὲ διετάξαμεν διὰ νὰ ἐλευθερώσωμεν καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ τέκνα ἀπὸ τὴν ὕβριν τῶν διαθηκῶν. Εἰ δέ τινες ὀνομασθῶσι κληρονόμοι, καὶ ἐὰν προσταχθῶσι νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς ῥητὰ πράγματα, κατὰ τοῦτο προστάζομεν ἡ μὲν διαθήκη νὰ μὴ ἀνατρέπεται· ὅ,τι δὲ ἐλλείπει εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν νόμιμον μερίδα, τοῦτο κατὰ τοὺς ἄλλους ἡμῶν νόμους ν' ἀναπληροῦται ἀπὸ τοὺς κληρονόμους· διότι ἡ φροντὶς ἡμῶν εἶναι μόνον ν' ἀφαιρέσωμεν τὴν ὕβριν τῆς ἀποκληρώσεως τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων· οἱ δὲ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ σκέπτωνται, ὅτι καὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν τέκνα καὶ τὰ αὐτὰ ἔλαβον ἀπὸ τοὺς γονεῖς των· καὶ τὰ σημερινὰ τέκνα νὰ πασχίζωσιν ὁμοίως νὰ θεραπεύωσι τοὺς λογισμοὺς τῶν γονέων· ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ γείνωσι γονεῖς καὶ εὔχονται νὰ τιμηθῶσιν ἀπὸ τὰ ἴδια των τέκνα.

4. Μονάζοντες πατέρες ἢ τέκνα δὲν ἐξόνονται ἀπὸ τὴν κληρονομίαν δι' αἰτίαν γενομένην πρὶν οὗτοι ἐκλέξωσι τὸν μοναχικὸν βίον.

5. Ἐκεῖνος μόνον ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἐὰν γείνῃ ἀχάριστος δὲν

χειν τοῦ κέρδους τῆς κληρονομίας τῶν ἀδελφῶν οὐ συγχωρεῖται, ὃς ἂν ἡ θάνατον ἐπιβουλεύσειε τῷ ἀδελφῷ ἢ ἐγκληματικὴν ἐπενέγκοιτο κατ' αὐτοῦ γραφὴν ἢ τῆς οὐσίας αὐτοῦ σπεύσῃ ἐπαγγεῖν ἀφαίρεσιν· τὸ γὰρ ἐκείνου μέρος εἰς τε τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφόπαιδας καὶ τὴν μητέρα ἔρχεσθαι.

6. Καὶ τοῦτο ἡμῖν ἔδοξεν εὐσεβές τε ἅμα καὶ χαρίεν, ἵνα ὁ τελείαν ἄγων ἡλικίαν μὴ δύνηται τὸν συγγενῆ αὐτοῦ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν, παρ' οὗ προσκληθεὶς ἐπὶ ἐκδικήσει ἰδίου πράγματος κατημέλησε χωρὶς εὐλόγου προφάσεως.

7. Ὁ ἐνήλικος ἀνηλίκῳ συζῶν οὐ δύναται τοῦτον ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν μὴ ἐκδικῶν τὰ αὐτοῦ πράγματα.

8. Ὁ συγγενῆ ἔχων ἢ κωφὸν ἢ ἄλαλον ἢ ἄρρενα ἢ μαινόμενον εἰ μὴ προμηθούμενος διεκδικεῖ τὰ αὐτοῦ πράγματα, οὐ δύναται τοῦτον κληρονομεῖν. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων.

ΤΙΤΑ. ΙΑ'. — Περὶ Ληγάτου.

1. Ληγάτον ἅπαν πρᾶγμά ἐστιν ὃ τελευτῶν τις καταλείψῃ τινὶ οὐ κατὰ λόγον κληρονομίας ἀφεὶς τοῦτο, ἀλλ' εἰς δήλωσιν ἀγάπης, καὶ ἵνα ὁ λαβὼν αὐτὸ ἀνάμνησιν ἔχῃ τοῦ τελευτήσαντος.

2. Ληγάτον ἐστὶ δωρεὰ ἐν διαθήκῃ καταλειφθεῖσα ἢ κατ' ἄλλους κληρονομίας μείωσις.

3. Ὁ ληγάτα ταῖς θυγατράσι διδοὺς οὐ δοκεῖ διὰ τῶν θυγατέρων καὶ τοὺς υἱοὺς συμπαραδηλοῦν· οὐδὲ ἐν τῷ λέγειν ἢ γράφειν τῶν θυγατέρων τὸ ὄνομα σημαίνει καὶ τοὺς υἱούς· ἀλλὰ τοὐναντίον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν υἱῶν καὶ αἱ θυγατέρες δηλοῦνται· καὶ ὁ εἰπὼν τοῖς ἐμοῖς υἱοῖς ἀφίημι τόδε, καὶ τὰς θυγατέρας, κἂν οὐκ εἶπε, δηλοῖ καὶ ἁπλῶς πάντας τοὺς παῖδας οὓς ἔχει, οὐ μόνον ἐπὶ ληγάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλου οἱουδήποτε πράγματος· τὸ γὰρ προτιμότερον ὄνομα τὸ *υἱὸς* συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ τῶν *θυγατέρων*, ὡς ἔλαττον.

συγχωρεῖται νὰ μετέχῃ ἀπὸ τὸ κέρδος τῆς κληρονομίας τῶν ἀδελφῶν, ὅστις ἢ βουλευθῇ νὰ θανατώσῃ τὸν ἀδελφόν ἢ ἐπιφέρῃ κατ' αὐτοῦ ἐγκληματικὴν κατηγορίαν ἢ σπεύσῃ ν' ἀφαιρέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· τὸ δὲ μερίδιον ἐκείνου μεταβαίνει εἰς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰ τέκνα τῶν ἀδελφῶν καὶ τὴν μητέρα.

6. Καὶ τοῦτο ἐκρίναμεν εὐσεβὲς καὶ χάριεν, ἵνα ὁ ἐνήλικος μὴ δύναται νὰ κληρονομῇ ἐξ ἀδιαθέτου τὸν συγγενῆ του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προσκληθεὶς πρὸς διεκδίκησιν ἰδίου του πράγματος, ἠμέλησε χωρὶς εὔλογον πρόφασιν.

7. Ὁ ἐνήλικος συζῶν μὲ ἀνήλικον δὲν δύναται νὰ κληρονομῇ τοῦτον ἐξ ἀδιαθέτου μὴ διεκδικῶν τὰ πράγματά του.

8. Ὁ ἔχων συγγενῆ ἢ κωφὸν ἢ ἄλαλον ἢ ἄρρενα ἢ τρελὸν ἐὰν προνοῶν περὶ αὐτοῦ δὲν διεκδικῇ τὰ πράγματά του, δὲν δύναται νὰ τὸν κληρονομῇ. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων.

ΤΙΤ. ΙΑ'. — Περὶ κληροδοτήματος.

1. Κληροδότημα εἶναι πᾶν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποθνήσκων τις ἀφίνει πρός τινα καταλείπων τοῦτο ὄχι κατὰ λόγον κληρονομίας, ἀλλὰ εἰς ἔνδειξιν ἀγάπης, καὶ ἵνα ὁ λαβὼν ἔχῃ αὐτὸ ἀνάμνησιν τοῦ ἀποθανόντος.

2. Κληροδότημα εἶναι δωρεὰ ἀρεθεῖσα εἰς διαθήκην ἢ κατ' ἄλλους ἐλάττωσις κληρονομίας.

3. Ὁ δίδων κληροδότημα εἰς τὰς θυγατέρας δὲν θεωρεῖται ὅτι διὰ τῶν θυγατέρων ἐμφαίνει καὶ τοὺς υἱούς· οὐδὲ λέγων ἢ γράφων τὸ ὄνομα τῶν θυγατέρων σημαίνει καὶ τοὺς υἱούς· ἀλλὰ τοὐναντίον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν υἱῶν δηλοῦνται καὶ αἱ θυγατέρες· καὶ ὁ εἰπὼν ἀφίνω τοῦτο εἰς τοὺς υἱούς μου, καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ ἂν δὲν εἶπε, δηλοῖ καὶ ἁπλῶς ὅλα τὰ τέκνα ὅσα ἔχει, ὄχι μόνον ἐπὶ κληροδοτημάτων ἀλλὰ καὶ ἐπὶ οἱουδήτινος ἄλλου πράγματος· διότι τὸ προτιμότερον ὄνομα τὸ *υἱὸς* συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ τῶν θυγατέρων, ὡς μικρότερον.

4. Τὰ ὑπὸ αἵρεσιν ληγάτα, ἃ καὶ αἱρετικὰ λέγεται, τότε χρεωστοῦνται, ὅτε ὁ ληγατάριος πληρώσῃ τὴν αἵρεσιν· πρὸ δὲ τοῦ πληρωθῆναι τὴν αἵρεσιν οὔτε ζητοῦνται οὔτε δίδονται οὔτε οἱ κατέχοντες αὐτὰ ἀπαιτοῦνται, ὡς οὔπω κεχρεωστημένα γενόμενα.

5. Ὁ ληγατάριος οὐ δύναται μέρος καταδέχεσθαι καὶ μέρος παραιτεῖσθαι.

6. Ἀγέλης ληγατευομένης καὶ τὰ προστεθέντα λαμβάνει ὁ ληγατάριος· εἰ δὲ μειωθῇ, κἂν εἰς ἕνα βοῦν περιστῇ, λαμβάνει αὐτὸν ὁ ληγατάριος, εἰ καὶ ἐπαύσατο εἶναι ἀγέλη.

7. Καὶ οἴκου ληγατευομένου καὶ καιομένου λαμβάνει τὸ ἔδαφος. (B. XLIV. 1. 22.)

8. Ἐάν τις κτῆμα κατ' ἐξαίρετον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ὡς ληγάτον καταλιπὼν μετὰ ταῦτα ἄλλῳ τινὶ τὸ αὐτὸ κτῆμα ληγατεύσῃ, πάντες ἅμα συνιόντες οἱ ληγατάριοι τὸ κτῆμα λαμβάνουσιν. (B. XLIV. 4. 32.)

9. Ἐληγάτευσά σοι τὸν ἐμὸν οἰκέτην μετὰ τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ· ἐπιζήσας τῇ ποιήσει τῆς διαθήκης ἠλευθέρωσα τὸν οἰκέτην ἢ ἐξεποίησα αὐτὸν ἢ συνέβη αὐτὸν τελευτῆσαι· οὐ μόνον ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ πεκουλίῳ ἐξασθενεῖ τὸ ληγάτον· τῶν γὰρ πρωτοτύπων μὴ σωζομένων ὑφεστάναι οὐ δύναται τὰ παρακολουθήματα.

10. Τὸν ληγατευθέντα δοῦλον μὴ παραδοθέντα ληγαταρίῳ, ἀλλὰ φυγόντα ἢ ἄλλως μακρὰν ἀποδημήσαντα ὁ κληρονόμος ἰδίοις δαπανήμασιν ἀναζητεῖν αὐτὸν ἀναγκάζεται, καὶ ἄγειν καὶ κομίζειν καὶ διδόναι τῷ ληγαταρίῳ. (B. XLIV. 1. 48.)

11. Τοῦ ληγατευθέντος δούλου φυγόντος, ἔτι ζῶντος τοῦ διαθεμένου, ὁ ληγατάριος ᾧ τινι ὁ φυγὼν δοῦλος ἀφέθη ληγάτον, ἀλλ' οὐχ ὁ κληρονόμος ἀναζητεῖν αὐτὸν ἀναγκάζεται.

12. Δούλῳ ἀπὸ ἰδίου δεσπότου οὐκ ἀφίεται ληγάτον, εἰ μὴ αὐτῷ ἐλευθερία χορηγηθῇ· κἂν ἀφεθῇ οὐ δίδοται, εἰ καὶ πολλάκις ὕστερον ἐλευθερωθῇ. (B. XLIV. 4. 29.)

13. Ἀνθρώπου μὲν εἰς ληγάτον καταλειφθέντος, ἔξεστι τῷ κληρονόμῳ, εἰ βούλεται, διδόναι τῷ ληγαταρίῳ τὴν τοῦ ἀνθρώπου

4. Τὰ ὑπὸ ὅρον κληροδοτήματα, τὰ ὁποῖα λέγονται καὶ αἱρετικά, τότε χρεωστοῦνται ὅταν ὁ κληροδοτηθεὶς ἐκπληρώσῃ τὸν ὅρον· πρὶν δὲ οὗτος ἐκπληρωθῇ οὔτε ζητοῦνται οὔτε δίδονται οὔτε οἱ κατέχοντες αὐτὰ ἀπαιτοῦνται, ὡς μὴ ὀφειλόμενα ἀκόμη.

5. Ὁ κληροδόχος δὲν δύναται μέρος νὰ παραδέχηται καὶ μέρος νὰ παραιτῇ.

6. Ἀγέλης κληροδοτηθείσης ὁ κληροδόχος λαμβάνει καὶ τὰ προστεθέντα· εἰ δὲ ἐλαττωθῇ, καὶ ἐὰν εἰς ἕνα βοῦν καταντήσῃ, λαμβάνει αὐτὸν ὁ κληροδόχος, ἂν καὶ ἔπαυσε νὰ ἦναι ἀγέλη.

7. Καὶ οἰκία ἐὰν κληροδοτηθῇ καὶ καῇ λαμβάνει τὸ ἔδαφος.

8. Ἐάν τις ἀφήσας κτῆμα κατ' ἐξαίρετον πρὸς τοὺς ἀδελφούς του ὡς κληροδότημα μετὰ ταῦτα κληροδοτήσῃ τὸ αὐτὸ κτῆμα εἰς ἄλλον τινά, ὅλοι οἱ κληροδόχοι συνερχόμενοι λαμβάνουσι τὸ κτῆμα.

9. Σὲ ἐκληροδότησα τὸν δοῦλόν μου μὲ τὸ χρημάτιόν του· ἐπιζήσας εἰς τὴν ποίησιν τῆς διαθήκης ἠλευθέρωσα τὸν δοῦλον ἢ τὸν ἐπώλησα ἢ συνέβη νὰ ἀποθάνῃ· τὸ κληροδότημα ἐξασθενεῖ ὄχι μόνον εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ χρημάτιον· διότι ὅταν δὲν σώζωνται τὰ πρωτότυπα τὰ παρακολουθήματα δὲν δύνανται νὰ συνίστανται.

10. Ἐὰν ὁ κληροδοτηθεὶς δοῦλος δὲν παραδοθῇ εἰς τὸν κληροδόχον, ἀλλὰ φύγῃ ἢ ἄλλως ἀποδημήσῃ μακρὰν ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ τὸν ἀναζητῇ μὲ ἰδιά του ἔξοδα καὶ νὰ τὸν φέρῃ καὶ νὰ τὸν παραδίδῃ εἰς τὸν κληροδόχον.

11. Ἐὰν ὁ κληροδοτηθεὶς δοῦλος φύγῃ, ζῶντος ἀκόμη τοῦ διαθέτου, ὁ κληροδόχος πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ φυγὼν δοῦλος ἀφέθη κληροδότημα, καὶ ὄχι ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ τὸν ἀναζητῇ.

12. Εἰς δοῦλον δὲν ἀφίνεται κληροδότημα ἀπὸ τὸν ἰδιόν του δεσπότην, ἐκτὸς ἐὰν ἐλευθερωθῇ· καὶ ἐὰν ἀφεθῇ δὲν δίδεται, εἰ καὶ πολλάκις ὕστερον ἐλευθερωθῇ.

13. Ἐὰν ἀφεθῇ ἄνθρωπος εἰς κληροδότημα, ὁ κληρονόμος δύναται ἐὰν θέλῃ, νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὸ τίμημα τοῦ ἀν-

τιμὴν καὶ ἔχειν αὐτόν· ἀλλ' οὐδὲ σκεύους ἢ εἴδους καταλειφθέντος οὐκ ἔξεστιν, ἀλλ' ἀναγκάζεται αὐτὸ τὸ καταλειφθὲν τῷ ληγαταρίῳ διδόναι. (Β. XLIV. 1. 67.)

14. Εἰ ὁ ἐληγάτευσά σοι, ἐκποιήσω καὶ πάλιν κτήσομαι, οὐκ ἀπαιτεῖς τοῦτο, εἰ μὴ δείξῃς τοιαύτην διάθεσιν.

15. Ἐὰν ληγατεύσῃ τίς τινι ἀλλότριον πρᾶγμα εἰδὼς ὅτι ἀλλότριόν ἐστιν, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἢ ἀγοράσαι τοῦτο καὶ δοῦναι πρὸς αὐτὸν ἢ τὸ τίμημα πρὸς αὐτὸν δοῦναι· εἰ δὲ ἠγνόει ὁ διαθέμενος ἀλλότριον εἶναι τοῦτο, ἀνυπόστατον τὸ ληγάτον.

16. Τελευτήσαντος τοῦ ληγατευθέντος βοὸς οὐ δίδοται τῷ ληγαταρίῳ οὔτε κρέα οὔτε βύρσα· τελευτήσας γὰρ οὐκέτι ἐστὶ βοῦς· ἔτι δὲ ζῶντα καὶ τελευτῶντα τὸν βοῦν οὐ δύναται ἀπαιτεῖν καὶ λαμβάνειν ὁ ληγατάριος. (Β. XLIV. 2. 47.)

17. Τεθρίππου ληγατευθέντος καὶ τοῦ ἑνὸς τῶν δ'. ἵππου τελευτήσαντος, ὁ κληρονόμος οὐκ ἀπαιτεῖται τὸ τέθριππον· εἰ δὲ ζῶν ὁ διαθέμενος ἀναπληρώσῃ τὸ τέθριππον, δίδοται τῷ ληγαταρίῳ· τέθριππον γάρ ἐστιν. (Β. XLIV. 2. 63.)

18. Ἐληγατεύθησάν τινα ζῶα καὶ παρακατεσχέθησαν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων· καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν, ἀπολαβεῖν τὸ ληγάτον μετὰ καὶ τῆς ἐπιγονῆς, οὐχ ὑπερβαινόντων τὴν τῶν πρωτοτύπων σωμάτων ποσότητα. (Β. XXIII. 3. 10.)

19. Ἐάν τινι μέρος τῆς οὐσίας ληγατευθῇ καὶ ὑφέληται τῆς κληρονομίας πράγματα, ἐκπίπτει τῆς ἁρμοζούσης αὐτῷ τῶν ληγάτων ἀπαιτήσεως, ἐφ' οἷς παρακατέσχε πράγματα· τούτων γὰρ τὸ μέρος ἀπαιτεῖν οὐ δύναται. (Β. XLIV. 4. 30.)

20. Ἐὰν μέρος οὐσίας ληγατευθῇ, ἐπιλογὴν ὁ κληρονόμος ἔχει ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων δοῦναι ἢ τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν· τῶν μέντοι ἀδιαιρέτων πάντως τὸ τίμημα δίδωσιν. (Β. XLIV. 1. 26).

21. Ἐὰν πολλὰ καὶ διάφορα πράγματα ἔχων ληγατεύσω σοι ἓν ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ πλείω καὶ μὴ δηλώσω, ποῖον ἐξ αὐτῶν, ὁ κληθρώπου καὶ νὰ τὸν κρατήσῃ· εἰ δὲ ἀφεθῇ ἄλλο ἀγγεῖον ἢ εἶδος δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον αὐτὸ τὸ ἀρεθέν.

14. Ἐὰν ἐκποιήσω ὅ,τι σὲ ἐκληροδότησα καὶ πάλιν τὸ ἀποκτήσω, δὲν ἀπαιτεῖς τοῦτο, ἐκτὸς ἐὰν δείξῃς τοιαύτην διάθεσιν.

15. Ἐάν τις κληροδοτήσῃ πρός τινα ἀλλότριον πρᾶγμα εἰξεύρων ὅτι εἶναι ξένον, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἢ ν' ἀγοράσῃ τοῦτο καὶ νὰ τὸ δώσῃ πρὸς αὐτὸν ἢ νὰ τὸν δώσῃ τὸ τίμημα· εἰ δὲ ὁ διαθέτης ἠγνόει ὅτι αὐτὸ εἶναι ξένον, τὸ κληροδότημα εἶναι ἀνυπόστατον.

16. Ἐὰν ψοφήσῃ ὁ κληροδοτηθεὶς βοῦς δὲν δίδονται εἰς τὸν κληροδόχον οὔτε κρέατα οὔτε δέρματα· διότι μετὰ τὸν ψόφον δὲν εἶναι βοῦς· διότι ζῶν ἀκόμη ὁ διαθέτης καὶ ἀποθνήσκων ὁ βοῦς δὲν δύναται ὁ κληροδόχος ν' ἀπαιτῇ καὶ νὰ τὸν λαμβάνῃ.

17. Ἐὰν κληροδοτηθῇ τέθριππον καὶ ὁ εἷς τῶν τεσσάρων ἵππων ψοφήσῃ, ὁ κληρονόμος δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τέθριππον· εἰ δὲ ζῶν ὁ διαθέτης ἀναπληρώσῃ τὸ τέθριππον, δίδεται εἰς τὸν κληροδόχον· διότι εἶναι τέθριππον.

18. Ἐκληροδοτήθησαν εἴς τινα ζῶα καὶ οἱ ἐπίτροποι τὰ παρεκράτησαν. Ὁ Μάγιστρος ἀπεφάσισε ν' ἀναλάβῃ τὸ κληροδότημα ὁμοῦ μὲ τὴν ἐπιγονὴν, χωρὶς νὰ ὑπερβαίνωσι τὴν ποσότητα τῶν πρωτοτύπων πραγμάτων.

19. Ἐὰν κληροδοτηθῇ πρός τινα μέρος τῆς περιουσίας καὶ ἀφαιρέσῃ πράγματα ἀπὸ τὴν κληρονομίαν, ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν ἁρμόζουσαν εἰς αὐτὸν ἀπαίτησιν τῶν κληροδοτημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα παρεκράτησε πράγματα· διότι δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὸ μέρος τούτων.

20. Ἐὰν κληροδοτηθῇ μέρος περιουσίας, ὁ κληρονόμος ἔχει ἐπιλογὴν ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων νὰ δώσῃ ἢ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν· τῶν ἀδιαιρέτων ὅμως δίδει ἐξάπαντος τὸ τίμημα.

21. Ἐὰν ἔχων πολλὰ καὶ διάφορα πράγματα σὲ κληροδοτήσω ἓν αὐτῶν ἢ καὶ πλειότερα καὶ δὲν φανερώσω ποῖον ἐξ αὐ-

ρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν ἐφ' ᾧ μέντοι μὴ τὸ χεῖρον ἐπιδοῦναι τῷ ληγατευθέντι, ἀλλὰ τὸ μέσης ὑπάρχον ποιότητος.

22. Τῶν κινητῶν ληγατευθέντων, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ἄργυρος οὐ περιέχεται, ἀλλ' εἰδικῶς ταῦτα μνημονεύεται, ὡς μὴ ἐλάχιστα ἀλλὰ μεγάλα· πρόληψις γάρ ἐστιν ἐκ νόμων, ὡς ὁ διαθέμενος μετὰ τῶν οἱωνδήποτε κινητῶν τὰ τιμιώτερα οὐ γενικῶς, ἀλλ' ἰδικῶς αὐτῶν μέμνηται.

23. Καὶ ἐν ἐπιστολῇ καὶ ἐν οἱῳδήποτε λιβέλλῳ καὶ ἀγράφως καὶ νεύματι ληγάτον καταλιμπάνεται. (B. XLIV. 1. 142).

24. Ἡ πλαστὴ ἀπαρίθμησις οὐδέποτε βλάπτει τὰ ληγάτα· ὅθεν καὶ εἴ τις ληγατεύων εἴποι, δίδωμι τῷ δεῖνι τόσάδε νόμ. ἃ χρεωστῶ αὐτῷ, κἂν μὴ χρεωστῇ ἀλλὰ ψευδῶς εἶπεν, ἔρρωται τὸ ληγάτον. (B. XLIV. 16. 32).

25. Μετὰ τριακονταετίαν τὸ ληγάτον οὐκ ἀπαιτεῖται.

26. Ἀφῆκέ τις καθ' οἱονδήποτε τρόπον πρᾶγμά τινι· συνέβη μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ, πρὸς ὃν ἀποδοθῆναι τὸ πρᾶγμα ἔμελλε καὶ ᾧ τὴν τελείαν δεσποτείαν ὁ ληγατεύσας ἀνέθετο, ζῇ δὲ ἔτι ὁ μέλλων διακομίζειν καὶ ἀποδιδόναι αὐτῷ τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα, κερδαίνει, ὅστις ἔφθασε καὶ ἔλαβε τοῦτο ἵνα φυλάξῃ καὶ μετακομίσῃ πρὸς ἕτερον· καὶ οὐ δύναται τὸ μέρος τοῦ μέλλοντος λαμβάνειν τὸ πρᾶγμα ζητεῖν καὶ ἀνακαλεῖσθαι αὐτὸ, εἰ μὴ πολλάκις ὁ πρῶτος τοῦ πράγματος κύριος, ὅστις ἀφῆκε τοῦτο, ἄλλο τι ῥητῶς περὶ αὐτοῦ διετάξατο.

27. Τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ καταλειφθέντα τότε ὀφείλουσιν ἐκπληροῦσθαι, ὅτε ἐξ ἀδιαθέτου τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ παρά τινων γένωνται. Ἔστι δὲ τοῦτο τοιοῦτον. Ἀτελὴς διαθήκη οὐ στέργεται. Οἱ ἐξ ἀδιαθέτου δὲ κληρονόμοι καὶ ἀπὸ τῆς ἀτελοῦς διαθήκης κληρονομοῦσιν, οὐ διὰ τὴν διαθήκην, ἀλλὰ διὰ τὸ φυσικῶς πρὸς αὐτοὺς δίκαιον. Ὅταν οὖν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομοῦντες τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ φυλάξωσι, τότε καὶ ληγάτα ἀποδιδόναι κα-

τῶν, ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν εἰς τρόπον ὅμως ὥστε νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὸ χειρότερον, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι μέσης ποιότητος.

23. Ἐὰν κληροδοτηθῶσι τὰ κινητὰ, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ἄργυρος δὲν περιέχεται, ἀλλὰ ταῦτα μνημονεύονται εἰδικῶς, ὡς ὄχι ἐλάχιστα ἀλλὰ μεγάλα· διότι εἶναι νομικὴ πρόληψις, ὅτι ὁ διαθέτων εἰς οἱανδήποτε κινητὰ δὲν μνημονεύει γενικῶς τὰ τιμιώτερα, ἀλλ' εἰδικως.

24. Κληροδότημα ἀφίνεται καὶ εἰς ἐπιστολὴν καὶ εἰς οἱανδήποτε ἔγγραφον καὶ ἀγράφως καὶ μὲ νεῦμα.

24. Ἡ πλαστὴ ἀπαρίθμησις δὲν βλάπτει ποτὲ τὰ κληροδοτήματα· ὅθεν κ' ἐάν τις κληροδοτῶν εἴπῃ, δίδω εἰς τὸν δεῖνα τόσα νομίσματα, τὰ ὁποῖα τὸν χρεωστῶ, καὶ ἂν δὲν χρεωστῇ ἀλλὰ ψευδῶς εἶπεν, τὸ κληροδότημα ἰσχύει.

25. Μετὰ τριακονταετίαν δὲν ἀπαιτεῖται τὸ κληροδότημα.

26. Ἀφῆκέ τις καθ' οἱονδήποτε τρόπον πρᾶγμα πρός τινα· μετὰ ταῦτα συνέβη καὶ ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ παραδοθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ὁ κληροδοτήσας ἀνέθεσεν τὴν τελείαν κυριότητα, ζῇ δὲ ἀκόμη ὁ μέλλων νὰ μεταφέρῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ τοῦτο εἰς αὐτὸν τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα, κερδαίνει, ὅστις ἐπρόφθασε καὶ ἔλαβε τοῦτο διὰ νὰ τὸ φυλάξῃ καὶ μετακομίσῃ πρὸς ἄλλον· καὶ δὲν δύναται τὸ μέρος τοῦ μέλλοντος νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα νὰ ζητῇ καὶ ἀνακαλῇ αὐτὸ, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἀρήσας τὸ πρᾶγμα πρῶτος κύριος αὐτοῦ, ἄλλο τι ῥητῶς περὶ αὐτοῦ διέταξε.

27. Τὰ ἀφεθέντα εἰς τὴν ἀτελῆ διαθήκην τότε ὀφείλουσι νὰ ἐκπληρῶνται, ὅταν τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης ἐκτελέσωσί τινες ἐξ ἀδιαθέτου. Τοῦτο δὲ εἶναι τοιοῦτον. Ἀτελὴς διαθήκη δὲν στέργεται. Οἱ δὲ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι κληρονομοῦσι καὶ ἀπὸ τὴν ἀτελῆ διαθήκην, ὄχι διὰ τὴν διαθήκην ἀλλὰ διὰ τὸ φυσικὸν πρὸς αὐτοὺς δικαίωμα. Ὅταν λοιπὸν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομοῦντες φυλάξωσι τὰ εἰς τὴν ἀτελῆ διαθήκην, τότε ἀναγκάζον-

ταναγκάζονται· ἐπειδὴ γὰρ εἰς τ' ἄλλα τὴν διαθήκην οὐκ ἀθετοῦσιν, οὐ δύνανται οὐδὲ τοῖς ληγάτοις αὐτὴν ἀθετεῖν. (B. XXXV. 2. 16).

28. Ἐὰν ληγατευθῇ ἐμοὶ καὶ κυοφορουμένῳ, μὴ τικτομένου τοῦ κυοφορουμένου τὸ πᾶν λαμβάνω, εἰ καὶ εἶπεν ὁ διαθέμενος ἀναλογοῦντα μέρη ἡμᾶς λαμβάνειν. (B. XLIV. 1. 16).

29. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα πολλάκις μοι ἐν τῇ διαθήκῃ ληγατευθῇ, ἅπαξ μόνον ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ἀποτίμησιν λαμβάνω. Εἰ δὲ ἐν διαφόροις διαθήκαις, ἀπὸ μὲν τῆς μιᾶς τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ δὲ τῆς ἄλλης τὸ τίμημα λαμβάνω. (B. XLIV. 1. 33.)

30. Ἐὰν κατὰ μέρος ὁ ληγατευθεὶς οἶκος ἀνανεωθῇ, ὡς μηδὲν ὑπεῖναι τῆς προτέρας ὕλης, ἐρώτηται τὸ ληγάτον· εἰ δὲ καταγάγῃ αὐτὸν ὁ διαθέμενος καὶ ἄλλον ἀντ' ἄλλου κτίσει, ἔσθεσται, εἰ μὴ ἕτερον ἀνενέωσεν. (B. XLIV. 1. 63.)

31. Ὅτε διὰ τῆς ἐκ διαθήκης ἀγωγῆς τὸ ληγάτον ἀπαιτεῖται, οἱ μετὰ προκάταρξιν καρποὶ καὶ τοκετοὶ καὶ τὰ προσπορισθέντα τῷ ληγατευθέντι δούλῳ ἀποκαθίστανται τῷ ληγαταρίῳ.

32. Ἐὰν κτήματα ὑποκείμενα ληγατευθῶσιν, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται ἀναῤῥύσασθαι· εἰ δὲ ἐπράθησαν ἤδη παρὰ τοῦ δανειστοῦ, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται δοῦναι τῷ ληγαταρίῳ τὴν διατίμησιν αὐτῶν. (B. XLIV. 1. 127).

33. Ἐὰν γράψῃς πρός με ἐπιστολήν, ἐφ' ᾧ μετὰ θάνατόν σου ἀνοιγῆναι, ἔχουσαν οὕτως· εἰδέναι σε βούλομαι, ὅτι ἐδωρησάμην σοι ρ'. νομ., ἐρώτηται τὸ ληγάτον· εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸν κληρονόμον, ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ διελέχθης.

34. Ἐὰν ληγατάριος κρύψῃ τὴν διαθήκην καὶ μετὰ ταῦτα φανῇ, τὸ ληγάτον ἐκείνου μὲν ἀφαιρείσθω, μενέτω δὲ παρὰ τῷ κληρονόμῳ, ὡς μὴ γεγραμμένον. (B. XLIV. 4. 50.)

35. Οἴνου ληγατευομένου καὶ τὰ ἀγγεῖα αὐτοῦ περιέχονται· οἷον κέραμοι καὶ κάδοι, οὐ μὴν οἱ κεχωσμένοι πίθοι οὔτε οἱ ἀσκοί· καὶ ἁπλῶς ἐκεῖνα τὰ ἀγγεῖα τῷ ληγάτῳ τοῦ οἴνου περιέχονται ν' ἀποδίδωσι καὶ τὰ κληροδοτήματα· διότι μὴ ἀθετοῦντες εἰς τἄλλα τὴν διαθήκην, δὲν δύνανται οὐδὲ εἰς τὰ κληροδοτήματα νὰ τὴν ἀθετήσωσι.

28. Ἐὰν κληροδοτηθῇ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς κυοφορούμενον, τούτου μὴ γεννηθέντος λαμβάνω τὸ ὅλον, ἂν καὶ ὁ διαθέτης εἶπε νὰ λάβωμεν ἀνάλογα μερίδια.

29. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μοὶ κληροδοτηθῇ εἰς τὴν διαθήκην πολλάκις, ἅπαξ μόνον λαμβάνω ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ἀξίαν· εἰ δὲ εἰς διαφόρους διαθήκας, ἀπὸ μὲν τὴν μίαν λαμβάνω τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ δὲ τὴν ἄλλην τὸ τίμημα.

30. Ἐὰν ἡ κληροδοτηθεῖσα οἰκία ἀνανεωθῇ κατὰ μέρος, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ τίποτε ἀπὸ τὴν προτέραν ὕλην, τὸ κληροδότημα ἰσχύει· εἰ δὲ ὁ διαθέτης τὴν καταβαρίσῃ καὶ κτίσῃ ἄλλην ἀντ' ἄλλης, σβύνεται, ἐκτὸς ἐὰν ἀνενέωσεν ἄλλην.

31. Ὅταν ἀπαιτῆται τὸ κληροδότημα μὲ τὴν ἐκ διαθήκης ἀγωγήν, οἱ μετὰ τὴν προκάταρξιν καρποὶ καὶ αἱ γοναὶ καὶ τὰ προσπορισθέντα εἰς τὸν κληροδοτηθέντα δοῦλον ἀποκαταστάινονται εἰς τὸν κληροδόχον.

32. Ἐὰν κληροδοτηθῶσιν ἐνυπόθηκα κτήματα, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ τὰ ἐλευθερώσῃ· εἰ δὲ ἐπωλήθησαν ἤδη ἀπὸ τὸν δανειστήν, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

33. Ἐὰν γράψῃς πρός με ἐπιστολὴν διὰ νὰ ἀνοιχθῇ μετὰ θάνατόν σου, ἔχουσαν οὕτως· θέλω νὰ εἰξεύρῃς ὅτι σοὶ ἐδώρησα ἑκατὸν νομίσματα, τὸ κληροδότημα ἰσχύει· εἰ καὶ δὲν ἀπετάνθη πρὸς τὸν κληρονόμον, ἀλλὰ πρὸς ἐμέ.

34. Ἐὰν ὁ κληροδόχος κρύψῃ τὴν διαθήκην καὶ μετὰ ταῦτα φανερωθῇ, τὸ μὲν κληροδότημα αὐτοῦ ἀφαιρεῖται, μένει δὲ εἰς τὸν κληρονόμον ὡς ἄγραφον.

35. Ὅταν κληροδοτῆται οἶνος περιέχονται καὶ τὰ ἀγγεῖα· καθὼς στάμναι καὶ κάδοι, ὄχι ὅμως τὰ παραχωμένα πιθάρια οὔτε

ται, ὅσα διὰ τὴν παροῦσαν χρῆσιν αὐτὸν ἔχουσιν. (Β. XLIV. 9. 3.)

36. Οἴνου ληγατευομένου, εἰ μὲν κατ' ἐπιλογήν, καὶ ὅζος εἰ βούλεται, λαμβάνει ὁ ληγατάριος· εἰ δὲ μὴ κατ' ἐπιλογήν, εἰ μὴ πάρεστιν οἶνος, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἀγοράσαι καὶ δοῦναι οἶνον οὐ μὴν ὅζος, ὅπερ εἶχεν ὁ ληγατεύσας ἐν ἀριθμῷ οἴνου.

37. Ἐάν τις ἔχῃ ἀμπελῶνα καὶ ληγατεύσῃ τινὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ γενησόμενον οἶνον τοσόνδε, προσθεὶς ῥητῶς καὶ τοῦ οἴνου ποσόν, ἔπειτα δὲ ὁ ἀμπελὼν οὐ ποιήσῃ τόσον οἶνον, ὅσον ὁ διαθέμενος εἶποι, ἀλλ' ὀλιγώτερον, ὁ ληγατάριος οὐκ ἔχει ἄδειαν ἐξ ὁλοκλήρου ζητεῖν τὴν ληγατευθεῖσαν αὐτῷ τοῦ οἴνου ποσότητα, ἀλλ' ἀναγκάζεται ἀρκεσθῆναι εἰς ὅσον ὁ ἀμπελὼν, ἐξ οὗ ἐτάχθη τὸν οἶνον λαβεῖν, κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐκαρποφόρησεν.

38. Ἐὰν ληγατεύσω σοι ἀγρὸν μετὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ πωλήσω τὸν ἀγρὸν, οὐ δύνασαι διεκδικεῖν τὸν ἐξοπλισμόν· εἰ δὲ οὕτω ληγατεύσω ἀγρὸν καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν, ἢ ἀγρὸν παρεσκευασμένον, δύνασαι τοῦ ἀγροῦ ἐκποιουμένου ἀπαιτεῖν ταῦτα.

39. Τῷ ἐξοπλισμῷ τοῦ ἀγροῦ περιέχονται, ὅσα ἐπὶ τῷ γενέσθαι καὶ συλλεχθῆναι καὶ φυλαχθῆναι τοὺς καρποὺς παρεσκεύασται, οἷον γεωργοὶ βόες, τὰ διὰ τὸ κοπρίζειν θρέμματα καὶ τὰ πρὸς γεωργίαν ἐργαλεῖα καὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν, ἔτι δὲ καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν αὐτῶν. (Β. XLIV. 10. 8.)

40. Εἶχέ τις ἀγροὺς δύο καὶ βόας δύο ἐν τῷ ἑνὶ μὲν ἀγρῷ μένοντας, ἐν τῷ λοιπῷ δὲ ἐργαζομένους· τελευταῖον ὁ κύριος τῶν ἀγρῶν ἀφῆκε ληγάτα τοὺς τοιούτους ἀγροὺς τινὶ μὲν τὸν ἕνα, ἄλλῳ δὲ τὸν ἕτερον, τοὺς δὲ βόας οὐκ ἀφῆκέ τινι· λαμβάνει καὶ τούτους ὁ καὶ τὸν ἀγρὸν λαβὼν ἐν ᾧ εἰργάζοντο, ἐπεὶ καὶ εἰς τοῦτον, ἀλλ' οὐκ εἰς ἐκεῖνον συμβάλλονται· οὐ γὰρ ἔπονται κατὰ νόμον τῷ ἀγρῷ, ἐν ᾧ ἔμενον, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ ἐν ᾧ εἰργάζοντο.

41. Εἶχέ τις ἀγρὸν καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ἔχοντος τὸν ἀ-

οἱ ἀσκοί· καὶ ἁπλῶς ἐκεῖνα τὰ ἀγγεῖα περιέχονται εἰς τὸ κληροδότημα τοῦ οἴνου, ὅσα ἔχουσιν αὐτὸν διὰ τὴν παροῦσαν χρῆσιν.

36. Ὅταν κληροδοτῆται οἶνος, εἰ μὲν κατ' ἐπιλογὴν, καὶ ὅζος ἐὰν θέλῃ, λαμβάνει ὁ κληροδόχος· εἰ δὲ χωρὶς ἐπιλογὴν, μὴ ὑπάρχοντος οἴνου, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος νὰ ἀγοράσῃ καὶ νὰ δώσῃ οἶνον καὶ ὄχι ὅζος, τὸ ὁποῖον ὁ κληροδότης ἐνόμιζεν οἶνον.

37. Ἐάν τις ἔχῃ ἀμπελῶνα καὶ κληροδοτήσῃ πρός τινα τὸν ἐξ αὐτοῦ γενόμενον οἶνον τόσον, προσθέσας ῥητῶς καὶ τὸ ποσὸν τοῦ οἴνου, ἔπειτα δὲ ὁ ἀμπελὼν δὲν δώσῃ ὅσον οἶνον εἴπῃ ὁ διαθέτης, ἀλλ' ὀλιγώτερον, ὁ κληροδόχος δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ζητῇ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν κληροδοτηθεῖσαν εἰς αὐτὸν ποσότητα τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ ἀρκεσθῇ εἰς ὅσον ὁ ἀμπελὼν ἐκαρποφόρησε κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὡρίσθη νὰ λάβῃ τὸν οἶνον.

38. Ἐὰν σοὶ κληροδοτήσω ἀγρὸν μὲ τὸν ἐξοπλισμὸν καὶ πωλήσω τὸν ἀγρὸν, δὲν δύνασαι νὰ διεκδικῇς τὸν ἐξοπλισμόν· εἰ δὲ κληροδοτήσω οὕτως ἀγρὸν καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν, ἢ ἀγρὸν παρεσκευασμένον, δύνασαι, ἐὰν ἐκποιηθῇ ὁ ἀγρὸς, ν' ἀπαιτῇς τὸν ἐξοπλισμόν.

39. Εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ ἀγροῦ περιέχονται, ὅσα παρεσκευάσθησαν διὰ νὰ γίνωσι καὶ συναχθῶσι καὶ φυλαχθῶσιν οἱ καρποί, καθὼς γεωργικοὶ βόες, τὰ πρὸς κοπρισμὸν ζῶα καὶ τὰ πρὸς γεωργίαν ἐργαλεῖα καὶ σύναξιν τῶν καρπῶν, προσέτι δὲ καὶ τὰ πρὸς φύλαξιν αὐτῶν.

40. Εἶχέ τις δύο ἀγροὺς καὶ δύο βόας τὰ ὁποῖα ἔμενον εἰς τὸ ἓν χωράφι, εἰς δὲ τὸ ἄλλο εἰργάζοντο· τελευταῖον ὁ κύριος τῶν ἀγρῶν ἀφῆκε κληροδοτήματα τοὺς τοιούτους ἀγροὺς εἴς τινα μὲν τὸν ἕνα, εἰς ἄλλον δὲ τὸν δεύτερον, τοὺς δὲ βόας δὲν ἀφῆκεν εἰς κανένα· λαμβάνει καὶ τούτους ὁ καὶ τὸν ἀγρὸν λαβὼν εἰς τὸν ὁποῖον εἰργάζοντο, ὡς εἰς τοῦτον συμβάλλοντας καὶ ὄχι εἰς ἐκεῖνον· διότι κατὰ νόμον δὲν παρακολουθοῦσι τὸν ἀγρὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἔμενον ἀλλὰ τὸν ἄλλον εἰς τὸν ὁποῖον εἰργάζοντο.

41. Εἶχέ τις ἀγρὸν καὶ ἀπὸ αὐτὸν ταῦτον τὸν κύριον τοῦ ἀ-

γρὸν ἠξιώθη ἄλλος ὡς ληγατάριος λαβεῖν τὸν ἀγρὸν ὅλον, πλὴν οὕτως, εἰ δώσει διὰ τὴν τοῦ ἀγροῦ κτῆσιν ἑ. νομ. Ὁ δὲ μὴ δυνάμενος τὰ ἑ. ἀποδοῦναι νομ. ζητεῖ δοῦναι τὰ ἑ. καὶ λαβεῖν τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγροῦ· ὁ νόμος ὁρίζει μὴ εἰσακούεσθαι τούτου τὴν ζήτησιν, ἀλλὰ καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ ἀγροῦ στερεῖσθαι αὐτόν.

42. Τοῦ ληγατευθέντος ἢ προθέντος οἶκου ἐστὶν ἅτινα ἢ ὡς μέρος αὐτοῦ ἐστιν ἢ δι' αὐτὸν γέγονεν, ὡς τὸ τοῦ φρέατος σκέπασμα καὶ αἱ δεξαμεναὶ καὶ οἱ λουτῆρες καὶ οἱ ἠνωμένοι τοῖς ἀναβρυτοῖς σωλῆνες, εἰ καὶ πόρρω τῆς οἰκίας ἐκτείνονται καὶ οἱ κάναλοι· οἱ δὲ ἐν ταῖς πισκίναις ἰχθύες οὐκ εἰσὶ τοῦ οἴκου, οὐδὲ τοῦ ἀγροῦ, ὥσπερ οὐδὲ τὰ λοιπὰ ζῶα, ὅτι οὐκ εἰσὶ τῆς οἰκοσκευῆς, οὐδὲ λογίζονται πρὸς τὴν τοῦ οἴκου σύστασιν συμβαλλόμενα, ὅσα πρὸς τέρψιν, ἀλλ' οὐ πρὸς χρῆσίν εἰσιν. (Β. XIX. 8. 13.)

43. Ἐὰν Πέτρῳ καὶ Μαρίᾳ ληγατεύσω ρ'. νομ., εἰ συναρθῶσιν ἀλλήλοις πρὸς γάμον, καὶ συμβῇ τὸν ἕνα πρὸ τῆς ἀνοίξεως τῆς διαθήκης ἀποθανεῖν, ἀτονεῖ τῶν δύο τὸ ληγάτον, εἰ δὲ περίεισι καὶ ὁ μὲν εἷς παραιτεῖται συναρθῆναι, ὁ δὲ ἄλλος ἕτοιμός ἐστι, μόνου τοῦ παραιτουμένου τὸ μέρος ἀσθενεῖ.

44. Ἐὰν μετὰ ψῆφον καὶ τὴν τετράμηνον ὑπέρθεσιν ποιήσῃ ὁ κληρονόμος περὶ τὴν καταβολὴν τοῦ ληγάτου, τὰ μέχρι ψήφου κέρδη δίδωσι τῷ ληγαταρίῳ. (Β. XXIII. 3. 3.)

45. Ὁ ὑπερθέμενος τὸ εὐσεβὲς καταλιπεῖν ληγάτον ἐξ μῆνας ἀπὸ τῆς ἐμφανείας τῆς διαθήκης καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἰδιοχείρου ἐκείνου, ὅστις ἠσφαλίσατο δοῦναί τι εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, καὶ καρπὸν καὶ τόκους ἀπαιτεῖται.

46. Ἐντὸς ἐνιαυτοῦ εἰ μὴ δοθῇ τὸ καταλειφθὲν εὐαγεῖ οἴκῳ, διπλοῦν ἀπαιτεῖται.

γροῦ ἠξιώθη ἄλλος ὡς κληροδόχος νὰ λάβῃ τὸν ἀγρὸν ὅλον, πλὴν ὑπὸ ὅρον, ἐὰν δώσῃ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἀγροῦ δέκα νομίσματα. Οὗτος δὲ μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃ τὰ δέκα νομίσματα ζητεῖ νὰ δώσῃ τὰ πέντε καὶ νὰ λάβῃ τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγροῦ· ὁ νόμος ὁρίζει νὰ μὴ εἰσακούηται ἡ αἴτησις του, ἀλλὰ νὰ στερῆται καθ' ὁλοκληρίαν τὸν ἀγρόν.

42. Τῆς κληροδοτηθείσης ἢ πωληθείσης οἰκίας εἶναι ὅσα ἢ ὡς μέρος αὐτῆς ἢ δι' αὐτὴν ἔγεινον, καθὼς τὸ σκέπασμα τοῦ φρέατος καὶ αἱ δεξαμεναὶ καὶ οἱ λουτῆρες καὶ οἱ ἡνωμένοι μὲ τὰ ἀναβρυστικὰ σωλῆνες, ἂν καὶ ἐκτείνωνται μακρὰν τῆς οἰκίας καὶ τὰ ὑδραγωγεῖα· οἱ δὲ εἰς τὰ ἰχθυοτροφεῖα ἰχθύες δὲν εἶναι τῆς οἰκίας οὐδὲ τοῦ ἀγροῦ, καθὼς οὐδὲ τὰ λοιπὰ ζῶα, ὡς μὴ ἀνήκοντα εἰς τὴν οἰκοσκευὴν, οὐδὲ λογίζονται ὅτι συμβάλλουσιν εἰς τὴν σύστασιν τῆς οἰκίας, ὅσα εἶναι πρὸς τέρψιν, καὶ ὄχι πρὸς χρῆσιν.

43. Ἐὰν κληροδοτήσω εἰς τὸν Πέτρον καὶ τὴν Μαρίαν ἑκατὸν νομίσματα ἂν συναρθῶσι μετ' ἀλλήλων εἰς γάμον, καὶ συμβῇ ὁ εἷς πρὸ τῆς ἀνοίξεως τῆς διαθήκης ν' ἀποθάνῃ, ἀτονεῖ τῶν δύο τὸ κληροδότημα, ἂν δὲ ζῶσι καὶ ὁ μὲν εἷς παραιτεῖται νὰ συναρθῇ, ὁ δὲ ἄλλος εἶναι ἑτοιμος, μόνον τοῦ παραιτουμένου τὸ μερίδιον ἀσθενεῖ.

44. Ἐὰν μετὰ τὴν ἀπόφασιν ὁ κληρονόμος καθυστερήσῃ τέσσαρας μῆνας περὶ τὴν καταβολὴν τοῦ κληροδοτήματος, τὰ μέχρι τῆς ἀποφάσεως κέρδη δίδει εἰς τὸν κληροδόχον.

45. Ὁ ἀναλαβὼν νὰ καταβάλῃ τὸ εὐσεβὲς κληροδότημα ἐξ μῆνας ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῆς διαθήκης καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἰδιοχείρου ἐκείνου, ὅστις ἠσφάλισε νὰ δώσῃ τι εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, ἀπαιτεῖται καὶ καρπὸν καὶ τόκους.

46. Ἐὰν τὸ ἀφεθὲν εἰς εὐαγὲς κατάστημα δὲν δοθῇ ἐντὸς ἔτους, ἀπαιτεῖται διπλάσιον.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐπιτρόπων, Κουρατώρων καὶ Διοικητῶν.

1. Ἐπίτροπός ἐστι δίκαιόν τι καὶ ἐξουσία κατὰ ἐλευθέρας κεφαλῆς διδομένη καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπινοουμένη ἢ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς ἢ διὰ τὸ τῆς εὐπραγίας ἄηθες ἐπιτετραμμένη. (B. XXXVII. 1. 1.)

2. Ὁ ἐξ ἀναζητήσεως ἀρχόντων δοθεὶς ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ εἴωθε ταῦτα ἐπιζητεῖσθαι, εἰ εὔπορός ἐστιν, εἰ σώφρων τὸν βίον, εἰ ἔχει ἐνέχυρα βίου, τουτέστι παῖδας· ὁ γὰρ παῖδας ἔχων οἶδεν, ὅπως δεῖ προσφέρεσθαι τοῖς ὀρφανοῖς, ὅτι εἰς τάξιν δίδοται πατρὸς, καὶ εἰ στοργὴν ἔχει πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην.

3. Ὁ ἐπίτροπος ἢ παρὰ τοῦ δικαστοῦ δίδοται καὶ δίδοται τότε, ὅταν τελευτήσωσιν οἱ γονεῖς καὶ ἀφήσωσιν ἀνηλίκους παῖδας καὶ ἐπιτρόπους τούτοις οὐκ ἐπιστήσωσι, καὶ λέγεται ὁ παρὰ τοῦ δικαστοῦ διδόμενος, ὡς ἐδηλώθη, ἐπίτροπος *Λεγίτιμος*, ὅπερ ἐστὶ παρὰ τοῦ νόμου δοθεὶς ἦγουν τῶν κατὰ νόμους δικαζόντων κριτῶν· (λέγες γὰρ οἱ Ρωμαῖοι τοὺς νόμους κατονομάζουσιν. Ἦγουν παρὰ τοῦ δικαστοῦ δίδοται ὁ ἐπίτροπος ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός· ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ εἰς τοὺς γνησίους υἱοὺς ὡς κυρίως ἐξουσιαστὴς ὑπάρχων αὐτῶν δύναται καὶ κληρονόμους καὶ ἀποκληρονόμους γράφων τοὺς παῖδας ἐπιτρόπους τούτων ποιεῖν· ἡ δὲ μήτηρ ὅτε μὲν κληρονομίαν ἀφίησι τοῖς υἱοῖς, τότε μόνον ἄδειαν ἔχει ἀφιέναι τούτοις καὶ ἐπιτρόπους, ἀλλ' οὐδὲ τότε ἁπλῶς, εἰ μὴ ὁ δικαστὴς ἐξετάσῃ τοῦτο καὶ στέρξῃ.

4. Καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς καλῶς καταλιμπάνει ἡ μήτηρ ἐπίτροπον τῷ κοινῷ τέκνῳ.

5. Κωφὸς καὶ ἄλαλος οὐκ ἐπιτροπεύει. (B. XXXVII. 1. 1)

6. Προσώπῳ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ οὐ πράγματι δίδοται.

7. Ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ εἰς κληρονόμους οὐ παραπέμπεται. (*)

(*) Τὸ κεφάλαιον τοῦτο οὕτως ἡρμήνευσαν ὁ Βέστης. Ἡ ἐπιτροπὴ ἡ ἔχουσα ὀρφανοὺς καὶ ἐγκαταστάτους κληρονόμους δὲν παραπέμπεται μετὰ θάνατον τοῦ ἐπιτρόπου εἰς κληρονόμους, ἀλλ' ἢ εἰς συνεπιτρόπους αὐτοῦ,

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐπιτρόπων, κηδεμόνων καὶ διοικητῶν.

1. Ἐπίτροπος εἶναι δικαίωμα καὶ ἐξουσία διδομένη εἰς ἐλευθέραν κεφαλὴν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπινοουμένη ἢ διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἡλικίας ἢ ἐπιβαλλομένη διὰ τὴν ἀπειρίαν τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων.

2. Ὁ ἐξ ἀναζητήσεως τῶν δικαστῶν δοθεὶς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν εἴθισται νὰ ἐρευνᾶται, ἐὰν ἦναι εὔπορος, ἐὰν ἦναι σώφρων τὸν βίον, ἐὰν ἔχῃ ἐνέχυρα ζωῆς, τουτέστι τέκνα· διότι ὁ ἔχων τέκνα εἰξεύρει, πῶς πρέπει νὰ προσφέρηται εἰς τὰ ὀρφανὰ, ὡς διδόμενος εἰς τόπον πατρὸς, καὶ ἐὰν ἔχῃ στοργὴν πρὸς τὴν πατρίδα του.

3. Ὁ ἐπίτροπος ἢ παρὰ τοῦ δικαστοῦ δίδεται τότε, ὅταν ἀποθάνωσιν οἱ γονεῖς καὶ ἀφήσωσιν ἀνήλικα τέκνα καὶ δὲν διορίσωσιν ἐπιτρόπους αὐτῶν, καὶ λέγεται ὁ ἀπὸ τὸν δικαστὴν διδόμενος, ὡς ἐδηλώθη, νόμιμος ἐπίτροπος, τουτέστι παρὰ τοῦ νόμου δοθεὶς ἤτοι τῶν κατὰ τοὺς νόμους δικαζόντων δικαστῶν. Ὁ ἐπίτροπος λοιπὸν δίδεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός· ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ ὡς κυρίως ἐξουσιαστὴς τῶν γνησίων τέκνων ὑπάρχων δύναται καὶ κληρονόμους καὶ ἀποκλήρους γράφων τὰ τέκνα νὰ καθιστᾷ ἐπιτρόπους αὐτῶν· ἡ δὲ μήτηρ ὅταν ἀφίνῃ κληρονομίαν εἰς τὰ τέκνα, τότε μόνον ἔχει ἄδειαν νὰ ἀφίνῃ καὶ ἐπιτρόπους αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ τότε ἁπλῶς, ἐὰν ὁ δικαστὴς δὲν ἐξετάσῃ καὶ ἐγκρίνῃ τοῦτο.

4. Καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς καλῶς ἡ μήτηρ ἀφίνει ἐπίτροπον εἰς τὸ κοινὸν τέκνον.

5. Κωφὸς καὶ ἄλαλος δὲν ἐπιτροπεύει.

6. Ἡ ἐπιτροπὴ δίδεται εἰς πρόσωπον καὶ ὄχι εἰς πρᾶγμα.

7. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲν παραπέμπεται εἰς τοὺς κληρονόμους.

ἐὰν ὑπάρχωσιν, ἢ ἀπὸ τὸν ταμίαν δίδεται κηδεμὼν εἰς τοὺς ὀρφανούς. Ἡ δὲ ἐπιτροπὴ ἡ ἔχουσα μόνον τῶν ψυχικῶν διαμοίρασιν καὶ ἐλευθερίαν καὶ κληροδοσίας, αὕτη καὶ εἰς κληρονόμους παραπέμπεται, διὰ νὰ ἐκπληρώσωσιν οὗτοι τὰ δέοντα.

8. Δήλῳ πράγματι ἡ αἰτία ἐπίτροπος ἐν διαθήκῃ οὐ δίδοται, οὔτε ὑπεξῃρημένων πραγμάτων· ἀλλ' εἰ καὶ οὕτω δοθῇ, πᾶσα ἡ δόσις ἀκυροῦται· προσώπῳ γὰρ καὶ οὐ πράγματι ἡ αἰτία δίδοται ὁ ἐπίτροπος (*). (Β. XXXII. 2. 11—13.)

9. Ἐπιτροπεύονται κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον ἐλεύθεροι οἱ δεννδεύειν ἤτοι ἐκδικεῖν ἑαυτοὺς διὰ τὴν ἡλικίαν μὴ δυνάμενοι.

10. Ἐὰν ἔχῃ δίκην πρὸς τὸν ἐπίτροπον ὁ ὀρφανὸς, ἀναγκάζεται αἰτεῖν ἑαυτῷ κουράτωρα. (Β. XXXVII. 1. 3.)

11. Καὶ τῷ ἀλάλῳ δίδοται ἐπίτροπος.

12. Τῷ υἱῷ τοῦ αἰχμαλώτου ἐπίτροπος οὐ δίδοται, ἀλλὰ τῇ οὐσίᾳ κουράτωρ· ὑποστρέφοντος γὰρ τοῦ πατρὸς, γίνεται αὐτοῦ ὑπεξούσιος, ὡς εἰ μηδέποτε ἠχμαλωτίσθη.

13. Καὶ τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον νοσοῦντα ἢ γέροντα δίδοται κουράτωρ ἢ ἐξ αἰτήσεως δηλαδὴ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀνήβου, ὅστις κουράτωρ διοικητὴς πραγμάτων ἐστὶ μᾶλλον· καὶ ὁ λεγόμενος βοηθὸς κινδύνῳ τῶν ἐπιτρόπων διὰ τοῦ ἄρχοντος προχειρίζεται. (Β. XXXVII. 1. 10.)

14. Ἰστέον ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἀνήβοις μόνον δίδοται, οὐδαμῶς δὲ καὶ ἐφήβοις· ὁ δὲ κουράτωρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν ἐφήβοις, ἔστι δέ ποτε καὶ ἀνήβοις.

15. Δίδοται κουράτωρ καὶ καθολικῶς χωρίς τινος προσδιορισμοῦ καὶ ἰδικῶς ἐπί τινι ὑποθέσει· ὡς ὅταν ἀνήλιξ ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος κουράτωρα λάβῃ τινὰ ἐπὶ τῷ ἀντιλαβέσθαι καὶ βοη-

(*) Τὸ κεφάλαιον τοῦτο οὕτως ἡρμήνευσεν ὁ Μάγιστρος. Πάντες οἱ περὶ ἐπιτρόπων νόμοι, περὶ τῶν διδομένων εἰς ἀνήβους ἐπιτρόπων λέγουσιν· καὶ δὲν ὑπάρχει οὐδὲ εἷς καὶ μόνον νόμος μὴ διαλαμβάνων καὶ περὶ ἀνήβου· καὶ ὅταν ἦναι καὶ ὑπάκηται ἄνηβος, δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἐπ' αὐτὸν ἐπίτροπος εἰς αἰτίαν· καθὼς ἔστω ὁ δεῖνα ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ μου, διὰ νὰ τὸν διδάξῃ μόνον γράμματα· οὐδὲ διὰ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν δίκην ἢ τὸ δίκαιον πρᾶγμα· καθὼς ἔστω ὁ δεῖνα ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ μου εἰς κινητὰ ἢ ἀκίνητα πράγματα· διότι ταῦτα γινόμενα δὲν ἰσχύουσιν, ὅταν ὑπάκηται

8. Εἰς πρόδηλον πρᾶγμα ἡ αἰτίαν ἐπίτροπος διὰ διαθήκης δὲν δίδεται οὔτε ἐὰν ἐξαιρῶνται τὰ πράγματα· ἀλλὰ καὶ ἐὰν δοθῇ οὕτω, πᾶσα ἡ δόσις ἀκυροῦται· διότι ὁ ἐπίτροπος εἰς πρόσωπον καὶ ὄχι εἰς πρᾶγμα ἡ αἰτίαν δίδεται.

9. Ἐπιτροπεύονται κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον ἐλεύθεροι ὅσοι δὲν δύνανται διὰ τὴν ἡλικίαν νὰ ὑπερασπίζωνται ἑαυτούς.

10. Ἐὰν ὁ ὀρφανὸς ἔχῃ δίκην πρὸς τὸν ἐπίτροπον ἀναγκάζεται νὰ αἰτῇ ὑπὲρ ἑαυτοῦ κηδεμόνα.

11. Ἐπίτροπος δίδεται καὶ εἰς τὸν ἄλαλον.

12. Ἐπίτροπος δὲν δίδεται εἰς τὸν υἱὸν τοῦ αἰχμαλώτου, ἀλλὰ κηδεμὼν διὰ τὴν περιουσίαν· διότι ὑποστρέφοντος τοῦ πατρὸς, γίνεται ὑπεξούσιος αὐτοῦ, ὡς εἰ μηδέποτε ἠχμαλωτίσθη.

13. Καὶ εἰς τὸν ἔχοντα ἐπίτροπον ἀσθενῆ ἢ γέροντα δίδεται κηδεμὼν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀνήβου, ὅστις κηδεμὼν εἶναι μᾶλλον διοικητὴς πραγμάτων· καὶ ὁ λεγόμενος βοηθὸς εἰς κίνδυνον τῶν ἐπιτρόπων διὰ τοῦ δικαστοῦ προχειρίζεται.

14. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ὁ ἐπίτροπος δίδεται μόνον εἰς ἀνήβους, ποσῶς δὲ καὶ εἰς ἐφήβους· ὁ δὲ κηδεμὼν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν εἰς ἐφήβους, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ἀνήβους.

15. Δίδεται κηδεμὼν καὶ γενικῶς χωρίς τινα προσδιορισμὸν καὶ εἰδικῶς διά τινα ὑπόθεσιν· καθὼς ὅταν ἀνήλικος ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος λάβῃ τινὰ κηδεμόνα διὰ νὰ τὸν συνεργήσῃ καὶ βοη-

ἄνηβος· ὡς τῆς ἐπιτροπῆς διδομένης εἰς πρόσωπον καὶ ὄχι εἰς πρᾶγμα. Εἰς τὸν ἄνηβον παρ. χ. δίδεται ἐπίτροπος, διὰ νὰ διοικῇ καλῶς ὅλα τὰ πράγματα τούτου, εἰς δὲ τὰ πράγματα δὲν δίδεται ἐπιτροπὴ, ὥστε νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν ταύτην μὲν νὰ διοικῇ, περὶ δὲ τοῦ ἀνήβου αὐτοῦ νὰ μὴ φροντίζῃ. Ὅπου δὲ ἄνηβος εἰς τὴν διαθήκην δὲν ὑπάρχει, οἱ διδόμενοι ἐπίτροποι εἴτε μερικοὶ εἶναι εἴτε γενικοὶ, διοικοῦσι, καθὼς προσταχθῶσι· διότι πρόσωπον εἰς τοῦτο δὲν ὑπόκειται, διὰ νὰ ἰσχύῃ ὁ νόμος, ὁ λέγων· εἰς πρόσωπον καὶ ὄχι εἰς πρᾶγμα δίδεται ἡ ἐπιτροπή.

θῆσαι αὐτῷ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὥσπερ ἀντ' αὐτοῦ κριθῆναι μετὰ τοῦ ἀντιδίκου.

16. Ὁ ἔπαρχος καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ πρὸς καιρὸν ἐπιτραπεὶς ἐπαρχίας διοίκησιν, ἕως τοῦ ἄρχοντος ἀποθανόντος, ἐπιτρόπους δύνανται διδόναι. (Β. XXXVII. 5. 1).

17. Οἱ στρατηγοὶ πάντες ἐπιτρόπους διδόασιν, ἀλλὰ μόνον τοὺς ὄντας ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν ἢ τῶν ὑπ' αὐτὰς ἀγρῶν.

18. Ὅπου ἡ κληρονομία ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ, πλὴν γυναικός. (Β. Η. 3. 73).

19. Προτιμῶνται τῶν θηλειῶν οἱ ἄρρενες πρὸς τὰς ἐπιτροπὰς τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες, εἰ μὴ ἄρα μήτηρ ἢ μάμμη πρόκειται· αὗται γὰρ προσκαλοῦνται εἰς τὸ ἐπιτροπεύειν προτιμώμεναι παντὸς ἐπιτροπεύειν ὀφείλοντος, ἐξῃρημένων μόνων τῶν κατὰ διαθήκην ἐκθέντων. Ὁ πλησιέστερος αὐτῶν συγγενὴς ἐπιτροπεύει· εἰ δὲ πολλοὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι βαθμὸν, ὁμοῦ πάντες ἐπιτροπεύουσιν.

20. Ἄδεια ἔσται ταῖς μητράσιν ἐπιτροπεύειν τῶν παίδων, σὺν ἀκριβείᾳ δὲ καὶ αὐτὰς ποιεῖν ἀπογραφὴν, παρόντος καὶ σκέβα ᾧ ἡ ἐπὶ τούτων φροντὶς ἐπιτέτραπται.

21. Ὅτι ἡ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κληρονόμου εἴσω τριῶν μηνῶν μετὰ τὴν τελευτὴν ὀφείλει γίνεσθαι.

22. Ὅτι οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοὶ οὐ συγχωροῦνται κατά τινα τρόπον ἐπίτροποι ἢ κουράτωρες γίνεσθαι.

23. Ἡ δὲ λδ'. Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος καὶ ἐπιτροπεύειν τοὺς μοναχοὺς καὶ κληρικοὺς φησὶν, ἀπείργεσθαι δὲ οἰκονομίας καὶ προστασίας ὀρφανῶν· φησὶ γὰρ τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἢ μοναχοὺς ἐπιτρόπους ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ ἐξεταστὰς ἢ κουράτωρας οἱουδήποτε προσώπου δι' ἑαυτῶν γίνεσθαι οὐ συγχωροῦμεν· ἐπιτροπεύειν δὲ τῶν ὑπὲρ ψυχῆς ὀφειλόντων δίδοσθαι καὶ διοικεῖν προσκαλουμένους οὐ κωλύομεν· καὶ γὰρ τοῖς ἀρχιερεῦσι μᾶλλον ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων ἱλασμὸς ἀριέρωται.

θήσῃ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὡς νὰ κριθῇ ἀντ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀντιδίκου.

16. Ὁ ἔπαρχος καὶ ὁ δικαστὴς καὶ ὁ πρὸς καιρὸν ἐπιτραπεὶς διοίκησιν ἐπαρχίας, διὰ τυχὸν θάνατον τοῦ δικαστοῦ, δύνανται νὰ δίδωσιν ἐπιτρόπους.

17. Πάντες οἱ προεστῶτες δίδουσιν ἐπιτρόπους, ἀλλὰ μόνους τοὺς ὄντας ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν ἢ τῶν ὑπ' αὐτὰς τόπων.

18. Ὅπου ἡ κληρονομία ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ, ἐκτὸς γυναικός.

19. Οἱ ἀρσενικοὶ ἐνήλικοι προτιμῶνται ἀπὸ τὰς θηλείας εἰς τὰς ἐπιτροπὰς, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ μήτηρ ἢ μάμμη· διότι αὗται καλοῦνται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν προτιμώμεναι παντὸς ὀφείλοντος νὰ ἐπιτροπεύῃ, ἐξαιρέσει μόνον τῶν ἀφεθέντων διὰ διαθήκης· Ὁ πλησιέστερος αὐτῶν συγγενὴς ἐπιτροπεύει· εἰ δὲ πολλοὶ ἔχουσι τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ὅλοι ὁμοῦ ἐπιτροπεύουσιν.

20. Ἔχουσιν ἄδειαν αἱ μητέρες νὰ ἐπιτροπεύωσι τὰ τέκνα, καὶ αὐταὶ δὲ νὰ κάμωσιν ἀπογραφὴν μὲ ἀκρίβειαν, παρόντος καὶ γραφέως ἐπιτετραμμένου τὴν ἐπὶ τούτων φροντίδα.

21. Ἡ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀποθανόντος παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κληρονόμου ὀφείλει νὰ γίνεται ἐντὸς τριῶν μηνῶν μετὰ τὸν θάνατον.

22. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοὶ δὲν συγχωροῦνται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ γίνωνται ἐπίτροποι ἢ κηδεμόνες.

23. Ἡ δὲ λδ'. νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι καὶ οἱ μοναχοὶ καὶ κληρικοὶ ἐπιτροπεύουσιν, ἐμποδίζονται ὅμως ἀπὸ τὴν διοίκησιν καὶ προστασίαν τῶν ὀρφανῶν· διότι λέγει ὅτι δὲν συγχωροῦμεν οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἢ μοναχοὶ νὰ γίνωνται ἀφ' ἑαυτῶν ἐπίτροποι ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ ἐξεταστὰὶ ἢ κηδεμόνες οἱουδήποτε προσώπου· δὲν ἐμποδίζομεν ὅμως προσκαλουμένοι νὰ ἐπιτροπεύωσιν εἰς ὅσα ὀφείλουσι νὰ δίδωνται ὑπὲρ ψυχῆς καὶ νὰ διοικῶσι ταῦτα· διότι εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς μᾶλλον ἀριερώθη ἡ ἐξιλέωσις ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων.

23 α'. Ὅτι ἐκ συνηθείας ἐπὶ τετραετίαν ἔχουσιν ἀνάγκην οἱ ἐπίτροποι παρακατέχειν τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος διὰ τὰς ἴσως ἀναφυομένας ἐνοχάς. (Β. XXXVII. 5. 36.)

23 β'. Δοῦλος ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ οὐ δύναται δοθῆναι.

24. Οἱ ἀγαθοὶ τρόποι ἀξιοπιστότεροί εἰσι πρὸς ἐπιτροπὴν καὶ οὐσίας καὶ ἀξιώματος. (Β. XXXVII. 5. 20.)

25. Ἄδηλος ἐπίτροπος ἐν διαθήκῃ οὐ δίδοται.

26. Ὁ ἔνοπλον στρατείαν στρατευόμενος οὐδὲ ἐπίτροπος οὐδὲ κουράτωρ δύναται δοθῆναι. (Β. XXXVII. 5. 33.)

27. Ἐπίτροπός ἐστιν ὁ διδόμενος ἀνηβοις παισὶ καὶ διοικεῖ τὰ ἐκείνων, ἄχρις οὗ ἐπιβῶσι τῆς ἐφηβότητος· κουράτωρ δὲ ὁ διδόμενος ἀφήλιξι καὶ πένησι διοικῶν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἕως οὗ πληρώσωσι τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτόν.

28. Κωφὸς καὶ ἄλαλος ἐπίτροπος οὐ δύναται δοθῆναι.

29. Κουράτωρα πατὴρ οὐ δύναται καταλιπεῖν τοῖς ἑαυτοῦ παισίν. (Β. XVII. 2. 6.)

30. Ὁ προκουράτωρ μὴ ἔστω ἥττων τῶν ιζ'. ἐτῶν.

31. Οἱ λόγοι τοῦ κουράτωρος πρὸ τοῦ κέ. ἔτους τοῦ ἀφήλικος οὐκ ἀπαιτοῦνται, ἐφ' ὅσον ἦν κουράτωρ.

32. Ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ, εἰ μή ἐστιν κέ. ἐτῶν ὁ ἐπιτροπευθείς, οὐχ ὑιοθετεῖται αὐτόν. (Β. XXXIII 1. 13).

33. Ἡ διάταξις κελεύει πάντας τοὺς ἐπιτρόπους μείζονας εἶναι τῶν κέ. ἐτῶν. (Β. XXXVII. 4 9.)

34. Ἐὰν κουράτωρ ὁμολογήσῃ ρ'. νομ. ὑπὲρ προικὸς τῆς κουρατωρευομένης, καὶ χρέους ἀναφανέντος εὑρεθῇ μὴ ἔχουσα ταῦτα ἡ οὐσία, οὐ βοηθεῖται. (Β. XXXVII. 7. 42.)

35. Εἴ τις ὑπεύθυνον ἔχει τὸν νέον ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ, τοῦτον μηδὲ παριέναι παντελῶς εἰς τὴν αὐτοῦ κηδεμονίαν καὶ εἰ παρὰ τῶν νόμων καλοῖτο· τί γὰρ ἂν οὐ πράξειεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ κύριος αὐτοῦ τε ὢν καὶ τῶν τοῦ ἀντιδίκου πραγμάτων γινόμενος; διὰ ταῦτα γὰρ κἀκεῖνο νομοθετοῦμεν, ὥστε εἰ προφανέστατα δῆλός ἐστιν ὁ γινόμενος κηδεμὼν αὐτὸς ὑπεύθυνος ὢν τοῖς τοῦ νέου

23α. Κατὰ συνήθειαν οἱ ἐπίτροποι ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ κρατῶσι τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος διὰ τὰς ἴσως ἀναφυομένας ἐνοχάς.

23β. Δοῦλος ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν δὲν δύναται νὰ δοθῇ.

24. Οἱ καλοὶ τρόποι εἶναι ἀξιοπιστότεροι πρὸς ἐπιτροπὴν καὶ ἀπὸ περιουσίαν καὶ ἀξίωμα.

25. Ἄδηλος ἐπίτροπος εἰς διαθήκην δὲν δίδεται.

26. Ὁ ἐκστρατεύων ἐνόπλως οὐδὲ ἐπίτροπος οὐδὲ κηδεμὼν δύναται νὰ δοθῇ.

27. Ἐπίτροπος εἶναι ὁ διδόμενος εἰς ἀνήβα τέκνα καὶ διοικεῖ τὰ πράγματα αὐτῶν, ἄχρις οὗ ρθάσωσι τὴν ἐφηβότητα· κηδεμὼν δὲ ὁ διδόμενος εἰς ἀνηλίκους καὶ ἐφήβους διοικῶν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἕως οὗ συμπληρώσωσι τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος.

28. Κωφὸς καὶ ἄλαλος δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἐπίτροπος.

29. Κηδεμόνα ὁ πατὴρ δὲν δύναται ν' ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα του.

30. Ὁ νεώτερος τῶν ιζ'. ἐτῶν δὲν γίνεται φροντιστής.

31. Ἡ λογοδοσία τοῦ κηδεμόνος, ἐφ' ὅσον ἦτο κηδεμὼν, δὲν ἀπαιτεῖται πρὸ τοῦ κέ. ἔτους τοῦ ἀνηλίκου.

32. Ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν, ἐὰν ὁ ἐπιτροπευθεὶς δὲν εἶναι κέ. ἐτῶν, δὲν υἱοθετεῖ αὐτόν.

33. Ἡ διάταξις προστάζει ὅτι πάντες οἱ ἐπίτροποι νὰ ἦναι μεγαλείτεροι τῶν κέ. ἐτῶν.

34. Ἐὰν κηδεμὼν ὑποσχεθῇ ρ'. νομίσματα εἰς προῖκα τῆς κηδεμονευομένης, καὶ χρέους ἀναφανέντος εὑρεθῇ ὅτι ἡ περιουσία δὲν ἔχει ταῦτα, δὲν βοηθεῖται.

35. Ἐάν τις ἔχῃ ὑπεύθυνον τὸν ἀνήλικον ἢ τὰ πράγματά του, οὗτος δὲν ἀναλαμβάνει ποσῶς τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀνηλίκου καὶ ἐὰν καλῆται ἀπὸ τοὺς νόμους· διότι τί δὲν θὰ πράξῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ ἔχων εἰς τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὸν ἀντίδικον καὶ τὰ πράγματά του; διὰ ταῦτα καὶ ταῦτο νομοθετοῦμεν, ὥστε ἐὰν προδήλως φαίνεται ὅτι ὁ γενόμενος κηδεμὼν εἶναι ὑπεύθυνος εἰς τὰ δι-

δικαίοις, οὐδὲ ἐκεῖνος κηδεμὼν ἔσται, μήποτε ἡ γραμματεῖον κλέψειεν ἢ ἄλλας ἀποδείξεις οὔσας ἀφανίσειε τῷ νέῳ καὶ ἡ κηδεμονία γένοιτο τούτῳ τῶν οἰκείων τούτῳ πραγμάτων ὄλεθρος.

36. Ὁ ἐπίτροπος οὐ δύναται ὀρφανικὸν πρᾶγμα ἀγοράσαι· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων κουράτωρος καὶ προκουράτωρος.

37. Ὁ ἐκ διαθήκης ἐαθεὶς ἐπίτροπος ἐξκουσατεύων ἑαυτὸν ἐκπίπτει τῶν ληγατευθέντων τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἐὰν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ οὐ σχέσιν τοῦ υἱοῦ κατελείφθησαν. (B. XXXVII. 2. 26.)

38. Θεσπίζομεν μηδεμίαν ἀνάγκην ἐκ νόμου καθεστάναι τοῖς κηδεμόσι, τὰ τῶν νέων χρήματα δανείζειν, ἀλλ' ἀσφαλῶς ἀποτίθεσθαι καὶ φυλάττειν αὐτοῖς κάλλιον ὂν τὴν ἐπὶ τοῖς ἀρχαίοις αὐτοῖς ἀσφάλειαν μένειν ἢ τῇ τῶν τόκων ἐφέσει καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκπεσεῖν καὶ κινδυνεύειν μὲν τὸν κηδεμόνα, εἰ μὴ δανείσῃ, αὖθις δὲ εἰ δανείσῃ, κινδυνεύειν ἀποτυχίας ἴσως ἐπὶ τοῖς χρέεσι γινομένης. Εἰ μέντοι ὁ κηδεμὼν ἑκὼν δανεῖσαι βουληθείη, ἐχέτω τὸ τῶν δύο μηνῶν καθ' ἕκαστον ἔτος ἐνδόσιμον· ἴστω δὲ τὸν τοῦ δανείσματος κίνδυνον ἐφ' ἑαυτὸν πάντα ἐλευσόμενον.

39. Ἐὰν ἐπίτροπος οἰκείῳ ὀνόματι δανείσῃ τὰ ὀρφανικὰ χρήματα, τόκους οὓς ἔλαβεν ἀναγκάζεται παρασχεῖν, ἐὰν καὶ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ὁ ἄνηβος ἐπιγινώσκῃ τὸν κίνδυνον.

40. Εἴτε οἰκείῳ ὀνόματι εἴτε τοῦ ἀνήβου δανείσῃ ὁ ἐπίτροπος τὰ ὀρφανικὰ χρήματα τῆς ἀγωγῆς τῆς κατὰ τῶν ἐπιτρόπων κινουμένης ἐπιλογὴ δίδοται τῷ νέῳ ἢ πάντα καταδέξασθαι τὰ γραμματεῖα ἢ πάντων ἀποστῆναι. (B. XXXVII. 7. 15.)

41. Οἱ ἐπίτροποι ἐξ μῆνας ἔχουσιν ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ προθεσμίαν εἰς τὸ δανεῖσαι τὰ χρήματα τῶν ὀρφανῶν· τὸ δὲ εἰρημένον περὶ τῶν δύο μηνῶν νόησον περὶ ἑκάστου τῆς κηδεμονίας.

42. Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ φροντιστὴς καταβάλλοντες οὐκ ἀναλαμβάνουσιν, εἴτε οἴκοθεν εἴτε τοῦ ἀνήβου εἴτε τοῦ δεσπότου καταβάλλουσιν. (B. XXIV. 6. 6.)

καιώματα τοῦ νέου, μηδὲ κηδεμὼν οὗτος νὰ γίνηται, μήπως ἡ ἔγγραφον κλέψῃ ἢ ἄλλας ἀποδείξεις τοῦ νέου ἀφανίσῃ καὶ ἡ κηδεμονία γείνῃ ὄλεθρος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

36. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ ὀρφανικὸν πρᾶγμα· τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ὁμοίους κηδεμόνα καὶ φροντιστήν.

37. Ὁ διὰ διαθήκης ἀρεθεὶς ἐπίτροπος παραιτούμενος γίνεται ἔκπτωτος τῶν πρὸν τὸν υἱόν του κληροδοτηθέντων, ἐὰν ἀρέθησαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ ὄχι ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν υἱόν του.

38. Διατάττομεν νὰ μὴ ἀναγκάζωνται ποσῶς ἀπὸ τὸν νόμον οἱ κηδεμόνες νὰ δανείζωσι τὰ χρήματα τῶν ἀνηλίκων, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀποθέτωσιν ἀσφαλῶς καὶ νὰ τὰ φυλάττωσι δι' αὐτοὺς διότι εἶναι καλλίτερον νὰ διατηρῶνται ἀσφαλῆ τὰ κεφάλαια παρὰ ἕνεκα τῶν τόκων νὰ χάνωσι καὶ τὰ κεφάλαια καὶ νὰ κινδυνεύῃ μὲν ὁ κηδεμών, ἐὰν δὲν δανείσῃ, πάλιν δὲ ἐὰν δανείσῃ νὰ κινδυνεύῃ διὰ ἐπισυμβᾶσαν εἰς τὰ δανεισθέντα ἀποτυχίαν. Ἐὰν ὅμως ὁ κηδεμὼν θελήσῃ νὰ δανείσῃ ἑκουσίως, ἔχει καθ' ἕκαστον ἔτος τὸ πρῶτον τῶν δύο μηνῶν· ὀφείλει δὲ νὰ γνωρίζῃ ὅτι πᾶς κίνδυνος τοῦ δανείσματος ἀνάγεται εἰς αὐτόν.

39. Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος εἰς ἰδιόν του ὄνομα δανείσῃ τὰ ὀρφανικὰ χρήματα, ἀναγκάζεται ν' ἀποδώσῃ ὅσους τόκους ἔλαβεν, ἐὰν καὶ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ὁ ἄνηβος ὑπορέρῃ τὴν ζημίαν.

40. Εἴτε εἰς ἰδιόν του ὄνομα εἴτε τοῦ ἀνήβου δανείσῃ ὁ ἐπίτροπος τὰ ὀρφανικὰ χρήματα τῆς ἀγωγῆς τῆς κινουμένης κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ὁ νέος ἔχει ἐπιλογὴν ἢ ν' ἀποδεχθῇ ὅλα τὰ ἔγγραφα ἢ ν' ἀπέχῃ ἀπὸ ὅλα.

41. Οἱ ἐπίτροποι ἔχουσι τὸ πρῶτον ἔτος ἓξ μῆνας προθεσμίαν διὰ νὰ δανείσωσι τὰ χρήματα τῶν ὀρφανῶν· τὸ δὲ προλεχθὲν περὶ τῶν δύο μηνῶν νόησον περὶ ἑκάστου ἔτους τῆς κηδεμονίας.

42. Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ φροντιστὴς καταβάλλοντες δὲν ἀναλαμβάνουσιν, εἴτε ἐξ ἰδίων εἴτε τοῦ ἀνηλίκου εἴτε τοῦ κυρίου καταβάλλουσιν.

43. Ἡ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγὴ καὶ κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων ἁρμόζει. (Β. XXXVIII. 4 37.)

44. Τὰ ἀκίνητα τοῦ νέου κἂν πράσιμα ἦσαν παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, οὐκ ἐκποιεῖται, εἰ μὴ ῥητῶς ὁ πατὴρ ἐν διαθήκῃ ἢ κωδικέλλοις τὴν ἐκποίησιν ἐπέτρεψεν ἢ χρέος εἴη ὑποκείμενον, καὶ τότε ψήφῳ τοῦ πραίτωρος.

45. Ἡ διάταξις κελεύει μηδὲν πιπράσκειν τὸν ἐπίτροπον, εἰ μὴ ἄρα εὔλογός ἐστιν αἰτία, ἐξ ἧς δυνατὸν καὶ ἀκίνητα πράγματα πραθῆναι. Μηδεὶς οὖν τῶν κηδεμόνων ἐκποιείτω πράγματα ἀφηλίκων δίχα ἀποράσεως κριτοῦ, ἐξηρημένης ἐσθῆτος παλαιᾶς καὶ φυλαχθῆναι μὴ δυναμένης καὶ ζώων περιττῶν τῇ χρείᾳ τῶν ὀρφανῶν. (Β. XXXVIII. 9. 36.)

46. Τὰ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου γινόμενα βέβαιά εἰσι καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ νομίμως πραθὲν, εἴτε εὐπορεῖ εἴτε μὴ, οὐκ ἐκδικεῖ ὁ νέος· ἡ δὲ κακῇ πίστει γενομένη πρᾶσις οὐκ ἔρρωται.

47. Εἴτε ποιήσει, ἅπερ οὐκ ἐχρῆν ὁ ἐπίτροπος, εἴτε μὴ ποιήσει, ἅπερ ἔδει, ἐνέχεται τῇ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγῇ· χρεωστεῖ δὲ ῥαθυμίαν καὶ δόλον καὶ ἐπιμέλειαν, οἵαν ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασιν· ἐνέχεται δὲ συναινῶν τῷ ὀρφανῷ ποιοῦντι ἁπλῆν δωρεὰν ἢ θανάτου αἰτίᾳ. (Β. XXXVIII. 3. 1).

48. Εἰ μὴ πιστῶς διοικήσουσιν οἱ ἐπίτροποι καταδικάζονται, κἂν εἶπεν ὁ πατὴρ ἀλογοθέτητον αὐτὸν εἶναι· διὰ γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἐναλλάσσεται τὸ κοινὸν νόμιμον.

49. Ἐὰν πολλοὺς ἐπιτρόπους ἐσχηκὼς ἑνὶ ἐξ αὐτῶν ἀπόρῳ ὄντι διαθέμενος συγχωρήσω τὴν λογοποιίαν τῆς αὐτοῦ διοικήσεως, μόνα τὰ ἐξ ἀμελείας δοκῶ συγχωρεῖν αὐτῷ, οὐ μὴν καὶ εἴ τι ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ἔσχεν ἢ κατὰ δόλον ἐπλημμέλησεν.

50. Ἀκωλύτως αἱ μητέρες τῶν παίδων ἐπιτροπεύουσιν, ἅμα μέντοι τῷ δευτέροις αὐτὰς ὁμιλῆσαι γάμοις εὐθὺς ἐξωθοῦνται τῆς ἐπιτροπῆς. (Β. XXV. 2. 68).

51. Ἐὰν μήτηρ ἐπιτροπεύουσα παιδὸς καὶ ὑπερβᾶσα τὴν ἐ-

43. Ἡ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγὴ ἁρμόζει καὶ εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

44. Τὰ ἀκίνητα τοῦ ἀνηλίκου καὶ ἂν ἦσαν πωλήσιμα εἰς τὸν πατέρα του, δὲν ἐκποιοῦνται, ἐκτὸς ἐὰν ῥητῶς ὁ πατὴρ εἰς διαθήκην ἢ κωδίκελλον ἐπέτρεψε τὴν ἐκποίησιν ἢ ὑπάρχῃ χρέος ἐπικείμενον καὶ τότε κατ' ἀπόφασιν τοῦ πραίτωρος.

45. Ἡ διάταξις προστάζει νὰ μὴ πωλῇ ὁ ἐπίτροπος τίποτε, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι εὔλογος αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν δυνατὸν καὶ ἀκίνητα πράγματα νὰ πωληθῶσι. Κανεὶς λοιπὸν τῶν κηδεμόνων δὲν ἐκποιεῖ πράγματα τῶν ἀνηλίκων χωρὶς ἀπόφασιν διαστοῦ, ἐξαιρέσει παλαιῶν φορεμάτων μὴ δυναμένων νὰ φυλαχθῶσι καὶ ζώων περιττῶν εἰς χρείαν τῶν ὀρφανῶν.

46. Τὰ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου γινόμενα ἰσχύουσι καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ νομίμως πωληθὲν, εἴτε εὐπορεῖ εἴτε ὄχι, δὲν διεκδικεῖ ὁ ἀνήλικος· ἡ δὲ κακῇ πίστει γενομένη πώλησις δὲν ἰσχύει.

47. Εἴτε πράξῃ ὁ ἐπίτροπος, ὅσα δὲν ἔπρεπεν, εἴτε δὲν πράξῃ, ὅσα ἔπρεπεν, ἐνέχεται εἰς τὴν κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγήν· εὐθύνεται δὲ διὰ ῥαθυμίαν καὶ δόλον καὶ χρεωστεῖ ἐπιμέλειαν ὁποίαν καὶ εἰς τὰ ἰδιά του πράγματα· ἐνέχεται δὲ συναινῶν ὅταν ὁ ὀρφανὸς δωρῇ ἁπλῶς ἢ δι' αἰτίαν θανάτου.

48. Ἐὰν οἱ ἐπίτροποι δὲν διοικήσωσι πιστῶς, καταδικάζονται, καὶ ἐὰν ὁ πατὴρ εἶπε νὰ ἦναι ἀνεύθυνοι· διότι ἀπὸ τὰ τοιαῦτα δὲν μεταβάλλεται τὸ κοινὸν νόμιμον.

49. Ἐὰν ἔχων πολλοὺς ἐπιτρόπους εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν ὡς ἄπορον συγχωρήσω διὰ διαθήκης τὴν λογοδοσίαν τῆς διοικήσεώς του, θεωρεῖται ὅτι τὸν συγχωρῶ μόνον τὰ προελθόντα ἀπὸ ἀμέλειαν, ὄχι ὅμως καὶ ἐὰν ἔλαβέ τι ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν ἢ ἔπραξε κατὰ δόλον.

50. Αἱ μητέρες ἐπιτροπεύουσι τὰ τέκνα ἀνεμποδίστως, ἅμα ὅμως ἔλθωσιν εἰς δεύτερον γάμον εὐθὺς ἐξόνονται ἀπὸ τὴν ἐπιτροπήν.

51. Ἐὰν μήτηρ ἐπιτροπεύουσα τέκνον καὶ παραβᾶσα τὴν ὑπό-

παγγελίαν δευτερογαμήσῃ, μὴ αἰτήσασα αὐτῷ πρῶτον ἐπίτροπον καὶ τοὺς λογισμοὺς παραδοῦσα, οὐδὲν ἧττον ὑπόκεινται διὰ τοῦτο καὶ τὰ τοῦ ἑτέρου ἀνδρὸς πράγματα.

52. Ἐὰν γυνὴ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς τὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς διοικοῦσα πράγματα, τινὰ δι' ἀργυροπρατῶν πωλήσῃ καὶ τὸ τίμημα λάβῃ, εἰ ἄπορός ἐστιν, οὐκ ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπράται, ἐὰν εἰδότες τῆς κόρης εἶναι τὰ πράγματα, δεδώκασι τὰς τιμάς· εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολὺν χρόνον διῴκησε τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ ἀνδρὶ ταύτην κατηγγύησεν.

53. Εἴτε εὔπορός ἐστιν ὁ ἐπίτροπος εἴτε ἄπορος, ὁ δόλος αὐτοῦ τὸν ὀρφανὸν οὐ καταβλάπτει. (B. II. 3. 198.)

54. Ὅτι ἐὰν ἐπίτροπος φθείρῃ τὴν ἐπιτροπευομένην παῖδα, ἵνα πρὸς τῇ ἄλλῃ ποινῇ τῇ παρὰ νόμων ὡρισμένῃ λαμβάνηται καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ πᾶσα καὶ δίδωται πρὸς τὴν παῖδα κατὰ δεσποτείαν καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν δημόσιον, ὡς οἱ πρότερον διωρίζοντο νόμοι.

55. Τῶν γενομένων ἀναλωμάτων ἐπὶ διοικήσει πράγματος ἀλλοτρίου, τόκους παραδέχεσθαι ἡ καλὴ πίστις συνεβούλευσε.

56. Τὸ χρησίμως διοικηθὲν ἀναγκάζεται δεκτὸν ἡγεῖσθαι ὁ δεσπότης· καὶ ὅπερ δεκτὸν ἡγήσηται ὁ δεσπότης, ἔρρωται κἂν κακῶς διῳκήθη. (B. XVII. 1. 9.)

57. Εἰ καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου τὰ πράγματα αὐτοῦ διῴκησέ τις, ἑκατέρωθεν ἁρμόζει ἀγωγὴ καὶ ὁ μὲν διοικήσας χρησίμως ἀπαιτεῖ, ὅσα ἐδαπάνησεν ἢ μέλλει τισὶ διδόναι· δίδωσι δὲ ὅσα ἐκ τῶν πραγμάτων ἔσχεν ἢ μὴ κατὰ τὸ δέον διῴκησεν.

58. Ἀπαιτήσας τὸ μὴ κεχρεωστημένον ὁ διοικητὴς τῷ δεσπότῃ δίδωσιν. (B. XVII. 1. 22.)

59. Ὁ πλέον τοῦ δέοντος δαπανήσας τὸ δεδοκιμασμένον λαμβάνει.

60. Καὶ τόκους οὓς ἔλαβε καὶ λαβεῖν ἠδύνατο ὁ διοικητὴς, δίδωσι· καὶ λαμβάνει οὓς δέδωκε καὶ οὓς ἠδύνατο λαβεῖν, ὑπὲρ ὧν αὐτὸς οἴκοθεν ἐδαπάνησεν. (B. XVII. 1. 18).

σχεσιν δευτεροϋπανδρευθῇ, χωρὶς πρῶτον νὰ αἰτήσῃ ἐπίτροπον καὶ νὰ παραδώσῃ τοὺς λογαριασμοὺς, διὰ τοῦτο ὑπόκεινται ἐπίσης καὶ τὰ πράγματα τοῦ δευτέρου ἀνδρός.

52. Ἐὰν γυνὴ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς διοικοῦσα τὰ πράγματα τῆς θυγατρός της, πωλήσῃ τινὰ δι' ἀργυροπωλῶν καὶ λάβῃ τὸ τίμημα, ἐὰν ἦναι ἄπορος, δὲν ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπράται, ἐὰν γνωρίζοντες ὅτι τὰ πράγματα εἶναι τῆς κόρης, κατέβαλον τὸ τίμημα· ἂν καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν διῴκησε τὰ πράγματά της καὶ τὴν ἐμνήστευσε μὲ ἄνδρα.

53. Εἴτε εὔπορος εἶναι ὁ ἐπίτροπος εἴτε ἄπορος, ὁ δόλος του δὲν βλάπτει τὸν ὀρφανόν.

54. Ἐὰν ἐπίτροπος φθείρῃ τὴν ἐπιτροπευομένην κόρην, πρὸς τὴν ἄλλην ποινὴν τὴν ὡρισμένην ἀπὸ τοὺς νόμους λαμβάνηται καὶ ἡ περιουσία του ὅλη καὶ δίδεται κατὰ κυριότητα εἰς τὴν νέαν καὶ ὄχι εἰς τὸ δημόσιον, ὡς διέτατταν οἱ ἀρχαῖοι νόμοι.

55. Ἡ καλὴ πίστις ἀπαιτεῖ ἵνα τὰ ἔξοδα τὰ ὁποῖα ἔγειναν πρὸς διοίκησιν ἀλλοτρίων πραγμάτων ἔχωσι τόκους.

56. Τὸ διοικηθὲν χρησίμως ἀναγκάζεται ν' ἀποδέχηται ὁ κύριος· καὶ ὅ,τι ὁ κύριος θεωρήσῃ δεκτὸν, ἰσχύει καὶ ἐὰν διοικηθῇ κακῶς.

57. Ἐὰν καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ κυρίου διῴκησέ τις τὰ πράγματά του, ἀγωγὴ ἁρμόζει καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη καὶ ὁ μὲν διοικήσας χρησίμως ἀπαιτεῖ, ὅσα ἐδαπάνησεν ἢ μέλλει νὰ δώσῃ πρός τινας· δίδει δὲ ὅσα ἔλαβεν ἀπὸ τὰ πράγματα ἢ δὲν διῴκησε κατὰ τὸ πρέπον.

58. Ἀπαιτήσας ὁ διοικητὴς τὸ μὴ χρεωστούμενον τὸ ἀποδίδει πρὸς τὸν κύριον.

59. Ὁ ἐξοδεύσας πλέον τοῦ δέοντος λαμβάνει τὰ ἐγκριθέντα.

60. Καὶ τόκους ὅσους ἔλαβε καὶ ἠδύνατο νὰ λάβῃ ὁ διοικητὴς, ἀποδίδει· καὶ λαμβάνει ὅσους ἔδωκε καὶ ἠδύνατο νὰ λάβῃ, ἀπὸ ὅσα αὐτὸς ἐξ ἰδίων του ἐξώδευσεν.

61. Ὁ διοικητὴς τῶν περιττευόντων χρημάτων μετὰ τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην δίδωσι τόκον. (Β. XVII. 1. 31.)

ΤΙΤΛ. Π'. *Περὶ τοῦ πότε δεῖ ἐνάγειν τοὺς δανειστὰς κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ τελευτήσαντος.*

1. Θεσπίζομεν μηδενὶ παντελῶς ἐξεῖναι ἢ τοὺς κληρονόμους τοῦ τελευτήσαντος ἢ τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς παῖδας ἢ γαμετὴν ἢ συγγενεῖς ἢ ἄλλους αὐτοῦ προσγενεῖς ἢ ἐγγυητὰς πρὸ τῆς τῶν ἐννέα ἡμερῶν προθεσμίας, ἐν αἷς πενθεῖν δοκοῦσιν, αἰτιᾶσθαι ἢ καθ' οἱονδήτινα τρόπον παρενοχλεῖν ἢ τινα ὑπόμνησιν αὐτοῖς ἐπιφέρειν ἢ ἐν δικαστηρίῳ αὐτοὺς καλεῖν, εἴτε ὀνόματι χρέους παρὰ τοῦ τελευτήσαντος καταγομένου, εἴτε ἄλλης οἱασοῦν αἰτίας χάριν εἰς τὰ μνημονευθέντα ἰδικῶς ὁρώσης πρόσωπα. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσει τίς τινα τῶν εἰρημένων προσώπων κρατῆσαι ἢ μεθοδεῦσαί τινα ὁμολογίαν ἢ ὑπόσχεσιν ἢ ἐγγύην παρ' αὐτοῦ κομίσασθαι, πάντα ταῦτα ἀνίσχυρα εἶναι θεσπίζομεν. Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐννέα ἡμερῶν παραδρομὴν εἴ τις κατὰ τῶν τοιούτων προσώπων τινὰς ἔχειν νομίσειεν ἀγωγὰς, ταύτας κατὰ νόμους ἐγγυμναζέτω, μηδενὸς δηλαδὴ τοῖς ἐνάγουσι προκρίματος ἐκ ταύτης τῆς προθεσμίας περὶ χρονίαν παραγραφὴν ἢ ἐν ἄλλῃ οἱαδήποτε δικαιολογίᾳ παντελῶς γινομένου.

2. Τὰ παρ' ἑτέρων πραχθέντα ἑτέρους οὐ βλάπτει· διὰ ταῦτα ἐὰν πολλῶν ὄντων κληρονόμων τοῦ χρεώστου τινὲς ἐξ αὐτῶν κατέβαλον, οἱ ἕτεροι εἰ μὴ βουληθῶσιν, οὐ καταδικάζονται (*). (Β. IX. 3. 62.)

(*) Σημείωσαι τὴν παροῦσαν διάταξιν. Αὕτη διδάσκει κανονικῶς καὶ γενικῶς, ὅτι τὰ ἀπὸ ἄλλους πραττόμενα ἄλλους δὲν βλάπτουσι, καὶ εὐθὺς ἐπιφέρει καὶ τὴν περίστασιν λέγουσα ὅτι ἐάν τις χρεωστῶν τετρακόσια λόγ. χ. νομίσματα ἀποθάνῃ ἀφήσας τέσσαρας κληρονόμους, καὶ τούτων οἱ δύο εὐγνωμονοῦντες καταβάλλωσι χωρὶς δίκην πρὸς τὸν δανειστὴν τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς διακόσια νομίσματα, οἱ δὲ ἄλλοι δύο τὰ ἀρνῶνται καὶ

61. Ὁ διοικητὴς μετὰ τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα δίδει τόκον τῶν περιττευόντων πραγμάτων.

ΤΙΤΛ. Π'. — *Περὶ τοῦ πότε πρέπει νὰ ἐνάγωσιν οἱ δανεισταὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀποθανόντος.*

1. Διατάσσομεν κανεὶς νὰ μὴ δύναται πρὸ τῆς προθεσμίας τῶν ἐννέα ἡμερῶν καθ' ἃς πενθεῖται ὁ ἀποθανὼν νὰ ἐνάγῃ ἢ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος ἢ τοὺς γονεῖς ἢ τὰ τέκνα ἢ τὴν σύζυγον ἢ συγγενεῖς ἢ ἄλλους αὐτοῦ προσγενεῖς ἢ ἐγγυητὰς ἢ καθ' οἱονδήποτε τρόπον νὰ παρεινοχλῇ ἢ νὰ τοὺς ὑπενθυμίζῃ τι ἢ νὰ τοὺς καλῇ εἰς τὸ δικαστήριον, εἴτε λόγῳ χρέους προερχομένου ἀπὸ τὸν ἀποθανόντα, εἴτε χάριν ἄλλης οἱασδήποτε αἰτίας ἥτις νὰ ἀποβλέπῃ τὰ εἰδικῶς προλεχθέντα πρόσωπα. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσῃ τις νὰ κρατήσῃ τινὰ τῶν εἰρημένων προσώπων ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἢ νὰ λάβῃ ἀπὸ αὐτὸν ὁμολογίαν τινὰ ἢ ὑπόσχεσιν ἢ ἐγγύησιν, διατάττομεν ὅλα ταῦτα νὰ ἦναι ἀνίσχυρα. Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἐάν τις νομίσῃ ὅτι ἔχει ἀγωγάς τινα κατὰ τοιούτων προσώπων, ταύτας κινεῖ κατὰ νόμους, χωρὶς δηλ. ἀπὸ τὴν προθεσμίαν ταύτην νὰ βλάπτωνται ποσῶς οἱ ἐνάγοντες εἰς χρονίαν παραγραφὴν ἢ εἰς ἄλλην οἱανδήποτε δικαιολογίαν.

2. Τὰ παρ' ἄλλων πραχθέντα ἄλλους δὲν βλάπτουσι· διὰ τοῦτο ἐὰν πολλοὶ ὦσι κληρονόμοι τοῦ χρεώστου τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπλήρωσαν, οἱ ἄλλοι ἐὰν δὲν θελήσωσι, δὲν καταδικάζονται.

ζητῶσι δικαστήριον καὶ ἀπαιτῶσι νὰ δείξῃ ὁ δανειστὴς, ὅτι ἐδάνεισε τὸν διαθέτην τὴν τοσαύτην ποσότητα, δὲν δύναται ὁ δανειστὴς νὰ προβάλλῃ εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἐδάνεισε, καὶ εἰς δεῖγμα τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν δύο κληρονόμων, οἵτινες ζητοῦσι τὴν δίκην, τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἄλλων δύο συγκληρονόμων καὶ τὴν ἀνυπέρθετον ἀπὸ μέρους τούτων καταβολήν· διότι ἀντακούει ὅτι τὰ ἀπὸ ἄλλους πραττόμενα ἄλλους δὲν βλάπτουσι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΖΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α΄. — Περὶ Ζημίας.

1. Τῶν περὶ ζημίας νόμων ὁ Ἀκουίλιός ἐστι πάντων ἐπικρατέστερος· παρακελεύεται δὲ καὶ οὗτος καὶ περὶ τῶν ἄλλων μέν, ἐξαιρέτως δὲ περὶ τῶν ἀποδιδομένων εἰς τὸ διπλάσιον.

2. Ὁ ζῶν ἄγριον βλαπτικὸν, οἷον κύνα, κάπρον, λέοντα, λύκον καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἔχων λελυμένον ἢ μὴ οὕτω δεδεμένον, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ἔχων ἐν δημοσίᾳ παρόδῳ, εἰ ἄνθρωπος ἐκ τούτου τελευτήσῃ, διακόσια νομ. δίδωσιν· εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐβλάβη, εἰς τὸ φαινόμενον τῷ δικαστῇ καταδικάζεται· τῶν δὲ λοιπῶν πραγμάτων διπλῆν δίδωσι τὴν ζημίαν. (B. XIX. 10. 35.)

3. Ἐὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινὰ, δίδοται ἀγωγὴ ἐπὶ ἐκδόσει τοῦ ζώου ἢ τῇ ἀποτιμήσει τῆς ζημίας καὶ ἁρμόζει, ἡνίκα τὸ ζῶον ἀγριότητι κινηθὲν ἔβλαψεν, οἷον λακτιστὴς ἵππος ἐλάκτισεν, ἢ βοῦς εἰωθὼς κερατίζειν ἐκέρατισε. Γενικῶς γὰρ τότε ἁρμόζει ἡ κατὰ τοῦ ζώου τοῦ βλάψαντος ἀγωγὴ, ὅτε παρὰ τὴν φύσιν κινηθὲν τὸ θηρίον ἔβλαψεν· εἰ γὰρ ἀπὸ πόνου ὁ ἵππος λακτίσει, ἀργεῖ ἡ τοιαύτη ἀγωγὴ, καὶ ὁ τύψας ἢ τραυματίσας τὸν ἵππον ἐνάγεται τῇ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσει, ἐπειδὴ μὴ τῷ ἰδίῳ σώματι ἐζημίωσεν. (B. LX. 2. 1.)

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΖΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΩΝ.

ΤΙΤΛ. Α΄. – Περὶ ζημίας.

1. Ἀπὸ ὅλους τοὺς περὶ ζημίας νόμους ἐπικρατέστερος εἶναι ὁ Ἀκουίλιος· οὗτος διατάττει καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἐξαιρέτως δὲ περὶ τῶν ἀποδιδομένων διπλασίων.

2. Ὁ ἔχων εἰς δημοσίαν πάροδον ζῶον ἄγριον βλαπτικὸν, καθὼς σκύλον, ἀγριόχοιρον, λέοντα, λύκον καὶ ἄλλο παρόμοιον ἀπολυμένον ἢ μὴ δεμένον εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ βλάπτῃ, ἐὰν ἀπὸ αὐτὸ σκοτωθῇ ἄνθρωπος, καταβάλλει διακόσια νομίσματα· εἰ δὲ ἀπὸ αὐτὸ δὲν ἐσκοτώθη, ἀλλ' ἐβλάφθη, καταδικάζεται εἰς ὅσον ὁ δικαστὴς κρίνει δίκαιον· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ πράγματα διπλασίαν δίδει τὴν ζημίαν.

3. Ἐὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινὰ, δίδεται ἀγωγὴ πρὸς παράδοσιν τοῦ ζώου ἢ εἰς τὸ ἐκτίμημα τῆς ζημίας καὶ ἁρμόζει, ὅταν τὸ ζῶον κινῆται ἀπὸ ἀγριότητα καὶ βλάπτῃ, καθὼς λακτιστὴς ἵππος ἐλάκτισεν ἢ βόδι συνειθισμένον νὰ κερατίζῃ ἐκτύπησε μὲ τὰ κέρατα. Καὶ γενικῶς τότε ἁρμόζει ἡ κατὰ τοῦ βλάψαντος ζώου ἀγωγὴ, ὅταν τὸ ζῶον κινῆται παρὰ τὴν φύσιν καὶ βλάπτῃ· διότι ἐὰν ὁ ἵππος λακτίσῃ ἀπὸ πόνον, ἀργεῖ ἡ τοιαύτη ἀγωγὴ, καὶ ὁ κτυπήσας ἢ πληγώσας τὸν ἵππον ἐνάγεται εἰς τοῦ διπλασίου τὴν ἀπαίτησιν, ὡς μὴ ζημιώσας μὲ τὸ ἴδιόν του σῶμα.

4. Ἐὰν ἵππος ὀσφρανθῇ μοῦλαν, ἡ δὲ λακτίσῃ καὶ κλάσῃ τινά, ὁ δεσπότης ἐνάγεται.

5. Ἐὰν βλαβῇ σῶμα ἐλεύθερον, ἡ καταδίκη γίνεται εἰς τὴν δαπάνην τῆς ἰατρείας καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐργασίας, οὐμὴν τῆς ἀμορρίας· σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται. Ὁ δὲ σῶμα δοῦλον βλάψας ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ εἴ τι ἠλαττώθη ἡ διατίμησις αὐτοῦ.

6. *Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος.* Εἴ τις δή τινα εἰς ὀφθαλμὸν ἐπενέγκοι τινὶ ζημίαν, τοῦτον κελεύομεν, εἰ μὲν ἕνα, τῷ ἑνὶ καὶ αὐτὸν ζημιοῦσθαι τὴν ἴσην ὑπέχοντα δίκην· εἰ δὲ δύο, θατέρου μὲν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ αὐτὸν ἀποστερεῖσθαι, ὡς ἂν εἴη σημεῖον φέρων τοῦ οἰκείου πονηρεύματος. Ἐπειδὴ δὲ καὶ χειρὸς ὀφείλει τῆς ἀνοσίου τὴν ἐκτομὴν, ἀντὶ τῆς ζημίας τῆς χειρὸς τῶν ὑπαρχόντων ζημιούσθω τὴν διμοιρίαν καὶ ταῦτα εἰς παραμυθίαν τοῦ βίου ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐκκοπεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς λαμβανέτω· ἀλλ' εἰ μὲν τῶν εὐπόρων εἴη, οὕτως ἡ ζημία προβαινέτω· εἰ δὲ τῶν ἀπόρων, γινέσθω καὶ οὗτος τῆς παραπλησίου συμφορᾶς καὶ κοινωνὸς καὶ μεριστὴς καὶ τὸν βίον ἐχέτω ἐν σκότει τῇ ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν ἐκκοπῇ. Καὶ εἴ τινες δὴ τῷ κακουργήσαντι πρὸς τὴν πρᾶξιν συνῆραντο, εἰ μὲν αὐτόχειρες γεγόνασι τοῦ κακοῦ συνεξορύξαντες τοὺς ὀφθαλμούς, παραπλησίως καὶ αὐτοὶ κολαζέσθωσαν· εἰ δὲ ἀπέσχοντο μὲν τοῦ τὰς χεῖρας τοῖς ὀφθαλμοῖς συνεπιβαλεῖν, ἄλλην δέ τινα συνεργίαν παρέσχον τῷ πονηρεύματι, τοῖς μὲν ὁρίζεσθαι τὴν ποινὴν μέχρι τῶν εἰς τὸ σῶμα πληγῶν καὶ τῆς ἐν χρῷ κουρείας καὶ τῷ τρίτῳ μέρει τῆς τῶν ὑπαρχόντων ζημίας· τοὺς δὲ αὐτουργοὺς τῆς τυρλώσεως τοῖς προειρημένοις ὑπάγεσθαι.

7. Ὁ τὸν ἴδιον οἶκον ἐμπρησμοῦ γενομένου σπουδάζων σῶσαι καὶ διὰ τοῦτο τὸν οἶκον καταστρέφων τοῦ γείτονος, ἵνα μὴ ἐξ ἐκείνου τὸ πῦρ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καταβιβασθῇ, οὐ κρίνεται ὡς ἄδικον ζημίαν ποιῶν οὐδὲ τῷ Ἀκουιλίῳ νόμῳ ὑπόκειται. (Β. LX. 20. 2.)

4. Ἐὰν ἵππος μυρισθῇ ἡμίονον (μουλάρι), καὶ αὕτη λακτίσῃ καὶ συντρίψῃ πράγματά τινα, ὁ κύριος ἐνάγεται.

5. Ἐὰν βλαφθῇ ἐλεύθερον σῶμα, ἡ καταδίκη γίνεται εἰς τῆς θεραπείας τὰ ἔξοδα καὶ τὴν ἀπὸ ἀργίας ζημίαν, ὄχι ὅμως καὶ εἰς τὴν ἐκ τούτου δυσμορρίαν· διότι σῶμα ἐλεύθερον δὲν ἐκτιμᾶται. Ὁ δὲ βλάψας σῶμα δοῦλον πρὸς τὰ λεχθέντα ἀπαιτεῖται καὶ ἐκεῖνο εἰς ὅ,τι ἠλαττώθη ἡ ἐκτίμησις αὐτοῦ.

6. Καίσαρος Λέοντος νεαρά. Ἐάν τις βλάψῃ τὸμμάτι τινός, διατάττομεν, εἰ μὲν ἐβλάφθη ἓν ὀμμάτι, νὰ τυφλοῦται καὶ αὐτὸς τὸ ἓν κατὰ ταὐτοπαθείας ἀνθυποβολήν· εἰ δὲ δύο, νὰ στερῆται καὶ αὐτὸς τὸ ἓν τῶν ὀμμάτων, διὰ νὰ φέρῃ σημεῖον τῆς κακουργίας του. Ἐπειδὴ δὲ ὀφείλει καὶ τῆς ἀνοσίου αὐτοῦ χειρὸς τὸ κόψιμον, ἀντὶ τῆς ποινῆς ταύτης ζημιοῦται τὸ δίμοιρον τῶν ὑπαρχόντων του καὶ τοῦτο λαμβάνει πρὸς παρηγορίαν τῆς ζωῆς ὁ τυφλωθεὶς ἀπὸ αὐτόν· καὶ εἰ μὲν εἶναι εὔπορος, εἰς τοιοῦτο πρόστιμον ὑπόκειται· εἰ δὲ ἄπορος, γίνεται καὶ αὐτὸς τῆς αὐτῆς συμφορᾶς καὶ σύντροφος καὶ συμμέτοχος καὶ ζῇ εἰς τὸ σκότος τυφλωθεὶς καὶ ἀπὸ τὰ δύο. Καὶ ἄν τινες συνήργησαν τὸν κακοῦργον εἰς τὴν πρᾶξιν, εἰ μὲν ἔγειναν αὐτουργοὶ τοῦ κακοῦ συντυφλούμενοι, τιμωροῦνται καὶ αὐτοὶ ταὐτοπαθῶς· εἰ δὲ χεῖρας εἰς τὰ ὄμματα δὲν ἐπέβαλον, συνήργησαν ὅμως ἄλλως εἰς τὴν κακουργίαν, εἰς τούτους μὲν ἐπιβάλλεται ποινὴ σωματικοὶ ῥαβδισμοὶ καὶ καταδέρμης κούρευμα καὶ τοῦ τρίτου μέρους τῶν ὑπαρχόντων ζημία· οἱ δὲ αὐτουργοὶ τῆς τυφλώσεως ὑπάγονται εἰς τὰς προλεχθείσας ποινάς.

7. Ὁ εἰς πυρκαϊὰν πασχίζων νὰ σώσῃ τὴν ἰδίαν του οἰκίαν καὶ διὰ τοῦτο καταβαρίζων τὴν τοῦ γείτονος οἰκίαν, μήπως μεταβῇ τὸ πῦρ ἀπὸ ταύτην εἰς τὴν ἰδικήν του, δὲν κρίνεται ὡς πρόξενος ἀδίκου ζημίας οὐδὲ ὑπόκειται εἰς τὸν Ἀκουίλιον νόμον.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ Μοιχῶν.

1. Μοιχεία λέγεται μὲν καταχρηστικῶς καὶ ἡ τῆς παρθένου ἢ τῆς χήρας φθορὰ, κυρίως δὲ ἡ τῆς ὑπάνδρου. (B. LX. 37. 8.)

2. Μοιχεία καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς λέγεται· ὅταν γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων γυναῖκα πρὸς ἄλλην πταίσῃ, μοιχεία τοῦτο καλεῖται. Τὴν οὖν μοιχείαν τὴν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὔτε οἰκεία γυνὴ οὔτε ἀλλοτρία δύναται ὡς ἔγκλημα ἐπὶ δικαστηρίων κινεῖν· οὐδὲ ἐὰν εἰς αὐτὴν ἁμαρτάνειν λέγηται ὁ ἀνήρ.

3. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ ἐντὸς πέντε ἐνιαυτῶν κινεῖται.

4. Τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα οὐ πᾶσι κινεῖν τοῦτο παρακεχώρηται, ἵνα μὴ παρὰ τῶν βουλομένων ὁ γάμος ὑβρίζηται, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἐγγὺς οὖσι καὶ οἰκειοτάτοις προσώποις, πάππῳ ἤγουν πατρὶ, ἀδελφῷ, θείῳ πρὸς πατρὸς ἢ πρὸς μητρὸς, πάντων δὲ μάλιστα τῷ ἀνδρί.

5. Συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδεὶς ἄλλος παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς κατηγορεῖν αὐτῆς δύναται, εἰ μὴ πρότερον κατηγορήσῃ τοῦ ἀνδρὸς ὡς προαγωγοῦ. (B. LX. 37. 27.)

6. Τὸν νόμον τὸν περὶ μοιχείας οὐ δύναται κινεῖν γυνὴ οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ λέγηται ἡμαρτῆσθαι· τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἡ βουλομένη κινεῖν τὴν ὑπόθεσιν λέγῃ ἐν ἑαυτῇ γενομένην τὴν ἁμαρτίαν καὶ αὐτὴν εἶναι, μεθ' ἧς τὸ τῆς ἁμαρτίας πταῖσμα τετέλεσται. (B. LX. 37. 46.)

7. Ὁ ἐλάττων τῶν κέ. ἐτῶν ὢν οὐ δύναται ἔγκλημα κινεῖν μοιχικὸν περὶ ἀλλοτρίου γάμου, εἰ μὴ ἄρα ὁ τὸν γάμον ἔχων δικαίῳ ἐκείνου προβάληται αὐτὸν ἐγκαλεῖν· τότε γὰρ καὶ ὁ τῶν κέ. χρόνων ἐλάττων τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας δύναται καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίου γάμου κινεῖν· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἰδίου γάμου τοῦ ἐννόμως δηλονότι γεγονότος, ὁπόσων ἂν εἴη χρόνων, τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα κινεῖν οὐ κωλύεται. (B. LX. 37. 17.)

8. Τὸ συνεζευγμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον οὐ σβέννυται τῇ πενταετίᾳ. (B. LX. 37. 40.)

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ μοιχῶν.

1. Μοιχεία καταχρηστικῶς μὲν λέγεται καὶ ἡ φθορὰ τῆς παρθένου ἢ τῆς χήρας, κυρίως δὲν εἶναι τῆς ὑπάνδρου.

2. Μοιχεία λέγεται καὶ εἰς ἄνδρα· διότι ὅταν ὁ ἔχων γυναῖκα ἀνὴρ πταίσῃ πρὸς ἄλλην, μοιχεία λέγεται τοῦτο. Τὴν τοιαύτην λοιπὸν μοιχείαν ἀπὸ μέρος τοῦ ἀνδρὸς οὔτε ἡ ἰδία του σύζυγος οὔτε ἐξωτικὴ γυνὴ δύναται ὡς ἔγκλημα νὰ κινήσῃ εἰς δικαστήριον· οὐδὲ ἐὰν λέγηται ὅτι ὁ ἀνὴρ ἔπταισε πρὸς αὐτήν.

3. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς πέντε ἐτῶν.

4. Τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα δὲν παρεχωρήθη εἰς ὅλους νὰ τὸ κινῶσι, διὰ νὰ μὴ ὑβρίζηται ὁ γάμος ἀπὸ τοὺς θέλοντας νὰ πράξωσι τοῦτο ἀλλ' εἰς μόνα τὰ πλησίον καὶ οἰκειότατα πρόσωπα, πάππον δηλ. πατέρα, ἀδελφὸν, θεῖον ἀπὸ μέρος πατρὸς ἢ μητρὸς, καὶ μάλιστα εἰς τὸν ἄνδρα.

5. Τοῦ γάμου συνεστῶτος κανεὶς ἄλλος παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς δύναται νὰ κατηγορήσῃ αὐτὴν, ἐὰν πρότερον δὲν κατηγορήσῃ τὸν ἄνδρα ὡς προαγωγόν.

6. Τὸν περὶ μοιχείας νόμον δὲν δύναται νὰ κινῇ γυνὴ οὐδὲ ἐὰν λέγηται ὅτι τὸ ἔγκλημα ἔγεινε πρὸς αὐτὴν· τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἡ θέλουσα νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν λέγῃ ὅτι τὸ ἔγκλημα ἔγεινε πρὸς ἑαυτὴν καὶ εἶναι αὐτὴ, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπράχθη τὸ ἔγκλημα.

7. Ὁ ἀνήλικος μοιχείας ἔγκλημα δὲν δύναται νὰ κινῇ περὶ ἀλλοτρίου γάμου, ἐκτὸς ἐὰν ὁ σύζυγος προβάλῃ αὐτὸν νὰ ἐγκαλῇ μὲ τὸ ἴδιόν του δικαίωμα· διότι τότε καὶ ὁ ἀνήλικος δύναται καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίου γάμου νὰ κινῇ τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα· περὶ δὲ τοῦ ἰδίου γάμου τοῦ τελεσθέντος δηλ. ἐννόμως, ὅσων ἐτῶν κ' ἂν ἦναι, δὲν ἐμποδίζεται νὰ κινῇ τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα.

8. Τὸ συνενωμένον μὲ τὴν μοιχείαν ἀθέμιτον δὲν σβύνεται μὲ τὴν πενταετίαν.

9. Πεντακετίᾳ σβέννυται τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας· ἀλλὰ τοῦτο λέγομεν περὶ τῶν εἰς ἐκοῦσαν ἡμαρτηκότων.

10. Ἐρεῖται τῷ πατρὶ οὐ μὴν τῷ ἀνδρὶ, πάντα μοιχὸν φονεύειν, πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ ἐνυβρίζειν· φονεύειν δὲ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ μένει, κἂν μὴ συνοικῇ αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ γαμβροῦ· ἐὰν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ τῆς μοιχείας αὐτὸν καταλάβῃ, ἀλλαχοῦ δὲ φονεύειν οὐ δύναται· ἅμα δὲ τοὺς δύο φονεύειν ὀφείλει οὐ μὴν δὲ τὸν μὲν νῦν, τὸν δὲ μεθ' ἡμέρας. Τῷ δὲ ἀνδρὶ ἔξεστιν ἐν μόνῳ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ φονεύειν τὸν μοιχὸν, ἀλλ' οὐ πάντα, ἀλλὰ τὸν προαγωγὸν καὶ τὸν ἐπιδειξάμενον πρώην παιγνικὴν τέχνην καὶ τὸν ἐν τῇ σκηνῇ προελθόντα ἐπὶ τῷ ᾄσαι ἢ ὀρχήσασθαι καὶ τὸν ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθέντα καὶ μὴ ἀποκαταστάντα καὶ τὸν ἀπελεύθερον αὐτοῦ ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν γονέων ἢ παίδων αὐτοῦ καὶ δοῦλον. Κελεύει δὲ ὁ νόμος τὸν φονεύοντά τινα τῶν εἰρημένων λύειν τὸν γάμον τὸν πρὸς τὴν γαμετήν· κἂν ὁποῖος δὲ εἴη ὁ πατὴρ, ἄδειαν ἔχει τοῦ φονεύειν, κἂν ἄρχων ἐστὶν ὁ μοιχὸς, ἐπὶ μέντοι τῶν γάμων ἐκείνων ἐφ' ᾧν δικαίῳ ἀνδρὸς δύναται κινεῖν, οἷον ἐὰν ὑπεξουσίαν τὴν ἑαυτοῦ κέκτηται θυγατέρα. (B. LX. 37. 23—25.)

11. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ συσχῇ μοιχὸν ὃν οὐκ ἐρεῖται φονεύειν ἢ οὐ θέλει, δύναται παρακρατεῖν αὐτὸν ἐπὶ εἴκοσιν ὥρας συναπτὰς καὶ μάρτυρας εἰσάγειν τοὺς ὀφείλοντας ἐν τῇ κατηγορίᾳ μαρτυρῆσαι, ὡς ἐν τῇ μοιχείᾳ συνεσχέθη· εἰ δὲ ἀπολύσει αὐτὸν, οὐκέτι δύναται αὐτὸν κρατεῖν· εἰ δὲ ἀποφύγοι, δύναται ἐπανάγεσθαι καὶ φυλάττεσθαι τὰς εἴκοσιν ὥρας. (B. LX. 37. 26.)

12. Ταῦτα μὲν περὶ μοιχῶν οἱ ἀκριβέστεροι νομοθέται· ἕτεροι δὲ ἐνδιδόασι τῷ ἀνδρὶ πανταχοῦ καὶ πάντα, ὃν ἂν καταλάβοι μοιχὸν, ἀκωλύτως φονεύειν.

9. Τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα σβύνεται μὲ τὴν πενταετίαν· λέγεται δὲ τοῦτο περὶ τῶν πταισάντων πρὸς θέλουσαν γυναῖκα.

10. Συγχωρεῖται εἰς τὸν πατέρα ὄχι ὅμως καὶ εἰς τὸν ἄνδρα, νὰ φονεύῃ πάντα μοιχὸν, πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ νὰ τὸν ὑβρίζῃ· τὸν φονεύει δὲ εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκίαν, ὅπου κάθηται, καὶ ἡ θυγάτηρ ἐὰν δὲν συγκατοικῇ μὲ αὐτὸν, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ· ἐὰν τὸν καταρθάσῃ εἰς αὐτὸ τῆς μοιχείας τὸ ἔργον, ἀλλαχοῦ ὅμως δὲν δύναται νὰ τὸν φονεύῃ· ὀφείλει δὲ νὰ φονεύῃ καὶ τοὺς δύο ταυτοχρόνως, καὶ ὄχι τὸν ἕνα σήμερον καὶ τὸν ἄλλον μεθ' ἡμέρας. Ὁ δὲ ἀνὴρ ἔχει ἄδειαν νὰ φονεύῃ τὸν μοιχὸν εἰς μόνην τὴν ἰδίαν του οἰκίαν, πλὴν ὄχι ἀδιαστόλως, ἀλλὰ τὸν προαγωγὸν καὶ τὸν μελθόντα πρότερον παιγνικὴν τέχνην καὶ τὸν ἐμφανισθέντα εἰς σκηνὴν διὰ νὰ τραγωδήσῃ ἢ νὰ χορεύσῃ καὶ τὸν καταδικασθέντα διὰ δημόσιον ἔγκλημα καὶ μὴ ἀποκατασταθέντα εἰς τὰ ποιλιτικὰ δικαιώματα καὶ τον ἀπελεύθερον αὐτοῦ ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν γονέων ἢ τῶν τέκνων του καὶ τὸν δοῦλον. Ὁ δὲ νόμος διατάττει ὁ φονεύων τινὰ τῶν λεχθέντων νὰ διαλύῃ τὸν μετὰ τῆς γυναικός του γάμον· ὁποιασδήποτε δὲ τάξεως κ' ἂν ἦναι ὁ πατὴρ, ἔχει ἄδειαν νὰ φονεύῃ, καὶ ἄρχων ἐὰν ἦναι ὁ μοιχὸς, εἰς ἐκεῖνον ὅμως τὸν γάμον, περὶ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ κινῇ ἀγωγὴν κατὰ δικαίωμα ἀνδρὸς, καθὼς ἐὰν ἔχῃ τὴν θυγατέρα του ὑπεξουσίαν.

11. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ συλλάβῃ μοιχὸν τὸν ὁποῖον δὲν συγχωρεῖται ἢ δὲν θέλῃ νὰ φονεύῃ, δύναται νὰ τὸν κατακρατῇ εἴκοσι συναπτὰς ὥρας καὶ νὰ φέρῃ μάρτυρας οἵτινες ὀφείλουσι νὰ μαρτυρήσωσιν εἰς τὴν κατηγορίαν, ὅτι συνελήφθη μοιχεύων· εἰ δὲ τὸν ἀπολύσῃ, δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν κρατήσῃ· εἰ δὲ ὁ μοιχὸς διαφύγῃ, δύναται νὰ τὸν συλλάβῃ πάλιν καὶ νὰ τὸν φυλάττῃ τὰς εἴκοσιν ὥρας.

12. Ταῦτα μὲν διέταξαν οἱ ἀκριβέστεροι νομοθέται· οἱ δὲ λοιποὶ συγχωροῦσιν εἰς τὸν ἄνδρα νὰ φονεύῃ ἀνεμποδίστως παντοῦ καὶ πάντα, ὅντινα κ' ἂν συλλάβῃ μοιχόν.

13. Ὁ τὸν μοιχὸν μετὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς ἐν συμπλοκῇ καταλαβὼν εἰ συμβῇ αὐτὸν ἀνελεῖν, οὐκ εὐθύνεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰ δέ τις, ὡς εἰκὸς, ὑποπτεύσῃ τινὰ βούλεσθαι τῇ τῆς ἰδίας γαμετῆς συμπατῆξαι σωφροσύνῃ καὶ παραγγελίας αὐτῷ ἐγγράφους τρεῖς ἐκπέμψῃ, ἐχούσας μαρτυρίας ἀνδρῶν ἀξιοπίστων καὶ μετὰ ταύτας τὰς τρεῖς μαρτυρίας εὕρῃ αὐτὸν συντυγχάνοντα τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γαμετῇ, εἰ μὲν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἢ τὸν ταύτης τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ μοιχοῦ ἢ ἐν προπίναις ἢ ἐν προαστείοις εἶναι ἄδειαν τῷ ἀνδρὶ ταῖς οἰκείαις χερσὶ τὸν τοιοῦτον ἀνελεῖν, οὐδένα κίνδυνον ἐντεῦθεν εὐλαβουμένῳ. Εἰ δ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τὸν τοιοῦτον εὕρει μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς διαλεγόμενον ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἐλαττόνων τριῶν μαρτύρων ἀξιοπίστων συγκαλουμένων, δι' ὧν ἀποδεῖξαι δύναται, ὅτιπερ αὐτὸν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς εὗρε, τῷ ἄρχοντι παραδιδόναι τῷ τὰ ἐγκλήματα ἐξετάζοντι· ἐκεῖνον δὲ ταῖς ἀληθείαις γινώσκοντα, μετὰ τὰς τρεῖς ἐγγράφους διαμαρτυρίας τῇ τοιαύτῃ γυναικὶ τοῦτον συνελθόντα, τὸν μὲν τοιοῦτον ὡς ἐκ μόνου τούτου τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι ὑποπεσόντα μηδεμιᾶς ἄλλης ζητουμένης ἀποδείξεως τιμωρεῖσθαι· ἄδειαν δὲ εἶναι τῷ ἀνδρὶ, ὡσὰν βούληται τῆς ἰδίας γαμετῆς κατηγορεῖν καὶ κατὰ νόμους τῷ ἐγκλήματι ἐπεξιέναι.

14. Καὶ ἡ ιθ'. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλόντος μοιχοῦ ἢ μοιχαλίδος, ὥστε καὶ ἀμροτέρους ῥινοκοπεῖσθαί φησι καὶ τὸν ἄνδρα ἀντὶ τῆς τοιαύτης ἀδικίας παραμυθίαν ἔχειν ἐκ τοῦ τὴν προῖκα λαμβάνειν τῆς ὀφθείσης ἀδίκου περὶ τὰ γαμικὰ δίκαια γυναικὸς, αὐτὴν δὲ ἐν μοναστηρίῳ περιορίζεσθαι ὑπὲρ ἧς παρανομίας τετόλμηκεν.

15. Ὁ δὲ Μάγιστρος ἔλεγε, γυναικὸς μοιχαλίδος μὴ κερδαίνειν τὴν προῖκα τὸν ἄνδρα, ἀλλ' εἰ μὲν παῖδας αὖτη ἔχει, τὸ δίμοιρον λαμβάνειν τούτους τῆς προικός· τὸ δὲ τρίτον τὸ μοναστήριον ἐν ᾧ ἐμβάλλεται. Εἰ δὲ μὴ παῖδας ἔχει, τὸ μὲν δίμοιρον λαμβάνει τὸ μοναστήριον, τὸ δὲ τρίτον τοὺς ἀνιόντας εἴγε μὴ συνέπραξαν τῷ ἀσεβήματι. Ταῦτα δὲ πάντα γίνεσθαι, μετὰ τὸ ἐμ-

13. Ὁ καταλαβὼν τὸν μοιχὸν εἰς συμπλοκὴν μὲ τὴν ἰδίαν του σύζυγον ἐὰν συμβῇ νὰ τὸν φονεύσῃ, δὲν εὐθύνεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰ δέ τις, ὡς ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, ὑποπτευθῇ τινα ὅτι θέλει νὰ ὑβρίσῃ τὴν σωφροσύνην τῆς συζύγου του καὶ τὸν στείλῃ τρεῖς προσφωνήσεις ἐγγράφους μὲ ἀξιοπίστων ἀνθρώπων μαρτυρίας καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας προσφωνήσεις τὸν εὕρῃ ὁμιλοῦντα μὲ τὴν γυναῖκά του, εἰ μὲν εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκίαν ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ τοῦ μοιχοῦ ἢ εἰς καπηλεῖον ἢ εἰς προάστεια ἔχει ἄδειαν ὁ ἀνὴρ νὰ τὸν φονεύῃ ἰδιοχείρως, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ φοβῆται κανένα κίνδυνον. Εἰ δὲ εὕρῃ τὸν τοιοῦτον ὁμιλοῦντα μὲ τὴν γυναῖκά του εἰς ἄλλον τόπον ἢ εἰς ἐκκλησίαν, συγκαλοῦνται ὄχι ὀλιγώτεροι ἀπὸ τρεῖς ἀξιοπίστους μάρτυρας, διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εὗρε τοῦτον μὲ τὴν γυναῖκά του, καὶ ἀναφέρεται πρὸς τὸν δικαστὴν τὸν ἐξεταστὴν τῶν ἐγκλημάτων· εἰ δὲ οὗτος διαγνωρίσῃ ὅτι τῳόντι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὰς τρεῖς ἐγγράφους προσφωνήσεις συνωμίλησε μὲ τὴν τοιαύτην γυναῖκα, ὁ τοιοῦτος ὡς ὑποπεσὼν ἐκ τούτου καὶ μόνου εἰς τῆς μοιχείας τὸ ἔκλημα τιμωρεῖται χωρὶς νὰ ζητῆται καμμία ἄλλη ἀπόδειξις· ὁ δὲ ἀνὴρ ἔχει ἄδειαν νὰ κατηγορῇ τὴν γυναῖκά του, ὅπως θέλῃ, καὶ νὰ δικάζηται κατὰ νόμους περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

14. Καὶ τοῦ κυροῦ Λέοντος ιθ'. νεαρὰ περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχοῦ ἢ μοιχαλίδος συλληφθέντος ῥινοκοποῦνται ἀμφότεροι καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ ἀντὶ τῆς τοσαύτης ἀδικίας παρηγορεῖται λαμβάνων τὴν προῖκα τῆς φανείσης ἀδίκου γυναικὸς εἰς τὰ γαμικὰ δικαιώματα, αὕτη δὲ ἐγκλείεται εἰς μοναστήριον διὰ τὴν παρανομίαν τὴν ὁποίαν ἐτόλμησεν.

15. Ὁ δὲ Μάγιστρος ἔλεγεν, ὅτι τῆς μοιχαλίδος γυναικὸς δὲν κερδαίνει τὴν προῖκα ὁ ἀνὴρ, ἀλλ' εἰ μὲν αὕτη ἔχει τέκνα, ταῦτα λαμβάνουσι τὸ δίμοιρον τῆς προικὸς· τὸ δὲ τρίτον τὸ μοναστήριον, ὅπου ἐγκλείεται. Εἰ δὲ εἶναι ἄτεκνος, τὸ δίμοιρον λαμβάνει τὸ μοναστήριον, τὸ δὲ τρίτον οἱ ἀνιόντες ἂν δὲν συνείργησαν εἰς τὸ ἔγκλημα. Ταῦτα δὲ πάντα γίνονται, ἀφοῦ ἡ γυνὴ ἐγκλεισθῇ

θληθῆναι τὴν γυναῖκα εἰς μοναστήριον καὶ παρελθεῖν διετίαν καὶ μὴ βουληθῆναι τὸν ἄνδρα ἀναλαβεῖν αὐτήν.

16. Ὅτι τὴν μοιχευθεῖσαν εἰ εἴσω διετίας ἀναλαβεῖν ὁ ἀνὴρ βουληθείη, ἔξεστιν αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι, μηδένα κίνδυνον ἐντεῦθεν εὐλαβουμένῳ, μήτε διὰ τῶν ἐν μέσῳ γενομένων ἐλαττουμένου τοῦ γάμου.

17. Ἐπὶ τῇς μοιχευθείσης διετία δίδοται, ὥστε μήπω κειρομένην ἐνδιατρίβειν τῷ μοναστηρίῳ, τὸν δὲ ἄνδρα εἰσέρχεσθαι πρὸς αὐτὴν καὶ κολακεύειν τοῖς λόγοις, καὶ παρατίθεσθαι αὐτῇ τράπεζαν καὶ πάντα τρόπον ποιεῖν, ὥστε τὸν πάλαι πόθον ἀνάψαι, χωρὶς μέντοι βίας καὶ χειρῶν ἐπιβουλῆς μή τινος ἔχοντος ἐξουσίαν τῶν τῆς γυναικὸς κωλύειν τὸν ἄνδρα εἰσέρχεσθαι πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Τῇ δὲ ἀποτασσομένῃ γυναικὶ τῷ γάμῳ τοῦ ἀνδρὸς ἓξ μῆνες δίδονται παρὰ τῶν δικαστῶν· καὶ εἰ μὲν τούτων ἐντὸς ἀσπάσηται τὸν γάμον καὶ συνέλθῃ τῷ ἀνδρὶ, ἐρεῖται αὐτῇ πράττειν τὰ ἀπ' ἀρχῆς καὶ συμβιοῦν τῷ ἀνδρί· εἰ δὲ ἀτελῆ τὴν ἔνστασιν καὶ ἀκλινῆ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐνδείξηται, τότε μετὰ ἑξαμηνιαῖον καιρὸν λαμβάνουσαν τὴν προῖκα τὸν μονήρη μετέρχεσθαι βίον.

18. Εἴσω ἑξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ ῥεπούδιον, τουτέστι μετὰ τὴν διάζευξιν τοῦ γάμου, κατηγορῶν μοιχείας ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς οὐκ ἀπαιτεῖται συκοφαντίας τιμωρίαν· μετὰ δὲ τὰς ἑξήκοντα κατηγορῶν ὑπόκειται τῇ τιμωρίᾳ.

19. Οἱ μοιχοὶ τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν, οἱ δὲ μέσοι καὶ ὑπουργοὶ τῷ τοιούτῳ ἀσεβήματι γεγονότες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι διηνεκῶς ἐξοριζέσθωσαν.

20. Εἴ τις μοιχείαν ἁμάρτοι πρὸς ἐκείνην, πρὸς ἣν ἤδη πολλοὶ ἐπόρνευσαν, οὐκ ἐγκαλεῖται μοιχείας. (B. LX. 37. 62.)

21. Τὴν ἐν ἐργαστηρίῳ προενεχθεῖσαν, τουτέστιν εἰς τὸ παράστασθαι ἐργαστηρίου τεταγμένην γυναῖκα μοιχεύων τις εἰ μὲν αὐτὴ κυρία τοῦ ἐργαστηρίου ἦν καὶ ἄλλους εἶχεν ὑπηρέτας καὶ ὑπουργοὺς, τῇ τοῦ μοιχοῦ τιμωρίᾳ μετὰ ταύτης ὑπόκειται· εἰ δὲ

εἰς μοναστήριον καὶ παρέλθῃ διετία, ὁ δὲ ἀνὴρ δὲν θελήσῃ νὰ τὴν ἀναλάβῃ.

16. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ ἐντὸς διετίας τὴν μοιχευθεῖσαν, δύναται νὰ τὸ κάμῃ, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ φοβῆται κανένα κίνδυνον, καὶ χωρὶς ὁ γάμος νὰ ἐλαττοῦται διὰ τὰ εἰς τὸ μεταξὺ συμβάντα.

17. Εἰς τὴν μοιχευθεῖσαν δίδεται διετία νὰ διατρίβῃ εἰς τὸ μοναστήριον χωρὶς ἀκόμη νὰ ἀποκαρῇ, ὁ δὲ ἀνὴρ ἔρχεται πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν θεραπεύει μὲ λόγους, καὶ τὴν βάλλει τράπεζαν καὶ κάμνει πάντα τρόπον, ὥστε νὰ ἀνάψῃ τὸν παλαιὸν πόθον, χωρὶς ὅμως βίαν καὶ χειρεπιβολήν· κανεὶς δὲ τῶν τῆς γυναικὸς δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐμποδίζῃ τὸν ἄνδρα νὰ ἔρχηται πρὸς τὴν γυναῖκά του. Εἰς δὲ τὴν παραιτοῦσαν τὴν συζυγίαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς γυναῖκα δίδεται ἑξαμηνία ἀπὸ τοὺς διαστάς· κ' εἰ μὲν ἐντὸς τούτων ἀγαπήσῃ τὴν συζυγίαν καὶ στρέξῃ τὸν ἄνδρα, τὴν συγχωρεῖται νὰ φέρηται ὡς σύζυγος καὶ νὰ συνοικῇ μὲ τὸν ἄνδρα· εἰ δὲ δείξῃ ἀμετάτρεπτον σταθερότητα καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὸν ἄνδρα, τότε μετὰ τὴν ἑξαμηνίαν λαμβάνει τὴν προῖκα καὶ μετέρχεται τὸν μοναστικὸν βίον.

18. Ἐὰν ἐντὸς ἑξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ διαζύγιον κατηγορῇ ὁ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα ὡς μοιχαλίδα δὲν ἀπαιτεῖται συκοφαντίας τιμωρίαν· εἰ δὲ κατηγορεῖ μετὰ τὰς ἑξήκοντα ὑπόκειται εἰς τὴν ποινήν.

19. Οἱ μοιχοὶ μετὰ τὸν δαρμὸν καὶ τὴν κούρευσιν ῥινοκοποῦνται, οἱ δὲ γινόμενοι μεσῖται καὶ συνεργάται τοῦ τοιούτου ἐγκλήματος, δαίρονται, κουρεύονται καὶ εἰς ἀειφυγίαν ὑποβάλλονται.

20. Ἐάν τις μοιχεύσῃ ἐκείνην, μὲ τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἤδη συνευρέθησαν, δὲν ἐγκαλεῖται ὡς μοιχός.

21. Ἐάν τις μοιχεύσῃ γυναῖκα, ἥτις κατεστάθη ἐπιστάτις ἐργαστηρίου εἰ μὲν αὐτὴ ἦτον κυρία τοῦ ἐργαστηρίου καὶ εἶχε πολλοὺς ὑπηρέτας καὶ ἀκολούθους ὑπόκειται μὲ αὐτὴν εἰς τὴν τοῦ μοιχοῦ ποινήν· εἰ δὲ ὑπηρετεῖ αὐτὴ δι' ἑαυτῆς τοὺς ἐρχομέ-

αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ὑπηρέτει εἰς τοὺς εἰσερχομένους ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτῆς, οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε αὐτὴ τιμωρεῖται· τῶν γὰρ εὐπολήπτων γυναικῶν σωφροσύνης οἱ νόμοι προενοήσαντο, τῶν δὲ εὐτελῶν καὶ χαμηλῶν καταπεφρονήκασιν. (Β. LX. 37. 37.)

22. Οὐ καλῶς ὁ μοιχὸς ἀντιτίθησι τῷ ἀνδρὶ, ὡς προαγωγοῦ γενομένου αὐτοῦ τὴν μοιχείαν ἥμαρτεν· ἡ δὲ γυνὴ κατηγορουμένη καὶ ἀντιτιθεῖσα τῷ ἀνδρὶ τὴν τῆς προαγωγίας παραγραφὴν ἑαυτὴν μὲν οὐκ ἐλευθεροῖ, δύναται δὲ ὁ δικαστὴς ὁρίζειν κατ' αὐτοῦ, ὡς προαγωγοῦ καὶ χωρὶς κατηγόρου.

23. Εἰ περὶ μοιχείας ὁ ἀνὴρ νομίσῃ δύνασθαι τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ἐλεγχθῆναι, προσήκει πρότερον τὸν ἄνδρα ἐγγράφεσθαι τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ εἴπερ ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀληθὴς ἀποδειχθῇ, τηνικαῦτα χωρισμοῦ γενομένου ἔχειν τὸν ἄνδρα πρὸς τῇ τοῦ γάμου δωρεᾷ καὶ τὴν προῖκα καὶ πρὸς τούτοις, εἰ παῖδας μὴ ἔχει, τοσοῦτον λαμβάνειν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον τὸ τῆς προικὸς τὸ γ'. μέρος εἶναι γινώσκεται, ὥστε τῇ αὐτοῦ δεσποτείᾳ καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν παρ' ἡμῶν ἐρρωθεῖσαν ποινὴν προσκυροῦσθαι. Εἰ γὰρ παῖδας ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, κελεύομεν καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν ὡρισμένους νόμους τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι καὶ οὕτω τὸν μοιχὸν νομίμως ἐλεγχόμενον ἅμα τῇ γυναικὶ τιμωρεῖσθαι. Καὶ εἰ μὲν ἔχει ὁ μοιχὸς γυναῖκα, λαβάνειν αὐτὴν τὴν ἰδίαν προῖκα καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους δωρεὰν, ὥστε εἰ παῖδας ἔχοιεν, μόνης τὴν γυναῖκα τῆς χρήσεως ἀπολαύειν τῆς δωρεᾶς, τῆς δεσποτείας κατὰ νόμους τοῖς παισὶ φυλαττομένης· τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς αὐτοῦ παισὶ δωρούμεθα· παίδων δὲ μὴ ὑπόντων, τὴν μὲν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς δεσποτείαν τῇ γυναικὶ διαφέρειν θεσπίζομεν, τὴν δὲ ἄλλην πᾶσαν τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τῷ φίσκῳ κατὰ τοὺς παλαιοὺς προσκυροῦσθαι νόμους.

24. Γυνὴ ὕπανδρος τῷ ἰδίῳ μοιχευθεῖσα δούλῳ αὐτὴ μὲν τιμωρεῖται καὶ κουρευομένη ῥινοκοπεῖσθω· ἀπελαυνομένη δὲ καὶ

νους εἰς τὸ ἐργαστήριόν της, οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε αὐτὴ τιμωρεῖται· διότι περὶ τῶν εὐϋπολήπτων γυναικῶν τὴν σωφροσύνην ἐπρονόησαν οἱ νόμοι, τὰς δὲ εὐτελεῖς καὶ ποταπὰς κατεφρόνησαν.

22. Ὁ μοιχὸς δὲν ἀντιθέτει καλῶς πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅτι διὰ τὴν προαγωγίαν τούτου ὑπέπεσεν εἰς τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα· ἡ δὲ γυνὴ κατηγορουμένη καὶ ἀντιθέτουσα πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς προαγωγίας τὴν ἔνστασιν ἑαυτὴν μὲν δὲν ἐλευθερόνει, ὁ δὲ δικαστὴς καὶ χωρὶς κατήγορον δύναται νὰ ἀποφασίζῃ κατ' αὐτοῦ ὡς προαγωγοῦ.

23. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ νομίσῃ ὅτι δύναται ἡ σύζυγός του νὰ ἐξελεγχθῇ μοιχαλὶς, ὀφείλει πρότερον νὰ ἐγγράφηται κατηγορῶν τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ ἐὰν ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀποδειχθῇ ἀληθὴς, τότε μετὰ τὸ διαζύγιον κρατεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ τὴν προῖκα καὶ προσέτι, ἐὰν δὲν ἔχῃ τέκνα, λαμβάνει τόσον ἀπὸ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν, ὅσον λογίζεται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προικός· ὥστε εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ νὰ προσκυροῦται καὶ ἡ προῖξ καὶ τὸ διαταχθὲν πρόστιμον. Εἰ δὲ ἔχει τέκνα ἀπὸ τὸ αὐτὸ συνοικέσιον, διατάττομεν νὰ φυλάττωνται κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ἀνωτέρω νόμους διὰ τὰ τέκνα καὶ ἡ προῖξ καὶ ἡ ἄλλη τῆς γυναικὸς περιουσία καὶ οὕτως ὁ μοιχὸς ἐξελεγχόμενος συντιμωρεῖται κατὰ νόμους μὲ τὴν γυναῖκα. Καὶ εἰ μὲν ὁ μοιχὸς ἔχει σύζυγον, λαμβάνει αὕτη τὴν ἰδίαν της προῖκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν, ὥστε ἐὰν ἔχωσι τέκνα, ἡ γυνὴ καρποῦται μόνην τὴν δωρεὰν, τῆς κυριότητος φυλαττομένης κατὰ νόμους διὰ τὰ τέκνα· τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν δωροῦμεν εἰς τὰ τέκνα· εἰ δὲ τέκνα δὲν ὑπάρχουσι, τῆς μὲν προγαμιαίας δωρεᾶς ἡ κυριότης διατάττομεν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν γυναῖκα, πᾶσα δὲ ἡ ἄλλη τοῦ ἀνδρὸς περιουσία κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

24. Ἐὰν γυνὴ ὕπανδρος μοιχευθῇ μὲ τὸν ἴδιόν της δοῦλον, αὕτη μετὰ τὸν δαρμὸν καὶ τὴν κούρευσιν ῥινοκοπεῖται· ἀποδιώκε-

τῆς πολιτείας, ἐν ᾗ κατοικεῖ, καὶ πάσης τῆς οἰκείας ἐκπιπτέτω περιουσίας· ὁ μέντοι μοιχεύσας δοῦλος ζίφει τιμωρείσθω. (Β. LX. 37. 73.)

25. Γυνὴ μὴ ἔχουσα ἄνδρα τῷ ἰδίῳ δούλῳ μιγεῖσα εἰ μὲν μὴ ἔχουσα παῖδας τοῦτο διαπράξηται, τυπτέσθω καὶ κουρευέσθω καὶ ὁ τοιοῦτος δοῦλος τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος πιπρασκέσθω καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἰσκομιζέσθω τῷ δημοσίῳ. Εἰ δὲ ἐπὶ παισὶ τοῦτο διαπραχθῇ, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτῆς πᾶσα κατὰ δεσποτείας τρόπον παραυτίκα τοῖς παισὶν ἀνεκποιήτως φυλαττέσθω, τῆς χρήσεως μόνης παρ' αὐτῇ μενούσης, καὶ ἡ τιμὴ δὲ τοῦ πραθέντος δούλου τοῖς παισὶν ἀνήκει. (Β. LX. 37. 74.)

26. Ὁ μοιχείαν τῇ ἰδίᾳ συνειδὼς γυναικὶ καὶ παραχωρῶν τυπτέμενος ἐξοριζέσθω, ὁ δὲ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλὶς ῥινοκοπείσθωσαν.

27. Ἐὰν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγωμαι αὐτὴν, εἰ καὶ μὴ αὐτὴ κατεδικάσθη, οὔτε ὁ γάμος ἔρρωται· ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμον αὐτὴν γράψω, ἡ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία. (Β. LX. 42. 13.)

28. Ὁ γήμας τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι, οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτήν. (Β. LX. 37. 1.)

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ Πορνῶν καὶ τῶν ἐκβιαζόντων παρθένους.

1. Ὁ ἔχων γυναῖκα καὶ πορνεύων διὰ δώδεκα ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω· καὶ ὁ μὴ ἔχων δὲ καὶ τῇ αὐτῇ ἁμαρτίᾳ περιπίπτων δι' ἓξ ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω.

2. Ὁ μέντοι γυναῖκα ἔχων καὶ τῇ ἰδίᾳ δούλῃ μιγνύμενος καὶ διαγινωσκομένης τῆς πράξεως, οὗτος μὲν τυπτόμενος σωφρονιζέσθω· ὁ δὲ κατὰ τόπον ἄρχων ἀναλαμβάνων τὴν δούλην ὑπὲρ ἐπαρχίαν αὐτὴν πιπρασκέτω, τῆς τιμῆς αὐτῆς τῷ μέρει τοῦ δημοσίου εἰσκομιζομένης. Ὁ δὲ εἰς ἀλλοτρίαν δούλην πορνεύων τῶν

ται δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πόλιν, ὅπου κατοικεῖ, καὶ ἐκπίπτει ἀπὸ ὅλην τὴν ἰδίαν της περιουσίαν· ὁ δὲ μοιχὸς δοῦλος τιμωρεῖται μὲ ξίφος.

25. Ἐὰν γυνὴ μὴ ἔχουσα ἄνδρα συνευρεθῇ μὲ τὸν ἴδιόν της δοῦλον, εἰ μὲν ἄτεκνος οὖσα πράξῃ τοῦτο, δαίρεται καὶ κουρεύεται καὶ ὁ τοιοῦτος δοῦλος δαιρόμενος καὶ κουρευόμενος πωλεῖται καὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· Εἰ δὲ ἔχουσα τέκνα πράξῃ τοῦτο, καὶ ἡ περιουσία της ὅλη φυλάττεται ἕκτοτε ἀνεκποίητος διὰ τὰ τέκνα κατὰ κυριότητος δικαίωμα, ἀπομενούσης εἰς αὐτὴν μόνης τῆς καρπείας, καὶ τοῦ πωληθέντος δούλου τὸ τίμημα εἰς τὰ τέκνα ἀνήκει.

26. Ὁ γνωρίζων ὅτι ἡ σύζυγός του μοιχεύεται καὶ παραβλέπων τοῦτο δαιρούμενος ἐξορίζεται, ὁ δὲ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλὶς ῥινοκοποῦνται.

27. Ἐὰν καταδικασθεὶς ὡς μοιχὸς γυναικὸς τὴν νυμφευθῶ, καὶ αὐτὴ ἂν δὲν κατεδικάσθη, ὁ γάμος δὲν ἰσχύει· ἀλλὰ καὶ κληρονόμον ἐὰν τὴν γράψω, ἡ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

28. Ὁ νυμφευθεὶς τὴν καταδικασθεῖσαν ὡς μοιχαλίδα ὑπόκειται εἰς τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα, ὄχι ὅμως καὶ ὁ κρατῶν αὐτὴν ὡς παλλακήν.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ πορνῶν καὶ βιαζόντων παρθένους.

1. Ὁ ἔχων γυναῖκα καὶ πορνεύων σωφρονίζεται μὲ δώδεκα ἀλλακτά· ὁ δὲ ἄγαμος καὶ ὑποπίπτων εἰς τὸ αὐτὸ ἔγκλημα μὲ ἓξ ἀλλακτά.

2. Ὁ ἔχων γυναῖκα καὶ συνευρισκόμενος μὲ τὴν ἰδίαν του δούλην, ἐὰν ἡ πρᾶξις φανερωθῇ, δαιρόμενος σωφρονίζεται· ὁ δὲ κατὰ τόπον δικαστὴς παραλαμβάνων τὴν δούλην τὴν πωλεῖ ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας, καὶ τὸ τίμημα αὐτῆς προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ὁ δὲ συνευρισκόμενος μὲ ἀλλοτρίαν δούλην, εἰ μὲν εἶναι εὔπορος καταβάλλει διὰ τὸ ἔγκλημα πρὸς τὸν δεσπότην τῆς

μὲν εὐπόρων ὑπάρχων παρεχέτω ὑπὲρ τοῦ πταίσματος τῷ δεσπότῃ τῆς δούλης νομ. λς'. εἰ δὲ εὐτελὴς εἴη, τυπτέσθω καὶ καθόσον εὐπορεῖ κατ' ἀναλογίαν τῶν λς'. νομ. διδότω.

3. Οἱ ταῖς μοναζούσαις ἢ ταῖς ἀσκητρίαις ἢ ταῖς διακονίσσαις ἐνασελγαίνοντες, ὡς εἰς τὴν νύμφην Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐνυβρίζοντες, ῥινοκοπείσθωσαν αὐτοί τε καὶ αἷς οὗτοι συνερθάρησαν.

4. Ὁ τῇ ἰδίᾳ συντέκνῳ ἢ ὀνόματι γάμου ἀγόμενος ἢ καὶ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενος ἅμα αὐτῇ ῥινοκοπείσθω, δηλονότι πρότερον ἀπ' ἀλλήλων διϊσταμένων. Εἰ μέντοι εἰς ὕπανδρον σύντεκνον τοῦτο διαπράξῃ, ἡ μὲν ποινὴ ὡσαύτως προβαινέτω, σὺν τούτοις δὲ καὶ τυπτέσθωσαν.

5. Ὁ παρθένῳ κόρῃ μιγνύμενος ἐκείνης μὲν προαιρέσει, ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, τῆς πράξεως διαγινωσκομένης εἰ μὲν θέλει λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα καὶ συναινέσουσι καὶ οἱ γονεῖς, τὸ συνάλλαγμα γινέσθω· εἰ δὲ ἓν μέρος τῶν γονέων τυγχάνει ἑκατέρου προσώπου οὐ θελήσει, εἰ μὲν εὔπορός ἐστιν ὁ φθορεύς, τῇ φθαρείσῃ κόρῃ διδότω χρυσίου λίτραν μίαν, εἰ δὲ ἐνδεέστερος εἴη, τὸ ἥμισυ τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως· εἰ δὲ παντελῶς εἴη ἀνεύπορος, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω.

6. Ὁ βιαζόμενος κόρην καὶ φθείρων αὐτὴν ῥινοκοπείσθω, δι-δοὺς αὐτῇ τὸ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ τρίτον.

7. Τὸν τοιοῦτον ἀφορίζει καὶ ὁ ξζ'. κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ λαβεῖν ταύτην εἰς γυναῖκα κελεύει, κἂν εἴη πενεστάτη.

8. Ἡ δὲ Νεαρὰ τοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Ἀθανασίου οὕτω φησίν, ἵνα προκηρυχθῇ καὶ στερχθῇ, γυναῖκα μὴ ἐπιῤῥίπτειν αὐτῆς τὴν τιμὴν καὶ μᾶλλον παρθένον τῷ βουλομένῳ· ἀλλ' εἰ βιάσεταί τις ἐν ἐρημίᾳ αὐτὴν, ἐκδικεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους δοκεῖ· εἰ δὲ ἑκοῦσα ἑαυτὴν ἀβιάστως, κουρᾷ καὶ πομπῇ σωφρονίζεσθαι καὶ μηδὲ τῷ φθορεῖ κατ' ἄμφω προσῇ τὸ ἀζήμιον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἀποπληροῦν τῷ δημοσίῳ τὸ ἔννομον.

9. Ὁ φθείρων κόρην πρὸ τῆς ἥβης ἤγουν πρὸ τοῦ τρισκαιδεκά-

δούλης τριακονταέξ νομίσματα· εἰ δὲ εὐτελὴς, δαίρεται καὶ ἀναλόγως τῶν τριακονταέξ νομισμάτων δίδει κατὰ τὴν κατάστασίν του.

3. Οἱ ἀσελγαίνοντες πρὸς μοναζούσας ἢ ἀσκητρίας ἢ διακονίσσας, οὗτοι καὶ μὲ ὅσας αὐτοὶ συνερθάρησαν, ῥινοκοποῦνται, ὡς ὑβρίζοντες εἰς τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν.

4. Ὁ συνευρισκόμενος μὲ τὴν σύντεκνόν του ἢ κατὰ λόγον γάμου ἢ καὶ ἄλλως σαρκικῶς, συῤῥινοκοπεῖται μὲ αὐτὴν ἀφοῦ δηλ. χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλους· εἰ δὲ πράξῃ τοῦτο πρὸς ὕπανδρον σύντεκνον, ἐκτελεῖται ἡ αὐτὴ ποινὴ, προσέτι καὶ δαίρονται.

5. Ὁ συνευρισκόμενος μὲ κόρην παρθένον κατὰ προαίρεσιν αὐτῆς, ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, καθὼς φανερωθῇ ἡ πρᾶξις, εἰ μὲν θέλει νὰ τὴν νυμφευθῇ καὶ συναινέσωσιν οἱ γονεῖς, τελεῖται ὁ γάμος· εἰ δὲ τὸ ἓν μέρος τῶν γονέων τυγχάνει τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου προσώπου δὲν θελήσῃ, εἰ μὲν ὁ φθορεὺς εἶναι εὔπορος, καταβάλλει εἰς τὴν φθαρεῖσαν κόρην μίαν λίτραν χρυσίου, εἰ δὲ ἀπορώτερος, δίδει τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του· εἰ δὲ εἶναι πάντῃ ἄπορος, δαίρεται καὶ κουρεύεται καὶ ἐξορίζεται.

6. Ὁ βιάζων κόρην καὶ φθείρων αὐτὴν, ῥινοκοπεῖται, δίδων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας του.

7. Τὸν τοιοῦτον ἀφορίζει καὶ ὁ ξζ'. κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ διατάττει νὰ τὴν λαμβάνῃ εἰς γυναῖκα, καὶ πάμπτωχος ἐὰν ἦναι αὐτη.

8. Ἡ δὲ νεαρὰ Κυροῦ Ἀθανασίου τοῦ Πατριάρχου λέγει οὕτω. Διακηρύττεται καὶ στέργεται, ὥστε γυνὴ, καὶ μάλιστα παρθένος νὰ μὴ διακινδυνεύῃ τὴν τιμήν της πρὸς τὸν βουλόμενον· εἰ δέ τις βιάσῃ αὐτὴν εἰς ἐρημίαν, ὀφείλει νὰ τιμωρῆται κατὰ νόμους· εἰ δὲ ἡ παρθένος παραδώσῃ ἑαυτὴν ἀβιάστως, σωφρονίζεται μὲ κούρευσιν καὶ πόμπευσιν, καὶ οὐδὲ ὁ φθορεὺς μένει ἐκτὸς τῆς ποινῆς αὐτῶν τούτων, ἀλλὰ δίδει προσέτι εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον καὶ τὸ νόμιμον πρόστιμον.

9. Ὁ φθείρων κόρην ἄνηβον, ἤγουν πρὸ τοῦ δεκάτου τρίτου ἔ-

του χρόνου, ῥινοκοπείσθω καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως παρεχέτω τῇ φθαρείσῃ κόρῃ. (B. LX. 51. 34.)

10. Ὁ τὴν ἀλλοτρίαν μνηστὴν φθείρων, εἰ μὲν προαιρέσει τῆς κόρης, ῥινοκοπείσθω· εἰ δὲ ἀπροαιρέτως αὐτῆς, μετὰ ταύτην τὴν ποινὴν καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως παρεχέτω τῇ φθαρείσῃ κόρῃ.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ Αἱμομικτῶν.

1. Οἱ αἱμομίκται εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα εἴτε τέκνα πρὸς γονεῖς εἴτε ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφοὺς ξίφει τιμωρείσθωσαν· οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους συμφθειρόμενοι, τοὐτέστι πατὴρ εἰς γυναῖκα υἱοῦ ἢ υἱὸς εἰς γυναῖκα πατρὸς ἤγουν μητρυιὰν ἢ πατρωὸς εἰς προγονὴν ἢ ἀδελφὸς εἰς γυναῖκα ἀδελφοῦ ἢ θεῖος εἰς ἀνεψιὰν ἢ ἀνεψιὸς εἰς θείαν, ἢ εἰς δύο ἀδελφὰς ἢ εἰς μητέρα ξένην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα ἐν εἰδήσει μιγνύμενος, οἱ τοιοῦτοι τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν.

2. Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενοι ἐξάδελφοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι παῖδες καὶ μόνοι ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς θυγατέρα καὶ μητέρα ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφὰς ἢ ἀνεψιὸς εἰς τὴν τοῦ θείου γυναῖκα ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς μητέρα καὶ θυγατέρα ἢ θεῖος εἰς τὴν γενομένην τοῦ ἀνεψιοῦ γυναῖκα πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν.

3. Οἱ ἀσελγεῖς ἤγουν ὁ ποιῶν καὶ ὁ πάσχων ξίφει τιμωρείσθωσαν· εἰ μὴ ἄρα ὁ πεπονθὼς ἐλάττων ἦν τῶν δώδεκα χρόνων· τότε γὰρ τὸ ἐνδεὲς τῆς ἡλικίας αὐτὸν ἀπαλλάττει ποινῆς.

4. Οἱ ἀλογευόμενοι ἤγουν οἱ κτηνοβάται καυλοκοπείσθωσαν.

5. Ὁ δύο γυναῖκας ἔχειν πειραθεὶς οὐ νόμῳ ἀλλὰ φάκτῳ καὶ προαιρέσει, καλῶς ὑποστήσεται τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα· ἡ δὲ ὕστερον αὐτῷ γαμηθεῖσα εἰ ἠγνόει αὐτὸν ἔχειν νόμιμον γαμετήν, συγγνωσθήσεται.

τους, ῥινοκοπεῖται καὶ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του δίδει εἰς τὴν φθαρεῖσαν κόρην.

10. Ὁ φθείρων τὴν ἀλλοτρίαν μνηστήν, εἰ μὲν κατὰ προαίρεσιν τῆς κόρης, ῥινοκοπεῖται· εἰ δὲ δυνάστικῶς, μετὰ τὴν ποινὴν ταύτην δίδει εἰς τὴν φθαρεῖσαν κόρην καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας του.

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ αἱμομικτῶν.

1. Οἱ αἱμομίκται εἴτε γονεῖς συνευρίσκονται μὲ τέκνα εἴτε τέκνα μὲ γονεῖς εἴτε ἀδελφοὶ μὲ ἀδελφὰς μὲ ξίφος τιμωροῦνται· οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν συμφθειρόμενοι πρὸς ἀλλήλους, τουτέστιν υἱὸς συνευρισκόμενος κατὰ γνῶσιν μὲ γυναῖκα πατρὸς ἤγουν μητρυιὰν ἢ πατὴρ μὲ γυναῖκα υἱοῦ ἢ πατρωὸς μὲ ἐγγόνην ἢ ἀδελφὸς μὲ γυναῖκα ἀδελφοῦ ἢ θεῖος μὲ ἀνεψιὰν ἢ ἀνεψιὸς μὲ θείαν, ἢ μὲ δύο ἀδελφὰς ἢ μὲ μητέρα ἐξωτικὴν καὶ θυγατέρα αὐτῆς, οἱ τοιοῦτοι διαιρόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοποῦνται.

2. Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συνευρισκόμενοι ἐξάδελφοι καὶ τὰ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ μόνους γεννώμενα τέκνα ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς μὲ θυγατέρα καὶ μετέρα ἢ δύο ἀδελφοὶ μὲ δύο ἀδελφὰς ἢ ἀνεψιὸς μὲ τὴν γυναῖκα τοῦ θείου ἢ δύο ἀδελφοὶ μὲ μητέρα καὶ θυγατέρα ἢ θεῖος μὲ τὴν χρηματίσασαν γυναῖκα τοῦ ἀνεψιοῦ, οἱ τοιοῦτοι χωριζόμενοι, καὶ δαίρονται.

3. Οἱ ἀσελγεῖς ἤγουν ὁ ἐνεργῶν καὶ πάσχων μὲ ξίφος τιμωροῦνται· ἐκτὸς ἄρα ἐὰν ὁ πάσχων ἦναι νεώτερος τῶν δώδεκα ἐτῶν· διότι τότε ἡ ἐλλιπὴς ἡλικία τὸν ἀπαλλάττει ἀπὸ τὴν ποινήν.

4. Οἱ κτηνοβάται καυλοκοποῦνται.

5. Ὁ πασχίσας νὰ λάβῃ δύο γυναῖκας ὄχι κατὰ νόμον ἀλλὰ κατὰ πρᾶγμα καὶ προαίρεσιν, καλῶς ὑποβάλλεται εἰς τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα· ἡ δὲ δευτέρα αὐτοῦ γυνὴ ἂν ἠγνοοῦσεν ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἔννομον σύζυγον, συγχωρεῖται.

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ Κλεπτῶν, Ἀπελατῶν, Τυμβωρύχων καὶ Ἱεροσύλων.

1. Ἡ μὲν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ κατὰ κληρονόμων οὐ παραπέμπεται· ἡ δὲ ἀγωγὴ ἡ ἀπαιτοῦσα τὸ κλαπὲν πρᾶγμα κατὰ παντὸς νεμομένου ἁρμόζει. (B. LX. 6. 29.)

2. Ὁ ἐν ἡμέρᾳ κλέπτων εἰ μὲν φανερὸς κλέπτης ἐστίν, εἰς τὸ τετραπλάσιον ἐνάγεται· εἰ δὲ ἀφανὴς, εἰς τὸ διπλάσιον.

3. Τὸν νυκτερινὸν κλέπτην τὸν ἔξω τῆς πόλεως ἔξεστι φονεύειν κἂν στρατιώτης ἐστί· τὸν δὲ ἐν πόλεσιν οὐκ ἔξεστι φονεύειν, εἰ μὴ ἀκόντιον ἐπιφέρεται. Πάντα δὲ τὰ βλάπτοντα ἀκόντια λέγεται· ἐπὶ ἑκατέρου δὲ δεῖ τοῦτο μετὰ κραυγῆς διαμαρτύρασθαι.

4. Ἐὰν τὸν ἐν νυκτὶ κλέπτοντα φονεύσῃ τις, τότε ἀτιμώρητος μένει, ὅτε μὴ ἠδύνατο δίχα κινδύνου ἰδίου ῥεῖσασθαι αὐτοῦ.

5. Ἐὰν κλέψωσί τινες ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἄλλως ἀφέλωνται καὶ πωλήσωσιν αὐτὸ, εἶτα ὁ δεσπότης βούλεται ἀνακαλέσασθαι τὸ οἰκεῖον, οὐκ ἀναγκάζεται διδόναι τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καταβληθὲν τίμημα, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ τιμήματος λαμβάνει αὐτό. (B. XV. 1. 103.)

6. Ὅταν τι πρᾶγμα ἐν πανδοχείῳ ἢ ἐν καπηλείῳ κλαπῇ, ἄδειαν ἔχει ὁ τοῦ πράγματος κύριος εἰ μὲν θέλει κατὰ τοῦ κλέψαντος τὸ πρᾶγμα κινεῖν καὶ ποιεῖν τὴν ἐν διπλῷ ἀγωγὴν, ἢ τὴν ἐν τριπλῷ, εἰ μεῖζον εἴη τὸ πρᾶγμα, εἰ δὲ βούλεται, κατὰ τοῦ προεστῶτος τοῦ καπηλείου ἢ τοῦ πανδοχείου διεγκαλεῖν καὶ ποιεῖν τὴν εἰς τὸ ἁπλοῦν ἀγωγήν. (B. LX. 14. 1.)

7. Ὁ καπηλείου ἢ πανδοχείου τινὸς προϊστάμενος ἐάν τινος ἐλθόντος ἐκεῖσε ἀναδέξηται φυλάττειν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ, εἶτα τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα κλαπῇ, αὐτὸς μὲν ὡς κλέπτης ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς τῶν ἄλλων ἀγωγὴν καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαιτεῖται ἱκανῶσαι τῷ

ΤΙΤΛ. Ε'. — Περὶ κλεπτῶν, ἀπελατῶν, τυμβωρύχων καὶ ἱεροσύλων.

1. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ κατὰ κληρονόμων δὲν παραπέμπεται· ἡ δὲ ἀπαιτοῦσα τὸ κλαπὲν πρᾶγμα ἁρμόζει κατὰ παντὸς νεμομένου.

2. Ὁ κλέπτων τὴν ἡμέραν εἰ μὲν εἶναι φανερὸς κλέπτης, εἰς τὸ τετραπλάσιον ἐνάγεται· εἰ δὲ μὴ φανερὸς, εἰς τὸ διπλάσιον.

3. Ὁ ἔξω τῆς πόλεως νυκτερινὸς κλέπτης συγχωρεῖται νὰ φονεύηται καὶ στρατιώτης ἐὰν ἦναι· ὁ δὲ κατὰ τὰς πόλεις δὲν φονεύεται, ἐκτὸς ἐὰν φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἀκόντιον. Ἀκόντια δὲ λέγονται πάντα ὅσα βλάπτουσιν. Εἰς ἀμφοτέρους ὅμως τούτους ἀνάγκη νὰ γίνωνται κραυγαὶ πρὸς μαρτυρίαν.

4. Ἐάν τις φονεύσῃ τὸν νυκτερινὸν κλέπτην, τότε μένει ἀτιμώρητος, ὅταν δὲν ἐδύνατο χωρὶς ἰδιόν του κίνδυνον νὰ φεισθῇ τὴν ζωὴν ἐκείνου.

5. Ἐὰν κλέψωσί τινες ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἄλλως τὸ ἀφαιρέσωσι καὶ τὸ πωλήσωσιν, ἔπειτα θελήσῃ ὁ κύριος νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ ἰδικόν του, δὲν ἀναγκάζεται νὰ δίδῃ τὸ δι' αὐτὸ καταβληθὲν τίμημα, ἀλλὰ τὸ λαμβάνει καὶ χωρὶς τὸ τίμημα.

6. Ὅταν κλερθῇ τι πρᾶγμα εἰς πανδοχεῖον ἢ καπηλεῖον, ὁ κύριος τοῦ πράγματος ἔχει ἄδειαν νὰ κινῇ κατὰ τοῦ κλέψαντος αὐτὸ καὶ νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ διπλασίου ἢ περὶ τοῦ τριπλασίου, ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἦναι μεγαλείτερον, εἰ δὲ θέλει νὰ κινῇ κατὰ τοῦ προεστοῦ τοῦ πανδοχείου ἢ τοῦ καπηλείου, τότε ἐνάγει περὶ τοῦ ἁπλοῦ.

7. Ὁ προεστὸς καπηλείου ἢ πανδοχείου τινὸς ἐὰν ἀναδεχθῇ αὐτὸς νὰ φυλάξῃ τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐλθόντος νὰ καταλύσῃ εἰς αὐτὸ, ἔπειτα κλαπῇ τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα, ὡς κλέπτης ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ κλοπῆς τῶν ἀλλοτρίων ἀγωγὴν καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν κύριον, τὴν δὲ περὶ κλο-

δεσπότῃ τὸ πρᾶγμα, τὴν δὲ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν αὐτὸς κατὰ τῶν εὑρισκομένων ἐν τῷ καπηλείῳ λοιπῶν κινεῖ.

8. Τῆς γυναικὸς κλεψάσης ὁ ἀνὴρ οὐ κατακρίνεται· ἁμάρτημα γάρ ἐστι καὶ ἡ κλεψία· καθολικῶς δὲ τὰ ἁμαρτήματα τῇ κεφαλῇ ἕπονται.

9. Τοὺς ἐν φωσσάτῳ κλέπτοντας, εἰ μὲν ὅπλα, σφοδρῶς προστάττομεν τύπτεσθαι· εἰ δέ τι τῶν ὑποζυγίων, χειροκοπεῖσθαι.

10. Τὸ κλοπιμαῖον ξύλον ἐμβληθὲν οἴκῳ ἢ ἀμπελῶνι οὐκ ἀποσπᾶται, ἀλλ' ὁ ἐμβαλὼν εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται. Τῷ δὲ ὀνόματι τοῦ ξύλου πᾶσα ὕλη ἐπιτηδεία πρὸς οἰκοδομὴν ἢ ἀμπελῶνα περιέχεται. (B. LX. 12. 93.)

11. Τοὺς ἐν οἱαδήποτε πολιτείᾳ κλέπτοντας ἅπαξ μὲν τοῦτο ποιοῦντας θεσπίζομεν εὐπόρους μὲν καὶ ἐλευθέρους ὑπάρχοντας πρὸς τῇ ἀποκαταστάσει τοῦ κλαπέντος καὶ διπλῆν ποσότητα καταβαλεῖν τῷ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντι· εἰ δὲ ἄποροι εἶεν οἱ τοῦτο πεπραχότες, τυπτόμενοι ἐξοριζέσθωσαν· ἐὰν δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἁλῶσι, χειροκοπείσθωσαν.

12. Ὁ τοῦ κλέπτου δούλου δεσπότης ἢ τὸ ἀζήμιον τῷ τὴν κλοπὴν ὑποστάντι περιποιεῖται, ἢ εἰ μὴ βούλοιτο τοῦτο ποιεῖν, τὸν δοῦλον εἰς τελείαν δεσποτείαν παραδίδωσι τῷ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντι.

13. Τὰς ἀλλοτρίας ἀγέλας οἱ ἀπελαύνοντες ἅπαξ μὲν τοῦτο ποιοῦντες τυπτέσθωσαν, ἐκ δευτέρου δὲ διαπραττόμενοι ἐξοριζέσθωσαν· εἰ δὲ καὶ τρίτον φωραθεῖεν τοῦτο ποιοῦντες, χειροκοπείσθωσαν, τῆς ἀπελαθείσης ἀγέλης δηλονότι τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ παρ' αὐτῶν ἀποκαθισταμένης.

14. Οἱ τοὺς νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις ἐκδύοντες χειροκοπείσθωσαν.

15. Ὁ ἐν θυσιαστηρίῳ ἐν ἡμέρᾳ ἢ ἐν νυκτὶ εἰσιὼν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν τι ἀφελόμενος τυρλούσθω· ὁ δὲ ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἢ ἐκ τοῦ ἄλλου ναοῦ ἀφελόμενος τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω.

πῆς ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἐπιλοίπων τῶν εὑρισκομένων εἰς τὸ καπηλεῖον αὐτὸς κινεῖ.

8. Ἐὰν κλέψῃ ἡ γυνὴ, δὲν καταδικάζεται ὁ ἀνήρ· διότι ἔγκλημα εἶναι καὶ ἡ κλοπή· τὰ δὲ ἐγκλήματα γενικῶς ἀκολουθοῦσι τὴν κεφαλήν.

9. Οἱ κλέπτοντες εἰς τὸ στρατόπεδον, εἰ μὲν ὅπλα, διατάττομεν νὰ δαίρωνται σφοδρῶς· εἰ δὲ ζῶόν τι, νὰ χειροκοπῶνται.

10. Τὸ κλοπιμαῖον ξύλον, ἐὰν ἐμβληθῇ εἰς οἰκίαν ἢ ἀμπελῶνα, δὲν ἀποσπᾶται, ἀλλ' ὁ ἐμβαλὼν αὐτὸ ἐνέχεται εἰς τὸ διπλάσιον. Εἰς δὲ τὴν λέξιν ξύλον περιέχεται πᾶσα ὕλη ἐπιτηδεία πρὸς οἰκοδομὴν ἢ ἀμπελῶνα.

11. Οἱ κλέπτοντες εἰς οἱανδήποτε πόλιν ἐὰν πράξωσι τοῦτο ἅπαξ καὶ ἦναι εὔποροι καὶ ἐλεύθεροι, διατάττομεν ἐκτὸς τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ κλεφθέντος πράγματος νὰ καταβάλωσι καὶ διπλασίαν ποσότητα πρὸς τὸν ὑπομείναντα τὴν κλοπήν· εἰ δὲ οἱ πράξαντες τοῦτο εἶναι ἄποροι, δαιρόμενοι ἐξορίζονται· εἰ δὲ δὲν φωραθῶσιν ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, χειροκοποῦνται.

12. Ὁ δεσπότης τοῦ κλέπτου δούλου ἢ ἀποζημιόνει τὸν ὑπομείναντα τὴν κλοπὴν, ἢ ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ κάμῃ τοῦτο, παραδίδει τὸν δοῦλον εἰς τελείαν κυριότητα πρὸς τὸν κλαπέντα.

13. Οἱ ἀπελάται τῶν ἀλλοτρίων ἀγελῶν, ἐὰν ἅπαξ ἀπελάσωσι τὰ ζῶα, δαίρονται· πράττοντες δὲ τοῦτο καὶ ἐκ δευτέρου, ἐξορίζονται· εἰ δὲ φωραθῶσιν ἀπελαύνοντες καὶ ἐκ τρίτου, χειροκοποῦνται, καὶ τὴν ἀπελασθεῖσαν ἀγέλην ἀποκαταστατίνουσιν εἰς τὸν ἴδιόν της κύριον.

14. Οἱ ἐκδύοντες τοὺς νεκροὺς εἰς τοὺς τάφους χειροκοποῦνται.

15. Ὁ ἐμβαίνων ἡμέραν ἢ νύκτα εἰς θυσιαστήριον καὶ ἁφαιρῶν τι ἀπὸ τὰ εἰς αὐτὸ ἱερὰ σκεύη τυρλοῦται· ὁ δὲ ἁφαιρῶν ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἢ ἀπὸ τὸν ἄλλον ναὸν, δαίρεται κουρεύεται καὶ ἐξορίζεται.

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ Φονέων.

1. Φονεύς ἐστιν ὁ σκοπὸν ἔχων φονεῦσαι, κἂν φονεύσῃ κἂν μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τυχὸν τραυματίσῃ ἢ πλήξῃ μετρίως, ὃν φονεῦσαι ἐβούλετο· ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου οὐκ ἔστι φονεὺς ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, εἰ καὶ φονεύσῃ. (B. LX. 39. 1.)

2. Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος δόλον ἐπιζητεῖ, ἀλλ' οὐ μεγάλην ἀμέλειαν· οἷον ἔῤῥιψέ τις ἑαυτὸν ἐκ τοῦ τείχους ἢ διὰ τὸ φυγεῖν ἢ δι' ἑτέραν χρείαν ἀναγκαίαν τινά· εὑρέθη τις κάτω, ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ καταφερόμενος καὶ ἔπληξεν εἰς μέρος τι καίριον καὶ ἀπέκτεινεν· ἐνταῦθα οὐκ ἔστι δόλος, ἀλλ' ἀμέλεια καὶ διὰ τοῦτο ὁ φονεύσας οὐ κρίνεται φόνου. (B. LX. 39. 5.)

3. Ὁ φονεύων ἑκουσίως οἵας ἂν εἴη ἡλικίας ξίφει τιμωρείσθω (*).

4. Ἡ δὲ Νεαρὰ δευτέρα νομοθεσία τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸν ἑκουσίως φονεύοντα δεχομένῃ κατὰ συμπάθειαν παρὰ τὴν δύναμιν τῆς πρώτης ἀειφυγίᾳ τοῦτον καταδικάζει καὶ τῆς οἰκείας περιουσίας ἐκπτώσει· οὐ τῷ δημοσίῳ δὲ ταύτην προσκυροῦσθαί φησιν ἀλλὰ μετὰ τὸ ἱκανωθῆναι τὴν τούτου γαμετὴν κατὰ νόμους, εἴς τε τὴν προῖκα καὶ τὴν προγάμου δωρεὰν καὶ τὰ θεώρητρα, εἰ ὕπεισι παῖδες τῷ φονεῖ, τὸ τρίτον τῆς καθαρᾶς ἐναπολειφθείσης τούτῳ περιουσίας τοῖς παισὶν αὐτοῦ προσκυροῦσθαι, τὸ ἕτερον τρίτον τῷ μοναστηρίῳ, εἰ μοναχὸς ἐθελήσει γενέσθαι καὶ τὸ ἕτερον τρίτον τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις τοῦ τελευτήσαντος. Εἰ δὲ οὐχ ὕπεισι παῖδες τῷ πεφονευμένῳ, τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς ἀνιοῦσιν ἐξίσου τὸ τοιοῦτον διαιρεῖσθαι τρίτον· τῆς γυναικὸς δὲ τοῦ βίου προαπελθούσης καὶ παίδων ὄντων, τούτους προτιμᾶσθαι τῶν ἀνιόντων. Εἰ δὲ μήτε παῖδες, μήτε γυνὴ, μήτε ἀνιόντες εἰσὶ τῷ ἀναιρουμένῳ, τοὺς ἄλλους

(*) Καὶ ὁ ἡ. κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου οὕτω λέγει· ὁ μεταχειρισθεὶς εἰς τὸν θυμόν του ἀξίνην κατὰ τῆς συζύγου του εἶναι ἑκούσιος φονεύς· ὡσαύτως καὶ ὁ μεταχειρισθεὶς ξίφος κατά τινος καὶ ὁ ποτίζων φάρμακα,

ΤΙΤΛ. ΣΤ'. — Περὶ Φονέων.

1. Φονεὺς εἶναι ὁ ἔχων σκοπὸν νὰ φονεύσῃ, εἴτε φονεύσῃ εἴτε δὲν φονεύσῃ, ἀλλὰ πληγώσῃ ἴσως ἢ κτυπήσῃ μετρίως ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἤθελε νὰ φονεύσῃ· ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ μὴ θελήσας νὰ φονεύσῃ δὲν εἶναι φονεύς, κ' ἐὰν φονεύσῃ.

2. Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος ἐπιζητεῖ δόλον, καὶ ὄχι μεγάλην ἀμέλειαν· καθὼς ἐῤῥίφθη τις κάτω ἀπὸ τὸ τεῖχος ἢ διὰ νὰ φύγῃ ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἀναγκαίαν χρείαν· εὑρέθη τι ὑποκάτω, καὶ ὁ καταφερόμενος ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν, τὸν ἐκτύπησεν εἰς μέρος καίριον καὶ ἐρόνευσε τὸν ἄνθρωπον· εἰς τοῦτο δὲν εἶναι δόλος, ἀλλ' ἀμέλεια καὶ διὰ τοῦτο ὁ τοιοῦτος δὲν καταδικάζεται ὡς φονεύς.

3. Ὁ φονεύων ἑκουσίως, ὁποίας ἡλικίας κ' ἐὰν ἦναι, μὲ ξίφος τιμωρεῖται.

4. Ἡ δὲ ϛ'. νεαρὰ διάταξις τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου παρὰ τὴν δύναμιν τῆς πρώτης συμπαθοῦσα τὸν ἑκουσίως φονεύοντα, καταδικάζει αὐτὸν εἰς ἀειφυγίαν καὶ ἔκπτωσιν τῶν ἰδίων του ὑπαρχόντων· ταῦτα δὲ, λέγει, δὲν προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἀλλὰ μετὰ τὴν κατὰ νόμους ἱκανοποίησιν τῆς συζύγου του, εἰς τὴν προῖκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν καὶ τὸ θεώρητρον, εἰ μὲν ὁ φονεὺς ἔχει τέκνα, τὸ τρίτον τῶν καθαρῶν ἀπομεινάντων ὑπαρχόντων αὐτοῦ προσκυροῦται εἰς τὰ τέκνα, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον εἰς τὸ μοναστήριον, ἐὰν θελήσῃ νὰ γείνῃ μοναχὸς καὶ τὸ ἄλλο τρίτον εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα τοῦ φονευθέντος. Εἰ δὲ ὁ φονευθεὶς δὲν ἔχει τέκνα, τὸ τοιοῦτον τρίτον διαμοιράζεται ἐξ ἴσου εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς ἀνιόντας· καὶ τῆς γυναικὸς προαποθανούσης τὰ τέκνα ἐὰν ὑπάρχωσι, προτιμῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας. Εἰ δὲ ὁ φονευθεὶς δὲν ἔχει οὔτε τέκνα, οὔτε γυναῖκα οὔτε ἀνιόντας, οἱ ἄλλοι συγγενεῖς οἱ καλούμενοι εἰς τὴν

καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν ἂν ἔδωσε ταῦτα καὶ ὁ πολέμιος καὶ αἱ ποτίζουσαι καὶ πίνουσαι ἀμβλωτρίδια.

ἐκ νόμου καλουμένους συγγενεῖς καὶ πρὸς τὴν δήλωσιν οὐ ῥαθυμήσαντας τοῦ ἀδικήσαντος λαμβάνειν τὸ τρίτον. Εἰ δὲ μὴ πρὸς τὸν μοναδικὸν βίον ὁ φονεὺς μετέλθῃ, οὐ τὸ τρίτον ἀλλὰ τὸ δίμοιρον τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ περιουσίας κατὰ τὴν εἰρημένην διάταξιν τῷ τοῦ πεφονευμένου κληροδοτεῖσθαι μέρει· καὶ πρὸς τούτῳ μηδένα μηδέποτε τοιούτῳ ἐγκλήματι ἑαλωκότα ἢ πολιτικὴν ἢ ἄλλην τὴν οἱανοῦν πρᾶξιν μεταχειρίζεσθαι μηδὲ θείας ἀντιγραφῆς ἀξιούμενον, ἀλλ' εἶναι παντοίως ἄτιμον, ᾧ τὸ ζῆν μόνον φιλανθρώπως συγκεχώρηται..

5. Καὶ ἡ Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ βασιλέως ἀειφυγίᾳ τὸν τοιοῦτον καταδικάζει, οὐκ ἀναγκάζουσα καὶ ἀποκείρεσθαι. Φησὶ γὰρ, ἄτοπον ἀναγκάζειν τὸν φονέα καὶ μὴ θέλοντα ἀποκείρεσθαι, ὁπότε καὶ τοὺς ἑκουσίως ἐρχομένους ἀποκαρῆναι οὐχ ἑταμως οὐδ' εὐχερῶς, ἀλλὰ μετὰ δοκιμασίας τῆς προσηκούσης παραδέχεσθαι διορίζονται.

6. Ἡ δὲ τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου νεαρὰ τὸν φόνου ἁλόντα αὐτὸν μόνον τιμωρεῖσθαι κελεύει κατὰ τοὺς νόμους· τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ μὴ δημεύεσθαι, τῇ μιαιφονίᾳ μὴ συμπράξαντας· μεριζομένης δὲ τῆς αὐτοῦ περιουσίας κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκείων παίδων, ἀπονέμειν μίαν καὶ τῷ φονευθέντι μοῖραν καὶ μάλιστα εἰ πενίᾳ συζῶν ἦν καὶ ἐπὶ γυναικὶ καὶ παισὶν ἀπῆλθε· μόνην δὲ τὴν τοῦ φονέως μερίδα προσκυροῦσθαι τῷ δημοσίῳ.

7. Οὔτε ὁ ἴμφας τουτέστιν ὁ ἑπταετὴς οὔτε ὁ μαινόμενος φονεύων ὑπόκειται τῷ θανάτῳ. (B. LX. 39. 8·)

8. Ὁ μετὰ ξίφους πλήττων τινὰ ἐὰν φονεύσῃ, ξίφει τιμωρεῖσθω· εἰ δὲ ὁ πληγεὶς οὐ τελευτήσῃ, ὁ τὴν πληγὴν δεδωκὼς χειροκοπείσθω, διότι ὅλως μετὰ ξίφους δοῦναι ἐτόλμησε.

9. Μάχης μεταξύ τινων γενομένης, ἐὰν συμβῇ θάνατον προελθεῖν, τηρείσθωσαν τὰ ὄργανα οἱ ἀκροαταὶ, δι' ὧν ἐπράχθη ὁ θάνατος καὶ εἰ εὕρωσι διὰ ξύλων τελείων ἢ λίθων μεγάλων, ἢ λακτισμάτων τὸν φόνον γεγενημένον, τὸν τοῦτο διαπραξάμενον χειρο-

κληρονομίαν ἀπὸ τὸν νόμον, ἐὰν δὲν ἀμελήσωσι νὰ φανερώσωσι τὸν φονέα, λαμβάνουσι τὸ τρίτον. Εἰ δὲ ὁ φονεὺς δὲν μεταβῇ εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, δὲν προσκυροῦται τὸ τρίτον εἰς τοῦ φονευομένου τὸ μέρος ἀλλὰ κατὰ τὴν λεχθεῖσαν διάταξιν τὸ δίμοιρον τῆς καθαρᾶς περιουσίας του· καὶ προσέτι κανεὶς ὑποπεσὼν εἰς τοιοῦτον ἔγκλημα δὲν μετέρχεται ποτὲ πολιτικὴν ἢ ἄλλην οἱανδήποτε ὑπηρεσίαν οὐδὲ ἀξιοῦται βασιλικὴν ἀντιγραφήν· ἀλλὰ μένει ἐξάπαντος ἄτιμος οὗτος, εἰς τὸν ὁποῖον φιλανθρώπως ἐσυγχωρήθη ἡ ζωὴ μόνη.

5. Καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ βασιλέως εἰς ἀειφυγίαν καταδικάζει τὸν τοιοῦτον, χωρὶς νὰ τὸν ἀναγκάζῃ καὶ νὰ ἀποκείρηται. Διότι εἶναι ἄτοπον λέγει νὰ ἀναγκάζηται ὁ φονεὺς καὶ μὴ θέλων νὰ ἀποκείρηται, ὅταν καὶ οἱ ἐρχόμενοι ἑκουσίως πρὸς ἀπόκαρσιν διατάττηται νὰ μὴ γίνωνται παραδεκτοὶ προθύμως μηδὲ εὐκόλως, ἀλλὰ μὲ τὴν προσήκουσαν δοκιμασίαν,

6. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου διατάττει, ὥζε αὐτὸς μόνον ὁ ῥαθεὶς φονεὺς νὰ τιμωρῆται κατὰ τοὺς νόμους· τὰ δὲ τέκνα του, ἂν δὲν συνήργησαν εἰς τὴν μιαιφονίαν, νὰ μὴ δημεύωνται· ὅταν δὲ μοιράζηται ἡ περιουσία του κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἰδίων του τέκνων, ἀποδίδεται ἓν μέρος καὶ εἰς τὸν φονευθέντα καὶ μάλιστα ἂν αὐτὸς ἦτον ἄπορος καὶ ἀπέθανεν ἀφήσας γυναῖκα καὶ τέκνα· μόνον δὲ τὸ μερίδιον τοῦ φονέως προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

7. Οὔτε τὸ νήπιον τουτέστιν ὁ ἑπταετὴς οὔτε ὁ τρελὸς, ἐὰν φονεύσῃ, δὲν ὑπόκειται εἰς θάνατον.

8. Ὁ κτυπῶν τινα μὲ ξίφος, ἐὰν φονεύσῃ, μὲ ξίφος τιμωρεῖται· εἰ δὲ ὁ πληγωθεὶς δὲν ἀποθάνῃ, ὁ πληγώσας χειροκοπεῖται, ὡς τολμήσας νὰ κτυπήσῃ μὲ ξίφος.

9. Ἐάν τινες μαλώσωσι, καὶ ἐκ τούτου προκύψῃ θάνατος, οἱ δικασταὶ ἐξετάζουσι τὰ ὄργανα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπράχθη ὁ φόνος καὶ ἐὰν εὕρωσιν ὅτι ὁ φόνος ἔγεινεν ἀπὸ τέλεια ξύλα ἢ μεγάλους λίθους ἢ λακτίσματα, ὁ πράξας τοῦτο χειροκοπεῖται· εἰ δὲ συμ-

κοπείτωσαν· εἰ δὲ δι' ἐλαφροτέρων τινῶν ποινῶν συμβῇ γενέσθαι τὸν θάνατον, τυπτέτωσαν τοῦτον καὶ ἐξοριζέτωσαν.

10. Ἐὰν ἐν μάχῃ μετὰ χειρὸς τύψῃ τις καὶ φονεύσῃ, τυπτόμενος ἐξοριζέσθω· εἰ δὲ μὴ ἀποθάνῃ, τυπτέσθω.

11. Ἐάν τις τὸν ἴδιον οἰκέτην λώροις ἢ ῥάβδοις τύψῃ καὶ ἐκ τούτων συμβῇ ἐκεῖνον τελευτῆσαι, οὐ κατακρίνεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰ δὲ ἀμέτρως αὐτὸν ἐβασάνισεν ἢ φαρμάκῳ ἀνεῖλεν ἢ προσέκαυσεν, ὡς φόνον πεποιηκὼς τιμωρεῖται. (B. LX. 59. 1.)

12. Ὁ ἀκουσίως φόνον ποιήσας ἐξορίζεται. (B. LX. 51. 16.)

13. Ὁ τὸ νήπιον φονεύσας τιμωρίᾳ φόνου ὑπόκειται.

14. Καὶ ὁ ἐλάττων τῶν κέ. ἐτῶν φονεύσας ἐνάγεται ὡς φονεύς.

15. Φονεύει τις τὸ τικτόμενον οὐ μόνον ὁ πνίγων, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων καὶ ὁ μὴ τρέφων καὶ ὁ ἐν δημοσίοις τόποις ἐκτιθέμενος ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ, ἣν αὐτὸς οὐκ ἔσχεν. (B. XXXI. 6. 4.)

16. Ὁ ἀνελὼν ἀνιόντα ἢ κατιόντα ἢ συγγενῆ πυρὶ παραδιδόσθω. (B. LX. 40. 1.)

17. Ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ ζωῆς ἐκινδύνευεν, ἀνεύθυνος ἔσται. (B. LX. 39. 14.)

18. Ὁ ἐντειλάμενός τινι φονεῦσαι ὡς φονεὺς κατακρίνεται.

19. Ὁ συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην τινὰ φονεύσας κρινέσθω καθοσιώσεως τουτέστι καταδικαζέσθω καὶ τιμωρείσθω, καθὼς οἱ ἐν τῷ ἐγκλήματι τῆς καθοσιώσεως ἐνεχόμενοι. (B. LX. 36. 18.)

20. Ὁ φονεύσας τινὰ βιαζόμενον πρὸς ἀσέλγειαν ἀνεύθυνος.

21. *Νεαρὰ Καίσαρος Βασιλείου τοῦ πορφυρογεννήτου.* Ὅτι κολάζεσθαι δεῖ καὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι φονεῖς καὶ ἀποθνήσκειν καὶ μηδὲν ἐκ τοῦ ἀξιώματος ὠφελεῖσθαι, εἰ μόνον προδήλως φανεῖεν δόλους ἢ συνωμοσίας ἢ συσκευὰς ἢ ἐπιθέσεις πρὸς τὸ μίσους ἄξιον τοῦτο ποιοῦντες ἔργον ἢ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτοῖς παραπείθοντες τὸ πονηρὸν ἐκτελεῖν τοῦτο.

ᾖ νὰ γείνῃ ὁ θάνατος ἀπὸ ἐλαφρότερά τινα, ὁ αὐτουργὸς δαίρεται καὶ ἐξορίζεται.

10. Ἐὰν εἰς μάλωμα κτυπήσῃ τις μὲ τὸ χέρι καὶ φονεύσῃ, δαιρόμενος ἐξορίζεται· εἰ δὲ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποθάνῃ, ὁ κτυπήσας δαίρεται.

11. Ἐάν τις δήρῃ τὸν ἴδιόν του δοῦλον μὲ λωρία ἢ ῥάβδους καὶ ἐκ τούτου συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ αὐτὸς, ὁ δεσπότης δὲν καταδικάζεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰ δὲ τὸν ἐβασάνισεν ἀμέτρως ἢ τὸν ἐφαρμάκωσεν ἢ τὸν ἔκαυσε, τιμωρεῖται ὡς φονεύς.

12. Ὁ φονεύσας ἀκουσίως ἐξορίζεται.

13. Ὁ φονεύσας τὸ νήπιον ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν φόνου.

14. Καὶ ὁ ἀνήλικος φονεύσας ἐγκαλεῖται ὡς φονεύς.

15. Φονεύει δὲ ὄχι μόνον ὁ πνίγων τὸ γεννώμενον, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων καὶ ὁ μὴ τρέφων καὶ ὁ ἐκθέτων τὸ βρέφος εἰς δημόσιον τόπον πρὸς εὐσπλαγχνίαν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς δὲν εἶχεν.

16. Ὁ φονεύσας ἀνιόντα ἢ κατιόντα ἢ συγγενῆ εἰς τὸ πῦρ παραδίδεται.

17. Ὁ φονεύσας τὸν προεπιχειροῦντα πρὸς φόνον, ὅταν ἐκινδύνευε περὶ τῆς ζωῆς του, εἶναι ἀνεύθυνος.

18. Ὁ παραγγείλας τινὰ νὰ φονεύσῃ ἄλλον, ὡς φονεὺς καταδικάζεται.

19. Ὁ φονεύσας συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην εὐθύνεται περὶ καθοσιώσεως, τουτέστι καταδικάζεται καὶ τιμωρεῖται, καθὼς οἱ ἐνεχόμενοι εἰς τὸ ἔγκλημα τῆς καθοσιώσεως.

20. Ὁ φονεύσας τινὰ βιάζοντα πρὸς ἀσέλγειαν εἶναι ἀνεύθυνος.

21. Καίσαρος Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου νεαρά. Ἀνάγκη νὰ τιμωρῶνται καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ φονεῖς καὶ νὰ φονεύωνται καὶ νὰ μὴ ὠφελῶνται ποσῶς ἀπὸ τὸ ἀξίωμα, ἐὰν μόνον φανῶσιν ὅτι ἐβολιεύθησαν ἢ συνώμοσαν ἢ ὠργάνισαν σκευωρίας εἴτε ἐπιβουλὰς πρὸς τὸ ἀξιομίσητον τοῦτο ἔργον ἢ παρεκίνησαν τοὺς ὑπηρέτας των νὰ πράξωσι τὴν κακουργίαν ταύτην.

22. Ὁ θάπτων ἔγκυον πρὶν ἢ τὸ βρέφος δι' ἀνατομῆς ἐκβληθῇ, φονεύειν δοκεῖ. (B. LIX. 2. 3).

23. Ἐὰν πατὴρ κατηγορήσῃ τινὸς περὶ φόνου τοῦ ἰδίου παιδὸς καὶ ἀποφανθῇ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας, οὐκ ἀτιμοῦται.

24. Τὸν λῃστὴν ἔξεστιν ἑκάστῳ ἀκινδύνως φονεύειν. (B. LX. 39. 14).

25. Οἱ ἐπίσημοι λῃσταὶ ἐν τοῖς τόποις ἐν οἷς ἐπλημμέλησαν, φουρκίζονται· καὶ χρὴ, ἵνα διὰ τῆς θέας καταπτοηθῶσιν οἱ ἐγχειροῦντες τοῖς τοιούτοις καὶ ἵνα γένηται παραμυθία τοῖς συγγενέσι τῶν ἀναιρεθέντων. (B. LX. 51. 26).

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ τῶν ἁρπαζόντων.

1. Οἱ ἁρπάζοντες γυναῖκα ἢ μεμνηστευμένην ἢ ἀμνήστευτον ἢ χήραν, εἴτε εὐγενὴς ἐστὶν εἴτε δούλη εἴτε ἀπελεύθερα, καὶ μάλιστα εἰ τῷ Θεῷ εἰσι γυναῖκες καθιερωμέναι, κἂν τὴν ἰδίαν τις μνηστὴν ἥρπασεν, εἰ μὲν μεθ' ὅπλων εἴτε ξιφῶν ἢ ῥοπάλων τὴν ἁρπαγὴν ἐποιήσαντο, οἱ τοιοῦτοι ξίφει τιμωρείσθωσαν· οἱ δὲ συναιρόμενοι τούτοις ἢ συνειδότες ἢ ἑκόντες ὑποδεξάμενοι ἢ οἱανδήποτε σπουδὴν εἰσενεγκόντες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν. Εἰ δὲ χωρὶς οἱωνδήποτε ὅπλων τὴν ἁρπαγὴν ἐποιήσαντο, ὁ μὲν τὴν ἁρπαγὴν ποιήσας χειροκοπείσθω, οἱ δὲ βοηθήσαντες τοῖς τοιούτοις ἐν τῇ ἁρπαγῇ ἢ συνειδότες καὶ ὑπηρετήσαντες ἢ ἑκόντες ὑποδεξάμενοι ἢ οἱανδήποτε σπουδὴν αὐτοῖς εἰσενεγκόντες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν. Ὁ δὲ παρθένον ἢ χήραν ἁρπάσας, εἰ καὶ μνηστὴν, οὐ δύναται ταύτην γαμεῖν, οὐ δὲ συναινοῦντος τοῦ ταύτης πατρὸς καὶ συγχωροῦντος τὸ ἔγκλημα. Εἰ δὲ ἡ ἁρπαγεῖσα κόρη εἰς γάμον αὐτῷ τάχα συναρθῆναι θελήσει, μετὰ θάνατον τούτου, κἂν παῖδας ἐξ αὐτοῦ σχῇ, κἂν ἐκεῖνος τελευτῶν διατάξηται, οὐ διαδέχεται τοῦτον· ἐὰν δὲ μὴ συναρθῇ τούτῳ, λαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς πατρικῆς περιουσίας αὐτῆς κερδαίνει τι, ἀλλὰ

22. Ὁ θάπτων ἔγκυον πρὶν ἐκβληθῇ τὸ ἔμβρυον δι' ἀνατομῆς, ὑπολαμβάνεται ὅτι φονεύει.

23. Ἐὰν πατὴρ κατηγορήσῃ τινὰ ὡς φονέα τοῦ ἰδίου του τέκνου καὶ ἀποδειχθῇ ὅτι ἐκίνησε κατὰ συκοφαντίαν, δὲν ἀτιμοῦται.

24. Ἔχει ἕκαστος ἄδειαν νὰ φονεύῃ ἀκινδύνως τὸν λῃστήν.

25. Οἱ ἐπίσημοι λῃσταὶ ἀνασκολοπίζονται, καθ' οὓς τόπους ἐκακούργησαν· καὶ τοῦτο συμβάλλει πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς θέας καταφόβισιν τῶν ἐπιχειρούντων τὰ τοιαῦτα καὶ πρὸς παρηγορίαν τῶν συγγενῶν τῶν φονευθέντων.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ ἁρπαζόντων.

1. Οἱ ἁρπάζοντες γυναῖκα ἢ μνηστευμένην ἢ ἀμνήστευτον ἢ χήραν, εἴτε εὐγενὴς εἶναι αὐτὴ εἴτε δούλη εἴτε ἀπελεύθερος, καὶ μάλιστα ἐὰν ἦναι ἀφιερωμέναι εἰς τὸν θεὸν, καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μνηστὴν ἂν ἥρπασέ τις, εἰ μὲν ἡ ἁρπαγὴ ἔγεινεν ἐνόπλως ἢ μὲ ξίφος ἢ μὲ ῥόπαλα, οἱ τοιοῦτοι μὲ ξίφος τιμωροῦνται· οἱ δὲ συνεργήσαντες αὐτοὺς εἴτε εἶξευρον τὸ πραττόμενον εἴτε ἑκουσίως τοὺς ὑπεδέχθησαν εἴτε ἄλλως πως τοὺς συνέτρεξαν, δαίρονται κουρεύονται καὶ ῥινοκοποῦνται. Εἰ δὲ ἡ ἁρπαγὴ ἔγεινε χωρὶς οἱασδήποτε ὅπλα, ὁ μὲν ἅρπαξ χειροκοπεῖται, οἱ δὲ συνεργάται τῶν τοιούτων εἰς τὴν ἁρπαγὴν εἴτε εἶξευρον καὶ ὑπηρέτησαν εἴτε ἑκουσίως ὑπεδέχθησαν, εἴτε ἄλλως πως τοὺς συνέτρεξαν, δαίρονται κουρεύονται καὶ ἐξορίζονται. Ὁ δὲ ἁρπάσας παρθένον ἢ χήραν, εἰ καὶ μνηστὴν, δὲν δύναται νὰ τὴν νυμφεύηται, οὐδὲ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐὰν συναινῇ καὶ συγχωρῇ τὸ ἔγκλημα. Ἀνίσως δὲ ἡ ἁρπασθεῖσα κόρη θελήσῃ νὰ συναρθῇ μὲ τὸν ἅρπαγα εἰς γάμον, μετὰ θάνατον αὐτοῦ δὲν τὸν κληρονομεῖ, κ' ἐὰν τεκνοποιήσῃ κ' ἐὰν αὐτὸς ἀποθνήσκων διατάξῃ τὸ τοιοῦτον· εἰ δὲ μὲ αὐτὸν δὲν συζευχθῇ, λαμβάνει τὴν περιουσίαν του· ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τὴν πατρικήν της περιουσίαν κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν πράγματα τοῦ πατρὸς

τὰ μὲν τοῦ πατρὸς πρὸς τοὺς ἄλλους κληρονόμους καταλιμπάνεται, τὰ δὲ τοῦ ἁρπαγος εἰς τὸ δημόσιον εἰσκομίζεται.

2. Ὅταν μετὰ πλήθους ἁρίκηταί τις εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ εἴτε ἄκουσαν εἴτε ἑκοῦσαν ἁρπάσῃ γυναῖκα, ἁρπαγὴν πλημμελεῖν δοκεῖ καὶ τιμωρεῖται· ὅταν δὲ μόνος ἀπέλθῃ, μή τινας ἔχων τοὺς συνυπουργοῦντας καὶ ἁρπάσῃ τὴν γυναῖκα ἑαυτὴν προδεδωκυῖαν ἀνελέσθαι θαρρήσῃ, οὐχ ἁρπαγὴν, ἀλλὰ φθορὰν παρθένου ἁμαρτάνει.

3. Τὴν ἁρπαγὴν τῆς βιασθείσης γυναικὸς ἐκδικοῦσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς καὶ ἐπίτροποι καὶ κουράτωρες.

4. Δοῦλος συνειδὼς καὶ συμπράττων τῇ ἁρπαγῇ τῆς ἰδίας δεσποίνης καίεται. (B. LX. 58. 1.)

5. Ἐὰν χωρὶς δικαστικῆς ἀποράσεως ἐπιβατικῶς ἀφέληταί τις πρᾶγμα, εἰ μὲν ἴδιον αὐτοῦ, ἐκπίπτει τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, εἰ δὲ ἀλλότριον, παρεχέτω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν διατίμησιν αὐτοῦ. (B. L. 3. 55.)

6. Ὁ ἁρπάζων τι ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου ἢ καταπτώσεως εἴσω μὲν ἑνιαυτοῦ συναπτοῦ εἰς τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἑνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν κατέχεται πρὸς τῇ ὡρισμένῃ ποινῇ.

7. Ὁ ἁρπαξ οὐκ ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς πρὸ τῆς δίκης προσάγων τὸ πρᾶγμα. (B. LX. 17. 6).

8. Ὅμοιόν ἐστι τῷ ἁρπάσαι καὶ τὸ ὑποδέξασθαι τὰ ἁρπαγέντα ἐν εἰδήτει. (B. LX. 18. 28).

9. Οἱ βουλόμενοι θόρυβον ἢ στάσιν ποιῆσαι καὶ οἱ ἔχοντες ἐνόπλους ἐλευθέρους ἢ δούλους καὶ ὁ ἔρηβος δημοσίᾳ ξίφος ἐπιφερόμενος καὶ οἱ ἐξ ἐφόδου ἀγροῖς ἐπιόντες καὶ ἁρπάζοντες πράγματα, τῷ περὶ βίας δημοσίας νόμῳ κατέχονται.

10. Οἱ λεγόμενοι νεωτερικοὶ καὶ οἱ θορύβους ἐν τῷ δήμῳ ποιοῦντες εἰ μὲν ὑπομνησθέντες παρὰ τοῦ ἄρχοντος τοῖς αὐτοῖς ἐπιμείναιεν ἐξορίζονται· εἰ δὲ πολλοὺς θορύβους καὶ ἀταξίας ἐποίησαν καὶ πολλάκις κρατηθέντες καὶ πρότερον κολασθέντες ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἐπέμειναν προπετείᾳ, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι διηνε-

ἀφίνονται εἰς τοὺς ἄλλους κληρονόμους, τὰ δὲ τοῦ ἁρπαγος προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

2. Ἐάν τις ἔλθῃ μὲ πολλοὺς ἀνθρώπους εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ ἁρπάσῃ γυναῖκα εἴτε ἑκουσίως εἴτε ἀκουσίως αὐτῆς, ὑπολαμβάνεται ὅτι πράττει ἁρπαγῆς ἔγκλημα καὶ τιμωρεῖται· εἰ δὲ ἐπέλθῃ μόνος, χωρὶς νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ συνεργάτας καὶ κρυφίως τολμήσῃ νὰ ἁρπάσῃ τὴν γυναῖκα ἥτις προδίδει ἑαυτὴν, πράττει ὄχι ἁρπαγὴν, ἀλλὰ φθορὰν παρθένου.

3. Τὴν ἁρπαγὴν τῆς βιασθείσης γυναικὸς διεκδικοῦσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς καὶ ἐπίτροποι καὶ κηδεμόνες.

4. Δοῦλος εἰξεύρων τὴν σκευωρίαν καὶ συνεργῶν εἰς τὴν ἁρπαγὴν τῆς ἰδίας του δεσποίνης καίεται.

5. Ἐάν τις χωρὶς δικαστικὴν ἀπόρασιν ἀφαιρέσῃ δυναστικῶς πρᾶγμα, εἰ μὲν εἶναι ἰδικόν του ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν κυριότητα αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριον ἀποδίδει τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τὸ ἐκτίμημα αὐτοῦ.

6. Ὁ ἁρπάζων τι ἀπὸ πυρκαϊὰν ἢ ναυάγιον ἢ κατάπτωσιν οἰκοδομῆς ἐντὸς μὲν συναπτοῦ ἔτους ἐνέχεται εἰς τὸ τετραπλάσιον, μετὰ δὲ τὸ ἔτος εἰς τὸ ἁπλοῦν ἐκτὸς τῆς ὡρισμένης ποινῆς.

7. Ὁ ἁρπαξ δὲν ἐλευθεροῦται ἀπὸ τὴν ποινὴν, ἐὰν ἐπιστρέψῃ τὸ πρᾶγμα πρὸ τῆς δίκης.

8. Καὶ ἡ κατὰ γνῶσιν ὑποδοχὴ τῶν ἁρπασθέντων ὁμοιάζει μὲ ἁρπαγήν.

9. Οἱ θέλοντες νὰ διεγείρωσι θόρυβον ἢ ἀναστάτωσιν καὶ οἱ ἔχοντες ἐνόπλους ἐλευθέρους ἢ δούλους καὶ ὁ ἔρηβος ἐπιφέρων δημοσίως ξίφος καὶ οἱ ἐπιβαίνοντες ἐξ ἐφόδου εἰς ἀγροὺς καὶ ἁρπάζοντες πράγματα, ἐνέχονται εἰς τὸν περὶ βίας δημοσίας νόμον.

10. Οἱ λεγόμενοι νεωτερικοὶ καὶ οἱ διεγείροντες εἰς τὸν λαὸν θορύβους, εἰ μὲν εἰδοποιηθέντες ἀπὸ τὸν δικαστὴν ἐπιμένουσιν εἰς τὰ αὐτὰ ἐξορίζονται· εἰ δὲ ἔπραξαν πολλοὺς θορύβους καὶ ἀταξίας καὶ πολλάκις συλληφθέντες καὶ τιμωρηθέντες πρότερον ἐπιμένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν προπέτειαν, δαίρονται κουρεύονται καὶ καθυποβάλ-

κῶς ἐξοριζέσθωσαν. Εἰ δὲ καὶ οὐχ ὑπεμνήσθησαν παρὰ τοῦ ἄρχοντος, ῥαπαλίζονται μόνον καὶ ἀπολύονται. (B. LX. 51. 26.)

11. Ὁ μετατιθεὶς ὅρια εἰ μὲν νεώτερος εἴη, εἰς χρόνον μακρότερον ἐξορίζεται, εἰ δὲ γέρων εἰς ἧττονα. Ὁ δὲ ἑτέρῳ ὑπουργήσας τύπτεται καὶ ἐπὶ διετίαν εἰς ἔργον δημόσιον πέμπεται. Ὁ δὲ κατὰ ἄγνοιαν ἢ τυχηρῶς τοὺς ὁριαίους λίθους μετατιθεὶς μαστιγοῦται μόνον. (B. LX. 31. 2.)

12. Ὁ ὅρους δόλῳ μετατιθεὶς καθ' ἕκαστον ὁροθέσιον τῷ μέρει τοῦ δημοσίου πεντήκοντα ζημιοῦται νομ.· εἰ δὲ δοῦλος ἢ δούλη πλημμελήσουσι ταῦτα, κεφαλικῶς τιμωρεῖται, εἰ μὴ ὁ δεσπότης τὴν ὑπὲρ τούτων ποινὴν καταβάλλεται. (B. LX. 31. 3.)

13. Ὁ τὸν ὅρον τοῦ ἔτι ἀμρισβητησίμου πρὸ δίκης τελείας κατασχὼν, εἰς τὸ διπλοῦν αὐτὸν ζημιοῦται· καὶ δίδωσιν αὐτόν τε τὸν τόπον τῷ νενικηκότι καὶ ἕτερον τοσοῦτον· εἰ δὲ ἴδιος ἦ αὐτῷ ὁ τόπος, ἀρκεῖ πρὸς τιμωρίαν τὸ ἐκπεσεῖν αὐτοῦ. (B. LX. 31. 4.)

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ Αὐτομόλων καὶ 'Ανδραποδιστῶν.

1. Τοὺς ἐκ τῶν Ρωμαίων πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφεύγοντας ὡς πολεμίους ἔξεστιν ἑκάστῳ ἀκινδύνως φονεύειν. (B. LX. 39. 3.)

2. Οἱ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτομολοῦντες καὶ τὰς ἡμετέρας βουλὰς ἀπαγγέλλοντες εἰς φοῦρκαν ἀναρτῶνται ἢ καίονται.

3. Οἱ πολέμιοι καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς αὐτομολοῦντες ξίφει τιμωρείσθωσαν. (B. LVII. 1. 16.)

4. Εἴ τις αὐτόμολος εἰς τὴν πατρίδα ἐπαναδράμοι, ἅπαξ μὲν τοῦτο ποιήσας συγγνώμης τυγχανέτω· δεύτερον δὲ εἰς τριετῆ δουλείαν διαπωλείσθω· ἐκ τρίτου δὲ ποιησάμενος τὴν αὐτομολίαν, εἶτα ἐπαναζεύξας εἰς δηνεκῆ καὶ ἄδον οἰκετείαν πιπρασκέσθω. Εἰ δὲ ληφθεὶς ὑφ' ἑτέρων εἰς τὴν πατρίδα ἐπαναχθῇ καὶ μάλιστα, εἰ αἵματος ἐμφυλίου τὴν δεξιὰν ἔχει μεμολυσμένην,

λονται εἰς ἀειφυγίαν. Εἰ δὲ καὶ ἀπὸ τὸν δικαστὴν δὲν εἰδοποιήθησαν μαστιγοῦνται μόνον καὶ ἀπολύονται.

11. Ὁ μεταθέτων σύνορα εἰ μὲν εἶναι νεώτερος, ἐξορίζεται διὰ πλειότερον χρόνον, εἰ δὲ γέρων δι' ὀλιγώτερον. Ὁ δὲ συνεργήσας ἄλλον δαίρεται καὶ ἀποστέλλεται δύο ἔτη εἰς δημόσιον ἔργον. Ὁ δὲ μεταθέτων κατ' ἄγνοιαν ἢ κατὰ τύχην τοὺς λίθους τῶν συνόρων μαστιγοῦται μόνον.

12. Ὁ κατὰ δόλον μεταθέτων σύνορα δι' ἕκαστον ὁροθέσιον ζημιοῦται πεντήκοντα νομίσματα καταβαλλόμενα πρὸς τὸ δημόσιον· εἰ δὲ δοῦλος ἢ δούλη πράξωσι ταῦτα, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, ἐὰν ὁ δεσπότης δὲν καταβάλῃ τὸ ὑπὲρ τούτων τίμημα.

13. Ὁ πρὸ τελείας δίκης καταλαβὼν τὸ σύνορον τοῦ διαφιλονεικουμένου εἰσέτι ἀγροῦ, ζημιοῦται εἰς τὸ διπλάσιον· καὶ δίδει εἰς τὸν νικήσαντα τὸν τόπον αὐτὸν καὶ ἄλλον τόσον· εἰ δὲ ὁ τόπος ἦτον ἰδικός του, ἀρκεῖ πρὸς τιμωρίαν νὰ ἐκπέσῃ ἀπὸ τὴν κυριότητα αὐτοῦ.

ΤΙΤΛ. Η'. — Περὶ αὐτομόλων καὶ ἀνδραποδιστῶν.

1. Τοὺς φεύγοντας ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους πρὸς τοὺς πολεμίους ἔχει ἕκαστος ἄδειαν νὰ φονεύῃ ἀκινδύνως ὡς πολεμίους.

2. Οἱ αὐτομολοῦντες πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ μηνύοντες τὰς βουλὰς ἡμῶν ἀνασκολοπίζονται ἢ καίονται.

3. Οἱ πολέμιοι καὶ οἱ αὐτομολοῦντες πρὸς αὐτοὺς μὲ ξίφος τιμωροῦνται.

4. Ἐὰν αὐτόμολος ὑποστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα, εἰ μὲν ἔπραξε τοῦτο ἅπαξ, συγχωρεῖται· εἰ δὲ δίς, πωλεῖται εἰς τριῶν ἐτῶν δουλείαν· εἰ δὲ ηὐτομόλησεν ἐκ τρίτου καὶ ἔπειτα ὑπέστρεψε, πωλεῖται εἰς παντοτεινὴν δουλείαν. Εἰ δὲ ἄλλοι τὸν συλλάβωσι καὶ τὸν φέρωσιν εἰς τὴν πατρίδα καὶ μάλιστα, ἂν αὐτὸς ἐμόλυνε τὴν

τοῦτον θανάτῳ κολάζειν, οἷα δὴ πολέμιον, οὔτε ἄδικον οὔτε ἀπότομον.

5. Ὁ ἐρεθίζων τοὺς πολεμίους ἢ παραδιδοὺς πολεμίοις Ρωμαίους κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

6. Ὁ διδάσκων τοὺς βαρβάρους ναῦς κατασκευάζειν κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑπόκειται. (Β. LX. 51. 62.)

7. Δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι ἀνδραποδίζοντες ἐλευθέρους διαιρόμενοι καὶ κουρευόμενοι χειροκοπείσθωσαν. (Β. LX. 48. 20.)

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ Συκοφαντῶν καὶ τῶν φλυαρίαν εὑρισκόντων.

1. Ἡ διάταξις βούλεται τὸν συκοφαντήσαντα ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι καὶ ἀτιμοῦσθαι καὶ περιορίζεσθαι, μόνον μέντοι ἐὰν ἀλλοτρίαν κατηγορίαν ἐκίνησεν ὡς ἰδίαν αἰτίαν. (Β. LX. 1. 35.)

2. Ὁ συκοφαντήσας ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον τριάκοντα χρυσίου λίτρας προτιμάσθω τῷ δημοσίῳ. (Β. III. 1. 2.)

3. Ὁ συκοφαντήσας τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑπόκειται.

4. Ὁ συκοφάντης κατ' οὐδένα τρόπον κερδαίνει· οὔτε ἐὰν λάβῃ ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ τινά. (Β. LX. 1. 3.)

5. Ὁ εὑρίσκων φλυαρίαν ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον καὶ μὴ παραχρῆμα καίων, ἀλλ' ἀναγινώσκων ὑποκείσθω τῇ τιμωρίᾳ, ᾗ τινι ὑπέκειτο καὶ ὁ συνθετικῶς τὴν φλυαρίαν. Φλυαρία δέ ἐστιν ὁ ῥιπτόμενος χάρτης καὶ κατηγορίας ἔχων κατά τινος.

6. Ὁ εὑρίσκων φλυαρίαν μηδενὶ ἑτέρῳ λεγέτω τὴν δύναμιν αὐτῆς, ἀλλὰ διαρρήξει ἢ καύσει αὐτήν· ὁ δὲ μὴ ταῦτα ποιήσας κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθήσεται. (Β. LX. 63. 1.)

δεξιάν του εἰς ἐμφύλιον αἷμα, δὲν εἶναι ἄδικον οὐδὲ σκληρὸν νὰ τιμωρῆται ὁ τοιοῦτος μὲ θάνατον ὡς πολέμιος.

5. Ὁ ἐρεθίζων τοὺς πολεμίους ἢ παραδίδων τοὺς Ρωμαίους πρὸς τοὺς πολεμίους κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

6. Ὁ διδάσκων τοὺς βαρβάρους νὰ ναυπηγῶσιν ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

7. Δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι ἀνδραποδίζοντες ἐλευθέρους δαίρονται, κουρεύονται καὶ χειροκοποῦνται.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ συκαφαντῶν καὶ τῶν εὑρισκόντων φλυαρίαν.

1. Κατὰ τὴν διάταξιν ὁ συκοφάντης εἰς δημόσιον ἔγκλημα καὶ ἀτιμοῦται καὶ περιορίζεται, μόνον ὅμως ἂν ἐκίνησεν ἀλλοτρίαν κατηγορίαν ὡς ἰδίαν του διαφοράν.

2. Ὁ συκοφαντήσας ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον καταβάλλει πρόστιμον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον τριάκοντα χρυσίου λίτρας.

3. Ὁ συκοφάντης ὑπόκειται εἰς τὴν ταὐτοπάθειαν.

4. Ὁ συκοφάντης δὲν κερδαίνει κατ' οὐδένα τρόπον· οὔτε ἐὰν λάβῃ διὰ νὰ συκοφαντήσῃ, οὔτε ἐὰν λάβῃ διὰ νὰ μὴ συκοφαντήσῃ τινά.

5. Ὁ εὑρίσκων φλυαρίαν ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον, ἐὰν δὲν τὴν καίῃ ἀμέσως, ἀλλὰ τὴν ἀναγινώσκῃ, ὑπόκειται εἰς τὴν αὐτὴν τιμωρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ὁ συνθέτης τῆς φλυαρίας. Φλυαρία δὲ λέγεται τὸ ῥιπτόμενον ἐκεῖνο χαρτίον, τὸ ὁποῖον περιέχει κατηγορίαν κατά τινος.

6. Ὁ εὑρίσκων φλυαρίαν ὀφείλει νὰ μὴ λέγῃ πρὸς κανένα ἄλλον τὰ διαλαμβανόμενα, ἀλλὰ νὰ τὴν σχίζῃ ἢ νὰ τὴν καίῃ· ὁ δὲ μὴ πράξας ταῦτα ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

ΤΙΤΛ. Γ. — Περὶ φαρμακῶν, γοήτων καὶ μάντεων.

1. Τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ κατέχεται ὁ ποιήσας φάρμακον ἐπὶ ἀναιρέσει ἀνθρώπου ἢ ἐσχηκὼς ἢ πωλήσας.

2. Εἴ τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος ἐπὶ οἱαδήποτε προφάσει δώσει ποτὸν εἴτε γυνὴ ἀνδρὶ εἴτε ἀνὴρ γυναικὶ εἴτε δοῦλος δεσπότῃ καὶ διὰ τῆς τοιαύτης προφάσεως ἀσθενείᾳ περιπέσῃ ὁ τὸ ποτὸν ἐκπιὼν καὶ συμβῇ ἐκ τούτου καταρρεῦσαι καὶ ἀποθανεῖν, ξίφει τιμωρείσθω.

3. Οἱ τὰ λεγόμενα ποιοῦντες φυλακτὰ ἐπὶ φιλίᾳ τοῦ δοκεῖν ἀνθρώπων, δημευόμενοι ἐξορίζέσθωσαν. (B. LX. 39. 30).

4. Ὁ συνειδὼς τινι γοητείαν κατασχὼν αὐτὸν τῇ δημοσίᾳ ὄψει παραδιδότω· εἰ δέ τις οἱοσδήποτε ἄνθρωπος συλλαβόμενος τοῦτον μὴ παραδώσει, ἐσχάτην ὑπομενέτω τιμωρίαν.

5. Οἱ διὰ γοητείας σώρρονας λογισμοὺς πρὸς ἔρωτας στρέφοντες δημεύσει καὶ ἐξορίᾳ καθυποβάλλονται· εἰ δὲ καὶ πρὸς πρόσωπον ὑπερέχον τοῦτο τολμήσουσι, τῇ διὰ ξίφους τιμωρίᾳ ὑπόκεινται. (B. LX. 39. 25.)

6. Τὸ διὰ θυσιῶν μαντεύεσθαι κεκώλυται· ὁ δὲ τοιοῦτος ξίφει τιμωρείσθω.

7. Οἱ τὰ φίλτρα ποιοῦντες δημευόμενοι τὸν βίον καὶ πᾶσαν τὴν περιουσίαν ἐξορίζονται. Φίλτρα δέ εἰσι τὰ φιλίας καὶ ἀγάπης ποιητικά, δι' ὧν, ὡς φλυαροῦσί τινες, δύναταί τις ἑλκεῖν τινὰ πρὸς τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν. (B. LX. 51. 34.)

8. Οἱ εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι, εἰ μὴ κατὰ ἄγνοιαν τοῦτο πράξουσι, ξίφει τιμωρείσθωσαν.

9. Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τέμνεσθαι.

ΤΙΤΛ. Γ. — Περὶ φαρμακέων, γοήτων καὶ μάντεων.

1. Ὁ κατασκευάσας φάρμακον πρὸς θάνατον ἀνθρώπου ἢ λαβὼν τοῦτο ἢ πωλήσας ἐνέχεται εἰς τὸν περὶ ἀνδροφόνων νόμον.

2. Ἐάν τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος κατὰ οἱανδήποτε πρόφασιν δώσῃ ποτὸν εἴτε γυνὴ πρὸς ἄνδρα εἴτε ἀνὴρ πρὸς γυναῖκα εἴτε δοῦλος πρὸς δεσπότην καὶ ἀπὸ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ὁ πιὼν τὸ ποτὸν περιπέσῃ εἰς ἀσθένειαν καὶ συμβῇ ἐκ τούτου νὰ μαρανθῇ καὶ νὰ ἀποθάνῃ, ὁ ποτίσας μὲ ξίφος τιμωρεῖται.

3. Οἱ κατασκευάζοντες τὰ λεγόμενα φυλακτὰ ἤτοι περίαπτα πρὸς φιλίαν τάχα ἀνθρώπων, δημευόμενοι ἐξορίζονται.

4. Ὁ γνωρίζων τινὰ ὡς γόητα, ἐὰν τὸν συλλάβῃ, τὸν παραδίδει πρὸς θεατρισμόν· εἰ δὲ ὁ συλλαβὼν αὐτόν, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ἦναι, δὲν τὸν παραδώσῃ, ὑπόκειται εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν.

5. Οἱ διατρέφοντες μὲ γοητείαν σώφρονας λογισμοὺς πρὸς ἔρωτας καθυποβάλλονται εἰς δήμευσιν καὶ ἐξορίαν· εἰ δὲ καὶ τολμήσωσι τοῦτο πρὸς πρόσωπον ὑπερέχον, ὑπόκεινται εἰς τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν.

6. Ἡ διὰ θυσιῶν μαντεία ἀπαγορεύεται· ὁ δὲ τοιοῦτος μάντης μὲ ξίφος τιμωρεῖται.

7. Οἱ κατασκευάζοντες τὰ φίλτρα μετὰ τὴν δήμευσιν τῶν ὑπαρχόντων καὶ ὅλης τῆς περιουσίας των ἐξορίζονται. Φίλτρα δὲ εἶναι τὰ ποιητικὰ καὶ πρόξενα φιλίας καὶ ἀγάπης, μὲ τὰ ὁποῖα, καθὼς τινες φλυαροῦσι, δύναταί τις νὰ ἐπισύρῃ ἄλλον πρὸς ἀγάπην αὐτοῦ.

8. Οἱ ἐπικαλούμενοι δαίμονας πρὸς βλάβην ἀνθρώπων, ἐὰν δὲν πράξωσι τοῦτο κατ' ἄγνοιαν, μὲ ξίφος τιμωροῦνται.

9. Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις νὰ κόπτωνται ἀμφότεραι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ Ἰουδαίων, Ἑλληνιζόντων καὶ αἱρετικῶν.

1. Ὁ ἀπὸ Χριστιανῶν Ἰουδαῖος γενόμενος δημευέσθω.

2. Ἐὰν Ἰουδαῖος Χριστιανὸν ἀνδράποδον κτήσηται καὶ περιτέμῃ, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. (B. LX. 54. 29.)

3. Ἐὰν Ἰουδαῖος τολμήσῃ διαστρέψαι Χριστιανικὸν λογισμὸν, ὑπόκειται κεφαλικῇ τιμωρίᾳ. (B. LX. 54. 30.)

4. Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ πάλιν Ἑλληνίζοντες ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται.

5. Οἱ ἀποστάντες ἐκ τῆς τῶν ὀρθοδόξων πίστεως καὶ αἱρετικοὶ γενόμενοι ἢ θύσαντες ἢ θύσαι τινὶ ἐπαγγελλόμενοι οὐ δύνανται διαθέσθαι ἢ δωρεῖσθαι, οὔτε ἐκ διαθήκης οὔτε ἐξ ἀδιαθέτου λαμβάνειν τι δύνανται. (B. LX. 54. 25.)

6. Ὁ ποιῶν Ἑλληνικὰς θυσίας ἢ τιμῶν εἴδωλα ἢ θυσιάζων ἢ λιβανον αὐτοῖς καίων ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑποβάλλεται· ὁμοίως δὲ τιμωροῦνται καὶ οἱ συνίστορες αὐτοῦ καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν θυσιῶν.

7. Οἱ Μανιχαῖοι χριστιανοὶ γενόμενοι, μετὰ ταῦτα τὰ τῶν Μανιχαίων διαπραττόμενοι ἢ τοῖς τοιούτοις ἐντυγχάνοντες καὶ μὴ παραδιδόντες τοῖς ἄρχουσιν ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται. Καὶ οἱ ἐν ἀξίοις ἢ στρατηγίαις ἢ συστήμασιν ὄντες ὀφείλουσι φροντίζειν, μή τις αὐτῶν ἐστι τοιοῦτος· ἐπείτοιγε εἰ ἴσασιν αὐτὸν καὶ μὴ παραδιδόασι, κἂν ὀρθόδοξοι ὦσιν, ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑποβάλλονται. (B. I. 1. 24.)

8. Οἱ Μανιχαῖοι καὶ μετὰ θάνατον ἐλέγχονται. Καὶ ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς κληρονομεῖ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, κἂν συγγενεῖς ὦσιν ὀρθόδοξοι πλὴν παίδων· ἀλλ' εἰσκομίζονται τὰ πράγματα αὐτῶν· μόνοι γὰρ παῖδες αὐτῶν ὀρθόδοξοι ὄντες κληρονομοῦσιν αὐτούς· τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν δονατιστῶν.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ Ἰουδαίων, ἑλληνιζόντων καὶ αἱρετικῶν.

1. Ὁ ἀπὸ χριστιανοὺς γινόμενος Ἰουδαῖος δημεύεται.

2. Ἐὰν Ἰουδαῖος ἀποκτήσῃ ἀνδράποδον χριστιανὸν καὶ τὸν περιτέμῃ, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

3. Ἐὰν Ἰουδαῖος τολμήσῃ νὰ διαστρέψῃ χριστιανικὸν λογισμὸν, ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

4. Οἱ ἀξιωθέντες τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ πάλιν ἑλληνίζοντες ὑπόκεινται εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν.

5. Οἱ χωρισθέντες ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ γενόμενοι αἱρετικοὶ ἢ θυσιάσαντες ἢ διατάξαντες νὰ θυσιάσωσιν εἰς εἰδωλά τινα δὲν δύνανται νὰ διαθέσωσιν ἢ νὰ δωρήσωσιν, οὐδὲ ἀπὸ διαθήκην ἢ ἐξ ἀδιαθέτου δὲν δύνανται νὰ λαμβάνωσί τι.

6. Ὁ τελῶν ἑλληνικὰς θυσίας ἢ τιμῶν εἴδωλα ἢ θυσιάζων ἢ καίων λίβανον πρὸς αὐτὰ ὑποβάλλεται εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν. Ὡσαύτως δὲ τιμωροῦνται καὶ οἱ κοινωνοὶ αὐτοῦ καὶ τῶν θυσιῶν οἱ ὑπηρέται.

7. Οἱ Μανιχαῖοι γενόμενοι χριστιανοὶ, καὶ μετὰ ταῦτα τελοῦντες τὰ τῶν Μανιχαίων ἢ ἀνακατονόμενοι μὲ τοὺς τοιούτους καὶ μὴ παραδίδοντες αὐτοὺς πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὑπόκεινται εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν. Καὶ οἱ εὑρισκόμενοι εἰς ἀξιώματα ἢ στρατηγίας ἢ συλλόγους ὀφείλουσι νὰ φροντίζωσι μήπως τις αὐτῶν ἦναι τοιοῦτος· διότι γνωρίζοντες αὐτὸν καὶ μὴ παραδίδοντές τον, καὶ ὀρθόδοξοι ἐὰν ἦναι εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν ὑποβάλλονται.

8. Οἱ Μανιχαῖοι ἐξελέγχονται καὶ μετὰ θάνατον. Καὶ κανεὶς αὐτοὺς δὲν κληρονομεῖ ἀπὸ διαθήκην ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, καὶ συγγενεῖς ἐὰν ὑπάρχωσιν ὀρθόδοξοι ἐκτὸς τέκνων· ἀλλὰ τὰ πράγματα αὐτῶν προσκυροῦνται· διότι μόνα τὰ τέκνα, ἐὰν ἦναι ὀρθόδοξοι, κληρονομοῦσιν αὐτούς.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'.—Περὶ δούλων καὶ τῶν ἐμπρησμοὺς ποιούντων.

1. Δοῦλος συνειδὼς καὶ συμπράττων τῇ ἁρπαγῇ τῆς ἰδίας δεσποίνης καίεται. (B. LX. 58. 1).

2. Πυρὶ παραδίδονται οἱ δοῦλοι, οἵτινες τῇ σωτηρίᾳ τῶν οἰκείων δεσποτῶν ἐπεβούλευσαν· κἀκεῖνοι τιμωρείσθωσαν τῶν οἰκετῶν ἀναιρεθέντος τοῦ δεσπότου, ὅσοι τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἢ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς αἰσθόμενοι μὴ συνέδραμον, εἴτε ἐν οἴκῳ εἴτε ἐν ὁδῷ ἢ ἀγρῷ τοῦτο συνέβη. (B. LX. 51. 26.)

3. Ἐάν τις οἰκειακὸς ἢ δοῦλος ἐγκληματικῶς κατηγορῇ τοῦ ἔχοντος αὐτὸν, ἀποτεμνέσθω ἐξηρημένου τοῦ ἐπὶ καθοσιώσει κατηγοροῦντος· καὶ ὁ ἀπελεύθερος ἐγκλήματα ἐπιφέρων τῷ πάτρωνι ἢ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὑποφερέτω τιμωρίαν τοῖς δούλοις καὶ τοῖς οἰκειακοῖς. (B. LX. 31. 42.)

4. Ἐάν τις εἰδὼς οἰκήματα ἐμπρήσῃ ἢ σωρὸν σίτου πλησίον οἰκήματος κείμενον, ἐλεγχόμενος πυρὶ παραδίδοται· εἰ δὲ ἔξω πόλεως τὸ τοιοῦτον διαπράξηται, χειροκοπιέσθω. (B. LX. 39. 6.)

5. Εἴ τις τὴν καλάμην τοῦ ἰδίου χωραφίου βουλόμενος καῦσαι ἔβαλε κατ' αὐτοῦ πῦρ, τὸ δὲ πῦρ ἀχθὲν τὰ ἀλλότρια κατέκαυσε χωράφια ἢ καὶ ἀλλότριον ἀμπελῶνα, δεῖ τὸν ἀκροατὴν ἐξετάζειν· καὶ εἰ μὲν ἀπειρίᾳ ἢ ῥαθυμίᾳ τοῦ ἀνάψαντος τὸ πῦρ ἀνῆψεν, εἰ μὴ παρεφυλάξατο δυνάμει τοῦ μὴ προελθεῖν τὴν φλόγα περαιτέρω, ὡς ἀμελήσας ὁ τοιοῦτος καταδικάζεται· εἰ δὲ πάντα μὲν ἐκεῖνος παρεφυλάξατο, ἀθρόον δὲ πνεῦμα προσπεσὸν τὴν τοῦ πυρὸς φλόγα ἐπὶ τὸν βλαβέντα μετεκόμισεν, ἀνεύθυνος ὁ τὸ πῦρ ἀνάψας διατελεῖ. (B. LX. 7. 30.)

6. Ἐὰν ἀπό τινος τύχης οἰκός τινος ἐμπρησθῇ, κἀκεῖθεν τὸ πῦρ ἐκβραμὸν τὰ παρακείμενα ἐμπρήσῃ, οὐδὲν ὑπόκειται ὁ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθείς.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'.—Περὶ δούλων καὶ ἐμπρηστῶν.

1. Δοῦλος συνεργῶν κατὰ γνῶσιν εἰς τὴν ἁρπαγὴν τῆς ἰδίας του δεσποίνης καίεται.

2. Οἱ δοῦλοι οἱ ἐπιβουλευθέντες τὴν σωτηρίαν τῶν ἰδίων των δεσποτῶν εἰς πῦρ παραδίδονται· ὅταν φονευθῇ ὁ δεσπότης τιμωροῦνται καὶ ἐκεῖνοι τῶν δούλων, ὅσοι αἰσθανθέντες τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου ἢ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν δὲν συνέτρεξαν, εἴτε εἰς οἰκίαν εἴτε εἰς δρόμον εἴτε ἀγρὸν συνέβη τοῦτο.

3. Ἐάν τις οἰκειακὸς ἢ δοῦλος κατηγορήσῃ ἐγκληματικῶς ἐκεῖνον ὅστις τὸν ἔχει, ἀποκεφαλίζεται ἐκτὸς τοῦ κατηγοροῦντος εἰς καθοσίωσιν· καὶ ὁ ἀπελεύθερος ἐπιφέρων ἐγκλήματα κατὰ τοῦ πάτρωνος ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ ὑποπίπτει εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν μὲ τῶν δούλων καὶ τῶν οἰκειακῶν.

4. Ἐάν τις κατὰ γνῶσιν καύσῃ οἰκήματα ἢ σωρὸν σίτου κειμένου πλησίον οἰκήματος, ἐξελεγχόμενος παραδίδεται εἰς πῦρ· εἰ δὲ πράξῃ τὸ τοιοῦτον ἔξω τῆς πόλεως, χειροκοπεῖται.

5. Ἐάν τις θέλων νὰ καύσῃ τὴν καλαμίαν τοῦ χωραφίου του ἔβαλεν εἰς αὐτὴν πῦρ, ἡ δὲ φλὸξ προβᾶσα κατέκαυσε τὰ ἀλλότρια χωράφια ἢ καὶ τὸν ἀλλότριον ἀμπελῶνα, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἐξετάζῃ· καὶ εἰ μὲν ἐκάη ἀπὸ ἀπειρίαν ἢ ἀμέλειαν τοῦ ἀνάψαντος τὸ πῦρ, ἢ δὲν ἐφυλάχθη κατὰ δύναμιν ὥστε νὰ μὴ προβῇ ἡ φλὸξ μακρύτερα, ὁ τοιοῦτος καταδικάζεται ὡς ἀμελήσας· εἰ δὲ οὗτος ἐφυλάχθη ὅλα, προσπεσὼν ὅμως σφοδρὸς ἄνεμος μετέφερε τὴν φλόγα εἰς τὸ βλαφθὲν χωράφι, ὁ ἀνάψας τὸ πῦρ μένει ἀνεύθυνος.

6. Ἐὰν ἀπὸ τύχης καῇ τινος ἡ οἰκία καὶ ἀπὸ αὐτὴν διαδοθῇ τὸ πῦρ καὶ καύσῃ τὰ γειτονικὰ, ὁ καεὶς πρῶτος δὲν ὑπόκειται εἰς τίποτε.

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. — Περὶ τῶν ἀλλοτρίους ὑποδεχομένων δούλους καὶ τῶν ἐποιούντων ἐλευθέρους.

1. Ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον ὑποδεξάμενος καὶ ἀποκρύψας οὐκ ἐκφεύγει τὴν ποινὴν προφάσει τοῦ δικάζεσθαι περὶ τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, ἀλλὰ δίδωσιν αὐτὸν μετὰ ἑτέρου ὁμοίου. (B. LX. 48. 4.)

2. Ὁ τὸν φυγόντα δοῦλον ὑποδεξάμενος δίδωσιν αὐτὸν μεθ' ἑτέρου ὁμοίου ἢ τοι εἴκοσι νομισμάτων· ὁσάκις δὲ αὐτὸν ὑποδέξηται, τοσαυτάκις αὔξεται ἡ ποινή. (B. LX. 7. 9.)

3. Ὁ τὸν ἐλεύθερον ἐν εἰδήσει μὴ βουλόμενον πιπράσκων ἀνδραποδιστής ἐστιν. (B. LX. 48. 20.)

4. Ἐάν τις εἰδὼς ἐλεύθερόν τινα ἀγοράσῃ ἢ πωλήσῃ αὐτὸν ἢ δωρήσηται ἢ εἰς προῖκα δώσῃ ἢ καταλλάξῃ, μιᾶς τούτων τῶν αἰτιῶν ἀποδεικνυμένης ὁ τοιοῦτος χειροκοπείσθω.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. — Περὶ διαφόρων ποινῶν.

1. Ἐάν τις κακῶς μνημονεύσῃ τοῦ βασιλέως, οὐχ ὑπόκειται εὐθὺς τιμωρίᾳ· ἐξ ἀνάγκης δὲ ἔχουσιν οἱ ἀκούσαντες μηνῦσαι τῷ βασιλεῖ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπ' ἀδείας ἔχει ὃ βούλεται, ἐπ' αὐτῷ διορίσασθαι· πλὴν καὶ ταῦτα περὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος διακελεύεται, εἰ μὲν ἀπὸ κουφότητος εἶπε, καταφρονητέος· εἰ δὲ ἀπὸ μανίας καὶ παραφροσύνης, ἐλέους δεῖται, εἰ δὲ ἐξ ἀκακίας, ἄξιός ἐστι συγχωρήσεως. Εἰ δὲ παρὰ τοὺς τρεῖς τρόπους τούτους δι' ἄλλην αἰτίαν εἴρηκεν, ὑπομενέτω τὴν τιμωρίαν τῇ δυνάμει τῶν παρ' αὐτοῦ λεχθέντων λόγων ἀνάλογον πρὸς τὴν φλυαρίαν αὐτοῦ.

2. Ὁ κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως μελετήσας φονεύεται καὶ δημεύεται. (B. LX. 38. 18.)

3. Ὁ πλαστὴν μονήταν ποιῶν μετὰ τῶν ὑπουργησάντων αὐτῷ χειροκοπείσθω· ὁ δὲ τοῦ ἀγροῦ διοικητής, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ πλαστὴ μονήτα, εἴτε γεωργὸς εἴτε δοῦλος εἴτε ἔνοικος εἴτε ἐργα-

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. — Περὶ τῶν ὑποδεχομένων ἀλλοτρίους δούλους καὶ τῶν πωλούντων ἐλευθέρους.

1. Ὁ ὑποδεχθεὶς ἀλλότριον δοῦλον καὶ ἀποκρύψας αὐτὸν δὲν ἀποφεύγει τὴν ποινὴν κατὰ πρόφασιν τοῦ νὰ δικασθῇ περὶ τῆς κυριότητος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀποδίδει αὐτὸν ὁμοῦ μὲ ἄλλον ὅμοιον.

2. Ὁ ὑποδεχθεὶς τὸν φυγόντα δοῦλον τὸν ἀποδίδει ὁμοῦ μὲ ἄλλον ὅμοιον ἤτοι μὲ εἴκοσι νομίσματα· ὁσάκις δὲ ὑποδεχθῇ αὐτόν, τοσάκις αὐξάνει τὸ πρόστιμον.

3. Ὁ κατὰ γνῶσιν πωλῶν τὸν ἐλεύθερον ἀκουσίως τούτου εἶναι ἀνδραποδιστής.

4. Ἐάν τις εἰξεύρων τινὰ ἐλεύθερον ἀγοράσῃ ἢ πωλήσῃ αὐτὸν ἢ τὸν δωρήσῃ ἢ εἰς προῖκα τὸν δώσῃ ἢ τὸν ἀνταλλάξῃ, καὶ μία τούτων τῶν αἰτιῶν ἐὰν ἀποδειχθῇ ὁ τοιοῦτος χειροκοπεῖται.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. — Περὶ διαφόρων ποινῶν.

1. Ἐάν τις κακολογήσῃ τὸν βασιλέα δὲν ὑπόκειται εὐθὺς εἰς τιμωρίαν· ἀναγκάζονται δὲ οἱ ἀκούσαντες νὰ εἰδοποιήσωσι τὸν βασιλέα· καὶ οὗτος ἔχει ἄδειαν νὰ διατάξῃ περὶ αὐτοῦ ὅ,τι θέλει· περὶ δὲ τῶν τοιούτων ὁ νόμος λέγει καὶ ταῦτα, εἰ μὲν ἐξεφώνησέ τι ἀπὸ κουφότητα εἶναι καταφρονητέος· εἰ δὲ ἀπὸ τρέλαν καὶ παραφροσύνην, ἔχει χρείαν ἐλέους· εἰ δὲ ἀπὸ ἀκακίαν, εἶναι ἄξιος συγχωρήσεως. Εἰ δὲ παρὰ τὰ τρία ταῦτα ὡμίλησε δι' ἄλλην αἰτίαν, ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν φλυαρίαν μὲ τὴν δύναμιν τῶν ἐκφωνηθέντων λόγων.

2. Ὁ μελετήσας κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως φονεύεται καὶ δημεύεται.

3. Ὁ κατασκευάζων πλαστὸν πρότυπον χειροκοπεῖται μὲ τοὺς συνεργάτας αὐτοῦ· ὁ δὲ διοικητὴς τοῦ ἀγροῦ ὅπου ἔγεινε τὸ πλαστὸν πρότυπον, εἴτε γεωργὸς εἴτε δοῦλος εἴτε ἔνοικος εἴτε ἐρ-

στηριακὸς, ὑπηρετήσας τῷ τοιούτῳ ἁμαρτήματι καὶ αὐτὸς χειροκοπείσθω. (B. LX. 60. 1.)

4. Μονήτα δὲ καλεῖται τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον ἢ βουλλωτήριον, μεθ' ὧν ὁ τῶν νομ. τύπος διαχαράττεται.

5. Ὁ τὸ χαράκωμα παρεξιὼν ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸ κάστρον εἰσιὼν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν ἀποστρατεύεται. (B. LXII. 1. 8.)

6. Ὁ τραχείαν ἐρεθίζων στρατιωτῶν στάσιν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· εἰ δὲ μέχρι φωνῆς ἢ ψιλῆς μέμψεως ἡ στάσις ἐστί, τοῦ βαθμοῦ ἐκβάλλεται. (B. LVII. 1. 9.)

7. Πᾶσα προπέτεια κατὰ τοῦ δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου κεφαλικὴν ἐπάγει τιμωρίαν. (B. LVII. 1. 14.)

8. Ἡ διάταξις κελεύει μὴ γίνεσθαι ἰδιωτικὰς φυλακάς· τοὺς δὲ τοῦτο ποιοῦντας ὑποκεῖσθαι καὶ ἐπιτιμίῳ καὶ διάγειν ἐν τῇ δημοσίᾳ φρουρᾷ τοσαύτας ἡμέρας, ὁσασδήποτ' ἂν γέγονεν ὁ ἐγκλεισθεὶς ἐν τῇ γενομένῃ παρ' αὐτῶν φυλακῇ, ὁποίας ἂν εἶησαν τύχης ἢ ἀξίας, ἐκπίπτειν δὲ καὶ τῆς δίκης τῆς ἁρμοζούσης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐγκλεισθέντων, προνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος· εἰ δὲ ῥαθυμήσῃ ὁ ἄρχων, ὑρίστασθαι κίνδυνον καὶ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν σωτηρίαν. (B. LX. 55. 2.)

9. Ὁ φυλακῆς προεστὼς, ἐὰν διὰ τὸ λαβεῖν χρήματα δίχα δεσμῶν τοὺς φυλασσομένους ἐάσῃ ἢ ἀνάσχηται καὶ παραχωρήσῃ σίδηρον ἢ φάρμακον ἐν τῇ φυλακῇ εἰσαχθῆναι, τιμωρεῖται· εἰ δέ τι τοιοῦτον γένηται κατὰ ἄγνοιαν τοῦ προεστῶτος τῆς φυλακῆς, ἀποκινεῖται ὡς ῥάθυμος, ἤγουν ὡς ἀμελὴς καὶ τῆς ἐπὶ τῇ φυλακῇ προστασίας ἐκβάλλεται. (B. LX. 35. 8.)

10. Οἱ φυγόντες ἐκ φυλακῆς εἰ μὲν συντρίψαντες τοὺς δεσμοὺς ἢ μέρος τῆς φυλακῆς χαλάζοντες ἢ μὲν ἄλλως κατὰ τῶν φυλάκων δολιευσάμενοι τὴν τοιαύτην φυγὴν ἐργάσωνται, κεφαλικῶς κολάζονται· εἰ δὲ κατὰ ῥαθυμίαν τῶν τὴν φυλακὴν ἐμπεπιστευμένων ἐκφύγωσι, μετριώτερον τιμωροῦνται.

γαστηριακὸς, ἂν συνήργησεν εἰς τὸ τοιοῦτον ἔγκλημα καὶ αὐτὸς χειροκοπεῖται.

4. Πρότυπον δὲ λέγεται τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον ἢ βουλλωτήριον μὲ τὸ ὁποῖον χαράττεται ὁ τύπος τῶν νομισμάτων.

5. Ὁ ἐβγαίνων ἔξω ἀπὸ τὸ χαράκωμα ἢ διὰ τοῦ τείχους ἐμβαίνων εἰς τὸ φρούριον κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ ὑπερπηδῶν τὴν τάφρον ἀποστρατεύεται.

6. Ὁ ἐρεθίζων ἄγριον στασιασμὸν στρατιωτῶν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· εἰ δὲ ὁ θόρυβος προβῇ ἕως φωνὴν ἢ ψιλὸν μάλωμα, ἐξόνεται ἀπὸ τὸν βαθμόν του.

7. Πᾶσα προπέτεια κατὰ τοῦ στρατάρχου ἢ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ ἐπιφέρει κεφαλικὴν τιμωρίαν.

8. Κατὰ τὴν διάταξιν ἰδιωτικαὶ φυλακώσεις δὲν γίνονται· οἱ δὲ πράττοντες τοῦτο ὑπόκεινται καὶ εἰς τὸ πρόστιμον καὶ εἰς τὸ δημόσιον δεσμωτήριον φυλακόνονται τόσας ἡμέρας, ὁσασδήποτε διέτριψεν ὁ ἐγκλεισθεὶς εἰς τὴν γενομένην φυλάκωσιν, ὁποίας τάξεως καὶ ἀξιώματος καὶ ἐὰν ἦναι οἱ φυλακώσαντες, ἐκπίπτουσι δὲ καὶ ἀπὸ τὴν δίκην ἥτις τοὺς ἁρμόζει κατὰ τῶν ἐγκλειθέντων, κατὰ πρόνοιαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ δικαστοῦ· εἰ δὲ ὁ δικαστὴς ἀμελήσῃ, κινδυνεύει καὶ περὶ τῆς περιουσίας του καὶ τῆς σωτηρίας.

9. Ὁ δεσμοφύλαξ ἐὰν διὰ λῆψιν χρημάτων ἀφήσῃ τοὺς φυλακωμένους χωρὶς δεσμὰ ἢ ὑπομείνῃ καὶ παραχωρήσῃ νὰ εἰσάξωσιν εἰς τὴν φυλακὴν σίδηρον ἤτοι ὅπλα ἢ φάρμακον τιμωρεῖται· εἰ δὲ γείνῃ τι τοιοῦτο κατ' ἄγνοιαν τοῦ δεσμοφύλακος, μεταθέτεται ὡς ἀμελὴς, ἤγουν ὡς ἀμελὴς ἐξόνεται ἀπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῆς φυλακῆς.

10. Οἱ φυγόντες ἀπὸ τὴν φυλακὴν, εἰ μὲν ἐσύντριψαν τὰ δεσμὰ ἢ ἐχάλασαν μέρος τῆς φυλακῆς ἢ ἄλλως ἐδολιεύθησαν κατὰ τῶν φυλάκων καὶ διωργάνισαν τὴν τοιαύτην φυγὴν, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· εἰ δὲ ἀποφύγωσιν ἀπὸ ἀμέλειαν τῶν ἐμπιστευμένων τὴν φυλακὴν, τιμωροῦνται μετριώτερον.

11. Ὁ κεχρημένος ἵππῳ ἕως ὡρισμένου τινὸς τόπου τὸν δὲ ὁρισθέντα τόπον ὑπερβιβάσας, τῆς ὡς εἰκὸς γενομένης ἐπ' αὐτῷ βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτὸς τὸν λόγον ὑπέχων τὸ ἀζήμιον τοῦ ἵππου τῷ κυρίῳ περιποιεῖται· ἐὰν μέντοιγε ἐντὸς τοῦ ὁρισθέντος τοπου βλάβη ἐπιγένηται τῷ ἵππῳ ἢ θάνατος, ἀζήμιος ὁ κεχρημένος διατηρεῖται· εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀμελείας καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς τὸ περὶ τὸν ἵππον ἐργάσηται πάθος.

12. Εἴ τις φωραθῇ ἐργαστήριον ἐπαύξων ἢ ἑτέρου πραγματείαν ὑπεισερχόμενος καὶ ταύτην ὑποδεεστέραν τοῦ στοιχήματος ποιῶν καὶ ἐξωνούμενος, εἴτε ἕτερος εἰς ἑτέρου ἐπιστήμην εἰσερχόμενος ἐν ἀμφοτέραις ἐνεργεῖ μὴ τὴν ἑτέραν καταλιμπάνων, οἵαν ἂν βουληθῇ εἰδῆσει τοῦ ἐπάρχου, ὁ τοιοῦτος τὴν διὰ δαρμοῦ καὶ κουρᾶς καὶ θριάμβου καὶ διηνεκοῦς ἐξορίας ὑπομενέτω τιμωρίαν.

13. Ὀφείλει ὁ λιγάτος ἐπειδὰν ἐφεύροι τινὰς ἀποθησαυρίζοντας τὰ εἰσερχόμενα εἴδη εἰς καιρὸν ἐνδείας καὶ καταπραγματευομένους τοῦ κοινοῦ ἐμφανίζειν αὐτοὺς τῷ ἐπάρχῳ, ὡς ἂν τυπτομένων καὶ κουρευομένων τὰ ἀποτεθέντα εἰσκομίζωνται.

14. Ὁ ἐναποκλείσας ἀλλότρια θρέμματα καὶ τροφῆς ἐνδιαφθείρας ἢ ἄλλως πῶς ἀνελὼν εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζεται.

15. Κριῶν, βοῶν ἢ ἵππων ἢ χοίρων ἢ ἄλλων τινῶν θρεμμάτων συνελθόντων, εἰ μὲν ὁ πρώτως ἐπελθὼν τοῖς ἄλλοις ἀνῃρέθη, ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ τοῦ ἀνελόντος δεσπότης· εἰ δὲ ἀνέλῃ ὁ ἐπελθών, ὑπεύθυνος γίνεται ὁ δεσπότης καὶ ἢ ἐκδίδωσι τὸ ζῶον τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀναιρεθέντος ἢ τὸ ἀζήμιον αὐτῷ περιποιεῖται.

16. Ὁ δόλον ποιῶν εἰς ἀσήμιον καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐργαζόμενος καὶ πιπράσκων χειροκοπείσθω.

11. Ὁ χρησθεὶς ἵππον ἕως ῥητόν τινα τόπον καὶ ὑπερβὰς τὸν ὁρισθέντα τόπον, ἐὰν ὡς συμβαίνει βλαρθῇ ὁ ἵππος ἢ ψωφήσῃ ἐνεχόμενος εἰς ταῦτα ἀποζημιόνει τὸν κύριον τοῦ ἵππου· εἰ δὲ ἐντὸς τοῦ ὁρισθέντος τόπου ἐπισυμβῇ εἰς τὸν ἵππον βλάβη ἢ φορήσῃ, ὁ χρησθεὶς δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν ζημίαν, ἐκτὸς ἄρα ἂν πάθῃ τοῦτο ὁ ἵππος ἀπὸ ἀμέλειαν ἢ ἐπιβουλὴν αὐτοῦ.

12. Ἐὰν φωραθῇ τις ὅτι ἐπαυξάνει τὸ τίμημα ἐργαστηρίου ἢ εἰς ἄλλου πραγματείαν ἀνακατόνεται καὶ ταύτης καταιβάζει τὸ ἀποκομμένον τίμημα καὶ τὴν ἀγοράζει, εἴτε ἐμβαίνει εἰς ἐπιστήμην ἄλλου καὶ ἐνεργεῖ ἀμφοτέρας καὶ δὲν παραιτεῖ τὴν ἄλλην, ὁποίαν ἀπὸ ταύτας θέλει ὁ τοιοῦτος κατὰ διάγνωσιν τοῦ ἐπάρχου, ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν δαρμοῦ καὶ κουρεύσεως καὶ πομπεύσεως καὶ ἀειφυγίας.

13. Ὁ ὑποστράτηγος ὅταν εὕρῃ ὅτι ἀποθησαυρίζουσί τινες τὰ πρὸς τροφὴν εἰσαγόμενα εἴδη εἰς καιρὸν πείνας καὶ ἐμπορεύονται τὸ κοινὸν ὀφείλει νὰ παραστήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν ἔπαρχον, ὥστε δαρθέντων καὶ κουρευθέντων αὐτῶν νὰ εἰσάγωνται τὰ ἀποταμιευθέντα.

14. Ὁ ἀποκλείσας ἀλλότρια ζῶα καὶ διαφθείρων αὐτὰ μὲ τροφὰς ἢ ἄλλως πως φονεύσας αὐτὰ καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον.

15. Ἐὰν συναχθῶσι κριάρια, βόδια ἢ ἵπποι ἢ χοῖροι ἢ ἄλλα τινὰ ζῶα, εἰ μὲν τὸ πρῶτον ἐφορμήσαν πρὸς τὰ ἄλλα φονευθῇ, ὁ κύριος τοῦ φονεύσαντος εἶναι ἀνεύθυνος· εἰ δὲ τὸ ἐφορμήσαν φονεύσῃ, ὁ κύριος αὐτοῦ γίνεται ὑπεύθυνος ἢ παραδίδει τὸ ζῶον πρὸς τὸν κύριον τοῦ φονευθέντος ἢ τὸν ἀποζημιόνει.

16. Ὁ πράττων δόλον εἰς ἀχάρακταν ἀργύριον καὶ ἐργαζόμενος καὶ πωλῶν τοῦτο χειροκοπεῖται.

ΤΙΤΛ. ΙΕ'. — Περὶ τοῦ τίνες ἀτιμοῦνται.

1. Ἐάν τις ὑβρίσῃ τὸν δικαστὴν ἐκκαλούμενος, ἀτιμοῦται.

2. Ἐάν τις κριθῇ παρά τινι, εἶτα καὶ ἐπ' ἄλλῳ κριθῆναι βουληθεὶς τὸν πρότερον ὑβρίσῃ κριτὴν, καὶ αὐτὸς ἀτιμοῦται· οὐ γὰρ ἔχουσιν οἱ ἐγκαλούμενοι ἄδειαν τοὺς δικαστὰς ὑβρίζειν, παρ' οἷς ἐκρίθησαν πρότερον. (Β. ΙΧ. 1. 8.)

3. Πάντες οἱ διὰ πόρον εἰς ἀγῶνα κατιόντες ἄτιμοί εἰσι· καὶ οἱ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ σκηνῆς προϊόντες ἀτιμοῦνται. Ἀτιμοῦνται δὲ καὶ οἱ προαγωγοὶ καὶ οἱ συκοφάνται καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου γαμηθεῖσα καὶ ὁ ἐν εἰδήσει ἀγόμενος αὐτὴν καὶ ἡ μνηστευομένη ἑτέρῳ καὶ ἄλλῳ γαμηθεῖσα καὶ ὁ καταδικασθεὶς τὸ στελλιονάτον καὶ ἡ πλασαμένη ἐγκυμονεῖν. (Β. ΧΧΙ. 2. 1.)

4. Ἐπὶ τῇ τῆς ὕβρεως ἀγωγῇ οὐ μόνος ὁ καταδικαζόμενος ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ ὁ διαλυόμενος ἀτιμοῦται, ὅταν ἐπὶ χρήμασι διαλύσηται· δοκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ συνειδέναι ἑαυτῷ ὡς ἁμαρτήσαντι παρασχεῖν τὰ χρήματα. (Β. ΧΧΙ. 3. 17.)

5. Οἱ ἀναισχύντως τοκίζοντες καὶ τόκους ἀπαιτοῦντες τόκων ἀτιμοῦνται. (Β. ΧΧΙ. 3. 19.)

6. Ὁ τὴν πίστιν ῥήγνυς τῆς κοινωνίας καὶ ἀτιμοῦται καὶ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῷ κοινωνῷ συνελαύνεται.

7. Οἱ τῇ εὐθυνίᾳ ἐπιβουλεύοντες διὰ τοῦ ἀγοράζειν τὰ φορτία ἢ ἀποτίθεσθαι καὶ καιρὸν ἀφορίας ἐκδέχεσθαι πραγματευταὶ μὲν ὄντες εἴργονται τῆς πραγματείας ἢ ἐξορίζονται· εἰ δὲ εὐτελεῖς, εἰς δημόσιον ἔργον καταδικάζονται. (Β. XL. 22. 6.)

8. Ὁ τὸν βλαπτικὸν ἀτιμώσας ἤγουν φανερώσας οὐ καταδικάζεται· συμφέρει γὰρ τὰ τῶν βλαπτικῶν ἁμαρτήματα φανεροῦσθαι. (Β. LX. 21. 17.)

ΤΙΤΛ. ΙΕ'. — Περὶ ἀτιμώσεως.

1. Ἐάν τις ἐκκαλῶν τὴν ἀπόρασιν ὑβρίσῃ τὸν δικαστὴν, ἀτιμοῦται.

2. Ἐάν τις δικασθῇ εἴς τινα, ἔπειτα θελήσας νὰ δικασθῇ καὶ εἰς ἄλλον ὑβρίσῃ τὸν πρότερον δικαστὴν, καὶ οὗτος ἀτιμοῦται· διότι οἱ ἐκκαλοῦντες δὲν ἔχουσιν ἄδειαν νὰ ὑβρίζωσι τοὺς δικαστὰς εἰς τοὺς ὁποίους ἐδικάσθησαν πρότερον.

3. Πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς παλαίστραν πρὸς πόρον εἶναι ἄτιμοι· καὶ οἱ ἐμφανιζόμενοι εἰς τὴν σκηνὴν διὰ φιλοτιμίαν ἀτιμοῦνται. Ὡσαύτως ἀτιμοῦνται καὶ οἱ προαγωγοὶ καὶ οἱ συκοφάνται καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου ὑπανδρευθεῖσα καὶ ὁ ἐν γνώσει νυμφευθεὶς αὐτὴν καὶ ἡ μνηστευομένη μέ τινα καὶ μὲ ἄλλον ὑπανδρευθεῖσα καὶ ὁ καταδικασθεὶς ὡς ἀντιβαδιστὴς καὶ ἡ προσποιηθεῖσα ὅτι κυοφορεῖ.

4. Ὄχι μόνον ὁ καταδικαζόμενος εἰς τῆς ὕβρεως τὴν ἀγωγὴν ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ ὁ συμβιβαζόμενος, ὅταν συμβιβάζηται μὲ χρήματα· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔδωσε χρήματα ὡς συναισθανόμενος ἑαυτὸν ἔνοχον εἰς τὸ πταῖσμα.

5. Οἱ τοκίζοντες ἀναισχύντως καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀ ιμοῦνται.

6. Ὁ διαλύων τὴν πίστιν τῆς συντροφίας καὶ ἀτιμοῦται καὶ τὸν σύντροφον ἀναγκάζεται νὰ ἱκανοποιήσῃ.

7. Ὅσοι ἐπιβουλεύονται τὴν εὐθηνίαν ἀγοράζοντες τὰ φορτία ἢ ἀποταμιεύοντες αὐτὰ καὶ ἀφορίαν καιροφυλακτοῦντες, εἰ μὲν εἶναι εὔποροι ἀποκλείονται ἀπὸ τὸ ἐμπόριον ἢ ἐξορίζονται· εἰ δὲ εἶναι εὐτελεῖς, καταδικάζονται εἰς δημόσιον ἔργον.

8. Ὁ ἀτιμώσας ἤτοι φανερώσας τὸν βλαπτικὸν δὲν καταδικάζεται· διότι συμφέρει νὰ φανερόνωνται τὰ πταίσματα τῶν βλαπτικῶν.

ΕΤΕΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ ἀξιωμάτων.

1. Ἀπὸ πατρικίων ἕως ἰλλουστρίων εἰσὶν οἱ συγκλητικοί.

2. Οἱ τῶν ἀπελευθέρων παῖδες δύνανται γενέσθαι συγκλητικοί· αὐτοὶ γὰρ οἱ ἀπελεύθεροι μόνοι κεκώλυνται.

3. Ὁ πραίτωρ τοῦ δήμου καὶ νυκτέπαρχος λέγεται, ὅτι διὰ τοὺς ἐμπρησμοὺς ἐπενοήθη· διαγινώσκει γὰρ περὶ τῶν ποιούντων ἐμπρησμοὺς καὶ τοιχωρυχίας καὶ κλοπὰς καὶ ἁρπαγὰς καὶ περὶ τῶν ὑποδεχομένων· τοὺς δὲ τραχεῖς καὶ περιφανεῖς διαπέμπει τῷ ἐπάρχῳ· πραίτωρ δὲ λέγεται ὁ στρατηγός.

4. Ἀδιάφορόν ἐστιν, εἴτε ἐξ ἰδιωτῶν εἴτε ἀπὸ πατρικίων οἱ κοιαίστορες γίνονται· ἀναγινώσκουσι δὲ τῷ βασιλεῖ βίβλους καὶ βουλεύονται ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ τὰς βασιλικὰς ἀναγινώσκουσι κελεύσεις καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν ἀρχῶν τῶν ἄλλων αὕτη ἀρχαιοτέρα ἐστί· καί τινες μὲν αὐτῶν εἰς ἐπαρχίας ἐπιζητήσει πόρων ἐξῆεσαν· οἱ δὲ διαλάμποντες παρὰ τῷ Βασιλεῖ ἔμενον. Οἱ αὐτοὶ καὶ κοιαίστορες λέγονται ἤτοι ἐρευνηταί, ὅτι ἐρευνᾷν διετάχθησαν τοὺς ἐν Βασιλίδι πένητας καὶ τοὺς μὲν νεάζοντας καὶ τὸ σῶμα ῥωμαλαίους πρὸς ἐργασίαν παραδιδόναι μάγκυψι καὶ κηπωρῖς καὶ ἑτέροις τοιούτοις· τοὺς δὲ ἀσθενεῖς καὶ γέροντας ἐᾷν· τοὺς ἠδικημένους τῶν δικαίων ἐπιμελεῖσθαι τυγχάνειν, βοηθεῖν τε τοῖς βοηθείας χρῄζουσι καὶ τοὺς ξένους ἀποπέμπειν εἰς τὰ ἴδια.

ΑΛΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ.

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ ἀξιωμάτων.

1. Ἀπὸ τοὺς πατρικίους ἕως τοὺς ἐκλάμπρους κατατάττονται οἱ συγκλητικοί.

2. Τὰ τέκνα τῶν ἀπελευθέρων δύνανται νὰ γείνωσι συγκλητικοί· διότι αὐτοὶ μόνοι οἱ ἀπελεύθεροι ἐμποδίζονται.

3. Ὁ πραίτωρ τοῦ δήμου λέγεται καὶ νυκτέπαρχος, ὡς ἐπινοηθεὶς διὰ τὰς πυρκαϊάς· διότι εἰς τὰ καθήκοντά του εἶναι νὰ ἀναζητῇ περὶ τῶν πυρκαϊῶν καὶ τοιχωρυχιῶν καὶ κλοπῶν καὶ ἁρπαγῶν καὶ περὶ κλεπταποδόχων· τοὺς δὲ σκληροὺς καὶ περιφήμους παραπέμπει πρὸς τὸν ἔπαρχον. Πραίτωρ δὲ λέγεται καὶ ὁ στρατηγός.

4. Εἶναι ἀδιάφορον, εἴτε ἀπὸ ἰδιώτας εἴτε ἀπὸ πατρικίους γίνονται οἱ τιμητίαι· ἀναγινώσκουσι δὲ οὗτοι εἰς τὸν βασιλέα τὰ ἔγγραφα καὶ βουλεύονται εἰς τὴν σύγκλητον καὶ ἐκφωνοῦσι τὰ βασιλικὰ διατάγματα· καὶ ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι ἀπὸ ὅλας σχεδὸν τὰς ἄλλας ἀρχαιοτέρα· καί τινες μὲν αὐτῶν ἐξήρχοντο εἰς τὰς ἐπαρχίας πρὸς ἀναζήτησιν πόρων· οἱ δὲ ἐπισημότεροι παρέμενον εἰς τὸν βασιλέα. Οἱ αὐτοὶ λέγονται καὶ ἐρευνηταί, ὡς διαταχθέντες νὰ ἐρευνῶσι περὶ τῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν πτωχῶν καὶ τοὺς μὲν νεωτέρους καὶ ῥωμαλαίους τὸ σῶμα νὰ παραδίδωσι πρὸς ἐργασίαν εἰς τοὺς προεστῶτας τῶν ἀρτοποιείων, εἰς τοὺς κηπουροὺς καὶ εἰς ἄλλους τοιούτους· τοὺς δὲ ἀσθενεῖς καὶ γέροντας νὰ ἀφίνωσιν· οἱ αὐτοὶ ἐρρόντιζον καὶ νὰ δικαιῶνται οἱ ἠδικημένοι, καὶ νὰ βοηθῶσι τοὺς ἔχοντας χρείαν βοηθείας καὶ νὰ ἀποδιώκωσι τοὺς ξένους εἰς τὴν πατρίδα των.

5. Κουράτωρ τοῦ βασιλέως ὁ νῦν λογοθέτης λέγεται.

6. Οἱ πραιπόσιτοι τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ἐξουσίαν τοῖς γενομένοις ἐπάρχοις πραιτωρίων ἢ πόλεων ἢ στρατηλάταις καὶ ἐν ταῖς προσκυνήσεσι ταῖς βασιλικαῖς γινομέναις καὶ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς ἑορταῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις τάξεσιν· ἵνα κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ὃν ὁ χρόνος δίδωσι, προτιμῶνται.

7. Οἱ Ἔπαρχοι προκαθέζονται ὅλων καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ συγκλητικοί.

8. Αἱ γαμεταὶ τῶν λαμπροτάτων λαμπρόταταί εἰσιν, οὐ μὴν αἱ τῶν συγκλητικῶν θυγατέρες· καὶ ὅτι τῇ τοῦ πατρὸς ἀξίᾳ κέχρηται ἡ θυγάτηρ, ἕως οὗ γαμηθῇ ἰδιώτῃ· καὶ αἱ διαζευχθεῖσαι τῶν λαμπροτάτων λαμπρόταταί εἰσιν, εἰ μὴ γαμηθῶσιν ἑτέρᾳ ἥττονος ἀξίας.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ κανόνων διαφόρων.

1. Κανών ἐστι σύντομος τοῦ πράγματος ἀφήγησις καὶ σύνδεσμος, ὅστις ἅμα τῷ περί τι πτᾶσαι οὐ σημαίνει τὸ ὑποκείμενον· ὁ δὲ κανὼν ἐκ τῶν νόμων, οὐ μὴν ὁ νόμος ἐκ τῶν κανόνων λαμβάνεται. (Β. ΙΙ. 3. 1.)

2. Εἰ ἐκεῖνος ἐμποδίσῃ με πληρωθῆναι τὴν αἵρεσιν, ᾧτινι διαφέρει πληρωθῆναι αὐτὴν, ἀντὶ πεπληρωμένης ἐστίν· ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ ἐλευθεριῶν καὶ ληγάτων καὶ ἐνστάσεων καὶ ἐπερωτήσεων.

3. Ὅτε περὶ ἀπάτης ζητεῖται, οὐ πολυπραγμονοῦμεν τί οὐκ ἔσχεν ὁ ἐνάγων, ἀλλὰ τί διὰ τοῦ ἐναγομένου σχεῖν ἐνεποδίσθη.

4. Ἡ ἀπάτη καὶ ἀποτέλεσμα καὶ σκέμμα ἐπιζητεῖ.

5. Ὁ τῷ κοινῷ νομίμῳ χρώμενος οὐκ ἀπατᾶται.

6. Ὁ γινώσκων καὶ συναινῶν οὐκ ἀπατᾶται.

7. Τὸ ἐκ τῶν ἐμῶν κτηθὲν ἐμόν ἐστιν· οἷον εἰ ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἐρίου σαγίον ἐποίησας· τὸ δὲ ἐκ τῶν ἐμῶν ὠνηθὲν οὐκ ἔστιν ἐμόν.

5. Φροντιστὴς τοῦ βασιλέως λέγεται ὁ νῦν λογοθέτης.

6. Οἱ προτεταγμένοι ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν μὲ τοὺς χρηματίσαντας στρατηγοὺς ἢ ἐπάρχους ἢ στρατάρχας καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸν βασιλέα γινομένας προσκυνήσεις καὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἑορτὰς καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας τάξεις προτιμώμενοι κατὰ τὸν βαθμὸν, τὸν ὁποῖον τοὺς δίδει ὁ χρόνος.

7. Οἱ ἔπαρχοι προκάθηνται ἀπὸ ὅλους καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ συγκλητικοί.

8. Αἱ σύζυγοι τῶν λαμπροτάτων εἶναι λαμπρόταται, ὄχι ὅμως καὶ τῶν συγκλητικῶν αἱ θυγατέρες· ἡ δὲ θυγάτηρ ἀπολαύει τὸ ἀξίωμα τοῦ πατρὸς, ἕως ὅτου ὑπανδρευθῇ μὲ ἰδιώτην· καὶ αἱ χωρισθεῖσαι γυναῖκες τῶν λαμπροτάτων εἶναι λαμπρόταται, ἐκτὸς ἐὰν ὑπανδρευθῶσι μὲ ἄλλους κατωτέρους.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ διαφόρων κανόνων.

1. Κανὼν εἶναι σύντομος τοῦ πράγματος διήγησις καὶ συναρὴ, ὅστις καθὼς σφάλῃ εἴς τι δὲν σημαίνει τὸ ὑποκείμενον· ὁ κανὼν λαμβάνεται ἀπὸ νόμους, ὄχι ὅμως καὶ ὁ νόμος ἀπὸ τοὺς κανόνας.

2. Ἐὰν ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον συμφέρει νὰ μὴ ἐκπληρωθῇ ὁ ὅρος, ἐμποδίσῃ τὴν πρός με ἐκπλήρωσίν του, ὁ ὅρος λογίζεται ἐκπληρωμένος· τοῦτο δὲ κρατεῖ εἰς ἐλευθερίας καὶ κληροδοσίας καὶ ἐγκαταστάσεις καὶ συνομολογήσεις.

3. Ὅταν συζητῆται περὶ ἀπάτης, δὲν ἐξετάζομεν τί δὲν ἔλαβεν ὁ ἐνάγων, ἀλλὰ τί ἐμποδίσθη παρὰ τοῦ ἐναγομένου νὰ λάβῃ.

4. Ἡ ἀπάτη ἀπαιτεῖ καὶ ἀποτέλεσμα καὶ προαίρεσιν.

5. Ὁ μεταχειριζόμενος τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν ἀπατᾶται.

6. Ὁ συναινῶν ἐν γνώσει δὲν ἀπατᾶται.

7. Τὸ κατασκευασθὲν ἀπὸ τὰ ἰδικά μου εἶναι ἰδικόν μου· καθὼς ἂν ἔκαμες φόρεμα ἀπὸ ἰδικόν μου μαλλί· τὸ δὲ ἀγορασθὲν ἀπὸ τὰ ἰδικά μου δὲν εἶναι ἰδικόν μου.

8. Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων δύναται καταβάλλεσθαι· οὐδὲ πρὶν ἡ παρέλθῃ ὁ ἐπὶ τῇ καταβολῇ ὁρισθεὶς καιρός. (Β. Π. 3. 186.)

9. Οὐ δοκεῖ ἅπαις τελευτᾶν ὁ καταλιπὼν ἔγκυον γαμετήν.

10. Ἡ ἀπειρία τῇ ἀμελείᾳ συναριθμεῖται.

11. Ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος οὔτε αὐτῷ οὔτε ἄλλῳ γίνεται ἐπίζήμιος. (Β. Π. 3. 140.)

12. Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι καὶ καρποὶ περιέχονται, κἂν μὴ τοῦτο ῥητῶς ἐκφωνηθῇ. (Β. Π. 3. 173.)

13. Καὶ ἐν τῇ ἐπερωτήσει καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς συναλλάγμασιν εἰ μὴ δηλοῦται τὸ δόξαν τοῖς μέρεσιν, ἀκολουθοῦμεν τῷ ἔθει τοῦ κλίματος, ἐν ᾧ γέγονε τὸ συνάλλαγμα· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ ἄδηλον εἴη ἢ ἀδιάφορον, τότε τῷ ἥττονι ἀκολουθοῦμεν.

14. Τὰ ἐξ ἀρχῆς βέβαια ἐκ τῶν ἐπισυμβαινόντων οὐκ ἀκυροῦται. (Β. Π. 3. 85.)

15. Οὐδὲν οὕτως ὑπεναντίον τῇ ἀγαθῇ πίστει, ὡς ἡ βία καὶ ὁ φόβος. (Β. Π. 3. 116.)

16. Ὁ τὴν ὠφέλειαν ἔχων τοῦ πράγματος καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ ἔχει. (Β. Π. 3. 10.)

17. Ὅτε χωρὶς βλάβης οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαί τι, τὸ ἧττον ἄδικον ἐπιλεγόμεθα. (Β. Π. 3. 200.)

18. Τὰ εἰδικὰ τῶν γενικῶν ἐπικρατέστερα.

19. Τὰ εἰδικὰ τοῖς γενικοῖς ἔνεισι πάντοτε.

20. Ὁ περὶ πράγματος ἀγωγὴν ἔχων εἰς ἀπαίτησιν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δοκεῖ ἔχειν. (Β. Π. 3. 15.)

21. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον οὐ βεβαιοῦται τῇ χρονίᾳ παραδρομῇ.

22. Ὁ τὴν ἑτέρου δεσποτείαν ὑπεισιὼν ἢ τὸ δίκαιον τοῖς αὐτοῦ δικαίοις ὀφείλει κεχρῆσθαι. (Β. Π. 3. 177.)

23. Ὁ εἰς ὁλόκληρον διαδεξάμενος ἀντὶ κληρονόμου ἐστίν.

24. Ὁ διάδοχος ἐν πᾶσι τόπον ἐπέχει κληρονόμου.

8. Κανὲν δὲν δύναται νὰ ἀπαιτῆται πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν δύναται νὰ καταβάλληται κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων· οὐδὲ πρὶν παρέλθῃ ὁ ὡρισμένος πρὸς καταβολὴν καιρός.

9. Ὁ ἀφίνων γυναῖκα ἔγκυον δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀποθνήσκει ἄτεκνος.

10. Ἡ ἀπειρία συναριθμεῖται εἰς τὴν ἀμέλειαν.

11. Ἡ ἀπουσία τοῦ ἀποδημοῦντος διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν δὲν γίνεται ἐπιζήμιος οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς ἄλλον.

12. Εἰς τὴν λέξιν ἀποκατάστασις περιέχονται καὶ καρποί, καὶ ῥητῶς τοῦτο ἐὰν δὲν λεχθῇ.

13. Καὶ εἰς τὴν συνομολόγησιν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ συναλλάγματα ἐὰν δὲν δηλοῦται τὸ συνδόξαν εἰς τὰ μέρη, ἀκολουθοῦμεν τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔγεινε τὸ συνάλλαγμα· εἰ δὲ καὶ αὕτη εἶναι ἄδηλος ἢ ἀδιάφορος, τότε ἀποδεχόμεθα τὸ ἐλάχιστον.

14. Τὰ ἐξ ἀρχῆς ἰσχυρὰ δὲν ἀκυροῦνται ἀπὸ τὰ ἐπισυμβαίνοντα.

15. Κανὲν δὲν εἶναι τόσον ἐναντίον εἰς τὴν καλὴν πίστιν, ὅσον ἡ βία καὶ ὁ φόβος.

16. Ὁ ἀπολαύων τὴν ὠφέλειαν τοῦ πράγματος ἀναδέχεται καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ.

17. Ὅταν δὲν δύναται νὰ γείνῃ τι χωρὶς βλάβην, τότε ἐκλέγομεν τὸ ὀλιγώτερον ἄδικον.

18. Τὰ εἰδικὰ εἶναι ἐπικρατέστερα ἀπὸ τὰ γενικά.

19. Τὰ εἰδικὰ περιλαμβάνονται πάντοτε εἰς τὰ γενικά.

20. Ὁ ἔχων πραγματικὴν ἀγωγὴν πρὸς ἀπαίτησιν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔχει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

21. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον δὲν ἐπικυροῦται μὲ τὴν πρόοδον τοῦ χρόνου.

22. Ὁ κληρονομῶν τὴν κυριότητα ἄλλου ἢ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ τὰ δικαιώματα τούτου ὀφείλει νὰ μεταχειρίζηται.

23. Ὁ διαδεχθείς τινα ἐξ ὁλοκλήρου, εἶναι ἀντὶ κληρονόμου.

24. Ὁ διάδοχος ἐπέχει τόπον κληρονόμου εἰς ὅλα.

25. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου κρείττονα ποιεῖ τὴν ἰδίαν αἵρεσιν. (Β. Π. 3. 134.)

26. Οὐδὲ ἓν ἔγκλημα ὑπομένει ὁ μὴ δυνάμενος κωλῦσαι καὶ μὴ κωλύων. (Β. Π. 8. 109.)

27. Ἐγὼ δοκῶ λαμβάνειν ὅπερ κατὰ κέλευσίν μου ἑτέρῳ δοθῇ.

28. Ἀχρήστως ἐπερωτῶμεν τὸ μὴ δυνάμενον εἶναί τινος· οὐδεμία γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἐνοχὴ συνίσταται. (Β. Π. 3. 182.)

29. Ὁ ἐξ οἰκείου ἁμαρτήματος ζημιούμενος οὐ δοκεῖ ζημιοῦσθαι.

30. Οὐ δεῖ γίνεσθαί τινα πλουσιώτερον ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας.

31. Τὸ ἔτι ἠρτημένον οὐ δοκεῖ εἶναι. (Β. Π. 3. 169.)

32. Τὸ κατ' ὀργὴν ἢ θερμότητα γινόμενον ἢ λεγόμενον οὐκ ἔστι βέβαιον, εἰ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμείνῃ. (Β. Π. 3. 48.)

33. Οὔτε ἐνέχυρον οὔτε παρακαταθήκη οὔτε παράκλησις οὔτε ἀγορασία οὔτε μίσθωσις ἐπὶ ἰδίῳ πράγματι συνίσταται.

34. Οἱ ἰδιῶται τὰ τῶν ἀρχόντων πράττειν οὐ δύνανται.

35. Πᾶς νομικὸς κανὼν σαθρός ἐστιν· εὐχερῶς γὰρ ἀνατρέπεται.

36. Οὐ δοκεῖ τις λαμβάνειν, ὅπερ ἄλλῳ ἀποκαταστῆσαι ἀναγκάζεται. (Β. Π. 3. 51.)

37. Ὁ κοινωνὸς τοῦ κοινωνοῦ μου οὐκ ἔστι μου κοινωνός (*).

38. Ὁ μεμηνὼς καὶ ὁ ἄσωτος οὐδεμίαν ἔχει βούλησιν.

(*) Πέτρος καὶ Παῦλος ἐσύστησαν συντροφίαν διὰ νὰ ἐμπορεύωνται· ὁ Παῦλος μετὰ ταῦτα παρὰ γνώμην τοῦ Πέτρου παρέλαβε σύντροφον τὸν Τίτιον. Συζητεῖται, ἐὰν ἄρα ὁ Τίτιος θὰ ἦναι καὶ τοῦ Πέτρου σύντροφος; Ὁ νομοθέτης λέγει, ὄχι· διότι ὁ σύντροφος τοῦ συντρόφου μου δὲν εἶναι σύντροφός μου, καὶ εὐλόγως· διότι τῆς συντροφίας καὶ συμφωνουμένης καὶ συνισταμένης κατὰ συναίνεσιν καὶ ἀρέσκειαν τῶν μερῶν, πῶς θὰ ἐλέγομεν, ὅτι ὁ Τίτιος θὰ ἦναι σύντροφος τοῦ Πέτρου, τοῦ μὴ συναινέσαντος μηδὲ εὐαρεστηθέντος εἰς τὴν παραλαβὴν τοῦ Τιτίου; Ὁ Τίτιος λοιπὸν μόνου τοῦ Παύλου θὰ ἦναι σύντροφος καὶ ἐὰν οὗτος λάβῃ τι ἀπὸ τὴν συντροφίαν, θὰ γείνῃ κοινὸν αὐτοῦ καὶ τοῦ παραλαβόντος αὐτὸν Παύλου· ὁ δὲ παραλαβὼν αὐτὸν Παῦλος ἐνάγεται παρὰ τοῦ Πέτρου μὲ τὴν περὶ συντροφίας ἀγωγὴν καὶ διαφυλάττει αὐτὸ εἰς τὴν συντροφίαν. Καὶ ἐὰν κατὰ

25. Κανεὶς ἀπὸ τὸν ἴδιόν του δόλον δὲν κάμνει τὴν κατάστασίν του καλλιτέραν.

26. Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ καὶ μὴ ἐμποδίζων δὲν ὑποφέρει κανὲν ἀδίκημα.

27. Ἐγὼ λογιζομαι ὅτι λαμβάνω τὸ διδόμενον εἰς ἄλλον κατὰ διαταγήν μου.

28. Ἀνωφελῶς συμφωνοῦμεν περὶ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ἦναι τινός· διότι εἰς τοῦτο ὑποχρέωσις δὲν συνίσταται.

29. Ὁ ζημιούμενος ἀπὸ ἴδιόν του πταῖσμα δὲν ὁπολαμβάνεται ὅτι ζημιοῦται.

30. Δὲν πρέπει νὰ γίνηταί τις πλουσιώτερος ἀπὸ τὴν ζημίαν ἄλλου.

31. Τὸ εἰσέτι ἀνηρτημένον δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ὑπάρχει.

32. Τὸ γινόμενον ἢ λεγόμενον ἀπὸ ὀργὴν ἢ θυμὸν δὲν ἰσχύει, ἐκτὸς ἐὰν ἐπιμείνῃ εἰς αὐτά.

33. Εἰς ἴδιον πρᾶγμα δὲν συνίσταται οὔτε ἐνέχυρον οὔτε παρακαταθήκη οὔτε παράκλησις οὔτε ἀγορασία οὔτε μίσθωσις.

34. Οἱ ἰδιῶται δὲν δύνανται νὰ ἐκτελῶσι τὰ καθήκοντα τῶν δικαστῶν.

35. Πᾶς νομικὸς κανὼν εἶναι σαθρὸς, ὡς εὐκόλως ἀνατρεπόμενος.

36. Δὲν λογίζεταί τις ὅτι λαμβάνει, ὅ,τι ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς ἄλλον.

37. Ὁ σύντροφος τοῦ συντρόφου μου δὲν εἶναι σύντροφός μου.

38. Ὁ τρελὸς καὶ ὁ ἄσωτος δὲν ἔχει καμμίαν θέλησιν.

τύχην ὁ Τίτιος ὠφελήσῃ τὴν συντροφίαν, καὶ αὐξήσῃ τὰ πράγματα διὰ τῆς ἐπιμελείας του, ἔπειτα προξενήσῃ καὶ ζημίαν, ὁ Πέτρος κινεῖ κατὰ τοῦ Παύλου καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ ἐπιδιορθώσῃ τὴν ἐπισυμβᾶσαν ἀπὸ τὸν Τίτιον ζημίαν εἰς τὴν συντροφίαν των· ὁ δὲ Παῦλος δὲν δύναται νὰ ἀντεπιφέρῃ καὶ νὰ ἀντελλογίζῃ τὴν ζημίαν μὲ τὴν γενομένην ἀπὸ τὸν Τίτιον ὠφέλειαν· διότι ἔσφαλλε παραλαβὼν τὸν Τίτιον χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Πέτρου τοῦ συστήσαντος ἐξαρχῆς μὲ αὐτὸν καὶ μόνον τὴν συντροφίαν.

39. Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἀναιρεῖται.

40. Τὰ παρὰ κανόνας νόμου δεχθέντα οὐχ ἕλκεται εἰς ὑπόδειγμα.

41. Οὐ πᾶν ὅπερ ἔξεστιν, ἤδη καὶ εὐπρεπές ἐστι.

42. Τὰ δι' ἀνάγκην παρὰ κανόνα νόμου δεχθέντα οὐχ ἕλκεται εἰς ὑπόδειγμα. (Β. Π. 3. 162.)

43. Σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς ποιναλίαις ἀγωγαῖς καὶ τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀγνοίᾳ συντρέχομεν.

44. Αἱ ποιναλίαι ἀγωγαὶ προκαταρχθεῖσαι παραπέμπονται κατὰ κληρονόμων. (Β. Π. 3. 164.)

45. Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις ὑπὲρ τῆς προικὸς ἀποκρινόμεθα.

46. Τὰ προσώποις ὑπάρχοντα προνόμια σβέννυνται αὐτοῖς· τὰ δὲ προσόντα ταῖς ἀγωγαῖς πρὸς πάντας μετέρχονται.

47. Τὰ τοῖς πράγμασι διδόμενα προνόμια, οὐ μὴν τοῖς προσώποις καὶ εἰς κληρονόμους διαβαίνει. (Β. Π. 3. 196.)

48. Τὰ σπανίως συμβαίνοντα οὐκ εὐχερῶς ἐν τοῖς πραττομένοις συναλλάγμασι καταλογιζόμεθα. (Β. Π. 3. 64.)

49. Τῆς πρωτοτύπου αἰτίας μὴ ἐρρωμένης οὐδὲ τὰ παρακολουθήματα ὡς ἐπίπαν ἔρρωται. (Β. Π. 3. 129.)

50. Ἡ ἄδολος συμβουλὴ οὐκ ἐνοχοποιεῖ, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ δόλον ἁρμόζει ἡ περὶ δόλου. (Β. Π. 3. 47.)

51. Ὁ σιωπῶν οὐ δοκεῖ ὁμολογεῖν· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀρνεῖται.

52. Τὰ διὰ τὸ ἀνελεῖν ἀμφισβήτησιν ἐντιθέμενα τοῖς συναλλάγμασιν οὐκ ἀναιρεῖ τὸ κοινὸν νόμιμον. (Β. Π. 3. 81.)

53. Δυσχερῶς μέν, ὅμως τοῦ δικαίου ἀπαιτοῦντος, ἐναλλάσσομεν τὴν συνήθειαν.

54. Τὸ δίκαιον ὅπερ ἔχει τις τοῦ τιμωρεῖσθαι, οὐκ ἐντέλλεται ἄλλῳ. (Β. Π. 3. 70.)

55. Τὰ τυχηρὰ (*) δὲ τῶν ἀλόγων καὶ τὸν χωρὶς ῥαθυμίας θάρ-

(*) Εἰς τὸν παρόντα κανόνα σκοπὸν ἔχει ὁ νομοθέτης νὰ διδάξῃ τίνα ἁρμόζουσι φυσικῶς εἰς τὰ συναλλάγματα, καὶ τίνα εἰς ταῦτα ἐπιζητοῦνται,

39. Τὰ ἐκ νόμου συνιστάμενα ἀναιροῦνται ἀπὸ ἐναντίον νόμον.

40. Τὰ ἀποδεχθέντα παρὰ τοὺς κανόνας τοῦ νόμου δὲν λαμβάνονται εἰς παράδειγμα.

41. Πᾶν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συγχωρεῖται, δὲν εἶναι ἐκ τούτου καὶ εὐπρεπές.

42. Τὰ δι' ἀνάγκην ἀποδεχθέντα παρὰ κανόνα νόμου δὲν λαμβάνονται εἰς παράδειγμα.

43. Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἐγκληματικὰς ἀγωγὰς συντρέχομεν καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ εἰς τὴν ἄγνοιαν.

44. Αἱ ἐγκληματικαὶ ἀγωγαὶ κινηθεῖσαι παραπέμπονται κατὰ κληρονόμων.

45. Εἰς τὰ ἀμφίβολα ἀποκρινόμεθα ὑπὲρ τῆς προικός.

46. Τὰ προνόμια τὰ ἀνήκοντα εἰς πρόσωπα σβύνονται μὲ αὐτά· τὰ δὲ προσόντα εἰς τὰς ἀγωγὰς μεταβαίνουσι πρὸς ὅλους.

47. Τὰ προνόμια τὰ διδόμενα εἰς τὰ πράγματα καὶ ὄχι εἰς πρόσωπα διαβαίνουσι καὶ εἰς κληρονόμους.

48. Τὰ σπανίως συμβαίνοντα δὲν λογιζόμεθα εὐκόλως εἰς τὰ γινόμενα συναλλάγματα.

49. Ὅταν δὲν ἰσχύῃ ἡ πρωτότυπος αἰτία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἰσχύουσιν οὐδὲ τὰ παρακολουθήματα.

50. Ἡ ἄδολος συμβουλὴ δὲν ἐνοχοποιεῖ, εἰς δὲ τὴν κατὰ δόλον γινομένην ἁρμόζει ἡ περὶ δόλου ἀγωγή.

51. Ὁ σιωπῶν δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ὁμολογεῖ· καὶ ὅμως δὲν ἀρνεῖται.

52. Τὰ παρενθετόμενα εἰς τὰ συμβόλαια πρὸς ἀναίρεσιν διαφιλονεικήσεως δὲν καταργοῦσι τὸ κοινὸν δίκαιον.

53. Δυσκόλως, ὅταν ὅμως τὸ δίκαιον ἀπαιτῇ, μεταβάλλομεν τὴν συνήθειαν.

54. Τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον ἔχει τις πρὸς τιμώρησιν, δὲν δύναται νὰ τὸ ἐπιτρέψῃ δι' ἐντολῆς εἰς ἄλλον.

55. Τὰ τυχηρὰ τὰ συμβαίνοντα ἀπὸ ἄλογα ζῶα καὶ τὸν ἀπὸ

ἀπροφασίστως, καὶ ἀπὸ ποῖα συμβάντα κινδυνεύει καὶ ζημιοῦται ὁ συν-

νατον καὶ τὴν φυγὴν τῶν μὴ φυλάττεσθαι εἰωθότων δούλων καὶ

αλλάξας, καὶ εἰς ποῖα δὲν ἐνέχεται. Ὅθεν προθέτει εὐθὺς τὸ συνάλλαγμα τῆς παρακαταθήκης (παρακαταθήκη δὲ εἶναι, ὅταν δώσω πράγματά μου εἴς τινα πρὸς φύλαξιν)· καὶ λέγει, ὅτι ὁ δέκτης τῆς παρακαταθήκης τότε καταδικάζεται καὶ ζημιοῦται διὰ τὸ χαθὲν πρᾶγμα, ὅταν πράξῃ δόλον εἰς τὴν παρακαταθήκην· καθὼς ὅταν περὶ μὲν τῶν ἰδίων του πραγμάτων φροντίζῃ καὶ ἀποθέτῃ ταῦτα εἰς ἀσφαλῆ τόπον καὶ τὰ φυλάττῃ, τὴν δὲ παρακαταθήκην παραβλέπῃ ἀπὸ ἀμέλειαν καὶ συμβῇ νὰ κλεφθῇ αὐτὴ ἢ ἐρριμμένη εἰς τόπον σήψεως πρόξενον νὰ φθαρῇ, καταδικάζεται καὶ ἀποδίδει τὸ διαφέρον· ἐκτὸς ἂν ὁ δέκτης τῆς παρακαταθήκης ἦτον καὶ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἰδίων του πραγμάτων ὀκνηρὸς καὶ νωθρός· διότι τότε δὲν ὑπόκειται εἰς εὐθύνην· ὁ δὲ ἐμπιστευθεὶς τὰ πράγματά του εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον δὲν ἔχει εἰμὴ νὰ μέμφηται ἑαυτόν. Εἰς τὴν αὐτὴν εὐθύνην ὑπόκειται καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν λαβὼν πράγματα ἀπὸ τινά· καθὼς μέλλων νὰ ἀπέλθω εἰς τόπον τινὰ, παρεκάλεσα ἕνα τῶν φίλων μου νά με δώσῃ τὸν ἵππον του διὰ νὰ ὑπάγω ταχύτερα. Ἐκθέτω δὲ παρεκβατικώτερα τὰ ἑξῆς. Εἰς τὸ κατὰ παράκλησιν διδόμενον καὶ χρόνος ἐὰν ὁρισθῇ, δύναται ὁ δώσας τὸ πρᾶγμα νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸ καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου· καθὼς κατὰ παράκλησίν με ἐδόθη ἀπὸ φίλον μου βιβλίον διὰ νὰ τὸ ἔχω καὶ νὰ ἀναγινώσκω εἰς ἓν ὁλόκληρον ἔτος· ὁ δώσας πρός με τὸ βιβλίον δύναται καὶ πρὶν παρέλθῃ ὁ χρόνος νὰ κινηθῇ καὶ νὰ ἀναλάβῃ αὐτό. . . Εἰς δὲ τὸ δοθὲν πρὸς χρῆσιν, ἐὰν ὁρισθῇ χρόνος, ὁ δώσας δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἀναλάβῃ τὸ χρησθέν, πρὶν συμπληρωθῇ ὁ χρόνος. Διδάξας λοιπὸν ὁ νομοθέτης, ὅτι εἰς τὴν παρακαταθήκην καὶ τὸ κατὰ παράκλησιν διδόμενον ἀπὸ δόλον μόνον καταδικάζεται ὁ συναλλάξας, μεταβαίνει εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς ἐντολῆς (ἐντολὴ δὲ εἶναι, ὅταν παραγγέλλω τινὰ ἢ νὰ μοῦ ἀγοράσῃ κτῆμα, ἢ νὰ δικασθῇ ἀντ' ἐμοῦ, ἢ νὰ μοῦ διοικήσῃ ἄλλο πρᾶγμα)· καὶ εἰς τὸ συνάλλαγμα τοῦ πρὸς χρῆσιν διδομένου· (χρῆσις δὲ εἶναι ὅταν αἰτήσω ἀπὸ φίλον μου νά με δώσῃ πρὸς χρῆσιν ἢ δοῦλόν του ἢ βιβλίον ἢ ἀγγεῖον χρυσοῦν, καὶ με τὸ ἐγχειρίσῃ)· καὶ εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς πωλήσεως καὶ μισθώσεως, καὶ τῆς δόσεως τῆς προικὸς καὶ τοῦ ἐνεχύρου (ἐνέχυρον δὲ ἐννόει ἐνταῦθα ὅ,τι δίδεται ὑπὲρ τῶν δανειζομένων νομισμάτων) καὶ τῆς ἐπιτροπῆς (ἐπιτροπὴ δὲ εἶναι, ὅταν ἀποθάνῃ πατὴρ ἔχων τέκνα ἄνηβα καὶ δὲν ἀφήσῃ εἰς ταῦτα ἐπίτροπον· διότι τότε φροντίζουσιν οἱ δικασταὶ καὶ εὑρόντες τινὰ φρόνιμον καὶ ἱκανὸν πρὸς διοι-

μὴ ἐνοχὴν θάνατον καὶ τὴν φυγὴν τῶν δούλων τῶν συνήθως μὴ

κησιν τῶν πραγμάτων, τοῦτον καταστατοῦσιν ἐπίτροπον τῶν ἀνήβων) καὶ εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς διοικήσεως τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων, τὸ ὁποῖον εἶναι τοιοῦτον. Ὁ Πέτρος ἀπεδήμει εἰς ξενιτείαν, ἐγὼ δὲ ὢν φίλος του ἀνεδέχθην νὰ διοικῶ τὰ πράγματά του. Μεταβὰς λοιπὸν ὁ νομοθέτης ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ κατὰ παράκλησιν καὶ τῆς παρακαταθήκης εἰς τὰ λοιπὰ ἄνω λεχθέντα συναλλάγματα, τὴν ἐντολὴν δηλ. τὴν χρῆσιν, τὴν πώλησιν, τὸ ἐνέχυρον, τὴν μίσθωσιν, τὴν ἀνεκτίμητον προῖκα, τὴν ἐπιτροπὴν καὶ τὴν διοίκησιν τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων, λέγει, ὅτι εἰς ταῦτα ὄχι μόνον ἀπὸ δόλον ὑπόκειται εἰς εὐθύνην καὶ καταδικάζεται ὁ συναλλάξας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐνοχήν· διότι εἰς ταῦτα ἀπαιτεῖται νὰ δείξῃ καὶ ἐπιμέλειαν, πλὴν ὄχι ὁποίαν ὀφείλει ὁ ἐπιμελέστατος ἄνθρωπος, ἀλλὰ τοιαύτην, ὁποίαν δεικνύει ὁ ἐναγόμενος οὗτος καὶ εἰς τὰ ἴδιά του πράγματα· καὶ εὐλόγως· διότι εἰς τοῦτο ὠφελοῦνται ἀμφότεροι οἱ συναλλάξαντες. Εἰς δὲ τὴν παρακαταθήκην μόνος ὁ κύριος τοῦ πράγματος ὠφελεῖται, ὄχι ὅμως καὶ ὁ δέκτης, ἤγουν ὁ φύλαξ αὐτῆς· διότι οὗτος ἀντὶ νὰ ὠφελῆται βαρύνεται μᾶλλον, ἀναδεχθεὶς βάρος φροντίδος, τὴν φύλαξιν δηλ. τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος. Ἐκθέσας λοιπὸν, ὅτι εἰς ταῦτα ἀπαιτεῖται καὶ ἐνοχή, ἐπιφέρει ὡς πρὸς ἰδίαν τοῦ λόγου του ἐπιδιόρθωσιν, ἀλλὰ καὶ μεγάλη ἐπιμέλεια, ὁποίαν δεικνύει καὶ ὁ ἐπιμελέστατος ἄνθρωπος. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ συναλλάγματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖται ὁ συναλλάξας νὰ μὴ πράξῃ δόλον μηδὲ ἐνοχήν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ δείξῃ καὶ ἐπιμέλειαν, ὁποίαν ὁ ἐπιμελέστατος ἄνθρωπος. Ἐγὼ θὰ ἐκθέσω ταῦτα καὶ θὰ τὰ διακρίνω ἀπὸ τὰ λοιπὰ [τὰ ἀπαιτοῦντα] δόλον καὶ ἐνοχήν. Ταῦτα εἶναι ἡ ἐντολὴ, καὶ ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἐπιτροπή· καὶ εἰς τὰ τρία ταῦτα ἀπαιτεῖται καὶ μεγάλην ἐπιμέλειαν· διότι ὁ ἐπίτροπος μὴ δείξας εἰς τὰ πράγματα τοῦ ἀνήβου ἐπιμέλειαν, ὁποίαν δεικνύει ὁ ἐπιμελὴς κύριος εἰς τὰ ἴδιά του, καταδικάζεται. Εἰς τὴν αὐτὴν εὐθύνην ὑπόκειται καὶ ὁ ἐνταλθεὶς νὰ διοικήσῃ ἀλλότρια πράγματα· διότι καὶ οὗτος ἐὰν ἐνταλθῇ ἢ νὰ δικασθῇ ἢ νὰ ἀγοράσῃ πρᾶγμα οἱονδήποτε εἰς ὄνομά μου, καὶ δὲν δείξῃ μεγάλην ἐπιμέλειαν, καταδικάζεται εἰς ὅ,τι μὲ διαφέρει. Ὡσαύτως τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν ἀπαιτεῖται καὶ ὁ λαβὼν κατὰ χρῆσιν πρᾶγμά μου. Ἡ δὲ συντροφία δὲν ἀπαιτεῖ μεγάλην ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ μέσην ὁποίαν δηλ. δεικνύει ὁ σύντροφος καὶ εἰς τὰ ἰδικά του. Τὴν αὐτὴν ἀπαιτεῖ καὶ ἡ πώλησις καὶ ἡ μίσθωσις καὶ ἡ προῖξ καὶ ἡ διοίκησις τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων καὶ τὰ ὅμοια.

τὴν ἁρπαγὴν καὶ τὸν θόρυβον καὶ τὸν ἐμπρησμὸν καὶ τὰ

Ἀλλὰ ταῦτα, ἀκολουθοῦντα κατὰ φύσιν εἰς τὰ λεχθέντα συναλλάγματα, ἐπικρατοῦσι καὶ ἰσχύουσιν, ἂν ἐξαρχῆς, ὅταν ἔμελλον οἱ συμφωνοῦντες νὰ συναλλάξωσι, δὲν συνωμολογήθη ἄλλο τι, τὸ ὁποῖον ἡ αὐξάνει ἢ ἐλαττόνει τὴν φύσιν τοῦ πράγματος· διότι τὸ συμφωνηθὲν συγχρόνως μὲ τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος μεταβάλλει καὶ μεταπλάττει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος· εἰς τὸ κατὰ παράκλησιν παρ. χ. ὁ συναλλάξας τότε καταδικάζεται, ὅταν πράξῃ δόλον. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν παρακαταθήκην διότι τοιαύτη εἶναι ἡ φύσις τῶν συναλλαγμάτων τούτων· καὶ ἐὰν οἱ συναλλάττοντες δὲν συμφωνήσωσιν ἄλλο τι, καθ' ὃν καιρὸν συναλλάττουσι, συνίστανται τὰ συναλλάγματα τοιαῦτα καὶ μὲ τοιαύτην φύσιν. Ἀνίσως δὲ, ὅταν συναλλάττηται καὶ σχηματίζηται καὶ συνίσταται τὸ συνάλλαγμα, εὐθὺς καὶ πρὶν τοῦτο ἀπαρτισθῇ, ὁ δίδων τὴν παρακαταθήκην ἢ τὸ κατὰ παράκλησιν, συμφωνήσῃ νὰ ἔχῃ τὸν δέκτην τῆς παρακαταθήκης ὑπόχρεον, καὶ ἀπὸ τὴν μὴ ἔνδειξιν μέσης ἐπιμελείας διὰ τὴν παρακατ. θήκην ἢ διὰ τὸ κατὰ παράκλησιν δοθὲν ἢ καὶ ἀπὸ τὰ τυχηρὰ, εἰπὼν, ὅτι κ' ἐὰν καῇ ἢ ἀπὸ λῃστὰς ἁφαιρεθῇ, νὰ ἀποδίδῃ τὸ τίμημα τούτου, κρατεῖ τὸ συμφωνηθὲν καὶ αὐξάνει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος· διότι ἐκεῖνος ὁ συναλλάξας ἀπαιτεῖται μόνον νὰ μὴ πράξῃ δόλον, ἐνέχεται καὶ ἀπὸ τὰ τυχηρά. Καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἐὰν ἐξαρχῆς συμφωνηθῇ, ὥστε ὁ λαβὼν πρᾶγμα κατὰ παράκλησιν ἢ κατὰ παρακαταθήκην, νὰ μὴ ἐνέχηται εἰς τὴν ἀγωγὴν περὶ παρακαταθήκης ἢ περὶ τῆς κατὰ παράκλησιν, ἰσχύει· καὶ δόλον ἐὰν πράξῃ εἰς τὸ πρᾶγμα ὁ λαβὼν αὐτὸ, καὶ καθ', δὲν ἐνέχεται οὐδὲ ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα· διότι διὰ τοῦ συγχρόνου συμφωνητικοῦ τοῦ διαλαμβάνοντος νὰ μὴ κινηθῇ ἀγωγὴ ἀπὸ τὸ συνάλλαγμα, ἐλαττώθη ἡ φύσις τοῦ συναλλάγματος, καὶ φυλάττει τὸν συναλλάξαντα ἀζήμιον, καθ' ὅσον ἀπὸ τὴν πρᾶξιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δόλου κατεδίκαζεν αὐτὸν, καὶ δόλος ἐὰν πραχθῇ· διότι ὁ εἰπὼν ὅτι δὲν θὰ κινήσω κατὰ σοῦ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν ἢ τὴν περὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν, δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι λέγει ἄλλο, εἰμὴ ὅτι καὶ δόλον ἐὰν πράξῃς, δὲν θὰ καταδικασθῇς. Αἱ δὲ ἐξαρχῆς συμφωνίαι τῶν κατὰ καλὴν πίστιν συναλλαγμάτων δὲν μεταβάλλουσι τὴν φύσιν αὐτῶν, τὰ αὐξάνουσι δὲ καὶ τὰ ἐλαττόνουσιν εἰς τὰ δύο ταῦτα μόνον συναλλάγματα, τῆς παρακαταθήκης καὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἄνω λεχθέντα, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ καταστάττονται εἰς τῆς καλῆς πίστεως τὰ συναλλάγματα· καθὼς τὴν χρῆσιν, τὴν ἐντολὴν,

φυλαττομένων καὶ τὴν ἁρπαγὴν καὶ τὸν θόρυβον καὶ τὴν πυρ-

τὴν συντροφίαν, τὸ ἐνέχυρον καὶ τὴν μίσθωσιν· διότι καὶ εἰς ταῦτα ἐὰν ἐξαρχῆς συμφωνηθῇ ῥητῶς νὰ καταδικάζηται ὁ συναλλάξας καὶ ἀπὸ τὰ τυχηρὰ, καθὼς πυρκαϊὰν καὶ σεισμὸν, ἰσχύει τὸ συμφωνητικὸν, καὶ αὐξάνει ἡ φύσις τοῦ συναλλάγματος. Καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ ἐνέχηται ἀπὸ μόνον δόλον, ἰσχύει καὶ ἐλαττοῦται ἡ φύσις τοῦ συναλλάγματος· διότι ἐνόσῳ ἀπαιτεῖται εἰς τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ἐντολὴν καὶ μεγάλη ἐπιμέλεια, μόνος δόλος ἀπαιτεῖται· καὶ ἐνόσῳ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν συντροφίαν καὶ τὴν μίσθωσιν καὶ μέση ἐπιμέλεια, μόνος δόλος ἀπαιτεῖται. Τότε δὲ μεταβάλλεται ἡ φύσις τῶν κατὰ καλὴν πίστιν συναλλαγμάτων, καὶ αὐξάνει ἢ ἐλαττοῦται διὰ τῶν συμφωνιῶν, ὅταν τὸ συμφωνούμενον συνομολογηθῇ συγχρόνως μὲ τὴν σύστασιν τῶν συναλλαγμάτων, τουτέστιν ὅταν ἀρχίζῃ νὰ γίνηται καὶ νὰ σχηματίζηται τὸ συνάλλαγμα· διότι ἐὰν φθάσῃ νὰ συστηθῇ καὶ νὰ ἀπαρτισθῇ τὸ συνάλλαγμα τῆς παρακαταθήκης λόγ. χ. καὶ μετὰ τὴν σύστασιν καὶ τὸν ἀπαρτισμὸν συμφωνηθῇ νὰ ἐνέχηται καὶ ἀπὸ τὰ τυχηρὰ ὁ δέκτης τῆς παρακαταθήκης, δὲν μεταβάλλεται ἡ φύσις του συναλλάγματος, οὐδὲ μετασχηματίζεται ἡ ἀγωγὴ, καὶ εὐλόγως· διότι ἔφθασε τοῦτο νὰ συστηθῇ καὶ νὰ ἀπαρτισθῇ κατὰ τὴν οἰκείαν του φύσιν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἔκτοτε τὸ συμφωνούμενον μετὰ τὸν χρόνον καὶ τὸν ἀπαρτισμὸν τοῦ συναλλάγματος νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος καὶ νὰ συμμορφωθῇ καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν φύσιν αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν, τὸ συμφωνηθὲν μετὰ τὸν χρόνον καὶ τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος πρὸς αὔξησιν αὐτοῦ μένει ψιλὸν συμφωνητικὸν, καὶ δίδει ἔνστασιν, ἥτις δὲν ἐνυπῆρχεν εἰς αὐτὸ· διότι τὸ ψιλὸν συμφωνητικὸν ἀγωγὴν δὲν γεννᾷ οὐδὲ μεταβάλλει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος, ἐὰν δὲν συμφωνῆται συγχρόνως μετὰ τὸν ἀπαρτισμὸν ὅμως δίδει ἔνστασιν, ἥτις δὲν ἐνυπῆρχε. Διδάξας λοιπὸν ὁ νομοθέτης, τίνα εἶναι τὰ ἀκολουθοῦντα κατὰ φύσιν εἰς τὰ συναλλάγματα καὶ ὅτι τὰ συγχρόνως συμφωνούμενα μεταβάλλουσι τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος καὶ ἢ τὸ αὐξάνουσιν ἢ τὸ ἐλαττόνουσιν, ἐπιφέρει εὐθὺς, ὅτι εἰς τὴν παρακαταθήκην, καὶ συγχρόνως τουτέστιν ὅταν ἀρχίζῃ νὰ συνίσταται τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα, ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ μὴ ἀπαιτῆται ὁ δόλος, νὰ μὴ ἐνέχηται δηλ. ὁ δέκτης τῆς παρακαταθήκης, καὶ δόλον ἐὰν πράξῃ, τὸ τοιοῦτο συμφωνητικὸν δὲν ἰσχύει, οὐδὲ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος μεταβάλλει· δὲν ἰσχύει δὲ ὡς αἰσχρὸν καὶ ἐναντίον εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη, καὶ προτρέπον τὸν συναλλάξαντα πρὸς ἀδι-

πλήθη τῶν ὑδάτων καὶ τὴν ἐπέλευσιν τῶν λιγστῶν οὐδεὶς ἐπιγνώσκει.

56. Ὁ δυνάμενος θέλειν δύναται καὶ μὴ θέλειν (*).

κίαν καὶ καταφρόνησιν τῶν νόμων. Ἀλλ' ἴσως ἀντιθέσῃ τις, ὅτι ὁ νομοθέτης φαίνεται ἀντιφάσκων αὐτὸς εἰς ἑαυτόν, ὡς εἰπὼν ἀνωτέρω, ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν συναλλαγμάτων δυνάμεθα νὰ κάμνωμεν συμφωνίας, αὐξανούσας ἢ ἐλαττούσας τὴν φύσιν τῶν συναλλαγμάτων· καὶ ἐὰν τοῦτο ἔχῃ οὕτως, ὅταν εἰπῶμεν ὅτι εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς παρακαταθήκης ἐσυμφωνήθη τὸ ἐλαττόνον τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος, ἀναμφιβόλως δὲν ὀφείλομεν νὰ ἐννοῶμεν ὅτι τὸ συμφωνούμενον εἶναι ἄλλο τι, εἰ μὴ ὅτι ὁ δέκτης τῆς παρακαταθήκης δὲν ἐνέχεται ἀπὸ τὸν δόλον· καὶ τούτου διδομένου, φανερῶς ἀντιφάσκει ὁ νομοθέτης αὐτὸς εἰς ἑαυτόν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο, οὐδὲ ἀντιβαίνει τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰ ἄνω λεχθέντα καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος. Εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς παρακαταθήκης, εἰ μὲν εὐθύς, ὅταν συνίσταται τὸ συνάλλαγμα, συμφωνηθῇ ὥστε ὁ λαμβάνων τὸ πρᾶγμα πρὸς φύλαξιν νὰ μὴ ἐνέχηται ἀπὸ δόλον, δὲν ἰσχύει τὸ συμφωνητικόν· εἰ δὲ συμφωνηθῇ νὰ μὴ κινῆται κατ' αὐτοῦ ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγή, ἰσχύει, καὶ ἐὰν ἰσοδυναμῇ μὲ τὸ πρῶτον· διότι ὅταν εἰπῇ, ὅτι δὲν κινῶ ἀγωγὴν περὶ δόλου, ὑπολαμβάνεται ὅτι λέγει, ὅτι δὲν κινῶ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγήν· ὁ δὲ εἰπών, ὅτι δὲν κινῶ τὴν περὶ παρακαταθήκης, ὑπολαμβάνεται ὅτι λέγει, δὲν κινῶ ἀγωγὴν περὶ δόλου, ὡς τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς κινουμένης ἀπὸ δόλον. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ λέξεις διαφέρουσι, καὶ αἱ μὲν ἐκφωνοῦσιν εἰδικῶς τὸν δόλον, αἱ δὲ ὄχι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἡ μὲν ἔκφρασις, δὲν κινῶ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγήν, λέγομεν ὅτι ἰσχύει, καὶ δόλος ἐὰν πραχθῇ· ἡ δὲ ἔκφρασις, δὲν θὰ ἀπαιτήσω δόλον, δὲν ἰσχύει, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· τὰ ἐκφραζόμενα βλάπτουσι, τὰ δὲ μὴ ἐκφραζόμενα δὲν βλάπτουσι. Διδάξας λοιπὸν ὁ νομοθέτης περὶ τῶν συμφωνιῶν τῶν γινομένων συγχρόνως μὲ τὴν σύστασιν τῶν συναλλαγμάτων παρὰ τὴν φύσιν αὐτῶν ἐπιφέρει, ὅτι ἐὰν δὲν συμφωνηθῇ τι παρὰ φύσιν οἱ συναλλάξαντες δὲν ἀναδέχονται τὰ τυχηρὰ, οὐδὲ κατα-δικάζονται ἀπὸ ταῦτα, ὡς τούτων ὑπερβαινόντων καὶ τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν. Τυχηρὸν δὲ εἶναι, ὅταν ὁ δοθεὶς πρός με δοῦλος πρὸς χρῆσιν ἀποθάνῃ φυσικῶς χωρὶς ἐνοχὴν ἀπὸ μέρος μου ἢ καὶ φύγῃ, ἐκτὸς ἂν ἦτον ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους νὰ φυλάττωνται· διότι τότε καταδικάζεται ὁ λαβὼν τοῦτον πρὸς χρῆσιν, ὡς μὴ φυλάξας καὶ ἀσφαλίσας αὐτὸν διὰ νὰ μὴ

καιὰν καὶ τὰς πλημμύρας τῶν νερῶν καὶ τὴν ἔφοδον τῶν λῃστῶν δὲν ἀναδέχεται κανεὶς εἰς βάρος του.

56. Ὁ δυνάμενος νὰ θέλῃ δύναται καὶ νὰ μὴ θέλῃ.

φύγῃ. Εἰς τὰ τυχηρὰ ὑπάγονται καὶ ἡ ἁρπαγὴ καὶ ὁ θόρυβος. Καὶ τί, ἐὰν μὲ ἐδόθη δοῦλος πρὸς χρῆσιν καὶ τὸν εἶχον μαζύ μου καὶ ἐνῷ ἐπήγαινον εἰς ὑπηρεσίαν τινὰ, ἔξαφνα ἐφώρμησαν ἔφιπποί τινες ἢ θορύβου γενομένου εἰς τὸν δρόμον καὶ τοῦ λαοῦ ταραχθέντος, μοῦ ἀπεστέρησάν τινες αὐτόν· ἢ πυρκαϊᾶς συμβάσης εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἔχασκ καὶ τὸν δοῦλον τοῦτον ὁμοῦ μὲ τὰ λοιπὰ πράγματά μου, ἢ λῃσταί τινες ἀναφανέντες διὰ μιᾶς μοῦ ἥρπασαν τὰ λοιπὰ πράγματα καὶ τὸν δοῦλον, ἢ συνέβρευσαν νερὰ πολλὰ καὶ ἐπνίγη ὁ δοῦλος; Ἀπὸ ταῦτα λοιπὸν τὰ τυχηρὰ ὁ κατὰ χρῆσιν λαβὼν πρᾶγμα δὲν κινδυνεύει οὐδὲ ζημιοῦται, ἐὰν τὸ πρᾶγμα χαθῇ ἀπὸ τύχης, ἐκτὸς ἂν ἔλαβεν αὐτὸ ἐκτιμημένον, διότι πάντοτε ἡ ἐκτίμησις αὐξάνει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος, καὶ ἐὰν τὸ συνάλλαγμα ἀπαιτῇ φυσικῶς μεγάλην ἐπιμέλειαν, προσθέτεται εἰς αὐτὸ καὶ τῶν τυχηρῶν ὁ κίνδυνος.

(*) Ἐάν τις παρ. χ. τέλειος τὴν ἡλικίαν καὶ αὐτεξούσιος γραφῇ ἀπό τινα κληρονόμος, οὗτος, ἐπειδὴ δύναται, ἐὰν θέλῃ, νὰ δέχηται καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν κληρονομίαν, δύναται καὶ νὰ μὴ θέλῃ ταύτην καὶ νὰ παραιτῆται. Ὁ δὲ νεώτερος τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, καὶ ἁπλῶς ὁ ἄνηβος, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ἐπιτρόπου, ἐὰν γραφῇ ἀπό τινα κληρονόμος, ἐπειδὴ κ' ἐὰν θέλῃ, δὲν δύναται νὰ δέχηται τὴν κληρονομίαν, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ διάγνωσιν τοῦ ἐπιτρόπου, εὐρεθῇ ἐπιζήμιος ἢ ἐπικερδὴς πρὸς αὐτὸν, δὲν δύναται μηδὲ νὰ παραιτῇ ταύτην. Ἀλλὰ κ' ἐὰν παραιτηθῇ καθ' ὃν τρόπον εἴπον, δὲν κατορθόνει τίποτε· διότι πάλιν λαμβάνει αὐτὴν ἀνεξετάστως κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπιτρόπου. Ἐκπίπτει δὲ ἀπὸ τὴν κληρονομίαν, ἐὰν παραιτηθῇ, ἐκεῖνος, ὅστις καὶ νὰ δέχηται αὐτὴν μόνος καὶ νὰ τὴν λαμβάνῃ· ἐξ ἐναντίας ὁ ἄνηβος οὔτε κληρονομίας νὰ δέχηται οὔτε ἄλλο τι νὰ πράττῃ δύναται. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ εἰς τοὺς ὑπεξουσίους υἱοὺς καὶ τοὺς δούλους· διότι καὶ οὗτοι χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν πατέρων καὶ δεσποτῶν δὲν δύνανται μηδὲ νὰ δέχωνται μηδὲ νὰ παραιτῶσι κληρονομίαν, ἀλλὰ μήτε νὰ συναλλάττωσιν ἄλλο τι συνάλλαγμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύνανται νὰ κάμνωσι χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν δεσποτῶν.

57. Οὐ δοκεῖ θέλειν ὁ πειθαρχῶν πατρὶ καὶ δεσπότῃ.

58. Ὁ ἔχων ἐξουσίαν δωρεῖσθαι πρᾶγμα καὶ πιπράσκειν καὶ ἐκχωρεῖν αὐτὸ δύναται. (Β. Π. 3. 163.)

59. Οὐ δοκεῖ γίνεσθαι ὑπέρθεσις, ἔνθα μὴ ἁρμόζει ἀπαίτησις.

60. Ὁ ἄλογος καὶ μάταιος φόβος οὐ συμβάλλεται.

ΤΙΤΛ. Γ'. — *Περὶ σημασίας ὀνομάτων.*

1. Δοκεῖ γυνὴ υἱὸν ἔχειν ἐν τῷ τελευτᾷν, ἧς ἀνατμηθείσης ἐξῆλθε τὸ βρέφος. (Β. Π. 2. 136.)

2. Πράγματα ἀπεῖναι δοκεῖ καὶ ταῦτα, ὧν τὸ μὲν σῶμα μένει, ἡ δὲ μορφὴ ἐνήλλακται· διό τοι τοῦτο ἐὰν διεφθορότα ἀποδοθῇ ἢ μεταπλασθέντα, δοκεῖ ἀπεῖναι.

3. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὁ διδοὺς οὕτω τῷ ἐνάγοντι, ὡς ἔμελλεν αὐτὸ ἔχειν ἐν καιρῷ προκατάρξεως. (Β. Π. 2. 33.)

4. Ἀποκαθιστᾷν δοκεῖ ὁ μὴ μόνον τὸ σῶμα τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην διδούς· πᾶσα γὰρ ἀποκατάστασις οὐ μόνον τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου ἐστίν. (Β. Π. 2. 237.)

5. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῇ τοῦ υἱοῦ προσηγορίᾳ καὶ οἱ ἔκγονοι περιέχονται, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιτροπῆς οὐδαμῶς.

6. Τῇ προσηγορίᾳ τοῦ ἀπελευθέρου καὶ ἡ ἀπελευθέρα δηλοῦται.

7. Τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἐμῶν καὶ τῇ προσηγορίᾳ τῶν σῶν αἱ ἀγωγαὶ περιέχονται. (Β. Π. 2. 88.)

8. Τῷ ῥήματι τοῦ ποῆσαι πάντα τὰ ποιητὰ περιέχονται δοῦναι, καταβαλεῖν, ἀριθμῆσαι, δικάσαι, παρευθῆναι.

9. Τῷ ὀνόματι τῶν χρημάτων οὐ μόνα τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ

57. Ὁ πειθόμενος εἰς πατέρα καὶ δεσπότην δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι θέλει.

58. Ὁ ἔχων ἐξουσίαν νὰ δωρῇ πρᾶγμα καὶ νὰ τὸ πωλῇ δύναται καὶ νὰ παραχωρῇ αὐτό.

59. Δὲν φαίνεται ὅτι γίνεται ὑπέρθεσις ὅπου ἀπαίτησις δὲν ἁρμόζει.

60. Ὁ ἄλογος καὶ μάταιος φόβος δὲν συμβάλλει.

ΤΙΤΛ. Γ'. — *Περὶ σημασίας λέξεων.*

1. Ὑπολαμβάνεται ὅτι εἶχεν υἱὸν εἰς τὸν θάνατόν της ἡ γυνή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνατμηθεῖσαν ἔβγαλαν τὸ βρέφος.

2. Ὑπολαμβάνεται ὅτι λείπουσι καὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν σῶμα μένει, ἡ δὲ μορφὴ ἠλλαξε· διὰ τοῦτο ἐὰν ἀποδοθῶσι παρεφθαρμένα ἢ μεταπλασμένα, ὑπολαμβάνονται ὅτι λείπουσιν.

3. Ἀποκατασταίνει ἐκεῖνος ὅστις οὕτω δίδει πρὸς τὸν ἐνάγοντα, ὅπως ἔμελλε νὰ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀντιδικίας.

4. Ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀποκατασταίνει ἐκεῖνος ὅστις δίδει ὄχι μόνον τὸ αἰτούμενον σῶμα, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν αἰτίαν καὶ τὴν τύχην τοῦ σώματος· διότι πᾶσα ἀποκατάστασις εἶναι ὄχι μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαιώματος.

5. Εἰς μὲν τὰ ἄλλα ἡ ὀνομασία τοῦ υἱοῦ περιέχει καὶ τοὺς ἐγγόνους, εἰς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν ὄχι.

6. Διὰ τῆς ὀνομασίας τοῦ ἀπελευθέρου δηλοῦται καὶ ἡ ἀπελεύθερος.

7. Εἰς τὴν ὀνομασίαν τῶν ἰδικῶν μου καὶ ἰδικῶν σου περιέχονται καὶ αἱ ἀγωγαί.

8. Εἰς τὴν ἔκφρασιν νὰ κάμῃ τις ὅλα τὰ πρακτέα περιέχονται τὸ νὰ δώσῃ, νὰ καταβάλῃ, νὰ ἀριθμήσῃ, νὰ δικάσῃ, νὰ μετατοπισθῇ.

9. Διὰ τῆς λέξεως χρήματα δηλοῦνται ὄχι μόνον τὰ χρήματα,

πάντα τὰ κινητὰ καὶ τὰ ἀκίνητα καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ δίκαια δηλοῦται. (Β. Π. 2. 172.)

10. Τὸ ΤΙΣ καὶ ἄῤῥενας καὶ θηλείας δηλοῖ.

11. Τὰ λεγόμενα περὶ ἄῤῥενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ περὶ θηλείας λέγεται. (Β. Π. 2. 187.)

12. Διαίσιον μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς γίνεσθαι λέγεται· διαζύγιον δὲ καὶ μνηστῇ πέμπεσθαι δοκεῖ, ὅπερ καὶ εἰς πρόσωπον τῆς γαμετῆς οὐκ εὐήθως πίπτει (*).

13. Καὶ ἡ διακατοχὴ κληρονομίαν λέγεται. (Β. Π. 2. 133.)

14. Διαφέρειν δηλοῖ καὶ τὰ ὄντα τῆς δεσποτείας ἡμῶν, καὶ ἅτινα νεμόμεθα ἢ ἐλπίζομεν κτᾶσθαι ἢ νέμεσθαι.

15. Οὐ λέγεται ἄνηβος ὁ ἐν γαστρὶ ὤν.

16. Ὁ λέγων ποιῆσαι εἶσω ἡμερῶν καὶ μὴ προσθεὶς πόσων, εἴσω δύο δοκεῖ λέγειν. (Β. Π. 2. 209.)

17. Ἐκποιεῖ πρᾶγμα καὶ ὁ ἀνεχόμενος αὐτοῦ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι ἢ τῇ ἀχρησίᾳ ἀπόλλων τὰς δουλείας αὐτοῦ· ὁ δὲ μὴ ἐπικτώμενος οὐ δοκεῖ ἐκποιεῖν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀπαγορεύοντος κληρονομίαν ἢ μὴ χρωμένου τῇ καταλειφθείσῃ αὐτῷ ἐπιλογῇ.

18. Πιστικὸς λέγεται, ᾧ ἐμπιστεύονταί τινα πράγματα, καὶ

(*) Αἱ αἰτίαι, διὰ τὰς ὁποίας διαλύεται ὁ συστηθεὶς γάμος μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, εἶναι διάφοροι· καθὼς, ὅταν ἡ γυνὴ ἠξεύρῃ, ὅτι συνώμοσάν τινες κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ δὲν τὸ φανερώσῃ πρὸς τὸν ἄνδρα της· τότε συγχωρεῖται εἰς τὸν ἄνδρα, καθὼς τὸ μάθῃ, νὰ τὴν χωρίζῃ καὶ νὰ τὴν στέλλῃ γράμμα διαλαμβάνον, γυνή, φρόντιζε περὶ σοῦ. Καὶ ἐκείνη ὡσαύτως διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τὰ αὐτὰ δύναται νὰ γράψῃ πρὸς τὸν ἄνδρα. Τὸ δὲ τοιοῦτο γράμμα ὀνομάζεται διαίσιον, καὶ κυρίως λέγεται εἰς μόνον γυναῖκα καὶ ἄνδρα· εἰς δὲ μνηστὴν ἐάν ποτε συμβῇ τοιοῦτον ἢ ἄλλο τι, καὶ μέλλωσιν οἱ συναλλάξαντες νὰ χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλους, ἐὰν στείλῃ τοιοῦτον γράμμα, κυρίως δὲν λέγεται διαίσιον, ἀλλὰ καταχρηστικῶς διαζύγιον. Πρὸς τί δὲ χρησιμεύουσιν αἱ τοιαῦται λέξεις; Ἐάν τις εἰπῇ πρός τινα, σὲ δωρῶ τὸ πρᾶγμά μου τοῦτο, καὶ θέλω νὰ τὸ ἔχῃς σὺ, ἕως ὅτου ὁ γάμος μεταξύ σοῦ καὶ τῆς γυναικός σου διαλυθῇ μὲ διαζύγιον· καὶ συμβῇ

ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ δικαιώματα.

10. Τὸ τὶς σημαίνει καὶ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ πρόσωπα.

11. Τὰ λεγόμενα περὶ ἀρσενικοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λέγονται καὶ περὶ θηλυκῶν.

12. Διαίσιον λέγεται ὅτι γίνεται μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός· διαζύγιον δὲν φαίνεται ὅτι στέλλεται εἰς τὴν μνηστὴν, τοῦτο δὲ λέγεται ὄχι ἀναρμόστως καὶ εἰς πρόσωπον τῆς γυναικός.

13. Καὶ ἡ διακατοχὴ κληρονομία λέγεται.

14. Τὸ διαφέρον σημαίνει καὶ ὅσα εἶναι τῆς κυριότητός μας, καὶ ὅσα νεμόμεθα ἢ ἐλπίζομεν νὰ ἀποκτήσωμεν ἢ νὰ νεμηθῶμεν.

15. Ὁ εἰσέτι ἀγέννητος δὲν λέγεται ἄνηβος.

16. Ὁ λέγων ὅτι θὰ πράξῃ τι ἐντὸς ἡμερῶν ἐὰν δὲν προσθέτῃ πόσων, ὑπολαμβάνεται ὅτι λέγει ἐντὸς δύο.

17. Ἀπαλλοτριόνει πρᾶγμα καὶ ὁ ἀνεχόμενος νὰ κυριευθῇ ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἢ ὁ χάνων τὰς δουλείας αὐτοῦ ἀπὸ ἀχρησίαν· ὁ δὲ μὴ προσαποκτῶν δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀπαλλοτριόνει, καθὼς ὁ παραιτῶν κληρονομίαν καὶ ὁ μὴ μεταχειριζόμενος τὴν ἀρεθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἐκλογήν.

18. Πιστικὸς λέγεται ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον ἐμπιστεύονται

νὰ χωρισθῶσιν αὐτοὶ ἀπ' ἀλλήλους καὶ ἔλθῃ ὁ δωρήσας νὰ λάβῃ τὸ δωρηθέν, ὡς διαλελυμένου ἤδη τοῦ γάμου, δὲν ἀποβάλλεται ἀπὸ τὸν λαβόντα τὴν δωρεὰν, λέγοντα, ὅτι ἐπειδὴ ὁ διαλύμενος γάμος μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κυρίως λέγεται, ὅτι διαλύεται μὲ διαίσιον καὶ ὄχι μὲ διαζύγιον, σὺ δὲ ἐσυμφώνησες τῆς δωρεᾶς τὴν ἀνάληψιν ἀπὸ διαζύγιον, δὲν ζητεῖς τώρα καλῶς νὰ ἀναλάβῃς τὸ πρᾶγμα· θὰ ἀντακούσῃ ἀπὸ τὸν δωρήσαντα, ὅτι ἂν καὶ διαίσιον κυρίως λέγεται μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, εὐλόγως ὅμως λέγεται καὶ τὸ διαζύγιον· διότι ἡ σημασία καὶ τῶν δύο λέξεων διαφέρει ὡς πρὸς τὴν τεχνολόγησιν τῶν νομοθετῶν, ὡς πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως καὶ τῶν δύο λέξεων ἡ δύναμις δὲν ἔχει καμμίαν διαφοράν· καὶ ὀρθῶς οὕτος θὰ δικαιολογεῖτο, ἔχων πρὸς βοήθειάν του τὸ παρὸν κεφάλαιον, καὶ ἀναλαμβάνει τὴν δωρεάν.

διὰ τοῦτο καὶ τὸν κριθέντα ἀξιόπιστον εἰς φυλακὴν πλοίου πιστικὸν λέγουσι τῆς νηός. (Β. Η. 2. 54.)

19. Ρεμβός ἐστιν ὁ μικρὸς φυγὰς καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ φυγὰς μέγας ρεμβός ἐστιν· κυρίως δὲ ρεμβός ἐστιν ὁ συνεχῶς ἀναιτίως πλανώμενος καὶ τοὺς καιροὺς εἰς ἀνόνητα δαπανῶν καὶ βραδέως εἰς τὸν οἶκον ἀναστρέφων.

20. Τὸ ῥεπούδιον τὸ διαζύγιον δηλοῖ· διαζύγιον δὲ τὸ γράμμα τὸ ἐπὶ χωρισμῷ τῶν κατὰ γάμους ἐνωθέντων γινόμενον.

21. Τῷ ὀνόματι τῆς βαλάνου πάντες οἱ καιροὶ καλοῦνται.

22. Τὰ κεφαλικὰ θάνατον δηλοῦσι καὶ πολιτείας ἔκπτωσιν.

23. Ὁ λέγων μέρος καὶ μὴ προσθεὶς ποῖον τὸ ἥμισυ δηλοῖ.

24. Τὸ ἐπερωτῆσαι πρᾶγμα ὀρθῶς ἀποκαταστῆσαι δηλοῖ μετὰ τῶν καρπῶν. (Β. Η. 2. 70.)

25. Ὁ τεχθεὶς νεκρὸς οὔτε γεννᾶσθαι δοκεῖ οὔτε παῖς λέγεται (*). (Β. Η. 2. 124.)

26. Τὸ εἰπεῖν ἐὰν συμβῇ τῷ υἱῷ μου τίποτε, θάνατον δηλοῖ (**).

27. Χήρα λέγεται οὐ μόνον ἡ διαζευχθεῖσα ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ ὄντως ἄνδρα ἐσχηκυῖα. (Β. Η. 2. 233.)

28. Θόρυβος λέγεται ἀπὸ δέκα ἀνθρώπων καὶ πλειόνων· ἡ γὰρ τῶν ἡττόνων μάχη, καὶ οὐ θόρυβος λέγεται.

29. Ἐπερώτησίς ἐστι συνθήκη ῥημάτων, δι' ὧν ἀποκρίνεταί τις πρὸς τὴν ἐπερώτησιν ποιεῖν τι ἢ διδόναι.

30. Ἐπιβολή ἐστιν ἐπίδοσις ἀπόρου κτήσεως πρὸς συγκληρονόμους ἢ συντελεστὰς ἢ ὁμοχώρους καὶ ὁμοκήνσους.

(*) Ἐγεννήθη παρ. χ. τέκνον μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς ἀπομεῖναν ἀμνημόνευτον εἰς τὴν διαθήκην, καὶ ἔγεινεν ἄλλος κληρονόμος· ὁ νόμος λέγει, ὅτι εἰ μὲν ἐγεννήθη ζῶν, χαλᾷ τὴν διαθήκην· εἰ δὲ νεκρὸν ὄχι· διότι δὲν εἶναι ζῶν καὶ ὁμιλοῦν, ἀλλ' ὡς σῶμα νεκρὸν, οὔτε λέγεται ὅτι γεννᾶται, οὔτε ὀνομάζεται τέκνον, ὡς ἐξερχόμενον ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός του ἄπνουν καὶ νεκρόν

(**) Ὅταν παρ. χ. εἰπῶ πρός τινα, ὑπόσχομαι νὰ σὲ δώσω εἴκοσι νομίσματα, ἐὰν συμβῇ τίποτε εἰς τὸν υἱόν μου, καὶ ἀποθάνῃ ὁ υἱός μου, ἀπαιτοῦμαι εὐθὺς τὰ νομίσματα· καθὼς καὶ ὅταν εἰπῶ, ἐὰν συμβῇ εἰς τὸν υἱόν μου ἀνθρώπινόν τι· διότι καὶ αἱ δύο αὗται ἐκφράσις θάνατον σημαίνουσιν.

πράγματά τινα καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ κριθεὶς ἄξιος πίστεως πρὸς φύλαξιν πλοίου πιστικὸς τοῦ πλοίου λέγεται.

19. Ρεμβὸς εἶναι ὁ μικρὸς φυγάς· καὶ ἐκ τοὐναντίου ὁ φυγὰς εἶναι μέγας ρεμβός· κυρίως δὲ ρεμβὸς εἶναι ὁ συνεχῶς πλανώμενος χωρὶς αἰτίαν καὶ κατεξοδεύων τὸν καιρόν του εἰς ἀνωφελῆ πράγματα καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὴν οἰκίαν του ἀργά.

20. Ρεπούδιον εἰς τὸ λατινικὸν σημαίνει τὸ διαζύγιον· διαζύγιον δὲ εἶναι τὸ γράμμα τὸ γινόμενον πρὸς χωρισμὸν τῶν συνεζευγμένων εἰς γάμον.

21. Διὰ τῆς λέξεως βάλανος δηλοῦνται ὅλοι οἱ καιροί.

22 Τὰ κεφαλικὰ δηλοῦσι θάνατον καὶ ἔκπτωσιν ἀπὸ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα.

23. Ὁ λέγων μέρος καὶ μὴ προσθέτων ποῖον τὸ ἥμισυ δηλοῖ.

24. Ἐὰν συνομολογῇ τις ὅτι θὰ ἀποκαταστήσῃ ὀρθῶς πρᾶγμα σημαίνει μὲ τοὺς καρπούς.

25. Ὁ γεννηθεὶς νεκρὸς οὔτε ὑπολαμβάνεται ὅτι γεννᾶται οὔτε τέκνον λέγεται.

26. Τὸ νὰ εἰπῇ τις ἐὰν συμβῇ εἰς τὸν υἱόν μου τίποτε θάνατον δηλοῖ.

27. Χήρα λέγεται ὄχι μόνον ἡ χωρισθεῖσα ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ ἔχουσα τῳόντι ἄνδρα.

28. Θόρυβος λέγεται ἀπὸ δέκα καὶ πλειοτέρους ἀνθρώπους· διότι τὸ ἀπὸ ὀλιγωτέρους λέγεται μάλωμα, καὶ ὄχι θόρυβος.

29. Συνολόγησις εἶναι συμφωνία προφορικὴ διὰ τῆς ὁποίας ἀποκρίνεταί τις πρὸς τὴν ἐρώτησιν ὅτι θὰ κάμῃ ἢ θὰ δώσῃ τι.

30. Ἐπιβολὴ εἶναι παραχώρησις ἀκάρπου κτήματος πρὸς συγκληρονόμους ἢ συνυποτελεῖς ἢ ὁμοχώρους καὶ ὁμοτελεῖς.

31. Ἐργολάβος ἐστὶν ὁ χρήματα δεδωκὼς ἐπὶ τῷ ἐκχωρηθῆναι ἀγωγήν. (B. XIV. 1. 84.)

32. Ποινὴ μετάλλου ἐστὶ τὸ καταδικασθῆναί τινα ἀσβέστου ποιεῖν καὶ θεῖον ὀρύττειν. (B. LX. 51. 8.)

33. Ὅτι ἡ ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἑβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς ἄρχεται καὶ τελευτᾷ εἰς ἕκτην ὥραν τῆς ἐπιούσης νυκτὸς, ὥστε καὶ τὸ πραττόμενον ἐν μιᾷ τούτων τῶν κδ'. ὡρῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δοκεῖ γίνεσθαι. (B. VII. 17. 8.)

34. Μεῖζον μέρος τῆς ἡμέρας ἐστὶν αἱ πρῶται ἓξ ὡ[illegible] οὐ μὴν αἱ ὕστεραι. (B. II. 2. 2.)

35. Εἴτε ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ βισσέξτου, εἴ[illegible] ἐν τῇ ϛ'. τεχθῇ τις, ἀδιάφορόν ἐστιν· ἐξ ἐκείνου γὰρ τὸ εἰκο[illegible] πέμπτον ἔτος ψηφίζεται, ὡς τῶν δύο ἡμερῶν ἀντὶ μιᾶς παραλα[illegible]νομένων.

36. Ἐὰν αἵρεσις ἐπιτεθῇ καὶ μὴ ὁρισθῇ, ἡμέρας [illegible] ἔχει εἰς τὸ πληρῶσαι τὴν αἵρεσιν. (B. II. 2. 209.)

37. Ἐὰν αἵρεσις τοιαύτη δοθῇ, ὁ δεῖνα τόδε πο[illegible]ει ἐν ἡμέραις, ἐν δύο ἢ δέκα ἡμέραις χρὴ αὐτὸν πληρῶσαι τ[illegible] αἵρεσιν.

38. Τὸ κουνδουνουέκτι ῥῆμα τουτέστι τὸ παραχρ[illegible]α τρεῖς ἡμέρας δηλοῖ. (B. VIII. 1. 43.)

39. Μέτριος χρόνος δέκα ἡμέραι εἰσίν. (B. XXVI[illegible]21.)

40. Ὀλίγος χρόνος νοεῖται οἱ δύο μῆνες.

41. Ὁ οὐτίλιος ἐνιαυτὸς ἤτοι ὡρισμένος τετραετ[illegible]τίν.

42. Ὁ ποιήσας ἐν πόλει δέκα ἔτη δοκεῖ τὴν οἴκη[illegible]κεῖ ἔχειν.

43. Ὁ πληρώσας τὰ δεκαεπτὰ ἔτη καὶ ἀρξάμενος [illegible]δεκάτῳ δύναται συνηγορεῖν. (B. VIII. 1. 1.)

44. Μεταξὺ δὲ τοῦ προστίμου καὶ τῆς ποινῆς πο[illegible] διαφέρει· ἐπειδὴ ἡ ποινὴ γενικόν ἐστιν ὄνομα ἡ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων κόλασις· τὸ δὲ πρόστιμον ἰδικοῦ ἁμαρτήματος δεῖγμα· οὕτινος ἡ ἐπιγραφὴ σήμερον χρηματική ἐστιν· ἡ δὲ ποινὴ οὐ μόνον χρηματικὴ ἐνάγεσθαι εἴωθεν, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματική· καὶ τὸ μὲν πρόστιμον ἐκ δοκιμασίας ἔρχεται τοῦ λέγοντος τὸ πρόστιμον· ποινὴ

31. Ἐργολάβος εἶναι ὁ δώσας χρήματα διὰ νὰ παραχωρηθῇ πρὸς αὐτὸν ἀγωγή.

32. Ποινὴ εἰς τὰ μεταλλουργεῖα εἶναι νὰ καταδικασθῇ τις νὰ κατασκευάζῃ ἀσβέστην ἢ νὰ σκάπτῃ εἰς θειαφουργεῖον.

33. Ἡ ἡμέρα ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἑβδόμην ὥραν τῆς νυκτὸς καὶ τελειόνει εἰς τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἐπερχομένης νυκτὸς, ὥστε καὶ τὸ πραττόμενον εἰς μίαν τῶν εἰκοσιτεσσάρων τούτων ὡρῶν ὑπολαμβάνεται ὅτι γίνεται τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

34. Μεγαλείτερον μέρος τῆς ἡμέρας εἶναι αἱ πρῶται ἓξ ὧραι, καὶ ὄχι αἱ ὕστεραι.

35. Εἴτε εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ βισσέκτου εἴτε εἰς τὴν δευτέραν γεννηθῇ τις, ἀδιάφορον· διότι ἕκτοτε λογίζεται τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος, ὡς τῶν δύο ἡμερῶν ἐκλαμβανομένων ἀντὶ μιᾶς.

36. Ἐὰν προστεθῇ ὅρος καὶ δὲν ὁρισθῇ ὁ χρόνος, δύο ἡμέραι λογίζονται πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅρου.

37. Ἐὰν δοθῇ τοιοῦτος ὅρος, ὁ δεῖνα θὰ κάμῃ τοῦτο εἰς ἡμέρας, οὗτος ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὅρον εἰς δύο ἢ δέκα ἡμέρας.

38. Ἡ λέξις προσεχῶς, δηλ. εὐθὺς, τρεῖς ἡμέρας σημαίνει.

39. Μετριος χρόνος εἶναι αἱ δέκα ἡμέραι.

40. Ὀλίγος χρόνος ἐννοοῦνται οἱ δύο μῆνες.

41. Ὁ ὠφέλιμος χρόνος ἤτοι ὁ ὡρισμένος τετραετία εἶναι.

42. Ὁ διατρίψας εἰς πόλιν δέκα ἔτη ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔχει ἐκεῖ τὴν διαμονήν του.

43. Ὁ συμπληρώσας τὰ δεκαεπτὰ ἔτη καὶ ἀρχίσας τὸ δέκατον ὄγδοον δύναται νὰ συνηγορῇ.

44. Μεταξὺ τοῦ προστίμου καὶ τῆς ποινῆς εἶναι μεγάλη διαφορά· διότι ἡ μὲν ποινὴ εἶναι γενικὴ λέξις ἡ τιμωρία δηλ. ὅλων τῶν ἐγκλημάτων· τὸ δὲ πρόστιμον εἶναι δεῖγμα εἰδικοῦ ἐγκλήματος, τοῦ ὁποίου ἡ τιμωρία σήμερον εἶναι χρηματική· ἡ ποινὴ ὅμως δὲν ἐπιβάλλεται μόνον χρηματικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματική. Καὶ τὸ μὲν πρόστιμον προέρχεται ἀπὸ ἔγκρισιν τοῦ προβάλλον-

δὲ οὐκ ἐπάγεται, εἰ μὴ ἐξ ἑκάστου νόμου ἡ ἰδικοῦ νομίμου ἰδικῶς τῷ ἐγκλήματι ἐπιτεθεῖσα. (*)

(*) Ποινὴ εἶναι ἡ ὡρισμένη ἀπὸ τὸν νόμον τιμωρία εἰς τὰ ἐγκλήματα, εἴτε χρηματικὴ εἶναι εἴτε ἐγκληματικὴ ἤτοι κεφαλική, αὐτὴ δὲν ἐκτιμᾶται οὔτε ἐπινοεῖται ἀπὸ τὸν δικαστήν, ἀλλὰ τὴν ἐξετίμησε καὶ ἐπενόησεν ὁ νόμος, καὶ ταύτην ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ αὐξάνῃ ἢ νὰ ἐλαττόνῃ· καθὼς χρηματικὴ ποινὴ εἶναι ὁ μὲν φανερὸς κλέπτης νὰ δίδῃ τὸ τετραπλάσιον, ὁ δὲ ἀφανὴς τὸ διπλάσιον. Βλέπεις ὅτι ὁ νόμος ἐκτίμησε καὶ ὥρισε τὴν ποινὴν τῆς ἀφανοῦς καὶ τῆς φανερᾶς κλοπῆς· καὶ ταύτην ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ ἐλαττώσῃ ἢ νὰ αὐξήσῃ. Ἐγκληματικὴ δὲ ἤτοι κεφαλικὴ ποινὴ ἡ ἐπιφέρουσα εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐγκληματίου τὴν τιμωρίαν ὄχι εἰς χρήματα, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα· καθὼς ὅταν ὁ νόμος διατάττῃ ἀποκεφάλισιν, ῥινοκοπίαν ἢ χειρὸς ἢ ἄλλου τινος μέλους ἀφαίρεσιν ἢ ὅταν ἐπιφέρῃ εἰς τινα ἀτίμωσιν ἀπὸ ἔγκλημα, τότε ἡ ποινὴ λέγεται κεφαλική, ὡς ἐπιφερομένη εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ὅλον σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ δὲ πρόστιμον εἶναι πάντοτε εἰς χρήματα· δὲν διατάττεται ὅμως ἀπὸ τὸν νόμον· διότι δὲν εὑρίσκεις νόμον λέγοντα, ὅτι ὁ παραβὰς τὸ συνάλλαγμα τοῦτο, καταβάλλει τόσα νομίσματα. Ἀλλὰ τὸ πρόστιμον ἢ ἀπὸ τὸν δικαστὴν ἐπιβάλλεται ἢ ἀπὸ τὴν συμφωνίαν καὶ ἀρέσκειαν τῶν συναλλαττόντων· τοῦτο δὲ εἶναι τοιοῦτον. Ἔχομεν νόμους λέγοντας ὅτι ἕκαστος δικαστὴς δὲν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον εἰς ὅσην ποσότητα θέλει· ἀλλ' οὗτος μὲν ἔχει ἀπὸ τὸν νόμον ἐξουσίαν νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον τριάκοντα νομισμάτων· ἐκεῖνος δὲ πέντε· ὁ δὲ ἄλλος τρία· ὁ δὲ ἄλλος δύο, καὶ ὁ ἄλλος πωσῦν. Ὅταν λοιπὸν πράξῃ τις ἔγκλημα, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ νόμος δὲν διέταξεν ὡρισμένως ποινήν, ἀλλ' ἄφησεν εἰς τὸν δικαστὴν τὴν περὶ τούτου δοκιμασίαν, τὸ πρόστιμον εἰς τὸν πράξαντα τὸ ἔγκλημα ἐπιβάλλει ὁ δικαστής, διατάττει δηλ. νὰ καταβάλλῃ αὐτὸς τόσα νομίσματα· δὲν δύναται ὅμως νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ποσότητα, τὴν ὁποίαν διέταξεν ὁ νόμος. Καθὼς ἂν ὁ νόμος διέταξεν, ὅτι ὁ δικαστὴς οὗτος δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον ἕως δύο λίτρας, αὐτὸς δὲν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον ἐπέκεινα τῶν δύο λιτρῶν, καὶ ἐὰν ἐπιβάλλῃ περισσότερον, δὲν ἰσχύει· τὸ δὲ πρόστιμον διατάττει πάντοτε εἰς χρήματα, καὶ ὄχι εἰς ἄλλο τι ἢ μέλους ἀφαίρεσιν ἢ ἀτίμωσιν. Καὶ οἱ μὲν δικασταὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐπιβάλλουσι τὸ πρόστιμον· οἱ δὲ συναλλάττοντες κατὰ τὸν ἑξῆς. Συνήλλαξα ἐγὼ μετὰ σοῦ πώλησιν ἢ μίσθωσιν ἢ ἔκαμον ἄλλην τινὰ συμφωνίαν. Ἐ-

τος αὐτό· ἡ δὲ ποινὴ ἐπιβαλλομένη εἰδικῶς εἰς τὸ ἔγκλημα ἐπιφέρεται ἀπὸ ἰδιαίτερον νόμον ἢ εἰδικὸν δίκαιον.

πιφέρομεν λοιπὸν πρὸς ἀλλήλους κατ' ἀρέσκειαν ἡμῶν πρόστιμον, ὅσον θέλομεν, καὶ λέγομεν, ὅτι ὅποιος ἐξ ἡμῶν δοκιμάσῃ νὰ παραβῇ τὴν τοιαύτην συμφωνίαν, νὰ δίδῃ εἰς τὸν ἄλλον τόσας λίτρας χρυσίου, ὅσας δηλ. ἀμφότεροι θελήσωμεν· καὶ κατὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν ἰσχύει καὶ ἀπαιτεῖται τὸ τοιοῦτον πρόστιμον. Εἶναι δὲ τοῦτο πάντοτε χρηματικόν· διότι συναλλάττων δὲν δύναταί τις νὰ συνομολογήσῃ πρόστιμον κεφαλικὴν τιμωρίαν, καθὼς ἀτίμωσιν ἢ μέλους οἱουδήποτε ἀφαίρεσιν· διότι δὲν ἰσχύει, καὶ ἐὰν συμφωνηθῇ. Ταῦτα μαθὼν εὐκόλως ἐννοεῖς τὸν νόμον. Οὗτος λέγει, ὅτι πρόστιμον καὶ ποινὴ διαφέρει μεγάλως· διότι ἡ μὲν ποινὴ εἶναι γενικὸν ὄνομα ἤτοι περιέχει καὶ τὰς χρηματικὰς καὶ τὰς ἐγκληματικὰς ποινάς· καὶ ὁ λέγων ποινὴν ἐννοεῖ καὶ τὴν χρηματικὴν καὶ τὴν ἐγκληματικήν· ἢ γενικὸν ὄνομα λέγεται ἡ ποινή, ὡς ὅλων τῶν ὡρισμένων πταισμάτων καὶ ἐγκλημάτων τιμωρουμένων παρὰ τοῦ νόμου καὶ τῆς ποινῆς ἐπιβαλλομένης εἰς ὅλα. Εἶναι δὲ ἡ ποινὴ ἀπόδοσις ἤτοι σωφρονισμὸς καὶ τιμωρία καὶ ἐπανόρθωσις ὅλων τῶν πταισμάτων· καὶ εἰς μὲν τὸ παρὸν καὶ τὰ ἐγκλήματα ὅλα πταίσματα ὠνόμασεν· ἡ δὲ νομικὴ ἀκρίβεια ἄλλα λέγει πταίσματα, καθὼς κλοπήν, ὅλον καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐγκλήματα δὲ λέγει τὴν μοιχείαν, τὸν φόνον, τὴν ἱεροσυλίαν, τὴν καθοσίωσιν καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰς τὸ παρὸν λοιπὸν δὲν μετεχειρίσθη ὁ νομοθέτης τὴν ἀκρίβειαν, ἀλλὰ τὴν λέξιν τῶν πταισμάτων παρέλαβε καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα. Ἡ ποινὴ λοιπὸν τιμωρεῖ γενικῶς ὅλα καὶ σωφρονίζει καὶ τὰ πταίσματα καὶ τὰ ἐγκλήματα· τὸ δὲ πρόστιμον δὲν εἶναι γενικόν, ἀλλ' ὁ δικαστὴς σωφρονίζει πταίσματά τινά, ἐάν τις παρ. χ. αὐθαδιάσῃ πρὸς τὸν δικαστήν, ἢ ἐὰν ὁ συνήγορος δολιευθῇ εἰς τὴν συνηγορίαν, εἰς τούτους δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον. Ὡσαύτως ἡ ποινή, ὡς προελέχθη, εἶναι καὶ ἐγκληματικὴ καὶ χρηματική, τὸ δὲ πρόστιμον μόνον χρηματικόν. Καὶ ἡ μὲν ποινὴ διετάχθη ἀπὸ τὸν νόμον, καὶ ταύτην ἐπιβάλλει ὁ νόμος, καὶ ὁ δικαστὴς ἐὰν δὲν προσδιορίσῃ ἀπὸ τὸν νόμον, καὶ ἐπιβάλλει ὁ νόμος, καὶ ὁ δικαστὴς ἐὰν δὲν προσδιορίσῃ τὴν ποσότητα· καθὼς ἐὰν ὁ δικαστὴς καταδικάσῃ τινὰ ὡς κλέπτην ἢ δολιευθέντα ἢ ὡς φονέα ἢ ὡς πράξαντα ἄλλο τι πταῖσμα, καὶ τὴν ποινὴν ἐὰν δὲν ἐπιφέρῃ ῥητῶς, δὲν πειράζει· διότι μὲ τοῦ πταίσματος τὴν καταδίκην ἀκολουθεῖ σιωπηρῶς καὶ ἡ ἀπὸ τὸν νόμον διατεταγμένη ἐπὶ τούτῳ ποινή, καὶ ὁ δικαστὴς ἐὰν δὲν εἰπῇ τέποτε· καὶ ὁ καταδικασθεὶς εἰς τὸ πταῖσμα, δίδει ἢ πάσχει τὸ διατεταγ-

45. Ἐπὶ τῆς ποινῆς οὐκ ἔστιν ἔκκλητος, ἀλλ' εἴπερ τις καταδικασθῇ, ὑπόκειται τῇ ἀπὸ τῶν νόμων ποινῇ· ὥρισται δὲ ἡ ποινὴ ἀπὸ τοῦ νόμου ἐφ' ἑκάστῳ ἁμαρτήματι. Ἐπὶ δὲ τοῦ προστίμου καὶ ἐκκαλεῖσθαι δυνατὸν καὶ οὐκ ἔρρωται, εἰ μὴ ὁ πρόσφορος ψηφίσηται καὶ ἐφησυχάσῃ τις ἢ ἐκκαλεσάμενος ἡττηθῇ· κατ' οἰκείαν δὲ γνῶσιν ὁ δικαστὴς ἐπιφέρει τὸ πρόστιμον, εἰ μὴ ἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὥρισται (*). (Β. Π. 2. 235.)

μένον ἀπὸ τὸν νόμον. Τὸ δὲ πρόστιμον, ἐὰν δὲν προσδιορίσωσι τὴν ποσότητα ἢ ὁ δικαστὴς ὅταν οὗτος τὸ ἐπιβάλῃ ἢ οἱ συναλλάττοντες, δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἢ νὰ συνυπακουσθῇ ἄλλοθεν, ἐκτὸς ἀπὸ δοκιμασίαν τοῦ προβάλλοντος αὐτό, τουτέστιν ὁ καταδικασθεὶς δίδει τόσον πρόστιμον, ὅσον ἐγκρίνει ὁ δικαστὴς ὅτι εἶναι εὔλογον, ἢ ὅσον ἀρέσκει εἰς τοὺς συναλλάττοντας.

(*) Τὸ παρὸν κεφάλαιον ἀναφέρει ἄλλην διαφορὰν προστίμου καὶ ποινῆς ὡς ἀκολούθως. Εἶναι παρ. χ. περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ νόμος δὲν συγχωρεῖ νὰ γίνηται ἔκκλησις· καθὼς, ἐάν τις δικαζόμενος ὁμολογήσῃ τὸ χρέος εἰπὼν, ὅτι ἀληθῶς χρεωστῶ δι' ὅσα ἐνάγομαι, οὗτος καταδικασθεὶς καὶ ἀπαιτούμενος δὲν ἔχει ἔκκλησιν· διότι τί θὰ διορθώσῃ ἡ ἔκκλησίς του; Καὶ πάλιν, ἐὰν δικαζόμενός τις δὲν ἔχῃ ἀποδείξεις, καὶ ἐπιφέρῃ ὅρκον καὶ ἀποφασισθῇ ἀπὸ τὸν δικαστὴν νὰ δοθῇ τέλος εἰς τὴν διαφορὰν διὰ ὁριστικοῦ ὅρκου περὶ συκοφαντίας, ἔκκλησις δὲν ὑπάρχει. Εἶναι καὶ ἄλλα πολλὰ, μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τὸ παρὸν κεφάλαιον, ὡς διαλαμβάνον, ὅτι εἰς τὴν ποινὴν ἔκκλησις δὲν ὑπάρχει· ἐὰν δηλ. εὕρῃ ὁ δικαστὴς ὅτι ἀπεδείχθη τις φανερὸς κλέπτης, καὶ ἀποφασίσῃ νὰ δώσῃ οὗτος τὴν ἀπὸ τοὺς νόμους διατεταγμένην εἰς τὸν φανερὸν κλέπτην ποινὴν ἤγουν τὸ τετραπλάσιον, ὁ καταδικασθεὶς δὲν δύναται νὰ λέγῃ, ὅτι ἀδικοῦμαι καὶ ἐκκαλῶ τὴν ἀπόφασιν· διότι οἱ λόγοι του δὲν γίνονται δεκτοί, οὐδὲ ἀναβάλλεται ἡ ὑπόθεσις, ὡς ἐκκλήσεως γενομένης Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ποινὴ εἶναι φανερὰ, καὶ ὡρισμένη καὶ διατεταγμένη ἀπὸ τὸν νόμον, ὀφείλει νὰ τὴν ἀποδώσῃ, καθὼς ἀποφασίσῃ ὁ δικαστής· διότι τὰς ποινὰς διέταξεν ὁ νόμος διὰ πᾶν πταῖσμα· καθὼς ὁ κλέπτης νὰ δίδῃ τοῦτο, ὁ δόλιος νὰ δίδῃ ἢ νὰ πάσχῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο· καὶ ἁπλῶς ἕκαστον πταῖσμα ἔχει ποινὴν φανερὰν καὶ διατεταγμένην ἀπὸ τὸν νόμον, ὡς πλατύτερα ἐξέθεσα μὲ παραδείγματα εἰς τὸ πρὸ τούτου κεφάλαιον. Ὁ καταδικαζόμενος λοιπὸν εἰς φανερὰν καὶ

45. Εἰς τὴν ποινὴν ἔκκλησις δὲν δίδεται, ἀλλ' ἐάν τις καταδικασθῇ, ὑπόκειται εἰς τὴν παρὰ τῶν νόμων ποινήν· ἡ δὲ ποινὴ διετάχθη ἀπὸ τὸν νόμον δι' ἕκαστον πταῖσμα. Εἰς δὲ τὸ πρόστιμον δύνανται καὶ νὰ ἐκκαλῶσι καὶ τοῦτο δὲν ἰσχύει, ἐὰν δὲν ἀποφασίσῃ ὁ ἀρμόδιος δικαστὴς καὶ ἡσυχάσῃ ὁ καταδικασθεὶς ἢ νικηθῇ ἐκκαλέσας· ἐπιφέρει δὲ τὸ πρόστιμον ὁ δικαστὴς κατ' ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην, ἐκτὸς ἂν διετάχθη ἀπὸ τὸν νόμον εἰδικῶς.

διατεταγμένην ἀπὸ τὸν νόμον ποινὴν, ἢ νὰ ἀτιμωθῇ λόγ. χ.· ἢ νὰ φονευθῇ, ἢ νὰ πάθῃ μέλους ἀφαίρεσιν, ἢ νὰ δώσῃ τὸ τετραπλάσιον ἢ τὸ διπλάσιον, ὡς φανερὸς ἢ ἀφανὴς κλέπτης, δὲν δύναται νὰ ἐκκαλῇ καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι ἀδικοῦμαι· διότι πῶς ἀδικεῖται ὁ καταδικαζόμενος εἰς διατεταγμένην ποσότητα ἢ τὴν ἀπὸ τὸν νόμον διατεταγμένην ποινήν; Ἐννοοῦνται δὲ τὰ λεχθέντα κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Ὅταν καταδικασθῇ τις ὡς κλέπτης ἢ πτώστης καὶ τὴν μὲν ἀπόφασιν δέχεται καὶ δὲν ἀμφιβάλλει περὶ αὐτῆς, λέγει δὲ ὅτι ὁ νόμος δὲν διατάττει νὰ δώσω τὸ τετραπλάσιον, εἰς τὸ τοιοῦτον δὲν γίνεται δεκτόν· διότι καθὼς ἐφωνηθῇ, ὅτι ὁ δεῖνα ἀπεδείχθη φανερὸς κλέπτης, ἀμέσως διατάττεται σιωπηρῶς ἀπὸ τὸν νόμον, ὅτι θὰ δώσῃ τὸ τετραπλάσιον, καὶ τίποτε ἐὰν δὲν ἀποφασίσῃ ὁ δικαστὴς, ὡς διὰ τοῦτο ἐκκλήσεως μὴ διδομένης εἰς τὴν ποινήν· διότι ταύτην δὲν ἐπιβάλλει ὁ δικαστὴς διὰ νὰ λεχθῇ ὅτι ἠδίκησεν, ἢ κατεδίκασε κατ' ἄπειρίαν, ἀλλ' ὁ νόμος αὐτός. Εἰ δέ τις χριθῇ καὶ καταδικασθῇ ὡς κλέπτης ἢ μοιχὸς ἢ πράξας ἄλλο τι, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται ποινὴ, καὶ οὗτος μέμφεται ὅλην τὴν ἀπόφασιν, καλῶς ἐκκαλεῖ. Εἰς τὴν ποινὴν λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐκκαλῇ τις δι' ὅσας αἰτίας προεξέθεσα· εἰς δὲ τὸ πρόστιμον, ἐπειδὴ ὁ νόμος περὶ αὐτοῦ δὲν λέγει τίποτε φανερῶς καὶ ὡρισμένως, ἀλλ' ἐπιφέρει τοῦτο ὁ δικαστὴς, καὶ δύναται καὶ νὰ ἀδικῇ, καὶ ἀπὸ ἀπειρίαν νὰ τὸ ἐπιβάλλῃ ὑπέρογκον, δίδεται ἔκκλησις. Πολλάκις δὲ τὸ πρόστιμον δὲν ἔχει πωσῶς χώραν· καὶ εἰς τὸ πρὸ τούτου κεφάλαιον ἐξέθεσα, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον ἕκαστος τῶν δικαστῶν, ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνον, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ νόμος, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους δίδει ῥητῶς τὴν ἐξουσίαν ταύτην· λέγονται δὲ οὗτοι καὶ ἀρμόδιοι εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλλωσι πρόστιμον. Ἐάν τις λοιπὸν τῶν δικαστῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ νόμος δὲν ἔδωσε τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον, ἢ διέταξε νὰ ἐπιβάλλῃ ὀλίγον, ἐπιφέρῃ πρόστιμον παρὰ τὸν νόμον, τοῦτο δὲν ἰσχύει, οὐδὲ ἀπαι-

ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων.

1. Οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως προκειμένων τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων ἐπὶ τρισὶ προσώποις τὸ ψήφισμα ποιείτωσαν τῶν ἐπισκόπων, ὁμνύοντες ὡς οὐχὶ διὰ δῶρον ἢ δι' ἄλλον τινὰ τρόπον προσπαθείας ἐπελέξαντο αὐτούς, ἀλλ' ὡς εἰδότες αὐτοὺς ὄντας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ σεμνοῦ βίου καὶ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἔτη καὶ ὡς οὐδὲ γαμετὴν οὐδὲ παῖδας ἔσχον, ἀλλ' ὅτι κἂν ἔσχον γαμετὴν, μίαν μόνην ἐκ παρθενίας οἴδασι καὶ οὐ χήραν οὐδὲ διαζευχθεῖσαν ἀνδρὸς, ἀλλὰ καὶ τοῖς κανόσιν ἥγουν τοῖς νόμοις μὴ ἀπηγορευμένην.

2. Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος λίβελλον πρῶτον διδότω τῆς ἰδίας πίστεως καὶ ἀπαγγελέτω τὰς εὐχὰς καὶ ὁμνύτω μηδὲν δοῦναι μήτε μὴν ἐπαγγέλεσθαι παρασχεῖν τινι ὑπὲρ τῆς χειροτονίας. Ἐὰν δέ τι παρὰ τὰ εἰρημένα γένηται, τότε καὶ ὁ γινόμενος ἐπίσκοπος καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλονται.

3. Ἐὰν κατηγορηθῇ ὁ μέλλων χειροτοθῆναι ὡς ἀνεπιτήδειος, ἀναβαλλέσθω τέως ἡ χειροτονία καὶ προβαινέτω ἡ ἐξέτασις παρόντος τοῦ ἀντιδίκου ἢ ἀπόντος ἐντὸς τριῶν μηνῶν καὶ κωλυέσθω ἡ χειροτονία· καὶ εἰ εὑρεθῇ ὁ χειροτονούμενος ὑπαίτιος κατὰ νόμους ἢ κανόνας, κωλυέσθω· εἰ δὲ ἀνεύθυνος εὑρεθῇ, χειροτονεῖται. Εἰ δὲ χειροτονηθῇ παρὰ τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτείται· διότι οὗτος δὲν ἦτον ἁρμόδιος εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον. Εἰ δὲ ἠσυχάσῃ ὁ καταδικασθείς, ἢ ἐκκλέσας νικηθῇ, καὶ φανῇ ὅτι καλῶς ἐπεβλήθη εἰς αὐτὸν καὶ δὲν ἠδικήθη, καταβάλλει τοῦτο. Καὶ ἀνωτέρω προεξέθεσα, καὶ ὁ νόμος φανερῶς λέγει, ὅτι ἡ μὲν ποινὴ διατίχθη ἀπὸ τὸν νόμον, τὸ δὲ πρόστιμον ἐπιβάλλει ὁ δικαστὴς κατ' ἰδίαν του γνώμην καθὼς ἐὰν τις πταίσῃ πρὸς τὸν δικαστὴν καὶ οὗτος θέλῃ νὰ τὸν ἐπιβάλῃ πρόστιμον, ἔχει ἐξουσίαν νὰ διατάξῃ τὸ πρόστιμον, ὅσον θέλει, καὶ δύναται νὰ τὸ κάμῃ, ἐκτὸς ἂν τὸ πρόστιμον ὡρίσθη ἀπὸ τὸν νόμον, ἐὰν

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων.

1. Οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως ὀφείλουσιν ἐνώπιον τριῶν προσώπων νὰ δίδωσι τὴν ψῆφον των περὶ τῶν ἐπισκόπων προκειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ὁμνύοντες ὅτι δὲν ἔκλεξαν αὐτοὺς διὰ δῶρα καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον κλίσεως, ἀλλ' εἰξεύροντες ὅτι οὗτοι εἶναι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ βίου σεμνοῦ καὶ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἔτη καὶ δὲν ἔχουσι σύζυγον οὐδὲ τέκνα, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐνυμφεύθησαν, γνωρίζουσι μίαν μόνην γυναῖκα καὶ ταύτην παρθένον καὶ ὄχι χήραν, οὐδὲ χωρισμένην ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ ὁποίαν οἱ κανόνες ἤτοι οἱ νόμοι δὲν ἀπαγορεύουσιν.

2. Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος ὀφείλει πρῶτον νὰ δίδῃ γράμμα τῆς ἰδίας του πίστεως καὶ νὰ προφωνῇ τὰς εὐχὰς καὶ νὰ ὁμνύῃ ὅτι δὲν θὰ δώσῃ τίποτε, ἀλλ' οὐδὲ θὰ ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ δώσῃ πρός τινα ὑπὲρ τῆς χειροτονίας. Εἰ δὲ γείνῃ τι παρὰ τὰ προλεχθέντα, τότε καὶ ὁ ἀναγορευόμενος ἐπίσκοπος καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν ἐκβάλλονται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

3. Ἐὰν ὁ μέλλων νὰ χειροτονηθῇ κατηγορηθῇ ὡς ἀνεπιτήδειος, ἀναβάλλεται εἰς τὸ μεταξὺ ἡ χειροτονία καὶ γίνεται ἡ ἐξέτασις ἐντὸς τριῶν μηνῶν παρόντος ἢ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου· καὶ εἰ μὲν ὁ χειροτονούμενος εὑρεθῇ ἔνοχος κατὰ νόμους ἢ κανόνας, ἐμποδίζεται· εἰ δὲ ἀνεύθυνος, χειροτονεῖται. Ἐὰν δὲ χειροτονηθῇ παρὰ τὰ λεχθέντα, ἐκβάλλονται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ

ὅηλ. ὁ νόμος διέταξε φανερῶς, ὁ πράξας τὸ πταῖσμα τοῦτο, ὀφείλει νὰ δώσῃ πρόστιμον ῥητόν· τοῦτο δὲ εἶναι τοιοῦτον. Ὁ νόμος λέγει, ὁ δοθεὶς ἀραβὼν εἰ μὲν τὸ συνάλλαγμα ἀνατρέπεται ἀπὸ τὸν δώσαντα, κερδαίνεται ὡς πρόστιμον ἀπὸ τὸν λαβόντα· εἰ δὲ ἀνατρέπεται ἀπὸ τὸν λαβόντα, ἀποδίδεται διπλάσιος, αὐτὸ ὅηλ. τὸ δοθὲν καὶ ἄλλο τόσον. Τοῦτο λοιπὸν τὸ πρόστιμον ὡς ὡρισμένον ἀπὸ τὸν νόμον ἐπιβάλλει ὁ δικαστὴς, καὶ εἰς τοῦτο, κατὰ τὴν ἀνωτέρω διατύπωσιν, ἔκκλησις δὲν συγχωρεῖται.

τονῶν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλονται. Ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος παρὼν μὴ δείξῃ ἃ διεβεβαιώσατο, ἢ ἀπολειφθῇ, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλεται· εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, δέοντος σωφρονίζεται.

4. Ἀπαγορεύεται τοῖς ἐπισκόποις ἀφορίζειν καὶ χωρίζειν τῆς ἁγίας κοινωνίας τινὰ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας· ὁ δὲ ἀφορίζων παραλόγως ἐπὶ χρόνον ἕνα τῆς ἁγίας κοινωνίας χωρίζεται.

5. Κελεύομεν τοὺς ψηριζομένους εἴ τινα κοσμικὸν ἄξιον τῆς προειρημένης ἐπιλογῆς εἶναι νομίσουσι, τὸν τοιοῦτον ἅμα ἄλλοις τρισὶ κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ἐπιλέξασθαι, οὕτω μέντοι ἵνα ὁ κοσμικὸς τούτῳ τῷ τρόπῳ εἰς ἐπισκοπὴν ἐπιλεγεὶς μὴ εὐθέως ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ, ἀλλὰ πρῶτον τοῖς κληρικοῖς οὐκ ἔλαττον τριῶν μηνῶν συναριθμηθῇ, ὡσὰν τῶν ἱερῶν κανόνων πετράν τινα κατὰ τὸ ἐγχωροῦν λάβῃ καὶ τὴν ἱερὰν τῆς ἐκκλησίας λειτουργίαν ἀναμαθὼν οὕτως ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ. Ὁ γὰρ ἄλλους ὀφείλων διδάσκειν ἑτέρους μετὰ τὴν χειροτονίαν φέρων διδασκάλους, πῶς ὕβρι καὶ χλευασμὸν οὐ προσάπτει τῇ ἱεραρχίᾳ; Εἰ μέντοι ἤδη διδακτικός ἐστι καὶ ἐν τῷ λαικῷ ἀριθμούμενος τάγματι καὶ μηδὲν ἐλλείπων ὅσα γε εἰς τὴν ἑτέρων ὠφέλειαν καὶ ἀπαρτισμὸν καὶ τὸν βίον ἔχει ταῖς ἀρεταῖς λαμπρυνόμενον καὶ τοῖς τῆς εὐσεβείας ὡραϊζόμενον δόγμασιν, ἐπὶ τούτου τὸν εἰρημένον μὴ παρατηρεῖσθαι χρόνον, μάλιστα τῆς χρείας κατεπειγούσης.

6. Θεσπίζομεν, ἐὰν ἐπίσκοπος μεσιτευόντων τινῶν ἐν χρυσίου καταβολῇ χειροτονηθῇ, καὶ τὸν διδόντα καὶ τὸν λαμβάνοντα καὶ τὸν μεσιτεύοντα τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς τοῦ κλήρου τιμῆς κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀποκινεῖσθαι· τὸ δὲ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας δοθὲν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ ἐκδικείσθω, ἧς ἠβουλήθη τὴν ἱερωσύνην ὠνήσασθαι. Εἰ δὲ κοσμικὸς εἴη ὁ τοῖς δώροις ἁλοὺς ἢ μέσος τῷ πράγματι γεγονὼς, τὰ δοθέντα κατὰ τὸ διπλάσιον ἀπαιτεῖσθαι κελεύομεν.

7. Ἐπίσκοπός ἐστιν ἐπιτηρητὴς καὶ ἐπιμελητὴς πασῶν τῶν

χειροτονήσας αὐτόν. Εἰ δὲ ὁ κατήγορος εἶναι παρὼν καὶ δὲν ἀποδείξῃ ὅσα ἐβεβαίωσεν ἢ ἀποδημεῖ, εἰ μὲν εἶναι κληρικὸς ἐκβάλλεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν· εἰ δὲ λαϊκὸς, σωφρονίζεται ἁρμοδίως.

4. Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἀφορίζωσι καὶ νὰ ἀποκλείωσί τινα ἀπὸ τὴν ἁγίαν μετάληψιν χωρὶς εὔλογον αἰτίαν· ὁ δὲ ἀφορίζων παραλόγως ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἁγίαν μετάληψιν ἓν ἔτος ὁλόκληρον.

5. Διατάττομεν οἱ ψηφοροῦντες ἐὰν νομίσωσιν ὅτι κοσμικός τις εἶναι ἄξιος τῆς προλεχθείσης ἐκλογῆς, τὸν τοιοῦτον νὰ ἐκλέγωσι μὲ τρεῖς ἄλλους κληρικοὺς ἢ μοναχοὺς, εἰς τρόπον ὅμως ὥστε ὁ κοσμικὸς ὁ ἐκλεχθεὶς οὕτως εἰς ἐπισκοπὴν νὰ μὴ χειροτονηθῇ εὐθὺς ἐπίσκοπος, ἀλλὰ πρῶτον νὰ συγκαταταχθῇ μὲ τοὺς κληρικοὺς ὄχι ὀλιγώτερον τῶν τριῶν μηνῶν, διὰ νὰ λάβῃ τρόπον τινὰ πεῖραν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἀφοῦ μάθῃ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας οὕτω νὰ χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος. Διότι ὁ ὀφείλων νὰ διδάσκῃ τοὺς ἄλλους ἐὰν μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔχῃ ἄλλους διδασκάλους, πῶς δὲν προσάπτει εἰς τὴν ἱεραρχίαν ὕβριν καὶ χλευασμόν; Ἐὰν ὅμως καθ' ὃν καιρὸν συγκαταριθμεῖται μὲ τὸ τάγμα τῶν λαϊκῶν εἶναι ἤδη διδαγμένος καὶ δὲν τὸν ἐλλείπει τίποτε ἀπὸ ὅσα συντείνουσιν εἰς τὴν ὠφέλειαν καὶ διδασκαλίαν τῶν ἄλλων καὶ ὁ βίος του λαμπρύνεται μὲ τὰς ἀρετὰς καὶ καλλωπίζεται μὲ τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας, εἰς τοῦτον νὰ μὴ φυλάττηται ὁ λεχθεὶς χρόνος, ὅταν μάλιστα ἡ χρεία κατεπείγῃ.

6. Διατάττομεν ἐὰν χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος κατὰ μεσιτείαν τινῶν μὲ καταβολὴν χρημάτων, νὰ ἀποκλείηται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην ἢ τὴν τιμὴν τοῦ κλήρου καὶ ὁ δίδων καὶ ὁ λαμβάνων καὶ ὁ μεσιτεύων· τὸ δὲ δοθὲν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ προσκυροῦται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας τὴν ἱερωσύνην ἠθέλησε νὰ ἀγοράσῃ. Εἰ δὲ ὁ δωροδοκηθεὶς ἢ ὁ μεσιτεύσας εἰς τὸ πρᾶγμα εἶναι κοσμικὸς, τὰ δωρηθέντα διατάττομεν νὰ ἀπαιτῶνται διπλάσια.

7. Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἔφορος καὶ ἐπιμελητὴς ὅλων τῶν ψυχῶν,

ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ, δύναμιν ἔχων τελεστικὴν πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ ὑποδιακόνου καὶ ἀναγνώστου καὶ ψάλτου καὶ μοναχῶν.

8. Ἴδιον ἐπισκόπου τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαιρομένων καὶ πρὸς ταπείνωσιν ἔργῳ καὶ λόγῳ τῶν ὑπερηφάνων τὸ φρόνημα καθέλκειν· καὶ προκινδυνεύειν τοῦ ποιμνίου καὶ τὴν ἐκείνου στενοχωρίαν οἰκείαν ὀδύνην ποιεῖσθαι.

9. Πρεσβύτερος χειροτονείσθω μὴ ἧττων τῶν λ'. ἐτῶν τῇ παρθενίᾳ μεμαρτυρημένος ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὢν ἢ γεγονὼς καὶ ταύτης σεμνοτάτης καὶ τῶν ἄλλων ἀπηγορευμένων ἔργων ἠλευθερωμένος καὶ τῇ κανονικῇ καὶ ἀδωροδοκήτῳ μαρτυρίᾳ κατησφαλισμένος. Διάκονος δὲ μὴ ἧττων τῶν κέ. ἐτῶν καὶ αὐτὸς ἐν παρθενίᾳ μεμαρτυρημένος ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὢν ἢ γεγονὼς καὶ ταύτης σεμνοτάτης· καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τοῦ πρεσβυτέρου διώρισται. Ὑποδιάκονος δὲ μὴ ἧττων τῶν κ'. χρόνων κατὰ τὰς εἰρημένας προαγόμενος καὶ αὐτὸς διατυπώσεις. Ἀπαγορεύομεν δὲ τοῦ λοιποῦ τὰς ὑπὸ τὸν ὅρον ταῦτον χειροτονίας. Ἄτοπον δὲ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸ ἀριθμηθῆναι τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ πρὸς σωματικὰς καταφέρεσθαι συναφείας. Ἀναγνώστης δὲ χειροτονείσθω, ἀφ' ὅτου ὀγδόου ἢ χρόνου καὶ ἐπίσταται ἀναγινώσκειν. Ψάλτης δὲ ἐξ οὗ καὶ αὐτὸς δύναται ψάλλειν.

10. Ἀναγνώστης δευτέραν γαμετὴν ἀγόμενος ἢ πρώτην μὲν, χήραν δὲ ἢ διαζευχθεῖσαν ἀνδρὸς ἢ ἁπλῶς τοῖς νόμοις ἢ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένην μηκέτι εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν προβαινέτω.

11. Ὥσπερ κληρικὸν οἱουδήποτε βαθμοῦ ἐπὶ χρήμασι προβάλλεσθαι οὐκ ἀνεχόμεθα, οὕτως οὐδὲ ξενοδόχον ἢ πτωχοτρόφον ἢ νοσοκόμον ἢ ἄλλον οἱονδήποτε εὐαγοῦς οἴκου διοικητὴν ἢ οἱονδήποτε ἐκκλησιαστικὸν φρόντισμα χειρίζοντα. Εἰ δὲ τοῦτο γένοιτό ποτε, καὶ ὁ διδοὺς καὶ ὁ λαμβάνων καὶ ὁ μεσίτης τῆς ἱερωσύνης

αἴτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐπαρχίας του, καὶ ἔχει ὑπερτάτην δύναμιν πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ ὑποδιακόνου καὶ ἀναγνώστου καὶ ψάλτου καὶ μοναχῶν.

8. Ἴδιον ἐπισκόπου εἶναι νὰ συγκαταβαίνῃ καὶ νὰ συναναστρέφηται μὲ τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς δὲ ἀλαζόνας νὰ καταφρονῇ καὶ νὰ πασχίζῃ μὲ λόγον καὶ ἔργον νὰ ταπεινόνῃ τὴν ἔπαρσιν τῶν ὑπερηφάνων· καὶ νὰ ἀναδέχηται τὸν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου κίνδυνον καὶ τὴν στενοχωρίαν τούτου νὰ λογίζηται ἰδίαν του θλῖψιν.

9. Πρεσβύτερος χειροτονεῖται ὄχι νεώτερος τῶν τριάκοντα ἐτῶν ὁμολογούμενος ὡς παρθένος ἢ ὢν ἢ χρηματίσας ἀνὴρ μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης σεμνοτάτης καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀπηγορευμένας πράξεις καὶ κατησφαλισμένος διὰ τῆς κανονικῆς καὶ ἀδωροδοκήτου μαρτυρίας. Διάκονος δὲ χειροτονεῖται ὄχι νεώτερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ὁμολογούμενος καὶ αὐτὸς ὡς παρθένος ἢ ὢν ἢ χρηματίσας ἀνὴρ μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης σεμνοτάτης, καὶ ὅσα ἄλλα ἐκανονίσθησαν περὶ τοῦ πρεσβυτέρου. Ὑποδιάκονος δὲ ὄχι νεώτερος τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, προβιβαζόμενος καὶ αὐτὸς κατὰ τὰς λεχθείσας διατυπώσεις. Ἀπαγορεύομεν δὲ εἰς τὸ ἑξῆς τὰς παρὰ τὸν ὅρον τοῦτον χειροτονίας. Εἶναι δὲ ἄτοπον καὶ νὰ καταφέρηταί τις πρὸς σωματικὰς συναφείας μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὴν κατάταξιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. Ἀναγνώστης δὲ χειροτονεῖται, ἀφότου φθάσῃ τὸ ὄγδοον ἔτος καὶ ἠξεύρει νὰ ἀναγινώσκῃ. Ψάλτης δὲ ἀφότου δύναται καὶ αὐτὸς νὰ ψάλλῃ.

10. Ὁ ἀναγνώστης ἐὰν λάβῃ δευτέραν γυναῖκα ἢ πρώτην μὲν, ἀλλὰ χήραν ἢ χωρισθεῖσαν ἀπὸ τὸν ἄνδρα της ἢ ἁπλῶς ἐμποδισμένην ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας δὲν προβιβάζεται πλέον εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν βαθμόν.

11. Καθὼς δὲν ἀνεχόμεθα νὰ προβάλληται διὰ χρήματα κληρικὸς οἱουδήποτε βαθμοῦ, οὕτως οὐδὲ ξενοδόχος ἢ πτωχοτρόφος ἢ νοσοκόμος ἢ ἄλλος οἱοσδήποτε διοικητὴς ἱεροῦ καταστήματος ἢ διαχειριστὴς οἱασδήποτε ἐκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίας. Εἰ δέ ποτε γείνῃ τοῦτο καὶ ὁ δίδων τὰ χρήματα καὶ ὁ λαμβάνων αὐτὰ

ἤτοι τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ οἱασδήποτε διοικήσεως γυμνωθήσεται, τῶν δεδομένων ἐκδικουμένων τῷ εὐαγεῖ τόπῳ, οὗτινος τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τὴν χειροτονίαν ἢ τὴν φροντίδα ἢ διοίκησιν ἔλαβεν. Εἰ δὲ κοσμικὸς εἴη ὁ λαβὼν ἢ μεσίτης γενόμενος, τὸ δοθὲν εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτηθήσεται καὶ ἀποκατασταθήσεται τῷ εὐαγεῖ τόπῳ, οὗ τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τὴν χειροτονίαν ἢ φροντίδα ἔλαβεν.

12. Οὐδένα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἢ ἁπλῶς τινα τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ ἄκοντα ἢ ἑκόντα κριτηρίοις κοσμικοῖς παρίστασθαι ἀνεχόμεθα. Εἰ γὰρ ἄκοντά τις ἄγοι τινὰ τῶν ἱερατικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τὸ κριτήριον κοσμικόν, παρὰ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος τὴν πρέπουσαν ὑποστήσεται δίκην. Εἰ δὲ ἑκὼν ὁ ἱερατικὸς τῷ κοσμικῷ κριτηρίῳ παραστῇ ἢ πρῶτος τὴν ἐκεῖθεν κρίσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀκροατηρίου προτιμήσαιτο, οὗτος κἂν ἐκεῖθεν νομίσῃ τὸ δίκαιον λαβεῖν, ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καταδικάζεται. Πῶς γὰρ ἄξιος τυχεῖν ὧν ζητεῖ ὁ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῆς τῶν θείων θεσμῶν καταβαλλόμενος ὕβρεως;

13. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζει εἰς τὸ δικαστήριον παραγενέσθαι καὶ δοῦναι μαρτυρίαν, ἀλλ' ὁ δικαστὴς πεμπέτω πρὸς αὐτούς τινας ἐκ τῶν προσώπων τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, ἵνα κατὰ τὸ πρέπον ἱερεῦσιν ἐνώπιον Θεοῦ εἴπωσιν, ἃ γινώσκουσι.

14. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ὑπὲρ οὐδεμιᾶς χρηματικῆς αἰτίας πρὸς ἄρχοντα πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν ἄκοντας παραγενέσθαι ἢ παρίστασθαι δίχα βασιλικῆς κελεύσεως συγχωροῦμεν· ἀλλὰ τὸν ἄρχοντα εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως τὸν τοῦτο πρᾶξαι τολμήσαντα μετὰ τὴν τῆς ζώνης ἤτοι τοῦ ἀξιώματος ἀφαίρεσιν εἴκοσι χρυσίου λιτρῶν ποινὴν καταβάλλειν κελεύομεν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ὁ ἐπίσκοπος ἀχθῆναι ἢ παραστῆναι προσετάχθη.

καὶ ὁ μεσίτης ἀποστερεῖται τὴν ἱερωσύνην ἢ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν εἰς αὐτὸν οἱανδήποτε διοίκησιν, τὰ δὲ δοθέντα προσκυροῦνται εἰς τὸ ἱερὸν κατάστημα τοῦ ὁποίου τὴν χειροτονίαν ἢ ἐπιστασίαν ἢ διοίκησιν ἔλαβε τὸ τοιοῦτον πρόσωπον. Εἰ δὲ ὁ λαβὼν ἢ ὁ χρηματίσας μεσίτης εἶναι κοσμικός, τὸ δοθὲν ἀπαιτεῖται διπλάσιον καὶ προσκυροῦται εἰς τὸ ἱερὸν κατάστημα, τοῦ ὁποίου τὴν χειροτονίαν ἢ ἐπιστασίαν ἔλαβε τὸ τοιοῦτον πρόσωπον.

12. Δὲν ἀνεχόμεθα νὰ ἐμφανίζηται ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως εἰς κοσμικὰ δικαστήρια κἀνεὶς τῶν ἀξιωμένων ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς ἢ ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ἁπλῶς τις ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου. Διότι ἐάν τις ἐνάγῃ ἀκουσίως τινὰ τῶν κληρικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν εἰς κοσμικὸν δικαστήριον, τιμωρεῖται κατὰ τὴν προσήκουσαν ποινὴν παρὰ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος. Εἰ δὲ ὁ κληρικὸς ἐμφανισθῇ ἑκουσίως εἰς κοσμικὸν δικαστήριον ἢ πρῶτος προτιμήσῃ τὴν τούτου ἁρμοδιότητα ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, οὗτος κ' ἂν νομίσῃ ὅτι ἐδικαιώθη ἀπὸ ἐκεῖνο καταδικάζεται ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς κανόνας. Καὶ πῶς εἶναι ἄξιος νὰ ἀπολαύσῃ τὸ ζητούμενον ὁ ἀρχίσας τὸν ἀγῶνα τῆς δίκης ἀπὸ τὴν ὕβριν πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας;

13. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους κἀνεὶς τῶν δικαστῶν δὲν ἀναγκάζει νὰ παρασταθῶσιν εἰς δικαστήριον καὶ νὰ δώσωσι μαρτυρίαν, ἀλλ' ὁ πρόεδρος πέμπει πρὸς αὐτούς τινα ἀπὸ τὰ ὑπηρετοῦντα εἰς αὐτὸ πρόσωπα, διὰ νὰ ὁμολογήσωσιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μάρτυρος καθὼς πρέπει εἰς τοὺς ἱερεῖς ὅσα ἠξεύρουσι.

14. Δὲν συγχωροῦμεν χωρὶς βασιλικὴν διαταγὴν νὰ ἐμφανίζωνται ἢ νὰ παρίστανται ἀκουσίως οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἐνώπιον πολιτικοῦ ἢ στρατιωτικοῦ δικαστηρίου δι' οὐδεμίαν χρηματικὴν διαφοράν· ἀλλὰ διατάττομεν ὁ δικαστὴς ὅστις τολμήσει νὰ πράξῃ τοῦτο εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ζωστῆρος ἤτοι τοῦ ἀξιώματός του νὰ καταβάλῃ πρόστιμον εἴκοσι λίτρας χρυσίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ὁ ἐπίσκοπος διετάχθη νὰ ἐμφανισθῇ ἢ νὰ παρασταθῇ ἐνώπιόν του.

15. Κατηγορίαν ἱερέων οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ λαϊκῷ κατειλεγμένων ἀρχόντων οὐδεμίαν δικάσει, πλὴν εἰ καθοσιώσεως ἔγκλημα ἢ κατηγορίαν περιέχει.

16. Τοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν τὸ χωρίζειν τινὰ τῆς ἁγίας κοινωνίας, πρὶν ἡ αἰτία δειχθείη, δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τοῦτο κελεύουσιν. Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα τῆς ἁγίας κοινωνίας χωρίσῃ τινὰ, ἐκεῖνος μὲν ὃς ἀδίκως ἀπὸ τῆς κοινωνίας δειχθείη κεχωρίσθαι, λυόμενος τοῦ δεσμοῦ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἱερέως τῆς ἁγίας ἀξιούσθω κοινωνίας· ὁ δὲ χωρὶς αἰτίας δικαίας χωρίσαι τολμήσας, πᾶσι τρόποις ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὑφ' ὃν τέτακται, χωρισθήσεται τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον χρόνον ἐκεῖνος συνειδῇ· ἵνα ὅπερ ἀδίκως ἐποίησε, δικαίως ὑπομείνῃ καὶ μὴ πρὸς χλεύην ἢ πάθους ἰδίου θεραπείαν τὰ φρικτὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια θεατρίζοιτο.

17. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους τὰς οἰκείας καταλιμπάνειν ἐκκλησίας καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας παραγίνεσθαι ἀπαγορεύομεν. Εἰ δ' ἀνάγκη τις ἀπαιτοίη, μὴ ἄλλως ἢ μετὰ γραμμάτων τοῦ οἰκείου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ καὶ κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν τοῦτο ποιείτωσαν. Καὶ τοῖς ἐπισκόποις, καὶ οἵτινες ὑπὸ τὸν πατριάρχην εἰσὶ Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἐξέσται δίχα ἐπιτροπῆς αὐτοῦ ἢ ἡμετέρας κελεύσεως κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν εἰσελθεῖν. Εἰ δέ γε κατὰ τὸν ὡρισμένον τύπον ἐπίσκοπος οἱοσδήποτε ἀποδημήσει, μὴ πλέον ἑνὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἰδίαν καταλιμπανέτω ἐκκλησίαν. Τοὺς δὲ ἐπισκόπους τοὺς κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν, ὡς εἴρηται, παραγενομένους οἱασδήποτε χάριν ἐνδιοικήσεως πρὸ πάντων ἀπιέναι πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν εἰσιέναι γαληνότητα. Τοῖς δὲ παρὰ ταύτην ἡμῶν διατύπωσιν ἀποδημοῦσιν ἢ ὑπὲρ τὸν ὡρισμένον χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔξω τῆς ἰδίας ἐκκλησίας τελοῦσι πρῶτον μὲν μὴ χορηγεῖσθαι δαπάνας παρὰ τῶν οἰκονόμων τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν, ἔπειτα δὲ ὑπομι-

15. Κἀνεὶς τῶν δικαστῶν τῶν καταριθμουμένων εἰς τοὺς λαϊκοὺς δὲν δικάζει κἀμμίαν κατηγορίαν ἱερέως, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη περιέχῃ ἔγκλημα ἢ κατηγορίαν καθοσιώσεως.

16. Ἀπαγορεύομεν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους νὰ ἀποκλείωσί τινα ἀπὸ τὴν ἁγίαν μετάληψιν, πρὶν ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες διατάττουσι τοῦτο. Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ἀποκλείσῃ τινὰ ἀπὸ τὴν ἁγίαν μετάληψιν ἐκεῖνος μὲν ὅστις ἀποδειχθῇ ὅτι ἀδίκως ἀπεκλείσθη ἀπὸ τὴν μετάληψιν, λυόμενος ἀπὸ τὴν ἐμπόδισιν παρὰ ἀνωτέρου ἱερέως ἀξιοῦται τὴν ἁγίαν μετάληψιν· ὁ δὲ τολμήσας νὰ ἀποκλείσῃ τινὰ χωρὶς δικαίαν αἰτίαν, ἀποκλείεται ὡσαύτως καὶ αὐτὸς παρὰ τοῦ ἱερέως ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐτάχθη ἀπὸ τὴν μετάληψιν, καθ' ὅσον χρόνον ἐκεῖνος ἐγκρίνει· ὥστε νὰ πάθῃ δικαίως ὅ,τι ἀδίκως ἔπραξε, διὰ νὰ μὴ θεατρίζωνται τὰ φρικτὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια πρὸς ἐμπαιγμὸν ἢ ἰδιαιτέρου πάθους εὐχαρίστησιν.

17. Ἀπαγορεύομεν τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους νὰ μὴ ἐγκαταλείπωσι τὰς ἰδίας των ἐκκλησίας καὶ νὰ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας. Εἰ δὲ χρεία τις τὸ ἀπαιτεῖ, δὲν πράττουσι τοῦτο ἄλλως, εἰ μὴ κατὰ ἔγγραφον ἄδειαν τοῦ ἰδίου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ καὶ κατὰ βασιλικὴν διαταγήν. Καὶ εἰς τοὺς ἐπισκόπους καὶ ταττομένους ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, δὲν συγχωρεῖται νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν πρωτεύουσαν χωρὶς ἄδειαν αὐτοῦ ἢ ἡμετέραν διαταγήν. Εἰ δὲ κατὰ τὸν ὡρισμένον τύπον ἀποδημήσῃ ἐπίσκοπος οἱοσδήποτε, δὲν ἐγκαταλείπει τὴν ἰδίαν του ἐκκλησίαν περισσότερον ἀπὸ ἓν ἔτος. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι εἰσερχόμενοι, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὴν πρωτεύουσαν διὰ οἱανδήποτε διοίκησιν πρὸ πάντων ὀφείλουσι νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὸν ἁγιώτατον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ νὰ παρουσιάζωνται πρὸς τὴν ἡμετέραν γαληνότητα. Εἰς δὲ τοὺς ἀποδημοῦντας παρὰ ταύτην ἡμῶν τὴν διατύπωσιν ἢ διατρίβοντας ἐκτὸς τῆς ἰδίας των ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ὡρισμένων χρόνον τοῦ ἔτους πρῶτον μὲν οἱ οἰκονόμοι τῶν ἰδίων των ἐκκλησιῶν νὰ μὴ

μνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τῶν ἱερέων ὑφ' οὓς τελοῦσιν, ὥστε ἐπανελθεῖν εἰς τὰς ἰδίας ἐκκλησίας, μὴ πειθομένους δὲ ἀλλ' ὑπερτιθεμένους ὑποστρέψαι κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καλεῖσθαι· καὶ εἰ μὴ ἐντὸς τοῦ ὡρισμένου χρόνου ὑποστρέψουσιν, αὐτοὺς μὲν ἐξωθεῖσθαι γνώμῃ καὶ κρίσει καὶ δοκιμασίᾳ τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως, ἑτέρους δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀμείνους χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν τοῦ παρόντος νόμου δύναμιν. Τούτου αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν κληρικῶν κρατοῦντος, κἂν οἱουδήποτε βαθμοῦ εἶεν ἢ ὑπηρεσίας.

18. Θεσπίζομεν καὶ τοὺς κληρικοὺς τοὺς ὑπ' ἑτέρᾳ ἐνορίᾳ τεταγμένους μηδαμῶς παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου εἰς ἑτέραν ἐνορίαν μεταπίπτοντας ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι ἢ χειροτονίαν ἀναδέχεσθαι. Ἐκ γὰρ τοῦ μὴ τὰ τοιαῦτα φυλάττεσθαι πολλῆς ἀταξίας καὶ πλάνης πολλαὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐπληρώθησαν. Εἰ δέ τις φωραθείη τὴν παροῦσαν διάταξιν ἀθετῶν, εἰ μὲν τὴν οἰκείαν ἐνορίαν καταλιπὼν ἐν ἑτέρᾳ μόνον ἐκκλησίᾳ κατελέγη, μηδένα βαθμὸν χειροτονίας προσλαβών, ἐπαναστρέφεσθαι τοῦτον εἰς τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον, τῆς ὑπερορίου ἐκκλησίας ἐν ᾗπερ κατελέγη, ἀπελαυνόμενον. Εἰ δὲ καὶ χειροτονίαν προσήλειφε, τοῦτον ἐπὶ τριετίαν τῆς λειτουργίας ἀργοῦντα μένειν καὶ ἐξῆς ἐπὶ τῇ κρίσει τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου τὴν εἰς αὐτὸν συγγνώμην καταλιμπάνεσθαι.

19. Τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ἀναγνώστας καὶ ψάλτας, οὓς πάντας κληρικοὺς καλοῦμεν, πράγματα οἱῳδήποτε τρόπῳ δικαίῳ εἰς τὴν αὐτῶν δεσποτείαν περιελθόντα ἔχειν ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν προστάττομεν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἰδιοκτήτων πεκουλίων καὶ δωρεῖσθαι κατὰ νόμους καὶ ἐπ' αὐτοῖς διατίθεσθαι, κἂν ὑπὸ τὴν τῶν γονέων ὦσιν ἐξουσίαν· οὕτω μέντοι ὥστε τοὺς τούτων παῖδας ἢ τούτων μὴ ὑπόντων τοὺς γονεῖς αὐτῶν τὸ νόμιμον μέρος κομίζεσθαι.

20. Εἴ τις κληρικὸς οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ διοικητὴς εὐαγοῦς

τοὺς προμηθεύωσι τὰ ἔξοδα, ἔπειτα νὰ ὑπενθυμίζωνται διὰ γραμμάτων τῶν ἀρχιερέων ὑπὸ τοὺς ὁποίους τάττονται, διὰ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἰδίας των ἐκκλησίας, μὴ πειθόμενοι δὲ ἀλλ' ἀναβάλλοντες τὸν καιρὸν τῆς ἐπιστροφῆς νὰ καλῶνται κατὰ ἱεροὺς κανόνας· καὶ ἐὰν δὲν ἐπιστρέψωσιν ἐντὸς τοῦ ὡρισμένου χρόνου, αὐτοὶ μὲν νὰ ἀποβάλλωνται κατὰ γνώμην καὶ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν τοῦ ἰδίου των ἀρχιερέως, ἄλλοι δὲ ἀντ' αὐτῶν καλλίτεροι νὰ χειροτονῶνται δυνάμει τοῦ παρόντος νόμου. Τοῦτο κρατεῖ καὶ εἰς τοὺς κληρικούς, ὁποιουδήποτε βαθμοῦ ἢ ὑπηρεσίας κ' ἐὰν ἦναι.

18. Διατάττομεν καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ τεταγμένοι εἰς ἐνορίαν τινὰ παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου των ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου νὰ μὴ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλην ἐνορίαν ἢ νὰ κατατάττωνται εἰς ἐκκλησίαν ἢ νὰ ἀναδέχωνται χειροτονίαν. Διότι τῶν τοιούτων μὴ φυλαττομένων πολλαὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐγέμισαν ἀπὸ μεγάλην ἀταξίαν καὶ πλάνην. Εἰ δέ τις φωραθῇ ὅτι ἀθετεῖ τὴν παροῦσαν διάταξιν, εἰ μὲν ἐγκατέλιπε τὴν ἰδίαν του ἐνορίαν καὶ κατετάχθη μόνον εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, χωρὶς νὰ προσλάβῃ κἀνένα βαθμὸν χειροτονίας, οὗτος νὰ ἐπιστρέφῃ πρὸς τὸν ἴδιόν του ἐπίσκοπον, ἀποδιωκόμενος ἀπὸ τὴν ὑπερόριον ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν κατετάχθη. Εἰ δὲ προσέλαβε καὶ χειροτονίαν, οὗτος νὰ μένῃ τρία ἔτη ἀργὸς τῆς λειτουργίας· ἡ δὲ συγγνώμη αὐτοῦ ἐγκαταλείπεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἰδίου του ἐπισκόπου.

19. Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ ἀναγνῶσται καὶ ψάλται, τοὺς ὁποίους ὅλους ὀνομάζομεν κληρικούς, διατάττομεν ὅσα πράγματα μετέβησαν εἰς τὴν κυριότητα αὐτῶν καθ οἱονδήποτε δίκαιον τρόπον νὰ τὰ ἔχωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν των καθ' ὁμοιότητα τῶν ἰδιοκτήτων χρηματίων καὶ νὰ δωρῶσι ταῦτα κατὰ νόμους καὶ νὰ τὰ διαθέτωσι, καὶ ὑπεξούσιοι εἰς τοὺς γονεῖς των ἐὰν ἦναι· εἰς τρόπον ὅμως ὥστε τὰ τέκνα τούτων ἢ εἰς ἔλλειψιν τέκνων οἱ γονεῖς αὐτῶν νὰ λαμβάνωσι τὸν κατὰ νόμους κλῆρον

20. Ἐάν τις κληρικὸς οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ διοικητὴς ἱεροῦ

τόπου ἢ πρὸ τῆς χειροτονίας ἢ τῆς πιστευθείσης αὐτῷ οἱασδήποτε διοικήσεως ἢ φροντίδος ἢ καὶ μετὰ ταῦτα βουληθῇ τι τῶν ἰδίων πραγμάτων προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ χειροτονεῖται, ἢ τῷ τόπῳ οὗτινος τὴν διοίκησιν ἢ τὴν φροντίδα ἀναδέχεται, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν τοῦτο γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτρέπομεν.

21. Εἴ τις τῶν ἐπισκόπων εἴτε πρὸ τῆς ἰδίας χειροτονίας εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν βουληθῇ τὰ ἴδια πράγματα ἢ μέρος ἐξ αὐτῶν προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς τὴν ἱερωσύνην λαμβάνει, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν καὶ πάσης τῆς καταδίκης καὶ ποινῆς ἐλεύθερον αὐτὸν εἶναι θεσπίζομεν, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου ἄξιον κρίνομεν, ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἔστι καπηλεία τῆς ἀκαπηλεύτου χάριτος, ἀλλὰ θεῷ δεκτὴ θυσία καὶ προσφορά.

22. Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸν ἐκλήπτωρα ἢ ἀπαιτητὴν δημοσίων συντελειῶν ἢ μισθωτὴν τελῶν ἢ ἀλλοτρίων κτήσεων κουράτορα ἢ οἴκου ἢ ἐντολέα δίκης ἢ ἐγγυητὴν οὐ συγχωροῦμεν γίνεσθαι.

23. Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸν οὐ συγχωροῦμεν τὰς ἐκποιήσεις ποιεῖσθαι τῶν κτημάτων, ἃ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις ἀνήκει. Ἴσμεν γὰρ τῇ πείρᾳ μαθόντες εἰς ἐσχάτην βλάβην καὶ παντελῆ καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ γενομένας τὰς ἐκποιήσεις· περιψιλούμεναι γὰρ διὰ τῶν ἐκποιήσεων ἢ ἐμφυτεύσεων τῆς οἰκείας περιουσίας εἰς τὸ μηκέτι εἶναι περίστανται. Δυὸ ἄμεινον ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ συγχωρεῖν ἐκ τοῦ ῥάστου προέρχεσθαι ταύτας. Εἰ μέντοι τις ἀπαραίτητος κατεπείγει χρεία, ἣν οὐκ ἔστι δι' ἑτέρας ὁδοῦ ἀποκλῖναι ἢ φανερὸν ἢ ὁμολογουμένην βλάβην καὶ ζημίαν ἢ κτῆσις τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ, οὗ ἐστι τὸ κτῆμα, καθορᾶται προξενοῦσα, τηνικαῦτα οἱ διοικηταὶ τῶν αὐτῶν εὐαγῶν οἴκων εἰς μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν τοῦ τοιούτου ἐπιζημίου κτήματος, ἢ οὗ χωρὶς οὐκ ἔστι τὴν ἀπαραίτητον διαλύσασθαι ἀνάγκην, ἀπαρεμποδίστως

καταστήματος εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας ἢ πρὸ τῆς ἐμπιστευθείσης εἰς αὐτὸν οἱασδήποτε διοικήσεως ἢ ἐπιστασίας εἴτε καὶ μετὰ ταῦτα θελήσῃ νὰ προσφέρῃ τι ἀπὸ τὰ ἴδιά του πράγματα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν χειροτονεῖται ἢ εἰς τὸν τόπον, τοῦ ὁποίου τὴν διοίκησιν ἢ ἐπιστασίαν ἀναδέχεται, ὄχι μόνον δὲν ἐμποδίζομεν νὰ γίνηται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτρέπομεν.

21. Ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν θελήσῃ νὰ προσφέρῃ τὰ ἴδιά του πράγματα ἢ μέρος ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας λαμβάνει τὴν ἱερωσύνην, ὄχι μόνον δὲν τὸν ἐμποδίζομεν καὶ διατάττομεν νὰ ἦναι οὗτος ἐλεύθερος πάσης καταδίκης καὶ ποινῆς, ἀλλὰ καὶ κρίνομεν αὐτὸν ἄξιον παντὸς ἐπαίνου· διότι τοῦτο δὲν εἶναι καπηλεία τῆς ἀκαπηλεύτου χάριτος, ἀλλὰ θυσία καὶ προσφορὰ δεκτὴ εἰς τὸν θεόν.

22. Ἐπίσκοπος ἢ οἰκονόμος ἢ ἄλλος κληρικὸς οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸς δὲν συγχωροῦμεν νὰ γίνηται ἀγοραστὴς ἢ συνάκτης δημοσίων δασμῶν ἢ μισθωτὴς φόρων ἢ φροντιστὴς ἀλλοτρίων κτημάτων ἢ οἰκίας ἢ ἐπίτροπος δίκης ἢ ἐγγυητής.

23. Ἐπίσκοπος ἢ οἰκονόμος ἢ ἄλλος κληρικὸς οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸς δὲν συγχωροῦμεν νὰ ἐκποιῇ τὰ κτήματα, τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἱερὰ καταστήματα. Εἰξεύρομεν ἐκ πείρας ὅτι αἱ ἐκποιήσεις βλάπτουσι μεγάλως καὶ καταστρέφουσι τὰς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ· διότι ἐξ αἰτίας τῶν ἐκποιήσεων καὶ ἐμφυτεύσεων γυμνούμεναι αὗται ἀπὸ τὴν ἰδίαν των περιουσίαν καταντοῦσιν εἰς ἀπώλειαν ἀπὸ τὴν ἀνέχειαν. Ὅθεν εἶναι καλλίτερον νὰ μὴ συγχωρῆται ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ γίνωνται αὗται εὐκόλως. Εἰ δὲ κατεπείγει χρεία τις ἀπαραίτητος, τὴν ὁποίαν ἄλλως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκλίνωμεν ἢ τὸ κτῆμα φαίνεται ὅτι προξενεῖ φανερὰν καὶ ὁμολογουμένην βλάβην καὶ ζημίαν εἰς τὸ ἱερὸν κατάστημα, τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ κτῆμα, τότε οἱ διοικηταὶ τῶν ἱερῶν τούτων καταστημάτων προβαίνουσιν ἀνεμποδίστως εἰς μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν τοῦ τοιούτου ἐπιζημίου κτήματος ἢ ἐκείνου τοῦ ὁποίου

χωρείτωσαν, τῶν κληρικῶν ἢ μοναχῶν δηλονότι τὰς τοιαύτας αἰτίας ἐν αὐτῷ τῷ συμβολαίῳ ἢ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων φανερούντων καὶ συναινούντων καὶ τὸ ἑπόμενον συμφέρον τοῖς εὐγενέσιν οἴκοις ἐπιδεικνύντων. Ἀλλὰ καὶ αὐταῖς ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἢ τοῖς ἄλλοις σεπτοῖς οἴκοις διδόαμεν ἄδειαν κατὰ μόνους τοὺς προειρημένους τρόπους μισθώσεις καὶ ἐμφυτεύσεις πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν καὶ τοῖς κληρικοῖς ὁμοίως τῶν ἑαυτῶν ἐκκλησιῶν τὰς κτήσεις μισθοῦσθαι καὶ διοικεῖν γνώμῃ μέντοι τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου δίχα τῶν προσώπων δηλονότι τῶν ἐκ τῶν ἄλλων νόμων κεκωλυμένων.

ΤΕΛΟΣ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ.

ἢ ἀπαραίτητος ἀνάγκη δὲν δύναται ἄλλως νὰ θεραπευθῇ, τὰς δὲ τοιαύτας αἰτίας ὀφείλουσι νὰ φανερόνωσιν εἰς αὐτὸ τὸ συνάλλαγμα ἢ εἰς πρᾶξιν ὑπομνημάτων οἱ συναινέσαντες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ καὶ νὰ ἀποδεικνύωσι τὸ ἐκ τούτου συμφέρον πρὸς τὰ ἱερὰ καταστήματα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἁγιωτάτας αὐτὰς ἐκκλησίας ἢ τὰ λοιπὰ ἱερὰ καταστήματα δίδομεν ἄδειαν νὰ κάμωσι πρὸς ἀλλήλους τὰς μισθώσεις ἢ ἐμφυτεύσεις κατὰ μόνους τοὺς προλεχθέντας τύπους, ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς κληρικοὺς νὰ μισθόνωσι καὶ διοικῶσι τὰ κτήματα τῶν ἰδίων των ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου ἐκτὸς δηλ. τῶν προσώπων τῶν ἐμποδιζομένων ἀπὸ τοὺς ἄλλους νόμους.

ΤΕΛΟΣ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

Τὸ πρῶτον στοιχεῖον ἐμφαίνει τὸ βιβλίον, τὸ δεύτερον τὸν τίτλον· ὁ δὲ ἀραβικὸς ἀριθμὸς τὸ ἄρθρον.

Α.

Ἀγγαρεύονται καὶ ἀξίωμα καὶ οἰκία. Β. Ε. 4.

Ἀγέλης κλαπείσης τίς λαμβάνει τοὺς μισθούς. Γ. Η. 14.

Ἄγκυρα πότε κόπτεται ἀζημίως. Β. ΙΑ. 10.

Ἄγνοια πῶς θεωρεῖται εἰς τὰ ἐγκλήματα. Διαφ. Τιτ. Β. 43.

Ἀγοραζόντων παρὰ τοὺς τύπους τῆς προτιμήσεως ποινή. Γ. Γ. 109.

Ἀγορασία, ἴδ. πώλησις.—ἀπὸ διαχειριζομένην ὑπηρεσίαν πότε ἰσχύει, ἢ ὄχι. Γ. Η. 6.

Ἀγοράσας ἀπὸ γυναῖκα πρᾶγμα υἱοῦ πῶς καὶ εἰς πόσον ἐνάγεται. Γ. Γ. 87. — ἀπὸ τρελὸν, πῶς κυριεύει Γ. Γ. 93.

Ἀγορασθὲν, τὸ, τίς κυριεύει, ὁ καταβάλλων τὸ τίμημα, ἢ ὁ γραφόμενος εἰς τὴν πώλησιν. Γ. Γ. 36.

Ἀγοραστὴς μετὰ τὴν πώλησιν ἀναδέχεται πάντα κίνδυνον καὶ ὠφέλειαν τοῦ πωληθέντος. Γ. Γ. 8, 9, 11, 13.—κύριος γίνεται ἀπὸ τὴν παράδοσιν. Γ. Γ. 12.—ἀλλοτρίου πότε κυριεύει, ἢ ὄχι, τὸ πωληθὲν Γ. Γ. 22.—καλῆς πίστεως πῶς κυριεύει τὸ πρᾶγμα. Γ. Γ. 37. — ἀπὸ δόλον τοῦ πωλητοῦ δὲν βλάπτεται. Γ. Γ. 40. — οὐδὲ ἀπὸ ἄλλου· ἀπὸ δὲ τοῦ πωλητοῦ δὲν ὠφελεῖται, αὐτ. 44. καὶ σχόλ. — πῶς ἀπαιτεῖ καὶ διεκδικεῖ. Γ. Γ. 39.—πότε χάνει τὸ κατα βληθὲν καὶ ἀπαιτεῖται τοὺς καρπούς. Γ Γ. 42. — ἐκ τίνος χρόνου καὶ πότε χρεωστεῖ τόκους. Γ. Γ. 49-51. — πότε ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρον. Γ. Γ. 52. —πότε δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ πωλητοῦ. Γ. Γ. 53. — ἁρπάσας τὴν νομὴν, παραγράφει τὸν πωλητήν; Γ. Γ. 82. — πότε προσκυρόνει εἰς ἄλλον τὸ πωληθέν. Γ. Γ. 95.

Ἀγοραστῶν, ἐκ δύο, τίς προτιμᾶται. Γ. Γ. 85 —τίς κυριεύει διὰ πολυχρονίου νομῆς. Γ. Γ. 78.

Ἄγρὸς ἀλλότριος, ἀγορασθείς, πῶς ἀποδίδεται. Γ. Γ. 86.

Ἀγχιστεῖς πότε συγχέουσιν, ἢ ὄχι τὰ ὀνόματα, καὶ ἐκ τίνος βαθμοῦ συνάπτονται εἰς γάμον. Δ. Η. 3. 4.

Ἀγωγαὶ ἐγκληματικαὶ πότε παραπέμπονται κατὰ κληρονόμων. Α. Γ. 24 —τίνα ἀπαιτοῦσι. Γ. Θ. 3. 4.

Ἀγωγὴ προσωπικὴ ἐνυπόθηκος κατὰ τίνων ἁρμόζει. Ε. Η. 84. — πραγματικὴ εἰς τί συμβάλλει. Διαφ. Τιτ. Β. 20. — δικαιωματικῶς πότε μεταβάλλεται, ἢ μετασχηματίζεται. Α. Θ. 13. σχόλ.

Ἀγωγὴν δημοτικὴν τίς κινεῖ. Β. Α. 55, 59.

Ἀγωγῶν χρόνος. Α. Γ. 1. καὶ ἑξ. — ὀνόματα διάφορα. Α. Γ 20-40. καὶ ἑξ. — τίνες προτιμῶνται. Α. Γ. 25, 26. — τίνες εἶναι διηνεκεῖς. Α. Γ. 3[illegible], 40.

Ἀδελφὴ ἐγκαλεῖται; Α. Β. 42.

Ἀδελφοποιΐα γάμον δὲν ἐμποδίζει. Δ. Η. 7.

Ἀδελφοὶ ἀμφιθαλεῖς, καὶ μὴ, τίνα δικαιώματα ἔχουσιν εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε. Η. 10-13. — ἑτεροθαλεῖς πότε κληρονομοῦσι τὸν ἀδελφόν. Ε. Η. 13. — ἑτεροθαλεῖς πότε αἰτοῦσι κλῆρον. Ε. Θ. 19.

Ἀδελφῶν τίς ἀποκληροῦται. Ε. Ι. 5.

Ἀδιαίρετα πότε καὶ πῶς προσκυροῦνται. Γ. Ι. 13.

Ἀδίκημα τίς δὲν ὑπομένει. Διαφ. Τιτ. Β. 26.

Ἄδικον, τὸ ὀλιγώτερον, πότε εἶναι ἀπδεκτόν. Διαφ. Τιτ. Β. 17.

Ἀθεμιτογαμίας ποινή. ΣΤ. Δ. 2.

Αἱμομικτῶν ποινή. ΣΤ. Δ. 1.

Αἱρετικοὶ ἐξ ὀρθοδόξων τίνα δικαιώματα στερεῦνται. ΣΤ. ΙΑ. 5. —πότε ἀποκληροῦνται. Ε. Ι. 1.

Αἱρετικῶν τέκνα εἰς τί ἀνγκάζουσι τοὺς γονεῖς. Δ. Α. 26.

Αἱρετοκρισίαν παραιτήσας εἰς τί ἐνέχεται. Α. Δ. 50.

Αἱρετὸς κριτὴς τίς εἶναι. Α. Δ. 51.—ἐκλέγεται μὲ συνυποχρέωσιν, αὐτ. 62. — τίνα ἐξουσίαν ἔχει. 52-67. — ἀποφασίζει κατὰ συνείδησιν. 55. — πότε δὲν κρίνει 65. — τίνα καὶ εἰς τί καταδικάζει. 67.

Αἱρετοῦ κριτοῦ ἡ ἀπόφασις φυλάττεται. Α. Δ. 47. — δὲν ἐκκαλεῖται. 48 58.—δὲν ἀναθεωρεῖται. 53. — πότε μένει ἄκυρος. 64. — πλὴν δὲν ἐπιδιορθοῦται. Α. Δ. 49, 53.

Αἱρετὸν κριτήριον συνίσταται καὶ χωρὶς ἀνταγωγήν. Α. Δ. 66.—εἰς τίνα δὲν συνίσταται. 63.— εἰς αὐτὸ πότε ἐνάγεταί τις ἀορίστως. 60.

Αἱρετοῦ κριτηρίου ἀξίωμα. Α. Δ. 54.

Αἰτία αἰσχρὰ τίνα ἀνατρέπει. Β. Γ. 1.

Αἰχμαλωτισθέντα τέκνα ἐκ τίνος χρόνου λογίζονται αὐτεξούσια. Α. ΙΖ. 5, 6.

Αἰχμάλωτος πῶς ἐλευθεροῦται. Α. ΙΗ. 31, 37.—ἀγορασθεὶς δὲν εἶναι δοῦλος. Α. ΙΗ. 35, 36.—γράφεται κληρονόμος. Ε. Η. 42.

Αἰχμάλωτος, ὑπανδρευθεῖσα, τίνα ἀπολαύει. Δ. Ε. 4.

Αἰχμαλώτου, εἰς υἱὸν, κηδεμὼν δὲν δίδεται. Ε. ΙΒ. 12. — τίνος περιουσία γίνεται ἀπολυτρωτική. Ε. Ι. 1, Ε.-Η. 32, Γ.

Ἀκίνητα πράγματα διὰ τίνος νομῆς κυριεύονται. Β. Α. 43. — πῶς ἀπαλλοτριοῦνται. Γ. Γ. 105. καὶ ἑξ. — τοῦ ἀνηλίκου πότε ἐκποιοῦνται. Ε. ΙΑ. 44. — πότε δίδονται εἰς τὸν δανειστὴν ἀντὶ τῶν χρημάτων. Γ. Ε. 87, 91.

Ἀκουΐλιος νόμος τί διατάττει. ΣΤ. Α. 1.

Ἀκρωτηριασμὸς ἀπαγορεύεται. ΣΤ. Ι. 9.

Ἀκυρίευτα πῶς κυριεύονται. Β. Α. 16. 19.

Ἀλωνίου, πλησίον, δὲν κτίζει ἄλλος. Β. Δ. 130.

Ἀμφίβολα πῶς ἑρμηνεύονται. Α. ΙΕ. 1-5. Διαφ. Τιτ. Β. 45.

Ἀναγνώστης νυμφεύεται. Δ. Ε. 2.

Ἀνακαινίσεως ἔξοδα πῶς λαμβάνει ὁ ἐξοδεύσας διὰ κοινὸν πρᾶγμα. Β. Δ. 102.

Ἀνακαινιστὴς τίνα προνόμια ἔχει. Γ. Ι. 27.

Ἀνακαλοῦνται ἐντὸς τίνος χρόνου τὰ πράγματα. Α. Γ. 2. καὶ ἑξ.

Ἀνάκλησιν, πρὸς, τῶν ἰδίων πότε δὲν συμβάλλει ἡ ἀνηλικία. Α. Γ. 19.

Ἀνάκτησιν, εἰς, κοινοῦ τοίχου πῶς συνεξοδεύουσιν οἱ ἐπικείμενοι. Β. Δ. 40, 41.

Ἀναργυρίαν τίς ἀντιθέτει, καὶ τίς ὄχι. Β. Β. 2. 11.

Ἀναργυρίας ἀποδείξεις τίς φέρει, Β. Β. 8. σχόλ. — παραγραφὴν τίς δὲν ἔχει αὐτ. 3. — ἐντὸς τίνος χρόνου προβάλλουσιν. 4, 8. — εἰς δὲ ἀμεριμνειῶν; 10 — διαμαρτύρησις ἐντὸς τίνος χρόνου καὶ εἰς τίνα δίδεται. 4, 8.

Ἀναστατωταὶ τῶν καθεστώτων εἰς τί ἐνέχονται. ΣΤ. Ζ. 9. — ποινὴ αὐτῶν. 10.

Ἀνατοκιστὴς ἀτιμοῦται Γ. Ζ. 20. ΣΤ. ΙΕ. 5.

Ἀνδραποδιστῶν ποινή. ΣΤ. Η. 7.

Ἀνδροφόνος τίς δὲν λογίζεται ΣΤ. Β. 13.

Ἀνδροφόνων, ὁ περὶ, νόμος ἐπιζητεῖ δόλον. ΣΤ. ΣΤ. 2.

Ἄνηβος, παραιτῶν κληρονομίαν, δὲν βλάπτεται. Ε. Η. 51. — ἀπὸ τίνας συνομολογήσεις χάνει. Ε. ΙΒ. 39. — εἰς τὴν κατὰ ἐπιτρόπων ἀγωγὴν τίνα ἐκλέγει. αὐτ. 40 — δὲν δωρεῖ Γ. Β. 2. — καταβάλλει τὰ κληρονομιαῖα χρέη, Γ Ε. 75.

Ἄνηβον τίς υἱοθετεῖ Β. Η. 6.

Ἀνήβων καὶ ἀνηλίκων προνόμια, ἐνοχαὶ καὶ λοιπά. Α. ΙΒ. 2. 54. — συμβιβασμὸς πότε ἰσχύει αὐτ. 31.

Ἀνήλικος πότε καὶ εἰς τίνα συναλλάττει καὶ ἀπαλλοτριόνει ἰσχυρῶς Α. ΙΒ. 10—πότε καὶ πῶς ἀποκαθίσταται, αὐτ. 29 — 64 — ἐντὸς τίνος χρόνου ἀνακαλεῖ τὰ πράγματά του. Α. Γ. 15 — 12. — πότε δανείζεται, ἢ ὑποθηκεύει πράγματα. Ε. Ι. 1. Η.

Ἀνηλίκων ὁ λαβὼν βοηθεῖται.

Α. ΙΒ. 47. — τὰ πραττόμενα πότε ἀνατρέπονται. 48. — τίνα πράγματα ἐκποιοῦνται Ε. ΙΒ. 44, 45.

Ἀνὴρ δὲν ἐνάγεται διὰ κλοπὴν τῆς συζύγου ΣΤ. Ε. 8. — πότε κινεῖ κατὰ γυναικὸς, ἀπαιτῶν τὸ καταβληθὲν τίμημά. Γ. Γ. 36. — κατὰ ἀγοραστοῦ πότε κινεῖ. Δ. Ι. 35.

Ἀνηρτημένον, τὸ, ὡς τί λογίζεται. Διαφ. Τιτ. Β. 31.

Ἀνιόντες πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε. Η. 6. 7.

Ἀντιγραφὴ παράνομος πότε ἰσχύει. Α. Α. 30.

Ἀντικατηγορεῖ, τίς δὲν. Α. Β. 22.

Ἀντιφωνήσεως, ἡ περὶ, ἀγωγὴ κατὰ τίνος ἁρμόζει. Γ. ΣΤ. 4.

Ἀντιφωνητὴς, τίς, θεωρεῖται Γ. ΣΤ. 15.

Ἀντλήσεως δικαίωμα πότε συμπεριέχει καὶ τοῦ ὁρόμου δουλείαν. Β. Δ. 103. πῶς ἀποκτᾶται καὶ προσκολλᾶται εἰς τὸν κτήτορα. Δ. Η. 8. σχόλ.

Ἀνυπόστατον, τὸ, ὁ χρόνος δὲν ἐπικυρόνει. Διαφ. Τιτ. Β. 21.

Ἀξίωμα ἐνόντος εἰς στρατείαν ποινή. Α. ΙΣΤ. 4.

Ἀπαίτησις, τίς, δὲν ἐπιδέχεται δόλον. Γ. Γ. 45. — πότε δὲν ἐννοεῖται κατὰ προτίμησιν. Α. ΙΕ. 7. — πρὸς καταβολὴν πότε γίνεται. Διαφ. Τιτ. Β. 8.

Ἀπάτη τίνα ἀπαιτεῖ. Διαφ. Τιτ. Β. 4. — εἰς τί συμβάλλει, αὐτ. 3.

Ἀπατᾶται, τίς δὲν. Διαφ. Τιτ. Β. 5, 6.

Ἀπαλλοτριόνει, τίς, ἢ ὄχι. Διαφ. Τιτ. Γ. 17.

Ἀπειρία ὡς τί λογίζεται. Διαφ. Τιτ. Β. 10.

Ἀπειθούντων εἰς δικαστικὴν κλῆσιν πρόστιμον. Α. Β. 4, 52.

Ἀπελατῶν ποινή. ΣΤ. Ε. 13.

Ἀπελεύθερος ἀπὸ τίνα συναλλάγματα δὲν ἐνέχεται Α. ΙΗ. 21 — τίνας τῶν συγγενῶν ἔχει. Ε. Γ. 2.

Ἀπελεύθερον τίνες κληρονομοῦσιν. Ε. Γ. 3—7.

Ἀπελευθέρου διαθήκην τίνες μέμφονται Ε. Γ. 7. 8. — ἐγκαλέσαντος ποινή. ΣΤ. ΙΒ. 3.

Ἀπογραφὴ εἰς τί συμβάλλει. Δ. Γ. 33. — χρόνος αὐτῆς. 34, 35. — πραγμάτων ἀνήβου ἀπὸ τίνας γίνεται. Ε. ΙΒ. 21.

Ἀποδείξεις τίς καὶ πότε αἰτεῖ. Α. Β. 10, 12, καὶ ἑξ.

Ἀποδημοῦντες εἰς τίνα ἀποκαθίστανται. Α. ΙΒ. 58.

Ἀποκαθίστανται, πῶς, τὰ πράγματα, οἱ καρποὶ, κτλ. Α. Β. 53.

Ἀποκατασταθεὶς τί ἀπολαύει Δ. ΙΒ. 62.

Ἀποκατασταίνει, τίς, Α. ΙΒ. 66. Διαφ. Τιτ. Γ. 3. 4.

Ἀποκαταστάσεως δίκη πότε κινεῖται. Α. ΙΒ. 39.

Ἀποκατάστασις περιέχει καὶ καρπούς. Α. ΙΒ. 64. Διαφ. Τιτ. Β. 12. — ἐπιστρέφει καὶ τὴν κληρονομίαν Ε. Η. 39.—ὀρθὴ τί σημαίνει. Διαφ. Τιτ. Γ. 24.

Ἀποκαταστατικὴ, ἡ, ἀγωγὴ εἶναι διηνεκής. Α. ΙΒ. 63.

Ἀποκληροῦνται, πότε, οἱ ἀχάριστοι, υἱοί, Ε. Ι. 1. γονεῖς 2. καὶ λοιποὶ συγγενεῖς. 3—8.

Ἀποκλήρωσις δὲν ἀφαιρεῖ τὰς λοιπὰς ποινάς. Ε. Ι. Δ.

Ἀποκρινόμενος πότε δύναται νὰ μετανοῇ. Α. Β. 28.

Ἀποταμιεύοντες τὰ πρὸς τροφὴν καταμηνύονται καὶ τιμωροῦνται. ΣΤ ΙΔ. 13.

Ἀπουσία τίνας δὲν βλάπτει. Α. ΙΣΤ. 5. Διαφ. Τιτ. Β. ΙΙ.

Ἀπόφασις, τίς καὶ πότε ἰσχύει. Α. Δ. 34—36, 69. — βασιλέως εἰς τίνα ἰσχύει. Α. Α. 29 — πότε κυροῦται. Α. Δ. 38.

Ἀπόφασις τίς ἐκτελεῖ. Α. Δ. 15. — τίς ἀποδέχεται. 73.

Ἀποφασισμένα δὲν ἀναθεωροῦνται. Α. Δ. 29, 30, καὶ σχόλ. 39.

Ἀποχὴ πρὸς ἄνδρα πότε δὲν ἰσχύει. Γ. Ε. 80.

Ἀπόψεως νόμοι τρεῖς· τίνας ἀποστάσεις ἀπαιτεῖ ἕκαστος αὐτῶν. Β. Δ. 47—49, 51. — δουλεία εἰς τίνα δὲν φυλάττεται Β· Δ. 59.

Ἄποψις πρὸς θάλασσαν τίνα ἀπόστασιν ἔχει. Β. Δ. 46.

Ἄπροικος γυνὴ πότε καὶ πόσον κλῆρον αἰτεῖ καὶ ἀπὸ ὁποίαν εἰς τέκνα προῖκα. Δ. ΙΑ. 16. — πότε ἀπὸ περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς λαμβάνει τέκνου μερίδιον. αὐτ. 16.

Ἀπροσδιόριστον, τὸ, μέρος πόσον λογίζεται. Διαφ. Τιτ. Γ. 22.

Ἀπροσπόριστα τίνες δὲν διαθέτουσιν. Ε. Β. 4.

Ἀπὼν, ὁ, καταδικάζεται ; Α. Δ. 21, 22.

Ἀργυροπρᾶται πότε ἐνέχονται δι' ἀγορασίαν. Ε. ΙΒ. 52.

Ἁρπαγὴν γυναικὸς τίνες διεκδικοῦσιν. ΣΤ. Ζ. 3.—εἰς συνεργησάντων ποινήν. ΣΤ. Ζ. 4. — τίνες κατηγοροῦσιν. Α. Γ. 28.

Ἁρπάζοντες ἀπὸ καταστροφὴν, ναυάγιον, πυρκαϊὰν, εἰς τίνα ἐνέχονται ΣΤ. Ζ. 6. — δυναστικῶς δὲ ἢ ἐνόπλως; 9.

Ἁρπαζόντων γυναῖκας ποινή. ΣΤ. Ζ. 1.

Ἅρπαξ μέχρι τίνος ἐνέχεται. ΣΤ. Ζ. 7.

Ἁρπαθεῖσα, ἡ, κληρονομεῖ ἁρά γε τὸν ἅρπαγα ; ΣΤ. Ζ. 1. — δὲν ὑπανδρεύεται τὸν ἅρπαγα, ἢ τίνα τεκεῖται. Δ. Ζ. 34.

Ἁρπασθέντων ὑποδοχὴ μὲ τί ὁμοιάζει. ΣΤ. Ι. 8.

Ἀρράβων εἰς τί ἐνοχοποιεῖ. Γ. Γ. 3. — πότε ἀποκατασταίνεται, ἢ ὄχι. Δ. Β. 2, 5, 11. — πρὸς μνηστείαν τίνων ἀναλαμβάνεται 4. — πόσος ἀποδίδεται. 5, 7, 8. — πότε δὲν ἀποδίδεται εἰς τὴν γυναῖκα. Δ. Γ. 6.

Ἀρράβωνος φύσις διπλασίασις ἢ χαμός. Δ. Β. 1.

Ἀρσενικοῦ ὀνομασία πότε σημαίνει καὶ θηλυκά. Διαφ. Τιτ. Γ. 5, 6, 11.

Ἀρσενοκοιτῶν ποινή. ΣΤ. Δ. 3.

Ἀρτοποιεῖον εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν περὶ οἰκημάτων κατασκευάζεται. Β. Δ. 14

Ἀρτοποιείου καῦσις τίνα ἀφορᾷ. Γ. Η. 38.

Ἀρτοποιοὶ εἰς ὑπηρεσίας δὲν ὑπόκεινται. Β. Ε. 8.

Ἀρχήν, οἱ μετερχόμενοί τινα, ἀγοράζουσιν ἆρα γε κτήματα εἰς τὰς ἐπαρχίας; Γ. Γ. 7.

Ἀσάφεια πῶς καὶ ὑπὲρ τίνος ἑρμηνεύεται. Α. ΙΕ. 2—14.

Ἀσβεστουργεῖον εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν περὶ οἰκημάτων κατασκευάζεται. Β. Δ. 17.

Ἀσελγαινόντων πρὸς ἱερωμένας σωφρονισμὸς καὶ ποινή. ΣΤ. Γ. 3. 8.

Ἄσυλον εἶναι ἡ οἰκία ἑκάστου. Α. Β. 25, 26. — εἰς τίνα ἔχει χώραν. Β. Θ. 1, 2 καὶ ἑξ. — βιάσαντος ποινή. αὐτ. 3 — εἰς τίνας ἐγκλημάτιας δὲν δίδεται. 2.

Ἀσφάλεια ποῦ καὶ εἰς τίνας δίδεται, ἢ ὄχι. Β. Θ. 1, 2.

Ἀσφαλείας ἀπὸ προστασίαν ὀργάνισις τίνας βλάπτει. Β. Θ. 4. 5.

Ἀτέλεια μεταβαίνει, ἢ ὄχι, εἰς ἀπογόνους. Β. Ε 10.

Ἀτεκνίαν, εἰς, συμφωνίᾳ πότε ἔχει χώραν. Δ. Θ. 11, 12 σχόλ.

Ἄτεκνος τίς δὲν λογίζεται. Διαφ. Τιτ. Β. 9. Γ. 1.

Ἀτιμοῦνται, τίνες. ΣΤ. ΙΕ. 1—6.

Αὐλακίου δουλεία μέχρι τίνος χρόνου διατηρεῖται. Β. Δ. 115.

Αὐτεξούσιοι πῶς γίνονται. Α. ΙΖ 5—8.

Αὐτεξούσιος διαθέτει. Α. ΙΖ. 7. — ἀνήλικος μὲ τίνος γνώμην διευθερουμφεύεται. Δ. Θ. 9.

Αὐτόμολος πότε συγχωρεῖται, ἢ πωλεῖται, ἢ ὡς πολέμιος τιμωρεῖται. ΣΤ. Η. 4. — ὑποστροφῆς δικαίωμα δὲν ἔχει. Β. Ζ. 3,

Αὐτομολούντων πρὸς τοὺς πολεμίους ποιναί. ΣΤ. Η. 1—3.

Ἀφαιροῦντες, οἱ, δυναστικῶς πρᾶγμα, εἰς τί ἐνέχονται. ΣΤ. Ζ. 5.

Ἀφορία πῶς ἀναλογίζεται. Γ. Η. 6.

Ἀφορίας κινδύνους τίς πάσχει. Γ. Η. 6. — συγχώρησις πότε ἐπιλογίζεται, ἢ ὄχι. αὐτ. 9.

Ἄφρων δὲν δωρεῖ Γ. Β. 2.

Ἀχαριστίας αἰτίαι πρὸς ἀποκλήρωσιν. Ε. Ι. 1, 2.

Β.

Βαθμοὶ συγγενείας πῶς ἀριθμοῦνται. Δ. Ζ. 2—4. Η. 1. 2.

Βαφέων καὶ θερμοβρόχων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν περὶ οἰκημάτων κατασκευάζονται. Β. Δ. 18.

Βελτιώσεως τίμημα πῶς ἀποδίδεται. Β. Α. 9.

Βία πῶς ἀντικρούεται. Α. ΙΑ 15. —ἐπὶ μισθώσεως εἰς τίνος βάρος πίπτει. Γ. Η. 5 — καὶ φόβος εἰς τί ἀντιβαίνουσι. Διαφ. Τιτ. Β. 15.

Βίαν, τὸ ἀπὸ, καὶ φόβον γινόμενον, δὲν ἰσχύει. Α. ΙΑ. 3. — πῶς ἀνατρέπεται. Α. ΙΒ. 1. — τίνα ἐνχοποιεῖ, καὶ πῶς ἀποκατασταίνεται. Α. ΙΑ. 7. Α. ΙΒ. 55.

Βίας, ἡ περὶ, ἀγωγὴ, πότε κινεῖται καὶ τί ἀπαιτεῖ. Α. Γ 33—35. Α. ΙΑ. 8—14. — δημοσίας κατδίκη Α. ΙΑ 14.

Βιάσαντος ποινή. Α. ΙΑ. 4.—κόρην ποινή. ΣΤ. Γ. 6—8.

Βιάσας οὐδὲ ἀπὸ μεταγενέστερον συνάλλαγμα δὲν κυριεύει. Α. ΙΑ. 6.

Βλάβην εἰς καρποὺς καὶ ἄλλα τίς πάσχει. Γ. Η. 7, 8. —τίς ἀναδέχεται. Διαφ. Τιτ. Β. 16.

Βλαπτικοῦ φανέρωσις δὲν ἐπιφέρει ἀτιμίαν. ΣΤ. ΙΕ 8.

Βόδια ἐργατικὰ τίνα κληροδοσίαν παρακολουθοῦσι. Ε. ΙΑ. 40.

Βοηθεῖται, τίς ἀπατηθείς. Α. ΙΒ. 56. Ὁ δὲ ἐνήλικος εἰς τί, αὐτ. 61.

Βρύσεως δουλεία ποτὲ ἀνανεοῦται. Β. Δ. 100.

Γ.

Γαμικὰ, τὰ, κέρδη τίνες ἀπολαύουσιν. Ε. Η 86. —ἀνεκποίητα πῶς μοιράζουσι τὰ τέκνα. αὐτ. 88.

Γάμος ἔννομος πῶς συνίσταται. Δ. Δ. 2, 14, 19. — τίνων συναίνεσιν ἀπαιτεῖ. 3, 7. — κατ' ἀπουσίαν τίνος τῶν μνηστήρων καὶ πῶς γίνεται δι' ἐπιστολῆς. 5, 6.—χωρὶς συναίνεσιν γονέων πότε τελεῖται ἰσχυρῶς. 8. 12.— κατὰ βίαν πατρὸς πότε γίνεται, ἢ ὄχι 23. 24.—εἰς τίνας συγχωρεῖται καὶ εἰς τίνας ὄχι. Δ. Ε. 1. 2.—ἐξ ἀγχιστείας, τριτογενείας, πνευματικῆς συγγενείας καὶ υἱοθεσίας, μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπαγορεύεται. Δ. Η. 3—6. —μεταξὺ τίνων συγγενῶν καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπαγορεύεται. 9—34. — διὰ τίνας αἰτίας διαλύεται. Δ. ΙΕ. — 16 — παράνομος δὲν δίδει ἀπαίτησιν. Β. Γ. 9. — ἀπὸ μοιχείαν δὲν ἰσχύει. ΣΤ. Β. 27. —δεύτερος μετὰ τίνα χρόνον δίδεται εἰς τὴν γυναῖκα. Δ. Δ. 5. Δ. Ζ. 31, 32. Δ. Θ. 1, 2. — ἀποστερεῖ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν. Δ. Θ. 10, 11, 15. Πότε δὲ, καὶ πᾶσαν ἄλλην χάριν συζύγου 24, 25. — τρίτος πότε συγχωρεῖται. Δ. Θ. 32. — τέταρτος ἀπαγορεύεται, καὶ πῶς τιμωρεῖται. Δ. Θ. 33. — μὲ ὀρκοδοσίαν πόσον τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς χορηγεῖ εἰς τὴν σύζυγον. Δ. Θ. 35.

Γάμον διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ὀργανίζοντος ποινή. Δ. Δ. 16. — ἀνήβου καὶ ὀρφανῆς πότε ἀποφασίζει ὁ δικαστής. αὐτ. 20. — τῆς δὲ ἀνηλίκου; 25. — πότε δὲν διαλυουσι τὰ τέκνα. 22. —τίς ἡλικία κυρόνει 4. —, εἰς τὸν, τίνα θεωροῦνται. Δ. Ζ. 20. — εἰς, κηδεμόνος τέκνον συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιτροπευόμενον πρόσωπον; αὐτ. 25. — πρὸς δεύτερον, τίνος προαίρεσις προτιμᾶται. Δ. Θ. 9.

Γάμου ἀθεμίτου ποιναί. Δ. Ζ. 6.

Γαρεψοὶ ποῦ μετέρχονται τὴν τέχνην των. Β. Δ. 22.

Γῆς μέρος ἀποκοπὲν καὶ μετατεθὲν τίς κυριεύει. Β Α. 34. Β. Δ. 114.

Γνησιότητος γνωρίσματα. Ε. Η. 85.

Γόης θεατρίζεται. ΣΤ. Ι. 4.

Γονεῖς καὶ πάτρωνες περὶ τίνων δὲν ἐνάγονται. Α. Β. 24.

Γονεῖς, μὴ συναπτόμενοι εἰς δεύτερον γάμον, τίνα ἀπολαύουσι. Ε. Η. 86, 88.

Γονεῖς, συναφθεὶς εἰς δ'. γάμον, πρὸς τίνας ἀφίνει τὰ ἀπὸ τὸν ἀ. γάμον κέρδη. Δ. Θ. 26.

Γυναῖκα τίς ἀναλαμβάνει δευτεροῦπανδρον. Δ. ΙΕ. 16.

Γυναῖκες ἀνδρῶν ἔργα δὲν μετέρχονται. Α. Α. 22 σχόλ. — ἀποκλείονται ἀπὸ πολιτικὰ καὶ δημόσια ὑπουργήματα. Α. ΙΓ. 1.

Γυναικὸς ἀπροίκου τέκνα πῶς συγκληρονομοῦσιν μὲ τὰ λοιπά. Ε. Η. 83. — πρᾶγμα, πωληθὲν, πῶς κυριεύεται. Γ. Γ. 54. — τίνα πράγματα, ἐκποιηθέντα κατὰ συναίνεσιν αὐτῆς δὲν ἐπιζητοῦνται. αὐτ. 56. — τὰ ἀναπόδεικτα πράγματα λογίζονται τοῦ ἀνδρός. Δ. ΙΑ. 10. — δευτεροῦπανδρευθείσης πρὸ τοῦ ἔτους ποινή· τὰ δὲ πρὸς αὐτὴν ἐπερχόμενα τίνες λαμβάνουσι. Δ. Θ. 20 — 22. — πῶς συγχωρεῖται ἡ ποινή, καὶ πότε ἀναλαμβάνει τὸ κατὰ συγχώρησιν δοθὲν ἥμισυ τῆς περιουσίας της. 23.

Γυνὴ πότε καὶ κατὰ τίνων κινεῖ ἔγκλημα. Α. Β. 35, 36. Α. ΙΓ. 5. — τίνα δύναται, καὶ τίνα ἀπαγορεύεται νὰ πράττῃ, κ' εἰς τίνα βοηθεῖται. Α. ΙΓ. 1-35. — εἰς τίνα μαρτυρεῖ. 7. — πότε ὑποχρεοῦται. 11, 12. — ἀπατῶσα, δὲν βοηθεῖται. 16. — εὐγενὴς δουλοῦται διὰ τὴν τύχην τοῦ ἀνδρός; Α. Ι. 22. — δευτεροϋπανδρευθεῖσα, χάνει τὸν κλῆρον. Ε. Η. 82. — προσποιηθεῖσα τὴν ἔγκυον, ἀτιμοῦται. ΣΤ. ΙΕ. 3. — ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς, τίνα δὲν ἐποιεῖ. Δ. Ι. 34, 35. — εἰς τίνα δὲν βλάπτεται καὶ τίνα ζημιοῦται. Γ. Γ. 54-56. — εἰς ἐγγυήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις πότε βοηθεῖται, ἢ ἐνέχεται. Γ. ΣΤ. 5-18. — τίνα ἀρράβωνα δὲν ζημιοῦται. Δ. Β. 5. — πῶς μεταχειρίζεται ὅσα πρὸς αὐτὴν ὑπόχρεα πράγματα τοῦ ἀνδρὸς διεκδίκησε. Δ. Ε. 4. — τίνας χάριτας δὲν ἀναγκάζει τὸν ἄνδρα νὰ ἀποδέχηται. Δ. Ι. 31. — εἰς τίνα ἐνέχεται ἀπὸ ἐπιτροπὴν τῶν τέκνων της, καὶ πότε τοῦ δ'. ἀνδρὸς τὴν περιουσίαν ὑποχρεόνει. Δ. Θ. 8. — πῶς ἀποζημιοῦται διὰ τὴν προῖκα. Δ. Ι. 37. — πότε βοηθεῖται. αὐτ. 38. — ἄπροικος, πόσον λαμβάνει ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ πότε αἰτεῖ τοῦτο. Δ. ΙΑ. 16. 17. — ὑποθετεῖ, ἢ ὄχι. Β. Η. 3, 4. — αἰχμαλώτου καὶ πολεμικοῦ μέχρι τίνος δὲν ὑπανδρεύεται, καὶ μετὰ τίνας παρατηρήσεις δύναται νὰ συναφθῇ εἰς δ'. γάμον. Δ. ΙΕ. 4, 16.

Γυψοποιεῖον εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ οἰκήματα κατασκευάζεται. Β. Δ. 16.

Δ.

Δανείζουσι, τίνες δὲν, μὲ τόκον. Γ. Ε. 2.

Δάνειον, ἀναληφθὲν, πότε δὲν μετακινεῖται. Α. Γ. 42. — ἐ συμφωνίαν, πῶς ἀπαιτεῖται. . 62 — δούλου πότε ἐνοχοποι δεσπότην, καὶ πῶς πληρόνε ὑτ 92

Δανείου ἀγωγὴ π ύνεται. Γ. Ε 90.

Δανείσαντος καὶ δ τος ἀπὸ τοὺς δημοσίους θησ ς ποινή. Γ. Ε. 89.

Δανείσας πρὸς ἀπ χρέους τίνος τόπον λαμβάνε 55

Δανεισθεὶς δ' ἄλλο άγματα, αὐτὸς ἐνέχεται. Γ 63

Δανειστὴ πότε κι κατὰ τοῦ ἀνδρός. Δ. Η. 34 — τίνας καὶ μέχρι τίνος εἰς πένθος περίστασιν ἐνάγουσι. Ε. ΙΓ. 1. — π βοηθοῦνται κατὰ προικός. Α. Η 35.

Δανειστὴς ἐνέχετα καὶ εἰς τὴν βλάβην τοῦ ὑποθηκευθέντο.. Γ. Ε. 5. — ἀπὸ χαμὸν ἐνεχύρου δὲν ζημιοῦται, ἀλλὰ περὶ τίνος εὐθύνεται. 20, 21. — προγενέστερος πότε ἀποκλείεται τοῦ χρέους. 39, 40 — πότε ἐρευνᾷ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος χρεώστου. 71, 72 — προγενέστερος πῶς ὠφελεῖται ὑπὸ τοῦ ἐγγράφου τὴν κατάθεσιν 74 — κατὰ τίνος πρῶτον κινεῖται, καὶ τίνας ἐνάγει εἰς ἔλλειψιν τοῦ πρωτοτύπου. Γ. ΣΤ. 1. — διὰ τόκων ἴτησιν τίνων ἐμφάνισιν ὀφείλει. Γ. Ζ. 14. — ἀκίνδυνος πόσον τόκον λαμβάνει. 19.

Δανειστοῦ, ἐκμισθώσαντος, ἢ δουλώσαντος τὰ τέκνα τοῦ χρεώστου, ποινή. Γ. Ε. 66.

Δανειστῶν τίνες προτιμῶνται. Γ. Ε. 37, 41, 42, 45, 46, 49.

Δένδρα κάρπιμα εἰς τίνα ἀπόχρησιν ἀπὸ τὰ γειτονικὰ φυτεύονται. Β. Δ. 7 καὶ ἑξ

Δένδρον ἀπὸ ἐξάπλωσιν ριζῶν πότε καὶ πῶς κόπτεται, ἢ κλαδεύεται. Β. Δ. 90, 91.

Δεσμοφύλακος δωροδοκηθέντος, ἢ ἀμελήσαντος ποινή. ΣΤ. ΙΔ. 9.

Δημόσια πράγματα δὲν παραγράφονται. Β. Δ. 125.

Δημόσιον τὸ δίκαιον συμφωνητικὰ ἰδιωτῶν δὲν βλάπτουσιν. Ε. Η. 77. — ἔγκλημα κινοῦντος ἀδελφοῦ ποινή. Α. Β. 40. — ταμεῖον πότε παραγράφεται. Β. Α. 52.

Δημοσίου πράγματος νομεὺς τίνα παραγραφὴν ἔχει. Β. Α. 47.

Δημοσίους, εἰς τόπους, τίνα δὲν κατασκευάζονται. Β. Δ 27.

Διάδοχος τίνος τόπον ἐπέχει, καὶ πότε εἶναι ἀντὶ κληρονόμου. Διαφ. Τιτ. Β 23, 24.

Διαζύγιον, τί εἶναι. Διαφ. Τιτ. Γ. 12 καὶ σχόλ. 20 — ἀποστείλαντος ποινή. . Θ. 1.

Διαθέτει πότε καὶ εἰς τί τὸ νυμφευθὲν τέκνον. Ε. Θ. 18.

Διαθέτην βιάζοντος ποινή. Ε. Α. 32, 33. — τίς δὲν βιάζει. αὐτ. 4.

Διαθέτουσι, τίνες; Ὁ αὐτεξούσιος. Α. ΙΖ. 7. Ὁ ὑγιὴς τὰς φρένας. Ε. Α. 2, 10. Κωφὸς δὲ καὶ ἄλαλος πότε; 12. Τυφλὸς πῶς; 20. Ἀδελφοὶ τὰ κοινά. 24. — τίνες δὲν. Ε. Α. 13-15. Ε. Η. 61.

Διαθῆκαι πῶς χαλῶνται καὶ ἀκυροῦνται. Ε. Ε. 1-3. — πότε γίνονται ἀτελεῖς. αὐτ. 4.

Διαθήκη ἀπὸ τίνα δίκαια ἀπαρτίζεται. Ε. Α. 4. —σφραγίζεται καὶ ὑπογράφεται. 5. —τίς ἁμάρτυρος, καὶ ἀσφράγιστος, ἰσχύει. 6, 7. —αἰχμαλώτου πότε ἰσχύει, καὶ πότε ὄχι. 16-19. —μυστική πότε ἰσχύει. 21, 22. —ἀκοινοποίητος εἰς τοὺς μάρτυρας, πῶς ἰσχύει. 35. —προγενεστέρα, πῶς ἀκυροῦται καὶ ἀνατρέπεται. 26, 29, 39. — τίς δὲν ἰσχύει. 30. — ἀτελὴς ὡς πρὸς τίνας ἰσχύει. Ε. Ε. 5. — στρατιώτου πότε δὲν χαλᾶται. 13. — περιοριζομένου πότε ἀκυροῦται. 13. — ἀπὸ τίνα παραγραφὴν δὲν ἀναιρεῖται. Ε. Α. 43.

Διαθήκην τίνα χαλοῦσιν ἢ ἀκυρόνουσι, καὶ τίνα ὄχι. Ε. Ε. 6-13. —τίνες καὶ πότε μέμφονται, ἢ ὄχι. Ε. ΣΤ. 1, 2, 4. —, εἰς, πόσον ἔκαζον τέκνον λαμβάνει. Ε. Η. 25. —, εἰς τὴν, γράφεται ἰδιοχείρως τὄνομα τοῦ κληρονόμου, ἢ ἐκφωνεῖται εἰς τοὺς μάρτυρας. Ε. Α. 4. — τίνες μαρτυροῦσιν, ἢ ὄχι. 8, 9, 42. αἱ δὲ γυναῖκες πότε; 41. — τὰ ὑυσνόητα δὲν συμβάλλουσιν. 46. οὐδὲ τὰ ἀντιφατικὰ ἰσχύουσι. 37. —μάρτυρες πόσοι ἀπαιτοῦνται. 35, 46. —, ἀπὸ τὴν, τίνα ἐξαιροῦνται. Ε. Α. 45. Ε. Θ. 21. —ἀπὸ ἀτελῆ, τίς κληρονομεῖ, ἢ ὄχι. Ε. Η. 90, 91.

Διαθήκης διαλαμβανόμενα πότε πιστεύονται, ἢ ὄχι. Α. Η. 12. Γ. Ε. 72. Τίνος δὲ ἀργοῦσι; Ε. Α. 11. — διατάξεις πότε ἐκτελοῦνται. 48. Ἀτελοῦς δὲ πότε; Ε. ΙΔ. 27. —εἰς ἀκύρωσιν, πῶς κληρονομοῦσι τὰ τέκνα, ἢ οἱ γονεῖς, καὶ τίνας διατάξεις ἐκτελοῦσι. Ε. Ι. 1. Δ.

Διαιρέσεως, περὶ, κοινῶν πραγμάτων. Γ. Ι. 13. καὶ ἑξ.

Διακατοχὴ πότε κινεῖται. Α. Γ. 31. Ε. ΣΤ. 7.

Διαμονὴ κατὰ πρόληψιν. Διαφ. Τιτλ. Γ. 42.

Διαμονῆς δικαίωμα τίς χάνει. Ε. Β. 2.

Διαπαρθενευμένη πότε δὲν τιμωρεῖται. Δ. ΙΕ. 10.

Διασκέψεως χρόνος πόσος δίδεται. Ε. Η. 8.

Διαφέρον τί σημείνει. Διαφ. Τιτλ. Γ. 14.

Διγαμία πῶς τιμωρεῖται. ΣΤ. Δ. 5.

Διδόμενον διὰ τί δίδεται, πότε ἀναλαμβάνεται, καὶ πότε ὄχι. Β. Γ. 1-3. —, ὁποῖον, εἶναι εἰς βάρος μου. Διαφ. Τιτλ. Β. 27.

Δίκαιον, τό, μὲ τὴν ἐπιείκειαν τίς συμβιβάζει. Α. Α. 27.

Δικαιοῦταί τις ἀφ' ἑαυτοῦ; Α. Δ. 2.

Δικαιώματος ταὐτότης. Α. Β. 29. καὶ σχόλ.

Δικασθέντα, τὰ, μεταξὺ τινῶν, ἀνάγονται εἰς ἄλλον; Α. Δ. 28.

Δικαστὴς τίς δύναται νὰ ἦναι. Α. Β. 1. — ὁ ἀνήλικος δὲν γίνεται. 3. —τὸ δίκαιον ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ. 23, 33. — δῶρα δὲν δέχεται. 15.

ἀλλὰ μόνον τὰ ἐκταγιατικά. 46. — πῶς ἐπιφέρει κεφαλικὴν ποινήν. 24.

Δικαστοῦ παραβαίνοντος τοὺς δικαστικοὺς τύπους ποινή. Α. Β. 38. —καθήκοντα τίς δὲν ἐκτελεῖ. Διαφ. Τιτλ. Β. 32.

Δίκη κατὰ διαδεχθέντων δικαστῶν ἐντὸς τίνος χρόνου τελειόνει. Α. Δ. 13.

Δίκην, εἰς, πότε δὲν ἀναγκάζονται. Α. Δ. 4.

Δίκης χρηματικῆς χρόνος. Α. Δ. 14. —εἰς τὰ ἔξοδα τίς ὑποβάλλεται. αὐτ. 26, 27.

Διοικηθὲν πότε γίνεται ἀποδεκτόν. Ε. ΙΒ. 56.

Διοίκησιν, εἰς, πραγμάτων τίς ἀγωγὴ δίδεται ὑπὲρ καὶ κατά. Ε. ΙΒ. 57.

Διοίκησις πραγμάτων πότε δὲν ἀναθεωρεῖται. Ε. Ι. 1. — τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων τί εἶναι. Διαφ. Τιτλ. Β. 55. σχόλ.

Διοικητὴς ἐπαρχίας δὲν κατασκευάζει εἰς αὐτὴν πλοῖον. Ε. Γ. 6.

Διοικητὴς πραγμάτων τίς δὲν γίνεται. Ε. ΙΒ. 30. — πότε δὲν ἀναλαμβάνει. 42. —πρὸς τίνα ἀποκατασταίνει. 58. — τίνας τόκους δίδει. 60, 61.

Δοκιμασία πῶς γίνεται καὶ τίνα ἐπιζητεῖ. Γ. Η. 25.

Δόλος μόνος ἢ δόλος καὶ ἐνοχὴ εἰς τίνα συναλλάγματα ἐνοχοποιεῖ. Διαφ. Τιτλ. Β. 55. σχολ. —δὲν κάμνει τὴν κατάστασιν καληπέρκν. αὐτ. 25.

Δόλου, ἡ περὶ, ἀγωγὴ πότε ἀρμόζει. Γ. Γ. 19.

Δολιευομένου εἰς τὴν συναλλαγὴν ποινὴ ΣΤ. ΙΔ. 12.

Δουλεία πότε ἀμελητεῖσα ἢ διὰ καινοτομίας χάνεται. Β. Δ. 121-123. — πῶς χάνεται. 126. — δὲν ἀναιρεῖται ἀπὸ τοὺς γενικοὺς νόμους. 46. —, τίς συναποφέρει καὶ καλύβης κατασκευήν. 105. — εἰς τί συνίσταται. 117, — τίς, δὲν συνίσταται. 118. — τίς ἐπιβάλλεται εἰς πῶλησιν. 119 — εἰς τίνα εἶναι ἀποκλειστικὴ ἢ ἀπαγορευτική. 120.

Δουλείαν ὁ σύντροφος δὲν ἐπιβάλλει εἰς τὰ κοινά. Β. Δ. 58. — δὲν ἀνατρέπει οὐδὲ τὸ δημόσιον ταμεῖον. 108. —τίνα σιωπηρὰν, ὑπομένουσιν οἱ χαμηλότεροι τόποι πρὸς τοὺς ὑψηλοτέρους. 110-112. — τίνα, δὲν ἀναιρεῖ ἀχρησία. 124. — πόσον χρόνος ἀχρησίας ἀπαλλάττει. 131, — εἰς, τίνες ἀναλαμβάνονται. Α. ΙΔ. 17, 20. Α. ΙΗ. 25. — ἀπὸ, τίς γάμος ἐλευθερόνει. Α. ΙΗ. 26. 27, 35.

Δούλης κόποι εἰς τί λογίζονται. Γ. Ε. 4.

Δοῦλοι πῶς γίνονται. Α. ΙΗ. 3, 4. — τῶν ἀκλήρων ἐλευθεροῦνται. 10—39. Ε. Η. 78. πόσον ἐκτιμῶνται Α. ΙΗ. 16.

Δοῦλος τίνα δύναται καὶ τίνα ἀπαγορεύεται νὰ πράττῃ. Α. Ιδ. 1-21. — ἀποκαρεὶς ἀλλάττει τύχην; 17-20. — δὲν κληρονομεῖ. 21. — πότε ἐνάγεται. 15. — πότε κατη-

γορεῖ τὸν δεσπότην. 10. — ἐλευθεροῦται μὲ κλοπιμαίων καταβολήν; Α. ΙΗ. 23. — δὲν υἱοθετεῖται. 29. — πότε δὲν ἐγκατασταίνεται κληρονόμος. Ε. Η. 48. — κληροδοτὸς φυγὼν παρὰ τίνος ἀναζητεῖται. Ε. ΙΑ. 10, 11. — πότε βιάζεται ἀπὸ ἄσυλον. Β. Δ. 1.

Δούλου, τῆς περὶ, ἀγωγῆς χρόνος, Α. ΙΗ. 25. — ἐλατώματα, μὴ προλεχθέντα εἰς πώλησιν, εἰς τί ἐνοχοποιοῦσιν. Γ. Γ. 121. — ἀγοραστὴς δι' ἔγκλημα αὐτοῦ πῶς κινεῖ κατὰ τοῦ πωλητοῦ. 46. — ἀποθανόντος μετὰ τὴν πώλησιν ὁ ἀγοραστὴς ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα. 100. — ἐγκαλέσαντος ποινή. ΣΤ. ΙΒ. 3.

Δούλων τέκνα εἰς τίνα ἀνήκουσιν. Β. Ι. 11. — ἐπιβουλευθέντων τὸν δεσπότην ἢ παραβλεψάντων τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, ποινή. ΣΤ. ΙΒ. 2.

Δρόμου δημοσίου χαλασθέντος τίς δίδει πάροδον. Β. Δ. 136.

Δυνατοὶ ἀγοράζουσιν ἀπὸ εὐτελεστέρους; Γ. Γ. 112, 114.

Δώματα νεόκτιστα πῶς μεταχειρίζονται οἱ κύριοι. Β. Δ. 37, 38.

Δωματουργίας ἔξοδα τίνες ἀναδέχονται. Β. Δ. 39.

Δωρεὰ ἀνεγχείριστος πότε δὲν γίνεται τοῦ δωρουμένου. Γ. Α. 6. — προσποιητὴ ἢ κατὰ ὅλον δὲν ἰσχύει. 8. — τίς, δὲν ἀνατρέπεται· 9 οὐδὲ κατὰ βασιλέως ἀντιγραφήν 12. — γίνεται κατὰ γνώμην καὶ ἑκουσίως. 10. — βασιλέως πρὸς δύο, πότε προσκυροῦται εἰς ἕνα. 13. — βασιλέως πρὸς μὴ ζῶντα δὲν ἰσχύει. 14. — ἀνεπιφώνητος δὲν προσαποκτᾶται. 15. — ὑπερβαίνουσα τὰ πεντακόσια νομίσματα, πότε ἰσχύει ἢ ὄχι. 16, 17. — ἄγραφος δὲ καὶ ἔγγραφος; 17. — πρὸς κατιόντας πότε ἀνατρέπεται. 18. — πρὸς πόρνην ἰσχύει. 19. — ἀκυροῦται ἀπὸ γέννησιν υἱοῦ. Γ. Β. 1. — διὰ ποίας αἰτίας ἀνατρέπεται αὐτ. 3. Γ. Γ. 118. — ἀνηλίκου πότε ἀνατρέπεται, ἢ κυροῦται. Α. ΙΒ. 16, 17, 28, 37. — τίς, δὲν ἀπαλλοτριοῦται. 22 — προγαμιαία ἢ διὰ μνηστείαν, πότε καὶ ποῦ διδομένη συνίσταται, καὶ τίς ἀνατρέπεται. Δ Γ. 1, 3, 7. — πότε δὲν ἀνακαλεῖται ἀπὸ τὸν μνηστῆρα. 4. — ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ μνηστῆρος πότε ἀναλαμβάνεται. 5. — τίς, δὲν ἀναιρεῖται. 8. — πότε ἀποδίδεται ὁλόκληρος ἢ μέρος. 9. — πότε δὲν ἀνατρέπεται παρὰ πενθεροῦ. 10. — μεταξὺ συζύγων διατὶ καὶ εἰς τίνας γάμους δὲν ἰσχύει. Δ. Γ. 3. Δ. ΙΔ. 1—3. — πρὸς παλλακὴν ἰσχύει. 3. — πρὸς γυναῖκα πότε κυροῦται ἢ δὲν ἀνατρέπεται. Δ. Γ. 2. σχολ. Δ. Ι. 4. — τίς, πρὸς ἄνδρα ἰσχύει. 5. — πρὸς θυγατέρα πότε ἰσχύει. 6. — μεταξὺ τίνων συγγενῶν ἰσχύει ἢ ὄχι. 7-10 καὶ ἑξ. — τίς, διεκδικεῖται ἢ εἰς πόσον ἀναλαμβάνεται. 12. — μεταξὺ συζύγων διὰ θανάτου αἰτίαν πότε ἰσχύει ἢ ἀκυροῦται. 13 - 15· Πρὸς δὲ σύζυγον νεωτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν; 17. —, τίς δὲν ἔχει χώραν. 18.

Δωρεὰν πατρὸς δὲν κυριεύει ποτὲ ὁ υἱός. Β. Α. 42. — τίς ὑπολαμβάνεται, ὅτι δίδει. Δ. Ι. 23.

Δωρεῶν δι' αἰτίαν θανάτου πόσα εἴδη εἶναι. Γ. Α. 5. — τίς εἶναι καθαρὰ πώλησις Γ. Γ. 30.

Δωρεῖ ὁ διατάττων, καὶ ὄχι ὁ παραδίδων. Γ. Α. 7.

Δωροῦντες, οἱ, ἕως εὐπορίαν καταδικάζονται. Δ. Ι. 16.

Δωροδοκία δὲν ἀναλαμβάνεται. Β. Γ. 1.

Ε.

Ἔγγραφα, μὲ ἀλλότρια, τίς ἀγωνίζεται. Α. Β. 11. — ἀντιφατικὰ δὲν ἰσχύουσιν. 15. — κατὰ τίνων ὀφείλει τις ἢ ὄχι, νὰ ἐμφανίζῃ. 10-19.

Ἐγγραφὴ εἰς τίνα ἀπαιτεῖται. Α. Β. 33, 34.

Ἐγγράφου κατάθεσις εἰς τί συμβάλλει. Γ. Ε. 74.

Ἐγγυηθεὶς τὸν λαβόντα παρακαταθήκην, τί ἀποδίδει. Γ. Θ. 18.

Ἐγγυήσεως καταβολὴ πότε δὲν ἀναλαμβάνεται. Γ. ΣΤ. 22.

Ἐγγύησιν τίς δὲν ἀπαιτεῖται. Α. Β. 23. — ἀρνουμένου ποινή. Α. Η. 14. — ἡ γυνὴ δίδει ἢ ὄχι, καὶ πότε ἐνέχεται ἢ βοηθεῖται. Γ. ΣΤ. 5-18.

Ἐγγύησις εἰς τίνα πρόσωπα τάττεται. Ε. Ι. 1. — μετὰ γυναικὸς ἢ ἀνηλίκου πότε καὶ εἰς πόσον ἐνοχοποιεῖ. Γ. ΣΤ. 21. — ῥητὴ πρὸς παράστασιν ἄλλου ἐπιδέχεται προθεσμίαν. 23.

Ἐγγυηταὶ πότε δὲν εὐθύνονται. Α. ΙΒ. 14. — ἀνηλίκων πότε ἐνέχονται. 54.

Ἐγγυητὴν δὲν δίδει ὁ μνηστὴρ διὰ προῖκα. Δ. Α. 23.

Ἐγγυητὴς πότε ἱκανοποιεῖ. Γ. ΣΤ. 1, 3. — τίς, βοηθεῖται. 19. — εἰς τόκους ἐνέχεται; 24. — ἀνηλίκου βοηθεῖται. 25. — ἐντὸς τίνος χρόνου ἐνέχεται. 27. πῶς καὶ εἰς τί εἶδος λαμβάνεται. 28.

Ἐγκάλεσις πότε ἀνανεοῦται. Α. Β. 43, 44.

Ἐγκατάστασις, τίς, χάριν ἀμοίβουσα ἰσχύει. Ε. Η. 4. — πότε ἰσχύει χωρὶς τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου. 40. — κληρονόμων δι' ἀχαριστίας λόγον πότε ἀνατρέπεται. Ε. Ι. 1, 32, Θ.

Ἔγκλημα, τὸ, ἀκολουθεῖ τὸ πρόσωπον. ΣΤ. Ε. 8.

Ἐγκλήματα, τίνες δὲν κινοῦσι. Α. Β. 37, 41. — πῶς σβύνονται. 31.

Ἐγκληματικὴ δίκη πότε δὲν κινεῖται. Α. Δ 7. ἐξαίρεσις τούτου. 8.

Ἐγκλημάτων τίνες δὲν ἀπολύονται ἀπὸ τὴν φυλακήν. Α. Δ. 7.

Ἐγκλήματος αὐθαίρετος ὁμολόγησις πιστεύεται; Α. Δ. 25.

Ἐγκλημάτων ποῖον προεξετάζεται. Α. Β. 9.

Ἔδαφος ψιλὸν πόσον ἀπομακρύνει ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν οἰκοδομήν. Β. Δ. 53.

Ἔθιμα, τὰ, φυλάττονται. Α. Α. 33.

Εἰδικὰ, τὰ, τίνων εἶναι ἐπικρατέ-

στερα, καὶ εἰς τίνα περιέχονται. Διαφ. Τιτλ. Β. 18. 19.

Εἰδωλολατρῶν ποινή. ΣΤ. ΙΑ. 6.

Ἑκατοστὴν τελείαν τίς λαμβάνει. Γ. Ζ. 18.

Ἐκδικητικὴ τῶν ἰδίων ἀγωγὴ κατὰ τίνος κινεῖται. Α. Γ. 39.

Ἐκκαλεῖ τις ἐντὸς πόσων ἡμερῶν. Α. Δ. 42. —τίς δὲν, πλέον. 44, 48.

Ἐκκλησίαι ἐντὸς τίνος χρόνου ἀνακαλοῦσι τὰ πράγματα. Α. Γ. 14.

Ἐκκλησία εἰς τίνα συνεισφέρει. Β Ε. 4.

Ἐκκλήσεως προθεσμία. Α. Δ. 37.

Ἔκκλησις δὲν ἐμποδίζεται. Α. Δ. 47. —κατὰ τίνων δὲν δίδεται. 42.

Ἐκμαρτύριον ὁπόσην πίστιν φέρει. Α. ΣΤ. 14, 16.

Ἐκμισθώσας πράγματα ἐπιζήμια, εἰς τί ἐνέχεται. Γ. Η. 21, 22.

Ἐκνίκησιν, εἰς, ἀγροῦ ὁ πωλητὴς ἐνάγεται. Γ. Γ. 74, 75. — πράγματος, ὁποῖον τίμημα ἀποδίδεται. 77.

Ἐκνίκησις δὲν παραχωρεῖ τὸν σπόρον. Β. Α. 48. — τυχηρὰ δὲν ἀφορᾷ τὸν πωλητήν. Γ. Γ. 76.

Ἐκποίησιν, εἰς, ἀκινήτων τίνες προτιμῶνται. Γ. Γ. 103-107.

Ἐκποίησις χωρὶς προτίμησιν πῶς γίνεται. Γ. Γ. 108. — κατὰ ὅλον ἀκυροῦται, καὶ τὸ πρᾶγμα δίδεται εἰς τοὺς προτιμωμένους. 109, 113.

Ἐκποιούντων παρὰ τοὺς τύπους τῆς προτιμήσεως ποινή. Γ. Γ. 109.

Ἐλαιοτριβεῖα καὶ ἀμοργεῖα εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ περιξ οἰκήματα κατασκευάζονται. Β. Δ. 20.

Ἐλαττώσεως, ἡ περὶ, τοῦ τιμήματος ἀγωγὴ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Γ. Γ. 57-61. — πότε ἔχει χώραν. 63. 65.

Ἐλαττωματικὸν ἀνδράποδον, ἢ ζῶον, ἐπαινεθὲν, πῶς ἐπιστρέφεται, ἢ ἐλαττοῦται τὸ τίμημα αὐτοῦ. Γ. Γ. 61. —ἢ ἐμπαθὲς ποῖον ζῶον λογίζεται. 63, 64.

Ἐλαχίστου, ἡ περὶ, τιμήματος ἀγωγὴ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Γ. Γ. 69.

Ἐλευθερία δὲν ἐκτιμᾶται. Α. Η. 11. — εὐνοεῖται. αὐτ. 12, 13.

Ἐλεύθερον ἐμπορευομένου ποινή. ΣΤ. ΙΓ. 4.

Ἐλεύθεροι πῶς γεννῶνται. Α. ΙΗ. 7-9.

Ἐλευθέρωσις δὲν ἀνατρέπεται. Α. ΙΗ. 19.

Ἑλληνιζόντων μετὰ τὸ βάπτισμα ποινή. ΣΤ. ΙΑ. 4.

Ἐμπρηστοῦ οἰκημάτων, ἢ σίτου ποινή. ΣΤ. ΙΒ. 4.

Ἐμφυτεύσας δὲν ἐξόνεται. Γ. Δ 3. — μὴ καταβαλὼν τὸν κανόνα, ἐκ τίνος χρόνου ἐξόνεται. 8.

Ἐμφυτεύσεις ἀπὸ ἐκκλησιαστικὰ καὶ δημόσια κτήματα εἰς πόσον καὶ διὰ πόσον δίδονται. Γ. Δ. 4-6. — εἰς, παραδέχεται καὶ ἑνὸς μαρτυρία. Α. ΣΤ. 23.

Ἐμφυτεύσεως δικαίωμα πῶς πωλεῖται Γ. Γ. 102.

Ἐμφύτευσιν, εἰς τίνες, δὲν λαμβάνουσιν τὰ κτήματα τῶν δημοσίων καταστημάτων· ποινὴ τῶν τολμώντων τὸ τοιοῦτο. Γ. Δ. 9.

Ἐνάγει τις ἀκουσίως; Α. Β. 20.

Ἐναγόμενος ἔχει τριμηνίαν πρὸς παρασκευήν. Α. Β. 5. — πότε γίνεται ἐνάγων. 7. — πόσον προσλογίζει καθ' ἑκάστην πρὸς ὁδοιπορίαν. 46.

Ἐνάγοντος αὐθαδῶς καὶ πρὸ τῆς προθεσμίας ποινή. Α. Β. 21, 47.

Ἐνάγων ποῦ κινεῖ ἀγωγήν. Α. Β. 1. —πότε χάνει τὸ δικαίωμα. 3. — ὑπόκειται εἰς τὰς ἀποδείξεις. 6. — πῶς οἰκειοποιεῖται τὴν νίκην. 45.

Ἐναντιούμενος κατὰ τῆς διαθήκης, τί χάνει. Ε. ΣΤ. 6.

Ἐνέχυρα, εἰς, πότε ἀποκαταστάνονται οἱ ἀνήλικοι. Α. ΙΒ. 40.

Ἐνεχυριάζων, ὁ τὸ ἀλλότριον, ἐνοχοποιεῖται. Γ. Ε. 14.

Ἐνέχυρον τί εἶναι. Διαφ. Τιτλ. Β. 55. σχόλ. —ἀκολουθεῖ τὴν συμφωνίαν· πότε καὶ διατί πωλεῖται. Γ. Ε. 8, 11. 13. —, ὁ κρατῶν, δὲν ἐνέχεται. 10. —πωλήσας, πότε ἐνάγεται ὡς κλέπτης. 11. — τίς πωλεῖ καὶ πότε πλειστηριάζει ὁ νικήσας. 16. — πῶς δίδεται πρὸς ἄλλον. 17. — πῶς πωληθὲν δὲν διεκδικεῖται. 19. — τίς νομὴ δὲν ἀναιρεῖ. 33. — παρὰ τίνων δὲν παραγράφεται πολυχρονίως. 34. — πῶς συναλλάττεται σιωπηρῶς. 35.—τίς πωλεῖ, καὶ πότε ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τὸν δεύτερον ὀνειστήν. 48.

Ἐνεχύρου πωλητὴς εἰς τίνα ὑποβάλλεται. Γ. Ε. 9. — τὰ τυχηρὰ καὶ ἡ βλάβη εἰς τίνα ἀναφέρονται. 18, 20-23. — ἀπόδοσις πότε ἀπολύει ἀπὸ τὸ χρέος. 24. — τίς συμφωνία δὲν ἰσχύει. 12. — ἀγωγὴ κινεῖται διὰ πώλησιν αὐτῶν παρ' ἀξίαν. 15. καὶ κατὰ τοῦ χρεώστου 19.

Ἐνήλικος, τίς, νομφεύεται χωρὶς γονέως συναίνεσιν. Α. Δ. 42, 17. Κατὰ δὲ γνώμην δικαστοῦ; 25. Ὡσαύτως καὶ εἰς 6'. γάμον. Δ. Θ. 9. — τίνας τῶν συγγενῶν δὲν κληρονομεῖ. Ε. Ι. 6. 8..

Ἐνοίκια πῶς ἀποκαταστάνονται. Ε. Η. 64.

Ἐνοικιασμένα πότε καὶ πῶς ἀνοίγονται. Γ. Η. 33.

Ἐνοικιαστὴς πότε ἐνέχεται διὰ πυρκαϊάν. Γ. Η. 13, 16, 17.

Ἐνοίκιον ὑποθηκευθέντων οἰκημάτων εἰς τί λογίζεται. Γ. Ε. 4. 6.—ἀπὸ δάνειον πῶς ἐξετάζεται. 6.

Ἔνοικος ἐξόνεται ἀρά γε καὶ πότε. Γ. Η 34.

Ἐνοχοποιοῦσι, τίνα δὲν. Διάφ. Τιτλ. Β. 55.

Ἐνταλθεὶς τίνα δὲν ἀπαιτεῖ. Β. Γ. 10.

Ἐνταφιασμοῦ ἔξοδα ἀπαιτοῦνται. Β. Γ. 6 — πῶς ἐξαιροῦνται ἀπὸ τὸν κλῆρον. Ε. Θ 24.

Ἐνταλὴ τί εἶναι. Διαφ Τιτλ. Β. 55 σχολ.—εἰς ἐγκληματικὰ δὲν δίδεται αὐτ. 54.

Ἐξάρτησιν, εἰς, δὲν συναριθμεῖται ἡ σκάφη. Β. ΙΑ. 9.

Ἐξέδρας σωλῆνες, ἢ κεραμίδια πῶς ἀλλάττονται. Β. Δ. 81

Ἐξελεγχθεὶς, ὡς, τίς ὑπολαμβάνεται. Α. Β. 51.

Ἐξέτασις δικαστικὴ προλέγεται. Α. . 10.

Ἐξισαζόμενος, εἰς τίνα ἀγωγὴν ὁ μὲ χρήματα, ἀτιμοῦται ΣΤ. ΙΕ. 4.

Ἐξισασθέντος εἰς ὕβριν ποινή Ν. Ι. 8.

Ἐξισασμὸς, τίς, ἰσχύει. Ν Ι. 2 — τί αἰτεῖ. 4. — εἰς τίνα καὶ πῶς γίνεται. 3 5. — δευτέρα δὲν ἰσχύει. 4, 6. — πότε συμβάλλει εἰς παραγραφήν. 7.

Ἐξισασμὸν ἀνατρέποντος ποινή. Ν. Ι 11 — πότε ἀνατρέπει τίς 12.

Ἐξισασμὸς εἰς διαζύγιον δὲν συμβάλλει Α. Ι. 9 — δὲν ἀνατρέπεται 10, 13, 15-17 — τὰς λοιπὰς ἀγωγὰς δὲν ἀναιρεῖ 18 —εἰς κλῆρον πῶς γίνεται Ε. Θ 7.

Ἔξοδα, τίνα, ἀπαιτοῦνται, ἢ ὄχι. Β. Γ. 3-7.

Ἐξόδων ὑπερμέτρων τίνα λαμβάνονται Ε. ΙΒ. 59

Ἐξώπροικα πότε καὶ πῶς ἀσφαλίζει ἡ γυνὴ Δ. Ι. 34 — τίς ἐξουσιάζει, καὶ πῶς ἀπαιτοῦνται Ν. ΙΒ. 22. — πότε καὶ ἀπὸ τίνα ἀποκαθιστάνονται. 23. — πῶς μεταχειρίζεται ἰσχυρῶς ἡ γυνὴ 24 — δὲν ὑποχρεοῦνται, καὶ τίς δὲν ἐνάγεται περὶ αὐτῶν, 26 — διὰ, εἰς πόσον καταδικάζεται ὁ ἀνὴρ Δ. ΙΒ 25.

Ἐξώστης εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν καταντικρὺ κατασκευάζεται Β. Δ. 32.

Ἐξωτικὸς πότε καλεῖται εἰς πλειστηριασμόν. Γ1. 13 — πότε κληρονομεῖ ἀδιαθέτως. Ε. Ι. Δ.

Ἐπάγγελμα διπλοῦν μετερχομένου ποινή ς Ι . 12.

Ἔπαρχοι εἰς τίνα δὲν συναλλάττουσιν, ὅπου διοικοῦσι δανείζονται ὁμως Ε 2

Ἐπαύλεως θύρα πῶς ἀνοίγεται. Β. Ν. 25

Ἔπαυλιν, τίς ἐπιδιορθόνει Β. Δ. 44

Ἐπιδιαιτητὴς πότε ἐκλέγεται. Α. Δ. 59.

Ἐπιθετόμενα εἰς ἀλλοτρίαν ὕλην τίς κυριευει. Β. Α. 32.

Ἐπικαλουμένων δαίμονας ποινὴ ΣΤ. Ι 8

Ἐπικείμενα τίς κυριεύει. Β. Α. 26, 2.. Β . 67.

Ἐπικείμενοι τίνα ἐμποδίζονται νὰ πράττωσι Β . 71.

Ἐπικτισθέντα τίς κυριεύει. Β. Α. 26-28.

Ἐπιμέλεια εἰς τίνα ἐπιζητεῖται. Διαφ. Τιτ. Β. 55. σχόλ.

Ἐπιορκήσαντος ποινὴ Α. Ζ. 18. 19.

Ἐπίορκος τίς δὲν λογίζεται Α. Ζ. 14.

Ἐπίσκοπος διὰ τίνος χρόνου παραγράφει Β. Α. 33. — τίνα ἀπαλλοτριόνει, καὶ τίνα ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ε. Δ. 1. — γίνεται, ἢ ὄχι, ἐπίτροπος, ἢ κηδεμών. Ε. ΙΒ. 22, 23.

Ἐπιστάτου, ἀντὶ τοῦ, ἐργαστηρίου τίς ἐνάγεται. Α. Β. 49, 50.

Ἐπιστροφῆς, ἡ περὶ, τοῦ πωληθέντος ἀγωγὴ ἐντὸς τίνος χρόνου γίνεται. Γ. Γ. 57-61. — πότε ἔχει χώραν. 63, 65.

Ἐπιτροπεύοντες, τίνες, Ε. ΙΒ. 9, 11.

Ἐπιτροπεύουσι, δὲν, κωφὸς καὶ ἄλαλος. Ε. ΙΒ. 5. 28.—, πῶς, οἱ συγγενεῖς, καὶ τίνες προτιμῶνται. Ε. ΙΒ. 19.

Ἐπιτροπὴ εἰς τί δίδεται. Ε. ΙΒ. 6. — παραπέμπεται καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους ; 7. — εἰς τίνας ἐπιβάλλεται. 18. Ε. Η. 55.

Ἐπίτροπος τίνας ἀρετὰς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ. Ε. ΙΒ. 2, 24. — εἰς τί δίδεται, 8, 14. — ἀσθενὴς, ἢ γέρων προσλαμβάνει κηδεμόνα, ἢ βοηθόν. 13. — ἄδηλος δὲν δίδεται, οὐδὲ ὁ ἐκστρατεύων ἐνόπλως. 25, 26. — τίς γίνεται. 33. — παραιτούμενος ἀπὸ τίνα ἐκπίπτει. 37. — πότε ἀποδίδει τόκους τῶν ὀρφανικῶν. 39. — πῶς καὶ πότε δανείζει. 40, 41. — πότε δὲν ἀναλαμβάνει. 42. — περὶ τίνων εὐθύνεται. 47. — πότε καταδικάζεται. 48. — διὰ τίνας τῶν πράξεών του συγχωρεῖται. 49. — μέχρι τίνος δὲν νυμφεύεται τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν. Δ. ΣΤ. 26.

Ἐπιτρόπου τίνες πράξεις ἰσχύουσι, καὶ εἰς τίνας ἐνέχεται. Ε. ΙΒ. 46, 47. — φθείραντος τὴν ἐπιτροπευομένην ποινή. 54.

Ἐπιτρόπων, ἡ κατὰ, ἀγωγὴ εἰς τίνας καὶ κατὰ τίνων ἀρμόζει. Ε. ΙΒ. 43. — διὰ τίνα κινεῖται. 47.

Ἐργολάβοι εἰς τίνα ὑποχρεοῦνται, πότε παραιτοῦσι τὰ ἔργα, καὶ πῶς σωφρονίζονται, ἀθετοῦντες τὴν συμφωνίαν. Γ. Η. 40. καὶ ἑξ.

Ἐρωτωμένου ἀπάντησις πρὸς τί συμβάλλει. Α. Β. 27.

Ἑστίας κατασκευὴ ποῦ καὶ εἰς πόσον ἐμποδίζονται. Β. Δ. 70.

Ἑτεροδόξων μερίδια δὲν ἐκποιοῦνται. Ε. Ι. 1. Κ. Τίνες δὲ κληρονομοῦσιν; Ε. Ι, 2. Γ.

Εὐθηνίαν ἐπιβουλευομένων ποινὴ ΣΤ. ΙΔ. 7.

Εὐνοῦχος υἱοθετεῖ, ἢ ὄχι ; Β. Η. 1, 4.

Ζ.

Ζημία ἄλλον δὲν ὠφελεῖ. Διαφ. Τιτ. Β. 30.

Ζημιοῦται, τίς δὲν. Διαφ. Τιτ. 29.

Ζητούμενον, ποῖον εἶναι χρηματικὸν καὶ ποῖον ἐγκληματικόν. Α. Β. 18.

Ζῶα ὁ διαφθείρων, εἰς τί καταδικάζεται. ΣΤ. Ι . 14.

Ζῶον ἐλαττωματικὸν πότε ἐπιστρέφεται, ἢ ἐλαττοῦται τὸ τίμημα αὐτοῦ. Γ. Γ. 59. —ἢ ἐμπαθὲς ποῖον λογίζεται. 63, 64.—ἄγριον, πληγωθὲν, τίς κυριεύει. Β. Α. 24.

Ζώου ἀγωγιασθέντος βλάβη τίνα ἀφορᾷ. Γ. Η. 27.

Ζώων γονὴ εἰς τίνα ἀνήκει. Β. Ι. 11. —ἐκτιμημένων τίς πάσχει τὴν ζημίαν. Γ. Ι. 23. — πωλουμένων τίνα ἐλαττώματα ὀφείλουσι νὰ λέγωνται· εἰ δὲ μὴ, εἰς τί ἐνέχεται ὁ πωλητήν. Γ. Γ. 62. — βλάβη εἰς πόσον ἐκτιμᾶται. ΣΤ. Α.

2. —, ἡ κατὰ, ἀγωγὴ πότε δίδεται, καὶ πόσον ἀπαιτεῖ. 2, 3. —, διὰ βλάβην τίς ἐνάγεται. 4. — σκοτωθέντων πρὸς ἄλληλα, πότε καὶ εἰς τί ἐνέχεται ὁ κύριος. ΣΤ. ΙΔ. 15.

Η.

Ἡλιακὸς εἰς τίνα ἀπόστασιν οἰκοδομεῖται. Β. Δ. 52. — εἰς δρόμον πῶς κατασκευάζεται. 56.

Ἡλικία εἰς τίνα βοηθεῖ, ἢ ὄχι· Α. ΙΒ. 50. — πῶς θεωρεῖται εἰς τὰ ἐγκλήματα. Διαφ. Τιτ. Β. 43.

Ἡλικίας συγγνώμη πότε καὶ πῶς αἰτεῖται. Α. ΙΒ 18. Δ. Β. 6. —παρὰ τίνος δίδεται. Α. ΙΒ. 19.

Θ.

Θανάτου πρόληψις. Α. Θ. 21

Θελήσεως δύναμις. Διαφ. Τιτλ. Β. 56. καὶ σχόλ.

Θέλησιν τίνες δὲν ἔχουσι. Διαφ. Τιτλ. Β. 38. 57.

Θεμελίου τάφρος παρὰ τὰ γειτονικὰ πῶς γίνεται. Β. Δ. 85.

Θεμελίων, πλησίον, ὁ γείτων δὲν σκάπτει τὴν γῆν. Β. Δ. 85.

Θετὰ τέκνα πόσον καὶ πότε κληρονομοῦσι· μέμψιν δὲ καὶ ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης δὲν ἔχουσι. Ε. Η. 73-76.

Θεώρητρον τίς γυνὴ δὲν χάνει. Δ. Θ. 30. — τίς καὶ πόσον λαμβάνει. Δ. ΙΓ. 3, 4.

Θησαυροῦ εὑρετικὰ πόσα λαμβάνονται. Β. ΣΤ. 3, 4. — εὕρεσις ὑποχρεόνει, ἢ ὄχι, εἰς φανέρωσιν αὐτοῦ. 4.

Θυγάτηρ προικισθεῖσα δὲν ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν συνεισφοράν. Ε. Η. 23, 77.

Θύρα πῶς ἀνοίγεται ὑπὸ ἀλλοτρίαν οἰκίαν. Β. Δ. 29. Εἰς δὲ κοινὴν αὐλήν; 31.

Θυσιαζόντων καὶ συνεργατῶν αὐτῶν ποινή. ΣΤ. ΙΑ. 6.

Ι.

Ἰδιόκτητον, εἰς τί, διαθέτουσιν οἱ ὑπεξούσιοι. Ε. Β. 2, 3.

Ἰδικόν μου, τὸ, τίνα περιέχει. Διαφ. Τιτ. Γ. 7. —μας ποῖον λοίγίζεται, εἶναι, ἢ ὄχι. Διαφ. Τιτ. Β. 7. 36.

Ἰδιοχείρων σύγκρισις πότε γίνεται. Α. Η. 10.

Ἰδιωτῶν προαίρεσις καὶ συμφωνία δὲν ἰσχύουσι, κατὰ τοῦ νόμου. Δ. Θ. 12.

Ἱερὰ, τὰ, δὲν παραγράφονται. Β. Α. 33.

Ἱεροὶ τόποι δὲν κυριεύονται. Β. Α. 61.

Ἱεροσύλων ποινή. ΣΤ. Ε. 15.

Ἱερωμένος δὲν τοκίζει. Γ. Ζ. 25.

Ἱερῶν τόπων πότε καὶ πῶς πωλοῦνται τὰ κτήματα. Γ. Γ. 120.

Ἱκανοδοσία πρὸς ἀποπλήρωσιν καταδίκης πότε κυροῦται. Α. Δ. 68.

Ἰουδαΐσας ἐκ χριστιανοῦ δημεύεται. ΣΤ. ΙΑ. 1.

Ἰουδαίου περιτεμόντος χριστιανὸν ποινή. ΣΤ. ΙΑ. 2. —διαστρέφοντος χριστιανικὸν λογισμὸν ποινή. 3.

Ἰσότητα καὶ δικαιοσύνην εἰς τί ἀγαπᾷ ὁ νόμος. Δ. ΙΑ. 12.

Ἰσχυρὰ, τὰ ἐξαρχῆς, δὲν ἀκυροῦνται. Διαφ. Τιτ. Β. 14.

Κ.

Καέντων οἰκημάτων τίς ἀποκρίνεται τὴν βλάβην. Γ. Η. 38, 39.

Καθοσιώσεως ἔγκλημα πότε ἐπιφέρει δήμευσιν. Α. Β. 31, 48.—περὶ, τίς εὐθύνεται, ΣΤ. ΣΤ. 19.

Καινοτομία πῶς γίνεται. Β. Δ. 1.

Καινοτομίας παράγγελμα εἰς τίνα ἔργα ἁρμόζει. Β. Δ. 2.—, εἰς, ἔξοδα τίς καὶ πότε καταδικάζεται. 7-9.

Καΐων καλαμιὰν, καὶ βλάπτων, πότε ἐνέχεται. ΣΤ. ΙΒ. 5.

Κακολογήσας, ὁ, βασιλέα, τιμωρεῖται ἢ ὄχι. ΣΤ. ΙΔ. 1.

Κανὼν τί εἶναι. Διαφ. Τιτ. Β. 1.

Καπηλεῖον πῶς οἰκοδομεῖται καὶ τίνα παρατηροῦνται. Β. Δ. 26.

Κάπηλος εἰς τί ἐνέχεται. Ε. ΣΤ. 6, 7.

Καπνὸς εἰς τίνας οἰκίας δὲν παραπέμπεται. Β. Δ. 71.

Καρπεία πῶς χάνεται. Β. Δ. 126. —τίς σβύνεται εἰς ἑκατὸν ἔτη. Β. Ι. 9. — πόσον ἐκτιμᾶται. 12. — πόση δίδεται. 14 —πραγμάτων κατὰ διαθήκην πότε διαφυλάττεται εἰς τὸν ἐπιζήσαντα σύζυγον, ἢ λύεται. Δ. Ζ. 27. — πότε προσπορίζεται εἰς πάππον. Ε. Η. 5.

Καρπείας χρόνος πόσος λογίζεται. Β. Ι. 13.

Καρποὶ παραγράφονται, καὶ πῶς; Α. Γ. 58. — πῶς ἀποκατασταίνονται. Ε. Η. 63, 64. — ἀπὸ ὑποθήκην εἰς τί λογίζονται. Γ. Ε. 3, 5.

Καρπὸν, εἰς, τίνα λογίζονται. Β. Ι. 10.

Καρπὸς τίνα λογίζονται, καὶ παρὰ τίνος κυριεύεται. Β. Α. 10-12. — ἐκνικηθέντος ἀγροῦ. 48. —πότε καὶ πόσος ἀποδίδεται. 13. — ἀκολουθεῖ τὴν γῆν, καὶ παρὰ τίνος δὲν κυριεύεται. 45.

Καρπούμενος, ὁ, ἀγρὸν, καὶ τὸν γεωργεῖ. Β. Ι. 4.— πράγματα, πῶς πωλεῖ τὴν καρπείαν. 6.—πότε λαμβάνει. 7.— τίνα ἐξοδεύει πρὸς ἐπιδιόρθωσιν. 8.

Καρπώσεως ἐξουσία καὶ χρῆσις. Β. Ι. 5.

Καταβάλλων, ὁ, τὸ τίμημα τῆς δίκης, πῶς νέμεται. Γ. Γ. 94.

Καταβληθὲν πότε ἀναλαμβάνεται ἢ ὄχι. Γ. Ε. 68.

Καταβολὴ ἐπὶ δανείου εἰς τί λογίζεται. Γ. Ε. 81.—ἄγραφος εἰς ὁμολογίας εἶναι δεκτὴ ἢ ὄχι. [illegible]2.

Καταδικαζόμενοι, οἱ, ἕως εὐπορίαν, τί ἀπαιτοῦνται. Α. Δ. 40

Καταδικάζονται, τίνες, ἕως εὐπορίαν. Ε. Η. 58. σχόλ.

Καταδικασθεὶς κατ' ἐρήμην πότε ἀποκαταστατέος. Α. ΙΒ. 59.

Καταδικασθέντος κατ' ἐρήμην πρόστιμον. Α. ΙΑ. 5. Ἰδ. κλῆσις δίκ. — δι' ἔγκλημα τὴν περιουσίαν τίνες λαμβάνουσι. Ε. Η. 89.

Καταδικασμένος τίς δὲν λογίζεται, Α. Δ. 43.

Καταδίκης ἔξοδα μέχρι τίνος ἀπαιτοῦνται. Β. Γ. 4.—, ἐκ, τὰ ὀφειλόμενα πότε καταβάλλονται. Α. Δ. 72.

Καταλύματα εἰς τίνας δὲν ἐπιβάλλονται. Β. Ε. 9.

Καταμηνύουσι, τίνες δὲν. Α. Ε. 2.

Καταμηνυτής, ὁ, ἀποδεικνύει. Α. Ε. 1, 3. — τί λαμβάνει πρὸς ἀνταμοιβήν. 4.

Καταμηνυτοῦ, μὴ ἀποδείξαντος, ποινή. Α. Ε. 5.

Κατάστασις τίνος ἐκ τῶν δικαζομένων εἶναι καλητέρα. Α. Β. 54-57 — πότε γίνεται καλητέρα εἰς πώλησιν. Γ. Γ. 96.

Καταστημάτων οἰκοδομὴ ὑπὸ τίνας διατάξεις ὑπάγονται. Β. Δ. 22.

Κατηγορία πῶς παραιτεῖ ὁ ἐγκαλέσας. Α. Δ. 32.

Κατηγορίαν παραιτοῦντος ποινή. Α. Π. 22.

Κατήγορος τίνα ὀφείλει νὰ πράξῃ, καὶ εἰς τίνα ὑπόκειται. Α. Β. 8, 32, 33.

Κατοπτείαν ὁ γείτων δὲν ἐμποδίζει. Β. Δ. 50.

Κεραμοψεῖον εἰς τίνα θέσιν, ἀπόστασιν κτλ. κατασκευάζεται. Β. Δ. 15.

Κέρδη, τὰ ἀπὸ θάνατον ἐπιβάλλοντα, τίς ἀπολαύει καὶ κυριεύει. Δ. Ζ. 16. — τὰ γαμικὰ, τίνες λαμβάνουσι. 12. — τὰ ἀπὸ δευτερογαμίας ἐνοχήν, τίνες ἀπολαύουσι. 26.

Κέρδος καὶ ζημία εἰς μίσθωσιν πῶς ἐπιμοιράζεται. Γ. Η. 7, 8. σχόλ. —, ποῖον, συνεισφέρεται εἰς τὴν ἀδιαίρετον κληρονομίαν ἢ συντροφίαν. Γ. Ε. 25, 26. — ἀπὸ ζημίαν ἄλλου δὲν δίδεται. Δ. Β. 5.

Κέρδους, εἰς, ἀμφισβήτησιν τίς προτιμᾶται. Γ. Ζ. 3.

Κεφαλικὰ τί δηλοῦσι. Διάφ. Τιτ. Γ. 22.

Κηδεμόνος τίνες ἀρεταὶ ἀπαιτοῦνται Ε. ΙΒ. 2. — λογαριασμοὶ πότε ἀπαιτοῦνται. 31.

Κηδεμὼν εἰς τί καὶ πῶς δίδεται. Ε. ΙΒ. 12-15. —πότε δὲν υἱοθετεῖ τὸν ἐπιτροπευθέντα. 32.— πότε δὲν βοηθεῖται εἰς ὑπόσχεσιν προικός. 34. Δ. Η. 18. — παρὰ τοῦ πατρὸς δὲν ἀφίνεται 29 —τίς δὲν γίνεται. 35. — τίνα ἐκποιεῖ καὶ τίνα ὄχι. 45.— τίνα δὲν νυμφεύεται. Δ. Ζ. 26. — δὲν ἀναγκάζεται νὰ δανείζῃ τὰ ὀρφανικά· εἰ δὲ δανείσῃ, τί κερδαίνει. Ε. ΙΒ. 8.

Κινητὰ διὰ τίνος νομῆς κυριεύονται. Β. Α. 43.

Κίων πῶς κατασταίνεται ἀντὶ πισσοῦ. Β· Δ. 30.

Κλέπτης εἰς πόσον ἐνάγεται. ΣΤ. Ε. 2. —, τίς φονεύεται. 3.—ξύλου εἰς πόσον ἐνέχεται. 10.

Κλεπτόντων εἰς στρατόπεδον ποινή. ΣΤ. Ε. 9. — εἰς πόλιν πρόστιμον καὶ ποινή. 11.

Κλεπτοτελωνηθὲν πότε παραγράφεται. Β. Ε. 20.

Κλεπτοτελωνήματος ποινή. Β. Ε. 21, 22.

Κλέπτου δούλου δεσπότης εἰς τί ἐνέχεται. ΣΤ. Ε. 12.

Κληθὲν, τὸ, ἡ ἀπαιτοῦσα ἀγωγὴ κατὰ τίνος κινεῖται. ΣΤ. Ε. 1.— πῶς ἀναλαμβάνεται. 5. —εἰς παραδοχεῖον καὶ καπηλεῖον πῶς καὶ τίς ἱκανοποιεῖ. 6, 7. — πῶς διεκδικεῖται. Γ. Γ. 90.

Κλέψαντος ἐκμισθωθέντα δοῦλον ἐνοχή. Γ. Η. 29.

Κληρικὸς ἀπὸ τίνας ὑπηρεσίας ἀπαλλάττεται. Β. Ε. 5. — δὲν ἐγυᾶται. Γ. ΣΤ. 7. — λαμβάνει νόμιμον γυναῖκα. Δ. Ε. 1.

Κληροδοσία ὁρικὴ πότε ἀπαιτεῖται. Ε. ΙΑ. 4. — πότε ἐξασθενεῖ. 9 43. — εἰς δοῦλον πότε ἀφίνεται ἢ ὄχι. 12. — εἰς τίνα μεταβάλλει τὸ εἶδος τοῦ κληροδοτηθέντος. 13. — εἰς ἀλλότριον πρᾶγμα πότε συνίσταται, ἢ ὄχι. 15. — πῶς ἀφίνεται. 23, 33. — ἰσχύει καὶ εἰς πλαστά. 24. — ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖται. 25. — ἀτελοῦς διαθήκης πότε δίδεται. 27. — πότε μεταβαίνει πρὸς ἕνα. 28. — πότε δίδεται αὐτὴ καὶ τὸ τίμημα αὐτῆς. 29. — εἰς ἀνακαινισθεῖσαν οἰκίαν πότε ἰσχύει ἢ ὄχι. 30. — τῶν ὑποθηκευομένων πῶς δίδεται. 32. — πότε ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸν κληροδοτηθέντα. 34. — οἴνου τίνα ἀγγεῖα συμπεριλαμβάνει. 35. — πότε δίδεται κατὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἔτους. 37. — ὑπὸ ὅρον δὲν διαιρεῖται. 41. — τί προσλαμβάνει ἀπὸ ὑπέρθεσιν. 44, 46.

Κληροδοσίαν τίς δὲν προσγράφει εἰς αὐτόν. Ε. Α. 44. — τίς ὑποχρεοῦται νὰ δίδῃ. Ε. Η. 20. — καὶ καρποὺς τίς ἀποδίδει. 21. — ἀπὸ πολλὰ τοῦ αὐτοῦ εἴδους πῶς δίδει ὁ κληρονόμος. Ε. ΙΑ. 24. — μὴ παραδοθεῖσαν τίς κερδαίνει. 26.

Κληροδοσίας ποσότης. Ε. Θ. 3. καὶ σχόλ.

Κληροδοσιῶν ἀπαίτησις πότε χάνεται. Ε. ΙΑ. 19. — πότε δίδεται τὸ μέρος, ἢ τὸ τίμημα. 20.

Κληροδοτηθείς τίνα διεκδικεῖ, ἢ ὄχι, ἀπὸ τὴν κληρονομίαν. Ε. ΙΑ. 28

Κληροδοτηθέντα ἀπαιτοῦνται, ἢ ὄχι, μετὰ ἐπισυμβᾶσαν εἰς τὴν κατάστασιν μεταβολήν; Ε. ΙΑ. 14-17. — ἐὰν παρακρατήσωσιν ἐπίτροποι, πῶς λαμβάνονται. 18.

Κληροδοτηθέντες πότε ἱκανοποιοῦνται καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον τῆς περιουσίας τοῦ διαθέτου. Ε. Θ. 23. — πῶς λαμβάνουσι τὰ πράγματα. Ε. ΙΑ. 5-7. — πότε συνέρχονται εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς πολλοὺς κληρονομίαν. 8. — τίνα λαμβάνουσι μὲ τὴν ἐκ διαθήκης ἀγωγήν. 31. — πότε λαμβάνουσι καὶ ὀξὺδι ἀντὶ οἴνου. 63.

Κλῆρον πότε ὀφείλει καὶ τὸ τέκνον. Ε. Θ. 10. καὶ ἑξ. Οἱ δὲ ἀπελεύθεροι; 15.—τίνες δὲν ὀφείλουσιν οὐδὲ λαμβάνουσι. 16.—ἀπὸ τὸν, τίνα ἐξαιροῦνται. 4.

Κληρονομεῖ, πῶς ἐξωτικός. Α. Θ. 24. —τίς, τὰ ἀμνημόνευτα εἰς διαθήκην. Ε. Α. 27. —, δὲν, ξένος. Ε. Η. 92.

Κληρονομία πότε γίνεται κατὰ πρόσωπον. Ε. Η .15, 16. — ἢ προῖξ πότε ἀπαιτεῖται ἀπὸ ἑτεροθαλῆ ἀδελφὴν προικισθεῖσαν. Ε. Θ. 19. — δὲν κυριεύεται διὰ χρήσεως. Β. Α.

39. — εἰς μοιχείαν δημεύεται ΣΤ. Β. 27.

Κληρονομίαν πῶς διατάττει ἡ μοιράζει ὁ πατήρ. Ε. Α. 25. 28. — ἀπὸ τήν, τίς ἐκπίπτει. 31. —, εἰς τήν, τίνες προτιμῶνται. Ε. Η. 5. —, εἰς τήν, πῶς καλοῦνται οἱ ἀνιόντες. 6. Οἱ δὲ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ τὰ τέκνα τούτων; 10-12. — τίς ἀποδέχεται. 18. — ἐκ τίνος χρόνου ἀποδέχεται ἡ παραιτεῖ ὁ γραφεὶς κληρονόμος. 51. — ἀνδρὸς πότε δὲν αἰτεῖ ἡ γυνὴ ἀλλὰ τὰ τέκνα. Δ. Ι. 40. — ἀποδεχθείς, εἰς τίνα ὑπόκειται. Ε. Η. 19.

Κληρονομίας ἀλλήλων συμφωνία δὲν ἰσχύει. Α. Θ. 19, 24. ἐκτὸς στρατιωτῶν. 20. — ἀπαίτησις πῶς παραγράφεται, καὶ κατὰ τίνων κινεῖται. Ε. Η. 35-37. — εἰς τῆς, τὴν ἀποκατάστασιν πότε λογίζονται καρποί, τόκοι, ἐνοίκια. 63, 64. —, περὶ τίνος, συμφωνεῖται κοινότης. Γ. Ι. 7. — ἀπαίτησις δὲν παραγράφεται Β. Γ. 8.

Κληρονόμοι ἐγκαταστάινονται καὶ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. Ε. Η. 38 — τίνα διαδέγονται. 41.

Κληρονόμος, γραφεὶς πρῶτος, πότε προτιμᾶται. Ε. Η. 43. —, γραφείς, παρὰ τίνος ἐξόνεται. 50. — πότε καὶ εἰς τίνα ἐνέχεται 52, 53. — ὁποῖον δικαίωμα ἔχει. 54. — εἰς πόσον παραπέμπεται. 57. — εἰς τί δὲν ἐνάγεται. 58. — ἐγκατάστατος πῶς κληρονομεῖ. 62. — τίνος δικαιώματα ἀπολαύει. Διαφ. Τιτ. Β. 22.

Κληρονόμου γραφέντος ἀλλαγή. Ε. Α. 34.

Κληρονομοῦσι, τίνες δὲν. Ε. Η. 59, 61. Δ. ΣΤ. 41. —, τίνες, τὸν προδώσαντα τὸ ἅγιον βάπτισμα. Ε. Η. 61.

Κληρονομοῦνται, πῶς τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ πότε συνέρχεται μὲ τὰ τέκνα ἡ μήτηρ Δ. Θ. 14.

Κληρονόμους τίνας δυνάμεθα νὰ γράφωμεν. Ε. Η. 38, 46, 47.

Κλῆρος πότε χρεωστεῖται εἰς τὸν πάτρωνα καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Ε. Γ. 3, 6, 7. —πῶς λαμβάνεται, ἢ μοιράζεται. Ε. Θ. 5. — πῶς δίδεται πρὸς τὸν υἱόν. 6. — πότε δίδεται, καὶ ζῶντος τοῦ γονέως. 7, 8. — πῶς καὶ ἐκ τίνος χρόνου ἐκτιμᾶται. 17. — πόσος φυλάττεται 21. Ε. Α. 45. — εἰς τίνας ὀφείλεται. Ε. Θ. 22. — πῶς παρακρατεῖται ἀπὸ τὰς κληροδοσίας. 26. — καταβληθεὶς πλειότερος, πότε ἀναλαμβάνεται, ἢ ὄχι. 27. — πόθεν ἀναπληροῦται. 33.

Κλήσεως χρόνος πόσος λογίζεται εἰς παραιτοῦντα τὴν δίκην Α. Β. 3. Α. Θ. 11.

Κλῆσιν, εἰς δικαστικὴν, ἀπειθούντων πρόστιμον. Α. Β. 4, 52.

Κλοπῆς, ἡ περὶ, ἀγωγὴ τί ἀπαιτεῖ. Α. Γ. 36. —εἰς συντροφίαν πότε ἁρμόζει. Γ. Ι. 22. 23. — κατὰ τίνος κινεῖται. ΣΤ. Ε. 1, 6, 7.

Κλοπιμαίας δούλης γονὴ μετὰ τὴν ἀγορασίαν πῶς κυριεύεται. Γ. Γ. 92.

Κλοπιμαῖον, τὸ, διεκδικεῖται ἀναργύρως καὶ μετὰ τὴν πώλησιν. Γ. Γ. 90 91.

Κλοπιμαίου ἀγοραστὴς ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογῇ τὸν κλέπτην. Γ. Γ. 89.

Κλοπιμαίων, εἰς, ἀπόδοσιν δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα. Γ. Γ. 91.

Κοινὸν πρᾶγμα πῶς παραγράφεται Β. Α. 44.

Κοπροδοχεῖον εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ κατασκευάζεται. Β Δ. 78.

Κόπρος πλησίον τοίχου δὲν φυλάττεται Β. Δ 84.

Κρίσιν τίς ἀποδέχεται. Α. Δ 73.

Κτήματα, κατακρατηθέντα διὰ χρέος, πῶς ἀναλαμβάνονται. Γ. Ε. 32.

Κτηνοβατῶν ποινή. ΣΤ. Δ. 4.

Κτίρια ἰδιωτικὰ πόσον ἀπέχουσιν ἀπὸ τὰ δημόσια. Β. Δ. 64.

Κτίριον, ποῖον, κατεδαφίζεται. Β. Δ 65.

Κτισθὲν, τὸ, παρὰ ἢ μετὰ παραγγελίαν κατεδαφίζεται. Β. Δ. 4, 6.

Κτίσας, τίς, ὑποχρεοῦται εἰς ἀνάκτισιν τοῦ πεσόντος. Γ Η 43.

Κτυπήσαντος μὲ ξίφος ποινή ΣΤ. ΣΤ 8

Κυνηγῶν ἔργα πότε χαλῶνται ἀζημίως Β. ΙΑ. 10.

Κυριεύονται, τίνα, διὰ τῆς κατασχέσεως. Β. Α 16-21, 25

Κύριος, ὁ, τῆς ὕλης πότε γίνεται, ἢ ὄχι, καὶ τοῦ κατασκευασθέντος ἀπ' αὐτὴν εἴδους. Β. Δ. 22-24.

Κυριότης εἰς τὰ ὀρνίθια διαφυλάττεται. Β Δ. 20 — διὰ χρήσεως εἰς τί συμβάλλει. Γ. Γ. 119.

Κυριότητα ἡ κατασκευὴ δὲν ἀφαιρεῖ Διαφ. Τιτ. Β. 7.

Κωδίκελλος πότε γίνεται. Ε. Ζ. 2 — εἰς τί διαφέρει ἀπὸ τὴν διαθήκην. αὐτ. 3. — πότε ἰσχύει, ἢ χαλᾶται. 4. 6. — πόσους μάρτυρας ἀπαιτεῖ. 5.

Λ.

Λάκκος εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ κατασκευάζεται. Β. Δ. 77.

Λατομιῶν δέκατον ὁποῖον δίδεται. Β. Ε. 13.

Λάφυρα πῶς καὶ μεταξὺ τίνων μοιράζονται. Β. ΣΤ. 5.

Λεηλατισταὶ εἰς τί ἐνέχονται. ΣΤ. Ζ. 9.

Λειποτάκτου ποινή. Α. ΙΣΤ. 17.

Λείψανα ἁγίων δὲν πωλοῦνται. Γ. Γ. 38.

Λευκαντὴς πότε καὶ διὰ τί ἐνέχεται. Γ. Η. 15, 19.

Λίμνη εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ κατασκευάζεται Β. Δ. 78.

Λῃσταὶ ποῦ ἀνασκολοπίζονται. ΣΤ. ΣΤ. 25.

Λῃστὴς φονεύεται. ΣΤ. ΣΤ. 24.

Λογαριασμοὺς, εἰς, πλάνη μέχρι τίνος ἀναθεωρεῖται. Α. Δ 41.

Λουτρὸν εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ κτίζεται. Β. Δ. 13.

Μ.

Μαλλιοπλυτῶν κατασταίματα εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ κατασκευάζονται. Β. Δ. 21.

Μανιχαΐζόντων μετὰ τὸν χριστιανισμὸν ποινή. ΣΤ. ΙΑ. 7.

Μανιχαίους μὴ καταμηνυόντων ποινή. ΣΤ. ΙΑ. 7. — τίς κληρονομεῖ 8.

Μαντεία ἀπαγορεύεται. ΣΤ. Ι. 6.

Μάντης πῶς τιμωρεῖται. ΣΤ. Ι. 6.

Μαρτυρεῖ, πότε, ἀπρόσκλητος. Α. ΣΤ. 27. — τίς δὲν. Ε. Η. 61.

Μάρτυρες ὁρκίζονται πρὸς πίστιν. Α. ΣΤ. 21. — λαμβάνουσι τὰ ἔξοδά των. 16. — μέχρι τίνος παραμένουσιν εἰς τὸ δικαστήριον. 17. — τότε δὲν ἀποδοκιμάζονται. 24. — πότε δὲν προβάλλονται πλέον. 25, 28, 29.

Μαρτυρία ἀπὸ ἐξομολογήσεις ποῦ λαμβάνεται. Α. ΣΤ. 4. — τίς εἶναι ἀξιόπιστος. 7. 8. — ἔγγραφος πότε δὲν συγχωρεῖται. 54.

Μαρτυρίας, εἰς, ὁποίαν ἰσχὺν ἔχουσι τὰ ἀγράφως γινόμενα, καὶ τὰ ἔγγραφα. Α. ΣΤ. 56-58.

Μαρτυρίαν, εἰς, τίνα ἔγγραφα λογίζονται ἐπικρατέστερα. Α. ΣΤ. 15.

Μαρτυροῦσι, τίνες, ἢ ἀπαγορεύονται. Α. ΣΤ. 9-53. Πολλοὶ δὲ συγγενεῖς εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ; 18.

Μαρτύρων τὸ ἀξιόπιστον τίς διακρίνει. Α. ΣΤ. 3, 7, 20, 58.—τίνες δὲν ἰσχύουσι. 26, 55. — χαρακτὴρ ὁποῖος εἶναι. Α. ΣΤ. 1, 6, 7. — ἀριθμὸς καὶ περιουσία. 2. — ἐμφάνισις εἰς ἐγκληματικά. 5. — διαγωγὴ πότε δὲν ἐξετάζεται. 8. — τίνες βασανίζονται. 12, 19. — μὴ ἀποδεικνυόντων ποινή. 14. — ἔτη. 30, 36. — κατάθεσις πόσον ἰσχύει. Α. 15.

Μέλισσαι πῶς κυριεύονται. Β. Α. 17-19.

Μεσαύλιον τίς ἐπιδιορθόνει. Β. Δ. 44.

Μέτρα ἀποστάσεων εἰς φυτεύσεις καὶ σκαφάς. Β. Δ. 89.

Μέτρον δωδεκάποδον πρὸς τί διορίσθη. Β. Δ. 54.

Μέτρων ἀπαρίθμησις. Β. Δ. 12.

Μεμφόμενος τὴν διαθήκην, πότε χάνει τὸ κληροδοτηθέν. Ε. ΣΤ. 3.

Μέμψις κατὰ τῆς διαθήκης, πότε καὶ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Ε. ΣΤ. 5. Ε. Θ. 20.

Μήτηρ πότε κληρονομεῖ ἢ ἄχι, τὸ τέκνον. Ε. Η. 79. — πότε ἀνατρέφει τὰ τέκνα της. Δ. Θ. 3. — μὴ ὑπανδρευθεῖσα ἐκ δευτέρου, τίνα ἀπολαύει. Ε. Η. 86, 88. — πότε κατασταίνει ἐπίτροπον. Ε. ΙΒ. 3, 4. — ἐπιτροπεύει, καὶ εἰς τίνα διὰ τοῦτο ἐνέχεται. 19, 20. — ἐπιτροπεύουσα πότε ἐξόνεται. 50. — πότε ὑπογρεόνει τὸν δεύτερον ἄνδρα. 51. — δευτερογάμησασα, ἔχει τὴν ἀπὸ ἀτεκνίας συμφωνίαν. Δ. Θ. 11. — συνέρχεται μὲ τὰ τέκνα εἰς τὴν κληρονομίαν. 14. — εἰς τίνα κληρονομεῖ τὸ τέκνον. 17. — τίνα αἰτεῖ μὲ τὴν περὶ διοικήσεως ἀγωγήν. 18.

Μητρικὰ, ἀπὸ, πράγματα τῶν τέκνων πόσον καὶ πότε ἀπολαύει ὁ πατήρ. Ε. Η 87. — πῶς μοιράζονται τὰ τέκνα. Δ. ΙΑ. 14.

Μητρικῶν πραγμάτων, ὅλων, ἢ μέρους, τὴν καρπείαν πότε ἔχει ὁ πατήρ. Δ. Θ. 19.

Μητρυιὰ πόσον δωρεῖται. Ε. Η. 8.

Μισθοδότης εἰς τίνα ὑπογρεοῦται, τίνα ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἐργολάβον καὶ πρὸς τίνα ἐνάγει. Γ. Η. 40. καὶ ἑξ.

Μισθοδότησις πότε καὶ πῶς ἐκτιμᾶται. Γ. Η. 42.

Μισθὸς, προκαταβληθείς, πότε ἀναλαμβάνεται. Γ. Η. 14, 23.

Μισθώσεις ἀπὸ ἱερὰ καταστήματα διὰ πόσον χρόνον γίνονται. Γ. Δ. 7.

Μίσθωσιν, κατὰ, τίνα γίνονται. Γ. Η. 2.

Μίσθωσις εἰς τίνα ἀγωγὴν ὑπάγεται. Γ. Η. 2. — διὰ πόσα ἔτη ἀνανεοῦται σιωπηρῶς. 20.

Μισθωτὴς διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ. Η. 11, 12. — εἰς ἀσυμφώνητον ἀνανέωσιν διὰ πόσον χρόνον ἐνέχεται. 20. — πότε ἐξόνεται πρὸ τῆς προθεσμίας. 30. — πῶς ἀποδίδει τὸ μισθωθέν. 31. — παραιτούμενος, εἰς τί ἐνέχεται. 32.

Μνημεῖον μὲ τίνα ἔξοδα κατασκευάζεται. Ε. Θ. 24.

Μνηστεία πῶς συνίσταται. Δ. Α. 2. — εἰς τίνος ὄνομα δὲν γίνεται. 7. — πῶς παραιτεῖται. 9. — τελεία τίς λογίζεται κατὰ τοὺς κανόνας. 12. — ἀτελὴς δὲν λογίζεται διὰ τίποτε. 13. — διὰ πένθος δὲν ἐμποδίζεται. 24. — πῶς διαλύεται. 25. Διὰ δὲ ἑτεροδοξίαν ; Δ. Β. 4. — λογίζεται κατωτέρα τοῦ γάμου. Δ. Η. 10.

Μνηστείαν, εἰς, τίνες συναινοῦσι καὶ σιωπηρῶς. Δ. Α. 3, 6. —, εἰς, θυγάτηρ πότε ἀντιλέγει. 6. — πότε δὲν συνιστᾷ, οὐδὲ διαλύει ὁ ἐπίτροπος. Δ. Β. 3. Δ. Α. 4. — τίνος διαλύει ὁ πατήρ. 5. — διαλύει ἡ τρέλα, καὶ πότε ; 14, 15. Ὁ δὲ πατὴρ πότε ; 16. — μεταξὺ ἁπάντων ἐπικυρόνει ἡ ἀποδοχή. 20. — ἀνατρέποντος ποινή. 24. — διὰ τίνας αἰτίας παραιτοῦσι. Δ. Β. 3, 9.

Μνηστείας ἱερολογία ἐκ τίνος χρόνου λογίζεται. Δ. Α. 11. — χρόνος πόσον παρατείνεται ἕως εἰς τὸν γάμον. 17, 18.

Μνηστευμένης μέ τινα, καὶ ὑπανδρευθείσης μὲ ἄλλον ποινή. Δ. Α. 8. ΣΤ. ΙΕ. 3.

Μνηστεύονται, ἐκ τίνος χρόνου καὶ πῶς. Δ. Α. 10, 11, 19, 20. Τὰ δὲ τέκνα τῶν τρελῶν κατὰ τίνος συναίνεσιν ; 22. — τίνες δὲν, ὅπου διοικοῦσι καὶ πότε κρατεῖ τοῦτο. Δ. Β. 9, 10.

Μνηστὴ πότε ἐπιμένουσα εἰς τὸν γάμον, δὲν προσκρούει. Δ. Ε. 3.

Μοιράζεται, πότε, τὸ κοινὸν προαύλιον. Γ. Ι. 30.

Μοιρασία κληρονομίας εἰς ἀνήβους πότε ἰσχύει. Α. ΙΒ. 6.

Μοιρασίας τὰ κατ' ἰδίαν ἀποραισθέντα δὲν μεταβάλλονται. Γ. Ι. 14.

Μοιχαλίδα νυμφευθέντος ποινή. Δ. Ζ. 29, 30.

Μοιχείας, ἡ περὶ, ἀγωγὴ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Α. Γ. 59. ΣΤ.

Β. 3. — παρὰ τίνων κινεῖται. Δ. ΙΕ. 13. ΣΤ. Β. 4, 5. Α. ΙΓ. 4. — κατηγορία ἐμποδίζει τὸν γάμον. Δ. Ζ. 28. Η. 8.

Μοιχείας τὰ λοιπὰ ἴδ. ΣΤ. Β. 1-126.

Μοιχευομένη δὲν χάνει τὴν χάριν τοῦ ἀνδρός. Δ. Θ. 26.

Μοιχὸς, ὡς, τίς τιμωρεῖται. Δ. ΙΕ. 16.

Μοιχῶν, γάμος πότε δὲν ἰσχύει. Δ. 33. — περιουσίαν τίς κερδαίνει. Δ. ΙΓ. 13.

Μονάσαντος πράγματα πότε καὶ πόσα προσκυροῦνται εἰς τὸ μοναστήριον. Ε. Δ. 2, 3.

Μονάσας πῶς καὶ εἰς τίνα διαθέτει. Ε. Δ. 5, 6. — πότε χάνει τὰ πράγματά του. 7.

Μοναστήριον ἀπομείναν ἀτελὲς, πῶς κληρονομεῖ. Ε. Η. 94.

Μοναχοὶ διὰ τίνα δὲν ἀποκληροῦνται. Ε. Ι. 4. — γίνονται ἢ ὄχι, ἐπίτροποι καὶ κηδεμόνες. Ε. ΙΓ. 22, 23.

Ν.

Ναυάγιον, τὰ εἰς, εὑρισκόμενα τίς κυριεύει. Β. ΙΑ. 19.—, εἰς, τίνες καὶ διὰ τί ἐνέχονται. Β. ΙΑ. 2, 20.

Ναύκληρος πότε ἐνέχεται εἰς ἀποκατάστασιν, ἢ ἀποζημίωσιν. Β. ΙΑ. 4, 22. Οἱ δὲ ναῦται; 5.—πότε ἀποδίδει τὴν προχειρίαν. 21

Ναυκλήρου, εἰς, πράξεις τίς δὲν ἐνέχεται. Β. ΙΑ. 8.

Ναυπηγίαν διδάσκοντος τοὺς βαρβάρους ποινή. ΣΤ. Η. 8.

Ναυτικὰ κατὰ ποῖον δίκαιον κρίνονται. Β. ΙΑ. 1.

Ναύτου πταίσαντος ποινή. Β. ΙΑ. 14.

Νέμεται, τίς, ὡς ἀγοραστής. Γ. Γ. 94.

Νεμηθέντα, τὰ, κατὰ κακὴν πίστην, πῶς ἀποδίδονται. Β. Α. 6.

Νερὸν, βλάπτον, πῶς ἀποτρέπεται. Β. Δ. 93. — δουλεία ἐντὸς τίνος χρόνου παραγράφεται. 101. —συμφωνηθεῖσα πότε χάνεται. 113. — ἄντλησις πότε προσαποκτᾷ δουλείαν εἰς τὸν ἀλλότριον ἀγρόν. 106. — τίνα ἔργα ἐμποδίζει. 109. — πάροδος πότε δὲν ἐμποδίζεται. 107. —, πρὸς, ἄντλησιν πότε δουλεύει ὁ λος ὁ ἀγρός. 116.

Νεροχύτης πῶς καὶ ποῦ κατασκευάζεται. Β. Δ. 79. — ποῦ χύνει τὰ νερὰ κτλ. 82.

Νεροχύτου ὀχετὸς πῶς ἐπιδιορθοῦται. Β. Δ 82.

Νεροχυτῶν κρουνοὶ εἰς πόσον ἐκτείνουσι τὴν δουλείαν. Β. Δ. 75.

Νήπιον δὲν ἀντιφωνεύεται. ΣΤ. ΣΤ. 7.

Νῆσον ἀνακαφεῖσαν τίς κυριεύει. Β. Α. 30. Β. Δ. 134.

Νόθα, εἰς, τέκνα τί δίδεται. Ε. Η. 66.

Νοθεύοντος ἀργύριον ποινή. ΣΤ. Δ. 16.

Νόθος τίνος γίνεται γνήσιος, καὶ τίνας κληρονομεῖ. Ε. Η. 67.

Νόθων ὀνομασίαν τίνα τέκνα δὲν ἀξιοῦνται. Δ. Ζ. 8.

Νομεὺς καλῆς πίστεως τίνα ἔξοδα ἀναλαμβάνει. Γ. Ε. 29. — πῶς ἀποζημιοῦται. 8. —, τίς, δὲν κυριεύει. Β. Α. 5. — τίς εἶναι. 63, 64. Β. Δ. 127. — κατακρατῶν τὰ τὰ ἀλλότρια, πῶς τὰ ἀποδίδει. 35. — ἀπὸ τίνα καὶ πότε προτιμᾶται. 50, 65. — πότε κυριεύει τελείως. 53. —, ὡς, τίς καταδικάζεται. 66.

Νομὴ κατὰ βίαν ἀφαιρεθεῖσα πῶς ἀναλαμβάνεται. Α. ΙΑ. 8, 9. — διὰ χρήσεως εἰς τί συμβάλλει. Γ. Γ. 119. —πόσων εἰδῶν εἶναι. Β. Α. 2. — πῶς ἀποκτᾶται ἢ χάνεται. 3, 4. — πολυχρόνιος τίνας συμβάλλει. 7, 41. — τεσσαρακονταετὴς τίνα προσαποκτᾷ ἢ ὄχι. 33. —, τίς, δὲν παραγράφει. 34.—χρονία τίνα χρόνον προσλογίζει, καὶ τίνα δὲν συμβάλλει. 60, 62.—ξυλεύσεως πῶς ἀφαιρεῖται. Α. Γ. 57.

Νομὴν, εἰς, πότε πέμπεται, ὁ λαβὼν ἐνέχυρα. Α. Δ. 31. —, εἰς, ἀλλοτρίου πότε πέμπομαι. Β Α. 51.—πότε ἀποκτᾷ τίς. 36.

Νομῆς, εἰς, ἀπόδειξιν τίς ἀναγκάζεται. Β. Α. 40.

Νόμος τί εἶναι. Α. Α. 13. — φυσικὸς, ἐθνικὸς, πολιτικός. 9-11. — τίνα δὲν κυρόνει. 18. — ὡρισμένος δὲν ἀθετεῖται ποτέ. 24.—ἐναντιοφανὴς πῶς ἑρμηνεύεται. 36.—πῶς ἀναιρεῖται. 22. — πόθεν εἰσάγεται. 12, 23.

Νόμου ἀρετή. Α. Α. 16. — γνῶσις. 15.—διαίρεσις. 17.—ἑρμηνεία. 25. — παράγγελμα. 14. — ὁ λόγος εἶναι ἐνίοτε σκοτεινός. 26. —ἄγνοια τίνα ἀποτελέσματα ἔχει. 40-44.

Νόμων, τῶν, τίνες εἶναι ἐπικρατέστεροι. Α. Α. 21, 31, 32, 38.

Νυμφευθεὶς τὴν πενθοῦσαν ἀτιμοῦται. ΣΤ. ΙΕ. 3.

Ξ.

Ξύλον, ποῖον, δὲν ἀποσπᾶται. ΣΤ. Ε. 10.

Ο.

Οἰκειακοῦ ἐγκαλέσαντος ποινή. ΣΤ. ΙΒ. 3.

Οἰκήματα νεόκτιστα πότε καὶ ὑπὸ τίνας ὅρους συγκολλῶνται εἰς ἀλλότριον τοῖχον. Β. Δ. 34-39.

Οἰκημάτων ἀρχαίων σχῆμα πότε δὲν παραλάττεται. Β. Δ. 55, 61.

Οἰκία προσυψοῦται; καὶ εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ κατασκευάζεται. Β. Δ. 28. — παλαιὰ πῶς ἀνακαινίζεται. 4.

Οἰκίας παρακολουθήματα τίνα λογίζονται ἢ ὄχι. Ε. ΙΑ. 42.—κρήμνισις πότε δὲν λογίζεται ζημία. ΣΤ. Α. 7.

Οἰκοδομὰς, εἰς, τὰς ἀπόστασις τηρεῖται. Β. Δ. 23, 24.

Οἰκοδομὴ καὶ ἐποικοδομὴ πῶς γίνονται καὶ ἐπιδιορθοῦνται Β. Δ. 42.—εἰς γεωργησίμους τόπους τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ ἀπαιτεῖ. 137.

Οἰνοπῶλαι κατὰ τίνα συμφωνίαν πωλοῦσιν. Γ. Γ. 101.

Ὀμνύουσι, τίνες δὲν. Α. Ζ. 12.

Ὅμοια, τὰ, θεωροῦνται ἀπὸ τὰ ὅμοια. Β. Δ. 51.

Ὁμολόγησις, τίνος, εἰς χρέος δὲν εἶναι ἀπόδειξις. Γ. Ε. 70.

Ὁμολογία, δανειακὴ, γυναικὸς δὲν ἰσχύει. Α. ΙΓ. 14.

Ὁμολογίας πίστωσις τίς εἶναι καὶ πῶς γίνεται. Α. Η. 3-15. — μνεία συμβάλλει ; 5 —χαμὸς ἀναιρεῖ τὴν ἀγωγήν. 7.—ἀποδείξεις εἰς ἄρνησιν τοῦ χρέους τίς φέρει Γ. Ε. 69.

Ὁμόσας τί κερδαίνει. Α. Ζ 15, 16.—εἰς θεὸν ἢ ὄνομα βασιλέως, τιμωρεῖται ; 17, 18.

Ὀνόματος ὑποβολὴ διὰ προστάτευσιν τίνας βλάπτει. Β. Δ. 4, 5.

Ὀπισθοτέλειαι πότε δὲν ἐπιζητοῦνται. Β. Ε. 15 — παραγράφονται. 17

Ὀργὴ καὶ θυμὸς κῦρος δὲν δίδει. Διαφ. Τιτλ. Β. 32.

Ὀρθόδοξοι πότε ἀποκληροῦσι τοὺς ἑτεροδόξους ἀδελφούς. Ε. Ι. 1.—πότε κυριεύουσι τὰ μερίδια τῶν ἑτεροδόξων. 31.

Ὅρκον, τὸν, περὶ συκοφαντίας τίς ὀμνύει. Α. Ζ. 6, 9. — μὴ ὀμνύοντος ποινή. 10.—τίς δὲν ἐπιφέρει. 8, 13. —δὲν παραχωρεῖ. 11.

Ὅρκος πότε καὶ παρὰ τίνων ἐπιφέρεται. Α. Ζ. 1, 2 καὶ ἑξ 13. — μὴ ἐπιφερθεὶς, δὲν συμβάλλει. 5. — ὁμοθεὶς, ἰσχύει. 14. —πότε δὲν ἐπιφέρεται δι' ἀναργυρίαν. Β. Β. 8, 10.

Ὅρκου ἐπιφερθέντος ἀποτελέσματα. Α. Ζ. 3-10.

Ὀρνίθια μέχρι τίνος εἶναι τοῦ κυρίου των. Β. Α. 20.

Ὅρος παράνομος τί δὲν ἀκυρόνει. Ε. Η. 65.—πότε λογίζεται ἐκπληρωμένος. Διαφ. Τιτλ. Β. 2.

Ὀρύφους τίνες κατασκευάζουσιν ἢ διορθόνουσιν. Β. Δ. 42.

Ὀρφανὴ ὑπανδρεύεται αὐτογνωμόνως. Δ. Δ. 11. Τὸν δὲ ἐπίτροπον πότε ; 18.

Ὀρφανὴν τίνες δὲν νυμφεύονται. Δ. Ζ. 24. Η. 8.

Ὀρφανικὸν πρᾶγμα τίνες δὲν ἀγοράζουσιν. Ε. ΙΒ. 36. Γ. Γ. 23.

Ὀρφανικὸς τόπος πόσος λογίζεται. Γ. Ζ. 10.

Ὀρφανὸν δόλος δὲν βλάπτει. Ε. ΙΒ. 53.

Ὀρφανὸς πῶς δικάζεται μὲ τὸν ἐπίτροπον. Ε. ΙΒ. 10.

Π.

Παράδειγμα, εἰς, τίνα δὲν λαμβάνονται. Διαφ. Τιτλ. Β. 40, 42.

Παίκτης δημόσιος τίνος κόρην δὲν νυμφεύεται. Δ. Η. 8.

Παλαιστὴς, ὁ διὰ πόρον, εἶναι ἄτιμος. ΣΤ. ΙΕ. 3.

Παλλακὴν, εἰς, τί δίδεται. Ε. Η. 66.

Παλλακῆς κοινωνία ἀπαγορεύεται. Δ. Θ. 34.

Πανδοχεῖς εἰς τί ἐνέχεται. ΣΤ. Ε. 6, 7.

Παραγγελία ποῦ καὶ πρὸς τίνας γίνεται. Β. Δ. 5. — τίνας ὑποχρεόνει. 6, 9, 18.

Παραγγέλλει, τίς, πῶς, καὶ πρὸς τίνας. Β. Δ. 3, 10.

Παραιτήσεως ἀποστολὴ εἰς τίνα ὑποχρεόνει τοὺς συντρόφους. Γ. Ι. 18.

Παραίτησις εἰς συντροφίαν τί λέγεται. Γ. Ι. 15.

Παραγραφὴ εἰς τὸν ἀγοραστὴν πότε ἀντιθέτεται. Γ. Γ. 67.—ἀντικειμένη εἰς γυναῖκα, ἐκ τίνος χρόνου λογίζεται. Δ. Ι. 36.

Παραγραφὴν κατὰ δανειστῶν πότε ἔχει ἡ γυνή. Δ. Ι. 34.

Παραγραφῆς, διὰ, πολυχρονίου τίνες κυριεύουσι. Γ. Γ. 78.

Παραγράφονται, τίνες δὲν, μὲ χρόνον. Α. Γ. 69-98. Α. ΙΣΓ. 5. —ἐντὸς τίνος χρόνου κινητὰ καὶ ἀκίνητα. Β. Α. 14, 15.

Παράθυρα φωταγωγὰ, ὄχι ὅμως καὶ παρακυπτικὰ, ποῦ ἀνοίγονται ἢ ὄχι. Β. Δ. 55, 66.

Παράθυρον πῶς ἀνοίγεται ὑπὸ ἀλλοτρίαν οἰκίαν. Β. Δ. 29. Εἰς δὲ τυφλὸν τεῖχον ; 33. — τοξικὸν τίνα δικαιώματα ἔχει. 35. — πότε ἀποκαταστάινονται εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα. 73.

Παρακαταθετόμενα ἐξ αἰτίας θορύβου, πυρκαϊᾶς κτλ. πῶς ἀπαιτοῦνται. Γ. Θ. 5.

Παρακαταθέτης πῶς ἀσφαλίζεται. Γ. Θ. 2.

Παρακαταθήκην τίς αἰτεῖ. Γ. Θ. 9.—τίς ἀποκατασταίνει. 20.

Παρακαταθήκης, ἡ περὶ, ἀγωγὴ τίνα ἀπαιτεῖ. Γ. Θ. 3, 7. — εἰς τίνας καὶ διὰ πόσον ἁρμόζει. 5, 9-11. — πότε κινεῖται. 8. Κατὰ δὲ κληρονόμου ; 17. — δέκτης πῶς ἐλευθεροῦται. Γ. Θ. 6.—πότε πράττει δόλον εἰς αὐτήν. 8, 14. — περὶ τίνος εὐθύνεται. 13, 15. — κίνδυνος καὶ χαμὸς τίνα ἀφορᾷ. Γ. Θ. 13, 15.

Παρακατατεθέντα ἀπὸ δοῦλον, πῶς ἀποδίδονται. Γ. Θ. 12. — πῶς φυλάττονται. 19.

Παρακολουθήματα πότε δὲν συνίστανται. Ε ΙΑ. 9. — οἰκίας τίνα λογίζονται. 42.—πότε δὲν ἰσχύουσι. Διαφ. Τιτλ. Β. 49.

Παράστασιν, πρὸς, πόσος χρόνος δίδεται. Γ. ΣΤ. 23.

Παρεμβολικὰ, εἰς, τίς διαθέτει. Ε. Β. 6.

Πάροικος ἐξόνεται, ἢ ὄχι, ἀπὸ τὸν ἀγοραστήν ; Γ. Η. 37.

Παροίκου χρέος καὶ προνόμιον. Γ. Η. 40.

Πατὴρ πότε πωλεῖ ἰσχυρῶς τὰ τέκνα του. Γ. Γ. 88.

Πατροκτόνου ποινή. ΣΤ. ΣΤ. 46.

Πατρωνικὰ δικαιώματα εἰς τίνας ἁρμόζουσι. Α. ΙΗ. 17.

Πάτρωνος γυνὴ δὲν ὑπανδρεύεται τὸν ἀπελεύθερον. Δ. Ζ. 22.

Πατρῳὸς πόσον δωρεῖται. Ε. Η. 80.

Πενθεῖται ὁ ἀνὴρ μέχρι τίνος χρόνου. Δ. Δ. 5. Δ. Θ. 1. Ἀπὸ δὲ παρθένον γυναῖκα ; 7.

Πενθερὸς πότε δωρεῖ ἰσχυρῶς, ἢ ὄχι. Δ. ΙΔ. 8.

Πένθος τίνος γάμον δὲν ἐμποδίζει. Δ. Δ. 13. — καὶ πένθιμος χρόνος μέχρι τίνος ἐμποδίζουσι τὸν γάμον. Δ. Ζ. 31. 32.

Πενθοῦσι, τίνες δέν. Δ. Θ. 5.

Πένθους χρόνος πότε σμικρύνεται. Α. Θ. 4, 6.

Πεντατεῖα τίνα μοιχείαν δὲν σβύνει. Α. Γ. 60. ΣΤ Β. 8.

Περιουσίας ζήτησις πότε κινεῖται, ἢ ὄχι, καὶ ποινὴ τῶν κινούντων περὶ αὐτῆς ἀγωγήν. Ε. Η. 49.

Πιθανότης εἰς τίνα ἔχει χώραν. Α. ΙΕ. 13.

Πισσὸς πῶς καταστατίνεται ἀντὶ κίονος. Β Δ. 30.

Πιστικοῦ, εἰς, πταίσματα τίς ἐνέχεται. Β. ΙΑ. 6.

Πλάγιοι συγγενεῖς πότε καὶ πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε. Η. 14. Μέχρι δὲ τίνος βαθμοῦ. 17.

Πληξάμύρας ἀγωγὴ πότε ἁρμόζει, ἢ ὄχι. Β. Δ. 92, 94. καὶ ἑξ.

Πλοῖον ἐμποδισθὲν ἀπὸ ταξεῖδι τίς ἀποζημιόνει. Β. ΙΑ. 15.

Πλοίου πρόσκρουσις τίνας καὶ πότε ἐνοχοποιεῖ. Β. ΙΑ. 3.

Ποιμὴν διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ.Η.15.

Ποινὴ, τίνων, σβύνεται μὲ τὴν πενταετίαν. Α. Γ. 27.

Ποινὴ τί εἶναι. Διαφ. Τιτ. Γ. 44. καὶ σχολ. — δὲν ἐκκαλεῖται. αὐτ. 45. καὶ σχολ.

Ποινῆς καὶ προστίμου διαφορά. Διαφ. Τιτ. Γ. 44. καὶ σχολ.

Πολέμιοι μὲ ξίφος τιμωροῦνται. ΣΤ. Η. 3.

Πολεμίους ὁ ἐρεθίζων πῶς τιμωρεῖται. ΣΤ. Η. 5.

Πολεμίων πράγματα πότε κυριεύονται. Β. Α. 25.

Πολιορκητικὰ διατάγματα παραβαίνοντος ποινή. Α. ΙΣΤ. 15. ΣΤ. ΙΔ. 5.

Πολύτεκνος παραιτεῖται ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν καὶ κηδεμονίαν. Ε. ΙΒ. 37.

Πολύτιμα, τὰ, μνημονεύονται εἰδικῶς. Ε. ΙΑ. 22.

Πορνεία μὲ δούλην πῶς τιμωρεῖται. ΣΤ. Γ. 2.

Πορνευόντων σωφρονισμὸς καὶ ποινή. ΣΤ. Γ. 1, 2.

Πορνογενῆ πότε κληρονομοῦσιν. Ε. Η. 71. — εἰς, κλῆρος δὲν θεωρεῖται. Ε. Θ. 16.

Πορνογενῶν διαίρεσις. Ε. Η. 66.

Πορνοστασίου κατασκευὴ ἀπαγορεύεται. Β. Δ. 27.

Ποταμοῦ ῥεῖθρον δὲν μεταβάλλεται. Β. Δ. 99.

Πρᾶξις ἄλλου δὲν βλάπτει τρίτον πρόσωπον. Β. Δ. 11. Ε. ΙΓ. 2.

Πρεσβύτερος δὲν νυμφεύεται, ἢ ἐκπίπτει ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην. Δ. Ε. 2.

Προαγωγίας λόγος πότε εἶναι ἀποδεκτός. ΣΤ. Β. 22.

Προαγωγὸς ἀτιμοῦται. ΣΤ. ΙΕ. 3.

Προβάτων χρῆσις εἰς τίνα συνίσταται. Β. Ι. 10.

Προγαμιαία δωρεὰ μητρὸς δευτερογενοῦς πῶς διαιρεῖται, καὶ τίς κυριεύει. Δ. Θ. 10, 11, 15. — πότε καὶ διατὶ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὴν γυναῖκα. 31. — ἀπὸ τίνας δανειστὰς δὲν προτιμᾶται. Δ. Ι. 38. — πότε δὲν δίδεται εἰς τὴν γυναῖκα, ἢ δίδεται μέρος, ἢ καὶ ὅλη. Δ. ΙΑ. 12.—καὶ εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου ἰσχύει. Δ. Ι. 16. — πότε μένει εἰς τὸν ἄνδρα. 2, 3, 11.

Προγαμιαίαν δωρεὰν τίς γυνὴ τερεῖται. Δ. Ζ. 33. — πῶς καὶ πότε ἀσφαλίζει ἡ γυνή. Α. Ι. 34. — πότε πληρόνει, ἢ παρακρατεῖ ὁ ἀνήρ. Δ. ΙΕ. 3, 11. — καὶ τρίτον ταύτης ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς πότε καὶ διὰ τίνα λόγον προσαποκτᾷ εἰς τὰ τέκνα ἡ γυνὴ, καὶ ἀπολαύει τὴν καρπείαν, ἢ τὴν κυριεύει. 14, 18.

Προγαμιαίας δωρεᾶς πράγματα δὲν ἐκποιοῦνται οὐδὲ ἐνεχυριάζονται. Γ. Γ. 55. Μὲ συναίνεσιν δὲ τῆς γυναικός; Δ. ΙΑ. 19. — καρπείαν καὶ τέκνου μερίδιον πότε ἀπολαύει ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, ἢ ἄλλος ἀνιών. Δ. Θ. 16.

Προεστῶτες αὐτονόμων πόλεων τίνας ἐπιτρόπους καταστατίνουσι. Ε. ΙΒ. 17.

Προθεσμία πρὸς καταβολὴν πότε δίδεται. Α. Δ. 68, 69. Γ. Ε. 83.

Πρόθυρα τίς κυριεύει. Β. Α. 54.

Προῖκα, τὴν, πότε κερδαίνει ὁ ἀνήρ. Α. Θ. 21. —, εἰς, ἀπὸ τίνας προτιμᾶται ἡ γυνή. Α. ΙΓ. 25, 28. —, τὴν, πότε ἀφαιρεῖται ὁ ἀνήρ. Ε. Η. 22. — πῶς καὶ πότε ἀσφαλίζει ἡ γυνή. Δ. Α. 23. Δ. Ι. 34. — πότε ἀναγκάζεται πατὴρ νὰ δίδῃ. Δ. Δ. 10. — τίς ἀπαιτεῖ. Δ. Ι. 7. —, διὰ, δοθεῖσαν πρὸς ἀπάτην δανειστῶν, τίνες ἐνάγονται. Γ. Ε. 53. —, εἰς, ἐγγυητὴς δίδεται; Δ. Ι. 8. —, διὰ, τίνα τοῦ ἀνδρὸς πράγματα εἶναι ὑπόχρεα. 31. — πότε ἔχει παρθένος. Δ. Δ. 6. — τί κατασταίνει. Δ. Ι. 11. — τίς τῶν γονέων δίδει κατ' ἀνάγκην, καὶ τὴν δοθεῖσαν φυλάττει. 44. — ἀπαιτεῖ καὶ ὁ κληρονόμος; 51. — πότε καὶ τίνα ἔξοδα ἐλαττόνουσιν. 52-54. —, ἀπὸ, τίνα ἔξοδα ἐξαιροῦνται καὶ τίνα ἀπαιτοῦνται. Δ. Ι. 53-56. —, τὴν, χρεωστεῖ ὅλην καὶ ὁ ἄπορος Δ. ΙΑ. 2. — πότε λογίζεται, ὅτι ἔλαβεν ὁ ἀνήρ. 3. — πότε δοθεῖσαν εἰς τὴν γυναῖκα, ἀπαιτεῖται ὁ ἀνήρ. 4. — τίς διεκδικεῖ. 9. — πότε κερδαίνει ὁ ἀνήρ. Δ. ΙΕ. 3. — καὶ τρίτον ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναικός, χωριζόμενος, πότε καὶ διὰ τίνα λόγον προσαποκτᾷ κτλ. 13.—λόγῳ κληροδοσίας τίς ἀπαιτεῖ. Δ. ΙΑ. 6. — μετὰ θάνατον τῆς συζύγου ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖ ὁ ἀνήρ. 7. —, διὰ, πότε καὶ πῶς ἐξόνεται ἀγοραστὴς ἀπὸ τὸ κτῆμα. 8. —, διὰ, εἰς πόσον καταδικάζεται ὁ ἀνήρ. 25.

Προῖκα, ἢ προγαμιαίαν δωρεὰν τίνες γονεῖς ἀναγκάζονται νὰ δίδωσι. Δ. Α. 26. — καὶ — δὲν ἀπαλλοτριόνει οὐδὲ ὑποθηκεύει ὁ σύζυγος, ἢ πότε καὶ πόθεν διεκδικοῦσι τὰ τέκνα. Δ. Θ. 25. — πότε δὲν οἰκειοποιοῦνται οἱ σύζυγοι. Δ. ΙΑ. 15.

Προῖκες, χρεωστούμεναι δύο, πῶς ἀπαιτοῦνται. Δ. ΙΑ. 20.

Προικιμαῖα, ἀπὸ χρήματα, ἀγορασθὲν τίνος εἶναι. Δ. Ι. 25, 33.

Προικιμαίου ἐκδίκησιν τίς κινεῖ. Δ. Ι. 50.

Προικίσας τέκνον, περὶ τίνος προικὸς εὐθύνεται, ὡς ὀφείλων πρόνοιαν. Δ. ΙΑ. 41.

Προικὸς, εἰς, ἐκτίμησιν πότε βοηθεῖται ὁ ἀνήλικος. Α. ΙΒ. 41. — τίς εἶναι κύριος. Γ. Α. 11. — πότε ἀναλαμβάνονται τὰ πράγματα καὶ πότε τὸ τίμημα. Δ. Θ 3, 4. — ποσότης μεταβάλλεται. 6. — παρ' ἐξωτικοῦ ὁ κίνδυνος εἰς τίνα ἀνάγεται. 15. Τῆς δὲ κατὰ δωρεάν ; 16. — ὑπόσχεσις ἐντὸς ἔτους ἐκ τίνος ἡμέρας ἀριθμεῖται. 17.—, ἡ περὶ, ἀγωγὴ πότε παραχωρεῖται εἰς δανειστάς. Γ. Ε. 51. — πότε δίδεται εἰς παρθένον. Δ Δ. 6. Εἰς δὲ τὴν γυναῖκα κατὰ τοῦ ἀνδρός ; Δ. Ι. 5, 22. —, εἰς, ἀπαίτησιν τίνες ὑποχρεοῦνται πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως. Δ. Ι. 18 - 20. Βοηθοῦνται δὲ οἱ ἀνήλικοι. 21. —, εἰς, δόσιν τίς ἀπατηθείς, βοηθεῖται. 49. — τίς τόκος δίδεται μετὰ διετίαν. 22. — καρποὺς τίς λαμβάνει, καὶ τίνες λογίζονται εἰς προῖκα. 27. — καρποὶ πότε κερδαίνονται, ἢ ἀποκατασταίνονται. 28. — ὑπόσχεσιν, τίς τῶν γονέων ἐκπληρόνει ἀπὸ τά ἰδιά του. 29, 30. — τίς ὑπόσχεσις εἶναι ἀνωφελὴς καὶ τίς ἀναλογίζεται μὲ τὴν εὐπορίαν τοῦ πατρός. 39. — ἀπαίτησις καὶ ἡ περὶ ἀναλήψεως αὐτῆς ἀγωγὴ τίνα καὶ ἐντὸς τίνος χρόνου αἰτεῖ 46. —, εἰς, τὸ ἥμισυ πότε ὑποχρεοῦται ἡ γυνή. 45. —, ἐπὶ, τόκοι καὶ λοιποὶ καρποὶ ἐκ τίνος χρόνου ἀπαιτοῦνται. 46. —, ἐπὶ, ἀπαίτησιν εἰς πόσον καταδικάζονται πενθερὸς καὶ γυνή. Δ. ΙΑ. 5. — ἡ ἀπαίτησις εἶναι διηνεκής. 18,— ἀναργυρία πότε προβάλλεται, καὶ ἂν ἰσχύῃ, ἢ ὄχι. Β. Β. 5-7, 9.

Προικὸς καὶ προγαμιαίας δωρεᾶς ἀγοραστὴς εἰς τί ἐνέχεται. Δ. ΙΑ 19.

Προικοσύμφωνον τίνες ὀφείλουσι νὰ γράψωσι Δ. Δ. 15. — μεταβάλλεται ; Α. Ι. 6.

Προῖξ κατὰ συμφωνίαν δὲν παραχωρεῖται ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Α. Θ. 22. — δὲν ἀποκαταστάινεται. 23. — κληρονομεῖται ; 24, 25. — εἰς τίνα προτιμᾶται. Α. ΙΕ. 11. — πότε δὲν δωρεῖται. Γ. Α. 11. — ἀπὸ τίνας δανειστὰς προτιμᾶται. Γ. Ε. 41.— ἐκτιμημένη καὶ ἀνεκτίμητος πρὸς τίνα ἐνάγει τὰ βάρη καὶ τὰς ὠφελείας, καὶ πῶς ἀποδίδεται. Δ. Ι. 1, 2. καὶ ἑξ. — ἐκτιμημένη πῶς γίνεται ἀνεκτίμητος. 5. — χρεωστεῖται καὶ ἀπὸ ψιλὴν ὑπόσχεσιν. 9, 10, 42. — γραφεῖσα πότε ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν συμφωνίαν. 12, 13. — ἄγραφος πῶς ἀνταπαιτεῖται. 14. — πότε δὲν προτιμᾶται ἀπὸ δανειστὴν εἰς ἀγορασίαν. 24. — ἀκολουθεῖ τὰ βάρη τοῦ γάμου 26. — εἰς ὑποθήκας ἀπὸ τίνας προτιμᾶται 38. — πρὸς τίνα ἐπιστρέφεται καὶ ἐλαττοῦται, ἢ ὄχι ; 47, 48. — τίνος εἶναι. 50. — πότε καὶ διὰ τί καταβάλλεται εἰς τὴν γυναῖκα. Δ. ΙΑ. 1. — διὰ τίνας αἰτίας δημεύεται. 11. — ἀπὸ πράγματα μητρὸς πότε ἐλλαττοῦται. 14. — τίς λαμβάνεται πρώτη 21. — πότε παρακρατεῖται, ἢ ἐπιστρέφεται. Δ. ΙΕ. 2, 3. 11.

Προῖξ, ἢ προγαμιαία δωρεὰ πότε ἐξαιρεῖται ἀνάλογος τῆς ἀξίας τῶν προσώπων. Ε. Α. 45. Ε. Θ. 21. — λεχθεῖσα ἁπλούστερον, πόθεν καταβάλλεται. Δ. Ι. 43.

Προνόμια, τίνα, σβύνονται, καὶ τίνα συναχολουθοῦσι τὸ πρᾶγμα. Δ. Ι. 8. σχόλ. Διάφ. Τιτλ. Β. 46, 47.

Προπέτεια κατὰ στρατηγοῦ πῶς τιμωρεῖται. ΣΤ. Ια. 7.

Πρόστιμον τί εἶναι. Διαφ. Τιτλ. Γ. 44. καὶ σχόλ. — τίς ἐπιβάλλει. αὐτ. 45 καὶ σχόλ. — ἐκκαλεῖται. αὐτόθι. —, τί, συμφωνεῖται. Α. Θ. 13.

Προστίμου ἢ συμφωνίας ἐκλογὴν τίς ἔχει. Α. Θ. 11. — καὶ ποινῆς διαφορά. Διάφ. Τιτλ. Γ. 44. καὶ σχόλ.

Πρόσχωσιν τίς κυρεύει. Β. Α. 29. Β. Δ. 136.

Πρόσχωσις ποταμοῦ τίνα ὠφελεῖ. Γ. Γ. 9.

Προτιμήσεως δικαίωμα εἰς ἀγορασίας ἀκινήτων τίνες καὶ πότε χάνουσιν, ἢ ὄχι. Γ. Γ. 106, 107. — περὶ, ἀγωγὴ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. 110-112, 115.—δικαίωμα πῶς ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἀντίχρησιν. 113.

Προτίμησις εἰς ἐμφύτευσιν καὶ μίσθωσιν κατηργήθη. Γ. Γ. 112.— εἰς τίνα ἀκίνητα δὲν θεωρεῖται. 114.—δίδεται εἰς τὸ ὅλον. 116,117.

Προτιμώμενοι εἰς ἀγορασίαν ἀκινήτων διὰ τίνος χρόνου παραγράφονται. Γ. Γ. 108.

Προτιμῶνται ἀπὸ δανειστὰς οἱ συγγενεῖς. Γ. Ε. 54.

Πρώτυπον κατασκευάζοντος καὶ συνεργοῦντος εἰς τοῦτο ποινή. ΣΤ. Ιδ. 3.

Προχειρισμένος τύπος εἰς τίνα καθυποβάλλει τὸν ἀγοραστήν, καὶ τίνα δικαιώματα δίδει πρὸς τὸν πωλητήν. Γ. Γ. 42, 43

Πτηνὰ πῶς κυριεύονται. Β. Α. 19

Πύλη πῶς ἀνοίγεται. Β. Δ. 63.

Πυρκαϊᾶς διάδοσις τίνα δὲν ἐνοχοποιεῖ. ΣΤ. Ι. Β. 6.

Πωληθὲν τέκνον πῶς ἐλευθεροῦται. Γ. Γ. 88. —, τὸ, πρᾶγμα πῶς κυριεύεται. Γ. Γ. 17. Εἰς δὲ ὑπαίτιον, ἢ ἐμπαθὲς τί γίνεται. 59-61. — διὰ ἐλάχιστον τίμημα πῶς καὶ παρὰ τίνος ἀναλαμβάνεται. 69. — πότε ἐπιστρέφεται. 58. — παρ' ἐντολὴν, λογίζεται ἀπώλητον. 50. — παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου πῶς καὶ πότε διεκδικεῖται, ἢ ὄχι. 81, 83.

Πωληθέντος ὁ κίνδυνος, ἢ ἡ αὔξησις ἐκ τίνος χρόνου ἀνάγονται εἰς τὸν ἀγοραστήν. Γ. Γ. 8, 9. 11, 13.

Πώλησιν, εἰς, καὶ ἀγορασίαν μέχρι τίνος ἔχει χώραν ἡ μεταμέλεια. Γ. Γ. 3. — ἡ πλάνη εἰς τὴν ὀνομασίαν τοῦ πωλουμένου δὲν βλάπτει τὸ συνάλλαγμα. 5.

Πώλησιν, εἰς, πράγματος ὁ μὴ ἀντιλέγων, ὑπολαμβάνεται, ὅτι πωλεῖ. Γ. Γ. 25. —, εἰς, τίνες λόγοι ἐνοχοποιοῦσι τὸν πωλητήν. 66. —, εἰς, τὰ σύνορα θεωροῦνται καὶ ὄχι τὸ ποσὸν τοῦ ἀγροῦ. 74. —, εἰς, τίνες προτιμῶνται πρὸς ἀγορασίαν. 98. —, τίνα, δὲν ἀνατρέπει ἡ γνώ. Δ. Η. 35.

Πώλησις καὶ ἀγορασία πῶς συνίστανται. Γ. Γ. 1-4. — ἐπὶ διαφωνίας εἰς τί δὲν ἰσχύει. 5. — ἐκ τίνος χρόνου ἰσχύει. 10 — ἐκπρόθεσμος πότε διαλύεται. 14. —μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ εἰς τίνα συνίστανται

ἢ ὄχι. 26. — τίς δὲν λογίζεται. 27. — κατὰ λόγον ὡρεᾶς πότε ἰσχύει, ἢ ὄχι. 28. — μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἀκυροῦται. 28. — κατὰ ὡρεὰν συνίσταται ἢ ὄχι. 29. — ἀνατρέπεται, ἢ ὄχι, ἀπὸ τὴν μὴ πληρωμήν. 33. — ἀνάγγυρος ἰσχύει, ἢ ὄχι. 32. — εἰκονικὴ δὲν ἰσχύει. 35. — δούλου καὶ ζώων μὲ ἐπιστροφῆς δικαίωμα ὁ ποίαν προθεσμίαν ἔχει. 60. — κατὰ βίαν πῶς καὶ παρὰ τίνος ἀνατρέπεται 68. — πότε διαλύεται καὶ ἀνατρέπεται 72. — διὰ προσφορᾶς διπλασίου δὲν ἀνατρέπεται. 73. — πρώτη πότε δὲν διαλύεται ἀπὸ πλειστηριασμόν. 97. — πρὸς ἀπάτην δανειστῶν πότε ἀνατρέπεται. 99. — πραγμάτων ἀνηλίκου πότε ἰσχύει, ἢ ἀνατρέπεται. Α. ΙΒ 12-15, 31. — πότε κυροῦται. 28. — πρὸς σύζυγον πότε καὶ εἰς πόσον ἀκυροῦται. Δ. ΙΔ. 11.

Πωλητὴς πότε μένει ἀμέριμνος διὰ τὴν βλάβην τοῦ πωληθέντος. Γ. Γ. 8. — πότε ἐνέχεται εἰς τὴν βλάβην 11, 13. Ἀπὸ δὲ δόλον μόνον ; 15. — πότε δὲν ἐνέχεται εἰς τὰ πρὸς ἔπαινον. 18. — ἀλλοτρίου πρὸς τίνα ἐνέχεται. 22. — πότε δὲν μεταχειρίζεται διττὸν δικαίωμα. 43. — τίνα ἀπαιτεῖται εἰς τὴν περὶ νομῆς δίκην. 47. — τίνα ἀγωγὴν κινεῖ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ 48 — πότε ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρον. 52. — ἐνάγων, πῶς δικαιοῦται εἰς τὸ τίμημα. 71. — πότε ζημιοῦται ἀπὸ θάνατον τοῦ πωληθέντος. 100.

Ρ.

Ῥάπτης διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ. Η. 15.

Ῥεμβὸς τίς λέγεται. Διαφ. Τιτλ. Γ. 19.

Σ.

Σεισμῶν βλάβη εἰς τὰ ἔργα, τίνα ἀφορᾷ. Γ. Η. 35.

Σκάλα σταίνεται εἰς κοινὸν τοῖχον ; Β. Δ. 74.

Σκηνικὸς διὰ φιλοτιμίαν ἀτιμοῦται ΣΤ. ΙΕ. 3.

Σιωπὴ, ἡ, πῶς ἐκλαμβάνεται. Διαφ. Τιτλ. Β. 51.

Σκότιον τέκνον τίς δὲν ὡρεῖ, καὶ τίς ἐγκατασταίνει κληρονόμον. Ε. Η. 68

Σκοτίου κληρονομία εἰς τίνα ἀνήκει Ε. Η. 70.

Σκοτώσαντος ποινὴ. ΣΤ. ΣΤ. 9, 10, 12.

Σταλαγματιῶν χρυσοῦ ἐμποδίζουσιν ἢ ὄχι, νὰ προσοικοδομῶσι. Β. Δ. 36.

Στασιασμὸν ἐρεθίζοντος ποινή. Α. ΙΣΤ. 16.

Στασιαστικοῦ ποινή. ΣΤ. ΙΔ. 6.

Στεφανωθέντος μυστικῶς, καὶ ἱερέως τὸν γάμον εὐλογήσαντος ποινή. Δ. Δ. 20.

Στόας δημοσίας τίνες ἐπιθορύνουσι. Β. Δ. 43.

Στρατείαν, διπλῆν, μετερχομένου ποινή. Α. ΙΣΤ. 4.

Στρατιῶται πότε δωροῦσι δι' αἰτίαν θανάτου. Α. ΙΣΤ. 6. — τίνα κτήματα δὲν πωλοῦσι. 6. — πῶς διαθέτουσιν ἰσχυρῶς Ε. Α 37, 38.

Στρατιῶτας ἀποδεχθέντων καὶ κατεχόντων ποινή. Α ΙΣΤ. 9. — τίνες δικάζουσι. Α. Δ. 18.

Στρατιώτης τίς δὲν γίνεται. Α. ΙΣΤ. 1-3. — τίνα τόπον ἀγοράζει εἰς τὴν ἐκστρατείαν. 11. — ἄκληρος ἀπὸ τίνας κληρονομεῖται. Ε. Η. 93. — εἰς τίνα ἀγοραισίαν ἔχει προνόμιον. Γ. Γ. 59.—διὰ τίνα πτώσματα ἐκπίπτει ἀπὸ τὸν βαθμόν του ἢ τιμωρεῖται κεφαλικῶς. Α. ΙΣΤ. 14-18.

Στρατιωτικὰ κτήματα ἁρπασάντων ποινή. Α ΙΣΤ. 8-10.

Στρατιωτικὸς δὲν δίδεται ἐπίτροπος ἢ κηδεμών. Ε. ΙΒ. 26.

Στρατιώτου υἱὸς εἰς τί διαδέχεται τὸν πατέρα. Α. ΙΣΤ. 12.—διατροφὰς δὲν λαμβάνει ὁ κατήγορος 13.

Συγγενείας διαίρεσις Δ. Ζ. 1.

Σύγκρισις εἰς τίνα ἔγγραφα γίνεται. Α. Η. 10.

Σύζυγοι πῶς διαλλάττονται εἰς χωρισμὸν διὰ μοιχείαν. ΣΤ. Β. 17.

Σύζυγος ἄπροικος ἢ μὴ δώσας προγαμιαίαν δωρεὰν, τίνα λαμβάνει. Ε. Η. 81, 82. — πότε κληρονομεῖ ἐξ ὁλοκλήρου. καὶ ἐντὸς πόσου χρόνου. Ε. ΣΤ. 44, 45. — τίς τῶν συνοικουσῶν μὲ ἄνδρα λογίζεται. Δ. Δ. 21.—πότε ἀπολαύει τὰ ἀπὸ θάνατον κέρδη. Δ. Θ. 9, 11. Τὴν δὲ προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν ; 13, 14.

Συζύγων τὰ πράγματα πότε δὲν οἰκειοποιοῦνται. Δ. Θ. 13.

Συκοφάντης, τίς ἐξελεγχθεὶς, ἀτιμοῦται ἢ ὄχι. ΣΤ. ΣΤ. 23. ΣΤ. ΙΕ. 3.—εἰς τί ὑπόκειται. ΣΤ. Θ. 3. — δὲν κερδαίνει ποτέ. 4.

Συκοφαντήσαντος εἰς δημόσιον ἔγκλημα ποινή. ΣΤ. Θ. 1.—ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον πρόστιμον. 2.

Συμβουλῆς, κατὰ τίνος, κινεῖται ἀγωγή. Διαφ. Τιτλ. Β. 50.

Συμφωνία πῶς συνίσταται. Α. Θ. 3, 4.—ἰδιωφελὴς δὲν συγχωρεῖται. 5.—τρίτον δὲν ἀσφαλίζει. 15. —δὲν καταργεῖ τὸ δημόσιον δίκαιον. Διαφ. Τιτλ. Β 52.—, τίς, δὲν συμβάλλει. αὐτ 28.

Συμφωνίας τὰ ἀμφίβολα ὑπὲρ τίνος ἐννοοῦνται. Α. ΙΕ. 4, 15. — ἐμπροθέσμου πότε δὲν συγχωρεῖται ἡ μὴ καταβολή. Γ. Γ. 43.

Συμφωνητικὸν ἀσαφὲς καὶ ἀμφίβολον κατὰ τίνος ἑρμηνεύεται. Α. Θ. 16.

Συμφωνητικοῦ ψιλοῦ καὶ παρὰ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος ἀποτελέσματα. Α. Θ. 79.

Συμφωνητικῶν τίνα ἰσχύουσι καὶ τίνα ὄχι. Α. Θ. 6-15.—τίνα τὸ δημόσιον δίκαιον δὲν μεταβάλλουσι. 10-14.

Συμψηφισμὸς εἰς παρακαταθήκην δὲν δίδεται. Γ. Θ. 21.

Συναλλάγματα, εἰς, τί ἐξετάζεται. Α. Η. 2.—ἄγραφα πῶς πιστοῦνται. 13. — τίνες ἀνατρέπουσι. Α. ΙΒ. 1:—, τίνα, ἀνηλίκου ἰσχύουσιν. Ε. Ι. 1. — ἐνυπόθηκα ἐκ τίνος χρόνου ἀπαρτίζονται. Γ. Ε. 44. — πῶς ἐξηγοῦνται. Διαφ. Τιτλ. Β. 13. —, εἰς τίνα, ἐπιζητεῖται ὅλος μόνος ἢ ὅλος καὶ ἐνοχὴ καὶ ἐπιμέλεια. Διαφ. Τιτλ. Β. 55 σχόλ.

Συναλλάγματος φύσις πότε μεταβάλλεται κατὰ συμφωνίαν. Διαφ. Τιτλ. Β. 55 σχόλ.

Συναλλαγμάτων τίνα δὲν ἀνατρέπονται. Α. ΙΒ. 57. —προτίμησις ἐκ τίνος χρόνου λογίζεται. Γ. Ε. 43.

Συναλλάττοντες εἰς πόσον ἀπαιτοῦσι. Γ. Γ. 72. Φυσικῶς δέ; 70 καὶ σχόλ

Συνεισφέρονται, τίνα δὲν. Ε. Η. 30.

Συνεισφέρουσι, τίνες δὲν. Ε. Η. 32-34.

Συνεισφορὰ πρὸς συγκληρονόμησιν πότε, πῶς, καὶ εἰς τίνα γίνεται. Ε. Η. 23-31 καὶ ἑξ. — ἐπὶ πλοίου πότε, διὰ τί, καὶ πῶς γίνεται. Β. ΙΑ. 11-13, 16, 17.

Συνευρισκομένου μὲ σύντεκνον ποινή. ΣΤ. Γ. 4.—μὲ παρθένον ὑποχρέωσις, πρόστιμον καὶ ποινή. 5-7. —ἀθεμίτως ποινή. ΣΤ. Δ. 2.

Συνηγορίαν ἀπὸ τίνα ἡλικίαν μετέρχονται. Διαφ. Τιτλ. Γ. 43.

Συνήθεια πότε ἀκολουθεῖται. Α. Α. 20. — πότε φυλάττεται. 33-35, 37. — πότε μεταβάλλεται. Διαφ. Τιτλ. Β. 53.

Σύνορα μεταθετόντων καὶ συνεργούντων πρὸς τοῦτο πρόστιμον καὶ ποινή. ΣΤ. Ζ. 11, 12.

Σύνορον διαφιλονεικήσιμον ὁ καταλαμβάνων, εἰς τί ἐνέχεται. ΣΤ. Ζ. 13.

Συνόρων ὑπόδειξις παρὰ δούλου, πλέον ἐκτεταμένων, δὲν ὑποχρεόνει τὸν κύριον. Γ. Γ. 18. —, τὴν περὶ, ζήτησιν τίς χρόνος παραγράφει. Α. Γ. 43. —, εἰς τὴν περὶ, ζητησιν ὁ δικαστὴς τί ἀκολουθεῖ. 44. — τίνες μαρτυροῦσι. Α. ΣΤ. 13.

Συντριβὴ μεταχομιζομένου πράγματος τίνα ἀφορᾷ. Γ. Ε 26.

Συντροφία πῶς συνίσταται. Γ. Ι. 1, 8. —ἀδελφῶν τίνα κάμνει κοινά. 5.—γενικὴ τίνα προσαποκτᾷ. 6. — ἀπροσδιόριστος τίνα περιλαμβάνει. 9. — παρακαίρως πότε διαλύεται. 16. — κοινὰ τίνα καὶ πότε λογίζεται. 17, 29.—πῶς διαλύεται. 4, 8. Γ. ΙΑ. 1.

Συντροφίαν ὁ διαλύων, ἀτιμοῦται, καὶ ἱκανοποιεῖ τὸν σύντροφον. ΣΤ. ΙΕ. 6.

Συντροφίας, ἡ περὶ, ἀγωγὴ πότε ἔχει χώραν. Γ. Ι. 3. — παραίτησις πῶς γίνεται. 2. — χρέη πόθεν ἀποδίδονται. 20. — τὸ κοινὸν τίνα συνεισφορὰν χάνει, τίνα ἔξοδα ἀναδέχεται, καὶ ποῖα ζημιοῦται. 21, 23, 28. —, διὰ, λογαριασμὸν τίνα χάνονται. 24.

Σύντροφος δίδει ἢ ὄχι τόκον. Γ. Ι. 10.—καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ διὰ τίνα ἐνέχεται. 11, 12, 22. — πότε ζημιοῦται τὴν συνεισφοράν. 21. Τὰ δὲ τυχηρά; 23. —ἀργυροπώλης τίνα κέρδη δὲν φέρει εἰς τὸ κοινόν. 25. —τοῦ συντρόφου μου δὲν εἶναι σύντροφός μου. Διαφ. Τιτλ. Β. 37. καὶ σχόλ.

Συντρόφου, εἰς βάρος, τίνα πίπτουσι. Γ. Ι. 18, 19 καὶ ἑξ.

Συνυποχρεοῦνται, τίνες, καὶ πότε Γ. Ε. 84.

Σχοινοπλόκων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ περιξ κατασκευάζονται. Β. Δ. 21.

Σώματος ἐλευθέρου ἡ δούλου βλάβη ἐκτιμᾶται ἢ ὄχι, καὶ εἰς τίνα. ΣΤ. Α. 5.

Σῶστρα πόσα λαμβάνονται. Β. ΣΤ. 1. Β. ΙΑ. 18.

Τ.

Ταραχοποιοὶ εἰς τί ἐνέχονται. ΣΤ. Ζ. 9. ποινὴ αὐτῶν. 10.

Ταὐτοπάθεια μέχρι τίνος ἐκτείνεται. Α. Β. 29.

Τάφρου χῶμα δὲν ῥίπτεται πρὸς τοῖχον. Β. Δ. 83.

Ταῶνες πῶς κυριεύονται. Β. Α. 19.

Τέκνα ἀδιάθετα τίς κληρονομεῖ. Ε. Η. 7. — διαφόρων ἀδελφῶν πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν, καὶ πότε προτιμῶνται 11, 13. — μετὰ τὸ διαζύγιον εἰς τίνα τῶν γονέων παραμένουσι. Δ. Θ. 3 σχόλ.

Τεκνοκτόνου ποινή. ΣΤ. ΣΤ. 16.

Τελώνιον καταβάλλουσι πάντες. Β. Ε. 18. Οἱ δὲ πρέσβεις; 19. — εἰς τίνα δὲν ἀπαιτεῖται. 19, 20.

Τεταραχονταετία ὑπὲρ καὶ κατὰ τίνων τάττεται. Α. Γ. 45. — τίνας ἀγωγὰς σβύνει. 36-55, 64. — πότε δὲν ἰσχύει. 65.

Τεχνίτης πότε καὶ διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ. Η. 15, 18, 19. — εἰς τίνα ὑποχρεοῦται, καὶ πότε παραιτεῖ τὸ μισθοδοτηθὲν ἔργον. 40. καὶ ἑξ. — μεταβάλλει τὴν συμφωνίαν; 42.

Τιμήματος, τὴν περὶ, ἀγωγὴν τίς κινεῖ. Γ. Γ. 48.

Τίς, τὸ, τίνας σημαίνει. Διαφ. Τιτλ. Γ. 10.

Τοῖχον, εἰς κοινὸν, δὲν προσκολλῶνται σωλῆνες. Β. Δ. 104. — πότε ἀναγκάζεται τις νὰ ἀνορθώσῃ. 72.

Τόκοι πῶς ἀποκατασταίνονται. Ε. Η. 64. — ἐξόδων πότε λαμβάνονται. Ε. ΙΒ. 55.

Τόκος εἰς τίνας ἀγωγὰς χρεωστεῖται. Α. Γ. 38. — ἀπὸ ὑπερημερίαν πόσος λογίζεται. Α. Δ. 71. — ἀπὸ παρακαταθήκην πότε δίδεται. Γ. Θ. 4. — κατὰ τίνος δικαίωσιν δίδεται. Γ. Γ. 51. — ἐπὶ ἐνοικίου εἰς τί λογίζεται. Γ. Ε. 6. — πότε δὲν ἀποδίδεται. Γ. Ζ. 1. — τίς δὲν ἀπαιτεῖται. 4, 8. — πότε παύει. 5. — πότε ἀναλαμβάνεται, καὶ λογίζεται εἰς τὸ κεφάλαιον, ἢ ὄχι. 9, 11, 13. — ἑκατοστιαῖος, ἐκ τίνος χρόνου δίδεται. 15, 16. — τίς ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν συμφωνίαν. 21. — πλειότερος εἰς τίνα συγχωρεῖται. 22. — πῶς καὶ πόσος κατὰ τάξεις ὁρίζεται. 23. — ἀπαγορεύεται. 24.

Τόκους, τίνας, δίδει ὁ πραγμάτων διοικητής. Ε. ΙΒ. 60, 61. —, εἰς, τίς συμφωνία ἰσχύει. Γ. Ζ. 2. —τίς ἡ διαφορὰ συνομολογήσεως καὶ συμφωνίας. 6. —, εἰς, τίς συμφωνία λογίζεται οὐδέν. 7. —, εἰς, τὸ παράνομον ἐκ τίνος συμφωνίας ἀφαιρεῖται. 12. —, εἰς, τόπου συνήθεια δὲν τηρεῖται. 23.

Τρέλα, ἡ, διαλύει τὸν γάμον. Δ. ΙΕ. 5.

Τρελὸς δὲν ἀντιφωνεύεται. ΣΤ. ΣΤ. 7.

Τρέφουσι, τίνες, ἀλλήλους εἰς ἀπορίαν. Γ. Ε. 77, 78.

Τροφὰς ἀποταμιευόντων ποινή. ΣΤ. ΙΕ. 7.

Τυμβωρύχων ποινή. ΣΤ. Ε. 14.

Τυροποιοὶ ποῦ μετέρχονται τὴν τέχνην των. Β. Δ. 22.

Τυφλώσεως ποινή. Β. ΙΑ. 14. ΣΤ. Α. 6.

Τυχηρὰ τίνα εἶναι, καὶ πότε ἐνοχοποιοῦσι. Διαφ. Τιτλ. Β. 55. καὶ σχόλ.

Υ.

Ὑβρεως, ἡ περὶ, ἀγωγὴ τίνα ἀκολουθεῖ. Α. Γ. 30. — πότε σβύνεται. 29. — πότε ἁρμόζει εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων. Ε. Η. 55. σχόλ. —, εἰς τὴν, ἀγωγὴν ὁ καταδικαζόμενος, ἀτιμοῦται. ΣΤ. ΙΕ. 4.

Ὑβρίσας, ὁ, δικαστὴν ἀτιμοῦται. ΣΤ. ΙΕ. 1, 2.

Ὑδραγωγεῖον εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ περιξ κατασκευάζεται. Β. Δ. 76. καὶ ἑξ. — εἰς ἀλλότριον τόπον τίς κυριεύει. 106.

Ὑδραγωγείου χαλασμὸς πρὸ τῆς δοκιμασίας τίνα ἀφορᾷ. Γ. Η. 36.

Ὑελουργῶν ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ περιξ κατασκευάζονται. Β. Δ. 19.

Ὕλας, τὰς, τοῦ κατασκευασθέντος, εἰς ἀλλότριον τόπον πότε ἀναλαμβάνει ὁ κύριός των. Β. Δ. 106. Πότε δὲ καὶ πῶς ὁ ἀγοραστὴς καὶ ἄλλοι. 128, 129.

Ὕλης, τῆς, ὁ κύριος πότε γίνεται, ἢ ὄχι, καὶ τοῦ ἀπ' αὐτὴν κατασκευασθέντος εἴδους. Β. Α. 22,24.

Ὑγιοσία τίνος ἀδείας ἔχει χρείαν. Β. Η. 4

Ὑιοθετήσας εἰς τίνα ὑποχρεοῦται. Ε. Η, 74.

Ὑιοθετικὴ ἀδελφότης πρὸς τίνας δὲν συνίσταται. Ε. Η. 92.

Ὑιοθετῶν, ὁ, τίνος ἡλικίας ἔχει χρείαν. Β. Η. 5

Ὑὶὸς αὐτεξούσιος πότε δὲν ἀποκατασταίνεται. Α. ΙΒ. 60. — θετὸς τίνα δὲν νυμφεύεται. Δ. Ζ. 27.

Ὑπανδρευθεῖσα εἰς τὸν πένθιμον χρόνον, ἀτιμοῦται. ΣΤ. ΙΕ. 3.

Ὑπεξούσιος πῶς ἐνέχεται εἰς πώλησιν παρεμβολικοῦ. Γ. Γ. 21. — ὑπὲρ τίνος ἐγγυᾶται. Γ. ΣΤ. 20. — εἰς τί διαθέτει. Ε. Β. 2, 3, 6.

Ὑπεξουσιότης πῶς λύεται. Α. Ζ. 2-11.

Ὑπερθέσεων τίς ἐνοχοποιεῖ. Γ. Γ. 15.

Ὑπέρθεσιν, ἀπὸ καταβολῆς δίδεται ὁ νόμιμος τόκος, καὶ ὄχι πρόστιμον. Γ. Γ. 11.

Ὑπέρθεσις πότε δὲν γίνεται. Διαφ. Τιτλ. Β. 59.

Ὑπόβολον πότε ἔχει παρθένος. Δ. Δ. 6. — πότε χάνει ἡ δευτερούπανδρος. Δ. Θ. 24. Ἡ δὲ μοιχευθεῖσα 28. — ἀσυμφώνητον πόσον λογίζεται. Δ. ΙΓ. 1. — πότε κυροῦται. 2. — τίς λαμβάνει. 3, 5, 6. — πότε δὲν δίδεται. 7.

Ὑποβόλου καρπεία ὁπόση δίδεται. Β. Ι. 14. — ἀπαίτησις πότε δὲν ἔχει χώραν. Δ. ΙΓ. 1, 4 — πόσον μέρος ἀναλογίζεται εἰς ἐλλειψιν περιουσίας τοῦ ἀνδρός. 6.

Ὑποδέκται καρπῶν πόσα ταμιευτικὰ λαμβάνουσι. Β. ΣΤ. 2.

Ὑποδεχθεὶς δοῦλον, πῶς τὸν ἀποδίδει. ΣΤ. ΙΓ. 1, 2.

Ὑποδιάκονος δὲν νυμφεύεται, ἢ ἐκπίπτει ἀπὸ τὸ ἀξίωμά του. Δ. Ε. 2.

Ὑποθηκευθέντα πῶς ἀποκατασταίνονται. Γ. Ε. 27. — τίς ἀπαιτεῖ. 28.

Ὑποθηκευθέντων ἔξοδα τίς ἀπαιτεῖ. Γ. Ε. 27.

Ὑποθήκευσις ἐξ ἀποτελέσματος πότε γίνεται. Γ. Ε. 30.

Ὑποθήκη εἰς πράγματα γυναικὸς πότε ἰσχύει. Α. ΙΓ. 16. — πῶς συναλλάττεται σιωπηρῶς. Γ. Ε. 35. — πρὸς δύο αὐθημερὸν πῶς ἀναλογεῖται. 36. — εἰδικὴ πότε προτιμᾶται. 46.

Ὑποθήκην, εἰς, ὑπόκειται καὶ τὸ ἐπικτισθέν. Γ. Ε. 29. — τίνες προτιμῶνται. 31, 52. —, εἰς, τίνες συνέρχονται. 50. —, εἰς, πότε προτιμᾶται ὁ δεύτερος δανειστής. 56. — προῖξ ἀπὸ τίνας προτιμᾶται. 58.

Ὑποθήκης, τὴν περὶ ἀγωγὴν πότε χάνει ὁ δανειστής. Γ. Γ. 84. — μέρος πότε δὲν ἐλευθεροῦται. Γ. Ε. 25.

Ὑποκατάστασις, ἡ, εἶναι ἁπλῆ, ἢ διπλῆ. Ε. Η. 1. — πολυειδής. 3.

Ὑπηρεσία, τίς, δὲν ἐξαργυρίζεται. Β. Ε. 2. — προσλαμβάνει καὶ τιμήν. 3.

Ὑπερεσίας, εἰς τίνας, ὑποχρεοῦνται πάντες. Β. Ε. 6. —, ἀπό, τίνες ἀπαλλάττονται. 7-9. Ἀπὸ δὲ ῥωπαρᾶς ; 16.

Ὑπόνομοι πῶς καὶ ποῦ κατασκευάζονται, καὶ πῶς ἐπιδιορθοῦνται καὶ καθαρίζονται. Β. Δ. 79-81.

Ὑποστροφῆς δικαίωμα, τίνες δὲν ἔχουσι. Β. Ζ. 1, 3, 5.

Ὑπουργῶν δημοσίων τίνες δὲν ἀγοράζουσι κτήματα, ὅπου μετέρχονται ἀρχήν τινα, ἢ ἐξόνονται. Γ. Γ. 6, 7.

Ὑφαίρεσις εἰς τί διαφέρει ἀπὸ τὴν κλοπήν. Α. Γ. 24.

Ὕψωσις οἰκοδομῆς ἐμποδίζεται, ἢ ὄχι. Β. Δ. 56, 60. — πῶς καὶ πότε συγχωρεῖται ἀπ' ἄπειρον. 62, 68.

Φ.

Φαλκίδιος εἰς τίνα κρατεῖ. Ε. Θ. 22, 30. — δύναται εἰς χρεωλυσίαν. 25. — εἰς τίνας δωρεᾶς δίδεται, ἢ ὄχι. 28. 30. — εἰς τίνας κληροδοσίας δὲν δίδεται. 29.

Φαρμακεὺς εἰς τί ἐνέχεται. ΣΤ. Ι. 1.

Φαρμακεύσαντος ποινή. ΣΤ. Ι. 2.

Φθείραντος κόρην, ἢ μνηστὴν ποινὴ καὶ πρόστιμον. ΣΤ. Γ. 9, 10.

Φθορὰ ἡ κατὰ βίαν, παραγράφεται ; Α. Γ. 32.

Φίλτρα κατασκευαζόντων ποινή. ΣΤ. Ι. 7.

Φλυαρίαν δημοσιεύοντος ποινή. ΣΤ. Θ. 5, 6.

Φόβος, τίς, δὲν συμβάλλει. Διαφ. Τιτλ. Β. 60.

Φονεῖς ἀξιωματικοὶ πῶς τιμωροῦνται. ΣΤ. ΣΤ. 24.

Φονεύει, τίς,, γονῆν. ΣΤ. ΣΤ. 15, 22.

Φονεὺς κλέπτου πότε δὲν τιμωρεῖται. ΣΤ. Ε 5. —, ὡς, τίς δὲν καταδικάζεται. ΣΤ. ΣΤ. 2, 11. —, ὡς, τίς ἐγκαλεῖται, καταδικάζεται καὶ τιμωρεῖται. 11, 14, 18. — ἀτιμοῦται καὶ χάνει τὰ πολιτικὰ δικαιώματα. 4. — δὲν ἀποκείρεται. 5. — τίς δὲν ἀντιφονεύεται. 7. — τίς εἶναι ἀνεύθυνος 17, 20. — συγκλητικοῦ ἢ στρατιώτου πῶς εὐθύνεται, 19.

Φονεύσαντος νήπιον, ἢ συγγενῆ ποινή. ΣΤ. ΣΤ. 13. 16.

Φονέως ποινή. ΣΤ. ΣΤ. 3, 5, 9. — περιουσία πῶς διαιρεῖται, καὶ εἰς τίνας διαμοιράζεται. 4, 6.

Φόρους, εἰς τοὺς, τί ἐνέχεται. Β. Ε. 11, 12.

Φοῦρνος εἰς κοινὸν τοῖχον ἕως πόσην ἀπόστασιν ἐμποδίζεται. Β.Δ. 70.

Φραγμοὶ πόσον ἀπομακρύνουσι τὴν οἰκοδομήν. Β. Δ. 53

Φυγῆς, εἰς τὴν περὶ, ἀγωγὴν τίς δὲν ἐνέχεται. Γ. Γ. 67.

Φυγόδικος καταδικάζεται ; Α. Δ. 19, 20.

Φυγόντες ἀπὸ φυλακὴν πῶς τιμωροῦνται. ΣΤ. Ιὰ. 10.

Φυλακτοῦ κατασκευασταὶ πῶς τιμωροῦνται. ΣΤ. Ι. 3.

Φυλακωμένοι πότε ἀπολύονται. Α. Δ. 9.

Φυλακώσαντες αὐθερέτως, εἰς τί ἐνέχονται. ΣΤ. Ιὰ. 8.

Φύλαξ μισθωτὸς πότε ἐνέχεται. Γ. Η. 28.

Φυτὰ εἰς πόσην ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ φυτεύονται. Β. Δ. 86. καὶ ἑξ.

Φυσικὰ τέκνα πότε δὲν κληρονομοῦσιν, ἀλλὰ τρέφονται. Ε. Η. 69. —πότε κληρονομοῦσιν ἐξ ἴσου μὲ τὸν θετὸν υἱόν. 72. —, εἰς, τι δίδεται. 66.

Χ.

Χαλκέων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ πέριξ κατασκευάζονται. Β. Δ. 49

Χαμὸν ἐγχειρισθέντος πράγματος τίς πάσχει. Β. Γ. 11-13.

Χαμὸς πράγματος πότε ἐπιφέρει εὐθύνην δόλου καὶ ἀμελείας. Β. Γ. 11, 12.

Χάνεται, διὰ τίνος λογαριασμόν, τὸ πρᾶγμα. Γ. Θ. 16.

Χορηγικὸν χρημάτιον πότε ἀφαιρεῖ ὁ πατήρ. Ε. Β. 2. — πότε πωλεῖται. 2. — πότε εἶναι κοινὸν τῶν ὑπεξουσίων. 2. — τίς διαθέτει. 5.

Χρέη, εἰς τὰ, τοῦ ἀποθανόντος τίνες ἐνέχονται. Γ. Ε. 76. — συγγενικὰ, τίνα τίνες καταβάλλουσιν, ἢ ὄχι. 78, 79.

Χρέος ὑποσταίνεται ἀπὸ ἰδιαίτερα ὑπομνήματα ; Α. Η. 8, . — πότε παραγράφεται. Α. Θ. 3. — συγχωρηθὲν εἰς μέρος, πότε ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον. Γ. Ε. 61. — ἐκ τίνος χρόνου γίνεται ἄτοκον. Γ. Ζ. 15.

Χρέους ἀγωγὴ πότε σβύνεται. Γ. Ε. 3, 4. — μετάθεσις πῶς γίνεται. 84. — ἄρνησις δὲν ἀποκλείει ἀπὸ τὰ λοιπὰ δικαιολογήματα. 85. —, ἀντὶ, τίνων ἀκίνητα λαμβάνονται, 87. — ἀντιφωνητὴς καλῶς ἀπαιτεῖται. Γ. ΣΤ. 2.

Χρεώστην καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ αὐθαδῶς βιάσαντας ἢ τὴν κη-

δείαν τοῦ ὀφειλέτου ἐμποδίσαντος ποινή. Γ. Ε. 64, 67. — τίς παραγραφὴ ἐλευθερόνει. 86.

Χρεώστης, παραιτῶν χάριν, ἢ ἀπαλλοτριόνων, ἐνέχεται, ἢ ὄχι. Γ. Ε. 47. — ἀπὸ σθύσιν ὁμολογίας ἐλευθεροῦται, ἢ ὄχι. 59. — ἀπὸ ἄρνησιν χρέους εἰς τί καταδικάζεται. 60. — εἰς ὀφειλέτην δὲν δουλεύει. 65.

Χρεωστουμένων λῆψις ἀπὸ μέρος τοῦ ἀνδρὸς βλάπτει ἢ ὄχι, τὴν γυναῖκα. Γ. Ε. 73.

Χρήματα, τὰ, δὲν περιλαμβάνονται εἰς κινητά. Ε. Ι. 22. — τίνα ἄλλα δηλοῦσι. Διαφ. Τιτλ. Γ. 9.

Χρηματίου δὲν ἀκολουθεῖ τὸν πωληθέντα δοῦλον· τὸ δὲ κλαφθὲν παρ' αὐτοῦ πῶς ἀποδίδεται. Γ. Γ. 20.

Χρησθεὶς εἰς τίνα ἐνέχεται. Β. Ι. 1-3. — ζῶον, πότε ἐνέχεται, ἢ ὄχι. ΣΤ. ΙΔ. 11.

Χρησθέντος ζημία εἰς τίνα ἀνάγεται. Β. Ι. 1. Εἰς δὲ χρῆσιν παρὰ τὰς συμφωνίας; 2, 3.

Χρῆσις τίνα προσαποκτᾷ, ἢ ὄχι. Ρ. Α. 37-39, 57. — τίνα ἀγοραστὴν συμβάλλει. 46. — χρονία τίνα δὲν κυριεύει 49.

Χρόνος, τίς, θεωρεῖται εἰς ἀνακάλεσιν ἀκινήτων. Α. Γ. 2-10, καὶ ἑξ. Τῶν δὲ κινητῶν; 13. — πρὸς παραγραφὴν εἰς τίνας δὲν λογίζεται. 66-68. — ἄῤῥητος εἰς καταδίκους πόσος λογίζεται. Α. Δ. 70. — πρὸς καταβολὴν ἐκ τίνος καιροῦ λογίζεται. Διαφ. Τιτλ. Γ. 16, 36-38. — μέτριος, — ὀλίγος, — ὠφέλιμος, ἢ ὡρισμένος, τίς εἶναι. αὐτ. 39-41.

Χρόνου διακοπὴ πῶς γίνεται. Α. Γ. 11, 12.

Χρυσίον ἐναποθεμένον εἰς πωληθεῖσαν οἰκίαν, πότε μένει τοῦ πρώην κυρίου. Γ. Γ. 24.

Χρυσολέκτης πόσον συνεισφέρει. Β. Ε. 14.

Χύσιν, εἰς, πλοίου ἡ συνεισφορὰ πῶς γίνεται. Β. ΙΑ. 11.

Χῶμα, καταπεσὸν εἰς χαμηλότερον τόπον, τίς κυριεύει. Β. Δ. 138.

Ψ.

Ψάλτης νυμφεύεται. Δ. Ε. 2.

Ψευδομαρτυρία χαρτοφυλάκων καὶ λοιπῶν πολεμικῶν πῶς τιμωρεῖται. Δ. ΙΕ. 16.

Ψυχικὰ τῶν ἀκλήρων πόσα δίδονται. Ε. Η. 78.

Ω.

Ὡσανεὶ παρεμβολικὰ, εἰς τὰ, τίς διαθέτει. Ε. Β. 7.